UVA. BHSC. IvR_118_1

UVA. BHSC. IyR_118_1

118

UVA. BHSC. IyR_118_1

UVA. BHSC. IyR_118_1

Logica Aristo. cum com. Auerro.

Habes hoc in Enchiridio cãdidiss. lector oia q̃ ad Aristotelis Logicẽ pertinent opera: cũ vniuersis opusculis que illis adnecti videntur. Ubi si diligenti studio inuestigaueris: qcquid obuium erit a mendo alienum iudicabis: de quorum Candore sequens pagella te certiorem faciet.

Uenundantur Lugduni apud Scipionẽ de Gabiano in vico mercuriali.

Cum gratia ⁊ priuilegio.

diole el licẽciado Gormez

Collegij D. Ambrij Vallisol. Societ. Jhesu

Es de la Libreria

USA. BASC. IyR_118_1

Abetis Studiosi in Enchiridij huius parte Quinq; Predicabilium Porphyrij libru: Aristotelisq; Predicamēta: ac Perihermenias: in quibus tanta vsi fuimus diligentia ⁊ cura. vt in Auerroe collato Arabico codice errorū duo millia castigauerimus. Et quum Posteriorum Primus quādoq; inuersus esset: ac Auerrois interpretatio male seiuncta haberetur. vt sepissime calces in sequentium frontibus disponi deberent: Nos greci Codicis fidem secuti: locorum ordines rebus aptissime collocauimus: qō in cōtextu. 18. 19. 20. 21. 22. vnicuiq; vestrum apertius: quam loqui possim: apparebit. Demum Fabri Stapulēsis auspicio freti: Topica: Elenchosq; non modo expolituimus: verumetiam inepta quecq; limationibus verbis: illustriora reddidimus. Quinetiam his assignauimus capitula iuxta sectionem ipsius Fabri: ac singulis capitibus rubricas concinnas apposuimus: ex qua quidem noua diuisione: sententie a sententijs et distinctiores ⁊ perfectiores habētur: (quod in hactenus impressis voluminibus minime legebatur) atq; illustrior: opulentioq; redditur disquirentibus intellectus. Descripta est etiam per margines antiqua capitulorum sectio: vt nihil in eis desit quod etiā audus lector: vel sperare: vel desyderare possit. Necq; absunt insuper ab his figurarum decores: reformationesue in quibus quantum euigilauerimus: fidissimi poteritis esse testes. Valete studiosi: nec prius frontem hanc collaudetis: cū recessum interiorem: an vera prefati simus: discutiatis

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Liber Quinque predicabiliũ Porphyrij: cum Auer. Cordubẽsis exactissimis cõmentarijs: feliciter incipit.

¶ Prohemium ⁊ Cap. primum.

Cum sit necessariũ Chrisaori: ⁊ ad eã q̃ est apud arist. p̃dicamẽtoꝝ doctrinã nosse: q̃d sit genꝰ: quid dr̃ia: q̃d spẽs: q̃d ꝓpriũ: ⁊ q̃d accidens: et ad diffõnũ assignationẽ: ⁊ oĩa ad ea q̃ in diuisiõe ⁊ in demr̃atiõe sunt vtilia: exñte istaꝝ rerũ speculatiõe cõpẽdiosam tibi traditiõez faciẽs: tẽtabo breuiter velut introductionis mõ ea q̃ ab antiq̃s dicta sunt aggredi altioribꝰ qõnibꝰ abstinẽs: simpliciores ꝟo mediocriter cõiectãs. ¶ Mox de generibꝰ ⁊ spẽbꝰ illud q̃dẽ siue subsistãt: siue in solis nudis purisq̃ ĩtellectibꝰ posita sint: ⁊ siue subsistẽtia corꝑalia an incorꝑalia: et vtrũ seꝑata a sensibilibꝰ: an in sensibilibꝰ posita. ⁊ circa hec cõsistẽtia dicere recusabo. altissimũ. n. negocium est hmõi: ⁊ maioris egens inq̃sitionis. Illud vero quẽadmodũ de ipsius ac de ꝓpositis magis logice antiqui tractauerũt: ⁊ horum maxime peripathetici: tibi nũc tentabo monstrare. Cap. primũ.

Intentio in hac dictiõe est explanatio eiꝰ q̃d ꝯtinet liber Porphyrij in ĩtroductiõez ad sciam rõnalẽ: cũ currit cõsuetudo vt aperiant̃ libri logice in eo. ¶ D. ꝙ precessio in scia quid est genus: q̃d dr̃ia: q̃d spẽs: q̃d propriũ: ⁊ q̃d accidẽs est necessaria in disciplina libri p̃dicamẽtoꝝ ari. ¶ Et ipsa ẽt vtilis est in cõpositiõe diffõnũ: ⁊ in diuisione ⁊ in demonstratiõe. ¶ Et. d. illud ideo qꝛ diffõnes cõponunt̃ ex generibꝰ ⁊ dr̃ijs: ⁊ diuisio q̃dẽ est generũ ꝑ dr̃ias et demr̃atiões: Propõnũ ꝑtes sunt hec p̃dicamẽta q̃nq̃. ¶ D. ⁊ postq̃ hoc vidi vt ponã librũ abbreuiatũ in quo cõpilabo sciam q̃ est apud antiquos de his rebus sub breuitate ꝟm modũ introductionis p̃ter q̃d intendaz ad q̃sita nõ logicalia q̃ sunt in his rebus: sicut est inq̃sitio d̃ generibꝰ: ⁊ spẽbꝰ vtrũ sint inuẽta extra intellectũ: sicut ipsa sunt in intellectu: aut inuẽtio ipsoꝝ sit in intellectu tm̃. Et si sint inuẽta extra intellectũ sicut ipsa sunt in ipso: que inuẽtio sit eoꝝ inuẽtio vtrũ sint corꝑa vel nõ corpora: ⁊ si nõ sũt corpora vtrũ sint separata an nõ separata. Sed inquisitio ex his rebꝰ ẽ ex eo q̃d est inuentũ ex ꝑte qua ipsa sunt logicalia: ⁊ rememorabor ex hoc solũ rememoratiõe ꝟm cõsuetudinẽ peripatheticoꝝ.

¶ De Genere. Cap. scd̃m.

Videt̃ aũt neq̃ genꝰ neq̃ spẽs simpl̃r dici. Genꝰ. n. d̃r et aliquoꝝ quodãmõ se hñtiũ ad vnũ aliq̃d ⁊ ad se inuicẽ collectio: ꝟm quã significationẽ romanorũ dicitur genꝰ ab vnius. scilicet habitudĩe. Dico autez Romuli ⁊ multitudinis habentium aliquo modo adinuicem eam que ab illo est cognationẽ ꝟm distinctionẽ ab alijs generibus dictã Dicitur A

UVA. BHSC. IyR_118_1

aũt aliter rursus genus qđ est vniuscuiusq; gñationis principiũ: vel ab eo qui genuit: vel ab eo loco in quo quis genit⁹ est: sic em̃ Orestẽ quidẽ dicim⁹ a Tãtalo genus habere: Hylũ aũt ab Hercule: ⁊ rursus Pindarũ thebanũ esse genere: Platonẽ vero atheniensem. Etenim patria principiũ est vniuscuiusq; gñatiõis: que admodũ ⁊ pater. Hec autẽ videt̃ ꝓpria esse significatio generis. Romani em̃ dicunt̃ q̃ ex genere descendũt Romuli. ⁊ Cecropide qui ex genere descendũt Cecropis ⁊ eorũ ꝓximi. Et quidẽ prius appellatũ est genus vniuscuiusq; gñationis principium: dehinc etiã multitudo eoꝝ qui sunt ab vno principio vt a Romulo. Nãq; diuidẽtes ⁊ ab alijs separãtes dicebam⁹ omnẽ illam collectio
B nem esse Romanoꝝ genus. Aliter autẽ rursus dicit̃ gen⁹ cui supponitur species ad hoꝝ fortasse similitudinẽ dictũ est. Etem̃ principium quoddã est hmõi genus earũ q̃ sub ipso sunt specierũ. videtur autẽ multitudinẽ cõtinere omniũ q̃ sub eo sunt specieruz. Tripliciter igitur cum genus dicat̃ de tertio apud ph̃os sermo est. qđ etiã describẽtes assignauerũt dicẽtes: genus esse quod de pluribus differentib⁹ specie in eo qđ quid sit predicat̃: vt animal. Eorum enim que predicãtur: alia quidẽ de vno dicuntur solo: sicut indiuidua sunt: sicut. Sor. ⁊ h̃ hec ⁊ hoc. Alia de plurib⁹ quẽadmodũ genera ⁊ species ⁊ differẽtia ⁊ ꝓpria ⁊ accidẽtia cõmuniter: sed nõ ꝓprie alicui. Est autẽ genus vt aĩal: spẽs vero vt homo: differẽtia vt rationale: ꝓpriũ vt risibile: accidens vt albũ ni-
C grum sedere. Ab his igitur que de vno predicãt̃ differunt genera eo ꝙ de pluribus predicãtur. ab his vero que de pluribus predicantur: differt genus: a speciebus quidẽ primũ: quoniã species etsi de pluribus predicãtur: nõ tamen de differentib⁹ specie sed numero solum: homo em̃ cum sit species de Sor. ⁊ de Plato. predicatur que nõ specie a seinuicẽ differunt: sed numero solum. Animal vero cum sit genus de homine equo ⁊ boue predicatur que differunt a seinuicẽ specie: nõ numero solum. a ꝓprio vero differt genus: quoniã ꝓpriũ de vna sola specie cuius est ꝓpriũ predicatur: ⁊ de his que sub vna specie sunt indiuiduis: quẽadmodũ de homine risibile solo: ⁊ de particularibus hominibus. Genus autẽ nõ de vna specie p̃dicat̃: sed de plurib⁹ ⁊ differẽtib⁹. a differẽtia etiã ⁊ ab his que cõiter sunt accidentia differt genus: quoniã etsi de pluribus ⁊ differentibus specie differẽtia ⁊ cõmuniter accidẽtia predicentur: nõ tamẽ in eo qđ quid sit dicimus predicari: sed
D potius in quale. Interrogantibus em̃ quale quid est homo: dicimus ꝙ rationalis. ⁊ qualis est coruus: dicimus ꝙ niger est. Est autẽ rationale differentia: nigrum vero accidens. Quando autẽ quid est homo interrogatur: animal respõdemus: est autẽ genus hominis animal. Quare de pluribus predicari diuidit genus ab

UVA. BHSC. IyR_118_1

his que vno solo dicuntur sicut indiuidua. de differentibus vero specie separat genus ab his que sicut species predicantur vel sicut propria. In eo autē quod quid sit predicari diuidit ipsum a differentijs: ⁊ cōmuniter accidentibus que non in eo quod quid est predicantur: sed magis in eo quod quale quid vel quomodo se habet. Nihil igitur neq; superfluum neq; minus continet generis dicta descriptio intellectus.

¶De Genere. Cap. 2. E

Dixit. Et genus ⁊ species nō dicūtur sil'r de intētione vna. Cū genus dicit̄ supra de trib⁹ intētionib⁹. ¶Quarum vna est cōgregatio relata patri vno: sicut dicit̄ gen⁹ arabū ⁊ gen⁹ adā: pp ꝯparation[illegible] ad arab ⁊ ad addā. ¶Et scd̄a est principiū proportionis [illegible] fuerit pater aut locus. ⁊ de his nō agitur: sicut dicit̄ adā esse genus hominū: ⁊ hispaniam esse genus hispanorū. ¶Et tertia est de qua agitur in hac arte: ⁊ illa est cui subijcit̄ species: ⁊ transtulerūt quidā huic intētioni nomen generis famosiores hui⁹ artis pp cōparationē ipsorū ad illas duas intētiones notas apud vulgū: qm̄ illud gen⁹ est principiū specieb⁹ q̄ sunt sub eo: sicut pr̄ ⁊ locus sunt principiū ꝓportionis: ⁊ est etiā cōtinēs multitudinē. sicut cōp̄hēdit gen⁹ relatū ad patrē vnū multitudinē q̄ ē sub eo. ¶D. ⁊ hāc itētionē tertiā q̄ est illa d̄ qua h̄ dicit̄. significauerūt antiq̄ p hoc qd̄ dixerūt. ꝙ genus p̄dicat̄ de multis differētijs in spē ex via q̄d est: sicut aīal p̄dicatur de equo: asino: ⁊ hoīe ex via q̄d est vnūqd̄q; ipsorū. i. rn̄det̄ de vnoquoq; ipsorū ad qōnē factā p q̄d est. sicut si q̄rat̄ q̄d est equus ⁊ q̄d est asin⁹: rn̄det̄ nāq; ꝙ aīal: ⁊ qd̄ hō: ⁊ equus: ⁊ asinus sunt multa dr̄ia in spē. ¶D. ⁊ est quidē ꝙ gen⁹ p̄dicat̄ de plurib⁹ ꝓpterea: q: rerū p̄dictarū quedā p̄dicant̄ de vno ⁊ sunt predicata singularia: ⁊ quedā p̄dicant̄ de plurib⁹ numero q̄ sunt genera ⁊ spēs ⁊ differētie: ⁊ ꝓpria ⁊ accidētia que p̄dicant̄ de plurib⁹. nō que p̄dicant̄ de vno tantū. ¶Exēplū generis est animal qd̄ cōprehendit hoīem ⁊ alia. exēplū spēi est homo qui cōprehēdit Socra. ⁊ Plato. exēplū differētie: est rationale homini. exēplū ꝓprij receptibile scīe eidē. exēplū accidētis: statio: iclinatio: sessio. ¶D. ꝙ gen⁹ differt ab indiuiduis: eo ꝙ dicit̄ p̄dicari de plurib⁹: ⁊ differt etiā a reliq̄s quatuor p̄dicatis de plurib⁹. a specie q̄dē in eo ꝙ ipsa p̄dicat̄ de plurib⁹ differentib⁹ numero: sicut homo q̄ p̄dicatur de Sor. ⁊ Pla. q̄ differūt numero. Sed aīal qd̄ est genus hoī: p̄dicat̄ q̄dē de hoīe ⁊ equo differentib⁹ specie: ⁊ in hoc qd̄ dixit differt genus a specie vltima: ⁊ pp hoc est diffinitio generis vera ꝙ ipsum est cōius duorū vniuersalium: ī quib⁹ opz ꝙ rn̄deatur in rn̄sione q̄d est: sicut diffiniuit Albumazar Alpharabius. aut ꝙ est sub quo ordinat̄ species sicut diffiniuit ipse prius. F
¶D. ⁊ a proprio iam differt genus: q: ꝓpriū p̄dicatur de specie vna: et est species cuius est ꝓpriū: ⁊ de indiuiduis q̄ sunt sub illa specie: sicut receptibile scīe qd̄ p̄dicat̄ de hoīe tm̄: ⁊ de vnoquoq; singulari hoīe: sed genus p̄dicatur de specieb⁹ multis numero. ¶D. ⁊ differt genus a differentijs ⁊ accidentibus omnib⁹: p hoc qd̄ dicit̄ ꝙ p̄dicat̄ in eo qd̄ q̄d est: cū differētia ⁊ accidēs p̄dicent̄ de re cui⁹ est differētia: aut accidēs ex via qualis est: non q̄d est. Nā cū q̄ritur a nobis de hoīe quale aīal est: dicim⁹ ꝙ est rōnale. Et sil'r cū q̄rit̄ de coruo p quale: iā rn̄det̄ p accidēs ꝯn̄s ipsum. U.g. vt dicat̄ quale aīal est: ⁊ dicat̄ nigrū. ⁊ rōnale est dr̄ia: ⁊ nigrū accidēs: sed in rn̄sione quid est rn̄det̄ gen⁹: sicut si q̄reret̄ de hoīe q̄d est: rn̄det̄ aīal. Per hoc ergo ꝙ accipitur in diffinitione gn̄is ꝙ ipsum est p̄dicatuz de plurib⁹ separat̄ a rebus

UVA. BHSC. IyR_118_1

ptcularib⁹.z p hoc q dicit in ea differētib⁹ spē:separat a spē z ppio:z q hoc q dicit in eo qđ qđ est:nō ex via qualis est separat a differētijs z accīti bus. Jamq; significatū est sup hoc q hui⁹ designatio gñis:neq; supfluuz: neq; diminutū cōtinet:licet dixerimus in quibus continet diminutionem.

¶De Specie. Cap. tertium.

A Species autem dicitur quidem z in vniuscuiusq; forma: ſm quam dictum est. Priami quidem species digna est imperio. Dicatur autem species z ea que est sub assignato genere ſm quam solemus dicere hominem quidem speciem animalis: cum sit genus animal: album autem coloris speciem:triangulum vero figure speciem. ¶Quod si etiā genus assignantes speciei meminimus dicentes: q; de pluribus z differentibus specie in eo quod quid sit predicatur:z speciem dicimus id quod sub genere est. Posse oportet qñ quia genus z alicuius est genus:z species alicuius est species vtriusq;.idcirco necesse est z in vtrorumq; rationibus vtriusq; vti. Assignant ergo z sic speciem. Species est que sub genere ponitur: z de qua genus in eo q; quid sit predicatur. Amplius autem sic quoq;:species est que de pluribus differentibus numero tantū in eo quod quid sit predicatur.sed hec quidem assignatio specialissime est: z que solum species est:alie vero esse possent z non specialissimarum. Planuz
B autem erit quod dicitur hoc modo in vnoquoq; predicamento sunt quedam generalissima:z rursus alia specialissima:z inter generalissima z specialissima sunt alia que z genera z species dicūtur eadē. Est autē gñalissimum quidē supra qō nō est aliud superueniens genus. Specialissimū autē post qō non est alia inferior species. Inter generalissimū autē z specialissimū alia que z genera z species sunt eadē:ad aliud quidē z ad aliud sumpta. Sit autem manifestū in vno predicamēto qō dicitur:substātia est quidē z ipsa genus: sub substātia autē est corpus:sub corpore animatum corpus:sub quo aīal:sub animali vero rationale animal:sub quo homo:sub homine vero Socra.z Plato:z qui sunt particulares hoīes:sed horum substātia quidē generalissimū est: eo q; genus sit solum:homo vero specialissimū eo q; solū species sit:corp⁹ vero species est substātie:genus vero corporis animati: z animatū corpus:species quidē est corporis:genus vero animalis:animal vero species quidē est corporis aīati:genus vero aīalis rationalis:sed rationale aīal species quidē est aīalis: genus autē hoīs: homo vero species est rationalis aīalis:non autē genus particulartum hoīum:sed solū species.z omne qō ante indiuidua contigue predicat:species erit solū:nō autē genus. Quēadmodū igit
C substātia que cū suprema sit eo q; nihil ante eā sit genus est gñalissimū: sic z homo cū sit species post quā non species:neq; aliud eoz que possunt diuidi in species:sed solū indiuidua:in diuiduū

UVA. BHSC. IyR_118_1

enim dicitur Socra.a Plato:z hoc albū species erit sola z vltima species:z vt dictum est specialissima. Que vero sunt in medio eorum quidē que supra ipsa sunt species erūt:eorū vero que est post ipsa genera sunt. Quare hec quidem duas hñt habitudines: illā que est ad superiora:ꝑm quam species dicuntur esse ipsorum:z eā que est ad posteriora:ꝑm quā genera ipsorum esse dicuntur. Extrema vero habēt vnam habitudinem. Nam z generalissimum ad ea que posteriora sunt habet habitudinem:cum genus sit omniū id quod est suprēmum:eam vero que estad superiora nō hz:cum sit suprēmum z principium primū. Specialissimū aūt vnam habet habitudinē eam que est ad superiora:quorum est species:eam vero que est ad posteriora non aliam habitudinem habet:sed individuorum species:dicitur species quidem individuorum velut ea continens:species vero superiorum velut ea que ab illis continetur. Determinant autem generalissimum ita q̄ cum genus sit nō est species. Et rursus supra quod non est aliud suprauenies genus. Specialissimum vero quod cum sit species non est genus:et quod cum sit species nunq̄ diuiditur in species:et quod de pluribus differentibus numero in eo quod quid sit predicatur. Ea vero que sunt in medio extremorum subalterna vocantur et genera et species: et vnumquodq̄ eorum species esse potest:et genus ad aliud quidem:et ad aliud sumpta. Ea vero que sunt ante specialissima vsq̄ ad generalissimum ascendentia: et genera dicuntur:et species: et subalterna genera:vt Agamennon Atrides: et Pelopides Tantalides: et vltimum Iouis. sed in genealogijs quidem plerumq̄ reducuntur ad vnum principium. Verbi gratia:ad iouem vt plurimum. In generibus autem z speciebus non sic se hꝫbet:neq̄ enim vnum commune genus omnium est ens:nec omnia eiusdem generis sunt ꝑm vnū suprēmū genus quēadmodū dicit Arist. sz sunt posita quēadmodū dictū est in p̄dicamētis prima decem genera quasi decē prima principia:vel si oia quis entia vocet eq̄uoce inquit nūcupabit:nō vniuoce:si enim esset vnū cōe oium genus ens vniuoce etiā dicerent oia:cum vero sint decē prima cōitas ꝑm nomen est solū non etiā ꝑm diffōnis rationem que secundum nomen est:decem quidē generalissima sunt:specialissima vero in numero quidē quodā sunt:non tamē indefinito. Individua autem que sunt post specialissima infinita sunt:quapropter vsq̄ ad specialissima a generalissimis descendē tē iubebat Plato q̄escere. Descēdere aūt p media diuidētes specificis differentijs. Infinita vero inq̄t relinquēda sunt:neq̄ em eorū posse fieri disciplinā. Descēdētibus igit ad specialissima necesse est diuidētē p multitudinē ire. Ascēdētibus vero ad gñalissima necesse est colligere multitudinē in vnū. Collectiuū ei multoꝝ in

UVA. BHSC. IyR_118_1

vnā naturā species est: ⁊ magis id qđ est genus: particularia ꝟo ⁊ singularia ecōtrario in multitudinē semp diuidunt qđ vnum est: Participatione em̄ speciei plures hoīes sunt vnus hō: in particularib⁹ autē vnus hō ⁊ cōis plures: diuisiuū em̄ est semp qđ singulare est. collectiuū aūt ⁊ adunatiuū qđ cōe est. Assignato aūt gn̄e
h ⁊ specie qđ quid sit vtrūq; ⁊ genere quidē vno: specieb⁹ ꝟo pluribus: semp em̄ diuisio generis in species plures est. genus quidez semp de specieb⁹ predicat̄: ⁊ oīa superiora de inferiorib⁹: species autē neq; de proximo sibi gn̄e: neq; de superiorib⁹: neq; em̄ cōuertitur. Oportet. n. aut equa de eq̄s predicari: vt hinnibile de equo: aut maiora de minorib⁹: vt aīal de hoīe: minora ꝟo de maioribus
i minime: nec em̄ aīal diceres esse hoīem: quēadmodū diceres hominē aīal. ¶ De quib⁹ aūt spēs p̄dicat̄: de his necessario ⁊ speciei genus predicat̄: ⁊ generis genus: vsq; ad generalissima. Si enim verū est dicere Socratē hominē: hominē aūt aīal: aīal ꝟo substātiā: verū est Socratē ⁊ aīal dicere atq; substātiā. Cū semp enim superiora de inferiorib⁹ predicant̄. ⁊ species quidē de indiuiduis predicabit̄: genus aūt ⁊ de specie ⁊ de indiuiduo: generalissimum autē ⁊ de genere ⁊ de generib⁹: si plura sunt media ⁊ subalterna: ⁊ de specie: ⁊ de indiuiduis. Dicit̄ em̄ generalissimū quidē de oīb⁹ sub se positis generib⁹ ⁊ de specieb⁹ ⁊ indiuiduis. Genus autem qđ ante specialissimū est de oībus specialissimis: ⁊ de indiuiduis: qđ solū aūt spēs de oībus indiuiduis. Indiuiduū autē predicat̄ de vno solo particulari. Indiuiduū aūt đr Socra. ⁊ hoc album. ⁊
l hoc veniēs: ⁊ Sophronisci filius: si solus sit ei Socra. filius. Indiuidua aūt dicunt̄ hmōi qm̄ ex ꝓprietatib⁹ cōsistit vnūquodq; eoꝝ: quare collectio nunq̄ in alio aliquo eadē erit. Socra. enim ꝓprietates nunq̄ in aliquo erūt particularium. He ꝟo q̄ sunt hominis ꝓprietates (dico aūt eius qui est cōis) erūt eedē in plurib⁹: magis autē ⁊ in oīb⁹ particularibus hoībus in eo ꝙ hoīes sunt. Cōtinet̄ igit̄ indiuiduum quidē sub specie: species autē sub gn̄e: totū em̄ quiddā est genus. Indiuiduum autē pars: species vero ⁊ totum ⁊ pars est: sed pars q̄dē alterius: totum ꝟo non alterius: sed in alijs. In partib⁹ em̄ totum: sed pars q̄dē alterius: totuz ꝟo nō est. De gn̄e quidē ⁊ specie: ⁊ quid sit generalissimum: ⁊ q̄d specialissimum: ⁊ q̄ gn̄a eadē ⁊ species sunt: ⁊ q̄ indiuidua: ⁊ quot modis genus ⁊ species đr: sufficienter dictum est.

¶ De specie. Capitulum Tertium.

m Species dicitur de duabus intentionib⁹. Una est forma rerū ꝑm quam đr. species priami digna est imperio. ¶ Et intentio scđa de qua est hec intentio: ⁊ est vniuersale quod subijcitur generi. Qđ ante diffinitū est: qđ est magis ꝓpriū q̄ ip̄z: sicut đr hō est species aīalis. ⁊ aīal genus eius: ⁊ sil'r ꝙ albū est species coloris: ⁊ color est genus albi. ¶ O. ⁊ non est contra nos: ꝙ nos diffinimus genus cū posuimus in diffinitione eius speciem cū diximus de pluribus pre-

UVA. BHSC. IyR_118_1

dicari differētibus specie: ⁊ cū diffinimus speciem dixim⁹: species est id
qđ subijcitur generi ⁊ ordinat sub eo: qm vnūquodq; ipsoꝝ dr in relatione
ad suum compar. ⁊ de proprietate relatiuoꝝ est q vnūquodq; recipiat in
diffinitione sui comparis: preter qđ accidat ei impossibile. ¶ Jam designā-
tur species per hoc qđ predicatur de pluribus differentibus numero ex via
qđ quid est: nisi quia hic designatio cōprehendit speciem vltimā tm: q est
id qđ species tm: preter qđ sit genus. sed diffinitio prima cōprehendit oēs
species in qua dr q est ordinata sub genere ⁊ magis propria ipso: ⁊ opz vt
intelligatur ex hoc qđ dicit: q diffinitio vera generis in qua nō cōcat ei spe
cies media est qđ est vniuersale cōprehendēs spēs ⁊ ordinatū super ipsam
ex via quid est. ⁊ non diffinitio quā narrauit ante in illa: q: sicut dixim⁹ cō
municat cū eo species media: ⁊ cū vtrūq; generis ⁊ speciei dicatur in rela-
tione ad suū cōparē: sicut in vnoquoq; predicatorum sunt: quoꝝ quedā
intrat sub alio: ⁊ est manifestū q in vnoquoq; ipsoꝝ sunt vniuersalia q̄ di-
cūtur esse genera ⁊ species: genera in cōparatione ad sua inferiora: ⁊ spēs
in cōparatione ad sua superiora: ⁊ ipsa sunt vniuersalia medis q̄ sunt inter
vniuersale primum ⁊ vltimum inuentoꝝ in eodē predicamēto: ⁊ q primuꝫ
vniuersale dr genus generū: cū nō inueniatur genus supra ipsum in cōpa-
ratione cuius dicatur species. ⁊ vniuersale vltimū dr in eo q sit species: spe
cierū: cū nō inueniat vniuersale sub eo in cōparatione cuius nominet ge-
nus: sed illa q̄ sunt inter ea dicūtur genera ⁊ species ꝓpter duas habitudi-
nes. V. g. in predicamento substātie Substantia quidē est genus: ⁊ sub ipsa
est corpus: ⁊ sub corpore animatum corpus: ⁊ sub animato corpore animal: ⁊ sub ani
mali rōnale: ⁊ sub rōnali homo: ⁊ sub hoīe Socr. ⁊ Plā. ⁊ alij, singulares ho-
mines: ⁊ substātia in hoc predicamento est genus generū: ⁊ hō est species
specierū: sed corpus quidē est species substātie: ⁊ genus corporis animalis: et
corpus animatum est species corporis: ⁊ genus animalis: ⁊ animal est species corpo-
ris animati ⁊ genus animalis rōnalis: ⁊ animal rōnale species est animalis ⁊ genus ho
minis: ⁊ homo est species animalis rōnalis: ⁊ nō est genus alicuius: cū predice
tur de particularibus hoībus. s. de individuis: ergo est species tm. ⁊ vniuer
sale quidem in summa nominatur genus in cōparatione ad sub̄inferius:
species in cōparatione ad suum superius: ⁊ vniuersale supremum: q⁊ inue-
nitur ei proportio vna tm: ⁊ est proportio ad suum inferius. est genus tm
⁊ vniuersale vltimum: quia non inuenitur ei nisi vna proportio. s. ad suum
superius est species tm: ⁊ media inter hec duo: quia inuenitur proportio
tiones eis: due sunt genera ⁊ species. ¶ Et oportet vt scias q substantia po
sita est in exemplo hoc pro genere generum ꝑm sniam q materia et forma
intrent predicamentū substantie: ⁊ substātie separate. Et silr ponūt rōnale
genus hoīs ꝑm viam ⁊ sniam illius qui dicit. q rōnale est genus hominis ma esse ge
⁊ angeli. ¶ Uerū apud illū qui iubet q rō in vtroq; est ꝑm equiuocationez nus gñā
nominis non est genus. ⁊ silr ꝑm illū qui videt q id qđ intenditur in predi lissimū ꝑ
camentis est cōputatio vniuersalium rerum sensibiliū: erit genus generuꝫ dicamēti
in predicamento substātie corpus. ¶ Jamq; diffiniunt genus generum in sbe non
hoc q genus est: ⁊ non est species ⁊ diffinitur per ipsum: ⁊ hoc quia ipsum sbam. de
est non habens genus supra se: ⁊ diffinitur species specierū: que cū sit spe- hoc vide
cies nō est genus: aut que est species indiuisibilis in species: ⁊ que predica 2.ce.com.
tur de pluribus differentibus numero ex via qđ quid est vt dictum est. Et 49. vide
media quidem sunt genera ⁊ species: genera in comparatione ad suū infe- cām. 12.
rius: species in comparatione ad suum superius: ⁊ non accidit in omnibus me.t.c.2.
generibus inuentorum sicut accidit in generibus parentele: qđ est. quia ge
nera parētele ascendunt omnia ad patrem vnum: sicut adiabri ⁊ arabibet:

De ꝓpīe tate relati uoꝝ est q vnūqđq; recipiat i diffinitio ne sui cō- paris. Jō 9.me.t cō. 11.t.6.to- pi.ca.5.et 14.

Digressio q ostēdit corpus cō positū ex mā ⁊ for-

UVA. BHSC. IyR_118_1

ꝛ nō eleuanꝫ genera inuētoꝝ ad suū vl̄e cōe ipsis oib⁹:qm̄ ens inuētū nō est oib⁹ genus:nec inuenit genus ad qō eleuenꝫ oia genera post ipm :sed oia genera ascēdūt ad decē gn̄a post que sunt ad decē predicamēta:ipsoꝝ q̄dā non sunt sup̄ quib⁹ nec inuenitur p̄dicamētū ꝛ ptnēs ipsa :ꝛ illud est: qz nomē inuenictis ipsis est dictū per cōitatē nois:aut per modū modoꝝ cōsecutiōis nō vniuoce:ꝛ si esset inuentum eis cōe:esset nomē inuenti dcm̄ de eis vniuoce.igit cū sint decē genera prima cōitas inter ea est in dictiōe inuēti tm̄:nō in diffōne:genera generū m̄ hoc erūt decē:sed spēs spērū q̄ dem sunt multe:sed cōprehēse neq; sunt infinite:ſz singularia in que diuidunt spēs sunt infinita:ꝛ iō nō cōprehendunt per dr̄as quibus diuidunt spēs vltime:qz iste dr̄e sunt infinite:ꝛ qō est infinitū nō ꝓprehēdit in scia. ¶ Et qn̄ descendimus per diuisionem per gn̄a generū in spēs spērū inuenimus quidem in hoc opere vt reducamus vnū in multa.ꝛ cū ascendim⁹ ad genera generum inuenimus in hoc opere vt aggregem⁹ multa ī vnū: quod est:qz ꝯto magis ascēdit genus est minus notificās ꝛ magis aggregans ea que sunt sub eo:ꝛ quanto magis descenditur est magis notificās ꝛ minus aggregans:ꝛ in vtroq; eorum est aggregatiuum.ſ.genus:ꝛ spēs: sed genus magis aggregat ꝛ spēs minus . ¶ Sed rōnes quidem indiuidue sunt econtrario generis ꝛ spēi.ſ.q; separant absq; eo q; aggregēt:q; ē: qz semper diuidunt spēm sicut est diuisio hois in Sor.ꝛ Plato.ꝛ singularia semper diuidunt ꝛ vl̄is aggregant.ſz qz iam narrauimus quid spēs et qd genus.ꝛ quod est vnū gen⁹ spēbus multis:qm̄ gen⁹ diuidit in spēs m̄tas:ꝛ q; gn̄is predicatio semp verificat de spē:ꝛ sic genus generum:ꝛ vl̄ omne qō est supra p̄dicat de eo quod est subtus cū sit cōius ipso:sed spēs quidem non predicatur de genere ꝓpinquo:neq; remoto.ſ.p̄dicatione vl̄i qz non conuertitur in predicatione:qm̄ res que p̄dicanꝫ de rebus:aut sūt equales illis rebus: de quibus predicātur aut cōiores ipsis:ꝛ equales cō uertuntur in predicatione:sicut dr̄ois equ⁹ est hinnibilis:ꝛ oē hinnibile ē equus.Sed q̄ sunt cōiores nō conuertunt in p̄dicatiōe sicut est gn̄is de spē: et spēi de indiuiduis:sicut aīal qō est cōius q̄s hō:qm̄ verū q; ois homo ē animal.ꝛ non conuertit:ꝛ res de qb⁹ p̄dicat spēs de ipsis p̄dicat gen⁹ illius spēi necessario:ꝛ genus illi⁹ gn̄is donec finiat p̄dicatio apō gen⁹ generū. vt si dicat.ſor.est homo.verificat de eo gen⁹ aīalis:qō est:cor⁹ nutribile sensibile:cū hoc sit ita.Resergo alia cōis p̄dicat de eo qō est sub ea semper et ꝓpter hoc p̄dicat spēs de indiuiduis:ꝛ gen⁹ de spē:ꝛ gen⁹ generū p̄dicat q̄dē de vltima spē:ꝛ de indiuiduis ipsaꝝ:ꝛ spēs vltia q̄dē p̄dicat ō indiuiduis tm̄:ꝛ indiuiduū p̄dicatur de vno tm̄. ¶ Et hoc quod dixit: non verificat nisi in indiuiduis accidētiū:qz idiuidua sbe non p̄dicanꝫ de aliquo ꝑm cursum vl̄em:ꝛ iō hec assignatio est vera:q; indiuiduū nō p̄dicat de multis:nō q̄ est q; p̄dicat de vno sicut ipse assignauit. ¶ Dixit.ꝛ illō qō disponit per hoc q; est vnū:dicit indiuiduū:qm̄ constat ex ꝓprietatib⁹:q̄rū aggregatio nō est pot̄e inueniri eadē i corꝑe aliquo alio indiuiduo:qm̄ sūma ex qua ꝓstat sor.nō est pot̄e vt inueniat in aliquo alio ab eo:ſz ꝓprietates hois cōis inuenunt in plurib⁹ qui sunt singulares hoies:ꝛ ꝓp hoc p̄dicat de oibus indiuiduis hoim:ergo spēs ptinet indiuiduū ꝛ gen⁹ ptinet spēm.ꝛ gen⁹ est sic̄ totū:ꝛ indiuiduū est sic̄ partis:ꝛ spēs est sic̄ toti in respectu:ꝛ ē sic̄ parti irespectu:ꝛ ei⁹ sic̄ totū toti ē:qz ptinet indiuiduū:ꝛ parti qz gen⁹ cōtinet ipsam. ¶ Jam diximus quid est genus:ꝛ quid species:ꝛ quid genus generum:ꝛ quid species specierum:ꝛ que media:ꝛ q̄ sunt genera in respectu:ꝛ que species in respectu:ꝛ quid indiuidua:ꝛ quot modis dicitur genus ꝛ species.

de eternitō 4.me.9.2 ꝛ.5.me.13 ꝛ.14.ꝛ.10 me.2.8.ꝛ 12.me.19 ꝛ.20.21.7. me.cō.15. ꝛ.1.ph.13. ꝛ.3.me.cō men.10.

ꝓ Spēs specialissime sūt termiate:ſz indiuidua sūt infinita.

In idiuiduis accēs tūm̄ ꝓ vno solo p̄dicatur.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ De Differentia. Cap. iiij.

Differentia vero cōiter: ⁊ ꝓprie: ⁊ ꝓprijssime dicit. Cō- A
muniter quidē differre alterū ab altero dicit ꝙ alte
ritate quadā differt quocūq; modo vel ad seipsum
vel ad aliud. Differt em̄ Socra. a Pla. alteritate: et
ipse a seipso sene: vel iam puero existēte vel ⁊ viro:
vel iam ⁊ faciēte aliq̄d: vel quiescēte: ⁊ semp in ali-
quo modo habēdi se alteritatib⁹ ꝯtēplatur: ꝓprie aūt differre al
terū ab altero dr̄ qñ inseparabili accidēte alterū ab altero differat.
Inseparabile vero accidens est: vt nasi curuitas: glaucitas ocu-
lorꝝ: ⁊ cicatrix cū ex vulnere occalluerit. Proprijssime aūt alteruz
differre ab altero dicitur qñ specifica dr̄ia differt: quēadmodum B
hō ab equo specifica dr̄ia differt rōnali qualitate. Ulr ergo oīs
diffrētia alteratū facit cuilibet aduenīēs: sed ea q̄ est cōiter ⁊ pro
prie alteratū solum facit. Illa aūt q̄ est maxime ꝓprie aliud. Dif
ferētiarū vero alie quidē alteratū faciūt. alie vero aliud. Ille qui
dem igitur q̄ faciunt aliud: specifice vocātur: ille vero q̄ alteratuz
simplr dñr. Aīal em̄ ronalis differētia aduenīēs aliud facit: ⁊ spe
ciē animalis facit. Illa vero que est mouēdi alteratū facit solum a
quiescente. Quare hoc quidē aliud. Illa vero alteratū solum fa
cit. Secundū igitur aliud facientes differētias diuisiones fiunt a
generibus in species ⁊ diffōnes assignant q̄. s. sunt ex gñe ⁊ hmōi
differentijs. ꝟm aūt eas que solū alteratū faciunt alteratione so-
le ꝯsistunt: ⁊ aliquo modo se habendi ꝑmutationes a superiori-
bus rursus inchoāti dicendū est. differentiarū alias quidē esse se
parabiles. alias vero inseparabiles. Moueri enim ⁊ quiescere: ⁊ sa
num esse: ⁊ egrū: ⁊ quecunq; his proxima sunt separabilia sunt.
At vero aquilū esse vel simum vel rationale vel irrationale inse C
parabilia sunt. Inseparabiliū aūt alie quidē sunt ꝑ se: alie vero
ꝑ accidēs. Nam rationale ꝑ se inest homini: ⁊ mortale: ⁊ discipli
ne esse susceptibile. At vero aquilū esse vel simum per accidens
⁊ non per se. Ille igitur que ꝑ se insunt in rōne substātie acipiun
tur ⁊ faciunt aliud. ille vero que ꝟm accidens: nec in substātie ra
tione accipiuntur: nec faciunt aliud: sed alterum. Et ille quidem
que ꝑ se sunt nō suscipiūt magis ⁊ minus. ille vero que per acci-
dens ⁊ si inseparabiles sunt intensionē accipiūt ⁊ remissionem.
Nam neq; genus magis ⁊ minus predicatur de eo cuius est ge-
nus: neq; generis differentie ꝟm quas diuiditur. Ipse enim sunt
que vniuscuiusq; rationem ꝯplent: esse aūt vniuscuiusq; vnum ⁊
idem est: nec intensionem nec remissionem suscipiens est: aqui-
lum autem esse vel simum vel coloratum aliquo modo inten- D
ditur et remittitur. ¶ Cum igitur tres species differentie con-
siderentur: et cum he quidem sint separabiles: ille vero inse-

UVA. BHSC. IyR_118_1

parabiles. Et rursus inseparabiliū hę quidē sint p se: ille vero p accidēs. Rursus earū q̄ per se sunt differētiarū: alie quidē sunt se cundū quas diuidimus genera in species: alie vero ꝑm quas ea q̄ diuisa sunt specificantur: vt cum p se dicte oēs hmōi sint aialis animati z inaiati: sensibilis z insensibilis: rationalis z irrationa lis: mortalis z immortalis. Ea quidē que aiati z sensibilis differētia cōstitutiua est aialis substantie: est em̄ aial substātia anima ta sensibilis. ea vero q̄ est mortalis z immortalis differētia: z ra tionalis z irrationalis diuisiue sunt aialis differētie: p eas enim gña in species diuidim⁹. Sed hę quidē q̄ diuisiue sunt differētie
E generū ꝯpletiue sunt: z cōstitutiue specierū. Diuidit em̄ aial ra tionali z irrationali differētia: z rursus mortali z immortali diffe rētia: sed ea que est rationalis differētia: z mortalis constitutiue sunt hominis: rationalis vero z immortalis angeli. Ille vero q̄ sunt irrationalis z mortalis irrationabiliū aialium. sic etiā supre ma substantia cum diuisa sit aiati z inaiati differētia sensibili z in sensibili: aiata z sensibilia ꝯgregate ad substantiā aial ꝓfecerūt. aiata aūt z insensibilis ꝓstituunt plantā. Cm̄ ergo eedē alio mo do accepte fiunt ꝓstitutiue: aliquo modo autē diuisiue: oēs specifice dicuntur: z hīs maxime opus est ad diuisiones generū: z diffinitiones specierum. sed nō hīs q̄ ꝑm accidēs inseparabiles: nec magis hīs q̄ sunt separabiles. Quas etiā determinātes dicunt.
F Differētia est qua abūdat species a genere: homo em̄ ab animali plus hz rationale z mortale: aial em̄ ipsum nthil horū est. Vnde hz species differētias: nec em̄ oēs opositas hz: nāq; in eodem simul habebit opositas: sed quēadmodū ꝓbant: potestate quidē hz oēs differētias sub se: actu vero nullā. at si nec ex hīs q̄ nō sunt aliquid fit: nec circa idem simul habebit oppositā. Definiunt autē z hoc modo. Differētia est q̄ de pluribus z differentibus specie in eo qō quale quid predicatur. Rationale em̄ z mortale de homine predicatum in eo qō quale quid est homo dicitur sed non in eo quod quid est. Quid enim nobis est homo interrogatis nobis cōuenīes est dicere aial. quale autē aial inquisitū qm̄ rationale z mortale conuenīter assignabimus. Rebus enīz ex materia z forma constantibus: vel ꝓportionē materie z forme constitutionē habētibus: quēadmodū statua ex materia est eris forma autē figura. sic z homo cōis z specialis: ex materia quidez similiter ꝓportionabilr ꝓsistit ex genere: ex forma aūt differētia: totum autē hoc. s. aial rationale mortale homo est: quēadmodu z illic statua. Describūt autē hmōi differētiā z hoc modo. Differētia est qō est aptum natū diuidere ea que sub eodem genere
G sunt. Rōnale em̄ z irrationale hoīez z equū: q̄ sub eodē gñe sunt diuiduūt. Assignāt etiā hoc modo. Differētia est qua differūt

UVA. BHSC. IyR_118_1

a se singula. nāq; hō ⁊ equus ꝑm genꝰ nō differunt. Sumus em̄ aīalia nos ⁊ irrationalia: sed addituz rationale disiunxit nos ab illis. Rationales sumus ⁊ nos ⁊ angeli: sed mortale oppositum nobis disiunxit nos ab illis. Interius autē ꝑscrutātes ⁊ speculantes differētiam dicunt nō quodlibet eoꝝ q̄ sub eodē sunt genere diuidentiū esse differētiā: sed qđ ad esse ꝯducit: ⁊ ad qđquid erat esse: ⁊ qđ est pars eius qđ est esse rei. Neq; em̄ qđ aptum natum est nauigare erit hoīs differētia ⁊ si ꝓpriū sit hoīs. Dicimus em̄ aīaliū hec q̄dē apta nata sunt ad nauigādū: illa ꝟo minime: diuidētes hoīem ab alijs: sed natū esse: ⁊ aptū ad nauigādū nō erit ꝯpletiuū substātie nec eiꝰ pars: sed aptitudo solū ipsius. Id circo nō est talis quales sunt differētie q̄ specifice dicunt̄. Erunt ergo specifice differētie quecūq; alterā faciūt spēm: ⁊ quecūq; in eo quod quidest accipiunt̄. Et de differētijs quidē tot sufficiant.

Capitulum quartum.

Differētia silr̄: de tribꝰ đr intētionibꝰ: đr cōis: ꝓpria: ⁊ propria ꝓprie. ¶ Et đr dr̄ia cōis qua diuersificatur aliq̄d ab aliquo aut q̄ diuersificant̄ dispōne vnius rei in seipsa. qm̄ diuersificant̄ sor. ⁊ Pla. ꝓpter diuersitatē q̄ est inter ipsos ꝑ se. i. in sb̄a. Et diuersificant̄ dispōnes eiꝰ in seip̄o: qꝛ mō iuuenis: postea vir: ⁊ vt aliq̄d faciat: ⁊ illđ nō faciat in alio tp̄e. Et vl̄r oē quo diuersificat̄ sb̄a: aut diuersificant̄ ꝓpter ip̄m sb̄e: vniꝰ noīat̄ dr̄ia cōis. ¶ Sed dr̄ia q̄dē ꝓpria est qua diuersificat̄ aliq̄d ab aliq̄ ꝑ accn̄s inseparabile: sicut cecitas in oculo ⁊ vestigiū plaga ꝯcaua. sz dr̄ia q̄ est ꝓprie ꝓpria est q̄ est diuersitas ꝑ dr̄iaz renouātē spēm: sicut est diuersitas hoīs ab alijs aīalibꝰ ꝑ rōnē: qm̄ est dr̄ia q̄ renouauit spēm hoīs: ⁊ vl̄r oīs dr̄ia rei in q̄ inuenit̄ diuersitas: sz dr̄ia cōis ⁊ ꝓpria nō renouat inuētū aliud. ¶ Dr̄ia ꝟo ꝓprie ꝓpria renouās inuētū aliud noīat̄ diuersitas: q̄ renouat iuēta diuersa dr̄ia renouās spēs. Et q̄ nō renouat iuēta alia noīat̄ dr̄ia absolute. U. g. qꝛ aīal cū addit̄ ei rō renouat̄ inuētū qđdā ⁊ spēs ex spēbꝰ: sz motꝰ cū addit̄ aīali nō renouat aliud: sz aufert ab eo q̄etē tm̄. Ergo dr̄iaꝝ q̄dā est renouās iuētū aliud: ⁊ q̄dā renouās ab alteratiōe. ¶ Et dr̄ie q̄ renouāt inuētū sunt in q̄bꝰ diuidunt̄ gn̄a i spēs: ⁊ ꝑ eas ꝯplent̄ diffōnes. Sz spēs alie dr̄iaꝝ sunt innouātes i dispōnibꝰ diuersitatē ⁊ nō substātijs rerū. ¶ Et dr̄iarū est alia diuisio: qđ est: qꝛ ipsaꝝ q̄dā est separabilis sicut motus ⁊ q̄es ⁊ sanitas ⁊ egritudo: et q̄dā est inseparabilis. ¶ Eius aūt q̄ est inseparabilis sunt due diuisiones. s. aut sb̄alis aut accn̄talis: ⁊ accn̄talis est sicut simitas i naso: ⁊ sb̄alis est sicut rō hoī: ⁊ acceptabile scie. Et sb̄alis est q̄ accipit̄ in diffōne sb̄e rei illiꝰ cui inuenit̄ ⁊ renouat sicut diximꝰ inuētū aliud a gn̄e cui addit̄. Sed q̄ est ꝑm viā accidētis nō sumit̄ in diffōne sb̄e rei de qua p̄dicat̄: ⁊ nō renouat spēm aliā: sz renouat ꝑmutationē ⁊ alterationē tm̄. ¶ Sed dr̄ie sb̄ales nō suscipiūt magis neq; minꝰ: qđ est: qꝛ sicut nō est vna spēs aīalis magis aīal q̄ alia sicut est dispō gn̄is in differētijs diuidētibꝰ spē. s. q̄ nō predicatur de illis de quibꝰ predicat̄ ꝑm magis ⁊ minꝰ: qm̄ ipse sunt ꝯplētes diffinitiones specierū renouataꝝ ab ipsis: ⁊ dātibus ipsis esse ⁊ inuētionē non superāt se adinuicē res inuēte: qm̄ nō est res ex rebus inuētis de qua sit verū q̄ sit magis inuēta q̄ alia. sed dr̄ie accidētales recipiūt additionē ⁊ diminutionē: quāuis sint ex differētijs inseparabilibꝰ: qꝛ iam inuenit̄ nasus magis ⁊ minus declinās q̄ alius. ¶ Sed ⁊ differentiarum substantialium:

UVA. BHSC. IyR_118_1

quedā sunt cōstituētes gn̄a media:⁊ q̄dā diuidētēs ea. U.g. aīal cū sit gen⁹ mediū dr̄ie cōstitutiue. s. q̄ cōplēt eius diffōnē ⁊ renouāt ip̄m sunt. s. nutribile ⁊ sensibile ⁊ ipsa sunt plena sb̄a aīalis: cū sit aīal corpus nutribile ⁊ sensibile. Et ei sunt dr̄ie diuisiue: sicut rōnale ⁊ irrationale: qm̄ aīal quoddā est rōnale ⁊ quoddā irrationale: ⁊ dr̄ie diuisiue generis medij sunt etiā cōstitutiue specierū q̄ sunt sub illo gn̄e: sz generi altiori est dr̄ia diuisiua ⁊ nō dr̄ia cōstitutiua: cū sit oīs dr̄ia diuisiua gn̄is quā cōstituit: ⁊ ex quo nō est gen⁹ generi altiori nō est dr̄ia cōstitutiua: sz diuisiua. ⁊ speciei q̄dē vltime ē dr̄ia cōstitutiua nō diuisiua: sz ex quo est ꝯstō ei qđ ē sub gn̄e altiori: ⁊ speciei vltime: q̄ oīa dn̄r spēs: ergo est necessariū qđ dr̄ in hac dr̄ia sb̄ali ꝙ ipsa ē q̄ renouat spēm. ¶ Dixit. ⁊ necessitas in diuisione generū ⁊ cōpōne diffōnū ē in his differentijs: qm̄ diuisio nō erit ꝑ dr̄ias accn̄tales neq̄ diffō. Dixit. iāq̄ diffiniūt has dr̄ias: ⁊ vna diffōnū est ꝙ dr̄ia est q̄ superāt spēs gen⁹: qđ est: qꝛ ī dr̄ia hoīs q̄ est rō superat hō aīal qđ est gen⁹ ipsius: ⁊ illud est: qm̄ hec dr̄ia nō est inuēta in aīali in actu: qm̄ si esset ea inuēta in actu: nō īueniret̄ ei eius oppositū: qđ est priuatio rōnis ꝑ q̄ diuidit̄ aīal: sicut aīal aliud rō-
M nale aliud irrationale. sz inueniunt̄ q̄dē actu in spēbus q̄ sunt sub aīali: ⁊ ī
Idē. 1, de aīa, cō. 5. hoc sermone est debilitas. ¶ D. iāq̄ diffiniūt dr̄iam etiā ꝑ hoc qđ est predicatū de plurib⁹ differētib⁹ spē in eo qđ q̄lis res: ⁊ nō in eo qđ q̄d. Et illud est ꝙ qn̄ interrogamur de hoīe q̄d est: rn̄dem⁹ q̄dē primo ꝑ gen⁹ ipsius: qꝛ rn̄dem⁹ aīal. ⁊ cū q̄rit̄ ei qualis est: rn̄det̄ rōnalis: ⁊ diffō q̄dē hoīs cōpletur ꝑ hāc summā: ⁊ hoc est ꝓpterea: qꝛ oīs res cōposita est ex mā ⁊ forma: aut ex reb⁹ sil̄ib⁹ materie ⁊ forme: ⁊ gen⁹ est sicut mā: ⁊ dr̄ia sicut forma: ⁊ postq̄ res est ita est aggregatū gn̄is ⁊ dr̄ie ipsa sb̄a rei ꝑm ꝙ in intellectu est: sicut substātia ipsi⁹ ꝑm ꝙ ē extra intell̄m ex mā ⁊ forma. ¶ Iāq̄ diffinierūt dr̄ias sb̄ales etiā ꝑ hoc ꝙ sunt de quarū ꝓprietate est vt separent inter res q̄ sunt gn̄e vno ⁊ eodē sicut rō ⁊ nō rō: qꝛ ipsa separat inter hoīem ⁊ equū intrātes sub gn̄e aīalis: ex quo est hui⁹ separatio: ⁊ qn̄q̄ ꝑ res in substātia speciei: et qn̄q̄ non sunt dr̄ie q̄ sunt in sb̄a specierū addiderūt in hac diffōne ꝙ est id qđ separat inter spēs in esse earū: ⁊ substātia ipsarū qđ est qꝛ ars nauigādi est ꝓpria hoīs: ⁊ separat inter ipsam ⁊ alias spēs aīalis: sed nō est separans ab alio ꝑtē q̄ sit substātie ipsius sicut separat rō: ⁊ ꝓpter hoc non diuidit̄ ꝑ ea aīal in hoīem ⁊ nō hoīem: sicut diuidit̄ ꝑ rōnale ⁊ irrationale. qđ est: quia cū dicim⁹: q̄dā est cui inuenit̄ ars nauigādi: ⁊ q̄dā cui nō inuenit̄ nō fit diuisio ꝑ illud in hoīem ⁊ nō hoīem: cū sit hec dr̄ia nō renouās spēm sub genere rōnalis: sed rō renouat hoīem cum diuidimus per ipsam aīal.

¶ De proprio. Cap. v.

A Propriū ꝟo quadripharia diuidūt. Nā ⁊ id qđ soli alicui speciei accidit: ⁊ si nō omni ꝓpriū est: vt hoī esse medicū vel geometrā. Et qđ oī accidit speciei: ⁊ non soli: quēadmodū hoīem esse bipedē. Et qđ soli: ⁊ oī ⁊ aliqn̄: vt hoī ī senectute canescere. Quartū aūt ī quo cōcurrūt ⁊ soli: ⁊ oī: ⁊ semꝑ: quēadmodū hoī eē risibile: nā ⁊ si nō rideat semꝑ: tamē risibilis dr̄: nō ꝙ semꝑ rideat: sz ꝙ aptus nat⁹ sit ad ridendū. Hoc aūt ei semꝑ naturale est: ⁊ equo hinnibile. Hec aūt noīant̄ vere ꝓpria: qm̄ conuertunt̄: si em̄ est equus hinnibile est: ⁊ si est hinnibile est equus.

B ¶ De proprio. Capl̄m quintum.

Propriū dicit̄ ꝑm quatuor intentiones. Quarum vna est ē ꝙ accidit alicui speciei soli: sed non toti: vt est inuentio medicine ⁊ geometrie in hoīe. ¶ Et scđa est q̄ accidit speciei

UVA. BHSC. IyR_118_1

toti: sed est cōis ei ⁊ alij vt esse bipedē hoī. ¶ Tertia ꝙ accidit soli ⁊ toti: sed in aliquo tpe: vt canescere in senectute ⁊ senescere. ¶ Et intētio quarta est ꝑm ꝙ dr̄ propriū ꝑm veritatem: ⁊ est vniuersale quod conuenit toti speciei ⁊ soli: ⁊ semp sicut rōnale hoī ꝑm aptitudinē non ꝑm actum. ¶ Et de natura huius proprij est vt conuertatur cum eo: cuius est proprium: qm̄ oīs hō est risibilis: ⁊ econuerso: ⁊ silr̄ omnis equus est hinnibilis: ⁊ econuerso.

¶ De accidente. Capl'm sextum.

ACcidēs est qd̄ adest ⁊ abest p̄ter subiecti corruptionē. Diuidit aūt in duo: aliud em̄ ipsi⁹ inseparabile: aliud separabile. Separabile em̄ accidēs est dormire: nigrū v̄o esse inseparabiliter coruo ⁊ ethiopi accidit. Pōt aūt subintelligi ⁊ coruus albus: ⁊ ethiops abijciens colorē preter subiecti corruptionē. Diffiniūt etiā sic quoq̄. Accn̄s est qd̄ ꝯtingit eidē inesse ⁊ nō inesse. Et qd̄ neq̄ est gen⁹ neq̄ species: neq̄ dr̄ia: neq̄ ꝓpriū: semp aūt est ī subiecto subsistēs. Oīb⁹ igitur determinatis q̄ proposita sunt: dico autem genere spē dr̄ia ꝓprio ⁊ accidente: dicendum est q̄ eis ꝓpria insunt ⁊ cōia. A

¶ De accidēte. Capl'm sextum.

ACcidens est qd̄ estimatur esse ⁊ euanescere absq̄ eo qd̄ estimet̄ corrūpi subiectū eius: aut generari. Et illud diuiditur in duas diuisiones. s. in separabile ⁊ in nō separabile: sicut est somnus ꝙ est accidens separabile aīali: ⁊ sicut nigredo ꝙ est non separabilis a coruo ⁊ ab ethiope qd̄ est qm̄ imaginari potest coruus albus: ⁊ ethiops similiter absq̄ eo ꝙ imaginetur corruptio ex illo hoīs: aut corui cōtrario generis ⁊ speciei. ¶ Diffiniūt etiā accn̄s per hoc ꝙ possibile est in ipso vt inueniatur ei vni ⁊ eidē ⁊ non inueniatur: ⁊ ꝙ ipsum est quod non est genus: neq̄ species: neq̄ differentia: neq̄ ꝓpriū: ⁊ ipsum est semper stās in sb̄a. ¶ Et diffinitio prima cōprehendit separabile: ⁊ inseparabile. Scd̄a comprehendit separabile tm̄. B

Capitulum. septimum.

COmmune quidem omnibus est de pluribus vt dictū est predicari. Sed genus quidem de omnibus que sub ipso sunt speciebus ⁊ de indiuiduis ⁊ differentia similiter predicatur. Species autem de his que sub ipsa sunt indiuiduis. At vero proprium de specie cuius est proprium: ⁊ de his que sub specie sunt indiuiduis. Accn̄s aūt ⁊ de speciebus ⁊ de indiuiduis: nāq̄ animal ⁊ de equis ⁊ bobus ⁊ de canibus predicatur que sunt species: ⁊ de hoc equo ⁊ boue que sunt indiuidua. Irrationale vero de equis ⁊ bobus ⁊ de his que sunt particularia predicatur. Species autem vt homo de inferioribus de his qui sunt particulares solum predicatur. Proprium autem ⁊ de specie cuius est proprium: ⁊ de indiuiduis que sub ipsa sunt: vt risibile de homine et de his qui sunt particulares predicatur. Nigrum autem de specie coruorum et ethiopum ⁊ de his qui sunt particulares: quod est accidens inseparabile: et mouere de homine et equo: quod est accidens separabile: A

UVA. BHSC. IyR_118_1

sed principaliter quidē de indiuiduis: secūdario vero ⁊ de his q̄
B cōtinent indiuidua. Cōe est aūt generi ⁊ differentie cōtinentia
spērū. Continet enim ⁊ differentia spēs: ⁊ si non oēs quot gene-
ra. Rōnale enim ⁊ si nō cōtinet irrōnalia: vt genus q̄eadmodū
vt aial; sed cōtinet hoiem ⁊ angelū que sunt spēs: ⁊ quecūq; pre-
dicant de genere vt genus: ⁊ de his que sub ipso sunt spēb⁹ pre-
dicantur: quecūq; aūt de differentia predicantur vt differentia ⁊
de ea que ex ipsa est specie predicabūtur. Nā cū genus sit aial
nō solū de eo predicabitur substātia ⁊ sensibile: sed ēt de his que
sub aiali sunt spēbus oībus p̄dicat vsq; ad indiuidua. Quumq;
sit differētia: rōnale predicatur de ea vt differētia id q̄ est rōne
C vti: ⁊ nō solum de eo q̄ est rōnale: sed etiā de hisque sub rōnali
sūt spēbus predicabit rōne vti. Cōe aūt est empto genere vel
differētia simul perimi que sunt sub ipsis: q̄eadmodū vt si non
sit animal non est equus neq; hō: at si nō sit rōnale nullum erit
aial q̄ vtak rōne. Proprīū aūt generis est de plurib⁹ predicari
q̄ differentia ⁊ species ⁊ proprium ⁊ accidens: animal enim de
hoie ⁊ equo ⁊ aue ⁊ serpente predicatur: quadrupes vero de so
lis quatuor pedes habētib⁹: homo ꝯo de solis indiuiduis: ⁊ hin
nibile de solo equo ⁊ de his q̄ sunt particularia: ⁊ accidēs silr de
paucioribꝫ. Opz aūt dīas accipere: quibus diuidit genus: non
eas que cōplent substātiā generis: sed diuisiuas. Amplius gen⁹
cōtinet dīam potestate. Aialis em̄ hoc q̄dē rōnale est: illud ve-
D ro irrationale: dīe vero non cōtinent genera. Amplius genera
quidem priora sunt his que sub se sunt posite differentijs: ꝓpter
hoc quidem simul q̄ eas auferunt nō aūt simul auferūtur: subla
to enīz aiali aufertur rōnale ⁊ irrōnale. Differētie vero nō aufe-
runt genus: nam si oēs interimant tum substantia animata sen-
sibilis subintelligi potest que est animal. amplius quidem gen⁹
in eo quod quid est: differentia vero in eo quod quale quid est
predicatur: quemadmodum dictum est. amplius genus vnum
quidem est ꝑm vnamquamq; speciem vt est hominis id quod est
animal: differentie vero plurime: vt rationale mortale mentis et
disciplīe perceptibile: quibus ab aliis differt animalibus: ⁊ ge
nus quidem consimile est materie: ⁊ forme quidem differentia.
Cum autem sint ⁊ alia communia ⁊ propria generis ⁊ differen-
E tie nuncupata sufficiant. Genus autem ⁊ species commune quidē
habent de pluribus predicari: quemadmodum dictum est. Su-
matur autem spēs vt spēs solū: nō aūt ⁊ vt genus: si fuerit idem
spēs ⁊ genus. Cōe autē ipsis est ⁊ priora his esse: de quibus pre-
dicantur: ⁊ totum quoddam esse vtrumq;. Differentia autē qua
differt species a genere, eo q̄ genus quidem continet. species ve
ro continentur ⁊ non continent genera. In pluribus enim est

genus

UVA. BHSC. IyR_118_1

genus q̄ species. Amplius genera quidē prelacere opz et informata differētijs specificis pficere species: vnde et priora sunt naturalr gña et simul interimētia: sz q̄ simul nō interimātur. ¶ Spēs em cū sit/est et genus: genus vero cū nō sit: nō oino erit spēs: et gña quidem vniuoce de specieb⁹ p̄dicant: spēs vero de generibus minime. ¶ Amplius genera quidē abundāt earum que sub ipsis specierum sunt cōtinētia: species vero de generib⁹ abūdāt ꝓpriis differentijs. Amplius nec species vnq̄ generalissimum: nec genus fiet vnq̄ specialissimū. Generis aūt z proprij cōmune quidē est seq̄ species. Hāq̄ siquidē hō est: aial est. z siquidē hō est: risibile est. Et equaliter dicit predicari genus de specieb⁹: z ꝓpriū de his indiuiduis que participāt illud. Equaliter em z hō z bos aial est: z Cicero et Cato sunt risibiles. Cōmune z his vniuoce p̄dicari genus de propriis specieb⁹ et proprium de his quorū est ꝓpriū. Differt aūt genus z ꝓpriū: genus prius est/posterius vero ꝓpriū: opz em esse prius aial dehinc diuidi differētijs et ꝓpriis. Et genus quidē de pluribus specieb⁹ predicatur: ꝓpriū vero de vna specie cuius est ꝓpriū. Et proprium cōuersim de eo cuius est ꝓpriū predicat: genus vero de nullo cōuersim predicatur. Hā nec si aial est homo est: nec si animal est: risibile est. si vero risibile est homo est: et ecōuerso. Amplius quidē omni speciei inest proprium cuius est proprium et soli et semper: genus vero speciei quidē omni inest cuius fuerit genus et semper: nō autem soli. ¶ Amplius autem propria quidē interempta: non simul interimūt genera: genera vero interempta simul interimunt species: quarum sunt propria: quare et his quorum sunt ꝓpria interemptis et ipsa simul interimūtur. Generi vero z accidenti cōmune est de pluribus: quēadmodum dictum est predicari: siue separabiliū sit accidēs siue inseparabiliuz: etenim moueri de pluribus: z nigrū de coruis: z de omnibus ethiopibus z aliquibus inanimatis predicantur. Differt autem genus ab accidenti: quoniam genus ante species est: accidentia vero specieb⁹ posteriora sunt. Nam et si inseparabile accidēs sumatur. tum prius est illud cui accidit q̄ accidens: et genera quidem que participant equaliter participant: accidentia vero non equaliter: intentionē em et remissionem suscipit accidentiū participatio: generum vero minime: et accidentia quidem in indiuiduis principaliter consistunt: Genera vero et species naturaliter priora sunt indiuiduis substantijs: z genera quidē in eo q̄ quid sit predicātur de his que sub ipsis sunt accidētia vero in eo q̄ quale aliquid sit: vel quomodo se habet vnū quodq̄. qualis est em ethiops interrogatus dices niger. vel quomodo et Socrates se habet dices quoniam sedet vel ambulat: genus vero quomodo ab aliis quatuor differat dictum est. Contingit aūt etiā vnū quodq̄ aliorū differre ab aliis quatuor: quare cum quinq̄ quidem sint: vnumquodq̄ autem ab aliis quatuor differat quater

UVA. BHSC. IyR_118_1

quinq; viginti fiāt oēs dr̄ie: sz semp posterioribꝰ enumeratis: ⁊ secū
dis quidē vna dr̄ia superatis: ꝓpterea qꝛ iā sumpta est: tertijs vero
duabꝰ: quartis ꝟo tribꝰ: quintis ꝟo quatuor decē sunt oēs: quatuor
tres due vna. Genus etenim differt a dr̄ia ⁊ a spē ⁊ proprio ⁊ acci-
dēte: quattuor ergo sunt oēs differētie. Differētia vero quo differt a
genere dictū est: qñ quo differt genus ab ea dicebatur. Relinquitur
erge quo differat dr̄ia a spē ⁊ ꝓprio ⁊ accidēti dicetur ⁊ sunt tres rur
sus spēs quo q̄dē differt a dr̄ia dcm̄ est: qñ quo differret a spē dr̄ia
dicebat̄: quo aūt differat species a genere dictū est quando quo dif-
ferat genꝰ a specie dicebatur. Reliquū est igitur vt quo differat spe
cies a proprio ⁊ accidēti dicatur: sunt igitur ⁊ he differētie due. quo
aūt differt ꝓpriū ab accidēti relinquitur. Nam quo a genere ⁊ specie
⁊ differētia differat predictū est in illorū ad ipsum differētijs. Qua-
tuor igitur sumptis generis differētijs ad alia: tribus vero dr̄ie dua
bus spēi: vna aūt ꝓprij ad accñs d̄cē erūt oēs. Quarū quatuor que
erant generis ad reliquas superius demonstrauimus: commune er-
go est differentie ⁊ specie equaliter perticipari: homine enim equali-
3 ter participant perticulares homines et rationali differentia. ¶ Cō
mune vero est: ⁊ semper adesse his que eorum participant. Semper
enim Sor. rationalis est: et semper Sor. homo est. Proprium autem
est differentie quidem in eo ꝙ quale quid sit predicari: specie vero in
eo ꝙ quid est. Nam si homo velut q̄litas accipiatur: non erit tamen
simpliciter qualitas: sed secundum id quod generi aduenientes dif
ferentie eam constituerunt. Amplius differentia quidem sepe in plu
ribus speciebus consideratur: quemadmodum quadrupes in pluri-
bus animalibus specie differentibus: species vero in solis his que
sub vna specie sunt indiuiduis. Amplius differentia quidem prior
est ea specie que est secundum ipsam. simul enim ablatum rationale
interimit hominem: homo vero interemptus non aufert rationale
cum sit angelus. ¶ Amplius differentia quidem cōponitur cū alia
2 differentia: rationale enim et mortale compositum est in substantia
hominis: species vero speciei non componitur vt gignat alteraz spe
ciem: quedam enim equa cuidam asino permiscetur ad muli genera
tionem: equa autem simpliciter asino nunq̄ conueniens est perfice-
re mulum. Differentia vero et proprium commune quidem habent
equal̄r participari ab his que eorum participāt: equal̄r em̄ ⁊ rōna-
lia ⁊ rōnalia sunt: ⁊ risibilia sunt risibilia: ⁊ semp: ⁊ oī adesse commu
ne vtriq; est: si em̄ curtetur q̄ bipes est nō substātia pit: sed ad id ad
qd̄ natū est sp dr̄: nā ⁊ risibile ad id qd̄ natū est semper dicitur: sed
non in eo ꝙ semper rideat. Proprium autem differentie est ꝙ hic qui
dem de pluribus spēbus dr̄ sepe: vt rōnale de hoīe ⁊ angelo. ꝓpriū
vero de vna sola specie cuius est ꝓprium: ⁊ dr̄ia illius est ꝯñs quorū
est differentia: sed non cōuertitur: propria vero conuersim predican-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tur de his quorũ sunt propria: eo ꝙ cõuertuntur. Differentia autem ⁊ accidẽti cõmune quidẽ est de pluribus dici: commune vero ad ea que sunt inseparabilia accidẽtia semper ⁊ omnibus adesse: rationale semper adest hoĩbus ⁊ coruis nigris esse similiter. Differunt autẽ ꝙ differẽtia quidẽ cõtinet species ⁊ non continetur: cõtinet enim rationale hominem: accidentia vero quodammodo quidem cõtinent: eo ꝙ in pluribus sunt: quodammodo autem continetur eo ꝙ non vnius accidentis susceptibilia sunt subiecta sed plurimorum: et differentia quidem intensibilis ⁊ irremissibilis: accidentia vero minus ⁊ magis recipiunt: et impermixte sunt quidem contrarie differentie. mixta vero contraria accidentia huiusmodi quidem cõiones et proprietates differentie ⁊ ceterorum sunt: species vero quo quidem differat a gñe ⁊ dr̃ia: dictũ est in eo ꝙ dicebamus quo genus differat a ceteris: et quo differentia differt a ceteris. Speciei vero et proprij commune est quidem de se inuicem predicari: nam si quid homo risibile est: et si quid risibile homo est: risibile vero qm̃ ꝑm id qđ natum est dicitur: sepe iam dictum est: et qualiter sunt species his que eorũ participãt: et ꝓpria quorũ sunt ꝓpria. ¶ Differt aũt species a ꝓprio qm̃ spẽs quidem potest et aliorũ esse genus. propriũ vero aliarum specierũ esse ĩpoſe est: ⁊ spẽs quidẽ ante subsistit q̃ꝫ propriũ: ꝓprium vero post fit in spẽ: oportet.n. ante hoĩem esse vt sit risibile. Amplius spẽs q̇dẽ semꝑ adest subiecto: propriũ vero aliqñ actu: ⁊ ptãte vero semꝑ: hõ eniꝫ semꝑ actu est Socra. nõ ꝟo semꝑ ridet q̃ꝫuis sit natura semper risibilis. Amplius quorum termini differentes sunt ⁊ ipsa sunt dr̃ia: est aũt spẽi esse semper sub gñe: ⁊ de plurib⁹ differẽtib⁹ numero in eo ꝙ quid sit predicari q̃cũqꝫ hmõr: ꝓprij ꝟo est soli et semꝑ et oi adesse. Speciei ꝟo et accñtis cõe q̇dẽ est de plurib⁹ p̃dicari: rare vero alie sunt cõitates: ꝓpterea qm̃ q̃ꝫ plurimũ distãt a se accñs et id cui accidit. Propria vero et vtriusqꝫ sunt spẽi ꝙ ĩ eo qđ q̇d est de pluribus p̃dicari de his quorũ est spẽs: accidẽtis aũt in eo ꝙ q̃le q̇d dã est vel qũo se hñs: et ꝓpriũ est vnãquãqꝫ substãtiã: vnã q̇dẽ spẽꝫ participare pluribus aũt accidẽtibus et separabilibus et inseparabilibus. Et spẽs quidem ante subintelligi potest q̃ꝫ accidentia vel si sint inseparabilia: oportet enim ante esse subiectum vt illi aliquid accidat. Accidentia vero posterioris generis sunt et aduenticie natura ⁊ specie quidem participatio equaliter est: accidentis vero vel si in separabile sit non equalitet. ethiops em̃ alio ethiope habebit colorem vel intẽsuꝫ vel remissum ꝑm nigredinẽ. ¶ Restat igitur de ꝓprio et accidenti dicere: qui em̃ proprium a specie ⁊ differẽtia ⁊ genere differt dictum est. Commune autem proprij et accñtis inseparabilis est ꝙ preter ea nunq̃ꝫ consistant ea in quibus considerantur: quẽ admodum enim preter risibile non subsistit homo: ita nec preter nigredinem subsistit ethiops: et quemadmodum semper et omni

UVA. BHSC. IyR_118_1

adest proprium: sic et inseparabile accidens. Differt autem quonta proprium vni soli speciei adest: quēadmodum risibile homini: inseparabile vero accidens vt nigrum non solum ethiopi: sed etiam cor uo adest et carboni et ebeno et quibusdā aliis: preterea proprū cōuersim de eo cuius est proprium predicatur et equaliter: inseparabi le vero accidens conuersim non predicatur: et proprioꝝ quidem equalis est participatio: accidentium vero hec quidem magis illa: illa vero minus. Sunt quidem et alie communitates vel proprietates eorum que dicta sunt: sed sufficiunt quidem hec ad discretionem eorum que dicta sunt communitatisq; traditionem.

¶Explicit liber predicabilium Porphirij.

¶Capitulum septimum.

¶Amergo diffiniuimus omnes res quarū precessit diffini tio. s. illorū quinq;: opz vt dicamus in rebus in quibus communicant: r in quibus differunt. Dicamus ergo q; cō mune eis oibus est q; predicatur de pluribus: sed genus et differē tia predicantur de speciebus et de indiuiduis que sunt sub illis: et species de indiuiduis que sunt sub ea tm̄. s. species vltima et proprū pre dicatur de speciebus et de singularibus que sunt sub illa specie: r accidens predicatur de singularib⁹ r de specieb⁹. ¶Et est predicatio generis de specie bus r singularib⁹: sicut est predicatio aialis de equo r cane r de indiuiduis eorū sicut spēs de cane demōstrato. Et exemplū predicationis dr̄ie de specie bus r de indiuiduis sunt irrationale de equo r cane r indiuiduis eoꝝ: r hoc quidē certificat in dr̄is que nō sunt dr̄ie spēbus vltimis. Et exēplū predicatio nis speciei vltime tm̄ est predicatio hois de Sor. r Pla. r de quolibet indiui duorū hoim. Et exēplum predicationis ppr̄ij de specie r singularib⁹ est pre dicatio risibilis de hoie r de quolibet indiuiduoꝝ hois. Et exēplū p̄dicatio nis accēntis inseparabilis de spēbus r indiuiduis est p̄dicatio nigredinis de coruo r ethiope: r de singularib⁹ eoꝝ. Et exēplū accidētis separabilis est pre dicatio mot⁹ r quietis de hoie r equo r de indiuiduis eoꝝ: hoc est ergo i quo cōicāt in respectu predicationis. ¶Et diuersificanť r est cōe generis r dr̄ie q; cōprehēdāt plus specie vna: r est q; dr̄ia cōprehēdit spēs: q̄uis sint pauciores eis quas cōprehēdit genus qđ est: q; irrōnale comprehēdit spēs multas: q̄uis sint pauciores eis q̄s cōprehēdit aial qđ est gen⁹: r hoc q̄dē verificat de illis q̄ sunt p̄ter dr̄ias vltimarū specierū: r cōicāt genus r dr̄ia: qm̄ oē qđ predicat de vno quoꝝ ipsoꝝ ex via qua est genus aut dr̄ia: predicat de eo qđ est sub eis. U. g. q; aial qđ est genus et corpus nutribile predicatur de eo ex via qua est genus: r ipsum est predicatū qđ est sub aia. U. g. de hoie r equo: r similiter rōnale est dr̄ia: r cooperari rōne est predicatū etiam de eo qđ est sub aiali ex via q̄ est dr̄ia: r ipsum predicat de oibus indiuiduis rōnalib⁹. Et cōi cāt genus r dr̄ia: qm̄ cū auferť vtrūq; auferť qđ est sub ea: qm̄ sicut cū nō inue niť aial nō inueniť equus r asinus: silr̄ cū auferť rō nō inuenitur aial coope rās rōne: r hoc est in quo cōicāt genus r dr̄ia. ¶Sed qđ est ppr̄ium gñis abs q; dr̄ia. Primū qđē qm̄ p̄dicanť de pluribꝫ q̄s dr̄ia r spēs q; ppr̄ium r accūs qđ est: q; aial qđ est genus p̄dicat de hoie r equo: dr̄ia vo de pauciorib⁹ q̄s aia. U. g. rōnale predicat in minus q̄ aial: r silr̄ quadrupes: r silr̄ hō. Et sic etiā est res in accidēte manifesta q; p̄dicat de pauciorib⁹ q̄s genus rei in qua inuenitur

UVA. BHSC. IyR_118_1

illud accidēs:⁊ hoc quidē inuenitur in accidētibus que sunt magis ꝓpria q̄ꝫ illud genus. ¶Et appropriat̄ generi preter dr̄iam. Scd̄o:qꝛ gn̄a cōprehēdūt dr̄ias ⁊ nō ecōuerso:aīal em̄ aliud rōnale aliud irrōnale q̄ ambe sunt dr̄ie:sed dr̄ie nō cōprehēdūt gn̄a. ¶Et appropriat̄ ei tertio ꝙ gn̄a p̄ora sūt differētijs ꝑ naturā:⁊ ꝓpter hoc auferunt̄ dr̄ie ꝑ ablationē generū:sꝫ nō ecōuerso qd̄ est qꝛ cū aufert̄ aīal aufert̄ rōnale:sed cū aufert̄ rōnale nō aufertur aīal: ⁊ hec est dispō gn̄is cū differētijs diuisiuis et nō cōstitutiuis. Et appropriat̄ ei quarto:ꝙ genus est vnū in vnaquaqꝫ specierū:⁊ est qꝛ nō inuenit̄ specieb⁹ multis plus q̄ꝫ vnū genus in ordine vno:sꝫ vni speciei inuenit̄ plus dr̄ia vna sicut rō hoī ⁊ intellect⁹ ⁊ receptio scie. ¶Et appropriat̄ ei q̄nto ꝙ genus assimilat̄: materie:dr̄ia ꝟo forme. Jā ergo hec est sufficiēs scia q̄ genus ⁊ dr̄ia cōicāt:⁊ i quo differūt vel appropriant̄:⁊ si inueniant̄ eis communitates ⁊ differentie. ¶D.⁊ genus ⁊ spēs cōicāt vt diximꝰ ꝙ ambo p̄dicātur de plurib⁹: ⁊ ꝙ ambo p̄cedūt ꝑ naturā res de quib⁹ predicant̄. Et diuersificat̄ in hoc ꝙ genus cōprehēdit spēs:sꝫ nō ecōuerso qd̄ est:qꝛ genus cōius est q̄ꝫ sit spēs: ⁊ diuersificant̄ etiā ꝙ genus p̄cedit spēm ꝑ nām:qd̄ est:qꝛ spēs cōstituit̄ cū ꝯiūgit̄ cum gn̄e dr̄ia:⁊ ꝓpter hoc gn̄a sunt priora spēbus nāliter:qꝛ cū auferunt̄ gn̄a: auferunt̄ spēs:sꝫ nō ecōuerso:⁊ spēs sunt cū nō inueniuntur gn̄a ⁊ nō ecōuerso. ¶Et diuersificant̄ in hoc etiā ꝙ gn̄a predicant̄ de specieb⁹ vniuoce: sed spēs nō predicant̄ de gn̄ib⁹. ¶Diuersificant̄ etiā in hoc ꝙ gn̄a abūdāt supra spēs que sunt sub eis in hoc qd̄ ꝯtinēt ipsas:⁊ spēs abūdāt supra gn̄a differētijs appropriātib⁹ ipsas:⁊ illa abūdāt ex ꝑte cōitatis:⁊ hoc ex ꝑte cōpōnis.s.spēs. ¶Diuersificant̄ etiā in hoc ꝙ nō erit species genus generū:nec genus spēs specierū ꝟm aliquā dispōnē:⁊ opꝫ vt intelligas has cōparationes inter gn̄a et spēs:de eo ꝙ spēs sunt spēs et gn̄a sunt gn̄a:nō ex eo ꝙ accidit specieb⁹ vt sint gn̄a:neqꝫ generib⁹ vt sint spēs. ¶D.⁊ genus ⁊ ꝓpriū cōicāt in hoc ꝙ ambo sequunt̄ in esse in inuētione vel in essentia speciei:⁊ illud est:qꝛ cū est hō qui est spēs inuētū est aīal qd̄ est genus:⁊ silr̄ risibile est inuētū qd̄ est ꝓpriū: et cōicāt etiā:qꝛ genus p̄dicat̄ de oīb⁹ specieb⁹ equalr̄:⁊ ꝓpriū p̄dicat̄ de oīb⁹ q̄ cōicāt in ipso equalr̄:qd̄ est:qꝛ hō nō est min⁹ aīal q̄ꝫ bos nec plus:⁊ Sor.et Pla.sunt risibiles equaliter.i.nō diuersificant̄ hoc mō ꝟm plus ⁊ min⁹. ¶Et cōicāt etiā:qꝛ genus p̄dicat̄ vniuoce de spēbus:⁊ ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce de oī eo cui inuenit̄ illud ꝓpriū:qm̄ risibile p̄dicat̄ de Sor.⁊ Pla.vniuoce: sicut aīalitas predicat̄ vniuoce de boue ⁊ equo. ¶Sed in hoc diuersificant̄: qꝛ genus antecedit ꝓpriū inuētū in specieb⁹ qd̄ est:qꝛ aīal antecedit nāliter propria ⁊ dr̄ias q̄ inueniunt̄ in specieb⁹ in q̄s diuidit̄:qd̄ est:qm̄ cū gen⁹ aufert̄: auferunt̄ ꝓpria:sꝫ nō ecōuerso:⁊ cū inueniunt̄ ꝓpria:inuenit̄ ⁊ ip̄m. ¶Scd̄o etiā diuersificant̄ in hoc ꝙ ꝓpriū ꝯuertit̄ in p̄dicatione cū eo cui⁹ est ꝓpriū: genus ꝟo nō ꝯuertit̄ cū eo cui⁹ est genus:qm̄ verū est dicere:oīs hō est risibilis ⁊ ecōuerso.sꝫ nō pōt dici:oē aīal est hō:sicut oīs hō est aīal. ¶Genus q̄dē et accn̄s cōicāt:qm̄ ambo predicant̄ de plurib⁹:siue sit accn̄s separabile siue sep̄abile:qd̄ est:qꝛ mot⁹ p̄dicat̄ de plurib⁹ qd̄ est accn̄s sep̄abile:sicut p̄dicat̄ nigredo de coruo ⁊ ethiope:⁊ de reb⁹ multis a q̄b⁹ nō separat̄. Et diuersificātur genus ⁊ accidēs in hoc ꝙ genus p̄cedit accn̄s ꝑ naturā:sicut spēs ei⁹ antecedit ip̄m.U.g.hō em̄ p̄cedit colore inuentū in eo:⁊ aīal p̄cedit ip̄m:⁊ illud est manifestū in accidētib⁹ separabilib⁹. ¶Differunt etiā:qꝛ accn̄s p̄dicat̄ de his q̄ cōicāt in ipso ꝟm magis ⁊ minus:genera etiam non predicant̄ de speciebus q̄ cōicāt in ipso ꝟm magis et minus qd̄ est:qꝛ q̄dā nigroꝝ hoīm est intēsioris nigredinis q̄ꝫ q̄dā:⁊ non est intēsioris aīalitatis q̄ꝫ alius hō: neqꝫ equus q̄ꝫ hō:⁊ hoc iō ꝓpterea:qꝛ accidētia inueniunt̄ ꝟm primā intētionē in singularib⁹:⁊ singularia diuersificantur in additione ⁊ diminutione:⁊ genera qu

UVA. BHSC. IyR_118_1

dem et species precedunt per naturam singularia neqꝫ sunt inuenta in singularibus. Et qđ dixi verum est quidem semper dictum in formis. ſ. ſi inuenirẽ tur sicut genera et species extra intellectum. Diuersificantur etiam genera ⁊ spẽs ⁊ accñtia ꝑ hoc: qꝛ gña ⁊ spẽs ꝑdicanꝫ in eo qꝺ qđ est: accñtia aũt in eo qꝺ quale est: aut quõ est. Cũ em̃ querit de ethiope q̃le est dꝛ qꝺ est niger: ⁊ cũ q̃rit de Socꝛ. quõ est dꝛ bñ vel male: iã ergo dictũ est in q̃ differat genus a residuis: et ꝙequit vt sint hec. 5. non sicut diuersitates intergña. 5. 4. 3. 2. ⁊ vna: qđ est: qꝛ ex quo sunt. 5. 4 diuersitates. 4. iã fiũt diuersitates. 20. ſ. multiplicãdo. 4. ꝑ. 5. Cũ ergo abiecerim⁹ ab eis. 10. iteratas remanebũt. 10. Cui⁹ exẽplũ: qꝛ gen⁹ diuersificaꝫ a residuis in. 4. ⁊ dña fiẽt in. 4. nisi qꝛ diuersitas illius ad genus est eadẽ qđ diuersitas gñs ad ipsam. Remanẽt ergo diuersitates dñe ad tria ſcz ad ꝓpriũ speciẽ et accñs. fiẽt spes hz. 4. diuersitates de quib⁹ ꝓ̃ciunt due q̃ sunt diuersitates ei⁹ ad gen⁹: qm̃ iã rememorata est in diuersitate gñs ad ipsam ⁊ diuersitas ad dñam qua dictũ est in diuersitate dñe ad ipsam: et remanẽt due diuersitates ad ꝓpriũ ⁊ ad accñs. fiẽt ꝓpria sunt quatuoꝛ: ꝓ̃ciũ tur tres memorate: ⁊ remanebit vna q̃ est diuersitas ei⁹ ad accidẽs: ergo decẽ diuersitates abꝭ̃ciuntur: ⁊ decẽ sunt inuẽte: ⁊ qꝛ iã narratum⁹ a q̃uoꝛ remanẽ

E tib⁹: op⁹ vt dicam⁹ in quo diuersificet dña a trib⁹ residuis. ſ. specie ꝓpria ⁊ accidẽte: ⁊ erunt ex illo tres diuersitates. ¶ D. Rememorabimur in quo differat spẽs a ꝓpria ⁊ accidẽte: ⁊ sunt due diuersitates: postea rememorabimur i quo differãt ꝓpriũ ⁊ accidẽs. ⁊ est vna diuersitas: erũt ergo diuersitates decẽ. Et ꝓpter hoc inueniunt cõitates inter q̃libet duo ipsoꝝ decẽ. Dicem⁹ ergo qꝺ res cõis dñe ⁊ speciei est qꝺ oib⁹ de qb⁹ ꝑdicanꝫ ꝑdicant eq̃liter nõ ꝫm plus et minus: qꝛ nõ inuenit vnus hõ magis hõ q̃ alter: neqꝫ magis rõnale q̃ alter: nisi qs velit ꝓ rõnalitatẽ rẽ accñtalẽ intelligere. Et cõcãt eciã qꝺ inueniunt rebus de quib⁹ semp predicant. Socꝛ. em̃ semp est rõnalis ⁊ semp est hõ: ⁊ differũt: qꝛ diffinitiua ꝑdicanꝫ in quale: spẽs ꝙo in qđ: q̃uis rñdeat ad qõnẽ ꝙ quale species: ⁊ hoc ex pte qua accidit ei vt differẽtiã habeat: ⁊ etiã qꝛ dñe inueniunt in specieb⁹ plus vna: sicut est inuẽtio quadrupedis in aialib⁹ multis differẽtib⁹ specie: ⁊ spẽs q̃ dẽ est individuis q̃ sunt sub ea: ⁊ hec diuersitas est inter spẽs et dñas. Et diuersificant inter se etiã ꝓ hoc qꝺ dña est ꝓpria: qđ est: qꝛ cum auferꝛ irrõnale auferꝛ asin⁹: ſz cũ inuenit asin⁹ inuenit irrõnale: ⁊ hoc qđ de differẽtijs q̃ inueniunt in plurib⁹ vna spẽ. Et diuersificant a spẽ: eo qꝺ dña q̃ꝫ cõponitur cũ alia dña in diffõne. U. g. rõnale ⁊ mortale accepta in diffõne hois ꝫm sniam illius qui videt qꝺ rõnale ꝓtinet hoiem ⁊ angelũ: qm̃ est hõ qđ de cõposit⁹ ex rõnali et mortali: ⁊ nõ cõponit spẽs ex duab⁹ specieb⁹: q̃uis cõpona

Tur individuũ speciei ex individuis duarũ specierũ diuersarũ sicut est cõpositio mu De iſta li ex equa ⁊ asino: ſz nõ cõponunt spẽs muli ex specieb⁹ eq̃ ⁊ asini: sicut spẽ cõponit hõ ex aiali rõnali: ⁊ aiali mortali: qm̃ mulus est mediũ inter equũ et nis asi asinũ: ⁊ est ex pte cõi inter eos: ⁊ hec est spẽs alia cõponis ꝓter cõpõnẽ dñarũ ni cũ eq̃. ſi ꝓcedat qꝺ sit cõpõ speciei cũ specie: ⁊ porphyriꝰ negat eã: ⁊ silr est vt sit hec vide. 7. cõpõ q̃ est cõpõ specierũ mediarũ ex extremitatib⁹: ⁊ illa est ꝓter cõpõnẽ rei ex meta. cõ differẽtijs diffiniti. ¶ Et cõe est dñe ⁊ ꝓpriõ: qꝛ ea in quib⁹ cõcãt equaliꝫ ꝑdi mẽ. 28. canꝫ: qm̃ nõ sunt qđã rõnalia magis rõnalia q̃ alia: in hoc etiã. ſ. rõne q̃ est inferius in caꝓ̃o: sub ea silr rõnalia cõcãt: ⁊ in hoc equaliꝫ inueniunt: ⁊ semp rebus de qb⁹ ꝑdicant ⁊ oib⁹ qđ est: qm̃ bipes inuenit semp bipes: ⁊ si ꝓpriet pedibus in aliquo tpe aliq̃s: nã intẽtio dicti nr̃i est cũ dicim⁹ qꝺ est bipes semp. i. est natũ ad hoc vt sint ei duo pedes tm̃: ⁊ silr risibile semp ineſt hoi nõ qꝺ semp videat in actu: ſz ꝓpterea qꝺ est aptũ natũ ad hoc. ¶ Et appꝛopriat dñe qꝺ ꝛõ de specieb⁹ multis: sicut rõ q̃ dꝛ de hoie ⁊ angelo ꝫm sniam illius q̃ videt qꝺ rõ ⁊ vnuoce de ambob⁹: ſz ꝓpriũ qđ dẽ ꝑdicat de specie vna tm̃: ⁊ diuersificantur

UVA. BHSC. IyR_118_1

dñe a ppio in eo q dñe nō q̃uertunt: ꝛ ppia q̃uertunt semp. ¶Et dñia ꝛ accidēs inseparabile cōicāt: qm̃ inueniunt eis de q̃b⁹ p̄dicant semp ꝛ oib⁹ eis: q̃ est: q̃ cornus semp est bipes ꝛ niger. Et diuersificant: q̃ dñia non superat res cui⁹ est dñia. ſ. nō supat hñs dñiam diffinitiuā sicut rō: qm̃ nō supat eā hō. Sz accñtia q̃ dē cōprehēdūt ex pte: ꝛ ex pte cōprehēdunt. cōprehēdūt q̃dē ex eo q̃ sunt p̄dicata de multis: ꝛ cōprehēdunt ppterea q̃ subiecta ipsor̄ nō sunt appropriata vni accidēti: sz ia inuenit in eis accñs oppositū illi⁹: sicut nigredo ptinet multas spēs hoīs ꝛ nō hois: q̃ plus est q̃ spes hois ꝛ nō hois: ꝛ hō comprehendit nigredinē cū ia inueniat q̃d est nigrū ꝛ nō nigrū: ꝛ etiā q̃ dñia non suscipit additionē ꝛ diminutionē: sz accñtia recipiūt additionē ꝛ diminutionē: ꝛ etiā q̃ dñe ptrarie nō p̄miscent̄ vt sit ex eis medium: sicut est mixtio albi cū nigro: ꝛ erit ex eis viride ꝛ rubeū ꝛ alia media. Iste g̃ sunt res in q̃b⁹ cōicāt dñia ꝛ alia remanētia: ꝛ in quib⁹ differūt: iaq̃ remāsit vt dicam⁹ in quo diuersificant̄ ppriū ꝛ accidēs: ꝛ in q̃ cōicāt. ¶Dicam⁹ g̃ q̃ spēs ꝛ ppriū cōicāt in hoc q̃ vtrūq̃ ipsor̄ q̃uertit cū suo cōpari: q̃d est q̃ si est hō inuēt⁹ est risibile: ꝛ ecōuerso. cōicāt etiā q̃ ambo inueniunt semp in reb⁹ de quib⁹ p̄dicant. ¶Et diuersificāt spēs ꝛ ppriū in hoc q̃ pot̄ est: vt spēs sit genus alī: ꝛ ppriū non est pot̄ vt sit alia⁹ rerū p̄ter illas quarū est ppriū: ꝛ etiā q̃ inuētio speciei p̄cedit et inuētio ppij sequit inuētione speciei: q̃d est: q̃ si inuenit hō: sequit illū vt sit risibile: ꝛ si inuenit risibile: opz vt fuerit ri⁹ hō: ꝛ est: q̃ spēs inuenit actu ꝛ potētia semp. Sor. ci semp est hō in actu: sz i actu ri dēs semp nō: sz est i potentia semp ridēs: ꝛ etiā res quarū diffones sunt diuerse ipse sunt diuerse: ꝛ iam ost̄ sum est q̃ diffones hor̄ sunt diuerse: q̃d est: q̃ ia dictū est i diffone speciei q̃d est ordinata sub gñe: ꝛ q̃ p̄dicat ex via q̃d q̃d est de indiuiduis: ꝛ dr̄ in diffone ppij q̃ ipm est res q̃ inuenit alicui soli: ꝛ oi ꝛ semp. ¶Et cōicāt spēs ꝛ accñs: qm̃ p̄dicant̄ de plurib⁹. ¶D. Et i quo cōicāt parū valde: q̃d ꝓpter multā elongationē q̃ est iter accñs ꝛ rē cui accidit. ¶Et appropriat vtriq̃ ipsor̄: q̃ spēs p̄dicant̄ de eo cui⁹ est spēs ex via q̃ q̃d est: ꝛ accidēs p̄dicat in eo q̃ ẽ est aut quō est. Et vnaqueq̃ ſ barū sensibiliū hz spēm vnā: et tñ hz multa accñtia separabilia ꝛ inseparabilia. Ampli⁹ q̃ spēs p̄cedit intellectu accñtia: q̃us inseparabilia accñtia: q̃d est: q̃ ia remanet ſm inuētū: ꝛ tūc accidit ei illud q̃d accidit: et est accñtib⁹ renouatio post spēs: ꝛ nā ipsarū intrat sup eas. ¶Jaq̃ remāsit su p nos vt narrem⁹ rē ppij ꝛ accñtis: ꝛ illud in quo cōicāt ppriū ꝛ accñs inseparabile est: q̃ nō est pot̄ vt inueniat hñs ppriū: neq̃ hñs accñs inseparabile ꝓter ppriū ꝛ accñs: q̃d est: q̃ nō est pot̄ vt inueniat hō ꝓter risibile: sitr̄ nō est pot̄ vt inueniat ethiops ꝓter nigredinē: ꝛ ēt: q̃ sicut ppriū inuenit toti rei: ꝛ semp sitr̄ ꝛ accñs ſ sepabile. ¶Et diuersificant i hoc q̃ ppriū inuenit speciei vni: accñs aūt ſ sepabile plurib⁹: q̃si diceres: nigredo inuenit corno: ꝛ ethiopi ebeno ꝛ reb⁹ multis nō sepabilib⁹ neq̃ idiuisibilib⁹: ꝛ cā in hoc: q̃ ppriū q̃uertit i p̄dicatiōe cū eo cui⁹ est ppriū: sz accñs nō q̃uertit cū eo cui accidit. Ampli⁹ q̃ ppria nō diuersificant in p̄dicatione ſm magis ꝛ min⁹: accñtia ꝛo sic: ꝛ ia inueniunt res plures in quib⁹ cōicāt ꝛ appropriant̄: ꝓter res q̃s narrauim⁹: sz iste sunt sufficientes in eo q̃ intēdim⁹ / in eis: ꝛ discretione istarū rerū: ꝛ statu super cōitates suas ꝛ diuersitates. Et hic expliciūt intētiones q̃s ptinet hic liber introductori⁹. Et illud est q̃d mouit ad exp̄nē eor̄ q̃dā socior̄ nostror̄ desiderātiū speculari de habitatorib⁹ mussic: quor̄ deus misereat in hoc. ¶Et ibi ꝓpter hoc p̄gritasse hoc facere ꝓpter duas res. ¶Una quarū est: q̃ nō vī mihi q̃ hic liber introductorij⁹ sit necessarius in aliq̃ pte huj⁹: cū nō sit q̃d dr̄ in eo cōe huic arti: sicut estimāt quidā: q̃ id q̃d dr̄ in diffinitionibus harum rerū: si est demonstrabile est pars demonstrationis: ꝛ si est p̄babile est pars libri topicor̄. Sed rememorauit Porphyrius has res vt sciatur quid significant hec nomina cū

Digressio q̃ oñdit cām pp quā exposuerit librū Porphyrij: ꝛ quō liber iste non est simplr necessa ꝛ rius.

UVA. BHSC. IyR_118_1

egit de eis. Aristo. in lib. suo: nõ vt iste sint diffinitiones: ⁊ ꝟm modũ istũ non est pars huiusa rtis: sed intelligitur ex Albimasir ꝙ est pars illius: ⁊ hoc est vnũ qđ pigritauit me ab expositione ipsius cũ expositione librorum Aristo. ¶ Et scđa est: quia sermo viri intelligitur per se: ⁊ in hoc introductorio ꝟm intentionẽ in appropinquatione super quesitum rememoratoris facere eos lucrari bonum omni modo lucri: quẽadmodum estimat in eo ꝙ voluntate et desiderio ad scientias dixit mediũ ad explanandũ: ⁊ ampliandum intellectum in hoc et in quodã eius qđ rememoratur ex his reb⁹ iam expergefacti sumus super plurimum illorum: et in quodam est cõsideratio ⁊ locus hic his rebus. et deus est conueniens et rectificans.

¶ Finis cõmenti quinq; predicabilium Auerrois.

¶ Incipit Liber Predicamentorum Aristotelis.

¶ Capitulum primum prime partis.

A Equiuoca dicunt̃ quorũ solũ nomẽ cõe est: ꝟm nomẽ ꝟo substãtie ratio diuersa vt aĩal hõ et qđ pingit̃: horũ em̃ solũ nomẽ cõe est: ꝟm nomẽ ꝟo substantie rõ diuersa: si quis em̃ assignet quid sit vtrũq; eoꝝ que sunt aĩalia: ꝓpriã assignabit vtriusq; rõnẽ. ¶ Uniuoca dicunt̃ quoꝝ
B nomẽ cõe est: ⁊ ꝟm nomẽ eadẽ rõ substantie: vt aĩal hõ atq; bos: cõi em̃ noĩe vtraq; aĩalia nũcupant̃: ⁊ est substãtie rõ eadẽ. si q̃s em̃ assignet vtriusq; rõnẽ q̃d vtrũq; sit quo sint aĩalia eãdẽ assignabit rõ-
C nẽ. ¶ Denoĩatiua ꝟo dicunt̃ quecũq; ab aliquo solo dr̃ia casu ꝟm nomẽ habẽt appellationẽ: vt a grãmatica grãmaticus: ⁊ a fortitudine fortis. Eoꝝ q̃ dicunt̃ alia q̃dẽ ꝟm cõplexionẽ dicunt̃: alia ꝟo sine complexione. Et ea que ꝟm cõplexionẽ dicuntur sunt: hõ currit: hõ vincit. Ea ꝟo q̃ sine cõplexione dñr sunt: vt hõ bos currit vincit.

¶ Incipit commentum Auerrois super librum predicamentorum Aristotelis.

Diuisio istius libri.

Intentio in hoc sermone est explanare sententias contentas in libris Aristote. in arte logice: et complere eas ꝟm posse: et hoc ꝟm vsum nostrum. In reliquis libris eius incipientes a primo libro eius in hac arte quod est liber predicamentorum. ¶ Et dicemus ꝙ liber iste diuiditur in tres partes. Prima est sicut prohemium in qua primo ponit: de quibus tractare intendit in hoc libro: nam comprehendit res pertinentes eis que vult dicere: sicut principia supposita et diffinitiones. ¶ In secunda narrauit predicamenta. x. sigillatim describendo vnumquodq; ipsorum propria descriptione eius: et diuidendo in species suas proprias: ⁊ dando proprietates suas proprias. ¶ In tertia vero docet consequentia et accidentia communia omnium predicamentorum: vel plurium in eo ꝙ predicantur. ¶ In prima parte sunt capitula. v. in quorum primo narrat dispositiones quasdam entium in eo ꝙ significantur per dictiones. In secundo narrat quid est substantia et accidens ꝟm speculationem huius artis scz vniuersalis substãtia ⁊ singularis et vniuersale accidẽs et singulare. ¶ In tertio docet ꝙ predicatum quando predicatur de subiecto

UVA. BHSC. IyR_118_1

notificando substantiã eius: et de illo predicato predicatur aliud predicatũ notificãs substantiã eius: tũc hoc vltimũ predicatũ denotat substãtiã subiecti primi. ¶ In quarto narrat q̃ genera possunt cõicare in differẽtijs diuidentibus: ⁊ que nõ possunt illud. ¶ In quinto affert diuisionẽ entiũ diuisorũ in decem predicamenta: ⁊ exẽplificat de his: ⁊ docet ꝙ affirmatio et negatio nõ sequuntur entia diuisa que significantur per dictiones simplices: immo sequuntur cõposita ꝑm ꝙ significantur per dictiones compositas.

¶ Capitulum primum prime partis.

Equiuoca dicunt̃ ea quorũ noia sunt cõia. i. eq̃uoca sunt: quib⁹ nõ inuenit̃ aliquid cõe ⁊ associabile nisi nomẽ tm̃: sed diffinitio cuiuscũq; eoꝝ declarãs substãtiã ei⁹ ꝑm ꝙ significat illud nomẽ cõe eius diuersificat̃ a diffinitione alterius: et est propria suo diffinito vt nomẽ aialis predicati de hoie picto ⁊ de hoie rõnabili: nã diffinitiones eorũ sunt diuerse: ⁊ nõ inuenit̃ i eis aliqd̃ cõmune ⁊ associabile nisi nomẽ tm̃ qd̃ est aial. Ea aũt quorũ noia sunt vniuoca sunt: quoꝝ nomẽ est idẽ ⁊ cõe: ⁊ diffinitio declarãs substãtiã eoꝝ ꝑm significationẽ illius nois: est etiã eadẽ: vt aial p̃dicat̃ de hoie ⁊ de equo: qm̃ nomẽ aialis est cõe eis: ⁊ eoꝝ diffinitio significat eãdẽ substãtiã. i. corpus nutribile sensibile: q̃ est diffinitio aialis. ¶ Denoiatiua aũt sunt q̃ appellant̃ noie dispositionis q̃ est i eis: sz noia eorũ sunt diuersa a noie illi⁹ dispõnis in casu: qꝛ cõprehẽdũt subiectũ illius dispositionis cum ipsa: vt fortis a fortitudine: et facundus a facundia. ¶ Dispositionũ aũt significatarum per dictiones: quedã sunt simplices vt homo et equus: quedam composite significate per compositas dictiones: vt homo est vel equus currit.

¶ Capitulum secundum.

Eorum que sunt alia de subiecto quodã dicunt̃: in subiecto vero nullo sunt: vt hõ: de subiecto quidẽ d̃r aliquo hoie: in subiecto aũt nullo est: alia aũt in subiecto quidem sunt: de subiecto aũt nullo dicunt̃. In subiecto aũt esse dico qd̃ cũ sit in aliquo nõ est sicut quedã pars: ⁊ impol̃e est sine eo esse in quo est: ⁊ quedam grammatica: in subiecto quidem est in anima: de subiecto vero nullo dicitur: ⁊ quoddã albũ in subiecto est corpore: oĩs em̃ color in corpe est: de subiecto v̄o nullo d̃r. Alia vero de subiecto quodã dñr ⁊ in subiecto sunt vt scĩa: in subiecto q̃dẽ est aĩa: de subiecto v̄o dicit̃ vt de grammatica: alia v̄o neq; in subiecto sunt neq; de subiecto dicunt̃: vt aliq̃s hõ vel aliq̃s equus: nihil em̃ horũ neq; in subiecto est neq; de subiecto aliquo dicitur. ¶ Simpl̃r autẽ q̃ sunt indiuidua: ⁊ numero de nullo subiecto dicunt̃: i subiecto aũt quedã nihil ꝓhibet ea esse: quedã em̃ grãmatica in subiecto est.

¶ Capitulum secundum.

Eorum que sunt q̃dã p̃dicant̃ de subiecto ⁊ nõ sunt in subiecto. s. q̃ denotãt de oĩ de quo p̃dicant̃ substãtiã ⁊ quiditatẽ ei⁹: ⁊ nõ denotãt oĩno aliq̃d q̃ substãtiã ei⁹. ⁊ hec est sb̃a vl̃is: vt aial ⁊ hõ: qm̃ cũ predicant̃ de aliquo notificãt sb̃am ⁊ quiditatẽ ei⁹ nõ oĩno extra quiditatẽ. Quedã v̄o sunt in sb̃to. s. nõ sicut pars eius ⁊ nõ p̃nt esse sine sb̃to neq; p̃dicant̃ de sb̃to oĩno. s. in eo qd̃ q̃d est: et hoc est accñs singulare demõstratũ: vt nigredo demõstrata: ⁊ albedo exñs in cor-

UVA. BHSC. IyR_118_1

pore demõstrato: qm̃ oĩs color est in corpe. ¶ Quedã aũt p̃dicant̃ de subiecto: et sunt in subiecto. s. p̃dicant̃ de duob⁹. de vno cui⁹ notificat quiditatẽ eius. de alio v̄o nõ: qꝛ sunt pars sb̃e illius cui⁹ denotãt quiditatẽ: sꝫ nõ sunt ps illi⁹ substãtie cui⁹ nõ notificant q̃ditatẽ: sed esse eoꝝ est in sb̃to: ⁊ hoc est accñs vl̃e vt p̃dicatio scie de aĩa ⁊ de grãmatica: nã grãmatica est scia: ⁊ scia est in aĩa: cũ aũt p̃dicat̃ de grãmatica denotat sb̃am ei⁹: qm̃ est genus ꝯueniẽs vt rñdeat̃ ad q̃d est grãmatica: cũ aũt p̃dicat̃ de aĩa ⁊ d̃r esse in aĩa scia denotat aliq̃d extra sb̃am ei⁹. ¶ Quedã aũt nõ p̃dicant̃ de sb̃to oĩno. s. p̃dicatiõe denotãte sb̃aꝫ ei⁹: neqꝫ sunt in sb̃to. s. qꝛ nõ p̃dicant̃ de sb̃to denotãdo aliq̃d extra sb̃am ei⁹: ⁊ hec est substãtia singularis demõstrata: vt Sor. ⁊ Pla. q̃ nõ p̃dicant̃ de aliquo natural̃r p̃dicatione denotãte sb̃am subiecti: neqꝫ p̃dicatiõe nõ denotãte ip̃m. ergo sb̃a tã cõis q̃ꝫ singularis est id qd̃ nõ est in sb̃to oĩno: ⁊ accñs siue vl̃e siue singulare est id qd̃ est i sb̃to: ⁊ vl̃e siue accñs sit siue sb̃a est id qd̃ d̃r de sb̃to: ⁊ idiuiduũ tã accñs q̃ꝫ sb̃a est id qd̃ nõ d̃r de subiecto. deinde diuersificat̃ vniuersalis substãtia a singulari eius: qꝛ vniuersalis d̃r de subiecto: singnlaris v̄o nõ.

D

Capitulum tertium.

E Quando alterũ de altero p̃dicat̃ vt de subiecto: q̃cũqꝫ de eo (qd̃ p̃dicat̃) dicunt̃: oĩa etiã de subiecto dicunt̃: vt hõ predicatur de quodã hoĩe: aĩal vero de hoĩe: ergo ⁊ de quodam homine aĩal predicabitur. Quidã em̃ homo ⁊ homo est ⁊ animal.

¶ Capitulum tertium.

F Quando autẽ predicat̃ aliq̃d de subiecto p̃dicatione denotãte substantiã eiusdẽ: deinde predicat̃ de illo predicato aliud predicatũ denotãs etiã substantiam eius ipsum etiã denotat substantiam illius subiecti cuius denotauit predicatũ primum: vt homo nõ predicatur de Sor. ⁊ Pla. denotat substantiã eorum: et cum de homine predicatur predicatũ scd̃m denotans substantiã eius vt aĩal: tũc necessariũ ẽ vt denotet sb̃am Sor. ⁊ Pla. quoꝝ sb̃aꝫ denoĩauit hõ.

¶ Capitulum quartum.

A Diuersoꝝ generum ⁊ nõ subalternatim ordinatoꝝ diuerse sunt species ⁊ d̃rie: vt aĩalis ⁊ scie. Aĩalis q̃dẽ d̃rie sunt vt gressibile ⁊ volatile ⁊ bipes ⁊ aquaticũ: scie v̄o nulla harũ est: neqꝫ em̃ scia a scia differi in eo q̃ est bipes. Subalternorũ v̄o generũ nihil ꝓhibet easdẽ eẽ d̃rias: supiora. n. de inferiorib⁹ gñib⁹ predicant̃: quare q̃cũqꝫ fuerint p̃dicati d̃rie erunt tot et subiecti.

¶ Capitulum quartum.

B Genera diuersa et nõ ordinata alia sub alijs. s. nõ subalternata d̃rias hñt diuersas i spẽ vt d̃rie diuidẽtes aĩal: sicut gressibile ⁊ volatile vel aq̃tile alie sũt q̃ꝫ d̃rie diuidẽtes sciaꝫ: nã aĩal est sub gñe sb̃e: scia v̄o sub gñe qualitatis: qualitates aũt ⁊ sb̃a sũt gña suprema nõ posita alia sub alijs: gña aũt subalterna nihil ꝓhibet opinari d̃rias ipsorũ esse eiusdẽ speciei: vt aĩal qd̃ diuidit̃ p aquatile ⁊ terrestre: ⁊ diuiditur p ea nutribile: aĩal aũt ordinatur sub nutribili. ¶ Causa autẽ hui⁹ est q̃ d̃rie diuidẽtes genus supremũ predicant̃ necessario de generibus existẽtibus sub genere ipso supremo: eo q̃ ipsum supremũ predicat̃ de quolibet generũ existẽtiũ sub genere supremo. Cũ igitur differẽtie diuidẽtes genus supremũ nõ cõstituẽt genera subiecta existentia sub eo necessario diuidũt illa, sicut genus supremum. quia cum predicentur ⁊ nõ cõstituũt erunt diuisiue.

C

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Capitulum quintum.

Hoc ꝙ ꝑm nullã cõplexionẽ dicunt singulũ: aut substantiã significat: aut ꝙtitatẽ: aut qualitatẽ: aut ad aliq̃d: aut vbi: aut qñ: aut sitũ: aut habere: aut facere: aut pati. Est autem substantia vt singulariter dicaꝫ vt hõ equus. Quãtitas vt bicubitũ tricubitũ. Qualitas vt albũ ⁊ grãmaticũ esse. Ad aliquid vt duplũ et dimidium. Vbi vero vt in foro in lyceo. Qñ aũt vt heri. Sitũ ꝯo vt sedet iacet. Habere aũt vt calciatus et armat⁹ est. Facere: vt secare vrere. Pati ꝯo vt secari vri. Singulũ igit eorum q̃ dicta sunt: ipsum: quidẽ ꝑm se in nulla affirmatione ꝺr: hoc aũt ad seinuicẽ cõplexione affirmatio fit vel negatio. Videt aũt oĩs affirmatio vel vera vel falsa esse. Eorũ aũt q̃ ꝑm nullã cõplexionẽ dicũtur singula neq; vera neq; falsa sunt: vt hõ album currit: vincit. D

¶Capitulum quintum.

Dictiones vero simplices significãtes simplicẽ intellectum ex necessitate significãt vnã. ꝛ. rerũ. ſ. aut substãtiã aut quãtitatẽ aut qualitatẽ aut ad aliquid aut vbi aut qñ aut sitũ aut habere aut agere aut pati substãtiã: vt hõ ⁊ equus: quãtitatẽ bicubitũ tricubitũ: qualitatẽ: vt albũ ⁊ scia: ad aliq̃d vt duplum ⁊ dimidium: vbi vt in domo: qñ vt heri: sitũ vt iacẽs sedẽs: habere vt calciatum aut armatũ: agere vt vrere ⁊ secare: pati secari ⁊ vri. ¶Singula aũt istorum qñ accipiuntur separatum non significantur per affirmationem neq; per negationem. qñ autẽ cõponunt: tũc accidit affirmatio et negatio sunt: veritas intrat et falsitas: intentiones eñ simplices non recipiunt veritatem neq; falsitatem: vt homo per se ⁊ album per se: nisi cũ cõponũtur: vt homo est albus: possibile eñ est vt hic sermo sit verus vel falsus: ergo cum cõpositione accidit affirmatio et negatio: et veritas et falsitas. E F

¶Pars secunda diuisionis prime.

¶Capitulum sextum.

¶Sermo in substantia.

Substantia autem est que proprissime et principaliter: et maxime dicitur: que neq; de subiecto aliquo dicit: neq; in subiecto aliquo est: vt aliquis hõ vel aliquis equus. Secunde autem substantie dicuntur species in quibus speciebus ille que principaliter substantie dicunt insunt: neq; ⁊ harum specierum genera / vt aliquis homo in specie quidem est in homine: genus vero speciei animal est. secunde igitur substantie he dicuntur vt est homo atq; animal. Manifestũ est autẽ ex his que dicta sunt: quoniam eorum que de subiecto dicuntur necesse est et nomẽ et rõnẽ de subiecto ꝓdicari vt hõ de subiecto: quidẽ aliquo hoie ꝓdicaꝫ: ⁊ ꝓdicaꝫ vtiq; nomẽ. hoiez eĩ de aliquo hoie ꝓdicabis. A

Essẽtia a Cice. ⁊ fabio cõuertit. Essẽtia est res subsistẽs ꝑsese existẽs: aliquo egẽs vt sit: tã etsi genitiue subsistet veluti cũ primũ ꝑducta est. Nicephorus.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Ratio quoq; hominis de subiecto aliquo homine predicabitur. quidam enim homo et homo est et animal rationale mortale: quare et homẽ ⁊ ratio predicabitur de subiecto. Eorum vero que in subiecto sunt in plurimis quidem / neq; nomẽ de subiecto neq; ratio predicabitur. In aliquibus aũt nomẽ quidẽ nihil prohibet predicari aliq̃ de subiecto: rõnẽ vero impossibile est predicari: vt albũ cũ i subiecto sit vt in corpe p̃dicaṫ de subiecto: dicit eñ corpus albũ: rõ vero albi nũq̃ de corpore predicabit. Alia aũt oĩa aut de subiectis dicunt principalib⁹ substãtijs: aut in subiectis eis sunt. Hoc aũt manifestũ est ex his que per singula proponũtur: vt aial de hoie predicatur: ergo de aliquo hoie predicaṫ: nã si de nullo aliquorũ hoim: neq; oĩno de hoie. Rursus color in corpore est: ergo ⁊ in aliquo corpe: nã si non in aliquo singulorũ / nec oĩno i corpore. Quare oĩa aut de subiectis principalibus substantijs dicũtur: aut in subiectis eis sunt: nõ existentib⁹ ergo primis substantijs impossibile est esse aliquid aliorũ. Oĩa eñ alia aut de subiectis his dicunt: aut in subiectis eis sunt. ¶ Secundarũ vero substãtiarũ magis substantia est spẽs q̃ genus: propinquior eñ est prime substantie. Si quis eñ assignet primam substantiã quid est: euidẽtius ⁊ cõuenientius assignabit spẽm proferens q̃ genus: vt quẽdam hoim assignans: manifestius assignabit aliquis hominẽ / q̃ animal assignãdo. Illud eñ proprũ est magis alicuⁱ hominis: hoc aũt cõmunius: ⁊ cũ aliquã arborẽ reddideris: manifestius assignabis cũ arborẽ reddideris / q̃ plantã. Amplius principales substantie eo q̃ alijs oĩbus subiecte sunt: ⁊ alia oĩa / aut de his predicantur: aut in eis sunt: ideo maxime dicũtur substantie prime. sicut aũt principales substantie ad alia oĩa se habent: sic ⁊ spẽs ad genus se habent: subiacet eñ spẽs quodãmodo generi: genera eñ de speciebus predicantur: spẽs aũt de generib⁹ nõ cõuertuntur: quare et ex his spẽs magis genere substantia est. Ipsarũ ꝓ specierum quecũq; nõ sunt genera: nihil magis alterũ altero substãtia est: nihil eñ proprius assignabilis de aliquo hoie hoiem assignãdo q̃ de aliquo equo equũ. Similiter aũtẽ ⁊ principaliũ substantiarũ nihil magis alterũ altero substãtia est. nihil eñ magis aliquis homo substãtia est: q̃ aliquis bos: merito aũtẽ post principales substantias sola species genera dicũtur esse secũde substantie. Eorũ eñ que predicãtur principales substantias sola hec indicant: aliquẽ enim hoiem si quis assignauerit quid sit / speciẽ vel genus assignãs proprie assignabit hominẽ vel animal assignans si speciem protulerit cõuenientius assignabit q̃ si genus: ⁊ manifestius faciet assignãdo hominem q̃ aial. Aliorum vero quicq̃d assignauerit quilibet assignabit extrance velut album aut currit: aut quecũq; taliũ reddẽs ergo merito he sole altorũ secũde substãtie dicuntur. Amplius principales substantie eo q̃ alijs oĩbus subiaceant: idcirco proprijssime substantie dicunt.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Sicut autem prime substantie ad oia alia sese habent: ita principalium substantiarū genera: ⁊ species ad oia reliqua sese habēt: de his enim oia reliqua predicantur: aliquē em̄ hoiem dicis grāmaticum esse: ergo ⁊ aīal ⁊ hoiem grāmaticū dicis: similiter autem ⁊ in alijs. Cōmune est autē oi substantie in subiecto nō esse: principalis enim substantia neq; de subiecto dicit neq; in subiecto est. Secūdarū vero substantiarū sic etiā cōstāt: q; nulla est in subiecto: etem̄ homo de subiecto aliquo hoie ūr: in subiecto aūt nullo est: neq; em̄ in aliquo hoie homo est. Sic ⁊ aūt ⁊ aīal de subiecto quidē ūr aliquo homine: nō est aūt aīal in aliquo hoie. Amplius eorum que sunt in subiecto: nomē quidē de subiecto aliquā do nihil ꝓhibet predicari: rationem vero impossibile predicari est. Secundarū vero substātiarū de subiectis rō predicabitur et nomē. Rationē enim hominis ⁊ aīalis de aliquo homine predicabis: ergo non erit horū substantia eorū que sunt subiecto. non est autem proprīū substantie: hoc nāq; et differentia eorum est que in subiecto non sunt. Bipes enim vel gressibile: de subiecto quidē homine dicitur: in subiecto autē nullo est: non enim in homine est bipes vel gressibile. Ratio quoq; differētie de illo ūr: de quo ipsa differentia predicatur: vt si gressibile de hoie ūr: et ratio gressibilis de homine predicabitur: est em̄ homo gressibilis. Nec vero cōturbent nos substantiarum partes: que ita sunt in toto corpore quasi in subiecto: vt ne forte cogamur cōfiteri non eas esse substantias. Non em̄ in subiecto esse dicuntur que tāq; partes sint in aliquo non em̄ dicebant esse ea que sunt in subiecto vt quasi partes essent. Ineſt autē substātijs ⁊ differentijs ex his oibus vniuoce predicari. oia em̄ que ab his predicata sunt: aut de indiuiduis predicatur aut de speciebus: a prima namq; substantia nulla est predicatio: de nullo em̄ subiecto dicitur. Secūdarū vero substantiarū species quidem de indiuiduo predicatur. Genus autē et de specie et de indiuiduo: similiter aūt ⁊ differētie ⁊ de speciebꝰ ⁊ de indiuiduis predicant. Rationem etiā suscipiūt prime substātie specierū ⁊ generū ⁊ species generis: quecūq; em̄ de predicato dicūtur eadē ⁊ de subiecto dicuntur. Similiter aūt ⁊ differentiarū rationem suscipiūt spēs ⁊ indiuidua. Uniuoca autē sunt: quorū ⁊ nomē commune ⁊ ratio eadē est: quare oia que a substantijs ⁊ differentijs sunt: vniuoce dicuntur. Omnis autē substantia videt hoc aliquid significare: ⁊ in primis quidē substātijs indubitabile ⁊ verū est: qm̄ hoc aliquid significat: individuū enim est vnum numero quo significatur. In secūdis vero substātijs videtur quidem similiter sub appellationis figura hoc aliq̄d significare: quando quis dixerit vel hominē vel animal: non tamen verū est: sed magis quale aliquid significat: neq; vnū enim est vnum qō subiectum est quēadmodum prima substantia: sed de pluribus homo dicitur et animal: non autem simpliciter quale quid significat

UVA. BHSC. IyR_118_1

quēadmodum album. Nihil enim album aliud significat q̄ qualitatem. genus autem et species circa substantiam qualitatem determinant: qualem enim quādam substantiam significant. Plus autē in
h genere q̄ in specie determinatio fit: dicens enim animal plus complectitur q̄ hominē: inest aūt substātijs: ⁊ iā nihil illis esse cōtrariū: prime enim substantie nihil erit cōtrariū: vt alicui homini vel alicui aīali: nihil erit cōtrariū. At vero / nec homini / nec aīali aliq̄d est contrariū: nō est aūt hoc substātie ꝓpriū: sed ⁊ etiā multorū aliorum vt quātitati. bicubito em̄ nihil est ꝯtrariū. At vero nec decē nec alicui taliū. vt si q̄s forte multū pauco dicat esse cōtrariū vel magnū ꝑuo: determinatorū. quātorū vero uullū nulli est cōtrariū. Uidet aūt substātia nō suscipere magis ⁊ minus. dico aūt hoc: nō ꝙ substātia nō sit magis ⁊ minus a substantia: hoc aūt dictū est qꝛ est: sed qm̄ vnaqueq̄ substantia hoc ipsum qđ est / non dicitur magis ⁊ minus: vt si est hec substantia homo non est magis aut minus homo: nec ipse a seipso: nec alter ab altero. nō est em̄ alter altero magis hō: sicut est albū altero magis albū: ⁊ bonū alterū altero magis ⁊ minus bonū. Sed ⁊ ipsum a se magis ⁊ min⁹ đr: vt corp⁹ cū sit albū magis albū đr esse nūc q̄ pri⁹: ⁊ cū calidū sit magis ⁊ min⁹ calidū đr. Substātia ꝟo nō đr: nihil em̄ hō magis nūc hō q̄ prius: nec aliorū quicq̄ que substantie sunt: quapropter nō recipit substantia ⁊ magis et minus.

¶ Maxime ꝟo substātie ꝓpriū esse vr̄: ꝙ cū vnū ⁊ idē numero sit
3 cōtrariorū susceptibile esse: ⁊ in alijs q̄dē nō habebit quisq̄ quid tale ꝓferat quecūq̄ nō sunt substātie: ꝙ cū sint vnū numero susceptibile cōtrariorū sit: velut color qđ est vnū ⁊ idē numero nō erit albū et nigrū: neq̄ eadē actio ⁊ vna numero erit praua ⁊ studiosa. Silr aūt et in alijs que substantie nō sunt: substātia autē cū vnū ⁊ idem numero sit capax cōtrariorū est: vt hō cū vnus ⁊ idē numero sit aliquādo quidem niger: aliqñ aūt fit albus: ⁊ calidus ⁊ frigidus fit: et prauus ⁊ studiosus. In nullis aūt alijs aliq̄d tale vr̄: nisi q̄s forsitā instet dicēs orationē ⁊ opinionē eiusmodi esse. Eadē enim oratio vera vel falsa esse videtur: veluti si vera sit oratio: sedere quēdam surgente eo falsa erit. Similiter autem de opinione si quis em̄ vere putat sedere aliquē surgēte eo falso opinabitur. vt eādē. n. habens de eo opinionē. Sed ⁊ si q̄s hoc suscipiat modo differt: nam ea que in substantijs sunt ipsa mutata susceptibilia sunt ꝯtrariorū: frigidū em̄ de calido factū est: alterū enim factum est: et nigrum ex albo: ⁊ studiosum ex prauo. Similiter autem et in alijs vnūquodq̄ mutationem suscipiens est susceptibile contrariorum: oratio autē et opinio ipsa quidem immobilia omnino perseuerant. Cum vero res moue-
2 tur contrarium circa eam fit: oratio namq̄ permanet eadem: eo ꝙ sedet aliquis. Cum vero res remota fit aliquando quidem vera: aliquando falsa: similiter autem ⁊ in opinione. Quapropter mō differt

UVA. BHSC. IyR_118_1

proprium: solum igitur substantie est: eo q̄ ꝑm mutationem suā capax est contrariorum. Siquis autem etiam has recipiat placitum et orationem dicens susceptibilia esse contrariorum non est hoc verum. Oratio namq; et opinio non in eo q̄ ipsa aliquid recipiant contrariorum susceptibilia esse dicuntur: sed in eo q̄ circa alterum aliqua passio facta sit. Nam in eo q̄ res est vel non est: in eo etiam oratio vera vel falsa dicitur: non in eo q̄ ipsa sit capax contrariorum. Simpliciter enim a nullo nec oratio mouetur nec opinio: quapropter non erunt susceptibilia contrariorum: cum nulla in eis passio cōtraria facta sit. Verum substantia in eo q̄ ipsa contraria recipiat in hoc susceptibilis dicitur contrariorum esse. Languorem enim et sanitatem suscipit candorem et nigredinem. et vnumquodq; talium ipsa suscipiendo / contrariorum esse susceptibilis dicitur. Quare proprium erit substantie q̄ cum idem et vnum sit numero contrariorum susceptibilem cum permutatione esse. Et de substantia quidem hec dicta sufficiant.

¶Et hec pars diuiditur in sex diuisiones. ¶In prima diuisione rememoratur predicamentum substantie. ¶In secunda predicamentum quantitatis. ¶In tertia predicamentum relationis. ¶In quarta predicamentum qualitatis. ¶In quinta predicamentum agi et pati. ¶In sexta predicamentum actionis et quando et vbi et habere.

¶Diuisio prima: huius diuisionis quatuordecim sunt differētie. ¶In prima docet q̄ substātia est duorū modorū: prima. s. et secūda: et tractat de vna quaq; ipsarum. ¶In secunda docet quid sint ipse substantie secūde. ¶In tertia instruit q̄ substantiarū secūdarū sunt ille que dicūtur de subiecto: et earū semper proprium est q̄ nomē ipsarum ⁊ diffinitio earū predicatur de subiecto ipsarum et q̄ illud non inuenitur in illis que dicuntur esse in subiecto q̄ dicūtur accidentia. ¶In quarta docet q̄ omne qō est preter substantiam primam indiget in esse suo substantia prima. ¶In quinta docet q̄ species ex substantijs secūdis dignior est vt sit substātia cū genus: ⁊ substātie prime que sunt in diuidue digniores sunt in hoc cū spēs: ⁊ q̄ cā in hoc est quasi similis. s. in hoc q̄ si indiuiduū dignius est nomine substātie cū species: sic species dignior est noie substātie cū genus. ¶In sexta instruit q̄ substantiarū secūdarū que sunt in ordine vno nō est vna dignior vt sit substātia cū alia: ⁊ etiā primarū. ¶In septima docet modū ꝑm quē digne sunt spēs inuēte in hoc predicamēto ⁊ genera vt nominētur substantie secūde: et sunt predicata de subiecto absq; predicatis in subiecto q̄ sunt accidētia: et modū ꝑm quē docet: vt indiuidua nominentur substantie prime. ¶In octaua designat substantiā absolute singulare vel vniuersale: ⁊ affert in ea ꝓprietates separantes inter substātias secūdas ⁊ accidētia absoluta. ¶In nona docet q̄ in istis ꝓprietatib⁹ quib⁹ differūt substātie secūde: ⁊ accidētia communicāt differentie. ¶In decima docet q̄ oēs substātie scōe ⁊ differētie sunt ex vniuocis. ¶In vndecima rememoratur dubitatio qua existimat substātias secūdas accipi pro primis: ⁊ q̄ sunt vnius speciei. ¶In duodecima docet q̄ vere proprium est ex ꝓprietatibus huius predicamenti q̄ non habet contrarium: et q̄ in hac proprietate cōicat ei aliquod predicamentorum aliorum. ¶In tertiadecima docet q̄ ex ꝓprietatibus huius predicamēti est q̄ non recipit minus neq; plus: ⁊ q̄ alia ꝑdicamēta re-

UVA. BHSC. IyR_118_1

cipiunt ea. ¶ In quartadecima docet ꝙ dignior proprietatum predicamenti substantie est ꝙ recipit contraria: ⁊ disputat ad hoc: et soluit dubitationem accidentem in hoc.

¶ Capitum sextum.

¶ Sermo in substantia. Differentia prima. Dixit.

M Et substantiarum duo sunt modi. prime et secunde: substantia nāq; disposita ꝙ sit prima: ⁊ ipsa est dicta substantia ꝑm veritatem ⁊ anterioritatem est singulare substātie cui⁹ p̄cessit designatio. s. ꝙ nō d̄r de subiecto neq; est ī subiecto. U. g. hō cui innuit̄ hic: ⁊ equus cui innuit̄ hic.

¶ Differentia secunda: ille autē de quibus d̄r ꝙ ipse sunt substātie secunde: sunt species in quib⁹ inueniūtur singularia ꝑm modum similitudinis inuētionis ꝑtis in toto: ⁊ gn̄a harū specierū etiā. U. g. qr Sor. cui innuit̄ est ī specie eius scz in hoīe: ⁊ hō in gn̄e suo qd̄ est aīal: ergo Sor. cui innuit̄ est substātia prima: ⁊ homo predicatum de ipso: ⁊ aīal ambo sunt substantie secunde.

¶ Differentia tertia: et manifestum est ex eo qd̄ dictum est in prohemio hui⁹ libri: ꝙ eorū que dicūtur de subiecto: ⁊ sunt substātie secūde: iam opus est necessario nomē et diffinitionē predicari de illo subiecto. U. g. qr nomen hoīs d̄r vere de Sor. cui innuit̄. ⁊ similiter eius diffinitio: qr nos dicimus de Sor. qr ipse est hō: ⁊ dicimus de eo ꝙ est aīal rōnale qd̄ est diffinitio hoīs: vere que dicuntur in subiecto: ⁊ accidentia ꝑm plurimū non predicātur de subiecto cui non innuitur nomē neq; diffinitio. U. g. albedo ipsa nāq; nō predicat̄ de corpore vt dicatur corpus est albedo neq; diffinitio eius: vt dicatur ꝙ corpus est color disgregās visum: accidit autē iam in aliquo subiectorū: vt predicet̄ nomē absq; diffinitione. U. g. sermo noster in lingua arabica de raharim. i. nūmus est ꝑcussio eris imperialis: sed diffinitio ꝑcussionis nō predicat̄ de rahari: sed consignificatur super illum per nomina denominata: iam vere dicunt̄ de subiecto nomina ipsorum ⁊ diffinitiones: sed diffinitio non predicatur de subiecto predicatione demōstrāte substātiā ei⁹: sicut p̄dicant̄ diffōnes substātiarū de ipsis subiectis. U. g. quia albū est in subiecto. i. in corpore: ⁊ corpus iam disponitur per ipsum: ⁊ predicatur de ipso: ⁊ dicitur ꝙ ipsum corpus est album. diffinitio vero albi non predicatur penitus de corpore ex parte qua monstrat substantiam ipsius.

¶ Differentia quarta: ⁊ omne quod est preter substantias primas que sunt singularia: siue sit ex eo ꝙ d̄r de subiecto: aut ex eo ꝙ est in subiecto: indiget substantijs primis: ⁊ illud est manifestum per inquisitionem ⁊ inductionē. s. ipsa indigere subiecto. U. g. quia animal nempe vere predicatur de homine propter vere dici ip̄m de hoīe quodā cui innuitur: quia nisi verificaretur de aliquo singularium hoīe nō verificaret̄ p̄dicatio eius de hoīe q̄ est spēs: ⁊ silr spēs coloris quippe verificat̄ predicatio in corpore ꝓpter inuētionē eius in corpore aliquo cui innuitur: necesse est ergo ꝙ illud qd̄ est preter substantiā primam: aut dicatur de ipsa: aut in ipsa sit. i. de substantia prima: aut in ipsa et postq̄ illud est ita si non inueniatur substantia prima non est via ad inuētionem alicuius de substantijs secundis: neq; ex accidentibus.

N ¶ Differentia quinta. d. ⁊ substantiarū secūdarum spēs digniores sunt noīari substātie q̄ genera: quia propinquiores substantijs primis sunt q̄ genera: qr cū rn̄detur per vnūquodq; ipsorū dnoꝝ ad interrogationē quid est singulare qd̄ est substātia prima: rn̄sio ꝯueniēs est ex vi questionis in eo ꝙ quid est: sed responsio per speciē ad questionē per quid: est cōpletior in notificādo ipsum singulare: cui innuitur: ⁊ fortius ꝯueniens ei q̄ est respōsio per genus illius. U. g. rn̄sio rn̄dētis ad questionē quid est Sor. ꝙ est hō est cōpletius docēs Sortē q̄ ꝙ rn̄deatur ꝙ est aīal: qm̄ humanitas Sor. est magis ꝓprium q̄

animalitas

UVA. BHSC. IyR_118_1

animalitas: ⁊ ita est dispositio vniuersalis cum ꝓprio ⁊ hoc est vnū quo appa ret ꝙ species digniores sunt nomine substantialitatis q̄ꝫ genera. ¶ Et signū aliud etiam est: quia ex quo substantia prima dignior est substantijs secundis et accidentibus: propterea ꝙ cetere rerum: aut predicantur de ipsis: aut sunt in ipsis. Et est dispositio generum apud species ipsa dispositio omnium rerum apud substātias primas. s. quia substantie prime sunt subiecte ceteris rebus sicut species est subiecta generibus: quia genera predicantur etiam de ipsis speciebus sicut relique rerū predicantur de substantijs primis: et nō cōuertitur res: vt predicent̄ spēs de generib⁹: sicut nō ꝯuertit̄ res in reliq̄s rerū in predicatione cū substātijs primis. s. qꝛ nō predicant̄ substantie de eis opus est necessario vt sint species digniores nomine substantie q̄ꝫ genus.

¶ Differentia sexta: ⁊ nāq̄ꝫ specierū substantiarū que nō sunt genera vna nō est dignior nomine substantie q̄ꝫ alia: postq̄ꝫ nō est rn̄sio tua de Sor. ꝙ est homo fortius q̄ꝫ rn̄sio tua de hoc equus cui innuit̄ ꝙ est equus: ⁊ similiter vna primarū substātiarū nō est dignior nomine substātialitatis q̄ꝫ alia: quia non est iste homo cui innuit̄ dignior noīe substātie q̄ꝫ hic equus cui innuitur.

¶ Differētia septima: ⁊ nāq̄ꝫ spēs substātiarū primarū ⁊ genera earū dicūtur substātie scd̄e magis q̄ꝫ alia que p̄dicant̄ in eis: ex eo ꝙ qn̄ rn̄detur ꝑ aliquā earū in rn̄sione quid est substātia prima est rn̄sio notificās ipsum quāuis sit rn̄sio ꝑ speciē docēs fortius: sed cū rn̄detur in illa per illud qd̄ est preter hoc est rn̄sio nō ꝯueniens: neq̄ꝫ proportionata questioni. U. g. si rn̄det hō in respō sione quid est Sor. ꝙ est homo est fortius docēs q̄ꝫ ꝙ est animal: nam cū queritur de Sor. quid est: conuenientius assignatur homo q̄ꝫ animal: q̄ꝫuis sint ambo docentes quiditatē eius: sed si respondetur ꝙ est albus aut bicubitus iam erit responsio per rem extra naturā ab eo: ⁊ rem extra existentem a natura ipsius: necessarium ergo est vt dicant̄ he substātie secūde preter alia ex reliquis predicamētis: ⁊ hoc est vnū ex quo apparet quare appropriatur speciebus substātiarū primarū: ⁊ generib⁹ ipsorū nominū substātie preter alia predicamenta sua. Et iam apparet hoc etiā eo ꝙ ꝓportio substātiarū primarū ad reliquas res est ꝓportio specierū substātiarū generū ip̄arū ad ea q̄ sunt p̄ter ip̄a. s. aliorū vl̄iuꝫ p̄dicamētorū ⁊ hoc qꝛ sicut cetere res oēs p̄dicant̄ de substātijs primis aut inueniuntur in eis quēadmodū diximus: sic cetera vl̄ia p̄dicamentorū inueniuntur in substantijs scd̄is. s. qꝛ vl̄ia eorū inueniunt̄ in vl̄ibus suis: sicut singularia ipsorū inueniuntur in substantijs primis. U. g. qꝛ grammatica inuenit̄ in homine: et bicubitum in corpore.

Vl̄ia accn̄tia insunt vl̄ibus substātie: sicut singularibus singularia. O

¶ Differentia octaua. d. ⁊ illud quo cōicant oēs substantie singulares: sil̄r ⁊ vl̄es: est ꝙ non inueniuntur in subiecto. ⁊ illud est cum substantiaꝝ duo sunt modi prime ⁊ scd̄e: prime nāqꝫ sicut dictū est nō sunt in subiecto ⁊ non de subiecto: secūde vero de subiecto ⁊ nō in subiecto: ergo ꝙ concludit duos modos est ꝙ non sunt in subiecto.

¶ Differentia nona. d. ⁊ iam dicimus ꝙ illud quo appropriantur substantie scd̄e est ꝙ dicuntur de subiecto ⁊ non sunt in subiecto: ⁊ propter hoc iam p̄dicatur nomen ipsarum: ⁊ diffō de subiecto ꝑm ꝙ dicūtur de subiecto: ꝙ q̄ sunt in subiecto iam accidit vt dicatur in quibusdā noīa ipsorum: sꝫ diffinitiones ipsorum non: sed hoc quod inuenitur his substantijs scd̄is non est proprium eis eo ꝙ dr̄ia est eorum que dicuntur de subiecto ⁊ non sunt in subiecto. U. g. qꝛ rationale dr̄ de homine non in eo: qꝛ est non inuentum in eo sicut inuenitur albedo in corpore: ⁊ ideo iam inuenitur dr̄ia etiam ꝙ vere dr̄ nomē eius: ⁊ diffō de subiecto inuenitur illud in substantijs scd̄is: qm̄ rōnale ⁊ diffō eius que est cognoscere cum cogitatione ⁊ speculatione predicātur de homine ex via quid

¶ Neq̄ꝫ est dicenti ꝙ faciat nos errare dicēdo: qm̄ rōnale ⁊ vl̄iter dr̄ie inue-

UVA. BHSC. IyR_118_1

niuntur in subiecto:et sunt res quarum sunt differentie:sicut inuenitur rõnale in hoīe:sicut accidentia inueniuntur in subiecto:sicut inuenitur albedo in corpore:rõnale enim inuenitur in sb̄o.s.in hoīe:sicut pars eius:et non est res ita in albedine cum corpore:⁊ ideo est opus vt intelligatur ex sermone nostro in descriptione accidentium ꝙ ipsa sunt in ipso non sicut pars eius scilicet quia subiectum inuenitur preterea.

¶Dr̄ia decima.d.ex eo ꝙ appropriat̄ substātijs scd̄is cū differentijs est:qꝛ oē qd̄ p̄dicat̄ ex eis:p̄dicat̄ nēpe predicatiōe rerū vniuocarū:⁊ illud qꝛ qd̄ p̄dicat̄ ex eis siue predicat̄ de indiuiduis siue de speciebus cū nō predicant̄ sub̄e prime de aliquo penitus.spēs nāq; predicat̄ de singularibus sicut homo de Sor.⁊ gn̄a p̄dicant̄ de spēbus ⁊ singularibus.De substātijs nāq; primis iam necesse est vt p̄dicent̄ diffōnes specierū suarū⁊ generū suorū sicut predicantur de eis noīa ipsarū.De speciebus nēpe manifestū est:sꝫ de generibus ipsarum pꝫ ex eo ꝙ precessit:⁊ illud est:qꝛ genus dr̄ de specie:⁊ sp̄ēs de sub̄a prima q̄ est singulare:⁊ iā dictū est ꝙ oē qd̄ dr̄ de p̄dicato dicto de subiecto:ipsum dr̄ etiā de ipso sub̄o.⁊ hec est dispō generis cum specie ⁊ singulari:⁊ ita predicantur diffōnes dr̄iarū de singularib⁹ ⁊ spēbus.Et postq̄ hoc est ita:⁊ iā dictū est ꝙ res quoꝝ ⁊ noīa sunt vniuoca sunt quorū nomē ⁊ diffō est vna ⁊ eadē:necesse est ḡ vt sit ex ꝓprijs dr̄iarū ⁊ rerū q̄ sunt:in hoc p̄dicamēto ꝙ p̄dicatio eorū de oībus de q̄bus p̄dicant̄ sit ꝑm viam predicationis rerū vniuocarū in noīe suo:non secundum viam rerum denominatiuarum nominibus suis.

¶Dr̄ia vndecima.d.Jāq; putatur ꝙ oīs sb̄a q̄ppe significet super substantiā cui innuit̄ q̄ est singulare.De substantijs nāq; primis res est manifesta ꝙ ipse significāt sup̄ singularia q̄bus innuit̄:qm̄ qd̄ significat̄ ex nominibus ipsorū super ipsa est res vna numero:⁊ substātiarū secundarū iam existimant̄ ꝙ noīa significātia super ipsas ꝑꝑ assimilationē ipsorū noībus singulariū:aut ꝑꝑ hoc qd̄ fit vsus ipsorū loco nominum singulariū signicāt super illud cui innuitur:sꝫ nō est sic:significāt em̄ ꝙqd̄cūq; singulare qd̄ accidat cū sit subiectū hui⁹ noīs nō vnū ⁊ idē noīs significari significatiōe sua sup̄ sub̄aꝫ primā:⁊ illd̄ est:quia Sor.⁊ Pla.significāt super illud cui innuitur tantū:sed homo ⁊ aīal super qd̄cūq; accidat:⁊ vl̄r genus ⁊ spēs significāt q̄dem super multa:sed ipsa cū hoc separāt illa vniuoce ab alijs q̄ sunt ex̄ se nō separatione q̄ est signuꝫ tātū:sicut separat albū rem dispositam ꝑ ipsum sꝫ separatione in substātia rei Species nāq; ⁊ genus ponunt̄ ad differēdū p̄dicatū in sb̄a sua ab aliquo nisi qꝛ genus est magis includēs q̄ species:⁊ illud est:qꝛ nomē aīalis includit illud super qd̄ significat nomen hoīs cum sit animal genus hominis.

¶Differentia duodecima.d.Et ex ꝓprijs predicamenti sub̄e est ꝙ non habet cōtrarium:qꝛ non inuenitur homini nec aīali contrarium proprie.verum in hoc proprio communicant ei preter ipsum ex predicamentis.U.g.in quātitate:non em̄ inuenitur bicubito neq; decē neq; alicui currenti hoc cursu contrarium nisi dicatur ꝙ paucum in quantitate est contrarium multo:et magnum paruo:sed species quantitatis discrete manifestum est ex re ipsarum ꝙ non sunt contrarie:vt quinqꝫ et tria ⁊ decem.

¶Differentia tertiadecima.d.Et ex proprijs sub̄e est ꝙ non recipit plus neqꝫ minus:neqꝫ volo ꝙ non sit sub̄a dignior vt inueniatur sub̄a:q̄ alia sb̄a:quia illud iam posuimus cum dicimus ꝙ particularia sunt sub̄e digniores sub̄alitate q̄ alia vl̄ia eorum.sed volo ꝙ non p̄dicantur spēs ex ea neqꝫ genus de singulari magis p̄dicatione ipsius de singulari alio: neqꝫ predicantur de ipso magis in vno tempore q̄ in alio tp̄e:Sor.enim non est magis aīal q̄ Pla. neqꝫ Sor.est magis animal hodie q̄ cras:sed hec res alba erit intēsioris albedinis q̄ alia:et Sor.erit magis albus hodie q̄ heri.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Differentia quartadecima.d.Jamq; putatur q; maxime proprium substan tie est q; vna et eadem numero in seipsa est susceptibilis contrariorum: et hoc apparet inductione:nulla enim res eadem numero inuenitri potest que susci piat contraria:idez nãq; color numero non est susceptibilis albedinis z nigre dinis:neq; actio vna et eadem recipit laudem z vituperiuz: z ita currit res in alijs predicamentis que substantia non sunt:sed substantia vna quippe z ea dem inuenitur receptibilis contrariorum. ¶Verbi gratia quia Sor. cui innui tur nunc iustus:nunc impius:nunc calens:nunc frigens. Jãq; sequitur in hac inductione dubitatio quedam propter oratiõnem et opinionem: et illud est: quia iam putatur q; ambo recipiant contraria:z illud est:quia oratio z opi nio in hoc q; Sor. est stans sunt vere:et cum sedet sunt false:iam ergo inuenit oratio vna et eadem recipiens verum et falsum scilicet ambo cõtraria.z si hoc concedatur q; ipsa est recipiens contraria tamen inter duo dicta est differen tia:z illud est q; receptibile contrariorum in substãtia quippe recipit ea in hoc q; transmutantur in seipsa et dimittit vnum contrariorum et recipit aliud:sed oratio quidem et putatio non recipiunt verum et falsum per transmutationẽ in seipsis:sed per mutationem rei a qua dependet putatio extra intellectuz in re ipsa.U.g.quia putatio q; Sor.sedet recipit quandam veritatem cum Sor. sedet:z falsitatem cum stat.Sor.erit ergo proprium substantie ꝑm concessum q; hec sit receptiua contrariorum q; ipsa est que recipit contraria per motum in seipsa. ¶Et dignius est vt dicamus q; hic non est receptio contrariorum:et illud est:quia oratio et putatio cum disponuntur nunc per veritatem: nũc per falsitatem non disponuntur per illas super hoc q; veritas sit aliquid renoua tum in eis per se z falsitas aliud in tempore alio : sicut renouatur albedo in Sor.in tempore aliquo per se:et nigredo in tempore alio:sed veritas quidem z falsitas in oratione sunt resolutio quedam et proportio sequentes immutatio nem rei in qua est putatio vel oratio:et non renouationem alicuius rei per se. Et postq; illud est ita iam est opus q; sit proprium substantie q; vna z eadẽ nu mero sit susceptibilis contrariorum. Et hoc est ad quod peruenit sermo illius vltimus in substantia. Q

Veritas z falsitas in oõne sũt relo quedaz. A

¶Diuisio scõa scõe partis. Sermo in quantitate.

¶Capitulum septimum.

In ordi ne post essentiã ponitur q̃titas ꝑ itq; qua litatẽ qõ naturali ter z hoc vtar ver boq̃tita tus vtcũ q; res in aceruuz surgit et proinde cũcta ip sum qua le specta turnecef sarijs.

Quanti autem aliud quidem est discretum aliud continuum:et aliquid ex habentibus positionem ad se inuicem suis partibus constat:aliquid autez ex non habentibus positionem. Est autem discretum vt numerus et oratio. Continuum vero vt linea : superficies:corpus. Amplius autem et preter hec est tempus et locus. Partium etenim numeri nullus est cõmunis terminus ad quem copulantur particule eius : vt quinq; et quinq; ad decem sunt particule ad nullum communem terminum copulantur quinq; et quinq;:sed semper discreta sunt et separata. Sed et tria et septem:ad nullũ enim cõmunẽ terminuz particularũ cõiunguntur.neq; oino posses in numero cõem accipere terminum partium:sed semp discreta et separata sunt. Quapropter numer⁹ qui dem discretorum est.Similiter aũt et oratio discretorũ est.q; em quã

UVA. BHSC. IyR_118_1

tum est oratio manifestum est: mensuratur. n. syllabe breui et longa. Dico autem orationē cū voce prolatā: ad nullus em̄ cōmunē termi nū particule eius copulant. Non em̄ est cōis terminus ad quem syl labe copulant: sed vnaquęq; diuisa est ipsa secūdū seipsas. ¶ Linea vero cōtinua est: pōt em̄ sumi cōis terminus ad quē pticule eius co pulant vt punctū & superficiei lineā. Plani nāq; ad quēdā cōmunē terminū particule eius copulant. Sic & aūt et in corpore poteris su mere et assignare cōmunē terminū lineā et superficē ad quē copulā- tur corporis particule. Est aūt talū & tēpus & locus: pūs enim tem- pus & ad preteritū & ad futurū copulat. Rursus locus cōtinuorum est: locū em̄ corpis particule obtinēt: que particule ad quēdā cōem terminū copulantur: igitur & loci particule que cōtinēt vnā quamq; corporis particulam ad eundē terminū copulantur ad quē & corpis particule. Quapp continuus erit locus ad vnū. n. terminū cōmunē copulantur eius particule. Amplius alia quidem constant ex parti culis que in eis sunt positionē ad seinuicē habentibus: alia aūt ex nō habētibus: positionē: vt linee quidē pticule positionē habent ad seinuicē: singulū enim eorū sitū est alicubi: & habes vū sumas & assi- gnes vnūqōq; vbi situm est in plano & ad quā particulam reliquaq; copulentur. Similiter aūt & particule plani habent quādā positio- nē: similiter nāq; vnūquodq; ostenditur vbi iacet & que ad seinuicē copulentur: sed solidi quoq; & loci similiter. In numero aūt nō pote rit quisq; assignare quō pticule eius positionē aliquā ad seinuicem habeant: vt sit situm alicubi: aut que particule eius ad seinuicē ne ctantur: sed neq; ea que temporis sunt. Nihil enim permanent parti cule tpis: quod autem nō est permanens quō positionem aliquam habebit: sed magis quēdam ordinem particularum dices habere: vt aliquid quidem primum sit temporis: aliud vero posterius. Sed et de numero similiter eo q; prius numeratur vnus q̄s duo: et duo q̄s tres: et ita habebunt quendam ordinem: positionem vero non mul- tus perspicies: sed et oratio similiter: nihil enim permanent particu- le eius: sed dictum est q; non potest amplius sumi hoc: quapropter non erit positio particularum eius siquidem nihil permanet. Alia ita q; constant ex particulis que in eis sunt positionem ad seinuicem habētibus. Alie aūt ex non habentibus positionem. Propie autez q̄ta hec sola sunt q̄ dixim⁹: alia vero oia secundum accns sunt: ad hec. n. aspicientes & alia dicimus quanta vt multum dī album: eo q; superficies multa sit: & actio longa eo q; tp̄s longum et multum sit: et motus multus: neq; em̄ horum singulū per se q̄tū dicitur: vt si quis assignet quanta sit actio temporis diffinitet anni mensuram: vel sic aliquo modo assignans: & album quantum sit assignans superfi- cie diffinit et Quanta em̄ superficies fuerit tantum & esse album di- ces. Quare sola propie secundus se quanta dicūtur que dicta sunt

UVA. BHSC. IyR_118_1

aliorum vero nihil ip̄m per se: sed si forte per accn̄s. Amplius quanto nihil est cōtrariū in definitis em̄ manifestum est: qm̄ nihil est contrariū vt bicubito vt tricubito vel superficiei talium alicui nihil est contrarium: nisi forte quis multa paucis dicat esse contraria: vel magnū paruo. Horum autem nihil est q̄tū sz magis ad aliq̄d: nihil em̄ per seip̄m paruū vel magnum dicitur: sed in eo quod ad aliud refertur. Nam et mons quidem paruus dicitur: milium vero magnū: eo ꝙ hoc quidē sui generis maius sit: illud vero minus. Ergo ad aliud est eorū relatio: nam si per seip̄m magnum vel paruū diceretur nūq̄ mons quidē paruus: miliū vero magnū diceretur. Rursus in vico q̄dem multos hoīes esse dicimus: in athenis vero paucos: cum sint eorū multiplices: ⁊ in domo quidez multos: in theatro vero paucos cū sint plures. Amplius bicubitū vel tricubitum ⁊ vnūqđq̄ talium quantum significat: magnū vero vel paruum nō q̄titatē sed magis ad aliq̄d: qm̄ ad aliud spectat ⁊ magnum ⁊ paruum: quare manifestum est qm̄ hec ad aliquid sunt. Amplius autem siue ponat aliq̄s hec esse quanta siue non ponat nihil illis cōtrarium erit: quod enim nō pōt sumi per seipsum: sed ad alterū refertur: qūo huic aliquid erit cōtrariū. Amplius autē si erunt magnum ⁊ paruū cōtraria: cōtingeret ip̄m idem simul contraria recipere: et ea ipsa sibimet esse contraria. Cōtingit enim idē ip̄m simul paruū esse ⁊ magnū: est em̄ aliquid ad hoc quidez paruū: ad aliud aūt hoc idez ip̄m magnū: quare idē paruum et magnum in eodem tp̄e esse cōtingit ꝑm idē. quare cōtraria simul suscipiet: sed nihil est qđ videtur simul contraria posse suscipere: vt substātia susceptibilis cōtrariorū qđ esse videtur: sed non suscipit vno eodemq̄ tempore. Nam nullus simul et sanus est ⁊ eger nec albus et niger simul est. Nihilq̄ aliud quid simul contraria suscipiet ⁊ eadem sibiipsi contingit esse contraria. Nam si est magnum paruo contrariū: ipsum autem simul idem est paruum et magnum ipsum sibi erit contrarium. Non est igitur magnum paruo contrarium nec multa paucis quare relatiuorum hec nisi quis dicat. Sed quanti nihil habebunt contrarium: maxime autem circa locum videtur esse contrarietas quanti. Sursum enim ad id quod est deorsum contrarium ponunt locum qui in medio est deorsum dicentes eo ꝙ multa differentia medij ad terminos mundi sit. Uidetur autez ⁊ aliorū cōtrariorū diffinitionē ab his inferre. Que enim a seinuicē multum distant eorum que sub eodem genere sunt cōtraria determinant. non videtur autem quantum suscipere magis ⁊ minus vt bicubitum: neq̄ enim est aliud alio magis bicubitum: neq̄ in numero vt trinarius quinario: nihil enim magis tria numerus dicentur q̄ quinq̄: nec quinq̄ potius q̄ tria: nec tempus aliud alio magis ⁊ minus dicitur: vt nec in his que dicta sunt magis et minus dicitur: quare quantitas non suscipit magis et minus. Proprium autem maxime

UVA. BHSC. IyR_118_1

D quātitatis est q̄ ꝛ equale vel inequale dicitur. Singulum enim eorum que dicta sunt quantorum equale dicitur ꝛ inequale: vt corpus equale et inequale dicitur: et tempus equale et inequale dicitur: et numerus equalis ꝛ inequalis dicitur: ꝛ oratio equalis et inequalis. Similiter autem et insalijs que dicta sunt singulum equale ꝛ inequale dicit. In ceteris vero que quāta nō sūt nō multū videbitur equale ꝛ inequale dici. Namq; vt affectio ꝛ dispositio equalis ꝛ inequalis multum non dicitur: sed magis similis ꝛ dissimilis: et album et equale ꝛ inequale non multum dicitur: sed simile. Quare quanti est maxime proprium equale vel inequale dici.

¶Diuisio scda partis secūde. Sermo in quantitate.

¶Capitulum septimum

Quod dicitur in hoc predicamento comprehenditur septez differētijs. ¶In prima docet partes q̄titatis magnas que sunt discreta ꝛ continua: ꝛ habens pōnem ꝛ non hās. ¶In secunda docet quot de generibus q̄titatis famosis intrant sub continua: ꝛ quot eorum sub discreta. ¶In tertia docet qō horum generum est intrans sub positione: et quod ipsorum est nō intrans sub eadem. ¶In quarta instruit q̄ septem numerata ex generibus q̄titatis sunt genera inuenta famosa q̄titatis per se: ꝛ q̄ alia que putantur q̄ sint q̄titates consequuntur illa ex parte inuētionis horum generum in eis. ¶In quinta docet q̄ de proprijs q̄titatis est q̄ non est ei contrariuz: ꝛ soluit dubitationes quibus putatur q̄ inueniantur contraria in ea. ¶In sexta docet q̄ de proprijs q̄titatis etiam est q̄ non recipit magis ꝛ minus sicut est dispositio: in subā. ¶In septima docet q̄ vere proprium q̄titatis in quo nō cōmunicat aliquod aliud ab ea est equale ꝛ inequale.

£ ¶Differentia prima. d. Et q̄titatis est continua et discreta: ꝛ ipsius est: cuius partes habeut positionem apud alias: et ipsius est cuius partes non habent positionem.

¶Differentia secunda. d. Et discrete sunt due duc: numerus ꝛ oratio. Continue vero quinq;: vt linea: superficies: ꝛ corpus: et quid comprehendit ea et est tempus et locus. Et numerus quidem est ex q̄titate discreta: quoniam q̄titas discreta est in qua non potest fieri vt accipiamus terminum communem ad quem continuentur partes ipsius scilicet vna cum alia. V. g. decem non continuantur eius partes que sunt quinq; ad alia quinq; que sunt partes eius alie in termino communi: neq; tria que sunt in eis cum septem: sed omnes partes eius scilicet decem sunt discrete vna ab alia. ¶De oratione autem manifestum est ex re ipsius: quia est quantum: quoniam mensuratur per partem ipsius et illa est minus quo possibile est loqui: ꝛ illud est incisio extēsa vt q et breui sicut. a. ꝛ ipsa etiaz est discreta: cum non inueniatur in partibus suis terminus communis continuans vnam alteri: ꝛ illud est: quia incisiones sunt discrete vna scilicet ab alia. Linea autem et superficies et corpus et tempus et locus sunt ex q̄titate continua: quoniam possibile est vt inueniatur in vnaquaq; earum eis communis terminus continuans vnā partium eius alteri. in linea est punctus. in superficie linea. in corpore superficies. in tēpore instans. Et illud est quia ptes linee continuant puncto: ꝛ superficiei partes linee: ꝛ in superficie partes corporis: ꝛ in nūc continuantur partes que

UVA. BHSC. IyR_118_1

sunt preteritum ⁊ futurum: ⁊ in loco quia partes corporis implentes locum cōtinuantur termino cōi: necesse est q partes loci sint etiā cōtinuate termino communi: ⁊ si hoc est: ita est ergo est ex quantitate continua.

¶Differentia tertia. d. Et quātitas quidē cōstat ex quibusdā partibus habentibus positionē vnam apud aliā est linea: superficies: corpus: ⁊ locus. Et intētio vt sit partibus quibusdā positio apud quasdā est vt sint omnes partes eius inuente simul: qz cū ipse non sint simul non erit parti positio apud quandā aliā: ⁊ q sit vt quācūcz partem acceperis inuenias eam in parte terminata illius partis q̄titatis siue supra siue subtus: ⁊ cōtinuā cum parte determinata ipsius. U. g. quia oēs partes linee cū sint inuente simul est positio vnius apud aliam: et vnaquecz ipsarū est in parte determinata ⁊ cōtinuatur parti determinate: est pars quam sequitur: ⁊ sic est dispō in partibus superficiei et partibus corporis: ⁊ partibus loci: q̄n partes loci sunt inuente sicut partes corporis qō implet locū suum: siue ipsa sut superficies cōplectēs corpus ex: sicut videtur Arist. sed numeri quidem partibus non inuenitur vnū quodcz istorum triuz. s. q sint simul: ⁊ q sit vnaqz earum in parte determinata et cōtinua parti determinate. Et illa dispō est in tpe et oratione. s. q nō inueniuntur partes eorū simul cum sint partes temporis et partes orationis quibus nō inuenitur fixio ⁊ non cōsequitur prior anteriorem: sed in partibus quidem tēporis ⁊ in partibus numeri: ordo quidē est. nā qōdā tēporis precedit quoddam eius qō posterius fit. Et in numero. nam duo sunt prius q̄ tria: sed q sit eis positio non. F

¶Differentia quarta. d. Et ilta genera sunt prima ex generibus q̄titatis secundum veritatem ⁊ maxime q̄titas dicuntur: quia alia quibus accidit q̄titas per accidens ⁊ secundario dicuntur quantum mediante vno istorum de quibus dicitur q̄titas secundum veritatem. U. g. quia nos dicimus q̄sta albedo cui innuitur est magna: propterea quia est in superficie magna. ⁊ ita quidem dicitur in actione q est longa: propterea: quia ipsa est in tempore lōgo. Et hoc apparet ex eo q si queratur quanta est hec actio dicitur vnius anni: ⁊ si queratur qnantum est hoc album: dicitur trium brachiorum aut quatuor. determinatur ergo ⁊ mensuratur actio per tempus: et album mensuratur per applicationem ad superficiem que est tria brachia vel decem: et si hec essent quantitas per se mensurarentur seipsis.

¶Differentia quinta. d. Et ex propriis q̄titatis est q non est eis contrarium penitus siue sit continua siue discreta. quinq; namq; tribus non sunt contraria: uta linea ⁊ superficies. neqz potest vere dici q paucum et multum sint q̄titates discrete contrarie: neqz magnum et paruum sunt q̄titates continue contrarie per duas res: quarum vna est q non sunt paucum et multum q̄titates: sed relationes: neqz magnum et paruum: et illud est: quia q̄titas est inuenta per se magnum ⁊ paruum: multum ⁊ paucum dicuntur in relatione ad aliud: et propter hoc est possibile vt in vno et eodem sint magnum et paruum: paucum et multum: magnum in relatione ad aliud: et paruum in relatione ad aliud. dicimus enim de monte q est paruus de sisamo q est magnū cū paruitate sisami ⁊ magnitudine mōtis: ⁊ si esset aliquid paruum aut magnum in seipso: per hoc q sit dispositio stans in seipso per se sicut albedo que est in corpore non disponeretur mons aliquo modo per paruum ⁊ sisamum per magnum: ⁊ hoc est vnum quomodo apparet q q̄titati non est contrarium scilicet ex parte qua hic sunt ex alio a predicamento q̄titatis: iamqz apparet q magnum et paruum non sunt contraria: siue posuerimus ea ex predicamento quantitatis siue non posuerimus. Et illud est: quia non intelligitur per se: sed intelligitur quidem in comparatione ad aliud. Unde G

UVA. BHSC. IyR_118_1

non est possibile vt ei aliquid sit contrarium: et illud est: quia contraria sunt illa quorum esse cuiusq; est in vltimitate longitudinis alteri: quod autem dicitur in relatione ad aliud ab eo non inuenitur aliquid quod sit in vltimitate longitudinis ab eo: cum dicatur in relatione ad res infinitas. ¶Significatio tertia est et est: quoniam si esset magnum contrarium paruo inueniretur res vna recipiens contraria simul: res nāq; vna et eadem iam disponitur per hoc q; est magna et parua in relatione ad duas res. ergo si disponitur per illud sm viam contrarietatis scilicet per se & sm q; disponitur corpus per hoc q; est albū et nigrum inuenirentur contraria in subiecto vno: et esset possibile illud inueniri album et nigrum: quod est falsum. Est ergo impossibile in duobus contrarijs vt coniungantur in subiecto vno et non in duabus partibus: sicut est impossibile illud in alijs oppositis: et iam si magnum esset contrariū paruo esset aliquid contrarium sibijpsi: quoniam aliquid disponitur per hoc q; ipsum est magnum et paruum. Cum autem simul posuerimus q; sint contraria sequitur q; sint ille due dispositiones stantes in substantia rei vnius et eiusdem et magnum et paruum simul: opus ergo est q; sit aliquid contrarium sibijpsi: et hoc est in vltimitate impossibilitatis. Jamq; manifestum est q; magnum & paruum multum et paucum non sunt contraria: siue concedamus q; sint quantitates siue non. ¶Et maius quo putatur q; contrarietas sequitur quantitatem est in genere eius quod est locus: quia locus superior qui est conuexum orbis putatur contrarium loco inferiori qui est medium mundi. s. locus terre qui est conuexum aque et cuiusdam partis aeris. videntur nāq; hec duo loca contraria postq; vnusquisq; eorum est in vltimo elongationis: vnus scilicet a suo contrario donec non inueniatur elongatio longior ab eo: et propter apparentiam istius intentionis in eis inueniatur diffinitio reliquorum contrariorum ab hoc nomine: et dixerunt in diffinitione ipsorum q; sunt illa inter que est elongatio in esse vltimato longitudinis cum sunt in genere vno: et ipsi volunt hic per elongationem: elongationem in esse et non elongationem in spacio. Et videtur vt opinor q; sit contrarietas hec sequens quantitatem in eo q; est vbi: et non in eo q; est quantitas: neq; in eo q; est ad aliquid: sed superius & inferius: sed hec res est res accidens relationi sicut accidit quantitati: et propter hoc non est necesse ex hoc vt credatur q; sequatur relationē cōtrarietas.

Vide 10 me. 2. 13.

¶Differentia sexta. d. Et ex proprijs quantitatis est q; non recipit minus neq; magis: non enim est hec quantitas cui innuitur bicubita magis hac que est bicubita: neq; tria magis cē tria: neq; etiam in tempore dato q; est magis quam tempus aliud: nisi quia in his duobus proprijs communicant quantitas et substantia scilicet in hoc q; non est eis contrarium: et in eo q; non recipit minus et magis.

¶Differentia septima. d. Sed illud quod est proprium propriorum quantitatis est equale et inequale: quia quod est preter quantitatem non disponitur per hoc. U. g. quia de qualitate non dicitur equale neq; inequale: sed dicitur simile et dissimile: et illud quod dicimus q; hec albedo est similis huic albedini et dissimilis: et non dicimus q; est equalis et inequalis nisi per accidens: erit ergo super hoc magis proprium ex proprijs quantitatis equale et inequale dici.

¶Diuisio tertia.

¶Sermo in predicamento relationis.

¶Capi. u'um octauum.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Ad aliquid vero talia dicũtur /quecunq; ipsa /que ipsuz q̃ sunt aliorũ dñr vel quolibet aliter ad aliud: vt maius hoc/qd̃ est alterius dicitur. Aliquo eniz maius dicitur. ⁊ duplum alterius dicitur hoc ipsum quod est. Alicui⁹ em̃ duplũ dicit̃. Similiter aũt ⁊ alia quecũq; sunt hmõi At vero sunt etiam ⁊ hoc ad aliquid/vt habitus/affectus disciplina sensus/positio: hec em̃ oĩa que dicta sunt hec ipsa q̃ sunt ip̃m q̃ sunt aliorũ dicunt̃: ⁊ nõ aliud q̃d vel quolibet aliter ad alid̃ aliq̃d. Habitus em̃ alicui⁹ dicit̃ habit⁹: ⁊ disciplina alicui⁹ est disciplina: et positio alicui⁹ est positio: et alia autẽ similiter: ad aliq̃d igitur sunt quecunq; ipsa que sunt aliorũ dicuntur: vel quomodolibet aliter ⁊ aliud vt mons magnus dicitur ad aliud. magnus enim mons ad aliquid dicitur: ⁊ simile alicui simile: et oĩa talia similiter ad aliq̃d dicũtur. ¶ Sunt autẽ ⁊ accubitus et statio ⁊ sessio positiones quedam. Positio vero ad aliquid dicitur. Jacere autem vel stare vel sedere: ipsa quidem non sunt in ad aliquid põnes: denominatiue vero dicuntur ex his que dicte sunt positionibus. Inest autem et contrarietas vt virtus vitio contrariũ: cum sit vtrũq; ad aliquid et disciplina ignorãtie. Non autem omnibus relatiuis inest cõtrarietas: duplici em̃ nihil est cõtrariũ: neq; ad aliquid triplici nec vlli taliũ. Uidentur autẽ magis ⁊ minus suscipere. Simile enim magis ⁊ minus dicitur: et inequale magis et minus cum vtrunq; sit relatiuum. Simile enim alicui simile dicitur: ⁊ inequale alicui inequale: non autem omnia relatiua suscipiunt magis et minus. Duplex enim non dicitur magis et minus duplex nec aliquid talium. Omnia autem ad aliquid ad conuertentia dicuntur: vt seruus domini seruus dicitur: ⁊ dominus serui dominus: ⁊ duplum dimidij duplum: ⁊ dimidum dupli dimidiũ: ⁊ maius minore maius: ⁊ minus maiore minus. Similiter autem et in alijs. Sed casu aliquotiens differunt secundum locutionem vt disciplina disciplinati disciplina: ⁊ disciplinatum disciplina disciplinatum: ⁊ sensus sensati sensus: et sensatum sensu sensatum. At vero aliquotiens non videbitur conuerti nisi conueniẽter ad quod dicitur assignetur. Sed peccet is qui assignat vt ala si assignetur aui: nõ cõuertitur vt sit auis ale: neq; enim prius conuenienter assignatuz est ala auis: neq; in eo q̃ auis est in eo auis ala dicitur: sed in eo q̃ alata est. Multorũ em̃ et aliorũ ale sunt q̃ nõ sunt aues: vt noctua: quare si assignẽtur cõuenienter et cõuertitur: vt ala alati ala. et alatum ala alatum. Aliquotiens autem forte ⁊ nomina fingere necesse erit si non fuerit positum nomen/ad quod conuenienter assignetur. Ut remus si nauis assignatur non erit conueniens assignatio: neq; eniz in eo q̃ est nauis: in eo ipsius remus dicitur. Sunt enim naues quarum remi non sunt: quare et non conuertitur: nauis enim nõ dicitur remi nauis: sed forte conuenientior assignatio erit: si sic quodammo-

A Causa q̃re ph̃us añ qualitatẽ relatia adscribat. hec est: Naz supra vbi qualitatẽ attingeret relatiuorũ mẽtionẽ fecit: cuz de magno ⁊ paruo scriberet ne igitur ꝓpositum abrũperet ꝓposuit relatiua.

B

C

UVA. BHSC. IyR_118_1

do assignetur remus remite remus: aut aliquo modo aliter dictum sit. Nomen enim non est positum: conuertitur autem si conuenienter assignetur: remitum enim remo remitum est. Similiter autem ⁊ in alijs: vt caput conuenientius assignatur capiti: q̄ si animalis assignetur: neq; enim in eo q̄ animal est caput habet. Multa enim sunt animalia capita non habentia. Sic autem facile fortasse sum ⁊ quis quibus nomen non est positum: si ab his que prima sunt ⁊ ab his que conuertuntur nomina ponantur: vt in hijs que dicta
d sunt ab ala alatum: a remo remitum. Omnia ergo que ad aliquid dicuntur si conuenienter assignentur ad conuertentia dicuntur. Nam si ad quodlibet aliud assignentur ⁊ non ad illud quod dicitur dicantur non conuertuntur. ¶ Dico autem quoniaz neq; horum que indubitanter ad conuertibilia dicuntur: ⁊ nomina eis posita sunt: nihil conuertitur si ad aliquid eorum que sunt accidentia assignentur ⁊ non dicantur ad ea que dicuntur: vt seruus si domini non assignetur seruus: sed hominis vel bipedis: aut alicuius talium non conuertitur: non enim erit conueniens assignatio. Amplius si conuenienter assignetur ad id ad quod dicitur omnibus aliis circunscriptis quecunq; accidentia sunt: relicto autem solo illo ad quod conuenienter assignatuz est semper ad ipsum dicetur: vt si seruus dicatur ad domi num circumscriptis omnibus alijs que sunt accidentia domino: vt esse bipedem: vel scientie susceptibilem: vel hominem. Relicto vero solo dominum esse semper semper seruus dicetur ad ipsum: seruus enim domini seruus dicetur. Si autem non conuenienter dicatur ad id ad quod dicitur circumscriptis omnibus alijs relicto illo solo ad quod redditum est non dicitur ad illud.

Assignetur enim seruus hominis ⁊ ala autis: circumscribatur ab homine ipsum esse dominum: non enim etiam seruus ad hominem dicetur: cum enim dominus non sit: seruus etiam non est. Similiter autem ⁊ de aue: admatur ab ea alatam esse: amplius enim non erit ala ad aliquid: cum non enim sit alatum: nec ala erit alicuius: quare oportet conuenienter assignari ad id ad quod aliquando conuenienter dicitur: ⁊ si sit nomen positum facilis erit assignatio: si autem non sit fortasse erit necessarium fingere uomen. Si autem sic reddantur: manifestum est: quoniam omnia relatiua ad conuertentia dicuntur. Videntur autem ad aliquid simul esse natura: ⁊ in alijs q̄dē plurib⁹ verū est in q̄busdam nō verū. Simul enim duplum est ⁊ dimidium: ⁊ cū sit duplum dimidium est: et cum sit seruus dominus est. Similiter aūt his ⁊ alia: simul eñ auferunt seinuicē. Si enim non sit duplum non est dimidiū: ⁊ si nō ē dimidiū nō est duplum: similiter aūt ⁊ in aliis quecunq; talia sunt. Non autem ⁊ in oibus verum videtur esse simul esse natura: scibile eñ scientia

UVA. BHSC. IyR_118_1

prius naturalit̄ esse videtur: namq; in pluribus rebus presubsistenti bus scientias accipimus. In paucis em̄ vel nullis hoc quis reperiet simul cum scibili scientiam esse/ampliusscibile sublatuz simul aufert scientiam. Scīa vero non simul aufert scibile: nam si scibile non sit/non est sciētia: nullius em̄ amplius erit scīa: scīa vero si non sit nihil prohibet esse scibile: vt circuli quadratura siquidem est scibilis: sciētia enim quidem eius nonduz est: illud vero scibile est. Amplius animali quidem sublato non est scientia: scibilium vero plurima esse contingit. Similiter autem is habent sese ⁊ ea que de sensu sunt. Sēsibile enim priusq̄ sensus videtur esse: sublato enim sensibili simul aufertur sensus: sensus vero sensibile non simul aufert: sensus enim circa corpus ⁊ in corpore sunt: sensibili autem perempto peremptum est corpus: sensibile enim est ⁊ corpus. Cum vero corpus non sit sublatus est sensus. Quare simul aufert sensibile sensum: sensus ꝟo sensibile non simul tollit. Animali enim perempto: sensus quidem peremptus est: sensibile autem permanet sensibile vt corpus calidū dulce amaruz: ⁊ omnia alia quecumq; talia sunt. Amplius sensus quidam simul cum sensato fit: simul euim animal fit ⁊ sensus: sensibile autem ante est q̄ sensatum vel animal esse. Ignis enim ⁊ aqua ⁊ alia huiusmodi ex quibus ⁊ ipsum animal constat ante sunt q̄ animal sit omnino: vel sensus: quare prius sensibile q̄ sensus esse videtur. Habet autem questionem vtrum nulla substantia ad aliquid dicat̄ quemadmodum videtur an hoc contingat scd̄m quasdam secundas substantias. Nam in primis substantijs verum est: nam neq; tota neq; partes primarum substantiarum ad aliquid dicuntur. Nam aliquis homo non dicitur alicuius aliquis homo: neq; aliquis bos alicuius aliquis bos: sed alicuius possessio: similiter autez ⁊ partes. Quedam em̄ manus non dicitur alicuius quedam manus: sed alicuius manus: ⁊ quoddam caput non dicitur alicuius quoddam caput: sed alicuius caput. Similiter autem ⁊ in secundis substantijs: atq; hoc quidem in pluribus: vt homo non dicitur alicuius homo nec bos alicuius bos: nec lignum alicuius lignum: sed alicuius possessio dicitur. In huiusmodi ergo manifestum est: quoniaz non sunt ed aliquid. In aliquibus vero secundis substantijs habet aliquam dubitationem: vt caput alicuius caput dicitur. ⁊ manus alicuius manus dicitur: ⁊ singula huiusmodi. Quare hec fortasse ad aliquid esse vidētur. Si igitur sufficienter eorū que sunt ad aliquid diffinitio assignata est: aut nimis difficile/aut impossibile est ostendere: quoniam nulla substantia eorum que sunt ad aliquid dicitur. Si autem non sufficienter: sed sunt ad aliquid quibus hoc ipsum esse est ad aliquid quodammodo se habere fortasse aliquid contra ista dicetur. Prior ꝟo diffinitio sequit̄ quidem omnia ad aliquid: non tamen eis hoc eē ꝙ sint ad aliq̄d ꝙ caip̄a q̄ sūt alioꝝ dn̄r. Ex his ergo manife

UVA. BHSC. IyR_118_1

6 stū est q si aliquis aliquid eorum que sunt ad aliquid diffinite sciet: ⁊ illud ad quod dicitur diffinite sciturus est. ¶Manifestū igitur et ex ipsis est. Si enim nouit quispiam hoc aliquid q eorum que sunt ad aliquid est. esse autem his que sunt ad aliquid idem est: huic q̄ est ad aliquid quodammodo se habere. ⁊ illud nouit ad quod hoc quodammodo se habet. si enīz non nouit omnino ad quod hoc quo dammodo se habet: neq; si ad aliquid quodammodo se habet sciet. Sed in singularibus palam hoc est: vt hoc siquis nouit diffinite q̄ est duplum: et cuius duplum est mox diffinite nouit. Si enim nulli⁹ diffinite nouit ipsum cuius dupluz sit: neq; si est duplum omnino nouit. Similiter autem ⁊ hoc aliquid si nouit aliquis q melius est diffinite: ⁊ quo melius est: necessarium est nosce non. Indefinite aūt sciat: quia est peiore melius: opinio enim hoc est ⁊ nō disciplina. Nō
b enim scit diligenter quod est peiore meliore: si enim sic contingit: nihil est peius eo. ¶Quapropter palā est et necessariuz q si nouerit quis aliquid ad aliquid diffinite necessarium est: et illud ad quod dicitur diffinite nosce. Caput vero ⁊ manum ⁊ horum singula que substantie sunt hoc ipsum q sunt scire diffinite: Ad quod autem dicantur non est necessarium scire. Cuius enim caput hoc vel hec manus non est scire diffinite: quare non erunt hec ad aliquid. Si vero non sunt ad aliquid hec: verum erit dicere q nulla substantia ad aliquid est. Fortasse autem difficile si de huiusmodi rebus confidenter declara
3 rare nisi sepe circa singula ipsorum pertractata sint.
¶Dubitasse autem de singulis non erit inutile.

¶Diuisio tertia. Sermo in predicamento relationis.
Capitulum octauum.

h STud predicamentum comprehenditur octo differentijs. ¶Prima: est in descriptione rerum relatiuarum ⁊ de numeratione earum ſm maneriem exempli. ¶Scōa in hoc q iā inuenitur contrarietas in relatione. ¶Tertia in hoc q quiddaz relationis recipit magis ⁊ minus. ¶Quarta est in hoc q ex prio rijs relatiuorum est q vnūquodq; amborum redit per conuersionem cum accipiuntur per nomina sua significantia super ipsa ex eo q sunt relatiua cuz eis est nomen: aut cum ponitur ipsis duobus nomen quando nō est eis ambobus nomen. ¶Quinta in hoc q duo relatiua cuz accipiuntur per nomina significantia super ipsa ambo: ex eo q sunt ambo relatiua et conuertibilia dispositio qua vnumquoq; amborum refertur suo compari cognoscitur a reliquis dispositionibus inuentis in ambobus relatiuis: per hoc q cum auferuntur reliquie dispositiones et remanet illa dispositio non aufertur illa. proportio que est inter illa ambo relatiua: ⁊ cum aufertur illa dispositio aufertur proportio. sed cum accipiuntur non quidem ſm q sunt relatiua conuerti bilia non sequit cum auferuntur reliquie res que sunt in ambobus relatiuis: ⁊ remanet illa dispositio qua pportionat suo cōpari vt remāeat pportio. ¶Sexta est in hoc q ex prijs relatiorū est q ambo inueniantur simul per naturā. et cū aufertur vnum amborum q auferet reliquum: ⁊ soluit q̄ accidit ex dubio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Septima in positione eius in quo pol'e est vt dubitet' ex re substantiarũ vtrũ inueniat' in eis aliquid de relatiõe: ⁊ soluit illud dubiũ in iteratiõe descriptionis p̃cedentis relatiõis ⁊ emẽdatiõe eius per cõditiõem rei que consequitur relatiua vere: et data est descriptio prima per principiũ apparentie et famositatis: cuius intentio est discipulũ facilius erudire: trãslatio quidẽ discipuli a re ꝓbabili ad rẽ certã est leuius q̃ꝫ docere ip̃m acqurere veritatẽ certam a p̃ncipio. ¶Octaua. s. ꝙ cũ conditionat' in descriptiõe relatiuorum conditio qua erit ambobus descriptio approprians et decens sb̃am ipsorũ amborũ: inuenit' ꝙ ex ꝓprijs suis est ꝙ cũ scit' vnũ amborũ scit' et aliud necessario: ⁊ ꝙ per illud ostendit' ꝙ nõ est ex sb̃a aliq̃d qd̃ numeret' ex relatione. ⁊ docet cũ hoc difficultatẽ solutionis horũ dubiorũ in hoc loco cũ facilitate dubitationis in eis in hoc loco: ⁊ cã in illo est ꝙ speculatio hec in ipsis est ꝑm famosum. L

¶Differentia prima. d. Et res relatiue sunt: quarũ q̃ditas et esse d̃r in cõparatione ad aliud: siue per se vt magnũ et paruũ siue ner coniunctionẽ proportionis: sicut ad ⁊ sil'ia. U. g. maior enim quiditas d̃r in cõpatione ad aliud. ip̃m nãq̃ꝫ est maius alio. Et sil'r duplũ est duplũ ad aliquid: ⁊ habitus ⁊ dispositio ⁊ sensus et scientia sunt ex relatione. omniũ nãq̃ꝫ horũ quiditas dicitur in comparatione ad rem aliam. et illud est: q̃ꝛ habitus est habitus ad aliquid: ⁊ scientia ad scitũ: ⁊ sensus ad sensatũ: ⁊ sil'r magnũ ad ꝑuũ: ambo em̃ ipsa dicunt' in cõparatione: ⁊ simile ⁊ dissimile. ip̃m nãq̃ꝫ simile alicui sil'e d̃r. et accubitus et statio et sessio sunt expositione: ⁊ positio ex relatiõe aliquo modo. iacebit nãq̃ꝫ ⁊ stabit ⁊ sedebit non ex positione nõ sunt ex rebus denoĩatis ex nominib⁹ ex positione. vz. que est in predicamento positionis. M

¶Differentia secũda. d. Jam sequitur res relatiuas ꝙ sint contrarie: et exemplum illius sunt virtus ⁊ vitium: sunt enim relationis ambo q̃ cõtraria: ⁊ similiter scientia ⁊ ignorãtia vnũquodq̃ꝫ amborũ est ex relatiõe: suntq̃ꝫ contrarie ambe: nisi q̃ꝛ non inuenitur hoc omnibus relatiuis: duplum nãq̃ꝫ non habet contrarium neq̃ꝫ tripum. N

¶Differentia tertia. d. Et similiter recipit quoddam relatiuorum minus ⁊ magis simile nãq̃ꝫ et dissimile: et equale et inequale vnũquodq̃ꝫ: scz amborũ est ex relatiuis: iamq̃ꝫ erit sil'e magis q̃ꝫ sil'e: et simil'r inequale. quoddã vero ex ip̃is non recipit illud. duplum nãq̃ꝫ non est magis aut minus duplo. O

¶Differentia quarta. d. Et ex ꝓprijs relatiuorum est ꝙ vtrũq̃ꝫ ipsorum redit super suũ compar in ꝓportione cõuersionis. U. g. seruus est seruus dñi: ⁊ dñs est dominus serui. duplum est medietatis duplũ: et medietas est medietas dupli: et sil'r in residuis suis: et siue sint noĩa relatiuorũ diuersa: sicut duplum ⁊ dimidiũ: siue sint eadem sicut amicus et frater siue sit vnum eorũ denoĩatum a scd̃o: sicut scitum et scientia: ⁊ sensus ⁊ sensatum: vnũq̃d̃q̃ꝫ nãq̃ꝫ istorũ dicitur in comparatione ad illud cui coniungit'. Jamq̃ꝫ putatur ꝙ hec ꝓprietas non est inuenta multis rerũ relatiuarũ cũ nõ cõparat' res illi cui non coniungitur recta relatione. i. non inuenitur ꝙ vniuscuiusq̃ꝫ relatio comparetur suo cõpari ex via quid est: sed erit relatio vnius ipsorum ad alium ex via quid est: ⁊ alterius per accidens: aut erit vtriusq̃ꝫ ipsorum non ex via quid est. U. g. si referamus alam plumas habenti et dicamus plumatum habet alam non fit conuersio. s. ꝙ ala sit plumati ala: quia non refertur ala plumato ex via quid est: habens pennas cum sit iam inuentum illud cui est ala non habẽs pennas: proportio ergo ale non est ei ex parte qua est habens pennas: neq̃ꝫ proportio habentis pennas ad alam est ei ex parte qua est habens pennas: ⁊ propterea nõ erit huiusmodi relatio recta. Et cum commutatur hoc et accipitur proportio recta: ⁊ dicitur alatum est alatum ala: et redit hic per conuersionẽ: et est ꝙ ala est alati ala: aut dicemus pennatuz est alatum cum penna: et ala penne est ala P

UVA. BHSC. IyR_118_1

pennati: quapropter cum non fuerit relationi nomen recte significans super eam ex eo q̄ est recta: ⁊ illud aut ambobus relatiuis aut vni ipsorum: iam erit necessarium referenti vt ponatur vtriq̄ ipsorum nomen aut vni eorum ex eo q̄ comparantur. ¶Verbi gratia quia remus si comparetur barce non erit comparatio recta. Propterea quia non ex parte qua est barca refertur ei remus: cum iam inueniatur barca cui non est remus quemadmodum remus quippe refertur barce ex parte qua est remus: ⁊ propter illud non redit in cō uersione vt dicatur q̄ barca est barca remi: quemadmodum dicimus quod remus est remus barce. et si volueris vt sit relatio recta ad duo extrema accepta ſm vnā dispositionē ab ambob⁹: est necesse vt dicat remus est rem⁹ barce remate: tunc enim verificatur q̄ barca remata est barca remi: quia quemadmodum remus quidez est remus barce: similiter et barca de cuius proprietate est vt sit ei remus est barca remi. ¶Et exēplū illius etiam est cū comparatur caput capitato est relatio equalis: sed cum comparatur animali non est equalis: animali namq̄ non est caput ex via qua est animal: cum iam inueniatur animal non habens caput. hec ergo via est referenti necessaria vt ambulet per eam in eo q̄ non habet nomen ex relatione. vz. vt ponatur ei nomen significans super relatiua ex parte qua sit relatio vtriusq̄ equalis sicut dicimus in ala et remo et cum hoc sit ita: omnia enim relatiua cum accipiuntur ſm rectitudinem ex via qua sunt relatiua non ex via qua sunt sub alio predicamento: inueniuntur habentia hanc proprietatem semper. et est quod vtrumq̄ ipsorum redit per conuersionem ad compar suum. sed cum refertur vnum eorum ad aliud ⁊ capitur vtrūq̄ ipsorum transitorie et ſm dispositionem accidentem ex dispositionibus inuentis in relatiuis consequentibus relationem: et non capiuntur ſm dispositionem qua sunt ambo relatiua et proportionatum vtrumq̄ eorum ad aliud non redeunt conuertibiliter: et si est vtriusq̄ nomen positum ex parte qua sunt relatiua: multomagis cum non est nomen significans super ipsa ex parte qua sunt relatiua. ¶Verbi gratia: quia seruus si non comparatur domino quod est nomen relationis: sed comparatur homini bipedi: et similibus ex rebus inuentis in eo non redit conuertibiliter: quia homo non est homo in eo q̄ est ei seruus: sed dominus est dominus in eo q̄ est ei seru⁹: sed si accipiatur dominus loco hominis redeunt: conuertibiliter.

a ¶Differentia quinta. Et proprium est huic dispositioni scilicet per quam sequitur proportio relatiuorum: quia cum auferemus reliquas dispositiones accidentes relatiuis quibus erit relatio non recta non aufertur proportio inter relatiua: sed si eleuabimus illam dispositionem tollitur proportio. ¶Verbi gratia quia si seruus cum dicitur in relatione ad dominum ⁊ auferemus a domino reliquas dispositiones: quibus possibile est proportionari seruum: sicut quia est homo et bipes et alia et non aufertur ab eo dominus: proportio serui ad ipsum non tollitur: cum vero referamus seruum ad hominem aut bipedem et auferatur ab eo dominus: proportio quam dicit seruus ad ipsum tollitur: quia non erit seruus cum non erit dominus: proportio ergo recta est dispositio qua tollitur proportio per eius ablationez et non tollitur per ablationem alterius et hoc rememoratus est tanq̄ canonem ad discernendum dispositionem qua erit proportio recta. Dixit. Et intentio huius proportionis qua erit relatio recta cum erit nomen relatiuis significans super vtrumq̄ ex eo q̄ est eis hec proportio est facilis: sed cum non erit super vtrumq̄ nomen: iam erit difficile illud: sed tunc est necesse q̄ inueniatur illa dispositio hoc canone et renouetur relatiuis nomen significans super vtrumq̄ ex eo q̄ inuenitur vtriusq̄ illa proportio.

R ¶Differentia sexta. d. Iamq̄ putatur q̄ ex proprijs relatiuorum est q̄ inue-

UVA. BHSC. IyR_118_1

niantur simul per naturam:et hoc est euidens plurimis ipsorum.duplum namque et dimidium inueniuntur simul:quia cum inuenitur vnum amborum inuenitur et aliud:et cum aufertur vnum ipsorum tollitur aliud.¶Nisi quia iam sequitur in hoc dubium quoddam propter quedam relatiua:cum enim putatur quod scitum precedit scientiam.propterea quia scientia quidem cadit vt in pluribus rei postquam precedit esse eius:sed cum esse eius in paucioribus.et si est illud:ita non est scitum vnum penitus cuius esse et scientia sint simul per naturam: et etiam scitum euidenter precedit per naturam scientiam:et illud est:quia cum tollitur scitum tollitur et scia:sed non cum aufertur scientia:aufertur et scitum:et hoc est signum prioris per naturam sicut dicetur postea.¶Et exemplum illius est quadratum circuli:de qua inquisiuerunt qui precesserunt ex geometricis et nondum inuenitur:si igitur hec est scibilis iam hucusque scientia eius non est inuenta.et si non est scibile:non est possibile scientiam eius inueniri postea:et etiam homo cum tollitur:tollitur scientia:iamque inuenitur scitum:et homo non inuenitur. et hoc idem dubium sequitur sensus et sensatum:quoniam iam putatur quod sensibile precedit sensum:propterea quod sensibile cum perimitur cum eo sensus:sed si sensus perimitur non sequitur quod sensibile perimatur:et illud ideo quia sensibile et sensus non inuenitur nisi in corpore.cum ergo tollitur sensibile tollitur corpus. et cum tollitur corpus sensibile tollitur et sensus:sed non per ablationem sensus tollitur sensibile:quoniam iam possibile est quod perimatur animal:et sit corpus sensibile inuentum sicut corpus calidum et frigidum:vt etiam quia sensus inuenitur cum inuentione animalis:sensibile ergo inuenitur ante inuentionem animalis:aqua namque et ignis et reliqua elementa ex quibus est constantia animalis sunt antequam inueniatur animal:propter hec ergo omnia putatur quod sensatum precedat esse sensus.Sed expositores soluunt hanc dubitationem per hoc quod capiantur sensus et sensatum et scientia et scitum siue in potentia siue in actu inueniuntur simul:et sic est vera in eis illa proprietas.Sed dubium consequitur cum capitur vnum ipsorum in potentia:et aliud in actu:sed postquam fuit intentio que est in potentia non famosa distulit solutionem huius dubitationis ad locum alium:propterea quia ipse loquitur hic in istis rebus secundum locum famosum.

¶Differentia septima.d.Ex eo in quo est locus dubitationis est:vtrum in substantia sit aliquid quod sit substantia ad aliquid:et hec dubitatio accidit in quibusdam substantijs secundis:sed in primis quidem non accidit:et illud est quia videtur quod non dicatur in aliquo ipsorum vt sit relatiuum neque totum neque pars:quia non dicitur in hoc homine cui innuitur quod est homo ad aliquid:et similiter est dispositio in parte cui innuitur:quia non dicitur manus quedam cui innuitur quod sit manus hominis cuiusdam aut equi cuiusdam sed dicitur manus hominis aut equi:et sic quidem comparatur speciei et non singularibus: et similiter apparet res in pluribus substantijs secundis:quoniam non dicitur quod homo est homo ad aliquid:neque taurus est in hoc quod est ad aliquid in eo quod taurus.vz.substantia:sed sicut est in eo vt est possessio possidentis verum in quibusdam earum sequitur in hoc hec dubitatio:et est quod caput dicitur in eo quod est caput ad aliquid:et manus manus ad aliquid:et similiter in similibus horum:sed manus et caput significant substantiam:erit igitur super hoc quod iam putatur quod multe substantie intrant relationem:dixit nisi quia si iam fuerit sufficiens diffinitio rerum relatiuarum:cum diximus quod relatiua sunt res:quarum quiditas dicitur in comparatione solutio huius dubitationis erit difficilis aut impossibilis:et illud est:quia iam apparet ex re huius substantie quod quiditas eius dicatur in comparatione:sed si est descriptio vera rerum que sunt relationes quod vtreque sunt due res: quarum vtriusque quiditas dicitur in relatione ad comparem sibi ex parte quod inuentio illius quiditatis est vt sit relatiue ad coniunctum suum et non in quaque specie accidat spermum

UVA. BHSC. IyR_118_1

relationis.solutio dubitatiõis erit leuis:diffinitio nãq; prima cõsequitur omne qõ numeratur in principio cogitationis relationum:sed hec diffinitio sequitur quidem in eo q; est relatiuum in veritate non ſm principium cogitatiõis. ¶Et vult quidem in hoc ſm q; cogito q; caput si est significans super subam ⁊ est qdem relatiuum ad hominem nõ ex relationis natura:sed propter relationem accidẽtalem.s.que non est in substantia rei relate:et est quam continet descriptio prima.s.accidẽtalis:sed illud quidem in cuius amborum substantia est relatio est sicut paucum et multum:qm̃ vtrũq; ipsorum est in substãtia sui comparis:⁊ illud est quod continet descriptio secunda.s. vera.

¶Differentia octaua.d.Et manifestũ ex hac diffinitione vera in relatiuis q; ex ꝓprie ꝓpriis est q; cum scitur vnum duorũ ſm complementũ scitur aliũ necessario.qm̃ homo cum scit per hoc est relatiuum:et est quiditas vnius duorũ relatiuorũ quidem habens esse in ꝓportione ad relatum scõm:manifestum est q; cum scit quiditatem vnius duorũ relatiuorum iam scit quiditatẽ alterius:⁊ si non erit scientia eius in quiditate vnius duorũ relatiuorũ nõ scientia ſm qõ est sed putatiue ⁊ sophistice.¶Et hoc est etiã manifestũ ex inductiõe.v.g. ex scientia q; hoc est duplum cõplete iam scitur res cui ipm̃ est duplum ſm cõplementum:et similiter qui scit q; est melius iam scit quo est melius nisi sit scientia illa existimatio non certa:qm̃ nisi sciat illud de quo õr q; est melius eo iam est possibile q; non sit aliquid inferius in bonitate:⁊ erit sermo eius q; est melius falsus.et ex hoc apparet q; manus et caput non sunt ex relatiuis meris: qm̃ iam scitur quiditas vtriusq; ipsorum ex parte qua sunt sube ſm complemẽ tum absq; eo q; sciatur res cuius est caput neq; cuius rei est manus: dixit nisi q; in summa iudicium ſm veritatem eius q; distinctum est relatiuum ab aliis predicamentis:⁊ q; esse relationis est ex eis que sunt difficilia donec considerentur multotiens:in dubitatione vero in eis non est inutilitas.

¶Diuisio quarta. ¶Sermo in qualitate.

Capitulum nonum.

A Qualitas antecedit id quod est ad aliquid qm̃ quale per se est ad aliquid aũt affectũ ac in relatione positũ est inceptor

Qualitatem autem esse dico secundum quas quales quidam dicuntur. Est autem qualitas eorũ que multipliciter dicuntur:et vna quidem species qualitatis habitus et dispositio dicuntur. Differt autem habitus a dispositione q; permanentior et diuturnior est:tales etiã sunt scientie ⁊ virtutes. Scia enim vt esse permanentium et eorum que difficillime moueãtur. Et vt siquis vel mediocriter sumat scia:nisi forte grãdis permutatio facta sit:vel ab egritudine:vel ab aliquo huiusmodi Similiter autem ⁊ virtus vt iustitia vel temperantia ⁊ singula talium nonvidentur posse moueri neq; facile permutari. Affectiones vero dicuntur que sunt facile mobiles:⁊ cito pmutabiles:vt calor:⁊ frigiditas:⁊ sanitas:⁊ egritudo:et alia huiusmodi. Afficitur enim circa eas homo quodammodo:cito autem permutatur et ex calo frigidꝰ fit:⁊ ex sanitate in egritudinem transit. Similiter autem ⁊ in aliis: nisi forte in his que contingit per temporis longitudinem in naturaꝫ cuiusq; transferri:vt insanabilis:vel difficile mobilis existat affectꝰ quẽ iam quilibet habitudinem vocet. ¶Manifestum est autem quoniã hec nolunt habitudines nominari que sunt diuturniora vel difficile mobilia. Namq; in disciplinis non multum retinentes/sed facile

mobiles

UVA. BHSC. IyR_118_1

mobiles non dicuntur habitum habere: q̃uis sint ad disciplinas pe
ius vel melius dispositi: quare differt habitus a dispõne ꝙ hoc qui-
dẽ facile est: illud vero diuturnius ⁊ difficile mobile. Sunt aũt habi
tus quidẽ dispositiones: ⁊ dispõnes vero nõ necesse est habit⁹ esse.
Qui em̃ retinẽt habitũ ⁊ quodãmodo dispositi sunt ad ea. Qui aũt
dispositi sunt nõ oĩno retinent habitũ. Aliud ergo genus qualitatis B
est ꝟm qđ pugillatores vel cursores vel salubres vel insalubres di-
cimur: ⁊ simpliciter quecunq; ꝟm potẽtiam naturalẽ vel impotentiã
dicũtur. Non em̃ qm̃ sunt dispositi aliquo modo vnũquodq; hmõi
đr sed ꝙ habent potentiã naturalẽ vel facere quidem facile vel nihil
pati: vt pugillatores vel cursores dicunt̃: non ꝙ sint dispositi: sed ꝙ
habent potentiam quid facile faciendi. Sanatiui aũt dicuntur eo ꝙ
habeant potentiaꝫ naturalẽ vt nihil a quibuslibet accidentibus pa
tiantur. Egrotatiui vero ꝙ habeant impotentiam nihil patiendi: si-
militer aũt his et molle ⁊ durũ se habent. Durũ enim đr qꝛ habeat
potentiam non citius secari. Molle vero ꝙ habeat eiusdẽ ipsius im C
potentiam. ¶ Tertia vero species qualitatis passibiles qualitates ⁊
passiones. Sunt autem hmõi vt dulcedo ⁊ amaritudo ⁊ austeritas
et omnia his cognata. Amplius aũt ⁊ calor: et frigus ⁊ albedo: ⁊ ni
gredo: ⁊ qm̃ he qualitates sunt: manifestũ est. Quecunq; enim ista
susceperint qualia dicũtur ꝟm ea: vt mel: qm̃ dulcedinẽ suscipit: dul-
ce đr: ⁊ corpus album eo ꝙ albedinem suscipit: similiter autem se ha
bent et in ceteris. Passibiles vero qualitates dicũtur non ꝙ hec que
illas susceperint qualitates aliquid patiantur. Neq; enim mel quod
aliquid passum sit / idcirco dicitur dulce: nec aliquid aliud hmõi. Si
militer autem his / et calor / et frigus passibiles qualitates dicuntur:
non ꝙ ipsa que eas suscipiunt aliquid passa sint: sed quoniã singula
eorum que dicta sunt / ꝟm sensuum qualitatem passionis perfectiua
sunt: passibiles qualitates dicunt̃. Dulcedo enim quandã passioneꝫ
ꝟm gustum efficit: ⁊ calor ꝟm tactum: similiter auteꝫ et alie. Albedo
enim ⁊ nigredo et alij colores non similiter his que dicta sunt passi-
biles qualitates dicũtur. seũ hec ꝙ he ipse qualitates ab aliquibus
passionibus innascuntur. Quoniam ergo fiunt per aliquam passio-
nem multe colorum mutationes manifestum est: rubescens enim ali
quis rubeus factus est: ⁊ timens pallidus: et vnumquodq; talium.
Quare et siquis naturaliter aliquid talium passionum fortasse pas-
sus est ex aliquibus naturalibus casibus similem colorem decet eũ
habere: que enim affectio nunc ob verecundiam circa corpus facta
est: ⁊ ꝟm naturalem passionem eadem fiet actio vt naturalis color sit
similis. Quecunq; ergo talia casuum ab aliquibus passionibus dif
ficile mobilibus et permanentibus principiuꝫ sumpserint passibiles
qualitates dicuntur. Siue enim ꝟm naturalem subsistentiam pallor
aut nigredo facta est qualitates dicuntur. Quales enim ⁊ ꝟm eas

UVA. BHSC. IyR_118_1

dñr: siue ppter egritudinē longā: vel est ū: idē hoc cōtingit: vel nigredo vel pallor et non facile pretereunt: z in vita permanent qualitates: z iste dicuntur. Similiter enim quales vel secundum eas dicimur. Quecunq; vero ex his que facile soluuntur: z cito transeunt vel fiunt passiones dñr: qualitates autem non. Nō esti dicimur scōm eas quales: neq; enim qui propter verecūdiā rubeus factus est rubeus dicitur: nec cui pallor pp timorem venit pallidus est: sed magis quia aliquid passus sit: quare passiones hmōi dicūtur: q̄litates vero minime. Similiter aūt his z fm aīam z passiones z passibiles qualitates dicuntur. quecunq; enim mox in nascendo ab aliquibus passionibus difficulter mobilibus facta sunt qualitates dñr: z hocvt dementia z ira z alia hmōi: quales. n. fm eas dicimur. i. iracūdi z demētes. Similiter aūt z quecunq; alienationes nō naturales sed aliquibus casibus facte sunt difficile pretereuntes vel z oīno immobiles z hmōi qualitates sunt: quales enim z fm eas dicimur. Quecunq; vero ex his que faciliter z citius pretereunt vel fiunt: passiones dicuntur: vt si quis contristatus iracundior fit: non enim iracundus dicitur qui in hutusmodi passione iracundior est: sed magis aliquid passus. Quare passiones quidem hutusmodi dicuntur: qualitates vero minime. ¶ Quartum vero genus qualitatis est forma z circa vnumquodq; constans figura. Amplius autem ad hoc rectitudo z curuitas z si quid simile est his. Secundum eñ vnū quodq; eorum quale quid dicitur: triangulum enim vel quadrāgulum esse quale quid dicitur aut rectum aut curuum. Rarum vero et spissum z asperum z lene putabuntur quidem qualitatem significare: sed aliena hutusmodi putantur esse a diuisione que circa qualitatem est. Quandam enim positionem magis videntur vtrumq; partium significare. Spissum quidem est eo q̄ partes sibipse propinq̄ sint: rarum vero eo q̄ differant a seinuicē: z lene quidem quod in rectum quodammodo sibi partes iaceant: asperum vero q̄ hec quidē pars superet. alia vero sit inferior. Et fortasse alij quoq; apparebunt qualitatis modi: sed qui maxime dicūtur quasi tot sunt: qualitates itaq; sunt que predicte sunt. ¶ Qualia vero sunt que fm hec denominatiue dicuntur: vel quomolibet aliter ab his. In pluribus quidem et pene in omnibus denominatiue dicuntur: vt a candore candidus: z a grammatica grammaticus: z a iustitia iustus: similiter autem z in alijs. In aliquibus vero eo quod non sint posita qualitatibus nomina non contingit ea que dicuntur ab eis denominatiue dici: vt cursor aut pugillator qui secūdū potentiam naturalem dicuntur a nulla qualitate denominatiue dicuntur. ¶ Non enim posita sunt nomina potentijs secundum quas isti quales dicuntur: sicut in disciplinis secundum quas vel pugillatores vel pallestrici secundum affectionem dicuntur. ¶ Pugillatoria est vel pallestrica

UVA. BHSC. IyR_118_1

disciplina dicitur. ¶Quales vero ab his denominatiue hi qui ad eas afficiuntur dicuntur. Aliquando autem ꝛ posito nomine denominatiue non dicitur id quod secundum ipsum quale dicitur: vt a virtute studiosus dicitur: virtutem enim habendo studiosus dicitur: ꝫ non denominatiue a virtute dicitur. Non autem in pluribus hoc tale est. Dicuntur autem qualia que denominatiue a predictis qualitatibus dicuntur: aut aliquo modo aliter ab his. Inest autem ꝛ cõtrarietas ꝑm q̃ quale est vt iustitia iniustitie contraria est: ꝛ albedo nigredini ꝛ alia. similiter autem ꝛ ea que ꝑm eas qualia dicuntur: vt iniustum iusto ꝛ album nigro: non autem in omnibus hoc est. Rubeo enim vel pallido aut hm̃oi coloribus nihil contrarium est qualibus existentibus. Amplius si ex contrarijs vnum fuerit quare hoc palam est: qm̃ reliquum erit quale hoc autem manifestum est proponenti ex singulis alia predicamenta. nam si est iustitia iniustitie contrarium: quale autem est iustitia: quale igitur est iniustitia. Nullum eñ aliorũ predicamentorum aptabitur iniustitie: nec q̃ttas nec ad aliquid: nec vbi nec omnino aliud quicq̃ talium nisi quale: sic autẽ ꝛ in alijs que secundum quale contraria sunt. Suscipiunt autẽ qualia magis ꝛ minus. Album enim magis ꝛ minus alterũ altero dr̃: ꝛ iustum alterum altero magis ꝛ minus dicitur: sed ꝛ ipsa incrementum suscipiunt. Cum candidum nãq̃ sit amplius contingit cãdidũ fieri: nõ tamen omnia sed plura. Justitia namq̃ a iustitia si dicatur magis ꝛ minus potest quilibet ambigere: similiter ꝛ in alijs affectibus. ¶Quidam enim de talibus dubitant. iustitiaz namq̃ iustitia nõ multum aiunt magis ꝛ minus dici nec sanitatez a sanitate. Minus aũt alterũ altero hr̃e sanitatẽ aiunt: ꝛ iustitiam minus alterum altero habere. Sic autem ꝛ grammaticam ꝛ alios affectus: sed tamen ea que sunt secundum eos affectus dr̃ qualia idubitanter recipiũt magis ꝛ minus. grãmaticior enim alter altero dicitur: ꝛ iustior ꝛ sanior similiter ꝛ in alijs. ¶Trãgulus vero ꝛ quadrãgulus nõ videtur magis ꝛ minus suscipere nec alique aliarũ figurarz. Quecũq̃ enim diffõnẽ trãguli suscipiũt ꝛ circuli: oĩa similiter triangula vel circuli sunt. Eorũ vero q̃ non recipiũt nihil magis alterum altero dicetur. Nihil. n. quadratũ magis q̃ parte altera longius forma circulus est. Nullum enim ipsorum recipit circuli rõnẽ. Simpr aũt nisi vtraq̃ nõ recipiant propositi rõnem non dicet alterũ altero magis. Non ergo oĩa qualia recipiũt magis ꝛ minus: horũ ttaq̃ que predicta sunt nihil est propriũ qualitatis. Similia vero ꝛ dissilia secundũ solas dr̃ qualitates. Simile enim alterum alteri non est ꝑm aliud nisi ꝑm illõ q̃ quale est: quare proprium erit qualitatis secundum eam simile et dissimile dici. At vero non decet cõturbari ne quis nos dicat de qualitate propositionem facientes multa de relatiuis interposuisse. habitus enim et dispositiones horum que ad aliquid sunt esse dicunt

UVA. BHSC. IyR_118_1

dicebamus: pene em̄ in oībus talibus genera ad aliquid dicūtur: nihil autē eorū que singula sunt. Nam cū disciplina genus sit hoc ip̄z qd̄ est alterius dicitur: alicuius em̄ disciplina dicit̄. Eorū v̄o que singula sunt neq; ipsum qd̄ est alterius dicitur: vt grāmatica nō dicitur alicuius grāmatica: nec musica alicuius musica: nisi forte s̄m genus ⁊ id h̄z ad aliquid dicunt̄: vt grāmatica dicit̄ alicui⁹ disciplina nō alicuius grāmatica: ⁊ musica alicuius disciplina non alicuius musica.

F Quapp̄ q̄ p̄ se q̄dē singularia sunt nō sunt ad aliq̄d: dicimur aūt s̄z singula quales: hec em̄ ⁊ habemus: sciētes em̄ dicimur ꝙ habemus singulares sciētias: q̄re hec erūt ⁊ q̄litates q̄ singularia sunt: s̄m q̄s quales aliqñ dicimur. hec aūt nō erūt eorū que sunt ad aliquid. Amplius si cōtingat idē quale ⁊ ad aliquid esse nihil est inconueniens in vtrisq; hec generibus enumerare.

¶Diuisio quarta. Sermo in qualitate.

ET illud qd̄ dr̄ in hoc cap. cōprehenditur vndecim differētijs. ¶In prima diffinit istud predicamētū: ⁊ docet ꝙ diuiditur in genera prima. ¶In secūda docet genus nominatū istorū generū nomine habitus ⁊ dispōnis: ⁊ docet qd̄ ipsorū appropriatur nomine habitus: ⁊ est illud de quo dicitur qualitas famose: ⁊ qd̄ eorū appropriatur nomine dispositionis: et ꝙ si dicitur de ipsis ambobus quale est propter eorū esse vnius nature. ¶In tertia docet genus s̄m generum huius predicamenti: ⁊ est qd̄ dr̄ per naturalem potentiam. ¶In quarta docet genus tertiū generū huius p̄dicamenti: ⁊ est qualitates passibiles ⁊ passiones: ⁊ docet qualiter nominantur qualitates passibiles: et dat differentiam inter illas que numerantur passibiles: et illas que numerantur passiones: ⁊ ꝙ natura qualitatis secundum famositatem dicitur absolute de passionibus propter intentionem propter quā dicitur de habitu magis q̄ dicatur absolute de dispositione. ¶In quinta docet genus quartum generum huius predicamenti: et est qualitates inuente in q̄titate. ¶In sexta dubitare facit in raro et spisso de aspero et leni. ¶In septima docet ꝙ res que disponuntur per qualitates sunt super quas significatur per nomina deriuata ab exemplis primis significantibus super illas qualitates. ¶In octaua docet ꝙ iam inuenitur contrarietas in qualitate: ⁊ hoc verum est in quibusdam ipsius: et ꝙ cum est vnū contrariorum in qualitate: et alterum erit etiam in qualitate. ¶In nona docet ꝙ qualitas iam recipit magis et minus: et ꝙ illud non est in toto ipsius. ¶In decima docet ꝙ simile ⁊ dissimile sunt proprietates quibus appropriatur hoc p̄dicamētum. ¶In vndecima facit dubitationem in rebus pluribus que rememorantur in hoc capi. et rememoratus est etiam in relatione: ⁊ dat

G vnde accidit hoc. ⁊ ꝙ illud est eis per duas maneries.

¶Differētia prima. D. Et descriptio qualitatis est forme quibus incerrogat̄

H in singularibus q̄lia sunt: ⁊ iste q̄litates dicunt̄ de generibus primis diuersis.

¶Differentia secunda. D. Et vnum eorum genus est qualitas que nominatur habitus et dispositio. habitusq; ipsorum diuersificatur a dispositione in hoc ꝙ habitus huius generis dicitur de eo quod est permanentius ⁊ longioris temporis. dispositio vero de eo quod est facilis permutationis: et exemplum illius est scientie et virtutes. Scientia enim alicuius cum completur aut ars putatur ꝙ sit ex rebus permanentibus et difficile mobilibus: et illud

UVA. BHSC. IyR_118_1

donec nõ renouet̃ hoi mutatio grãdis.U.g.ex egritudine aut aliquid preter hoc ex occupatione in rebus que essent cũ lõgitudine tporis vt ignoret hõ sciaz ⁊ obliuiscat̃ eius.Dispositio nãqꝫ huius generis dicit̃ de rebus velocis motus facilis ꝑmutationis sicut est sanitas ⁊egritudo:caliditas ⁊ frigiditas q̃ sunt cause sanitatis ⁊ egritudinis:san⁹ nãqꝫ redit velociter infirmus :⁊ infirmus sanus:dũ nõ cõfirmat hoc ⁊ sit facilis recessionis:qꝛ cũ erit res sic conuenit hoi vt noiet eã habitũ.Et manifestũ est ꝙ nomẽ habitus quippe significat in lingua greca res lõgi tẽporis in firmitate ⁊ difficilis motus quũ ipsi nõ dñt de illo q̃ nõ est retinẽs sciaz retẽtione manifesta ꝙ habeat habitũ : qm̃ ille q̃ est huius dispõnis hz dispõnẽ scie siue meliorẽ siue deteriorẽ:⁊ habitus ẽt quodãmõ sunt dispõnes:sed nõ dispõnes habitus.⁊ ẽt qꝛ habitus q̃dẽ sunt prius dispõnes:deinde fiũt postea habit⁹:⁊ istud genus quẽadmodũ dicitur est forme inuente in anima ⁊ animato ex parte qua est animatum.

¶Differẽtia tertia.D.Et genus scd̃m q̃litatis est illud quo dicimus in re ꝙ hz potẽtiã nãlẽ ⁊ nõ nãlẽ.sicut dicim⁹ sanatiuũ ⁊ egrotatiuũ⁊ illud quia nõ dicit̃ in re ꝙ est sanatiua ⁊ egrotatiua ⁊ similia his:ꝓpterea qꝛ habeat dispõnes aliq̃s in aĩa aut in animato ꝫ ꝙ est animatũ sz ꝑꝑ qd̃ est ei potẽtia nãlis aut nõ potẽtia nãlis.s.sine potẽtia naturali vt agat difficiliter ⁊ patiat̃ de facili:⁊ potẽtia nãli ꝙ agat de facili:⁊ ꝙ nõ patiat̃ nisi cũ difficultate .U.g.qm̃ dicit̃ sanitatiuũ:ꝓpterea qꝛ ei est potẽtia vt nõ patiat̃ ab egritudine ⁊ accidẽtibus:⁊ dicimus de pugillatore aut cursore ex parte qua est ei potentia: qua agat de facili ⁊ patiatur cum difficultate:⁊ ita est res in duro ⁊ molli:quia dicimus durum ex eo ꝙ habet potentiaz vt nõ patiatur facilem:⁊ dicimus molle propterea ꝙ non hz potentiam vt non patiatur facile.

3 Primũ genus q̃litatis ẽ forme ĩuẽte in aĩa ⁊ aĩato exꝑte q̃ est aĩatũ vt dr̃.

¶Differẽtia q̃rta.D.Tertiũ genus q̃litatũ ⁊ sunt q̃ dñr passibiles ⁊ passiões ⁊ spẽs illius sunt sapores sicut dulcedo ⁊ amaritudo:⁊ colores sicut albedo ⁊ nigredo:⁊ tangibiles sicut caliditas⁊ frigiditas:siccitas ⁊ humiditas:ista nãqꝫ oĩa manifestũ est ꝙ sunt qualitates cũ de re disposita per aliqd̃ horũ querat̃ per dictionẽ quale.U.g.qꝛ nos dicimus quale est istud mel in dulcediue sua:⁊ q̃lis est iste pãnus in albedine sua ⁊ respondet̃ ꝑ hoc ꝙ intensum in dulcedine ⁊ albedine:aut nõ intẽsum in ipsis.¶Et.D.quidẽ in silibus his q̃litatibus passionẽ nõ ꝓpterea ꝙ ipse renouentur in rebus dispositis a passiõib⁹: sed propterea ꝙ ipse renouant in sensibus nostris passiones.U.g.qꝛ dulcedo mellis ⁊ amaritudo aloes dñr q̃ppe qualitates passibiles :nõ ꝓpterea ꝙ passio renouetur in melle a dulcedine neqꝫ in aloe ab amaritudine:sz ꝑꝑea ꝙ ipse vtreqꝫ renõuant passionẽ in lingna:ita est res in caliditate ⁊ frigiditate cũ sensu tactus.¶Spẽs ꝟo tertia q̃ est colores nõ dñr qualitates passibiles hoc modo qꝛ colores nõ renouãt passiones in visu:sz dicunt̃ passibiles qualitates:ꝓpterea ꝙ inuentio ipsarũ in re disposita renouetur quidẽ a passione:⁊ illud est qꝛ oĩno iã sit manifestũ ꝙ rubedo verecũdie ⁊ pallor timẽtis renouant̃ q̃dẽ a passione capiẽte sanguinẽ ⁊ spiritũ.ita opz ꝙ credat̃ ꝙ color qui creat̃ a principio rei ⁊ per nãz rubeus aut pallidus cã in illo est ꝙ cõplexio in p̃ncipio creatiõis iã passa est hmõi passionẽ quã seq̃t̃ rubedo in verecũdo: ⁊pallor in timẽte.Et qd̃ est huius accidẽtis fixũ difficilis amotionis est illud qd̃ nominat̃ q̃litas passibilis:⁊ illud est de quo q̃rit̃ ꝑ dictionẽ q̃le in cõsueto aut famoso.sz illud qd̃ est facilis mutatiõis ex illo nõ noiat̃ neqꝫ currit cõsuetudo vt q̃rat̃ de eo ꝑ dictionẽ q̃le:⁊ ꝑꝑ hoc est opus vt approprieť hoc noĩe passiõis tm̃:⁊ nõ noĩe passibilis:⁊ exẽplũ illius est ꝙ pallor ⁊ rubedo cũ sint ĩ nobis ꝑ nãz ⁊ creationẽ dr̃ a nobis ꝑ eas in singulari q̃le:⁊ si est rubedo accñs ex vercũdia ⁊ pallor ex timore nõ dicit̃ significare ꝑ eũ q̃le:⁊ illud qꝛ nõ dicit̃ ille cui⁹ hec est dispositio rube⁹ aut pallid⁹:sz dicit̃ fact⁹ est rube⁹ aut pallid⁹

2

UVA. BHSC. IyR_118_1

tantũ ⁊ vniuersaliter passio sola: opus igitur est vt nominetur simile huiꝰ passio tantũ: ⁊ si diuersificetur quidẽ per lõgitudinẽ more et breuitatis eius. Et ꝑm huius simile in actionibus anime dicuntur passibiles qualitates ille que sunt ex eis per naturã et fixa: et passiones ille que accidũt neq; sunt homini ꝑ naturã et cõplexionẽ. U.g. demẽtia ⁊ ira: ille enim cui insunt ista duo per naturam dr̃ iracundus et demens: ⁊ ꝓpter illud nomiant̃ he qualitates passibiles. Sed ille cui accidit ira vel demẽtia ex tristicia remota non dicitur iracundus neq; demẽs: sed dicitur iratus est et passus est dementiã. Opus est ergo vt dicantur he et his similia passiones et nõ passibiles qualitates. et illud est: quia figura huius locutionis cadit semper in re fixa.

M ¶ Differentia quinta. D. Et genus quartũ est figura et forma inuente in vna quaq; re: et rectitudo et inflexio et his similia: qꝛ dicitur res cũ disponitur per aliquid huius qualis: et illud qꝛ iã dicit̃ de re ꝙ est triãgularis aut quadratũ ad interrogationẽ qualis est: ⁊ ꝙ est recta: aut reflexa ⁊ similis figura.

N ¶ Differentia sexta. D. Et rarũ et spissuz: et asperũ et lene iam putat̃ ꝙ intrẽt sub hoc genere: nisi qꝛ magis simile est vt credatur in his generibus ꝙ ambo sunt extra hoc genus: et illud qꝛ iam apparet ꝙ vnũquodq; amborũ cõueniẽtius intret p̃dicamentũ positionis q̃ꝫ in hoc predicamento: ⁊ illud est qꝛ rarũ ⁊ spissum significãt aliquã positionẽ partiũ: qm̃ dicit̃ spissum quidẽ cuius partes appropinquant quedã quibusdã. Rarũ vero illud cuiꝰ partes sunt lõginque quedã quibusdaz. Et similr̃ lene dr̃ illud cuius partes sunt equales in seipsis nõ superfluentes quedã quibusdã. Et dicitur asperũ illud cuius partes sunt non equales si superfluit quedam ipsarũ super illam. ¶ Et fortasse iam apparet ꝙ hic sunt qualitates alie: sed iste quas numerauimus hic istius generis summa numeri ipsarũ est numerus iste: et vult ꝙ ille qualitates sunt de quibus interrogat̃ per dictionem qualis in speciebus: et sunt res que sunt forme specifice aut sequẽtes formas specificas: ⁊ iste qualitates sunt de quibus queritur per dictionez quale de indiuiduis: ⁊ sunt dispõnes sequẽtes formas ꝓpter materiaz et res materiales: et hoc est manifestũ ex differentia inter has duas species qualitatis.

O ¶ Differentia septima. D. Et habentia qualitates sunt sup quas significat̃ ꝑ noĩa significãtia sup qualitates ipsas q̃ sunt exẽpla prima: et illud ꝑm viã denominatiõis in plurimis eorũ ꝑm grecã linguã: sicut albũ deriuatũ a noĩe albedinis: ⁊ grammaticũ deriuatũ a noĩe grãmatice: ⁊ iustũ denoĩatũ a noĩe iustitie: sed de extraneis eorũ est ꝙ nõ inuenitur in lingua greca qualitatibꝰ expoliatis ⁊ exceptis abstractis a subiectis nomẽ a quo deriuet̃ nomen illis qualitatibus ex eo ꝙ sunt in subiecto: et exemplũ illius est ꝙ nomĩa subiectorum apud eos rerũ intrantiũ in eo ꝙ dr̃ ꝑm potentiã naturalẽ et impotẽtiã naturalẽ non sunt denoĩata ab aliquo: sicut pugillator ⁊ cursor: qꝛ noĩa significantia sup has intentiones apud grecos non sunt deriuata vt a pugillatoria neq; cursoria sicut sunt in lingua arabica. Et nõ est longinquũ ꝙ inueniant̃ in lingua arabica: verba non hñtia originẽ. s. vt sub infinitũ: ⁊ qñq; i lingua greca ꝙ sint qualitates ex eo ꝙ sunt spoliate a subiecto ꝑm nomẽ: ⁊ sit nomen illius qualitatis ex eo ꝙ est in subiecto deriuato a noĩe alio. U.g. quoniam ipsi dicunt a virtute studiosum et non virtuosum.

P ¶ Differẽtia octaua. D. Jãq; inuenitur in qualitate contrarietas. U.g. iustitia contraria est iniustitie: ⁊ albedo contraria est nigredini: ⁊ similiter inuenit̃ in rebus qualitatẽ habentibus. U.g. iustus est cõtrarius iniquo: ⁊ albũ cõtrariũ est nigro. Sed nõ inuenit̃ contrarietas in oĩbus qualitatibus: qm̃ non est in pallido neq; in rubeo cõtrariũ: et vl'r qualitatibus medijs: et etiã cũ est vnum ꝯtrariũ quale erit ꝯtrariũ ꝑm quale. ¶ Et hoc manifestũ est per inductionem,

UVA. BHSC. IyR_118_1

U.g. qm̄ iustus cū sit cōtrari⁹ iniusto: ⁊ est iust⁹ in qualitate et iniustus erit in qualitate: qꝛ nō ꝯuenit vt dicam⁹ ꝙ iniustus sit in quātitate: neq̄ in relatiōe neq̄ in alio predicamēto: et similiter apparet res in alijs contrarietatibus inuentis in qualitate. Q

¶Differētia nona. D. Et iāq̄ recipit qualitas magis et minus qm̄ iā erit iustus magis iusto: et albū intēsius albo: cū subiecta harū rerū recipiūt magis ⁊ minus: sed nō est hoc in oībus sed in quibusdā. ¶Et ex eo in quo dubitat̄ est cū accipiunt̄ iste qualitates expoliate a subiectis suis vtrū recipiāt minus et magis: qm̄ quidā volūt in hoc ꝙ nō sit iustitia magis q̄ꝫ iustitia: neq̄ sanitas magis q̄ꝫ sanitas: sed est pol'e ꝙ sit iustus magis q̄ꝫ iust⁹: et sanus magis q̄ꝫ sanus ⁊ sil'r est in alijs huius generis: vt est dispositio: ⁊ triāgulus ⁊ quadratuꝫ et relique figure nō recipiūt magis ⁊ minus: nō em̄ est triāgul⁹ magis q̄ꝫ triāgul⁹ neq̄ quadratū magis q̄ꝫ quadratū: qđ em̄ intrat diffinitionē triāguli triāgulus in diffōne equal'r. ⁊ simil'r qđ intrat sub diffōne q̄drati ⁊ eā recipit ē quadratū equal'r: ⁊ qđ nō intrat sub diffōne nō đꝛ in equatione ad eū qꝛ nō est alicui vt dicat̄ ꝙ quadratū est magis circulus q̄ꝫ altera parte longioꝛ ⁊ vl'r verificatur equatio in reb⁹ intrātib⁹ sub diffōne vna: et cū hoc sit ita nō oīs qualitas recipit minus et magis neq̄ aliquid eorum que rememorauimus est verū proprium qualitatis. R

¶Differentia decima. D. Sed ꝓprietas quidē vera que nō dicitur de alio ab ipsa est simile et dissimile.

¶Differētia vndecima. D. Et nō est opus ꝙ dubitetur sup hoc sermōe: ⁊ dicat̄ ꝙ intētio est hic ad nūerādū q̄litates: ⁊ nūerant̄ res multe ex relatiōe: sicut habit⁹ ⁊ dispositio q̄ nūerant̄ in primo gn̄e hui⁹ p̄dicamēti sunt intrātes in relatiōe: qꝛ habit⁹ q̄dē est habitus alicui⁹: ⁊ sil'r dispositio: qm̄ q̄dē pol'e est vt enūeret̄ hoc ex relatiōe ꝟꝫ sua gn̄a: ⁊ ñ ꝟꝫ suas spēs: qm̄ sciētia q̄ est gen⁹ grāmatice ⁊ iudicioꝝ đꝛ i relatiōe ad scitū: sꝫ grāmatica q̄dē nō dr̄ ad aliq̄d: ⁊ sil'r iudicia nō dicūt̄ in relatione nisi ex via sui generis. s. ꝙ grāmatica est sciētia sciti eo ꝙ est scia dictionū: ⁊ cū sint iste spēs nō ex relatiōe sꝫ ex q̄litate: ⁊ ipse q̄dē sūt spēs q̄litatis ꝓpter genus ipsarū. est manifestū ꝙ gen⁹ ipsarū est ex q̄litate: ⁊ illud est qꝛ grāmatica ⁊ iudicia. s. vnaq̄q̄ ipsarū fit existēs ex hoc ꝙ sciētia est q̄litas accidit aūt generi ipsarū ꝙ est scia vt hꝫ nomē ex eo ꝙ est ex relatione ⁊ nō ex eo ꝙ est q̄litatis. in cōtrario eius est ꝙ accidit spēb⁹ q̄ sunt sub ea habere noīa ex eo ꝙ sunt q̄litates: sicut grāmatica ⁊ decreta ⁊ nō habere noīa ex eo ꝙ sūt relatiōis: ⁊ nō est lōginquū ꝙ sit aliq̄d vnū nūeratū in duobus p̄dicamētis ⁊ in duobus generibus ꝟm duos modos nō ꝟm vnum: quia illud est impossibile.

¶Diuisio Quinta. ¶Sermo in agere ⁊ pati. Cap. x.

Recipit aūt ⁊ facere ⁊ pati ꝯrietates: ⁊ magis ⁊ minus. Calefacere eī ⁊ frigidū facere ꝯria sunt: ⁊ calefieri: ⁊ frigidū fieri ⁊ delectari ac ꝯtristari: q̄re recipit ꝯrietatē ꝟꝫ magis ⁊ minus. Calefacere enim est magis ⁊ minus: ⁊ calefieri magis ⁊ minus: ⁊ tristari magis ⁊ minus Recipit igitur magis et minus facere ⁊ pati. De his itaq̄ actenus

¶Diuisio quinta. Sermo in agere ⁊ pati. D.

Namq̄ recipit agere ⁊ pati cōtrariū ⁊ magis ⁊ min⁹: qm̄ calefacere ē ꝯtrariā ad infrigidari: etiā infrigidat̄ est ꝯtrariū ad calefit: ⁊ delectat̄ ꝯtrariū ad ꝯtristat̄: ḡ erit hoc gen⁹ recipiēs ꝯtrarietatē ⁊ magis ⁊ min⁹: qm̄ ꝟmo i aliquo calefit iā erit ⁊ magis ⁊ min⁹ qm̄ ꝟmo in aliq̄ calefit iā erit magis ⁊ min⁹: qm̄ aliq̄d iā calefacit plus ⁊ min⁹ ⁊ sil'r tristat̄ magis ⁊ min⁹. d. hoc ē applicatio ei⁹ qđ dicim⁹ de hoc p̄dicamēto in hoc loco.

A Actio ē qua cuꝫ q̄cquid agitur i eo qđ subijcitur agere đꝛ huic sex ꝑtes subijciuntur gn̄are corrūpe augere diminuere alterare loco mouerē trapezūti⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

Diu⁹ augus. vocat iacere alij situ vt boetius.

¶ Diuisio Sexta. ¶ Sermo in predicamēto positionis.

¶ Capitulum vndecimum.

A Dictum est autem et de situ esse in his que ad aliquid sunt. Denominatiue enim a positionibus dicuntur. De reliquis autem quando ⁊ vbi et habere eo ꝙ manifesta sunt nihil de his aliud dicitur q̄ꝫ que in principio dicta sunt. De propositis itaqꝫ generibus sufficiant hec que dicta sunt.

¶ Diuisio sexta. Sermo in p̄dicamento positiōis. D.

Iamqꝫ rememorate sunt res habentes positionem in predicamento relationis: dictūqꝫ est ꝙ ipse sunt quarum nomina deriuata sunt a predicamento relationis: sicut iacens et appodians: quoniam accubitus et appodiatio sunt ex predicamento relationis: et accumberis et appodiaris huius predicamenti. D. reliqua vero predicamenta que numerauimus: sicut predicamentum quando et predicamentum vbi: et predicamentum habere quod dicitur in eis manifestū est ex eo quod exemplificauimus in hoc libro prius cū sint manifesta sicut sermo noster ꝙ ipsum habere significat super calciamentum et armatum: et sicut sermo noster: sor. est in foro et reliqua que exemplificantur in eis. Iste ergo sermo est in his generibus sufficiens ꝑm id quod hic intenditur.

¶ Pars tertia. Sermo in oppositis.

¶ Capitulum duodecimum.

A De oppositis quotiens solet opponi dicendum est. Dicitur autem alterum alteri opponi quadrupliciter: aut vt ad aliquid: aut vt contraria: aut vt habitus et priuatio: aut vt affirmatio et negatio. Opponitur autem vnumquodqꝫ istorum vt sit figuralitatem dicere vt relatiua: vt dupsum dimidio vt cōtraria vt malo bonum: vt ꝑm priuationem et habitum: vt cecitas visui: vt affirmatio et negatio: vt sedet et non sedet. Quecunqꝫ igitur vt relatiua opponuntur ea ipsa que sunt oppositorum dicuntur aut quomodolibet aliter ad ea vt duplum ipsum quod est alterius dicitur. Alicuius enim duplum dicitur: sed et disciplina disciplinato tanq̄ꝫ relatiua opposita est. et dicitur disciplina hoc ipsum quod est disciplinati: sed et disciplinatū hoc ipsum quod est ad oppositum dicitur id est ad disciplinam: disciplinatum enim aliquem dicimus disciplinatum disciplina. ¶ Quecunqꝫ ergo opposita sunt tanq̄ꝫ ad aliquid ipsa quidem que sunt aliorum dicuntur: aut quomodocunqꝫ ad seinuicem. Illa vero que sunt vt contraria ipsa quidem que sunt nullo modo adinuicem dicuntur. Contraria vero sibijnuicem dicuntur: neqꝫ enim bonum mali dicitur bonum: sed contrarium: nec album nigri album: sed contrarium. Quare differunt a se inuicem he
B oppositiones. Quecunqꝫ ergo contrariorum talia sunt vt in quibus nata sunt fieri: et de quibus predicantur necessarium sit alte-

UVA. BHSC. IyR_118_1

rum ipsorum ineſſe nihil horuz eſt medium. Quorum vero non neceſſarium eſt alterum ineſſe/horum aliquid eſt medium omnino vt languor z ſanitas in corpore animalis natura habent fieri: z neceſſarum eſt alterum eſſe in animalis corpore vel languorem vel ſanitatem. Sed z par z impar de numero predicantur: z neceſſarium eſt alterum in numero eſſe/aut abundans aut pfectuz: z nihil eſt in medio eorũ neq; inter languorem z ſanitatem: neq; inter abundantez z perfectum. Quorum vero non eſt neceſſariũ alterum ineſſe/eorũ eſt aliquid medium: vt nigrum z album in corpore: nam habent fieri z non eſt neceſſarium alterum horum eſſe in corpore: non enim omne corpus omne corpus aut albũ aut nigrũ eſt. Sed z prauũ z ſtudioſum pdicantur quidẽ de homine z de aliis multis: ſed non eſt neceſſarium alterũ horuz ineſſe illis de quibus predicantur. Non em̃ omnia vel prava vel ſtudioſa ſunt: ſed z horum mediũ: vt albi quidem z nigri fuſcum z pallidum: z quicumq; alij ſunt colores. Praui vero z ſtudioſi qõ neq; prauum neq; ſtudioſum eſt. In aliquib⁹ itaq; nomina poſita ſunt his que media ſunt: vt albi nigri fuſcum z pallidũ: in aliquibus autem nomina quidem medio aſſignare idoneuz non eſt. ſed per vtrorumq; ſummorũ negationẽ quod medium eſt determinat: vt neq; bonum neq; malum neq; iuſtum neq; iniuſtum. Priuatio aũt z habitus dicitur q̃dem circa idem aliquid: vt viſio z cecitas circa oculum: vniuerſaliter aũt dicere in quo naſcitur habitus fieri: circa hoc idem dicitur vtrumq; eorum. Priuari aũt tunc dicim⁹ vnumquodq; ſuſceptibilium habitus quando in quo natum eſt ineſſe z quando natum eſt habere/nullo modo ineſt. Edentulum em̃ dicimus qui non habet dentes: nec cecum qui non habet viſum: ſed qui non habet quando natus eſt habere. Quedã enim ex gñatione neq; dentes neq; viſum habent: ſed non dicuntur edẽtula neq; ceca Priuari vero z habere habitum non eſt habitus z priuatio. Habit⁹ enim eſt viſus: priuatio vero cecitas eſt: habere aũt viſum non eſt viſus: nec cecum eſſe cecitas: priuatio em̃ quedam eſt cecitas: cecuz vero eſſe priuari z nõ priuatio eſt. Etiã ſi idẽ eſſet cecitas z cecum eſſe vtrumq; de eodẽ pdicaretur: nũc vero minime: ſed cecus dicitur homo: cecitas vero nullo modo dicitur. Oppoſita vero eſſe hec videntur priuari z habitum habere tanq̃ priuatio z habitus. Modus elz oppoſitionis idem eſt: nam ſicut cecitas viſui oppoſita eſt: ſic cecuz eſſe ad viſum habere oppoſitum eſt. Non eſt autẽ neq; id quod ſub affirmatiõe et negatiõe iacet affirmatio et negatio. Affirmatio nãq; oratio eſt affirmatiua: et negatio oratio negatiua. Horum vero que ſub affirmatione et negatione ſunt nulla eſt oratio. Dicantur autem etiam hec eſſe oppoſita alterutris tanq̃ affirmatio et negatio. nam in his modus oppoſitionis eſt idẽ. Quẽadmodũ em̃ aliquãdo affirmatio verſus negationem oppoſita eſt: vt ſedet ei/qõ eſt non ſedet

UVA. BHSC. IyR_118_1

sic ⁊ res q̄ sub vtroq; posite sunt: sedere em̄ ⁊ non sedere. Qm̄ autem priuatio ⁊ habitus non sic opponūt̄ vt ad aliquid mãifestũ est. Neq; em̄ dicitur hoc ipsum qd̄ est oppositi: visus em̄ nõ ē cecitas: nec alio vllo modo ad ipsuz dicit̄. Similiter aũt neq; cecitas dicit̄ visionis cecitas: sz priuatio q̄dē visionis cecitas dicit̄: cecitas ꝟo visionis nõ dr̄ Amplius ad aliq̄d vero oĩa ad cõuertẽtia dñr: quare ⁊ cecitas si esset eorũ q̄ ad aliq̄d sunt vtiq; ⁊ cõuerteret̄ ad illud ad qd̄ dicit̄: sz nõ cõuertit̄: neq; em̄ visus dicit̄ cecitatis visus. Qm̄ aũt neq; vt cõtraria opponũt̄ ea q̄ scd̄m priuationem ⁊ habitũ dicũt̄ ex his manifestũ est. Quorũ em̄ contrariorũ nihil est mediũ necesse est in q̄bus nata sunt fieri: aut de q̄bus predicãtur alterũ ipoꝝ inesse semper. Horũ em̄ nihil erit mediũ quorũ alterũ necessariũ erat ĩ esse susceptibili vt languorẽ ⁊ sanitatẽ ⁊ abũdãte ⁊ ꝑfecto. Quorũ ꝟo aliq̄d est mediũ nũq; necessitas est omni susceptibili inesse alterũ. Neq; em̄ necesse ē omni susceptibili candidũ vel nigrũ esse: neq; frigidũ neq; calidum. Horũ em̄ mediũ aliq̄d nihil ꝓhibz eē: hoꝝ em̄ erat aliq̄d mediũ quorũ nõ erat necessariũ alterũ inesse susceptibili/preter illa subiecta q̄bus naturaliter vnũ inest: vt igni calidũ esse susceptibili ⁊ niui candidũ. In his aũt determinate necessariũ est alterũ inesse: ⁊ nõ vtrũq; cõtingit. Nõ em̄ possibile est ignem frigidũ esse: neq; niuem nigram Quare omni q̄dē susceptibili nõ est necessariũ eoꝝ inesse alterũ sz solis q̄bꝰ naturalit̄ vnũ inest: ⁊ in his determĩare vnũ/nõ vtrũq; cõtingit. In ꝑuatiõe ꝟo ⁊ habitu nihil hoꝝ q̄ dicta sunt verũ est: neq; eĩz semꝑ susceptibili necessariũ est alterũ inesse eoꝝ. Qd̄ em̄ nõdũ naturam hz ad vidẽd̄ neq; cecũ neq; visum hñs dicit̄. Ideoq; nõ erũt hec taliũ ꝯriorũ quorũ nihil est mediũ: sz neq; quorũ est aliquid medium necessariũ em̄ est aliqñ oĩ susceptibili alterũ istoꝝ inesse. Qñ em̄ iam natũ fuerit ad hñdũ visionẽ: tũc aut cecũ aut hñs visionẽ dicit̄: ⁊ horum nõ determĩate alterũ: sz vtrũ cõtingit. In ꝯrijs aũt q̄bus medium est q̄d nũq̄ necessariũ fuit oĩ susceptibili alterũ inesse: sz q̄busdã ⁊ his determĩate vnũ: vñ palã est ꝙ ꝟm neutrũ modũ tãq̄ cõtraria opposita sunt hec q̄ scd̄m priuatiõem ⁊ habitũ opponũt̄. Amplius in ꝯrijs q̄dē existẽte susceptibili possibile est in alterutrũ fieri mutationẽ: nisi alteꝝ alteri naturalit̄ insit: vt igni calidum esse. Et niui albã Namq; possibile est ꝙ sanũ est lãguere: ⁊ candidum nigrũ fieri: ⁊ frigidum calidũ ⁊ caliduz frigidum: ⁊ ex studioso prauũ: ⁊ ex prauo studiosum possibile est fieri. Prauus em̄ ad meliores exercitatiões deductus ⁊ ad doctrinã ⁊ si ad modicũ ꝓficiet in meliꝰ erit. Si vero semel modicũ cremẽtũ sumpserit palã est ꝙ aut ꝑfecte mutabit̄ aut satis multum cremẽtum sumet. Semꝑ em̄ meliꝰ mobilis ad ꝟtutẽ fit si quodcũq; ĩcremẽtũ assumẽs sit ex ꝑncipio: quare etiã verisile est ã pliuseum sumere cremẽtuz: ⁊ hoc dum semꝑ fit perfecte in cõtrariũ habitum restituetur nisi forte tempore suspensum sit. Verum in pri-

UVA. BHSC. IyR_118_1

uatione ⁊ habitu impossibile est mutatiõem inter se fieri: sed ex habitu in priuationẽ fit mutatio. A priuatione vero in habitum impossibile est. Neq; em̃ cecus factus/rursus vidit: neq; cum esset calu⁹ rursus comat⁹ est fact⁹: nec cum esset sine dẽtibus dẽtes iterũ orti sunt. Quecũq; ꝟo tãq̃ affirmatio ⁊ negatio opposita sunt: palã est ꝙ nullo p̃dictorũ modoruz opposita sunt. In solis em̃ istis necessariũ est semper aliud quidẽ eorum verum: aliud autem falsuz esse. Neq; em̃ ꝯrijs necessarium est semp alterum veruz esse: alteruz ꝟo falsuz neq; in his q̃ sunt ad aliud: neq; in habitu: ⁊ p̃uatiõe: vt sanitas ⁊ lãguor ꝯria sunt: ⁊ neutrũ ipsoruz neq; verum neq; falsuz est. Similit̃ autẽ ⁊ duplum ⁊ dimidiuz tãq̃ relatiua opposita sunt: ⁊ nõ est eorũ alterũ nec verum neq; falsuz: sz neq; ea q̃ ꝟm priuatiõez ⁊ habituz dñr: sicut visio ⁊ cecitas: omnino autẽ eorum que ꝟm cõplexionẽ nullã dicuntur: nihil neq; verum neq; falsum est. Porro autẽ oĩa q̃ dicta sunt sine cõplexiõe dicuntur. Sed maxime videbitur hoc tale cõtingere in his q̃ ꝟm cõplexiõez ꝯria dicãtur. Sanum nãq; esse cõtrarium ad lãguere Socratẽ cõtrarium est. Sed neq; in his necessarium est alterũ semper verum: alterum autẽ falsum esse cõtingit. Cum enim Socrates sit erit illud q̃dem verũ: illud vero falsum: cum vero non sit ambo falsa sunt: neq; em̃ languere: neq; sanũ esse Socratẽ verum est: cum non sit ipse socrates oĩno. In priuatione vero ⁊ habitu cum non sit omnino neutrum verum est: cum vero sit non erit alterum semper verum. Habere namq; visum Socratem ad id quod est Socratem cecum esse oppositum est: sicut priuatio ⁊ habitus: ⁊ cum sit necessarium non est alterum verum vel falsum esse: cum enim nondum not⁹ est habere vtraq; falsa sunt ⁊ visum eum habere ⁊ cecum esse. In affirmatione vero ⁊ negatione semper siue sit siue non sit: aliud quidẽ verum erit: aliud vero falsum: Languere namq; Socratem ⁊ non lãguere Socratem: cum ipse sit palam est: quia alterum verũ: alterũ ꝟo falsum est: ⁊ cum non sit similiter: languere em̃ cũ non sit falsum est: non languere aũt verum. Quare in his solis proprium erit semper alterum eorum verum: alterum falsuz esse quecumq; tanq̃ affirmatio ⁊ negatio opposita sunt. ¶ Contrarium autem est bono quidem ex necessitate malum: hoc autem palam est per singulorum inductiõez aut sanitati languor: ⁊ iustitie iniustitia: ⁊ fortitudini debilitas. Similiter autem ⁊ in alijs: malo autem aliquando bonum quidem est contrarium: aliquado aũt malum malo: egestati em̃ cum sit malum superabundantia cõtraria est: cum etiã ipsa sit malũ: ⁊ audatia malo existẽti timiditas ꝯriũ maluz existẽs: sil̃r aũt medietas ꝯriũ vtriq; exñs bonũ est: sz in paucis hoc tale q̃libz inspiciet. In pluribus ꝟo semp malo bonũ ꝯriũ ẽ. Ampli⁹ ꝯrioꝝ nõ necãriuz ẽ si alteꝝ sit ⁊ reliquũ eẽ. Sãis nãq; oĩb⁹ sanitas q̃d erit: lãguor ꝟo nõ erit: sil̃r autem cum omnes albi sint: albedo q̃dem erit: nigredo vero non erit. Am-

UVA. BHSC. IyR_118_1

M plius si Socra. esse sanũ ad id qđ est Soc. lãguere ɔtrariũ est: cũ nõ sit pol̃e vtrũq; eidẽ inesse simul: nõ erit pol̃e cũ alterũ cõtrariũ sit et reliquũ esse: cũ enim sit Soc. sanũ esse nõ erit languere Socratẽ. palã vero est ꝙ circa idẽ aut spẽ aut gñe natura hñt fieri ɔ̃ria. Lãguor itaq; ⁊ sanitas in corpe aĩalis natura hñt fierit. albedo aũt ⁊ nigredo simpl̃r in corpore. Justitia vero in aĩa ⁊ iniustitia. Necessariũ est aut oĩa cõtraria vel in eodem gñe esse vel in contrarijs gñibus esse: vel ipsa genera esse. Albũ em̃ vel nigrũ in eodẽ gñe sunt: color enim genus eorum est. Justitia vero et iniustitia in contrarijs generibus Huius em̃ virtus: huius aũt nequitia genus est: bonum vero ⁊ malum non sunt in genere: sed ipsa sunt genera aliquorum exñtia.

¶ Pars tertia. Sermo in oppositis.

Capitulum duodecimũ.

Et illud qđ logitur ex eis inhoc capitulo cõprehenditur vndecim differẽtijs. ¶ In prima numerat modos oppositorũ ⁊ docet vnũquẽq; ipsorũ ꝑm viã exẽpli. ¶ In scđa dat dr̃iam inter opposita ꝑm modũ relationis ⁊ opposita ꝑm viam contrariam. ¶ In tertia docet ꝙ res contrarie sunt duarũ specierum. ¶ In quarta naturam docet rerum que opponuntur ꝑm modũ priuationis et habitus: ⁊ docet in ea ꝙ res priuationis ⁊ habitus non sunt ipsa priuatio ⁊ habitus: ⁊ ꝙ hec opponunt̃ etiã sicut opponunt̃ priuatio ⁊ habitus. ¶ In quinta docet ꝙ res affirmationis ⁊ negationis nõ sunt enunciatio affirmatiua ⁊ negatiua: ⁊ ꝙ ipse opponunt̃ sicut opponitur affirmatio ⁊ negatio. ¶ In sexta docet dr̃iam inter habitum ⁊ priuationẽ ⁊ relatiua. ¶ In septima docet dr̃iam inter priuationẽ ⁊ habitum ⁊ contraria. ¶ In octaua docet dr̃iam inter affirmationẽ ⁊ negationẽ ⁊ alia tria residua. s. priuationẽ ⁊ habitũ ⁊ relatiua ⁊ cõtraria. ⁊ soluit in illa dubitationẽ accñtẽ in ɔtrarijs in dr̃ia quam dat in illo. ¶ In nona docet ꝙiam cõtrariat̃ vnũ vni: ⁊ ꝙ nõ cõtrariat̃ vnũ duobus. ¶ In decima ꝙ nõ sequit̃ in duobus cõtrarijs cũ inuenit̃ vnũ eorũ ꝙ inueniat̃ aliud: ⁊ hec ꝓprietas inuenit̃ in relatione. ¶ In vndecima docet ꝙ omnia cõtraria aut sunt in genere vno aut generibns cõtrarijs: aut ipsa eadez sunt duo genera contraria non intrantia sub vno genere.

¶ Differẽtia prima. d. Et oppositorũ q̃ttuor sunt modi: duo relatiua ⁊ duo cõ
I traria: ⁊ priuatio ⁊ habitus: ⁊ affirmatio ⁊ negatio. Et exemplum relatiuorum sunt duplum ⁊ dimidium: ⁊ exemplum contrariorum bonum ⁊ malum. ⁊ exemplum priuationis et habitus cecitas ⁊ visus. Et exemplũ affirmationis et negationis. Sor. sedet et non sedet.

¶ Differẽtia scđa. d. Et differẽtia inter relatiua ⁊ cõtraria est ꝙ vniuscuiusq;
L duorũ relatiuorũ quiditas dicit̃ in cõparatione ad suum cõpar siue ꝑ seipsum siue ꝑ quãcũq; dictionẽ accidat ex dictionibus ꝓportionũ: sicut duplũ qđ dicitur in cõpatione ad mediũ: sz cõtrariorũ nõ đr q̃ditas vnius. s. eorũ in relatione ad scđm: verũ q̃dẽ dicit̃ ꝙ q̃ditas vnius cõtrariorũ cõtrariat̃ q̃ditati secũdi qm̃ non dicitur bonũ bonũ est mali sz contrariũ ei: neq; albũ nigri: hic ergo duo modi oppositorũ diuersificantur necessario.

M ¶ Differẽtia tertia. D. Et illa cõtraria ab vno quorũ nõ euadit subiectũ dispositũ ꝑ ipsa duo sunt cõtraria inter q̃ nõ est mediũ sicut sanitas ⁊ egritudo: a quarũ vna non euadit corpus animatum: ⁊ sicut par et impar a quibus non euadit numerus quin disponatur per vnũ ipsorum. Et talia contrariorũ sunt inter q̃ non est necesse medium: sed illla quidem de q̃bus nõ est vt inueniatur

UVA. BHSC. IyR_118_1

vnum cõtrariorum in subiecto ipsorum sunt contraria inter que est medium. Verbi gratia albedo et nigredo inuente in corpore cum non sit necesse q̃ omne corpus coloratũ sit aut albũ aut nigrũ.si iam euadit corpus ab ipsis ambob⁹ ⁊ est inter hos duos mediũ:pallidus ⁊ viridis ⁊ alij colores qui sunt inter albũ et nigrũ:⁊ sit laudabile et vituperabile cum sit:non necesse est q̃ sit oñis res aut laudabilis aut vituperabilis:et inuenit mediũ inter eas:et est que nõ est laudabilis neq̃ vituperabilis.Et quibusdam rebus medijs inueniunt nomina sicut viride et pallidũ:et in quibusdam non est eis nomen:sed pronunciatur ei nomen medij per negationem extremorum:sicut est sermo noster nõ bonum neq̃ malum:neq̃ iustũ neq̃ iniustum.

¶Differentia quarta.d.Et priuatio quidẽ et habitus inueniuntur in re vna ⁊ eadem.Verbi gratia visus et cecitas inueniuntur quidem in oculo.Et hoc q̃ priuationis diffinitio vlr est qõ non habet subiectum habitũ de cuius proprietate est q̃ habeat ipsum in tempore de cuius proprietate est q̃ habeat absq̃ eo q̃ possibile est inueniri ipm in eo tempore futuro.quoniam quidẽ dicitur edẽtulus qui non habet dentes in tempore de cuius proprietate est vt sint ei dentes:⁊ etiã cecus qui non habet visum in tempore de cuius proprietate est vt habeat visum.et ꝓpter illud non dicitur illud animaliũ quod nascit nõ cum dentibus:neq̃ cum visu sicut catulus q̃ sit edentulus et cecus.Et nõ est qõ priuat habitu et inuenitur in eo habitus:habitus et priuatio.V.g.q⁹ visus est habitus ⁊ cecitas est eius priuatio:⁊ nõ est habẽs visum ipse visus:neq̃ cecus ipsa cecitas:nã si esset subiectum visus ⁊ visus res vna et subiectum cecitatis ⁊ cecitas vna verum esset q̃ ꝓdicaret visus de vidente ⁊ cecitas de ceco:⁊ diceret cecus est cecitas:⁊ videt est visus:sed quẽadmodũ priuatio ⁊ habitus opponunt similiter disposita per ipsa opponuntur:q̃n si cecitas opponitur visui:⁊ cecus opponitur videnti:⁊ illud est q⁹ pars oppositionis in eis est eadem. A

¶Differentia quinta.d.Et sit non est res que affirmatur et negat ipsa affirmatio ⁊ negatio:q̃n affirmatio est sermo affirmatiuus:⁊ negatio sermo negatiuus:neq̃ est res q̃ affirmat aut negat sermo:ꝫ est dispõ quã significat dictio simpler aut potentia significatiõis cuius est vt significatio simplicis et res q̃ affirmat et negatur:sunt etiam opposite ꝑm oppositionem affirmationis ⁊ negationis.V.g.quemadmodum opponuntur sermones nostri.sor.sedet:sor.nõ sedet:similiter opponuntur sessio et non sessio. O

¶Differentia sexta.d.Apparet q̃ opponañt priuatio et habitus non ꝑm modum oppõnis relatiuorum ex eo q̃ res que opponuntur ꝑm viam habitus et priuationis non dr quiditas ꝑm vniuscuiusq̃ ipsorũ in cõparatione ad scõm. sicut dicitur quiditas rerũ que opponunt ꝑm viam relationis q̃n non dicit q̃ visus est visus ad cecitatẽ:neq̃ cecitas cecitas ad visum:sed dr cecitas visus Et est etiam alia differentia et est:q⁹ omnia duo relatiua quẽadmodũ dictum est redit vnũquodq̃ ipsorũ duorũ super cõparsuum per reciprocationem:⁊ res q̃ apponuntur ꝑm viam priuationis ⁊ habitus non redit vna earum super aliã per reciprocationem:et illud est quia non est visus visus ad cecitatem:neq̃ cecitas cecitas ad visum. P

¶Differentia septima.d.Et apparet q̃ opposita ꝑm viam priuationis ⁊ habitus nõ sunt opposita ꝑm viã ꝯrarietatis ex hmõi rebus:⁊ illud est q⁹ oia duo opposita ꝑm viã ꝯrarietatis siue sint ex cõtrarijs immediatis ⁊ mod⁹ taliuꝫ ꝯrariorũ appropriat q̃ non euadit subiectũ dispositũ per ea ab vno amboꝝ: sicut dr sanitas et egritudo ab vna quarũ non euadit corpus animalis: siue sint quidẽ ex ꝯrarijs inter que est mediũ et appropriat iste modus ꝯrariorũ q̃ iam euadit subiectũ ab vnoquoq̃ amboꝝ cũ nõ fuerit vnũ duorũ inuentuꝫ ei per naturã:sicut calor inuentus in igne ⁊ frigiditas in niue:qui ignis nõ eua Q

UVA. BHSC. IyR_118_1

cuaꝫ a caliditate: neq; nix a frigiditate: ꝛcū sit ita: nō ergo cuacuaꝫ ꝓtraria mediata ab vna duarū rerū: siue q̄ inueniaꝫ vnū duarū rerū: subiecto stās. i. nō separabile penit⁹: siue q̄ iā cuacuaꝫ subiectū ab ipsis duob⁹. Sz in priuatiōe ꝛ habitu nō inueniꝫ aliq̄d duarū ꝓprietatū. q̄ inueniunꝫ modis cōtrariorū: ꝛ illud est qꝛ oppositorū ꝗz viā priuatiōis habit⁹ nō est necesse sp̄ vt inueniatur vnū eoꝝ in recipiēte: ꝗz est necesse hoc in tpe de cui⁹ ꝓprietate est vt recipiēs recipiaꝫ vnū duorū. U. g. qꝛ illō de cui⁹ ꝓprietate est vt videat iā cuacuaꝫ ab amb⁹: sicut catul⁹ canis: qm̄ nō videt q̄ sit cec⁹ neq; videt: duorū cōtrariorū immediatorū nō cuacuaꝫ subiectū ab vnoquoq; in alio tpe: g̃ nō est priuatio ꝛ habit⁹ ex cōtrarijs imediatis: neq; ex cōtrarijs mediatis: ꝛ illud est qꝛ optz vt sit vnū duorū oppositorū ꝑm vtā priuatiōis ꝛ habit⁹ in suo subiecto in tpe de cui⁹ ꝓprietate est vt inueniaꝫ ei habit⁹ ꝛ nō inueniꝫ in mō cōtrariorū mediatoꝝ quoꝝ vnū nō inueniꝫ sp̄ subiecto: qꝛ iā euadat subiectū ab vtroq; ipsorū. Neq; ēt est poss̄e vt dicam⁹ in priuatiōe ꝛ habitu q̄ sint ex eis inter q̄ est mediū: ꝗz vnū eorū inueniꝫ subiecto sp̄: qm̄ nō inueniꝫ habit⁹ ꝛ priuatio vnū. s. eorū sp̄ subiecto. ꝛ cū hoc sit ita. iā igiꝫ manifestū est q̄ opposita ꝑm modum priuationis ꝛ habit⁹ nō sunt vnū oppositoꝝ modorū ꝗz viā ꝓtrariorū. iāq; differt hic mod⁹ priuatiōis quā descripsim⁹ ab oppositis ꝑm modū cōtrarietatis: qm̄ cōtrariorū poss̄e est q̄ eadat trāsmutatio ab vnoquoq; eorū ad cōparē sui: illorū. s. quorū vnū nō inerit subiecto p nām: ꝛ sp̄ sicut caliditas igni. ꝛ illud est: qꝛ albū iā fuit nigrū: ꝛ nigrū iā fuit albū: ꝛ hō bon⁹ poss̄e q̄ sit mal⁹: ꝛ mal⁹ iā est poss̄e q̄ fiat bon⁹: ꝛ illud est cū trāsferꝛ sicut dicit Ar. ad societatez illi⁹ q̄ est ꝗz doctrinas bonas ꝓtuosas ꝛ mores honorabiles: qm̄ societas virtuosa iā dirigit hoiem in viā bonā: ꝛ si sit directio parua: ꝛ cū incipit in motu ad ꝓtutē q̃tuō magis elōgaꝫ tps in eo alleuiaꝫ mot⁹ ipse: g̃ aut sequeꝫ ex ꝓtute q̃tuō magnā: aut assequeꝫ ex ea pfectionē nisi impediat eū tep⁹: ꝗz istius modi. q̄dē ꝓuatiōis ꝛ habit⁹ cōplemētū trāsmutaꝫ ad ꝓuationē. ñ aūt ē poss̄e vt trāsmuteꝫ priuatio i habitū cū dixerim⁹ in diffōne absq; eo q̃sit poss̄e iuētio in futuro: quoniā cecus nō est poss̄e q̄ sit videns: neq; caluus habens comam.

¶ Differētia octaua. d. Et manifestū est q̄ ea q̄ opponunꝫ ꝗz modū affirmationis ꝛ negatiōis nō sunt vni⁹ modorū oppositorū tri⁹: qm̄ affirmatio ꝛ negatiōi appropriaꝫ ꝑter alia q̄ op⁹ est necessario q̄ vna earū sit vera ꝛ alia falsa: ꝛ hoc nō sequiꝫ aliq̄ aliorū. U. g. in ꝓtrarijs. s. in sanitate ꝛ egritudine nō dꝫ. s. in vna ipsarū q̄ sit vera neq; falsa: ꝛ sitꝛ est dispō in oppositis ꝑm viā relatōis sicut duplo ꝛ dimidio: ꝛ in illis q̄ sunt ꝑm viā habit⁹ ꝛ priuationis sicut in ce citate ꝛ visu: ꝛ vltꝛ cū sint hec tria q̄dē sup q̄b⁹ significat ꝙ dictionē simplicem: aut ꝙ illud cui⁹ potētia significatōis est potētia dictionis simplicis nō dispōnit aliq̄d eorū ꝙ verū neq; falsum. Sermo eiꝰ noster alꝫ nō est ver⁹ neq; falsus donec cōponam⁹ ipm cū alio ꝛ dicam⁹ hō est aial: vel hō nō est aial: ꝗz iaz putaꝫ in oppositis ꝑm modū cōtrarietatis ꝛ priuatiōis ꝛ habit⁹ ꝙ cōicēt affirmationi ꝛ negatiōi cū dicaꝫ de alijs a se. s. cū significeꝫ sup ipsa ꝙ ꝙbū cōpositū cōpōne enūciationis: sicut dicim⁹ in cōtrarijs. sor. est eger. sor. est sān⁹: isti duo ꝓnōes sunt cōtrarij ꝛ sicut sermo noster. pla. est cec⁹: ꝛ pla. est videns. verū dꝫ. inter hos duos ꝓnones ꝛ inter affirmationē ꝛ negationē est q̄ eorū q̄ opponūtur hoc mō ꝑm viā cōtrarietatis nō erit vnū ipsorū sp̄ verū aut falsum nisi cū erit sōm dispositū ꝙ vnū ipsorū exist̄s. U. g. qꝛ ꝓnō noster. sor. est eger. sor. est sān⁹: erit q̄dē vn⁹ ver⁹: reliqu⁹ ꝙ falsus: cū erit sor. exist̄s: ꝗz cū nō fuerit exīs erūt ambo simul falsi. Sz eorū q̄ opponunꝫ ꝑm viā priuationis ꝛ habitus sicut sermo noster. pla. est cecus. pla. est videns. erit q̄dē vn⁹ ipsorū sp̄ verus et alius falsus duab⁹ cōditionib⁹: q̃rū vna est q̄ sit pla. exist̄s: ꝛ sit in tpe de cui⁹ ꝓprietate est vt inueniaꝫ ei vis: qm̄ q̄dē si nō erit exist̄s falsificaꝫ in eo ꝙ

UVA. BHSC. IyR_118_1

sit videns ⁊ ꝙ sit cecus: ⁊ similiter falsificatur ipsa dictio in tempore in quo inuenit̃ in matrice: sed affirmationis q̃dē aut negationis sp̄ erit vera. s. vna ipsarū ⁊ altera falsa si sit sb̄m aut nō: q̄ sermo noster. Sor. est eger. sor. nō ē eger. de necessitate erit ver⁹. s. vn⁹ ipsorū: alter falsus siue sit sor. existēs: aut priuat⁹ exñtia. hac ergo ꝓprietate differūt opposita ꝟm viā affirmationis ⁊ negationis ab alijs enūciationibus compositis ex oppositis. S

¶ Differētia nona. d. Et malū necessario cōtrarium est bono: ⁊ hoc est manifestū ꝑ inductionē ꝑticularīū boni ⁊ mali: q̄ sanitas cōtaria est egritudini: et iustitia cōtraria est iniustitie: ⁊ timiditas fortitudini: ⁊ sil'r in alijs reliq̄s: verū q̃dē cōtrariū malo aliq̄n̄ sunt duo: quorū vnū est bonū aliud est malū: q̄m̄ timiditas q̃dē q̄ est malū cōtraria est audacie q̄ est malū: ⁊ fortitudo q̄ est bonū cōtraria est ambob⁹ simul. ⁊ hec est dispō bonorū mediorū inter extrema que sunt malum nisi q̄ hoc quidē inuenit̃ in hoc gñe in paucis rebus: sed ꝟ plurimum bonum nempe est contrarium malo. T

¶ Differētia decima. d. Et ex eo ꝙ appropriat̃ duob⁹ cōtrarijs est: q̄m̄ non est opus necessario cū est vnū amborū inuētūꝙ sit aliud inuētū: q̄m̄ si aīal vl'r est sanū nō est egritudo inuēta: ⁊ si sunt oēs res albe nigredo nō est inuēta: ⁊ etiā cū est sor. eger nō seq̄t̃ ꝙ sit pla. sanus: neq̄ est pol'e ꝙ sit sor. san⁹ ⁊ eger simul. Dixit. De ꝓprietate oīuz duorū cōtrariorū est ꝙ sint in vno subiecto sicut sanitas ⁊ egritudo inuēte in corpore aīalis. ⁊ albedo ⁊ nigredo in corpore absolute: ⁊ iustitia ⁊ credulitas inuente in anima hominus. U

¶ Differētia vndecima. d. Et oīa q̃dē cōtraria aut sunt in vno gñe sicut albū ⁊ nigrū quorū gen⁹ ꝓpinquū est color: aut sunt in gñibus cōtrarijs: sicut iustitia iniustitia. gen⁹ nāq̄ iustitie est virt⁹: ⁊ gen⁹ iniustitie est vitiū q̄ duo sunt cōtraria: aut sunt ipsa ⁊ eadē gña cōtraria nō hñtia genus supra se: vt bonuz ⁊ malū: vult ꝙ vnū amboꝝ est in vno p̄dicamēto: ⁊ aliud in p̄dicamēto alio: q̄n̄ autem ambo sunt in p̄dicamēto vno est p̄dicamētū genus amborū.

¶ Pars secunda. Sermo in priore.
Capitulum decimuntertium.

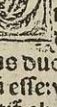

Prius aūt alterū altero dicit̃ quadrupliciter: ¶ Primo quidē ⁊ ꝓprijssime ꝟm tp̄s ꝟm qd̄. s. antiq̄us alterū altero ⁊ senius dicit̃: in eo. n. qd̄ tp̄s amplius est ⁊ antiquius ⁊ seni⁹ dicit̃. ¶ Scd̄o aūt qd̄ nō cōuertit̃ ꝟm subsistēdi ꝯñtiam: vt vnus duobus prior est. Duobus. n. existētibus mox consequens est vnū esse: vno aūt existēte non est necessariū duo esse. Idcirco nō cōuertit̃ ab vno cōsequētia vt sit reliquū: prius autē videtur illud esse a quo nō cōuertitur in eo qd̄ est esse ꝯñtia. ¶ Tertio vero scd̄m ordinem quemdam prius dicitur quemadmodum ⁊ in disciplinis et orationibus: nam et in demonstratiuis disciplinis est prius ⁊ posterius per ordinem. Elementa enim in geometria priora sunt his que distribuuntur per ordinem: sed ⁊ in grammatica elemēta priora sunt syllabis: et in orationibus similiter prohemium prius est narratione per ordinem. Amplius preterea que dicta: quod melius est et honorabilius prius naturaliter esse videtur. Consueuerunt autem et plurimi honorabiliores: et magis a se dilectos priores dicere apud se. Est quidem et pene alienissimus hic priorum modus

A boeti⁹ pōit antiquiori ⁊ seniori discrimen.

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

Modi itaq; qui dicti sunt de priore isti sunt. Videtur autem preter eos qui dicti sunt alter esse prioris modus. Eorum em̄ que cōuertū tur ꝑm essentie consequentiā ꝙ alterū alterius quolibet modo causa est: digne prius natura videtur: qꝛ vero sunt quedā hmōi palam est. Esse nāq; hoiem conuertitur ꝑm essentie cōsequētiā ad verā oratione de se. Namq; si est hō vera est oratio: qua dr̄ hō est: ⁊ cōuertit̄ vtiq; et est homo. Est aūt quidem vera oratio nequaq̄ cā vt sit res verūtamē videt̄ quodāmodo res cā vt sit oratio vera. Dū em̄ res est vel non est: vera oratio: aut falsa dicitur necesse est. Ideoq; ꝑm quinq; modos prius alterum altero dicitur.

Philosophis antiqs ignotꝰ modus q̄ntus.

¶ Pars secunda. Sermo in priore.

¶ Capitulum decimūtertium.

C Et dicitur ꝙ res precedit rem quadrupliciter. ¶ Primo quidem et famosius dicitur prius in tempore quemadmodū dicimus ꝙ hoc est antiquius et senius illo. ¶ Et secundo prius natura illud est: vt cū inuenitur posterius inuenitur illud: et cum aufertur ipsum aufertur posterius neq; conuertitur in essentia. s. ꝙ cum inuenitur prius inuenitur posterius: sed cum tollitur prius: tollitur et posterius: et non cum tollitur posterius tollitur prius: sicut p̄cedit vnū duo: qm̄ cū est vnum inuentum nō est opus inuenire duo: et omne qd̄ inuenitur per inuentionem alterius rei: neq; inuenitur illa res alia per inuen-
D tionem illius: scitum est ꝙ de ipso dr̄ ꝙ est prius eo. ¶ Tertio vero prius ordine: sicut dicitur de scientijs ⁊ in artibus diffōnes et descriptiones quas p̄ponunt geometre figuris sunt priores ordine doctrine: eo ꝙ volunt demonstrare in ea: et in grāmatica scia literarū elemētorū prior precedit ad doctrinam grammatice: et simililiter prologus ad sermones in rhetorica precedit inuē-
E tionem intentam in rethorica. ¶ Et quarto prius in dignitate et complemēto ⁊ perfectione: quoniam de nobiliori credetur ꝙ sit prius minus nobili: et propter hoc inuenimus hanc assentionem cōem: cum hoc ꝙ iste modus prioris est nobilior reliquis eiusdem. D. ⁊ sustinetur ꝙ sit summa modorum quibus dicitur prius ꝑm primam cogitationem quatuor modi. ¶ Verum est et alius modus modorū priorū ⁊ est prius ex eo ꝙ est cā alicuius quod conuertit̄ ei ꝑm cōsequentiam inuentionis. s. qꝛ illud qd̄ inuenitur ꝙ est causa enunciationis posterioris inuenitur posterius: et cum inuenitur posterius inuenitur prius. V. g. quia inuentio hominis precedit credulitatē in eo ꝙ ipse est inuentus: et cum inuenitur homo inuenitur in eo credulitas: ⁊ cum inuenitur hec credulitas inuenitur homo: et homo est causa in inuentione huius credulitatis ⁊ nō credulitas in essentia homīs: ⁊ illud est quia causa veritatis ⁊ falsitatis in sermone quidē est inuētio rei q̄ disponitur per vnū oppositorū extra animam: et cum sit iste modus prioris: alius dicetur: ergo prius quinq; modis.

A ¶ Sermo insimul. Capitulum decimū quartum.

Simul autez dicuntur simpliciter et propriissime quidē quorum generatio est in eodem tempore: neutrū enim neq; priꝰ neq; posterius est eorum. Simul autē hec dicuntur ꝑm idē tempus. Natura autem simul sunt quecunq; conuertuntur quidem ꝑm quod est esse consequentiam: sed nequaq̄ causa est alterum alteri vt sit vt in duplo et dimidio: conuertūtur etenim hec. Nā cum sit duplum est dimidium: et cum sit dimidium est duplum: sed

neutrū

UVA. BHSC. IyR_118_1

neutrū alteri causa est vt sit. Dicunt autem simul natura ꝛ que ex eo dem genere diuerso diuiduntur a seinuicem. E diuerso autem diuiduntur/que ꝑm eandē diuisionē sunt/vt gressibile volatile/ꝛ aquatile. Hec enim ediuerso diuiduntur a seinuicem cū sint ex eodē genere. Animal nāq; diuiditur in hoc in volatile ꝛ gressibile ꝛ in aquatile ꝛ terrestre: ꝛ nihil horū prius vel posterius est: sed simul per naturam hec esse videntur. ¶ Diuiditur aūt ꝛ singulum horum in speciē rursus: vt gressibile animal ꝛ volatile ꝛ aquatile ꝛ terrestre. Erūt ergo ꝛ illa simul naturaliter quecūq; ex eodem genere ꝑm eandē diuisionem sunt. Genera vero semp priora sunt: neq;.n. cōuertuntur ꝑm eius q̄ est esse cōsequentiā: vt cū nō sit aliquid aquatile quidem est animal: cū vero sit animal nō est necesse vt sit aquatile. Simul ergo per naturā dicuntur quecūq; cōuertuntur quidem ꝑm eius q̄ est esse cōsequentiā: sed nequaq; quidē causa est alterū alteri vt sit: ꝛ ea que ex eodē genere ꝛ diuerso diuidunt abinuicē: ꝛ simpliciter simul sunt quorum generatio in eodem tempore est.

¶ Sermo in simul. D.c.xiij.

Et simul dicitur duob⁹ modis. Et manifestior modus est simul dictū absolute in eis quorum est generatio in eodē tēpore: qm̄ cum nō sit vnum eorū prius scō in tempore: dicitur in eis q̄ sunt simul in tempore. ¶ Et scō que dicūtur simul per naturā: ꝛ hec sunt duobus modis. Primus quorū sunt res q̄ quertūtur ꝑm ꝙam inuentionis. i. cū inuenit vnū eoꝝ inuenitur aliud ꝓter hoc q̄ sit vnū ipsorū causa inuentionis alteri sibi cōparis: sicut duplū ꝛ dimidiū: ꝛ cum inuenitur duplū ꝛ dimidiū: ꝛ cum inuenitur dimidiū ꝛ duplū: ꝛ nō est vnū amborū causa alterius. ¶ Et modus scōus est species diuisiue generis. vnius. scz quibus diuiditur genus diuisione prima. sicut volatile: natatile: ꝛ gressibile: iste em̄ spēs sunt diuisiue animalis q̄ genus est ipsarū: ꝛ neq; precedit vna ipsarum: suam cōparem neq; posterius sit: ꝛ ꝓpter hoc iam dicitur in similibus his q̄ sunt simul per naturā. Jamq; possibile est in vnaquaq; harū specierum diuisiuarū q̄ diuidatur etiā in species alias: ꝛ erunt etiā ille simul natura: sicut diuisio gressibilis in bipes ꝛ in quadrupes ꝛ multipes: ꝛ in id quod nō habet pedem. Sed genera quidem harum specierum priora sunt ipsis prioritate nature: ꝛ illud est quia nō conuertuntur in inuentione: qm̄ cum inuenitur natatile inuenitur animal: sed cum inuenitur animal: non sequitur q̄ sit natatile inuentum. Illa ergo que dicuntur simul per naturā sunt sicut diximus duob⁹ modis: quorum vnus est res que conuertuntur ꝑm consequentiam inuentionis vnius ipsorum a secundo: ꝓter hoc q̄ sit vnum ipsorum causa secundi: ꝛ secundus est species que sunt diuisiue generis. s. quarum vnaquecq; est equalis comparisuo: sed que dicuntur simul absolute sunt illa quorum generatio est in tempore vno.

¶ Sermo in motu. c.xv.

Motus autem species sunt sex: generatio: corruptio: augmentum: diminutio: alteratio: ꝑm locum mutatio: alij nāq; motus palam est: quia alij abinuicem sunt: nō em̄ est generatio corruptio neq; augmentuz: nec diminutio nec alteratio: neq; ꝑm locum muratio: similiter aut̄ ꝛ in

In physicis motus spēs alia rō ne partitus est.

UVA. BHSC. IyR_118_1

alijs. In alteratione vero habet quādam qōnē ne forte necessariuz sit id qđ est alteratū per aliquē reliquorū motuū alterari: hoc autez nō est verū. Naz pene ꝟm oēs passiones. aut plures alterari accidit nulla aliarū motionū cōicante: neqꝫ em̄ augeri necessariū est qđ per passionē mouetur: neqꝫ minui: similiter aūt ⁊ ī alijs. Ideoqꝫ erit alia preter illos motus alteratio. Nā si eadē esset oporteret id qđ alteratur mox vel augeri vel minui. vel per quandā aliarū consequētiam motionū fieri: sed nō est necesse: similiter aūt ⁊ qđ augeť aut alia mutatione mouetur alterari oportebat.

B ¶ Sed sunt quedā crescētia que non alterant̄ vt quadrangulū circūposito gnomone: creuit quidē: alteratū vero nihil factū est: sic ⁊ in alijs hmōi quare alij sunt motus inuicē. Est aūt simpliciter q̄dē motui quies contrariū. His aūt que per singula sunt generationi corruptio augmentationi quidem aūt diminutio: ꝟm locum vero mutationi quies ꝟm locum: maxime autem videtur oppositum esse ⁊ forte in contrarium locū mutatio: ⁊ que est inferius ei que est superius: ⁊ ea que est superi⁹ ei que est inferius. Reliquo vero assignatorū motuū non facile assignare quid est cōtrariū Uidetur aūt neqꝫ aliquid ei esse contrariū: nisi quis ⁊ in hoc ꝟm qualitatē quietē opponat: aut in contrariū qualitatis mutationē: sicut ⁊ C immutationē ꝟm locum quietem ꝟm locū: aut in contrariū locū mutationem. Est em̄ alteratio ꝟm qualitatē mutatio. Quapropter opposita erit ꝟm qualitatem motui ꝟm qualitatē quies aut in contrariū mutatio qualitatis: vt album fieri ad id quod est nigrū fieri: alteratur enim in contrariū qualitatis mutatione facta.

¶ Sermo in motu. D. Capitulū. xvj.

D ET spēs motus sunt sex generatio ⁊ oppositū eius. s. corruptio ⁊ augmentū: ⁊ eius oppositū. s. diminutio ⁊ alteratio: et mutatio ꝟm locū: ⁊ est qđ in lingua nostra nominatur translatio. ¶ Et oēs species sex manifestū est ex re ipsa ꝙ sunt diuerse vna scilicet ab alia preter alterationē: qm̄ non putat aliquis ꝙ generatio sit corruptio: neqꝫ augmētū diminutio: neqꝫ translatio aliqua ipsarū. In alteratione vero iā putatur ꝙ ipsa ⁊ reliqui motus quos numerauimus nnt vnū. Et alteratio quidem est inuenta in oībus generib⁹ qualitatū quatuor quas connumerauim⁹: aut plurib⁹ ipsorū: ⁊ nō cōicat ei aliq̄s reliquorū motuū ⁊ non sequitur eā: qm̄ qđ mouetur in vnaquaqꝫ qualitatū nō est necesse ꝙ augmentetur neqꝫ diminuatur: ⁊ similiter in reliquis. necesse est ergo ꝙ sit moi⁹ alterationis preter vnūquēqꝫ reliquorū motuū: qm̄ si esset ipsa ⁊ aliquis motuū res vna: aut ipsa esset quam cōsequeretur aliquis motuū: iam esset necesse ꝙ sit quod alteratur iam augmentatū aut diminutū: aut motum per motū aliū ex modis mot⁹: ⁊ non inuenitur res ita: ⁊ esset etiam conuersum huius cōse-

Uid. iiij. ph. text. cō. xiiij. vsqꝫ ad

UVA. BHSC. IyR_118_1

quēs.⁊ est id qđ augmētatur aut mouetur motu alio iā alterarēt ⁊ nō est res ita.qm̄ quadratū cū ei adiūgitur in arte geometrie id per qđ renouatur sup ficies noiata gnomo iam creuit ⁊ non renouatur in eo alteratio:⁊ similiter re liquū quod currit hoc cursu:necesse est ergo ex hoc ꝙ sint isti motus qui sunt numerati hic diuisi vnus.s.a ab altero.Et ista disputatio cooperta hic est re thorica:quoniā nomen augmenti non dicitur de hac intentione nisi transum ptiue.at ꝑm veritatē:omne quod augmentat iā alteratur:⁊ similiter omne qđ generatur:sed id quod non sequit vt alteret est motū in loco:verū hoc totum est non manifestum in hoc loco:⁊ propter hoc declinauit a sufficientia in hoc cum non sit eius intentio:vt ostendat aliquid nisi ꝙ alteratio est preter reli quos motus.¶D.Et motui absolute qui est genus contrariatur quies abso lute que est genus etiam rebus quiescentibus:⁊ motibus particularibus con trariantur quietes particulares ex motibus particularibus:sicut motui loca li contraria est quies in loco:sicut generationi contraria est corruptio;⁊ aug mētationi diminutio:⁊ similiter apparet ꝙ motui in loco contrarius est mo tus in loco ex parte contrarietatis loci ad quem erit mot⁹.U.g. qꝛ motus sur sum contrarius est motui deorsum:cum sit sursum contrarium deorsum:sed motui residuo ex motibus:⁊ est alteratio non est leue inuenire contrarium: non ex parte quietis neqꝫ ex parte motus:sed simile est vt cogitetur ꝙ nō est ei contrariū:nisi ponat ponens in hac ꝙ quies opposita ei sit quies in quali tate.Et motui qui est in qualitate contrarius est motus qui est in contraria qualitate:sicut ponitur oppositum motui in loco quies in loco aut motus ad contrarium illius loci ad quem est motus alius.Uerbi gratia. quia mutatio ad nigredinem contraria est mutationi ad albedinē:⁊ ad quietē in albedine.

Scđz veritatem oē qđ augmētat alterat: ⁊ oē qđ gñatur silr alteratur. E

¶Sermo in habere. Cap.xvj.

Habere autem multis modis dicitur:aut enim tanquam habitum ⁊ affectum:aut aliam quamlibet qualitatem. Dicim⁹ enim disciplinam habere atqꝫ virtutē aut quan titatem:contingit ei qui habet magnitudinem: dicit em̄ bicubitam magnitudinem habere vel quatricubitaꝫ aut ea que circa corpus sunt:vt vestimentum vel tunicam: aut in mem bro:vt in manu anulum:aut membrum vt manum vel pedem: aut ī vase:vt in modio grana tritici:aut in lagena vinum.Uinuꝫ enim ha bere lagena dicitur ⁊ modius grana tritici. Hec ergo omnia habe re dicuntur:aut in vase:aut in possessione:habere enim domum aut agrum dicimur:aut etiam vir vxorem habere:aut vxor virū. Sꝫ vi detur alienissim⁹ q̄ nūc dict⁹ est modus esse in eo quod est habere. Nihil enim aliud vxoreꝫ habere significamus: nisi quia cohabitāt. Forte tamen ⁊ alij quidem apparebunt modi de eo quod est habe re:sed qui consueuerūt dici penes omnes numerati sunt. A

¶Sermo in habere. Capitulum.xvi.

B Multi nouem modos ponunt vt aug.

Et habere dr̄ sex modis:quorū vn⁹ est ꝑm viā habit⁹ ⁊ dis positiōis:quia nos dicimus ꝙ habemus sciaꝫ et virtutem.¶Et secundus est ꝑm viā quātitatis:quoniā dr̄ ꝙ habe mus mēsurā lōgitudis alicui⁹ rei.¶Et terti⁹ ꝑm id qđ cōprehēdit

UVA. BHSC. IyR_118_1

corpus vel partes ipsi⁹:sicut annul⁹ in digito:⁊ sotularis in pede. ⁊ ista intē tio appropriata est predicamēto habere ꝟm expositores. ¶ Quart⁹ ꝟm ꝓpor tionē partis ad totū:sicut sermo noster habere digitū ⁊ hr̄e pedē. ¶ Et quin tus currit ꝟm consuetudinē grecorū in vsu ipsius. ⁊ est proportio rei ad vas in quo est sicut frumenti ad vas ⁊ vini ad lagenā:qꝛ currit consuetudo eoꝝ vt dicant ꝙ lagena hꝫ vinū ⁊ modius frumētū. ¶ Et sext⁹ ꝟm viā passiōis: si cut sermo noster hr̄e pecuniā ⁊ habere vxorē ⁊ habere domū. D. nisi qꝛ hec in tentio ex intentionibus habere est longior istis modis ꝟm quos dr̄ hr̄e:qꝛ ser mo noster habere vxorē nō significat pl⁹ q̄ꝫ appropinquare. D. ⁊ forte appare bit in sermone nostro hr̄e. intētio alia preter has quas numerauim⁹: sꝫ inten tiones famose hui⁹ dicti he sunt quas numerauimus: ⁊ sunt ꝟm istam com pilationem sufficientes.

¶ Completa est expositio libri predicamentorū cū adiutorio dei:quā conseq̄ tur liber perihermenias. i. interpretationis.

¶ Incipit liber Primus perihermenias Aristotelis.

PRimū oportet ponere quid sit nomen: ⁊ quid sit verbū postea quid negatio ⁊ affirmatio ⁊ enunciatio ⁊ oratio. ¶ Sunt ergo ea que sunt in voce earū que sunt in ani ma passionū note. ⁊ ea que scribunt̄ eoꝝ que sunt in vo ce: ⁊ quēadmodū nec litere eedē oībus:sic nec eedem vo ces. Quorū autē he primū note sunt eedē oībus passiones aīe sunt: ⁊ quorū he similitudines sunt res ⁊ eedem. De his quidem dictuꝫ est in his que dicta sunt de aīa:alterius em̄ hec negocij. Est aūt quē admodū in aīa aliquotiens quidē intellect⁹ sine vero esse ⁊ falso eē aliquotiens autē cui iā necesse est horum alterum inesse:sic ⁊ in vo ce. Circa cōpositionē ꝟo ⁊ diuisionē est veritas falsitasq̄. Noīa igit̄ ipsa ⁊ verba consimilia sunt sine cōpositione ⁊ diuisione intellectui: vt est homo vel albū qn̄ non additur aliquid:neq̄ em̄ adhuc veruꝫ vel falsum est. Huius autem signum:hoc est:hireoceruus em̄ signi ficat aliquid:sed quod nondū verū vel falsum sit: si non vel esse vel non esse addatur:vel simpliciter vel ꝟm tempus.

A Circa cōpositionē ⁊ diuisionē est ꝟitas ⁊ falsitas

¶ Commentum Auer. super lib. perihermenias Aristo. incipit.

ET oportet vi dicamus primo quid est nomen ⁊ quid est verbū. Deīde dicemus post hec quid affirma tio ⁊ negatio:⁊ vniuersaliter quid est enunciatio ⁊ oratio ⁊ dictio que est genus affirmationis ⁊ negationis. ¶ Dicemus ergo ꝙ di ctiones quibus ratiocinatur significant primo intentiones que sunt in ani ma:⁊ litere que scribuntur significant primo verba: ⁊ quemadmodum litere scripte scilicet scriptura non est vna ⁊ eadem omnibus gentibus:similiter ver ba:⁊ dictiones quibus interpretatur de intentionibus non sunt vna ⁊ eadeꝫ apud omnes gentes:⁊ propter hoc est significatio horum ad placitum ꝑ con cordiam non per naturam:sed intentiones que sunt in anima sunt exempla ⁊ significantes ipsas scilicet res que sunt vne ⁊ inuente per naturam omnib⁹. Dictio autem in modo significationis inuentionum que sunt in anima super res inuentas extra animam est alterius scientie ab hac. Jāq̄ locutus est in eo in libro de anima. ¶ Et verba similantur intentionib⁹ intellectis:in eo ꝙ quē admodum res multotiens est intellecta preter ꝙ disponatur per veritatē aut

UVA. BHSC. IyR_118_1

falsitatem:similiter ⁊ verbum multotiens est scitum preter ꝙ disponatur per veritatem neq; per falsitatem.⁊ quemadmodum multotiens est intellectum de re dispositum per veritatem ⁊ falsitatem.similiter verbum erit scitum dispositum per verum ⁊ falsum.Uerum nāq; ⁊ falsum sequuntur intentiones intellectas:⁊ verba significantia ipsas:cum componuntur adinuicem aut diuiduntur abinuicem:sed cum accipiuntur separata non significant verum neq; falsum.Et nomen⁊ verbum assimilantur intentionibus simplicibus:q̄ non sunt vere neq; false:⁊ sunt ille que inueniuntur preter diuisionem ⁊ compositionem.U.g.Sermo noster homo ⁊ albus:quoniam cum non coniungit̄ eis est:adhuc neq; verum neq; falsum significant:sed significant rem cui inuenitur preter quod disponatur res illa per verum aut falsum. ¶Et propter hoc sermo noster hircoceruus ⁊ anchagaribach non disponitur per verum neq; falsum dum non coniungitur cum eo sermo noster: inuenitur aut non inuenitur aut absolute aut in tempore:⁊ idcatur hircoceruus inuentus aut hircoceruus non inuentus:aut hircoceruus inuenitur aut non inuenitur.

Dictio in nomine. Capitulum secundum.

Nomen ergo est vox significatiua ꝑm compositionem sine tempore:cuius nulla pars significatiua est separata A In nomine enim quod est equiferus ferus per se nihil significat:quemadmodum in oratione que est equꝰ ferus. At vero non quemadmodum in simplicibus nominibus sic se habet ⁊ in compositis. In illis enim nullo modo pars significatiua est:in his autem vult quidem:sed nullus separatum est: vt in eo quod est equiferus. Secundum vero placitum:quoniam naturaliter nominum nihil sed quando fiat nota. Nam designant ⁊ illiterati soni:vt ferarum quorum nihil est nomen. Nō homo vero nō est nomen:at vero nec positum est nomen quo illud oporteat appellari:neq; enim oratio aut negatio est:sed sit nomen infinitum. B Catonis autem vel catoni ⁊ quecunq; talia sunt non sunt nomina: sed casus nominis. Ratio autem est ipsorum quidem ꝑm eadem sed differunt:quoniam cum est vel fuit vel erit adiunctum: neq; vera neq; falsa sunt:nomen ꝟo semper vt catonis est:vel non est:nōdū em̄ aliquis dicit verum neq; falsum.

¶Dictio in nomine. Capitulum Secundum. C

Et nomen est dictio significans ad placitum intentionē expoliatam a tempore: preter quod significet vna partium ipsius:cum diuidit partem illius intentionis siue sit nomen diuisum simplex:sicut petrus ⁊ paulus:aut compositum sicut seruus regis quod est nomen hominis.⁊ illud est ꝙ seruus regis: quod ē nomen hominis cum separatur ab eo seruus:aut regis non significat partez illius intentionis:quemadmodum significat coniunctum amborum:quēadmodum significat illud in sermone nostro seruus regis:cum volumus ꝙ ipse sit seruus regis:quoniam seruus significat hic partem intentionis:sed differētia inter nomina simplicia ⁊ nomina composita.U.g.Abdelbeais ⁊ bahalbethe quia pars nominis simplicis que est incisio vna incisionum ex quibus cōponitur nomen:non significat aliquid penitus non per se neq; per accidens: sicut pe.petri:⁊ pars nominis compositi non significat separata: nisi per ac- D

UVA. BHSC. IyR_118_1

cidens:sicut si accidat illi cuius nomē est seruus regis:vt sit seruꝰ regis. ¶Ad
litur namq; in diffinitione nominis per concordiā.propterea quia dictiones
quibus sermocinātur gentes nō significant per naturā:sicut multa ex dictiōi-
bus quibus dicūt animalia que sunt dictiones que nō scribūtur:quoniam di
ctiones quibus balbutiuntur plura ex animalibus sunt cōposita ex incisionī-
bus ex quibus cōpnnunt dictiones:quibꝰ loquit homō:sūt ex incisionibꝰ ex
E litteris sibi appropinquātibus in exitu:z sunt significātes intētiones per se.s.
apud alalia. ¶Et nois aliud est finitū aliud infinitū est:z finitū quidē nomen
est qō significat habitū:sicut homo z equus:infinitū nomē est cōpositū ex no-
mine habitus:z negatiua particula nō.in lingua in qua agitur ista spēs no-
minis:sicut sermo noster nō homo nō animal.z iste modus nominū nomina
tur nomen infinitū:qm nō decet vt nominetur nomen absolute:cū nō signifi-
F cet habitū:neq; etiā est sermo negatiuus:qz ipsius significatio est significatio
nominis simplicis quāuis sit cōpositū.z ppter illud iā sequitur ipsum pars
negatiua sicut sequitur nomē finitū. ¶Et nomē etiā cū genitiuatur aut accu-
satiuatur:aut mutatur mutatione alia huiusmodi nō dicit nomē absolute:sed
nomē declinatū.i.obliquū. Erūt igitur noia quedā declinata:z quedā nō de-
clinata:sed dīa qua diffinitur nomē cōprehēdit ea oia:nisi qz dīa est inter de
clinatū.z nō declinatū:z illud est manifestū in lingua arabica:qꝝ cū additur no-
minibus declinatis que nominantur declinantia:fuit aut erit aut est:z dicit
petrum fuit per accusatiuū:aut petri per genitiuū:nō erit verū neq; falsum:sz
nomē nō declinatum:z est illud quod dicatur rectum cū additur vnum ex istis
erit verū aut falsū:sicut sermo noster petrus fuit:aut martinus inuenitur. Et
hoc est qō rememoratus est ex diffinitione nominis z modorum ipsius.

¶Dictio in verbo. Cap'm.iij.

A VErbum autem est qō consignificat tēpus:cuius pars ni
hil extra significat:z est semper eorū que de altero predi
cantur nota. Dico autem quoniā cōsignificat tēpus/vt
cursus quidē nomen est:currit vero verbū. Consignificat
enim nunc esse z semper est eorū que de altero predicant
nota:vt eorum que de subiecto/vel in subiecto sunt. Non currit autē
z nō laborat non verbum dico:consignificat quidem tempus z sem-
per de aliquo est. Differentie autem huic non est positus nomen:sed
sit infinitum verbum:quoniam similiter in quolibet est: z qꝝ est z qꝝ
non est. Similiter autem curret:vel currebat non est verbum:sed ca-
sus verbi. Differt autem a verbo:quoniam hoc quidem presens tem
pus cōsignificat. Illa vero quod complectitur:ipsa vero ꝑm se dicta
verba nomina sunt z significant aliquid. Constituit enim qui dicit in
tellectum z qui audit quietat. Sed est vel non est nondum signifi-
cat:neq; enim signum rei esse vel non esse:nec si hoc ipsum est puruz
dixeris ipsum quidem nihil est. Consignificat autem quandam com
positionem:quam sine compositis non est intelligere.

¶Dictio in verbo. Cap.iij.

B Verbum quod nominatur apud arabes actio est dic-
tio significans intentionez:z tempus illius
intentionis prouenientis in vno trium temporum:que sunt preteri-
tum z presens z futurum:neq; aliqua partium eius significat etiā

UVA. BHSC. IyR_118_1

separata:et hoc per se. ¶Et proprium verbi est ꝙ sit semper appositum et nõ suppositum.predicatum et non subiectum:et propter illud significat semper intẽtionem:de cuius proprietate est vt predicetur de alio : et illud quidem fit vt sit ꝑm formam suam significans intentionem predicati et coniunctionem predicati cum subiecto:et illud cum erit appositum per se:sicut cum dicimus Socra.sanatur:et Socra.ambulat:aut vt sit forma significãs colligationem predicati cum subiecto:cum erit predicatum nomen ex nominibus:sicut cum dicimus Socra.inuenitur animal:et predicatum cuius significat colligationem cum subiecto:aut est ex eo qđ dicitur in subiecto:ꝛ illud cum fuerit accidẽs in subiecto:aut est ex eo qđ đr de subiecto quãdo est subiecti pars predicatum.¶Et qđ additur in diffinitione verbi qđ est significãs cũ eo qđ significat intẽtionẽ:ꝛ tempus illius intẽtionis est đria:qua differt verbũ a noie: et illud est quia sermo noster sanatur est significãs qđ significat sermo noster sanitas qđ est nomẽ ꝛ tẽpus pñs aut futurũ:(quia pñs aut futurũ apud arabes est cõfusum:ꝛ vnã habet prolationẽ)in quib⁹ inuenit̃ sanitas.¶Et ex ꝟbo est etiã finitũ ꝛ infinitũ.et verbũ finitũ est qđ significat intẽtionẽ quam significat nomẽ finitum:ꝛ tẽpus illius intẽtionis.Et infinitũ verbũ est qđ significat illud qđ significat nomẽ infinitũ ꝛ tẽpus illius intẽtionis:ꝛ illud est priuatio qđ significat nomẽ finitum.s.priuatio que diffinita est in libro predicamẽtorum: sicut sermo noster nõ sanat̃:ipse nãq; significat id qđ significat sermo noster nõ sanitas ꝛ tp̃s illi⁹ ĩtẽtionis.¶Et verbũ infinitũ est species specierũ verbi cũ sit intrãs diffinitionẽ verbi precedẽtem absolute.et inueniatur ei propriũ verbi precedẽs:ꝛ est qđ semper significat id de cuius proprietate est vt predicetur de alio predicatione alicuius de subiecto aut in subiecto : ꝛ nominatur quidẽ hic modus verbi verbũ infinitũ:propterea qꝛ est deriuatũ a nomine infinito:ꝛ hec spẽs verbi nõ inuenitur in lingua arabica:sicut nomẽ infinitũ est nõ inuẽtum.¶Et ex verbo est declinatum ꝛ nõ declinatum:ꝛ est illud de quo dicitur nomẽ verbi absolute:et verbum nõ declinatum est qđ significat in lingua multarum gẽtium tempus pñs:ꝛ declinatum est qđ significat tempus qđ inuenitur circũdãs tempus pñs:ꝛ est tempus preteritum ꝛ futurũ:ꝛ nõ inuenitur tempori presenti forma propria in lingua arabica:sed forma quidẽ que inuenitur in lingua arabica est communis presenti ꝛ futuro:sicut.U.g. sanatur ꝛ ambulat:ꝛ ꝓpter hoc dixerũt quidam grammaticorum ꝙ cum volũt appropriare futuro faciunt intrare verbum litera.s.ascaf:ꝛ dicunt scehisih aut scihamhissih.¶Et tempus pñs est tempus qđ accipit intellectus existens in actu et cui innuitur.U.g.hec hora ꝛ hoc instãs:ꝛ propter hoc dicitur nomẽ tẽporis de hoc absolute:ꝛ cũ sit hoc magis scitum apud vulgus:ꝛ est in relatione ad ipsum:ꝛ nõ intelligitur tẽpus preteritũ ꝛ futurũ:quia preteritũ est precedẽs hoc tẽpus ꝛ futurũ est posterius ab eo. Sed vtrũ illud qđ imaginatur ex tẽpore pñti habeat esse:sicut imaginamur an nõ habeat esse:illud non est quo indigeamus in hoc loco.¶Et verbum similatur nomini: ꝛ cõmunicat ei in hoc ꝙ cum dicitur separatum intelligitur ex eo intẽtio sufficiẽs per se:sicut illud qđ intelligitur ex noie:cũ đr separatũ per se:et ꝓpter hoc cũ audit illud audiens sufficit sibi:nisi quia non intelligit ex intentione comprehensa:ꝙ aliquid sit ladhuc existens aut non existens.U.g.dicẽdo erat aut nõ erat et hoc quãdo est hoc verbum appositum per se:sed cum erit copula non intelligitur ex eo intẽtio sufficiens per seipsum sicut est dispositio dsctionũ adminiculantiũ:qm̃ quidẽ significat tũc cõpositionem predicati cũ subiecto. Neq; est via ad intelligendum compositionem preter intellectũ rerum cõpositarum:ꝛ hoc erit apud copulationem ipsius.U.g.Socra.inuenitur sapiens:aut non inuenitur sapiẽs.erit ergo verbum duobus modis:modus qui intelligitur per se:

De proprietate ꝟbi est vt sit sp appositũ et nõ suppositũ : predicatuꝫ et non subm.

C

D

E

UVA. BHSC. IyR_118_1

t est verbum quod per se est appositum. t modus qui non intelligitur per se t est verbum copulatiuum quod nominatur substantiuum. t hoc quod dixit in diffinitione nominis t verbi t scientia modorum ipsorum hec necessariorum sunt quibus diuersificatur enunciatio per ipsorum diuersitatem. Sed de syncathegorematibus rememorabitur in libro secundo.

A ¶Sermo in oratione. Cap. iiij.

ORatio autem est vox significatiua cuius partiū aliquid significatiuuz est separatum: vt dictio. Sed non vt affirmatio. Dico autem vt homo significat aliquid sed non: quoniam est aut nō est: sed erit affirmatio vel negatio si quid addatur: sed nō vna nominis syllaba: nec enim in hoc quidē quod est sor ex re significat: sed vox est nunc sola. In duplicibus vero significat quidem sed non ſm se. sed quēadmodum dictum est. Est autem oratio omnis quidem significatiua: non sicut instrumentū autem: sed quēadmodū dictū est secundū placitū. Enunciatiua vero nō omnis sed illa in qua verum vel falsum est: nō autem in omnibus est vt deprecatiua oratio quidem est: sed neqz vera neqz falsa: t cetere quidem relinquuntur. Rhetorice eñ vel poetice conuenientior cōsideratio est: enūciatiua vero presentis speculationis est. Est autem vna prima oratio enunciatiua affirmatio: deinde negatio alte vero omnes coniunctione vna. Necesse est aūt omnem orationē enunciatiuā ex verbo esse vel casu verbi. etenz hominis rationi si nō aut est / aut fuit / aut erit: aut aliquid huiusmodi addatur nonduz est oratio enunciatiua. Quia vnum quoddam est t non multa / animal gressibile bipes. Neqz eñ in eo q propinque dicuntur vnum erit: est autem alterius hoc tractare negocij. Est autem vna oratio enunciatiua: vel que vnum significat: vel cōiunctione vna. Plures vero que plura: t nō vnum vel inconiuncte: nomen ergo t verbū dictio sit sola: qñ non est dicere sic aliquid significantem voce vt enunciare: vel aliquo interrogante vel nō: sed ipso proferente. Harum autē hec simplex quidē est enūciatio vt aliquid de aliquo vel aliquid ab aliquo: hec autē ex his cōiuncta velut oratio quedā tam cōposita. Est autē simplex quidem enunciatio vox significatiua de eo quod est aliquid: vel non est quemadmodum tempora diuisa. Affirmatio vero est enūciatio alicuius de aliquo. negatio vero est enunciatio alicuius ab aliquo.

¶Sermo in oratione. Cap. iiij.

D ORatio est dictio: cuius vna partium primaruz ideſt simplicium tam per se significat ſm modum intellectus t formationis: non ſm modum affirmationis t negationis. V. g. homo est animal: quoniam dictio que est homo que est pars eius significat aliquid ſm modum formationis: t nō ſm moduz q hoc aliquid est inuentū aut nō inuentū: t similiter dictio que est animal q est pars secunda huius orationis. ¶Et hoc quod accipit in diffinitione orationis q vna partium eius primarum significat ſm se separata: est differētia qua differt oratio a nomine: qñ nominis simplicis pars que est syllaba non significat aliquid penitus: nominis aūt cōpositi nō significat pars aliquid nisi per

UVA. BHSC. IyR_118_1

accidēs. U.g. vt accidat homini cui⁹ nomē est seruus regis ꝙ sit seruus regis.
¶ Et oratio quidē significat ꝑm viā cōcordie: ⁊ nō per naturā neq; ꝑm viaz vt omni intentioni cōposite sit sermo sculpens eā per naturā: ⁊ significās eā: preter qđ inueniatur illa significatio in alia dictiōe ab illa: sicut nō inuenit̄ actio instrumēti alij instrumēto: quibusdā apparet ꝙ dictiōes hoc modo significāt: ⁊ quibusdā alijs vr̄ ꝙ dictiones significāt per naturā: absq; eo ꝙ sit nobis electio cōpositionis positiue: neq; electio cōpositiōis naturalis. ⁊ hec est sentētia illius cui vr̄ ꝙ sit hec cōpositio dictionis per naturā significās intentionē ⁊ intentionē. ¶ Et oratio quedā est perfecta quedā imperfecta: ⁊ perfecta quedam est sententia ⁊ q̄dam nō: sicut demādatio ⁊ ꝓhibitio. Et intentio hec quidem est loqui in oratione enūciatiua: sed de orationib⁹ imperfectis que sunt preter eā loquit̄ in lib. rhetorice ⁊ poetice: sicut de modis orationū perfectaruz. q̄ sunt diffinitiōes ⁊ descriptiōes loquit̄ in libro demr̄onis. ¶ Et oratio enūciatiua est q̄ disponit̄ per verū aut falsum: ⁊ ipsa est duorū modorū simplex ⁊ composita. Et simplex est cōposita ex subiecto vno ⁊ predicato vno: nō ex predicato magis vno ⁊ subiecto plus vno: ⁊ ista est duarū specierū: vna prior est affirmatio: ⁊ scđa posterior est negatio: ⁊ cōposita oratio est que ex duabus orationibus simplicib⁹ cōponit̄ ⁊ simplex erit vna: cū erit subiectū in eo significans vnā intentionē. Et silr̄ predicatū: ⁊ erit plures q̄n sign̄at p̄dicatū in ea intentiones plures: aut subiectū: aut ambo. ¶ Et oratio cōposita erit vna: cū in ea est vna copula q̄ copulat ipsaz: ⁊ erit plures cū nō hz copulā copulātē ipsas: ⁊ ꝓp illđ oīs oratio aut vna aut plures: ⁊ si est vna aut est vna ꝓpea ꝙ subiectū ei⁹ ⁊ p̄dicatū significāt vnā intētionē: aut ꝓpter copulā copulantē ip̄as: ⁊ sunt orationes in quib⁹ inuenit̄ plus vno p̄dicato ⁊ plus vno subiecto: sicut est syllogismus cōditionalis ⁊ cathegoric⁹: qm̄ cōditionalis est vnus per copulatiuam que est ars. i. cōiunctio cōditionalis. U.g. si sol est eleuat⁹. ergo est dies. qm̄ illa cōiunctio ergo q̄ est ponit has duas simplices q̄ sunt sermo noster. sol est eleuat⁹ ⁊ dies est inuenire or̄onē vnā: sz ⁊ cathegoric⁹ est vn⁹ ꝑ copulatiuā q̄ est termin⁹ medi⁹. U.g. hō est aīal: ⁊ aīal est corp⁹: quēadmoduz venit post. ¶ Et sic or̄o multe aut erit multe ꝓpterea ꝙ p̄dicatū eius aut subiectū ei⁹: aut ambo significāt multa: aut qr nō est ei copula copulās eas. ¶ Et oīs or̄o enunciatiua quidē est cōposita ex noīe ⁊ v̄bo: aut eo qđ stat loco verbi in copulatione p̄dicati cū subiecto: ⁊ illud est qr or̄o enūciatiua in qua est subiectū nomen ⁊ p̄dicatū nomē absq; dubio hz verbū: aut qđ stat loco verbi significās copulationē p̄dicati cū subiecto: ⁊ hoc aut in actu: ⁊ manifeste sicut inuenit̄ res in eo qđ est p̄ter linguā arabicā: aut in potētia per subintell̄m: sicut inuenit̄ res ꝑm plurimū in lingua arabica. Et postq̄ sunt hic tres intentiōes subiecti ⁊ p̄dicati: ⁊ ꝓportiōis copulātis p̄dicatū cū subiecto necesse est vt sint hic tres dictiones: dictio significās subiectū: ⁊ dictio significās p̄dicatū: ⁊ dictio significans ꝓportionē: sed dictio significās copulationē p̄dicati cū subiecto: qn̄q; significat colligationē ipsi⁹ tp̄e p̄terito aut futuro aut p̄nti. U.g. petrus inuenit̄ nūc sapiēs: aut petrus inuētus fuit sapiēs: aut petrus inueniet̄ sapiēs: ⁊ qn̄q; sign̄t colligātiā nō sumptā cū tp̄e: ⁊ hec est p̄dicatio necessaria: ⁊ illud est sicut sermo dicētis: triāgulus existēs cui⁹ anguli sunt equales duob⁹ rectis: ⁊ nō est in lingua arabica dictio significās istū modū copule: ⁊ est inuentū in alijs linguis: ⁊ ꝓpinquior dictio silis illi in lingua arabica est illđ qđ sign̄t hec dictio ip̄z: vt in sermone nr̄o hmōi petr⁹ ipse aīal: aut inuenit̄ vt in sermone nr̄o hmōi petr⁹ inuenit̄ aīal. Et nomē ⁊ v̄bū nō sign̄t verū aut falsuz: sz or̄o q̄dē est v̄a aut falsa: ⁊ or̄o q̄ v̄ificat̄ aut falsificat̄ noīat̄ snīa ⁊ iudiciū: ⁊ iudicij simplicis alid est affirmatio: alid negatio: ⁊ assimilat̄ affirmatio positiōi alicui⁹ sup aliquo: et negatio ablatiōi alicui⁹ ab aliq̄: ⁊ cōpositū ex his est or̄o cōposita. Iq̄q; descri

E

Oīs or̄o vna altero duorum modorū est vna.

F

Nota q̄ mō syllogism⁹. cōditiōalis ⁊ cathegoricus sunt or̄o vna.

UVA. BHSC. IyR_118_1

bitur etiam simplex per hoc ꝙ est dictio significans ꝙ aliquid est inuentū aut nō inuentum: ⁊ illud aut in tempore preterito aut futuro aut presenti aut absolute: sed affirmatio per hoc quid est iudicium in fixione alicuius alicui: ⁊ negatio est iudicium in ablatione alicuius ab aliquo. ¶ Et quia iam est possibile vt detur iudicium per orationem ꝑm ꝙ est in anima super id quod est inuentum extra animam: ꝙ non sit inuentum: ⁊ super id quod nō est inuentum ꝙ sit inuentum: ⁊ super id quod est inuentum ꝙ sit inuentum: ⁊ super id quod non est inuentum: ꝙ nō est inuentum: ⁊ hoc aut iudicio absoluto: aut vno temporum trium que sunt presens: aut preteritum: aut futurum. Jam possibile est in omni eo quod affirmat affirmator: vt negat illud negator: ⁊ in omni eo quod negat negator: vt affirmet illud affirmator: ⁊ cum hoc sit ita: omni ergo affirmationi negatio opponitur: ⁊ omni negatiōi affirmatio. ¶ Et illud ꝑm ꝙ affirmatio ⁊ negatio sunt inuente in anima: ⁊ non extra animam: quoniam non inuenitur rebus ꝑm ꝙ sunt extra animam negatio opposita: neq; rebus negatis ꝑm ꝙ sunt extra animam affirmatio opposita. Sed consideratio in affirmatione ⁊ negatione ꝑm ꝙ ipse sunt in anima: ⁊ affirmatio quidem ⁊ negatio sunt opposite ꝑm veritatem cum erit intētio predicati in ambobus vna ex omnibus partibus sic etiam intentio subiecti: sed cum non erit vna siue propter communitatem nominis: aut propter aliud ex eis a quibus cauetur in libro sophistice non sunt affirmatio neq; negatio opposite.

B

Ex hoc ꝑtz ꝯtra ponētes ꝓpōnes reales.

¶ Qualis est dispositio in oppositione. Cap. v.

A Quoniam autem est enunciare: ⁊ existens vt non existens ⁊ nō existens vt existens. ⁊ existens vt existens ⁊ nō existens vt nō existens. ⁊ circa ea tēpora que sunt extra presens tempus. Similiter omne contingit qđ quis affirmauerit negare: ⁊ quod negauerit affirmare: quare manifestū est qm̄ omni affirmationi negatio est opposita / ⁊ omni negationi affirmatio: ⁊ si hoc contradictio affirmatio ⁊ negatio opposite. Dico aūt opponi eiusdē de eodē: nō aūt equiuoce ⁊ quecūq; cetera talium determinauim⁹ contra argumentorum sophisticas importunitates. Qm̄ etiā sunt quidē rerū hec vniuersalia: alia vero singularia. Dico B aūt vniuersale qđ in plurib⁹ natū est p̄dicari. singulare vero qđ non: vt homo quidē vniuersale. Callias vero eorū que sunt singularia: necesse est aūt enūciare: qm̄ inest aliquid aut nō inest aliquotiēs quidē alicui q̄ sūt vl'ia: aliquotiens aūt eorū q̄ sunt singularia. Si ergo vl'r enūciet i vl'i: qm̄ est aut nō est / erūt he ꝯrie enūciatiōes. Dico aūt in vl'i fieri enunciationē vl'em: vt est. oīs homo est albus: nullus hō est albus: qñ autē in vl'ibus quidē nō vl'r autē aliqñ he nō sunt contrarie: q̄ autē significant̄ est esse cōtraria. Dico autē nō vl'r enunciare in his q̄ sunt vl'ia: vt est alb⁹ hō nō est alb⁹ hō. cuz em̄ vl'e sit hō: nō vl'r vtitur enunciatione: omnis nāq; nō vl'e sign̄at: sed quoniā vl'r consignificat: in eo vero ꝙ vl'e predicat̄ id qđ est vl'e vl'r predicari nō est verum. Nulla enim affirmatio erit vera / in qua de vl'i predicato / vl'r predicetur: vt omnis hō est omne animal. Opponi aūt affirmationez negationi dico contradictorie: que vl'r significat / idem / ei que nō vl'r: vt omnis homo alb⁹ est: nō omnis homo albus est: sed quidam homo

UVA. BHSC. IyR_118_1

albus est:nullus homo albus est. Cōtrarie vero vlem affirmationē ⁊ vlem negationē:vt omnis homo iustus est:null⁹ homo iustus est. Quocirca has quidē impossibile est simul esse veras:his vero oppositas cōtingit aliquādo in eodē:nō omnis homo albus est:⁊ quidā homo albus est. Quecunq; igitur cōtradictiōis vlium sunt vniuersaliter necesse est alterā esse verā:alterā falsam. Et quecūq; in singularib⁹ sunt:vt est socra. alb⁹ est:socra. alb⁹ nō est. Quecūq; aūt in vniuersalib⁹ nō vlr:nō hec quidē semp vera est:illa vero falsa:simul em̄ verū est dicere:qm̄ est homo alb⁹:⁊ q; nō est hō alb⁹:⁊ est hō ꝓbus: ⁊ nō est hō ꝓbus. Si em̄ turpis est nō ꝓbus est.⁊ est hō pulcher:et nō est hō pulcher:si enim fedus est/nō pulcher est:⁊ si fit aliqd:⁊ nō est. Videre aūt subito incōuenies esse idcirco quoniā vr nō est homo albus simul etiā significare.quoniā nemo est alb⁹:hoc aūt neq; idez significat:neq; simul necessario sunt. Manifestū est autē quoniā negatio vna vni⁹ affirmationis est:hoc.n. idē opz negare negationem qō affirmatio affirmauit:⁊ ab eodē vel de aliquo singularū:vel de aliquo vlium:vel vt vlr:vel nō vt vlr.dico aūt vt est socra. alb⁹: non est socra. alb⁹.si aūt aliud aliqd vel de alio idē:nō est opposita:sz erit ab eo diuersa:huicvero q̄ est omnis hō albus est:illa q̄ est:nō omnis hō albus est:illi aūt q̄ est. aliq; hō alb⁹ est:illa q̄ est. nullus hō albus est:illi q̄ est. hō albus:illa que est. nō est homo albus. Manifestū est ergo:quoniā negationi vni vna affirmatio est opposita cōtradictorie:⁊ q̄ sunt he dictū est. Et quoniā aūt alie sunt cōtrarie:⁊ q̄ sunt he dictū est:vel qñ nō ois vera vel falsa cōtradictio:⁊ quare ⁊ qñ vera ⁊ falsa est. Una aūt affirmatio ⁊ negatio est q̄ vnū de vno signat:vel cū vle vlr vel nō.sili⁹:vt ois hō alb⁹ est:nō ois hō alb⁹ est:est hō alb⁹ nō est hō alb⁹. nullus hō albus est:q̄dā hō alb⁹ est:si albū vnū significat:si vero duob⁹ vnū nomē positū est:ex q̄b⁹ nō est vnū nō est vna affirmatio. Ut si q̄s ponat hoc nomē tunica homini ⁊ equo:⁊ dicat. tunica est alba:hec nō est vna affirmatio:nec vna negatio. Nihil enim differt ab eo qō est dicere:est equ⁹ ⁊ hō alb⁹:hoc aūt nihil differt ab eo qō est dicere.est hō alb⁹.⁊ est equ⁹ albus.si ergo he multa significant:⁊ sunt plures:manifestū est quoniā ⁊ prima vel multa vel nihil significat. Neq; enim aliquid est homo equus:quare nec in his necesse est hanc q̄dē ꝓtradictionē verā:illā vero falsaz cōtradictionē esse.

Capitulum Quintum.

Differentia scōa.d.Et itētiones sūt duob⁹ modis:aut vlis: aut ꝓticularz.i.singularz.Et volo p vlez illā de cui⁹ ꝓpetate ē vt p̄dicet de plib⁹:sicut ē p̄dicatio aialis de hoie ⁊ pe eq;:⁊ reliqs spēb⁹ aial. Et ptic'arē de cui⁹ ꝓpetate ē nō illō:sicut petri ⁊ pauli cui inuit:⁊ cū sit res ita opz de necessitate vt quū iudicem⁹ p affirmationē alicui:aut negationē:vt sit illō iudiciū itētiōi ex itētiōib⁹ singlaribus aut vlib⁹.Demū cū erit itētiōi ex itētiōib⁹ vlib⁹ pculdubio aut sumetur absq; clausura aut cum clausura:⁊ volo per clausurā dictionē omnis aut quidam.deinde cum est accepta cum clausura nō euacuatur quin sit accepta cum clausura vniuersali aut particulari. Et oppositē fm affirmationem ⁊ negatio-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tionē: quarū amborū subiectū est intētio ex intētionib⁹ singularib⁹ nominantur singulares. U.g. Petrus est missus: Petrus nō est missus: ⁊ opposite quarū ambarū subiectū est intētio vl'is absq; clausura nominantur indefinite. U.g. homo est albus: hō nō est albus. Et opposite quarū subiectū est intentio vl'is accepta cū clausura sunt tres: aut vt sit vnaqueq; oppositarū cui adiūgatur clausura vl'is: aut vt sit vnaqueq; ambarū cui ꝯiungat̄ clausura particularis: aut vt ꝯiungat̄ vni ipsarū clausura vl'is ⁊ alij ꝑticularis. ¶ Et ille q̄dē quarū vnicuiq; cōiungit̄ clausura vl'is nominant̄ cōtrarie. U.g. oīs hō est albus: nullus hō est albus. ¶ Et ille quarū vni cōiungit̄ clausura vl'is ⁊ alij ꝑticularis nominant̄ cōtradictorie q̄ sunt duoꝝ modoꝝ: aut fit vl'is ꝯiūcta affirmatiue: et particularis ꝯiūcta negatiue: vt oīs hō est albus: nō oīs hō est albus. aut quidā hō nō est albus: qm̄ negatiua particularis interpretatur his duab⁹ interpretationib⁹. ¶ Aut vt sit ecōuerso. s. q̄ ꝯiungat̄ clausura vl'is negatiue et particularis affirmatiue. U.g. q̄dā hō est albus: nullus hō est albus. ¶ Sz ille quarū vnicuiq; ꝯiungit̄ clausura ꝑticularis nominant̄ subcōtrarie. U.g. q̄dā homo est albus: quidā hō nō est albus. Erūt ergo modi oppositarū ꝑm affirmationē ⁊ negationē sex singulariū indefinitarū ⁊ ꝯtradictoriarū: quarū duo sunt modi ⁊ cōtrariarū ⁊ subcōtrariarū. ¶ Et nō diuiduntur enūciationes ex parte ꝯiūctionis clausure cū p̄dicato: q̄r clausura cū adiūgit̄ p̄dicato est falsa enūciatio aut supflua: ⁊ falsa quidē est: oīs hō est omne aīal: supflua: sicut cū diximꝰ. oīs hō est quoddā aīal. ¶ Et postq̄ stabiliti sunt modi enūciationum dicemus: q̄ singulares diuidūt quidem verū a falso semp: q̄r cū falsa est vna ambarū vera est alia: ⁊ cū vera est vna ipsarū: falsa est alia: ⁊ nō est possibile vt aggregent̄ simul neq; super veritatē: neq; sup falsitatem U.g. Petrus exiuit: Petrus nō exiuit. ⁊ illud est manifestū ꝑm viā inquisitionis. ¶ Et sil'r contradictorie diuidūt verū a falso in oībus materijs: sed cōtrarie diuidūt verum a falso in necessaria ⁊ impossibili sunt ambe false simul in contingēti: ⁊ neq; est pol'e vt sint vere ambe: sz cū vna vera est falsa est alia. ¶ Et subcōtrarie diuidūt verū a falso etiā in necessaria ⁊ impol'i. ⁊ simul vere in ꝯtingēti: ⁊ cū vna est falsa reliqua est vera de necessitate. ⁊ exēplū falsitatis ambarū cōtrariarū in materia ꝯtingēti est sermo noster. oīs hō est albus: nullus hō est alb⁹. ⁊ exēplū veritatis subcōtrariarū est sermo noster. quidā hō est alb⁹: quidā hō non est albus. ¶ Sed indefinite iam possibile est q̄ sint ambe vere simul in materia cōtingēti: ⁊ iam possibile est vt sit iudiciū earū iudiciū ꝯtrariarū: ⁊ causa in illo est: q̄r. a. et. e. qđ stat loco earū in alijs linguis significāt super hoc qđ significāt clausure vniuersales: ⁊ qñq; significāt sup eo qđ significant clausure particulares: cū ergo significāt super hoc qđ significant clausure vniuersales est vis eius: sicut vis cōtrariarū: ⁊ cū significāt sup hoc qđ significāt clausure particulares est vis sicut vis subcōtrariarum: ⁊ illud est quia iam est possibile vt sint vere ambe simul: hō est albus: hō nō est albus: cū significant. a. et. e. qđ significat clausura particularis: ⁊ iā est possibile vt sint false ambe simul quū significēt. a. ⁊. e. qđ significat clausura vniuersalis. Et possibile est quidem vt reperiantur modi harū oppositarū in dispositione qua disponātur ex diuisione sua veri et falsi semper: ⁊ vt sint vere quidā ipsarū simul: ⁊ sint false quedā earum simul: cum obseruatur in eis vt accipiatur affirmationi vni ipsarū negatio vna: ⁊ negationi vni affirmatio vna: cū reliquis conditionibus que dicūtur nō cum accipiatur affirmationi vni plus q̄ vna negatio: ita vt accipiat̄ affirmatiue vniuersali negatiua vniuersalis ⁊ negatiua particularis. Sicut si accipiamus oppositum sermonis nostri: oīs homo est albus: nullus homo ē albus. ⁊ nō oīs homo est albus: aut accipiatur negatiua vniuersalis affirmatiua particularis: ⁊ affirmatiua vniuersalis: ita vt accipiamus oppositum ser

F Quādo clausura additur predicato enūciatio ē superflua aut falsa.

UVA. BHSC. IyR_118_1

monis nostri.nullus hō est albus:quidā hō est albus:ois hō est albus: et est quidē illud ita:qꝛ negatiua vna/quippe est negatiua affirmationis vnius : et similiter affirmatiua est affirmatio vnius negationis.¶Et significatio super illo est ꝙ negatiua quidē negat intentionē predicati eiusdē quā affirmauit affirmatiua a re subiecta eiusdē cui affirmauit affirmatiua equaliter : siue sit illud subiectū ex intētionibus singularibus aut ex intētionib⁹ vniuersalibus cui iūgitur clausura vniuersalis aut particularis:qm̄ si est predicatū in affirmatione ⁊ subiectū in ea:preter subiectū in negatione est illi affirmationi negatio alia:atqꝫ illi negationi affirmatio alia:⁊ affirmatio ⁊ negatio erit vna cū erit id qđ significat dictio p̄dicati ⁊ subiecti in ambobus vnius intētionis equaliter.siue subiectū sit intētionis vniuersalis aut particularis siue cōiungatur cū intētione vniuersali/clausura vniuersalis: aut nō ꝯiūgat̄ cū ea.U.g. ois hō est albus:nō ois hō est albus:hō est albus:hō nō est albus: cū ponim⁹ ꝙ homo ⁊ albus significent sup̄ vnā intētionem:si aūt subiectū ⁊ predicatum nō significēt sup̄ vnam intētionem nō est affirmatio neqꝫ negatio vna.U.g.si fuit ponēs nomē vnū hoī ⁊ equo:ꝙ sit.U.g.tunica:⁊ dicat tunica est alba: tunica nō est alba:nō erit hec affirmatio vna:neqꝫ hec negatio vna. ¶Et illđ est qꝛ sermo noster:tunc tunica est alba:significat sup̄ duas affirmationes: qm̄ significat sup̄ hoc qđ significat:hō est albus:⁊ equus est albus:q̄ sunt due enunciationes ⁊ nō vna.⁊ sil'r sermo noster.tunica nō est alba: significat sup̄ duas negationes que sunt sermo noster.equus nō est albus:⁊ hō non est albus:⁊ illud quidē est ita:ꝓpterea qꝛ fuit dictio equiuoca que est sermo noster tunica: ⁊ ꝓpter hoc enūciatio cuius subiectū aut predicatū aut ambo simul est nomē equiuocū nō est vna:sed enūciationes sunt multe:quarū numerus est numerus intētionū quas significat nomē equiuocū:⁊ cū hoc sit ita:ergo oppositarū que erūt ex hmōi enūciationib⁹ nominū equiuocorū.s. cōtradictoriarū et singulariū nō opꝫ vt sit vna duarum vera ⁊ altera falsa:⁊ dicet̄ in eo ꝙ veniet post qn̄ erūt enūciationes:quarū subiectū ⁊ predicatū est pluriū intētionum enūciatio vna:⁊ qn̄ nō erūt.¶Sic ergo opꝫ ꝙ tres dispōnes cōditionētur in oppositis:⁊ tūc inueniūtur:sicut disposuim⁹:vna quarū est ꝙ sit predicatum ⁊ subiectū in ambabus:vnū ex oīb⁹ partib⁹:nō ꝙ sit acceptū ī vna earū ꝑm vnā partē:⁊ in alia p̄ter illā partē.¶Et scđm est vt sit affirmatio in ambabus vna et negatio vna.¶Et tertia est vt ponat̄ oppositum affirmationi vni negatio vna.Ergo iam ostēsum est ex hoc quando erūt opposite:⁊ quot sunt modi oppositarū:⁊ qualis est earum dispositio in oppositione.

Numerus enūciationū equiuocarū ē ꝑm mā intētionū:q̄s significat nomen equiuocum.

¶Capitulum sextum.

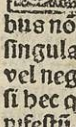

In his ergo/⁊ que sunt ⁊ que facta sunt necesse est affirmationem vel negationem veram vel falsam esse. Et in vniuersalibus quidem/vt vniuersaliter semp̄ hāc quidē verā:illā vero falsam esse.et in his que sunt singularia:quēadmodū dictū est.in his vero que in vniuersalibus nō vniuersaliter dn̄r non est necesse:dictū est aūt et de his. In singularibus vero ⁊ futuris non similiter.nam si omnis affirmatio vel negatio vera vel falsa est.et omne necesse est vel esse vel nō esse: si hec quidē dicat futurum aliquid:ille vero nō dicat hoc idē. Manifestū est/qm̄ necesse est verū dicere alterū ipsorum.si omnis affirmatio vera vel falsa est:vtraqꝫ enim non erunt simul in talibus. Nā si verum est dicere quoniam est album : vel non album : necesse est

UVA. BHSC. IyR_118_1

album esse: vel non esse: ⁊ si est album vel non esse album verum est vel affirmare vel negare: ⁊ si non est mentitur: ⁊ si mentitur non est. quare necesse est aut affirmationem aut negationem veram esse vel falsam. Nihil ergo necꝫ est necꝫ fit: necꝫ ca ꝫ necꝫ vtrūlibet. necꝫ erit nec non erit: sed ex necessitate oīa: ⁊ non vtrūlibet: aut enim qui dicit verus est: aut qui negat: similiter ēm vel fieret vel nō fieret. Vtrūlibet enim nihil magis sic vel nō sic se habet aut habebit. Amplius si est albū nunc verum erat dicere primo qm̄ erit albū: quare semper fuit verū dicere quodlibet eorum que facta sunt qm̄ erit. ꝙ si autē verū fuit dicere qm̄ est: vel erit: nō pōt hoc nō esse: vel nō futurū esse. Qō aūt nō pōt nō fieri: impossibile est nō fieri: ⁊ qō impoſe est non
B fieri: necesse est fieri: oīa ergo q̄ futura sunt necesse est fieri. Nihil igi tur vtrūlibet necꝫ casu erit: nā si casu: nō ex necessitate. At vero nec qm̄ verū est neutrū cōtingit dicere: vt qm̄ necꝫ erit necꝫ non erit: pri mū ēm cū sit affirmatio falsa erit negatio nō vera ⁊ cū hec sit falsa cō tingit affirmationē esse nō verā. Et ad hec si verū est dicere quoniā albū est ⁊ magnū: opz esse vtrūꝫ. si ꝯo erit cras opz esse cras. si au tē necꝫ erit necꝫ nō erit cras: non erit vtrūlibet: vt est nauale bellum: oporteret ēm necꝫ fieri nauale bellū cras: necꝫ non fieri nauale bel lum. Que ergo cōtingūt in cōuenientia hec sunt ⁊ alia ꝟmōt: si oīs affirmationis ⁊ negationis: vel in vniuersalib⁹ dictis vt vniuersali ter: vel in his que sunt singularia necesse est oppositarum hanc qui dem veram esse: illam vero falsam: nihil autem vtrūlibet esse in his que fiunt: sed oīa esse vel fieri ex necessitate: quare nō oportebit necꝫ consiliari: necꝫ negociari. qm̄ si hoc facimus erit hoc. si vero nō hoc nō erit hoc. Nihil enim prohibet in millesimū annū hūc quidē dice re hoc futurū esse: illū vero nō dicere. quare ex necessitate erit quod libet eorū: qō verū erat dicere tunc. At vero nec hic differt si aliꝗs dixerit contradictionē / vel non dixerit. Manifestum est ēm / qm̄ sic se habent res: vel si hic quidem affirmauerit: ille vero negauerit: nō enim ꝓpter negatū esse vel affirmare esse / erit vel non erit: nec i mille simum annum magis q̄ꝫ in quātolibet tempore: quare si in omni tēpore sic se habebat / vt vnum dicatur vere necesse erat hoc fieri: et vnūquodꝫ eorū q̄ fiunt sic se habebat semper: vt ex necessitate fie ret. quando ēm vere dicit q̄s quoniā erit nō pōt nō fieri: ⁊ qō factū est verum erat dicere semper quoniā erit. qō si hec nō sunt possibi lia: videmur enim esse principiū futurorū ⁊ ab eo qō cōsiliamur atq; agimus aliquid. Et quoniā est oīno in his que nō semp agunt esse possibile vel nō esse: similiter in quib⁹ vtrūꝫ cōtingit esse ⁊ non esse: quare et fieri et non fieri: ⁊ multa nobis manifesta sunt sic se haben tia: vt quoniā hāc vestē possibile est incidi ⁊ non incidetur: ſz prius exterit. Similiter autē ⁊ nō incidi possibile est: nō enim esset eā p⁹ exteri: nisi possibile esset non incidi. quare et in aliis futuris genera-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tionibus que ꝑm potentiam hmõi dicuntur: manifestũ est igit quoniã non oia ex necessitate vel sunt: vel fiunt: sed alia quidẽ vtrũlibet et nõ magis affirmatio ꝙ negatio erit vera vel falsa. alia vero mãgis quidẽ ⁊ in plurib⁹ habẽt alterũ: sed cõtingit fieri alterũ: alterum vero minime. Igitur esse qõ est qñ est: ⁊ nõ esse qõ nõ est qñ non est necesse est: sed nõ qõ est necesse est esse: nec qõ nõ est necesse est non esse: nõ enim idem est: et simplr esse necessario qñ est: ⁊ simplr esse ex necessitate. Similiter aũt ⁊ eo qõ nõ est: ⁊ in cõtradictione eadẽ ratio est. esse quidẽ vel nõ esse omne necesse est: ⁊ futurũ esse vel nõ esse nõ tñ diuidentẽ dicere est alterum necessario. Dico autẽ necesse est esse futurum bellum nauale cras: vel non futurũ esse: sed nõ futurũ esse cras bellũ nauale: neqꝫ necesse est non futurum esse: futurũ autẽ esse/vel nõ esse necesse esse. Quare quoniam oꝛationes similiter ve re sunt quẽadmodũ ⁊ res manifestũ est: quoniã quecũqꝫ sic se habẽt vt vtrũlibet sint ⁊ cõtraria ipsoꝝ suscipere que necesse est similiter se habere ⁊ contradictiones qõ cõtingit in his que nõ semp sunt: et non semper non sunt: horum enim necesse est alteram partem cõtradictionis veram esse vel falsam: non tantum hoc vel illud: sꝫ vtrũlibet: ⁊ magis quidẽ alterã verã non tamẽ iam verã vel falsam. Qua re manifestũ est: qñ nõ est necesse omnis affirmationis ⁊ negatiõis oppositarum: hanc quidem veram: illam vero falsam esse. Neqꝫ eñ quẽadmodum in his que sunt sic se habẽt etiã in his que non sunt possibilibus: tamen esse vel non esse: sed quẽadmodum dictũ est.

¶Capitulum sextum.

Dicimus ꝙ harum oppositarum que diuidunt verus et falsum semper in omnibus materijs sunt singulares et contradictorie in rebus quidem inuentis in tempore presenti et inuentis in preterito. oportet ergo de necessitate ꝙ sit diuisio ipsarum inter verum et falsum: ita vt sit vna duarum in seipsa vera et altera falsa: siue equaliter sciamus veram a falsa siue non sciam⁹: et illud est: quia esse petrum inuentum nunc: aut non inuentum: manifestum est per se ꝙ vnus horum sermonum de necessitate est verus et alter est falsus: siue complete sciamus veritatem et falsitatem: aut non cum sit complete inuẽtionis in seipso. Et similiter est res in rebus preteritis et in reb⁹ necessarijs: in quibus non conditionatur in inuentione earum tempus: sed rerum quidẽ inuentarum in tempore futuro que sunt res possibiles non est diuisio in verum et falsum ꝑm complementum in seipsis: et illud est ꝙ res in huiusmodi oppositis in hac materia non euadunt a diuisione quidem vt sint diuise in veritatem et falsitatem: aut non: et si sunt diuise in veritatem aut falsitatẽ illud est ꝑm complementum aut preter complementum: et si sint non diuise in verũ et falsum: aut sunt quidem ambe composite: vere simul aut false simul: aut inuenitur in ambab⁹ vtrũqꝫ simul. Si ergo ois affirmatio ⁊ negatio diuidit verum a falso ꝑm cõplemẽtum in se oportet in oi re ꝙ sit inuẽta aut nõ inuenta: oportet ergo ꝑm hoc quod cum dicit homo de re aliqua de rebus futuris ꝙ

UVA. BHSC. IyR_118_1

erit ꝛ dicit alius ꝙ nō erit: ꝙ sit vnus duorū sermonū verus ꝛ alter falsus: et illud est: qꝛ nō est poꝛe vt vnumquantur due res simul. ſ. esse ꝛ nō esse: ꝛ est q̄dē natura inuēti entis ſequēs sermonē verū: ꝛ sermo verus ſequēs ipsum: q̄m ſi dicit. hō de re quadā ꝙ est alba: ꝛ est veridicus: opz ꝙ extra animam res sit alba: et ſi est falsus opz ꝙ sit nō alba. ꝛ ſi est sermo noster. ꝙ ipsa nō est alba ꝛ est verus: opz ꝙ sit extra animā nō alba: ꝛ ſi est falsus opz vt sit extra animā alba: ſi ſit est cōuersum huius. et est qꝛ ſi res est extra animā alba: opz ꝙ sit sermo verus de eo ꝙ est alba: ꝛ falsus ꝙ nō alba: ꝛ ſi est res extra animā nō alba: sermo verus in ipsa est ꝙ nō est alba. ꝛ falsus qđ est alba. ergo ſi affirmatio ꝛ negatio ſeparāt verū a falso in rebus futuris dicēdo: ꝙ vna earū sit perfecte inuētionis in se. ergo ꝛ res future necessarie sunt in inuentione earū. ¶ Et nō erit hic aliquid inuētum per accidēs ꝛ preter causam cōpletam: ꝛ nō inuenietur aliqđ de quo dicaꝝ vt sit poꝛe ꝙ sit ꝛ ꝙ nō sit. sed erit esse rei ꝛ non esse necessario: ꝛ illud est necessariū ex sermone veri ꝛ falsi in vna oppositarū cōpletū in se: ꝛ illud quia non transit vt creat ex ipsis ad inuētionē illud qđ nō est verū ex affirmatione fit aut negatione: qꝛ ſi trāsit illud nō est verū in vna oppositarū perfecte inuētionis in se: ꝛ quū nō fit verū in vna oppositarū perfecte inuētionis in se erit possibile esse rei ꝛ nō esse eius ꝑm exemplū vnū: ꝙ quēadmodū cū est possibile esse rei aut nō esse eius super exēplum vnū nō erit verū ꝛ falsum: in oppositis dictis de eis perfecte inuētionis in se: ꝛ nō erit res in affirmatione magis q̄ꝫ in negatione: neq; in negatione magis q̄ꝫ ipsa sit in affirmatione: ꝛ nō fit sic ꝓpter affirmantē illa: neq; ꝓpter negantē: Et opus est ꝑm hoc ſi sit aliquid ex reb⁹ albū in aliquo tēpore: ꝙ sit sermo in eo ꝓius q̄ꝫ fiet albū sermo verus et necessarius: et similiter erit sermo in omni re futura anteq̄ꝫ sit ꝙ erit sermo verus: quēadmodū est in ea in instanti ſui esse: donec sit veritas sermonis ꝙ ipꝫ est inuentū in inuēto presenti: sicut veritas sermonis ꝙ ipsum erit in futuro ergo cū sit illud ita nō est possibile vt in re possibili ꝙ est nō inuentum nunc. et dicitur in ea ꝙ inueniet ꝙ nō inueniaꝝ: ꝛ illud qđ est nō poꝛe quin inueniatur: impoꝛe est ꝙ nō inueniaꝝ: ꝛ illud qđ impoꝛe est quin inueniaꝝ: opz ꝙ inueniatur: ꝛ qđ opz est necessariū in essentia. oia ergo sunt necessarie inuētionis. Cū ergo sit ita nō est hoc aliqđ qđ renoueꝝ per accidēs: neq; aliquid paratū vt sit ꝛ nō sit. ꝛ illō est ꝙ illud qđ renouaꝝ p accidēs est ꝑm hāc dispositionē. ſ. qꝛ esse ei⁹ nō est opportunū necessariū: quēadmodū id cuius esse: aut est non esse: opportunū de necessitate: ꝛ nō renouatur p accidēs: ꝛ etiam non transit vt dicamus ꝙ affirmatio ꝛ negatio aggregenꝝ in rebus futuris donec sint vere simul: ꝛ nō auferunꝝ ab eis donec sint ambe falſe simul. U. g. vt sit sermo noster in aliquo qđ est possibile: vt sit: ꝛ sermo noster: impoꝛe ꝙ sit: sint veri simul aut falſi simul: q̄m ſi essent falſi simul sequeretur ex hoc ꝙ nō sint contradictorie diuidētes verum a falso in omnibus rebus: ꝛ hoc est cuius cōtrariū iam ostensum est: ꝛ similiter sequitur: ſi sint ambo simul veri ꝛ etiā qꝛ sequiꝝ: ſi fuerint ambo veri simul: vt sit aliqđ inuētū ꝛ priuatū simul: qđ est impossibile: cū hoc ꝙ auferꝝ etiā nā poꝛis: et ſi essent ambo falſi simul sequiꝝ aliqđ vt sit non inuentū: neq; priuatū. Et hoc est qđ sequiꝝ ex impoꝛi ſi posuerim⁹ oppositas que diuidūt verū a falso in oibus materijs diuidētes ea ꝑm cōplementū in rebus futuris aut nō diuidētes: ſed sint vere simul aut falſe simul. Et est manifeſtū ꝙ sequunꝝ repugnantie multe ad ſublationē nature possibilis: ꝛ positionē noſtrā ꝙ res future oēs sunt necessarie. Quarū prima est ꝙ destruiꝝ cogitatio ad auferendū aliqđ vt nō cadat: aut donatus ad bonū vēturū esse qđ apparet homini ꝙ ſi faciat illud qđ opz erit illud qđ opz: ꝛ ſi nō faciat qđ opz nō erit qđ opz: res falsa ꝛ credulitas corrupta donec cōſequaꝝ hec repugnantia: ꝙ ſi videt homo aliquis in aliquo renouabili: ꝛ iudicat ꝙ illud renouabiꝝ in decē

milibus

UVA. BHSC. IyR_118_1

millibus annorum. U. g. ꝛ incipat in numeratione causaruꝫ affirmationis renouationis illius ꝛ esse eius in hac distãtia longa: si viuat in ea homo ꝛ videat alius in hac distantia impossibilitatẽ renouationis eius: ꝛ speculetur in toto isto tpe in numeris causarũ que prolabẽt renouationẽ eius erit actio vniuscuiuscꝫ ipsorũ inutilis ꝛ vana ꝛ cogitatio cadens sine intentione: ꝛ illud est qꝛ verũ ipsorũ duorũ in se opꝫ de necessitate vt sit inuẽtũ: equaliter cogitet vnus ipsorũ in disturbatione illius: ꝛ alius in essentia ipsius: aut nõ cogitet aliqs ipsorũ in illo: qm̃ opꝫ ꝑm hoc qꝛ nõ sit volũtas cã renouatiõis alicuius rei: sed oia currant cursu eorum per nãm: ꝛ ꝑm qꝛ est eis ex vna duarum cõtradictoriarũ. ꝛ nõ si nõ videns videt in inuẽtione rei ex illo: aut ꝓhibeat in inuentione ipsius: ꝛ erit iudicium illius qui videt in decem milibus annorum iudicium: illius qui videt in ea tẽpore paruo quodcũqꝫ sit tẽpus. Sed erit iudiciũ eius iudicium illius qui non videt in ea penitus: ꝛ hec omnia sunt in fine repugnãtie ꝛ diuersa ab eo in quo creati sumus: ꝛ illud est quod nos videmus quod hec sunt res renouationis: quarũ principiũ est cogitatio ꝛ acceptio desiderij ad ipsa. Jamqꝫ apparet etiã in rebus que fiunt qꝛ in eis sunt res que ꝑm suam nãm sunt apte: vt sit ex eis aliquid: ꝛ suum oppositũ equaliter. s. qꝛ est possibile vt qꝛ sint ex eis res aut nõ sit ꝑm equalitatẽ: ꝛ hoc ex pte agẽtis ꝛ recipiẽtis simul. ¶ Et exemplũ illius est: qꝛ pol̃e est vt vestis dilanietur: sed anteqꝫ ꝑueniat ei inueteratio: ꝛ iam pol̃e est in ea qꝛ non dilanietur: sed inueteretur: ꝛ illud est qꝛ pol̃e est harũ duarũ intentionũ in veste ꝑm equalitatẽ ex parte agẽtis ꝛ recipientis: ꝛ sic currit res in oibus rebus generatis in hac mã in qbus est hec spes pol̃itatis: ꝛ potẽtie. ¶ Et cũ sit hoc ita manifestũ est qꝛ ñ sunt oẽs res necessarie: sed apparet qꝛ res sunt duobus modis: aut necessarie: aut pol̃es ꝛ pol̃es sunt tribus modis: aut pol̃es ꝑm equalitatẽ in qbus nõ est inuẽtio rei digniorꝫ priuatiõe eius: neqꝫ priuatio est digniorꝫ inuentione ipsius: aut sunt plures ꝑm plurimũ: ꝛ sunt in quibus est vnũ oppositorũ dignius vt sit cꝫ scõz in inuẽtione: ꝛ erit renouatio secũdi ꝑm minus: ꝛ huius generis inueniuntur due spẽs simul ex pol̃i. s. qꝛ est ꝑm plus: ꝛ que est ꝑm minus: ꝛ necessariorũ q̃ sũt necessarie absolute: ꝛ sunt ille res inuente semper aut priuate semper ꝛ necessarie nõ absolute: ꝛ sunt res inuẽte necessario in tpe quo est eaꝫ essentia: aut res quarũ priuatio est necessaria in tpe quo sunt priuate: ꝛ iste sunt duorũ modorum: aut res quarum predicata sunt necessarie inuẽtionis in suis sbtis: dum durãt sbta eorũ inuẽta. U. g. inuẽtio rõis hoi cuidã cum inuenitur ille homo: aut res priuate dum durãt sbta earũ nõ inuẽta: ꝛ res qdẽ inuẽte dũ durãt ipse inuẽte. U. g. inuẽtio hois dum durat inuẽtus: ꝛ cũ sint he diuisiones vere inuẽti: ꝛ opꝫ vt sit partitio negationis ꝛ affirmationis: ad verũ ꝛ falsum cõiunctus ei qđ est inuẽtũ extra aiam. Manifestũ est ergo qꝛ ꝓpones de futuro que separant verũ a falso: in oibus materijs ipse qđ diuidũt verũ a falso in modis rerũ necessariarũ ꝑm cõplemẽtũ in se. s. super hoc qꝛ verus illorũ duorũ ꝛ falsꝰ cõpletur in se extra aiam: ꝛ si nõ cõpleatur nobis scia ipsorũ: ꝛ ignotemꝰ quo sit res in eo: sed in mã quidem cõtingẽti in rebus futuris: ꝛ ipse diuidũt verũ a falso: ꝛ illud est qꝛ opꝫ vt inueniatur vna duarum cõtradictoriarum in eo futurũ: sed nõ determinate in se verũ: sed ꝑm qꝛ sunt in nã ipsarũ ex priuatione determinationis sic sunt ipse apud nos: ꝛ ꝓp hoc nõ est pol̃e vt determinetur in hoc genere scia: cũ ipsa sit res ignota: vnde pol̃e qđ est ꝑm plus ꝛ nõ advtrũ libet vna quidẽ oppositarũ dignioꝫ est qꝛ sit vera cꝫ scõa: cum sit essentia eius dignioꝫ cꝫ nõ essentia: ꝛ in hoc gñe pol̃e est vt cõpleat scia in renouatiõe renouãdi añ ipsius renouationẽ. s. in renouatiõe: de cuius ꝓprietate est vt renouetur ꝑm plus. Cõprehẽdit ergo oia oppositа: de quorũ duorũ ꝓprietate est vt diuidãt verũ a falso in rebus futuris in mã cõtingẽti: nõ ꝑm cõplemẽtũ: sed in

UVA. BHSC. IyR_118_1

cōtingenti q̄dem illo qd̄ est ꝑm equalitatē: nō est vnū oppositoruz dignius vt sit verū q̄ aliud: sed in eo q̄ est pol'e ꝑm plus vnū q̄dē oppositorū dignius est vt sit verū q̄ aliud: ⁊ in contingenti q̄dē ꝑm minus vt sit falsum vnū oppositorum dignius est q̄ scd̄m. ¶ Jam ergo manifestū est ex hoc qūo diuidūt opposita verū ⁊ falsum in oibus rebus: ⁊ illud in eis de quarū ꝓpriētate est vt diuidāt verū a falso semper: et ipsa sunt contradictoria et singularia.

¶ Incipit liber secundus Perihermenias Aristotelis.

¶ Capitulum primum.

A Quoniam aūt est affirmatio de aliquo significans aliq̄d: hoc autem est vel nomen vel innominabile. vnum autez opz esse et de vno id quod est in affirmatione. nomē aūt dictū est et innominabile prius. nō homo enim quidem nomen non dico: sed nomen infinitum: vnuz enim significat quodāmodo et nomen infinitum: quēadmodū et non currit: nō verbū dico: sed infinitum verbū. Erit igitur oīs affirmatio vel negatio ex nomine et verbo: vel ex infinito noīe ⁊ verbo: preter verbū autem nulla affirmatio vel negatio est: est enim vel erit vel fuit vel fit: vel quecūq; alia hmōi verba ex his sunt que sunt posita. Cōsignificant em̄ tempus quare prima est affirmatio et negatio. Est homo: Non est homo. Deinde. Est non homo: non est non hō. Rursus est oīs hō. nō est oīs hō. est oīs nō homo. nō est oīs nō hō. et in extrinsecis tēporibus eadē rō est. Quādo aūt est tertiū adiacēs predicatur dupl'r/dicuntur oppositiones. Dico aūt vt est iustus hō est tertium adiacere nomen. vel verbū in affirmatiōe: quare ꝓpter hoc quatuor erūt ille: quarū due quidē ad affirmationem et negationem sese hn̄t ꝑm cōsequētiā vt priuationes. due vero minime. Dico autez qm̄ est aut iusto adiacebit: aut nō iusto: quare ⁊ negatio quatuor igit' erunt intelligimus vero qd̄ d'r ex his que subscripta sunt. est iustus homo huius negatio est. non est iustus hō: est nō iust⁹ hō. huius negatio est. non est non iustus hō. est em̄ hoc loco et nō est iusto ⁊ non iusto adiacebit. Hec igitur quēadmodū in resolutorijs dictum est sic sunt disposita. Sil'r aūt se habebit et si vl'is noīs sit affirmatio: vt oīs est hō iustus. negatio huius. nō oīs est homo iustus: oīs hō est non iustus. nō oīs est hō non iustus: sed non sil'r angulares cōtingit veras esse: contingit aūt aliqñ. he due igitur opposite sunt inuicem. Alie autem habent ad id quod est nō homo quasi ad subiectum aliquid additum: vt est nō iustus non homo: non est iustus non homo est non iustus non homo non est iustus non homo est non iustus nō homo non est iustus non homo. ¶ Plures aūt his non erunt oppositiōes he autem et sine illis ipse ꝑm se erunt: vt vtētes eo nomine quod est non homo: in his vero in quibus est non conuenit: vt in eo quod est currere vel ambulare in his idem faciunt sic posita ac si est adderetur: vt est currit omnis homo: non currit omnis homo: currit omnis

UVA. BHSC. IyR_118_1

non homo:non currit omnis nō homo:non enim dicendum est.non omnis homo:sed non negatio ad id quod est homo addēda est:ois enim non vl'e significat:sed qñ vl'. Manifestū est aūt ex eo quod est currit hō:non currit hō:currit non hō:non currit non homo. hec ergo ab illis differunt:eo q vl'e non sunt. Quare ois vel nullus nihil significant aliud nisi/qñ vl'e de nomine:vel affirmāt vel negant:alia aūt eadem opz apponi/qñ vero cōtraria est negatio et que est.oē aial ē tustū.illa que significat:qñ nullū aial est tustū:he quidē manifestuz est qñ nunqz erunt neqz vere simul:neqz in eodē. His vero oppositē erūt aliqñ vt aliquod aial tustū est:et non omne aial tustū est:sequitur vero he eā quidē que est nullus hō est iustus:illa que est.ois hō est nō iustus:illā nō que est:aliquis hō iustus est opposita: qñ non omnis est homo nō tustus:necesse est enim aliquē esse. Manifestuz est autē qñ in singularibus q̄dem si si est verū interrogatū negare: qñ et affirmare verū est:vt putas ne Socra. sapiens est.nō Socra. igitur non sapiens:in vl'ibus vero nō vera q̄ sil'r ō:: vera aūt negatio est:vt putas ne omnis homo sapiēs est:nō ois igit homo nō sapiēs est:hoc enim falsum:sed nō igitur ois hō sapiens est vera est:hec autem opposita est:illa vero contraria:p̄m vero infinita contra tacētes nomina vel verba:vt in eo qō est nō hō vel nō tustus quasi negationes sine nomine et verbo esse videbuntur:sed non sunt: semper enīz vel veram esse vel falsam necesse est negationem. Qui vero dixit.nō homo nihil magis de hoie:sed etiam minus quidē verus vel falsus fuit:si non aliquid addat:significat autem.est ois non homo tustus nulli illarū idē.nec huic negatio opposita ea que est:non ois nō hō tustus.illa vero que est ois homo non tustus non hō illi que est nullus est tustus non hō idem significat. Transposita vero noia ꝛ verba:idē significāt:vt est albus homo:et est hō albus.nam si hec non est eiusdem multe erūt negationes:sed ostensum est q̄ vna vnius ē: eius enim que est:est albus hō:negatio est:nō est albus homo:eius vero que est:est hō albus.si non eadem ē ei que ē: est albus hō.erit negatio:vel ea que ē.nō ē albus nō hō:vel ea q̄ est:nō est hō albus. sed altera q̄dē est negatio eī⁹ que ē:est nō hō albus. Alia vero eius que est:est homo albus:quare erunt duevnius:qñ igitur transposito nomie vel verbo eadem fit affirmatio et negatio manifestum est.

Capitulum primum.

Post enūciationū quedā sunt binarie:et sunt ille quarū predicatum est verbum:et quedam trinarie:ꝛ sunt ille quarū p̄dicatū est nomē.et noiantur q̄dē ille quarū p̄dicatū est verbum binarie:q̄ sunt composite ex p̄dicato et subiecto tm. et nominantur ille quarum predicatum est nomen trinarie:q̄ sunt composite ex subiecto et verbo coniunctiuo et predicato.et est nomen ꝛ verbū ex quibus componuntur enunciatiōes:aut determinato aut nō determinato.

UVA. BHSC. IyR_118--1

Manifestū est ergo ꝙ oīs enunciatio binaria est composita aut ex noīe finito i.terminato et verbo finito. sicut sermo noster.hō inuenit̄.aut ex noīe infinito ⁊ verbo infinito:sicut est ſmo noster.nō hō nō inuenit̄.aut ex noīe finito ⁊ ꝟbo infinito : sicut sermo noster.hō nō inuenit̄ aut ex nomine infinito et verbo finito sicut sermo noster nō homo inuenitur.Uerū verbū infinitū nō currit consuetudo vt agat̄ in silibus his enūciationibus.s.binarijs:et illud est.s.qꝛ non discernitur in eis locus partis negatiue et ꝑtis declinationis:cū sit locus ꝑtis negatiue in ipsis idē locus ꝑtis declinatiōis:⁊ ꝓpter hoc nō inuenit̄ in linguis in quibus agunt̄ declinate enunciatio binaria in qua sit verbū infinitū:⁊ propter hoc cadūt ex modis istis enunciationū quatuor:duo modi.modꝰ in quo est p̄dicatū ⁊ sb̄m infinitū.⁊ modus in quo p̄dicatū ē infinitū:et remanēt duo modi:erūt ergo oppositiones q̄ sunt in eis due ⁊ ꝓpōnes quatuor. Cum ergo multiplicauerimꝰ hmōi duas cōbinatiōes oppositionū in sex paria oppōnum p̄cedentiū erūt oppōnes in enūciationibus binarijs duodecim:⁊ enūciatiōes 24.et qꝛ in vnaquaqꝫ enūciationū binariarū:aut est verbū significans cū tpe p̄nti aut futuro aut p̄terito:cū ergo multiplicauerimꝰ hec tria in.24. enūciationes:erūt enūciatiōes inuēte in isto gn̄e septuaginta ⁊ due enūciationes:et erūt oppōnes.36.Si ergo multiplicauerimus eas in tres materias que sunt contingentes et necessaria et impolis erūt ꝓpōnes aggregate ex eis ducēte ⁊ sexdecim.¶Sed enūciatiōes q̄dē trinarie sunt duplum enunciationum binariarum:et oppositiones earum sunt duplum opppositionum ipsarum:⁊ illud est qꝛ ꝓueniūt ex modis quatuor oppōnū.s.modis in quo erit nomē subiecti ⁊ nomē p̄dicati finitū:⁊ est q̄ scit̄ ꝑ simplicē:sicut sermo noster.hō inuenit̄ iustꝰ hō nō inuenit̄ iustꝰ:et modꝰ in quo erūt ābo noīa infinita:sicut ſmo noster.nō hō inuenit̄ nō iustꝰ:nō hō nō inuenit̄ nō iustꝰ:⁊ duo modi reliq̄.s.quorū vnꝰ est finitꝰ ⁊ aliꝰ infinitꝰ:⁊ illd̄ est vt sit sb̄m aut p̄dicatū et eorū oppositi.¶Et enūciatiōes trinarie quarū sb̄m est nomē finitū ⁊ p̄dicatū eorū:aut nomen finitū aut infinitū cū cōponunt̄ cū ip̄arū oppositis in figura hn̄te quatuor latera ⁊ ponunt̄ opposite ipsarū sup̄ duo latera in latitudine tabule:⁊ nō opposite sup̄ duo latera que sunt in lōgitudine tabule:ita vt sit affirmatiua simplex cū negatiua declinata sup̄ latꝰ vnū:et negatiua simplex cū affirmatiua declinata sup̄ latus vnū:etiā inuenit̄ dispō enūciationū declinatarū cū simplicibus in consecutiōe:sicut dispō enūciationū priuatiuarū cū simplicibus in cōsecutiōe: ⁊ nō inuenit̄ dispō priuatiuarū ex declinatis:sicut dispō declinatarū ex simplicibꝰ:et est in oībus modis oppōnū sex.Et volo in enūciationibꝰ priuatiuis hic enunciationes:quarū predicatū significet p̄uationē cuiꝰ p̄cessit descriptio:sicut sermo noster:hō est ignorās:aut significat ignobiliꝰ duorū ꝯtrariorum vt sermo noster:hō est iniquus.Cōsideremꝰ ergo de hoc p̄mo in indefinitis.⁊ ponamuꝰ eas in figura hn̄te quatuor latera sicut cōditiōauimꝰ:⁊ ponamꝰ etiā p̄uatiuas sibi sub declinatis:sicut si posuimꝰ declinatas cū simplicibus:⁊ illud vt addamus figure hn̄ti tria latera figuram aliā ꝯfiguratam prime figure in vno laterū ipsius.U.g.qꝛ nos ponemus figurā.a.b.g.d.et ponamꝰ figurā eis cōtinuā g.d.e.z.et ponamꝰ latꝰ.a.b.affirmatiuā simplicē et oppositā eius:q̄ sunt.homo inuenitur iustus:hō non inuenitur iustus.⁊ super latus.g.d.negatiuā declinatā et eius oppositā:q̄ sunt.hō nō inuenit̄ non iustus:hō inuenit̄ nō iustꝰ et sup̄ latꝰ.e.z.negatiuā priuatiuā et eiꝰ oppositā: q̄ sunt:hō nō inuenit̄ iniustꝰ:hō inuenitur iniustus.Cū ergo cōsiderant̄ he enūciatiōes ſm hanc positionē inueniuntur ille que sunt super latera ipstus in latitudine linee non consequentes:quia sunt opposite.Jamqꝫ sciuisti in eo quod precessit dispositiones ipsarum in oppositione:et cum consideratur id q̄d est sup̄ latꝰ ipsius in longitudine tabule inuenitur negatiua declinata consequens in veritate affirmatiuam

UVA. BHSC. IyR_118_1

simplicem:et nõ cõuertitur res in eis.et illud est quia cum verus est sermo noster.homo inuenit iustus.verum est dictũ nostrũ:homo nõ inuenitur nõ iust⁹: ⁊ hoc qꝛ iustus nõ est nõ iustus:⁊ nõ sequitur cũ verũ est dicere homo nõ inuenitur nõ iustus vt sit verũ dictũ nostrũ.homo inuenitur iust⁹:qꝛ dictũ nostrũ homo non inuenit non iust⁹.est verũ de hoĩe iusto et de hoĩe nõ disposito per iustitiam:neq; per iniustitiã qui est paruulus:et de hoĩe non ciuili.ergo negatiua declinata cõioris est veritatis q̃ affirmatiua simplex:ꝓpterea qꝛ ipsa est vera de tribus et affirmatiua simplex de vno:sed cũ inuenit cõe nõ sequit vt inueniat proprium: sicut sequitur ex inuentione ꝓprij inuentio cõis.U.g. aĩal ⁊ hõ.hõ nãq; cũ inuenit:inuenit aĩal:sꝫ non sequit vt cum inuenitur animal inueniatur homo:et negatiua quidẽ simplex cũ affirmatiua declinata inuenitur in veritate ꝑ conuersum huius.s.negatiua simplex sequitur affirmatiuam declinatam et non cõuertitur:⁊illud est qꝛ negatiua simplex cõioris est veritatis q̃ affirmatiua declinata: cũ sit dictũ nostrũ homo nõ inuenit iustus verũ de crudeli et de hoĩe q̃ nõ est iustus neq; iniust⁹:q̃ est nõ ciuilis et de ꝑuulo sed dictũ nostrũ.homo inuenitur nõ iustus.verũ est de iniusto tantũ:ꝓpterea qꝛ dictũ nostrũ nõ iustus significat priuationẽ:et priuatio est ablatio alicui⁹ rei ab eo de cuius ꝓprietate est vt inueniatur in eo in tpe illo: de cuius ꝓprietate est vt inueniat ei in illo sicut diffinitũ est prius.ergo affirmatiua declinata verificat per vnũ:⁊ negatiua simplex per tria.¶Sed cũ cõsiderat q̃dem cõsequẽtia ipsarũ in falsitate inuenitur res ꝑm conuersum hui⁹.s.qꝛ affirmatiua simplex sequit ex negatiua declinata:et illud est qꝛ negatiua declinata est magis ꝓpria in falsitate q̃ affirmatiua simplex:qm̃ dictũ nostrũ.hõ inuenit iust⁹ est falsum de iniusto ⁊ de hoĩe q̃ nõ est iustus neq; iniustus:sed dictũ nostrum. hõ nõ inuenit non iustus.est falsuꝫ de iniusto tm̃.et similiter cũ ponitur dispõ in ꝯña negatiue simplicis cũ affirmatiua declinata in falsitate econuerso consequẽtie ip̃arũ in veritate.s.ꝯñs in eis reddit añs:et cum ꝯsiderat priuatiua cũ simplicibus in hac ꝯñtia inuenit dispõ ipsarũ in vero et falso: sicut dispositio declinate cũ simplici.Uerũ quidẽ ille que sunt super diametrũ.a.d.sunt cõtrarie ex parte materierũ:et tu scies dispõnem ipsarũ in eo ꝙ est futurum: ⁊ cũ ponunt reliqui modi oppositarũ hac dispõne:inuenitur dispositio vna ip̃arũ in ꝯña dispõ vna.s.contradictoriaꝝ ⁊ singulariũ:et cõtrariarũ ⁊ subcõtrariarũ.sed dispositio q̃dẽ illarũ que sunt super diametris in modicũ diuersificant: ⁊ illud qꝛ ipsarũ quedã sunt possibile vt sint vere ambe simul:et ipsarũ quedã que pole sunt vt sint ambe false simul.et Arist.nõ rememorat istarũ nisi illarũ quarũ rememorati sum⁹ tantum:⁊ reseruauit in eis ad librũ syllogismi. ¶Et canon cõis in scia harũ ꝯñtiarũ est ꝙ oẽs ꝓpositiones istarũ cõuenientes in quãtitate que est signũ:⁊ diuersificant in qualitate que est negatio et affirmatio sunt cõsequentes se s.qđ cõius ip̃arũ sequitur ꝓpriuꝫ:sed ille quidẽ in quibus ꝯñtia nõ valet sunt opposite ꝑm modũ cõtrarietatis:et ꝑm modũ cõtradictoriarũ:sicut dictũ est.¶Et enũciationũ trinariarũ cũ accipit subm̃ ꝑ nomen infinitũ:et predicatũ aliqñ per nomen finitũ est aliquando per nomen infinitum renouant in hoc gñe simplices.Et declinate affirmatiue et negatiue p̃ter p̃dictas:et erũt simplices in eis quarũ p̃dicatũ est nomen finitũ: sicut fuit in modo primo simpliciũ et declinatarũ:quarũ predicatũ est nomen finitũ. ¶Et illud est qm̃ aĩaduertẽtia ꝓpõnis in esse ip̃am simplicẽ aut declinatã:est ex ꝑte p̃dicati nõ ex parte subti:erit ergo simplex affirmatiua in hoc gñe:sicut dictuꝫ nõ homo inuenitur iustus:et eius negatiua.nõ homo nõ inuenitur iustus: et erit declinata ipsius affirmatiua dictum nostrũ.nõ homo inuenitur nõ iustus et erit negatiua.nõ homo non inuenitur nõ iustus:et est manifestũ ꝙ iste due opposite que renouantur in hoc genere trinariarũ.s.quarũ subiectũ est nomẽ

UVA. BHSC. IyR_118_1

infinitum sunt preter oppositas que renouantur in modo opposito quarum subiectum est nomen finitum: quia subiectum istarum istarum est priuatio subiecti illarum. Jāq; exposite sunt modi priuationis quos significat nomen infinitum in alio loco: et isti modi enūciationū cū fiunt negationes: nō stabit pars negatiua loco ire declinantis in eis: neq; iungit vna earū cōpari suo: sz opz q ordinet particula negatiōis in eis: in habentibus signa cū signo. Sicut est dispositio in modo primo enūciationū trinariarū in indefinitis et singularibus cum verbo inuentionis: sed pars quidē declinās ordinat in eis semp cum subiecto: donec sit quidē in enunciationibus simplicibus huius generis iterata pars negatiua bis: et hoc cū signo in enūciationibus habentibus signū cū subiecto et cum verbo inuentionis in indefinitis et singularibus: sed in declinatis iteratur ter cum signo aut verbo inuentionis: scdo cū subiecto: et tertio cū p̄dicato et nō apponitur vna partium negationis in eis alie. U. g. qz negatio nostri dicti. omnis nō hō inuenit nō iustus: est dictū nostrū nō ois nō homo inuenitur nō iustus: et illud per hoc vt inueniamus in hoc dictionē negationis in tribꝰ locis: non per hoc vt inueniamꝰ eā in duobꝰ locis: ita vt dicamus: non ois hō inuenit nō iustus. et silr est dispositio in binarijs que sunt in hoc genere. s. in simplicibus ipsarū: qm̄ iaz diximus qz nō inuenitur ex eis declinata fm̄ significationes linguarū scitarū: qm̄ pars negationis in hoc etiam opz vt ordinet in eis bis simul cū signo in habentibꝰ signum: aut cū verbo ipso in singularibus: et indefinitis: neq; sufficit in vno eorū absq; scdo. U. g. qz quemadmoduz negat dictū nostrum. ois hō ambulat: et est cuius subiectū est nomen finitū dictū nostrū non ois homo ambulat: silr negat dictum nostrū. ois nō hō ambulat: dictum nostrū nō ois nō hō ambulat. non dictū nostrū. non ois homo ambulat: neq; nō ois hō nō ambulat: qm̄ pars negatiōis non stabit loco litere declinationis: neq; pars declinationis stabit loco illius cum vna queq; ipsarum auferat ab enūciatione aliqd preter id quod auferat alia. Et illud est quod negationis in hūtibus signū aufert quidē iudiciū vle qō continet signū vle: et iudiciū particularitatis qō ōtinet signū pticulare. sed pars quidē declinationis aufert submvle: et nō iudiciū vle: et illud est qz signū vle cōiunctū cū enūciatione nō significat q̄ intentio subiecti est vlis: vt auferat ablatio eius ablationem intentionis vlis subiecti: sed significat quidē q̄ iudicium intentionis vlis est vle: et illō est manifestū in indefinitis: qm̄ esse cas nō habētes signa nō est ex eo q̄ facit nō oportere vt sint intentiōes subiecti in eis vles: cū sit significatio dictionum sup cas significatio vlis. U. g. homo est iustus. hō nō est iustus dictio em̄ homo hz intentionem vlis: cuius nō cōiungatur ei dictio ois: et si esset dictio ois que significaret q̄ intentio vlis esset dictio homo non significans intentionem vniuersalē nisi quando cōiungeretur cum ea omnis: et propter hoc opz vt cōiungatur cum ea pars negationis in enūciationibus habētibus signū: quarū subiecta sunt noia infinita sequētes sint aut diuerse cum signo: et redeat. i. iteratur pars negatiua scdo cum subiecto: et si erūt declinate redeant tertio cum predicato: et si erunt nō declinate sufficit reditio eius cuz subiecto. Jāq; venient loca in materia contingenti in quibꝰ erit partis declinationis potentia: potentia partis negationis de diuisione veritatis: et veniēt loca in quibus non sequit id: et locis quidē in quo est potentia partis declinationis: potentia partis negationis est enunciationes singulares: cum sint subiecta ipsarū inuenta et in tempore: de cuius ꝓprietate est vt disponant per habitum et priuationem oppositā. U. g. qz cū petitur an Sor est iustus aut non iustus: et erit responsio in co vera q̄ non est iustus: et respondet respondēs loco dicti nostri: q̄ ipse non est iustus: q̄ ipse est nō iustus: quoniaz potentia dicti nostri hic non iustus est: est potentia dicti nostri non est iustus cū sit Sor.

UVA. BHSC. IyR_118_1

inuentus et in tpe in quo aptus natus est vt sit iustus: aut non iustus: (cũ accidit ꝙ interueniant in eo cõtradictiones predicte diuidentes verũ a falso: sicut diuidimus ea per dictũ nostrũ. Sor. est iustus aut nõ iustus.) Jãq; pol'e ẽ in hmõi loco sicut dicũt expositores cum erit intentio querentis: vt cõcedat a rñdente propositio affirmatiua et respõderit ei per negatiuam: vt accipiat loco ipsius declinatã ⁊ ꝓficiet in ea: cum posuerit eam in syllogismo in loco quo ꝓficit ea affirmatiua nõ negatiua: sicut est minor in figura prima: qm̃ minor cum est negatiua in figura prima: nõ ꝓficit per eam in conclusione: sicut ostẽditur in lib. syllogismi. Jamq; ꝓdest etiam querenti hec cautela: cum voluerit concludere neganti aliquid contradictoriuz: ⁊ qd̃ exposuimus in hoc loco est sufficiens in intentione huius libri: sed locus quidem in quo non est potẽtia partis declinationis cũ coniungitur cũ habitu: potentia partis negatiue in diuisione veri ⁊ falsi est apud enunciationes vl'es in hac materia: sicut si q̃rat oĩs hõ est sapiens: aut nõ oĩs homo est sapiens: respondeat loco dicti ei⁹. nõ oĩs homo est sapiẽs: omnis homo est non sapiẽs: et illud est: qꝛ illud qd̃ opponitur dicto nostro: omnis homo est sapiens oppositione qua separatur veruz a falso semper est dictum nostrũ: nõ oĩs homo est sapiens: et non dictum numerũ oĩs homo est non sapiens: cũ sit dicti nostri sapiens ⁊ nõ sapiens potentia: potentia contrariarũ que sunt dictum nostrũ. oĩs hõ est sapiens: null⁹ hõ est sapiens: et contrarie sunt ambe false simul in hac materia. vt ostensum est prius. Et oppõ que est inter nomẽ finitũ ⁊ nomẽ infinitũ: ⁊ verbũ finitũ ⁊ verbũ infinitũ nõ est ex genere affirmationis ⁊ negatiõis: quoniã dictũ nõ hõ nõ significat in linguis in q̃bus vsitant hmõi noĩa id qd̃ significat dictũ nostruz no est hõ: qm̃ dictum nostrũ nõ est homo: significat subiectum a quo negatur humanitas: q̃uis non sit euidẽs in hoc dicto. est ergo ꝓpter hoc sermo cõpositus: et sil'r significat dictũ nostrũ nõ est sanus: sed dictum nostrũ nõ homo et nõ sanus significat quidẽ negationem: cũ d'r absq; cõiunctiõe noĩs: neq; verbi euidentis: sed significat dictum nostrũ nõ hõ priuationẽ humanitatis: ⁊ dictũ nostrũ nõ sanus priuationẽ sanitatis que est intentio simplex quã significat egritudo. et apparet ꝙ nõ est significatio eius significatio negatiõis: eo ꝙ negatio vera aut falsa sit. sed dictum nostrũ nõ hõ quidẽ nõ est verum neq; falsum: et illud est qꝛ cum est dictũ nostrũ homo non est verum neq; falsum: donec cõiungat cũ eo inuenitur cũ eo qd̃ significat habitũ ⁊ formã inuentã: dignius est vt sit dictũ nostrũ nõ hõ nõ significans verum aut falsum: cum non significat inuentionem finitam: sed significat inuentionem infinitam.

Et enunciationũ quarũ subiectũ est nomen infinitũ inuenitur cõpositio simpliciũ ex ipsis et declinatarũ consequentium se: sicut dispositio simplicis cũ declinata in enunciatiõib⁹: quarũ subiectũ est nomen finitum ⁊ illud est ꝙ oĩs nõ homo inuenitur nõ iustus que est declinata affirmatiua in hoc genere significans id quod significat dictũ nostrũ nõ inuenit aliquid ex eo ꝙ non est homo iustum: que est negatiua simpliciter ⁊ non est inter modũ enũciationũ quarũ subiectũ est infinitũ: ⁊ inter modũ enũciationũ quarũ subiectũ est finitũ consequẽtia: neq; oppositio. ¶ Et quuz mutatur ex ordine noĩs subiecti et predicati: aut verbi copulantis in enunciationib⁹ trinarijs: aut nomẽ subiecti aut predicati: aut verbũ binarijs: ita vt precedat ex eis. De cuius ꝓprietate est vt inueniat posteri⁹: aut sequat id de cuius ꝓprietate est vt inueniat in eo ante: ⁊ vl'r vt ꝑmutet ordo ip̃arũ: ⁊ remaneat p̃dicatũ in eis predicatũ et subtectum: subiectũ enũciatio remanet vna ⁊ eadem seruata veritate si fuerit vera: aut falsitate si fuerit falsa. Exẽplum illius est dictum nostrum. inuenitur homo iustus. inuenitur iustus hõ: qm̃ ista enunciatio est

UVA. BHSC. IyR_118_1

vna ⁊ eadē:⁊ cū dicit sor.stat ⁊ stat sor.qm̄ nisi essent enūciationes in quibus diuersificant nisi partes earū fm̄ priorit̄atē ⁊ posteriorit̄atē enūciationis vne sequeret̄ q̄ essent vni enūciationi plus vna negatione.Jāq̄ manifestuz est q̄ nō ē vni affirmatiōi nisi vna negatio:⁊ illō est q⁊ si cū ō: hō iust⁹ inuenit iust⁹ hō inuenit:nō essent enūciatio vna:ſz enūciatiōes due diuerse intētiōe.Et est negatio dicti nostri inuenit hō iustus.dictū nostrū nō inuenit hō iustus.ne gatio dicti nostri inuenit iustus hō dictū nostrū nō inuenitur iustus homo: ⁊ manifestū est q⁊ dictū nostrū nō inuenit iustus hō:neget dictū nostrū inuenit iustus hō:seq̄t vt inueniat dicto nō:inuenit hō iustus:due negationes: quarū vna est dictū nostrū nō inuenit hō iust⁹:⁊ alia est:nō inuenit iust⁹ hō: ⁊ est negatio enunciationis quam posuimus esse diuerse intentionis a dicto nostro.inuenitur homo iustus:et est dictuz nostrum inuenitur iustus homo. Jāq̄ manifestū est q⁊ nomē ⁊ verbū q̄ sunt partes enūciationis cū mutat ordo in dicto a cōsuetudine currēte in illa lingua.ſ.ab ordine q̄ est pulchrior:⁊ remanet p̄dicatū p̄dicatū:⁊ subm̄ subm:q⁊ remanet illa enūciatio eadē:⁊ cū affirmat nomen vnū noibus multis:aut affirmant noia multa nomini vni: aut negatur vnū nomē a noibus multis:aut negant noia multa a noie vno non erit illa affirmatio affirmatio vna:neq⁊ illa negatio negatio vna. et similiter cū affirmatur nomē vnū nomini vno aut negatur de ipso:nō est vna affirmatio:neq⁊ vna negatio:donec sit intentio quam signat dictio illa vna:sicut dictū est in his que precesserunt. Nisi fuerint illa noia multa significata vnam intentionem:⁊ illud vt sint illa noia synonyma:et sunt quorum vnum significat eādem intentionē cū alio:aut sit q⁊ significant noia multa ptes diffonis aut descriptionis vnius:sicut est dictū nostrū:hō est aial hō est rōnale: quoniam aggregatū ex his duobus p̄dicatis est diffō hois:⁊ illud est qm̄ homo est aial rōnale.⁊ similiter etiā si erit descriptio eius.V.g.homo est aial ⁊ homo est bipes:qm̄ aggregatū est descriptio hois q̄ est aial bipes:⁊ dictio homo significat significatione aggregata:qō significat vnuſq̄q⁊ duorū .sermonum. Si ergo erunt predicata multa aggregatio quorū nō est vnum non erit affirmatio eorū affirmatio vna:neq⁊ negatio eorū negatio vna.Et similiter si erūt subiecta multa:de quibus p̄dicatur p̄dicatum vnum non est illa affirmatio vna neq⁊ negatio vna.Et exēplū illius est p̄dicatio nostra de homine:quoniā ipse est albus ⁊ qō ambulat:qm̄ ista duo predicantur coniuncta de homine ⁊ dr̄ homo albus ambulat non significat vnam intentionem nisi per accidens: ⁊ dispō in hoc est sicut dispō in predicato:quod est dictio equiuoca significāz plus vna intētione:cū p̄dicatur de subiecto vno:⁊ de omni subiecto qd est dictio equiuoca:cū predicatur vnū p̄dicatū nō est significans intentionē vnā.ſ. qz sicut enunciatio cuius p̄dicatū est nomen eq̄uocū nō est enūciatio vna:nec cuius subiectū est hmōi est enūciatio vna:sīr est dispō in enūciatione in quā affirmantur intētiones multe per noia diuersa subiecto vni:aut illa in qua affirmatur vnū p̄dicatū subiectis multis q̄ significant per noia diuersa cū non erit vnū cōiunctum ex illis predicatis aut subiectis multis intētio vna. ¶Et enūciationes quarū subiectū aut predicatū est nomē eq̄uocū posteq̄ sunt enūciationes multe nō est opportunū in his vt sit questio dialectica questio vna: nec rñsio est eis responsio vna:⁊ si erūt omnes intētiones quas significat nomē equiuocū sōtū de quo dicit predicatū vnū:aut erunt oēs intentiones q̄s significat nomen equiuocū p̄dicatum de subiecto vno:aut erūt intētiones multe ipse. predicatū:aut est dictio predicati ⁊ subiecti significās.ſ.vnaquaq̄ eorum intentiones fm̄ intentiones multas:nisi qz omnes intentiones quas significat dictio predicati sunt vere de intentionibus omnibus quas significat dictio subiecti:sicut ostensum est in libro topicorum:quia responsio scōm

UVA. BHSC. IyR_118_1

viam dialectici non est vt aptetur querenti illas q̃nes:vt intelligat illas intentiones de quibus dicitur illud nomen equiuocũ:cũ esset tũc rñdens ⁊ querens in vno ordine scie rei de qua disputẽt:ſz intẽtio querẽtis ſm viam topice:vt concedatur a respõdente vna ps cõtradictionis:quã vult ponere ꝓpõnẽ q̃ destruat positionem rñdentis. Cũ ergo queret querẽs a rñdente in topica ꝓpõne equiuoce dictionis:⁊ concedet illi rñdens vnam partem contradictionis:⁊ ponet querẽs ex vna illarũ intentionũ ꝓpõnẽ ex qua conatur concludere q̃ intẽdit destruere apud respondentem est respondenti:tunc vt dicat nõ concedo hanc intentionẽ:sed quã concedo est intentio hec et hic:et nõ ꝓderit querẽti tunc cõcessio rñdentis ei vna pars cõtradictiõis:ſz questio q̃dẽ ſm viã doctrine iam erit per nomen equiuocum:et iõ non erit hec questio dialectice:q̃ hec spẽs questionis ũ exigit oppositũ eius q̃ significat nomen equiuocũ:sicut ſi q̃rat querens quid ẽ oculus a respondente spectat vt dicat multas intẽtiones.ſ.oculum animalis et oculum aque et oculũ solis et aliud: sed questio dialectica ex qua querit quidem querens vnam partẽ contradictionis vt concedat ei vna duarum:sicut ſi querat an hoc est hoc an non hoc:tam opz vt ſit q̃ determinata vt ſit responsio que cadit super eum determinata:⁊ hoc erit quidẽ per nomen vniuocũ. ¶Et ex quo sunt predicata multa que ꝑdicanť de subiecto vno inuẽta ſm quattuor dispositiones aut ꝑdicata cum separantur vera:⁊ cum aggregantur vera:⁊ est aggregatũ ex eis predicatum vnũ ⁊ sunt illa de quibus diximus q̃ cõiunctũ ex eis enũciatio vna:aut ꝑdicata multa:que cum separãtur sunt vera:⁊ cum aggregantur sunt vera: sed aggregatum ex eis nõ est predicatũ vnũ niſi per accidẽs aut predicata q̃ cuz separantur sunt vera:⁊ cum aggregantur erit sermo derisio ⁊ ſupfluitas: aut ꝑdicata que cũ separantur sunt vera:⁊ cum cõiunguntur sunt falſa.opz vt demus causam quo ostendunť hec predicta quedã.ſ.a quibusdã:postq̃ ostenderimus q̃z nõ est necesse vt ſit q̃ verificatur diuiſe q̃ verificet cõposite: ita vt nõ cõprehendať in hoc falſitas:neq̃ superfluum. Et diccmus igiť q̃ sint oĩa ꝑdicata verificata diuiſe verificata cõposite:ita q̃ nõ ſit sermo derisibilis neq̃ superfluꝰ⁊ illõ oñdiť ex materijs⁊ ex eo q̃ sequiť hãc positionẽ ſi cõcesserimꝰ eã de repugnãtia ex materijs quidẽ:q̃ ũ verificatur de sor. q̃ ipse est medicus:⁊ q̃ aſpiciens.ſ.subtilis:⁊ nõ sequitur vt verificenť de eo due res simul donec dicamus de eo q̃ ipse est medicus circũſpectus ⁊ repugnantiũ quidem q̃ sequunť illũ q̃ dicit q̃ oẽ q̃ verificať diuiſe ꝟificať cõposite:ꝑter q̃ sequať sermonẽ derisio vnũ est q̃ ſi est dictũ nostrũ de sor. q̃ est homo verũ:⁊ est albus.verũ opz vt ſit dictum aggregati ex eis verũ.ſ.q̃ ſit sor.homo albus:et q̃ ſi est ꝑdicatio nostra de ipſa etiã q̃ est hõ albꝰ:⁊ q̃ ẽ albꝰ ita vt sint duo ꝑdicata separata:ergo ĩã opz vt verificetur de eo q̃ ipse est homo albus albus:et ſi milrer cum acceperimus hoc dictũ loco predicati vnius separati:⁊ acceperimus dictum primũ loco predicati separati verificabitur de eo q̃ est homo albus homo albus albus:preter q̃ ſit in sermone ridiculositas nec superfluum ⁊ ſic vadit res in infinitũ:⁊ hoc est repugnãs. Et etiã ſi cũ predicantur de eo separata multa:sequitur vt verificentur de ea oẽs compoſitiones que accidũt ex illis separatis.ſ.cum componitur quedã earũ cum quibuſdã:⁊ sunt infinite:ergo verificanť de ſubiecto res multe infinite:ſicut verificatur de eo q̃ est homo ⁊ q̃ est albus:⁊ q̃ ambulat:⁊ q̃ est homo:homo albus ambulat.⁊ ſiť q̃ est albus albus:ambulat ambulat: ergo erũt predicata vera de eo infinita. Jã ergo ostenſum est q̃ nõ omne q̃ verificatur diuiſe verificať cõposite:ſicut videbatur multis antiquorũ. Et postq̃ hoc ostẽſum est cõſideremus q̃n erit ex intẽtionibus multis que predicantur de intentione vna.⁊ ex intentione vna que predicanť de intẽtionibus multis enũciatio vna:⁊ illud est per hoc vt ſit

UVA. BHSC. IyR_118_1

aggregatū ex his intētionib⁹ multis intētionū vna ⁊ vera: ⁊ qñ nō erit hoc. dicamus ergo q⁹ qñ nō erit p̄dicatio illarū intētionū multarū de subiecto in ea p̄dicatio per accidēs: neq; est vna earum inclusa in alia: neq; cōtenta ab ea. s. q⁹ sit cōditio cōtenta in habēte cōditionem: ⁊ ēsto magis vt sit cōditio ipsa eadē habēs cōditionē: sicut dicamus q⁹ Sor. albus albus: cum nō erit illud ſm modum intentionis qm̄ cōiunctū ex illis intētionibus erit intentio vna: sed cum est q̄dē predicatio eius per accidēs: sicut est dictū nostrū de Sor. q⁹ est albus ⁊ q⁹ ambulat: qm̄ nō est cōiunctū ex eis intētio vna: ⁊ sil⁹: cum sit secunda contenta a prima: qm̄ sermo tunc est superfluus: sicut dictū nostrum de sor. q⁹ est homo viuus ſm modū expositionis hominis per viuum ꝓpter hoc est colligatio nostra ipsius cū viuo ridiculositas ecōtrario colligationis generis cum differētia: ⁊ cum expoliantur predicato sepata ab his dispōnibus. s. a predicatione que est per accidens: ⁊ vt non sit vnum eorum clausum in alio erit enunciatio vna: sicut dictū nostrum de homine: q⁹ est animal ⁊ est bipes. Sed res qua verificanť coniuncte in predicatione de aliqua re: cum ligatur quedā cuz quadam sunt quarū quedam verificanť cum separātur ⁊ quedā nō verificantur: verificantur ille in quibus cōiungūtur duo: quoꝝ vnūvt nō cōprehendatur in aliquo cōditionato aliquid oppositum rei que conditionatur in eo: et ligatur in eo: ⁊ hoc quocunq; modo accidat ex modis oppositis quattuor: siue sit manifesta illa oppositio ex significatione illius nominis: sicut est dictuz nostrum animal mortuum quoniam motuum est contrarium animali ex parte significationis huius nominis. s. nominis animal: aut non sit manifestatio illa ex parte significationis nominis: sed ex parte significationis diffōnis aut descriptionis. U. g. homo mortuus quoniam cuidens est quidem q⁹ homo est oppositum mortuo ex parte diffōnis eius in qua dicitur q⁹ est animal rōnale. cum ergo concluditur oppositio in huiusmodi colligationibus falsificant cuz separantur: qm̄ verificatur de mortuo q⁹ est homo mortuus: et non verificatur de eo q⁹ est homo. ¶ Et conditio secunda vt non sit predicatio colligati de subiecto per accidens. i. ꝓpter aliud ab ipso: sed ꝓpter se. i. ꝓpter seipsum: qz cum est predicatū per accidēs ſm istum modū falsificať cum separatur Verbi gratia. homerus est inuentus verificatoz aut inuentus opinabilis: quoniam cū separanť hic: ⁊ dicitur homerus est inuentus est falsum: cum sit non priuatus: ⁊ casu in hoc: qz dictio dicti nostri in inuentus predicatur de homero ex parte que est opinatur aut verificatoz nō p̄dicatione prima ꝓpter se. i. absolute: ⁊ dictum nostrum in eo q⁹ est inuentus ex parte qua est in mente opinat⁹ est dictū nostrū verū: ⁊ ꝓpter hoc est ponē in eo cū accipiať ſm hāc partē dictio inuentus vt verificeť de priuato: sicut dictū nō inuentus est cū predicatur de alio ꝓpter aliud verificať de re inuenta ⁊ nō verificať de ipsa cū p̄dicať de ipsa ꝓpter se: sicut est dictū nostrū de petro: cui inuenit q̄st nō intētus patet qm̄ nō verificatur de eo q⁹ ipse nō est inuētus absolute: sicut non verificatur de priuato: q⁹ ipse est inuēt⁹ absolute ḡ cū nō cōprehēdit vel claudit in p̄dictione aut colligato oppositū rei ligate: cū significať sup rē assumptā ꝓ diffōnem eius aut nomē ipsius: neq; est illi p̄dicatio: pp aliud: opz quidem cū diuidunť hmōi in predicatione vt verificentur diuise sicut verificantur composite.

¶ Capitulum Secundum

AT vero vnū de pluribus vel plura de vno affirmare vel negare si nō est vnū quid q⁹ ex multis cōpositū sit non est affirmatio vel negatio vna. Dico aut̄ vnū nō si vnū nomē positum sit: nō fit tamē vnum ex illis: vt homo est fortasse animal ⁊ māsuetū ⁊ bipes: sed ⁊ ex his vnū q⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

fit:ex albo autem ⁊ homine ⁊ ambulante non est vnum: quare neq; si vnum aliquid de his affirmet, aliquis non erit affirmatio vna sed vox quidem vna:affirmationes vero multe nec si de vna ista:sz similiter plures. Si ergo dialectica interrogatio responsionis est petitio vel propositiõis vel alterius partis contradictionis. Propositio vo vnius contradictionis pars est: non vtiq; erit vna responsio ad hec B neq; enim vna interrogatio: nec si sit vera:dictum est autem de his in topicis. Simulautem manifestum est quoniam nec hoc ipsum qd est dialectica interrogatio est:si quis interrogat quid est animal. Oz enim dari ex interrogatione hũc eligere: vtruz velit contradictionis partem enunciare:sed oportet interrogantem determinare: vtrũ hoc sit hoc vel non hoc. Quoniamvero hec quidem predicantur composita vt vnum sit omne predicamentum eorum que seorsuz predicant alia vero non que differentia est:de homine enim verum est dicere: ⁊ extra animal ⁊ extra bipes ⁊ hec vt vnum ⁊ hominẽ ⁊ album:⁊ hec vt vnum sz non si contrarius ⁊ bonus ⁊ citaredus bonus Si eñ ꝓpterea q; vtrumq; verum: esse oportet ⁊ vtraq; vtrũq; dicetur multa ⁊ inconuenientia erunt: de homine enim verum est ⁊ hominem ⁊ album dicere:quare ⁊ totum rursus si album tm ⁊ totũ: quare erit homo albus: ⁊ albus homo in infinitum. Et rursus musicus albus ambulans ⁊ hec frequenter implicita. Amplius sic Socrat. est ⁊ hõ ⁊ bipes erit Socra. homo bipes. Quoniam ergo si quis simpliciter dicat complexiones fieri plurima inconuenientia contingit dicere manifestum est:quemadmoduz autẽ ponendũ est nunc dicem⁹. D Eoz igitur que predicantur ⁊ de quibus predicatur contingit quecũq; ꝼz accidens dicuntur: vel de eodem vel alterum de altero: hec non erũt quidem vnum: vt homo albus est ⁊ musicus: sz non est idẽ musicus ⁊ albus. Accidentia eñ sunt vtraq; idẽ: nec si album musicuz verũ est dicere: tamen non erit album musicũ vnum aliquid ꝼm accidens enim album musicum: quare non erit album musicum vnum quid: quocirca nec citaredus bonus simpliciter ꝼz animal bipes: non enim sunt ꝼz accidens. Aplius nec quecũq; insunt in alio. Quare neq; album frequẽter dictũ neq; homo: hõ animal est vel bipes. Insunt eiz in homine animal ⁊ bipes. Verũ aũt est dicere de aliquo ⁊ simplr: vt quẽdã hoiez hoiez: vl quẽdã albũ hoiez hoiez albũ nõ aũt semp sz qñ in adiecto aliquid quidem oppositorum ineſt que consequitur cõtradictio non verum sed falsum est: vt hominem mortuum hominez dicerem: qñ aũt non ineſt verũ est: vel quãdo quidẽ ineſt semper est non verum. Qñ vero non ineſt nõ semper verũ est: vt Homerus est aliquid vt poeta. ergo etiam est aut non. Secundum accidens enim predicatur esse de Homero: quoniam ineſt et poeta: sed non secundum se predicatur de homero est. Quare in quantiscumq; predicamentis neq; contrarietas aliqua aut nulla oppositio ineſt si diffini-

Oct. to pi.ca. 7 Et ꝑmo elen.ca. 4.⁊ primo top. c.7.⁊.8. C

UVA. BHSC. IyR_118_1

tiones pro nominib⁹ reddant ꝛ ꝑm se predicent: ꝛ non ꝑm accidens in his quid ꝛ simpliciter verū erit dicere. ¶ Nō autē non est: qm̄ opinabile est non est verum dicere esse aliquid: opinatio em̄ eius non est qm̄ est: ꝫ qm̄ non est. ¶ His vero determinatis; perspiciendum est/ quēadmodum se habeāt affirmationes / ꝛ negationes ad seinuicem: he. ſ. que sunt de possibili esse ꝛ non possibili: de contingere ꝛ non cōtingere: ꝛ de impossibili ꝛ necessario. Habēt em̄ aliquas dubitatiōes Nam si eorum q̄ complectunt illi sibiinuicem opposite sunt cōtradictiones q̄cumq; ꝑm esse vel non esse disponunt: vt eius q̄ est esse hominem negatio est non esse hominē: non autem ea q̄ est esse non hominem: ꝛ eius q̄ est esse album hominem negatio ea que est non esse album hominem: ꝫ non ea q̄ est esse non album hominez. Si em̄ de omnibus aut dictio est aut negatio vera: lignum erit verum dicere esse non album hominē. Nō si hec sic ꝛ in quantiscumq; esse non aditur idem faciet id quod ꝓ esse dicit: vt eius q̄ est ambulat homo negatio est: non ea q̄ est ambulat non homo: ꝫ ea q̄ nō ambulat hō Nihil em̄ differt dicere hominez ambulare: vel hominē ambulantez esse: quare si hoc modo in oībus ꝛ eius q̄ est possibile esse: negō est possibile non esse: non ea q̄ est non possibile esse: vr̄ aūt idez posse esse ꝛ non esse. Omne em̄ qd̄ est possibile diuidi vel ambulare: ꝛ non ambulare ꝛ nō diuidi possibile est. Nō autem est qm̄ oē quod sic possibile est non semper in actu est: quare merit etiā negatio. Potest igit ꝛ non ambulare quod est ambulare: ꝛ non videri qd̄ visibile. At ꝓ impossibile est de eodē oppositas esse veras affirmationes ꝛ negationes: non est igit̄ ista negatio. Cōtingit em̄ ex his aut idez dicere ꝛ negare simul de eodē: aut nō ꝑm esse vel nō esse: q̄ apponūtur fieri affirmationes vel negatiōes. Si ergo illud impossibile, est hoc erit magis eligēdum: est igit̄ negō eius q̄ est possibile esse: ea q̄ non est possibile esse: eadē quoq; ratio est in eo qd̄ est cōtingēs esse. Etem̄ negatio eius est non cōtingēs esse: ꝛ in aliis quoq; simili mō: vt in necessario ꝛ impossibili: fit em̄ in illis quēadmodū cē ꝛ nō cē: appositio: subiecte vero res hoc q̄dē albū. illud vero homo: eodē quoq; mō hoc loco esse q̄dē ꝛ non esse vt subiectū sit: ꝓtingere vero ꝛ posse appōnes determinātes: quēadmodū in illis esse ꝛ nō esse veritatē ꝛ falsitatē: similiter ꝛ he in eo q̄ in ea q̄ est non possibile esse ꝛ non possibile esse eius ꝓo q̄ est possibile est nō esse: negatio est: nō ea q̄ est nō possibile esse: ꝫ possibile nō esse: ꝛ eius que est possibile esse nō possibile non esse: ꝫ non possibile esse: ꝓpter qd̄ ꝛ sequi manifestū videtur. Idez em̄ possibile esse ꝛ non esse. Non enim contradictiones sunt sibiinuicem hmodi possibile esse ꝛ possibile non esse: quare ꝛ sequi se est manifestū videbuntur: idem enim possibile est esse in eodem: ꝛ non esse: ꝫ possibile est esse: ꝛ non possibile est esse nunq; simul sunt vere: opponunt em̄. At vero neq; possibile est nō esse: ꝛ nō possibile est nō esse: nunq;

UVA. BHSC. IyR_118_1

simul sunt. Similiter autem ꝛ eius q̄ est necessariū esse negatio non ea ē est necessariū nō esse: sꝫ ea q̄ est non necessariū esse: eius vero q̄ est necessariū est nō esse: ea q̄ est non necessarium nō esse ꝛ eius q̄ est impossibile esse: nō ea que est impossibile esse: sꝫ non impossibile esse. eius vero q̄ est impoſe non esse: ea que est non impoſe est non esse: vniuersalit vero quēadmodū dictū est eē quidē ꝛ non eē opꝫ ponere quēadmodū ad eē ꝛ non eē componere subiecta: negatiōem vero ꝛ affirmationē hec faciētē ad vnū idem tātūmō ad modū apponere: ꝛ has putare oꝫ eē oppositas dictiōes poſe ꝛnō poſe cōtingēs ꝛ nō contingens impossibile ꝛ non impſe: nessarium ꝛ non necessarium: verum ꝛ non verum: ꝛconsequētie vero ꝟm propoſitiōem fiunt ita ponētibus. Illi em̄ que ē possibile est esse: illa que est contingens esse: ꝛ hec illi conuertitur ꝛ non impossibile esse ꝛ non necessariuꝫ esse. Illi vero q̄ est possibile non esse: ꝛcōtingēs non esse: ea que est non necessarium esse: ꝛ non impossibile non esse. Illi vero que est non possibile esse ꝛ non contingēs esse ea que est necessarium non esse ꝛ impossibile esse. Illi vero q̄ est non possibile nō eē: ꝛ non contingens non eē illa que est necesse est eē: ꝛ impoſe non eē: consideretur autem ex subscriptione quemadmodum dicitur. Possibile est eē: contingēs est eē. Possibile est non eē: contingens non eē: non poſe est eē non contingens eē: non impoſe est non eē: non contingens non eē: non impoſe est eē: non necesse est eē: non impossibile est non eē: non necesse est non esse: impossibile est esse necesse est non esse: possibile est non esse: necesse est esse.

¶Ergo impossibile ꝛ non impossibile illud quod est contingens ꝛ possibile et non contingens et non possibile sequuntur quidem contradictorie sed conuersim. Illud enꝫ quod est possibile esse negatio sequitur impossibilis: negationem vero affirmatio: illud enim quod est non possibile esse illud quod est impossibile esse: affirmatio enim erit possibile esse: non possibile vero negatio: necessariumvero quem admodum se habꝫ considerandum est. ¶Manifestum est autem quoniam non sic se habent: sed contrarie sequuntur: contradictorie aūt sunt extra: non enim est negatio eius quod est necesse non esse: non necesse est esse: contingit enim esse veras vtrasq; in eodem quod enꝫ est necessarium non esse non est necessarium esse: causa autem est cur non sequuntur similiter cum ceteris: quoniam contrarie impossibile redditur idem valens necessario: nam quod impossibile est esse necesse est non esse: sed non esse quod et impossibile est non esse hoc necessariuꝫ esse: quare si illa sequuntur possibile et non: hec ex opposito: quoniam non significant idem necessarium et possibile: sed vt dictuꝫ est contrarie: aut certe impossibile est sic poni necessarij contradictiones. Nam quod est necessarium esse possibile est esse: nam si non negatio consequitur: necesse enim est aut dicere aut negare. Quare si

UVA. BHSC. IyR_118_1

nō possibile est esse impossibile est esse. igitur impoſe est esse qō nec est esse: qō est incōueniēs. At vero illud qō est possibile esse: non impoſe esse sequitur: hoc vero illud qō est nō necessariū est esse. quare cōtingit qō est necessariū esse non necessariū esse: qō est incōueniens At vero neq; necessariū esse sequitur possibile esse: neq; necessarium non esse. illi enī vtraq; contingit accidere. horum autē vtrūlibet verū fieri. non tamen erunt illa vera. simul enim possibile esse: et non esse. si vero necesse est esse vel non esse: non erit possibile vtrūq;. Relinquitur ergo non necessarium non esse et quod est possibile est esse sequi. hoc enim verum est ꝛ de necesse non esse hic enim fit contradictio eius que sequitur non possibile esse. illud enim sequitur hic quod est impossibile esse ꝛ necesse non esse cuius negatio est non necesse non esse. sequunt igitur ꝛ he contradictiones ꝑm predictum modum: ꝛ nihil impossibile contingit sic positis possibile est esse cōtingit esse. possibile est non esse: contingit non esse. non possibile est esse non contingit esse. non possibile est non esse: non contingit non esse. non impossibile est esse. non necesse est non esse. non impossibile est non esse. non necesse est esse. impossibile est esse necesse est non esse. Impossibile est non esse: necesse est esse.

B Dubitabit aūt aliq̄s si illud quod est necessarium esse possibile sequatur. nam si non sequatur contradictio sequitur nō possibile esse. ꝛ siquis dicat nō hanc esse contradictionem necesse est ipsum dicere possibile nō esse: sed que vtraq; falsa sunt de necesse esse. At vero rursus idē videt esse possibile aliq̄d incidi ꝛ non incidi: ꝛ esse ꝛ non esse: quare erit necesse esse cōtingere non esse hoc aūt falsum est. Manifestū est aūt qm̄ nō oē possibile vel esse vel ambulare ꝛ opposita valz: sz est in q̄bus non sit verum: ꝛ primū quidē in his q̄ nō ꝑm rōnem pñt: vt ignis calefactibilis est: ꝛ hz vim irrationabilē: ergo ꝑm rationē potestates sunt eedē: plurimorum ꝛ contrariorum: irrationabiles vero non oēs: sed quemadmodum dictum est ignē non esse possibile calefacere non calefacere: vel quecunq; alia semper agunt: alia vero possunt ꝛ ex his q̄ sunt ꝑm irrationabiles potestates simul oppositā suscipere. sed hoc iccirco dictuz est: qm̄ nō omnis potestas oppositorum est: neq; quecunq; ꝑm eandem speciē dicuntur: quedam vero potestates equiuoce sunt: possibile esse enim non simpliciter dicitur: sed hoc quidem quod verum est vt in actu existens vt possibile est ambulare: quoniam ambulat iam: ꝛ omnino possibile est esse: quoniam est iam aliquid actu quod dicitur possibile: illud vero quod forsitan aget vt possibile est ambulare quoniam ambulabit: ꝛ hoc quidez in mobilibus est sola potestas: illa vero ꝛ in immobilibus vtraq; vero verum est dicere possibile ambulare vel esse et q̄ ambulat iam: et agit ꝛ q̄ ambulabile est: hoc igitur sic possibile non est verum de necessario simpliciter dicere: alterum autem verum est: qua-

UVA. BHSC. IyR_118_1

re/qm patrem vniuersale sequitur illud quod ex necessitate est/conse quitur posse esse:ꝫ non omne ꝛ est fortasse quidē principium necessa rium ꝛ non necessarium/omniū vel esse vel non esse:ꝛ alia tanꝯ horꝝ consequētia considerare opꝫ non necesse est non esse. Possibile ē esse non necesse est esse:possibile est nō esse:necesse est nō esse:non possibi le est esse necesse est esse:non possibile est non esse:contingit esse: non impossibile est esse: contingit non esse:non impossibile est non esse: non contingit esse. Impossibile est esse:non contingit non esse: im possibile est non esse.

¶Capitulum Secundum

Differentia tertia d. Et ex quo sunt enunciationū quedā habētes modos:ꝛ quedā nō habētes modos: et modus est dictio significans qualitatē inuētionis predicati cum subiecto.U.g.hō necesse est vt sit aial:aut possibile est vt sit phus: sunt ꝯ generū dictionū duo modi:quoꝝ vn⁹ est necessarius:et q̄ sequitur ip sum ſm modū cōsequētie:ꝛ numeratur cum eo:ꝛ est opportunus ꝛ impossibi lis:qui etiā est partium eius cū sit necessarium:aut necessarie inuētionis:aut necessarie priuationis qō est impossibile. Et secundus est possibilis:ꝛ q̄ sequi tur eū ſm modū cōsequētie:ꝛ numeratur cū eo.U.g.cōtingens. Jam ergo opꝫ vt aspiciamus in oppositis huius generis que sunt ꝛ in cōsequētibus etiā ip sius:ꝛ illud est in declinatis ꝛ etiā in simplicib⁹:ꝛ fiunt quidē dictiones modo rum duo modi:qꝝ intenditur quidē in eis vt significationes ipsaꝝ equiparate sint enti cuius dñe sunt due.s.aut in potētia aut in actu:ꝛ necessariū quidem est in eo quod est in actu:ꝛ possibile dicitur de eo quod est in potentia. Con sideremus ergo in oppositis earum primo:deinde in consequentibus. Et di camus q̄ iam apparet in principio estimationis q̄ littra negationis oportet vt ponatur in huiusmodi enunciationibus cum dictione inuentionis que est copula:non cum predicato secundum dispositionem enunciationum non ha bentium modos:ꝛ illud est quia negatio dicti nostri homo inuenitur iustus. est dictum nostrum.homo non inuenitur iustus.non dictum nostrum homo inuenitur non iustus:et illud est ex quo affirmatio et negatio diuidunt ve rum a falso in omnibus rebus:ergo si posuimus q̄ negatio dicti nostri.homo inuenitur iustus.sit dictum nostrum.homo inuenitur non iustus:oportet si militer in his duobus dictis vt diuidant verum a falso in omnibus rebus: donec oportet vt quum sit dictum nostrum in ligno.U.g.q̄ inuenitur iustum lignum:falsum erit:verum de eo q̄ ipsum inuenitur non iustum.sed postꝯ fuit dictum nostrum iustum: et non iustum separantia verum et falsum de homine tantum :ergo iam oportet si est verum q̄ lignum inuenitur non iu stum:vt sit de eo verum q̄ lignum sit homo non iustus:et hoc est in fine im possibilis: et cum est littera negationis quidem posita in enunciationibus trinarijs ꝛ binarijs:cum verbo:iam putatur q̄ dispositio in enunciationibus habētibus modos est hec dispositio:ꝛ erit secundum hoc negatio dicti nostri dicere q̄ possibile est vt inueniatur possibile est q̄ non inueniat:sed iam appa ret q̄ verificetur de re eadem vt dicatur in eo qō possibile q̄ inueniat:possibile q̄ non inueniatur. Et exemplum illius est q̄ possibile est vt incidatur: possi bile est vt non incidat:ꝛ q̄ possibile est vt ambulet:ꝛ q̄ possibile est vt non am bulet:ꝛ illud est:qꝝ possibile est qō nō est necessarie inuētionis:ꝛ propter hoc iā est possibile in eo vt inueniat ꝛ possibile est vt nō inueniat:ꝛ qꝝ impoſe est vt duo oppositaverificentur de eodē manifestū:est q̄ negatio dicti nostri poſe est

UVA. BHSC. IyR_118_1

vt inueniatur nō est dictū nostrū pole est vt nō inueniat. Cū ergo ostensus sit q pars negationis in his enūciationibus. s. i hītib⁹ modos nō opz vt ponat cū predicato: neq; cū verbo inuentionis. ergo iam opz vt ponat cū modo: erit ergo negatio dicti nostri de re q est pole vt inueniatur dictum nostrum quod nō est possibile vt inueniat: z hec est res in omnibus modis quos numeramus: z hoc est opportunū: qm̄ quēadmodū in enūciationibus nō habētibus modū: terminus quidē negationis iungit cū re q est in p̄dicatiōe loco forme q est verbū inuentiōis: nō cū re q est loco materie q est p̄dicatū: sic hec q̄dē ponitur pars negationis cū re q est respectu verbi inuētionis: sicut verbū inuentionis in nō hītibus modos respectu p̄dicati: z illa est modus: z illud est quia verbū inuentionis ex quo est in enunciationib⁹ q nō sunt hītes modos significans qualitatē dispōnis p̄dicati cū subo fit verbi inuētionis ꝓportio ad p̄dicatū in hmōi enunciationibus ꝓportio forme ad materiā. Et ex quo est hec ꝓportio eadē ipsa ꝓportio modi ad verbū inuētionis: z illud est q iā significat qualitatē inuentionis p̄dicati ad subm est ꝓportio eius ad verbū inuētionis ꝓportio forme ad materiā: z cū sint ꝓportiones due eedē: z sit ps negatiua ibi posita cū verbo. opz ergo vt ponat hic cū modo: z vlr manifestū est per se: q negatio dicti nostri: pole est vt inueniat: est dictū nostrū: nō pole est vt inueniat q nō sunt he due diuidētes z verū z falsum semp: sed dictū nostrū quidē pole vt inueniat: z q nō inueniat: nō sunt cōtradictoria: sed ꝑa se: z sīlr negatio dicti nostri. pole est q non inueniat q est declinata polis est dictū nostrū nō pole est vt nō inueniat: et negatio dicti nostri opz vt nō inueniat est declinata necessaria est dictum nostrum non oportet vt non inueniatur: et sīlr negatio dicti nostri: impole est vt nō inueniat dictum nostrum nō est impole vt nō inueniatur: z he sunt enūciatiōes oppositе in hoc gñe: sed sequētes quidē sicut si dicā affirmatiuam quidem pole simplicem que est dictū nostrū possibile est vt inueniatur ꝓsequuntur due negatiua impolis: sicut dictū nostrū. nō impossibile est inueniat et negatiua necessaria: q est dictū nostrum nō necesse vt inueniat: sed affirmatiuā possibilē declinatā. U. g. pole est vt nō inueniatur quidem sequuntur ꝑm famositatē: et magis scitū due: quarum vna est negatiua necessaria declinata que est dictum nostrū nō opz vt nō inueniatur: z scōa est negatiua impolis declinata que est dictum nostrū nō impole est vt nō inueniat: et negatiuam possibilem simplicem que est dictum nostrum: nō possibile est vt inueniatur: cōsequuntur quidem due etiam: quarū vna est affirmatiua necessaria declinata que est dictum nostrum necesse est vt nō inueniatur: et scōm est affirmatiua impolis simplex q est dictū nostrū impole est vt inueniatur: z negatiuā q̄dē pole declinatā. U. g. nō est pole vt nō inueniat: sequūtur due: vna quarū est affirmatiua necessaria simplex q est dictū nostrū opz vt inueniat: et scōa affirmatiua ipolis declinata q ē dictū nostrū impole ē vt nō inueniat. Ponam⁹ ergo oppositas iꝑarū in latitudine tabule: z ꝓtes q̄sdā sub q busdā: z illō ꝑm hāc designationē. pole est vt inueniat: nō pole est vt inueniat. Nō opz vt inueniat. Opz vt nō inueniat. Nō impossibile est vt inueniat. Impole est vt inueniat. pole est vt nō inueniat. Nō pole ē vt nō inueniat. Nō opz vt nō inueniat. Opz vt inueniat. Nō pole est vt nō inueniat. Impole est vt nō inne matur. ¶ Cū ergo consideraumus hāc ꝓnam famosam z insequemur eā inue
3 niemus dictū nr̄m ipole: z dictū nostrū non ipole ꝓna dictū nostrū pole z non possibile. s. q cōtradictoria ipsoꝝ sequūtur cōtradictoriā. i. affirmatiua in eis sequunt negatiuā nisi q illud est ꝑm cōuersionē. s. q negatiua ex ipoli sequit affirmatiua de possibili: z affirmatiua de ipoli sequit negatiuā de possibili: sed nūciationes quidē necessariū ꝓtes ad pole nō sunt cōtradictorie: sed contrarie. s. cōtraria affirmatiue necessarie. s. affirmatiua necessaria q est cōtradictoria negatiue

UVA. BHSC. IyR_118_1

ria negatiue necessarie:z illud est qz non est negatio dicti nostri necesse est vt
nō inueniat cōsequens ex dicto nostro non est pole vt inueniat dictū nostrū
non necesse est vt inueniatur: qō est cōsequens ex dicto nostro pole est vt in-
ueniat:z illud est qm̄ ambo iā possibile est vt verificent de re vna z eadē: nā
q opz vt nō inueniat verificat de eo non opz vt inueniat:sed dictū nostruz
oportet vt non inueniatur est contrarū dicti nostri:opz vt inueniat:quod est
contradictoriū dicti nostri nō opz vt inueniat:et causa in hoc quod sequitur:
possibile negatiuū:affirmatiuū necessariū declinatū:z sequitur negatiuū pos
sibile declinatū affirmatiuū necessariū simplex est:q impossibile est contrariū
necessario inuento:etsi sit vis eoz in necessitate vna:z ex quo est q negatiua
pole is simplex:sequitur impossibilis affirmatiua simplex:z est impossibilis af
firmatiua simplex contraria affirmatiue necessarie simplici:sequitur de neces
sitate q sequatur eam contraria affirmatiue necessarie simplicis que est affir
matiua necessaria declinata.z postq̄ sequitur negatiuam possibilem declina-
tā impossibilis declinata affirmatiua:et est impossibilis declinata affirmati-
ua cōtraria necessarie declinate affirmatiue:opz vt sequat eā ex necessitate cō
trariū necessarie declinate affirmatiue que est necessaria simplex affirmatiua
¶Sed cū experimentet hoc iā putat q dispositio in hoc quod sequit possibi-
le est necessario est sicut dispositio eius qō sequitur ipsum ex impossibili .s. q
cōtradictoriū ipsarū sequit cōtradictoriū:sin tamē aliū modū a primo cui⁹
exemplū ostensum iā est:z erit cōsequētia ex dicto nostro pole est vt inueniat-
tur dictū nostrū non necessariū est vt nō inueniat: qō est cōtradictoriū dicti
nostri necesse est vt nō inueniatur: quod sequitur ex dicto nostro nō possibile
vt inueniatur:nō dictū nostrū nō necesse est vt inueniatur:z erit cōsequēs dic-
ti nostri possibile est vt nō inueniat dictū nostrū non est necesse vt inueniat
non dictū nostrū non est necesse vt non inueniat:sicut posuimus illud in posi
tione prima. ¶Et qūo quidē appareat q sequens ex dicto nostro:possibile est ℒ
vt inueniatur sic dictum nostrum non necesse est vt nō inueniat:nō dictū no-
strum non necesse est vt inueniatur illud ordinabitur super ostensionem: qō
dictum nostrum:possibile est vt inueniatur est sequens ex dicto nostro necesse
est vt inueniatur:z qualiter quidem ostendatur hoc est per hoc quod dicam.
et illud est quia cum dicto nostro necesse est vt inueniat verificat:aut dictum
nostrum possibile est vt inueniat:aut dictum nostrum non possibile est vt in-
ueniatur:quoniam dictum nostrum possibile est vt inueniatur est contradic-
toriū dicto nostro non possibile est vt inueniatur:z contradictoria diuidūt
verum z falsum super omnes res.ergo si non est verum cum eo dictum nostrū
possibile est vt inueniat:tunc est verum cum eo non possibile est vt inueniat
verum:si verum est cum eo dictum nostrum non est possibile vt inueniat:est ve
rum cum eo dictum nostrum impossibile est vt inueniatur cum hoc sequatur
dictum nostrum.non possibile vt inueniat:et cum esset verum de eo dictū no-
strum:impossibile est vt inueniat esset quod necesse est vt inueniat impossibi
le vt inueniatur.et hoc est falsum quod non est possibile.ergo verum cū dicto
nostro:necesse est vt inueniat est dictum nostrum.possibile est vt inueniatur:
quoniam cum est falsum vnum contradictoriorum est verum aliud:z cum fir
matum est q dictum nostrum.possibile est vt iueniatur:sequitur dictū nostrū
necesse est vt iueniatur.dico ergo q consequēs ex dicto nostro possibile est vt
iueniatur ex propositionibus necessarijs est.negatiua declinata que est dictū
nō necesse vt non inueniatur demonstratio eius:quoniam non euacuat quin
sit sequens hoc scilicet ex possibili simplici affirmatiua:negatiua simplex aut
affirmatiua necessaria simplex aut affirmatiua necessaria quidem declinata
aut negatiua necessaria declinata:z si est negatiua necessaria simplex: quēad

UVA. BHSC. IyR_118_1

modum posuimus: ⁊ est dictū nostrum: non est necesse vt inueniatur. Jāq; fuit
polis simplex affirmatiua sequēs ex necessaria simplici cōtradictoria: sequet
vt sequatur ex necessaria simplici contradictoria eius q̄ est negatiua simplex:
qz veniet demū ita q̄ necessariū vt inueniatur: pole estvt inueniatur: ⁊ qō est
pole vt inueniaſ non est necesse vt inueniatur: g̃ qō est necesse vt inueniatur: ē
nō necesse vt inueniaſ: qō falsum est: ⁊ impole: qz nō est possibile vt duo cōtra-
dictoria sint simul vera: ⁊ cū non sequatur ex ea negatiua necessaria simplex:
nō remanet vt sequaſ ex ea nisi affirmatiua necessaria simplex aut declinata:
aut necessaria negatiua declinata: sz affirmatiuarū necessariarū aut declina-
tuarū nō verificaſ vna cū affirmatiua poli: ⁊ illud est: qz illud quod est possi
bile vt inueniaſ est pole vt inueniaſ: aut non inueniaſ: ⁊ qō est pole vt inue-
niatur aut non inueniaſ: nō est necesse vt inueniaſ: neq; necesse vt nō inueniа
tur: ⁊ illud est manifestū per se. g̃ cū sit necesse vt sequaſ vna enūciationum ne
cessariarū quatuor possibilē simplicē: ⁊ iā ostēsum est q̄ tres ipsarū non sequū
tur eā: neq; remanet vt sit sequēs ipsam nisi dictū nostrū: non esset necessariū
vt non inueniaſ que est negatiua necessaria declinata: ⁊ illud est necesse: etiaz
qz non accidit ex hoc impole quod accidit in eo q̄ precessit in expositione no
stra q̄ ex poli sequit necessaria negatiua: q̄m iā sequit dictū nostrū: necesse ē
vt inuentatur dictū nostrū: non necesse est vt non inueniatur: cū sint vere sil'ō
re vna. Uerum iā accidit dubitatio in eo quod exposuimus q̄ dictū nostrū:
possibile est vt inueniatur: sequit ex dicto nostro: necesse est vt inueniaſ: ⁊ illud
est: qz si non sequitur ipsum: ergo eius contradictorū: ⁊ eius contradictoriuz
est vt dictū nostrū: non pole vt inueniaſ. aut dictū nostrū. pole vt nō inuenia
tur. Uerum si sequitur ipm dictum nostrum: non pole vt inueniatur impossi
bile est precedens cuius expleum⁹ rememorationē: ⁊ si sequitur ipsum dictuz
nostrum: possibile est vt non inueniatur: sequitur vt sit illud quod est necesse
vt inueniatur pole vt non inueniatur: ⁊ hoc est falsuz impole. Ex hoc ergo di
cto opz vt sit ex dicto nostro: necesse est vt inueniatur dictum nostrum: possibi
le est vt inueniatur verum: sed cum posuerimus q̄ illud quod sequit est dictū
nostrum pole est vt inueniatur: ⁊ est illud quod possibile vt inueniaſ: possibi
le est vt nō inueniaſ. iā ergo sequitur vt sit illud quod est necesse vt inueniaſ:
pole vt non inueniatur: ⁊ hoc est falsum et impossibile: ⁊ q̄n fuerit dictuz pri
mum affirmans ⁊ probans vt sit sequens ex dicto nostro: necesse est vt inuenia
tur dictum nostrum: pole est vt inueniatur: ⁊ ꝑm destruens vt pole sequaſ ne-
cessarium ⁊ sit q̄ns ex eo. Manifestū ergo q̄ opz vt sit quod affirmat dictuz no
strum ex natura possibilis: ⁊ sequitur necessario: ꝓter id quod negat ꝑm pos
sibile: ergo dicitur plus vno modo: ⁊ illud est etiam manifestum ex inductio-
ne: q̄m apparet q̄ non oē id quod dicitur q̄ est possibile vt faciat hoc: aut re-
cipiat in eo est potentia vt nō faciat ⁊ vt faciat. ⁊ illud est qz res de quibus di
cimus q̄ in eis est potentia actiua inuenitur ꝑm duos modos: aut potētia con
iuncta rationi: ⁊ est illa que interpretatur electio: aut potentia nō coniuncta
rationi sicut est calefactio ignis ⁊ infrigidationis: ⁊ potentia quidē coniun-
cta rationi est possibile vt faciat diuersa contraria. s. vt faciat ⁊ non faciat: et
exemplum illius est ambulatio: qz in hoie est potentia vt ambulet ⁊ nō ambu
let equaliter: sed potentia non coniuncta rationi est super vnum contrariorū
tantū: et exemplum illius est ignis: q̄m in ipso est potentia ad calefaciendum
tm: nō ad calefaciendū nisi per accēs: et illud est aut cum non inueniſ sēm ei⁹
recipiens caliditatem: aut cum impedit eū impedimētū ab actione q̄ ineſt ei ꝑ
naturā i illo subiecto: et iā inuenit in potētijs passiuis nō rationalib⁹ qō rece
pit oppositā equaliter: et cum hoc sit ita: ergo non omne pole est pole vt reci-
piat res oppositas: neq; etiā est pole ex eo quod dicit vniuoce vt sit vna ispēs:

UVA. BHSC. IyR_118_1

sed possibile est ex eo quod dr̄ equoce:et illud est qr iam dicim⁹ pole in eo qd̄ est inuentū in actu:et dictū nostrū in eo eo quod est pole est ꝑm intentionē: ꝙ dispō inuēta in actu:iā fuit em̄ polis:et si nō nō recepisset eam:et hoc iā dr̄: ei si nō precesserit politatis in ea actu in tpe vt inueniat̄ aliq̄d cū hac dispōne et ex eo est qd̄ dicit̄ pole cū intētione ꝙ de ei⁹ proprietate est vt inueniat̄ i futuro:et hec politas quidē inuenit̄ in reb⁹ mobilib⁹ tm̄ corruptibiles sint aut non corruptibiles nisi qr illius qd̄ est ex eo in rebus nō corruptibilibus renouatio est necessaria:sicut ort⁹ solis cras:et illi⁹ qd̄ est ex eo in rebus corruptibilibus nō est essentia necessaria. Et mot⁹ quidē scd̄s polis inuenit̄ in reb⁹ immobilib⁹:et hic mod⁹ polis est q̄ sequit̄ necessariū:sed mod⁹ q̄dē primus non sequitur necesse:et illud est qd̄ fuit ex eo in reb⁹ corruptibilibus. Jā sil̄e est et videt̄ vt dicat̄ ꝙ pole cū sit cōius q̄ necesse:et illud est qr cadit sup necesse: et super eo qd̄ nō est necesse:iā opz vt sit sequens ex eo:sicut sequit̄ cōmuni⁹ magis propriū.s.sicut sequit̄ aīal hoiem.D.et cū iā sint manifesti modi pol̄es:iā opz vt ponam⁹ primo sup qd̄ cadit equatio:in hac ꝯña dictū nostrū necesse ē vt inueniat̄ cū sit hoc principiū his omnibus .D. cōsideremus q̄d sequat̄ ad hoc ex his enūciationibus residuis.D.et hec res agit̄ in lib.syll̄i. Distulit ergo rē ad illū locū:et est quidē necesse principiū his:qr res necessarie sunt sempiterne inuentionis in actu.sicut ossensum est in scientijs speculatiuis postq̄ sunt res sempiterne priores:opz vt sint res q̄ sunt in actu priores rebus que sunt in actu qñq̄:et in potentia qñq̄.et propter hoc qd̄dā eorū est in actu qñq̄:et in potentia qñq̄.et sunt res generabiles et corruptibiles.et qd̄dā cū potentia tm̄:absq̄ hoc ꝙ potentia euacuet ipsam rem:et sicut motus et i summa inuentio infiniti ꝑm ꝙ est infinitū sicut ostēsum est in scia naturali. Hec ergo ē summa quā loq̄tur in enunciationibus habentibus modos.

Capitulum tertium.

Manifestum est iam ex his que dicta sunt: qm̄ qd̄ ex necessitate est ꝑm actum est: quare si priora sunt sempiterna: ⁊ que actu sunt potestate priora sunt: ⁊ hec sine potestate actu sunt vt prime substantie: alia vero cū possibilitate que natura priora sunt: tēpore vero posteriora. alia vero nūq̄ sunt actu: sz ptāte tm̄. Utrū aūt contraria est affirmatio negationi: aut affirmatio affirmationi: ⁊ oratio orationi q̄ dicit: quoniā oīs hō iust⁹ est. ei que est: null⁹ hō iust⁹ est: aut omnis homo iustus est. ei que est: omnis homo iniustus est: calias iustus est: calias iustus non est: calias iniustus est. que harum contraria est: naz si ea que sunt in voce sequuntur ea que sunt in intellectu: illic autem contraria est opinio contrarij: vt quoniaz omnis homo iustus est. ei que est. omnis homo iniustus est ⁊ etiam in his que sunt in voce affirmationibus necesse: similiter se habere quod si neq̄ illic contrarij opinatio contraria est: nec affirmatio affirmationi cōtraria erit: sed ea q̄ dicta est negatio. Quare considerandum est que opinio vera opinioni false contraria est: vtrum ea que negationis an certe ei que cōtrarium esse opinatur. Dico autem hoc modo est quedam opinatio vera boni: qm̄ bonum est: alia vero quoniam bonum non est falsa: alia

UVA. BHSC.-IyR_118_1

vero qm̄ malū est que horū contraria est vera: ⁊ si est vna ꝑm vtraꝫ contraria est: nam arbitrari contrarias opiniones in eo ꝙ contrariorum sunt falsum est: boni enim quoniam bonum est: ⁊ mali quoniā malum est: eadem fortasse opinio: est etiā vera. siue plures: siue vna est: sunt autem ista contraria: sed non in eo ꝙ contrariorum sunt cōtrarie: sed magis in eo ꝙ contrarie. Si ergo boni. quoniam bonum est opinatio est. alia autē quoniā non est bonum: est vero aliud aliquid quod non est: neqꝫ potest esse: aliaruꝫ quidem nulla ponenda est neqꝫ quecunqꝫ esse quod non est opinatur: neqꝫ quecunqꝫ nō eē quod est. Infinita enim vtraqꝫ sunt: ⁊ que esse opinantur quod nō est: ⁊ que non esse quod est: sed in quibus fallacia est. He autez sunt ex his ex quibus sunt ⁊ generationes: ex oppositis vero ⁊ generationes fiunt: quare etiam fallacia. Si ergo quod bonum est ⁊ bonum ⁊ non malum est: ⁊ hoc quidem ꝑm se: illud vero ꝑm accidens: accidit enim ei malum non esse: magis autem in vnoquoqꝫ est vera que ꝑm se est ⁊ falsa: siquidem vera. ergo ea que est: quoniam nō est bonum ꝙ bonum ei qđ est: est ꝑm se est falsa est. Illa vero que est quoniam bonum maluꝫ est eius que est ꝑm accidens: quare magis erit falsa de bono ea que est negationis opinio: q̄ꝫ ea que est contrarij. Falsus autē est magis circa singularia que habet contrariā opinionem: contraria enim sunt eorū que plurimum circa idē genꝰ differūt Qđ si harum contraria est altera. magis vero contradictionis est contraria: manifestum est: quoniā hec erit contraria: illa vero que est quoniam malū est quod bonum est implicita est. Etenim quoniam non bonum est necesse est eundē opinari. His ergo ita positis: quoniam contrarij opinio non est simplex: simplex vero negationis: necesse est vt contra simplicem opinionem simplex potius videatur eē contraria. est autem simplex opinio boni: quoniam bonum est vera: simplex vero boni: quoniam bonum non est falsa: simplici igitur opinioni de bono: quoniam bonum est erit contraria simplex negationis scilicet que est boni: quoniam non bonum: amplius si etiam in alijs similiter se oportet habere ⁊ hoc videtur bene esse dictum: aut enim vbiqꝫ ea que est contradictionis aut nusq̄ꝫ: quibus vero nō est contrarium de his quidem est falsa: ea que est vera opposita: vt qui hominē non putat hominē falsus est. Si ergo econtrarie sunt ⁊ alie ipsius contradictionis. Amplius similiter se habet boni: quoniā bonum est ⁊ non boni: quoniam non bonum non est: ⁊ super has boni quoniam non bonum est: ⁊ non boni: quoniam bonum est: illi ergo que est non boni quoniam non bonum est: vere opinationi existenti que est contraria: non enim que dicit quoniam malum est: simul enim aliquando erunt vere: nunq̄ꝫ autem vera vere est contraria: est enim quoddam non bonum malum: quare contingit simul esse veras: at vero nec alia illa que est non malum: simul enim ⁊ he erunt.

UVA. BHSC. IyR_118_1

relinquitur ergo ei que est non bonum: est contraria ea: que est non boni: quoniã est bonũ: falso em̃ hec: quare ⁊ ei que est boni: qm̃ bonũ est: ea que est boni: quoniã non bonũ est. Manifestũ est autem quoniã nihil interest: nec si vniuersaliter ponam⁹ affirmatioẽ: huic em̃ vniuersalis negatio erit contraria vt opinioni que opinatur: qm̃ omne quod est bonum: bonũ est ea que est: quoniã nihil horum que bona sunt bonum est: nam ea que est boni: quoniã bonum est: si vniuersaliter sit bonum: eadem est ei que opinatur quicquid bonum est quoniam bonum est: hoc autem nihil differt ab eo ꝙ quodcũq; bonum sit bonũ est: similiter autem ⁊ in non bono quare siquidem in opinione sic se habent. Sunt autem hec que sunt in voce affirmationes ⁊ negationes note eorũ que sunt in anima. Manifestũ est quoniam ⁊ affirmationi contraria quidem negatio est de eadem vniuersali: vt ei que est quoniam omne bonũ bonũ est: vel quoniaꝫ omnis homo bonus ea que est: quoniam nullum vel nullus. contradictorie autem quoniam non omnis aut non omne. Manifestũ est autez quoniã ⁊ veraꝫ vere non contingit esse contrariam nec in opinione nec in contradictione. contraria ergo sunt que circa eandem opposita sunt: circa easdem autem contingit verum dicere eundem. Simul autem non contingit eidem inesse contraria. Cap.iij.

Differentia quarta.d.ex quo sunt oratiões opposite: aut opposite ꝑm affirmationẽ aut negationẽ: aut opposite per hoc ꝙ materie ipsarũ sunt contrarie: ⁊ sunt orones q̃rũ predicata sunt contraria: ⁊ inuenitur in illis quarum predicata sunt contraria ꝙ sunt quinq; modis oppositarũ que ꝑm affirmationem ⁊ negationẽ quarũ precessit dictũ. Ergo iã opꝫ vt cõsideremus hic que harũ oronũ sunt magis opposite: ⁊ longioris differẽtie in cogitatione an contrarie ꝑꝫ viã affirmationis ⁊ negationis: an cõtrarie ꝑm viã cogitationis contrarij. V.g. si dicto nostro oĩs homo est iustus: opponunt̃ dicta duo quorũ vnũ est nullus homo est iustus: qđ est oppositũ ꝑm modũ negationis: ⁊ scđm est dictum nostrũ oĩs homo est iniust⁹: qđ est oppositũ ꝑm modũ cõtrarietatis: qđ istorũ est fortioris contrarietatis dicto nostro omnis hõ est iustus. vtrũ dictum nostrũ: nullus homo est iustus: aut dictũ nostrũ. oĩs hõ est iniustus: aut dictũ nostrũ oĩs homo est iust⁹: ⁊ dicemus qꝛ cũ dictiones sint quidẽ significãtes intẽtiones existentes in aĩa. iãq; in mẽte inuenit̃ cogitatio alicuius rei: ⁊ credulitas contrarij eius: aut credulitas rei alicuius: ⁊ credulitas negationis eius: ⁊ est manifestũ: qm̃ quidẽ đꝛ in oratiõe ꝙ est contraria oroni: aut opposita ei ex parte oppositionis credulitatũ q̃ sunt ĩ aĩa: aut in credulitate cõtrarij: aut in credulitate negationis. Et cum ita sit res: iam ergo opꝫ vt consideremus que credulitas est in fine contrarietatis ad credulitatẽ veri ⁊ falsi: an credulitas contrarij eius: an credulitas negationis eius: ⁊ exemplũ illius est cũ credide rimus in re aliqua ꝙ est bona: ⁊ est credulitas vera sicut nostra credulitas in vita ꝙ ipsa est bona: erunt igitur due credulitates hic false et pposite ei vna quarum ꝙ ipsa est mala: et alia ꝙ ipsa non est bona: que ergo harum duaruꝫ credulitatũ falsarũ de vita est in fine contraria in mente credulitati vere que est dictũ nostrũ vita ẽ bona vtrũ credulitas nostra ⁊ ꝙ ipsa est mala: aut credulitas nostra ꝙ ipsa nõ est bona. Dicem⁹ ꝫ ꝙ cõtrarietates inuente in credu

UVA. BHSC. IyR_118_1

litate.ſ.que eſt in fine ſimulat cõtrarietati inuente extra aiam in materijs: vtrũ opz vt ſit illud qõ eſt ex reb⁹ maioris contrarietatis ex aiam ſic fortioris cõtrarietatis i credulitate an nõ: et dicem⁹ poſtq; ſunt due res que ſunt cõtrarie ex aiam ſm duo cõtraria minoris cõtrarietatis in credulitate q; due res q; cõtrariant ſm vnũ cõtrariũ: aut ſunt cũ illo non cõtrarie in credulitate: imo ſm plurimũ ſunt cõſequẽtes ſe: ſicut credulitas noſtra q; vita eſt bona: et mors eſt mala: iſte ei due orationes ſunt cõtrarie ſm predicatũ et ſubiectũ extra aiam. Manifeſtũ eſt, ergo q; nõ ex cõtrarietatis inuente i credulitate cõtrarietas inuenta extra aiam: quoniã ſi eſſet cã eſſet quod eſt magis contrarium extra aiam: dignius vt ſit contrariũ in credulitate: ergo cuius contrariũ eſt in credulitate: propter materias eſt digni⁹ vt nõ ſit ipſum cõtrariũ abſolute i credulitate: ſed contrarietas q̃dẽ q; inuenit in credulitate ex parte affirmationis et negationis nõ eſt inuẽta in ea propter aliã: ſz pp ſe: et propter diſpõnẽ inuẽtã in ea in ſmutatione illa in quib⁹ eſt cõtrarietas ꝓpter aliud: et etiã qm̃ cũ eſt apud nos credulitas de re q; ſit bona: et eſt hec credulitas vera non erit q̃cunq; credulitas falſa que eſt apud nos de illa re credulitas contraria illi credulitati: ſicut ſi ſit apud nos de ea q; ipſa eſt aliq̃d ex eo qõ nõ eſt ei inuentũ: aut q; nõ eſt aliq̃d aliud ex eo qõ inuenit ei: ſunt ei credulitates infinite: ſed credulitas quidem cõtraria illi credulitati de illa eſt vna: et eſt credulitas quã vidim⁹ diuidentẽ verũ et falſum ſemper cũ credulitate prima: et iſte ſunt credulitates q; ponũt pres cõtradictionis in qõne. W. cadit cũ eis poſt illud dubitatio q̃ illarũ duarũ ſit vera et q̃ falſa: ſz inter credulitates quidẽ quas po'e eſt ſimul eſſe falſas de ſubiecto vno et eodem: aut veras ſimul non eſt po'e vt cadat dubitatio: neq; ponunt partes dubitationis in qõne ita vt veritas in vna earũ ſit determinate intẽtionis in ſe: q̃uis nõ ſit apud nos determinate: manifeſtũ ẽ q; credulitas que opponunt inuẽte ſm veritatẽ eſt credulitas: ex qua crit gñatio et eſt negatio: et illud eſt q; gñatio quidẽ eſt ex nõ inuẽto ad inuentũ: et corruptio ẽ ex inuẽto ad nõ inuẽtũ. Credulitas quidẽ q̃ eſt in reb⁹ in quib⁹ eſt: alteratio que eſt tranſmutatio ex contrarijs eſt min⁹ contraria in credulitate cũ ſit privatio fortius oppoſita inuento q̃ contrariũ contrario cũ contrariũ eſt inuẽtũ quoddã: et ꝓpter illud nõ eſt gñatio ex ente niſi per accñs. Et etiã q; credulitas q̃ eſt cũ negatione facit neceſſariã remotionẽ credulitatis affirmatiõis q; ſe cũ ſit quiditas negationis vt remoueat affirmationẽ q̃ eſt enunciãs rei eſſentiã: et credulitas quidẽ contrarij predicati in re in qua credit eſſentia predicati nõ facit neceſſario quiditas ei⁹ remotionẽ affirmationis: cũ ſit renouatio cõtrarij in ſubiecto nõ faciens per ſe remotionẽ cõtrarij ei⁹. ſ. oppoſiti illi ſed eſt quidẽ res accñs ex renouatione illi⁹ in ſbto. ſ. vt remoueat cõtrariũ per poſitionẽ contrarij alteri⁹ in eo. U. g. vt auferat caliditas ab aqua per poſitionẽ frigiditatis in ea: proportionat friditati q; intẽtionẽ ſcõam: aut per accñs et illud eſt q; remotio hec eſt renouata per accñs: et remotio per negationẽ eſt q̃dem remotio negata a negatione per ſe: et ex quo q̃dem ſequit remotio affirmationis per ſe: dignius eſt vt ſit contrarietas inuẽta i credulitate q̃ ex quo erũt credulitas per accñs aut itẽtionẽ ſcõam: et eſt cõpletionis contrarietatis et fortionis: et ſi erũt duo cõtraria ea q̃ ſunt diuerſa in fine diuerſitatis: nerunt contrariũ qõ eſt i mẽte rei affirmate ex cõtradictione fortiꝰ q̃ cõtrariũ quod eſt ei ex credulitate cõtrarij inuẽti extra aiam. manifeſtum eſt ergo q; credulitas cõtradictionis eſt credulitas cõtraria affirmationis abſolute: et etiam q; credulitas de re q̃ eſt bona q; ſit mala eſt credulitas quã ſequit credulitas alia q̃ eſt q; nõ eſt bona: ſz credulitatẽ de ea q; ẽ bonũ: et q; nõ ẽ bonũ nõ ſequit credulitas alia ſcilicet q; eſt mala: et ſi eſſet illud: ita tunc nõ inueniretur credu-

UVA. BHSC. IyR_118_1

litas contraria in rebus non habentibus cõtrarium.ergo credulitas negationis est magis cõtrarietas affirmationis q̃ credulitas cõtrarij:⁊ ipsa est cõtraria ꝑ se cũ inueniatur in reb⁹ habẽtib⁹ ꝯtrariũ ⁊ nõ habẽtib⁹:qm̃ opꝫ vt sit credulitas que est ꝯtraria ꝑ naturã affirmationi credulitas inuẽta ꝯtraria in oĩ loco nõ in loco p̃ter locũ:⁊ credulitas cõis q̃ est in oĩ loco ⁊ ꝑ se ꝯtraria est fortius ꝯtraria q̃ credulitas q̃ est in quodã loco nõ cũ sit cõius prius per naturã q̃ ꝓpriũ:⁊ ꝓpter hoc cũ inuenitur ꝓpriũ inuenit cõe ⁊ nõ ꝯuertit illud scꝫ cũ inuenit cõe vt inuẽniat ꝓpriũ:ergo sicut ꝯtrariũ in credulitate ei qđ non hꝫ cõtrariũ est negatio:ergo opꝫ vt sit ꝯtrariũ in oĩ loco negatio.s.illud qđ est in fine.¶Et etiã qꝛ credulitas de eo ꝙ est bonũ ꝙ ipsum est bonũ: ⁊ credulitas in eo ꝙ nõ est bonũ:ambe sunt credulitates vere:⁊ credulitas in eo qđ nõ est bonũ ꝙ ipsum est bonũ:aut in eo qđ est bonũ ꝙ nõ est bonũ sunt credulitates false.Et ego miror q̃ credulitas est ꝯtraria credulitati nostre in eo ꝙ nõ est bonũ ꝙ ipsum nõ est bonũ que est credulitas vera: qm̃ nõ euacuatur hec a tribus dispõnibus:quarũ vna est vt ꝯtraria sit ei credulitas ꝯtrarij eius et est credulitas in eo qđ nõ est bonũ ꝙ ipsum est malũ.⁊ scđa est vt sit cõtraria negatio ꝯtrarij q̃ est creduiltas in eo ꝙ nõ est bonũ ꝙ non est malũ. ⁊ tertia est vt sit cõtraria credulitas in eo ꝙ nõ est bonũ ꝙ est bonũ:sed credulitas quidẽ cõtrarij eius nõ est cõtraria ei:et illud est:qꝛ iam est possibile vt sint ambe vere:qm̃ multe res ex eis que nõ sunt bone sunt male:vt credulitas quidẽ negationis ꝯtrarij eius:nõ est etiã credulitas ꝯtraria ei cum iam sint vere simul in re vna:qm̃ de linea est verũ ꝙ nõ est bona neq̃ mala:et vniuersaliter de oĩ eo cuius ꝓprietate est vt nõ disponatur ꝑ vnũ horũ duorũ cõtrariorũ. ⁊ cum sit hoc ita:ergo credulitas ꝯtraria credulitati nostre in eo ꝙ nõ est bonum ꝙ ipsum nõ est bonum:est credulitas nostra in eo ꝙ nõ est bonũ ꝙ ipsum est bonũ:⁊ cũ est credulitas q̃ est in fine cõtrarietatis credulitati nostre in eo ꝙ non est bonũ:ꝙ nõ est bonũ credulitas nostra in eo ꝙ ipsum est bonũ.ergo contrariũ qđ est in vltimo differentie cõtrarietatis nostre in eo qđ est bonũ ꝙ ipsum est bonũ est credulitas in eo ꝙ nõ est bonũ:nõ credulitas nostra i eo ꝙ est malũ:qm̃ si affirmatio cõtrariũ qđ est in vltimo negatiõi opꝫ vt sit ex ipsa in vltimo elõgationis ⁊ cũ est hoc ita:⁊ est cõtrariũ quidẽ eius cõtrariũ vnum:ergo cõtrariũ affirmationis:qđ est in vltimo est negatio.d.Et non est differentia in his exẽplis que egimus hic enunciationibus cõtrarijs ex parte negationis ⁊ affirmationis inter hec ꝙ ratiocinetur quidẽ in subiecto ipsarum articulo cũ a.⁊.l.aut ratiocinetur in ipso incluso cum clausura vniuersali:qm̃ de.a.⁊.l.iam diximus ꝙ significat super id quod significat clausura vniuersalis:ergo non est differentia ꝑm hanc intelligentiam:vt dicamus ꝙ contrariuꝫ credulitatis in eo quod est bonum ꝙ non est bonum:aut dicamus ꝙ contrarium credulitatis in omni eo ꝙ est bonum ꝙ nihil ex eo est bonum:⁊ aliud est affirmatio ⁊ negatio que sunt credulitates contrarie: quidem inueniuntur in anima intentioni vniuersali.Et si est illud quod exit per dictionem significãs id quod est in credulitate ex contrarijs: est manifestum:ꝙ contrarium affirmationis in dictione quidem est negatio in dictione illi intentioni vniuersali:quam significat affirmatio cum significetur illa intentio vniuersalis in affirmatione ⁊ negatione per dictionem vniuersalem que est clausura. Et exemplum illius est:quia contrarium dicti nostri.omnis homo est bonus.est dictum nostrum. nullus homo est bonus:⁊ est manifestũ ꝙ credulitates de quibus dicitur hic ꝙ sunt cõtrarie ꝙ nõ est pole vt sint credulitates vere:cũ sit nõ possibile vt sit verũ contrariũ vero:nõ credulitas vera credulitati vere:neq̃ dictio contradictoria dictioni contradictorie:quoniam sint vtreq̃ significantes intentionem que est in se vera:sed credulitates contrarie quidem sunt in oppositis ꝑm af-

UVA. BHSC. IyR_118_1

firmationē ⁊ negationē: ⁊ ex illis in cōtradictorijs ⁊ cōtrarijs in materia necessaria: ⁊ illud est q̄ in multis ex oppositis iā pole est: sicut dictū est vt sint vere simul ⁊ sunt indefinite ⁊ subcōtrarie: sed in cōtrarijs quidem nō est possibile vt sint ambe vere in aliquo vno ⁊ eodem: neq̄ est possibile vt sint ambe false in materia necessaria cum nō expolietur subiectum ab vno eorum.

¶ Hic completur expositio intentionū quas continet iste liber per gratiā dei.

¶ Gilberti Porretani aristotelici liber Sex principiorum: cū magni Alberti commento / viri etate sua doctissimi: feliciter incipit.

¶ Lectio. j.

A Forma est cōpositioni contingens simplici et inuariabili essentia cōsistens. Compositio etem̄ nō est qm̄ a natura cōpositionis seiūgitur. Compositio em̄ alteri vnaqueq̄ aduenien maiorē se cōiunctā efficit quodammodo. In forma autē hoc cōmune nō est: nam in eo q̄ corpus albū est nō dicitur maius aut minus seipso nō albo: nec si nō albū intelligatur destructio cōpositionis vel minoratio aliqua facta est: sed alteratio solū. Quoniā aūt fortasse in alijs idem contingit proferri additum conuenienter existimo inuariabili essentia cōsistens. In anima em̄ alteratio cōtrarietatis inuenitur: vt tristitie ⁊ gaudij. Sed qm̄: vt
B aiunt quidā: simplicitati: nulli vero variationi subiecta est: vt ea que est anima mundi dissociās hāc ab omnibus addidi cōponi cōtingēs. Erit itaq̄ terminus forme dicta diffinitio. Neq̄ enim superflua neq̄ diminuta: si quis subtiliter inuestigauerit: reperietur.

Quamuis de ordine p̄dicabilium iā in p̄dicametis sufficiēter q̄tum est de intētione logici: determinatū sit: tn̄ ad faciliorē doctrinā: ⁊ de singulis cognoscat̄ que p̄dicant̄: ⁊ qualiter singulorū p̄dicabiliū in gn̄e ⁊ specie ⁊ indiuiduo ad vnū cōmune qd̄ p̄mū principiū illorū est ordinat̄. Iterū determinabim⁹ in spāli de sex p̄ncipijs: de quib⁹ in predicamētorū libro nō nisi breuiter: ⁊ per modū exēplarē tactū est. Sicut aūt in predicamentorū libro secuti ⁊ prosecuti sum⁹ sciam Aristo. sic in hoc libro sequemur Gilbertū porretanū q̄ ea que de sex p̄ncipijs dn̄r inuenit: ⁊ cōposuit ad faciliorē intellectū eorū q̄ in libro p̄dicamentorū succincte dicta esse videbātur: q̄ quāuis obmissa esse potuissent: tn̄ pp vtilitatē studentiū hūc laborē assumpsim⁹. Ideo hec ēt ad informationē studētiuz
C cū alijs explanam⁹. ¶ Querit̄ aūt q̄re hec sex principia dicūtur cū alia. iiij. de
questio. quib⁹ dictū est in libro p̄dicamētorū p̄dicātia sint vocata. Multi q̄dē multas assignauerūt rōnes: s̄m. n. porretani doctrinā. x. p̄ma genera sunt. x. rerū principia in quib⁹ stat oīs resolutio: ⁊ que sunt prime eēntie sua eēntialitate constituētes: ⁊ que sue cōitatis habitu oīa cōtinētis q̄ ordinabilia sunt ad p̄dicati ⁊ subiecti determinationē: de quorū coordinatiōe vt dixim⁹ in p̄ma parte logice est tractādū: eo q̄ rō nō colligit nisi que ante posuit: nec cōponit nisi q̄ ante ordinauit s̄m cōparabiliū rōnē: pp qd̄ rō qua fit ordinatio p̄mū in por. tradita ē. Ordinatio aūt p̄ut est in ordinatis tradit̄ in scia libri predicamētorū ⁊ in scia sex p̄ncipiorū ⁊ in scia diuisionū. Cū aūt oīs ordinatio subiectorū ⁊ supposito

UVA. BHSC. IyR_118_1

rā sit ad vnū:z stet in vno id in quo stat ordinatio summo est primū z ꝓncipiū
omniū aliorū. Sed dr genus inquantū est primū formabile subiectū ad oium
cōtētorū determinationē in forma speciei z individui. Dicit aūt principiuz in
quātū est ꝑmū cōstitutēs z eēntians oia que sunt sue coordinationis: in quib⁹
ipsum ſm actū z intellectū vt principiās eēntias eorū cōtineť. Cū aūt oia gña
lissima hoc mō dicanť: tñ quedā plus z magis ꝓprie dicunť gña: z quedaz ma-
gis ꝓncipia: subiecta eſſ qualitas z quātitas dicūtur magis genera: eo q ab-
solute sunt in his cōtētis suis actu z intellectu cōtenta qđ ꝓprium generis est
ſm q genus est: cui spēs supponiť. Principia ꝙo dicunť ex cōsequēti: qz nō ꝓn
cipiāt simplr ex quo ad esse: sed potius ecouerso quo ad esse a suis inferioribꝰ
sunt ꝓncipia. Relatio aūt gñis ē hoc mō quo alia: z nō adeo ꝓprie vt alia. Po-
test esse vel dici principiū: qz ſm cē semp fundatur in alio quodā: z vt frequen
ter fundať in gñibus aliis z rebꝰ generū aliorū. Residua vero sex nō ꝓprie di-
cūtur genera: qz nō dr simplr cōtentū in aliis ſm actū z intellectū sicut id qđ
est de rōne eoz: sicut ptz singulorū inductiōe. Actio ꝙo nō dicit qđ cōtētuz in
subiecta aliorū: nec passio: nec vbi: nec qñ: nec situs: nec habitꝰ: sed dicūtur alīq
mō se habere per modū ꝓncipij ei⁹ cuius sunt. Actio. n. cū sit in actu. dicit prin
cipiū eius q actiōe efficiť: z ſm q est in agente dicat principiū a quo agēs effi
cit id qđ agit. similiter passio cū sit in patiente dicit id quo patiēs mouetur ad
formā agentis: z nō dicit quid existēs de rōne subiecte alicuius. z ideo passio
suo noie nō genus dicit: sed principiū. Silr est de vbi: qz ꝓcedit a loco: nec loc⁹
est ꝓncipiū nisi eius qđ est in loco. locatū aūt cōparať ad locū cū sit in vbi. z iō
vbi cū sit de extrinsecis. genus aūt de extrinsecis subiecte plus nominatur ꝓn-
cipiū q̄ genus. Eodē modo est de qñ qđ ꝓcedit a tpe. tēpus aūt est numerꝰ mo-
tus. motus aūt est actus eius qđ mouetur deducēs ipsum ad formā mouētis.
Et iō qñ qđ est in eo qđ est in tēpore per cōparationē ad tēpus ēt nō noiat ali
quid de subiecta q sit vt genus: sed noiat principiū per motū cuius ipsum est
mēsura. Positio vero dicit partiū ordinationē in loco: z in toto: z dicit ꝓncipiū
plus q̄ genꝰ: qz motus z actio z passio trāsmutātia ea in que operanť sunt cā
ordinis partiū ad formā totius. z iō positio nō dicit quid positi: sed ſm nomē
suū qđ est positio dicit principiū essentie totius: qđ principiať a partiū positio
ne in toto z in loco. Habitus aūt ad id cuius est habitꝰ nihil dicit qđ sit qđ habē
tis ſm q genus est quid eius: cuius est genus: sed dicit principiū cōseruatio-
nis: z ꝓp hoc cū alia dicāt principia ad eorū esse quorū sunt hoc vltimū dicit ꝓn
cipiū cōseruatiōis: z ideo potiꝰ dicanť principia q̄ gña: pp qđ ēt tēpus potius
forme sunt hoc est foris manētes q̄ sunt essentie. Hec aūt sic accipi pñt: aut eſſ
sunt ꝓncipia ad esse: aut ad bñ esse. Si ad esse aut ex pte agētis: z sic erit actio:
aut ex pte eius qđ agitur: z hoc dupliꝛ. ſ. ſm quid est suscipiēs actū agentis: aut
ſm effectū qui actū agētis cōsequiť. Si ꝑmo mō aut ſm ipsam actionē quā su
scipit patiēs z sic est passio: aut ſm mensurā extrinsecus adiacentē: aut ꝙ effe-
ctū quē facit actio in subiecta z partibꝰ patiētis. Si ſm mensurā adiacētē: aut
est ſm mēsurā actionis vel passionis ſm q huiꝰ: z sic est qñ: aut ſm mensuram
passi: siue eius qđ patitur. z sic est vbi. si aūt est ſm effectū quē facit agēs in ipo
patiente tunc est positio: qz ex actione agētis z passione patientis situanť par
tes in passo ad susceptionē forme quā umpunt agens: z efficitur vna supza z
altera infra: z vna dextra z altera sinistra ſm q operať in eo virtus agentis: si
aūt dicit principiū nō ad esse: sed ad bene esse sic est habitus. Quamuis aūt sic
nominibꝰ suis dicātur ꝓncipia: tñ sue coordinatiōis inquātū nominibꝰ suis
significať esse ꝓdicāt ꝓncipia z cōtentū z intētio in eodē quo ꝓdicūtur dicunť
gña. z iō nominibꝰ suis dicūtur ꝓncipia: z res quas signa sunt gña. Si aūt qs
querat qualiter hec scia est vna q̄ est de sex ꝓncipijs. Dicēdū q̄ ista sex vniunť E

UVA. BHSC. IyR_118_1

in intentiõe principij:ꝛ sic nihil phibet de sex vnã esse scientiã.sicut autẽ ꝛ in
alijs sic ꝛ in his modus philosophie tenẽdus est.philosophi eñ est: vt dicit
Aristo.nõ accipere nisi sermonẽ demonstratiuũ:vt.s.de subiecto ꝛ de partib⁹
subiecti passiones ꝛ differẽtie demonstrãtur ad habendã notitiã perfectam de
his que traduntur.ꝛ ideo etiã singulorũ diffinitiones ponẽde sunt:ex quibus
sicut ex mediis ꝓbetur omne qõ docendũ est.hoc eñ modo perficitur anima
ꝑm partẽ contẽplatiuã que est vltimũ felicitatis ipsi⁹,vt docet Aristo.10.ethi
corũ.Quod aũt quidã dicunt de arte:vtrũ.s.per modũ artis procedat philoso
phia ſtullũ est.qꝛ ars nõ est nisi in factis supra materiã exteriorem:cum dicat
Aristo.ꝙ ars est cũ ratione factiuũ principũ:ꝛ hoc modo facere nõ est agere.

F VOlentes igitur de sex principijs determinare que omnia
forme sunt quasi extrinseca his quoruꝫ sunt:eo
qꝛ nõ sunt de esse ꝛ substãtia eorũ quorũ sunt: ꝛ forma dr̃(vt Plato
dicit)quasi foris manens:opꝫ nos inchoare a forme determinatiõe
vt sciatur a quo:sicut a primo genere accipiunt originẽ.Dicit enim
Boe.in principio de trinitate.ꝙ proprie nõ dicũtur forme:nisi que sunt sepa
rate.ille aũt que in materia sunt ꝓprie dicũtur imagines:eo ꝙ ad illas sunt p
assimilationẽ ꝛ imitationẽ producte:hec aũt que principia vocamus omnia
sunt extra substãtiã eorũ quorũ sunt:sicut actio ex substantiã agentis ꝛ passio
nihil est de substãtia patientis:ꝛ de qñ ꝛ vbi silr̃ est:quorũ neutrũ est aliquid
S de natura eorũ que vbi sunt ꝛ qñ.Situs aũt ꝓpter hoc extrinsecũ est:qꝛ dicit
ordinẽ partiũ in loco:ꝛ hoc extra substãtiã partiũ ꝛ totius.De habitu aũt nul
lũ est dubiũ quin sit de extrinsecis.Cũ igitur oia ista foris maneãt oia hec ꝑm
nomẽ forme predicationẽ forme participãt:ꝛ sicut dicunt̃ ꝓncipia sic etiã for
me dicũtur.Nõ põt autem dicta forma hoc modo determinari nisi generali
ter forma diffiniat̃:ꝛ per diffinitionẽ deueniatur ad intentionẽ forme de qua
est intentio.Generaliter igitur de forma loquẽtes dicimus ꝑm ꝙ logicus loq
P debet de forma.ꝙ forma est cõpositioni cõtingens simplici ꝛ inuariabili essen
tia cõsistens.Formã eñ logica diffinim⁹ diffinitione.Logice eñ loquẽdo for
ma est intẽtio que dat esse formale totius ꝛ ipsa notio toti⁹ vt dictũ est in scie
tia de vniuersalib⁹.Dico aũt qõ dicit esse totius siue hoc esse sit substãtiale si
ue accidẽtale:siue sit esse potentiale siue actuale:sicut animal dicit esse totius
potẽtiale.ꝛ rõnale dicit esse totius hominis actuale.hõ aũt dicit totũ cõpositũ
ex vtroꝫ.Albũ aũt dicit esse toti⁹ accidẽtale.Et risibile dicit esse toti⁹ accñta
le nature ꝛ speciei.hoc aũt tale esse nõ est nisi cõpositioni cõtingẽs:hoc est com
posito siue cõpositioni:qꝛ si parti cõpositionis siue cõpositi cõtingeret nõ eẽt
predicabile de toto:nec totius esse posset dici notio.Et dico cõtingẽs nõ ꝙ sem
per forma hec cõtingat siue per accidẽs cõpositio aduenat ꝑm id qõ est forma
qꝛ sic species vel accidẽs vel proprium vel differẽtia vel genus:ꝛ ideo nõ semp
J cõtingit sed aliqñ est substãtia:sed ideo cõtingit:qꝛ modus accipiendi eam vt
est totius notio semp est per accidẽs ꝛ semp cõtingẽs.Est eñ vlẽ;qõ est anterẽ
ꝛ hec est causa rei per se vel per accidens.Et est vniuersale quod est in re:ꝛ hoc
est substantia rei vel accidentis inclinatum ad substantiam.Et est vniuersale
quod est post rem:ꝛ hoc est vniuersale a re ipsa per intellectum separatũ:ꝛ hoc
cõtingit rei ꝛ est accidẽtale rei.hoc eñ nihil aliud est nisi acceptio vniuersalis
forme sine hoc ꝛ nunc:que acceptio rei simplex ꝛ separata a particulari ꝛ par
ticularibus:ꝛ hoc modo forma est dicta vniuersale:qũtus ordinat in genere
ꝛ specie:ꝛ cuius coordinationem reducit ad predicamentũ vel ad principium
ꝛ hoc modo forma est formale esse totius acceptũ per intellectũ:quod nõ con
tingit accipere in ratione forme que est forma partis:qꝛ hec forma est materie
in particulari ꝛ non de toto particularis.sic ergo forma in cõmuni ad esse sub

UVA. BHSC. IyR_118_1

stantiale vel accidentale totius accepta predicabilis de toto ⁊ nō de parte est forma que est compositioni contingens: q autem additur q sit simplici essentia consistens: ideo est: quia tale esse quamuis totius sit compositi: tn ex parte forme acceptum est ⁊ non est ex parte materie: non autem accipitur ex parte forme prout pars est compositi: sed accipitur a forma prout est causa totiꝰ esse totum ambiens ⁊ terminās ad esse. Et quia forma illa nihil est nisi forma quā uis sit totius: ideo nullum habet principium compositionis in se: sed est essentia simplex: cuius nō sit essentia simplicis sed compositi. hoc enim modo materia non est essentia simplex: quia materia ad minus potentie habet partē: forma autem nec potentia nec actu partem habet: ⁊ ideo huic forme conuenit et nō materie. si autem obijcitur q species est forma ⁊ tamen partem habet: quia genus ⁊ differentiam. Dicimus q iste partes nō sunt diuise in specie: quia idē quod est in genere est vt confusum ⁊ indeterminatum: ⁊ in specie specificatum ⁊ determinatum: sed genus dicit vt confusum ⁊ differentia vt determinans et species vt determinatum: ⁊ hec in esse formali non differunt: quamuis differentium sint sicut differt natura determinabilis a natura determinantis ⁊ a natura determinati differentia est determinans nō determinat nisi per formale qđ L est actu: ⁊ determinant formale quod est potentia. Et species determinata nō dicit nisi formale sic determinatum. Et si aliquid aliud differret non predicaretur genus de specie: nec differentia de specie predicaretur: ⁊ ideo constat q idem formale dicunt hec tria. Et quia differentia est in genere potestate ⁊ potestatis esse in alio ſm potestatem cause formalis est in ipso esse ſm inchoationem: ⁊ inchoatio forme ⁊ perfectio sunt idē in substantia forme diuersa in esse. ideo vnum ⁊ idem est in potentia ⁊ actu. Et ideo diffinitio illa est vnum ⁊ multa: ⁊ quo ad hoc ſm substantiam simplex est essentia: quamuis sint in ea illa q̄ differunt natura ſm esse. Et ideo dicitur q forma est simplici essentia cōsistēs. Est autem inuariabilis: quia nihil variatur ſm mutationem nisi materia vel subiectum ex materia ⁊ forma compositum: forma autez prout vniuersale forma est neutrum horum est. ⁊ ideo per se immutabilis est essentia. Variatur tamen per accidens dum aliquādo ſm esse quod est in hoc vel in illo generatur M vel corrumpitur: sed de variatione: que est ſm accidēs nos hic non loquimur. Aliter autem probatur q forma que est vniuersale siue illa sit accidentale: siue substantiale est contingens composito: ⁊ omnino est compositus. talis em forma compositio siue compositum non est: quia vnumquodq compositū aduenies alteri composito magis aliquid facit: aut ſm essentiam: aut ſm quātitatem. forma autem aduenies compositioni minime facit maius aliquid: ergo forma non est compositum: sed contingens siue compositioni siue composito: q autem forma aduenies composito non facit maius aliquid tam in forma accidentali q̄ in forma substantiali. In accidentali quidem quia in eo quod est album est non dicitur magis vel minus factum q̄ si non esset album dicitur esse alteratum solum. In substantialibus autem quia in hoc q corpus ⁊ anima coniuncta sit homo non dicitur magis vel minus factum: sed perfectum in forma speciei. Hoc tamen habet dubitationem. quia forma vniuersalis aduenies est essentia quedam: ⁊ ideo illud cui aduenit esse actu videtur ſm essentiam. Ad hoc dicendum q vniuersale est posterius eo: cui est vniuersale: quātus ipsa natura vniuersalis sit prius eo de quo predicat: ⁊ inquantū vniuersale non habet esse nisi intentionale: siue vt dicit Bo. irrationabile hoc non est esse secundum naturam: ⁊ ideo nullum essentiale addit secundū q est notius eo: quod est ſm naturam. hoc autem est planum intelligere ex his que sepius in scientia vniuersalū dicta sunt. Quia vero de quibusdā alijs que sunt forme vles contingit idem proferri: q. ſ. in hoc sunt simplices essentie q non

UVA. BHSC. IyR_118_1

sunt cōposite ex materia ⁊ forma sicut in aīa hoīs que hoc mō composita nō est. ideo in essentia dictū est inuariabili diffōne ꝯsistens. In aīa em̄ hoīs scd̄m
N partē sensibilē que est in ea alteratio cōtrarietatis ꝑm motū passionū inueni tur vt tristitie et gaudij: q̄uis em̄ motus passionū gaudij ⁊ tristitie sint con-
Text. iūcti ⁊ nō aīe vt subiecti vt dicit Aristo. in primo de aīa: tn̄ vt dicit Auer. i his
cō. 64. cōpatitur aīa corpori: ⁊ si aliquo mō variatur: ⁊ ideo non est forma: prout hic de forma loquimur. adhuc aūt qm̄ sicut dicūt quidā aliquid est qd̄ est subiectum simplicitati: ⁊ nulli est subiectū variationi: sicut dicunt in ea que est mūdi aīa quā vt simplicē ⁊ variabilē esse dicūt. ideo vt hāc de qua hic loquimur formā ab oib⁹ alijs dissociarē ⁊ diuiderē: addidi compositioni cōtingens. De
O mūdi em̄ aīa quid sit et qualiter longum difficile est determinare: ⁊ pertinet ad primū ph̄m ꝑm eam partē in qua de causis primarijs ⁊ vniuersalibus determinatur. Breuiter tn̄ dicim⁹ ꝙ nō cā prima est: nec est aliqua intelligētia: sed motor mobilis primi qd̄ est sibi principiū vite ⁊ motus in oībus sicut dicitur in libro de causis: ⁊ hec aīa nō cōtingēs est cōpositioni siue cōposito: sz est forma vnius qd̄ est primū celū: ꝓpter qd̄ forma q̄ est vniuersale esse nō potest: qz vniuersale est forma ꝯtingēs cōposito ⁊ non est forma partis: vt sepi⁹ dictū est. Preinducta igitur de forma data diffinitio erit terminus. dicit̄ eniz terminus illa diffinitio q̄ includit terminos esse illius diffiniti. Hec em̄ diffinitio neq̄ superfluū neq̄ minus aliq̄d q̄ ad esse forme declarādum sufficit videbitur continere si quis subtiliter et non superstitiose voluerit inuestigare.
¶ Notandū tamen hoc ꝙ ea que dicta sunt nec sunt vera de forma substātiali nec accidētali: sed vera sunt de forma que est vniuersale: siue sit substantia siue accidēs: prout ipsum est predicabile vt genus vel differētia: vel propriū vel accidēs in quocūq̄ genere vel principio predicabilium.

¶ Lectio secunda.

P ¶ Habet autem dubitationē ex precedenti vtrum aliqua forma variabilis sit. hoc autem videtur vt in pluribus. nā eadem ratio susceptiua veri et falsi est: et albedo claritatis et obscuritatis: ⁊ idē eius qd̄ est in re: et non est: sed non est ita. Nam nihil differt albedinē clarā dicere q̄ suscipiēs clarā dicere: nō ē autē oro eadē susceptiua cōtrariorum: nec oratio eius que in re est et nō est: sed note sunt earuz que sunt in anima passionum. De his autem dictum est alibi.

¶ Habet autem dubitationē ex predictis occasionatā: loquētes em̄ de forma ꝑm ꝙ ad accidētalem ⁊ substātialem cōmunis est: ⁊ ꝑm ꝙ est vniuersale predicabile: siue in quid siue in quale: eo ꝙ ipsa significatur vt notio totius esse rei ꝑm ꝙ ⁊ oratio forma est ⁊ albedo de illa albedine predicata: ⁊ ꝑm ꝙ ratio formalis ⁊ opinio forma aīe est de hac vel de alia oratione vel opinione predicata. Dicendo igitur de tali forma ꝙ inuariabilis sit videtur esse instantia in pluribus. Uidetur em̄ ꝙ plures forme variabiles sint siue inuariabiles in cō
Q traria: nam eadem oratio veri et falsi susceptiua est. me sedere oīno vera est dum sedeo: et eadem falsa dum nō sedeo. similiter autem et eadem albedo claritatis et obscuritatis susceptiua est. Et ratio formalis siue opinio vna susceptiua eius videtur qd̄ est in re: et falsum qd̄ nō in re: cum tamē omnia hic forme sint totius esse notiones: et de toto predicabiles: et sic sunt compositioni cōtingētes. ¶ Sed ad hoc dicitur vt dictum est ꝙ forma est inuariabilis essentia cōsistens. Et qd̄ dicitur de albedine igitur nō est vt dicitur. Nō em̄ eadem albedo que ꝑm id quod est forma claritatis ⁊ obscuritatis susceptiua est: sed due albedines sunt in subiecto: quarum vna clarior est: ⁊ altera obscurior: ex

UVA. BHSC. IyR_118_1

opacitate ⁊ claritate subiecti: natura nihil differt albedinē clarā dicere ⁊ subiectum siue suscipiēs clarū dicere. Cum albedo ꝑm esse albedinis vnū et idez eodem modo se habeāt. obscurat̄ em̄ et clarificatur ex subiecti obscuritate vel claritate: ⁊ illa que est ei obscurior nō eadē numero albedo illi q̄ est clarior. Et simile huic est qđ dr in.v.physi. ꝙ nō eadē sanitas est ī mane et in vespere eo ꝙ in humoribus animalis nō manet eadem equalitas: q̄uis susceptiuum claritatis et sanitatis sit idem in mane et in vespere. nō tamē sub eadem forma sanitatis. Similiter autem eodem modo ratio siue opinio: ⁊ vna numero oratio ꝑm mutationem sui nō susceptiua veri ⁊ falsi qđ in re est vel non est: sz potius sicut in perhermenias dicit phs: oratio que est in voce est nota: et signum passionū que sunt in anima que passiones illate sunt in animam ex formis rerum cōceptis: et ideo veritas in ratione vel in mēte vel in opinione est adequatio rerum vel opinionum vel cōceptorū. Et falsitas in mēte vel opinione est inequalitas mētis ⁊ rerū: ⁊ similiter veritas in oratione est adequatio signi: et est in voce significāte et rei significate. Et ideo de vero in falsum mutatur nō ꝑm sui mutationem: sed sicut mutātur signa per mutationem eorum ad que referuntur. In eo ergo ꝙ res significata est vel non est in hoc mēs siue opinio et oratio vera vel falsa sunt absq̄ omni variatione vel orationis. et huius exemplum dat Boe. sicut vno aliquo immobili existēte et altero trās eūte. ad oppositum autem latus efficiatur dexter qui prius erat sinister absq̄ omni sua variatione ex sola alterius mutatione: que refertur ad ipsum vt dexter vel sinister ꝑm situm. De his autem in alijs a nobis dictum est. Et tñ hoc intelligēdū ꝙ duplex veritas est in oratione: est em̄ veritas signi prout signū est simpliciter ad actum signi relatum: ⁊ nō ad hoc vel ad illud significanduz sicut dicitur verum signum qđ nō fallit in actu significandi. et hanc veritatē vt probat Anselmus oratio nō admittit propter rei significate mutationem. hec em̄ oratio me sedere verum signum est eius ꝙ ego sedeam siue nō sedeā: semper em̄ significat ꝙ sedeā: ⁊ in hoc nō fallit. quia hoc significat recte ⁊ vere: quia hoc inquātum signum accepit signare: signum em̄ verum est qđ recte significat id qđ habet signare: ⁊ in hoc nō fallit. est autem alia veritas ī signo relato ad hoc significādum ⁊ adequata illi sicut hec oratio ego sedeo adequata est rei dū sedeo: ⁊ hic mutatur ipsius rei mutatione: ⁊ de hac loquimur hic et nō de prima: prima em̄ immobilis manet manente signo: propter qđ etiam primam quidem putabant esse veritatem ⁊ vnam ⁊ eādem in omnibus veris signis: quāuis hoc dubium sit cum signum sit rectum: ⁊ verum quando significat id qđ in prima: veritate oīa instituente: ⁊ ordinante accepit signare: ⁊ si signum sit rectitudo signi relata ad primam sui causam exemplarē: tamē relatio potest numerari incipiēdo a prima veritate: ⁊ sic est vna: potest etiā numerari ex parte singulorū relatorum: ⁊ sic cadit in multitudinem: ⁊ sic numerat̄ simpliciter: ⁊ ideo simpliciter est multe: ⁊ ꝑm aliud est vna.

¶ Lectio tertia.

¶ Substantiale vero est quod confert esse ex quadam compositione compositioni vt in pluribus: quod impossibile est de esse rei vt ratio et sensus siue horum similia. vt continuum et discretum. Hoc vero erit vt materia: ⁊ illud vt forma: vt corpus quod est hominis materia. Animus vero forma. erit itaq̄ forma substantialis vt est corporis aīa: atq̄ hominis ratio. Hec autem in his que de cathegorijs dicta sunt expedita sunt.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Quia vero omnis forma que est totum ⁊ notio totius:⁊ que predicatur de aliquo:aut est substantialis:oportet hic loqui de substantiali,quid sit:et per cõsequens etiam determinare quid sit accidentale.Dicimus ergo q̃ substantiale ꝑm suum nomen est id quod habet modum substantie in eo cui est substantiale:et hoc aliquando est substantia et aliquando non substantia ꝑm naturam:habet tamen modum substantie.Substãtia quidem est quãdo est in genere substantie vt animal est animal:et est substantiale homini:et hõ substantia est et substantiale sorti.Et similiter rationale et substantiale:et homini et sorti.Est autem aliquando non substantia habens modum substantie sicut color se habet ad albedinem:et sicut qualitas se habet ad colorem: vel disgregatiuum visus se habet ad albedinem:⁊ sicut extremitate perspicui esse se habet ad colorem:est enim genus substantiale vt materia:et differentia est substantiale vt forma.Dicitur tamen substantiale aliter:scilicet q̃ sicut in causa per se est in aliquo sicut risibile substantiale dicitur homini quod in natura hominis est sicut per se causa ⁊ id nec substantia est nec modum habet substantie in cõstruendo, substantiam:sed quantum ad in esse inseparabiliter habet modum substantie.Adhuc autem quarto modo dicitur substantiale q̃ inest in ratione diffinitiua loco differentie quãuis nihil sit de essentia⁹ et esse ipsius sicut nasus substantiale est simo:et oculus luscor:et tibia claudor:⁊ dorsum gibbor:et generaliter substantia proprio accidenti:et quia sic dicitur substantiale aliquando quod non est substabtia:habens tamen aliquem substãtie modum.Ideo dicit Boetius q̃ substantiale medium est inter substantiam et accidens:sed non est medium per abnegationem vtriusq̃ extremorum dictum ꝑm propriam ipsius naturam et entitatem: quia tale medium esse non potest:eo q̃ omne quod est substantia est vel accidens ꝑm naturam sue entitatis:sed est medium per hoc q̃ aliquid vtriusq̃ participat sicut dicimus.habet enim naturam accidentis et modum substantie.Oppositis autem modis dicitur accidentale:scilicet q̃ natura est aliquando substantia et habet modum accidentis:sicut extraneum:quod gratia alterius inest vel conuenit: sicut dicitus sertus qui quãuis substantia sit:tamen quia per formationem manus non fit:sed per abundantiam materie.ideo accidentale est. Est etiam accidentale q̃ naturam et modum habet accidentis:sicut albedo Socra.vel q̃ inest: et non per causam per se et propriam.His igitur modis cum dicatur substãtiale et accidentale dicimus q̃ substantiale est q̃ confert esse cõpositioni:hoc est cõposito ex quadã cõpositione:dico aũt q̃ cõfert esse sicut genus vel materia ⁊ sicut differẽtia siue forma cõpositio:q̃ ex genere et dria vel ex materia et forma cõponitur.Et dico ex quadã cõpositione:q̃ vera quidẽ compositio est ex materia et forma que inter se diuise sunt natura et neutrũ est principiũ alterius.quedã aũt est cõpositio simplr ex genere⁊ dria:q̃ dria sine inchoatione est in genere essentialiter:⁊ genus est principiũ ipsius ex quo per intellectũ agentẽ educitur:⁊ ꝑpter hoc nõ absolutã facit cõpositionẽ:⁊ ideo diffinitum ex genere et differẽtia est vnũ ⁊ nõ multa. Idẽ esse est in potẽtia et in actu:nec alia essentia est dria nisi que in generis formalis potestate continet. hoc ergo substãtiale vt in plurib⁹ est:⁊ hoc impole est deesse rei illi cui est substantiale. hoc aũt ptz in formalibus: sicut ratio inest hoi et sensus alali.Et in accidentibus quidem exemplum est vt cõtinuum in cõtinuis est linea superficie ⁊ corpore et discretũ in discretis in oratione et numero. Si autem hoc q̃ dictum est substãtiale est quod cõfert esse rei ⁊ q̃ non potest abesse rei.Tunc substantialium quoddam est sicut materia et quoddam sicut forma:sicut corpus quidem substãtiale est homini sicut materia.anima est substantiale homini sicut forma:et sic etiã corpus homini substantiale ⁊ anima similiter:⁊ q̃ naturali

UVA. BHSC. IyR_118_1

cōpositioni respondet cōpositio logica siue rōnalis: ⁊ ideo ratio siue rationale esset substātiale homini et animal genus. silr hoc aūt in alijs expedita sunt in scia libri quidē qui de cathegorijs inscriptus est. Sed hic aliqd de his dicere oportuit: qr per ista excipiemus principia qualiter quedā in sex principijs habēt ordinari ⁊ quedā excludi a taliū coordinatione. quecūqꝫ em̄ ab aliquo principio sic dependent ꝙ principiū illis cōfert esse ⁊ ꝙ esse eorū non pōt esse sine vllo principio: ꝓculdubio hec sunt de taliū principiorū coordinatione. que ꝟo nō respiciūt ipsa nisi forte per accidēs ad aliud: sicut ad genus ⁊ principiū ordinant̄ vel forte ꝑm aliud sunt in vno ⁊ ꝑm aliud sunt in alio. nihil em̄ prohibet vnū et idem esse in diuersis predicamentis ꝑm diuersa esse que sunt in ipso. quorum vnum forte est substantiale: reliquum autem accidētale sicut corpus album bicubitum qd̄ in eo qd̄ corpus est in substantia est. In eo vero qd̄ album est et quale qualitas est: et in eo ꝙ bicubitum est in predicamento quantitatis. Et hoc iam sepius in alijs tam isagogis q̄ꝫ in cathegorijs determinatum est. hac igitur de causa a nobis hec de substantiali et accidentali introducta sunt.

¶ Lectio quarta.

¶ Uidetur autē forma quedā a materia esse: quedā vero ab actu: ratio vero a natura est. color vero ⁊ passio quedā in actu censistunt. In quibusdā autē dubitatio est vtrū a natura an ab actu incipiant esse: vt in figura incisionis. Nā nihil additionis fit: sed separatio quedam partiū. Dico aūt figurā esse a natura. Sentiri vero ab actu: sed que coniunctionis est ab actu est vt domus. Manifestū est autē ex his: sed in his que in plurib⁹ sunt palā nō est. Nā ea que in plurib⁹ sunt in actione esse impossibile est: a natura aūt nō videtur fieri: qm̄ ea que a natura sunt a creatura preexistente sumunt principiū: palā vero est creaturā nō esse. Nihil enim rōnis oīno quare huius creatura sit poterit explicari. Natura igitur in his occulte operat̄: nā sicut ex pluriū partiū cōiunctione cōstitutio quedā primorū excedēs quātitatē efficitur. sic ex singulariū discretione vnū quoddā intelligitur eorū excedēs predicationē. Quapropter cōitas oīs naturalis est: qr a singularieate ꝓcedit q̄ creationi adequatur. Subtiliter autē etiā speculantes sicut natura in actionib⁹ operari latēter inuenimus: sic creaturarū creatorē in natura. idqꝫ ex operibus cognoscitur. Quandoquidē ipse numero certo naturam stabiliuit. Sed hec hactenus. Alterius enim considerationis sunt.

¶ Uidetur autem quedam forma siue sit substantialis siue sit accidentalis que vt vniuersale accepta est: et sicut est idem toti de quo predicatur a natura esse producta. Quedam autem ab actu siue artis operatione. Ratio enim siue rationale forma est a natura in ipso rationali producta. similiter etiam que in accidentium formis. Color enim forma est naturalis a natura producta: et similiter passio alia in genere qualitatis: sicut color: odor et sapor ⁊ huiusmodi et fanitas et egritudo. In omnibus enim talibus patet ꝙ he forme tā substantiales q̄ꝫ accidentales a natura sunt. alie autem forme ab actu siue ab operatione nostra sunt: sicut domus et ciphus: lectulus et huiusmodi. In quibusdam dubitatio est vtrum a natura an ab actu siue opere artis inci-

UVA. BHSC. IyR_118_1

piāt:sicut in figura incisionis sicut quādo sculptus est lapis vel hector.in ta
lib⁹ em̄ ratio dubitationis est:quia ꝙ a natura tales figure sint figure ex hoc
ꝙ ars in talibus nihil apponit ad materiā:ꝛ ideo qđ per naturam infuit ma-
net:quia qđ ars in talibus facit totum cōsistit in auferēdo ꝛ separādo partes
quasdam a subiecto.Et quia nihil de opere artis apponitur non videtur esse
de opere artis in figurato.Et ideo tales figure vidētur esse a natura ꝛ non ab
G arte.Ad hoc autem dicēdum est ꝙ in talibus figure hoc est subiectū ꝛ mate-
ria figuratum nō est ab actu siue ab opere artis.Sentiri autē figuras ꝛ appa
rere est ab actu siue artis operatione.Id em̄ qđ in materia totum a natura est
cui nihil ab arte additū est.Sed additur separatū ab ipso.Et si ab his que in
toto naturalia sunt aliqua separētur ꝛ nihil addatur eisdē: ea que relinquun
tur naturalia ꝛ a natura sunt.figura ergo talis ꝑm oīa que in ipsa sunt viden
tur esse a natura.Qđ autem visu sentiatur sic vel sic lineis terminata nō pōt
esse nisi ab actu ꝛ artis operatione:quia natura non fecit talem linearū termi
nationē. hoc autē qđ dicitur valet idē ac si dicat̄ ꝙ materia figure a natura
est et ipsa figura prout figura terminatio est quanti est ab actu siue artis ope
ratione:ꝛ hec est veritas:quia q̄uis ars nihil addit materiale:tamē separan-
do cōfert ad esse figure:ad cuius esse formale magis cōfert partium separatio
q̄ appositio alicuius materie:quia figurā nō dicim⁹ esse tale quid qđ habet
materiam ex qua fit:sed in qua fit tātum.Ad esse autem formale figure magis
cōfert ablatio siue separatio partiū materialiū q̄ collatio partiū materialiū
aliquarū.Sed q̄uis sic dicamus de figura incisionis que in separatione par
tium subiecti cōsistit:tamē cōstat ꝙ quecūq; taliū figurarū cōiunctionis est
et nō separationis tm̄:sicut dicimus domus figurā lectuli vel tripodis ꝛ hmōi
quia in illis aliquid ars per appositionis modū operat̄.Iste ab actu ꝛ opera
Vide. 2. tione sunt artis et nō nature.Sic ergo dicēdum est de figura incisionis q̄ sola
ph̄.1. cō. partiū incisiōe ꝓducit̄ ad actū.sic ergo q̄ sunt sicut figura incisiōis manifestū
7. est:ꝛ ideo dicit Antiphō in oīb⁹ q̄ formā ab arte sumūt nāz esse materiā.formā
H vero accn̄s.Si em̄ plantet̄ lignū lectuli nō pullulabit lectul⁹:sed lignū:cū igi
tur natura sit ex qua pullulat pullulās erit natura lignū ꝛ nō forma artis q̄ ē
in lectulo.Talis aūt determinatio nō valet in cōibus siue in vl̄ibus q̄ sunt in
plurib⁹:ꝛ sunt de plurib⁹ q̄ p̄dicant̄ de illis.essentia em̄ cōis siue vl̄is eoꝝ q̄ in
plurib⁹ sunt p̄dicata:de illis nō pōt esse ab artis opatiōe:qꝛ talē eēntiā ipol̄e ē
eē ab artis opatiōe:eo ꝙ oīs forma artis est accn̄s.accn̄talis aūt forma substā
tialis est:ꝛ ꝑ se inest illis quoꝝ est forma.Adhuc aūt talis forma cōis a nā nō
vr̄ fieri.iccirco ꝙ ea q̄ a nā potētia ꝓducunt̄ ab actu creātis ꝛ generātis vident̄
fieri:ꝛ p̄ncipiū sumūt a creāte vel generāte.Creātis aūt ꝛ generātis:tūc semꝑ
est particulare ꝛ nō vl̄e.nō igit̄ ab ope nāe sunt vt videm⁹.si āt dicat̄ ꝙ creatu
re sunt hui⁹ forme vl̄es ꝛ cōmunes palā statim pōt esse cuilibet ꝙ hoc nō est ve
rum:qꝛ cū tp̄s creationis siue gn̄ationis nō sit vniuersale:sed particulare:ni-
hil potest assignari rationis nihil exempli qualiter cōmune sit creatū vel gn̄a
tum.Oportet igitur dicere ꝙ naturales ꝛ a natura huius:forme sunt ꝑfecte ꝛ
nō ab artis opatione vel a proposito:sed dicendū videtur ꝙ natura in talib⁹
occulte operat̄:ꝛ hec est natura particularis.in agēte quidē ꝛ patiēte intendit
hunc ꝛ ꝓducit.vl̄is aūt q̄ hunc ordinat ad esse diuinū intendit simplex ꝛ vl̄e.
Et qꝛ natura vniuersalis operatur in particulari.ideo qm̄ natura particula-
ris ꝓducit hunc.Et quia hoc est homo natura vniuersalis producit hunc in
hominem:ꝛ sic de alijs:ꝛ hoc modo per consequens producitur id quod est vni
uersale ꝛ hoc quidem in isto existens est vniuersale:quāuis non sit vniuersale
ꝑm ꝙ est in isto:sicut in scientia de vniuersalibus dictum est:est autem vniuer-
sale aptitudine existendi in multis siue pluribus:cum autem actu per genera-
tionem

UVA. BHSC. IyR_118_1

tionē diuidat̄ materia efficit̄ in plurib⁹ actu: ⁊ hoc facit nā occulte. ¶ Duabus aūt de causis nā in his occulte dr̄ operari. quarū vna est ꝙ actus semp̄ particu lariū sunt. ⁊ ideo nā particularis operās est manifesta: sed cū p̄ticularis opera tur nā nō operat̄ nisi virtute nāe vl̄is q̄ est in ea occulta ⁊ nō nisi p̄ intell̄m cō siderata: ⁊ sic nā vl̄is est operās occulte. ¶ Scd̄a aūt cā est qd̄ operat̄ a nā est p̄ticulare sensib⁹ manifestū. Id aūt quo est illud hn̄s formā spēi ⁊ nāe est occul tū: ⁊ p̄ ꝯn̄s gn̄atū: ⁊ ideo hoc gn̄at hūc: ⁊ hoc est manifestū: sz qꝛ hoc generās est hō. ideo hoc genit⁹ est hō: qꝛ aliter gn̄atio nō esset vniuoca: ⁊ hoc occultum est quo ad nos solo intell̄u acceptū: ⁊ ideo dicimus nām occulte in talib⁹ operari. Sicut em̄ ex cōiunctiōe pluriū vnā rōnē vnitatis hn̄tiū: sicut plures equi aut plures hoīes efficit̄ q̄dā distractiōis cōstitutio: q̄ priorū: ex quib⁹ illa fit coniū ctio ꝯficit̄: q̄ vniuscuiusq̄ illorū excedit quātitatē discretā: ita ꝙ oīa simul sunt maioris quātitatis q̄ singulorū illoꝝ: sic ex distractiōe singulariū q̄ vnū sunt in spē vel gn̄e qn̄ cōparant̄ adinuicē in forma in q̄ eēntialiter sil̄r sunt. vnū cō mune oībus intelligit̄ qd̄ tn̄ in singulis est totū prioꝝ singulariū excedit p̄di cationē in hoc ꝙ qd̄libet singulariū de vno solo: illud ꝟo ꝙ sil̄itudo eorū est de multis p̄dicat̄: ꝓpter qd̄ oīs cōitas talis nālis ē: qꝛ ex singularitate hoc est ex singulariū essentiali sil̄itudine ꝓcedit: ⁊ sic singularitas in vno sil̄is causa est cōitatis. Nā aūt est causa talis singularis: ⁊ ideo nā cā est cōitatis: qꝛ quic q̄d est cā cause est cā causati a cā illa per aliquez modū. singularitas aūt crea tioni siue gn̄atiōi coequat̄: qꝛ tp̄s gn̄ationis ⁊ etiā creatiōis est singulare: sub tiliter aūt speculātes: sicut naturā in opationib⁹ vel in actionib⁹ artis opera ri inuenim⁹: eo ꝙ in aīalib⁹ rōne ex partib⁹ inuenim⁹ naturā opa artis attin gentē: sicut in casulis apū ⁊ nidis irundinū: ⁊ hoc hz nā inquātū est opus ⁊ in strumētū intelligētie. Sic etiā inuenim⁹ creaturā oīuz creatorē primū operā tē in creatura. Et hoc deprehēdim⁹ ex ipso actu creatoris. Uidem⁹ em̄ ꝙ nūe ro quodā ⁊ ꝓportiōe totā stabilitat naturā q̄ ꝓportio nō nisi sapiētie est crea toris. Qd̄ em̄ intelligentia operat̄ ad hāc hui⁹ vel illi⁹ nature ꝓportionē non hz intelligētia inquātū intelligētia est: sed hz inquātū est diuina. hec em̄ sapiē tia illi⁹ est q̄ cūcta ꝓportionib⁹ ꝓprijs disponat ⁊ ꝓducit ⁊ ordinat. Sed hec hacten⁹ a nobis ad explanationē dictoꝝ dicta sufficiāt. Alteri⁹ em̄ hec ⁊ altio ris sūt inq̄sitiōis. p̄tinēt ei ⁊ hec ad hāc p̄tē p̄me ph̄ie q̄ ē de cāis vl̄ib⁹ ⁊ p̄mis.

¶ Lectia quinta.

¶ Formarum vero alia quidez est in subiecto ⁊ de subiecto dicitur: vt scientia in subiecto quidem est vt in anima: ⁊ de subiecto quidem dicitur: vt de grammatica. Quedam autem in subiecto est: de subie cto autem nullo dicitur: vt albedo Socra. similiter autē ⁊ in his que cunq̄ formarum sunt in indiuiduo. Quedam vero dicuntur de sub iecto: ⁊ in subiecto nullo sunt: vt rationale mortale Eorum vero que in subiecto sunt: ⁊ que de subiecto non sunt dicibilia. Alia vero sensi bilia sunt: alia insensibilia. Sensibilie vero est quod sensu comprehē ditur vt albedo: color: sonus: sapor: percussio: dulcedo. Insensibilia que ratione comprehendūtur: vt doctrina disciplina. Simpliciter au tem nihil eorum que de subiecto dicūtur sensibilia sunt. Manifestū est autem ex his que proposita sunt: quoniam quedam sunt sita ali cubi vt nigredo in oculo: quedam vero difficile est assignare: vt scien tia: paternitas: filiatio: nisi forte componentium ⁊ generantium com plexione: singulorum autem que dicta sunt in complexionis ei⁹ que

UVA. BHSC. IyR_118_1

M in voce est notatio est: hec vero subsistens erit vel contingens. Eorũ vero que contingunt existenti singuluz aut extrinsecus aduenit aut infra substantiã consideratur simpliciter vt linea: superficies corp⁹. Ea vero que extrinsecus contingunt: aut actus: aut pati: aut eẽ alicubi: aut dispositio: aut vbi in mora: aut vbi habere necessario erũt. Sz de his q̃ subsistũt ⁊ que solũ in quo existẽt: exigunt ĩ eo qui de cathegoriis libro ĩscribit̃ disputatũ est: de reliquis ꝟo ꝯtinue aga⁹.

¶ His aũt sic determinatis de predicabilib⁹ formis accipienda est formaꝝ diuisio vt sciatur de quibus formis intenditur in libro isto. Dicam⁹ ergo ꝙ forma que est vl'e: siue substantiale siue accidentale. Alia q̃dẽ est in sb̃to vt accñs ⁊ d̃r de alio vt de subiecto qd̃ est pars subiectiua ipsi⁹ dicitur siue p̃dicat̃ ĩ q̃d
N vt scia q̃dẽ in sb̃to est in aĩa hoc mõ quo accñs est in sb̃to ⁊ de sb̃to d̃r vt de grãmatica que est scie spẽs ⁊ pars subiectiua. Et talis forma est accidens vl'e subiecto in quo est in quale ⁊ speciei q̃ sibi subest in quid cõparatũ. ¶ Quedã vero forma in subiecto est vt accñs ⁊ de subiecto siue de parte subiectiua nulla dicitur: siue predicat̃: vt albedo sortis: ⁊ sil'r his quecũqꝫ formarũ sunt sicut indiuidua: hec em̃ cõparant̃ quidẽ ad subiectũ in quo sunt ⁊ de illo predicãtur in quale: sed ad id quod subest: eo ꝙ ipsum est vl'e substans. Quedã vero taliũ formarũ de subiecto quidẽ dñr. in sb̃to vero nullo sunt sicut forme sb̃ales que non sunt in subiecto vt accidens: qꝛ conferunt ad esse ⁊ ei⁹ qd̃ esse rei ꝑs sunt. Dicuntur aũt de subiecto: qꝛ predicant̃ in quale substantiale vt d̃ria vel ĩ q̃d sicut gen⁹ ⁊ hui⁹ forme exẽplũ est: sicut rõnale ⁊ mortale ⁊ alie differẽtie substãtiales. Earũ vero formarũ que quidẽ in subiecto sunt vt accña ⁊ de subiecto ĩ
O dicibilia: eo ꝙ nihil substantiale subiectũ sibi continet: vt accidentales forme indiuidue. Alia quidẽ sensibilia sunt hoc est sensu proprio vel cõi ꝑceptibilia alia insensibilia que nullo sensu proprio vel communi sunt perceptibilia. Sẽsibile enim est quod sensu aliquo comprehenditur: vt albedo sortis vel sapor huius vel calor vel etiã percussio: hec sunt ꝑm sensum tactus percepta vel percussio que est sonus hic vel ille: vel dulcedo vel odor vl' q̃cũqꝫ taliũ ꝙ proprio vel cõi sensu percipit̃ vt magnitudo vel figura motus vel quies vel nũerus vel aliquid taliũ. Insensibilia vero sunt que non sensu: sed rõne simplici vel intellectu comprehendunt̃ vt doctrina ⁊ disciplina q̃ ꝑm intellectũ sunt in aĩa: ⁊ sil'r etiã virtus siue intellectualis siue moralis siue etiã iconomica. nulla em̃ taliũ sensu perceptibilis est. simplicitter aũt siue vl'e nihil qd̃ est de numero eorũ que de subiecto dicunt̃: siue vl'e vt vl'e est sensibile est. Vl'e em̃ ꝑm ꝙ ab
P strahit ab hoc ⁊ ab illo nõ nisi in intellectu est. Et ideo dicit Boeti⁹ ꝙ particulare est dũ sentit̃: vl'e dũ intelligitur. hec aũt oĩa in his q̃ sunt de anima habẽt determinari ⁊ declarari. Ex his aũt que iã hic per diuisionẽ posita sunt manifestũ est ꝙ quedã que sunt de numero formarũ particulariũ sita sunt alicubi ꝑm partẽ determinatã in subiecto in quo sunt sicut nigredo in pupilla oculi. quedã vero taliũ particulariũ formarũ tales sunt ꝙ difficile est assignare ꝑz quã partẽ subiecti site sunt: vt scia paternitas ⁊ sil'ia vt filiatio nisi forte dica
Q tur ꝙ site sunt in generantiũ ⁊ cõponẽtiũ cõpl'one. P̃rnitas em̃ pro certo est forma rel'onis que ꝑm totũ inest ⁊ nõ ꝑm partẽ. Cuius cã est: qꝛ ab actu generationis actiue innascitur generati. Actus autem totius est et non partis. Similiter autem filiatio inest ꝑm totum ei qui nascitur propter generationez passiuam que totius est: sunt tamen ꝑm causam ⁊ non ꝑm subiectum hec sita ĩ complexionis generantis: que cõplexio est causa cõplexionis seminis et ꝑm causaz sunt site in cõpl'one generantiũ: que cõpl'o attenditur in situ ⁊ ordine

UVA. BHSC. IyR_118_1

membrorũ in quib⁹ semen manifestatur ad generationẽ sicut sunt mẽbra que dicuntur vasa seminaria: scia aũt ꝑm actum quidẽ accepta situ non habet: sz accepta ꝑm habilitatẽ sita est in cõpl'one scientis: qꝛ subtiliũ humorũ ⁊ spirituũ magis sunt habiles ad sciendum: propter quod etiã Alexander dixit intellectum potentialem propter actionem quandã esse in corpore. Dicũt tamẽ aliqui sciam sitã esse in toto ⁊ non in parte: quia in ea est intellectus accipiẽs vt lumen intelligentie ⁊ phantasma a quo accipit: ⁊ sic esse dicitur in toto qđ pertinet ad intelligentẽ: quia nec sine anima est nec sine corpore nec sine itelligentia. De his autem hic non multũ curandũ est: qꝛ non sunt ad propositũ hoc autem aduertendum est: quia singula eorum que dicta sunt notatio quedam siue notamẽ vel nomen est incõpl'onis que est in vocem: singulum enim eorum nota est incõplexe vocis ⁊ non significatur oratione complexa. hoc autem sic incomplexa voce notatum aut erit subsistens hoc est substãtia aut alteri contingens hoc est accñs: eorũ vero que contingũt hoc est subiecto accidunt singulorũ aut extrinsecus hoc est per extrinsecã cãz aduenit sb̃e aut simpliciter ꝑm esse et cãm intra sb̃am consideratur: sicut intra substãtiã cui inest ꝑm esse et cãm consideratur linea superficies ⁊ corpus quod est in trina dimẽsione. causatur em̃ quantitas a mã ⁊ est dimensurãtibus intrinsec⁹. sil'r etiaz de qualitatibus est que causantur a forma ⁊ disponũt sb̃am intrinsec⁹. Eorũ vero que ꝑm sb̃am extrinsecus contingunt siue adueniunt substantie illa sunt aut act⁹ qui est agere aut pati siue passio aut dispõ siue situs: aut eẽ alicubi siue vbi: aut in mora siue qñ: vt olim heri hodie: qꝛ sicut dicit Priscianus. Tp̃s est mensura mutabiliũ rerũ: ⁊ sicut qñ causatur a tempore vel sumit̃ ꝑm habere. Non em̃ plura sunt de extrinsecis accidentibus sb̃e: ⁊ ideo non sunt nisi sex principia. hoc aũt iã in antehabitis istius libri probatũ est. De his aũt predicabilicus que subsistunt vt est sb̃a ⁊ ea que in gñe substantie continent̃. similiter aũt et de his que non extrinsecus adueniũt: sed solũ sunt ꝑm cãm ⁊ eẽ in his in quibus sunt per existentiã in eo libro qui de cathegorijs dicit̃ siue iscribitur sufficienter est disputatũ ⁊ determinatũ. Et sil'r de ad aliq̃d qđ vt frequẽter per extrinseca innascit̃. De reliquis vero que per extrinseca substantie frequentius adueniunt: que etiã ideo predicabiliũ nomen non habent: sz principiorũ: eo ꝙ non predicant aliquid simpliciter inherens: sed ꝙ aliqualiter se habet ad aliud continue in sequentibus erit dicendum.

AD intellectum auten omniũ que dicta sunt sciendum est ꝙ forme uomen ⁊ rationem primi inuenerũt stoici: ⁊ ante eos qui philosophi fuerunt epicuri omnẽ causam ad materiã retulerũt. Uidentes enim ꝙ nihil est materia per qđ id qđ formabile est formatur: ⁊ ꝙ materia formabil' formalis se forme causa esse non potest: dixerunt formas a materia esse separatas: eo ꝙ quecunqz sunt in in materia forme in materiam inducte sunt: ⁊ ideo non possunt esse cause formationis materie. Ideo em̃ quod per se ⁊ substantialiter ⁊ ꝑm ipsum causa est formationis nõ esse formatũ: sz formãs ꝑm seip̃m: et iõ tales formas indifferẽter formantes extra mãm esse posuerũt et sepatas in lumine priorũ agẽtiũ intellectũ exñtes. Ex quib⁹ sicut ex quodam sigillo oim formarũ q̃ formant̃ ꝓduci hñt. has aũt formas sic foris manẽtes et oia formantes cũ ipso lumine agẽtiũ itellectuũ expandi dixerũt super formanda: et ideo tales formas dixerũt esse principia formalia incorruptibilia per que vera habet̃ scia et notitia rerum: sicut lumine solis color expanditur vel effunditur super colorata visibilia secundum eos qui dicunt sicut et verum est quod colores non sunt in tenebris: sed in aduentu luminis expanduntur super corpora terminata: propter quod etiam pythagorici colorem epiphaniam:

UVA. BHSC. IyR_118_1

hoc est desuper eminētē noīauerūt. hoc igit̄ mō dixerūt a separatis formis ꝑ intelligētie agētis lumē formas effundi materiales et ideo materiales forme nō vere dici formas: sed verarū formarū imagines: sed tā separatas q̄ꝫ imagines earū de reb⁹ p̄dicaria Sepatas q̄dē eo ꝙ in mā̄ta lumine intelligētie qd̄ penetratiuū est rerū infundunt̄ oib⁹ ⁊ faciunt esse ⁊ sunt principia cognitionis ipsorū. Imagines aūt iō ꝙ sunt sil̄itudines illarū ⁊ sunt in mā̄ ꝟm eē ⁊ mutabiles ꝟm mutationē mā̄e. Sed ꝙ imaginationes sunt principia cognoscendi ea: quorū forma sunt: hoc hn̄t a formis sepatis q̄ stabiles ⁊ certe sunt cause rerū. Talē igitur formā dicūt aliqui esse formā que cōpositioni cōtingit eo ꝙ super cōpositū lumine intelligētie diffundit̄: ⁊ ꝙ hoc sit q̄ simplici ⁊ inuariabili esse cōsistit: qꝛ simplex est qd̄ in lumine intelligentie est: ⁊ inuariabile est qd̄ variatione materie non variatur: qꝛ q̄ꝫuis mā̄ variet̄ sub ista forma: tn̄ ipsa non innititur nisi lumini intelligentie: et nō variat̄ sicut videm⁹ in arte a coloratis variatis nō variari colores: eo ꝙ soli innitunt̄ lumini qd̄ est in ꝑspicuo non inquantū est elemētū vel elementatū vel corp⁹ mutabile ꝟm formā: sed ꝟm ꝙ perspicuū cōicat cū perpetuo superi⁹ corpore. hec autē istorū expositio non facit ad propositū: qꝛ talis forma nō est diuisibilis in sōalē ⁊ accidentalē nec vl̄em ⁊ particularū. ¶ Ideo alij dicunt ꝙ forma que est cōpositioni contingens est forma accidentalis. Accidens em̄ est qd̄ est in aliquo qd̄ perfectū est ꝟm esse: vt dicit Aui. ⁊ ideo etiā accidens est: qꝛ totū eē ⁊ perfectū consequitur: ⁊ qꝛ id qd̄ perfecte est compositū est. Ideo dicūt ꝙ hec forma nō contingit nisi ꝟm substantiā compositioni: vt. s. cōpositio ꝟm accidens semper sibi presupponat cōpositionē ꝟm substantiam. qualiter aūt hec forma simplici ⁊ inuariabili essentia consistat nō est facile probare: cū accn̄s vt ꝓbat Ari. in .xj. prime phi. non sit essentia: sed esse: nec oino est simplex essentie in cuius rōne semper est subiectū nec inuariabile oino esse possit qd̄ ꝟm esse semper innititur ei quod continue variatur. Ideo em̄ dicit Arist. ꝙ nō est eadem sanitas in mane ⁊ in vespere: qꝛ sanitas cōplexioni animalis innititur: qd̄ continue variatur propter agentiū et patientiū continuā actionē et passionē. Adhuc autē hec forma accidentalis non recipit diffōnes forme gn̄aliter que inducte sunt. Opꝫ igit̄ dici ꝙ forma de qua locuti sum⁹ sit forma que est vl̄e: hec forma totius forma est ⁊ non partis. ⁊ cōpositio ipsa in cōposito numeralis est ad illā: sicut cōpositū ex aīa rōnali ⁊ corpore mā̄le est ad hoīem. aliter em̄ predicabile nō esset nisi esset intētio non partis sed totius: ⁊ hec est forma rōnis et loyca forma: q̄ in physicis principiū est forma partis est ⁊ non totius. ⁊ qꝛ hec forma ē toti⁹: ideo diffō que talis forme est dicit quiditatē: ⁊ cōtinet ī se tā potētialia q̄ꝫ actualia: et tā mā̄lia relata ad formā q̄ꝫ formalia relata ad materiam: sicut animal rationale mortale. aīal em̄ potentiale et materiale est. alia aūt sunt actualia siue formalia. hec est igitur cōpōni contingere. hoc mō quo dictū est ad min⁹ cōpōni eius qd̄ est et quo est. de q̄b⁹ in libro de causis habet plene terminari. ⁊ hec est forma consistit et est essentia lumine intelligētie nitens et consistens inuariabilis per se vel per proprium esse suum variata per accidens secundum esse quod habet in hoc vel in in illo. hec etiam forma diuisibilis est omni forme diuisione que determinata est. Et hec forma est ratione cuius omne quod ordinatur in genere vel specie rationem recipit sue coordinationis. De hac igitur intelligendum est omne quod de forma hic dictum est.

¶ Lectio sexta.

¶ Actio vero est proprietas ꝟm quam in id quod subijcitur agere dicitur vt secans quis in eo ꝙ secat secans dicitur.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ His igitur que de forma dicuntur sic premissis iam de singulis que in ca- B
thegorijs dicta nõ sunt restat dicenduz: ⁊ primũ de actione que inter alia vide
tur cũ his que extrinsecus substantie accidunt conuenire. causatur em̃ a na-
turali potentia rei. nãlis autẽ potentia radicatur in ipsa rei substantia. Et
attende ꝙ quidã dicũt actionẽ non esse principiũ eo ꝙ principiũ nihil ponit
ante se accusans precedens ipsum. Actio aũt ⁊ agens et potẽtiam nãlẽ agẽtis
ante se ponit per intellectũ. Dicũt etiã ꝙ Ari. dicere videtur ꝙ actio et passio
idẽ sunt numero sicut via que est a thebis ad athenas eadẽ numero est q̃ ẽ ab
athenis ad thebas. Sic cũ actio sit ꝯparatio agentis ad patiens: et passio sit
econtra cõparatio patientis ad agens videtur actio idẽ numero esse passioni
Et sic ista duo principia non sunt dicenda duo sed vnũ et idẽ numero diuer-
sa tamen per terminos. Adhuc quia motus est actus agentis quo mouet pa
tiens et est actus patientis quo mouetur ab agente. videtur ꝙ motus sit vna
natura actionis et passionis: et quorũ vna est natura illa sunt vnũ: videtur ex
hoc ꝙ actio et passio sunt principiũ et predicamentũ vnũ. et ꝙ hoc predicamẽ
tum sit motus: adhuc etiã congruenti⁹ videt̃ eẽ ꝙ mot⁹ sit predicamẽtum q̃ꝫ
actio: qꝛ motus sic est actus mouentis ꝑm quẽ mota substantia agit: et sic vide
tur motus esse cã actionis in id quod subijcitur: quia si non moueret non age
ret in ipsum. est ergo motus causa actionis: et sic principiũ respectu actiõis:
congruentius ergo videtur dici ꝙ motus sit predicamentũ q̃ꝫ actio vl' passio.
¶ Ad hec aũt et sil'ia. Dicendũ est ꝙ actio est principiũ et primũ inter princi C
pia: sicut dictũ est: eo ꝙ ab extrinseco formali causatur. passio aũt causat̃ ab ex
trinseco materiali: et ideo posteriori modo se habet ad substantiam: et qꝛ sub
stantia composita ex formali et mãli cõsistit et in oĩ natura: vt dicit Aristo. est 3. d aĩa.
aliquid a quo ẽ agere et aliquid a quo est pati et fieri. Et qd̃ dicit. ꝙ actio an r. ꝯmen.
te se aliquid ponit. s. nãlẽ potẽtiã ꝑm efficiẽtẽ cãm: sꝫ nõ ꝓponit sibi eã: vt for 17.
male sue cõitatis principiũ Efficiẽs aũt cã: qꝛ nihil sui ponit in effectu: nec est
causa vnitatis rei: nec diuersitatis in effectu: ideo non propter hoc impeditur
quin actio possit eẽ principium et sit principium formale totius ipsius coor-
dinationis que rem suam dicunt vt facere vel agere. hoc enim non in predica
mento qualitatis: sed in genere actionis coordinantur. hoc enim modo decez
genera dicuntur prima rerum principia: quia sunt prime forme: ad quaꝝ mo- D
dũ predicationis oĩa sibi sil'ia reduci habent vt illã cõem formã coordinabi
lia. Quod autem subijcitur ꝙ eadem sit actio ⁊ passio dicendũ ꝙ non sunt ea
dem nisi in materia que quidem in qua est actio sicut in subiecto ad quod
dirigitur ⁊ ad quod terminatur actio agentis: ⁊ ipsa eadem materia que sub
iectum est passionis: propter talem aũt materie identitatẽ non opꝫ ꝙ idẽ for
male principium sit actionis: q̃uis inquantum vnum est actio ⁊ alterum est
passio. hoc enim impossibile est. Oppositi enim modi formales sunt actionis
⁊ passionis: qꝛ modus ⁊ forma actionis est: sicut imprimentis ⁊ influẽtis. Mo
dus autem passionis est sicut impressi vel influxi: propter quod etiam voces
hic significantes diuersa sunt in predicamenta vel principia. Et quod obijci E
tue de motu dicendum ꝙ motus non sicut vna natura ⁊ vna forma est mouẽ
tis ⁊ moti: nec agentis ⁊ patientis. Est enim actus perfectus prout est actus
mouentis ⁊ agentis: etiam est actus imperfectus prout est actus mobilis ⁊ pa
tientis: ⁊ qꝛ non est vtriusq̃ vt vna natura: ideo non potest esse cã ꝙ vnum sit
principium vel predicamentum actio in agente: ⁊ passio ⁊ ĩ patiente. Mot⁹ ẽt
in se non est vnius forme ⁊ mature: qꝛ non est alicui⁹ spẽi entis perfecte: sꝫ flu-
xus de natura in naturã et de forma in formã ⁊ de potentia in actũ. Et iõ per
vnitatẽ nature motus nihil probari potest de vnitate vel diuersitate princi-
piorũ vel predicamentorum. Et quod obijcitur per sil'itudinẽ vie duorũ ter-

UVA. BHSC. IyR_118_1

minorū q eadē numero sit actio ⁊ passio. Diceudū q nō est sīle: qr ī vna substantia māe ⁊ substantia forme manet eadē nihil habēs diuersum nisi termnos: motꝰ aūt ꝑm formā non manet idē. Unde ꝑm alias formas mutat id qō denigratur ⁊ id quod dealbat: ⁊ est q ꝑm aliā formā est passum cōparatū ad agens: ⁊ agens cōparatū ad patiēs: propter qō diuersa sunt predicata. Actio eīm semper est perfecti ꝑm qō est in agēte: sicut in cā ⁊ sbto. Passio aūt semper
F est imperfecti ꝑm q est in patiēte: sicut in sbto mobili. Ex his igit oibus que dicta sunt relinquit q actio sit spāle predicamētū. Differt autē agere ab actione in hoc q actio dicit actionē: vt conceptā: agere aūt actionē dicit vt exercitā. Et hoc modo scdo est predicamētū. Qr sic speciale modū dicit predicationis: qr ad alīū aliquē de decē modis predicandi reduci non potest: q modꝰ vt voce designatur dat vocē primā que est vna decē vocū vniꝰ primorū generuz significatiua. actio aūt vt conceptus designatiua non dicit illū modū predicationis: ⁊ ideo noīe actionis principiū illud non proprie designat ꝫ agere nominatur pro agere: nihil aliter signando: qr hoc designat actionē vt exercitā.

S (Capi.5. (Attendendum ⁊ etiaz q ꝯ̄ius agere ꝑm Arist. in. 6. ethi. differat a facere. agere eīm fit actione pertinente ad voluntatē vel electionē. Faccre aūt est opari super alienā vel extrinsecā mām: tū prout hic sumit agere ⁊ facere pro eodē accipiuntur. Unū eīm modū in cōi habent predicationis ad quē ordinant oia predicabilia ipsorū ꝑm genus ⁊ spēs. Oē eīm illud qō procedit continuc ab agēte vel operante in patiēs vocat hec actio vel agere. Et hoc est qō dicit Auerr. q actio est effectiua ꝓparatio agentis ad patiens. Sic eīm actio est fluēs opatio ab agēte in patiens: ⁊ ideo qr est agentis forma fluēs in patiēs: ideo moꝫ patiēs sicut mouet generās ꝑ se vel per accīs id ī quo inducit formā suā ⁊ hoc mouēs est agens: ⁊ motus mouentis est actio eius. Et sīr intelligēs est agens ⁊ intelligere actio est: ⁊ faciens est agens ⁊ facere est actio eiꝰ: ꝛi hoc ambitu cōitatis dicit agere vel facere genus generalissimū principiū qōdam ⁊ vox ipsa significat vnā primarū rerū que cōitate sua multa vt gña et spēs ⁊ indiuidua complectit vna coordinatione sub primo cōi contenta: cuiꝰ sub alterna genera sunt agere qñ proprie accipitur q actio est operatio electiōis. Et alterū genꝰ est facere ꝑm q facere est in extrinseca mā per artē opari. spēs aūt sunt sicut secare ligna vel corpora ⁊ sicut vrere ⁊ hmōi. indiuidua aūo sunt sicut sectio facta a sorte hec vel illa ⁊ alia hmōi. hoc igitur actionis predicamentū ad nullum aliud genus est reducibile. (Et ꝑm hunc modū actio ē in agente sicut in causa: non quidē vt stans ⁊ quiescens in ipsa: sicut quantitas vel qualitas vel relatio: sed est in agente vt procedens ⁊ fluens ab ipso continue in patiens: adhuc autem videndum est q vniuscuiusq perfecti ꝑm formā forma dicitur actus ⁊ ab actu nomen verbale formatur actio: video actio est ꝑm formam agentis opatio procedēs ab agente in patiēs. Et ideo forma semper est principium actionis: sic igitur accipiendū est accidens predicamētuz
Y siue principium. (Actio autem in tali communitate generalissima accepta a Silberto porretano sic diffinitur. Actio est ꝑm quam in id quod subiicit agere dicimur. est autem qualiscūq hec descriptio assignatio maioris declarationis ꝙ nomen: ⁊ cum dicitur ꝫ quam importatur modus cause formalis. agēs enim informatur actione: cum actio nihil sit nisi effectus processus potentie agentis ꝑm formam que est principium actionis ⁊ passionis: eo q ois actio vt actio transit in patiens: ⁊ oē actiuum hoc mō est transitiuum. Quia autē in patiens transit: ideo additur i id quod subiicitur. subiicitur en im agēti patiens quod suam recipit actionem. Et agentis virtus prevalet super: ⁊ imprimit ei per actionem formam. Et quia virtus agentis penetrat in patiens et
J transmutat ipsum: ideo dicitur impatiens ⁊ non ad patiēs vel supra patiēs.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Dupliciter autem agere dicimur: vt denotetur q agens hoc modo determinat ab actione: sicut substãtia denominatiuã recipit accidẽtis predicationem: ⁊ si agens nõ ab actione denominante dicitur ⁊ predicatur: ⁊ est predicatio accidentis de subiecto in quo est: hoc em̃ subiectum est causa actionis: hoc em̃ modo subiectum cadit in diffinitionẽ accidentis: vt docet Arist. in. 7. prime phie. Sic dr̃ secãs in id qd̃ secatur: qr hoc modo sectio ꝓcedit ab ipso in id qd̃ secat: ⁊ sic dicit vrẽs qd̃ vrit: qr vstio ꝓcedit ab ipso in id qd̃ vritur: ⁊ sic est in alijs. ¶ Sunt tñ quidã sophiste obijcientes cõtra inductã actionis assignationem dicẽtes q qualitas que est naturalis potentia est ꝑm quã in id quod subijcit agere dicimur: ⁊ sic videtur naturalis potentia actio esse. ¶ Adhuc forma est ꝑz q in id quod subijcitur agere dicimur: ⁊ ita ars actio videtur esse. ¶ Adhuc instrumentũ vel gladius vel fossorium est ꝑm q in id qd̃ subijcitur agere dicimur: instrumentũ ergo actio vr̃ esse. ¶ Adhuc manus vel pes est ꝑm quẽ in id qd̃ subijcitur agere dicimur: ergo tale membrũ actio esse vr̃. ¶ Ad omnia autẽ hec ⁊ his sil̃ia soluitur per inductã istius assignationis explanationem: q scz cũ dicitur actio est ꝑm quam in id qd̃ subijcitur agere dicimur. hoc qd̃ dico ꝑm quã notat agentis formalẽ demonstrationẽ: vt a secando dicitur secans: ⁊ ab vrendo dicitur vrens: ⁊ sic de alijs. Et in actionibus anime a docendo dicitur docens. ⁊ ab intelligendo dicitur intelligens: ⁊ sic de alijs hec em̃ quãuis sine passione sit qr recipere pati est prout intelligere est processus actualis intra in intellectũ ista dñr actiones a quibus agens denominatur. hec igitur est solutio ad predicta: qr ꝑm naturalẽ potentiã nõ dicimur agere ꝑm actũ. Sed nota q naturalis potentia potẽtiale principiũ est actionis. Similiter etiam soluitur id qd̃ de forma obijcitur qd̃ cũ dicit q forma est ꝑm quã agere dicimur: hoc qd̃ dico ꝑm quã nõ notat id qd̃ formaliter denominat id qd̃ agens ꝑz actũ. Sed notat tũc id quo perfectũ est vt agere possit: ⁊ ideo forma que est principium actionis nõ denominatur agẽs vt est agẽs in effectu. hoc etiã mõ soluit id qd̃ de arte obijcitur: qr ars non dicit nisi facultatẽ ad actionem: ⁊ non dicit id quo est actu agẽs. Similiter soluitur id qd̃ subijcitur de instrumẽto. instrumẽtum em̃ nõ facit agere agẽtẽ nec denominat ipsum: sed dicit causam mediã coadiuuantẽ in actione. Et ideo hoc qd̃ dico ꝑm quã nõ vniuoce sumit ĩ diffinitione ⁊ obiectis ꝯtra diffinitionẽ. ¶ Si aũt aliq̃s obijciat dicẽs q hoc q dico ꝑm infinitũ est: et ideo non est causa notitie: sed potius ignorantie. diffinitiones autẽ causa innotescẽdi fiunt: ⁊ sic hoc qd̃ dico ꝑm quã nõ põt esse actionis diffinitiuũ. ¶ Dicendũ igitur q quia actio est vnuz de primis principijs: ideo nõ põt habere diffinitũ: ⁊ certũ aliquid per qd̃ diffiniatur: sed infinitum potest habere q tñ finite determinet ab eis que in oratione eadẽ posita sunt. Et hoc mõ determinatũ ⁊ diffinituz põt esse innotescendi principium. ¶ Et si obijcitur q idẽ ponitur in diffinitione suijpsi⁹ cũ dr̃ actio est ꝑm quã agere dicimur: agere ⁊ actio in re non differunt: q̃uis differant in modo significandi. ¶ Dicendum est ad hoc q agere per modũ significandi dicit actionẽ vt exercitam: et hoc modo notior est nobis q̃ sit quando significatur: vt conceptus quidã: et sic diuersificatũ ponitur agere in diffinitione dicẽs actionis. Si aũt adhuc quis obijciat q hec diffinitio non valet cum non data sit per genus et differentiam. diffinitiones per genus et differentias debent dari. Attendat q̃ sic obijcit: q diximus istam diffinitionem non esse diffinitionẽ proprie: sed diximus esse qualẽcunq; assignationẽ que maioris declarationis est q̃ nomen. Tales enim assignationes non dantur per genus ⁊ differentiam: sed per alia sicut accidentia vel causam vel effectum vel signum. Et generaliter per omnia illa quibus aliquo modo innotescere potest assignatum melius et expressius q̃ inotescat ꝑ nomẽ: sic igit actio est ꝑm quã ĩ id quod subijcit agere dicimur.

3 17.tex. obiectio Solutio Solutio solutio. biectio obiectio solutio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Lectio septima.

A ¶ Est aũt alia quidẽ anime: alia quidẽ corporis. Differunt autem: qm̃ ea que corporis est: mouens est necessario illud in quo est: idem enim ⁊ ꝙ corpus agens est mobile est. Actio autem anime nõ id mouet in quo est sed coniunctum: anima autem dum mouet immobile: mouet enim corpus: anima autẽ permanet immutabilis: anima qui-
B dem nec ꝟm locum mouetur: nec ꝟm quemq̃ aliorum motuum: nisi ꝟm alterationem: nõ in suscipiendo crementum neq; decrementũ mouetur: neq; diminuendo: neq; ad oppositum locum transeundo: locus vero corpus est. Impossibile est enim non corpus corpore moueri: quia nullam loci suscipit mutationem. Solum vero corpus eo ꝙ de loco ad locum transit: mouetur.

C ¶ Actio aũt sic in genere accepta diuiditur in actionẽ anime ⁊ in actionẽ corporis: siue in actionẽ animalẽ ⁊ actionẽ corporalem. hec em̃ sunt prime ⁊ formales differentie actionis: ⁊ hoc modo actio anime dr̃ omnis actio nõ corporalis: siue sit intellectꝰ siue sit anime vt viuificare ⁊ mouere: prout anima mouet motu ꝓcessiuo: vel vegetãdo: vel sensificando. hoc em̃ viuificatũ est ⁊ talis actio est nõ corporalis: qꝛ nõ est ꝟm aliquã formã corporis: ⁊ qñ noiat agentẽ nõ denominat aliqua forma corpali: sed forma vite alicuius vt viuens vel dirigẽs vel augens vel aliquid tale. ¶ Actio aũt corpis denoiat a corpali forma: sicut dr̃ calefaciẽs vel albãs vel aliq̃d tale. Iste igit̃ ꝑme sunt dr̃ie ⁊ species actionũ omnẽ actionẽ sub se cõtinẽtes. Oĩs em̃ actio hoc mõ aut est animalis aut formalis: ⁊ hec subalterna genera: ⁊ subalterne spẽs huius predicamenti. ¶ Differt aũt actio corporis ab actiõe aĩe in hoc ꝙ actio corpis necessario est mouẽs ipsuꝫ: in quo est sicut in cã ⁊ subiecto: ⁊ illud nõ est agẽs nisi motu suo agat: ⁊ imobile exñs nihil agit: qꝛ sic dicit Ari. in. 16. aĩaliũ. si nõ tãgit nõ agit
D ⁊ sic nõ sequit̃ alteratio: ⁊ qꝛ corpꝰ nõ agit nisi motu suo: opꝫ ꝙ in actiõe corporis ipsum agẽs mobile sit: ⁊ vt moueat̃ id corpꝰ: in quo sicut in agẽte denominato ab ipsa actiõe est ipsa actio: sicut secãs nõ secat nisi moueat̃: ⁊ vrẽs mouetur ipsa vstiõe actiua. opꝫ. n. ꝙ accedat ad id qđ vritur: ⁊ accedere est moueri aliquo mõ moueri: inuenit̃ ꝙ corpali agit actiõe. aĩa aũt talia incorpalia dum agit immobilis est ⁊ nõ mouet̃: mouet tñ corpꝰ: ⁊ viuificãdo ⁊ mouẽdo ꝟm locũ in motu ꝓcessiuo ⁊ alijs vite motibꝰ est ipsa immobilis. Cuiꝰ cã est: qꝛ essen
E tialis sibi est oĩs actio vite: ⁊ aĩa ꝑ substãtiã suã: ⁊ ꝟm seipsaꝫ mouet motu vite: ⁊ nõ indiget vt ad aliq̃d moueat̃ quo accipiat formã vel locũ ꝟm quem fiat motꝰ ꝑncipiũ ꝓpter qđ agit ꝓpria anime actiõe sine motu quo moueat̃. sic autẽ ergo nõ est in corpe: qꝛ corpꝰ ꝑ seipsum nõ est actiõis ꝑncipiũ: ⁊ iõ indiget motu quo moueat̃ ad formã qua fiat actiõis ꝑncipiũ: ⁊ sic indiget instr̃o: qđ ab eo q̃ vtit̃ ipso formã motꝰ accipiat. Et iõ manꝰ mota priꝰ ad formã motoris mouet̃ vt motu corpis inducat formã primi motoris in patiẽs. aĩales aũt actiões simplices sunt: q̃bꝰ aĩa ꝑ seipsaꝫ est cã: ⁊ iõ tales actiões agẽs nõ opꝫ moueri aĩam. hec igit̃ dr̃ia est inter aĩe ⁊ corpis actiões. ¶ Qđ aũt aĩa immobilis sit motu corpis: ꝓbat̃ inducẽdo. aĩa em̃ dũ agit nõ mouet id in quo ẽ actio sic aĩaꝫ ꝟꝫ ꝯiũctũ. ipsa ꝟo aĩa dũ agit imobilis est: ⁊ q̃uis sit imobilis tñ mouet corpꝰ motu vite ⁊ motu ꝟm locũ si sit ꝑfecta aĩa. Aĩa vero in seipsa permanet immutabilis: ⁊ nõ mouet̃ motu quo mouet. Et iõ in suo ordine ꝓbat̃ esse mouẽs ꝑncipiũ. Nõ. n. mouet̃ aĩa ꝟm locũ neq; ꝟꝫ aliorꝫ motuũ quẽq̃ in crementũ suscipiẽdo vel diminutionẽ: cũ nõ sit quãtitas: nec mouet̃ recto motu de loco vno ad oppositũ locũ trãseũdo. locus. n. locans corpꝰ est: cuiꝰ supficies

UVA. BHSC. IyR_118_1

locās locus est:⁊ in se nō locat:nisi cui p̄ncipiū ⁊ mediū ⁊ finis assignat̄ ꝟ3 partes loci circūscribētis. Aīa aūt est nō corp⁹ nec hn̄s p̄ncipiū mediū ⁊ finē ꝟ3 loci terminos:nō ergo pōt ꝟm locū moueri:⁊ ꝓpter hoc nullā loci mutationē potest suscipere aīa. Nō em̄ mouet̄ aliq̄d ꝟm locū hoc mō nisi corp⁹:⁊ mouet̄ ꝟ3 locū in eo ꝙ transit de loco ad locū:nō ergo aliquo mō mouet̄ aīa:nisi forte motu alterati ōis:qui tn̄ motus vt in antehabitis diximꝰ nō est aīe:sed cōiūcti:in quo tn̄ aliquo mō cōicat aīa:sicut in p̄habitis determinatū est. ¶Obijciūt tn̄ q̄dā cōtra p̄dicta:qꝛ supiora corpa mouēt inferiora:⁊ tn̄ motu illo nō mouent̄ si aūt superiora corpa mouēt:cōstat ꝙ est motus corpis:⁊ nō mouēt motu corporeo. ¶Sed ad hoc dicendū est ꝙ corpa supiora mouēt motu virtutis suorū motorū:⁊ sic agūt mota ⁊ acta motu ⁊ actiōe motoris sui. ¶Uel dicat̄ ꝙ talis motus est virtutis q̄ est a spē:⁊ sic q̄uis sit corpis:tn̄ nō est q̄litatis corpalis: ꝟ3 virtutis in corpe. Et ideo in ipso nō est necesse corp⁹ moueri:qꝛ nō est corporalis actio:sed incorporea. ¶Adhuc aūt dubiū vr̄:ꝙ videre audire ⁊ sapere ⁊ imaginari sunt aīe actiōes:⁊ tn̄ in his omnib⁹ mouet̄ id in quo est actio:⁊ nō est immobile. ¶Sed hoc leue est soluere. hmōi em̄ actiōes oēs vere:⁊ ꝟm mām sunt passiones:qꝛ oēs in corpe cōsistūt potius q̄ꝫ in actiōe:⁊ cū in talib⁹ etiam id qd̄ mouet̄ motu physico:ꝟ3 potius motu inuentiōis qui est motus ꝟm rōnē. ¶Siq̄s aūt querat qualis sit ista diuisio actiōis in actionē aīe ⁊ actionē corporis. ¶Dicendū est ꝙ si corp⁹ nō dicat nisi agens ⁊ aīa silr̄:tūc diuisio accidētis est in subiecta. Si aūt dicat aīa agēs ⁊ corpus agēs formā actiōis:ita ꝙ actio aīe sit actio ꝟm rōnē aīalis. corpis aūt actio sit actio corpalis:tūc diuisio pōt esse gn̄is in species:⁊ sic sumit̄ h̄. Et iō diximꝰ ꝙ ista diuisio dat pria subalterna genera in hoc gn̄alissimo qd̄ est actio. hic est igitur diuisio actionis:ita ꝙ actio aīe est agētis imobilis. actio aūt corpis est agētis moti:eo ꝙ corp⁹ nō agit nisi motū. ¶Obijciūt aūt quidā cōtra ea que dicta sunt dicētes ꝙ substātia in eo ꝙ substātia nec est actiua:nec est passiua:eo ꝙ actio ⁊ passio sunt contrariorū. substātia aūt nō h3 cōtrariū:videt̄ igit̄ ꝙ actio nec sit aīe ⁊ corpis ꝟ3 ꝙ hmōi. ¶Ad hoc aūt est dicēdū:ꝙ sicut ante dictū est:actio hic large sumit̄ ꝟ3 ꝙ ēt mouere agere est. actio aīe idē est qd̄ mouere:⁊ sic cōpetit aīe agere. si aūt actio sumat̄ stricte pro actiōe physica:tūc verū est ꝙ actio est cōtrariorū ⁊ inter cōtraria. actiōe ergo large accepta in substātia agit:qꝛ sicut. d. Damascen⁹ nulla substātia est que propria destituatur opatiōe. Et ideo probat Ari. ꝙ vnū quodq3 habet actū ⁊ actionē propriā ad quā est virtus ipsius.

F

obiectio

Uide de hoc.2.ce cō.42.

G

Lectio octaua.

¶Hoc autem in quibusdam dubitabile apparebit. Speculo autem permanente immobili imaginis motus fieri videtur ad oppositi mutationes. Impossibile ergo erit soluere concesso ꝙ ibi forma existat vere. Si vero nō est incredibilis error in vulgo putabitur:licet sit conuenientius.

¶Cōtra ea v̄o q̄ dicta sunt:ꝙ. s. nō pōt nō corp⁹ corpe moueri:vr̄ esse instātia. h3. n. dubitationē in q̄busdā. Utrū gn̄aliter verū sit non corpus corpe moueri nō posse:eo ꝙ speculo qd̄ est corp⁹ immobili p̄manente vr̄ in speculo fieri mot⁹ imaginis q̄ est nō corp⁹ ad mutationes oppositas ꝟ3 locū. vr̄ em̄ moueri a dextro in sinistrū ad motū inspectoris speculi ⁊ a ꝓfundo ad supficiē si inspector speculi accedat ⁊ recedat a speculo. Mouet̄ igit̄ nō corp⁹ motu corporis ꝟ3 locū:ita ꝙ p̄ncipiū mediū ⁊ finis assignant̄ ei ꝟm locū. Et siq̄dē ꝯcedat̄ in speculo esse imaginē sicut in recipiēte ⁊ sicut in loco:tūc vel impol̄e vel valde difficile erit soluere dubitationē:qꝛ tūc sequit̄ ꝙ motu specl̄i imago moueat̄:qꝛ sicut dicit Arist. mouētib⁹ nobis mouent̄ ea q̄ in nobis sunt:⁊ vase moto necesse est

B

scrupul⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

moueri qđ est in vale. Si aũt in speculo dicat̃ esse imago erit speculũ loc⁹ imaginis sicut vas. Est em̃ locus vt locus ⁊ est locus vt vas sicut ꝓbatũ est in .4. physi. si aũt dicat̃ in speculo nõ esse imago: quãuis hoc aliquo mõ verũ sit: tñ apud imperitũ vulg⁹: qđ iudiciũ sensus sequit̃ potius q̃ rationẽ: erit hic error intolerabilis: qꝛ visus nũciat imaginẽ eẽ in speculo. ¶ Ad hãc aũt dubitationẽ soluendã opꝫ vti his q̃ in lib. de sensu ⁊ sensato subtili⁹ declarata sunt. Lumen. n. ꝑ hoc qđ est forma celestis: cui⁹ esse spũale est: hꝫ virtutẽ cõferendi esse spũal'r in ꝑspicuo: eo ꝙ materialiter est in corpe mãli terminato trãsparẽs autẽ terminatũ politũ ⁊ corrosum lumẽ sibi incidẽs reflectere hꝫ ad pur̃ angulũ hinc ergo cõtingit ꝙ lux vel lumẽ imaginẽ abstrahit ab esse mãli: ⁊ in ꝑspicuo dat ei esse spũale: ⁊ hoc est esse lucis vel luminis. Incidens ergo in speculo terminato cũ traducere imaginẽ ꝑ speculũ: nõ possit a suꝑficie polita speculi reflectitur: ⁊ sic apparet imago sub duob⁹ sitib⁹. vno q̃dẽ luminis incidẽtis ab ispectore in speculũ. altero vero situ luminis reflexi a speculo ad inspectorẽ. Et iõ imago illa est in corpe q̃dẽ inspectoris mãliter. In lumine aũt ꝑspicui in quo ẽ mediũ inter inspectorẽ ⁊ speculũ est sicut in differẽte ⁊ ꝑm eẽ spũale qđ hꝫ in lumine ꝑspicui. In speculo aũt est sicut in terminãte radiũ incidẽtẽ ⁊ reflectẽtẽ radiũ reflexũ ad inspectorẽ ꝓpter qđ motu speculi nõ mouet̃: qꝛ nõ est in ipso sicut in subiecto: sed tm̃ sicut in reflectẽte: ⁊ ideo est in ipso ꝑm punctũ in quo fit reflexio. Et quãtitas imaginis q̃ appet quãtitas est intẽtionalis ⁊ nõ quãtitas distẽsa ꝑ mensurã. q̃titatis aũt intẽtio est indiuisibilis: ⁊ inest ꝑm indiuisibile ꝓpter totũ hemisperiũ appet in ꝑuo speculo: ⁊ in pupilla oculi muris: qđ eẽ nõ posset si imago distẽsam ⁊ mãlẽ haberet quãtitatẽ. Cũ. n. in angulo radij incidentis in suꝑficie speculi si radij reflexi a speculo nõ sit nisi pũctũ. Cõstat ꝙ in puncto vr̃ imago in speculo: cũ tñ quãtitas imaginis tota videat̃. Et hoc esse nõ põt: nisi ideo qꝛ imago que appet itẽtio est imaginis: ⁊ nõ imago sicut dictũ est. Et qꝛ ad quẽlibet pũctũ speculi talis fit reflexio: ideo imago tota vr̃ in qualibet speculi parte ⁊ quolibet pũcto. Cã igitur imaginis est dicenda ꝙ est cõtra speculum: ⁊ illo moto imago vr̃ moueri. reflexio aũt fit a speculi suꝑficie: in qua nõ est imago sicut in subiecto: sed sicut in pũcto a quo fit reflexio. Et iõ cũ mouet̃ speculũ nõ mouet̃ imago: sed in eodẽ situ successiue pũcta obijciunt̃. a q̃bus eiusdẽ imaginis cõtinue fit reflexio. Et ideo imago speculi stare vr̃ imobilis. Qđ aũt dr̃ ꝙ incredibilis error fiat in vulgo si imago in speculo eẽ nõ dicat̃. Dici põt ꝙ hoc verũ est si nullo modo in speculo esse diceret̃. Nos autẽ dicim⁹ ꝙ est in speculo ꝑ aliquẽ modũ. s. sicut in representãtẽ ꝑ reflexionez. Patet ergo qual'r adhuc stat in veritate inducta ꝓpositio. s. ꝙ impossibile est nõ corp⁹ corpore moueri: sic ergo patet ꝙ alia est actio anime: ⁊ alia corporis.

solutio.

¶ Lectio nona.

A ¶ Scire aũt opꝫ: qm̃ omne qđ in motu est in actiõe est: moueri enim actio est: si q̃s em̃ mouet̃ / agit necessario. Oĩs em̃ actio in motu est: oĩsq̃ mot⁹ in actiõe firmabit̃. Propriũ igit̃ actiõis est in motu esse sicut ꝓpriũ mot⁹ in actiõe: ẽt in his q̃dẽ actionib⁹ in q̃b⁹ est gñatio aliqua palã est. De his vero q̃ corrũpunt̃ fortasse obijcit̃: naꝫ q̃ destruit in motu est: nihil aũt facere vr̃: nã nihil efficit̃: sꝫ qđ factũ est destruit̃. Dico aũt actionẽ nõ q̃d: sed in q̃d agat exigere. Nõ est aũt mot⁹ actio sꝫ q̃le: q̃escere aũt q̃le est. Quare ⁊ mot⁹ q̃dẽ q̃le erit. Simpl'r aũt q̃cũq̃ ꝯtrariorũ oppositionẽ suscipiũt: eiusdẽ suscipiũt gñis p̃dicationẽ.

B ¶ Scire aũt opꝫ ꝙ ex quo motus est perfect⁹ actus mouẽtis: ⁊ actio est effect⁹ ꝓcessus agẽtis in patiẽs: quo mouẽs imprimit motũ in id qđ mouet̃: ⁊ actio-

UVA. BHSC. IyR_118_1

nē in id qō partitur: ⁊ sic mouēdo agit: ⁊ agendo monet: ⁊ sic oē qō est in motu in actione est. Jn motu est ſm q motus est actus mouētis: ⁊ actio quidē a mouente procedēs in qō patitur: ⁊ sic moueri a mouēte est actio impressa ab agēte. Si quid igitur hoc modo mouet: agit necessario: q forma virtute mouētis seipsuz agit ad formā agētis pmi: sicut semē virtute gñantis agit se ad formā primi generantis. Sic ergo generādo ois actio q̄diu est in fieri ab agente est in motu qui est actus mouētis in id qō mouet: ⁊ ois motus qui est actus perfectus mouentis: firmat ⁊ stabilitur in actiōe que est in fieri: ⁊ est id qō procedit ab agēte in patiēs: ppter qō ppriū actionis ſm q est in fieri est esse in motu ꝙ motus cōtinuus est processus forme mouētis in id qō mouet. sicut etiā ecō uerso propriū est motus ſm q est actꝰ mouētis in actiōe eē ſm q actio ꝓcessus est forme agētis in patiēs. sic em separi nō pūt physicus motus ⁊ actio: nec est motus generaliter sumptꝰ ab actione generaliter sumpta: q hoc modo mouere est agere ⁊ ecōuerso. hoc aūt palā est oibus actionibꝰ his: in quibꝰ aliquid agitur: siue generat ad formā agentis: qua in oibꝰ his cōtinuis ꝓcessus virtutis actiue ⁊ motiue in patiēs ⁊ motū est actio: ⁊ motus est forma inducta post formā: vt dicit Auer. Et sic est actio post actionem. Si in his que corrūpuntur in quibus cōtinua est obiectio substātie. forte aliquis obiciat q ibi nō fit actio quāuis sit motus: q in talibus nil agitur vt videt: sed potius deagit vel corrūpitur id qō actū fuerat. Et ideo qui destruit in motu qō cōtinue deest: et mouet id qō destruit: sed nil agere vī: nil em in talibus efficit: sed potius id qō facturus est destruit. solutio autem huius est q actio ſm actus agentis nō ſexigit quid agat ad formā agēs: sed potius exigit in quid agat: hoc est in quid imprimat suam actionem: ⁊ illa sit impressa patienti: aliquādo destruit: sicut quando contrarium inuenit ipsum patiens ad formam agentis: ⁊ aliquando construit: sicut quando aptat patiens ad formam suscipiendam agentis: ⁊ sic destruere est: ⁊ sic relinquitur verum esse quod dictum est q omnis actio in motu: ⁊ omnis motus in actione fundatur. Est autem hic considerandum q hoc quod dictum est non est verum ſm q motus est actio mobilis imperfectus: q sic moueri non est agere sed pati: ⁊ si hoc modo actus in motu esset: ⁊ cum motus hoc modo sit in patiente: sequitur q actio esset in patiente. Et quia id agit cui inest actio: sequeretur q patiens esset agēs ⁊ actio esset passio que omnia inconuenientia sunt: ⁊ ideo inconueniens est primum: ex quo sequuntur omnia hec scilicet q actio sit in motu ſm q motus est actus mobilis: q̄uis autem actio sit in motu quodammodo ⁊ motus in actione cum actio non est motus sed quale: hoc autem probatur ex hoc q quiescere est quale propter quod etiam motus simpliciter acceptus quale quoddam est: quia patet per hoc primum quod quecunq; contrariorum suscipiunt oppositionem illam eiusdem generis suscipiunt predicationem: quia contraria sunt in eodem genera. Et ideo cum quiescere sit quale in qualitate: etiam erit moueri quale in qualitate. Actio autem non est quale vel qualitas. actio igitur non est motus. ¶ Est autem hic attendendum q motus secundum q est actus imperfecti in omnibus est generibus: eo q in omnibus est potentia ⁊ actus ⁊ potentia exiens in actum mouet ⁊ motus est actus eius. Et cum potentia ⁊ actus sint eiusdez generis sicut imperfectum ⁊ perfectum eiusdem nature sunt: oportet q motus hoc modo sumptus sit in omnibꝰ generibꝰ. Motus aūt ſm speciez nature que monetur: vel ad quā est motus consideratus est in quatuor generibus. scilicet substantia quantitate qualitate ⁊ vbi: sed motus ſm q est forma mouentis a mouente procedēs in id qō mouet est qualitas ſm quā quale dicitur mouens ⁊ hoc modo dicitur hic q motꝰ est qualitas: ⁊ hic est motus logice sumptus: sic em quies est status in forma mouentis quod est quale est ſm motū ⁊ mouen-

¶ 3. phy. cō. 4. obiectio

UVA. BHSC. IyR_118_1

tis formam. ¶Sed tunc queret fortasse aliquis ſm quam ſpeciem qualitatis motus ſit qualitas. nō em̄ poteſt eſſe forma vel circa aliquid cōſtans figura. Nec pōt eſſe paſſio vel paſſibilis qualitas inferens vel illata ſicut cuilibet patet. Nec poteſt eſſe naturalis potentia vel impotētia: quia hec in ſubſtantialibus eſt radicata. Relinquitur igitur q̄ ſit habitus vel diſpoſitio. Et hoc quidem eſt verum: maxime q̄ motus eſt actus perfecti et perfectus eſt habitus: ſm aūt q̄ eſt actus imperfecti: et imperfectus eſt diſpoſitio diſponens et proꝫ mouens ad habitum qui eſt actus perfectus.

¶Lectio decima.

A ¶Naturalis vero actionis proprietas eſt paſſionem ex ſe in id qō ſubiicitur inferre. Omnis enim actio paſſionis eſt effectiua: ⁊ omnē paſſionē inferens actio eſt. Cōtingit aūt actionē actiōe effici. Actio em̄ eius q̄ per ſe mouetur eius actionis que p̄ aliud mouetur generatiua eſt. Actio em̄ ab aīali illata ab ea que eſt aīalis principiū ſumit. Nihil em̄ intereſt ſiue agere ſiue pati aīalis eius/q̄ ab aīali agere eſt/principiū dicatur. Et ſi actus quidē ſit primordiale principiū: pati vero permixtū: quāobrē actionis paſſionisq̄ actus eſt generatiuus. Facere vero id qō quale eſt ex ſe gignit. Qualitas q̄ calor eſt: eā efficit q̄ calefacere eſt actionē: ēſtitatum vero particularium poſitio effectrix eſt: ⁊ qualitatū. Aſperitas em̄ ⁊ ſimilia qualia ſunt. Linea vero et ſupficies ⁊ ſoliditates ēſtitates ſunt. Uniuerſa em̄ hec a ſitu ſubſtātiā ⁊ generationē habēt. Quātitas aūt quātitatis vt longitudinis linea: latitudinis planū: altitudinis ſolidū corp⁹. Qualitatis vero qualitas vt calor caliditatis. Situs aūt agere ⁊ pati. In diſpoſitionis nāq̄ cōpoſitione quedā generatio ſimpliciū fit: qua in motiua actione cōſiſtere neceſſe eſt. Aū vero tps. Ubi vero locus. Habere aūt corpus. Ea enim que circa corpus ſunt habere dicuntur. Eorū vero que in ſubiecto nō ſunt indiuiduorum: corruptio quidē eſt in primis: generatio quidem in his que mox poſt primorū conſtitutionē cōſiſtūt. Eorū vero que de ipſis predicta ſunt ea a quibus oīno generaliter nulla eſt predicatio. vt omnes quidem hoīes eius hominis qui cōmunis eſt et vniuerſalis.

B ¶Sequitur capitulum de proprio actionis q̄ omnis actio efficit paſſionem et qualiter generatur ⁊c.

¶Naturalis aūtē proprietas actionis que in ipſa natura actionis fundata eſt: ⁊ que oi cōuenit ⁊ ſoli ⁊ ſemp eſt id qō actionis eſt paſſionem ex ſe in id qō ſubiicitur ſibi vt patiēs inferre. Dicit aūt ex ſe: q̄ ſm q̄ eſt forma agētis ſm q̄ agēs eſt. Et ideo hoc ſm ſubſtātiam actionis hoc cōuenit ei. Oīs em̄ actio paſſionis eſt alicuius effectiua: q̄ aliter nō tēderet i patiēs ab agēte niſi ſuſciperetur ad trāſmutationem in patiēte: ⁊ tale ſuſcipere pati eſt: ⁊ ſuſceptio eſt paſſio. efficit ergo actio paſſionē: ⁊ omne qō per ſe et ſm ſuam ſubſtātiā paſſionē infert eſt actio. Quāuis em̄ gladius ⁊ ignis paſſionē inferāt: non tn̄ ſunt paſſiones vel actiones: q̄ nō faciūt hoc ſm ſubſtantiā ſuā: ſed vt inſtīa ſicut in prehabitis dictū eſt: ſed cōtingit aliq̄n actionē eſſici ⁊ cauſari ab actione: ſicut calefacere ignis cā eſt q̄ lapis ignitus calefaciat: ſicut etiā ptz i his que per ſe mouent: vt aīalis q̄ principiū ſui motus habēt in ſeipſis: ⁊ iō p ſe mouē

UVA. BHSC. IyR_118_1

tur:vt dicit Aristo.in.8.Physi.sepe em̄ actio fit aīalis qđ per se mouetur effectrix eius actionis que est actio ꝑ aliud.U.g.actio illata ab aīali aliquo sicut impulsus vel morsus vel alicuius impetus causat̄ ab actione ipsius animalis sicut a cursu vel ambulatione vel pedis ꝑcussione:vel aliquo hmōi:et sic actio efficit actionē.sumit em̄ principiū actio alteri illata ab ea actione quam agit aīal in seipso.¶Et si forte aliq̄s diceret ꝙ aīal nō agit in seipse:sed potiꝰ patitur nil interest quātum ad propositā intētionē.si em̄ dicat̄ pati:sequitur ꝙ hec passio est illatio actionis:⁊ ꝙ cā cause est causa causati:vn̄ si passio est causa exterioris actionis erit actio q̄ illius actionis effectrix:⁊ effectrix ⁊ effectiua illius exterioris actionis:⁊ sic hr̄ ꝙ actio aliqn̄ efficit actionē:dūmodo primꝰ aīalis actus vel prima actio principium sit passionis q̄ exterioris actionis est effectiua.Quāuis aūt actus q̄ est actio pura agētis sit primordiale pricipiū. pati aūt qđ causat̄ ab actione principiū ꝑmixtū: qr ⁊ factū est:⁊ facit factum quidē ab actione prima:faciēs aūt actionē exteriorem:ꝓpter qđ relinquit̄ ꝙ actus qui est actio prima:⁊ passionis ⁊ actionis est generatiuus : et hmōi est exēplū sicut ambulat aīal:⁊ ambulādo collidit̄:⁊ collisuz cornu vel pede ferit. Sic igitur ꝯtingit per accidēs actionē esse factiuā actionis: per se aūt passionis est generatiua ⁊ factiua:⁊ iō per hoc diffinit̄ qđ ei per se cōuenit:⁊ nō diffinitur ꝑ hoc ꝙ ꝯuenit ei ꝑ accidēs.Per se aūt id qđ quale est:⁊ qualitas gignit et causat ex se facere sicut patet:qr color quale quoddā ⁊ qualitas est: et illa qualitas ex se gignit calefacere qđ est facere ⁊ agere:ꝓpter qđ nihil est actum proprie nisi qualitas:vt dicit Aristo.⁊ in genere qualitatis actiue qualitates sunt passiones vel passibiles qualitates si actio ꝓprie sumat̄.sed hic tātū hoc dicere sufficit ꝙ qualitas cā per se est actionis:⁊ causat̄ ab ipsa sicut dictū est. Nec tn̄ sequit̄ ꝙ actio sit in predicamēto qualitatis:qr qđ est cā efficiēs alicuius est extra ipsum:⁊ iō per ipsum non ponit̄ in gn̄e nec in specie. Sed si esset formale principiū id ipsum:tunc per ipsum posset poni in genere vel i specie: hoc ergo mō facere vel agere gignit̄ a qualitate:⁊ hoc mō nō est incōueniens rem vnius predicamenti a re alterius predicamēti generari.Cū tn̄ nō ꝓpter hoc sit in eodē genere a quo causat̄.sic em̄ qualitatū quarūdā particularium est effectrix positio ⁊ etiā aliarū qualitatum:qualitates em̄ in specie ꝯsiderate sicut aliqua asperitas vel lene siue lenitas ⁊ hmōi qualia sunt a qualitate dicta:⁊ hec causant̄ a positione:ex eo.s.ꝙ partes in superficie ꝑm eque vel nō ꝑm eque posite sunt.silr̄ etiā a positione efficiūt quātitates in particulari considerare sicut linea in sup̄ficies ⁊ corpus.partibꝰ em̄ eque in longitudinis specie positis causat̄ linea:si aūt ponant̄ ad duos diametros lōgitudinis ⁊ latitudinis fit sup̄ficies:si aūt in tres fit corpus.Quāuis ergo nō generaliter qualitas ⁊ quātitas causent̄ a positione:tn̄ particulariter quedā qualitates ⁊ q̄dā quātitates causant̄ a positione.Nec tn̄ ꝓpter hoc sunt in gn̄e positionis: sicut in antehabitis dictū est.Uniuersa em̄ hec q̄ dicta sunt a situ siue positione substātiā ⁊ generationē habēt.Silr̄ aūt quātitas est effectrix aliqn̄ quātitatis sicut linea corporis facit longitudinē:⁊ sup̄ficies corporis facit latitudinem:⁊ trina dimēsio corporis facit in corpore qđ est substantia longitudinē latitudinē ⁊ ꝓfunditatē:silr̄ aūt qualitas aliqn̄ facit qualitatez:⁊ calor ignis facit calorē in aqua:situs aūt siue positio aliqn̄ facit pati ⁊ agere: cuius exēplum est ꝙ in dispositione cōponibilium in corporibꝰ:que ex cōtrarijs primis qualitatibus mixta sunt:fit ipsorum simpliciū q̄ mixta sunt cōtinua quedam generatio vna alterū transmutante quam generationem siue transmutationem necessarium est consistere in motiua actione.ita ꝙ continue vnum moueat alterum vt moueatur ab illo:et continue vnum agat in aliud et patiat̄. Eius autem ꝙ est vbi locus causa est:cum tamen locus sit quantitas: ⁊ vbi sit

UVA. BHSC. IyR_118_1

alind genus predicamenti. Eius aũt qđ est qñ cã est tps: z hec sunt genera diuersa: silr aũt eius qđ est habere vt indutum esse vel calciatũ esse causa est aliquo modo corpus: qz habitus mutatur a corporis figura: z querit ppter corpus. Et sic multipliciter res vnius predicamẽti causa est rei alterius predicamẽti. Nec tñ ppter hoc effectus cum causa est in eodẽ genere. Eorũ vero indiuiduorũ substantie que nõ sunt in subiecto: eo q nõ sunt actiua. Causa quidẽ quare potẽtia sunt est corruptio sine generatione: qz prima creata sunt quam
D creationẽ nõ precessit generatio: sed secuta est corruptio. Corruptio aũt causa est taliũ: qz si in esse indiuidui subsistere possent nõ essent generabilia: sed in esse indiuidui manere nõ possent: ideo generabilia facta sunt. Unde generatio nõ fuit quidem in primis creatis: sed generatio fuit: z est que mox subsistũt post primorũ cõstitutionẽ. Statum enim in illis fuit generationis ppagatio. Cõmuniũ aute vniuersaliũ que de primis substantijs predicantur: que sunt secũde substãtie causa sunt ipse prime substantie fm esse: a quib⁹ nulla ex
E his est predicatio: sicut oẽs particulares homines sunt gñatio illius hominis qui est cõis z ad oẽs vniuersalis: quãuis eñ fm actũ sit: in quolibet tñ fm q actu cõis est z actu predicat de multis vel de oibus: tunc opz q singulis conueniat: z sic cõitas a singularitate pcedit: z generat siue ex ipsa efficitur. ¶ In oibus aũt his cõsiderandũ est q est aliqñ gñatio vninoca: sicut coln generat calorẽ. Aliqñ aũt equiuoca sicut positio generat qualitatẽ z ecõuerso. Aliqñ autẽ generatio naturalis: sicut cũ lines gñat superficiem. Aliqñ est gñatio rõms z non nature alicuius sicut cum cõe generatur a singularũ multitudine. Omnia hec inducta sunt ad hoc q sciatur nõ esse hoc de coordinatione principiorũ vel predicamẽtorũ q attẽdatur rõ ordinis fm causam effici entẽ: sed potius fm hoc q inferius claudit in se superius actu z intellectu. Talis enim ordo necessario stat in vno summo qđ est coordinatorũ primũ principiũ. Et stat in quibusdam vltimis que nõ sunt de intellectu alicuius.

¶ Lectio vndecima.

A ¶ Recipit aũt facere et pati cõtrarietatẽ z magis et minus. Secare enim ad plantare cõtrariũ est: z vrere ad humidũ facere: et calefieri magis et minus dr infrigidari z siccari z humidum fieri. tristari z gaudere magis z minus dicitur.

B ¶ Cõsequẽter his q̃ dicta sunt denominãda est actio per ppria: que quidẽ oi cõuenit: sed nec soli cõuenit actioni. hec eñ passiones que ppria sunt vere: ppter hoc posponit: qz vere sunt ppria principia per q̃ illa q̃ causa sunt pbari habẽt de actione. Determinãtes aũt de his dicim⁹ q facere z pati recipiũt cõtrarietatẽ: z recipiũt magis z minus siue intẽsionẽ z remissionẽ. Cõtrarietatẽ quidẽ recipiũt tã in effectu actionũ q̃ in substãtia z forma. in effectu eñ secare siue vrere: seu etiã eradicare cõtrariũ est ad plantare: z sic actio actioni cõtraria est in effectu z silr plãtari z secari sunt passiones ctrarie in effectu. In substãtia aũt actionis z forma calefacere cõtrariũ est ad frigefacere z excecare ad humida facere. Et in passionib⁹ calefieri cõtrariũ est ad frigefieri z excari ad humida fieri. sic etiã vrere ctrariũ est ad humidum facere. Silr autem actio z passio recipiũt magis z minus: calefacere eñ magis z minus dr: z est calefactio intẽsior remissior. similiter aũt est in passione: qz calefieri z infrigidari est magis z minus intẽsione et remissione calefactione vel infrigidatione. et sic est in siccari z humidũ fieri. z silr in passionib⁹ illatis sicut in tristari et gaudere dr magis z minus. ¶ Si q̃s aũt dicat tristitiã z gaudiũ nõ esse passiones q̃ sunt in predicamẽto passionis: ꝫ potius in qualitate: z iõ non debẽrẽt hic induci. Dicem⁹ ad illũ q tristitia z gaudiũ nõ sunt sine motu z actiõe

UVA. BHSC. IyR_118_1

cordis ⁊ passione. Cor em̄ in his agit ⁊ patit̄ ꝑm motus qui dicunt̄ diastole et sistole: et ꝑm hec reducūtur ad genera actionis et passionis. hec igitur de predicamēto actionis dicta sufficiant.

¶ Lectio duodecima.

Passio est effectus illatioq; actionis: ꝑm quā hec quidē patiuntur magis: illa vero minime: ꝑm ꝙ quedā animātiora sunt alijs: vt animātius quidē brutū est arbore: animātius vero irrationali rōnale. Oīa vero que de gn̄atione dicta sunt: eadem vero dici possunt de ea que ī rebus est passione: quadā autem prolatione non recta: sed mutatione. A

Post principium qd̄ est actio ponit̄ principiū qd̄ est passio sicut effectus post causam. dicamus ergo ꝙ passio que est predicamentū est effectus illatioq; actionis. Duo em̄ sunt in passione. s. forma agētis a patiēte suscepta: et quo ad hoc est passio effectus actionis. est etiā motus ꝑm ꝙ est actus īperfecti ⁊ imperfect⁹ in patiēte: ⁊ hic motus cōtinue fluit a mouēte in patiēs qd̄ mouetur: ⁊ quo ad hoc est passio cōtinua illatio actionis: et hec ambo simul faciūt: qr assignatio passionis est effect⁹ illatioq; actionis: ⁊ sicut diximus in antehabitis: hec non est vera passionis diffinitio: quia generalissima verā diffinitionē habere nō possunt: sed est qualiscūq; assignatio: q̄ maioris est declarationis q̄ nomē. Sicut aūt in prehabitis declaratū est ꝙ cū dicitur actio est ꝑm quā id qd̄ subijcitur agere dicimur. Itaq; dicimus hic ꝙ passio est id qd̄ infert̄ ab agente ꝑm ꝙ est agēs: et hec est forma agētis vt agēs est et hec variat̄ ꝑm formā agētis: et alia erit in agente per se et alia passio in agēte per accidēs et alia ꝑm agens vniuocū: ⁊ alia ꝑm agens equiuocum: et alia ꝑm actionem anime: et alia ꝑm actionem corporis. Sed hoc generaliter, verū est ꝙ passio est ꝑm formā agentis vt agens est. et ideo agens ⁊ patiēs in forma cōicant: ⁊ forma que est actus agētis est passio patiētis. ꝑm ꝙ ab agēte est recepta: sed in agente est vt perfecta: in patiente est vt via ad perfectionem: et hoc generaliter verum. Ita ꝙ etiā verberans inferat ictum forme imaginate ab ipso qn̄ diuidit ictū. ⁊ iō dicit Arist. ꝙ ī talib⁹ est plaga ex plaga: ⁊ vuln⁹ ex vulnere: ⁊ sic de alijs. ⁊ hoc est cā ꝙ q̄dā dixerūt idē esse actionē ⁊ passionē terminis tm̄ differētes. Sz de hoc ī priori tractatu de actione satis dictū est. Est ergo passio effect⁹ illatioq; actionis: ꝑm quā illationē actionis q̄dā q̄dē patiūtur q̄ susceptiua siue susceptibilia sunt forme agētis ⁊ actionis ad sui trāsmutationē. q̄dā aūt minime: hoc est nō possibilia: que. s. forme agentis ⁊ actionis ad sui mutationē nō sunt susceptibilia: sicut ea quorū nō est mā vna: vt dicit Arist. hec em̄ nec agūt nec patiunt̄ adinuicē: sz ea quoꝝ est mā vna cōis agūt et patiunt̄ adinuicē. ⁊ iō in illis q̄dā sunt plus passibilia ab agētib⁹: quedā autē minus ꝑm ꝙ differētes mixtiones ⁊ cōplexiones ad aīe actiones in diuersis ꝑm cōmixtionū ⁊ cōplexionū dr̄ias: sicut em̄ dicit Plato ꝑm merita materie dātur ⁊ forme. ⁊ iō bruta meliores ⁊ magis eq̄les accipiētia cōplexiones ex primarū qualitatū actionib⁹ ⁊ passionib⁹ sunt animātiora. hoc est in virib⁹ aīe ⁊ actib⁹ potētius operātia q̄ arbores minus passa ad equalitatē hn̄tes cōplexionē: ⁊ hoīes eo ꝙ optime passi sunt ad equalitatē tactus. ita ꝙ mediū cōplexionis hoīs ⁊ equalitati celi ꝓportionat⁹ est. Adhuc hō est animātior bruto in virtutibus anime uobilioribus ⁊ nobilius operans q̄ bruta: et sicut semper melius ad equalitatē passa per actionē ⁊ passionē primorū cōplexionantiū sic expeditiora sunt in operationib⁹ aīe. Non enim dicuntur animātiora: B

UVA. BHSC. IyR_118_1

ita ꝙ aīa que est substantialis forma insit ꝑm magis ex minus. Equaliter em̄ asinus participat animā ⁊ homo: sed ideo dicūtur quedā animātiora q̄busdā que expeditius ⁊ nobilius agunt ꝑm aīe potentiā. ¶ Oīa aūt q̄ in precedenti tractatu de actione siue generatione dicta sunt: eadē etiā dici pñt de passione que est ab illa actione: cuius illa passio est effectus ⁊ illatio. s. ꝙ in motu firmatur: sed aliter q̄ actio. Actio em̄ firmatur in motu qui est actus mobilis et actus imperfecti. id em̄ qd̄ mouet̄ patitur et fit vel simplr̄ vel ꝑm aliq̄d sicut id qd̄ mouetur in loco ꝑm ꝙ patitur. s. de potētia in actū exeūdo maxime ꝑm ꝙ motus localis est a generāte. In alijs aūt motib⁹ patitur simplr̄ ⁊ ꝑm subiectum. Similiter illud qd̄ dictū est ꝙ est actio aīe ⁊ actio corporis. Silr̄ est passio aīe ⁊ passio corporis. passio quidē aīe est que ab aīa incipit vt cor. In motu qm̄ mouet ꝑm sistolem. Silr̄ est in tristitia ⁊ gaudio ⁊ spe. In oībus em̄ his aīa cōcipiēs bonū vel malū ⁊ patitur in his. passio aūt corporis est sicut vri ⁊ infrigidari ⁊ percuti ⁊ hmōi. Et ideo dicta de actione dicunt̄ de passione: non quidē recta appellatione: sed trāsmutata vt quod vocabat actiuā potētiā hoc vocet passiuā sicut mutatur appellatio qñ d̄r calefacere: ⁊ qñ d̄r calefieri: ⁊ vrere ⁊ vri: ⁊ sic de alijs. Sic etiā est id qd̄ dictū est qd̄ sicut naturalis ꝓprietas ē actionis ex se passionē inferre: ita naturalis ꝓprietas est passionis inferri ab actione. Et sic est in oībus alijs: ⁊ hoc mō quecūq̄ dicta sunt de actione siue
C de gñatione ea oīa de passione dici possunt. Dico aūt actionē generationem quādam esse. qꝛ in omni actione generatio est forme agētis in eo qd̄ patit̄ si agit vniuoce. si autē agit equiuoce: tūc est actio ꝑ accidēs: ⁊ non ꝑm intētionē agētis: ⁊ de hoc nō est curandū: qꝛ est infinitū: nisi forte equiuocū ad vniuocū reducat̄. et tunc eadem sunt re. Et tunc verum erit generaliter ꝙ agens vt agēs est formam suam imprimit in patiente.

¶ Lectio decimatertia.

A ¶ Est enim pati eorum que multipliciter dicuntur: anime ꝟo actionum vnaqueq̄ passio dicitur: quas quidē sub actione locauim⁹: vt amor: odium: tristitia. ⁊ gaudere. que omnia qualitates passibiles actiones anime appellamus. Dicitur quoq̄ passio ꝙ in naturā agit vt morbus: febris: egritudines: ⁊ reliqua que qualia dicunt̄ in alijs dicta sunt. Passio vero vt dictū est primo: id est primordialiter generatur ab actione, secundario ab homine generario actionis. Nō est autem in agente passio: sed in eo in quo agitur et operātis actū suscipit. percutiens enim pati non dicitur: sed materia actum suscipiens: ea vero que nunc relinquūtur in eo qui est de generatione libro tra
B ctantur: et de passione hec sufficiant.

¶ Est autem passio de numero eorū que multipliciter dicūtur. aīe enim actionum vnaqueq̄ passio dicitur: quas tñ ꝑm intētionem predicamenti actionis sub actione locamus: sicut est amor: ⁊ odium: tristari: ⁊ gaudere: que oīa passibiles actiones anime vocamus. hec enim oīa passiones sunt ꝑm ꝙ a cōceptis sunt illate. Concepta enim vel concepta sunt vt bona vel concepta, sunt vt mala. si vt bona sunt concepta aut concepta sunt vt presentia ad vsum vel fructum: aut vt absentia si sunt concepta vt presentia ad vsum vel fructū dilatat̄ ad illa cor: et diffunditur spiritus ⁊ effunditur cor per diastoles super illa: et sic est gaudium. si autem cōcipitur vt nō presens: tunc ad ipsum dirigitur cor et erigitur spiritus ⁊ fit passio que species vocatur. Si ꝟo cōcipit̄ vt malū vt cōtrariū: tūc iterū aut cōcipit̄ vt pñs ⁊ nocumētū inferēs: aut vt futurū et expectatum

UVA. BHSC. IyR_118_1

pectatū.si primo modo tūc elicit passionē doloris vel tristitie.si aūt cōcipitur vt futurū::tunc elicit passionē timoris:in oib⁹ his tñ agit anima fugiēdo vel se cōtrahēdo vel aperiēdo vel dilatādo se ad vsuz vel expectationē.⁊ ideo he sunt aīe passibiles actiōes:⁊ iō sunt passibiles:qꝛ motibus in actionibus cōceptorum innascuntur.Actiones autem sunt que in his agit aīa in corpus ⁊ mouet corpus ꝑm systolem et dyastolem sicut diximus.sic igitur dicitur anime actio receptio boni vel mali inducens fugam vel apprehensionem boni vel mali concepti.sic em̄ donare agere quoddam est passione amati inductum:⁊ odire agere est passione tristabilis presentis inductum.Et hoc modo tristari passibilis actio est.Et gaudere hoc modo actio inducta est secundum cōceptum conuenientis:⁊ hoc modo delectari est actio anime ex cōiunctione conuenientis cū conueniente inducta.propter hoc Aristo.in quarto ethicorū dicit delectationem esse in genere operationis.Dicit enim ꝙ delectatio est operatio ꝓprij ⁊ cōnālis habitus non impedita:⁊ hoc modo dicitur passio a greco pathī qđ latine sonat recipere.Et est passio omne qđ anime infertur ex receptis sensibilibus vel aliter apprehensis ad apprehensionem vel fugam mouentibus:⁊ sic motorum virium aīe motus fuge:vel a quibus sic moueri corpora dicuntur passibiles actiones:⁊ sic passio large dicit̄.ꝓprie aūt dicitur passio qđ in naturam siue contra naturam agit:vt contrarium ⁊ nociuum nature sicut id qđ puniri pena.nō enim dicitur mala:nisi qꝛ contraria est bona nature:⁊ adimit illud ⁊ diminuit siue sit natura coniuncta:siue sit natura anime :siue sit natura corporis.Et sic passio est dissoluens coniunctū vel anime nature contrarium vel distemperantiam vel diuisionem continuitatis corporis inducēs sicut pssio dicitur morbus febris:⁊ egritudo contraria complexioni vel contraria compositioni corporis.Et hoc modo passio non dicitur a receptione simpliciter:sz dicit̄ a receptione contrarij et nocētis agētis ad corruptionē nature vel esse secundum ꝙ Boetius diffinit esse dicens.Esse est quod ordinem retinet seruatqꝫ naturam.Hanc tamen distinctionem passionis ante diffōnem passionis non posuimus:quia secundum vtrūqꝫ modum passionis conuenit diffō secundum ꝙ passio est effectus illatioqꝫ actionis.Passio enim vt dictum est prima est generatio:hoc est primum ꝙ ibi generatur patiens ex actione directa ad ip̄m ex agente.⁊ q̄uis forma que ingeneratur patienti primo sit in agēte:nō tñ propter hoc passio est in agente:qꝛ scđm ꝙ est in agēte agens est:⁊ actio est processus eius ⁊ patiens:sed ꝑm ꝙ recepta est in patiente per actionē agentis sic est passio:⁊ dispositio patientis.est ergo hec forma passio in eo in qđ agit̄ hoc est in eo qđ suscipit actū siue actionē operātis siue agētis vt impressaz sibi ab agēte.ꝑcutiēs em̄ dās ictū pati nō dicit̄:sz potius id quod est vt mā siue agēti subiectū qđ vt patiēs suscipit ictū percutiētis.⁊ hec q̄ dicta sunt de passione sufficiāt.ea em̄ q̄ relinquunt̄ tractant̄ et tractata sunt in p̄cedenti tractatu qui est de generatione vel actione.ibi em̄ dictuz est qualiter suscipit contrarium:et qualiter suscipit magis et minus.

Lectio.decimaquarta.

Quando vero est qđ ex adiacētia tp̄is relinquitur Tempus v̄o quando nō est:vtriusqꝫ aūt ratio cōiuncta est:vt tēpus quidē preteritū quando nō est:effectus aūt eius:⁊ affectio est que ꝑm ꝙ dicitur aliq̄d fuisse quando est. Instans autē quādo nō est:sz ꝑm ꝙ aliquid equale est:vel inequale est: eius autē affectio ꝑm quam aliq̄d dicitur ī īstanti esse quando est futurū.similiter tēpus quādo nō est:sz id qđ futurū est.Qm̄ ꝯtingere necesse est ꝑm ꝙ aliq̄d dicitur futurū esse cras:vel in aliquo tēpore.

UVA. BHSC. IyR_118_1

B Quando vero ꝑm ꝙ est principium vel predicamentum est id quod in eo ꝙ tempore vel alia duratione mensuratur ex mensurante duratione relinquitur in eo ꝙ sic mensuratur: non enim relinquitur ex adiacentia temporis tm̄: sed etiam ex adiacentia eternitatis et euiternitatis vt patebit inferius. dicimus.n.deus fuit.deus est. ⁊ deus erit. ⁊ in omnib⁹ his significamus fuisse in preterito deum fuisse in futuro ⁊ in presenti quando. Quicquid igitur est quod predicatur in re temporali vel eterna vel euiterna ex duratione causatum in ipsa vocatur quando generalissimuꝫ sub cuius ambitu cōitatis continentur ⁊ genera ⁊ spēs ipsius ⁊ indiuidua: sicut genera sunt fuisse esse ⁊ fore. spēs autem tunc fuisse vel nunc esse vel tunc fore. Indiuidua autem hunc fuisse vel hunc esse vel hunc fore. ⁊ ad hunc ambitum predicationis multa reducuntur que nullius alterius generis per se predicationem suscipiūt sicut olim fuisse dudum iam ⁊ futurum longinquum ⁊ propinquum: quia igitur hoc genus rerum sic prima voce significatum ad nullum aliorum generum vel reduci potest. Relinquitur ꝙ ipsum sit per se predicamentum ⁊ suarum coordinationum predicabilium primum principium. hoc igitur quando ex adiacentia temporis vel alterius durationis esse mensurantis relinquitur: locus est. vt in libro de intelligibilibus dicitur mensura entis quod non est distensum ꝑm durationem intelligentie: sed totum insimul in loco comprehensuꝫ accipitur per intellectum. ¶ Tēpus autem est mensura non entis ꝑm esse qd̄ accipit̄ vt pertēsum duratione: eo ꝙ esse est actus entis potētia aut essendi in omnibus pertensa intelligitur ad mensuram durationis vel per se vel per aliud. per se quidem in his in quibus esse non totum simul est sed fit continue. Ad aliud autem in quibus esse totum simul quod distingui non potest nisi ad inferiora quorum esse excedit ꝑm indeficientiam: sicut cum dicitur deum fuisse qui non defuit ⁊ deum fore qui non deerit. ea autem quorum totum esse simul est quedam sunt quorum esse et posse et actus totum est vnum simul ⁊ horum mensura est eternitas. Quedam autem quorum esse quidem simul est ⁊ posse quod habent ad esse sed agere non est simul: sicut quidā dicunt intelligentie sed verum exemplum ⁊ philosophicuꝫ de corpore celesti. ⁊ hec dicuntur a phis euiterna ⁊ ipsorum mensura est euū: ⁊ ab his in his quibus iste mensure extrinsecus adiacent relinquitur quoddam ꝙ comparationem talis durationis dicit ab ipsa ⁊ illoruꝫ cōparationem ad durationē: ⁊ hoc vocatur quādo. Quia solum tempus tenet hec tria ⁊ substantialiter diuiditur ⁊ differētias accipit penes quas in ip̄m quādo distinguit̄ in spēs: ꝓpter qd̄ nō per eternitatem aut euiternitatem: sed per tempus quādo diffinit̄: quia etiam eternitas ⁊ euiternitas non distinguuntur per formales differentias nisi ad temporis distinctionē. Quod autem dicit̄: quod ex adiacētia tēporis reliquit̄ nō est idem quod ex tempore adiacentis: quia ex illo modo loquendi modus infectiuus temporis non determinatur: quādo aūt est tēporis infectio quam facit in temporalē rem ꝑm ꝙ dicimus vnū fuisse ⁊ alterū esse: ⁊ vnum dicimus senem et alterum iuuenem. non ꝙ senex vel iuuenis qñ dicant: sed ex tpe per qñ diu vel non diu fuisse causatur senectus ⁊ iuuentus. Dicitur autez adiacēs eo ꝙ non est tempus aliquod intrinsecatum qualitatum sꝫ potius extrinsec⁹ adiacens que est in periodo ꝑm ꝙ est mēsura esse eius qd̄ est: ⁊ ideo dicit̄ adiacere: ⁊ non dicitur inesse. Adiacere autem dicit̄ qꝛ vndiqꝫ iacet: vt mēsura totum esse mensurans: ita ꝙ nulla pars esse sit cui non adiaceat: et in toto esse suam relinquit infectionem ꝑm substantiam alicuius quando a tpe presenti preterito vel futuro causatam. Sic ergo dicit̄ quando ꝑm ꝙ p̄dicamētū est: ⁊ p̄dicat rē illam quā relinquit in subiecto ꝑm ꝙ ipsi subiecto adiacet mēsura durationis; ⁊ hoc est qd̄ dicit̄ ꝙ qñ: idest qd̄ ex adiacētia tēporis: relinquit̄: ita ꝙ

UVA. BHSC. IyR_118_1

tēpus pro omni mensura que adiacet extrinsecus ꝑm ꝙ id qđ est mensura ipsius erit esse ⁊ nō entis: esse enim est vt actus entis ⁊ nō vt ens: sicut enim diximus esse est actus entis qđ est: ⁊ ideo vt est actus refertur ad durationē. Ens aūt est durās ⁊ habēs esse: ⁊ qr cā nō est effectus. Et quādo est qđ ex adiacētia tēporis relinquit: sequit ꝙ quando nō est tempus ꝑm ꝙ tēpus ⁊ quādo cōiunctas habent rationes diffinitas sicut effectus ⁊ causa sicut ptz ꝙ tēpus quidē preteritum quādo nō est: effectus autem preteriti ⁊ infectio quā relinquit in eo ꝙ preteritū est quādo sicut heri fuisti vel pridie vel ante annum vel olim vel nuper vel aliquid hmōi. similiter instans quodcūqꝫ vel nunc qñ nō est sed ꝑm actū eius vel actus equale vel inequale est sicut dicitur tp̄s esse vel fuisse vel fore ⁊ nō quādo: qr sic est tp̄s: vt numerus eius qđ est in tēpore sed effectꝰ illius tēporis equalis vel inequalis est quādo. in tempore enim esse vt dicit Ari. est quadam parte temporis mensurari: ⁊ sic tēpus inequale si excellit est mēsuratio: ⁊ ꝑm ꝙ sic adiacet mēsuratio sic relinq̄t infectionē in re tēporali ꝑ motū cuius est tēpus numerus: ⁊ hec infectio secundum comparationem ad differentiā tēporis ex qua relinq̄tur quādo absolute quidem in subiecto consideratuz vacatur etas. Et inde instans non est tp̄s sed instanti esse relinquit quando presentis: ⁊ nunc esse q̄uis nunc nō sit tempus vel aliqua pars ipsius tñ qr nūc adiacet ei qđ mouet vel qđ est cuiꝰ actꝰ esse est cui adiacet tp̄s: ⁊ iō quo ad adiacētiā extrinsecꝰ nō est dr̄ia tp̄is. Et iō instās qñ relinq̄t sicut ⁊ preteritum. similiter ⁊ futurū tempus quando non est: sed potius id qđ vt temporale: futurum est tamen fingere: quia necessitate motus ⁊ numeri motus necessarius est q̄tuz est de temporis successione. secundum enim duo hec iam aliquid futurum esse. Sic igitur quando est ꝙ ex adiacētia temporis relinquitur ex futuro: sicut cito vel diu post pñs esse. patet igitur ex his que dicta sunt quid sit quando secundum ꝙ est principium vel predicamentum.

¶ Lectio. xv.

¶ Est igitur quando aliud ex eo ꝙ abijt: aliud ex eo ꝙ instat: aliud vero ex eo ꝙ necesse est contingere. Dictum est enim in cathegorijs preteritum ⁊ futurum esse quantitates: ⁊ ꝙ magis est continuās ad presens. De preterito quidem dictum est hic: non ꝙ in substantia ꝑmaneat: sed quoniam in excessu suo nondum preterijt. De futuro autem quoniam necesse est contingere ꝙ tantum est ac si instaret: nulla enim differentia est in eo ꝙ permanet ⁊ ꝙ futurum est ⁊ ꝙ nunc abijt. Quamobrem ⁊ de futuris agitur: ⁊ secundnm ea aliquid dicitur et nuncupationē existentiū sortiuntur: vt sol oriet cras: cras erit nauale bellum: heri obijt sortes: ⁊ aliquid dicitur ꝑm tempus id qđ futurū est: eo ꝙ nascet futurū necessario de eo quod est: vt callias disputabit cras vel non disputabit cras: disputabit enim futurā actionem significat: nihil inde est ꝙ in substantia adhuc sit.

¶ Diuisio autem eius quod est quando multiplex est. prima est diuisio que accipitur secundum adiacentias eorum ex quibus causatur sicut cum dicitur ꝙ aliud est quando eternitatis: et aliud euiternitatis: ⁊ aliud quando temporis: quando ꝙ est eternitatis sicut cum dicitur deum ab eterno fuisse: et deum semper fore: ⁊ deum nunc esse. Eternitas enim q̄q̄ sit indiuidualis et simplex ⁊ intensa: eo ꝙ nihil sui habet extra presens nunc instans ⁊ sese non mouens neqꝫ per influxum se aliquid extendens continuū quod sit

UVA. BHSC. IyR_118_1

in fieri sicut motus: tñ in sui simplicitate stãdo non deficit: nec deest alicui presenti: nec defuit alicui pterito: nec deerit alicui futuro. Eternitas tñ est mẽsura existẽtiũ temporaliũ ꝛ euiternorũ non p extẽsionẽ sed per indeficiẽtiã. Et iõ cuius tempus est mẽsura adequata eius mẽsura est eternitas non adequata sed excellens ꝑm principiũ mediũ ꝛ finem. Et hoc est in substantiã omniũ stantiũ ꝛ necessariorũ ꝑm illũ modũ quo necessaria sunt: ꝛ qz sic est mẽsura tẽporaliũ: vt diximus ꝓpter hoc quãdo eternitatis distinguitur per accides in differẽtias tẽporis: ꝛ dicit id qõ est eternũ fuisse ꝛ esse ꝛ fore. ¶ Sz hic attẽdẽdũ est qz quando dicitur qz est deus: vel ꝓma causa que necessario est celum et generatũ illud est hoc quod dico quando significat quando eternitatis: quia hoc est in mensura ꝛ euiterni et temporalis vt dictũ est: et non potest significare quando temporis: quia tempus nulla põt esse mẽsura necessarij siue eterni: similiter quando dicimus quando celum est generatum hoc ipsum qõ dico quando significat quando euiternitatis nõ temporis: quia euiternum mensura est temporalium excellens: ideo referri potest ad temporalia. Tempus autem non est de mensura euiternorum: ꝛ ideo quando temporis in euiternis nihil significat: et si distinguitur ad differentias temporis per indeficientiam sicut mensura superior excellens indiuisa in se distinguitur ad diuisiones mẽsure inferioris que secundum se per ꝓprium est diuisibilis. Hec est ergo ꝓma distinctio eius quod est quando: sicut enim eternitas se habet ad eternuz qz omnibus modis indiuisibile ꝛ necessarium: sic se habet eternitas ad euiternum: quod quidem euũ quoddã hoc quod nõ est simul: qz cuius substãtia sit in nunc eternitatis: tamen actus eius essentialis qui est motus est in tempore ꝛ potentia ad motũ relata est ad nunc temporis quod continue fuit. Sic igitur per illud distinguitur quando eternitatis et quando euiternitatis.

¶ Et attendendum qz sicut eternitas ad tps in se habet nunc eternitatis ad nunc tẽporis: ita se habet quando eternitatis ad quando temporis. Sz notãdum est qz esse rerum ꝛ eorum que generantur ꝛ corrũpuntur dupliꝛ cõsiderari potest. Si enim consideretur ꝑm quod est simplex actus essentie simplicis: tũc proculdubio indiuisibile est et totum simul: et ideo est in nunc eternitatis vel euiternitatis. Et sic non amittit aliquid in preteritum: nec expectat aliquid in futurum: sed simul est totum: nil sui extendens extra ipsum. si autem consideratur ꝓut in huiusmodi est mã permixta contrarijs sic est esse fluidũ. quod non est simpliciter. sed aliquid habuit in preterito quod nõ habet: ꝛ aliquid habebit in futuro quod nondum habuit in preterito vel presenti: ꝛ sic recipit differentias temporis: et dicitur fuit est vel erit. Ex his ita traditis accedamus ad certificationem diuisionis eius quod est quando temporis. hoc autem sic diuiditur quod est quando aliquid ex eo quod abijt hoc est ex preterito. Aliud autem quando est ex eo quod nunc instat: et quod presens est Aliud autem ex eo quod contingere necesse est ꝓ temporis successione: ꝛ est quando de futuro: et est quando relictum ex differentijs temporum. Ipse autem temporum differentie non habent: qñ dictum est etiam in cathegorijs qz preteritum ꝛ futurum quantitates sunt in genere quantitatis vt species contente. dictum est ibidem qz sunt continue q̃titates. Continuatur enim preteritum ad presens. videtur innuere qz preteritum sit permanentiam habens. manet enim quod continuum existenti. sed intelligendum qz hoc non est dictum de preterito existenti. Ideo quod manet vel qz in partibus habeat aliquam permanentiam: sed ideo dictum est continuum esse ad presens: quia in excessu suo hoc est in vltimo suo in quo continuum est pñti non preterijt. in illo enim continuatur presenti nunc. similiter est de futuro qõ in principio sui continuatur ad pñs nunc. hoc autem signũ est: qz oia qñ preterita copu-

UVA. BHSC. IyR_118_1

lantur presenti vel per se vel per aliud:preteritum etiam est quod psenti continuum est z cōtinuatur ad psens.preteritū aūt imperfectum qō fm finem nō extenditur in presens:et ad presens non terminatur.preteritum autē plusqȝ perfectū illud qō in preterito ad psens terminatū est:et per preteritum refertur ad presens.De futuro aūt dicim⁹ relinqui qñ fm infectionem ex tēpore relictā.quāus eñ futurū nōdū sit.tñ ex successione quam hz ad presens:necesse est cōtingere q ꝙātū ad substātiā ipsius qū accipiēdā tantūdem valet ac si instaret:nulla eñ quantū ad qñ accipiēdi:differētia est in eo qō manet instās neq futurū est:et in eo qō abijt in preterito.vnū enim nunc est tota substātia temporis.esse aūt tēporis causatur a fluxu nunc.et ideo quālibet partem ipsius relinquit qñ in eo qō est in tēpore pp qō de futuris agitur et determinat: cum tñ futurū nōdū sit et fm futurū aliquid dicitur et ipsa futura sortiuntur nūcupationē et nomen existētium:et ideo qñ accipitur a futuro sicut a presenti:qz ex ipso fluxu tēpis erit certificatum futurū tēpus:sicut dicimus cras erit nauale bellum:heri obijt sortes.hec enim qñ significāt. ergo aliquid dicitur qñ fm id qō futurū est ideo qz sicut dicim⁹ futurū necessario fm successionem nascitur.dicendo qō est iam presens.hoc etiā fluit in futurū cōtinuo fluxu et necessario et per necessitatē motus primi. Unde dicimus callias disputabit cras vel callias nō disputabit cras:actiones nostras ad futurū tēpus referentes:sicut ad presens:eo ꝙ certi sumus de successione futuri:disputabit enim futurā significat actionē cuius actionis adhuc nihil est in substatialibus actionibus illius.Sic ergo ptz q ex omni differētia tēporis qñ relinquit. vnde est in eo qō est in tēpore sicut in mensura et numero.Sic enim cum tempus sit cā corruptionis per motū qui distare facit a principio tēpus infectionē talis distantia relinquit in re temporali.hec igitur infectio duobus modis pōt considerari.vno quidē absolute fm qō est infectio vt forma existēs in subiecto existēs in re tēporali.et sic est etas.alio modo prout ipsum in quo est cōparatur per illud ad tempus vel differentiā tēporis ex quo relinquitur:et sic est qñ et aliqñ que importantur cum dicitur olim fuisse vel ante hoc fuisse vel esse vel postea fore.et hoc modo qñ est preteritū vt in antehabitis dictum est:et scōm hoc sua cōitate ambit qñ ex eternitatis:et qñ ex euiternitatis et qñ ex tpe et vnā rē gñaliū predicat que cū alijs diuidūt gñalissima in decē gña prima:quānis enim eternitas sit in eterno:sicut differēs per substātiā ab ipso et nō secundūrōnem nois dicit duratione extrinsecā adiacētem et ipm esse indeficiēs omnibus mēsurari pōt:sic relinquit ex eo modo eius qō est qñ sicut dicimus id qō est omnibus modis necesse est esse semper fuisse fm esse preteritū:et semper esse fm esse psens:z semp esse fm futurum.De tempore autem in quarto phȳsi. disputatum est.De eternitate autem in libro de causis dictum est.

Lectio decimasexta.

¶Differt aūt qñ ab et q est vbi:qñ in quocūqz tēpus est vel fuit vel erit: in eo quidez qñ est vel fuit vel erit q fm idem tēpus dicitur qñ enim qō existenti est cum ipso instanti est z simul in eodez sunt qñ vero ex eo qō abijt z qō futurum est: nunqȝ simul erunt:vbi vero z locus a quo est:vel sit nunqȝ simul in eodem:vbi autem in circūscriptione est: locus autez in cōplectente. Distat autem qñ qō ex preterito est:ab eo q ex futuro ꝓcedit qñ qñ qō ex futuro preterito posterius est:quod vero ex preterito est prius futuro. ¶Quando autem vnum et idem:primum quidem ex futuro est secundum quidem ex presenti:posterius vero ex preterito:quemadmodū tempus quidem

UVA. BHSC. IyR_118_1

primū: quidē nunc est futurum. postea vero presens: deinde ꝓteritū.

Differt aūt quādo ab eo qđ est vbi in hoc: qđ in quocūq; tps est relinquens suā interfectionē sicut in quocūq; est fuit vel fuisse vel fore vel i ꝑsenti esse: eo q; illa qñ in eodē sicut in subiecto qđ denotat est: qñ ⁊ in eodē fuit vel erit vel esse vel fuisse vel fore: eo q; illa quādo ꝑm tpa illa vel tps dicūtur: qñ enim ex instanti presenti nunc est semp cū ipso ꝑsenti nūc. vnde dicim⁹ qñ es. rñdetur nunc sum: qñ aūt qđ relinquit ex eo q; futurū expectat nunc; sunt cū tpibus ex quib⁹ relinquit: sicut ptz in querētibus a nobis ⁊ dicētibus qñ legisti quādo fuisti. notamus qñ qđ est cum ꝑsenti nunc. ⁊ rñdet tps ꝓteritū dicēdo tūc fui: olim fui. vel iam fui. Sitr ꝗrētib⁹ nobis ⁊ dicētib⁹ qñ leges. vel quādo eris. quādo est cum ꝑsenti nunc ⁊ respondet tps futurū sicut post annum vel diem vel mēsem. Unde hec duo quādo nunc; insimul erunt cū tpib⁹ ex qb⁹ relinquūtur: hoc tñ est generale q; quādo ⁊ tēpus ꝑm q; est numerus sunt in codez sicut in subiecto: vbi vero ⁊ locus a quo sicut a cā sit ipsum vbi nunc; sunt in eodē sicut in subiecto. vbi enim sicut in subiecto est in circunscripto in locato in corpore. Locus aūt qui est vltima sup̄ficies cōtinentis nō est in locato extē so sicut in subiecto: sed est sicut in cōplectēte ⁊ continente: cuius vltimum est superficies locās. hic est tñ attendēdū q; tēpus vt continuū ⁊ vt forma extra mensurā est in subiecto in primo motu ⁊ mobili. vt mēsurās aūt ⁊ numerans essentialiter in tēporalib⁹ sicut numer⁹ materialis est plures tam decem oues q; decem canes: quāuis formalis numer⁹ ⁊ forma numeri ⁊ species sit vna: sic vnum tēpus est omniū tēporaliū: vt numerus numerās vel mēsurās: quāuis mēsurante modo tot sint tēpora alia quot quādo. Et hoc modo dr tēporale ꝑm qđ cōstat sub tēpore sicut sub numero habere quādo. ⁊ quando hoc modo est in ipso sicut in subiecto: ⁊ tēpus hoc modo sumptū in tēporali semp est in eodem in quo est quādo. vbi aūt nunc; est in eodem in quo est locus. Sed vt dicit Anselmus. nunc eternitatis se hz ad nunc tēporis ⁊ ad totū tēpus: sicut se habet nunc tēporis ⁊ ad omnē locū ⁊ ad omnia que in loco sunt. Nunc enim tēporis vt indiuisibilē cōnect locū ⁊ locata omnia que valde diuisibilia sunt eo q; per vnum qđ est in omnibus mensura ⁊ hoc est esse: cuius ꝓpria mēsura est tēpus vel eternū vel euiternū. Similiter nūc eternitatis qđ indiuisibile est per indeficiētiā cōprehēdit nunc tempus: ⁊ totum presens per hoc q; duratio fluens sicut a causa ⁊ exēplo fluct a durationē stāte vel indiuisibili. Et hoc est qđ. d. Boetius in cōsolatione philosophie. Qui tempus ab euo ire iubes. Est etiā adhuc cōsiderandū q; illud quādo qđ relinquit ex eo qđ est ꝓteritū differt ab eo qđ relinquit ex futuro. In hoc differt: qr quādo qđ ex futuro est ꝓterito est semper prius: quādo aūt qđ est ex ꝓterito est posterius q; futurū. Si autē vnum ⁊ idem quādo ꝑm substātiam tēporis accipiat hoc est in nunc qđ est substātia: tunc quādo vnum ⁊ idem primū quidez ex futuro: secundum vero ex presenti: posterius vero ex ꝓterito ꝑm periodi circulationez in quo futurū est aut ꝑsens aut ꝓteritū: quēadmodū ⁊ tēpus primū qđ est futurum. postea presens quādo futurū aduenit. deinde ꝓteritū cum presens abijt. Et sic in tēpore sic est in deficiētia eternitatis quādo ad tempus differētias recipit distinctionem: siue enim diuisibilis ꝑm se non est: siue indiuisibilis in nihil differentie: qr non ex hoc relinquit quando qđ est simplex vel compositū: sed ex hoc qđ vt extrinsecus adiacens est esse mensura in eo qđ est. sic enim sue indeficientie relinquit impressionē in eo qđ est per quā id qđ habet esse mensure extrinsecus adiacenti sic vel sic comparatur: ⁊ hoc est quando ꝑm qđ est ꝓteritum. sed tamen dicunt q; vnum ⁊ idem est quādo eternitatis ⁊ temporis differentia per accidens: hic. s. q; in eternitate: vt stans in tempore autem vt

UVA. BHSC. IyR_118_1

fluens continuet sed hanc compositionem opinamur esse falsam: nisi dicant nunc eternitatis exemplariter ⁊ causaliter esse in nunc temporis. Sed tunc ex hoc non sequetur q̄ sit idem nunc ꝑm substantiam: sed ꝑm formam tantū hoc modo quo exemplum ⁊ exemplarum, an forma non ꝑm genus vel speciem sed ꝑm proportionem similia esse possunt.

¶Lectio.xvij. A

¶Sicut autē ⁊ tēpus aliud quidem compositū est: aliud vero simplex. Est autem compositum qō in composita actione cōsistit. Simplex vero quod cum simplici procedit. Et ita quando aliud simplex: aliud compositum: simplex quidem vt in momento ⁊ nunc esse: compositum autē vt in hora: die: hebdomoda: ⁊ similibus. Amplꝰ quē admodum tempora partes sine mora succedāt: similiter et partes quando. Quādo quippe preteriti ⁊ futuri ad presens copulatiue reducuntur. Distat autem ⁊ tempus ab eo quando quoniam ꝑm tempus aliquid est mesurabile vt motus annus tempus diuturnus motus ⁊ multus dicitur eo q̄ multo tempore permanet. At secundum quando nihil mensuratur: sed aliquando dicitur esse: ⁊ ꝑm idē temporale ⁊ variabile pronunciatur. B

¶Sicut autem tempus est aliud compositum: aliud vero simplex. Et compositum quidem est qō in composita actione: hoc est qō cōposite actionis est mēsura: simplex vero tempus est qō procedit cum actione simplici cuius ipsum est mensura. Ita ⁊ quando qō ex adiacentia tēporis relinquitur: aliud est simplex: ⁊ aliud est compositum. Simplex quidem qō in momento esse et in nunc esse dicitur. Compositum aūt qō ex cōposito tpe relinquit vt in hora esse vel in die vel hebdomada vel in mēse vel āno ⁊ similib⁹. ¶Hec aūt q̄ dicta sunt so C
phistica habēt calūnā: si em obijcit actio est in motu ⁊ ois motꝰ in actiōe firmatur: vt in tractatu de actione dictū est: aut nullꝰ motꝰ simpliciter videbit q̄ actio nulla simplex esse possit: sed ois actio cōposita. Adhuc cū oē tps sit cōtinuū: ⁊ q̄libet pars cōtinui sit cōtinua ⁊ posita vī q̄ nullū sit simplex tempus. Adhuc aūt ōr ⁊ simplex tps si sicut in momēto ⁊ in nunc esse: est aut momētuz indiuisibile tps: ⁊ sic momētū nec est tps nec ps tpis. ⁊ sicnec erit tps ⁊ sequit alteri⁹ qñ nō sit simplex. Adhuc de nūc dicit Ari. in. viij. phyſi. q̄ nō est tempꝰ nec pars tpis: sed tpis substātia ⁊ vī habere calūniā qō hic dicit. ¶Ad hec ⁊ si Solutio
milia dicēdū q̄ est actio simplex ⁊ actio cōposita: actio em generātis aut ge- D
neratio est finis motꝰ ⁊ nō motꝰ cui⁹ vere actio que est generatio ⁊ simplex est oino ⁊ apartibilis: ⁊ est de nō esse in esse simplex ⁊ nō cōposita mutatio. Et simpliciter est actio creātis ꝑm qō est creās ⁊ similiter. d. Auer. de illuminatione ad hūc vel ad illum locū ꝓout est finis motꝰ localis quo movet illuminans qō est actio simplex nō habēs aliquā diuisionē: sicut ois ptinui finis simplex est: ⁊ cum quodlibet illoꝝ vere actio sit. Qō autē inducit q̄ ois actio in motu ⁊ omnis motus in actione firmatur ibidē in tractatu de actione patet solutio. hoc enim intelligas de motu ꝑm q̄ motus actus perfecti: ⁊ perfectus hoc autem ꝑm qō est actus mouentis ⁊ nō eius qō movet. Motus aūt ꝑm hunc mo- E
dum est actus simplex ⁊ nō cōtinuꝰ vel compositus ꝑm qō est actus imperfectus: sic est continuus ⁊ compositus: ad hoc autem quod obijcitur de tēpore. Dicendum q̄ tempus dupliciter accipit ꝑm esse. s. ⁊ ꝑm substātiā. ꝑm esse quidem acceptum verum est q̄ nullum est tempus simplex: sed omne tempus cōpositum: ꝑm substantiam autem est aliquod tempus simplex nunc. scz et mo-

UVA. BHSC. IyR_118_1

mentū.qđ iam sicut antedixim⁹ a tēpore nō differt in hoc q ex ipso qñ relinquitur sicut ex tēpore:ꝛ sic intellgit cū dicitur tēpus est simplex ꝛ qñ simplex.

F ¶Quidā aūt aliter dixerūt q actio est duplex:simplex.ſ.quo ad nos:ꝛ nō simplex quo ad nos q̄ repēte fit hoc est in tēpore:cuiusmodi distinctio est imperceptibilis.Et similiter dicunt de tēpore simplici.Et hec fuga est ꝛ nō verū qđ dicūt est:sunt enīz multe actiones simplices:sicut ptz per ea que inducta sunt ꝛ simpliciter:cum vero subſtātiuo dicitur sum es est:tñ totū suū cōdeclineum dicit subſtantiam vt actum ꝛ actionem que actio si actio accipiatur vt essentie actio:actus non potest intelligi nisi simplex actio :ꝛ cum hec actio temporalis vel simplex tēpus qđ adiacētia est mensura eius relinquit quando .Sicut enim tēpus adiacet mobili:sic ei qđ mouetur ſm qđ vnū est in toto motu adiacet mensurās nunc:ꝛ ideo qñ relinquit nunc sicut tēpus ꝛ quo ad hoc q est subſtātia tēporis qñ ex se relinquit relinquens hoc tēpus esse dicitur. sic ergo intelligēdū est qđ hic dictum est.Amplius aūt adhuc ꝛ in hoc cōueniūt tēpus ꝛ qñ q̄ quēadmodū tempora partes sibi inuicē sine mora siue cōtinue succedunt similiter sibīpſa qñ ex tēporibus relinquuntur:qñ enim q est in preterito ꝛ qñ qđ est in futuro copulatiue reducuntur siue copulantur ad presens nūc:sicut partes continui copulātur ad punctū:non aūt sic copulātur nisi talis esset successio ex preterito in presens:ꝛ ex presenti in futurū:vel ecōuerso futuri in presens ꝛ p̄sentis in preteritum.Uariabilis enim est successio ſm periodū:ſm actiones aūt que tēpore mensurātur est ex preterito in presens ꝛ ex presenti in futurū quāuis tēpus:ꝛ qñ in his que dicta sunt cōueniāt:tñ tempus differt ab eo q est qñ:qz qđ in tēpore est in eo est sicut in numero numerāte :et qz numerus est mensura numerati:ideo ſm tempus aliquid est mēſurabile: sicut dicimus q aliquis est annuus ex tempore siue mensura tēporis:ꝛ aliquis est diuturnus:ꝛ aliquis est hebdomodalis mensurati:ꝛ aliquādo sine distinctione numeri dicimus q motus est multus:eo q motus ille multo tēpore permaneat siue duret:ſm qñ aūt nihil mensuratur:sed simpliciter qñ vel aliquando esse vel fuisse vel fore dicitur:ꝛ hoc ſm idem ſm quod tēporale vel variabile variatur temporale:ꝛ ſm idem etiā quando variatur:ꝛ sic aliud est ex preterito :aliud ex presenti:aliud ex futuro.

Lectio decimaoctaua.

A ¶Inest aūt qñ nō suscipere magis ꝛ minus. Nō enīz dies vel diurnus magis ꝛ minus die vel diurno dī:nec vnūqđq̄ diurnus alio: sic ꝛ de aliis.Quare ol qñ inest nō dici ꝑz magis ꝛ minus:qñ q̄dē nihil est cōtrariū:est etem quando:datur cñs vnū ꝛ idem:qñ de futuro ꝛ preterito.Impossibile est aūt duas de eodē predicari indiuiduo cōtrarietates tempore:Amplius aūt cōtraria nunq̄ in eodē erunt in simul:qñ aūt qđ ſm presens preteritū ꝛ futurum insimul erunt in eodem. Idem namq̄ quod est fuisse verum est esse ꝛ permansurum. Contrariorum vero rationis est nunq̄ in eodem simul consistere neq̄ de indiuiduo eodem dici et in eodem tēpore.Quare contrarietas in eo quod quando est ꝛ non enunciabitur.

B ¶Proprium aūt quod conuenit omni soli cius qđ est qñ est qđ inest ei quod est quando non suscipere magis ꝛ minus:sicut nec tempori conuenit magis vel minus suscipere. Non enim dies vna magis vel minus dicitur dies q̄ alia nec vna hora magis vel minus tēpus q̄ alia:ꝛ sic de aliis. Et similiter est in quando:non enim quando preteriri dicitur magis vel minus quando q̄ presentis vel futuri:nec tempus mensuratum dicitur secundum magis et minus

UVA. BHSC. IyR_118_1

ficut diurnū ꝯ alterum: nec vnum dicitur diurnius altero. Et similiter autē est de omnibus aliis: concluditur ergo generaliter q̄ omni quando inest nō suscipere magis ⁊ minus. ¶Et qz suscipere magis ⁊ minus causatur ab eo quod est non habere contrariū. Ideo etiā qñ nihil hz cōtrariū: ⁊ hoc est etiā ꝓpriū qñ qđ conuenit omni ⁊ nō soli. hoc aūt sic probatur. qz vnū ⁊ idem quādo quātū ad substātiā nūc ex quo relinquitur qñ ē ex presenti ⁊ futuro ⁊ ex preterito: qz idem qđ futurū est efficitur presens ⁊ preteritū. ⁊ hoc est ꝓpter id qđ est substātia temporis: qđ idem est in toto tēpore. de eodem aūt indiuisibili ꝑm substantiā impossibile ꝓdicari duas cōtrarietates: ⁊ cum ipsum predicetur de se impossibile qđ habeat cōtrariū qđ predicetur de eodem. Amplius aūt cōtraria in eodē nunc̄ insimul erunt: vnum enim natum est expellere alterū de eodē susceptibili. Qñ aūt qđ ꝑm pñs: ⁊ qđ est ꝑm preteritū: ⁊ qđ est ꝑm futurū in eodē insimul erunt: qz sicut dictū est qñ est nō in tēpore: sed in re tēporali: et ideo in vna ⁊ eadem re est quādo ꝑm futurum: ⁊ qñ ꝑm presens ⁊ qñ ꝑm preteritū ⁊ simul ⁊ semel dicitur qđ fuit futurū ⁊ est presens ⁊ trāsit in preteritū: hoc aūt esse non posset si esset vnum qñ cōtrariū alteri qñ ꝑm formā ⁊ speciē. Idem enim qđ est hoc fuisse verū est qđ est permansurū. Contrariorū aūt rō est nunc̄ in eodem simul existere: neq; dici de eodem ꝑm idem ⁊ in eodem tempore: ꝓpter qđ generaliter cōcluditur q̄ cōtrarietas in hoc genere qđ est quādo non annūciabitur. ¶Sunt tñ sophiste cōtra hec que dicta sunt disputantes dicentes tēpus esse cām corruptionis in omnibus in quibus est: vbicunq; est causa corruptionis ꝑm q̄ corruptio motus est vel mutatio est magis ⁊ minus et cōtrariū: videtur ergo q̄ tēpori cōueniat magis ⁊ minus suscipere: ⁊ cōtrariū Adhuc ad hoc inducūt q̄ tēpus facit distare a principio: distare aūt ꝑm magis ⁊ minus: tēpus igit̄ suscipere videtur magis ⁊ minus: ⁊ per cōsequēs quādo videtur magis ⁊ minus suscipere. ¶Ad hec dicēdū q̄ valde sophistica sunt q̄ inducūtur: sicut enim probatū est: ita qñ nec magis nec minus suscipit: nec cōtrariū hz ⁊ qñ dicitur q̄ tēpus est cā corruptiōis: hoc nō est verū: nec Aristo. hoc dicit simplr: sed q̄ est magis cā corruptionis ꝯ generationis: ⁊ hoc nō p se sz p motū cui⁹ est mēsura. Et silr etiā p motū est cā distātie a principio cōstētis: ⁊ ō nō sequit q̄ tps sz seipsum suscipiat magis ⁊ min⁹ vel cōtrarium. ¶Esh aūt notādū q̄ quāuis qñ nō hz cōtrariū nec suscipiat magis ⁊ minus: tñ idē qđ est qñ modos suscipit q̄ sunt modi q̄dē ꝓtrarij sicut pūctū idiuisibile ⁊ idē hz modū in quātis ⁊ modū finiētis siue terminātis: ꝑteritio em̄ ⁊ ꝓsentialitas ⁊ futuratio sunt modi oppositi: sz in talibus nō sunt forme: ⁊ species cōtrarie: nec pō esse in talibus magis ⁊ qđ est qđ nec hoc opz determinare: qz est manifestū ex p̄inductis: ⁊ hoc est qđ ꝓpriū est eius qđ qñ relinqui ex adiacētia tpis ⁊ nō esse in tēpore: sz in re tēporali ꝑm cōparationē quā hz ad tēpus vel ad tēporis differētias. Et tale ꝓpriū est etiā qñ succedat ad qñ sicut succedit tēpus ad tēpus: ⁊ alia simulia his q̄ oia facile est determinare ex p̄dictis: qñ em̄ sicut dictū est nō est tēpus: sed infectio q̄dā vel impressio relicta in eo quādo temporale est secundum quam ad tempus vel ad differētias tēporis hz referri: ⁊ ideo connectas habent rationes tempus ⁊ quando.

Obiectio.

Solutio.

Lectio decimanona

¶Est aūt qñ in oī eo qđ incipit esse vt corpus q̄dē vniuersum aliqñ est in tpe: suscipit em̄ tēporū alterationes. Alterat em̄ corpus in estate vere/hyeme/⁊ autūno. Silr aūt ⁊ animalia acutius q̄dā in hyeme q̄dā in estate: q̄dā in vere speculāt ꝑm istrumēti cōplexionē. Anima ei cōiūcta corpori imitat cōplexiones ipsius: vt q̄ arride vel gelide cōpagnationis demētiores seipsis in autūno fiūt sepe. Quibus vero

A

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

sanguis principatur in vere. Similiter autem ⁊ in alijs secundū simi
litudinem complexionis animalium ⁊ temporum. Erit igitur in tem
pore: quicquid temporis suscipiens variatiões alteratur ꝑz tempus.
Huiusmodi vero sunt que dicta sunt. De paucis autem aut de nul
lis alijs conuenientius erit proferre.

C Si aūt querit in quo est vt in ꝓprio subiecto dicamus qō qñ q' ex 'tempore relinquit ꝓprie est in omni eo qō incipit esse: dico aūt incipere esse per naturā sicut incipiūt esse que generant vel fiūt per artē vel electionē siu evoluntate: vniuersalia em̄ sue habent principia inceptionis sicut priuationē ⁊ materiā: quecūq; aūt incipiunt quidē ei talia sue inceptionis nō habēt ꝓncipia: nō opz q' insit eis quando qō est ex tēpore: quāuis cōueniat eis qū eternitatis ⁊ eternitatis per distinctionē accidentalē qua distinguitur ad tēporis differentias sicut in antehabitis dictū est: talia autem sunt intelligentie ⁊ substātie corpo
D rum celestiū. Alia vero generabilia ⁊ corruptibilia ſm suas substantias ⁊ ſm suas actiones ⁊ opera qñ temporis suscipiūt: eo q' tempore variant. Cum aūt dicit Damascenus q' omne creabile variabile est: ⁊ hoc idem dicit Plato ⁊ dicit Boetius q' omne qō est circa primū est mutabile nō intelligitur de mutabilitate tēporis vel qñ: sed potius nature que causata est que ex se nō habet: vñ sit vel vnde stare possit. Sic ergo omne qō incipit habēs sue inceptiōis principia materiā ⁊ priuationē recipit in se qñ qō relinquitur ex tempore: tale autē est esse suū vniuersum corpus qō incipit modo predicto. aliter enim incipiens esse nō hz principia sue inceptionis intra se. ⁊ ideo de illis nō hz loqui phs: qz phs nō determinat aliq̄d nisi id qō sue determinationis ꝓncipia habet intra seipsum. sic igitur vniuersum corpus qō sic recipit aliqñ est. ⁊ est in tempore qō pbatur ex hoc q' temporū suscipit variationē periodi celestis: hoc em̄ corpus variat in estu estatis ad ariditatē ⁊ caliditatē: in vere ad calidū ⁊ humidū: et in autumno ad frigidū ⁊ siccum. ꝓpter qō tunc plante folia defluunt ⁊ destruū tur: in hyeme ad frigidū ⁊ humidū: vniuersalia em̄ per generationē incipien
E tia sic ſm tempora alterationes suscipiūt: ⁊ ideo de ipsis qñ denominatiue predicatur: sitr aūt est etiā in anima ſm q' ipsa attingit ad corpus sic incipiens: anima enim vt dicit in libro de causis est in orizonte eternitatis ⁊ temporis. ⁊ ideo in actionib⁹ ⁊ passionib⁹ suis attingit tempus: ⁊ sic etiā cōuenit ei quando: hoc aūt patet in anime parte speculatiua: que tñ magis separata videt esse a corpore cꝫ pars motiua que corpore vtitur in motu ſm partē speculatiua m videmus q' quidā acutius speculantur sicut melācholici in vere: eo q' tunc spiritus qui deferunt formas speculationis subtiliātur ⁊ mobiles fiunt ex calido ⁊ humectantur ex humido vt facilius formas recipiunt: ecōtra quidā in hyeme acutius speculantur: ⁊ illi sunt colerici: quibus calor in estate qñ cōmultiplicatur cōmiscet operationes ⁊ siccitas formarū impedit bonam receptionē: sed in hyeme vincente frigore tēperatur calor opationē cōmiscēs: ita vt nō cōmisceat: sed bene moueat ⁊ humore hyemis inducēte flegma temperatur siccitas ad bonā susceptionem ⁊ bonā retentionē ex naturali siccitate caloris. Quidam aūtē in estate acuti⁹ contemplantur sicut flegmatici: quorum frigus calido seu calore excellente temperatur vt bene moueat spiritus: ⁊ humor multus temperatur sicco: vt ⁊ bene recipiat ex naturali humido: ⁊ bene retineat ex temporali sicco. Quidam autez in autumno acutius speculantur vt sanguinei quibus calorem sanguinis temperat moderata autūni frigiditas: humorem autem sanguinis exuberantē ad temperantiā restringit moderata autūni

UVA. BHSC. IyR_118_1

siccitas: he aūt varietates sunt ꝑm varietatē instrumēti quo hoc est corporis quo ꝓ instr̄o operationib⁹ suis vtit̄ aīa ꝯiūcta corpori: sequit̄ em̄ aīa ꝯiuncta corpori corporis cōplexiones: ⁊ iō q̄ aride: siue sicce: siue gelide: siue frigide sūt cōplexionis: siue cōpaginis in corpore sepe fiunt demētiores seipsis in autūno: ita ꝙ minus tunc valēt in opationib⁹ mētis: eo ꝙ tēpus autūni multiplicat melancholiam q̄ spūs: hz obscuros et tacitos ⁊ frigore auget̄ frigus: ita ꝙ sistit motū spirituū ⁊ siccitas: tunc auget siccitatē cōplexionis ⁊ nō fit bone receptionis. Quib⁹ v̄o sanguis principatur in vere sunt seipsis demētiores: qꝛ tunc calor tēporis auget calorē cōplexionis: vt minus moueat: ⁊ ideo operationes permixtas facit ⁊ humor tēporis auget humorē cōplexionis vt quidē bene retineat: sed non bene teneat. Similiter est de alijs: qꝛ flegmatici in hyeme demētiores ꝓpter duplex frigus tēporis ⁊ cōplexionis qđ sistit motū spiritus ⁊ inspissat eūdem: et propter duplex humidum qđ facit non bene retinet formas. similiter aūt est alijs sumēdo attēdāt: similitudo cōplexionis aīaliū et tēporꝝ. erit ergo in tēpore quicq̄d tēporū suscipiēs variationes alterat̄ ꝑm tēporis aut tēporū qualitatē: siue illud sit in corporis cōplexione vel natura: siue etiam sit in operationibus vel passionibus anime.

¶ Lectio.xx.

A

¶ Ubi vero est circūscriptio corporis a circūscriptione loci ꝓueniēs Locus autē in eo ꝙ capit ei ⁊ circūscribit. Est ergo in loco quicquid a loco circūscribitur ⁊ complectitur. Non est aūt in eodē locus ⁊ vbi Locus aūt in eo ꝙ capit. Ubi vero in eo ꝙ circūscribitur ⁊ cōplectitur. Uidetur aūt non omni adesse. Anima enim nusq̄ꝫ est: nullum ei locuz occupat neqꝫ implet: animatū nāqꝫ aliud capere potest. Nūq̄ꝫ autem contingere palam est occupatum quidem aliquo locum capere aliud ⁊ cōplecti posse occupante permanente. Granuz em̄ modio aduenīēs retineri nō posset aere quo implebatur quiescēte. Aere em̄ expulso granum vtiqꝫ recipitur. Nequaq̄ꝫ igitur duo in eodem loco esse simul possunt: nec idem vnum in diuersis. Quamobrem nec anima quidem localis erit cum locum nullatenus occupet. Similiter autem ⁊ quecunqꝫ a corporis ratione dissentiunt loci carent circunscriptione.

B

C

¶ Ubi v̄o qđ causat̄ ab extrinsec⁹ adiacēti qđ adiacet ei qđ est nō adiacet sine duratiōe rei est circūscriptio corpis a loci circūscriptiōe ꝓcedēs. Dico aūt circūscriptionē corpis esse. corpis q̄dē talē ꝯueniētiā ꝑm qđ assignant̄ cōtēto p̄ncipiū ⁊ mediū ꝑm vltimū corpis cōtinētis: vt sicut totū est in toto: ita p̄muz sit in p̄mo: ⁊ mediū in medio ⁊ extremū in extremo: ⁊ indiuisibile in indiuisibili: ⁊ cōpositū in cōposito. Adhuc aūt intelligēdū qual̄r sit ⁊ qual̄r esse dicat in id qđ est vbi ꝑm ꝙ est: vbi intelligēdū est ꝙ circūscribi est figurari qđ ex toto cōtinet ad figurā cōtinēti ⁊ ecōuerso. Et iō est triplex circūscriptio. Est em̄ circunscriptio corpis ꝯtinētis. ⁊ hec est actio q̄dā: ⁊ est circūscriptio circūscripti: ⁊ est q̄dā passio: est em̄ circūscriptio ꝓcedēs ⁊ causata ab vtraqꝫ istarū: ⁊ hec cōmensuratio locati ad locū ꝑz quā loco in se ⁊ in cōmuni vel huic ꝑticulari loco cōparat̄. ⁊ hec circūscriptio est vbi ꝑz qđ est spāle p̄dicamētū: qꝛ hec est vna spērū entis q̄ est p̄dicamentuz qñ sub voce designat̄. hoc em̄ modo oē qđ est alicubi vbi dicitur esse. ⁊ hoc esse comparatum sic ad locum in nullo aliorum predicamentorū ponitur. sic ergo verum est qđ dicitur ꝙ vbi ꝑm qđ est predicamentuz

D

UVA. BHSC. IyR_118_1

circũscriptio est a loci circũscriptione ⁊ non a loco ⁊ nõ immediate a loco pre
E cedẽs. Cum igitur de tribus fit mentio de loco. s. ⁊ locato ⁊ de loci circunscri-
ptione. locus quidem secundum subiectum ⁊ substantiam est in corpore quod
capit hoc est qđ cõtinet ⁊ locat. est em̃ vltimũ corporis cõtinentis ⁊ ambientis
in quo capitur id qđ cõtinet: hoc est locatũ ⁊ circũscribit. et ex hoc sequit̃ ꝙ in
loco est quicquid a loco circũscribitur vt dictum est. Sicut aũt in antehabito
tractatu dictũ est nõ in eodẽ ꝑm substãtiã ⁊ sb̃m est loc⁹ ⁊ vbi: loc⁹ em̃ est in eo
qđ capit ⁊ cõtinet ⁊ circũscribit: vbi vero est in eo qđ capitur ⁊ cõtinet̃ ⁊ circũ
scribitur: ⁊ ab alio exteriori cõplectitur: locus autem non videt̃ adesse vel non
cõuenire anime vel alicui rei in corporee. Anima em̃ ⁊ alie substãtie incorpo-
ree nusq̃ est sicut in loco: ꝓpterea ꝙ nullum locũ occupat circũscriptiue: ita
ꝙ medium eius sit in medio ⁊ totũ in toto. Omne em̃ qđ sic occupãdo totũ in
loco ⁊ in toto in loco est locũ sic occupat ⁊ implet locũ: ꝙ si ipse locus si est il-
F lius rei ꝓprius locus aliud cũ illa re q̇dẽ q̃ eodẽ modo in eodẽ loco sic conti
nere non põt: ⁊ sic aĩa nullũ locũ occupat nec implet locũ aliquẽ. Animatũ au
tẽ plenũ anima prout aĩa est vite ⁊ motus principiũ localiter põt capere vt ci
bũ ⁊ potũ ⁊ aerem ad spirandũ. Anima igitur in ipso corpore nõ est sicut loca
tũ in loco: sed ipsa anima est in corpore sicut vite ⁊ motus principiũ. nullo em̃
modo cõtingere posset ꝙ locus impletur aliquo implẽte ipsum aliud cum illo
locato corpus capere possit: ⁊ cõplecti siue continere nisi id qđ prius occupa-
uerat ⁊ impleuerat prius cedet ⁊ aliud locum eius subintret: hoc autẽ patet ꝑ
exẽplũ. granũ em̃ modio adueniens. vt vasi ⁊ loco nullo modo recipit̃ in mo
dio sicut in vase ⁊ loco aere q̇ prius vas implebat in vase quiescẽte. ⁊ sic est de
vino ⁊ aq̃ ⁊ cado ⁊ oleo ⁊ de oĩbus alijs hmõi similibus: aere em̃ ꝑmo excusso
granũ ⁊ aliud in vase cõtinendũ: recipit̃ vtiq̃: qꝛ duo corpa in eodẽ loco esse
nõ pñt: qꝛ sicut ꝓbauim⁹ in. 4. physi. si duo corpora essent in eodẽ loco sequi
G tur de necessitate ꝙ duo corpora essent vnũ ⁊ idẽ corpus numero: sꝫ hoc hic
supponat̃: hoc em̃ ꝓbare est scie nãlis. Sicut aũt duo corpora nõ pñt simul eẽ
in eodẽ loco: ita quidẽ nec idẽ corpus põt esse in locis diuersis simul actu: cu-
ius ꝓbatio est: quia si est in vno loco ab alio separato: tũc termini illius cor-
poris sunt in loco cõtenti: ⁊ nihil de illo est extra ipsum. Si aũt hoc esset in lo
co alio existerẽt termini eius intra locũ illũ ⁊ extra. illũ qđ est intra vnũ totũ
⁊ ꝑm se intra vnũ ⁊ nõ intra aliud cõsistere simul ⁊ semel: qđ est affirmationem
⁊ negationẽ đ eodẽ simul veram esse: qđ est impoſe. ergo ⁊ hoc est impossibile.
ꝙ idẽ corp⁹ in diuersis locis simul possit existere. Ex hoc aũt sequit̃ ꝙ aĩa nul
latenus erit localis cũ nullũ locũ occupet ⁊ impleat sicut locatũ implet ⁊ oc-
cupat locũ. Similiter oĩa q̃ a corporis rõne ꝑm quãtitatẽ diffiniunt̃ dicẽdo ꝙ
corp⁹ est mẽsuratũ dimẽsiõe tertia dissentiũt siue recedũt. sꝫ sicut simplicia ⁊
indiuisibilia ꝑꝫ quãtitatẽ diffiniũt̃ in nullo sunt sicut in loco: carent enim oĩa
talia loci circũscriptiõe: qꝛ nõ pñt assignari ꝑncipiũ ⁊ mediũ ⁊ vltimum in lo-
co: hoc est igitur vbi ꝑm ꝙ est predicamentum vel principium.

Lectio vigesimaprima.

A questio ¶ Mouet aũt quis qõnẽ fortasse idẽ in diuersis ⁊ pluribus cõclu-
dẽs: etem̃ vox in auribus diuersorũ est: vox aũt ⁊ si aer nõ sit esse nõ
poterit: ⁊ in auribus diuersorũ est. Quare dicit̃ ⁊ corpus idẽ esse in
diuersis locis. Vox. n. oĩno vna ⁊ eadẽ in diuersis q̇dẽ aeris ꝑtibus
esse nõ põt. Cõcedẽtibus itaq̃ nobis vnã ⁊ eandẽ vocẽ oĩo in auri-
bus diuersorũ sentiri vtiq̃ ⁊ cõfiteri opꝫ oĩno vnam particulã aeris
ad aures diuersorũ ꝑuenire. Simpliciter aũt vnũ ⁊ idẽ in pluribus
totũ impossibile est inueniri. Quãobrẽ etiã cõcedere cogimur. vel di

UVA. BHSC. IyR_118_1

uersum quidē in auribus diuersorū sentiri: vel vnū ⁊ idē oīno in pluribus locis relinqui. Eligitur quidem: diuersorū aūt sensus esse imaginabiliter se generantiū ⁊ similiter quare ⁊ vox quedam non aīalis est. Ea enim que imaginabiliter fit similiter animalis nō est: qm̄ ab animali nō profertur. Ad hoc autem dicimus omnē vocem animalis esse. Quis enim vocem ab initio audiuit in silentio quidem simpliciter aīaliuz. Quare vox quidem animalis dicitur quicumq; quidem ab ipso proferente fit: vnius ergo vox ad aures diuersorum dirigitur: vna autem ⁊ eadem non contingens est. Solutio.

¶ Potest aūt aliq̄s mouere dubitationē de his q̄ dicta sunt ꝙ nō pōt idē corpus in diuersis locis esse simul ⁊ semel: vox em̄ in auribus diuersorū est simul ⁊ semel: vox aūt cū sit aer ictus vt dicit Priscia. sine aere nūq̄ ⁊ nusq̄ esse poterit: ergo nec in auribus est sine aere: ergo ⁊ aer ictus est in auribus diuersorū. Cū igitur vna vox formetur in aere, vno: ⁊ eodē modo videbitur vnus: ⁊ idē aer numero esse in auribus diuersorū: aer autē corpus. Idē ergo ⁊ vnū numero corpus simul ⁊ semel vr̄ esse in locis multis ⁊ diuersis. ¶ Ad hec aūt soluētes dicimus ꝙ vox oratio vna ⁊ eadē simul ⁊ semel in diuersis aeris partibus nec formari necesse possit. Si vero cōcedamus vnā ⁊ eandē vocē numero simul ⁊ semel sentiri in auribus: obligati etiā erimus cōcedere vnā ⁊ eandē particulā aeris: in que vox illa formatur ad aures diuersorū: ⁊ in locis diuersis simul ⁊ semel peruenire ⁊ in auribus diuersorū esse: sz hoc est impossibile: quia impoſe est venire id qđ est simpliciter vnū ⁊ idē corpus numrro posse esse simul: ⁊ totū in pluribus locis: q ⁊ impossiblle est ipsum esse alibi q̄ vbi est: ad hoc deducti sumus ꝙ de duobus alterū neecesse cōcedere est. s. aut ꝙ diuersa sunt que vocante vno aliquo in auribus diuersorū sentiunt̄: aut ꝙ vnū ⁊ idē corpus numero in pluribus locis ⁊ diuersis simul ⁊ semel inueniatur. Eligit̄ autem a quolibet recte philosophāte ꝙ diuersa sunt que sentiuntur a diuersis: ⁊ sunt diuersa numero non figura vocis ⁊ spē: nec diuersa accentu sicut acumine vocis vel grossitie: sed sunt diuersa numero ad vnā figuram vocis: que primi vocantis vox figurata formata ⁊ vno acumine ⁊ grossitie generata: et hoc imaginabiliter: ⁊ similiter vnam vocem ab illa generari ad prime vocis imaginem ⁊ similitudinem: ⁊ sic diuersa sunt que sentiuntur: quorū tñ quodlibet sentitur imaginem ⁊ similitudinem vocis que primi vocantis est ꝓpter qđ idem in auribus non sentitur. Ex hoc aūt sequitur ꝙ scđa ⁊ tertia: ⁊ sic deinceps vox in aere imaginatur: ⁊ similiter formata a voce primi vocantis non est immediate vox aīalis ab ipso vocante animali formata: eo ꝙ ab aīali immediate non profertur: ⁊ sic sequitur ꝙ aliqua vox sit que non sit animalis vox: qđ est cōtrarium his que in lib. de aīa. tractatur: vbi dr̄ vox est sonus ab ore animalis prolatus ⁊c. Ad hoc autem dicimus ꝙ omnis vox est animalis vocantis: nec aliquis ab initio audiuit vnq̄ vocem: cum omnia silerēt animalia: siue in animalium silentio: ꝑꝑ qđ ⁊ animalis esse dr̄ omnis vox: eo ꝙ omnis vox generatur proferente et vocante aliquo animali. Originaliter autez et causaliter omnis vox que auditur a pluribus est aīalis ⁊ vna similitudine ⁊ figura et accentu. Subaliter aūt per sb̄am materie in qua formantur plures sunt voces formate in omni circunciso aere: et sic vniuscuiusq; aīalis vox ad aures diuersorum dirigitur: q̄ originaliter vnius est: sed nō contingēs: sed est potius impossibile ꝙ vna numero vox sit simul in auribus diuersorum: et hec est solutio dubitationis. ¶ Est tñ hic attēdēdū ꝙ q̄dā sunt in loco ꝑ se: et q̄dā ꝑ aliud vel ꝑ accn̄s. Per se em̄ sunt in loco ea que scribuntur a loco in p̄ncipiū

B Questio

Solutio

C

D

UVA. BHSC. IyR_118_1

medium et vltimum ꝑm loci particulas describitur:et hec sunt corpora in exterioribus suis continente indigentia ꝑm naturam:quorum motus est ad locum sicut ad generans saluans. Per accideus autem et per aliud sunt in loco quecunq; non sunt ita circunscriptibilia:vel sunt in his vel sunt eorum que circunscribuntur per locum a circunferentibus:sicut anima et accidētia corporis. Anima enim non est in corpore sicut in loco:sed sicut principium vite et motus:et ideo corpus non terminatur ei sicut locus:et ideo neq; est in loco sicut vbiq; in ipso:nec sicut in ipso alicui existens:hoc est sicut in ipso sicut in eo quo operatur operatione essentiali operationes principij vite ⁊ motus: et ꝑm hoc est in toto tota:est autem viuere multiplex:scilicet vegetari loco moueri sentire et intelligere:qui sunt actus spiritualis vite qui fiunt spiritualib⁹ potentijs et organis:et scd̄m hoc non est in tota toto: sed in vno est membro quo ad vnum:et ī altero quo ad alterum. Sic ergo anima non est in loco nisi per accidens et per aliud. quia scilicet corpus est in loco quo ipsa est nō sicut in loco:sed sicut in eo qd̄ viuificat ⁊ mouet. accidentia enim corporis per accidens sunt in loco:⁊ in loco per accidens ꝑm magis et minus:per accidens em̄ sunt sicut quedam accidentia situalia vt linea superficies: ⁊ generaliter quātitas et qualitas:situalis vt albedo sapor et odor:et huiusmodi que ī magno sunt maiora:et in paruo minora:et hec minus per accidens sunt in loco q̄ ea que situalia non sunt:vt scientia virtus ⁊ huiusmodi:eorum autem que sunt per accidens in loco:sicut species visibilium que sunt in aere non in loco:sed potius sunt in ipso sicut medio deferēte:et quia aer deferens est in loco: ideo etiam ista per accidens dicuntur esse in loco:et quia aer deferens simul videtur esse in oculis multorum loco distātium:ideo eadem questio est de visis in diuersis locis:et in diuersis oculis que est de auditis auribus diuersorum: et q̄uis visibile sit in aere perspicuo scd̄m esse spirituale: sonus autem scd̄m esse plus materiale:tamen scd̄m esse spirituale non potest vnum et idem terminatum simul esse in diuersis locis:nisi illud sit in diuersis locis in quo est: siue ꝑm esse materiale siue ꝑm spirituale. sensibile enim non est substantia vt per se existere possit:sed semp oportet ꝙ sit in aliquo sicut in subiecto. Et ideo oportet illud dubitabile soluere sicut prius ꝙ vnum. s. generatur ab alio ad imaginem et similitudinem ipsius:et sic originaliter est vnum: materialiter autem multa ꝙ est in sensibus diuersorum:talia autem sunt in loco per accidens:et ideo diuersificantur per materiam quando sunt in locis diuersis. Jo. autem Damascenus dicit quedam esse in loco diffinitiue: et hec quidem essentialiter non sunt in loco:sed q̄tum est de se sunt vbiq; et semper:quia nullū locū neq; aliquam differentiam temporis in suo esse determinant. sicut intelligentie et substantie que dicuntur angeli:que q̄uis ex se sibi locū non determinent:tamen per materiā circa quam operantur ad locum referūtur. sunt em̄ essentialiter ibi vbi operātur siue sensibiliter siue ītellectualiter siue spiritualiter operentur:et quia hec in loco sunt gratia alterius: ideo per aliud referuntur ad locum:per aliud aūt referri notat Aristo. per accidens:sunt etiam in loco que nullo istorum modorum sunt in loco:sed sunt in aliquo eorum ad que referūtur loci principia:sicut punctus et superficies et linea sunt in loco: sunt enim principia copulationis dimensionum loci ad dimensiones locati:eo ꝙ dictū est in predicamentis particule loci copulantur ad eūdem cōmunem terminū ad quem et particule locati copulantur:eo ꝙ vna numero est distantia loci et locati. ¶ His itaq; modis ailquid dicitur esse in loco:non autem hic distinguimus omnes modos quibus aliquid dicitur esse in aliquo: quia hec magis pertinent ad quartū physicorum:⁊ non ad logicum:sed ex dictis ꝑ tz ꝙ aliquid per se ⁊ proprie dicitur esse in loco qd̄ sic refert̄ ad locum ꝙ indiuisibile

UVA. BHSC. IyR_118_1

quo copulatur locus: sicut punctus refertur ad indiuisibile quo copulatur locatū ⁊ longitudo loci ad longitudinē locati: ⁊ latitudo loci ad latitudinē locati: ⁊ profundum vnius ad profunduz alterius: ⁊ hec circūscriptio actiue in loco est: vel sicut in forma: possunt autem sumi sicut in formato in locato: et sic ꝑm eundē cōparabile est locatū ad locum ⁊ hanc cōparationē dicit vbi ꝑm ꝙ est punctū. Et sic pōt quilibet aduertere qualiter particule essentiales corporis q̄ti locati copulantur particulis loci: puncta enim locati aptantur punctis loci ⁊ linea lineis: ⁊ superficies superficiebus: ⁊ ꝓfunda ꝓfundis: ⁊ vt breuiter dicant̄: dimēsiones dimēsionibus ⁊ diametra diametris: ⁊ ex hoc ꝙ duo corpora simul in eodem loco esse non possunt: quia sequeretur ꝙ puncti ⁊ dimensiones duorum corporum efficerētur essentialiter eedem: ⁊ sic duo corpora essent essentialiter vnum corpus qđ est impossibile. hoc autem demonstrari habet in. iiij. physicorum. eorū etiā que sunt in loco per se multi sunt modi: vt in sufficientia dicit Auic. de quibus nos in sequentibus faciemus mentionez q̄tum ad presentem spectat intentionem: eo ꝙ eorum subtilis tractatus pertinet ad scientiā physicorum.

Lectio. xxij.

¶ Ubi autem aliud quidem simplex: aliud vero compositum. Simplex quidem quod a simplici loco procedit. Compositum autez qđ ex composito. Locus autē simplex est origo ⁊ constitutio eius quod est continuorum. Locus autem vt dictum est quidem compositus habet particulas copulatas ad eundem terminum ad quem particule corporis copulantur. Corporis vero partes iuxta punctum: loci ergo particule solidorum particulas claudunt. Etenim loca simplicia corporis minimi occupatiua sunt. Quare vero locus sine corpore: nec soliditas sine loco erit.

¶ Diuiditur autem sic vbi ꝙ aliquod est vbi simplex: ⁊ aliud compositū. Simplex vbi est ꝙ a simplici loco procedit: sicut est punctus simplex: linea autē ⁊ superficies quodammodo simplicia ⁊ composita: terna autem dimensio simpliciter est. Compositum aūt vbi est quod procedit a loco composito: ⁊ ex quo enim vbi est circunscriptio procedens a loci circunscriptione: consequens est quod a simplici loco procedit simplex vbi: et a composito loco procedit vbi compositum. Quia vero iam in predicamentis ostensum est ꝙ locus est q̄titas: et nulla q̄titas ita simplex est ꝙ non habeat q̄titatiuas partes: ideo opz nos determinare quid locum simplicem appellamus. mala intellectio. non enim hic est male intelligenda: sicut quidam male dicunt ꝙ locus simplex dicitur nō simplex: sed quo ad nos qui ꝑm sensum est indiuisibilis a nobis: hoc nihil est dictum in logicis nisi ꝑm intellectum simpliciter accedere. Sed dicitur ꝙ locus simplex est origo et constitutio eius quod est de numero continuorum. Constat autem ex his que de q̄titate in predicamentis dicta sunt: ꝙ origo omnium continuoruz est indiuisibile simplex. locus ergo indiuisibilis simplex est simplex quod est origo ⁊ constitutio cōtinuitatis loci ꝑm ꝙ est q̄titas. hoc aūt indiuisibile dicitur locus indiuisibilis quia satis diximus quādo locatum egreditur a loco ad locum. Non refertur ad locum: nisi quia particule eius ad loci terminum copulantur. Et ꝑm hoc indiuisibile locati refertur ad loci indiuisibile. Et diuisibile locati ad loci diuisibile. Locus enim cōpositus ⁊ totus: vt dictum est in predicamētis hz particulas ad eundē terminum copulatas: ad quem ⁊ particule corporis locati coniūgunt̄ siue copulantur: ⁊ huius cā: qr vna numero est distātia loci ⁊ locati: hic autē terminus co-

UVA. BHSC. IyR_118_1

pulationis est punctū loci igitur partes copulate iuxta punctuz vel in puncto necesse est fieri vel copulari. Erit itaqz locus simplex in qno punctum adiacet puncto locati adiacere cōstabit. ¶Si aute aliquis obiciat q Arist. non dicit punctū esse in loco: z si in loco esse diceretur: non differret locus pūcti ab ipso puncto: dicit q non dicit pūctū esse in loco p se vt cōtētum: fz est in loco vt ad quē: vt ad loci punctū contenti in loco referat: z quo ad hoc dicitur locus: vt ptz ex antehabitis: quia ad aliud nō possunt loci particule z locati copulari nisi ad punctū loci. ¶Ad dictum autē Arist. dicēdū q punctū non est in loco per se: si per se esset in loco: tūc sequeretur q idem esset punctū z locus puncti: non autem dicimus q non est in loco nisi ꝑm qō refertur ad copulationē particulārū loci z locati: z sic dicitur locus simplex: nō q simplex p se sit locus: fz est oppositio in a diectio: z priuat rationem loci: z ideo locus simplex est locꝰ fz aliqō: q scilicet ad loci z locati refert copulationē. manifestū aūt est ex inductis q loci particule nō tantū ẽntitative: sed etiā ẽntiales, put est ẽntitas: vt punctūz linea z superficies claudūtz cōtinentz terminant: z sic loca simplicia punctualia vel linealia vel superficialia sunt occupatiua z cōtētiua z terminatiua eius qō est minimū z simplex corpis cōtenti z locati. Sic enim punctus ad punctū: z linea ad lineā: z superficies refert ad superficiē: z pfundū ad pfūdū: z diametrum ad diametrum: z sic de aliis. Et hec quidē ꝑm distantiā loci z locati eadem sunt subsātialr: relata autē ad cōtinēs z cōtentum dr̄iam hz loci z locati. ¶Ex hijs autē oibus cōcludit q locus nō potest esse sine corpore: optz enim q superficies alicuius corporis vltimum sit: z quia non potest esse vacuum: oportet q alicuius sit sicut contenti in ipso sicut in loco: z similiter soliditas corporea videtur non posse sine loco: hoc est: quin sit in aliquo sicut in loco. ¶Et sophiste quidam probare videnṫ: dicentes q omne terminatum in figura z ẽntitate est terminatum ad aliquid: in quo finis est sue termiationis: in nullo autem qō in mundo est finis potest esse sue terminationis: quia si intra est essentiale est: z in ipso est esse suum: finis autē siue terminus est in quo nihil est de esse de natura vel rei: oportet igitur q terminatur ad aliquid extra: z illud iterū ad aliud: z sic in infinitum: z sic infinitos mūdos dixerunt extra celum esse: hoc aūt non cōcordat dictis peripatheticorum. ¶Et ideo dicendum q non omne terminatum terminatur ad extra: sed vltimū non habet terminum: nisi superficiem que est terminus intra: z quod ante dicitur q terminus intra est in quo non deficit esse terminat. ¶Dicendum q non oportet q in ipso esse deficiat ad ipsum: ita q vltra ipsum nihil sit de esse et ideo in vltima superficie est terminus z esse z loci. Hec autem omnia probantur primo de celo z mundo: z requirūtur: quia ad scientiam istam non requirit nisi scire quid scientia sit: ex naturalibus aūt pendet pbatio illoz: nos autē ꝓpter facilem doctrinā istorum adhuc dicemus de istis que multiplicater sunt in loco: z que per se z naturaliter sunt in loco sicut diximus. Adhuc etiam quodammodo datur locus: z per omnia ista adhuc de celo quedam sunt inquirenda dubitabilia: ex quibus faciliter intelliguntur que dicta sunt.

Lectio vigesimatertia.

¶Cōtētio aūt de sphere extremitate ouī: nihil. n. extra idē est. In eo aūt locus esse nō poterit vt dictū est a superioribus qō ab eo qui dē loco ambitur: cōfitentibus ergo nobis sphēram localem esse confiteri vtiqz necesse est: aliud quidem preter eam in quo extremitatis locus existat: nihil autem preter idem est: quare extremitas quidem in loco non est: de huiusmodi autem insolitum et occultum est pronunciare z contra sensibilia.

¶Cum autē

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Cũ aũt dictũ sit ꝙ locꝰ ⁊ vbi semp̄ sunt in diuersis: locꝰ. n. semp̄ est in locante B
corpe: vbi aũt in locato oriť hec cõtẽtio de vltima in ascẽdẽdo sphera: q̃ eadez
prima est in descẽdẽdo: vtrũ ipsa in locãte sit aliquo vel nõ: ⁊ locus. n. semp̄ est
in locãtis corpe. Si em̃ nõ est in loco: tunc nõ est ẽt in vbi: ⁊ si nõ est in vbi: tũc
vr̃ seq̃ ꝙ nõ moueať in vbi ⁊ ꝟm locũ: ⁊ hoc est cõtra oẽs phos. si aũt in loco esse
dicať: vt vbi: sic vr̃ esse falsum: qꝛ locus est sup̄ficies exterioris corpis qui est ex
tra locatũ: sed nihil videť esse extra sup̄ficiẽ vltime sphere cũ ipsa vltimꝰ est ter
minus oĩum. Si dicať ꝙ ipsa sup̄ficies locati locus sit: hoc stare nõ poterit: qꝛ
iã determinať ꝙ locus ⁊ locatũ semp̄ sunt diuersa ⁊ diuersoꝝ: ⁊ ideo sup̄ficies
locati cũ ipsiꝰ locati sit: nõ põt esse locus: sed quoddã locati vel locatũ. Cõfitẽ
tibus igiť aliquibꝰ spherã vltimã localẽ esse ꝓculdubio cõfitendũ est ⁊ cõfiteri
opz ꝙ preter vltimã spherã sit aliud corpus circũdãs qđ vltra spherã locũ cõ=
tineat: sed cõstat ꝙ vltra vltimã spherã nihil aliud est preter ipsam spheram ⁊
diuersum ab ipsa. Opz ergo dicere ꝙ vltima sphere in alio sicut in loco nõ est:
extremitas ergo vltime sphere in loco neqꝫ localis: ⁊ dicũt quidã extremã sup̄ C
ficiẽ ⁊ locũ corpis celestis ⁊ sup̄ficiẽ eẽ: ⁊ ipsam in loco nõ eẽ qđ est cõtra oĩa q̃
dicta sunt: qꝛ tũc locus est aliquid locati: qđ est cõtra oẽm rõnẽ: qꝛ si locus est
aliq̃d locati cũ locatũ moueať ad locũ: cõmouebiť ad aliq̃d qđ est extra se hz:
qđ est impoľe ⁊ cõtra nãm: ⁊ iõ dicũt quidã ꝙ de hmõi insolitũ est ⁊ occultum
est nunciare aliquid certũ de istis: cũ ista ꝓpter elongationẽ nobis sunt insen
sibilia. Sciendũ aũt de istis ꝙ ea que sunt in loco multipliciter sunt in loco: q̃
dam em̃ sunt in loco: sicut in generãte ⁊ saluãte: ⁊ qꝛ a generãte ⁊ saluãte motꝰ
est localis: ⁊ ideo talia mouenť ad locũ: ⁊ sic in loco sunt mobilia motu recto q̃
indigẽt cõtinenti exteriori vt saluẽtur: ⁊ sic elemẽta ⁊ elemẽtata mobilia motu
recto sunt in loco. Alio modo sunt in loco quecũqꝫ sunt: vt locus ⁊ vas ꝯtinẽs
⁊ saluans q̃ sunt cõtenta ab ipso per virtutẽ saluãtis primi: ⁊ sic sunt in loco q̃
cũqꝫ sic saluãt vel incorruptibilia existẽtia: ⁊ in se oĩa alia cõtinẽtia: ⁊ est in lo
co totũ corpꝰ celeste qđ in se saluatiuũ est omniũ aliorũ: ⁊ ideo mouetur circa
locũ. In his aũt que primo modo sunt in loco duo sunt motus: vnus quidẽ ad
substantiã saluãtis qui est motus a medio: alius aũt ad virtutẽ saluãtis lq̃ est
motus ad medium: virtus em̃ sphere celestis nõ cõgregatur nisi in medio qđ D
est cẽtrũ sphere celestis. ¶ His itaqꝫ duobꝰ modis sunt in loco quecũqꝫ mouen
tur ad locũ vel in loco: eorũ aũt que sunt in loco sicut saluãtia ⁊ circũdãtia: q̃=
dã sunt sicut saluãs p̄ se: sicut prima siue vltima sphera: quedã aũt sunt locus
vt vas saluãs ⁊ nõ p̄ se: sed p̄ aliud: sicut sphere inferiores que habẽt alias ex=
trinsecus circundantes. ꝟm hoc ergo dicẽdũ ꝙ prima sphera est in loco: vt pri=
mus locus ⁊ vas: ⁊ hoc est in loco: qꝛ refertur ad locũ: hoc est ad loci distantiã
sicut primũ saluatiuum ⁊ omnium generatiuum ꝟm formam: ⁊ nõ sic refertur
ad locum: sicut habens extrinsecus circundans: virtute cuius sit saluatiuum
⁊ generatiuum. ⁊ hec est vera solutio huius questionis. ¶ Ad hoc autez quod
obijcitur ꝙ locus ⁊ vbi sunt in alio ⁊ in alio. Dicendum ꝙ hoc intendendum E
est de his que sunt in loco: sicut saluante ⁊ continente: in his enim continens ⁊
saluans non possunt esse idem cum saluato ⁊ contento. In his autem que sunt
in loco hoc est referuntur ad locum sicut saluantia ⁊ continentia non est gene
raliter verum: sed est verum in his que saluant ⁊ continent per seipsa. ita non
est verum: sed etiam sunt locus plus q̃ locatum: ⁊ vt locus quidam ad ratio=
nem loci referuntur: ad hoc autem quod obijcitur ista moueri in loco vel ꝟz lo
cum. Dicendum ꝙ verum est: sed aliud est moueri in loco: vel ꝟm locum: aliud
est moueri ad locum: hec enim vel ideo mouentur: quia mouentur in loci di=
stantia vndiqꝫ equaliter circa medium: vel mouentur ꝟm locum: quia mouen
tur ꝟm loci differentias: ⁊ sicut que sunt ante ⁊ retro ꝟz situm polorum: ⁊ a dex=

UVA. BHSC. IyR_118_1

xtro ⁊ finistro ꝟm distantiam orientis ⁊ occidentis ⁊ hmōi. Nō aūt mouentur sic in loco ꝙ ad locū aliquē moueant̄: his itaq; modis sunt in loco quecūq; ꝑ se in loco esse dicunt̄: nec opꝫ ꝙ prima sphera que per se habet loci rationem ⁊ nō locati habeat extra se cōtinēs: in quo sit sicut in loco cōtinētis: nec ꝓpter hoc ibit̄ in infinitū: qꝛ stat prima sphera q̄ per se continet ⁊ saluat.

¶ Lectio. xxiiij.

A ¶ Caret autem vbi intensione ⁊ remissione. Non enim dicitur alterum altero magis in loco esse vel minus: licet etiam maiorem vel minorem locum possideat. non autem ꝟm vbi vel ꝟm quantitatem aliquam: sed ꝟm id quod quale est. Inest autem vbi nihil esse cōtrariū eo ꝙ nec loco quidem inest contrarietas: locus em̄ loco nō est cōtrarius: qm̄ autem nec in alijs manifestū est. sursum autem ⁊ deorsum
B esse contraria videntur: multum enim distare videt̄ id quod sursum est ad id quod deorsum est: quēadmodū sursum ⁊ deorsuꝫ. quare cōtrarietas videtur vbi circa sursum esse ⁊ deorsum: quemadmodū circa locorum quantitates: contingit autem cōtraria in eodē esse. Sursum enim ⁊ deorsum esse in eodem sunt: idem eniꝫ sursum ⁊ deorsuꝫ est ad diuersa quidem sumptum: nam turris altitudo sursum est ad nos: sphere autem extremitati comparata inferior est. Amplius contrarium sibimet quidam idem fore contingit: si enim sursum esse ⁊ īferius esse contraria sunt: cum idem sursum ⁊ deorsum sit: colligitur idē sibimet cōtrariū fieri: nō ergo cōtrarietas vlla ī eo qđ loco ē eē.

¶ Caret autē vbi intensione ⁊ remissione: ita ꝙ nō dicit̄ ꝟm magis ⁊ minus. Et hoc probatur ex hoc ꝙ non dicim⁹ inter ea que in loco sunt alterum altero
C magis esse in loco: nō em̄ magis est in loco quod est sursum q̄ quod deorsum nec magis est in loco qđ mouetur circulariter q̄ id qđ mouet̄ motu recto. Sed aliter ⁊ aliter dr̄ esse in loco nō ꝟm magis ⁊ min⁹: q̄uis ergo vnū ꝟm quantitatē maiorē locū possideat q̄ reliquū: non tn̄ magis est in loco q̄ alterū. quāuis em̄ aliq̄d magis fuerit formale q̄ alterū: vt supiora ꝙ inferiora tāto possidet maiorē: sicut aqua excidit terrā ⁊ aer q̄ aqua: ⁊ ignis q̄ aer ⁊ celum maximū obtinet locū magis ⁊ minus ꝟm intēsionē ⁊ remissionē dictū nō dr̄ ꝟm vbi qualis ꝟm aliquā qualitatē: sed dr̄ ꝟm qualitatē que pōt intēdi ex ꝓprijs ꝟm sui subiecti causas vel nō remitti: hoc igit̄ mō vbi propriū est: qđ cōuenit: sed
D nō soli magis ⁊ min⁹ nō suscipere. Sil̄r aūt propriū erit vbi nō habere cōtrariū: hoc propriū conuenit oi ⁊ semꝑ: ⁊ nō soli: in loco aūt esse qđ est cā ei⁹ qđ ē vbi contrarietas nō est: ꝙ aūt nulli alij sit contrariū per se: manifestum est: qꝛ contraria sunt in eodē gn̄e: alia aūt a loco nō sunt in eodē gn̄e cū loco. ꝓbat̄ aūt etiā hoc: qꝛ si habet cōtrariū: hoc erit ꝟm ꝙ antiq̄s visum est ꝙ sursum ad deorsum sit cōtrariū: ꝓpter hoc qđ multū distare vr̄ id qđ est sursum esse ab eo quod est deorsum: quēadmodū maxime stare vr̄ sursum ⁊ deorsum ꝑꝑ hoc cōtrarietas que est in vbi: maxime videt̄ plurib⁹ esse circa sursum esse ⁊ circa deorsum. Sursum em̄ esse vbi est: ⁊ deorsum esse similiter etiā vbi est. In his ergo maxime videtur contrarietas in vbi: sicut ⁊ quantitas contrarietas maxime videtur esse circa locū. Si aūt sursum ⁊ deorsum concedant esse ꝯtraria sequitur inconueniens: ꝙ. s. in eodē numero simul contingit esse duo contraria: sursum em̄ ⁊ deorsum diuersis respectibus sunt in eodem loco vel vbi idē. idē em̄ loc⁹ nūero est sursuꝫ ⁊ deorsum ad diuersa sumpt⁹ vel cōparat⁹: sicut pa

UVA. BHSC. IyR_118_1

tet in exẽplo: qꝛ turris est altitudo sursuz ad nos cõparata aspiciẽtibꝰ ab imo in sublime. cõparata aũt ad sphere celestis altitudinẽ est inferiꝰ ⁊ deorsuz: amplius ex hoc sequit̃ ꝙ idẽ sibimetipsi erit cõtrariũ. si enim sursum ⁊ deorsum cõtraria sunt cũ idẽ numero locus sursum ⁊ deorsum sit colligit̃ per similitudinẽ idẽ sibimetipse esse cõtrariũ. nulla igitur contrarietas est in vbi. De his autez oibus ptz q̃ dicts sunt ꝙ contraria sunt ꝑm formas suas absolutas contraria ⁊ hoc nõ variatur in ipsis per respectũ ad hoc vel ad illud Et ideo si sursum ⁊ deorsum cõtraria essent: essent in eis forme cõtrarie que in eo esse nõ possunt: siue cõparent̃ ad diuersa siue non cõparent̃. De his tñ oibus quãtum ad loci spectat intẽtionẽ in libro predicamẽtorũ in tractatu de quãtitate satis determinatũ est. Ex his igitur ptz de oibus proprijs eius quod est vbi. ¶ Si autẽ querat aliquis quare hic nõ designat̃ proprie propriũ eius qđ est vbi: ⁊ similiter in qñ: cũ propriũ cõe cognoscat̃: ex eo qđ est vere propriũ: ⁊ sic ponenduz esset verius propriũ q̃ cõe. ¶ Dici põt sicut dictũ est in tractatu de qñ: ꝙ. s. ꝓprie propriũ vbi intelligit̃ satis ex predictis ꝙ. s. ꝯuenit ei equale esse ad id in quo ẽ hoc ẽ ad corpꝰ: qđ est cã vbi est per circũscriptionẽ qđ vbi est circũscriptũ ⁊ conuenit ei quale esse ad id quod ex alio sicut ex cã ꝓcedere: ⁊ alia hmõi q̃ facile est assignare. ¶ Posset tñ dici in ambobus his principijs: qñ. s. ⁊ vbi ꝙ sđa eorũ in cõparatione est cõsiderata ⁊ multũ sub se hz in rõne ⁊ minus i eẽ nãli: ⁊ ideo in substantia istorũ nõ multa radicant̃ proprie propria sicut in illis que habent absolutas essentias: ⁊ ideo maxime substantia hz talia ꝓpria: ⁊ quãtitas post substantiam: ⁊ post quantitatem qualitas: ⁊ ad aliquid hz ea ꝑm dici. Alia autem habent de proprijs huiusmodi: ⁊ ideo non ponuntur: ⁊ iõ puto ꝙ hec rõ ꝟa ẽ: qꝛ hic ꝓprie ꝓpria nõ ponunt̃. Et hec de vbi dicta sufficiãt

¶ Lectio. xxv.

¶ Positio est quedã partiũ situs: ⁊ generationis ordinatio.

¶ Positio ꝑm quod est principium vel predicandum est quidã situs partiuz ⁊ generationis ordinatio. Situs enim cõmunior est q̃ positio sit: quia situs dicit ordinationem partiũ quantitatis ⁊ in mathematicis: ⁊ magis refertur ad locum q̃ ad partes superficiei inter se vel in loco comparatas: sic autem ⁊ mathematica situm habent: ⁊ quia magis dicit ordinationem in loco ꝓpter hoc differentie loci dicuntur etiam differentie situs: sicut seorsum ⁊ deorsum ⁊ dextrorsum ⁊ sinistrorsum: ⁊ ante et retro. Cum autez sic communiter dicatur situs magis q̃ positio: non tamen ad positionem generis habet communitatem: qꝛ tunc positio non esset genus principium: sed habet analogie cõitatez: propter quod prius dicitur de naturalibus: ⁊ posterius de mathematicis. adhuc tamẽ situs per prius dicat ordinationẽ partiũ in loco: ⁊ per posterius dicat ordinationẽ in toto. Positio aũt econuerso per prius dicit ordinationẽ partium in toto: et per posterius dicit ordinationem in loco propter hoc vt determinetur situs in assignatione positionis dicitur ꝙ positio est situs partium quidam: non omnis situs est proprie et principaliter dicta positio: sed est quidam vt dictum est. ¶ Si autem obijcitur ꝙ ꝑm hoc nomen ambiguum ponitur in diffinitione quod est situs. Dicendum ꝙ sicut sepe dictum est assignationes generalissimorum non sunt diffinitioues proprie accepte: sed sunt assignntiones qualiscunq; declarationis maioris q̃ nomen. Et in talibus assignationibus talia ambigua determinata sic aperte positioni sue ambiguitatis constituerunt. Et ideo dicitur ꝙ est situs: nec situs est idem ꝙ positio qꝛ sic assignatio esset nugatoria. Sed vocamus ꝙ positio ex sui communitate que tñ nõ generis ẽ vt dictũ est. Qđ autem dicit̃ partiũ situs: ideo est ꝙ positio plus dicit ordinationẽ partiũ in toto q̃ in loco: ⁊ determinat̃ ad hoc situs

UVA. BHSC. IyR_118_1

⁊ restringitur cũ dicitur quidã situs: ꝙ autẽ dicitur ⁊ generationis ordinatio ideo dicit ꝙ generatio ei⁹ qđ habet partes integrales ⁊ quãtitatẽ est ex ꝑtiuꝫ ordinata ꝯpositione: nec generari potest nisi per hunc: ⁊ ideo gñatio ipsa per formatiuã virtutẽ que in generatione operatur ad formã generati operatur talium partium ordinationem: ⁊ ideo generatio hic ponitur vt talis ordinationis propria causa. Et ideo male dicũt qui exponunt generationẽ pro generante: in alijs autem quibus non est generatio: ⁊ tamẽ est partiuꝫ ordinatio simul causa est. forma em̃ totum terminans causa est: ordinationis partium ad hunc vel illum situm: cum oẽ quod habet partes ex quib⁹ cõponat̃ siue sit generabile siue sit ingenerabile: tũc distinguendũ est ꝙ quoddã cõpositũ habet sua cõponentia actu intra se ante se: nisi per naturã ⁊ intellectũ: ⁊ hoc mõ est generatũ. Et quoddã est qđ illa cõponentia habet actu ante se ⁊ extra se: ⁊ hoc est generabile: ⁊ propter hoc qñ partes conueniũt ad cõpositionẽ: tunc generatur ex ipsis. sic ergo intelligendũ est cũ đr: ⁊ quedã generationis in partibus. s. generantib⁹ ordinant̃: ꝙ aũt copulatio in medio ponit̃: ⁊ per hoc id qđ đr in assignatione nõ videt̃ esse vnũ: sed cõgregat ex plurib⁹ non essentialiter vnũ cõstituentib⁹. Dicendũ ꝙ copulatio que in medio ponitur notat expositionẽ ⁊ nõ diuersorũ copulationẽ. hoc em̃ qđ est positionẽ quẽdã situ esse. i. ⁊ non oẽm situ esse positionẽ. posset esse dubiũ quis ⁊ qualis sit⁹ esset: ⁊ iõ additur: ⁊ hoc est idẽ generationis que partes adinuicẽ ordinant: ⁊ ad totũ vt sub
C forma totius forme debito modo terminate ad totũ constituendũ. Dico autẽ partium adinuicẽ: qꝛ oportet partem duplicem habere ordinationem: vnam s. ad comparationem cum qua cum secum conuenienti constituit totũ in quãtitate ⁊ figura. Aliã aũt habet ordinationẽ ad formã toti⁹ omnes partes continentem. Nomen em̃ quod talis ordinationis formã dicit ꝑm quã partes ad inuicem ⁊ ad totum referuntur: primo ⁊ ad locũ quem habent in loco totius: illud ideo nomen recte predicat positionem sicut supra vel infra in toto poni vel eque vel non eque siue intra extrema poni siue extra extrema: vel huiusmodi: hoc igitur est genus positionis: huius autem subalterna sunt: vel eq̃ vel nõ eque poni: vel flexe vel recte poni: sicut stare vel sedere. Specialissima autem sunt vt sessio vel statio. Indiuidua vero vt statio Sor. sessio platonis ⁊ hmõi.

D ¶ Lectio vigesimasexta.

¶ Secundũ quã dicuntur stantia vel sedentia: vel aspera: vel lenia vel quomodolibet aliter disposita. Sedere autem ⁊ iacere positio-
Qđ. nes non sunt: sed denominatiue ab his dicta sunt. Solet autẽ q̃stio induci de curuo ⁊ recto: aspero ⁊ leni: quadrangulo ⁊ triangulo: bicubito ⁊ tricubito: magno ⁊ paruo: breui ⁊ longo. ⁊ similibus: quandam em̃ positionem partium significare videntur. Asperum eniꝫ dicitur: cuius partiuꝫ vna alteri supereminet. Lene quidem dicitur: cuius particule equaliter porrecte sunt. similiter autem ⁊ de alijs. Non sunt aũt positiones ea que dicta sunt oĩa: sed qualia circa situ existẽtia. Ex eo nãq̃ ꝙ partes si sunt disposite ex eo talia sensib⁹ iudicantur: nõ aũt ex eo ꝙ talia. s. ⁊ aspera ⁊ lenia vel bicubita vel tricubita sunt. Similiter aũt ⁊ de alijs hmõi que partiũ habẽt positionẽ. Erit igitur vnũquodq̃ predictorũ non positio: sed quale quod circa positionem nascitur.

¶ Positio igit̃ est ꝑm quã alia dicuntur sedentia ⁊ stantia ⁊ adiacentia q̃ vere
E dicunt̃ positiones: qꝛ sedẽs est cui⁹ spondiles recte renib⁹ porrigunt̃: sꝫ crura

UVA. BHSC. IyR_118_1

non porrigunt ad inferiora ad sustentationē.iacēs aūt cui⁹ dextrū vl' sinistrū reliquo incūbit lateri.stans aūt cui superiora recte crurib⁹ incūbūt.accūbens aūt positio est cōposita ex adiacere ⁊ sedere:sicut reclinatio a dorso facta:cuz tñ adhuc inferiorib⁹ superiora insidāt.ꝑm em̄ positionē dicunt lenia vel aspera:vel qūolibet aliter ꝑm situ disposita:hoc est ꝑm ordinē partiū posita: quāuis lenitas ⁊ asperitas multipliciter possint considerari sicut dictū est in predicamentis possunt cōsiderari in ordinationē quā facit generatio totius ex partib⁹:⁊ sic pro certo positiones sunt.pñt etiā cōsiderari ꝑm hoc ꝙ in sensu agūt per angulos habere vel nō angulos:⁊ sic proculdubio sunt passibiles q̄litates.pñt etiam cōsiderari per modū quo cōponūt toti⁹ figurā : ⁊ claudunt in angulis terminationē linearū:sic pro certo sunt qualitates que sunt forme vel circa aliq̄d constans figure.¶Attēdēdū est ꝙ sedere ⁊ iacere ⁊ alia que a positione denoiatiue dicunt positiones non sunt:sed a positionib⁹ denoiatiue dicta:⁊ de substantia posita predicata.¶Ex his aūt que dicta sunt solet induci questio de curuo ⁊ recto:aspero ⁊ leni:quadrangulo ⁊ triangulo:bicubito ⁊ tricubito:⁊ magno ⁊ paruo:⁊ breui ⁊ lōgo:vtrū ista dicant dr̄ias positionū vel nō:oīa em̄ hec quādā partiū positionē siue dispositionē sig̃re vident dicere ordinationē:⁊ ita vident dr̄ias positiōis predicare.Curuū em̄ vt dicit Plato est:cuius mediū extra mediū exit ab extremis:⁊ sic partiū mediarū dicit ordinē ad extremas.Rectū aūt est vt idē dicit Plato:cuius extrema mediū tegūt:ne videri possit cū extremo:⁊ hoc iterū dicit ordinem mediocrē ad extrema.Asperū vero cui⁹ partes nō in vna iacent superficie plana:sed extra supficiē porrigunt:qd̄ iterū partis expresse ⁊ partis eminētis ad superficiē dicit ordinationē.Lene aūt est cui⁹ partes iacent in planitie:quadrangulū autez et triangulū ⁊ poliangulū dupliciter cōsiderari pñt vel tripliciter:si cōsiderent ꝑm latus recte ad angulos terminatā positionē partiū vident dicere.si autem cōsideret clausionis linearū mod⁹:tūc dicūt figurā ⁊ qualitatē:si aūt ad actū referant prout aiūt in sensum:tūc vident hec dicere passibiles qualitates. Bicubitū aūt ⁊ tricubitū:⁊ sic deinceps tripl'r cōsiderant.s.ꝓut dicūt spēs quātitatis que sb̄e mēsura est:vel prout sunt termini inuicē mēbrorū totū cōstituentiū:sicut iūctura man⁹ ad brachiū:⁊ brachij ad iūcturam:sic em̄ ordinem dicūt quantorū ad talē modū quantitatis totū constituentiū.¶Et sic videntur dicere positiones:eodē mō considerant magnū ⁊ paruū vel simpl'r ꝑm quātitatē:⁊ sic nō sunt positiones:cōsiderant etiā scd̄m proportiones ad partes et ad totū scd̄m ꝙ magnū cū toto ⁊ paruū constituit:⁊ sic videntur dicere positiones:idē em̄ ꝑ oīa de breui ⁊ longo: ⁊si em̄ considerant simpliciter dicūt quantitates:si aūt scd̄m proportionē:vt auris breuis rotūdo capiti oblōgo capiti: auris longa:sic aliquo mō dr̄ias vident dicere positionū:sic ergo asperū dicitur cuius partes supereminent sibijnuicē.Lene aūt dr̄:cui⁹ particule equaliter porrecte sunt:sic eodē mō est de oībus his:q̄ partiū in toto ⁊ in loco toti⁹ dicūt quandā ordinationē.Attendēdū ad qōnis inducte solutionē ꝙ non oīa que dicta sunt dicunt positiones vel positionis dr̄ias:sed sunt qualia atq̄ ēt qualitates circa situ existentes:ex eo em̄ ꝙ partes sic vel sic in toto vel in loco toti⁹ disposite sunt:ex eodē tales vel tales sensib⁹ inferūt passiones pungēdo vel non pungendo:⁊ ex eodē ꝙ sic sensibus passiones inferūt talia siue qualia esse a sensibus iudicantur:⁊ ideo in talibus positio partiū est causa talis vel talis:⁊ non econuerso:ideoq̄ tales sensibus inferūt passiones:⁊ sunt talia secundū sensum efficitur ꝙ sunt aspera vel lenia vel bicubita vel tricubita. Unde positio cā est sensibilitatis ⁊ nō ecōuerso.sil'r autem est in alijs ⁊ huiusmodi que partium habent dispositionem in toto ⁊ in loco totius : erit ergo ynū quodq̄ predicamētorū non positio principaliter:sed erit dicēs quale quoddā

k 3

UVA. BHSC. IyR_118_1

circa positionem vel situ: hoc aut ideo qr nomen magis est impositu effectui q̃ cause: eo q sensui effectus magis notus est q̃ causa. Unde cum situs causa sit sensibilitatis in tactu: q. s. sic vel sic sm tactu id qd positu est sentiat: erunt ista oia quantu ex situ: ꝛ circa situ causatarū ꝛ dictarum.

¶ Lectio vigesimaseptima.

A ¶ Suscipere autem videtur situs contrarietates: nam sedere ad id quod stare contrarium esse videtur. Contraria enim sunt que in eodem indiuiduo: eodēq; tempore impossibile est reperiri. Uicissim tamen possibilia in esse. Sedens autem ilico stare potest ꝛ stans sedere. Quocūq; autem sedente impossibile est eundem stare. Ponentibus autem nobis hec contraria esse inconuenientia recipere cogimur hoc q vnum sit contrarium plurium: sm enim collectionis consequentiam non magis sedere ad id quod est stare contrariuz est q̃ ad accumbere. Similiter autem ꝛ quemadmodum sedere ꝛ stare nū q̃ in eodem simul reperiuntur: ita ꝛ accumbere ꝛ sedere ꝛ stare: sm igitur huius dispositiones situi nulla contrarietas inerit: fortassis autem nec insolidum quidem putabitur vnum plurium esse contrarium. Pallor etenim ad album ꝛ nigrum contrarium esse videbitur: nam sub eodem genere cum sint nunq̃ simul inueniuntur: ꝛ vicissiz transmutantur. Relinquitur ergo vnum pluribus esse aduersuz: nō est autem pallidum ad nigrum vel album: contrarium etenim cum vtroq; in eodem est. Pallidum enim ꝛ colores reliqui ex albo et nigro conficiuntur: necessarium ergo in quocunq; pallidum est in omni eo esse album ꝛ nigrum: similiter autem ꝛ de ceteris quidem coloribus. Amplius autem contrariorum quidem ratio est circa idez natura existere. Sedere autem ꝛ iacere non circa idem natura sunt seiūcta. Est em̄ sedere proprie circa rationalia. Jacere vero ꝛ accumbere circa diuersa. Huius autem signum est equi ꝛ hoīs similitudo: quibus sine dubio accubitus esse probatur.

B ¶ Uidetur autem positio siue situs contrarietatem habere sm apparentiam sedere enim ad id quod est stare videtur esse contrarium sm quandam cōtrariorum rationem. Contraria enim sunt que in vno ꝛ eodem indiuiduo: ꝛ in eodem tempore impossibile est reperire: sed vicissim eidem possunt inesse. Sedens autem postq̃ surrexerit stare poterit ꝛ stans sedere postq̃ steterit. Sed aliquo sedente impossibile est aliquem eundem stare dum sedet: ꝛ sic sessio: et statio vicissim eidem inesse possunt ꝛ nulli simul. Uidentur esse contraria sessio ꝛ statio: ꝛ videtur habere positio contrarium: quia vna species positionis alteri esse videtur contraria. Si autem propter hanc rationem huiusmodi q̃ dicta sunt primmm quidem ponamus esse contraria cogemur recipere incōuenientia hec que dicent: q idem sm eidem pluribus sit contrarium: quamuis enim Aristoteles in tertio ethicorum dicit q vnum potest esse pluribus ꝯtrariū: sicut iuolūtariū pignorātiā ꝛ iuolūtariū pviolētiā: opponunt: ambo volūtario nō intēdit Aristoteles: qr sm idem duo opponūtur vni: quia hoc ē impossibile: hoc autem in his que dicta sunt sic concedantur esse contraria: sequitur q sm vnum ꝛ idem duo opponantur vni contrarie; si enim considerentur contraria sm regulas contrariorum inueniemus q id quod est stare non

UVA. BHSC. IyR_118_1

magis est sedere contrarium q accũbere: sicut aũt sedere est stare: nunq̃ sunt in eodem simul: ita neq̃ stare et accũbere vel sedere: et ꝑm hmõi disputationẽ nulla inerit situi siue positioni contrarietas: q hoc procul dubio verũ est: q tantũ vnũ vni ꝑm idem opponitur: ꝛ eodem oppositionis genere. ¶Adhuc autem fortasse dicit aliquis q non inconueniens nec insolitũ vnũ esse pluribus contrarium: pallidum enim ad albũ et nigrũ videt esse cõtrariũ p hanc regulã cõtrariorum rationem q cum sint in eodem genere proximo q est color nũq̃ simul ꝑm idem inueniuntur in eodem: sed mutuo se expellunt ab eodem susceptibili ꝛ vicissim possunt vni et eidem inesse qñ ꝑm ea transmutat: ex hoc forte videtur q vnum pluribus possit esse contrariũ ꝑm idẽ qñ tñ non est verũ quia pallidum ad nigrum et album non est contrariũ ꝑm q contraria sunt q̃ maxime distant sub eodem genere. Horum enim vnum nihil participat de reliquo: sicut album et nigrum calidum et frigidum ꝛ dulce ꝛ amarum ꝛ alia his similia: pallidum enum et alij medij colores ex albo et nigro conficiuntur ꝛ cõmiscentur: propter qñ necessarium est q in quocũq̃ pallidum est in eodẽ esse aliquo modo et album et nigrum. Similiter autem est de ceteris coloribꝫ medijs: non ergo videtur esse contrarium albo et nigro. ¶Et veritas huius est: quia Aristo. dicit in quarto phyſi. q medium cõparatum extremo est extremũ quia comparatur extremo propter oppositionem alterius extremi quod est i ipso essentialiter constituens ipsum: et sic pallidum comparatur nigro per album quod est in ipso: et opponitur ei contrarietas modo aliquo: et comparatur albo per nigrum quod est in ipso et opponitur ei contrarietas modo quodam ꝑm non plenam oppositionem sicut habent simplicia extrema que maxime distant eoꝝ que sunt sub eodẽ genere: patet aũt ex hoc q pallidũ nõ opponitur pluribus ꝑm idem sed ꝑm plura que sunt in ipso: ꝛ hoc non est inconueniens. Amplius autem et ad ea hecque inducta sunt dici potest. q ꝓ trariorũ rõ ꝛ regula est q circa idẽ nata sunt existere qñ est susceptibile vtriusq̃ nisi alterũ insit per naturã vt in predicamentis dictũ est. Sedere aũt ꝛ iacere si cõcedãtur esse opposita ex alia rõne. tñ ex hoc ptz q nõ cõtraria: q nõ semp circa idẽ spẽ ꝛ numero nata sunt fieri sed seiuncta sunt siue susceptibilia eorũ: in quibusdã. n. sedere rõnalibus cõuenit ꝓprie. Iacere aũt ꝛ accũbere etiã conuenit irrõnalibus que rõnalibꝫ sunt aduersa. Huius autem signũ q equus ꝛ hõ in hoc simlia sunt qñ sine dubio probata rõne cõuenit vtriusq̃ ꝛ iacere ꝛ accũbere. Sedere aũt nõ ꝓprie cõuenit nisi homini soli. Aliquid igitur iacet ꝛ accumbit cui sedere nõ cõuenit sicut equus. Sedere igitur ꝛ stare ꝛ accũbere nõ semper nata sunt fieri circa idem. Sequit ergo q hec nõ vere sunt cõtraria: quamuis modũ aliquẽ habeãt cõtrariorũ: sic ergo situi vel positiõi 2uenit nõ habere cõtrariũ ꝛ in argumẽto ꝓmo quo stare ꝛ sedere ꝓbari videnẽ esse ꝓtraria paralogissimus est cõstãs: ex eo q nõ sufficiẽter enumerantur ea que exigũtur ad hoc q aliqua vere sint cõtraria: ꝛ hoc est ꝓpriũ cõmune qd cõuenit omni et semper: sed non conuenit soli: sed alijs pluribus predicamentis.

Lectio. xxvij.

¶Propriũ aũt positiõis neq̃ magis neq̃ minꝰ dici. Sedere aũt nõ magis positio est q̃ accũbere neq̃ minꝰ: neq̃ sedẽs alterũ altero magis ꝛ minus dr: neq̃ accũbens neq̃ vlr ꝑm aliã positionem.

¶Adhuc aũt cõiter ꝓpriũ positiõis est neq̃ cũ magis neq̃ cũ minꝰ dici p cõparationẽ intẽsiõis ꝛ remissiõis. Sedere nãq̃ cũ sit positio qdã nõ magis ꝛ minus est positio q̃ accũbere vel stare que etiã sunt positionis. Silr aũt in eadẽ specie positionis sedẽs vel stãs nõ dicit minus altero magis sedẽs vel stans: ꝛ vlr loquendo ꝑm nullã positionem dr aliquid ꝑm magis vel minus altero: sic

UVA. BHSC. IyR_118_1

ergo ab inductione concluditur ꝙ positioni proprium est nõ suscipere magis ⁊ minus. habere enim contrarium causa est eius quod est magis ⁊ minus ꝑm ꝙ minus est magis habere de contrario vt dicit Arist.

¶ Lectio. xxix.

¶ Magis autem proprium videtur esse positionis substantie proxime assistere omnibus quidem alijs formis suppositis. Positio autem nihil aliud est q̃ꝫ naturalis ipsius substãtie ordinatio: qualis vel a principio quidem innata est vt ea que asperis ⁊ lenibus equalibus ⁊ inequalibus inest: vel a naturali quidem motu consueto: vt sessio ⁊ accubitus ⁊ similia. Quicquid igitur proxime substantie est assistẽs id necessario positio est: ⁊ omnis quidem positionis huius ratio suscipit predicationem.

¶ Magis aũt ⁊ cõuertibile ꝓpriuꝫ qđ cõuenit oĩ soli. ⁊ semp vr̃ propriũ eẽ positionis substãtie ꝓxime assistere inter ea q̃ assistũt substãtie. Quedã em̃ accñtia dñr esse q̃ simpl'r insunt. Quedã aũt assistũt plus q̃ꝫ insunt q̃ nõ simpl'r sunt in vno nec causant̃ ab extrinsecis subiecti. sꝫ causata ab extrinseco ꝑm ea subiecta cõparant̃ ad alia. sicut ⁊ relatio ⁊ qñ: ⁊ vbi: ⁊ positio ⁊ habit⁹. ⁊ hec est distinctio quã p̃mus inuenit auctor libri sex principioꝝ Gilbert⁹ i Por. Propriũ igit̃ põnis est ꝙ inter assistẽtia ꝓprie substãtie assistat ac ꝓxim⁹ assistat substãtie oĩbus alijs formis q̃ assistere substãtie supposite sunt. hoc aũt syll'o ꝓbat̃ ꝑ diffinitionẽ põnis: sub̃e em̃ positio nihil aliud est q̃ꝫ nãlis sub̃e ꝑm hãc vel illã positionẽ ordo: nãlis em̃ ordo ꝑm sessionẽ est sessio: ⁊ nãlis ordo ꝑm stationeꝫ est statio. ⁊ sic de alijs positionibus: hec aũt nãlis ordinatio vel a principio q̃dẽ cõpositiõis sub̃e innata est ipsi sub̃e: aut innata est ipsi sub̃e consueto motu nãe a p̃ncipio q̃dẽ cõpõnis: sicut em̃ in leni ⁊ aspero vel equalibus ꝑm superficiẽ: vel ineq̃lib⁹ ꝑm eãdẽ sicut sunt plãta ⁊ hispida. Aĩe aũt motu flexura membrorũ sicut sessio ⁊ statio ⁊ alia hmõi. Et qꝛ ꝓprie ꝓpriũ cõuertibile est. iõ seq̃tur ꝙ q̃cq̃d ꝓprie substãtie inter assistẽtia assistẽs est: id ꝑm veritatẽ positio: e: q̃ hui⁹ rõnis ꝓpriã suscipit p̃dicationẽ inter assistẽtia in ꝓpriũ substãtie dicit̃ positio: ⁊ nõ inter inherẽtia. nõ em̃ habẽt positionẽ nisi pro quãtitate distẽsa. ⁊ sic patet ꝙ quãtitatẽ sibi vt substãtie ꝓximiorẽ supponit positio. Adhuc cũ quãtitas causet̃ a forma in cõposito positio aũt sit ordinatio cõpositoꝝ: quorũ actiua est cã quãtitas nõ ꝓximior est sub̃e q̃ꝫ positio: p̃cipue cũ nõ tm̃ dicat ordinationẽ partiũ in toto: sed etiã ordinationẽ partiũ in loco: quẽ locũ hñt partes in loco toti⁹. assistere aũt dixit Gilbertus has formas que rationẽ non trahũt ad hoc ꝙ sunt sub̃e: sed ab eo ꝙ per ipsas sub̃as ad aliq̃d extra se, ens cõparat̃: sicut relatio: ⁊ qñ: ⁊ vbi ⁊ positio: ⁊ habit⁹: quoꝝ nullũ noĩe suo dicit ꝙ insit: sed noĩe sui generis tm̃ vel substãtie vel accidẽtis: sed noĩe ꝓprio dicit substare ad operationẽ exteri⁹ aliq̃d sicut relatio: ⁊ qñ: ⁊ vbi: ⁊ hmõi. Relatio em̃ vt relatio ⁊ nõ vt accidẽs substãtie dicit cõparationẽ ꝑm id qđ est. Et similiter est de alijs: q̃ꝫuis nõ relatiõis dicãt cõpositionẽ sed loci: vel temporis: vel ordinis vel alicui⁹ hmõi: ⁊ qꝛ he forme assistũt poti⁹ q̃ꝫ insunt. ideo dixit ideꝫ Gilbertus ꝙ ꝑm tales mutatiões formarũ nõ ꝓprie mutat̃ substãtia: sed talibus formis mutatis substãtia manet immutabilis: sicut pater est viuente filio ⁊ nõ pater filio mortuo sine mutatiõe sui: sic etiã dixit: vt qñ ⁊ vbi quib⁹ nihil mutat̃ eorũ que in substãtia sunt qñ mutatio fit ꝑm qñ: vel vbi: nec est in sub̃a vel in accidẽte qđ insit his fieri mutationẽ necesse fieri qđ esse nõ posset simpl'r iste aut alie forme inessent. D. ergo Gilber. ꝙ nõ insunt ꝓprie sed assistũt quasi extrinsecus: ⁊ ideo mutationes ꝑm ipsas possibiles fieri vel nulla mutatione

UVA. BHSC. IyR_118_1

facta in substātia vel in aliquo accidēte ipsi⁹.inter assistētia aūt positio vt dictū est primi⁹ assistit.⁊ inter omnia relatio primus assistit:qz ista:sed id qō est nisi alterius.qñ aūt ⁊ vbi medio modo assistūt qz in his in subiecto sit aliq̄ mutatio:aliquid em̄ in preterito abijcitur ⁊ aliquid acquiritur in futuro:⁊ similiter in vbi totū mutaī de loco ad locū:sed habit⁹ plus assistit q̄ relatio qz habitus mutatur ad formā habētis.Actio aūt ⁊ passio cū a principijs interioribus nō numerantur inter accidentia vicissim sed inter ea que insunt simpliciter ⁊ absolute. Hec igitur de positione dicta sunt.

Lectio.xxx.

Habitus est corporum ⁊ eorum que circa corpus sunt adiacētia: A
ſm quam hec quidem habere:illa vero dicuntur haberi: hec autem non ſm totum dicuntur:sed ſm particularem diuisionem:vt armatū esse:calciatum esse. His autem neq̄ simplicia nomina imposita sunt quibus ea appellantur:sed sunt eis posita armatio calciatio. horum autem ſm proportionem ⁊ reliqua.

Habitus aūt est corporū ⁊ eorū que circa corpus sunt adiacētia ſm q̄ hic q̄ B
dā habere:illa vero haberi dicunt.habitus em̄ est habētis:⁊ in habēte est habitus:⁊ de illo predicaī p denoiationē.Vñ ſm q̄ est accidēs:sic est in habente vt accns in subiecto.Cū aūt dr̄ q̄ habitus corporū hoc ipsum q̄ dico corporū est in habitudine cause formalis:qz pp corp⁹ queriī habit⁹.Cū aūt dr̄ ⁊ eorū que circa corpus sunt:tangiī causa mālis:cā mālis.s.ex q̄ sumiī habitus.⁊ cū dr̄ adiacētia tangiī modus accidētis illi⁹ qō est habitus.Adiacētia est habit⁹ ad corp⁹ dicit nām illi⁹ accntis:hoc em̄ adiacēs vt camisia ⁊ ab hac dr̄ camisiatus:⁊ ab hoc dr̄ tunicatus:⁊ siīr armatus:calceatus:⁊ alia hmōi.Habitus igiī ſm q̄ est p̄dicamentū est habitudo corporis ad circūstās qō figuraz corporis talē vel talē accipit:qz ab hac vel ab ista figura dr̄ capat⁹:vel tunicat⁹:vel calceatus vel aliter ſm habitū vestitū.Forma igitur q̄ est in corpe vestito ſz quā ad circūstans extra cōparaī:⁊ denoiaī:est res huj⁹ p̄dicamēti ⁊ nomē significās illud huj⁹ p̄dicamēti nomē existit.hoc igiī p̄dicamēti nomē est signatū:et ptz q̄ talis forma in nullo aliorū importaī p̄dicamentorū:⁊ ppter hoc spāliter exigit p̄dicamentū q̄ est vnū de generalissimis:cui⁹ subalterna sunt.vestitū esse armatū esse.Specialissima sunt aūt esse tunicatū:capatū:loricatū.Indiuidua aūt loricatū ee sortē:vel platonē ee tunicatū ⁊ hmōi.Qō aūt addit ſm q̄ hec dicunt hre.hic aūt haberi ⁊ specificatio est habitudinis inter hns ⁊ habitū.in hoc em̄ q̄ est figurā dās ⁊ vt cā finalis dr̄ hns.hoc aūt q̄ figurā est accipiēs alteri⁹ pp alterū assumptū dr̄ habitū:hoc aūt spāle est in hoc p̄dicamēto sine p̄incipio qō hic simplr̄ ineſſe dr̄:siue sit ſm totū siue sit ſm particulares diuisionē.in alijs aūt qō ſm totū ineſt simplr̄ dr̄ ineſſe.qō aūt ſm partē ineſt nō simplr̄:sed ſm q̄d dr̄ ineſſe vt ethiops albus est ſm q̄d ⁊ nō simplr̄ alb⁹:hoc C
aūt quod ſz partē ineſt simplr̄ dr̄ ineē vt calceatus ſm pedē simplr̄ dr̄ calceatus:⁊ annulatus ſm digitū simplr̄ annulatus dr̄ esse.Est igitur habit⁹ simplr̄ siue sit ſm totū:siue sit ſm partē dictū vt annulatū q̄dē ee ſm digitū ⁊ calceatū ee qō ineſt ſm partē:cū tū vtrūq̄ dicaī simplr̄.His aūt reb⁹ que habit⁹ sunt ⁊ formis q̄ habitū p̄dicāt simplicia q̄dē noia ipposita sunt:quib⁹ ea q̄ habitus vere sunt appellenī.simplicia aūt dico noia q̄ ꝺe p̄mitiua sunt:⁊ vnū tm̄ significātia absolute:nō in cōparatiōe ad alia.talia em̄ noia nō hnt gña ⁊ spēs ⁊ habitus:ſz dicunt habitus noia vt armatio calceatio:quorū primū ab armis deriuatur ⁊ habitudinē significat q̄ corpus armis pportionaī:⁊ cōparaī.scōz autē deriuaī a calceo:⁊ habitudinē notat qua pars corpis calceo cōparaī ⁊ pro-

UVA. BHSC. IyR_118_1

portionatur. ⁊ silr aūt est in reliquis oībus que generū vel specierū habitus noīa eē dicunt vt vestitio: capatio: tunicatio ⁊ hmōi: pp hoc em̄ ꝙ ex duobus causat ⁊ vni debet vt habēti reliquo aūt nō habito. ideo ab vno simplici nomen imponi nō potuit: sz oportuit ꝙ ab alijs deriuaret. qꝛ vero habentis est habitus: ⁊ nō habiti: ideo oportuit ꝙ denoīatiue nominaret: vt capatus calceatus ⁊ hmōi. qꝛ vero in exterioribus est habitus nō interiorib⁹. ideo id qd̄ est ꝑm partē in quibusdā refert ad totū. qꝛ ꝑm pedē calceatus est simplr dr̄ calceatus eē: ⁊ q̄ ꝑm digitū est annulat⁹ simplr dr̄ annulatus esse: ⁊ galeatus simplr dr̄ q̄ ꝑm caput galeat⁹ est. hoc aūt in his in quib⁹ habit⁹ partis est pro toto. Calceatus em̄ ꝑm pedē pro toto est calceatus. qꝛ pedes totū ꝓtegūt: ⁊ annulatus ꝑm digitū simplr est annulatus: qꝛ annulus digiti est ornamentum totius. in quibus aūt id qd̄ est partis ad totū referri nō pōt nō est ita: ꝓtectus em̄ ꝑm lūbos nō simplr est ꝓtectus vt velū capitis hn̄s est simplr velat⁹ ⁊ silr est in alijs. in nālibus aūt quāuis intrinseca ⁊ extrinseca circūdant: tn̄ est habitus ꝑm modū ⁊ nō ꝑm veritatē: vt carnatus ⁊ incarnatus: ⁊ inossatus: ⁊ medullatus: hic em̄ nō vere sunt habitus: sed partes corporis ꝑm substantiā constitutam: quāuis ad modum habitus sint dicta ista: ⁊ ideo ista non dicuntur habitus sed partes substantie dicuntur ad modum habitus vt dictum est.

¶ Lectio. xxxj.

A ¶ Suscipit autem habitus magis ⁊ minus: armatior eniz est eques pedite. Dicitur ⁊ calciator qui calciamentis ⁊ caligis vtitur: q̄ qui solis calciamentis vel caligis vtitur. In quibusdam autem non videtur ꝙ cum magis ⁊ minus predicantur vt vestituz esse ⁊ similia. Habitui quoq̄ nihil est contrarium: ⁊ enim armatio calciationi non est contraria. Idem etenim armatus ⁊ calciatus. Quoniam autē alijs contrarium non esse palam est. Similiter autem his ⁊ reliqua.

B ¶ Suscipit autem habitus magis ⁊ minus ꝑm aliquem modum: sed est ꝓpriū qd̄ nō conuenit soli nec semper. dicitur em̄ eques pedite armatior: eo ꝙ magis paratus est ad defendendum ⁊ impugnandum: qꝛ instrumento bellico quod est equus paratus est: ⁊ equo vtitur vt habitu armorum magis q̄ vtatur eo vt vehiculo: ⁊ hoc modo equus vt instrumentum bellicum est in genere habitus: sicut ⁊ gladius cū dicitur aliquis gladiatus vel lanceatus vel aliquo alio instrumento bellico denominatus: ⁊ hoc modo ꝑm aliā speciem habitus calciatior est qui caligis ⁊ calciamentis vtitur q̄ qui solis vtit caligis. hoc aūt cōuenit habitui ꝑm aliq̄s species ipsius. in quibusdā em̄ habitibus nō est verū: qꝛ cū magis ⁊ minus predicetur sicut vestitum esse vel tunicatū esse ⁊ similibus. Unus tn̄ alio vestitior nō est: qui pluribus vtit vestibus q̄ qui paucioribus: vel qui melioribus q̄ qui pauperioribus vtet indumentis. in habitu em̄ quedam in specie comparantur ꝑm magis ⁊ minus. vestitum em̄ esse genus est ad tunicatū ⁊ togatum ⁊ pelliciatū. sicut armatū genus est ad loricatū vel gladiatum: ⁊ lanceatū vel in equestri bello esse vt ita dicā dexternū vel equitū. sed in genere armorū recipit magis ⁊ minus ꝑm genus ⁊ spēm: sed in genere vestimēti in neutro suscipit magis ⁊ min⁹: in gn̄e aūt calciamētoꝝ suscipit magis ⁊ minus: vr̄ tn̄ etiā ꝙ in gn̄e vestimentorū suscipit magis ⁊ minus. dr̄ em̄ vnū magis vestitum esse q̄ aliud ⁊ alterum minus vestitum sicut dicimus vnum magis calceatum q̄ aliud. ¶ Adhuc autem queratur causa quare cum vnus sit

C armatior q̄ alius: ⁊ vnus calciatior q̄ alius: vnus vestitior q̄ alius non est. ¶ Ad hoc autem dicendum ꝙ vestimentum refertur in vno vsu tm̄: qui est ca-

UVA. BHSC. IyR_118_1

lorē fouendo tegere. Tegitur autē corpus simpliciter ⁊ totū vnoquoq; vestimento: ⁊ nō tegit plus plurib⁹ q̄ vno. ⁊ ideo quo ad hunc actum habitus cum magis ⁊ minus nō predicat: in calceis autē ⁊ armis nō sic est. Arma em̄ nō ad vnum sunt belli actum: sz quedā sunt impugnationis: quedā defensionis: quedā talis vel talis inuasionis: ⁊ hec oīa respiciunt bellum ⁊ belli proprios act⁹ in defensione ⁊ impugnatione: ⁊ ideo armatior est qui ad plura que belli sunt paratior est. Silr est de calciamentis que nō queruntur ꝓpter tegimen pedis tm̄: sed etiā ad vie expeditionē: vt pes melius ⁊ nocumentis defendatur: ⁊ facilius moueatur: ⁊ in pñti motu minus arceatur: ⁊ hoc modo calceatior est qui plura talia ex calceis ⁊ caligis paratior est. Silr etiā in ornatu ꝙ ornatior est qui ad plures decores ornatior ⁊ paratior: sed in vestitu vt vestitus est non est nisi vsus vnus qui est tegenda cōseruare. ⁊ ita corpus tegitur vno sicut pluribus: ⁊ ita vno sicut in multis. Nec minus tectus est qui vno tegit dummodo vno tot⁹ ⁊ per totum tegatur: q̄ qui multis tegit: ⁊ vestitū esse nō est cum magis ⁊ min⁹. hoc igit ꝓpriū est ꝙ nec cōuenit oī nec soli nec semp. ¶ Habitui etiā nihil est contrariū ⁊ hoc est propriū qd̄ cōuenit omni ⁊ semper: sed nō soli. hoc autē probatur inducēdo ex exēplorū positione. Armatio em̄ nō est contraria vestitioni vel calceationi: qr si esset cōtraria nō posset simul esse in eodē. Idem autem simul ⁊ semel est armatus calceatus ⁊ vestitus. ꝙ autem alijs nihil est cōtrarium habentibus palā est. Simile est in alijs sicut in istis sicut facile est videre inducentis species ⁊ genus habituum. Et quia nō suscipit contrarium. ideo etiam nō simpliciter suscipit magis ⁊ minus. magis em̄ ⁊ minus sunt ꝑm vnā ⁊ eandē formā separatā a ꝯtrario magis ⁊ minus: qñ aūt dicimus aliquē esse magis armatum: vel calceatum: vel ornatum: nō dicimus ꝑm aliquaz vnā eandē formam que insit habenti habitum. sed de hoc referendo ad actum quo proficit armatio: vel calceatio: vel ornatio. ⁊ hec nō est intēsio vel remissio proprie: quāuis em̄ preparatio sit vna ad actum hunc vel illum cum preparātia nō sint vnum nisi inq̄tum sunt armantia: vel calciātia: vel ornantia: tamē qr hec nō armāt: vel calceāt: vel ornant ꝑm vnam ⁊ eandem potentiam preliandi: vel ornandi: vel eundi. ideo nō relinquunt formam vnam nisi in comparatione ad actum vnum communem vt diximus: ⁊ ideo etiam non proprie habitus suscipit magis ⁊ minus: sed per comparationem ad actus perfectionem vt dictum est. hoc autem ex hoc plane videri potest: quia nō habet simpliciter contrariū nisi genus qd̄ est qualitas: ideo etiā nihil simplr suscipit magis ⁊ min⁹ nisi ad alicuius actum: in cōparatione ad quē habitus est perfectionem: ꝙ etiā actio ⁊ passio suscipiunt magis ⁊ minus: ideo oportet quia actio ⁊ passio causatur ab actiuis ⁊ passiuis qualitatibus.

¶ Lectio. xxxij.

¶ Propriū q̄dē habit⁹ est in plurib⁹ existere: vt in corpe ⁊ in his que circa corp⁹ sunt exñtia. adiacet em̄ corpi ⁊ his q̄ circa corp⁹ sunt. hoc aūt vt dictū ē fit ꝑz eā q̄ est ī ꝑtib⁹ diuisionē. In paucis aūt alijs p̄ncipijs hmōi īuenies: ī quātitatē. n. solū: ⁊ ī his q̄ ad aliq̄d sūt silia reꝑies: ad aliq̄d āt vt figuralr dicat vt silitudo ⁊ dissilitudo q̄ īsūt plib⁹ silib⁹ ⁊ dissilib⁹: quātitas āt vt nūer⁹ q̄ ī nūerabilib⁹ īest vtiq; sp crescēs ꝑz vnitatū multiphariā ascēsionē. Simplr aūt nihil īuenies tot distribui ꝑtib⁹ vt nūerū: nō aūt oīs quātitas aut relatio taliū ē. Habit⁹ āt oīs ī plib⁹ necessario existit vt in corpe ⁊ in his q̄ circa corpus sunt. Oē igit qd̄ in corpe ⁊ circa corp⁹ est exñs habitus nomē sortit.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Quare magis ꝓpriũ quidẽ habitꝰ erit in corpore ⁊ circa corpus existẽtibus ꝑm eã q̃ partiũ est diuisionẽ vt in pluribꝰ existere.

B ¶ Propriũ aũt habitꝰ est qđ cõuenit oĩ soli ⁊ semꝑ: qđ in pluribꝰ sit qđ non in vno. s. corpore sicut habente: et in his que circa corpus sunt habita sicut ĩ vestitu et armis ⁊ ornatu: nec vnq̃ potest esse in vno nisi cum alio: habitus enĩ est forma que non inest habenti nisi sit cum eo quod actu habetur vt circundans corpus: ⁊ hoc non est in aliquo coordinationis predicamento sicut facile patet in oĩbus vt in vbi ⁊ qñ. Sed in vbi quidem vbi est in eo qđ est in loco: et nullo mõ est in loco: cuius rõ: qꝛ locus vt locus non est vbi vel alicubi quia aliter iretur in infinitum. Similiter qñ est in tꝑe sicut in cã: sed tñ nõ necessario est cũ tꝑe: qñ em̃ ex preterito nõ necesse est cũ preterito qꝛ id preterijt. Sed in habitu nunq̃ vere inest habitus habẽti nisi qñ habitus circũdat habentẽ. Soli igitur habitui couuenit hoc modo non in vno sed in pluribꝰ semꝑ existere. habitus enim est adiacentia corporis et eorum que sunt circa corpꝰ. adiacet autẽ corpus habitui vt causans figurã totius vel figurã mẽbri qđ induitur: vel armatur vel ornatur. habitus aũt adiacet corpori vt circundans ipsum: ⁊ sic vtrũq̃ diuerso modo adiacet alteri: et adiacentia duplex causa est adiacentie que est habitus. Unde corpus adiacet habitui ⁊ habitus corpori: et he due adiacentie causant adiacentiam que importatur per nomina specierum et generũ habitus: vt loricatus: annulatus: tunicatus: ⁊ generaliter armatus vestitus vel ornatus. ꝙ aũt habitꝰ in pluribꝰ semꝑ fit ꝑm eandem diuisionẽ que est in partibus: non quidẽ in partibus habentibꝰ positionẽ: vt quidam male dicunt: sed ideo fit quia diuisio est in his partibus in quibꝰ vt partitis et diuisis est habitus: ⁊ hec sunt habẽs quidẽ in parte vna: ⁊ habitus in parte alia: que substantialiter diuisa sunt: et nullo modo vnita. ꝙ aũt genus vel principiũ sic sit in pluribus in paucis inuenies. nõ em̃ inuenies rẽ alicuiꝰ principij vel predicamẽti sic esse in pluribꝰ nisi in quadã qualitate et in quibusdã que sunt ad aliq̃d. In ad aliq̃d quidẽ singulariter dicatur ꝑm ꝙ apparet in primo aspectu vt similitudo et dissimilitudo: equalitas ĩequalitas: dr̃ia et cõuenientia. hec em̃ oĩa in pluribꝰ sunt similibꝰ ⁊ dissimilibꝰ: equalibus et inequalibus: vel aliter adinuicẽ se habẽtibꝰ: que tñ oĩa vniunt̃ in vno qđ est q̃titas: sed vel qualitas eadẽ vel diuersa que est cã oĩm illorũ. q̃titas autem que est in pluribꝰ actu est vt numerus qui est in numerabilibꝰ vt in his q̃ in actu plura sunt ⁊ numerant̃: que quidẽ in pluralitate agũtur ꝑm veritatẽ earũdem multiplicandã ꝑm discretionem ascensionũ. Discretio em̃ vnitatis facit numerũ ⁊ taliter nõ in habitu. Ibi em̃ actu plura sunt que nõ multiplicantur ꝑm vnã vnitatis assumptionẽ. Unde q̃uis simplr̃ nihil inuenias ꝙ totuꝫ possit distribui partibus: vt vnũ eo ꝙ in infinitũ excrescit vnitas cũ appositione. Et q̃uis etiã cõcederemus ꝙ q̃titas q̃dã ⁊ relatio in pluribꝰ cõsistit nõ tñ oĩs q̃titas ⁊ relatio talis est ꝙ semꝑ sit in pluribꝰ ꝯtinua q̃titas nõ est in pluribus: nec em̃ oĩs relatio. Idem em̃ refert̃ ad id qđ est idẽ ⁊ pater ad filiũ ⁊ nõ in pluribꝰ cõsistit simul in actu ex seinuicẽ existentibꝰ. habitꝰ aũt talis est oĩs qui semper cõsistit in pluribꝰ seinuicẽ cõplectentibꝰ. Cõsistit em̃ in corpore et his que circa corpus sunt q̃ nec idẽ supponũt ex quo causent̃ vt ea q̃ sunt ad aliquid: nec etiam multiplicantur ex vnius ⁊ eiusdẽ materiali vnitate. hoc autem manifestũ est ex eo ꝙ oĩs habitus consistens in corpore habenti ⁊ in his que circa corpora sunt: ⁊ hoc ꝙ sit in pluribꝰ vnã vnitatẽ habentia nec super vnã fundata. habitus nomẽ sortitur ⁊ nulli alij predicamẽto sic conuenit esse in pluribus. omnis enim adiacẽtia mutua corporis et eorũ que intra corpus sunt habitus nomen sortitur propter id quod proprium est habitus et vere

UVA. BHSC. IyR_118_1

propriũ adiacentia corporis et eorũ que circa corpus existũt ꝑm eã que partiũ est diuisionẽ vere qđ circa corpus existit multas hꝫ diuisiones nõ tm̃ materiales: sed etiã vt formales est ꝑm armationẽ: vestitionẽ: bellationẽ: ornationẽ: ⁊ ludũ qui habitu ꝓferꝛ. In oibus em̃ his ꝓprius est habitꝰ i pluribꝰ existere q̃ ad vnitatẽ nullã pñt reduci: ⁊ hoc nõ cõuenit alicui p̃dicamẽto. nõ em̃ ipsum habitꝰ a pluribꝰ trahit rõnẽ ad habẽtẽ. s. qđ ab eo habeꝛ: ⁊ lꝫ hñs multipliceꝛ nõ ꝑm subiectũ: tñ ꝑm formas ⁊ officia multiplicaꝛ: vt aliud hꝫ coriariꝰ: et aliud pistor: ⁊ aliud hꝫ ciuis: ⁊ aliud iconomicus: ⁊ aliud politicꝰ q̃ gubernat ciuitates: ⁊ sic de alijs ꝓpter qđ hoc p̃dicamẽtũ semp in pluribꝰ q̃ in actu simul sunt ꝯsistit. ⁊ illud vere ꝓpriũ est qđ nulli cõuenit aliorũ: ita q. s. ꝑm plures potẽtias cõsideraꝛ habẽs ⁊ ꝑm has pluribꝰ indiget et plura hꝫ ad priorũ illarũ exigentiã ꝑm diuersitatẽ priorũ ipsius habitus ꝑm qđ se habet amictu vel armatione vel ornatu. nemo enim amicitur simplici vno nec armatur vno simplici: nec ornatur vno simplici ornamẽto: sed semper habens vult consistere in pluribus potentijs et habitus in pluralitate instrumentorum.

¶ Lectio. xxxiij.

¶ Dicitur autem habere multis modis. habere enim dicitur alterationem vt albedinem et nigredinem quãtitatem et longitudinem. Nihil enim aliud est dicere albedinem aut longitudinem habere q̃ album aut lõgum esse. Dicitur etiam vas aliquid habere vt modiꝰ triticũ qđ nihil aliud est habere q̃ cõtinere. Habere quoq; in membro dicimur. vt in digito annulũ qđ tantũdem est dicere quãtum est digitum in annulo esse. Dicitur vir vxorem habere: et recipere vxor virum. Hic autem insolitus est habẽdi modus: quo vir habetur vel haberi dicatur. Hoc autem habere nihil aliud est q̃ cohabitare. Quare modi habendi qui dici consueuerunt quinario numero terminãtur. Fortassis quidem essent alij modi habendi preter hos qui dicti sunt: sed si qui sunt diligẽs inquisitor inueniat. quidem de principijs hec dicta sufficiant. Reliqua vero in eo qđ de analecticis est querantur volumine. A

¶ habere aũt nõ est habitꝰ p̃dicamẽtũ q̃uis habitus habeꝛ: ⁊ hic oĩno distinguẽdi sunt modi habẽdi. Diciꝛ aũt habere multis modis sicut aliq̃s diciꝛ habere alterationẽ ⁊ affectionẽ ex alteratione relictã: vt albedinẽ vel nigredinẽ: qꝛ simul est modus habẽdi q̃titatẽ ꝑ modũ ad subiectũ sicut ⁊ qualitatẽ: propter hoc ad eũdẽ modũ reduciꝛ habere qualitatẽ ⁊ magnitudinẽ ⁊ lõgitudinẽ q. s. q̃titas sit mẽsura qualitatis cũ nihil aliud sit albedinẽ habere vel lõgitudinẽ vel latitudinẽ q̃ albũ esse vel longũ vel latũ: qꝛ cũ albedo sit forma corporalis ꝑ accidẽs distẽdiꝛ cũ quãtitate subiecti. ⁊ sic duo modi in p̃dicamẽtis determinati hr̃e hic reducunꝛ ad vnũ. scđo etiã mõ đꝛ habere sicut vas đꝛ habere aliq̃d: ⁊ q̃uis hoc multipliciter sit in liquidis ⁊ aridis: ⁊ in alijs hmõi. tñ in cõi vna tm̃ est habitudo hñtis ab habitũ: sicut modius đꝛ habere granũ vel lagena. vinum enim hmõi nihil aliud est habere q̃ continere: ⁊ nihil aliud haberi q̃ ꝯtineri. habere em̃ tertio mõ đꝛ ꝑm partẽ ⁊ nõ ꝑm totũ: q̃uis habitꝰ ad totiꝰ decorẽ referꝛ sicut in mẽbro. U. g. in digito aũt hr̃e dicimur vel in frõte vel in pede ornatũ vel in aure. hec em̃ oĩa reducunꝛ ad vnũ cõem modũ. cũ em̃ dicimur in digito habere annulũ tãtũdẽ valet ac si digitꝰ in annulo sit et habeaꝛ: ⁊ quasi etiã mẽbrũ organicũ ad vsum totiꝰ habeꝛ ad eundẽ modũ reducitur habere mẽbruꝫ. Diciꝛ aũt hr̃e quarto mõ. vt vxorẽ. hic tñ insolitus est B

UVA. BHSC. IyR_118_1

habēdi modus: vt in predicamētis dictū est: vt qō habeā habēs est vt habere dicatur: ⁊ hoc quidē habere nihil aliud est ꝙ cohabitare. Si ergo primꝰ modus in duobꝰ diuidat: vt in p̄dicamētis dictū est: tūc modi habere qui magis et cōiter dici ꝙsueuerūt quinario numero terminant. si autē ꝑ vno mō ponantur duo qui predicti sunt: tūc subintelligitur modus q̄ oibus manifestus est: sicut habere possessionē: ⁊ iterū sunt quinq; vel ex priorib⁹ relinquit modus qui est habitꝰ prout est predicamentū vt modi habēdi ꝓpter hos qui dicti sunt numerati: ⁊ hos inuenīēdo relinq; nimꝰ diligētie legētis. in predicamētis septē positi sūt. hic aūt quinq; q̄ magis cōpetūt sex principijs q̄ sunt, determinata. principia em̄ actus sunt ⁊ operationē habēt ad subiectū: ⁊ de hoc cōgruit mō primo. principiū em̄ fluidū ens ⁊ dispersum est: ⁊ de assistētib⁹ plus ꝙ inherentib⁹: et ad hoc facit modus tertius. principiū em̄ plus etiā assistit ꝙ insit: ⁊ sic quodam modo cohabitat: ⁊ ad hoc facit modus quartus: ꝙsequēs aūt modus ꝑm veram intentionē est: qui est circūdans extrinsecus: ⁊ ad hoc facit modus quintus. Alijs aūt modi q̄ sunt vt totū hz partē vel hmōi nō hic ponunt: q⁊ hoc mō non est accūs in subiecto sicut q̄dā pars: ⁊ nō ad principiorū habitum iste modus nullā hz positionē: que aūt notāda sunt ad materiā q̄ de habere in predicamētis dicta sunt: q. s. habēs in oi genere habēdi est principiū eius qō habeā. hic aūt nisi accūs extrinsecus assistētis est qō habetur: ⁊ hoc pōt cōsiderari ꝑm se: vel ꝑm essentiā. vel ꝑm modū assistēdi substātie. si primo cū esse eiusdē sit iesse. sic accipitur modus primus. si aūt cum essentia cōsistere cū essentia fluida et dispersa: ⁊ quo ad hoc sumitur modus. s. q̄ ꝓtinetur in subiecto nō fluat ⁊ dispgat: si aūt modus habēdi inherēdi cōsiderē: tūc duplr cōsiderā. s. ex̄tum ad causam ⁊ ex̄tum ad effectum: tūc duob⁹ modis ꝙsiderā. s. ꝑm id qō est: ⁊ sic est modus ꝓprius q̄ ex habitis relinquit. si aūt cōsiderenē ꝑm q̄ ineſt: tunc est similis modus insolitus: qui nō est nisi quodāmodo cohabitare: sicut vxor viro. hec igit̄ de sex principijs que in predicamētorū scientia dimissa sunt. ¶Si qua enim alia sunt et aliqua principia sunt scientiarum et demonstrationum in eo libro: qui de analecticis posterioribus est: determinari habent et, ibi requirantur: siqua autem alia omissa sunt: vel libro predicamentorū dicta sunt: vel magis ꝓpria sunt primo phīsico. et in quinto prime philosophie libro habent determinari: vbi distinguitur quotiens dicitur vnūquodq; quod est pars vel species entis.

¶Lectio. xxxiiij.

A ¶Dicit aūt magis ⁊ minus suscipere tripl̄r. Aliūt em̄ quidā ꝑm crementū vel diminutionē eorū q̄ suscipiūt subiectorū. Aliter aūt ⁊ alij ipsa quidē que suscipiuntur in suscipiente diminui ⁊ crescere annunciūt. Alij aūt ꝑm vtrūq; amborū diminutionē ⁊ augmentationem. A primis itaq; inchoātes que eorū rata sit ac firma sniā: manifestabo. Siquis vero primā ⁊ secundā destruxerit: vtiq; ⁊ tertiā destruit: que ex vtraq; cōficitur cōiunctione. Nō ergo ꝑm suscipiētiū ipsorum crementum vel decremētum: cū magis vel minus aliqua dicantur. Nulla em̄ rō obutaret dicēti hoiem ⁊ aīal ⁊ substantiā: ⁊ cetera cōsimilia. cū magis et minus dici: ꝓcedētib⁹ nobis ꝑm subiecti intēsionē ⁊ remissionē quālibet cū magis ⁊ minus dici. Amplius aūt equus quidē ⁊ augmēti ⁊ diminutionis motū frequēter sustinet. Dicit em̄ equus minor vel maior lapide quodā q̄ nūq; intēsionē ⁊ remissionē

UVA. BHSC. IyR_118_1

passus est. Mons etenim alio monte maior dr: cū neuter crescat vel decrescat. Amplius aūt margarita albior quidē equo dr cui pedem albū cōtingit habere. Hoc aūt nō est: q equus quidem in essentia a margarita superatur q̄ colligit igit vel margaritā q̄dē albiorē equo p̄ficiari: p̄m magnitudinē subiecti vel paruitatē: vel nō verū albiorem equo margaritā esse: vel nihil oīno magis vel minus dicī scd̄m subiectorū magnitudinē vel paruitatē: neq; p̄m crementū vel diminutionē. Hoc aūt palā est q̄m p̄m magnitudinē subiecti: margarita albior equo nō dr. Cū margaritā albiorē equo esse nō falsum est. Relinquit ergo nihil p̄m magnitudinē subiecti amplius vel minus dici: sic aūt neq; p̄m paruitatē. Amplius aūt neq; p̄m ea q̄ inficiunt. Si ei p̄m magnitudinē albedinis vel alicui⁹ cetero⁹ dr aliq̄d albius aliquo vel p̄m paruitatē minus albū: vel q̄olibet alr vtiq; et magis albus equus: vel hō vel quodlibet aliud albi⁹ margarita dicet. Etem̄ maior albedinis q̄titas equo accidit q̄ margarite. Amplius aūt magis et minus alterū altero dr: nō p̄m subiecti neq; cremētū accūtis. Q̄m autē nō p̄m subiecti cremētū vel magnitudinē aliud paruius alio dicatur manifestū est: neq; ergo p̄m ipsius accūtis ampliorē quātitatem: et em̄ q̄titas vltra subiectū p̄dī nō pōt: q̄m terminus q̄titatis est corpus. Paruitas aūt q̄titati supponit. quare vltra paruū quidem subiectū paruitas ipsa nō porrigit. Quāto igit subiectū paruus effici: tāto paruius q̄titas minorat. Patet itaq; nihil p̄m magis et minus predicari: neq; p̄m subiecti solum augmentum vel diminutionē neq; p̄m accidentis: quare neq; p̄m vtrūq;.

¶Quia vero in hac scia circa formis accidētibus in gñe: et de principijs que in pluribus forme sunt assistētes: q̄ p̄m singula locuti sumus. Formis aūt accidentalibus quibusdā conuenit magis et minus suscipere. ideo bene se hz de magis et minus determinare: vt eoꝝ q̄ dicta sunt in predicamentis: et hec facilior sit doctrina de cōtrarietate et oppōne q̄ cā est eius: qō est magis et minus suscipere in predicamētis satis determinatū est: sicut aūt dicit Boe. vel Alexand. affirmās q tres apud antiquos de magis et minus suscepte opiniones. Eorū quidē vna qui dicebāt: q in oi in quo inuenit magis et minus inuenit aliqua materia: cui⁹ q̄titas vt dicūt ex indiuisibilib⁹ cōsistit: vbi plura simul in vno cōuenīūt: id dicūt intēdit et vbi pauciora sunt illud dicūt remitti: et ō albissima sunt in quibus plura indiuisibilia cōcurrūt albedinis. remitti aūt vbi conueniunt pauciora. Et hec quidē opinio vt dicit Boe. fuit Platonis. videt aūt ab antiquo Anaxagorē deriuata. Qui dixit simile simili generari. et oia esse in oibus: sed latere: et ō etiā intendi et remitti quodcūq; p̄m plus et minus appareret de ipso hmōi intelligendū hmōi sit. ¶Secūdi dixerūt q̄ forme neq; crescūt neq; decrescūt. nec intenduntur neq; remittunt: sed potius sumūt subiectorum crementa vel decrementa: qō est in partibus bene digestis puris: minus crescit. et qō tales ad augmentum recipit: hoc intenditur ab albedine: et qō tales partes ad augmentum sui non recipit hoc remittitur. ¶Tertij vero dicebant non omnibus formis fieri intensiones et remissiones: sed in his q̄ mixte sunt: et ideo dicūt certissima sciarum vel artium vel virtutum non intendi vel remitti sicut est grammatica perfecta vel iustitia: sed medio modo perfecte

UVA. BHSC. IyR_118_1

habitus intendi: sicut de dispõne fit habitus medietas. Iste ergo fuerunt opiniones de magis ⁊ minus antiquoꝝ. ⁊ ad harũ imitationem opinionũ dixerũt etiã posteri q̃ de magis suscipere tripliciter aiũt quidã: q̃ que magis ⁊ minus suscipiũt: suscipiunt magis et minus ſm eoꝝ subiectorũ augmentũ: que substãtie dñr magis ⁊ minus suscipere: ⁊ hoc est iuxta modũ scõm: qui dictus est in opinionib⁹ antiquoꝝ: ⁊ hoc est intelligendũ sicut ante est expositũ. aliter aũt et aliꝫ dicũt: q̃ ipse forme in subiecto suscipiunt in ipso quidẽ suscipiẽte subiecto: sed seipsas minime crescere: non crescente vel diminuẽte subiecto. et hec opinio sumpta est iuxta primã Platonis ⁊ Anaxagore opinionẽ. ⁊ hoc maxime dicebãt in qualitatibus incorporeis: vt scia ⁊ virtute: q̃ dono deorum esse dicebãt: et in his primo data pro scõo addita auget: et hãc esse intẽsionez et remissionẽ. Aliꝫ aũt vidẽtes intẽdi multas qualitates ex causis mutãtibus dicebãt subiectũ intensionẽ ⁊ remissionẽ: ⁊ magis ⁊ min⁹ fieri ſm vtrũq̃ istorũ: vt quidã asserũt ſm subiecti cremẽtum ⁊ decrementũ: ⁊ illã superius inductam opinionẽ conant̃ imitari: q̃ motus aliq̃s ⁊ subiecti est ⁊ forme q̃ in subiecti subiecto quidẽ vt ei⁹ qõ mouet. Forme aũt vt eius qõ accipit vel accipitur in motu. ¶ Inchoantes a primis dicim⁹ igitur manifestare q̃ istarũ sniarum rata sit in veritate: ⁊ firma argumẽtationis cõfirmatione. Sic em̃. melius sciemus qõ verũ sit de istis. hoc tñ presciendũ q̃ siquis primã ⁊ scõam destruxerit opinionẽ: tũc etiã destructa est tertia opinio. q̃ ⁊ nihil est nisi duarũ prime scz et scõe cõunctio vel cõpositio. Dico ergo q̃ non dñr forme vel cum magis et minus dici siue intensione ⁊ remissione qõ est valde incõueniẽs: q̃ substantia nõ recipit nec magis nec minus: vt in predicamẽtis dictũ est. hec enim frequẽter in partib⁹ substantie incremẽtum ⁊ diminutionẽ recipiũt. Ampli⁹ aũt equus ⁊ alia alia: ⁊ augmẽti et diminutionis motus frequenter sustinent. et lapis quidẽ non suscipit augmẽtum vel decremẽtum: nisi numeri. ⁊ tunc dicit equus maior vel minor lapide q̃ nũq̃ accipit augmentum. et hoc mõ fieret si ſm hoc fieret intẽsio q̃ ſm corporũ duorũ adinuicẽ nõ est in eo: nisi qõ nõ est in ambobus. Et ideo si intensiue diceretur equus maior lapide oporteret ſm eãdem rationẽ accipere magnitudinẽ: qõ falsum est. hoc igitur falsum est q̃ subiecti crementum aliquid recipiat intẽsionẽ ⁊ remissionẽ vel magis et minus. Adhuc aũt mons vnus alio monte maior ⁊ minor dr̃ cum neuter per augmentum vel decrementũ crescat vel decrescat. Amplius quidẽ margarita albior equo dr̃ qui tñ pedem album hz̃ qui est maior q̃ margarita. hoc aũtẽ nõ ideo dr̃ q̃ in quãtitate essentie vel in subiecto equus a margarita superetur: cũ etiã pes maior est q̃ tota margarita: sed q̃ magarite albedo plus cãdet q̃ albedo equi vel pedis equi. Ex his aũt opz colligi per rationez q̃ vel pnũciet q̃ margarita equo albior sit q̃ q̃ vincat equũ in magnitudine subiecti: quod falsum est: cũ econuerso equus quãtitate subiecti vincat margaritã. Uel dicat q̃ non est verum: q̃ margarita sit albior equo: qõ est contra sensum. vel dicat q̃ nihil oino dicat cũ magis et minus: siue ſm intensionem et remissionem ſm magnitudinẽ subiectorũ vel paruitatẽ: neq̃ ſm crementũ vel decrementum. Et hoc est verum. palam em̃ ſm magnitudinem subiecti margarita non dr̃ albior q̃ equus: ⁊ tñ nõ est falsum q̃ margarita sit albior equo. Relinquit igit q̃ nihil dr̃ ſm magis et minus ſm subiecti magnitudinẽ vel paruitatẽ. et constat primã opinionẽ falsam et nõ verã causam eius: qõ est magis ⁊ minus assignasse. Amplius aũt nec scõa opinio vera est: non em̃ magis põt dici ⁊ minus ſm quãtitatem ⁊ qualitatẽ que inficiũt subiectũ vel afficiũt. Si em̃ ſm magnitudinẽ albedinis vel alicuius accidẽtis exteriorũ q̃ forme sunt corporales ⁊ in maiori maiores: ⁊ in minori minores aliquis diceretur albior alio: vel propter paruitatem albedinis diceretur minus albus ipso alter eo: vel quomodolibet alteri

UVA. BHSC. IyR_118_1

libet alteri diceret ꝑm cōparationē forme. sic proculdubio diceret hō vel equꝰ vel aliq̄d aliud album magnū magis albū vel albius q̄ margarita. accidit. n. maior quātitas albedinis equo q̄ margarite. Ampliꝰ magis ⁊ minꝰ dr̄ alterꝝ altero nō ꝑz subiecti vel ꝑm accn̄tis decrementū: vel qd̄ maius ⁊ paruius dr̄ in formis ꝑm intensionē ⁊ remissionē. q̄. n. nō ꝑm subiecti cremētū vel decrementū vel magnitudinē vel paruitatē aliq̄d alio magis vel minꝰ dicat̄. manifestū est in his q̄ dicta sunt. Pōt etiā patere ex dictis q̄ vnū nō magis ⁊ minꝰ ad aliud ꝑꝑ ampliorē accn̄tis q̄titatē vt forma tpalis hz in subiecto: quātitās. n. forme corpalis vltra subiectū protēdi nō pōt: qr tunc accidēs nō esset in subiecto: qd̄ est impoſe: qd̄ ptz in quātitate: que tn̄ vr̄ esse per se magis q̄ aliqd̄ aliud aliorū accidentiū ⁊ illa nō pōt. ergo nulla alia forma accn̄talis. q̄ aūt quātitas sine subiecto nō sit hoc ptz ex hoc: qr terminꝰ quātitatis est corpꝰ cui inest quātitas: ita q̄ de quātitate nihil inuenit̄ extra corpꝰ quātū: qd̄ ptz ex hoc q̄ quātū magnū vel paruū est. paruitas aūt quātitatis tota supponit̄ in paruo corpore. Et vltra subiectū paruū nihil dicit paruitatē porrigit̄: quāto igitur subiectū qd̄ est suda quāta paruiꝰ efficit̄: tāto ēt ꝑuitas quātitatis q̄ in subiecto est minorat̄. ptz itaq̄ q̄ nihil cū ⁊ magis ⁊ minꝰ predicat̄ neq̄ ꝑm subiecti vel accidētis solū augmētū vel diminutionem: ꝓpter qd̄ concluditur q̄ neq̄ magis neq̄ minus fit ꝑm vtrūq̄ istorum modorum simul sicut tertia dixit opinio.

¶ Lectio. xxxv.

¶ Opz igitur alia inuenire que cū magis ⁊ minus dicātur. huiusmodi vero sunt ea que sunt in voce eorum que adueniunt: ⁊ non ꝑm subiecti vel mobilis crementum vel diminutionem. Sed qm̄ eorum que sunt in voce impositioni propinquiora sunt siue ad eadem remotiora sunt. de his etenim cū magis dicunt̄ que ꝓximiora sunt ei que in ipsa voce est impositioni: cū minus aūt de his que remotiora cōsistunt vt album quidez illud in quo pura albedo est: quāto igitur ad vocis impositionē accedēs priori inficitur albedine tāto ⁊ cādidior assignabitur. Et paruum quidem dicitur quod alijs comparatum stature diminutione ⁊ quātitate vincitur. Quicquid igitur est quod in quantitatis mensura superatur id continuo paruius pronunciatur. similiter autem de alijs. A

¶ Reprobatis igitur opinionibus vt refutatis tanq̄ nō veram causam inuenire oportet de his que cum magis ⁊ minus dicuntur ꝑm intensionez ⁊ remissionem. huiusmodi vero que vtilia sunt ea que sunt in voce sine nomine imposito illi forme que dicitur cum magis ⁊ minus. forme enim adueniunt substantie ⁊ accidentales sunt nobis proprijs designantur: tunc magis ⁊ minus non contingit illis formis ꝑm augmentum subiecti mobilis vel diminutionez: sed potius ꝑm impositionem nominum illorum que in voce sunt illarum formarū significatiua. Omnis eniz impositio nominis est a forma. ⁊ ideo nomen significat positiuam formam: vt album primum significat albedine coloratum. vnde quecunq̄ priori ⁊ principali nominis impositioni significatione propinquiora sunt magis simplicitatem ⁊ veritatem illius attingunt: ⁊ illa cum magis dicuntur ⁊ minus. cum minus autem forma illa predicari de his que primaria nominis impositione remotiora sunt: vt album quodcunq̄ magis est quod nomine significante quod albuz est similitudine propinquius est. minꝰ autem quod talis nature dissimilius est. album autem simpliciter dicit̄ in quo est pura albedo: quanto igitur ad vocis primam ⁊ nominis impositionē ali- B

UVA. BHSC. IyR_118_1

quod accidens puriori albedine inficitur vel afficitur: tanto etiã candidius ⁊ albius esse pronunciatur ⁊ iudicatur vel assignabitur: ⁊ hoc quidem in omnibus formis aduenientibus substantie: que cũ magis ⁊ minus dicuntur: quantitas aũt que cũ magis ⁊ minus non dicitur excipitur ab hac: qꝛ paruius ꝑm quantitatẽ esse dicit̃ id qđ aliis ꝑm quãtitatem stature cõparatũ ipsis in quãtitate dicitur. quicquid igitur est quod quantitatis mẽsura superat̃ id continuo paruius pronunciatur ꝑm quãtitatis in corpore ⁊ quantitate decrementũ: ⁊ similiter est in aliis ꝑm quãtitatẽ cõparatis: siue ꝑm longitudinẽ: siue ꝑz latitudinẽ: siue ꝑm profunditatẽ. In oibus aũt aliis que intensionem ⁊ remissionẽ habent est intensio ⁊ remissio ꝑm accessum vel recessum ad veram nois impositionem: vt paulo ante dictũ est. ¶ Sciendũ aũt multos esse modos intensionis ⁊ remissionis. Et ideo notandũ ꝙ quecũq; adinuicẽ comparantur ꝑm magis ⁊ minus cõparantur ꝑz ꝙ est vnũ aliquo modo: aut genere: aut specie: aut analogia: siue proportione. Unũ quidẽ specie vt album quidem ĩ quo vnum albius est q̃ reliquum. vnum autem analogia ad vnũ sicut intellectuale. vnum enim intellectualius est alio: sicut intelligentia per essentiam est intelligentior q̃ intelligentia per adeptionem intellectus. intellectualius ⁊ rationabilius est id quod per causam est rationabile q̃ id quod participando dicitur rõnale: vt dicit Aristo. in. 4. ethico. Sic igitur opz vnũ semper eẽ vnitate ꝑm analogiã que cõparant̃ adinuicẽ ꝑm magis ⁊ minus. sed ea que sunt vnũ genere vel specie comparant̃ ꝑz vnã formã que est in illis. que autẽ sunt vnũ ꝑm analogiã nõ habent quidem vnam formam: sed per formam dictam ꝑm prius ⁊ posterius comparantur ꝑm magis ⁊ minus ad vnũ actum qui est intelligere in intellectualibus: vel rationari in rationabilibus. Comparatio em̃ fit etiam ꝑm duo non in genere dicatur. s. ꝑm purius ⁊ minus purũ participare formã simpliciter vel participare formã simpliciter ꝑm cõparationẽ ad actũ ⁊ primo quidẽ modo intensio ꝑm accessum ad verã nois impositionẽ. et hoc idem est qđ ꝑm recessum a contrarij permixtione. sicut dicit̃ album albius Aut fit ad actus expeditionem: ⁊ hoc modo intensio fit ꝑm ꝙ subiectuz magis sit expositum ad actũ: ⁊ ꝑm hoc solũ ꝑm subiecti dispositionem fit intensio vl̃ remissio. his igitur modis cum fiat intensio ꝑm omnem modum simul dicendo fit intensio vel remissio ꝑm hoc ꝙ res in qua est intensio fit in effectu vel ĩ forma accidentis ad veram nominis impositionem: qꝛ ĩpositio nominis nominat formam que sine impedimento expedita sunt ad agendum illius forme proprium actum ⁊ effectum. Fit autem comparatio ad veram positionem duobus modis scilicet scđm recessum quidem a contrario in his que non habent ꝙ accidant. vel ꝑm recessum a contrario: ⁊ ꝑm vtrũq; istorum simul. scđm recessum quidem a contrario eo ꝙ non habet sicut bonum melius. Non em̃ bonum vere habet contrarium sed priuatiue oppositum. Si enim haberet cõtrarium: tunc esset illud in aliquo termino in quo esset status. nihil summum est malum: aut est quo fit status mali scđm recessum: aut econtrario fit status mali: secundũ recessum aũt a contrario comparatur scđm magis ⁊ min⁹. s. malus peior pessimus. non enim aliquid est in mali termino ad quod ista cõparantur: sed secundũ recessum ab optimo talem accipiunt comparationem: secundum autem istorum simul est comparatio in qualitatibus accidẽtis: siue sit per se actiue ⁊ passiue: siue scđm suas causas: vt calidi⁹ ⁊ frigidi⁹: hũidius ⁊ siccius: albi⁹ ⁊ nigri⁹: ⁊ huiusmodi in saporib⁹ ⁊ odorib⁹. Et hec em̃ omnia simul in saporib⁹ ⁊ odorib⁹ scđm recessum a contrario ⁊ scđm accessum ad veram nominis impositionem tractantur. Comparatur enim in talibus omnibus recessus a contrario secundum eundem modum sit accessus ad veram nominis impositionem.

¶ documẽtũ notabile.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Dubitabit aũt aliq̃s quare cũ hec quidẽ cũ magis ⁊ min⁹ dicantur: substãtie ꝟo minime: hoc aũt ꝯtingit: qm̃ substantiarũ impositio quidẽ in termino est vltra quẽ trãsgredi impossibile est. Additur aũt ⁊ de accñtib⁹ quibusdã q̃ sine magis ⁊ min⁹ dicunt̃: vt quadrãgulus ⁊ triangul⁹ ⁊ sil̃ia. Nõ em̃ triangul⁹ magis vn⁹ altero dicitur. Contingit aũt qm̃ in substantiarũ q̃dẽ designatione accipitur. Etei quadrãgul⁹ quãtitas nũcupat̃ ⁊ corp⁹ quadrangulatũ: vel eadẽ q̃ in superioribus est rõ hec vetat. Qm̃ aũt hmõi impositio in termino facta est: vltra quẽ transgredi non lz: quẽadmodũ ĩ superlatiuis Etem̃ albissimus vel nigerrimus ⁊ huiusmodi siue amplius sunt: ⁊ minus: eo ꝙ huiusmodi impositio in termino est vltra quez porrigi impossibile est: ⁊ citra permanere. Possibile enim si cõtingit nullum sequitur impol̃e: quapropter si oẽs puncti cõponant̃ nullam faciũt magnitudinẽ. Quoniã pũctus pũcto additus nihil auget.

¶ Dubitabit aũt aliq̃s quãobrẽ quedã cũ magis ⁊ minus dicunt̃ ⁊ cõparant̃ sicut quedã qualitates: ⁊ q̃dã alia vt actio ⁊ passio: ⁊ quidã habit⁹. sb̃e ꝟo minime. qꝛ sb̃a scd̃m totũ suũ gen⁹ nec magis nec min⁹ suscipit. hoc aũt contigit qꝛ substantiarũ noĩa oĩa in termino imponunt̃ vltra quẽ transire impossibile est. forma enim sb̃e que in ipso noĩe significat̃ vt act⁹ materie est q̃ totam imꝑfectionẽ terminat mãe. ⁊ ideo ꝙ totam terminat termin⁹ est in ipsa forma: et nihil manet de mã qd̃ interminatũ potest esse: et ideo magis habere non põt. ꝓpterea acceptio ipsa etiaz ipsi⁹ forme in momẽto et magis finis mot⁹ q̃ mutatio. forma aũt accñtalis sb̃e aduenit iã existenti et non terminat potentiam sb̃ti vt nõ sit susceptibile magis ⁊ min⁹ scd̃m ꝙ ei⁹ qd̃ est magis ⁊ minus est susceptibilis. ⁊ ideo forma accñtalis cõparat̃ semper ꝟm magis ⁊ minus. Sicut aũt in substantijs est ꝙ impositio eorũ in termino est: ita est de quibusdaz accidentibus. que ideo sine magis et minus dicuntur. qꝛ in termino est eorũ impositio. vt in quarta specie qualitatis quadrangulũ: ⁊ triangulũ: ⁊ sil̃ia. non em̃ dicit̃ vnum altero magis ⁊ min⁹: eo ꝙ ꝟm horũ ꝙ figure noĩa sunt in quo est noĩm impositio: cõuenit tñ vnũ esse quadrangulari⁹ altero: sed hoc non ꝟm ꝙ sunt noĩa figurarũ: sz ꝟm ꝙ denoĩatiuũ ⁊ designatiuũ est substantiaꝝ: qꝛ quadrangulatũ totũ dicit̃ ⁊ quadrangulũ qualitas nũcupat̃ q̃ est forma vel circa aliquid constans figura: sed cũ dicitur quadrangulũ est figura vel qualitas spẽs recipit sui gñis predicamentũ: dicit̃ etiã corp⁹ quadrangulum quadrangulariter: ⁊ hoc dr̃ per denoĩationẽ ⁊ ꝟm sb̃ti dispõnẽ maiorẽ vel minorẽ. vnde quadrangula alteratio est in his accidentib⁹ que nõ recipiũt cõparationẽ. eadem ratio vetat ⁊ impedit que dicta sunt superius est: qꝛ si impositio huiusmodi nominũ in termino facta est vltra quem transgredi nõ licet. quadrangulũ em̃ ⁊ quadratũ non nisi tm̃ positis lateribus ⁊ angulis formatur equalibus: ⁊ hoc est nisi vno ⁊ eodẽ modo: quo. s. minus vel plus habeat: nec triangulum quadratum: nec quadrangulum esse dici potest. ⁊ similiter ẽ in alijs accidentibus que comparationem cum magis ⁊ min⁹ habere nõ pñt et ideo non comparantur cum magis ⁊ minus huiusmodi autem signum est. ꝙ etiam in his que comparantur si quid comparationem notatur in termino excessu huius vlterius comparari non potest. sicut est videre in superlatiuis. Albissimus et nigerrimus: et omnia scilicet que secundum superabundantiam dicuntur vni soli conueniunt et sine magis et minus dicuntur. impositio em̃ superlatiuorum cũ sit in termino vltra quem terminũ: qꝛ indiuisi

UVA. BHSC. IyR_118_1

bilis est: porrigitur vlterius in aliquid ꝑm magis id in quo est cõparatio ꝓticipans impossibile est. falso eñ ⁊ nõ impossibili posito nullũ sequit impossibile. vñ si impossibile esset istud qõ est in termino porrigitur vlterius in aliqd ciusdẽ nature ꝑm magis participat: quod ex hoc sequeretur esset falsum ⁊ nõ impossibile est. Est aũt terminus ois indiuisibilis. Sic ergo id qõ est in termino vlterius porrigitur: porrigitur vt diuisibile: sed per indiuisibile nihil additur ⁊ nihil intenditur ꝑm magis ⁊ minus: qz si oẽs puncti cõponant nullã magnitudinẽ faciunt eo q punctus puncto cõponit nihil auget. ⁊ punctus a puncto dẽpt nihil diminuit. ⁊ sic cũ termin⁹ alicui⁹ vel dicit porrigi nil augget de forma vel minuit: qz terminus est indiuisibilis: cui nec addi: nec diminui põt. Et hec igitur cã est intensionis ⁊ remissionis.

Lectio. xxxvij.

Est enim generatio simplex ⁊ corruptio non congregatione nec segregatione athomorum: sed quando transmutatur ex aere specificato in hoc totum. In subiecto enim duo sunt quorum hec quidem est species ꝑm rationem: hec autem ꝑm materiam: quãdo igitur in his duobus est transmutatio generatio ⁊ corruptio erit simpliciter ꝑm veritatem. Dicitur autem simpliciter generari in his magis hoc aliqd ⁊ species: sed magis q̃ terra musicus homo corruptus est homo: musicus generatus est homo manet idem siquidez in his passio nõ esset: ꝑm se musica ⁊ immusica. his quidem generatio esset: his autẽ corruptio. Ideo hominis quidem he passiones: hominis autez musici ⁊ imusici gñatio q̃dã ⁊ corruptio. Hũc autẽ est hois hec passio mouẽtis musica ⁊ imusica. Iõq alteratio talis ẽ. Est aũt yle materie q̃dem subiectum generationis ⁊ corruptiõis propue susceptibile. Sz q̃ quare dicens non dicit generari simpliciter sed quod generari disciplinatum: hec determinata sunt in predicamentis. hec autem hoc aliquid significant substantiam hec autem quale. hec autem quantum. Quecunq igitur non substantiam significant non dicunt simpliciter sed ꝑm aliquid generari. Est autez quod inest secundũ naturam moueri vt ignis.

B Adscendũ aũt q magis ⁊ minus non est cuius in ipso est modo: sed scire distõnem generis ab altera generatione: que causa est ei⁹ qõ est cũ magis ⁊ minus. Dicimus igitur q est gñatio simplr in sba: ⁊ etiã corruptio simplr: sed generatio simpliciter indiuisibiliũ ex quib⁹ fiant accidentia q̃ magis ⁊ minus suscipiant: nec etiã corruptio in talibus fit segregatione athomorũ ex q̃bus causetur remissio intensor: sicut dicebant Democritus ⁊ Leucipp⁹: q̃ formas accidentales ꝑm sbam intendi ⁊ remitti dicebãt: ⁊ generari ⁊ corrũpi cõgregatione ⁊ segregatione athomorũ. ⁊ sic dicebant intendi cũ procedit ad cẽ remitti aut q̃ recedit ab esse forme. ⁊ hoc dicebant athomorũ cõgregatione ⁊ segregatione. q̃nis nõ sic fiat intensio ⁊ remissio: nec etiã gñatio ⁊ corruptio. Sed poti⁹ gñatio ⁊ corruptio q̃ totũ cõponit ex mã ⁊ forma trãsmutat totũ

UVA. BHSC. IyR_118_1

in totū:sicut est videre in aere specificato:hoc est per formā q̄ est spēs determinata.qñ igitur totū cōpositū transmutatur in aliud cōpositū sicut aer ꝟm speciē ⁊ mām in aquā:tūc est generatio simpliciter.q̄uis em̄ mā ꝟm ꝙ est mā vel sb̄a quedā non imitet̄:vt dicit Arist.in fine primi physi.tñ ꝟm ꝙ ipsa stās mō sub hac forma mutat̄:qꝛ efficit̄ sub alia.⁊ sic forma corrupti mutat̄ dū abijcit̄ mā aūt eiusdē corrupti mutatur dū transit ad aliā formā: ⁊ sic totū mutatur. in sb̄to em̄ qd̄ vt dicit Auicē.est ens in se cōpletū ⁊ ꝟm esse sb̄e factū sunt duo: quorū vnū est forma q̄ est spēs ꝟm rōnē:hoc est ꝟm quā accipit̄ esse in se cōpletū:⁊ ꝟm esse sb̄ale perfectū sunt duo:quorū vnū est forma q̄ est spēs ꝟm rōnem hoc est ꝟm quā accipit̄ diffō.Aliud aūt est ens ꝟm sb̄ti nām.sb̄m em̄ est qd̄ substat.sed qd̄ subsistendi nām non habet nisi ab eo qd̄ primū subsistit.⁊ hec est mā:qñ igitur in his duob⁹ sb̄alibus mō predicto est mā:tūc fit corruptio ⁊ generatio ꝟm veritatē ⁊ simpliciter.Uñ simplex gñatio dicit̄ duob⁹ modis.vno quidē mō ꝟm ꝙ simpl'r opponitur ad ꝟm quid:⁊ sic simpl'r gñatio dr̄ sb̄e:⁊ ꝟm quid gñatio dr̄ ꝟm accñs.Aut alio mō dr̄ simplex gñatio simplicis gñatio:nō quidē simpliciter simplicis:qꝛ hoc impol'e est ꝟm simplicis ꝟm qd̄ spūale respectu incorporati dicitur simplex:sicut ignis primo:⁊ aer scd̄o simpl'r dr̄ respectu aque ⁊ terre.⁊ hoc mō dr̄ simplex vl' simplex gñatio hui⁹ gñati ⁊ ignis:hoc est ꝙ est ignis est magis spūale ⁊ spēs ⁊ simplex q̄ terra:⁊ hoc mō gñatio simplex opponit̄ māli ⁊ cōposite.his ergo modis gñatio dr̄ simplex:ꝟm aūt ꝙ generatio simplex opponit̄ gñationi:sed prima sicut est gñatio:sicut dicim⁹ quādo de musico per musice obliuionē immusicū quod musicū corruptū est:⁊ hoc mō immusic⁹ est generat⁹ saluato sb̄to vno ⁊ eodē in vtroq̄: hoc em̄ ꝟm sb̄m manet idē:siquidē igit̄ in his musica est oppositū ei⁹ imusica:inter que est motus nō esset passio quātitatis ꝟm seipsam sed essent forme sb̄ales proculdubio i his quib⁹ esset gñatio simplex ⁊ sb̄alis:in alijs aūt corruptio esset.gñatio.n. quādo ex immusico fieret musicus.corruptio aūt quando ex musico fit imusicus:ideo aūt qꝛ hoc nō est:sed musica est quedā hois passio siue qualitas accidentalis.ideo hois musica generatio est generatio ⁊ nō simplex: ⁊ corruptio ad imusicū est corruptio q̄dā ⁊ nō simplex: nunc em̄ qꝛ hois manentis in sb̄to vno ⁊ eodē musica est passio ⁊ imusica sil'r.Ideo tales mot⁹ alterationis ⁊ non generationis ꝟm q̄d.hoc aūt ex hoc probat̄ ꝙ yle maxime est sb̄m generationis ⁊ corruptionis susceptibile siue subiectū alteratiōis quod subiectū nō est yle.sed poti⁹ sb̄a indiuidua cōposita ex mā ⁊ forma:siue yle ⁊ spē.⁊ qꝛ subiecta sunt diuersa:ideo etiā mutationes genere diuerse sunt.⁊ propter hoc discens musicā vel aliā sciam nō dr̄ generari simpl'r:sꝫ ꝟm q̄d generari dr̄:disciplinabiliter ei generat̄ ⁊ nō simpl'er.hic aūt q̄ de spēbus noīm dici videbant̄ ad intentionē logicā facientia satis determinata sunt in predicamentis.Dictū est em̄ ꝙ quedā significant hoc aliquid ⁊ sb̄am:quedā aūt significant quale in genere qualitatis.quecūq̄ igitur nō sb̄am:sed accidentia significant nō dicuntur in suis mutationibus simpl'r generari vel corrūpi aliqua ꝟm illa: sꝫ ꝟm quid vt dictū est:⁊ in his potest esse magis et minus ꝟm aliqua accidētiuꝫ genera:cū in his accidentibus in quibus non generatio sed alteratio est:aliquid inest quod inest secundū naturā.sicut igitur inest secundū naturā sursū moueri:⁊ sicut calidū inest igni et in his talibus mutatio qualitatis inducit sb̄e mutationē:et ideo in illis mutatio facit generationē q̄ simpliciter est generatio.sed hic generatio alterationi immixta et cōplementū illius generationis est finis alterationis.In oībus aūt alijs generationibus nō est generatio nisi secundū quid.¶Ad oīm aūt eoꝝ q̄ dicta sunt intelligentiā.Sciēdū ꝙ Gilbertus porretanus ꝓpter hoc ꝯpilauit sciam sex principioꝝ: qꝛ vidit ꝙ ea q̄ ad sb̄am referunt̄ vt accidētia duobus modis referunt̄ ad ipsam. quedā

UVA. BHSC. IyR_118_1

em̄ ipso noie dicunt aliquid qd̄ est sb̄ et nō substantiā. sicut qualitas q̄ ipso nomine dicit substātie dispōnē quātitas aūt que dicit ipso noie substantia sola modificata sensibus nunq̄ inuenitur in multis qualitatibus disponitur celū et elementa: et mixta in quantitatibus debitis descendunt: quedā aūt alia que ipso noie nihil dicunt in substantia: sed dicunt q̄ ipsa substantia aliquo modo ad aliquid se habet: et qr hoc nihil noie suo predicat substātie inherentes dicebant q̄ illa dicunt formas assistentes substātie: et quasi extrinsecus respiciētes substantiā ex quodā alio ad substantiā cōparate. et ideo harū formarū mutatio nec alterationē nec gn̄ationē simplr̄ inducit. sed tantū aliū modum ad aliquid se habendi. Est igitur generatio simpliciter subiecti qualitate que cōtrariū hz et magis et minus suscipit et est alteratio. In alijs autē neutrū simpliciter. sed mutatio in his aliū inducit modū se habendi ad aliquid: q̄ autē has formas dicit assistere et non inesse non intellexit q̄ nō essent accidentia: sz q̄ non esset accidens s̄m qd̄ accidens est id quod simpliciter est in alio vel sicut pars quedā: sic em̄ sunt accidentia quātitas qualitas. Sed dixit accidentia esse s̄m quod accidens est quocūq̄ mō ad substantiam: et sic relationes ad alia accidentia sunt: qr non dicunt nisi ad aliquid cōparationē et non dicunt aliquid qd̄ insit simpliciter propter quod has formas assistentes potiꝰ q̄ inherentes vocauit. Actio em̄ cōparatio est agentis ad patiēs: et passio cōparatio patientis ad agens. vbi cōparatio locati ad locū: et qn̄ cōparatio tēporalr̄ ad tp̄s vel dr̄iam tēporis. positio aūt cōparatio partiū ad totū et ad locū totiꝰ habitꝰ aūt cōparatio habentis ad circundans habitū. hoc igitur mō posuit formas assistentes. Et de his propter hoc q̄ alium modum habent predicationis. Compleuit scientiam sex principiorum.

¶ Gilberti porretani sex principiorum liber cum Alberti magni commētario feliciter explicitus est.

¶ Aristo. Srtagyrite Liber Primus Priorum Analecticorum feliciter occipit.

Caput Primum.

A Primum oportet dicere circa quid et de quo est intentio. Quoniam circa demonstrationem et de demonstratiua disciplina. Deinde determinare quid est ꝓpositio: et quid terminus: et quid syllogismus: et qualis perfectꝰ et qualis imperfectus. Postea vero quid in toto esse vel nō eē
B hoc in illo: et quid dicimus de omni aut de nullo predicari. Propositio igitur est oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo. hec autem aut vniuersalis: aut particularis: aut indefinita. Dico autem vniuersalem que aut omni aut nulli inesse. Particularem vero que alicui: aut non alicui: aut non omni inesse. Indefinita autem que in
C esse vel nō inesse significat sine vniuersali aut particulari: vt contrariorum eandē esse disciplinam: aut voluptatem non esse bonuz. Differt autem demonstratiua propositio a dialectica: quoniam demonstratiua quidem sumptio alterius partis contradictionis est: non ei interrogat sed sumit qui demonstrat. Dialectica vero interrogatio contradictionis est: nihil autem distabit vt fiat ex vtrisq̄ syllogismꝰ Nam et qui demonstrat et qui interrogat syllogizat sumens aliquid de aliquo esse vel non esse. Quare erit quidem syllogistica proposi-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tio: simpliciter quidem affirmatio vel negatio alicuius de aliquo vel alicuius ab aliquo ꝑm dictum modum. Demonstratiua vero si vera sit et per primas suppositiones sumpta: dialectica autem percunctā ti quidem interrogatio contradictionis. Syllogizanti autē sumptio apparētis et probabilis sicut in topicis dictum est. Quid ergo propositio: et quid differt syllogistica et demonstratiua et dialectica subtiliter quidem in sequentibus dicetur: ad presentem aūt vsum sufficienter nobis determinate sunt que nunc. ¶ Terminum autē voco in quē resoluitur propositio. vt predicatum ⁊ de quo predicatur: aut apposito aut separato esse vel non esse. ¶ Syllogismus autem est oratio in qua positis quibusdam aliud quid appositis ex necessitate cōtingit eo ꝙ hec sint. Dico autem eo ꝙ hec sint propter hoc cōtingere: propter hoc vero cōtingere nullius extrinsecus termini indigere vt fiat necessariū. ¶ Perfectū vero voco syllogismū nullius ali⁹ indigētē preter ea que assumpta sunt vt appareat necessari⁹. ¶ Imꝑfectū ꝟo q̄ īdiget aut vni⁹ pluriū q̄ sunt q̄dē necessaria ꝑ sumptos terminos: non aūt sumpta per ꝓpositiones: in toto aūt esse alterum altero. et de oī predicari alterū altero idē significat. ¶ Dicimus aūt de omni predicari quando nihil est sumere subiecti: de quo non dicatur alterum: et de nullo similiter.

¶ Magni peripathetici Auerro. Cordubensis commentaria in libros Prioꝝ analecticorum Aristo. incipiunt. Capitulum primum.

Dixit. Oportet vt nos incipiamus primo ⁊ enunciemus in re de qua est inquisitio in hoc lib. ⁊ in vtilitate inuēta in requesita. deinde post illud enūciem⁹ in rebus que locātur loco radicū ⁊ principioꝝ reliq̄s in quib⁹ loq̄tur in hoc lib. ¶ Et est vt dicamus p̄mo q̄d est ꝓpositio: ⁊ q̄d est termin⁹: quid syll's: ⁊ q̄s syllogismoꝝ ꝑfectus: ⁊ q̄s eoꝝ imperfect⁹: ⁊ q̄d predicatū de omni re: aut nō predicatū de oī ipso; aut ⁊ nō de aliquo ei⁹. ¶ Dicem⁹ ergo ꝙ res quidē ex qua est inquisitio in hoc libro est demōstratio. qm̄ de syllogismo q̄dē est inquisitio propter inquisitionē de demōstratione. ¶ Et vtilitas quidē proueniens ex ea est acquisitio scientie demōstratiue in oībus inuētis ꝑm id cōpletius in cuius natura est vt acquirat̄ homini. ¶ Et ꝓpositio quidē est oratio affirmās aliq̄d alicui: aut negās aliq̄d ab aliquo. ¶ Et propositioni est diuisio ex parte qualitatis: ⁊ diuisio ex parte quātitatis. Et ex ꝑte quātitatis quidē: qꝛ quedā ipsi⁹ est vl'is: ⁊ q̄dā particularis: ⁊ q̄dā indefinita. ¶ Sed ex parte q̄litatis quidē propterea ꝙ vnaqueq̄ ipsarū est q̄dē aut affirmatiua aut negatiua. Et vl'is affirmatiua est in qua affirmat̄ p̄dicatū oī subiecto: sicut est dictū nostrū oīs hō est animal. Et negatiua vniuersalis est in qua negatur predicatū ab omni subiecto: sicut dictū nostrum: nullus homo est lapis: ⁊ particularis affirmatiua est in qua affirmatur p̄dicatū alicui subiecto. sicut dictū nostrū: quoddā animal est homo. ¶ Et particularis negatiua est quidem aut negatio predicati ab aliquo subiecto: sicut dictum nostrum: quoddam ānimal nō est homo. Aut negatio vniuersalis a subiecto: sicut dictū nostrū. nō oē animal est hō. ¶ Quia negatiua particularis duas hz interpretationes. vna quarū aufert quoddam. et secunda aufert vniuersalitatē inuentā in ea, ⁊ indefinita est illa in qua nō cōiungitur clausura penitus: neq̄ vniuersalis neq̄ particularis sicut dictum no

Libri intentio.

Utilitas

E

Particularis negatiua

guplex ē

UVA. BHSC. IyR_118_1

strum: scia in cõtrarijs est vna: ⁊ delectatio nõ est bona. ℞ est ergo diuisio ꝑpõnis ex parte forme. s. diuisio vtilis in scia sylli absolute. Sed diuisio quidẽ ꝓpositionis ex parte materie est q̃ eius quedã est demõstratiua: ⁊ quedã dialectica ⁊ alie ꝓter has ex diuisione que sequeꝫ eã ex parte materierũ que agũtur in artib⁹ rõnabilib⁹ sicut ostẽdemus post ex hac arte: ⁊ ꝑpositio demõstratiua ⁊ dialectica differũt in reb⁹: quarũ vna est q̃ ꝑpõ demõstratiua quidẽ est pars vna cõtradictiõis ⁊ est vera. ℞ ꝑpõ q̃dẽ dialectica tã est vna quẽq; ex partib⁹ ℞dictiõis cũ sit q̃dẽ accepta ꝓcessa a rũdẽte ⁊ rũdẽs tã rũdeat ꝑ vnãquãq; ex ꝓptib⁹ cõtradictiõis cũ ℔m id q̃ vult ab ipso sit querẽs: ponẽs ei in hac arte apud cõclusionẽ vt rũdeat ꝑ quã partẽ ꝓtradictiõis amat: ⁊ nõ est dñia que est inter ꝑpõnẽ demõstratiuã ⁊ ꝑpõnẽ dialecticã ex eo cui sit vestigiũ in inuẽtione sylli ex ca: q̃m nõ est inter eas in hoc dñia penit⁹: q̃m demõstrator ⁊ dialectic⁹ tã syllogizat. ſ. vnusquisq; eoꝝ syllogismũ verũ cũ accipit aliq̃ ℞dicatũ de aliquo: aut nõ ℞dicatũ de eo cũ ponit ꝑpõnẽ ex ꝓpositionib⁹: ⁊ est ꝓpositio syllogistica illa q̃ est quasi gen⁹ ꝑpõnis demonstratiue ⁊ dialectice: in qua est consideratio in hoc libro. Ipsa oratio affirmatiua alicui⁹ alicui: aut negatiua alicui⁹ ab aliquo. ⁊ ꝓpositio q̃dẽ demõstratiua est q̃ ex scitis est ꝑmis ꝑ naturaz. Sz dialectica q̃dẽ syllogizãti ex famosis ⁊ ꝓbabilib⁹ ⁊ q̃rẽti q̃dẽ ex cõcessis famosis. Et ꝺ̃e q̃b⁹ differũt iste ꝑpõnes q̃dã. ſ. a q̃busdã sunt cõplete in libro demõstratiõis ⁊ in libro dialectice: ⁊ cõsideratio in eis ex hac parte est ibi: ⁊ silr ꝺ̃ie aliaꝫ ꝑpõnũ sunt cõplete in artib⁹ ꝓprijs sicut ꝑpõnes sophistice ⁊ rethorice: ſz hoc sufficit ex scia ptiũ ꝑpõnis ex ꝺ̃iarũ scia ꝑpõnũ hec quãtitas quaz rememoratus est: ⁊ termin⁹ q̃dẽ est id ꝓpter q̃ signat in hoc libro res illa in quã resoluit ꝓpositio: ex eo q̃ est pars necessaria ad hoc vt sit ꝑpõ q̃ est ℞dicatũ ⁊ subiectũ: q̃ ambo sunt partes ꝑpõnis necessarie in eẽntia ipsi⁹ nõ res que addunt in ꝑpõne loco copule q̃ sunt ℞ba inuẽtionũ: q̃m in illas nõ resoluitur ꝓpositio ℔z q̃ sunt partes necessarie in ea: q⁊ tã ꝓpositio est ꝑpõ in actu. Iz verbũ inuẽtiõis inueniaꝫ in potẽtia ⁊ occultatiõe tã est ꝑpõ cũ ℞bo: ⁊ sit ℞bũ inuẽtionis in ea inuentũ in potẽtia ⁊ ꝑ subintellm sicut currit cõsuetudo in ea apud arabes in ternarijs: ⁊ sicut se hz res in binarijs: hoc est: q⁊ nõ est necesse eis verbũ inuẽtionis: ⁊ eq̃les sunt in hac intẽtiõe ꝑpones affirmatiue ⁊ negatiue. ⁊ syll's q̃dẽ est oratio in q̃ cũ ponũtur res plures vna sequit ex necessitate ex illis rebus ꝓpositis ꝑ se nõ ꝑ accẽs res aliq̃ alia ab eis. Et oratio hec est genus sylli: ⁊ volo ꝑ hoc ofonẽ enũciatiuã: ⁊ reliq̃ q̃ accipiunt in diffone sunt differẽtie discretiue ofonis syllogistice ab illis ofonib⁹ q̃ nõ sunt syllogistice: ꝑ dictũ eius cũ ponunt in ea vult cũ cõcedunt ⁊ qu⁹etant in eis: ⁊ ꝑ dictũ ei⁹ res plures vna: vult ꝑpones: ⁊ dixit q̃dẽ plus vna: q̃ ostẽdet post: q̃ nõ erit syll's ex vna ꝑpõne. ⁊ ꝑ dictũ ei⁹ aliq̃ alia: vult cõclusionẽ: ⁊ illud est: q⁊ opz vt sit cõclusio alia a ꝑpõnibus: q̃m res nõ accipiunt in ostẽsiõe suũ ꝓprius: ⁊ ꝑ dictũ suũ sequit ex necessitate cõditionaꝫ q̃dẽ necessitas: ꝓterea q⁊ ex ℞ijs q̃dã est inecessaria: ⁊ q̃dã nõ necessaria. ⁊ ꝑ hãc cõditionẽ differt syll's ab oratiõib⁹ ex q̃b⁹ sequit ℞ña nõ necessaria q̃ sunt inductio ⁊ exẽplũ: ⁊ syllogismi q̃ ꝓcludũt aliq̃ affirmationẽ ⁊ aliq̃ negationẽ: ⁊ ꝑ dictũ suũ ꝑ se: vult vt sit syll's ꝓfect⁹: ⁊ est vt nõ diminuaꝫ aliq̃d ꝑ q̃ sit syll'us. ⁊ ꝑ dictũ suũ nõ ꝑ accẽs: vult obseruationẽ a figuris q̃ cõcludũt in q̃busdã materijs: sicut ostẽdet post sicut est cõcludere ex duab⁹ affirmatiuis in scõa figura cũ sunt ꝓdicata eq̃lia subis in ꝓdicatiõe: ⁊ q̃dã ei⁹ q̃ accipit in hac diffone est manifestũ ꝑ se. ſ. inuẽtio ei⁹ syll'o. Et q̃dã ei⁹ ostẽdit ineſſe ei: ⁊ illud est: q⁊ eẽ syll's ofonẽ enũciatiua manifestũ est ꝑ se: cũ sit ofo enũciatiua illa q̃ est: aut ℞a aut falsa: ⁊ silr id q̃ ℞z in eo q̃ sequitur ex eo aliq̃d ꝓter ꝑpones: ⁊ q⁊ sit ℞ña necessaria est manifestũ ꝑ se: ⁊ silr ẽt vt sint ℞tia ꝑ se nõ ꝑ accẽs: est ẽt res manifesta ꝑ se. ſ. q⁊ syll's opz q⁊ sit cuz hac

UVA. BHSC. IyR_118_1

dispōne. ⁊ ꝙ remanet ad ostēdendū est q̄dē: qꝛ opꝫ vt ponant̄ in eo plꝰ vna propositiōe: ⁊ hoc ostēdit̄ in eo ꝙ sequit̄ cū ostēditur ꝙ oīs q̄ppe syll's cōponit̄ ex duabꝰ ꝓpositionibꝰ nō pluribꝰ neqꝫ paucioribꝰ: ⁊ syll's aliꝰ est perfectus: aliꝰ imperfectus: sicut diximꝰ: ⁊ ꝑfectꝰ est ille q̄ nō indiget in apparētia eiꝰ: qđ seq̄tur ex eo ex cōcl'one vt agat̄ aliq̄d aliud preter ip̄m ex eo ꝙ ostēdit̄ cōcl'o eius. ⁊ imperfectꝰ est q̄ indiget in ostēsione eiꝰ qđ sequit̄ ex eo ex concl'one vt agat̄ aliq̄d aliud ex eo qđ est ꝯn̄s ex ꝓpositionibꝰ q̄ ponunt̄ in eo: ⁊ illud est: qꝛ syll's vl'r opꝫ vt sit cōpletꝰ: ⁊ est vt nō diminuat̄ aliq̄d ꝙ sit in ipso syll's. Et ēt hoc diuiditur in duas ꝑtes: qꝛ ipse est cui deficit res in qua declaratur ꝙ est syll's. Et ipse est cui appropriat̄ nomē imperfecti. Deinde diuidit̄ hoc in duas demonstrationes: ⁊ syll's diuidit̄ in duas ꝑtes quo sit syll's: ⁊ syll's aliq̄d quo sit syll's qꝛ ex eo cui est diminuit aliq̄d: diuidit̄ in duas ꝑtes: qꝛ ex eo cui diminuit̄ aliq̄d quo ostēdit̄: qđ est syll's: ⁊ hic est q̄ appropriat̄ noīe īperfecti: ⁊ ex eo est cui nō diminuit̄ aliq̄d quo ostēdit̄: qđ est syll's. ⁊ hic est q̄ appropriat̄ noīe imperfecti. Et per dictū quidē de oī aut dictū de nullo: vult cū inueniat̄ aliq̄d in omni subiecto de quo nō predicatur predicatū ⁊ illud est ꝑ hoc vt sit p̄dicatū inuentū oī subiecto: ⁊ oī qđ disponit̄ ꝑ subiectū. ⁊ inuenit̄ in eo donec sit dictum nostrū: oē qđ est aīal est corpꝰ cū volumꝰ in eo intentionē dicti de oī. nō est eiꝰ intentio vnūquodqꝫ ex aīalibꝰ est corpꝰ solūmodo: sed vnūquodqꝫ animaliū: ⁊ oē qđ disponitur ꝑ qđuis vnū animaliū est corpus. Et hec est dr̄ia inter dictū de omni qđ agit̄ p̄ncipiū in hoc lib. ⁊ inter ꝓpositionē vl'em. ⁊ sil'r per dictū de nullo quidē vult qn̄ nō inuenitur aliq̄d in omni subiecto qui neget̄ ab eo predicatū: ita vt sit predicatū negatū ab omni subiecto: ⁊ ab oībus rebꝰ in quibꝰ inuenitur predicatū per ipsum subiectū. Iste ergo sunt res quarū opꝫ permittere sciam ante speculationē in speciebus syllogismorum quicunqꝫ modi sint.

¶ Capitulum Secundum.

Quoniam autem omnis propositio aut inesse: aut necessario inesse: aut contingenter inesse significās. Harū autem he q̄dem affirmatiue: ille vero negatiue ꝟm vnāquāqꝫ allocutionem. Rursum aūt affirmatiuaruꝫ vel negatiuarū: alie sunt vl'es: alie particulares: q̄dā indefinite. Vl'em autem priuatiuam de eo qđ est inesse necesse est conuerti in terminis vt si nulla voluptas bonum: ⁊ bonum nullum erit voluptas. Predicatiuam autem conuerti: vniuersalem q̄dem necessariū est nō tamē vniuersaliter: sed in parte: vt si omnis voluptas bonum ⁊ bonuꝫ quoddā erit voluptas. Particularium autem affirmatiuam quidem conuertere necesse est particulariter. Nam si voluptas quoddam bonum ⁊ bonuꝫ quoddā voluptas erit. Priuatiuam autem non necessarium est conuerti. Nō enim si homo non inest alicui animali: ⁊ animal nō inest alicui hoī. Primum ergo sit priuatiua vniuersalis. a. b. propositio. Si enim nulli eorum que sunt. b. inest. a. neqꝫ eorum que sunt. a. vlli inerit. b. Naꝫ si alicui vt. c. non verum erit nullum. b. esse. a. nam. c. eorum que sunt. b. aliquod est. Si vero omni. b. inest. a. ⁊. b. alicui. a. inest. Si em̄ nulli neqꝫ. a. nulli. b. inerit sed suppositu ꝫ erat inesse omni. Similiter autem ⁊ si particularis est ꝓpositio. Nam si inest. a. alicui. b. ⁊. b. eorum alicui q̄ sunt. a. necesse est inesse. Si em̄ nulli nec. a. vlli. b. Si āt. a. alicui eorum que sunt. b. non inest: non necesse est ⁊. b. alicui. a. non ines

UVA. BHSC. IyR_118_1

se: vt si. b. quidem sit animal. a. vero homo. homo vero non omni animali: animal vero omni homini inest.

¶ Sermo in conuersione propositionum inuentarum Aristo. Cap. 2.

B

Omnis quidem propositio aut est absoluta. idest inuenta in actu: aut necessaria: aut possibilis. Et propter hoc diuiduntur genera syllogismorum diuisione partium modorum propositionum: vt vnaqueq; earum est affirmatiua aut negatiua. Item aut vniuersalis aut particularis: aut indefinita: ⁊ propter hoc specificantur syllogismi inuenti per hos modos. scilicet quia ex ipsis est qui est ex propositionibus necessarijs ⁊ inuentis ⁊ possibilibus: sicut specificātur ⁊ ex parte diuersitatis propositionum in q̄titate ⁊ qualitate. ¶ Et volo per quantitatem diuersitatem ipsarum propter clausuras: ⁊ per qualitatem diuersitatem ipsarū propter affirmationem ⁊ negationem: ⁊ necessarie ⁊ possibilis iam sciuisti modum ex libro precedenti. ⁊ per inuentas quidem videtur vt velit hic inuentas in actu que non sunt necessarie. scilicet illas in quibus inuenitur predicatum omnibus partibus subiecti: ⁊ illud ꝑm plurimum temporis: ⁊ hec est differentia inter necessarias ⁊ inuentas in actu. scilicet ꝙ in necessarijs inuenitur predicatum omnibus singularibus subiecti in omni tempore. Sed in illis in plurimo temporis: sed simile est vt intrent hunc modum ex propositionibus: ille de quibus ignoratur ꝙ sint necessarie aut non necessarie. ⁊ he sunt propositiones que non inueniuntur in actu nisi dum durat subiectum inuentum in actu aut predicatum: vt omne ambulans mouetur non inuentum in actu nisi dum durat subiectum inuentum: aut dum durat predicatum inuentum. a ¶ Et hec est sententia Alex. quoniam iste singulares ⁊ si inueniatur ex eis vniuersalis: est tamen ad modum ipsius ex tempore: ⁊ per accidens. Jamq; mouit Ari. vitare huiusmodi propositiones inuentas in eo quod venit post: ⁊ neq; est etiam aliquid continens necessarium ⁊ possibile: que est sententia Theophrasti et aliorū: nisi velit per sitas inuentas ignotas in esse eas necessarias aut poles quia quod intendit hic est diuisio propositionis ꝑm diuisiōes inuenti aut ꝑm diuisiones scitorum primorum inuentorū nobis per naturam in propositionibus: ⁊ ostenditur hoc ex dicto nostro: postea ⁊ istarum propositionum triū scilicet absolute necessarie ⁊ possibilis: quedam conuertitur ⁊ quedam non cōuertitur. ¶ Et volo per conuersionem vt permutetur ordo partium enunciationis: ⁊ fiat predicatum ipsius subiectum: ⁊ subiectum illius predicatum: et remanet eius veritas ⁊ qualitas eius ex affirmatione aut negatione obseruāte. Sed cum permutatur ordo ⁊ non remaneret veritas obseruata est id quod dicitur in hac arte euersio propositionis. Et propositionum quidem absolutarum. vniuersalis quidem negatiua conuertitur seruata q̄titate. U. g. quia si est vera nulla delectatio est bona: ⁊ dictū nostrum nullum bonum est delectatio est verum. Et affirmatiua vniuersalis conuertit etiam sed non seruata q̄titate. scilicet vniuersaliter sicut negatiua: sed conuertitur particulariter. ⁊ illud est: quia si dictum nostrum. omnis delectatio est bonum verum. ⁊ dictum nostrum quoddam bonum est delectatio: est verum etiam. Et propositionū particularium absolutarum affirmatiua quidem conuertitur ex ipsis particulariter: ⁊ illud est: quia si est dictum nostrum quedam delectatio est bonum: verū. oportet vt sit dictum nostrum: quoddam bonum est delectatio: etiam verum. Sed negatiua ipsarum nō conuertitur semper in omni materia ex hoc modo. ⁊ hec est res que cōditionatur in propositionibus conuertibilibus: ⁊ illud est quia si est verum dictum nostrum: quoddam animal non est homo. non est ve

C

Quantitas propōnis. Qualitas propōnis. a Nō ponit sniaz Alex. q̄ ē ꝙ ꝓpō i q̄ p̄dicat̄ de oib⁹ ꝑtib⁹ sōti sit necessaria; sz tantū arguit contra eam. Theophrasti snia fuit ꝙ ꝓpō d̄ ineē eēt media ꝑticipationē inter necessariam ⁊ cōtingētem. Quid ē ꝯuersio. Quid euersio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

ra conuersa eius que est dictum nostrum. quidam homo non est animal ꝛ inductio sufficit in ostensione eius q̄ non conuertitur sicut est negatiua particularis: sed ostensio eius quod conuertitur ex ipsis indiget oratione. sit ergo primo exemplum negatiue vniuersalis dictum nostrum. a. in nullo sit ex. b. ita vt sit. a. exemplum predicati ꝛ. b. exemplum subiecti. ¶Quoniam exemplificatio in literis dignius est vt non putetur in eo q̄ ostenditur ex hoc vt sit quidem sequens propter materiam. scz propter exemplū positū in eo nō propter rem in seipsa: sicut si poneremus loco. a. aial. ꝛ loco. b. lapidē. Dico igitur q̄ quādo est dictum nostrū: nihil vel nullum ex. a. est. b. verum oportet de necessitate vt nullum ex. b. est. a. sit verum: quoniā si nō est verū dictum nostrū. nullum ex. b. est. a. suus ergo contradictoriū est verū: sicut dictum est in libro precedenti: qō est dictum nostrum. quoddā. b. est. a. ponamus ergo quoddam aliquod sensibile sitq̄. g. erit ergo. g. quod est quoddam. b. inuentum sensibiliter in. a. igitur quoddam. a. est. g. inuentum sensibiliter in. b. Jamq̄ posuimus q̄ nihil ex a. est. b. est vera. ꝛ illud est falsum: ꝛ impossibile. ergo dictum nostrum. quoddā b. est. a. est falsum: ꝛ cum est falsum: hoc est verum dictum. nullum ex. b. est. a. et ita est quod intendimus ostendere. Et affirmatiua quidem vniuersalis absoluta conuertitur: sicut diximus particulariter. ꝛ illud est: quia si est omne. b. a. verum. dico q̄ oportet de necessitate ꝛ in omni materia: vt sit quoddam. a. b. verum. demonstratio cuius est: quia si non est verum dictum nostrum. quoddam. a. est. b. suum ergo contradictorium: quod est dictum nostrum. nullum ex. a. est. b. est verum. ꝛ cum hoc est verum: suum conuersum est verum etiam: sicut ostensum est superius ex negatiua vniuersali que est dictum nostrum. nullum ex. b. est. a. Jamq̄ posuimus q̄ omne. b. est. a. ꝛ cum hoc est falsum: ꝛ impossibile: ergo dictum nostrum: nihil ex. a. est. b. est falsum. est ergo verum contradictorium eius: quod est dictum nostrum. quoddam. a. est. b. ꝛ de affirmatiua particulari quid est. dico etiam quod conuertitur particulariter: ꝛ illud est: quia si est: quoddam. b. est verum. ꝛ quoddam. a. est. b. est verum necessario: quoniā si non est verum suum contradictorium est verum: quod est: nulla res ex. a. est b. ꝛ cum hoc est verum ergo suum conuersum etiam est verum: quod est dictuz nostrum. nullum ex. b. est. a. Jamq̄ posuimus quoddam. b. esse. a. ꝛ hoc est falsum ꝛ impossibile. ergo dictum nostrum. nullum ex. a. est. b. est falsum necessario: eius ergo contradictorium est verum. quod est quoddam. a. est. b. Et particularis quidem negatiua non conuertitur semper: ꝛ exemplum illius est: quia si posuimus in loco. b. animal: ꝛ in loco. a. homo erit verum dictum nostrum. non omne animal homo est cum est non verum conuersum illius: quod est dictum nostrum. non omnis homo est animal. et hoc sufficit in destructione: sicut diximus. Iste igitur sunt propositiones conuertibiles ꝛ non conuertibiles in materia absoluta.

propter q̄d exemplificat literis.

¶Capitulum Tertium.

Eodem autem modo se habebit ꝛ in necessarijs propositionibus. Nam vniuersalis quidem priuatiua vniuersaliter conuertitur: affirmatiuarum vero vtraq̄ particulariter. Nam si necesse est. a. nulli. b. inesse: necesse est ꝛ. b. nulli. a. inesse. Si enim alicui contingit: ꝛ. a. alicui. b. continget. Si autem ex necessitate. a. omni vel alicui. b. inest: ꝛ. b. alicui. a. necesse est inesse. nam si non necesse nec. a. alicui. b. ex necessitate in erit. Particularis autem negatiua non conuertitur propter eandem causam propter quam ꝛ supra diximus. A

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Sermo in conuersione propositionum de necessario. ¶Cap. iij.

B Sed propositionū necessariarum vniuersalis negatiua conuertitur vniuersaliter: ⁊ vniuersalis affirmatiua particulariter et similiter particularis affirmatiua sicut absoluta. et eius ostensio est: quia si nihil ex.b. est.a. necessario verum: dico q̄ sequitur vt sit nihil ex.a.b. verum etiam: cuius demonstratio est: quia si non est verum dictum nostrum: nihil ex.a. est.b. necessario: ergo suum contradictorium est verum: q̄ est affirmatiua particularis que est in materia possibili que est contraria materie necessarie: aut affirmatiua particularis necessaria cum nō sint hic preter has duas materias: quoniam absoluta est ex natura possibilis: cū possibile q̄ accidit ex positione vtriusq; est vnum et idem: cum sit possibile illud q̄ cum descendit ad actum nō descēdit per eius descēsionem impossibile. Sed si faciemus descēdere particularem necessariam ostēditur per precedētem ostēsionem negatiue absolute: cōsecutio impossibilitatis ex hac positiōe: et si posuerimus ei particularem possibilem: ita vt ponamus quoddā. a. est. b. cōtingenter: ergo est manifestum q̄ si posuimus quoddam. a. est. b. in actu: nō accidit ex hoc impossibile: sed si posuerimus q̄ quoddam. a. est. b. in actu: ergo quoddam. b. est. a. in actu: quoniam particularem absolutam iam ostensum est conuerti. Jamq; posuimus q̄ nihil ex. b. est. a. necessario: ⁊ hoc est falsum et impossibile: q̄m inuētum de natura possibilis: ⁊ possibile est cōtrarium necessario: et cum est falsa affirmatiua particularis necessaria ⁊ possibilis opz vt sit vera negatiua necessaria vniuersalis: quoniā q̄ nō est inuētum contingenter neq; necessario est negatum necessario. Et affirmatiua vniuersalis: necessaria quidem conuertitur etiam particulariter ⁊ necessario: quoniam si est omne. b. a. necessario verum: dico q̄ oportet q̄ sit quoddam. a. b. verum necessario: quoniam si est quoddam. a. b. contingenter nō necessario: opz vt sit quoddam. b. a. contingēter: quasi di. particularis de inesse cōuertitur: ergo ⁊ particularis de contingenti vel possibili: quia cū ponitur inesse q̄ est possibile esse vel cōtingēs esse nō sequitur impossibile: et illud est manifestū per ostēsionez positionis precedentis facte in inuentis: ⁊ illud est: quia si posuerim⁹ quoddā. b. scz q̄ est inuētum in. a. contingenter aliquid sensibile erit illud aliquid quoddā. a. ⁊ quoddā. b. ergo erit quoddam. b. a. cōtingenter. Jamq; posuim⁹ omne. b. a. necessario: ⁊ hoc est falsum et impossibile: ergo oportet vt sit verum cum dicto nostro: omne. b. est. a. necessario quoddā. a. est. b. necessario. Et affirmatiua particularis quidem necessaria conuertitur in partticularem necessariam: quoniam si est quoddam. b. a. necessario oportet vt sit aliquid ex. a. ex necessitate. b. et si non: non erit aliquid ex. b. necessario. a. Jste igitur sunt propositiones que conuertuntur absolute et necessarie: et hec ostensio quam attulimus est ostensio cui innititur Aristo.

¶Capitulum quartum.

A In contingentibus vero quoniam multipliciter dicitur cōtingere: nam et necessarium et non necessarium: et possibile contingere dicimus. In affirmatiuis quidē similiter se habent in conuersionem in omnibus: nam si. a. omni vel alicui eorum que sunt. b. contingit. et. b. alicui eorum que sunt. a. cōtinget: si enim nulli nec. a. nulli. b. Ostensum est autem hoc prius. In negatiuis vero non similiter. sed quecunq; quidem contingere dicūtur in eo q̄ ex necessitate non insunt: vel ex eo q̄ non ex necessitate insunt. Similiter vt si quis dicat contingere hominem nō esse equū

UVA. BHSC. IyR_118_1

aut album nulli tunice ineſſe: horum quidem hoc ex neceſſitate non ineſt. illud vero non neceſſe eſt ineſſe. Et ſimiliter conuertitur propoſitio: nam ſi contingit nulli homini equum ineſſe: hominem contingit nulli equo ineſſe: et ſi album contingit nulli tunice ineſſe ⁊ tunica contingit nulli albo: ſi enim alicui neceſſe ⁊ album tunice alicui ex neceſſitate inerit hoc enim oſtenſum eſt prius. Similiter et in particulari negatiua: quecūq; vero vt in pluribus: ⁊ in eo q̄ nata ſunt dicuntur contingere: quēadmodum determinauimus contingēs nō ſimiliter ſe habebit: et in priuatiuis conuerſionibus ſed; vniuerſalis quidem priuatiua propoſitio non conuertitur. particularis vero cō uertitur: hoc autem erit manifeſtum quando de contingēti dicem⁹. Nunc autem et hoc ſit nobis cum his que dicta ſunt manifeſtum: quoniam contingere nulli aut alicui: non ineſſe affirmatiuaz habet figuram. Nam contingit et eſt: ſimiliter ordinatur. Eſt autem quibuſcūq; adiacens predicatur affirmationem ſemper facit ⁊ omnino: vt eſt non bonum. vel eſt non album: vel ſimpliciter eſt nō hoc: oſtēdetur autem et hoc per ſequentia: ꝑm vero conuerſiones autē ſimiliter ſe habebunt aliis. B

¶Sermo in conuerſione propoſitionum poſſibilium. Cap. iiij.

C

Propoſitiones quidem poſſibiles. ſ. iſte de quibus dicitur nomen poſſibilis vere: et ſunt que ſunt poſſibiles vt inuenīatur aut non inueniantur in futuro diſpoſitio: conuerſionis affirmatiuarum eſt ſicut diſpoſitio conuerſionis affirmatiuarum abſolutarum et neceſſariarum. ſ. q̄ vniuerſalis affirmatiua et particularis conuertuntur in particulares: et illud eſt manifeſtum: quia ſi eſt oē. a. b. contingenter: aut quoddam. a. b. contingenter: oportet vt quoddam. b. ſit. a. contingenter: quia ſi non eſt contingenter ſed neceſſario: ergo quoddam. a. eſt. b. neceſſario ſicut preceſſit. Jamq; fuit poſitum q̄ omne. a. eſt. b. contingenter: et hoc eſt falſum ⁊ impoſſibile: ſed propoſitionum negatiuarum que ſunt in hac materia. conuerſio quidem eſt ꝑm contrarium conuerſionis illaruz: ⁊ illud eſt quia negatiua vniuerſalis i hac materia non conuertitur vniuerſaliter: ⁊ particularis cōuertitur ſicut oſtenditur illud apud ſermonem de ſyllogiſmis qui componuntur ex propoſitionibus poſſibilibus: et cauſa in illo eſt q̄ negatiue in hac materia non ſunt negatiue in veritate ſicut oſtenſum eſt in libro precedenti. ſed vis quidem earum eſt vis affirmatiuarum. ¶Et illud eſt quia modus in eis eſt in loco verbi inuentionis in enunciationibus non habentibus modum: ⁊ quemadmodum enūciatio in qua non coniungitur pars negatiua cum verbo inuētionis: ſed cum predicato eſt affirmatiua. Verbi gratia. Sor. inuenitur nō bonus: ⁊ inuenīt nō albus. Sīlr he enūciationes q̄ eſt pars negatiua nō cōuncta in eis cū modo: ſed iūcta quidē cū predicato: v. g. homo eſt poſſibile vt non ſit in aliquo ex hoc: aut poſſibile vt nō ſit in quodā huius et oſtenditur hoc in eo qō eſt poſt oſtenſionem maiorem. D

In ꝓpō nib⁹ modalibus mod⁹ hz talēvim q̄lem hz copula i illis de ineſſe.

¶Capitulum quintum.

E

Jis vero determinatis dicendum eſt per que et quando et quomodo fit omnis ſyllogiſmus. Poſtea vero dicemus de demonſtratione: prius enim dicendum de ſyllogiſmo cō

UVA. BHSC. IyR_118_1

demonstratione: eo q̄ vniuersalior est syllogismus. Nam demonstratio quidem syllogismus est: syllogismus vero non omnis demōstratio. Quando igitur tres termini sic se habēt adinuicē: vt postremus in toto sit medio: z medius in toto primo: esse vel nō esse necesse est extremitatum esse syllogismum perfectum. Loco autem medium quod et ipsum in alio: et aliud in ipso est: qō et positione medium fit. Extrema vero q̄ et ipsum in alio: et in quo aliud est.

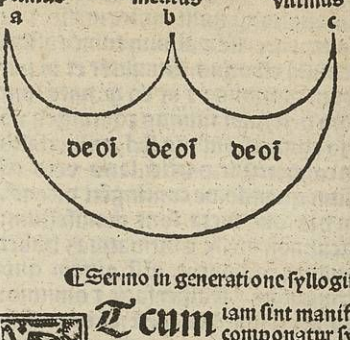

B Syllus i hoc libro ē sup q̄situz determinatum.

¶Sermo in generatione syllogismorum Aristo. Cap. v.

C a Quid maior q̄d mior extremitas q̄d medius termin⁹ quidve maior z q̄d mior ꝓpō et q̄d figura. q̄tq̄ naturales sunt figure.

Tcum iam sint manifeste iste res. Dicamus ergo ex qua re componatur syllogismus q̄ diffinitus est prius: z in quo componitur: et qualis est modus compositionis eius: et quando componitur cōpositione ex qua re sequatur aliud preter ipsum de necessitate. Deinde post illud oportet vt loquamur in demōstratione: quia sermo in syllogismo oportet vt precedat sermonem in demonstratione: quoniam syllogismus est communior demonstratione: cum sit omnis demonstratio syllogismus: et non omnis syllogismus demonstratio sit: et est cum est figura eius concludens: et non sunt propositiones vere. ¶Dicamus ergo q̄ syllogismus quesitus in hoc lib. est quidem syllogismus compositus super quesitum determinatum. U. g. Utrum omne. g. est. a. aut nullum. g. est. a. et est manifestum q̄ nos cum acceperimus aliquid proportionatum cum. g. et. a. que sunt due extremitates, quesiti quod est. U. g. quia componuntur ex illo propositiones ex tribus terminis separatis duobus et communicantib⁹ vno: et cum acceperimus aliquid cum extremitatibus quesiti hac dispositione est possibile vt ostendatur per ipsuz quesitum. s. q̄. g. est. a. aut q̄. g. nō est. a. Verbi gratia: vt dicamus. g. est. b. et. b. est. a. sequitur. ergo vt. a. sit in. g. aut dicamus. g. est. b. et. b. non est. a. sequitur ergo vt non sit. a. in. g. ¶a Nominemus igitur subiectum quesiti in propositione prima que est. g. extremitatem minorem: et predicatum quesiti in propositione secunda que est. a. extremitatē maiorem: et terminum communem ei⁹ qui est. b. terminum medium nominem⁹: et eam propositionē in qua est extremitas minor minorem: et in qua est extremitas maior maiorem: nominemus quoq̄ ordinem termini medij inter extremitates figuram. Et ex quo sunt termini medij apud extremitates positiones quatuor: quarū vna est vt subiectum duabus extremitatibus: aut predicatum de eis: aut subiectum de maiori et predicatum de minori aut econuerso. Cōsideremus ergo in quo ordine verificetur vt sit figura naturalis apud vim cogitatiuam: scilicet super quam cadunt homines per naturam non per vim artificialem: quoniam iste syllogismus quez conatur tradere hec ars. s. cōprehēdere significationē eius ad distractionem modorum concludentium in quolibet genere ipsius ab illis qui non concludūt ex hac inquisitione ostendetur tibi q̄ figure predicatiue sunt tres: z q̄ quarta. b. quam posuit Salenus non est figura naturalis: que est vt sit terminus medius predicatus de maiori extremitate: et subiectus minori.

b Figura ḡrta quā posuit Sale. nō est nālis. Vide infra in digressiōe propria post capi. xiij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum sextum.

SI enim. a. de omni. b. et. b. de omni. c. necesse est. a. predicari de omni. c. prius enim est dictum. quomodo de omni dicimus. Similiter autem et si. a. de nullo. b. b. autem de omni c. quoniam. a. nulli. c. inerit. Si vero primum quidem omni medio inest: medium quidem nulli postremo: non erit syllogismus extremitatum. Nihil enim necessarium accidit eo ꝙ hec sint. Nam ⁊ omni et nulli postremo contingit primum inesse. quare neq; vniuersale neq; particulare necessarium sit. Cum autem nihil sit necessariū per hoc non erit syllogismus. Termini vero omni inesse: animal: homo. equus. nulli vero animal: homo: lapis. Quando nec primū medio: nec medium postremo vlli inest: nec sic erit syllogimus. Termini inesse: scientia: linea medicina. non inesse: sciētia: linea: vnitas. In vniuersalibus ergo terminis manifestum in hac figura quando erit et quando non erit syllogismus. Et quoniam cum est syllogismus necessarium est tetminos sic se habere: vt diximus: et si sic se habēt: quoniam erit syllogismus.

A De modis syllogisticꝫ ⁊ a syllogisticis prime figure.

¶ Sermo in generatione syllogismoꝝ ex inuētis in prima figurarū. Cap. vj.

DIcamus ergo cum ordinatur terminus inter duas extremitates: ita vt sit predicatus de minori et maiori predicatus de ipso. Uerbi gratia: vt dicamus omne. g. est. b. ⁊ omne b. est a. est quidem ex manifesto per se ꝙ iste ordo est syllogisticus: et qđ est inuentus nobis per naturam. Et Aristote. nominat hunc ordinem figuram primam. Et ex quo sunt due propositiones: aut ambe vniuersales: aut ambe particulares: aut indefinite: aut est vna duarum vniuersalis et altera particularis: aut vna duarū vniuersalis et altera indefinita: aut vna ipsarum indefinita et altera particularis. Et vnusquisq; istorum trium modorum diuiditur duabus diuisionibus: aut vt sit vniuersalis maior et particularis minor: aut econuerso. Et similiter vniuersalis cum indefinita: ⁊ particularis cum indefinita: et vnusquisq; horum modorum non est ex compositione: est vt sint due affirmatiue simul: aut due negatiue simul: aut vt sit vna ipsarum affirmatiua et alia negatiua. Et vt istorum modorum sit vnus: i quo sit minor negatiua et maior affirmatiua: et secundus econuerso huius. est ergo manifestum ꝙ cum multiplicas has quatuor in illas: tum proueniunt in hac figura. 36. combinationes. et distinguntur concludentes ex eis a non concludentibus sicut dicam cum fuerint quidem propositiones vniuersalis affirmatiue concluditur affirmatiua vniuersalis necessario. Uerbi gratia: in literis: quia quando posuimus ꝙ omne. g. est. b. omne. b. est. a. dico ꝙ concluditur ex hoc ꝙ omne. g. est. a. et hec ex necessitate et semper: et exēplū illius ex materijs est: quia cū posuimus ꝙ omnis homo est animal: et omne animal sensibile: sequitur quidem ꝙ omnis homo est sensibilis. Et consecutio hec est manifesta ex intentione dicti de omni qđ descripsimus in principio huiꝰ libri: ⁊ illud est: quia intētio dicti nostri: omne. b. est. a. et omne animal est sensibile que est propositio maior: et hac cōpositione est q̄dē ꝙ est. b. ⁊ disponit̄ p. b. affirmādo

B Figura nihil aliud q̄ terminorū ordo Trapesontinꝰ.

UVA. BHSC. IyR_118_1

est.a.ergo cum adiunxim⁹ huic q̄.g.disponitur per.b. affirmando: sequitur de necessitate vt disponitur.g.per.a. Et similiter est dictū nostrū: omne animal est sensibile: per quod volumus quidem q̄ omne quod disponitur per hoc q̄ est animal ipsum est sensibile. cum ergo addiderimus huic q̄ homo disponitur per animal est manifestum q̄ oportet vt disponatur homo per sensibile. Et hic est vnus modorum concludentium in hac figura: et similiter cum erūt ppositiones vniuersales et erit maior negatiua et minor affirmatiua: est manifestum etiam ex intentione dicti de nullo quod concludit vniuersalis negatiua: et exemplum huius est dictum nostrum oē.g.est.b.et nullum.b.est.a.et oportet ex hoc vt nullum.g.est.a. quando intentio dicti nostri nullum.b.est a.est nihil quod disponitur per.b. affirmatiue: oportet ergo vt non disponatur per aliquid ex.a. Et cum sint quidez ambe propositiones vniuersales negatiue simul aut est maior affirmatiua et minor negatiua: nunq̄ erit syllogismus concludens. a. nec vniuersalem nec particularem. et illud est manifestum ex eo q̄ concludit in materijs aliquando affirmatiuam veram: et aliquando negatiuam veram. ¶ Et ex hoc etiaz q̄ non est ex eo intentio dicti de omni q̄ dicitur de omni cum sit conditio eius q̄ dicitur de omni: vt sit quidem.a. negatum ab omni eo quod disponitur per b. dispositione affirmatiua: et ex quo est.g. dispositum per.b. dispositione negatiua: non oportet ex illo vt disponatur per.a. dispositione negatiua equaliter siue sit maior affirmatiua aut negatiua: et hi duo modi concludant i materijs aliquando affirmatiuam et aliquando negatiuam veram: illud est manifestum: cum posuimus terminos propositio num vniuersalium: quarū maior est affirmatiua: et minor negatiua: animal: homo: equus: sitq̄ animal terminus maior: et medius: homo: et minor equus: et alij: animal homo lapis: quoniam cum diximus nullus equus est homo: omnis homo est animal: concluditur affirmatiua vniuersalis que est: omnis equus est animal: concluditur: et cum diximus: nullus lapis est homo: et omnis homo est animal: vniuersalis negatiua que est dictum nostrum: nullus lapis est animal: et cum sit hec cōpositio aliq̄ cōcludens negatiuā aliquando affirmatiuam: non sequitur ex ea aliquid aliud ex necessitate. et semper quod accepturn est in diffinitione syllogismi: et cum sit hoc ita non erit itaq̄ syllogismus: et similiter sunt termini qui concludunt affirmatiuam in propositionibus negatiuis ambabus vniuersalibus: qui sunt rationale equus et homo: et qui concludunt negatiuam sicut rationale equus et asinus: q illud est: quia nullus homo est equus: q nullus equus rationalis: et concluditur omnis homo est rationalis: et etiam nullus asinus est equus: et nullus equus est rationalis: et concluditur: nullus asinus est rationalis: ergo hec compositio aliquando concludit negatiuam et aliquando affirmatiuam: non igitur est compositio syllogistica: hec est ergo dispositio syllogismorum qui componuntur ex duabus propositionibus vniuersalibus in hac figura: scilicet quia duo ipsorum sunt concludentes: et duo non concludentes. ¶ Nisi q̄ oportet vt scias q̄ qui est ex duabus vniuersalibus negatiuis in hac figura non concludit penitus aliud ex rebus: quia neq̄ per syllogismum artificialem: neq̄ per syllogismum naturalē: qui est ille quē perducit cogitatio absq̄ consideratione. Et in quo minor est negatiua tamputatur q̄ concludat particularem negatiuam cum conuertimus propositiones: sed hec species concludendi non est ex syllogismo super quem cadit cogitatio per naturam: sed esset concludens si esset figura quarta syllogistica naturalis: sed intentio hec quidem quemadmodum diximus est quidem ratiocinatio syllogismorum super quos cadunt cogitationes hominum per naturam.

C Conditio dicti de oi. vi de clarius. §. cō. primo circa finem.

D Ex necessitate et semp accipiū tur i diffinitiōe syll̄i.

E Documentuz Quid ē syll̄us nālis.

a Intentio huiꝰ libri est rōcinatio syll̄oruz sup q̄s cadit cogitatio hois p nām.

Capitulum

UVA. BHSC. IyR_118_1

Capitulum Septimum.

SI autem hic quidē terminorū vniuersaliter: ille vero particulariter ad alterū. Quādo vniuersale quidē ponitur ad maiorem extremitatē vel predicatiuū vel priuatiuū. Particulare vero ad minorem predicatiuū: necesse est syllm esse perfectum. Quādo autem ad minorem z quolibet modo aliter se habeāt termini impossibile. Dico autem maiorem quidem extremitatem in qua medium est: minorem que sub medio est. Insit. a. quidem omni. b. b. autem alicui. c. ergo si est de omni predicari quod in principio dictum est: necesse est. c. alicui. a. ineſſe. z si. a. quidem nulli. b. ineſt. b. autem alicui. c. necesse est alicui. c. non ineſſe. Determinatum est enim de nullo quomodo dicimus quare erit syllogismus perfectus. Similiter autem z si indefinitum sit. b. c. predicatiuum. nam idem erit syllogismus z indefinito z particulari sumpto. Si autem ad minorem extremitatem vniuersale ponatur vel predicatiuum vel priuatiuum nō erit syl'us nec affirmatiua nec negatiua indefinita sumpta vel particulari. Ut si. a. quidem alicui. b. ineſt vniuersaliter nō ineſt. b. autem omni. c. ineſt. Termini vero ineſſe: bonum: habitus: prudentia. vt nō in esse: bonum habitus: indisciplina. Rursum si. b. quidem nulli. c. a. vero alicui. b. ineſt vel nō ineſt vel nō omni ineſt: nec sic erit syllogismus. Termini ineſſe: album: equus: cygnus. nulli non ineſſe: album: equus: coruus. Jam aūt z si. a. b. indefinitum sit nec qñ ad maiorem quidē extremitatē vniuersale quidē fuerit: aut priuatiuū: aut predicatiuum. Ad minorē vero priuatiuū particulare nō est syllogismus vel indefinito vel particulari sumpto: vt si. a. quidem omni. b. ineſt. b. autem alicui. c. nō ineſt. vel nō omni ineſt. cum enim alicui nō ineſt medium hoc z omne: z nullum sequitur primū. Ponantur termini: animal: homo: album. Deinde z de quibus albis nō predicatur homo: sumatur cygnus: z nix. Ergo animal de vno quidem omni predicatur: de altero vero nullo: quare non erit syllogismus. Rursus si. a: quidem nulli. b. insit. b. aūt alicui. c. nō insit: z sint termini. inanimatum: homo: album. Deinde sumantur termini de quibus non predicetur homo: cygnus z nix. Hā z inanimatū de hoc quidem omni: de illo vero nullo predicatur. Amplius qm̄ quidē indefinita est hec alicui eoz que sunt. c. nō ineſſe. b. verum est autē z si nulli ineſt: z si nō omni: qm̄ alicui nō ineſt. Sumptis aūt hmōi terminis velut nulli ineſſe non sit syllogismus. Hoc em̄ dictum est prius. manifestum est ergo qm̄ in eo q̄ sic se habent termini nō erit syllogismus: esset enim z in his. similiter aūt ostenditur z si vniuersale ponatur priuatiuū: neq; si ambo indefinita vel particularia predicatiue vel priuatiue: aut hoc quidem predicatiue: illud vero priuatiue dicitur. Vel si hoc quidem indefinitum illud vero definitum: vel ambo indefinite: nullo modo erit syll's. Termini vero communes omnium: animal: album: homo: animal: albū:

A Tres litere in hac pria figura. A. mai⁹. B. Medium. C. min⁹ indicat.

B

De vno cygno de altero nullo. s. nigro.

UVA. BHSC. IyR_118_1

lapis. ¶Manifestum igitur ex his que dicta sunt: quoniã si sit syllo-
D gismus in hac figura particularis q̃ necesse est terminos sic se habe-
re: vt dixim⁹: aliter ei se habentibus nullo modo fit. ¶Palam autez
quoniaz omnis qui in hac figura sunt syllogismi perfecti sunt. ¶Cẽs
enim perficiuntur per ea que que a principio sumuntur: ꝛ quoniam
omnia probleumata ostenduntur per hanc figuram: nam omni: ꝛ
nulli: ꝛ alicui: ꝛ non alicui inesse: voco aũt hmõi figurã primã.

¶Sermo in modis particularibus huius figure. Cap. Septimũ.

E ¶Tcum erit vna ꝓpõnũ in hac figura vlis ꝛ altera particu-
laris erit quidẽ cũ erit maioꝛ vlis affirmatiua aut
negatiua: ꝛ erit minoꝛ particularis affirmatiua: erit ex hoc syllogis-
mus cõcludens perfectus. ¶.g.q̃ cũ posuim⁹ q̃ quoddã.g.est.b.ꝛ
oẽ.b.est.a. opz q̃dẽ vt sit quoddã.g.a.ꝛ hoc est manifestũ ex intẽtione dicti ð
oi: qm̃ itentio dicti nostri: oẽ.b.est.a. sicut diximus multotiẽs: est oẽ qð dispo
nitur per.b. dispõe affirmatiua est.a.ꝛ quoddã.g. ponit dispositũ q̃.b. ergo
opz vt sit illud quoddã dispositũ p.a.ꝛ similiter cũ ponim⁹ quoddã.g.est.b.
ꝛ nullũ.b.est.a. opz q̃dẽ ex hoc q̃ quoddã.g. ñ est.a.ꝛ hoc etiã est manifestuz
ex intẽtione dicti de oi negãdo. ¶Et ꝑm hũc modũ sequit̃ res cũ ponitur lo-
co particularis in his duob⁹ modis indefinita. ¶Qm̃ vis indefinite est vis
Quare indefinita particularis cũ sit indefinita nõ euadẽs nãm particularis: ꝛ hoc est semp na
tũ inueniri in ea: aut sigñs intẽtionẽ in mã necessaria vniuersalẽ sed nõ cõ
viz hz ꝓ sequitur ei: ꝛ propter hoc posuerũt vim suã vim particularis. Sz nõ ẽ ꝓpositio
ticular vniuersalis ipsa minoꝛ affirmatiua aut negatiua: ꝛ est ꝓpõ maioꝛ nõvni-
uersalis indefinita aut particularis affirmatiua aut negatiua nõ erit vnq̃
ex hoc syllogism⁹: ꝛ illud erit manifestũ in eis ex hoc qð nõ inuenitur in eis
intẽtio dicti de oi. Et manifestũ etiã ex materijs. s.q̃ inuenitur i materijs cõ
cludes alq̃ affirmatiuã ꝛ alq̃ negatiuã: ꝛ exẽplũ illi⁹ est cũ posuim⁹ oẽ.g.
est.b.ꝛ.b.est inuẽtũ aut nõ inuẽtũ in quoddã.a.qm̃ nõ sequit̃ ex hoc vt sit.g. ne
gatũ a quoddã.a. aut affirmatũ cuiddã.a.ꝛ illud est: q̃ deficit hec cõditio dicti
de oi vt sit a. predicatũ affirmatiue aut negatiue de oi eo qð disponit̃ per.b.
affirmatiue tamẽ. sed.a. quidẽ hoc est dictũ de quoddã.b. nõ de oi eo: ꝛ exẽplus
istoz ꝓcludentiũ affirmatiuãveram in illa in qua est minoꝛ affirmatiua vlis et
maioꝛ particularis affirmatiua: bonũ: habit⁹ sapiẽtia: ꝛ illud est: q̃ ois sapia
est habbit⁹: ꝛ quidã habit⁹ est bonus: ꝛ ꝓclusio. ois ergo sapia est bona. que ẽ
vera: ꝛ quib⁹ concludit̃ negatiua: bonũ habit⁹: ignoratia: si que est ꝑm viã ha
bitus acquisiti: ꝛ illud est: q̃ ois ignorantia est habit⁹: ꝛ quidã habit⁹ ẽ bon⁹
ꝓclusio est. nulla ignoratia est bona: ꝛ hec est etiã nõ ꝓcludes ꝑm viã nãlem.
Et similiter cũ posuim⁹ q̃ nullũ.g.est.b.ꝛ quoddã.b.est.a. aut quoddã.b. nõ
est.a. nõ ꝓcludit̃ q̃dẽ ꝓclusio seruãs quãtitatẽ: ꝛ illud est manifestũ etiã ex itẽ-
tione dicti de oi ꝛ ex materijs. Et exẽplũ terminoꝝ ꝓpõnũ ꝓcludentiũ affirma
tiuã in eo in quo est maioꝛ affirmatiua ꝓticularis ꝛ minoꝛ negatiua vniuer-
salis: alb⁹: equ⁹: ꝛ cygn⁹: ꝛ illud: q̃ null⁹ cygn⁹ est equ⁹: ꝛ quidã equ⁹ ẽ albus
ergo ois cygnus est alb⁹: ꝛ termini q̃b⁹ ꝓcludit̃ negatiua vera: albũ: equus: ꝛ
cornu⁹: ꝛ illud est q̃ null⁹ cornu⁹ est equ⁹: ꝛ q̃dã equ⁹ est alb⁹: ꝛ ꝓcludit̃: nullus
cornu⁹ est alb⁹. q̃ est negatiua vera: ꝛ cũ oñsum sit exẽplis hoꝝ syllogoꝝ q̃ ꝓcludi
tur affirmatiua vniuersalis q̃dã ꝛ vniuersalis negatiua q̃dã: manifestũ est q̃
S nõ concludit̃ affirmatiua particularis: neq̃ negatiua particularis. ¶Et illõ
¶Finis est: q̃ ex parte qua ꝓcludit̃ iam affirmatiua vniuersalis nõ est possibile vt con
tristaꝫ. cludatur in ea negatiua vniuersalis: neq̃ negatiua ꝓticularis: ꝛ ex ꝑte q̃ con

UVA. BHSC. IyR_118_1

cluditur iam negatiua vniuersalis nõ est possibile semp vt ꝯcluditur in ea af
firmatiua vniuersalis:ueqꝫ affirmatiua particularis:ꝛ hi nõ sunt syllogismi
in cõparatione ad id qđ ꝯcludit̃ ꝑ viam nãe:ꝛ silr ꝯponit̃ hic res si capiatur
hic loco ꝑticularis indefinita cũ sit ipsaꝝ vis vis vna:ꝛ silr ẽt cũ est ꝓpõ ma-
ior vl̃is affirmatiua aut negatiua:ꝛ minor est particularis negatiua. nõ erit
etiã syll's cõcludens quesitũ ꝑmviã nãlẽ:qm̃ in termino minori cum non inue
niatur termin⁹ medi⁹ nõ predicat̃ de eo assertione ꝑm ꝯditionẽ positã in dicto
de oi:sed est pol̃e vt inueniat̃ termin⁹ maior in eo:ꝛvt nõ inueniat̃ in aliquo
ei⁹:ꝛ exẽplũ illi⁹ est:qꝛ cũ posuim⁹ ꝙ quoddã.g.nõ est inuentũ alicui ex.b. et
oẽ.b.est.a.est pol̃e vt concludatur ꝙ oẽ.a.est inuentũ qñqꝫ cuidã.g.ꝛ qñqꝫ nõ
inuenit̃.ꝛ exẽplũ terminorũ hui⁹ ex materijs:hõ:aĩal:ꝛ albũ:qđ est qꝛ quod-
dã albũ nõ est hõ:ꝛ oĩs hõ est aĩal.si itaqꝫ est dictũ nostrũ qđdã albũ nõ ẽ hõ:
quod est negatiua particularis.verũ cũ negatiua vl̃i que est dictũ nostrum.
nullũ albũ est homo:est syll's cõpositus ex duabus propositionibus vl̃ibus:
minor quarũ est negatiua vl̃is.Jãqꝫ ostensum fuit ꝙ hoc non concludit nisi
ex parte terminorum quibus concludunt̃ duo ꝯtraria:ꝛ sic non verificat̃ cum
dicto nostro.quoddã albũ non est homo:negatiua vl̃is erit igit̃ quoddam al
bum de necessitate hõ.ꝛ quoddã nõ.igitur non inueniũtur huic positiõi ter-
mini concludẽtes duo ꝯtraria.s.affirmatiuã vl̃em ꝛ negatiuam:cũ oporteat vt
sit quoddam.g.a.qꝛ cũ verificatur cũ dicto nostro quoddã albũ nõ est homo:
sequitur ex hac ꝯpositione ꝯpositio ꝯcludens que est ex affirmatiua minori ꝑ
ticulari ꝛ maiori vl̃i.Jãqꝫ ostẽsum fuit ꝙ ꝯcludit necessario affirmatiuã par-
ticularem:ꝛ propter hoc non est verũ vt inueniatur in huiusmodi mã negati
ua vl̃is:qm̃ est contradictoria affirmatiue particulari.Sed ostendit̃ in hmõi
mã.s.cũ est propositio particularis negatiua vera cũ affirmatiua particulari
que est illa que noĩatur particularis per nãm:ꝙ eius compositio non cõclu-
dit:qꝛ possibile est vt inueniatur in illo quoddã a quo remouetur homo:id de
quo notificatur aĩal:ꝛ de quo falsificatur quod est:qꝛ quoddã album non est
homo:cũ posuimus ꝙ ipsum est nix.U.g.est verum dictũ nostrũ:nulla nix est
aĩal:ꝛ cũ posuimus illud cygnum verificatur dictũ nostrũ:ꝙ oĩs cygn⁹ ẽ aĩal
ex hac parte iam apparet nobis ꝙ hec compositio est concludens quandoqꝫ
affirmatiuã vl̃em:quandoqꝫ negatiuam vl̃em que sunt due ẽ antrarie. iãqꝫ est
pol̃e vt dicat̃ ꝙ hec ꝯpõ est nõ ꝯcludẽs ex ꝑte q̃ querit̃ q̃dẽ hoc ꝯcludẽs semp:ꝛ
nõ secũdũ vnã ex materijs:ꝛ postq̃ est hec ꝯpositio si concesserimus ꝙ conclu
dit affirmatiuam particularem concludit quidem eam in loco quo erit nega
tiua particularis in eo particularis per naturam scilicet in materia in qua ve
rificatur cum ea affirmatiua particularis non in loco quo verificatur cum ea
vniuersalis negatiua que nominatur particularis positione.Et quia est q̃si-
tum ex compositionibus quidem illa que est concludens per se scilicet que ẽ
concludens in oĩ materia non numeratur hec cõpositio inter compositiones
concludentes sicut non numerat̃ illa q̃ est ex duab⁹ affirmatiuis in figura se-
cundũ concludens:q̃uis iã concludat in aliqua ex materijs qm̃ materie in q̃
bus inuenitur conclusio ab illis in quib⁹ non inuenit̃ sunt apud nos ignote:
et sic ostendit̃ in ꝯpõne in qua erit maior propositio negatiua vl̃is : et minor
negatiua particularis ꝙ ipsa nõ concludit per hãc eãdẽ ostẽsionẽ. et termini
in eis ex materijs:inaĩatum:homo:albũ:quod est:qm̃ quoddã albuꝫ non est
homo:et null⁹ homo vegetabilis inaĩat⁹:qm̃ si accipiam⁹ ex illo aĩatũ: niuẽ:
cygnũ:concludit̃ nobis ꝙ nix est inaĩata:et cygn⁹ qui est auis animatus:ꝛ in
ueniemus hanc ꝯpositionẽ concludere duo opposita simul:et cum sint propo
sitiones accepte in hac figura ambe particulares aut indefinite : aut vna ea-
rum indefinita:et secunda particularis:non erit quidem ex hoc syllogismus

h Particularis ꝑ nãꝫ ꝑticularis positiõe

UVA. BHSC. IyR_118_1

siue sint affirmatiue simul: aut negatiue simul: aut vna earũ affirmatiua ⁊ altera negatiua: ⁊ hoc est manifestũ ex hoc ꝙ nõ inuenitur in eis intentio dicti de oi: cũ illud diffiniat duas conditiones: quarũ vna est vt maior sit vl'is qualiscũq; sit q̃litas. s. siue sit affirmatiua siue negatiua ⁊ minor nõ sit negatiua: sz affirmatiua necessario cuiuscunq; sit q̃ntitatis. i. siue sit vl'is aut ꝑticl'aris. Jãq; oñsum est ꝙ nõ cocluditur ex terminis quib⁹ ꝯcludunt̃ duo cõtraria in vna quaq; harũ compositionũ ⁊ termini cões eis: in eis ĩ quib⁹ concluditur affirmatiua vl'is: sunt aĩal: albũ: hõ: ita vt sit aĩal terminus maior: ⁊ albũ medi⁹: ⁊ hõ minor: quod est qꝛ tu inuenies ĩ his terminis oẽs modos illarũ cõpositionũ ⁊ ꝙ oẽs concludũt affirmatiuã: qđ est: qꝛ quidã homo est albus: ⁊ quoddã albũ est aĩal: ⁊ quidã hõ non est albus: ⁊ quoddã albũ nõ est aĩal: ⁊ in oĩb⁹ his sequitur ꝙ homo est aĩal. Et termini quidẽ cões eis quib⁹ concluditur negatiua vl'is in eis: sunt aĩal: albũ: lapis: ita vt sit aĩal termin⁹ maior: ⁊ album ter
3 minus medius: ⁊ minor lapis: iãq; ergo ostensum est concludens in hac figura concludens ⁊ non concludens: ⁊ ꝙ concludẽs ex eis est quatuor: vñ ⁊ est cõpositio ex duabus affirmatiuis vl'ibus ⁊ ex affirmatiua vl'i maiori: ⁊ ex affirmatiua particulari minori: ⁊ ex vl'i negatiua maiori ⁊ particulari affirmatiua minori: ⁊ ex vl'i negatiua maiori: ⁊ vl'r affirmatiua minori. Et ꝙ cõcluduntur oẽs modi enũciationũ. s. qꝛ ꝯcludit̃ affimatiua vl'is ⁊ affirmatiua partticularis: ⁊ negatiua vl'is ⁊ negatiua ꝑticularis. Et ꝙ syll'i concludẽtes in hac figu
2 ra sunt perfecti: ⁊ ꝑꝑ hoc noĩat̃ prima figura. Et ꝙ putant antiq̃ de trib⁹ modis qui sunt in hac figura: ꝙ concludunt̃ due cõclusiones in eis. s. mod⁹ q̃ concludit negatiuã vl'em cõcludit cõuersam illi⁹: ⁊ sil'r q̃ cõcludit affirmatiuã particularẽ: ⁊ qui concludit affirmatiuã vl'em: qꝛ ambo concludũt etiã conuersas eorũ que sunt particulares affirmatiua: est ignorãtia eorũ intentione Arist. cuius intentio est vt numeret hic modoa conclusionũ inuentos per se: ⁊ ꝑmo syll'is naturalibus: non inuentos ex intentione secundaria: ⁊ preter cursum nature syllogistice.

Quare appellatur ꝑma figura.

Scđa figura trib⁹ l'ris cõscribit̃ ꝑ m medium ꝑ n mai⁹ ꝑ x min⁹ ad notat̃.

A Syll'i absoluti in scđa figura.

¶ Capitulum Octauum.

Quãdo vero idẽ alteri q̃dẽ oĩ. alteri ꝟo nulli insit vel vtriq; oĩ vel nulli: figurã quidẽ hmõi voco scđam. Mediũ aũt in hac dico qđ de vtroq; predicat̃. Extremitates ꝟo de quib⁹ đr hic: maiorẽ ꝟo extremitatẽ q̃ iuxta medium posita est. Minorẽ ꝟo q̃ lõgi⁹ a medio sita est. ponit̃ q̃dẽ mediũ foras extremitatũ. primũ ꝟo põne. Perfect⁹ aũt nõ erit syll's nullo mõ in hac figura: pol'is vero erit in vl'ibus ⁊ nõ vl'ib⁹ existentibus terminis: siue alie vl'es sint propositiones: siue vna particulari: altera vero vl'i. Vl'es igit̃ cũ sint erit syll's quãdo mediũ q̃dez huic oĩ. illi ꝟo nulli inest: lz iuxta vtrumuis sit priuatiuũ: aliter ꝟo nullo mõ. Predicet̃. m. đ n. q̃dẽ nullo: de. x. ꝟo oĩ. Qm̃ igit̃ ꝯuertitur ꝑuatiua nulli. m. inerit. m. at. m. oĩ ex supposita erat: quare. n. nulli. x. inerit: hoc eĩ ostẽsum est pri⁹. Rursum. si. m. n. q̃dẽ. oĩ. x. ꝟo nulli: ⁊. x. nulli. n. inerit. nã si. m. nulli. x. ⁊. x. nulli. m. inerit. At ꝟo. m. oĩ. n. posita erat: quare. x. nulli. n. inerit: facta est. n. rursus prima figura. Qm̃

medius

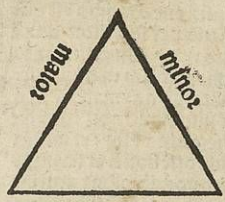

UVA. BHSC. IyR_118_1

igitur cõuertitur priuatiuũ: ⁊ .n. nulli .x. inerit: quare q̇dẽ erit syll's. est aũt ostẽdere ipsa ⁊ ad impol'e ducẽtes: qm̃ ergo fit syll's sic se habẽtibus terminis manifestũ est. Sz impfect⁹ syl's nõ .n. solũ ex his q̃ a principio sumpta sunt. sz ex alijs pficit necessariũ. Si aũt .m. de oĩ .n. ⁊ de .x. p̃dicet nõ erit syll's. Termini ĩesse: substãtia: aĩal hõ: nõ ĩeẽ substãtia aĩal nũer⁹: mediũ: substãtia: nec qñ de .n. nec de .x. vllo p̃dicat .m. termini ĩesse: linea: aĩal: hõ. nõ ĩesse: linea: aĩal: lapis. Manifestũ est ḡ quoniã si sit syll's ex vl'ibus terminis: necesse est terminos sic se hr̃e: vt in p̃ncipio diximꝰ. Aliter enim se habẽtib⁹ nõ fit necessariũ. ¶ Si aũt ad alterũ vl'r si mediũ quãdo ad mai⁹ vl'r fuerit vel p̃uatiue vel p̃dicatiue. ad min⁹ aũt pticul'r ⁊ opposite vl'i. Dico aũt opposite si vl'i q̇dẽ p̃uatiuũ: pticulare predicatiuũ. Vel si vl'e quidẽ predicatiuũ particulare priuatiuũ: necesse est syll'm fieri priuatiuuz pticulariter. Nã si .m. n. q̇dẽ nulli .x. v̄o alicui ĩest: necesse ẽ .n. alicui .x. nõ inesse: quoniã enim ꝯuertitur p̃uatiua nulli .m. inesse .n. m. v̄o positũ erat alicui .x. inesse. Quare .n. alicui horũ q̃ sunt .x. non inerit. fit enĩz syll's ꝑprimã figuram. Rursus si .n. q̇dẽ omni .m. inest .m. v̄o alicui .x. non inest. necesse est .n. alicui .x. non inesse. Nam si omni inest predicabitur .a. ⁊ .m. de omni .n. necesse est .m. ⁊ omni .x. inesse: sz positũ erat alicui non ineẽ. ⁊ si .m. q̃dẽ omni .n. inest .x. aũt non omni erit syll's. Quoniam non omni .x. inest .n. demonstratio aũt eadẽ. Si autẽ de .x. q̇dẽ omni. de .n. non omni p̃dicatur .m. non erit syll's: termini inesse: animal: substantia: coru⁹. nõ inesse: aĩal: albũ: coru⁹. Sed neqꝫ quãdo de .x. q̇dẽ nullo: de .n. v̄o aliquo. termini inesse aĩal: substãtia vnitas: non inesse: animal: substãtia: scientia. Quando igitur oppositum est vniuersale particulari dictum est quando erit ⁊ quando nõ erit syll's. Quãdo aũt sil'is figure sint ꝓpõnes: vt ambe p̃uatiue vl' predicatiue nullo mõ erit syll's. Sint aũt p̃mũ p̃uatiue ⁊ vl'e ponat ad maiorẽ extremitatẽ: vt .m. n. q̇dẽ nulli .x. aũt alicui nõ insit. Ergo oĩ ⁊ nulli .x. inesse contingit .n. termini nulli .x. ĩesse: nigrũ: nix: aĩal. Oĩ vero inesse nõ est sumere terminos. Si .m. q̇dẽ alicui .x. inest alicui aũt non. Si .n. oĩ .x. inest .n. ⁊ .m. nulli .n. ⁊ .m. nulli .x. inerit. Sz dicebatur alicui inesse. Non igitur sic cõtingit sumere terminos. Ex indefinito autem sic ostendendum est: quia enim verum est .m. nõ inesse alicui .x. ⁊ si nulli inest. nulli vero cum insit non erit syllogismus manifestum quoniam nec nunc erit. Rursus sint predicatiue. ⁊ vniuersale ponatur vt .m. n. quidem omni .x. autem alicui insit. Contingit ergo .n. ⁊ omni ⁊ nulli .x. inesse. termini nulli inesse: albus: cygn⁹: lapis. Omni vero non erit sumere propter eandem causam quam ⁊ prius: sed ex indefinito monstrandum. Si autẽ vniuersale ad minorem extremitatem est. ⁊ .m. .x. quidem nulli .n. vero alicui non inest. Contingit .n. ⁊ omni ⁊ nulli .x. inesse: termini inesse: album: animal: coruus. non inesse: album: lapis: coruus.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Dictum in syllogismis figure scde Aristo. Capitulū. 8.

C Cum aūt predicatur terminus medi⁹ de ambab⁹ extremitatibus simul. s. de sbto quesiti ⁊ d̄ predicato ipsi⁹: ⁊ hoc affirmatiue de ambob⁹ aut negatiue: aut predicat̄ de vno affirmatiue ⁊ de secundo negatiue sitq; predicatio in ambob⁹ vl̄is aut particularis: aut i vna ipsaꝝ vl̄is ⁊ in alia partitularis: aui indefinita: manifestū est ꝙ hmōi cōpositio est cōpō syllogistica. ⁊ ꝙ cogitatio hoīs cadat sup eā p nām ⁊ nō p viā artificialē. U. g. qꝛ iā dicit: dicēs hoc abortiuū nō est hoc viuū. dicet̄ ei quare ⁊ dicet qꝛ viuū est aptū vt clamet. ⁊ ex manifesto est qd̄ ex hoc dicto iā subtraxit dicēs ꝓpōnē minorē pp euidētiā ei⁹ q̄ est: qꝛ hic nat⁹ nō clamat: ⁊ hic q̄dez accipit ad clamādū. qd̄ est termin⁹ medi⁹ p̄dicatū de duab⁹ extremitatib⁹ nominat̄ q̄dē hec cōpō figura scda: ⁊ noīat̄ termin⁹ q̄ predicat̄ de duob⁹: etiā medius: ⁊ sbm q̄siti minor: ⁊ predicatū quesiti maior: ⁊ ꝓpō cui⁹ sbm est sbm q̄siti est propō minor: ⁊ cui⁹ sbm est predicatū quesiti est ꝓpō maior. Et ponamus in primis in sermone tm̄ minorē: deinde q̄ cōtinuat̄ ei mediū: deinde q̄ seq̄tur ip̄m maiorē vt discernat̄ termin⁹ maior nobis a minori: qm̄ ambo in hac figura nō discernunt̄ nisi p cōparatiōes ad q̄situ: ⁊ in hac figura nō inuenit̄ syllogismus pfect⁹: ⁊ inueniunt̄ in ea syll̄i cōcludētes cū sunt ꝓpōnes vl̄es ⁊ non vl̄es: sz cū sint vl̄es quidē inuenit̄ syll̄s in ea cū est medi⁹ predicat⁹ de vna q̄libet extremitate q̄cūq; sit affirmatiue: ⁊ erit predicat⁹ de aīa negatiue: sz cū erit p̄dicat⁹ i ambab⁹ affirmatiue nō est syll̄s cōcludēs i ea ponam⁹ g̊ p̄mo duas ꝓpositiones vl̄es: vna quarū sit negatiua: ⁊ alia affirmatiua: sitq; maior negatiua ⁊ minor affirmatiua: dico g̊ ꝙ concludit̄ negatiua vl̄is. U. g. oē. g. est. b. ⁊ nullū. a. est. b. dico ꝙ sequit̄ hoc. nullū. g. est. a. qꝛ conuertim⁹ negatiuā vl̄em: q̄ est dictū nr̄m: nullū. a. est. b. ⁊ dixerim⁹: nullū. b. est. a. Jāq; fuit nobis: ⁊ ꝙ oē g. est. b. cōcludim⁹ in mō scde figure prime: sicut ostēsum est ꝙ nullū. g. est. a. etiā ponamusq; negatiuā minorē affirmatiuā maiorē. dico ꝙ hec ꝯpō concludit etiā negatiuā vl̄em: exēplū ei⁹ est dictū nr̄m: nullū. g. est. b. ⁊ oē. a. est. b. hic ꝯcludit̄ ꝙ nullū. g. est. a. demōstratio cui⁹ est: qꝛ ꝯuertem⁹ negatiuā ꝓpōnem: ⁊ erit nobiscū nullū. b. est. g. Jāq; fuit nobiscū ꝙ oē. a. est. b. cōcludit̄ ergo nobis in scdo mō prime figure ꝙ nullū. a. est. g. deinde cōuertem⁹ hāc ꝯcl̄onem ⁊ erit nobiscū nullū. g. est. a. ⁊ hec ꝯcl̄o est eadē cū cōcl̄one syll̄i primi hui⁹ figure. Et cū sunt due ꝓpōnes affirmatiue vl̄es aut negatiue simul: nō erit ex eis syll̄s cōcludēs. ⁊ exēplū illi⁹ est cū posuerim⁹. oē. g. est. b. ⁊ oē. a. est. b. dico ꝙ n̄ sequit̄ ex his vt sit oē. g. a. neq; quoddā. g. a. ⁊ hoc est manifestū ex materijs q̄bus ꝯcludunt̄ duo ꝯtraria: ⁊ exēplū terminoꝝ q̄b⁹ cōcludit̄ affirmatiua ex materijs: hō: sba: aīal: ita vt accipiam⁹ sbam terminū mediū: qd̄ est: qꝛ oīs hō est sba: ⁊ oē aīal est sba: ⁊ ꝯcludit̄ in hac mā ꝙ oīs hō est aīal: ⁊ exēplū terminorū quib⁹ ꝯcluditur negatiua ex materijs: lapis: sba: aīal: ⁊ illud est: qꝛ oīs lapis ē sba: ⁊ oē aīal est sāa: ⁊ ꝯcludit̄ nulll⁹ lapis est aīal. Et sil̄r cū posuim⁹ ꝙ nullū g. est. b. ⁊ nullū. a. est. b. ꝯcludit̄ in hac ꝯpōne etiā in materijs duo ꝯtraria simul ⁊ exēplū terminorū ꝯcludētiū affirmatiuā: hō: linea: aīal: qd̄ ē: qꝛ null⁹ hō est linea: ⁊ nullū aīal est linea: ⁊ ꝯcludit̄. oīs hō est aīal: exēplū terminorū q̄b⁹ concluditur negatiua vl̄is est: lapis: linea: aīal: ⁊ illud est: qꝛ null⁹ lapis est linea ⁊ nullū aīal est linea: ⁊ ꝯcludit̄: null⁹ lapis est aīal. Inueniunt̄ g̊ hee due ꝯpositiones aliqn̄ ꝯcludētes affirmatiuas: ⁊ aliqn̄ negatiuas: nō ē ergo syll̄s. Jam ergo oñsum est ex hoc dicto cū sint ꝓpōnes vl̄es qn̄ erit syll̄s i hac figura: ⁊ qn̄ nō erit: ⁊ ꝙ syll̄i ꝯcludētes in hac figura nō sunt perfecti: cū oñsuz sit ꝙ sint cōcludētes p aliud ab eis nō p seipsos. Sz cū est vna ꝓpōnū in hac figura vl̄is: ⁊ alia particularis qn̄ q̄dē est maior vl̄is: ⁊ minor pticularis: si est vna earum diuersa ab alia i qualitate. s. vt sit vna duarū negatiua ⁊ alia affirmatiua erūt

D Qūo discernit̄ maior extremitas a minori i scda figura.

UVA. BHSC. IyR_118_1

ex hoc syllī concludētes: sitq; prio maior negatiua vniuersalis ⁊ minor affirmatiua ꝑticularis: ⁊ exēplū illius est vt sit quoddā.g.b. ⁊ nullū.a.b. dico ergo ꝙ ex manifesto est ꝙ quoddā.g.nō est.a. qꝛ cōuertit̄: nullū.a.est.b. in hāc: nullū.b.est.a. ⁊ est nobiscū quoddā.g.est.b. ⁊ nullū.b.est.a. redit ergo hec ad figurā primā. Jāq; ostēsum est qđ sequit̄ in hac figura vt sit quoddā.g.nō inuētū in aliquo ex.a. Sitq; scđo maior ꝓpō vl̄is affirmatiua: ⁊ minor ꝑticularis negatiua. Exēplū cui⁹ est: vt quoddā.g.nō esset.b. ⁊ oē.a.est.b. dico igit̄ ꝙ sequit̄ ꝑticularis negatiua: q̄ est. quoddā.g.nō est.a. cui⁹ demōstratio est. qꝛ si nō est dictū nostrū: quoddā.g.nō ē.a. verū erit ꝯtradictoriū ei⁹: qđ ē.oē.g. est.a. cui⁹ adiūgem⁹ ꝓpōnē scđam quā posuim⁹: qđ ē dictū nr̄m.oē.a.est.b. ⁊ sequit̄ ex eo in figura prima: vt sit oē.g.b. sꝫ iam posuim⁹ ꝙ quoddā.g.nō ē.b. et hoc ē falsum et impoł̄e: ex quo sequit̄ falsum est falsum: si falsum q̄dē sequit̄ ex positione nr̄a: ꝙ oē.g.ē.a. ergo dictū nr̄m.oē.g.est.a. est falsum. ergo ei⁹ ꝯtradictoriū est verū. qđ ē dictū: quoddā.g.nō ē.a. ⁊ hoc est qđ volum⁹ oñdere. ⁊ cū ē quidē ꝓpō maior i hac figura ꝑticularis ⁊ minor vl̄is: estq; vna ipsaꝝ diuisa ab alia in qualitate nō erit ex hoc syllogism⁹: sitq; primo maior ꝑticularis negatiua: et minor affirmatua vl̄is: cui⁹ exēplū ē.oē.g.ē.b. ⁊ quoddā.a.nō ē.b. ⁊ ostensio eius ē: qꝛ inuenitur cōcludere i materijs diuersis duo ꝯtraria simul: ⁊ termini cōcludētes affirmatiuā sunt coruus: aīal: substātia: ⁊ coruus est minor: ⁊ aīal medius: qm̄ oīs coruus est aīal: ⁊ q̄dā substātia nō ē aīal: ⁊ cōclusio ē: oīs coruus est substātia que ē affirmatiua vera. ⁊ termini q̄dē cōcludētes negatiuam sunt: coruus: aīal: albū: qđ ē: qꝛ coruus oīs ē aīal. ⁊ quoddā albū non est aīal: et ꝯcludit̄: nullus coruus ē albus. ⁊ hoc ē verū. ⁊ sil̄r etiā nō erit syll̄s cum erit maior affirmatiua ꝑticularis: ⁊ minor negatiua vl̄is: ⁊ exēplū illius ē ex literis. nullū.g.ē.b. ⁊ quoddā.a.ē.b. ⁊ termini ꝯcludētes affirmatiuā i hac cōpōne sunt lapis: aīal: et sb̄a: ⁊ lapis ē minor: ⁊ aīal medi⁹: qđ est: qꝛ null⁹ lapis ē aīal ⁊ q̄dā substātia est aīal. ⁊ ꝯclusio. oīs lapis est substātia: ⁊ termini ꝯcludētes negatiuā sunt: scīa aīal: ⁊ substātia. ⁊ scīa est minor: ꝑm nostrū ordinem. ⁊ aīal medius: qđ est: qꝛ scīa nō est aīal: ⁊ quedā sb̄a est aīal. ⁊ cōclusio est. scīa nō est sb̄a. Jā ergo ostēsuꝫ est cū est ꝓpō vl̄is in hac figura diuersa a particulari in qualitate qñ erit syll̄s ⁊ qñ nō. Sed cū sunt vl̄is ⁊ particularis sil̄es in qualitate. s. negatiue simul: aūt affirmatiue nō erit syll̄s penitus: sit cōclusio primo negatiua: ⁊ sit vl̄is: ꝓpō maior ⁊ particularis est minor: cui⁹ exēplū est vt sit.b. nō in omni.g. ⁊ nullū.a.est.b. cui⁹ demr̄atio est: qꝛ dictū nostrū.b. nō est in oī.g. est indefinitū: cū quo iā verificat̄ negatiua vl̄is. Jāq; verificat̄ cū eo affirmatiua ꝑticularis: ⁊ cū verificat̄ cū eo negatiua vl̄is nō erit cōcludēs: sicut ostēsum est. et inueniunt̄ termini cōcludētes affirmatiuā vl̄em: sed cū verificat̄ cū eo affirmatiua particularis ⁊ nō inueniūtur termini cōcludētes vl̄em affirmatiuā: qđ est qꝛ si inueniūtur termini cōcludētes ꝙ omne.g.est.a. Jāq; fuit nobiscū ꝙ nullū a est.b. opꝫ ꝙ nullum.g.sit.b. ⁊ erit particularis negatiua per positionem non per naturā. Jamq; posuimus eā negatiuā per naturā: que est cū qua verificatur quoddā.g.est.b. ⁊ hoc falsum non est possibile. Sed ostensio ꝙ hec compositio non est concludens est propter: quia illa negatiua particularis est indefinita. scilicet quia ipsa est aliquando particularis per naturam: ⁊ aliquando ꝑ positionem: ⁊ erit aliquando concludens et aliquando non concludens: non numeratur syllogismus: cum syllogismus sit id quod concludit conclusionem vnam: ⁊ semper ⁊ necessario. Jamq; est possibile vt agatur in hoc responsio precedens: que apta fuit in syllogismis prime figure. scilicet vt accipiatur quoddam aliquid de quo verificetur predicatum quesiti: ⁊ aliquid de quo falsificetur: cuius exemplum est vt dicamus quoddam album non est animal: ⁊ nullus lapis est animal: deinde accipiamus de quodaꝫ albo aliquid de quo

UVA. BHSC. IyR_118_1

falsificet lapis qd est penit⁹ albũ:⁊ de quo verificet lapis qd est marmor. Sed vis hui⁹ ostẽsionis est vis trãslatiõis ad negatiuã minorẽ vl'em:⁊ p hoc putatur q Ari.nõ exẽplificauit eã hic.Sint.n.affirmatiue:⁊ sit vl'is maior ⁊ particularis minor:ita vt sit qddã.g.b.⁊ oẽ.a.b.⁊ nõ erit ẽt ex hoc syllogism⁹:qd est qr si est ꝟa cũ affirmatiua pticulari affirmatiua vl'is est nõ cõcludẽs:sicut ostẽsum est.Et inueniunt termini cõcludẽtes affirmatiuã ⁊ negatiuã:⁊ si verificatur cũ ea negatiua pticularis nõ inueniunt termini cõcludẽtes affirmatiuam vl'em ꝓpter cãm quã dixim⁹ in eo:q̃ est ex duab⁹ negatiuis.sed est manifestum q est nõ cõcludẽs ꝑm eundẽ modũ quo ostẽsum est ibi illud:sz si sunt ambe negatiue.⁊ est ꝓpositio vl'is minor ⁊ particularis maior:ita vt sit nullũ.g.b.⁊ sit qddã.a.nõ ẽt.b.nõ erit q̃dẽ syll's ex hoc:⁊ termini q̃b⁹ ꝯcludit affirmatiua vl'is sunt:coruus:albũ:⁊ aĩal:⁊ coruus est minor.⁊ albũ mediũ.⁊ maior terminus est aĩal:⁊ quib⁹ cõcludit negatiua sunt:coruus:albũ:lapis:⁊ coru⁹ est minor.⁊ albũ mediũ:⁊ lapis est maior.⁊ sil'r nõ erit syll's:⁊ si sint ambe affirmatiue:sitq ꝓpõ vl'is minor ⁊ pticularis ipsa maior qr cõcludunt cõtraria.⁊ exẽplũ terminoꝝ q̃b⁹ cõcludit affirmatiua est:cygn⁹:albũ:aĩal:⁊ cygn⁹ est minor:⁊ albũ medi⁹.qd est:qr oĩs cygn⁹ est alb⁹:⁊ qddã aĩal albũ.⁊ cõclusio.oĩs cygnus est aĩal.⁊ q̃b⁹ cõcludit negatio vl'is:nix:albũ:aĩal:⁊ sic nix minor:⁊ albũ medi⁹:⁊ animal maior:⁊ illud est:qr omnis nix est alba:⁊ quoddã animal est album. et cõclusio est.nulla nix est animal.Jãq ostẽsum est q cũ sint ꝓpositiões cõsimiles in qualitate ⁊ diuerse in q̃titate:nõ erit in hac figura syllogismus.

¶Capitulum Nonum.

Similiter aũt si predicatiue fuerint ꝓpositiones. Termini nõ inesse:albũ:animal:nix. Inesse:albũ:animal cygn⁹ Manifestũ igitur:qm̃ si similis figure sint ꝓpositiones:⁊ hec quidẽ vniuersalis:illa vero particularis:qm̃ nullo modo fit syll's. Sed nec si alicui vtriq inest vel nõ inest:vel huic quidẽ:illi vero nõ:vel neutri omni:vel indefinite.termini autem cõmunes omniũ:albũ:animal:homo:albũ:animal:inanimatuz. Manifestũ igitur ex predictis:qm̃ si sic habeant se termini adinuicẽ vt dictũ est:fit syll's ex necessitate:⁊ si fit syll's necesse est terminos sic se habere. Palã autẽ ⁊ qm̃ omnes imperfecti sunt qui in hac figura sunt syll'i. Omnes enim perficiuntur assumptis quibusbã que vel in sunt terminis ex necessitate:vel ponuntur velut hypotheses vt quãdo per impossibile ostendimus. Et qm̃ nõ fit affirmatiuus syll's per hanc figuram:sed omnes priuatiui ⁊ vniuersales ⁊ particulares.

A

¶Sermo in syllogismis inutilibus particularibus figure secunde. Cap.ix.

Et cum erunt ambe quidẽ particulares:aut indefinite:aut vna particularis:⁊ alia indefinita:sintq ambe affirmatiue:aut negatiue simul:aut vna earũ affirmatiua ⁊ alia negatiua:nõ erit ex hoc syllogismus:⁊ illud qm̃ medijs diuersis aliqñ cõcluditur affirmatiua:⁊ aliqñ negatiua.Termini autẽ cõmunes quibus cõcluditur affirmatiua in omnibus illis sunt:homo:albũ:⁊ animal:et homo est minor:⁊ albũ medius:⁊ animal maior:neq occultatur ibi compositio ipsorum in omnibus:⁊ quibus concluditur negatiua sunt inanimatũ:album:animal:minor est inanimatum ⁊ album medius:cũ quibus cõcluditur q inanimatũ nõ est animal.Jam ergo ostensum est ex hoc dicto q cum inuenitur in hac figura syll's cõcludens est necessarium vt sint propositiones: sicut

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

disposuimus. s. vt maior sit affirmatiua vel negatiua vniuersalis: ⁊ alia diuersa ab ea in qualitate: ⁊ qꝛ cũ inueniuntur ꝓpositiones ſm hanc dispositionem necessariũ est vt sit in hac figura syll's. Et manifestũ est ex hoc ꝙ syll's qui erit in hac figura erit imperfectus: cũ sit manifestũ ꝙ est syll's cũ adijciũtur ei res alie: aut ex rebus cõsequentibus necessario propositiones eius: sicut est cõuersio ipsarum ⁊ reditus eius ad figuram primam: aut in agendo ostẽsionẽ diuersitatis in hoc: ⁊ est manifestum ꝙ nõ erit in hac figura conclusio affirmatiua: sed erit quidem negatiua vniuersalis ⁊ particularis. C

¶ De syllogismis absolutis tertie figure.

¶ Capitulum Decimum.

SI autem eidem hoc quidez omni: illud vero nulli inest: vel ambo omni vel nulli: figurã quidez huiusmodi voco tertiam: medium aũt in ipsa dico de quo ambo predicamus: extremitates vere que predicantur. Maiorem vero extremitatem que longius est a medio minorem vero que propius. Ponitur autem medium foras extremitatem: vltimum vero positione. Perfectus igitur syllogismus non fit nec in hac figura: possibilis vero erit et vniuersaliter: etiam nõ vniuersaliter terminis existentibus ad mediuz. vniuersaliter quidem quando ⁊. p. ⁊. r. inerit omni. s. erit syllogism⁹. Quoniã alicui. r. inerit. p. ex necessitate. Quoniam enim conuertitur predicatiua inerit. s. alicui. r. quare quoniam. p. inest omnis. s. ⁊. s. alicui. r. necesse est. p. alicui. r. inesse fit enim syll's per primam figuram. Est autem per impossibile: ⁊ ex positione facere demonstrationẽ. Si em̃ ambo. s. insunt si sumatur aliquid eorum que sunt. s. vt enim huic ⁊ p. ⁊. r. ex necessitate inerunt quare alicui. r. inerit. p. ⁊. si. r. omni quidem. s. p. autem nulli. s. inest erit syll's: quoniam. p. alicui. r. nõ inerit ex necessitate: nam idem modus demonstrationis erit conuersa. r. s. propositione. Ostendetur autem ⁊ per impossibile: quemadmodum ⁊ in priori. Si autem insunt. r. s. quidem nulli. p. vero omni. s. nõ erit syllogismus. termini inesse: animal: equus: homo non inesse: animal: inanimatum: homo. Nec quando ambo de nullo. s. dicuntur erit syllogismus. termini inesse: animal: equus inanimatum. Non inesse: homo: equus inanimatum. medium inanimatum.

A Tertia figura trib⁹ itẽ literꝫ notatur. ꝑ P. Maius. ꝑ R. Minus. ꝑ S. Medium indicatur. B

maior minor

medius

C

¶ Dictum Aristo. in tertia figura. Cap. x.

ET cum erit terminus medius subiectus extremitatib⁹ quesiti ⁊ extremitates predicatiue de ipso: nominatur quippe figura hec figura tertia: cuius exemplum est vt sint. a. ⁊. g. predicata de. b. Estqꝫ manifestum ꝙ hec figura est naturalis: quod est: quia iam dicens ꝙ. g. est. a. propterea quia. g. ⁊. b. est. a. ⁊ ex materijs ꝙ corpus est renouatum: quoniaz paries est corpus: ⁊ paries est renouatus: ergo corpus est renouatum: ⁊ propositio in qua subiectum est subiectum quesiti nominatur minor. ⁊ ille est terminus qui nominatur termin⁹ minor: et D

UVA. BHSC. IyR_118_1

alia:cuius predicatum est predicatum quesiti:quod est extremitas:maior nominatur:sitq; exemplum termini minoris.g.⁊ medij.b.⁊ maioris.a.⁊ sit ordo ipsorum:idcirco vt incipiatur primo a termino medio:deinde sequatur eum minor ⁊ vltimo maior:⁊ nō erit in hac figura.a.syllogismus perfectus.Jamq; possibile est in ea vt sit syllogismus cum sint propositiōes vniuersales simul: aut vna earum vniuersalis ⁊ alia particularis.Jamq; possibile est vt non sit in eis syllogismus:sintq; primo ambe due propositiones vniuersales ⁊ sint affirmatiue.U.g.dictum nostrum:omne.b.est.g.⁊ omne.b.est.a.dico itaq; ꝙ cōcluditur ꝙ quoddam.g.est.a.qm̄ conuertitur minor vniuersalis que est dictum nostrum.omne.b.est.g.particulariter:⁊ sit quoddā.g.est.b.⁊ nobiscū est ꝙ omne.b.est.a.concluditur ergo in figura prima ꝙ quoddam.g.est.a.sicut expositu3 est ibi.Jamq; exponitur hoc quidem per impossibile ⁊ per positionem per impossibile quidem vt accipiamus conclusionis contradictioriam:⁊ adiungamus ei vnam duarum propositionum.⁊ sequitur ex eis contradictorium propositionis alterius.Sed quod sequitur si non est factum sed per positionem est vt ponamus:vt quoddaz.b.sit.z.⁊ qr.g.est in omni.b.⁊.z.pars est ex.b.ergo z.de necessitate est pars ex.g.⁊ quia.a.est in omni.b.⁊.z.est pars ex.b.ergo.z.necessario est pars ex.a.Jamq; fuit pars ex.g.ergo quoddaz.g.est.a.Et similiter quando est propositio maior negatiua minor affirmatiua erit etiam syllogismus:cuius exemplum est dictum nostrum.omne.b.est.g.⁊ nullum.b.est.a.dico ꝙ concluditur quoddam.g.nō est.a.scilicet negatiua particularis:quia cū conuertitur affirmatiua vniuersalis particulariter:componetur sic sermo noster quoddam.g.est.b.⁊ nullum.b.est.a.ergo quoddam.g.est.a.⁊ hoc est in figura prima.Sed cum est vniuersalis nō affirmatiua minor ⁊ vniuersalis affirmatiua maior:sicut dictum nostrum.nullum.b.est.g.⁊ omne.b.est.a.nō erit quidez syllogismus concludens quesitum:quia concludit duo contraria in materijs: ⁊ exemplum terminorum quibus concluditur affirmatiua:equus homo:⁊ animal:⁊ minor est equus:⁊ medius homo:quod est:quia nullus homo est equus ⁊ omnis homo est animal:⁊ cōclusio.omnis equus est animal:que est affirmatiua vera.Et termini quibus negatiua:inanimatuz:homo:animal.⁊ est:quia homo non est inanimatus:⁊ homo est animal.concluditur quidem ꝙ nullum inanimatum est animal.Et cum sunt quidem propositiones vniuersales negatiue nō erit ex eis penitus syllogismus:qr cōcluduntur duo contraria.Et termini quibus cōcluditur affirmatiua sunt:equus:inanimatū animal:⁊ equꝰ est minor:⁊ inanimatū est medius:qd̄ est:qr inanimatū nō est equus:⁊ inanimatum nō est animal:⁊ equus est animal:ex quibus concluditur negatiua:equꝰ: inanimatum:homo:⁊ equus est minor:⁊ inanimatum medius:⁊ homo maior
E quod est:quia inanimatum nō est equus:⁊ inanimatum nō est homo:⁊ equus non est homo.Jamq; ostensum est quando erit syllogismus in hac figura cum sint simul ambe propositiones vniuersales:⁊ quando non erit:quod est: quia cum erunt affirmatiue erit syllogismus concludens affirmatiuam particularē ⁊ similiter quando erit maior negatiua ⁊ minor affirmatiua erit syllogismus concludens particularem negatiuā:sed quando erunt ambe negatiue:aut erit minor vniuersalis negatiua:⁊ maior affirmatiua non erit syllogismus.

¶ Capitulum Undecimum.

A Manifestum est igitur ⁊ in hac figura quando erit ⁊ quando non erit syll's ex vl'ibus terminis. Quando em̄ ambo termini fuerint predicatiui:erit syllogismus:quoniā alicui inest extremitas extremitati:quando vero priuatiui nō erit:quando vero hic quidem sit priuatiuus:ille vero

UVA. BHSC. IyR_118_1

predicatiuus si maior quidem fuerit priuatiuus: alter vero affirmatiuus erit syll's: quoniam alicui non inest extremitas extremitati: si autem ecōuerso nō erit. Si autē vnus vniuersaliter sit ad medium: alter vero particulariter. Si vterq; sit predicatiu⁹ necesse est fieri syllogismū: & si alteruter sit vniuersalis terminorū. Nā si. r. oīs. s. insit. p. vero alicui. s. necesse est & p. alicui. r. inesse. Nā qm̄ cōuertitur affirmatiua inerit. s. alicui. p. quare qm̄. r. inest oi. s. s. aūt alicui. p. minor vero particularis priuatiuus: & r. alicui. p. inerit: quare & p. alicui. r. Rursum si. r. alicui. s. p. oi. s. insit: necesse. p. alicui. r. inesse. Nam idez modus demonstrationis & per impossibile & per expositionem: quēadmodū & in prioribus. Si aūt vnus quidē sit predicatiuus. ali⁹ vero priuatiuus: vl' quidē predicatiuus: qñ minor fuerit predicatiuus erit syll's. Nā si. r. oi. s. p. vero alicui. s. nō inest: necesse est. p. alicui. r. nō inesse. Si em̄ oi. & r. oi. s. & p. oi. s. inerit: sed nō inerat. Demōstratur autē & sine deductione: si sumat aliqō eorū q̄ sunt. s. cui. p. nō inest. Qñ vero maior fuerit predicatiuus: nō erit syll's: vt si. p. insit oi. s. r. aūt alicui. s. nō insit. Termini vero omni inesse: animatuz homo animal. Nulli vero nō est sumere terminos si. r. inest alicui quidem. s. alicui aūt nō. Si em̄ nulli inest. p. r. aūt alicui. s. & p. non omni inerit alicui. r. sed positum erat inesse. Si enim oi. s. p. inest. r. aūt alicui. s. & p. alicui. r. inest: suppositū vero erat nulli inesse: sed quēadmoduz in prioribus dicendū est. Nā cū indefinitū est alicui nō inesse: & qō nulli inest verū est dicere alicui nō inesse. Nulli vero cū esset: nō erat syll's. Manifestū ergo erit: qm̄ nō erit syll's tunc. Si autem priuatiuus sit vniuersalis terminus: qñ quidē maior fuerit priuatiuus: minor autē predicatiuus erit syll's. Si enim. p. nulli. s. r. autem alicui. s. inest: & p. alicui. r. nō inerit. Rursum em̄ erit prima figura. r. s. propositione conuersa. Quando autem minor fuerit priuatiuus: nō erit syllogismus. Termini inesse: animal: homo: ferrum. Nō inesse: animal: scientia: ferrum. Medium in vtrisq; ferrum. Nec quādo ambo priuatiui ponūtur. c. aūt vnus quidem vniuersalis: alter vero particularis. Termini qñ minor sit vniuersalis ad medium: animal homo ferrū nō inesse: animal scientia ferrū. Qñ aūt maior: maior vīs: minor vero in parte: non inesse quidē corvus: nix: albū. Inesse vero nō est sumere. Si. r. alicui q̄dem inest. s. alicui aūt non inest. Si em̄. p. oi. r. insit. r. autem alicui. s. & p. inerit alicui. s. sed positū erat nulli inesse. Sed ex indefinito monstrandum est. Nec; si vtrec; alicui medio inesse: vel nō inest: vel vnus quidem inest: alter vero non inest: vel hic quidem alicui: ille non omni: vel indefinite nullo modo erit syllogismus. Termini autem communes omniū animal: homo: albū: animal: animatū: album. Manifestū igitur in hac figura qñ erit & qñ nō erit syllogismus: & qm̄ se terminis sic se habentibus: vt dictum est: fit syllus ex necessitate. & si fit syllogismus: necesse est terminos sic se habere. Manifestum est etiaz

UVA. BHSC. IyR_118_1

B qm̄ oēs imperfecti sunt syllogismi in hac figura. Omnes enim perfi ciuntur quibusdam assumptis: et qm̄ syllogizare per hāc figurā vni uersale non erit: neq; priuatiuum: neq; affirmatiuum.

¶ Sermo in syllogismis particularibus vtilibus. ¶ Cap. xj.

Et qn̄ erūt vna ipsarū quidē vniuersalis et alia particularis quecūq; duarū sit: ⁊ erūt affirmatiue: erit syllogismus cōcludēs affirmatiuā particularē: cui⁹ exēplū est: qm̄ cū posuim⁹ ꝙ omne. b. est. g. et quoddā. b. est. a. dico ꝙ quoddā. g. est. a. s. cū minor est vniuersalis ⁊ maior particularis: qd̄ est: qr ꝯuertitur quoddā. b. est. a. eritq; nobiscū quoddā. a. est. b. ⁊ omne. b. est. g. ergo cōcludit̄ in figura prima ꝙ quoddā. a. est. g. deinde cōuertitur hec ꝯclusio ⁊ cōcluditur hoc quesitū: qd̄ est quoddā. g. est. a. et hoc cōcluditur per duas cōuersiones: et sil'r est etiā cū est particularis minor et vniuersalis maior erit syllogismus cōcludēs. U. g. vt ponamus ꝙ quoddā. g. est. b. et omne. b. est. a. dico ꝙ cōcluditur ꝙ quoddā. g. est. a. et illud est qr ꝯuertit̄ hec particularis: ⁊ est nobiscū quoddam g. est. b. ⁊ omne. b. est. a. et concludit̄ in figura prima ꝙ quoddā. g. est. a. Jamq; ostēditur hic ꝑ positionē: ⁊ illud est cū posuim⁹ ꝙ quoddā. b. sit. z. ⁊ erit oē. z. est. g. oē. z. est. a. reditq; ad aliū qui est ex duab⁹ vniuersalib⁹ affirmatiuis in hac figura. s. vt cōcludit̄ ꝙ. g. est. a. Jamq; ostenditur per deductionē sermonis ad impossibile ꝙ est id qd̄ noiat̄ cōtrariū ⁊ id est vt accipiamus ꝯtradictoriā cōclusionis ⁊ adiūgam⁹ ei vnā ꝓpōnū: ⁊ sequet̄ vt sit falsa scd̄a. U. g. accipiamus nullū. g. est. a. que est ꝯtradictoria cōclusionis: ⁊ adiūgamus ei propōnē minorē: qd̄ est dictū nostrū. quoddā. b. est. g. et ꝯcludit̄ nobis in figura prima ꝙ quoddā. b. nō est. a. qd̄ est cōtradictoriū ꝓpōnis maioris quā posuim⁹: ⁊ est ꝙ omne. b. est. a. Jamq; ergo deductus est sermo si ponat̄ ꝯtradictoriū illius cūclusionis in eo ab impossibile. ergo illud ꝯtradictoriū est impol'e: ergo conclusio est vera. Et cū erit vna earū affirmatiua et alia negatiua: ⁊ est ꝓpositio negatiua maior et affirmatiua minor erit syllogismus: cui⁹ exēplū est. vt ponamus primo ꝙ negatiua maior sit ꝑticularis: et affirmatiua minor sit vniuersalis: ita vt sit omne. g. b. et quoddā. b. nō est. a. dico ꝙ ꝯcludit̄ ꝙ quoddam g. non est. a. Et hoc per deductionē sermonis ad impossibile ostēdit̄: qd̄ est: qr si non est verū dictū nostrū. quoddā. g. nō est. a. opz ꝙ sit verū eius cōtradictoriū. qd̄ est omne. g. est. a. Cum ergo adiūxim⁹ huic ꝓpōni minorē q̄ est ꝙ oē. b. est. g. ꝯcluditur nobis ꝙ oē. b. est. a. qd̄ est impol'e: qr est cōtradictoriū maioris propōnis: qr iam posuimus ꝙ quoddā. b. non est. a. ergo eius contradictoriū est verū: qd̄ est. quoddā. g. non est. a. Jamq; ostenditur hoc per positionē cuz ponetur quoddā aliquid sensibile: sitq;. U. g. z. eritq; nobiscū nullū. z. est. a. et omne. z. est. g. qr. z. est pars. b. redit ergo ad modū cōcludentē ex hac figura. s. qui est ex duab⁹ vniuersalib⁹ maiore negatiua et minore affirmatiua: et concluditur ꝙ quoddā. g. non est. a. et hic modus nō ostenditur per ꝯuersionem: et sil'r cū est negatiua maior ipsa vniuersalis ⁊ affirmatiua minor est particularis: erit etiā syllogismus ꝯcludēs: ⁊ exēplū illi⁹ est: quoddā. b. est. g. ⁊ nullū b. est. a. et conclusio quoddā. g. nō est. a. et illud est: qr cōuertimus affirmatiuā minorē ex eo redibit ad figurā primā. ⁊ cū est propositio maior affirmatiua et minor negatiua: nō erit syllogismus in hac figura sup̄ quesitū. Et hi sunt duo modi: quorū vnus est vt sit maior vniuersalis ⁊ minor particularis: cui⁹ exēplum est dictū nostrū ꝙ quoddā. b. non est. g. et oē. b. est. a. dico ꝙ est nō cōcludēs: qd̄ est: qr in materijs diuersis ꝯcludunt̄ ꝯtraria simul: ⁊ exēplum terminorū quib⁹ cōcluditur affirmatiua. hō aīal nutribile: ⁊ hō est minor: aīal mediū: et nutribile maior: qd̄ est: qr quoddā aīal nō est hō: ⁊ oē aīal est nutribile: ⁊ oīs

UVA. BHSC. IyR_118_1

homo est nutribilis. Sed termini quib⁹ ꝯcludit negatiua nō inueniunt cū verificatur cū particulari negatiua affirmatiua particularis ⁊ erit quoddam. b. est. g. et oē. b. est. a. ergo quoddā. g. est. a. nō ergo est vera. nullū. g. est. a. sed iste modus numerat in nō ꝯcludētib⁹: ꝓpterea qꝛ ꝯcludit solū in quadā materia: scꝫ in materia in qua verificat cū negatiua particulari affirmatiua particularis. Et silr est cū minor est vniuersalis ⁊ maior ꝑticularis: cuius exēplū est: vt nullū. b. sit. g. ⁊ quoddā. b. est. a. ⁊ dico ꝙ non cōcludit. Et termini quibus cōcludit affirmatiua: aquaticū hō aial: qđ est: qꝛ nullū aquaticū est hō: ⁊ quoddā aquaticū est aial: ⁊ oīs hō est aial: que est ꝯclusio. et termini quib⁹ cōcludit negatiua: aquaticū: sciētia: aial: qđ est: qꝛ nullū aquaticū est scia: et quoddam aquaticū est aial: ⁊ sequit nulla scia aial. Et silr nō erit syllogismus cum erūt ambe negatiue: simul vniuersalis ⁊ particularis. ⁊ exemplū terminorū: quib⁹ cōcludit negatiua vniuersalis: aiatū: scia: aial: ⁊ aiatū est medius: ⁊ sciētia minor: ⁊ aial maior: qđ est: qꝛ quoddā aiatū nō est aial: ⁊ nullū aiatū est sciētia: ⁊ sequit nulla scia aial: que est ꝯclusio. ⁊ exēplū terminoꝝ quib⁹ ꝯcludit affirmatiua aquaticū: hō: aial: qđ est: qꝛ nullū aquaticū hō: ⁊ quoddā aquaticū nō est aial: ⁊ oīs hō est aial: que est ꝯclusio. Et termini quibus ꝯcludit negatiua cuꝫ est ꝓpositio maior vniuersalis: coruus: albū: nix. qđ est: qꝛ quoddā albū non est nix: ⁊ nullū albū est coruus: ⁊ ꝯcludit illa: nulla nix est coruus. Sed termini quib⁹ cōcluditur affirmatiua nō inueniuntur ꝓpter causam q̄ precessit. s. qꝛ iam verificatur cū negatiua particulari affirmatiua particularis: qđ est: quia si est omne. g. a. Jamqꝫ fuit nobiscum quoddā. g. est. b. cōcludit nobis ꝙ quoddā. b. est. a. Jamqꝫ posuimus in ꝓpōnibus huius syllogismi ꝙ nullū. b. est. a. et hoc est cōtrariū ⁊ impoꝛe. ergo nō est possibile in hoc mō vt cōcludat affirmatiua penitus: sed scitur ꝙ nō est syllogismus ꝓpterea: qꝛ nō cōcludit cōclusionē vnā semꝑ: qđ est: qꝛ nō scitur locus quo verificet cū negatiua particulari affirmatiua particularis a loco cū qno verificat cū est negatiua vniuersalis cū ea: cū sint aut ꝓpōnes ambe particulares in hac figura: aut indefinite: aut vna earū particularis: et alia indefinita: sintqꝫ affirmatiue simul: aut negatiue simul: aut vna ipsarum affirmatiua et alia negatiua: nō erit in hoc syllogismus. Et termini quib⁹ cōcluditur affirmatiua ꝯclusio his modis oībus sunt albū: hō: aial: ⁊ quib⁹ ꝯcludit negatiua: albū: inaiatū. aial: ⁊ albū est terminus medius in ambobus: ⁊ aial est maior. ¶ Jam ergo ostensum est ex hoc dicto qñ erit syllogismus in hac figura: ⁊ qñ nō erit syilogismus: ⁊ qñ erit minor in hoc syllogismo affirmatiua: ⁊ est in eo propō vniuersalis: siue minor: siue alia ꝙ erit syllogismus cōcludens: ⁊ ꝙ cū est syllogismus cōcludēs de necessitate est vt sint ꝓpōnes cū hac dispōne: ⁊ ostensum est etiam ꝙ syllogismi in hac figura sunt imperfecti: ⁊ ꝙ ex ipsis sunt qui ostenduntur per conuersionem et per positionē et per ꝯtrariū. et ꝙ nō inuenit in hac figura cōclusio vniuersalis. neqꝫ affirmatiua: neqꝫ negatiua.

D Epylogus.

¶ Capitulum. xij.

De trib⁹ figuris ⁊ idirectꝫ syllogismis ad inuicē. fapesmo frisesomorum.

Palā aūt ⁊ qm̄ in oībus figuris qñ nō fit syllogism⁹ cū priuatiui vel p̄dicatiui sint vtriqꝫ termini et ꝑticulares etiam nihil oīno fit necessariū. Cū aūt p̄dicatiuus et priuatiuus: et vlr sumpt⁹ priuatiuus semꝑ syllogism⁹ fit minoris extremitatis ad maiorē: vt si. a. q̄dē oī. b. vel alicui. b. aūt nulli. c. Cōuersis em̄ ꝓpōnib⁹ necesse est. c. alicui. a. nō inesse. silr aūt ⁊ in alijs figuris: semꝑ em̄ ꝑ ꝯuersionē fit syllogismus. Ptꝫ etiā qm̄ indefinitū ꝓ predicatiuo ꝑticulari positū eūdē faciet syllogismum ī oīb⁹ figuris. A

UVA. BHSC. IyR_118_1

Manifestum est autem et qm̄ syllogismi imperfecti per primam figurā perficiunt̄: aut enim ostēsiue aut per impossibile claudunt̄ oēs vtrinq; aūt fit prima figura. Ostēsiue quidē ꝑfectis qm̄ ꝑ cōuersionē ꝑficiebant̄ oēs. Cōuersio aūt primā faciebat figurā. Per impoſe vero demōstratis qm̄ posito falso syllogismus fit ꝑ primā figurā: vt
B in postrema figura si. a. ⁊. b. oī. c. insunt: qr. a. alicui. b. inest: nā si nulli b. aūt oī. c. nulli. c. inerit. a. sz positū erat oī. silr aūt ⁊ in alijs. Est etiā reducere oēs syllogismos ad prime figure vniuersales syllogismos. Nā qui sunt in scda manifestum est qm̄ ꝑficiunt̄ ꝑ illos: verū nō silr oēs: sed vniuersales q̄dē priuatiua cōuersa. Particulariū aūt vtraq;
C per ad impoſe ductionē. Qui vo in prima sunt particulares: ꝑficiūtur q̄dē ⁊ ꝑ se. Est aūt ⁊ ꝑ scdam figurā ostēdere ad impoſe ducentes: vt si. a. insit oī. b. ⁊. b. alicui. c. qm̄. a. alicui. c. inerit. Si enim nulli b. aut oī. a. nulli. c. inerit. b. hoc enim fit per secūdam figurā silr ⁊ in priuatiuo erit demōstratio. Si enim. a. nulli. b. ⁊. b. alicui. c. inest: ⁊. a. alicui. c. nō inerit: nam si omni. c. b. autem nulli inest. a. nulli. c. inerit b. hec autem fuit media figura: quare qm̄ qui in media figura sunt syllogismi omnes reducuntur ad vniuersales syllogismos prime figure. Qui vero particulares sunt in prima ad eos qui sunt in media. Manifestū quoniam et particulares reducuntur ad eos qui in prima figura sunt vniuersales syllogismos. Qui vero sunt in tertia cum vniuersales sunt quidem termini statim perficiuntur per illos syllogismos qui sunt prima figura. Si autem sumantur per particulares syllogismos prime figure: sed hi reducti sunt ad illos: quare et tertie figure particulares.

D Et qd cōe est oib⁹ figuris q̄ nō ꝯcludit̄ in eis ex duab⁹ negatiuis. neq; ex duab⁹ particularib⁹: neq; ex duab⁹ indefinitis: neq; ex idefinitis ⁊ particularib⁹: cū sit vis indefinitarū sicut vis particulariū. Et est ostēsum q̄ in vnaquaq; modorū syllogismorum cū sint ꝓpōnes: quarū vna est vniuersalis negatiua ⁊ alia affir
E matiua. q̄ iam erit syllogismus concludens semp. s. cōcludēs quesitū determinatum ⁊ indeterminatū: et quesitū determinatū: qñ est negatiua vniuersalis maior prima figura: et indeterminatum cū est minor vniuersalis negatiua et maior particularis. ⁊ silr est dispō in figura scda illius modi: i quo erit minor vniuersalis ⁊ maior particularis: ⁊ i figura tertia illius in quo erit minor negatiua qd est cū est nullū. g. b. ⁊ oē. b. a. cū ꝯuertunt̄ due he ꝓpōnes: ⁊ dr quoddā. a. est. b. et nullū. b. est. g. ꝯcludit̄ quoddā. a. nō est. g. Verū nō numerantur hmōi syllogismi inter syllogismos: de quib⁹ est intētio. hic cū sint quesiti. hic quidē syllogismi sup quos cadit cogitatio ꝑ naturā in cōparatione ad quesita determinata. Sed syllogism⁹ q̄dē q̄ ꝯcludit nō quesitū nō inititur ei vis cogitatiua ꝑ naturā: neq; eius cōpōni penit⁹. qr sicut si quesierim⁹ vtrū. a. sit in g. et dixerim⁹. a. est in. g. qr. a. est in. b. et. b. est in. g. erit iste syllogismus naturalis inuentionis in sermone gētiū multū: ⁊ hec est figura prima. Et silr cum dixerim⁹. a. est in. g. ꝓpterea: qr. b. est in. g. et in. a. est manifestū: qr hec cōpō est inuēta nobis ꝑ naturā: ⁊ hec est figura secūda: ⁊ inuenit̄ multū in sermone hominū ꝑ naturā. Et silr cū dixerim⁹. a. est in. g. qr. a. ⁊. g. sunt in. b. hic etiā est syl

Silli in directe concludētes.

F Figura ij. mltuz inuenit̄ i sermōe hoim ꝑ naturā.

UVA. BHSC. IyR_118_1

logismus nobis p naturā inuētus: ⁊ hec est figura tertia. Sed si dixerim⁹ q̄ a. est in. g. qr. g. ē in. b. ⁊ b. est in. a. hoc erit qd̄ nō facit aliq̄d natura. qr qd̄ sequit̄ ex illo est preter quesitū: qd̄ est: qr. g. est in. a. ⁊ hoc est in gradu quarto q̄ dicit g. est in. a. qr. a. est in. b. ⁊ b. in. g. qd̄ ē id: qd̄ nō facit cogitatio per naturam.

¶ Digressio Auer.

Et ex hoc ostēdit̄ q̄ figura quarta: cui⁹ rememorat̄ Gal. nō ē cū syll'o: super quē cadit cogitatio p naturā. Qd̄ ē: qr cū querit̄ an in. g. ē. a. dicim⁹ in. g. ē. a. qr. b. ē in. a. ⁊ g. in. b. nos q̄dē sum⁹ iter duo aut vt accipiam⁹ qd̄ sequit̄ ex hac cōpōne ⁊ dimittam⁹ illud q̄situ vl'r. qd̄ est. qr. g. ē in. a. ⁊ hoc ē diuersum ab eo qd̄ q̄siuim⁹: aut fit cū eo qd̄ tulim⁹ in hac cōpōne remanēs quesitū in mētib⁹ nostris: sicut fuit apud inquisitionē: qd̄ ē vt sit in eo ⁊ sb̄m sb̄m: et p̄dicatū p̄dicatū: qd̄ ē qr in oi q̄sito vno ē sb̄m eius sb̄m p naturā: ⁊ p̄dicatū in eo p̄dicatū p naturā: ⁊ cū remanet sb̄m sb̄m apud nos in quesito: ⁊ p̄dicatū p̄dicatū: ⁊ hoc est inuētū in mētib⁹ nr̄is cū hac dispōne dū durat quesitū quesitū. deinde veniem⁹ cū termino medio p̄dicato de p̄dicato quesiti ⁊ subiecto subiecto quesiti: sicut vr̄ Galeno q̄ hec sit quarta figura in comparatione ad quesitū: ⁊ si nō: nō ē hec figura quarta: sed est hec figura prima: siue sup quesitum suum: siue sup ꝯuersum illius. Supponam⁹ autē hic q̄ hec figura quarta imaginet̄ ꝑm hunc modū. s. in cōparatione ad quesitū determinatū: cui⁹ sb̄m sit subiectū p naturā: ⁊ p̄dicatū p̄dicatū p nām: qm̄ nō imaginat̄ figura quarta nisi ꝑm istū modū. Cū ergo querim⁹ inuētionē alicui⁹ rei in aliquo. ⁊ accipiem⁹ terminū mediū ⁊ p̄dicem⁹ eū semel de p̄dicato quesiti: ⁊ semel p̄dicauerim⁹ de ipso subiectū quesiti. sequit̄ q̄dē ex hoc vt sit aliq̄d vnū ⁊ idē sicut predicatū de seipso: qr ex pte qua p̄dicat̄ de p̄dicato q̄siti: ⁊ subijcit̄ subiecto ipsi⁹ venit sicut p̄dicatū de seipso: ⁊ hoc est in fine abominationis. Et hec ē causa i hoc q̄ nō cōponit ip̄m. s. syll'm sicut ordinat̄ cogitatio p nām sup quesitum determinatū donec sit hic syll's cōcludēs quesitū determinatū p ꝯuersionē: sicut vr̄ Gale. in figura quarta. Et dr̄ia inter hāc ꝯuersionē: ⁊ ꝯuersionē quam facit Ari. in reductione multorū modorum figure secūde ⁊ tertie ad primā est: qm̄ illa cōuersio est ad ostendendū cōclusionē syll'oꝝ nāliū: ⁊ hec cōuersio est ad ostendēdū ꝯclusionē in syll'o artificiali nō nāli. Et nō ꝯuertit se q̄dē Aris. ad syll'os artificiales: qr ipsi sunt sculpētes ⁊ nō ꝯsil'es inuēto. ⁊ nō sunt variantes inuēto esse quasi sint infiniti: ⁊ ꝓpter hoc putāt q̄dā q̄ inueniunt̄ ꝯcl'ones multe in vnaquaq̄ figura: p̄ter quas rememorat̄ Ari. ⁊ hic particulares ipsarū: aut ꝯuerse ipsarū ponunt̄ quesite: deinde ꝯcludunt̄ mediāte ꝯclusione prima: et istud concludere est per viā nō naturalē: sed artificialem.

G

H

In oi q̄sito est sb̄m per nām ⁊ p̄dicatū p nām.

I

Maxie abomiabile idē eē p̄dicatum ⁊ sb̄m per naturā.

¶ Capitulum. xiij.

Manifestum est igitur qm̄ omnes reducuntur ad prime figure vniuersales syllogismos. Igitur syllogismi ostēdentes inesse ⁊ nō inesse dictum est. Quomodo se habēt ad eos p se qui sunt ex eadē figura: et ad alios q̄ ex alijs.

A

¶ Sermo in quo ostēdit perfectionē duoꝝ syll'oꝝ vniuersaliū figure p̄me.

B

Et Aristo. ostendit q̄ duo modi vniuersales figure prime: scilicet qui concludunt conclusionem vniuersalem sunt perfectiores omnibus syllogismis omnium figurarum: propterea quia oēs modi syllogismoꝝ ꝯcludentiū in secūda figura reducunt̄ vl'es ad vl'es hui⁹ figure: ⁊ redeūt p̄ticulares qui sunt in ea in particulares. Et oēs modi figure tertie ad p̄ticulares qui sunt in

UVA. BHSC. IyR_118_1

figura prima: qđ est: qꝛ omnes modi figure tertie concludunt cõclusionẽ particularẽ: et particulares qui sunt in prima figura possibile est vt ostẽdant̃ per viã ꝯtrarij ꝑ vniuersales q̃ sunt in figura secunda qui ostẽdunt̃ per vniuersales q̃ sunt in figura prima: erũt ergo hi duo modi figure prime ꝑfectiores oib⁹ modis syllogismoꝝ ꝯcludẽtiũ: ⁊ qũo quidẽ ostẽdant̃ ꝑticulares figure prime ꝑ viã ꝯtrarij ꝑ viã figure scđe: est sicut dico ꝙ si. a. est inuẽtum in quodã. g. ⁊. a. est in oi. b. ⁊. b. in quodã. g. Dico ꝙ. a. est inuẽtum in quodã. g. qđ si non est ita est sua cõtradictoria vera que est. nullũ. a. est. g. Jamq̃ fuit nobiscũ ꝙ. a. est inuentũ in omni. b. cõcludit̃ ergo in figura scđa ꝙ. b. nõ est inuẽtum in aliquo. g. Jamq̃ posuimus ipsum in quodam. g. qđ est cõtrarium et impossibile. Et sil̃r ostẽditur cõclusio negatiue particularis figure prime per vniuersalẽ negatiuam figure scđe ꝑm viã cõtrarij. Jamq̃ ostẽsi sunt modi syllogismorum absolutoꝝ qui affirmant firmitatẽ alicuius: aut infirmitatẽ: hoc est varietatẽ ipsis.

¶ Capitulum. xiiij.

A Syllogismi ex necessario in. 3. figuris.

Quoniam autem diuersum est inesse: et ex necessitate inesse: et contingere inesse. (nam quidem insunt multa: non tamẽ ex necessitate. alia ꝟo neq̃ insunt ex necessitate: neq̃ insunt omnino. contingit autem inesse.) Manifestum est ꝙ syllogismus vniuscuiusq̃ horum alter erit: et nõ simliter se habentib⁹ terminis: sed hoc quidem ex necessarijs: ille vero ex his que simpliciter insunt. ille autem ex cõtingentibus. ergo in necessarijs quidem quasi similiter se habet. Similiter em̃ positis terminis: et in his que sunt ⁊ in his que ex necessitate insunt vel non insunt: et erit et non erit syllogismus: verum distabit in eo quod adiacet terminis ex necessitate inesse vel non inesse. nam et priuatiuum similiter conuertitur: et de toto esse et de omni similiter assignabimus: ergo in alijs quidem per eodem modo conuersionem ostendetur: quoniã conclusio necessaria quẽadmodum in eo quod est inesse. In media autem figura quãdo fuerit vniuersalis affirmatiua: particularis vero priuatiua. ¶ Et rursum in tertia quando vniuersalis quidem predicatiua particularis priuatiua: non similiter erit et demonstratio. necesse est autem exponẽtes cui vtrũq̃ non inest vtrumq̃ de hoc facere sylllogismum: erit enim necessariũ et in his. Si autem de exposito est necessarius erit ⁊ de illo aliquo. nam hoc quod expositum est ipsum ꝙ illud aliquod est. Si autem vterq̃ syllogismus in figura propria.

B Barocho et brocardo.

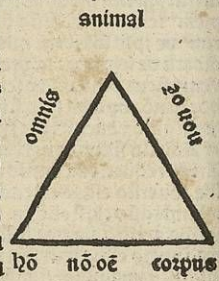

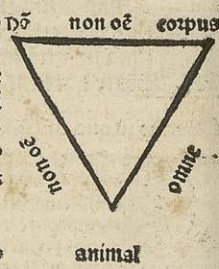

¶ Sermo in syllogismis et propõnibus de necessario puris admixtis cum inuentis. Cap. xiiij.

Dixit

UVA. BHSC. IyR_118_1

Dixit. Et quia propositiões absolute: ⁊ necessarie: ⁊ possibiles diuersificantur quedam a quibusdam in modo ⁊ in materia quam significat modus: quod est: quia hic sunt res multe inuente in actu preter ꝙ sit inuentio earum necessaria: ⁊ ille sunt absolute: ⁊ res que non necessarie: neq; sunt inuente in actu: sed sunt possibiles vt inueniantur in futuro: ⁊ vt non inueniantur: ⁊ ipse sunt possibiles: ⁊ res que sunt inuente semper: ⁊ ipse sunt necessarie. manifestum est ergo ꝙ oportet ꝙ vt syllogismi compositi ex hac specie: ⁊ specie istarum sunt diuersi propter diuersitatem propositionum suarum. erit igitur syllogismus necessarius compositus ex propositionibus necessarijs: ⁊ syllogismus absolutus ex propositionibus absolutis: ⁊ possibilis ex propositionibus possibilibus. ¶ Et syllogismi quidem qui componuntur ex propositionibus necessarijs sunt propinqui syllogismis compositis ex propositiõibus absolutis. Quod quia res conditionate in conclusione in absolutis sunt eedem conditionate in conclusione ex necessarijs. Et res que sunt causa priuationis conclusionum in nõ cõcludentibus sunt eedem causa talis priuationis conclusionum in necessarijs cum nõ sit differentia inter ambos nisi additio necessitatis tantum: ⁊ propter hec sunt modi concludentes in absolutis: ⁊ non concludens ꝑm numerum cõcludentium: ⁊ non concludentium ex necessarijs. ¶ Sed differentia inter ambos est in hoc ꝙ absoluta dicuntur que sunt in actu absq; eo quod conditionetur in eis inuentio necessitatis: ⁊ necessitas dicitur super eo quod est inuentũ in actu: ⁊ conditionatur in eo hec additio. Et modus ostensionis in eo quod ponitur ex cõcludentibus in figura prima ex necessarijs est id cum modo ostẽsionis in eo quod componitur ex concludentibus in figura prima ex absolutis. scilicet intentio dicti de omni: aut dicti de nullo: que est conditio qua est figura prima concludens in materia absoluta: aut necessaria. quod est: quia intentio dicti de omni in ambobus quidem est: quod sit aut dictum cuꝫ affirmatione: aut cum negatione de omni eo quod est in actu ⁊ equaliter siue sit illud quod est in actu inuentum cum additione conditionis necessitatis: aut preter additionem illius. Sed conditio quidem dicti de omni que fit in materia possibili diuersificatur a conditione dicti de omni facta in his duabus materijs. ⁊ in hoc est euidens sermo Aris. ⁊ veritas in se sicut ostenditur post: ⁊ similis est modus ostensionis in eo ꝙ componuntur est ex concludentibus in figura secunda: ⁊ tertia ex propositionibus necessarijs est idem cum modo ostensionis eius componitur ex eo quod concluditur ex illo in figura secunda ⁊ tertia: ⁊ propositionibus absolutis: ⁊ illud est in eo quod ostẽditur per reductionem ad figuram primam cum conuersione vnius propositionum suarum: qđ est: quia inuentio conuersionis in propositionib⁹ absolutis ⁊ necessarijs est vna. ¶ a Et similiter quod ostenditur per positionem: sed quod ostenditur per deductionem ad contrarium que est propositio vniuersalis affirmatiua: ⁊ particularis negatiua non est in eis res eadem: quod est: quia syllogismus qui ducit ad impossibile est compositus ex vna propositionum syllogismi ⁊ cõtradictoria cõclusionis in modo ⁊ negatiõe. erit igitur syllogismus permixt⁹ ex propositione necessaria absoluta ⁊ contingente: sed non est adhuc ostensus modus concludendi qui sequitur ex hac compositione. verum quidem ostenditur per impossibile ibi: hic ostenditur per positionem: ita ꝙ ponamus quoddam a quo negatur aliquid cui innititur: ⁊ erit predicatum negatum ab eo: et redibit ad modum qui est in figura ex vniuersalibus: quarum vna est affirmatiua ⁊ alia negatiua.

¶ Dñia inter absolutum ⁊ necessarium.

a Quare per expõnez et nõ ꝑ deductionẽ ad impolephs ꝓbat illos duos modos.

¶ Capitulum Decimumquintum.

Cõmẽ. auerr. sup lib. logi.

UVA. BHSC. IyR_118_1

A Mixti syll̄i ex vna necessaria: alteraab solutа in ꝑma figura.

ACcidit aũt quãdoq; ⁊ altera ꝓpõne necessaria: necessarũ fieri syll̄m: verũ nõ vtralibet. ſz q̃ ad maiorẽ extremitatẽ: vt ſi. a. quidẽ. b. ex necessitate ſumptuꝫ eſt ineẽ vel non ineſſe. b. aũt. c. ineẽ tantũ. Sic eĩ ſumptis ꝓpõnib⁹ ex necessitate. a. c. inerit vel nõ inerit. Nã qm̃ oi. b. ex necessitate ineſt: vel nõ ineſt. a. c. aũt aliquod eorũ q̃ ſunt. b. manifeſtũ: qm̃ ⁊. c. inerit alterũ horꝫ ex neceſſitate. Si aũt. a. b. q̃de nõ eſt neceſſaria ꝓpõ. b. c. aũt neceſſariũ nõ erit ꝟcl̃o neceſſaria. Nam ſi eſt accidet. a. alicui. b. ineẽ ex neceſſitate: per primã ⁊ tertiã figurã. hoc autẽ falſum. ꝟtingit eĩ tale eẽ. b. cui poſſe eſt. a. nulli ineſſe. Etiã ex terminis manifeſtũ: quontã nõ erit ꝟcl̃o neceſſaria: vt ſi. a. q̃dẽ ſit motus. b. aĩal. in quo ſit. c. hõ: nãq; hõ aĩal eſt ex neceſſitate. mouet autem aĩal nõ ex neceſſitate. neq; hõ. ſi⁹ aũt ⁊ ſi priuatiua ſit. a. b. nã eadẽ demõſtratio. Jn particularib⁹ aũt ſyll̄is ſi vl̃is q̃dẽ eſt neceſſaria: ⁊ ꝟcl̃o erit neceſſaria. Si aũt particularis nõ neceſſaria vel priuatiua ſiue predicatiua fuerit vl̃is ꝓpõ. Sit aũt primũ vl̃is ꝓpõ neceſſaria ⁊. a. quidẽ oi. b. inſit ex neceſſitate. b. aũt alicui. c. inſit ſolũ: neceſſe eſt a. alicui. c. ineſſe ex neceſſitate. nã. c. ſub. b. eſt. b. aũt oĩ. a. inerat ex neB ceſſitate. Si⁹ aũt ⁊ ſi priuattu⁹ ſit ſyll̄s. nã eadẽ erit demonſtratio. Si aũt particularis ſit neceſſaria: nõ erit ꝟcl̃o uecessaria. Nihil enĩz impoſſe euenit: quẽadmodũ nec in vl̃ibus ſyll̄s: ſi⁹ ⁊ in priuatiuis: termini: motus: animal: album.

¶Sermo ex cõpoſitis: ex neceſſarijs: ⁊ de ineſſe. Cap. 15.

C TSyllogiſmi cõcludẽtes in hac mã in mixtiõe ſunt idẽ ſyll̄is q̃ cõcludũt ꝓter mixtionẽ: niſi qr inſunt duplũ coꝫ: ⁊ illud eſt qr mod⁹ vn⁹ ⁊ idẽ erit duo modi. U. g. qr q̃ ex duab⁹ vl̃ibus eſt in figura ꝓma erũt duo modi: quorum vn⁹ eſt vt ſit maior neceſſaria: ⁊ minor de ineſſe: ⁊ mod⁹ ſcõs eſt cõtrariũ hui⁹. Erũtq; ſyll̄i cõcludẽtes in oi figura duplũ concludentiũ in oi figura. Et qũo oſtendit concludẽs a nõ ꝟcludẽte: ibi eſt qũo oſtendit hic. ſ. in abſolutis: ⁊ illud quidẽ qđ remãſit ad ꝓſideradũ in eo hic ex re harũ mixtionũ eſt mod⁹ cõD cludentis in eis. ſ. mod⁹ q̃ ſequit ex modis duarũ ꝓpõnũ. Et Ariſtot. dicit q cũ erit propõ maior in figura prima neceſſaria erit ꝟcl̃o neceſſaria: ⁊ ſi nõ erit neceſſaria: nõ erit ꝟcl̃o de neceſſitate. Sitq; oẽ qđ eſt. g. b. in actu: ⁊ oẽ qđ eſt. b. ſit. a. neceſſario: aut nõ. a. neceſſario. Dico q hi duo modi prime figure vnus cõcludit q. a. neceſſario eſt in oi. g. ⁊ ali⁹ q nullũ. g. neceſſario eſt. a. cui⁹ demõſtratio eſt: qr. g. eſt pars ex. b. cũ ſit ex deductione figure prime: vt ſi minor ⁊ ea affirmatiua: ⁊ conditione hui⁹ mixtionis: vt ſit. g. pars ex. b. in actu: ⁊. b. vl̃r ad g. in actu: nõ ꝟtingẽter: ſicut eſt diſpõ in ſyll̄is poſſibilib⁹: ⁊ cũ predicaẽ aliqđ de oi: ꝑdicaẽ qđẽ neceſſario cũ mõ quo predicaẽ de toto: ⁊ hoc eſt manifeſtuꝫ per ſe: qm̃ pars cõtinet in totu: ⁊ intrat ſub eo. Cũ igit. b. ſit totũ ad. g. ⁊. a. predicatur neceſſario: ⁊ vl̃r de. b. de. g. opz q̃ predicet neceſſario: ſz eſt neceſſaria minor: nõ erit ꝟcl̃o neceſſaria: cui⁹ exẽplũ eſt dictũ nr̃m: oẽ. g. eſt. b. neceſſario: ⁊ oẽ. b. eſt. a. in actu: aut nullũ. b. eſt. a. in actu: dico q nõ cõcludit hac mixtione q oẽ. g. eſt. a. neceſſario: aut nõ eſt. a. neceſſario: cui⁹ demr̃atio ẽ: qr ſi eſt poſſibile ponam⁹ q oẽ. g. eſt. a. neceſſario. Jãq; poſuim⁹ ex oẽ. g. eſt. b. neceſſario. ꝟcludaĩ ergo nobis in figura tertia q quoddã. g. eſt. a. neceſſario. Jãq; poſui-

UVA. BHSC. IyR_118_1

mus ꝙ oē.b.est.a.nō de necessitate:qđ est ꝯtrariū ⁊ impoſe.Et ſm hāc ſilitudinē oñdit cū poſuerimus ꝓpōnē maiorē negatiuā nō neceſſariā.Jāqꝫ oñſuꝫ ē etiā illud ex eo qđ.g.ē ps ex.b.⁊ cū ē.a.p̄dicatū de oī eo qđ ē ps ex.b.qđ est totū p̄ter neceſſitatē ip̄aꝫ p̄dicat de.g.pter neceſſitatē:cū ſit.g.ps ex.b. Et est ēt manifestū ex terminis ꝙ ꝯcl'o nō ē neceſſaria.U.g.vt ponam⁹ loco.a. mobile: ⁊ loco.b.aīal:⁊ loco.g.hoīem:⁊ dicem⁹.oīs hō ē aīal neceſſario:⁊ oē aīal mobile nō neceſſario est:est qđ ē ꝯcl'o.oīs hō mobilis nō neceſſario:niſi qꝛ termini dāt ꝙ nō est ꝯcl'o neceſſaria ſemp:nō ꝙ nō ꝯcludat neceſſariā penit⁹:ſicut dat ſyll's ꝯtrarij:⁊ intētio dicit de oī.Et ſyll'i q̄dē ꝑticulares.ſ.q̄ ꝯcludūt ꝯcl'onez ꝑticularē ſunt cū ē vl'is neceſſaria q̄ ē maior q̄ ꝯcludūt neceſſariā ꝯcl'onē.Et ſi est particularis q̄ est minor neceſſaria ⁊ maior nō neceſſaria:nō ꝯcludūt ꝯcl'onē neceſſariā:ſiue ſit maior affirmatiua aut negatiua.Et demr̄atio ſup hoc est demr̄atio ſup ſyll'os vl'es.ſ.ex parte dicti de oī:⁊ ex parte ꝯtrarij:⁊ ex ꝑte materierū:qđ est:qꝛ cū poſuim⁹ loco.a.motū:⁊ loco.b.aīal:⁊ loco.g.albū.Cōponet ſyll's ita.quoddā albū est aīal neceſſario:⁊ oē aīal mouet nō neceſſario.⁊ ꝯcluditur.quoddā albū est motū nō neceſſario. ¶Digreſſio Auerrois. E

Et Ariſtoteles oſtēdit ex re ipſi⁹:qꝛ videt in hac parte ꝙ mod⁹ ꝯcl'onis ſequit modū ꝓpōnis maioris:.ſ.qꝛ ſi ē ꝓpō maior abſoluta:est concl'o abſoluta:⁊ ſi est neceſſaria est ꝯcl'o neceſſaria. ¶Sꝫ Theophraſt⁹ ⁊ Eudem⁹ ex antiq̄s peripatheticis:⁊ Themiſti⁹ ex nouis ipſoꝝ:⁊ q̄ ſequit eos vr̄ ꝙ mod⁹ concl'onis ſequit debiliorē.ſ.viliorē modorū ſ.qꝛ inuenit ſemp in hac ꝯpōne ſequi ꝓpōnē abſolutā:qꝛ inuētio abſoluta est vilior intētione neceſſarie.¶Et forti⁹ qđ ꝓ ſe inuenitur in hoc:qꝛ ipſi vident ꝙ oē illud in quo est aliq̄d currēs curſu toti⁹ ⁊ partis: cū predicatur quidem aliquid determinatū predicatione determinata:cū mō de oī : opꝫ vt predicet de parte cū illo modo eodē:⁊ etiā cū predicatur pars de aliquo predicatione cū modo etiā opꝫ vt prediēet totū de illo cū eodē mō.Et ex quo est in oī ſyll'o aliquid currēs curſu toti⁹ ⁊ curſu partis.ergo cū est vna dnarū ꝓpōnū abſoluta:⁊ altera neceſſaria nō euadat id quin ſit neceſſaria ipſa minor ⁊ abſoluta maior:aut neceſſaria maior ⁊ abſoluta minor.Dixerūt.⁊ ſi est neceſſaria ipſa minor:in ipſa est aliquid currens curſu toti⁹:⁊ in ipſa est aliq̄d currēs curſu partis:⁊ qđ currit quidē curſu toti⁹ est termin⁹ medi⁹:⁊ currēs quidem curſu partis est terminus minor.Opꝫ ergo cū predicatur aliquid cū mō quodaꝫ de oī toto qđ est terminus medius vt cū illo eodē mō predicet de parte illius totius que est extremitas minor:⁊ cū est neceſſaria ipſa propoſitio maior est ⁊ totū ⁊ pars inuenta ⁊ ipſa etiā ſic.Et qđ currit in ipſa curſu totius est terminus maior:⁊ currens quidē curſu partis est terminus medius.opꝫ ergo cum predicatur pars que est terminus medius de extremitate minore cū mō quodam vt ſit ille idem modus ipſe modus predicationis illius totius: quod est terminus maior de ea minore extremitate.Dixerunt ergo ꝙ qūocūqꝫ ſit oportet vt ſit modus predicationis in concluſione ſequens modū predicatiōis abſolute.¶Sed in hoc ſermone est confuſio manifeſta:qđ est:qꝛ experientia totius ⁊ partis in ſyllogiſmo ex parte que est ſyllogiſmus concludens in figura prima ſm dictum de omni:est quidem in propoſitione minore:⁊ propter hoc conditionatur in ea vt ſit affirmatiua:⁊ cōditionatur in maiore vt ſit vniuerſalis:⁊ non conditionatur in ea vt ſit affirmatiua. et cum hoc ſit ita . non est ergo experientia in toto et parte inuenta in propoſitione maiore:vt inueniatur eq̄liter:ſiue ſit neceſſaria aut non ſit.Sed neceſſitas experientie totius et partis in loco qui est conditio inuentione ſyllogiſmi est ipſum totum:et pars inuenta in propoſitione minore.Et cum hoc ſit ita.erit igitur modus concluſionis ſequens modum propoſitionis maioris : ſicut apparet

Pria rō F Scda. G ꝓbatio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Aristo. Et sl cõcesserlin⁹ eis q totũ ⁊ pars ꝑsiderenť i vnaquaq; vnarũ ꝓpositionũ nõ erit nobis necesse vt ponam⁹ l loco experiẽtie in parte ⁊ toto q sunt in ꝓpõne minore: ⁊ in loco experiẽtie in parte ⁊ toto inuẽta in maiore donec iudicem⁹ sup syllin hoc iudiciũ: ⁊ etiã cũ ꝑsiderať in parte ⁊ toto in ꝓpositione maiore ⁊ non ꝑsiderať in minore: nec erit syll⁹ nisi p accẽs: qz nõ opz vt sit extremitas minor ꝓzhẽsa in predicatione sub predicatione in maiore: hoc est manifestũ p se. Sed disputatio q̃dẽ coꝛ q opz vt sit mod⁹ ꝛclonis sequẽs debiliorẽ duorũ modoꝝ ꝓpõnũ: sicut est in affirmatiua ⁊ negatiua .s. q̃n erit vna propõnũ sumit affirmatiua ⁊ alia negatiua: qz opz vt sit conclo seq̃ns negatiuã q̃ est vilior: ⁊ hic syll⁹ est imaginari⁹: q̃ est: qz ꝛclo nõ sequit ꝓpositio nẽ negatiuã nõ affirmatiuã ex pte q̃ negatiua ẽ vilior affirmatiua: ſz ex pte q̃ ẽ negatiua ⁊ absoluta ⁊ si sit debilior ẽ affirmatiua nõ negatiua: ⁊ hec ꝛfusio huius fmõis ẽ manifesta p se: et q̃ia augmẽtanť etiã ẽ: qz iã inuenit i q̃busdã materijs q̃ ꝛcludit absolutã ⁊ illõ ẽ ex absoluta minori ⁊ necessaria maiore: cuiꝰ crẽplũ est dictũ nostrũ. ois hõ ambulat in actu: ⁊ oẽ ambulans necessario mouetur: oi sz̃ homo mouet non de necessitate: sed error in hoc ẽ: qz ambulãs nõ est motus necessario ex eo q̃ ẽ homo: ſz ex eo q̃ ẽ ambulans: ⁊ cũ ꝺditionaľ hec conditio accepta in propositiõe maiore: in ꝛclone ẽ quidẽ necessaria: q̃ est: qz ois homo ẽ motus necessario in eo q̃ est ambulans. ⁊ non opz vt respõdeatur in hoc per hoc vt dicatur q̃ accidit quidẽ in hac ꝓpositione vt sit conclusio absoluta ⁊ maior necessaria ꝓpter hoc q̃ i hac ꝓpositione necessaria non inuenit conditio dicti de oi quã agit Aristo. vlr in hoc lib. que ẽ vt sit. a. predicatũ necessario de oi dispositio per. b. affirmatiue: sit q̃ dispositus p. b. in actu: aut necessario: aut contingenter: q̃n non ẽ vtilitas in huiusmodi conditionibus: cũ non sit verũ in oi mãsed opz q̃ ꝺditionẽ res vera in oiꝰ materiebus. Hoc quoq; cũ inducerimus mãs monstrať nobis q̃ dictũ nr̃m. oẽ q̃ est. b. ẽ. a. necessario aut ẽ. a. absolute: q̃ in quibusdã de materieb⁹ ẽ ei⁹ intẽtio oẽ q̃ est. b. in actu est. a. necessario. V. g. oẽ ambulãs est motũ: et in quibusdã materiebus est eius intẽtio. oẽ q̃ est. b. in potẽtia aut in actu est. a. necessario sicut dictum nr̃m. oẽ mobile motũ ẽ coꝛp⁹. ⁊ silr ẽ res in enũciatione absoluta ⁊ cum ẽ res: ita ergo dictũ de oi ẽ verũ in oi materia in propositione necessaria et absoluta: et ẽ vtilit. a. inuentũ necessario: aut absolute sup oi q̃ ẽ i actu b. cũ sit in quibusdã materijs verũ de oi q̃ est in potentia et in actu. b. et in q̃busdã sup eo q̃ in actu tm̃: q̃m. a. cũ verificatur super oi oe q̃ est. in potentia b. verificatur de oi eo q̃ ẽ in actu: et non ꝙuertitur hoc. s. qz cũ non verificatur de omni eo quod est in actu. b. verificatur de omni eo quod est in potentia. b.

Cõditio dicti ꝺoi i mã necessaria ⁊ absoluta.

¶ Et propter hoc oportet vt sit conditio dicti de omni in necessaria ⁊ absoluta vt sit extremitas maior predicata de omni eo quod ẽ mediũ in actu. s. de oi de quo predicatur terminus medius in actu non contingenter: et ꝓpter hoc cũ est propositio minor possibilis: ⁊ maior necessaria: aut absoluta nõ erit syllogismus concludens sermonẽ. de oi in oi materia: sũ explanabit post Arist. sed erit quidẽ concludens fm dictũ de oi quibusdã materijs que sunt in q̃b⁹ verificatur q. a. absolute: aut necessario dicitur de oi q̃ est. b. in actu aut i potentia. Sed in eo quod est propter materias nõ est considendũ. ¶ Attẽde ergo hic quid Albumasar ia opinatus est super Aristo. ⁊ improprie. primo quidez in oibus materijs inuenitur cõditio quã putat Albumasar in oibus modis propõnũ: q̃ ẽ: qz dictũ nr̃m. oẽ q̃ est. b. ẽ. a. ꝙtingenter. verificat de eo q̃ ẽ in potentia: aut in actu. b. ⁊ propter hoc q̃n est maior possibilis: ⁊ ꝛclo est pollis q̃ cũ ꝛs modo fiat mixtio sicut ostendiť post. nã gen⁹ cũ ꝺditionaľ dictũ de oi in oibus tribꝰ propõnib⁹. s. absoluta necessaria ⁊ impossibilis est vnũ sicut putat Albumasar: vt sit ꝑdicatũ absolute ⁊ necessario. ⁊ ꝙtingẽter de oi q̃ ẽ. b. q̃cũq;

Albumasar opinio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

modo modorũ triũ sit. s. ꝯtingenter: aut necessario: aut in actu. Neq; est etiã qđ rememorat̃ Alex. vt sit ꝯditio dicti de oi qđ agit̃ in hoc lib. vt sit. a. predicatũ de necessario: aut ꝯtingenter: aut in actu de oi qđ est. b. in actu: qꝛ si esset res ita: non concluderet ille qui est ex duab⁹ contingentib⁹ ſm dictũ de oi: et hoc est manifestũ. Aĩaduerte ergo illud ⁊ inductio attestat̃ sñie Ari. ⁊ qꝛ nõ est vtilitas in conditione que non ponit semper materias ſm id qđ processit Albumasar. Neq; in conditione que nõ conttnet oes modos propõnũ ſm ꝙ ꝓcessit Alexan. propter hoc soluitur dubitatio que accidit hoibus in scientia Ari. in mixtione ꝯtingentis cũ inuentis ⁊ necessarij: sicut ostendetur ex dicto nr̃o cũ peruenerimus ad illũ locũ: si de⁹ voluerit: ⁊ est ostensum ꝙ iudiciũ in mixtione necessariũ cum absolutis est ſm propositionẽ maiorem. L

¶ Capitulum Decimumsextum.

A Misti ex vna necessaria ⁊ altera absoluta. i. đ in eẽ sylli.

IN secũda aũt figura si priuatiua quidẽ vl̃is propositio sit ⁊ necessaria: ⁊ conclusio erit necessaria: si aũt predicatiua nõ necessaria. Si aũt priuatiua necessaria ⁊. a. b. q̃dẽ nullli ex necessitate. c. aũt insit tantũ: qm̃ ergo cõuertitur priuatiua. ⁊. b. nulli. a. inerit ex necessitate. a. autez oi. c. inest. quare nulli. c. inerit. b. ex necessitate. nã. c. sub. a. est. Similiter aũt si ad. c. ponatur priuatiuũ. Nã si. a. nulli. c. cõtingit: ⁊. c. nulli. a. poterit inesse. a. aũt oi. b. inest: quare nulli eorũ que sunt. b. contingit. c. fit em̃ prima figura. Rursum: nõ ergo neq;. b. c. conuertitur ei sil̃r. Si aũt p̃dicatiua propõ est necessaria: nõ erit ꝯcl̃o necessaria. Insit enim. a. oi. b. ex necessitate. c. aũt nulli insit solũ: conuersa igit̃ priuatiua fit prima figura. Ostensum est aũt in prima: qm̃ cum non est necessaria que ad maiorẽ est priuatiua. Nec conclusio erit necessaria: quare nec in his erit ex necessitate. Amplius aũt si conclusio ẽ necessaria accidet alicui. a. non inesse ex necessitate. Si enim. b. nulli c. inest ex necessitate: neq;. c. vlli. b. inerit ex necessitate. b. autẽ alicui a: necesse est ineẽ. siquidẽ ⁊. a. oi.. b. necesse est ineẽ: quare necesse est c. alicui em̃ non inesse: sed nihil prohibet. a. hmõi accipit: cui oi. c. cõtingit esse. Amplius autẽ ⁊ si sit terminos ponentem ostendere: qm̃ conclusio nõ est necessaria simpliciter: sed his existentib⁹ necessarijs vt sit. a. aĩal̃. b. aũt hõ. c. vero albũ: ⁊ propõnes sil̃r sumpte sint. contingit. n. aĩal nulli albo inesse: nec hõ inerit vlli albo inesse: sed non ex necessitate. Contingit. n. hoiem fieri albũ: nec tñ donec aĩal nulli albo insit: quare cũ hec sint necessaria erit conclusio: simpl̃r autem non necessaria. Sil̃r aũt se habebit ⁊ in particularib⁹ syllis qñ p̃uatiua quidẽ propositio vniuersalis fuerit ⁊ necessaria: ⁊ cõclusio erit necessaria. Quando autem predicatiua vniuersalis: priuatiua vero particularis non erit conclusio necessaria. Si autẽ primũ priuatiuũ ⁊ vl̃e: ⁊. a. nulli. b. contingat ex necessitate inesse. c. autem alicui insit qm̃ ergo conuertitur priuatiua: ⁊. b. nulli. a. cõtingit ex necessitate. a. aũt alicui. c. inest: quare ex necessitate alicui eorũ q̃ sunt. c. nõ inerit b. Rursum sit p̃dicatiua vl̃is ⁊ necestaria ⁊ ponat̃ ad. b. q̃dẽ predi- B

UVA. BHSC. IyR_118_1

catinũ. Si ergo .a. oi. b. ex necessitate inest. c. abit alicui nõ inest: qm nõ inerit. b. alicui. c. manifestũ est: sz nõ ex necessitate inest. Nã idem
C termini erũt ad demõstrationẽ q̃ in vltimis syllis. Sz nec si priuatiua necessaria est particulariter sumpta erit conclusio necessaria: naz per eosdem terminos demonstratio.

D ¶Sermo in mixtione necessariorum z absolutoꝝ Aristo. Capi. 16.

In figura scõa cũ erit quidẽ propositio negatiua necessaria: erit ꝑclo necessaria. si erit affirmatiua necessaria: nõ erit ꝑclo necessaria. Sitq; ita primo vlis negatiua maior: z affirmatiua vlis minor. cuius exemplũ est. sitq; dictum nostrum. oẽ. g. in actu b. nullũ. a. ẽ. b. necessario: z qz negatiua conuertitur redit iste modus ad modũ scõm prime figure: cuius maior est negatiua necessaria: z minor absoluta. Concluditur ergo proculdubio necessaria sicut expositũ est: z silr accidit hoc idem si fiat negatiua vlis necessaria minor z absoluta maior: qm conuertitur dictum nostrũ: nullũ. g. est. b. necessario: sitq; nobis cũ nullũ. b. est. a. de necessitate: z oẽ. a. est. b. absolute: z concluditur in figura prima. nullũ. a. est. g. de necessitate: sicut ostensum est prius. cũ ergo quertiẽ hec ꝑclo ꝓuenit quesitũ: et si est: ppõ affirmatiua necessaria z negatiua absoluta ꝑcludit absoluta: qz negatiua est illa q̃ cũ cõuertiẽ est maior in figura prima. Jãq; ostẽsuz fuit q̃ cũ est maior in figura prima nõ necessaria: q̃ cõclusio erit nõ necessaria: sz absoluta. Jã q̃ ostendit ꝑ viã cõtrarij q̃ cõclusio nõ est necessaria: sz absoluta cũ est affirmatiua necessaria: qõ est: qz si ponat q̃ ꝑclo huiꝰ syllr est: nullũ. g. est. a. necessario Jãq; habuim⁹ in ꝓpõnibus huiꝰ syllr q̃ oẽ. g. est. b. necessario. Cũ ergo conuerterimus affirmatiuã vlem habebimus quoudã. b. est. g. necessario: z nullũ g. est. a. de necessitate: et ꝑclusio est sicut oñsum est in figura prima q̃ qõdam b. necessario non ẽ. a. Jãq; habuimus q̃. a. nõ est. b. absolute: cũ ergo conuerterimus erit vera etiam: et est: q̃. b. non est. a. absolute. et cũ. b. nõ est. a. absolute: ergo iam est possibile vt sit omne. b. a. absolute: qz absoluta est de natura possibilis. Jãq; fuit conclusio q̃ quoddã. b. non est. a. necessario: z hoc est contrarium impossibili: z per hanc eandem ostensionẽ ostenditur illud cũ est necessaria affirmatiua maior: z negatiua absoluta minor. Et illud concludit per duas conuersiones. Et similiter etiam ostenditur ex terminis q̃ conclusio in his duobus modis non est necessaria: sitq; loco. a. album: z loco. b. animal: et loco. g. homo: componunturq; syllogismi sic: omnis homo de necessitate est animal: nullum album in actu est animal: z concluditur: nullus homo est albus: z hoc non est necessarium: qz iam est possibile sit sit homo albus: z similiter inuenitur modus conclusionis in duobus syllogismis particularibus huius figure: quia sunt sequentes modum propositionis negatiue. Et ostensio illius est in hac eadem via scilicet per conuersionem z per contrarium in loco quo agitur contrarium in duobus syllogismis vniuersalibus huius figure: et ꝑ illos terminos eosdem: in omnibus similiter Aristo.

E Absoluta ꝓpõ ẽ nã possibilis.

A Sylli mixti ex vna necessaria z altera absoluta i tertia figra

¶Capitulum Decimũseptimum.

Apostrema autem figura terminis quidem vniuersalibus ad medium z predicatiuis vtriusq; propositionibus si vtralibet propositio est necessaria z conclusio erit necessaria. Si autem hec quidem sit priuatiua: illa vero predicatiua: quando primitiua fuerit quidem necessaria z conclusio erit necessaria. Quando autem predicatiua non erit

UVA. BHSC. IyR_118_1

conclusio necessaria. Sint enim primū vtrecp predicatiue propositiones. z. a. z. b. omni. c. insit: necessaria autem sit. a. c. quoniam ergo. b. omni. c. inest. z. c. alicui. b. inerit: eo q conuertitur vniuersalis in particularē: ꝗre si. a. oi. c. inest ex necessitate: z. c. alicui. b. inest: z si. a. alicui. b. necesse est inesse: nā. b. sub. c. est. sit ergo prima figura. Silr aūt ostēdit: z si. b. c. est necessaria: ꝙuertit ei z. c. alicui. a. ꝗre si oi. c. iest. b. ex necessitate: z. a. alicui. b. inerit ex necessitate. Rursum sit. a. c. q̄dē priuatiua. b. c. aūt p̄dicatiua. necessario aūt sit ꝓuatiua: qm̄ ergo cōuertit. c. alicui. b. a. aūt nulli. c. ex necessitate: necp. a. alicui. b. inerit ex necessitate: nā. b. sub. c. est. Si aūt p̄dicatiua sit necesse non erit ꝯclusio necessaria: sit ei. b. c. p̄dicatiua necessaria. a. c. aūt priuatiua z non necessaria: qm̄ ergo ꝙuertit affirmatiua inerit z alicui. b. ex necessitate: ꝗre si. a. q̄dē nulli eoꝝ q̄ sunt. c. inest. c. aūt alicui eoꝝ q̄ sunt. b. a. alicui eoꝝ q̄ sunt. b. nō inerit: ſz nō ex necessitate. Ostēsum ei est i prima figura: qm̄ priuatiua ꝓpone nō necessaria: nec ꝯclo erit necessaria. Amplius z p terminos esse posset manifestū. Sit aūt. a. bonū. b. q̄dē aial. c. aūt equus: ergo bonū q̄dē ꝓtingit nulli equo inesse: aial ꝙo necesse est oi inesse: ſz nō necesse est aial nō esse bonū. siq̄dē ꝓtingit oē esse bonū: aut ſi nō hoc ponē. ſz vigilare vel dormire tātū ponē dū: oē ei aial susceptibile est hoꝝ. Si igit vlr termini ad medīū sint. dictū est qm̄ ꝯclusio erit necessaria. Si aūt hic q̄dē vlis: ille ꝙo ꝑticularis: p̄dicatiuus aūt vtrecp qm̄ vlr fuerit necessarius z ꝯclo erit necessaria; demōstratio aūt eadē q̄ z prī: ꝙuertit em̄ ꝑticularis affirmatiua. Si ergo necesse ē. b. oi. c. ineē. a. aūt sub. c. ē: necesse est. b. alicui. a. inesse: si aūt. b. alicui. a. z. a. alicui. b. inesse necessariū ē: ꝙuertit em̄. Simlr aūt z si. a. c. sit necessaria vniuersalis: nā. b. sub. c. ē: si aūt particularis est necessaria nō erit ꝯclusio necessaria. Sit em̄. b. c. particularis z necessaria. a. aūt insit omni. c. nō tm̄ ex necessitate: ꝙuerso ġ. b. c. prīa figura fit: z vniuersalis q̄dē ꝓpositio nō necessaria: ꝑticularis aūt necessaria: qm̄ ăt sic se haberēt ꝓpositiones nō erit ꝯclusio necessaria ꝗre nec in his. ¶ Amplius aūt ex termis his manifestū: sit em̄. a. vigilare. b. aūt bipes: in quo aūt. c. animal. ġ. b. alicui. c. necesse est ineē. a. aūt ꝓtingit. c. oi: z. a. nō necessario. b. Nō em̄ necesse ē aliqđ bipes nō vigilare vl dormire. ¶ Simlr aūt z p eosdē terminos ostendet. Et si. a. c. sit particularis z necessaria. Si aūt hic quidē terminorum sit predicatiuus: ille vero priuatiuus: quando vniuersalis quidem fuerit priuatiua z necessaria ꝯclusio erit necessaria. Si enim. a. nulli. c. contingit. b. autem alicui. c. inest: necesse est. a. alicui. b. non inesse: quando autem affirmatiua quidem ponitur necessaria vel vniuersalis vel particularis vel priuatiua particularis non erit conclusio necessaria. Nam alia quidem eadem que in prioribus dicemus: termini vero cum vniuersalis affirmatiua est necessaria: vigilatio: anima l: homo: medium: homo. ¶ Cum particularis autem predica-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tina necessaria: vigilatio: animal: album: animal enim necesse est alicui albo inesse: vigilatio autem contingit nulli: ⁊ non necesse est alicui animali nō inesse vigilationem. Quando autez particularis fuerit priuatiua necessaria: bipes mouet: animal. Manifestum igitur quoniam inesse quidem non est syllogismus: si vtreq; propositiones
x nō sunt in eo quod est inesse: necessarium vero est ⁊ altera sola necessaria. In vtrisq; autem affirmatiuis ⁊ priuatiuis existentibus syllogismis necesse est alteram propositionem esse similem conclusioni. Dico autem similem si ineesse quidem que inesse significat: si autez necessaria necessarij. Quare ⁊ hec palam: quoniam non erit conclusio: neq; que inesse neq; necessaria non sumpta vel necessaria: vel que inesse signata propositione igitur de necessario quo sit ⁊ quā differentiam habet ad ineesse sufficienter pene dictum est.

¶ Capitulum Decimumseptimum.

x Tin figura quidem tertia modus conclusionis sequitur sem-
per modū propositionis que nō cōuertitur: qm̄ illa propositio in potentia est maior in figura prima. Jamq; ostensuz fuit q; modus cōclusionis in figura prima sequitur propositionē maiorem: ⁊ hoc est cōtrariū eius qō accidit in figura scōa: q; modus cōclusionis in figura scōa sequit modū ꝓpositionis que cōuertit cū sit conuersa in hac figura: in potētia maior in prima figura: qō est: q; minor in figura scōa est eadē: sicut que est in figura prima: ⁊ maior est que cōuertit in ea: ⁊ maior in figura tertia est eadē: sicut que est in figura ꝑma: ⁊ minor est q̄ cōuertit in ea.
z Et iste canō sequit in eo q; ostēdit cōclusio eius per cōuersionē: q; qō ostēditur per positionē: ⁊ q; illi modorū qui ostēdunt per positionē etiā vis est vis modorū qui ostēdunt per cōuersionē: ergo certa est nobis hec sententia: ergo cuz sunt due ꝓpositiones in hac figura sicut dicit Ari. vles affirmatiue: ⁊ quecunq; fuerint necessaria erit cōclusio necessaria: qō est: cū sustentatiōe in conuertendo absolutā vlem particulariter. sed in figura prima si maior est necessaria vlis ⁊ minor ipsius absoluta particularis: ⁊ cōclusio est particularis necessaria: sicut ostēsum fuit: ⁊ sic erit in figura tertia sicut ibi: ⁊ si erit illa quā cōuertimus minor huius figure: qō est: cū est necessaria maior ipsius: ⁊ res in hoc est manifesta. s. q; cōcludit preter q; cōuertamus cōclusionē: ⁊ si cōuerterimus maiorē: ꝓpterea q; est absoluta: ⁊ est maior vniuersalis necessaria in hac figura: ostēdetur, ꝙ duas cōuersiones. i. cōuersionē cōclusionis ⁊ per cōuersionē ꝓpositionis: sicut ostēsum fuit: ⁊ si est vna vlium affirmatiua ⁊ alia negatiua. Modus cōclusionis sequit necessario modū negatiue: q; cōuersa quidē erit affirmatiua ⁊ fiet in figura prima maior negatiua: que si est necessaria: est conclusio necessaria. sicut ostēsum est: ⁊ si est absoluta: cōclusio est absoluta: ⁊ si est vna duarū ꝓpositionū in hac figura. s. in concludētibus in ea vlis ⁊ alia particularis.
y Fuerūt q; affirmatiue ambe sequit cōclusio vniuersalis ipsius. q; ipsa est due nō cōuertitur in hac figura: qm̄ si ipsa cōuerteretur: esset syllus ex duabꝫ particularibus. Jamq; ostensum est q; nō cōcludunt: ⁊ qm̄ nō cōuertitur: eritq; in figura prima. Et si est vna earū affirmatiua ⁊ alia negatiua: erit modus cōclusionis sequēs modū negatiue: q; negatiua si est in hac figura ipsa vlis est maior in prima figura cuz nō sit possibile vt sit minor in figura prima negatiua. Et si est particularis est vlis ipsius apud expositionem per positionem vlis negatiue vniuersalis: sicut ostensum est in expositione.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum Decimumoctauum.

De contingente autem hec dicamus quãdo ⁊ quomodo ⁊ per que erit syll'us. dico aũt cõtingere ⁊ cõtingens quo nõ existẽte necessario. Posito aũt esse vel nõ esse propter hoc nihil erit impossibile. Nã necessariũ cõtingere equiuoce dicimus. Qm̃ autẽ hoc est cõtingens manifestum est ex affirmationibus oppositis. Nã nõ contingẽs esse: ⁊ impol'e eẽ: ⁊ necessariũ nõ esse idẽ sunt: vel sequunt' se adinuicẽ. Quare ⁊ opposita his ꝯtingat esse: ⁊ nõ impol'e esse: ⁊ nõ necesse nõ esse: ⁊ aut eadẽ erũt aut sequẽtia seinuicẽ. De oĩ em̃ affirmatio vel negatio ꝟa erit: ꝯ cõtingẽs nõ necessariũ ⁊ nõ necessariũ cõtingens. Accidit autẽ oẽs que ꝟm cõtingens ꝓpositiones sunt cõuerti adinuicẽ. Dico aũt non negatiuas affirmatiuis: sed quecũq; affirmatiuã habẽt figurã ꝟz oppositionẽ: vt ea que est cõtingit esse ei que est nõ esse: ⁊ ea que est cõtingit omni ei que est cõtingit nulli vel non omni ⁊ que alicui: ei que nõ alicui. Eodem aũt modo ⁊ in alijs: qm̃.n. qđ est cõtingens nõ est necessariũ: qđ aũt nõ est necessariũ possibile est nõ esse manifestũ est. Qm̃ si cõtingit. a. inesse. b. cõtingit ⁊ nõ inesse: ⁊ si oĩ cõtingit inesse ⁊ omni cõtingit nõ inesse. Sil'r aũt ⁊ in particularib⁹ affirmatiõibus. Nã eadẽ est demõstratio: sint aũt he propositiones predicatiue ⁊ nõ priuatiue. nã contingere ei qđ est esse simil'r ponit' quẽadmodũ dictũ est prius. Determinatis aũt his rursum dicimus cõtingere: qm̃ duobus modis dicit'. Uno quidẽ modo qđ vtplurimũ fit: ⁊ deficit necessariũ: vt canesere hominẽ vel augeri vel corrũpi: vel omnino qđ natum est esse: hoc.n. nõ cõtinuũ habet necessariũ quod nõ semper est homo. nam cum hoc est aut ex necessitate aut in pluribus est. Alio autem infinitum quod sic ⁊ non sic possibile: vt animal ambulare vel ambulante animali ambulante vel non ambulante accidit terre motum fieri: vel omnino quod casu fit: nihil enim magis sic natum est: vel econuerso: conuertitur ergo et secundum oppositas propositiones vtrumq; contingens: non tamen eodem modo: sed quod natum quidem est esse ei quod est non ex necessitate esse. Sic enim contingit non canescere hominem: infinitum autem non magis sic q̃ illo modo se habere vel se habiturum esse: disciplina autem vel syllogismus demonstratiuus ex indefinitis quidem non est eo ꝙ inordinatum est medium. Ex his vero que nata sunt esse pene omnes ⁊ considerationes sunt de sic contingentibus: ex his autem euenit fieri syllogismum: non tamen solet queri: hec tamen magis diffinientur in sequentibus. Nunc autem dicemus quando: ⁊ quomodo: et quis erit syllogismus ex contingentibus propositionibus.

A De contingenti nõ necessario.

B

C

¶ Sermo in syllogismis qui componuntur ex propositionibus impossibilib⁹.

¶ Capitulum. Decimumoctauum.

UVA. BHSC. IyR_118_1

D Aquit. ⁊ opz nūc vt nūc dicaꝫ qñ crit syll's ex ꝓpositionib⁹ ⁊ingētibus:⁊ qualr crit ⁊ per quid erit:⁊ possibile in summa est hic id qđ nō est necessariū:⁊ cū ponit inuentū nō accidit ex illo impossibile. Et vult hic q⁹ pol'e est id qđ cōprehēdit rē in uētā in actu ⁊ priuatiuā ⁊ p necessariū ⁊ oēs de qb⁹ dr̄ necessariū. s. necessariū absolutū ⁊ necessariū in relatiōe ad tps qđā: aut in ptito aut in ꝑsenti aut in futuro: sed nō id de quo dr̄ necessariū equinoce: qđ est impossibile: cuius diffinitionē intēdim⁹ hic. Qđ hic qđē sit diffinitio ꝑmo est manifestū ex eo qđ nō est possibile vt sint vera duo ⁊traria simul: qz vis dicti nostri q⁹ res nō possibile est vt sit ⁊ impol'e vt sit qđē necessitate vt nō sit est cōtradictoꝛiuꝫ dicti nostri possibile est vt sit ⁊ nō impol'e est vt sit:⁊ nō de necessitate vt nō sit: qđ est: qz horū qđā sequit qđā. s. qz sequit dictū nostrū nō pol'e vt dictū nostruꝫ impossibile est vt sit:⁊ dictū nostrū necessariū est vt nō sit: sicut sequit dictū nostrū possibile est vt sit:⁊ dictū nostrū nō impossibile est vt sit:⁊ nō necesse vt nō sit:⁊ cū sit ita:⁊ est vnū qđ⁹ necessariū: aut vt verificet de eo negatiua aut affirmatiua. ergo de dicto nr̄o pol'e est vt sit: necesse est vt verificet dcm̄ nō de necessitate est: cū fallificet de eo dictū nostrū de necessitate est:⁊ ꝓp hoc cōuertit hoc donec dicam⁹: omne pol'e nō est necessario:⁊ qđ nō est necessario est pol'e:⁊ iō syllogizaꝫ vt sit gen⁹ huiꝰ diffinitiōis qđ significat dictū illud qđ est res comprehēdēs inuētū ⁊ priuatū sicut dixim⁹:⁊ dr̄a eiꝰ dictū nostrū nō de necessitate ⁊ erit qđ addit in ea qđ cū ponit inuētū nō sequit ex eo impol'e ꝓpriū ex ꝓpr̄ijs possibilis: nō dr̄a ex differētijs,⁊ hec est ꝟsia Albumasaris in hac diffinitiōe. ¶ Et sustinet vt sit hoc dictū dr̄a vltima in diffinitiōe:⁊ erit intellectū ex
F dicto nō de necessitate. i. id qđ est nō inuētū: sed nō est necessario nō inuētū: sz
op̄auer cū ponit intētū nō accidit ex eo impossibile: eritq⁹ ꝟa hoc gen⁹ cōtingētis priuatū:⁊ dr̄a q̄ appropriat ipsum est cū ponit inuētū nō sequit ex eo impossibile:⁊ hec est ꝟsia melioꝛ expositoꝛū ex peripatheticis:⁊ ex quot appropriat ꝓpositiōes possibiles: qz affirmatiuā cōsequit negatiua:⁊ negatiuā affirmatiua sz negatiua possibilis nō negatiua cōtingētis q̄ est q̄ affirmat cōtingēs possibile ⁊ negat inuētionē: nō illa q̄ negat cōtingētiā: qm̄ ipsa est ꝺictoꝛia possibilis: sicut ostēsum est in perihermenias: qđ est: qz cōsequit dictū nostrū possibile est vt sit: dictū nostrū possibile est vt nō sit: cū sit hoc mō possibile. s. vt sit aptū vt inueniaꝫ res ⁊ vt nō inueniaꝫ:⁊ hec cōsequētia est inuēta in oīb⁹ modis oppositis inuētis in hac mā: qđ est: qz ꝟsequit dictū nostrū pol'e est vt sit in oīre possibile est vt nō sit in aliquo ipsi⁹:⁊ dictū nostrū pol'e est vt sit in quodā illi⁹ dictū nostrū pol'e est vt nō sit in quodā ipsi⁹:⁊ econuerso. Et demōstratio super hoc est q⁹ possibile nō est necessario inuētū:⁊ qđ est necessario inuētū impol'e est vt nō inueniaꝫ: ergo qđ pol'e est vt inueniaꝫ: possibile est vt nō inueniaꝫ:⁊ qđ possibile est vt nō inueniaꝫ: possibile est vt inueniaꝫ cū sit nō necesse vt nō inueniaꝫ. Et hę ꝓpones q̄ numerant hic negatiue sunt numerate affirmatiue: sicut ostēsum est in perihermenias cū particula nō: nō cōiungaꝫ in eis cū modo sed cōiungit qđē cū ꝟbo ꝓiūctiōis siue inuctiōis: qđ est sum: qđ cōiungit cum subiecto in enūciationib⁹ nō habētib⁹ modū. Et possibile dr̄ trib⁹ modis: quoꝝ vn⁹ est possibile ꝑm plus: sicut q⁹ canescat hō in senectute:⁊ pubescere adolescētē. Et scōm est possibile ꝑz min⁹:⁊ illō est qđ opponit possibili ꝑz pl⁹:⁊ est vt nō canescat hō in etate senectutis sue:⁊ nō crescat in etate adolescētie. Et tertius est possibile eq̄liter ad vtrūq⁹ qđ est id qđ possibile est vt sit: aut nō sit eq̄liter: sicut est vt dilanieꝫ iste pān⁹ aut nō diſrūpaꝫ:⁊ possibile qđē ad vtrūlibet ꝟsequit affirmatiua negatiuā:⁊ negatiua ipsi⁹ affirmatiuā eq̄liter: sz possibile qđ est ꝑz pl̄mū sequit qđē affirmatiua negatiuā ꝑm pl⁹:⁊ negatiua ipsi⁹ affirmatiuā ꝑz min⁹:⁊ possibile ꝑz q⁹ est ꝑz min⁹ sequit affirmatiua negatiuā:⁊ ne-

UVA. BHSC. IyR_118_1

gatiua affirmatiuā ꝟz plꝰ: qđ est: qꝛ si est possibile vt canescat hō ꝟz plꝰ in etate senectutis est possibile vt nō canescat ꝟz minꝰ: ⁊ de possibili ꝟz minꝰ: ⁊ ad vtrūlibet nō agit ars demōstratiua: sz alie artes plēs: sicut rethorica: qm̄ ipsa iā agit de possibili ad vtrūlibet: ⁊ artes q̄ sunt ꝟm diuinatiōes iā q̄dē agūt de illo qđ est ꝟm minꝰ. Et intētio q̄dē huiꝰ est sermo in doctrina qñ erit syllus ⁊ qñ non erit ex ꝓpositiōibꝰ possibilibꝰ absolute. i. ex eo ꝙ sunt pol'es siue sint ꝟm plus aut ꝟm equalitatem aut ꝟm minus: cum sit in hoc libro quidem consideratio in forma syllogismi vt in qualibet materia.

¶ Capitulum Decimumnonum. A

Quoniā aūt cōtingere hoc huic inesse dupliciter est accipere: aut em̄ cui inest hoc aut cui cōtingit inesse ipsum. Nam de quo. b. a. cōtingit horū alterū significat: aut de quo dr̄. b. aut de quo cōtingit dici: de qua aūt. b. a. cōtingere: aut oī. b. possibile est esse. a. nihil differt: manifestū igit qm̄ dupliciter dicitur. a. cōtingere oī. b. inesse. Primū ergo dicamus de quo. c. cōtingit. b. ⁊ de quo. b. a. quis erit ⁊ qualis syllus: sic em̄ vtreqꝫ ꝓpositiones sumunt̄ ꝟm cōtingere. Qñ aūt de quo inest. b. cōtingit. a. hec q̄dē est inesse: illa vero cōtingēs: quare ab his que similis sunt figure figuris incipiendū quēadmodū ⁊ in alijs. Qñ igit̄ cōtingit. a. oī. b. ⁊. b. oī. c. erit syllus ꝑfectꝰ: qm̄. a. cōtingit oī. c. inesse: hoc aūt manifestū est ex diffinitione: nā cōtingere oī inesse sic dicebamus. Silr aūt ⁊ si. a cōtingit nulli. b. b. aūt omni. c. qm̄. a. nulli. c. ꝯtinget. Nā de quo. b. cōtingit. a. nō ꝯtingere hoc erit nullū dimittere de his que sub. b. cōtingūt. Qñ aūt cōtingit oī. b. b. aūt nulli. c. cōtingit per assumptas q̄dē ꝓpositiones nullus fit syllus: conuersa aūt. b. c. ꝟm cōtingēs fit idē qui ⁊ prius. Qm̄ aūt cōtingit. b. nulli. c. inesse cōtingit ⁊ omni inesse: hoc aūt dictū est prius quare si. b. quidē omni. c. a. vero omni. b. rursus idem fit syllus. Similiter aūt ⁊ si ad vtrasqꝫ ꝓpositiones negatio ponatur cōtingere: dico autē vt si. a. contingat nulli b. ⁊. b. nulli. c. nā propter assumptas propositiōes nullus fit syllogismus: cōuersis idē fit qui ⁊ prius. Manifestū igitur est: qm̄ negatione posita ad minorē extremitatē vel ad vtrasqꝫ ꝓpositiōes aut nō fit syllus aut fit quidē: sed nō perfectus: ex cōuersiōe em̄ fit necessariū. Si aūt altera quidē ꝓpositionū vl'is: altera q̄dē particularis sumatur ad maiorē extremitatē posita vniuersalis syllus erit ꝑfectus: nā si em̄. a. oī. b. cōtingit. b. aūt alicui. c. cōtinget. a. alicui. c. ineē. Hoc aūt manifestū est ex diffinitiōe cōtingētis. Rursuꝫ si. a. cōtingit nulli. b. b. aūt ꝯtingit alicui. c. inesse: necesse est. a. contingere alicui. c. nō inesse: demōstratio aūt eadē. Si aūt ꝑuatiua sumat̄ ꝓpositio particularis: vniuersalis autem affirmatiua positione: similiter se habeat: vt si a. omni. b. contingit. b. autem alicui. c. contingit non inesse: per sumptas quidez propositiones non fit syllogismus: conuersa autem particulari: et posita. b. alicui. c. contingere inesse eadem erit conclusio que ⁊ prius: quēadmodū in his que ab initio. Si autē que ad maiorē C

syllogismꝰ ex ambabꝰ cōtingētibus i prima figura.

UVA. BHSC. IyR_118_1

extremitatem est particularis sumatur: que vero ad minorē vniuersalis: siue vtreq; affirmatione ponant̄ siue priuatiue: siue nō similis figure: siue vtreq; indefinite vel particulares nullo mō erit syll'us. Nihil enim ꝓhibet. b. trāscēdere. a. et nō p̄dicari de eq̄s: quo autē. b. trāscendit. a. sumat̄. c. huic enim neq; oī: neq; nulli: neq; alicui neq; nō alicui ꝯtingit. a. inesse: siquidē ꝯuertantur ꝟm cōtingere ꝓpōnes et. b. plurib⁹ ꝯtingit. q̄. a. inesse. Amplius aūt ⁊ ex terminis manifestū: nā sic se habētib⁹ ꝓpōnib⁹ cōtingit et primū postremo nulli ⁊ oī et necessitate inesse. termini cōes oīm inesse q̄dē ex necessitate aīal: numerū: hō: nō ꝯtingere vero: aīal: albū: vestis. Manifestū est igit̄ qm̄ hoc mō se habētib⁹: terminis nullo mō fit syll's: nā oīs syll's vel eius qd̄ est inesse vel ex necessitate vel ꝯtingere. Qd̄ igit̄ neq; inesse: neq; necessarij manifestū est: qm̄ nō est: nā affirmatiuus perimit̄ priuatiuo: ⁊ priuatiuus affirmatiuo: relinquit̄ ergo ꝯtingere esse. Hoc aūt impol'e. Ostēsum est enim quoniā sic se habētib⁹ terminis ⁊ oī
D postremo primū nec esse ⁊ nulli ꝯtingit ex inesse: quare nō erit cōtingēs syll's: nā ꝯtingēs nō erit necessariū. Manifestū quoniā cū vl'es sint termini in ꝯtingētib⁹ ꝓpōnib⁹ semꝑ fit syll's ī prima figura: siue sint predicatiui siue priuatiui: verū ex p̄dicatiuis quidē ꝑfect⁹: ex priuatiuis aūt imperfectus. opz aūt cōtingere sumere nō in necessarijs sed ꝟm determinatoꝝ diffinitionē: aliquotiēs aūt latet hm̄ōi.

¶ Sermo in doctrina Aristo. Capitulum. xix.

E Et postq̄ est firmatū hoc dicemus de syllogismis q̄ cōponunt̄ ex ꝓpōnib⁹ possibilib⁹ et figura prima. Incipiam⁹ ergo ex istis primo a puris: deinde in mixtis. Et dicemus q̄ numerus syllogismorū perfectorū concludentiū in hac materia est idem numerus syllogismorū ꝯcludentiū ī materia absoluta necessaria: qd̄ est: qꝛ si omne qd̄ est. g. est. b. cōtingenter: ⁊ omne qd̄ est. b. est. a. contingēter: opz vt sit omne qd̄ est. g. a. cōtingēter: ⁊ hoc est manifestū tibi ex intētione dicti de omni: aut negati ab omni: qd̄ est: qꝛ intētio dicti nostri. oē. b. est a. contingenter: est oē qd̄ disponit̄ ꝑ. b. ꝯtingenter aut in actu est. a. i. omne qd̄ est. b. in actu aut in potentia est. a. ꝯtingēter. i. a. predicatur de ipso ꝯtingēter. Cum ergo posuimus q̄. g. est dispositū ꝑ. b. ꝯtingēter: opz vt sit. g. a contingēter. Et si ē ꝓpositio maior vniuersalis negatiua: ⁊ minor vniuersalis affirmatiua: sicut est dictū nostrū. omne. g. est. b. contingenter: ⁊ nullū. b. est. a. cōtingenter. opz igitur ex eo q̄. g. est pars ꝯtingēter ex. b. vt sit. a. negatū ab omni. g. cōtingenter. Sed cū erit affirmatiua ex duab⁹ ꝓpōnibus vniuersalib⁹ maior: et negatiua minor: nō erit syllogismus cū nō inueniatur in eis cōditio dicti de omni: qd̄ est vt sit extremitas minor disposita ꝑ mediū. s. dispōne affirmatiua sicut dictū est: sed ex parte quidē cōsequētie ꝓpōnis affirmatiue in hac materia erit quidē syllogismus sz nō completus cū ostēdatur per rē additā. s. intētioni dicti de oī. s. additā qd̄ est id qd̄ nominat Arist. in hac materia cōuersionē: qd̄ est: qꝛ cū posuimus loco ꝓpōnis negatiue vere ꝯsequētem eius que est affirmatiua vera est nata vt sit ex hoc modus primus in hac figura qui est ex duab⁹ affirmatiuis vniuersalib⁹ ꝟm plus qd̄ perficit hm̄ōi syllogismos est cū est negatiua vniuersalis ꝟm minus: qm̄ ꝯuertitur ad illam q̄ est ꝟm plus: que agit plus illa: ⁊ silr̄ cū sint due ꝓpōnes vniuersales in hac figura negatiue nō

UVA. BHSC. IyR_118_1

erit syllogismus perfectus cū nō inueniatur in eis intētio dicti de omni: sed iam erit syllogismus perfectus cum ꝯuerterimus negatiuas in affirmatiuas cōsequentes eas: aut cōuerterimus negatiuā minorē in affirmatiuā consequē tem ipsam: ⁊ plus qđ cōfert in hac cōuersione est cū sint negatiue ꝑm min⁹: qꝛ syllogismi hmōi vtiles sunt in dialectica. Et est cautela bona in illa arte: qđ ē: qꝛ querēs iam intēdit vt ꝯcedantur ei ꝓpōnes affirmatiue de eo qđ est scđm plus ad cōcludendū ex eis affirmatiuā ꝑm plus: sꝫ timet manifestare in qōne ꝓpōnes quib⁹ ꝯcludat illā ꝯclusionē ne forte nō ꝯcedat ei rñdens: quare que rit negatiuas eoꝝ ꝑm minus ⁊ non estimauit rñdens ꝙ sequit̄ ex hoc et cōce det eas. Et qñ est vna ꝓpōnū in hac materia vniuersalis ⁊ secūda particula ris: ⁊ est vniuersalis maior ⁊ minor particularis: cū erit quidē minor affirma tiua erit syllogismus perfectus maiore existēti vniuersali affirmatiua: aut ne gatiua: qđ est manifestū ex intētione dicti de oī: sed cū est minor negatiua nō erit syllogismus perfectus: sed erit perfectus cū ꝯuertitur minor in affirmati uam ꝯsequentem eam. Et cū est ꝓpositio maior ꝑticularis ⁊ minor vniuersa lis non erit syllogismus oīno. i. neqꝫ perfectus neqꝫ imperfectus affirmatiuis existentibus propositionibus sit aut negatiuis: aut vt vna earum affirmatiua et alia negatiua: qđ est: qꝛ non inuenitur in eis intētio dicti de oī: qꝛ nō cū cō uersione: neqꝫ ex ipsis ꝓpōnib⁹: qđ est: qꝛ cū dicim⁹ oē. g. est. a. ⁊ quoddā. b. ē. a. nō ꝓhiberet̄ q̄n sit. g. intrās sub quodā qđ addidit. b. super. a. s. qđ negat̄ ab. a. negatione necessaria: quare nō sequit̄ ꝓpter illud vt sit oē. g. ꝯtingēter. a. neqꝫ vt nō sit in aliquo illi⁹ ꝯtingēter: qm̄ qñ est. oē. g. a. ꝯtingēter nō est verū. om̄e g. est. a. ꝯtingēter: ⁊ sil̄r cū nō est verū vt sit quoddā. g. a. ꝯtingēter: nō est verū etiā ꝙ quoddā. g. nō est. a. ꝯtingēter. iāqꝫ oñdit̄ in oīb⁹ his modis ꝙ sunt non ꝯcludētes ꝑticularib⁹ exñtib⁹ simul aut maiore ꝑticulari ⁊ minore vniuersali ex terminis: qm̄ ꝯcludūt affirmatiuā qñqꝫ ⁊ negatiuā qñqꝫ. s. affirmatiuā ne cessariā ⁊ negatiuā necessariā. Termini quib⁹ ꝯcludit̄ affirmatiua sunt: sicut hō: albū: aīal: qđ est: qꝛ q̄dā hō est albū aīal ꝯtingēter: ⁊ q̄dā hō est aīal neces sario q̄ est ꝯcl̄o: ⁊ quib⁹ ꝯcludit̄ negatiua pānus: albū: aīal: qđ est: qꝛ quidā pā nus est albus ꝯtingēter: ⁊ quoddā albū aīal ꝯtingēter: ⁊ nullus pānus ē aīal necessario q̄ est ꝯclusio: ⁊ sil̄r accidit cū accipimus minorē vniuersalē ita vt di camus. oīs hō pol̄e est vt sit albus: ⁊ quoddā albū pol̄e est vt sit aīal: ⁊ sequit̄ oīs hō est aīal: ⁊ oīs pānus pol̄e est vt sit albus: ⁊ quoddā albū aīal ꝯtingēter ⁊ nullus pānus est aīal: q̄ est ꝯcl̄o: ⁊ qꝛ sunt termini accepti in hac cōpōne qui qus aliqñ ꝯcludit̄ necessaria affirmatiua: ⁊ qñqꝫ necessaria negatiua: significa tur ꝙ hec cōpō nō est syllogistica penitus ad ꝯcl̄onē ex ꝯcl̄onib⁹ ⁊ ex quacūqꝫ materia. s. absoluta ponat̄ aut necessaria aut possibilis: qđ est: qꝛ ꝑ hoc ꝙ ꝯclu ditur aliqñ negatiua necessaria: ⁊ aliqñ affirmatiua necessaria significat̄ ꝙ nō cōcludit̄ ꝯclusio vna necessaria: ⁊ qꝛ ꝯcludit̄ necessariū significat̄ ꝙ nō cōclu dit̄ neqꝫ ꝯcl̄onē absolutā neqꝫ pol̄em: qm̄ absoluta ⁊ pol̄is non est necessaria. erūt ergo syllogismi ꝯcludētes in hac figura in hac materia octo modis: ⁊ non numeratur indefinita p̄ter ꝑticularē. s. quatuor ꝑfecti q̄ ꝯcludūt in alijs mate rijs: ⁊ quatuor imꝑfecti q̄ ꝯcludūt in hac mā. ¶ Et dicit Themi. in hoc ꝙ his quatuor modis imꝑfectis non est vtilitas penit⁹: qꝛ si sunt negatiue prīo posi te ꝑm plus ꝯuertunt̄ in illas q̄ sunt ꝑm minus q̄ non recipiunt̄ in artib⁹ oīno: et si sint ꝑm minus non querunt̄ in arte aliqua ex artib⁹ ponente ꝓpōnes per questiones: neqꝫ sunt posita etiā principia in artibus que agūt questiones. ¶ Et hoc est dictū Themistij vanū: qꝛ iam ostēdim⁹ modū quo agūt in arte thopice. Hic ꝯcessimus ꝙ propōnes ꝑm minus nō agit ars: qꝛ simile est vt sit ille qui querit de hac materia indigens actione ipsarum: et ipse socius sciētie diuine. i. diuinationis.

F. Opinio Themi.

Improbatio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Syll. ex vna absoluta & altera cõtigẽte in prima figura.

Capitulum. xx.

SI autem hoc quidem ineſſe: illa vero propoſitionum contingere ſumatur: quando que ad maiorem quidem extremitatẽ contingere ſignificauerit perfecti erunt omnes ſyllogiſmi: et cõtingentes ſm dictam determinationẽ. Quãdo vero que ad minorem & imperfecti omnes: & priuatiui ſyllogiſmi non contingentes ſm dictam determinationem: ſed etus quod eſt nulli aut non omni ex neceſſitate ineſſe. ſi enim nulli aut non omni ex neceſſitate contingere dicimus et nulli et non omni ineſſe. Contingit enim. a. omni. b. b. autem omni. c. ponantur ineſſe: quoniã igitur ſub. b. eſt. c. a. autem contingit omni. b. manifeſtum eſt: quoniam et. c. omni contingit: fit autem perfectus ſyllogiſmus: ſimiliter autẽ et cum priuatiua ſit. a. b. propoſitio. b. c. autem affirmatiua: et hoc quidẽ contingere: illa vero ineſſe ſmmatur perfectus erit ſyllogiſmꝰ: quoniam. a. contingit nulli. c. ineſſe. quoniam ergo ineſſe poſito ad
B minorem extremitatem. Perfecti ſunt ſyllogiſmi manifeſtũ eſt. Quãdo autem cõtrarie ſe habentes erunt ſyllogiſmi per impoſſibile mõſtrandum: ſimiliter autem erit manifeſtum: quoniam imperfecta. nã oſtenſio non eſt ex ſumptis propoſitionibus. Primum autem oſtendum ſi cum eſt. a. neceſſe eſt eſſe. b. et cum ſit poſſibile eſſe. a. poſſibile erit eſſe. b. ex neceſſitate. ſit enim ex ſic ſe habentibus terminis in quo quidem. a. poſſibile: in quo quidem. b. impoſſibile. ſi ergo vnum ſit poſſibile quando eſt poſſibile fiet. ſi autem alterum impoſſibile quando impoſſibile non fiet. ſimiliter autem ſi. a. poſſibile. & b. impoſſibile continget. a. fieri preter. b. Si autem fieri et eſſe: nam qõ fit quando factum fuerit eſt: oportet autem non ſolum ſumere in generatione poſſibile & impoſſibile: ſed hoc quod verum eſſe & ineſſe quod actu eſt: et quocũq; modo aliter dicatur poſſibile: in omnibus enim ſimiliter ſe habebit. Amplius. autem cum eſt. a. b. eſſe nõ: quoniam vno aliquo exiſtente ipſius. a. erit. b. oportet opinari. Nihil eñ eſt ex neceſſitate vno aliquo exiſtẽte: ſed duobus: ad minus: vt quãdo propoſitiones ſic ſe habent vt dictum eſt ſcõm ſyllogiſmum. Nã ſi. c. de. d. d. autem de. f. et. c. de. f. ex neceſſitate. Et ſi poſſibile vtrũq; et concluſio erit poſſibilis. Quẽadmodum igitur ſi quis ponat. a. quidem propoſitiones. b. autem concluſionem accidet non ſolum quum. a. ſit neceſſarium: et. b. neceſſarium eſſe: ſed etiã poſſibili poſſibilem. Hoc autem oſtenſo manifeſtum eſt. quoniam falſo poſito &
C non impoſſibili: & qõ accidit propter poſitionem falſum erit & nõ impoſſibile: vt ſi. a. quidem falſum ſit: non tñ impoſſibile: cũ autem ſit a. eſt & b. & b. erit falſum: non tñ impoſſibile: qm̃ enim oſtẽſum eſt ſi cum eſt. a. eſt. b. & cum ſit poſſibile eſſe. a. poſſibile erit eſſe. b. poſſibile poſitum eſt autem. a. poſſibile eſſe: & b. erit poſſibile. Si enim impoſſibile ſimul idem erit poſſibile et impoſſibile.

UVA. BHSC. IyR_118_1

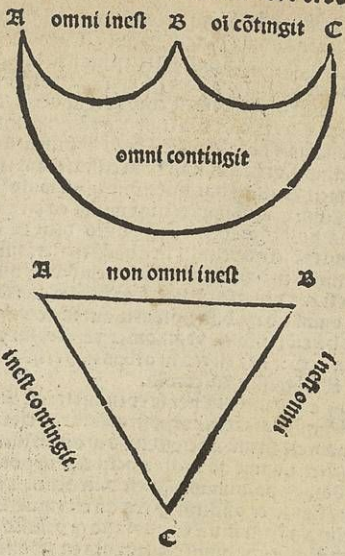

¶Compositio possibilis adinuenti in figura prima. Cap. xx.

¶ Dicemus q̃ quando est vna propositionum absoluta et altera possibilis: et si est maior propositio possibilis et minor absoluta: q̃ modi syllogismorum qui concludunt in hac figura et mixtione erunt perfecti. i. manifeste conclusionis scõm dictum de omni: qui sunt quatuor moduscalicet concludentes affirmatiuam vniuersalem: et negatiuam vniuersalem: ꝛ particularem negatiuam: et particularem affirmatiuam: et erunt conclusiones possibiles non necessarie. Sed quando maior est de inesse ꝛ minor possibilis: syllogismi concludentes in hac figura in hac specie mixtionis erunt imperfecti: et erit conclusio affirmatiua ex eis possibilis: siue vniuersalis sit aut particularis et negatiua: aut erit possibilis aut erit necessaria: particularis sit aut vniuersalis: sitq̃ primo maior ipsa possibilis ꝛ minor absoluta: sintq̃ am be vniuersales. dico q̃ concludunt conclusionem possibilem: cuius exemplum est: vt sit omne. g. b. in actu: ꝛ qõ omne quod est. b. sit. a. contingenter: ꝛ iste syllogismus concludit q̃ omne. g. est. a. contingenter: quod est: quia intentio dicti nostri omne quo est. b. est. a. contingenter est hoc. i. omne quod est. b. in potentia est. a. contingenter. ¶Quod est: quia hec conditio dicti de omni accipitur in propositione maiore possibili per diuersitatem conditionis dicti de oi cõditio accepti in maiore inuẽta aut necessaria: qõ est. quia cum diximus q̃ omne. b. dicti de est. a. in actu aut necessario est manifestum q̃ in multis materiis sunt vere omni in

UVA. BHSC. IyR_118_1

materia de cōtingēti et q̄ est dr̄ia i mā necessaria tō iesse ex alia parte.

he propositiones de omni qd̄ est.b.in actu tm̄:sicut est dictum nostrū. oīs hō ambulat:⁊ oīs hō est rōnalis:qꝛ he due ꝓpōnes sunt vere q̄dē de eo qd̄ est hō in actu:non de eo qd̄ est homo in potētia:⁊ in multis materijs de ambobus simul verificat̄.s.de eo qd̄ est in potētia:⁊ qd̄ est in actu ⁊ ꝓprie in materia necessaria:sicut est dictū nostrū:oē motū est corpus:qm̄ verificat̄ de moto in actu et de moto in potētia.Cū ergo sit res ita:ergo cōe in oī materia in his duab⁹ propōnibus.s.necessaria ⁊ absoluta est q̄dē vt sit p̄dicatū inuentū ei qd̄ est in actu terminus medius.s.vt sit aut inuētū necessario:aut in actu oī qd̄ est.b.in actu.Et ꝓpter hoc dicit Arist.in hac mixtione ꝙ qn̄ maior est absoluta et minor possibilis syllogismi ꝙ erūt imꝑfecti:qꝛ minor cū est possibilis ⁊ maior absoluta aut necessaria:non cōprehēdit eas ꝯditio dicti de oī cōis in oī materia.ergo opꝫ vt dimittat̄ id qd̄ ꝯcludit in quadā materia:sicut dimittit̄ conclusio duarū affirmatiuarū in scd̄a figura q̄uis ꝯcludāt in quadā materia:sed in propōne possibili est res diuersa ab hoc.s.qꝛ in oī materia est verū vt.a.sit dictum ꝯtingēter de omni qd̄ est.b.in potentia aut in actu:qd̄ est:quia dictū nostrum:omne qd̄ est hō est possibile vt ambulet:verificatur de omni qd̄ est hō in potentia ⁊ homo in actu:⁊ sil'r est res in oībus materijs.

¶ Digressio Auerrois.

F **Et hec res** est manifesta per se ex inductione materierū. Et nescio qūo lateāt hic expositores:⁊ res est in hoc sine manifestationis:⁊ postq̄ iam est firmū hoc:dicemus ꝙ qn̄ est intentio dicti nostri ꝙ omne.b.est.a.ꝯtingēter.i.omne qd̄ est.b.in actu aut in potentia.a. predicatur de ipso ꝯtingēter.Deinde posuimus ꝙ.g.est.b.in actu.est manifestū ꝙ.a.ē dictū de.g.ꝯtingēter:⁊ similiter oñditur ꝙ res qn̄ est vniuersalis possibilis negatiua:⁊ minor absoluta affirmatiua vniuersalis ꝙ ꝯclusio erit negatiua possibilis ex intētione eadē dicti de omni ꝯditionata in ꝓpōne maiore que est negatiua possibilis:qd̄ est:qꝛ ītētio dicti nostri ꝙ nullū.b.est.a.ꝯtingēter.i.nihil ex eo qd̄ est.b.in potentia aut in actu est.a. ꝯtingēter. Deinde ponemus ꝙ.g. est.b.in actu.quare opꝫ vt sit.b.non aliq̄d ex.a.ꝯtingēter.Sed cū est maior absoluta ⁊ minor possibilis:nō erit syllogismus ꝑfectus.qꝛ ꝯditio p̄dicationis absolute vere in oī materia:sicut diximꝰ est de reb⁹ inuētis in actu nō in potētia: ⁊ cū posuerimꝰ ꝙ omne.b.est.a.in actu.i.oē qd̄ est.b.in actu est.a.in actu. Et cū adiunxerimꝰ ei ꝙ.g.est.b.ꝯtingēter:est manifestū ꝙ.g.nō intrat sub con

G ditione dicti de oī.Et ꝙ hec spēs syllogismoꝝ nō est manifeste ꝯclusionis per se.s.ex ipsismet ꝓpōnib⁹:sꝫ ex alio:sꝫ est acceptū ex propōnib⁹ positis in eo:et hec est ꝯditio syllogismoꝝ imperfectoꝝ.Et ꝓpter hoc dixit Arist. in specieb⁹ syllogismoꝝ q̄ sunt ex maiore ipsarū in hac mixtione absoluta:⁊ minore possibili ꝙ syllogismus erit imperfect⁹:⁊ conatus est ostēsionē illius ꝑ impol'e:⁊ inducit ad ostēdendū ꝯcl'onē horū syll'oꝝ īperfectorū:ꝙ falsum impossibile non sequit̄ ex falso possibili:⁊ ipse prius inducit ad ostendendū hāc intētionē:ꝙ qn̄ sunt duo quorū vnius inuētio sequitur ex secūdo:vt ꝯsequentia conclusionis ex syllogismo.s.ꝙ oportet et necessario cum inueniunt̄ propositiones ꝙ inueniat̄ ꝯcl'o:sequit̄ ꝙ in duab⁹ reb⁹.s.vt cū inuenit̄ vna ipsarum necessario que est ꝯsecuta inuenitur illa.s.que sequit̄ necessario:⁊ cū inuenit̄ prima contingēter est que sequit̄ quidē opꝫ vt inueniat̄ etiā ꝯtingēter:sed contingenti cōmuni qd̄ est illud qd̄ opponitur impossibili.U.g.qꝛ cum posuerimus ꝙ cum est.a.inuentū est.b.inuētum.s.ꝙ sit inuentio.b.per se ex inuētione.a.sequitur est ꝙ si inuētum.a.necessario est inuētio.b.necessaria ⁊ cū est inuentio.a.possibilis:est inuentio.b.possibilis:sitq̄.a.primo possibile: dico igitur ꝙ.b.cuius inuentio sequitur ex inuentione.a.erit possibilis:cuius demonstratio est:qꝛ si est nō possibile:⁊ volo hic ꝑ nō pol'e remotionē oīm inuētionum quas significat non

UVA. BHSC. IyR_118_1

ficat nō; est pole q̄ est negatiua q̄ verificatur cū possibili: ꝛ est pole in tpe quo-
dā demōstratio: possibile q̄ trāsit vt creat in actu. Cum aūt cū posuerim⁹ pos-
sibile. a. ꝛ. b. nō pole iā est pole vt inueniat res ea ꝓpter q̄ inueniat. b. Jamq;
ponimus q̄ cū inuenīt. a. inuenīt. b. ergo opz vt sit pole an. b. inuentū ꝛ nō in
uētū simul: q̄ est cōtrariū ꝛ impole ergo opz cū est. a. pole vt sit. b. pole. f. q̄cū-
q; spēs accidat cor. q̄ dicūtur possibilia: sine de quib⁹ dr nomē pole. Et cuz sit
firmū hec dico: q̄ nō sequit possibili impossibile. Ver. g. cū posuerimus inuen-
tionē. a. falsam possibile: ꝛ illud est pole q̄ ordinat inuentū in potētia: q̄ est
nō inuentū in actu: ꝛ dico q̄ inuētio. b. est falsa possibilis nō falsa impossibilis
q̄ est semper falsa: ꝛ exēplū illi⁹ vt sunt ꝓpositiones syllogismi: aut vna earum
falsa possibilis: tūc nō est pole vt sit ꝛclusio falsa impolis: q̄ est: q̄. a. cū est fal
sum est in tpe falsitatis ei⁹ pole vt sit verū. Jāq; posuimus q̄. a. cū est pole ve-
rū est q̄ sit. b. pole: ꝛ pole nō est falsuz impole. ergo erit. b. pole ꝛ nō pole simul
q̄ est cōtrariū ꝛ impole. ergo cū est vna ꝓpositionū syllogismi: aut ambe false
possibiles: nō erit cōclusio falsa ipossibilis: sed falsa possibilis. ¶ Et cū sit hic
firmū: ponam⁹ duas ꝓpositiones ykes: maior quarū sit affirmatiua absoluta:
ꝛ minor ipsarū affirmatiua possibilis ita vt sit omne. g. b. ǫtingēter: ꝛ omne. b.
a. in actu: ꝛ dico q̄ ista cōpositio cōcludit semp q̄. g. pole est vt sit. a. cui⁹ demō-
stratio est: q̄ si nō est: oē. g. pole vt sit. a. sitq; cōtradictoriū q̄ est dictū nostrū
nō pole est vt sit oē. g. a. ꝛ habem⁹ q̄ oē. g. pole est vt sit. b. cū igitur posuerim⁹
hāc inuētā in actu que est q̄ oē. g. est. b. in actu est falsuz nō impole: adiūgam⁹
eā ad id q̄ sequit ex dicto nostro nō pole vt sit. oē. g. a. cōcludit nobis in figu-
ra tertia q̄dā. b. de necessitate nō est. a. q̄ cū dicto nr̄o nō pole vt sit. oē. g. a. est
verū dictū nr̄m q̄. g. nō est. a. de necessitate: ꝛ habem⁹ in figura tertia ꝓpōnes:
quarū vna est inuēta affirmatiua ꝛ alia negatiua necessaria particularis q̄ cō
cludūt necessario negatiuā necessariā particularē: sicut ꝓcessit q̄ est quoddā. b.
nō est. a necessario. Sed iā posuim⁹ q̄ oē. b. est. a. in actu q̄ est cōtradictoriū cō
clusionis: ꝛ hoc est cōtrariū ꝛ impole. ergo falsuz impole sequit q̄dē necessario
ex ꝓpositiōe quā adiunxim⁹ ad ꝓpositionē falsaz possibile: q̄ est dictū nr̄m nō
possibile vt sit oē. g. a. necessario cū sit falsum possibile ex quo nō sequit falsum
impole: sicut ostēsum est q̄ ex quo sequit impossibile est impole: ꝛ cū est falsum
dictū nostrū q̄dā. g. nō est. a. necessario sequēs ex dicto nostro nō possibile vt
sit. oē. g. a. ergo dictū nostrū q̄ nō pole vt sit. g. a. est falsum: ꝛ cū est hoc falsum
suū ergo cōtradictoriū est verū: q̄ est dictū nostrū. oē. g. pole est vt sit. a. Jam
ergo ostēsum est ex hoc q̄ cōclusio hui⁹ syllī est possibilis: ꝛ accidit quidē huic
cōpositioni vt sit concludens hoc modo. scilicet quia concludit aliquam affir-
matiuam necessariam: ꝛ aliquam negatiuam necessariam fm dispositionē syl-
logismorum nō concludentium cuz accipitur absoluta vera que est in qua cer
tificatur predicatū vniuersale absolutū. s. de qua testificatur sensus q̄ inueni-
tur predicatū eius in omnibus subiectis in omni tempore aut plurimo ei⁹. Et
he sunt ꝓpositiones q̄ oriuntur ex inductione in qua inducuntur omnia par-
ticularia: sicut est q̄ omnis coruus est niger: ꝛ omnis nix alba. ¶ Et differen-
tia inter eas ꝛ necessarias est q̄ istis cogitatur esse possibilem ꝓuationem ip-
saruz in tempore futuro: sed in necessarijs nō cogitatur illud in corde: q̄ mēs
estimat in eis compositionem essentialem que est inter predicatuz ꝛ subiectū.
Et huiusmodi absolutis vt dicit Ari. fiunt plures syllogismorum: sed de abso-
lutis quidem que inueniuntur in minimo tempore: sicut est omne motum est
homo: est manifestum q̄ nō sit ex huiusmodi. ꝛ proprie compositio sicut nō sit
de possibili fm minus syllogismus. ꝛ hec absoluta. scilicet in qua nō certifica-
tur predicatum vniuersale nisi in minimo tempore cum accipitur maior absō
luta ꝛ minor possibilis: concludit quidē aliquando affirmatiuam ꝛ aliquādo

Cōmē. auerr. sup lib. Iegi.

Quo differūt ꝓpositiones necessarie ꝛ deinecessimplr.

UVA. BHSC. IyR_118_1

negatiuã: cuius causa est: qz hec absoluta verificat quidē vniuersaliter in tempore p̄senti: z minor ex eo q̄ est possibilis nō cōtinet sub maiore: cum sit possibile id id qd̄ est inuentū in tēpore futuro: z hec est intētio Aristo. apud me vt
¶ sint ꝓpositiones vltes accepte vere ſm tria tēpora. Qd̄ nō putat Albumasar de hoc p̄cepto q̄ ipsum est in intētiōe dicti de oi. qm̄ nō est possibile vt inueniat dictū de omni in ꝓpositione maiore inuēta. verū est q̄ est in trib⁹ tēporibus nisi in quadā materia in qua est illa in qua verificat qd̄ est inuentum in actu omni qd̄ est. b. in actu vel in potētia: z cū inuenit res cum hac dispositione: et cōpositio ex illo crit cōcludens ſm dictū de omni: qz Aristo. statuit vt nō agerē tur ꝓpositiones absolute nisi in hac materia. Quid ergo cogitauit: qz tam dixit q̄ est nō cōcludēs ſm dictū de omni. s. absoluta cū miscet cū possibili: z ostēdit ipsam cōcludere per cōtrariū: z qd̄ cogitauit q̄ dixit in eo: z q̄ cōcludit affirmatiuā q̄nqz: z negatiuā q̄nqz: ergo opz vt sit hec absoluta p̄ter absolutam de qua ostēdit q̄ cōcludit per viā cōtrarij: z sic cā negationis sue a cōclusione ex ea ſm dictū de omni cōuenit esse vera in quadā materia nō in omni. Nec est hoc p̄ceptū etiā de eo qd̄ intendit ex eo vt ꝓpositio inuenta apud cū sit illa que cōprehēdit necessariā z possibilē: sicut intēdit ex eo Themisti⁹: quoniā ista ꝓpositio. s. absoluta que est ſm hāc dispositionē nō habet esse extra aiam. Et intētio huius quidem est numerare modos ꝓpositionū cōuenientiū speciebus entis aut scitoz primoz: z si est quidem intētio Aristo. in modis connumerare differētias ꝓpositionū ex modis entis z scientie nō cōfert absoluta ſm sniam Theophrasti z Themisti: z si vult cōnumerare ex parte scitoz primoz que sunt nobis per naturā cōfert quidem: qz multa sunt in quib⁹ scim⁹ q̄ predicatū inest subiecto z ignoramus vtrū inest ei cōtingēte aut necessario: z ſic est vt sit intentio in absoluta due res simul. s. absoluta ſm sciam: z absoluta ꝑz essentiam z sciam. Et illa est quā diffinimus: nō illa quā rememorat Alexander: qz ex illa nō cōponit syll⁹ nisi per accidēs. i. in tpe determinato: z cū miscet cū possibili nō cōponet nec erit syll⁹ penitus. s. si erit primo minor possibilis: z ſm hanc expositionē tollunt oēs dubitationes euenientes super sermonem viri huius: cum hoc q̄ est expositio vera conueniens cum sententia eius i hac arte. z Arist. ostēdit ex termis acceptis ex materijs: z q̄ cū accipiat hmōi mixtiōe absoluta affirmatiua in minore tpe i actu q̄ nō erit syll⁹ ꝛcludens oīno: qz nunc concludit negatiuam necessariā: nunc vero affirmatiuam necessariam. Et termini quibus concluditur negatiua sunt: homo: motum: z equus: z minor est homo: z medius est motū: z maior est equus: qd̄ est: qz omnis homo possibile est vt sit motus: z omne motum iam erit in tempore quodā equus: z conclusio negatiua necessaria que est. nullus homo. Et termini quibus cōcluditur affirmatiua sunt: homo: motum: animal. qd̄ est: qz omnis homo possibile est vt sit motus: z omne motum in aliquo tempore est animal: cum imaginauerimus q̄ non moueatur in illo tempore aliquid nisi animal: z conclusio affirmatiua necessaria est que est: omnis homo est animal. cum ergo res est ita sit absoluta accepta hec illa que non appropriatur tempori absq; alio tempore: z equaliter sciatur ex re ipsius q̄ ipsa non sit necessaria: aut ignoretur illud qz plurimum dispositionum est hec dispositio: sitq; ꝓpositio vniuersalis maior negatiua absoluta z minor vniuersalis affirmatiua possibilis. dico igitur q̄ concluditur negatiua possibilis equinocc. s. que dicitur de possibili z necessario: z intentio dicti nostri in exemplis horum syllogismorum q̄ concludunt est: qz nō cōcludūt affirmatiuā aliqn z negatiuā aliqn: sed ꝛcludūt quidē aut affirmatiuā tm̄ aut negatiuā tantū: sed affirmatiuā z negatiuā in eis dicitur ſm intentiones plures vna: z hec est vna causarum propter quam dicitur in eis q̄ sunt imperfecti. U. g: dictum nostrum: omne. g. est. b. contingenter: z nul-

UVA. BHSC. IyR_118_1

lum.b.est.a.absolute.dico q̄ 2cludit q̄ nullum.g.est.a.contingenter: cuius de
monstratio est:qz si non est verum dictum nostrum q̄ possibile est vt sit nullū
ex.g.a.sit contradictorium suum verum:qđ est:qz non est possibile vt sit nul-
lum ex.g.a.ergo quoddā.g.est.a.necessario:z hoc est cōmune manifeste conse-
quentie per se:z cum est nobiscū q̄ quoddā.g.est.a.necessario:z q̄ omne.g. est
b.in actu:z hic est per translationē propositionis possibilis in hac figura ad-
inuenta:est nobiscum syllogismus in figura tertia ex duabus propositionib⁹
affirmatiuis:quarum vna est particularis necessaria maior z alia vniuersalis
absoluta minor. Jamqz ostensum est q̄ hic 2cludit particularē necessariā per
positionē qđ est:qz redit ad affirmatiuas vniuersales in figura tertia maior.
quarum necessaria est:z sequitur conclusio que est quoddā.b.est.a.necessario.
Jāqz fuit nobiscum in syllogismo:qz nullum ex.b.est.a.z hoc est contrarium z
impossibile:z impossibile non sequitur ex fallo possibili:sed sequitur quidem
ex positiōe nostra hac.s.q̄ quoddam.g.est.a.de necessitate.sed cum est falsum
hic:ergo eius contradictorium est verum:qđ est dictum nostrum nō de necessi
tate.g.est.a.z cum hoc verificatur q̄ oē.g.nō est.a.cōtingēter:z neq̄.a.necessa
rio.z ppter hoc erit cōclusio huius syllogismi aliquādo negatiua necessaria:
z aliquādo negatiua possibilis. Jamqz ostendit hec intētio ex terminis: sitqz
loco.g.homo:z loco.b.cogitans:z loco.a.cozuus:z componetur ita.ois homo
possibile est vt sit cogitans:z nullum cogitans est cozuus.z concluditur:null⁹
homo est cozuus.que est negatiua necessaria:sitqz.g.homo:z.b.sciens:z.a.mo
tum:z componet syllogismus ita:omnis homo possibile est vt sit sciens:z nul
lum sciens est motum in scia sua:z erit conclusio:omnis homo possibile est vt
nō sit motus que est negatiua possibilis:z oportet q̄ cum desideratur q̄ pue-
niat ex hoc certitudo aut propinquum certitudini vt iudicāt res in huiusmo-
di cōpositione in pluribus q̄ vna materia:qz inuenietur in eo res sic.s.qz con
cluditur aliquando negatiua necessaria:z aliquando negatiua possibilis: et
si est minor in hac figura negatiua possibilis non erit syllogismus perfectus
cum sit conditio conclusionis in hac figura:vt sit minor affirmatiua:sed cum
conuertitur negatiua possibilis impossibilem affirmatiuam z est syllogismus
precedens:z similiter accidit cum sint propositiones in hac mixtione negati
ue:z est minor possibilis.scilicet quod non concludit aliquid donec conuerta
tur possibilis in affirmatiuam:et si est minor in hac figura negatiua absolu-
ta non erit syllogismus concludens maiore existente negatiua possibili: aut
affirmatiua possibili:z termini quibus cōcluditur affirmatiua necessaria sunt
nix animal z album:quod est:quia nulla nix est animal:z omne animal possi-
bile est vt sit album:et conclusio est:omnis nix est alba:que est affirmatiua ne
cessaria:et termini quibus cōcluditur negatiua sunt:pix animal:album quod
est:quare omnis pix non est animal:z omne animal possibile est vt sit album.
z conclusio:nulla pix possibile est vt sit alba.que est negatiua necessaria. Jam
ergo ostensum est cum sint due propositiones vniuersales in his mixtionibus
quando erit syllogismus concludens z quando non erit perfectus quis im-
perfectus:z ostensum est quis erit manifeste conclusionis ex imperfectis per
syllogismum contrarij:z quis erit manifeste conclusionis per conuersionem:
z cum est vna ppositionum huius mixtionis vniuersalis z alia particularis:
z est ppositio maior possibilis vniuersalis negatiua sit aut affirmatiua z mi-
nor particularis affirmatiua:erit q̄dez syll's pfectus sm modū que fuit res:cū
fuerūt due ppositiōes vles z fuit maior possibilis z minor absoluta:z erit mo
dus cōclusionis modus illius conclusionis eiusdē.s.possibilis: nisi qz hec est
particularis:z illa vniuersalis:z hoc est manifestum ex intentione dicti de oī
sicut fuit res vniuersalis :z si est propositio maior vniuersalis absoluta non:

UVA. BHSC. IyR_118_1

possibilis:⁊ est ꝓpō minor ꝑticularis poꝛis ꝓpōnibus existētibus affirmatiuis:aut vna earū affirmatiua:⁊ alia negatiua:erūt q̄dē syllogismi ex hoc cōcludētes imperfecti:⁊ ex illis est q̄ ostēduntur per cōtrariū q̄ sunt similes eis q̄ exponuntur per cōtrariū in hac mixtione:in qua sunt ꝓpōnes vl'es:⁊ ex eis sunt q̄ ostēduntur per cōuersionē:q̄ sunt cū est minor particularis negatiua poꝛis ꝑm dispōnem q̄ est in eis cū est negatiua vl'is:⁊ cū est q̄dē minor negatiua absoluta nō est syll's.Et terminis q̄b⁹ cōcluditur affirmatiua sunt nix:aial ⁊ albū:qđ est:qꝛ q̄dā nix nō ē aial:⁊ omne aial poꝛe est vt sit albū:⁊ cōcl'o est.q̄dā nix est alba:⁊ q̄bus cōcluditur negatiua pix:aial:⁊ albū qđ est:qꝛ q̄dā pix nō est aial:⁊ oē aial poꝛe est vt sit albū:⁊ cōcl'o est:q̄daꝫ pix nō est alba:q̄ est negatiua necessaria particularis:⁊ cū accipiuntur hi termini indefinite sunt loco particulariū :⁊ nō imaginatur qđ imaginatur per particularē in exēplo dicti nostri.q̄dam nix non est aial.s.ꝙ qđdā ipsius sit aial:⁊ hoc est qđ optꝫ vt substātialitates q̄ inueniuntur cōes particularibus cum indefinitis:⁊ si est ꝓpō vl'is minor ⁊ particularis maior negatiua sit aut affirmatiua poꝛis aut absoluta nō erit q̄dē ex eis syll's ⁊ cū sunt ꝓpōnes particulares aut indefinite nō erit syll's.sitq̄ maior ipsa absoluta.minor poꝛis aut ecōuerso :⁊ demr̄atio illius est demr̄atio super hos modos p̄cedētes in materijs nō mixtis:⁊ termini quibus cōcluditur affirmatiua necessaria in hoc cū est homo:albus:⁊ aial.
b ⁊ minor est homo:maior particularis:albus medius:⁊ maior aial.Sꝫ q̄b⁹ cōcluditur negatiua sunt:pānus:albū:⁊ aial.Jāq̄ monstratū est ex hoc quid est cōcludēs in hac specie mixtionis in hac figura.s.prima ⁊ quid nō est concludens:quid ex concludenti perfectum:⁊ quid est non perfectuꝫ.

¶ Capitulum Uigesimū primū.

Determinatis aūt his insit.a.oī.b.b.aūt cōtingit omni.c.necesse est ergo.a.cōtingere omni.c.inesse:nō enim cōtingat.b.aūt oī.c.ponatur inesse:hoc aūt falsuꝫ q̄dē nō tñ impoꝛe. Si ergo.a.quidem non contingit.c.b.autem insit omni.c.a.non omni.b.contingit.fit enim per tertiam figuram syllogismus:sed posituꝫ erat omni contingere inesse. Necesse est ergo.a.omni contingere inesse:falso enim posito ⁊ nō impossibili quod accidit est impossibile: est autem ⁊ per primam figuram facere impossibile ponentes.b .inesse
A c.Nam si.b.omni.c.inest.a.autem omni.b.contingit:⁊ omni. c.cōtingit.a.sed positum erat non omni inesse.Oportet autem accipere omni inesse nō ꝑm tp̄s determinātes vt nūc:aut in hoc tp̄e:sꝫ simpl'r.ꝑ huiusmodi.n.ꝓpōnes ⁊ syllogismos facimus:quoniam scđm nunc sumptam ꝓpōnem nō erit syllogismus.Nihil.n.fortasse quādoq̄ ꝓhibet ⁊ omni mouēti hoīeꝫ inesse:vt si nihil aliud moueatur:mouēs aūt cōtingit omni equo:sed homo nulli equo contingit Amplius sit primū quidē aīal:medium autē moueri.postremū homo:ergo ꝓpōnes quidem similiter se habebunt:conclusio erit necessaria non contingēs ex necessitate enim hō aīal:manifestū est igit':qm̄ vl'e sumendū simpl'r:⁊ nō tp̄e determinato.Rursus sit priuatiua ꝓpō vl'is.a.b.⁊ sumat'.a.quidē nulli.b.inesse.b.aūt cōtingat omni.c.inesse.His igitur positis nesse est.a.nulli.c.inesse.non enim contingat.b.autem ponatur inesse.c.sicut prius.necesse igitur est.a.alicui.b.inesse.fit em̄

UVA. BHSC. IyR_118_1

syllogismus per tertiam figuram: hoc autem impossibile: quare. a. cõtinget nulli. c. posito enim falso impossibile est quod accidit. Hic igitur syllogismus non est eius quod determinatum est esse contingẽs sed nulli inesse ex necessitate. Hec enim est contradictio facte hypothesis: positum enim est ex necessitate. a. alicui. c. inesse. syllis autem per impossibile est oppositę contradictionis. Amplius autem et terminis manifestum: quoniam non erit conclusio contingens. Sit enim cornus ī q̃. a. in quo aũt. b. intelligens. in quo. c. homo: nulli ergo b. inest. a. nam nullum intelligens cornus. b. autem contingit omni. c. omni enim homini inest intelligere: sed. a. ex necessitate nulli. c. nõ ergo conclusio contingens. sed neq; necessaria semper. Sit enim. a. quidem mouens. b. autem scientia: in quo autem. c. homo: ergo. a. quidem nulli. b. inerit. b. autem omni. c. contingit: ꝛ non erit conclusio necessaria. Non enim necesse est nullum hominem moueri: sed nõ necesse est aliquem: manifestum igitur quoniaꝫ conclusio est nulli ex necessitate inesse: sumendum est autem melius terminos. Si autem priuatiuum quidem ponatur ad minorem extremitatem contingere significans ex huiusmodi sumptis propositionibus nullus erit syllogismus: conuersa autem secundum contingens propositione erit quemadmodum in prioribus. Sit enim. a. omni. b. b. autem contingit nulli. c. sic ergo se habentibus terminis nihil erit necessarium. Si ergo conuertatur. b. c. ꝛ sumatur. b. contingere omni. c. fiet syllogismus quemadmodum et prius. Similiter enim se habebunt termini positione. Eodem autem modo et cum priuatiua sint vtraq; interualla. Si. a. b. quidem non insit. b. c. autem contingere nulli accidat propter huiusmodi quidem assumptiones non fit necessarium conuersa autem secundum contingens propositione erit syllogismus. Sumatur. a. quidem nulli. b. inesse. b. autem contingit nulli. c. propter hoc enim nihil necessarium. Si autem sumatur omni. b. c. contingere: quod verum est. a. b. propositio similiter habeat: rursum idem erit syllogismus. Si autem non inesse ponatur. b. omni. c. ꝛ nõ contingere inesse non inerit syllogismus vllo modo: siue sit priuatiua siue sit affirmatiua. a. b. propositio. Termini autem communes ex necessitate quidem inesse: album: animal: nix: non contingere ☉ album: animal: pix. Manifestum est igitur: quoniam cum vniuersales sint termini: ꝛ hec quidem propositionum inesse: illa vero sumatur contingens. Quando que ad minorem quidem extremitatem contingens sumatur propositio semper fit syllogismus. verum aliquando quidem ex ipsis: aliquando vero conuersa propositione: quando autem horum ꝛ propter quam causam diximus. Si autem hec quidem interuallorũ sumatur vniuersale: illud vero particulare quãdo ad maiorẽ quidẽ extremitatẽ vniuersalis ponit cõtingens: siue affirmatiue: siue negatiue: particularis autem affirmatiue erit inesse erit

UVA. BHSC. IyR_118_1

syll'us perfectus: velut ⁊ cũ vniuersales sint termini: demõstratio aũt eadem que ⁊ prius. Quando aũt vniuersale quidez fuerit qđ est ad maiorem extremitatẽ inesse ⁊ non contingens: altera vero particularis ⁊ cõtingens: siue affirmatiue siue negatiue ponãtur vtreqꝫ: siue hec quidẽ affirmatiue illa vero negatiue semper erit syll'us imperfectus. verũ hi per impossibile ostẽduntur: alij vero ꝑ cõuersionẽ. Erit aũt syll'us ꝑ cõuersionẽ cõtingentis: quẽadmodum in prioribꝰ: quãdoquidẽ vniuersalis ad maiorẽ extremitatẽ posita significauerit inesse vel nõ inesse: particularis aũt cũ sit priuatiua cõtingẽs assumãt vt si. a. quidẽ oĩ. b. inest vel non inest. b. aũt alicui. c. cõtingit nõ ĩesse Cõuersa. n. b. c. ꝑm contingere fit syll'us. Qñ autẽ nõ inesse particulari posita non est syll'us. termini inesse quidẽ: albũ: aĩal: nix nõ ĩesse autem: album: animal: pix. per indefinita autẽ sumẽda est demr̃atio Si autẽ vniuersale quidẽ ponatur ad minorẽ extremitatẽ: particulare autem ad maiorem: siue affirmatiue: siue negatiue: siue cõtigẽs siue inesse: vtrumuis nullo modo erit syll'us. Nec cum particulares vel indefinite sunt propositiones: siue contingere sumpte: siue inesse
C sumẽtes: siue alternatim: nec sic erit syll'us. Demõstratio aũt eadẽ q̃ ⁊ in prioribꝰ. termini aũt oẽs inesse quidẽ ex necessitate: aĩal: album: homo nõ cõtingere: aĩal: albuz: tunica. Mãifestũ ergo: qm̃ vniuersali posito ad maiorẽ extremitatẽ semper fit syll'us: ad mĩorẽ aũt nũq̃ꝫ.
D Qñ aũt hec prõnũ ex necessitate inesse vel nõ inesse: illa vero cõtingere significat. syll'us quidẽ erit hoc mõ se hñtibꝰ terminis. ⁊ ꝑfectꝰ. Qm̃ ad minorẽ extremtatẽ põat̃ necessariũ: cõclusio aũt si p̃dicatiui fuerĩt vtriqꝫ termini. Cõtingẽtis ⁊ nõ inesse erit siue vniuersal'r siue nõ vl'r ponãt̃ termini. Si aũt sint: hic q̇đ affirmatiuꝰ: ille ꝟo priuatiuus: qñ aũt affirmatiuꝰ fuerit q̇đ necessariꝰ: cõtingẽtis ⁊ nõ eius qđ est nõ inesse. Qñ aũt priuatiuꝰ ⁊ cõtĩgẽtꝭ inesse ⁊ nõ inesse. siue vl'es siue nõ vl'es sint termini. Cõtingere aũt in cõclusiõe eodẽ mõ accipiendũ quo ⁊ ĩ p̃ori. eius autẽ qđ ẽ ex necessitate nõ inesse nõ erit syll's. Aliud em̃ est nõ ex necessitate ĩesse: ⁊ ex necessitate nõ ĩesse. Qm̃ igr̃ vl'ibꝰ affirmatiuis exñtibꝰ terminis nõ sit ꝯclusio necessaria manife-
F stuz. Insit em̃. a. oĩ. b. ex necessitate. b. aũt ꝯtigat oĩ. c. erit igit̃ syll'us imꝑfectꝰ: qm̃. a. ꝯtingit oĩ. c. Qm̃ aũt imꝑfectꝰ ex demr̃one: eodẽ em̃ mõ demõstrabit̃ quo ⁊ in p̃oribꝰ. Rursuz. a. q̇dẽ ꝯtigat oĩ. b. inesse. b aũt oĩ. c. insit ex necessitate. erit itaqꝫ syll'us: qm̃. a. ꝯtingit oĩ. c. inesse sz nõ qm̃ inest ⁊ ẽ ꝑfectꝰ: sz nõ imꝑfectꝰ: statim em̃ ꝑficit̃ per ex p̃ncipio ꝓpositiões. Si aũt nõ similis figure sint ꝓpões sit p̃mũ p̃uatiua necessaria: ⁊ . a. q̇dẽ ꝯtingat nulli. b. ex necessitate. b. aũt ꝯtingat oĩ. c necesse igit̃. a. nulli. c. inesse: ponat̃ em̃ aut oĩ aut alicui inesse: positũ est aũt. a. ꝯtingere nulli. b. qm̃ aũt cõuertit̃ p̃uatiua: ⁊. b. nulli. a. ꝯtinget: a. aũt positũ est inesse. c. aut omni aut alicui: quare nulli: aut nõ omni. c. continget. b. inesse: sed inerat omni ex principio: manifestum

Mixtio necessarij ⁊ contingentis in p̃ma figura.

UVA. BHSC. IyR_118_1

est autē quoniā et eius quod est contingere non inesse fit syllogism⁹ siquidem et non inesse. Rursum sit affirmatiua propositio necessaria: et. a. quidem contingat nulli. b. inesse. b. autem insit omni. c. ex necessitate: ergo syllogismus quidem erit perfectus: sed nō eius quod est non inesse: sed eius quod est non contingere in esse. nam ꝛ propositio sic sumpta est que ad maiorem extremitatē est: ꝛ ad impossibile non est ducere. Nam si supponatur. a. inesse nulli. c. positū autem est et. a. nulli. b. contingere inesse: nihil accidit per hoc impossibile. si autem ad minorem extremitatem ponatur priuatiuum quando cōtingere quidem significauerit syllogismus erit per conuersionem contingentis quēadmodum in prioribus. Quando autē non ptingere nō erit syllogismus: nec quādo vtraq; ponitur priuatiua si nō est cōtingens ad minorem. Termini aut idem inesse: album: animal nix. Non inesse album: animal pix: eodē autem modo se habebit in particularibus syllogismus. Quando enim fuerit priuatiua necessaria ꝛ conclusio erit non inesse vt si. a. quidem ex necessitate contingat nulli. b. inesse. b. autem alicui. c. contingat inesse necesse est. a. alicui eorum que sunt. c. non inesse. Si enim omni inest: contingit autem. a. nulli. b. et. b. nulli. a. continget inesse: quare si omni. c. inest. a. nulli. c. continget. b. sed positū erat alicui contingere. Quando autem particularis affirmatiua necessaria fuerit. que ī priuatiuo est syllogism⁹: vt. b. c. aut vniuersalis in affirmatiuo: vt. a. b. inesse non erit syllogismus: demonstratio autem eadem que prius. Si autem vniuersale ponatur ad maiorem extremitatem vel affirmatiuuz vel priuatiuū contingens. Particulare autem necessarium ad maiorem extremitatem nō erit syllogismus: termini autem inesse quidem ex necessitate: animal: album: homo: nō ¦contingere autem: animal: album. tunica. Quando autem vniuersale quidem est necessarium est contingens: particulare autem contingens cum priuatiuum quidem est vniuersale. Inesse quidem termini: animal: album: coruus. Non inesse autē animal: album: pix. Cum autem affirmatiuum inesse quidez animal album cygnus: nō contingere autem animal album nix: nec quādo indefinite sumuntur propositiōes aut vtraq; particulares: nec sic erit syllogismus. Termini autem communes inesse: animal: album: homo. Non inesse autem animal: album: inanimatum. Nam et animal alicui albo ꝛ album alicui inanimato necesse est inesse: ꝛ non contingit inesse ꝛ in non contingenti similiter. Quare ad omnia vtiles sunt termini. Manifestum est ergo ex his que dicta sunt: quoniam similiter se habētibus terminis: ꝛ in eo quod est inesse ꝛ in necessarijs ꝛ fit ꝛ nō fit syllogism⁹: preterq; q; ꝑm inesse quidē posita priuatiua ꝓpositiōe ei⁹ qō est cōtingere erit syllogismus. ꝑm autē necessariū priuatiua: ꝛ cōtingere ꝛ nō inesse. Palā aūt qm omnes imperfecti syllogismi: ꝛ qm perficiuntur per figuras hic in facie positas. 5

UVA. BHSC. IyR_118_1

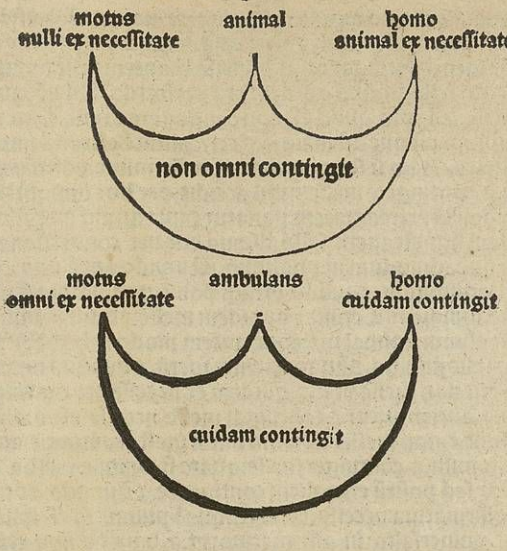

¶ Sermo in compositione necessarij ⁊ possibilis in figura ꝑprima. Cap. xxj.

Tcum est vna duarū ꝓpositionū sylli possibilis: ⁊ scōa necessaria. Erunt quidē spēs syll'orū cōcludentiū ſm numerū cōcludentiū in mixtione possibilis ⁊ absolute inuente perfectorū ex eis ꝫmō perfectorū: ⁊ pfecti erūt hic cū est ꝓpositio maior possibilis: sicut fuit ibi ⁊ nō pfecti: cū est maior necessaria: ⁊ minor possibilis: ⁊ conclusio quidē hic erit cū sunt ꝓpositiones affirmatiue ꝑ possibiles perfecti sunt syllī: aut nō pfecti siue vlis sit cōclusio aut particularis: ⁊ si est vna ꝓpositionū affirmatiua ⁊ alia negatiua: ⁊ est affirmatiua necessaria ⁊ negatiua possibilis erit quidē cōclusio possibilis: ⁊ si est ꝓpositio negatiua necessaria: conclusio aliqñ erit negatiua possibilis: ⁊ aliqñ negatiua absoluta: sicut cū est, negatiua in mixtione possibilis ⁊ inuēte: inuēta est cōclusio aliqñ negatiua necessaria: ⁊ aliqñ negatiua possibilis: ⁊ hoc totū equaliter siue sint ꝓpositiones ambe vles: aut vna earū vls ⁊ alia particularis. ſ. cū est vlis maior: ⁊ particularis minor. sed cū est particularis maior est nō cōcludens oīno: ⁊ nō dr̄ q̄ hic sit syll'us cōcludens negatiuā necessariā. qz illud est particulare: ⁊ cū in quadā materia inuenīat syllogismus cōcludēs negatiuā necessariam: qz necessarij est ꝓter negatiuā necessariā: quēadmodū nō dr̄ q̄ hic est syll'us ꝯcludēs affirmatiuā necessariā: qñ illud etiā est particulare in quadā materia: sicut est dispositio in cōcludēdo in scōa figura affirmatiuā. Sintq; ꝓpones affirmatiue vles: ⁊ sit maior necessaria: ⁊ minor possibilis. dico ergo q̄ cōcludūt cōclusionē affirmatiuā possibilē nō necessariā ⁊ syll'us in hoc est perfect⁹. cui⁹ exēplū est dictū nostrū. oē. g. est. b. cōtingēter. ⁊ oē. b. est. a. necessario. ⁊ dico q̄ cōclusio est. oē. g. est. a. cōtingēter: ⁊ q̄ est syll'us impfect⁹ qñ cū dicto de omni in ꝓpositiōe necessaria est: vt sit. a. ꝑ dicatū de omni eo qđ est. b. in actu nō in potētia. sed illud qđ

UVA. BHSC. IyR_118_1

ostendit̃ qđ est quo est per syllogismũ cõtrarij ꝑm modũ quo ostensum fuit: cu
ius syll'us mixtionis alteri⁹ qđ est vt accipiam⁹ cõtradictoriũ cõclusiõis que
est negatiua necessaria: qꝛ nõ possibile verificat̃ sup negatiuã necessariã: ⁊ an-
nectemus ei ꝓpositionẽ possibilẽ syll'i que est minor postq̃ trãstulerim⁹ ea ad
inuẽta: vt dicat̃ nullũ. g. de necessitate est. a. oẽ. g. est. b. ergo quoddã. b. de neces-
sitate nõ est. a. verũ iam fuit positũ: oẽ. b. eẽ. a. necessario affirmatiuã: ⁊ sequitur
ex ea cõtradictoria positiõis maioris que est negatiua necessaria: qm̃ maior ẽ
affirmatiua necessaria: ⁊ cũ est maior possibilis: ⁊ minor necessaria: erit quidez
in hoc syll's perfect⁹: qđ est manifestũ ex intẽtione dicti de omni: sicut p̃cessit:
⁊ erit q̃dẽ cõclusio possibilis: ⁊ si est vna ꝓpositionũ vl'ium affirmatiua: ⁊ alia
negatiua necessaria: ⁊ est negatiua necessaria maior possibilis: minor erit qui-
dẽ syll'us cõcludens imperfect⁹: ⁊ cõcludit duas cõclusiones: quarũ vna est ne
gatiua absoluta: ⁊ alia negatiua pol'is: ⁊ nõ dr̃ ꝙ cõcludat negatiuã necessariã
cũ illud quidẽ sit possibile cũ est extremitas minor trãs in potẽtia sub medio:
⁊ illud nõ verificat̃ nisi in quadã materia sub medio. Sed ostẽditur etiã ꝑ syl-
logismũ cõtrarij ꝙ cõcludit cõclusionẽ absolutã ⁊ negatiuã ⁊ possibilẽ. Sit igi
tur nobiscũ ꝙ oẽ. g. est. b. cõtingẽter. ⁊ ꝙ nullũ. b. ẽ. a. necessario. ⁊ dico ꝙ cõclu-
ditur: nullũ. g. ẽ. a. in actu: aut cõtingẽter cui⁹ demõstratio ẽ. qꝛ si nõ erit hmõi
cõcl'o vera sit sua cõtradictoria vera q̃ est. quoddã. g. est. a. necessario: qđ est. qꝛ
hec est cõtradictoria ꝯcl'onis in qualitate ⁊ quãtitate ⁊ mõ: annectamusq̃ pro
positionẽ negatiuã vl'ez necessariam syll'i que est ꝙ oẽ. b. non est. a. necessario:
⁊ cõcluditur in figura scđa. ꝙ. b. nõ est pol'e: vt sit quoddã. g. ⁊ si nõ est possibi-
le. ꝙ. b. sit in quodã. g. cõuertet̃. qꝛ nõ erit possibile: ꝙ. g. sit in quodã. b. sed iam
fuit positũ nobis: ꝙ oẽ. g. est. b. cõtingenter. ⁊ hoc est cõtrariũ ⁊ impol'e. Sz cuz
est falsa affirmatiua necessaria est vera eius cõtradictoria que est negatiua in
uenta absoluta: ⁊ cũ est vera negatiua inuẽta: possibile est vt sit vera cũ ea ne-
gatiua possibilis cũ absoluta possibilis sit inuẽtiõis. Et cũ est ꝓpositio maior
negatiua pol'is: ⁊ minor affirmatiua necessaria erit syll'us perfect⁹: ⁊ erit ꝯclu
sio possibilis: sicut ostensuz est ex intẽtiõe dicti de oi. Et Aristo. dicit ꝙ non est
possibile: vt oñdat̃ ꝑ syll'm cõtrarij ꝙ cõcludit̃ absoluta: ⁊ si est ꝓpositio nega
tiua. minor possibilis nõ erit quidẽ syll'us perfect⁹: sed erit syllogism⁹ impfe-
ctus cũ cõuersione negatiue possibilis ad affirmatiuã sicut precessit: ⁊ si est mi
nor negatiua necessaria nõ erit syllogismus: neq̃ qñ sunt ambe negatiue: ⁊ est
minor necessaria. Et termini quib⁹ cõcludit̃ affirmatiua sunt nix: aial: albũ: qđ
est: qꝛ nulla nix est animal: ⁊ aial est albũ cõtingẽter: ⁊ cõclusio est affirmatiua
necessaria: que est oĩs nix est alba. Et termini quib⁹ ꝯcludit̃ negatiua sunt pix
animal ⁊ albũ: qđ est: qꝛ cõclusio est. nulla pix est alba: q̃ est negatiua necessa-
ria. Et sil'r cũ acceperim⁹ negatiuã: qđ est: qꝛ pix nõ est aial. ⁊ aial nõ est albuz
ꝯtingẽter. ⁊ pix nõ est alba: ⁊ etiam quia nix nõ est animal: ⁊ animal nõ est al-
bũ cõtingẽter: ⁊ nix est alba. Et cũ est vna ꝓpositionũ particularis ẽ maior ne
cessaria erit cõclusio negatiua absoluta ⁊ negatiua possibilis: sicut est dispõ cũ
sunt vl'es maiore existẽte negatiua: ⁊ ostẽditur in illud ꝑ impol'e: sicut ostẽsum
est illud in vl'ib⁹: sed cũ minor particularis affirmatiua necessaria: ⁊ maior ne
gatiua possibilis: cõclusio erit particularis possibilis. ⁊ hoc est manifestũ ex in
tẽtione dicti de oi: ⁊ cũ sunt affirmatiue simul: ⁊ est maior vl'is necessaria est cõ
clusio possibilis. ⁊ demõstratio sup hec est demonstratio precedens cũ fuerunt
ambe vl'es. Et si est ꝓpõ vl'is ipsa minor: ⁊ particularis ipsa maior: ⁊ est ꝑticu-
laris necessaria: ⁊ vl'is possibilis affirmatiua aut negatiua nõ erit syllogism⁹.
Et termini cõcludẽtes affirmatiuã hõ albus aial: ⁊ illud est: qꝛ oĩs hõ possibi-
le est vt sit albus: ⁊ qđdã albũ nõ est aial: ⁊ hõ est aial necessario. ⁊ hõ ẽt possibi
le est: vt sit nõ albus: ⁊ quoddã albũ est aial. ⁊ homo est animal necessario. Sed

UVA. BHSC. IyR_118_1

termini quibus cõcluditur negatiua sunt pannus:albũ:⁊ animal:qđ est:qꝛ pã nus possibile est vt sit albus:⁊ quoddã album nõ est animal:⁊ pãnus non est animal.⁊ etiã qꝛ pãnus possibile est:vt nõ sit albus:⁊ quoddã albũ est animal ⁊ pãnus nõ est possibile:vt sit animal equaliter siue sit maior affirmatiua siue negatiua cũ est vniuersalis ⁊ possibilis:qꝛ nõ cõcludit.⁊ similiter cũ est minor vniuersalis negatiua necessaria:sit aũt affirmatiua:⁊ maior possibilis.possibilis particularis nõ cõcludit omnino:⁊ termini quibus cõcluditur affirmatiua cũ est negatiua coruus albũ animal:qđ est:qꝛ coruus nõ est albus necessario:⁊ quoddã albũ est animal cõtingenter.⁊ coruus est animal necessario : q̃ est cõclusio.Et termini quibus cõcluditur negatiua pix animal ⁊ album.qđ est qꝛ pix nõ est alba.⁊ quoddaꝫ album est animal.⁊ pix nõ est animal necessario. Sed termini quibus cõcluditur affirmatiua:cũ est minor vl'is affirmatiua et necessaria sunt cygnus:albũ:⁊ animal:qđ est.qꝛ omnis cygnus est albus necessario.⁊ quoddã album animal.⁊ cõclusio.omnis cygnus est animal que est necessaria.⁊ quibus cõcluditur negatiua sunt nix albũ ⁊ animal:qđ est:qꝛ nix est alba:⁊ quoddaꝫ albũ animal.⁊ nix nõ est animal necessario:que est conclusio. Et similiter nõ erit syll'us etiã in hoc modo cũ sint ꝓpositiones indefinite aut particularis aut vna earuꝫ indefinita:⁊ alia particularis maiore possibili existente ⁊ minore necessaria:aut ecõuerso.Et termini cõmunes his modis oĩbus quibus quidem cõcluditur affirmatiua homo albũ ⁊ animal:⁊ quibus quideꝫ negatiua inanimatũ albũ animal:⁊ cõpositio ipsorũ est propinqua cõsideranti in eis.¶Jam ergo manifestum est ex hoc dicto ꝙ modi syllogismoruꝫ compositorum in hac figura ex mixtione possibilis ⁊ absolute sunt equales modis syllogismorũ cõpositorũ ex possibili ⁊ necessaria ⁊ cõcludentes ex ipsis cõcludentibus ⁊ nõ cõcludentes nõ cõcludentibus:⁊ cõcludentes perfecti cõcludentibus perfectis:⁊ cõcludentes imperfecti concludentibus imperfectis.Et via qua ostenduntur imperfecti est in ambabus vna ⁊ eadem.Et est manifestuꝫ ꝙ cõclusio ambarũ in affirmatiuis est possibilis.⁊ similiter in negatiuis ;cũ sunt propositiones:quarum maior est possibilis:sed cum est necessaria aut inuenta erit quidem in mixtione possibilis ⁊ inuente conclusio negatiua necessaria aut possibilis:⁊ mixtione possibilis ⁊ necessarie erit conclusio negatiua absoluta:aut negatiua possibilis.

¶Capitulum Uigesimumsecundum.

A Sill'us ex ãbabus contingẽtibus i secũda figura.

In secunda aũt figura quãdo cõtingentes q̃dẽ sumũtur ꝓpositiones nullus erit syllogismus:siue posite sint affirmatiue:siue p̃uatiue:siue vl'es:siue ꝑticulares. Quãdo aũt hec quidẽ inesse:illa vero cõtingere sumunt̃ affirmatiua quidẽ inesse significãte nunq̃ erit.priuatiua autem vl'i semꝑ.eodẽ aũt modo qñ hec quidẽ ꝓpositionũ ex necessitate illa vero cõtingere assumuntur.opꝫ aũt ⁊ in his accipere quidẽ in cõclusionibus est ɔtingens:quẽadmodũ ⁊ in prioribꝰ. Primũ igit̃ ostẽdendũ:qm̃ nõ cõuertitur in cõtingenti priuatiua:vt si.a.cõtingit nulli.b.nõ necesse est ⁊.b.cõtingere nulli.a.ponat̃ em̃ hec ⁊ cõtingat.b. nulli.a.inesse. Quoniã ergo cõuertuntur que sunt in eo qđ cõtingere affirmationes negationibus ⁊ cõtrarie ⁊ cõiacentes.b.aũt contingit nulli.a.inesse manifestũ est:quoniã.b.⁊ omni.a.continget inesse:hoc autem falsum. Nõ em̃ si huic hoc omni cõtinget:⁊ huic hoc necessario.quare nõ cõuertitur priuatiua. Amplius aũt nihil ꝓhibet.a.qui-

UVA. BHSC. IyR_118_1

dem contingere nulli. b. b. aũt alicui. a. ex necessitate nõ inesse: vt album quidem cõtingit omi homini nõ inesse. Nam ⁊ inesse. hominem autem nõ verum est dicere: quoniã cõtingit nulli albo: pluribus eniz ex necessitate nõ inest: necessarium autem nõ erit contingens: sed nec ex impossibili ostendetur conuertivt si quis probet: quoniam falsum est. b. contingere nulli. a. inesse: verum autem nõ cõtingere nulli: affirmatio enim ⁊ negatio. Si autem hoc veruz ex necessitate alicui. a. inesse. b. quare ⁊. a. alicui. b. hoc autem impossibile. Nõ. n. si. a. nõ cõtingit nulli. b. necesse est alicui inesse solum: sed ex necessitate non omni. Nam nõ contingere nulli dupliciter dicitur. Hoc quidem si alicui ex necessitate inest. illud vero si ex necessitate non inest alicui. naz quod ex necessitate alicui eorum que sunt. a. non inest nõ veruz dicere: quoniam contingit omni nõ inesse: quemadmodum nec quod ex necessitate alicui inest: quoniam omni contingit inesse. Si ergo aliquis existimet: quoniam non contingit. c. omni. inesse ex necessitate alicui nõ inesse falsum sumet. omni. n. inest sed quoniam quibusdam ex necessitate inest. propter hoc dicimus nõ omni cõtingere: quare ei q̃ est contingere omni inesse ex necessitate alicui inesse opponitur: ⁊ ex necessitate alicui nõ inesse. Similiter autez ⁊ ei que est cõtingere nulli. Palam est ergo quoniã ad sic cõtingens ⁊ nõ cõtingens: vt in p̃ncipio diffiniuimus: nõ solũ ex necessitate alicui: sed ex necessitate alicui nõ inesse sumendum. hoc autem sumpto nihil accidit impossibile quare fit nõ syllus. Manifestum ergo ex his que dicta sunt: quoniã nõ cõuertitur priuatiua. Hoc autem ostenso ponatur. a. b. quidẽ contingere nulli. c. vero omni per cõuersionẽ. ergo nõ erit syllus: dictum est enim quoniam nõ conuertitur huiusmodi propositio: sed per impossibile. nã posito. b. omni. c. cõtingere inesse nihil accidit falsum: cõtingit em̃. a. omni ⁊ nulli. c. inesse. omnino autem si est syllus: palam quoniam cõtingens erit eo ꝙ neutra propositionuz sumpta est in eo quod est inesse: ⁊ hic affirmatiuus vel priuatiuus: neutro aũt modo possibile est. Affirmatio em̃ posito ostenditur per terminos: qm̃ non cõtingit inesse. Priuatio aũt quoniã cõclusio nõ cõtingit: sed necessaria est. Si enim. a. quidẽ albũ. b. aũt homo. in quo aũt. e. equus. ergo a. albũ contingit huic quidẽ omni. illi vero nulli inesse. sed. b. nõ contingit inesse. c. nec nõ inesse. Quoniã igitur inesse nõ accidit manifestum. nullus enim equus homo. sed nec contingere nõ inesse: necesse enim est nullũ equum hominem esse: necessarium autem nõ erit contingens. non igitur fit syllogismus. Similiter autem ostendetur ⁊ si econuerso ponatur priuatiua: ⁊ si vtreqꝫ affirmatiue ponatur vel priuatiue per eosdem terminos erit demonstratio. Et quoniam hec quidem vniuersalis: illa vero particularis: vel vtreqꝫ particulares vel indefinite: aut quolibet modo aliter contingit permutare propositiones. semper enim erit per eosdem terminos demon-

UVA. BHSC. IyR_118_1

Dstratio. Manifestum ergo quoniam vtrisq; propositionibus cōtingere positis nullus erit syllogismus.

¶ Sermo in compositione possibilis in figura secunda. Cap. xxij.

E Et cum sint ambe propōnes possibiles i scda figura nō erit quidem syllogismus ꝯcludētes affirmatiuis existētib⁹ aut negatiuis: aut vna earū affirmatiua: ⁊ altera negatiua: et vniuersalib⁹ existētib⁹: aut particularib⁹ simul: aut vna earū vniuersali: ⁊ altera particulari. Sed cū est vna ꝓpōnū absoluta: ⁊ alia possibilis. si est quidē affirmatiua absoluta ⁊ negatiua ipsa possibilis nō erit syllogismus ꝯcludēs. Sed cū est negatiua absoluta vniuersalis erit q̄dē syllogism⁹ ꝯcludēs. Et simile hoc accidit cū est vna ꝓpōnū etiā necessaria ⁊ alia possibilis: ⁊ possibilis hoc vt intelligat̄ in ꝯcl'one hoꝝ syll'oꝝ ꝟm modū quo intelligit̄ in eo qd̄ p̄cessit: ⁊ opz vt ostēdam⁹ hec. primo ꝙ vniuersalis negatiua possibilis nō ꝯuertit̄ seruata quātitate ⁊ qualitate: sicut ꝯuertit̄ negatiua necessaria ⁊ negatiua absoluta. Ponam⁹ ergo primo ꝙ oē. g. possibile est vt non sit aliqd̄ ex. a. ⁊ dico ꝙ nō sequit̄ ex hoc: vt sit oē. a. possibile: vt non sit aliq̄d ex g. cuius demōstratio est: qꝛ si est possibile: illud ergo erit verū cū eo affirmatiua possibilis: que est dictū nostrū. omne. a. possibile est: vt sit. g. qꝛ affirmatiue possibiles redeunt ad negationes suas: vniuersales ad vniuersales: ⁊ particulares ad particulares: qd̄ est qꝛ cū dicto nostro. omne. g. possibile est: vt non sit aliquid ex. a. verificatur affirmatiua contraria ei: que est dictū nostrū. om̄e. g. possibile est: vt sit. a. ergo verificat̄ cū dicto nostro. omne. g. possibile ē: vt sit. a. dictum nostrum. oē. a. possibile est: vt sit. g. ergo affirmatiua vniuersalis possibilis cōuertitur vl'r. Jamq; monstratū fuit ꝙ ipsa non cōuertitur hoc est contrariū ⁊ impossibile: ⁊ etiā ꝙ ipsa non ꝯuertitur semp apparet ex materijs. Et dixit. qꝛ cū oē. g. possibile est: vt nō sit aliq̄d ex. a. Jam est pol'e: vt quoddam. a. nō sit. g. necessario: cuius exēplū est: qꝛ oīs hō possibile est: vt non sit albus. et quoddā albū nō est homo necessario: sicut nix ⁊ cygnus: ⁊ cum est possibile vt quoddam. a. necessario nō est. g. ergo nō verificat̄ cū illo: omne. a. possibile est: vt non sit. g. qꝛ quoddā eius opz: ⁊ est necessariū vt nō sit. Dixit. Jamq; putat̄ ꝙ negatiua possibilis iam ostenditur cōuerti per viam contrarij: cuius exemplum est: vt dicat aliquis ꝙ dictū dicētis. omne. a. possibile est: vt non sit aliq̄d ex. b. conuertitur vere ⁊ est ꝙ omne. b. possibile est vt non sit aliquid ex. a. cuius demōstratio est. qꝛ si nō est verum dictum nostrum. omne. b. possibile est: vt nō sit aliquid ex. a. ergo ꝯtradictoriū est verū. ꝙ omne. b. impossibile est: vt nō sit aliquid ex. a. ⁊ litera exēplaris. a. ⁊ ex quo est verum dictum nostrum. omne. b. impossibile est: vt non sit. a. qꝛ sequitur ipsum ꝙ quoddā. b. de necessitate ē. a. et est hoc iam manifestū ꝙ conuertitur cū sit particularis affirmatiua necessaria. ergo quoddā. a. est. b. necessario ex quo est dictum nostrum verum: om̄e. b. impossibile est vt non sit. a. ergo erit verum ꝟm eum quoddam. b. de necessitate est. a. quia hec propositio consequitur eam. et si hec est vera. s. quoddā. b. de necessitate est. a. ergo hec est vera. quoddā. a. de necessitate est. b. qꝛ iam monstratum est ꝙ particularis necessaria ꝯuertitur. Jamq; posuimus ꝙ omne. a. possibile est vt non sit. b. hoc est contrariū et impossibile. Sed in hoc dicto est sophisma. qd̄ est. quia non est sequens ex dicto nostro. omne. b. est impossibile vt non sit. a. dictuz nostrum. quoddā. a. de necessitate est. a. Sed iam sequit̄ cū quoddam. b. de necessitate non est. a. qꝛ ꝯtradicit dicto nostro. omne. b. possibile est: vt non sit. b. dictum nostrum: quoddā. a. de necessitate non est. a. sicut contradicit dicto nostro. quoddam. b. de necessitate est. a. dictum nostrū. omne. b. est possibile: vt sit. a. Et postq̄ est dictuz nostrū. ꝙ omne. b. possibile est: vt sit. a.

UVA. BHSC. IyR_118_1

quod sequitur ipsum. ꝙ omne. b. possibile est: vt non sit. a. et dictum nostrum. omne. b. possibile est: vt sit. a. contra dictū nostrū. ꝙ. b. de necessitate non est. a. ergo dictum nostrum. omne. b. possibile est: vt sit. a. contradicit dicto nostro. quoddam. b. de necessitate est. a. ⁊ quoddam. b. de necessitate non est. a. et similiter contradicit his duabus particularibus propositio negatiua possibilis: que est dictum nostrum. omne. b. possibile est: vt non sit. a. et illa que contradicit huic sequitur contradictorium eius. ergo dicto nostro. omne. b. possibile est vt non sit. a. contradicunt duo: quorum vnum est. quoddam. b. de necessitate non est. a. ⁊ aliud. quoddam. b. de necessitate est. a. ergo dictum nostrū in syllogismo contrarij: omne. b. impossibile est: vt non sit. a. iam consequitur aliquādo quoddam. b. de necessitate est. a. et aliquādo quoddā. b. de necessitate non est. a. Et si est ꝯsequēs negatiua particularis necessaria non sentiat dictū ad impossibile: qm̄ non ꝯuertit negatiua necessaria. s. particularis. Sed iam erit omne. a. possibile: vt nō sit. b. ⁊ quoddā. b. nō necessario. a. sicut diximꝰ. omnis homo possibile est: vt nō sit albus. ⁊ quoddā albū nō est hō de necessitate: sicut nix ⁊ cygnus: ⁊ cū iam sit manifestū ꝙ negatiue possibiles nō cōuertunt: ponamus duas propositiones vniuersales possibiles: quarum vna sit affirmatiua et alia negatiua in figura secunda. Uerbi gratia. omne. g. est. b. contingenter. et omne. a. possibile est: vt nō sit. b. et dico ꝙ hec compositio non concludit aliquid: quia non est possibile vt conuertatur negatiua possibilis. sicut est possibile illud in materia absoluta ⁊ necessaria. Neq; per syllogismum cōtrarij ostēditur etiā ꝙ sit syllogismus: quia si acceperimus cōtradictoriū conclusionis affirmatiuā possibile: iam non accidet ex illo impossibile cū sint cōsequentes se. s. affirmatiua possibilis: et negatiua: ⁊ silr si acceperimꝰ ꝯtradictoriā particularē necessariā affirmatiuā: aut negatiuā. et in summa si erit ex hac cōpōne syllogismus ipse cōcludet per se ꝯclusionē possibilē cū sunt due ꝓpōnes possibiles non erit aūt ꝯclusio necessaria neq; absoluta cū nō sit in hoc syllogismo ꝓposito ꝑm hanc propositionē: ⁊ si est concludens conclusionem possibilē: aut erit negatiua possibilis: aut affirmatiua possibilis: sed ostendetur ex terminis ꝙ ipsa ꝯcludit quādoq; negatiuā necessariā: et qñq; affirmatiuā necessariam cū vnaqueq; harū duarū cōclusionū annihilatur: vt ꝯcludat negatiuā possibilē: aut affirmatiuā possibilē: qđ est: qꝛ negatiua necessaria contradicit affirmatiue possibili et negatiue possibili. et similiter affirmatiua necessaria contradicit ambabus. Et termini quibus concluditur in hac materia negatiua. homo album ⁊ equus. ⁊ album est terminus medius. ⁊ homo minor: ⁊ cōponitur sic. omnis hō possibile est vt sit albus. ⁊ oīs equus possibile est: vt non sit albus. et cōclusio est nullus homo est equus. que est negatiua necessaria: et cum est a. negatum. a. g. de necessitate non est verum: ꝙ omne. a. possibile est: vt sit i. g. neq; ꝙ omne. a. possibile est: vt non sit in. g. quoniam ipsa ꝯuertitur in affirmatiuam. ⁊ ex hoc ostenditur ꝙ hec compositio non concludit conclusionē possibilem: neq; negatiuam: neq; affirmatiuam. Jamq; ostēsum fuit illud etiam ex eo ꝙ concludit ex quibusdā materijs affirmatiua necessaria: qđ est: qñ acceperimus loco equi aīal ꝯcludit. oīs homo est aīal: que est affirmatiua necessaria neq; est possibile vt verificetur cū ea affirmatiua possibilis: aut negatiua possibilis: qđ est etiā: qꝛ ꝯtradictio earū negatiue possibili est manifesta per se: ⁊ cōtradictio earū affirmatiue possibili propter cōsequentiā ipsarum ad affirmatiuā possibilem. Et similiter ostenditur ꝙ non erit syllogismus in hac figura vt mutetur locus negatiue. s. vt ponatur minor postq̄ fuit maior: aut ecōuerso. Et similiter ostendit ꝙ non erit syllogismus: q̄uis sint omnes propositiones affirmatiue aut negatiue: ⁊ demonstratio super hoc est per hos terminos eosdem: neq; est difficile hoc ad intendentem:

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Capitulum.xxiij.

Virtio syll'. ab soluti et ptingentis in se cūda figura. A

SI autem altera quidem inesse: altera quidem contingere significat predicatiua quidem inesse posita. Priuatiua vero contingere nunc erit syllogismus: siue vniuersaliter siue particulariter sumantur termini. demonstratio autem eadē et per eosdē terminos. Quando autem affirmatiua contingere quidem: priuatiua autem inesse erit syllogismus. Sumatur enim. a. b. nulli inesse. c. vero omni contingere: conuersa ergo priuatiua. b. erit nulli. a. a. autem omni contingebat: fit ergo syllogismus: quoniā. b. contingit nulli. c. per primam figuram. Similiter autem ꝛ si ad. c. ponatur priuatiua. Si autem vtreq; sint priuatiue: significet autē hec quidem non inesse. illa vero contingere non inesse per ea quidē que sumpta sunt nihil accidit necessarium: conuersa autem ꝑm contingens propositione fit syllogismus: quoniā. b. cōtingit nulli. c. inesse. quemadmodum in prioribus: erit enim rursus prima figura. Si aūt vtreq; ponantur predicatiue non erit syllogismus. termini inesse quidem: sanitas: animal: homo. non inesse aute: sanitas: equus: homo. Eodem autem modo se habebit ꝛ in particularibus syllogismis: quando enim affirmatiua erit inesse siue vniuersalitet siue particulariter sumpta nullus erit syllogismus. Hoc autem similiter et per eosdem terminos demonstratur quibus et prius. Quando autem priuatiua erit per conuersionem: quēadmodum et ī prioribus. Rursum si ambe quidem dimensiones priuatiue sumātur: vniuersaliter autem q̄ non inesse est ex ipsis quidem propositionibus erit necessarium. Conuersa autē contingenti erit sicut in prioribus syllogismis. Si autem non inesse quidem sit priuatiua. Particulari autem sumpta non erit syllogismus neq; predicatiua neq; negatiua existēte altera propositione: neq; quando vtreq; ponuntur indefinite vel affirmatiue vel negatiue vel particulares: demonstratio autem eadem ꝛ per eosdem terminos.

Alt'ābo iterualla. B

¶Compositio propositionis inuente et possibilis in figura scḋa. Ca.xxiij.

C

ET cum est vna propositionum in hac figura absoluta: et alia possibilis: et est negatiua ipsa possibilis non est syllogismus ex hac penitus: vniuersales sint propositiones simul: aut particulares: et demonstratio super hoc est demonstratio que facta est cum sunt ambe propositiones simul possibiles: et per illos terminos eosdē. s. q̄ inueniuntur aliq̄ concludentes negatiuam necessariam: et quandoq; affirmatiuā necessariam. Et si est propositio negatiua ipsa absoluta et affirmatiua ipsa possibilis: ꝛ sunt ambe vniuersales erit quidem syllogismus qō est: q: negatiua absoluta conuertitur ꝛ erit figura prima sicut precessit equaliter sit negatiua ipsa maior aut minor: sed cum est minor ostenditur illa per duas conuersiones. s. per cōuersionem ꝓpōnis ꝛ per cōuersionem conclusionis sicut precessit: et si sunt ambe negatiue: et si vniuersales negatiue vna earum est possibilis et alia absoluta: erit quidem syllogismꝰ imperfectus: cum conuertetur negatiua possibilis in affirmatiuam consequētez

UVA. BHSC. IyR_118_1

ipsam: qm erit ex duab⁹ ppōnib⁹. s. negatiua absoluta ⁊ affirmatiua possibili. Et si sint ambe ppones affirmatiue nō erit q̄dē syllogismus: q̄ō est manifestū ex hoc q̄ ꝯcludūt aliq̄n affirmatiuā: ⁊ aliq̄n negatiuā necessariā. Et termini quib⁹ ꝯcludit affirmatiua sunt: hō: sanitas: ⁊ aial: q̄ō est: q̄ ois hō possibile est vt sit sanus. ⁊ oē aial est sanū. ⁊ ois hō est aial necessario: ⁊ hec est ꝯclusio. Sed quib⁹ ꝯcludit negatiua sunt hō: sanitas: ⁊ equus: q̄ō est: q̄ ois hō possibile est vt sit sanus: ⁊ ois equus est sanus: ⁊ conclusio est. nullus equus est hō: que est negatiua necessaria. Cū aūt est vna ppōnū vniuersalis ⁊ alia particularis accidit quidē in hoc sicut accidit in eis cū sunt vniuersales simul. s. quia conditio ꝯcludēdis in eis est ꝯditio ꝯcludentiū in illis. et nō ꝯcludēs i eis et nō ꝯcludēs in his: q̄ō est: q̄ cū affirmatiua ipsa absoluta sive vniuersalis sit: aut particularis: non erit quidem in hoc syllogismus: et hoc ostendit: sicut ostensum est illud: ⁊ si sint vniuersales ⁊ p illos terminos eosdem. Et si est vniuersalis ipsa absoluta ⁊ negatiua erit q̄dē syllogismus p̄ quersionē ad figurā primā: ⁊ si sint ambe negatiue ⁊ est vna earū absoluta: erit ctiā syllogism⁹ imꝑfect⁹. s. cū quertit negatiua possibilis in affirmatiuā possibilē: sicut ostensum fuit. Et si est negatiua absoluta ꝑticularis nō erit syllogism⁹ sive affirmatiua sit propositio alia aut negatiua: et silr nō erit syllogismus cū sint ambe propōnes indefinite: aut ꝑticularis: aut vna earū indefinita: et alia particularis affirmatiue sint simul: aut negatiue: et demonstratio super hoc est demōstratio precedens et per terminos eosdem.

¶ Capitulum. xxiiij.

A tertio syll. necessarij ⁊ cōtingētis in secūda figura.

SI aūt hec quidē ppōnū ex necessitate. illa vero cōtingere significat. Priuatiua quidem necessaria erit syllogism⁹ nō solū qm cōtingit nō ineſſe. sed qm nō ineſt: affirmatiua aūt nō erit. ponat enī. a. nulli q̄dē. b. ineſſe ex necessitate. c. aūt oi ꝯtingere: quersa ergo priuatiua. ⁊. b. nulli. a. inerit. a. aūt oi. c. cōtingebat. Fit igit rursus p̄ primā figurā syllogismus: qm. b. cōtingit nulli. c. ineſſe. Similiter autem manifestū: qm nō ineſt. b. nulli. c. ponatur enim ineſſe: ergo si. a. cōtingit nulli. b. autē ineſt alicui. c. a. alicui. c. non continget: sed omni ponebatur contingere: eodem autē modo ostenditur: et si ad. c. ponatur priuatiuum. Rursum sit predicatiua quidem necessaria: altera autem contingens: ⁊. a. b. quidem contingat nulli. c. autem omni insit ex necessitate. sic se igitur habentibus terminis nullus erit syllogismus: accidit enim. b. non ineſſe. c. ex necessitate. Sit enim. a. quidem album: in quo autem. b. homo: in quo autem. c. cygnus: ergo album quidem cygno ex necessitate ineſt homini autem contingit nulli: et homo nulli cygno ex necessitate. Quando igitur eius q̄ō est contingere non est syllogismus manifestum est. nam ex necessitate non erit contingens: sed neq; necessarij: nam necessarium aut ex vtrisq; necessarium: aut ex primitiua significat. Amplius autem et possibile est his positis. b. ineſſe. c. nihil prohibet. c. sub. b. esse. a. autem omni. b. quidem contingere. c. autem ex necessitate ineſſe: vt si. c. quidem sit vigilans. b. autez animal: in quo autem. a. motus. Nam vigilanti quidem ex necessitate ineſt motus: animali autē oi cōtingit. ⁊ omne vigilans animal. Manifestum er-

UVA. BHSC. IyR_118_1

go quoniã nec eius qđ est non inesse siquidem sic se habẽtibus terminis necesse est inesse: neq; quidem oppositarum affirmationum: quare nullus erit syllogismus. similiter autem et econuerso ostendetur posita affirmatiua. Si autem similis figure sint ꝓpositiones cuꝫ sint priuatiue/semper erit syllogismus conuersa ꝟm contingere propositione: quẽadmodum et in prioribus. Sumatur enim. a. b. quidẽ ex necessitate non inesse. c. autem contingere nõ inesse: conuersis ergo propositionibus. b. quidem nulli. a. inest. a. autem omni. c. contingit. fit igitur prima figura: et si ad. c. ponatur priuatiuum similiter.
B Si autem predicatiue ponatur non erit syllogismus. Nam eius qđ est non inesse: aut eius qđ est ex necessitate non inesse: manifestũ quoniam non erit eo ꝙ nulla sumpta sit priuatiua propositio: nec in eo qđ est inesse: neq; in eo ꝙ est ex necessitate inesse. sed neq; eius quod contingere non inesse: et eius qđ est non inesse: ex necessitate enim sic se habentibus terminis. b. non inerit. c. vt si. a. quidem ponatur album: in quo autem. b. cygnus: in quo autem. c. homo: neq; oppositarum negationum: quoniam ostensum est. b. ex necessitate non inesse. c. non ergo sit syllogismus omni non: similiter autem et in particularibus se habebit syllogismus. Quando enim fuerit priuatiua vniuersalis et necessaria semper erit syllogismus. et eius qđ est contingere: et eius qđ non est inesse. demonstratio autem per conuersionem. quando autem affirmatiua nunq̃. Eodem enim modo ostendetur quo et in vniuersalibus et per eosdem terminos. nec quando vtreq; sumuntur affirmatiue. nam ⁊ huius eadem demõstratio que et prius. Quando autem vtreq; quidem priuatiue. vniuersalis autem necessaria que non inesse significat: per ea quidem que sumpta sunt non erit necessarium. conuersa autem ꝟm contingere propositionem erit syllogismus: quẽadmodum in prioribus. Si autẽ vtreq; infinite vel particulares sumantur non erit syllogismus. Demõstra
C tio autem eadem et per eosdem terminos. Manifestũ igitur ex predictis: quoniam priuatiua vniuersali posita necessaria: semper fit syllogismus non solũ eius qđ est contingere non inesse: sed nõ inesse. Affirmatiua autem nunq̃: et quoniam eodem modo se habentibus terminis in necessarijs et in his que insunt fit et non fit syllogism⁹. Palam autem quoniam omnes imperfecti syllogismi: et quoniam perficiuntur per predictas figuras.

D ¶ Compositio contingentis et necessarij in figura secunda. Ca. xxiiij.

Et cum est vna propositionum in hac figura possibilis ⁊ alia necessaria: et sunt ambe vniuersales simul et est negatiua ipsa necessaria erit syllogismus per conuersionem negatiue ad figurã primam: cum maior est negatiua necessaria: et minor affirmatiua possibilis. Jamq; ostensum est ꝙ contingit negatiuam absolutã ⁊ negatiuam impossibilem: et equaliter sit negatiua ipsa necessaria maior aut minor. Et cum est affirmatiua ipsa necessaria non erit quidem syllogismus: et ostensio illius est ex terminis vt ponamus extremitatem minorem homo et medium

UVA. BHSC. IyR_118_1

mediũ albũ: ⁊ maiorẽ cygnus: qđ qꝛ est: omnis homo possibile est vt nõ sit albꝰ ⁊ omnis cygnus est albus de necessitate ⁊ cõclusio ꝙ nullus homo est cygnus que est negatiua necessaria: ⁊ id qđ cõcludit negatiuã necessariã nõ est possibile: vt cõcludat possibilẽ nõ affirmatiuã neqꝫ negatiuã: ⁊ hoc est manifestũ etiã ꝙ nõ concludit cõclusionẽ negatiuã necessariã: qm̃ necessaria q̃dẽ erit ex propositionibꝰ necessarijs: aut ex syll'o in quo erit necessaria negatiua ⁊ affirmatiua inuẽta de inesse nõ pol'is: sicut ostẽsum est. Et sil'r ostẽditur etiã ꝙ nõ concluditur absoluta: qꝛ absoluta est ex natura pol'is. Jãqꝫ appet ẽt ex terminis: ꝙ nõ cõcludit negatiua necessaria: qm̃ aliqñ negatiua necessaria: ⁊ qñqꝫ affirmatiua necessaria. Et termini quibꝰ cõcludit negatiua necessaria sunt qui precesserũt. Sed quibꝰ cõcluditur affirmatiua necessaria sunt: vigilãs: motũ: ⁊ animal: qđ est: qꝛ oẽ vigilãs de necessitate est motũ. ⁊ oẽ animal pol'e est: vt; nõ sit motũ: ⁊ oẽ vigilãs est animal de necessitate: ergo nõ erit in hac cõpositione syllogismus cõcludẽs oĩno: ⁊ equal'r sit affirmatiua necessaria: minor aut maior. Et si sunt ꝓpõnes cõsil'es in qualitate: si erũt quidẽ negatiue erit q̃dẽ syll's cũ cõuertit negatiua pol'is in affirmatiuã cõsequẽtẽ ipsaꝫ qñ erit cõpositio ex ꝓpositionibꝰ. s. ex affirmatiua pol'i ⁊ negatiua necessaria. Jãqꝫ ostẽsuꝫ est ꝙ hoc cõcludit ⁊ equaliter negatiua maiore ⁊ minore. Et si sunt ꝓpositiones vniuersales affirmatiue nõ erit q̃dẽ syll's: qꝛ manifestũ est ꝙ cõclusio nõ est possibile vt sit negatiua nõ absoluta neqꝫ necessaria: qꝛ nõ inuenit in syll'o ꝓpositio negatiua nõ necessaria neqꝫ absoluta: neqꝫ etiã negatiua pol'is: neqꝫ affirmatiua necessaria: qm̃ ostẽdetur ex terminis ꝙ cõcludit negatiuã necessariã: ⁊ id qđ cõcludit negatiuã necessariã nõ est pol'e: vt cõcludat semꝑ nõ affirmatiuã necessariã neqꝫ pol'em neqꝫ absolutã. Et sil'r nõ est pol'e vt cõcludat negatiuã possibilẽ. Et termini quidẽ quibꝰ cõcludit negatiua necessaria sunt homo albus cygnus. qđ est: qm̃ oĩs homo pol'e est vt sit albus: ⁊ oĩs cygnus est albus de necessitate: ⁊ cõclusio est: nullus homo est cygnus. Isti ergo sunt modi cõcludentes in hac figura in hoc modo mixtionis ⁊ nõ cõcludẽtes cũ sint due ꝓpositiones vniuersales: ⁊ si est vna earũ vniuersalis ⁊ altera particularis: si est quidẽ propositio vl'is ⁊ necessaria negatiua erit quidẽ syll's cõcludẽs: aut negatiuã possibilẽ: aut negatiuã absolutã: qm̃ negatiua necessaria cõuertitur ⁊ redit ad figurã primã qui syll's cõponitur ex affirmatiua pol'i ⁊ negatiua maiore necessaria: ⁊ cũ est affirmatiua ipsa necessaria nõ erit quidẽ syll's oĩno: ⁊ demõstratio suꝑ hoc est demõstratio eadẽ cũ sint ambe vl'es: ⁊ ꝑ illos terminos eosdẽ qui ꝑcesserũt: ⁊ sil'r nõ erit syll's cũ sint ambe affirmatiue. Et ostẽsio in hoc est ostẽsio que precessit cũ sint ambe vl'es: ⁊ si sint ambe ꝓpõnes. s. vl'is particularis.

E

F

Capitulum. xxv.

In postrema aũt figura ⁊ vtrisqꝫ contingentibꝰ ⁊ altera: semꝑ erit syll's. Qñ ergo cõtingere significãt ꝓpositiões ⁊ cõclusio erit cõtingẽs: ⁊ qñ hoc q̃dẽ cõtingere. illa vero nõ inesse. Qñ aũt altera ponit necessaria: si affirmatiua quidẽ nõ erit cõclusio neqꝫ necessaria neqꝫ inesse. Si aũt priuatiua eiꝰ qđ est nõ inesse erit syll's: quẽadmodũ in prioribus. Sumendũ aũt ⁊ in his sil'r ꝙ est in cõclusionibꝰ cõtingẽs. Sint ergo primũ cõtingẽtes: ⁊. a. ⁊. b. cõtingat oĩ. c. inesse. Qñ ergo cõuertit in parte affirmatiua in parte. b. aũt oĩ. c. cõtingit ⁊. c. alicui. b. cõtinget. Quare si. a. quidẽ oĩ. c. contingit. c. aũt alicui. b. necesse: ⁊. a. alicui. b. cõtingere. fit em̃ prima figura: ⁊ si. a. quidẽ cõtinget nulli. c. inesse. b.

A Sill's ex ambabꝰ i ꝯtingẽtibus i tertia figura.

UVA. BHSC. IyR_118_1

autem omni.c.necesse est.a.alicui.b.contingere non inesse: erit ergo rursum prima figura per conuersionem. Si autem vtreq; priuatiue ponantur ex his quidem que sumpta sunt non necessarium: conuersis autem propositionibus erit syllogismus: quēadmodum in prioribus. Si enim.a.⁊.b.contingunt.c.non inesse.si transmutatur autem omni.c. necesse est.a.alicui.b.contingere non inesse: erit rursus prima figura per conuersionem. Si autem hic quidem terminorum vniuersalis: ille vero perticularis: eodem modo se habentibus terminis quo in inesse ⁊ erit et non erit syllogismus. Contingat enim.a. omni quidem.c.b.autem alicui.c.inesse: erit ergo rursum prima figura particulari propositione conuersa. Nam si.a.omni.c.c.autem alicui.b.et.a.alicui.b.contingit. Et si ad.b.c.ponatur vniuersalis similiter.similiter autem et si.a.c.quidem.priuatiua sit.b.c.autem affirmatiua: erit enim rursum prima figura per conuersionem. Si autem vtreq; priuatiue ponatur hoc quidem vniuersaliter: illa vero particulariter: per ea quidem que sumpta sunt non erit syllogismus: conuersis autē propositiōibus erit quemadmodum in prioribus. Quādo autem vtreq; indefinite vel particulares sumuntur non erit syllogismus. etenim necesse est.a.omni et nulli.b.inesse. Termini inesse: animal: hō: album. Non inesse: equus: hō: album. Medium albū.

¶Rubrica.

¶hic deficit cōplementū huius capituli.⁊ totum qđ sequitur in translatione Boetij vsq; ad illud capitulum. quoniam igitur qui in his figuris syllogismi ⁊ etiam prima pars illius capituli.

B ¶Sequitur autem ſm hanc translationem. Capitulum.xxv.

In postrema aūt figura ⁊ vtrisq; ꝓpositiōib⁹ existētib⁹ de cōtingēti ⁊ altera.s.vl̄i erit syll̄s ꝯcludēs de cōtingēti. Et qñ hec q̄dē ꝓpōnū fuerit de ꝯtingēti: ⁊ hec de inesse: sil̄r erit cōclusio de cōtingēti: vt infra ostendetur. Quando autem altera ponit̄ necessaria si fuerit affirmatiua ꝓpositio de necessario erit ꝯclusio de contigenti altera.s.ꝓpōne existēti hmōi: vt ifra.⁊ nō erit ꝯcl̄o necessaria neq; iuēta. Si aūt fuerit p̄uatiua ꝓpō necessaria erit ꝯclo đ iesse negatiua sicut accidebat i figura p̄ma cū erat mixtio necessarij ⁊ ꝯtingētis. Et sumit̄ hec ꝯtingēs sicut acceptū fuit in p̄cedētib⁹.⁊ hec est vl̄is itētio sua i hoc capl̄o quā sic sequit̄. Sint ergo p̄mo ꝓpōnes in hac figura tertia ꝯtingēte: vt dicat̄ oē.c.ꝯtingit esse.a.oē c.ꝯtingit esse.b.ergo.b.ꝯtingit eē.a.⁊ hec ꝯcl̄o est manifesta: ⁊ reducit̄ i tertiuz prime figure: ⁊ sic ex ꝯuersa minore q̄ est.oē.c.ꝯtingit eē.b.⁊ dicat̄.oē.c.ꝯtingit esse.a.⁊ qđdā.b.ꝯtigit eē.c.ergo qđdā.b.ꝯtingit eē.a. Deide subiūxit scđz syll̄z hui⁹ figure tertie: dicēs nullū.c.ꝯtingit eē.a.⁊ oē.c.ꝯtigit eē.b.ergo qđdā.b.cōtingit nō eē.a.⁊ hec est euidēs ꝯuersa minore: vt dicat̄ nullū.c.ꝯtingēter est.a. qđdā.b.ꝯtingēter est.c.ergo qđdā.b.ꝯtingēter nō ē.a. hic em̄ est quart⁹ p̄me figure. Si ꝓpōnes ābe vl̄es ponunt̄ negatiue ꝑ ꝓpōnes q̄dē hmōi nō erit syll̄s nisi ꝯuertat̄ in oppositā q̄litatē aut ambe aut altera. Et fiunt syllogismi predicti: vt si dicatur nullū.c.cōtingit eē.a.nullū.c.cōtingit eē.b.his em̄ vtrisq; conuersis dicet̄.omne.c.cōtingit eē.a.⁊ omne.c.cōtingit eē.b.⁊ hic est primus huius figure qui perficitur per tertium prime figure. Et cum conuertitur altera solum: scilicet minor fit secundus huius figure.⁊ perficitur per quartum prime figure. Et postq̄ posuit syllogismos q̄ habent duas ꝑmixtas vniuersales

UVA. BHSC. IyR_118_1

ponit syllgismos qui habent solum alterā propositionem vniuersalez dicens q si termini sumantur hic sicut sumebantur in mixtione contingentis ⁊ inesse in prima figura quidem erit ⁊ non erit syllogismus de contingenti: ⁊ erit quidem semper quando propositio vniuersalis sumitur de contingenti in hac figura: siue hec ponatur maior siue minor: siue affirmatiua: siue negatiua. Si tamen particularis sumitur de contingenti solum: non sequitur conclusio de vero contingenti sicut accidebat in prima figura: ⁊ causa posita est ibi Et Aristoteles exemplificat quomodo fiant syllogismi veri dicens: omne .c. contingit esse .a. quoddam .c. centingit esse .b. ⁊ quoddam .b. contingit esse .a. hic enim est quartus huius figure qui perficitur conuersione minoris. vt dicatur omne .c. contingit esse .a. quoddam .b. contingit esse .c. ergo quoddam .b. contingit esse .a. ⁊ hic est tertius prime figure. Et similiter accidit cum ponitur minor vniuersalis de contingenti ⁊ maior particularis: conuersa enim particulari ⁊ transposita fiet tertius modus prime figure: vt dicatur: quoddam .b. contingit esse .a. ⁊ omne .b. contingit esse .c. ergo quddam .c. contingit esse .a Dicatur ergo omne .b. contingit esse .c. quoddam .a. contingit esse .b. ergo qōdam .a. contingit esse .c. ⁊ cum conuertitur hec cōclusio: ⁊ habetur quod intenditur: ergo quoddam .c. contingit esse .a. ⁊ sic accidit cum accipiuntur vtreq; propositiones affirmatiue. Similiter accidit cum sumitur maior priuatiua ⁊ minor affirmatiua: quia si sumatur maior priuatiua ⁊ vniuersalis de contingenti ⁊ minor affirmatiua: vt dicatur: nullum .c. contingit esse .a. ⁊ quoddam .c. contingit esse .b. sequitur. ergo quoddam .b. contingit esse .a. cum enim conuertitur minor habetur per quartum prime figure eadem conclusio: ⁊ si sumatur priuatiua particularis maior: ⁊ hic est quintus: vt dicatur. quoddam .c. cōtingit non esse .a. omne .c. contingit esse .b. ergo quoddam .b. contingit nō esse .a. habetur eadem conclusio cum conuertitur maior in oppositam qualitatem ⁊ transponitur: vt dicatur omne .c. contingit esse .b. ⁊ quoddam .a. contingit esse .c. ergo quoddam .a. contingit esse .b. ⁊ cum conuertitur habetur: ergo quoddam .b. contingit esse .a. verum hec non est conclusio quam intendimus: sed sequens est illam: quia si cōtingat: quoddam .b. non esse .a. contingit quoddaz .b. esse .a. ⁊ conuertitur: quia si contingit quoddam .b. esse .a. contingit quoddā .b. non esse .a. Et cum fuerint vtreq; negatiue propositiones scz vniuersalis ⁊ particularis ⁊ syllogismus ⁊ conuertitur in oppositam qualitatem: sicut accidebat illud in vniuersalibus id est cum sumebantur vtreq; propositiones vniuersales. Sed cum fuerint vtreq; propositiones idefinite aut singulares: aut vna indefinita: ⁊ alia singularis: non erit syllogismus. Et illud probatur ex materijs: ⁊ terminj ostendentes inesse necessario sunt animal: homo: album: ⁊ non inesse necessario: equus homo album ⁊ album est medium: quia quoddā album contingit esse animal: ⁊ quoddam album contingit esse hominem: ⁊ homo necessario est animal: ⁊ quoddam album centingit esse hominem: ⁊ quoddam album contingit esse equum. nullus equus est homo necessario.

Capitulum xxvj.

Mixtio contingentis ⁊ inesse i tertia figura.

SI autē hec q̄dē propositionū inesse: illa vero contingere significat: conclusio quidem erit: quoniam cōtingit ⁊ nō quoniam inest. Syllogismus autem erit eodemmodo se habentibus terminis: vt in prioribus. Sint enim primum quidem predicatiue ⁊ .a. quidem oi .c. insit .b. aūt contingat oi inesse: puerla ergo .b. .c. erit prima figura ⁊ ocko qm̄ con

UVA. BHSC. IyR_118_1

tingit alicui.b.ineſſe.Cū enim altera ꝓpoſitionū ſignificauerit contingens in prima ⁊ cōcło erit cōtingēs:ſilr aūt ⁊ ſi.b.c.q̄dē ineſſe.a.
A c.aūt ꝓtingere:⁊ in.a.c.q̄dē priuatiua.b.c.aut p̄dicatiua:inſit alterutrū vtrūuis ꝓtingēs erit ꝛcło.fit eſſi rurſum prima figura. Oſtenſum eſt aūt qm̄ qm̄ altera ꝓpoſitio ſignificet ꝓtingere in ipſa ⁊ cōclusio erit ꝓtingens.Si aūt ꝓtingēs priuatiua ponaꝫ ad minorē extremitatē aut in vtraq; ſumaꝫ priuatiua per ea quidē q̄ poſita ſunt nō erit ſyllogiſm⁹:querſis aūt erit quēadmodū ⁊ in priorib⁹:ſi aūt hec q̄dē ꝓpoſitionū fuerit vlis:illa vero particularis vtriſq; q̄dē predicatiuis aut vniuerſali quidē priuatiua.particulari aūt affirmatiua:idez erit modus ſyllogiſmoꝝ:oēs enim claudunt̄ per primā figurā.Quare manifeſtū:qm̄ ei⁹q̄ eſt ꝓtingere ⁊ nō ineſſe/erit ſyllogiſmus.Sit aūt affirmatiua q̄dē vniuerſalis:priuatiua aūt particularis p impoſſibile erit demōſtratio.Inſit enim.b.q̄dē oi.c.a.aūt cōtingat alicui.c, nō ineſſe.neceſſe ergo.a.alicui.b.contingere non ineſſe. Nam ſi oi.b, ineſt.a.ex neceſſitate.b.aūt oi.c.poſitū eſt ineſſe.a.oi.c. ex neceſſitate inerit.hoc aūt oſtēſum eſt prius.ſed poſitū erat alicui ꝓtingere nō ineſſe.Quando autem indefinite vel particulares ſumuntur vtraq; non erit ſyllogiſmus:demonſtratio autem eadem que ⁊ in vniuerſalibus ⁊ per eoſdem terminos.

B Sermo in mixtione propoſitionis inuente cum propoſitione de cōtingēti.

Capitulum. 26.

Si aūt hec q̄dē ꝓpōnū ineſſe illa vero ſignificat cōtingere:cōclusio erit cōtingēs ⁊ nō de ineſſe: ⁊ eſt in hac figura ſicut erat in prima cū in illa erāt termini ꝓpōnū ſicut in iſta:⁊ ſicut ibi erat cōclusio de vero cōtingēti maioꝛe exiſtēte de cōtingēti: ita ⁊ hec: q̄ maioꝛe ⁊ vli exiſtēte hmōi erit cōclusio hmōi:ſz in p̄ia figura maioꝛe exiſtente de ineſſe:minoꝛe aūt de cōtingenti nō ſequit cōclusio cōtingentis:qđ diſtinxim⁹ ſupra.Et ſilr cū hec ſumit ꝓpō de cōtingēti que nō ſit maioꝛ cū reducit in primā figuram nō eſt cōclusio veri cōtingentis:⁊ radix hec ⁊ ibi eſt vna:dicit igitur.omne.c.eſt.a.⁊ omne.c.contingit eſſe.b.ergo quoddaꝫ b.contingit eſſe.a.cum enim conuertitur hic.omne.c.cōtingit eſſe.b.habetur: quoddam.b.contingit eſſe.c.⁊ omne.c.eſt.a.ergo ſit tertius p̄me figure. Et ſimiliter accidit cum dicitur.omne.c.cōtingit eſſe.a.⁊ omne.c.eſt.b.ergo quoddam.b.contingit eſſe.a.quia conuertitur hec.omne.c.eſt.b.habetur hec:quoddam.b.eſt.c.⁊ erat nobiſcum.omne.c.contingit eſſe.a. ergo quoddam.b. contingit eſſe.a.⁊ hec eſt concluſio veri contingentis.Et ſicut eſt cum vtraq; ſunt affirmatiue:ita accidit ſi maioꝛ ſumatur priuatiua ⁊ minoꝛ affirmatiua.vt dicatur nullum.c.eſt.a.omne.c. contingit eſſe.b. ergo quoddam.b. contingit non eſſe. a.cum enim conuertitur minoꝛ redit in quartum p̄me: ⁊ ſimiliter cum maioꝛ ſumitur de contingenti: niſi quia tunc eſt concluſio veri contingentis.Si autem minoꝛ propoſitio ſumatur priuatiua:aut q; vtraq; ſit priuatiua palam:quia non erit ſyllogiſmus niſi imperfectus:quia perficitur cū conuerſione propoſitionum in oppoſitam qualitatem primo ⁊ poſt reducitur in figuram primam.conditio enim huius figure eſt ſicut p̄me:quia minoꝛe exiſtente negatiua velvtraq; nihil ſequitur aut q; conuertitur minoꝛ ſolum in oppoſitam qualitatem:quia tunc redit i quartuꝫ p̄me figure ſi antē altera propoſitionum fuerit vniuerſalis ⁊ altera particularis:ſi vtraq; erunt

UVA. BHSC. IyR_118_1

predicatine: vt dicatur quoddam. c. cõtingit esse. a. ⁊ omne. c. est. b. ergo quoddam. b. contingit esse. a. ⁊ cum transponunt positiones. vt dicat omne. c. est. b. ⁊ cõuertitur particularis: ⁊ dicitur quoddã. a. cõtingit esse. c. sequtur. ergo quoddam. a. cõtingit esse. b. ⁊ conuertitur hec conclusio habetur primo. quoddam. b. contingit esse. a. Et similiter cum ponitur maior vniuersalis ⁊ minor particularis: ⁊ dicitur. omne. c. contingit esse. a. quoddam. c. est. b. ergo quoddam b. contingit esse. a. conuersa enim minore redit in tertium prime: sed si vniuersalis quidem sumatur priuatiua ⁊ particularis affirmatiua idem est modus syllogizandi: q⁹ conuersa particularis redit in quartũ prime figure: vt dicat nullum. c. contingit esse. a. quoddam. c. est. b. ergo quoddam. b. contingit non esse. a. cum enim cõuertitur minor ⁊ dicitur quoddã. b. est. c. ⁊ erat nobiscũ nullum. c. ptingit esse. a. sequitur quoddã. b. contingit nõ esse. a. ⁊ hic est sextus huius figure qui sic reducitur: sed in quinto modo huius figure est quedam diuersitas: q⁹ probatur per impossibile: vt dicatur. quoddam. c. contingit nõ esse a. ⁊ omne. c. est. b. ergo quoddam. b. contingit non esse. a. hec enim non potest reduci conuersione propositionum in primam figuram: q⁹ conuersa vniuersalis sunt due particulares: ex quibus nihil sequitur. q⁹ si minor poneretur conuerti esset minor priuatiua in prima figura. Et Aristo. assumit contradictoria equipollentis cõclusioni: equipollet enim huic conclusioni: quoddam. b. contingit non esse. a. non necesse est: quoddam. b. esse. a. ⁊ huius contradictoria est necesse est omne. b. esse. a. Dicatur igitur. omne. b. necesse est esse. a. ⁊ omne. c. est b. ergo necesse est omne. c. esse. a. sed positum erat quoddam. c. cõtigere nõ esse a. Et cum sumuntur particulares aut indefinite propositiones in hac mixtione aut vna particularis: ⁊ alia indefinita non erit syllogismus omnino.

A Mixtio necessarij ⁊ ptingẽtis i tertia figura.

Capitulum. xxvij.

SI autem est hec quidem propositionum necessaria: illa vero cõtingens: si predicatiui sint termini semper et quod est contingere erit syllogismus: quando autẽ fuerit hec quidem predicatiuus: ille vero priuatiuus: si sit affirmatiuus quidem necessarius eius quod est cõtingere non inesse. Si autem priuatiuus et eius quod est contingere non inesse ⁊ non inesse. Eius autem quod est ex necessitate. b. non inesse / non erit syllogismus sicut nec in aliis figuris. Sint ergo predicatiui termini primum ⁊ a. c. omni insit: ex necessitate autem omni. c. contingat inesse. Quoniam ergo. a. omni. c. necessario inest. c. autem alicui. b. contingens: ⁊. a. alicui. b. contingens erit: ⁊ non existens. sic enim accidit in prima figura: similiter autem ostendetur et si. b. c. quidem ponatur necessaria. a. c. autem contingens. Rursum sic hoc quidem predicatiuum: illud vero priuatiuum: necessarium autem predicatiuum. ⁊. a. quidem contingat nulli. c. inesse. b. autem omni insit ex necessitate: erit ergo rursum prima figura: nam priuatiua propositio contingere significat manifestum igitur quoniam conclusio erit contingens. Cum enim sic se habebant propositiones in prima figura et conclusio erat contingens. Si autem priuatiua propositio sit necessaria ⁊ pcto erit: qñ alicui contingit non inesse: et quoniam non inest. Ponatur enim. a. inesse nulli. c. ex necessi-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tate.b.autem contingere:conuersa ergo.b.c. affirmatiua prima erit figura ⁊ necessaria priuatiua propositio. Cum autem sic se habebāt propositiones accidebat.a.contingere nō ineſſe alicui.c.⁊ nō ineſſe. Quare ⁊.a.neceſſe eſt alicui.b.non ineſſe. Quando autem priuatiua ponitur ad minorem extremitatem ſi cōtingens quidem erit ſyllogiſmus tranſumpta propoſitione:quemadmodum ⁊ in prioribus. Si autem neceſſarium non erit:etenim neceſſe eſt omni ⁊ nulli contingit ineſſe. Termini autem omni ineſſe ſomnus equus dormire homo. Nulli ineſſe ſomnus equus vigilans homo. Similiter autem ſe habebit:⁊ ſi hic quidem terminorum ſit vniuerſalis:ille vero particularis ad medium. Nam ſi vtricꝫ ſint predicatiui eius quod eſt cōtingere.⁊ non eius quod eſt ineſſe erit ſyllogiſmus. Et quando hoc quidem priuatiuum ſumitur:illud vero affirmatiuum. neceſſarium autem affirmatiuum. Quando autem priuatiuum neceſſarium: et concluſio erit eius quod eſt non ineſſe. Nam idem erit modus demōſtrationis:⁊ cum vniuerſales ſint termini:neceſſe enim eſt per p̄mā figuram perfici ſyllogiſmus. Quare vt illis ⁊ in illis ⁊ in his neceſſarium accidere. Quando autem priuatiuum fuerit vniuerſaliter ſumptum ad minorem extremitatem ſi contingens quidem erit ſyllogiſmus per conuerſionem. Si autem neceſſe non erit. oſtendetur autē
B eodem modo quo ⁊ in vniuerſalibus ⁊ per eoſdem terminos. Manifeſtum ergo in hac figura quando ⁊ quomodo erit ſyllogiſmus:⁊ quando eius quod eſt contingere: et quando eius quod eſt ineſſe. Palam autem et quoniam omnes imperfecti:et quoniā omnes perficiuntur per primam figuram.

Sermo in mixtione neceſſaria ⁊ contingenti in figura tertia. Capitulum. xxvij.

C Si autem hec quidem propoſitionum eſt neceſſaria illa vero contingens: ſi termini propoſitionum ſunt predicatiui erit ſemper concluſio veri contingētis. Et ſimiliter quando vna propoſitionum fuerit priuatiua ⁊ alia predicatiua:ſi predicatio ſit de contingenti erit concluſio:quoniam contingenter non de neceſſitate:et non erit concluſio:quoniam ex neceſſitate non eſt:quia quod ex neceſſitate non eſſe nobiliter eſt impoſſibile eſſe. Et cā quare ſecundum hanc ordinationem terminorum ſequitur concluſio veri contingentis eſt:quia cum conuertitur propoſitio neceſſaria redit in figuram primam et eſt maior in ca de contingenti.⁊ ibi oſtenſum eſt:q̄ maiore exiſtente de contingenti:minore autem de neceſſario ſemper ſequitur concluſio veri contingentis. verum ſi maior fuerit neceſſaria:minor autem de contingenti oſtenſum eſt quod ſequitur concluſio duplex:⁊ ſimiliter accidit in hac figura:et radix vtrobiꝫ eſt vna.et Ariſtoteles exemplificat hec in hunc modum.omne.c.ex neceſſitate eſt.a. omne.c. contingit eſſe.b. ergo quoddam.b. contingit eſſe.a.et ſimiliter ponatur

UVA. BHSC. IyR_118_1

maior de contingenti: et minor necessaria vt dicatur omne. c. contingit esse. a. et quoddam. b. necessario est. c. ergo quoddam. a. contingit esse. a. quia cõuertitur propositio necessaria et redit prima figura quo ad tertium modum: ꝛ est maior in ea vniuersalis de contingenti: vt dicatur omne. c. contingit esse. b. quoddam. a. ex necessitate est. c. ergo quoddam contingit esse. c. b. et cum cõuertitur habetur. ergo quoddam. b. contingit esse. a. Et similiter cum ponitur maior de contingenti et dicatur. omne. c. contingit esse. a. quoddam. b. de necessitate est. c. ergo quoddam. b. contingit esse. a. et hic est primus modus huius figure: qui duplex variatur vt nunc dictum est: et similiter accidit in secũdo modo huius figure: cum ponitur propositio priuatiua de contingenti vt dicat. nullum. c. contingit esse. a. et omne. c. necessario est. b. ergo quoddam. b. contingit non esse. a. cum enim conuertitur minor ꝛ dicitur. nullũ. c. contingit esse. a. et quoddam. b. necessario est. sequitur: ergo quoddam. b. contingit non esse. a. sic enim sequitur in quarto prime figure. Et si ponat maior priuatiua de necessario: et minor affirmatiua de contingenti: sequitur conclusio dupler: quia sic accidebat in prima figura cum talis erat terminorum ordinatio: et causaꝫ considera ibi: et est conclusio: quoniam contingit non inesse: et quoniam non inest et reductio fit conuersa minore vniuersali affirmatiua de contingenti vt dicatur. nullum. c. ex necessitate est. a. quoddam. b. contingit esse. c. ergo quoddam. b. contingit non esse. a. Sed cum minor propositio sumatur priuatiua de contingenti: palam quia non erit syllogismus concludens: quia minor debet esse affirmatiua in hac figura nisi conuertatur minor in oppositam qualitatem: et postea reductio fiat in primam figuram conuersione propositionuꝫ in terminis. vt dictum est prius: verum si minor fuerit priuatiua et de necessario maior: aut sit predicatiua et de contingenti non erit syllogismus omnino: sicut apparet ex materijs vt dicatur omnem hominem dormientem contingit esse somniantem: ꝛ nullus homo dormiens de necessitate est equus dormiens ergo quendam equum dormientem contingit non esse somniantem: ꝛ hoc est falsum: quia omnem equum dormientem contingit esse somniantem: ꝛ iteruꝫ omnem hominem contingit esse somniantez: ꝛ nullus homo de necessitate est equus vigilans: ꝛ sequitur ꝙ impossibile est aliquem equum esse vigilantem ꝛ somniantem: ergo quendam equum vigilantem contingit non esse somniantem: ꝛ hoc est falsum: quia impossibile est aliquem equũ vigilantem esse somniantem. Et cum sequitur omni ꝛ nulli inesse palam ꝙ non est ordo ſſyllogiſticus. Et sermo qui habitus in syllogismis vniuersalibus sufficiens est ad comprehensionẽ sermonis qui est in syllogismis particularibus in omnibus semper est sic sumptis propositionibus ꝙ conuersione alterius redeant in primã figuram. ita ꝙ ad maiorem propositionem ponatur contingens erit siquidez conclusio de vero contingenti. Aliter autem sumptis propositionibus erit cõclusio dupler: : sic terminatur hec pars in qua docuit generationem syllogismorum secundum ꝙ miscentur propositiones. scilicet de contingenti necessario ꝛ de inesse. Et similiter docuit cum sumuntur solum de contingenti ꝛ solum de inesse: ꝛ solum de necessario in tribus figuris: ꝛ cum nondum fuerit certificatum non sit alia figura vel ꝙ dispositio terminorum ab istis tribus: vult certificare ꝙ syllogismus naturalis non est nisi in his tribus figuris: nam si in ueniretur figura quarta vt Sa'enus dixit esset diminutum dictum Arist. quia non docuit in illa generationem syllogismorum.

D Saleĩ figura. 4. nõ inuenitur.

¶ Capitulum. Vigemumoctauum.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Sill'sonsiuus.

Quoniam igitur qui in his figuris sunt syllogismi perficiuntur per eos qui in prima sunt figura vniuersales syllogismos: ⁊ in hos reducuntur: palam ex predictis est. Quoniam autem simpliciter omnis syllogismus sic se habebit nunc erit manifestum cum ostensum fuerit omnem fieri per aliquam istarum figurarū. Necesse est ergo oēz demōstrationē esse oēm syll'z aut inesse quidē: aut nō inesse mōstrare. ⁊ hoc aut particulariter: aut vniuersaliter. Ampli⁹ aūt ostēsiue aut ex hypothesi. Eius aūt qđ est ex hypothesi pars est qui per impol'e. Primū ergo dicemus de ostēsiuis: his.n. ostēsis manifestū erit ⁊ in his qui sunt ad impol'e: ⁊ omnino de his q̄ ex hypothesi. Si ergo oporteat.a.de.b.syllogizare vel inesse vel nō inesse necesse est sumere aliq̄d de aliquo. Si ergo sumatur.a.d.b.qđ ex principio est erit sumptū: si aūt.a.de.c.c.aūt de nullo nec aliud de illo: neq; de.a.alterū nullus erit syll'us. Nā in eo ꝙ vnuz de vno sumit̄ nihil accidit ex necessitate. Quare assumēda est altera ꝓpositio. Si igit̄ assumat̄.a.de alio: aut aliud de.a.aut de.c.alteruz: syll'm quidē esse nihil ꝓhibet: ad.b.aūt non erit ꝑ ea q̄ sumpta sunt: nec qñ.c.inest alteri: ⁊ illud alij: ⁊ hoc alteri: nō copulet̄ aūt ad.b.nec sic erit ad.b.syll's eius qđ est.a. Oīno.n.dicimus: qm̄ null⁹ vnq̄ erit syll's alio de alio nō sumpto aliquo medio qđ ad vtrumq; se hz quoquo mō predicationib⁹. Nā syll's quidē simpl'r ex ꝓpositionibus est. Ad hoc aūt syll's ex ꝓpositionib⁹ q̄ ad hoc. q̄ aūt hui⁹ est ad hoc per ꝓpositiones hui⁹ ad hoc impol'e aūt ad.b.sumere ꝓpositionē nihil predicātes de eo neq; negātes. Aut rursuz ei⁹ qđ est.a.ad.b.nihil cōmune sumētes: sz vtriusq; priuatim q̄dā predicātes aut negātes quare sumēdū aliqđ mediū vtrisq; qđ copulet p̄dicatiōes: si erit hui⁹ ad hoc syll's: ergo si necesse est aliq̄d sumere ad vtraq; cōmune. Hoc autē cōtingit tripl'r. aut em̄.a.de.c.⁊.c.de.b.predicātes aut.c.de vtrisq; aut vtraq; de.c. he aūt sunt tres dicte figure. Manifestū qm̄ omnem syll'm necesse est fieri per aliquā harū figurarū. Nā eadē ratio est: ⁊ si per plura copulet̄ ad.b.eadē em̄ erit figura ⁊ in plurib⁹. Qm̄ igitur ostensiui terminantur per predictas figuras manifestum est.

¶ Capitulum. 28. Arist.

Et dixit. Qm̄ igit̄ syllogismi qui sunt in his figuris ꝑficiūtur ꝑ syll'os q̄ sunt in p̄ma figura: ⁊ maxie ꝑ duos vl'es planū est ꝑ ea q̄ dicta sunt. ⁊ ꝙ oīs syll's sil'r reducat̄ ⁊ ꝑficiat̄ manifestabimus nūc ostēdendo ꝙ nō est alius syllogism⁹ a syll'is dictis in trib⁹ figuris qꝛ oīs syllogismus vel demōstratio nō concludit nisi aut vniuersalē aut particularē: ⁊ hoc aut affirmationē: aut negationē: ⁊ he cōclusiones nō cōcludunt̄ via naturali: nisi ꝑ syllogismos dictos in tribus figuris: ⁊ oēs reducunt̄ in syllogismos p̄me figure. Et dicit vl'r ꝙ oīs syllogismus sic cōcludit ⁊ sic reducit̄: qꝛ ostēsiui ⁊ q̄ ex hypothesi syllogizāt ꝯclu-

UVA. BHSC. IyR_118_1

dunt aliqd ineſſe alicui: vel illud nō ineſſe illi: & hoc vlr aut particulariter & in aliqua triū figurarū. Et hoc certificabit oſtēſo quid ſyllogizēt: & quo ſyllogiſmi ex hypotheſi, pcedūt: & q nō eſt figura quarta: nec alia oīno a dictis figuris & primū ad hoc eſt: qz opz neceſſario q in quolibet ſyllogiſmo ſint due ppoſitiones & tres termini qui iunguntur admiuicē: qō eſt: qz ſi debemus ſyllogizare. a. de. b. ideſt q. a. inſit. b. vniuerſaliter: aut particulariter: aut q nō inſit: oportet nos affirmare aliā propoſitionē ab iſta: qz ſi nō aſſumeretur alia: tunc idez eſſet cauſa oſtēſiua ſuipſius: & nō fieret notū nobis illud per notius: quare peteretur principium. Quod ſi ſumatur. a. predicatur de alio. a. b. vt dicas de. c. & dicatur omne. c. eſſe. a. & non ſumatur aliquis terminus qui predicetur de. a. nec de quo predicatur. a. Et ſimiliter nō ſumatur aliquis terminus qui predicetur de. a. palam: quia nō pronemet aliquid ſyllogiſtice: quia ex vno nō cauſatur habitudo ſyllogiſtica omnino. Et propter hoc oportet q ſumatur propoſitio altera: quia debet eſſe communio in propoſitionibus. Verum ſi aſſumatur propoſitio alia: & quia de. a. predicatur aliud: & ſimiliter de. c. nihil quidem prohibet ſic ordinatis propoſitionibus eſſe ſyllogiſmum: verūtamen non erit ſyll's. ſuper queſitū erat eīm ſi. a. inerat. b. vel nō inerat vniuerſaliter vel particulariter: & ſi ſumatur quidē. a. de. c. vt q: dicatur omne. c. eſt. a. & iterum ſumatur. a predicari de alio. a. c. vt dicatur de. d. & dicas: nullum. d. eſt. a. erit ſecūda figura. Et ſi ſumatur. a. predicari de. c. a. b. de. a. erit pma figura: vt dicatur: oē. a. eſt. b. & omne. c. eſt. a. ergo &c. Et ſimiliter accidit cum alterum ſumatur de. c. ꝛ. a. vt dicatur. omne. c. eſt. a. & omne. c. eſt. d. & erit tertia figura: & cum poſſunt ſic fieri ſyllogiſmi in tribus figuris: ſed non ſuper queſitum. Quare opotet q ſi debet eſſe ſyllogiſmus ſuper queſitum q aſſumatur terminus duabus extremitatibus ratione cuius perueniat habitudo ſyllogiſtica. Iterum hec non contingit niſi tripliciter ſm ſemitam naturalem. quia aut illud medium intelligitur in vna propoſitione & in alia predicari: aut qz predicatur de vtriſq; extremitatibus: aut quia ſubijcitur vtriſq;: ſic enim cōtingit medium coniunge re extrema. Et qō dixit Salen' q poteſt intelligi quarta diſpoſitio vt q medium predicetur de maiori extremitate & ſubijciatur minori. Illud eſt contra rationes omnino: quia ſic accidit predicari idem de ſeipſo: & erit idem in ratione predicati & ſubiecti: quia in omni queſito naturaliter eſt vnum ſubiectuz & aliud predicatum. & queſituz eſt maior extremitas & id de qno eſt minor. Cū ergo ſumitur terminus qui predicatur de maiori extremitate: & qui ſubijcitur minori: tunc prouenit q idem ſit ſubiectuz & predicatū: ſicut videres ſi in hoc queſito: vtrum homo eſt animal: aſſumatur medium quod predicatur de animali: & ſubijciatur homini: illud enim quod predicatur de animali: ſi ſubijciat homini: & ipſuz animal ſubijcietur ſibi ſimiliter: & ſic illud qō eſt predicatū naturaliter in queſito fiet ſubiectū & erit idē reſpectu cuiſdē ſubiectū & pdicatuz.

F Digreſſio Salenū de ẽrta figura p quo Uq; de ẽt ſuprīa diligreſſiõe poſt ca. 14. Et. I cõ. ſequẽ ti immediate p hoc.

Capitulum Vigeſimumnonum.

Quoniam autẽ & hi qui ad impoſſibile palam erit per hec. Omnes enim qui per impoſſibile probant: falſuz quidem ſyllogizant. quod autem ex principio erat ex hypotheſi monſtrant. quum accidit aliquod impoſſibile poſita contradictione: vt quoniam diameter eſt incommenſurabilis coſte: eo quod fiunt abundan-

A Syllus ex hypotheſi.

UVA. BHSC. IyR_118_1

tia equalia paribus posito commensurabili: ergo equalia quidem fieri abundantia perfectis syllogizant. Vssimetrum autem esse diametrum ex hypothesi monstrant: quoniam accidit falsum propter cõtradictionem. Hoc enim fuit per impossibile syllogizare ostendere aliquid impossibile propter a principio hypothesim.

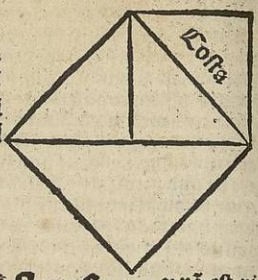

¶Capitulum Vigesimumnonum.

B Tcum sit iam ostensum q nõ est ni si triplex figura: z de syllogismis ostensiuis monstratum sit quod fiunt solum in his figuris. Nunc ostendendum est de his syllogismis qui syllogizant ex hypothesi: vtputa syllogismi qui per impossibile probantur cuiuscunq; ipsorum de suo compari est manifestum: quod non sequitur ex hoc vt sit.a.commune.b.z predicatum affirmando aut negando de.b.non communicat.g.b.et si acceperimus.a.communicans.d. per predicationem cuiusdam eorum de quodam: manifestum est etiam q; erit ex hoc syllogismus: nisi quia non erit syllogismus supra illud quod queritur scilicet supra inuentionem.a.in.b.aut negationem eius ab eo.z si nos acceperimus duos terminos communicantes vni extremitatum vsq; in infinitum preter quod communicetur alij extremitati sit sicut accipiamus.a.commune ad.g.z.g.d.z.c.z non sequitur quidem ex illo vt sit.a.communicans.b.siue predicationem affirmatiue siue negatiue donec non est.a.communicans.b.Sed syllogismus quidem inde terminatus erit quidem ex propositionibus indeterminatis.scilicet quia syllogismus qui erit super non quesito determinato erit quidem ex propositionibus indefinitis. Sed syllogismus quidem determinatus.scilicet ille qui est super quesito determinato oportet vt componatur ex propositionibus determinatis communicantibus extremitatibus quesiti: z propter hec quidem oportet vt sit syllogismus determinatus ad minus compositus quilibet ex duabus propositionibus communicantibus in termino medio z diuersis in extremitatibus quesiti: z si non: non est possibile: vt ostendatur q; aliquid sit predicatuz de aliquo propter predicationem alicuius de aliquo ita vt sit.a.communicãs g.z.g.communicans.b.tunc enim oportet q; sit.a.communicans.b.Jam ergo ostensum est ex hoc q; omnis syllogismus erit quidem ex duabus propositionibus et tribus terminis: termino minori medio z maiori. Et de syllogismis quidem predicatiuis compositis super quesitum determinatum est manifestum tam: z ideo verificatur idem illud in syllogismis qui aliquid ostendũt per viam contrarij: quoniam illi syllogizantes falsum syllogizant: vt syllogismi predicatiui: vt quia ducunt ad inconueniens propter falsum datum: sicut dicatur q; diameter est commensurabilis coste: cum sit verum: quia diameter quadrati cuiuscunq; sit incommensurabilis: quia infertur ex hoc falso dato q; sit proportio quadrati lateris ad quadratum diametri proportio numeri quadrati ad numerum quadratum. Jamq; dictum est q; syllogismi cathegorici terminantur figura prima secunda z tertia: quia non inuenitur figura quarta: z hoc

UVA. BHSC. IyR_118_1

est manifestum ex termino medio accepto cum extremitatibus: sicut si accipiamus: ⁊ cum. b. ⁊. a. que sunt extremitates quesiti non euadit a tribus figuris vel dispositionibus: aut vt sit subiectum extremitati maior predicatum de minori: sicut si sit. a. dictum de. g. ⁊. g. dictum de. b. ⁊ hec est figura prima: aut sit predicatum de ambabus: ⁊ hec est figura secunda: aut sit subiectum eius: ⁊ hec est figura tertia. ¶ Sed ꝙ accipiatur predicatum maioris ⁊ subiectuꝫ minoris nõ est pole: qꝛ predicatũ de maiori est p̃dicatũ de minori cũ sit maior predicatuꝫ in quesito, per naturã de minori: erit ergo aliq̃d idẽ predicatũ de seipso qđ est impossibile: hoc est cum attenditur terminus medius secundum quesitum determinatum: sed cum attenditur secundum communitatem concludetur non quesitum quod est conuersum eius: ⁊ super istum modũ est vt numeretur hec compositio figura quarta: sicut posuit eam Galenus: ⁊ erit quidem syllogismus in ea super non quesitum determinatum: ⁊ per hoc non cadit super eum cogitatio per naturam: neq̃ accipitur in locutione syllogistica nec demonstratiua neq̃ putatiua. ¶ Jam ergo ostensum est ex hoc dicto ꝙ omnis syllogismꝰ cathegoricus erit necessario vno horum modorum trium: ⁊ si quesitum vnum ⁊ idem ostendatur per media multa: sicut si ostendatur ꝙ. a. sit inuentum in. b. per inuentionem. a. in. g. ⁊. g. in. d. ⁊. d. in. e. ⁊. e. in. b. ⁊ ꝙ syllogismus contrarij quidem sit compositus ex vna harum trium figurarum.

C Digressio ꝯtra Galenũ In q̃rta figura ꝯcludit nõ quesitum.

¶ Capitulum de syllogismo hypotetico xxx.

Quare quoniam falsus sit syllogismus ostensiuus in his que ad impossibile deducuntur. Quod autem est ex principio / ex hypotesi monstratur. Ostensiuos autem prius diximus: quoniaꝫ per has terminantur figuras. manifestum quoniam ⁊ per impossibile syllogismi per has erunt figuras. Similiter autem ⁊ alij omnes qui sunt ex hypotesi. in omnibus enim syllogismus fit ad transumptum. Quod autem erat ex principio per confessionem terminatur / aut aliquam aliam hypotesim. Si autem hoc verum necesse est omnium demonstrationem ⁊ omnem syllogismum fieri per tres figuras predictas.

A

Hoc autez ostenso palam qm̃ omnis syllogismus perficitur per primam figuram ⁊ reducitur in huius vniuersales syllogismos. Amplius autem in omni / oportet aliquem terminorum predicatiuum esse ⁊ vniuersalem esse siue em̃ vniuersali aut non sit syllogismus: aut non ad hoc quod positum est: aut quod ex principio erat petetur: ponatur enim musicam voluptatem esse studiosam. Si ergo posuerit quis voluptatem esse studiosam non addens omnem non erit syllogismꝰ Si autem aliquam voluptatem: si aliam quidem nihil: ad hoc qđ positũ est. Si aũt ipsaꝫ hãc qđ ex p̃ricipio erat sumet. Magis aũt fit mãifestũ ĩ figurꝭ: vt qm̃ equi erurꝭ eq̃les sunt ãguliq̃ sunt ad basiꝫ

B De q̃litate ⁊ q̃ntitate terminorũ sylli.

UVA. BHSC. IyR_118_1

sint in centrū ducte.a.b.si ergo equalem sumpserit.a.c.angulū ei qđ est.b.d. non oīno ponēs equales eos q̄ sunt semicirculorū.z rursum.c.et qđ est.d.nō omnez assumens eū qui est incisionis. Amplius ab equalibꝫ exūtibꝫ totis angulis equalibus dēptis equales esse reliquos.e.f. qđ ex principio erat ptz nisi sumat ab eq̄libus:equalibus dēptis equalia reliqui. Manifestum ergo qm̄ in oī opz vniuersale esse:z qm̄ vniuersale quidē ex oībus terminis vniuersalibꝫ mō-

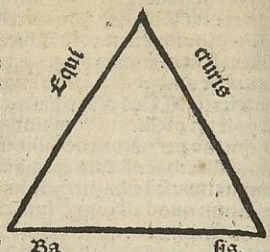

C stratur particulare aūt z sic z illo modo.quare si cōclusio sit vniuersalis:et terminos necesse est vniuersales esse. Si autem vniuersales sint termini: cōtingit z cōclusionē nō esse vniuersalē.

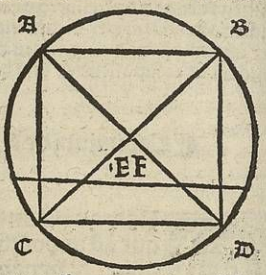

D Palā etiā quoniā z in oī syllogismo aut vtrāq; aut alterā propōnē similē necesse fieri cōclusioni. Dico aūt non solū in eo q̄ affirmatiua sit vel negatiua:sz i eo q̄ necessaria aut inesse aut ꝓtinget. Cōsidera re aūt opz z alia p̄dicamēta. Manifestū autē z simplr qm̄ erit et qm̄ nō erit syllogismus:z quando possibilis et quando perfectus. Et quoniam si est syllogismus:necesse est terminos se habere sm̄ aliquem dictorum modorum.

E

Demonstratio oīs tribus terminis cōstat.

Palā aūt z qm̄ oīs demōstratio erit p tres terminos et non plures nisi p alia z alia eadē cōclusio fiat:vt.e.z p.a.b.z per c.d.aut p.a.b.z.a.c.z.b.c.plura em̄ media eorūdē eē nihil phībet:hec aūt cū sint nō vnus:sz plures sunt syllogismi: aut eorū que sunt qm̄ vtrūq; rursum.a.b.sumit p syllogismū:vt.a.p c.d.z rursum.b.p.f.g.aut ꝺ hoc quidē inductione:illud aūt syll'o:sz et sic plures syllogismi.plures enim cōclones sunt:vt.a.b.z.c.si autē nō plures sz vna. sic quidē ꝓtingit p plures eādē fieri cōclonē:vt aūt.e. per.a.b.impoſe. Sit em̄.e.cōclusum ex.a.b.c.d.ergo necesse est aliqđ eoz aliud ad aliud sumptū esse hoc q̄dē vt totū. illud ꝺo vt pars. hoc em̄ ostēsum est prius:qm̄-si est syllogism⁹ necesse est sic aliquos habere terminoz.ḥz ergo.a.se sic ad.b.est igit aliq̄d ex eis cōclusio: ergo aut.e.aut eoz q̄ sunt.c.d.alterū aut aliud q̄d pter hec:z si.e.q̄dē ex.a.b.tm̄ erit syllogism⁹.c.d.aūt siquidē se habeāt sic: vt sit hoc quidē:vt totū:illud ꝺo vt pars:erit aliq̄d z ex illis:z aut.e.aut eorū que sunt.a.b.alterū aut ad aliud quid pter hec.z si.e.quidem aut eoz que sunt.a.b.alterū aut plures erūt syllogismi:aut vt continge bat:idē p plures terminos cōcludit accidit. Si aūt aliud quidē pter

UVA. BHSC. IyR_118_1

hec plures erunt et incōiuncti syllogismi adinuicem. Si autem non sic se habeat. c. ad. d. vt faciat syllogismum frustra erunt sumpta: nisi inductionis aut celationis: aut alicuius alius talium gratia. Si aūt ex. a. b. non. e. sed aliud quid fiat conclusio ex. c. d. aut horum alterū: aut aliud preter hec: et plures sint syllogismi: et non eius qō suppositum est sub. Ponebatur enim eius qō est. e. esse syllogismum. Si aūt non fiat ex. c. d. e. nulla conclusio et vane sumpta esse ea accidit: et nō ad id qō est ex principio esse syllogismū. Quare manifestum quoniā omnis demonstratio et omnis syllogismus erit per tres terminos tātum. Hoc autem manifesto existente palam quoniam ex duab⁹ propositionibus et non pluribus. Nam tres termini due sunt propositiones nisi assumantur quemadmodum in prioribus dictum est ad perfectionem syllogismorum. Manifestum igitur quoniam in qua oratione syllogistica non pares sunt propositiones per quas fit conclusio principalis: quasdam enim cōclusionū superiorū necessariū esse ꝓpositiones. Hec oratio aut non syllogizata est: aut plura necessarius interrogauit ad positionē: An igitur principales ꝓpōes sumptis syllogismis erit omnis syllogismus ex propositionibus quidē perfectis: ex terminis autem abundantibus: vno enim plures sunt termini propositionibus. conclusiones autem dimidietas propositionū. Quando autem per ante syllogismos concludūtur: aut per plura media non continua: vt. a. modo per. c. d. et multitudo quidem terminorum vno similiter superabit propositiones: aut enim extrinsecus aut ad medium ponetur intercidēs terminus: vtroq; modo au-

F

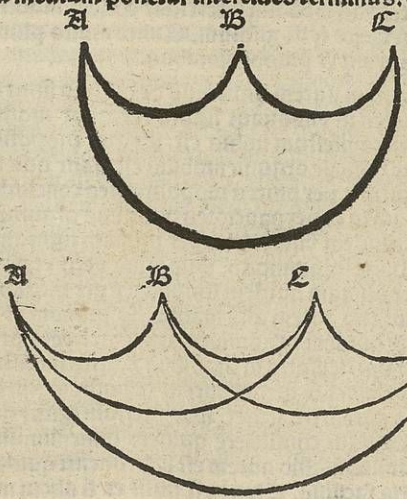

UVA. BHSC. IyR_118_1

tem accidit vno minori esse interualla q̃ terminos. Propositiones autem equales sunt interuallis: non tamen quidem semper perfecte erunt. Illi vero abundantes: sed permutatim. Cum propositiones quidem sunt perfecte abundantes termini: cum vero termini perfecti abundantes propositiones. Simul enim cum vno termino vna additur propositio vndecunq; addatur terminus. quare quoniam he quidem perfecte: ille vero abundantes erant: necesse est transmutari eadem additione facta. Conclusiones autem non iam habebũt eundem ordinem: neq; ad terminos: neq; ad propositiones. Uno em̃ termino addito conclusiones adiungentur vno pauciores preexistentibus terminis: ad solum enim vltimum non facit conclusionẽ: ad alios autem omnes: vt si eis que sunt. a. b. c. adiaceat. d. statim et conclusiones due adiacent que ad ea et que ad. b. similiter autem ⁊

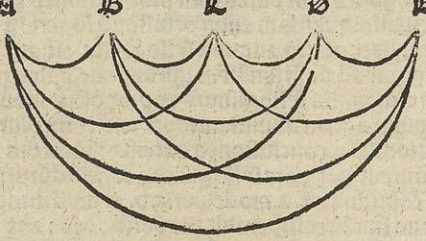

in alijs. Si autem ad medium intercidat eodem modo. Ad vnum enim solum non faciet syllogismum. Quare multo plures cõclusiones et terminis erunt et propositionibus.

De ꝓblematib⁹ i vnaq̃q; figura facile et difficile ꝯstruendis ⁊ destruendis.

Quoniam autem habemus de quibus fiunt syllogismi ⁊ quales in vnaquaq; figura: et quot modis monstratur: manifestum nobis est. Et que propositio facile: et que difficile argumentabilis est/nam que in pluribus figuris ⁊ per plures propositiones concluditur. faciles. que autem in paucis et per pauciores difficilius argumentabilis: ergo affirmatiua quidem vniuersalis per primam figuram tantũ mõstratur. Et per hanc solummodo. Priuatiua vero et per primam: et
g per mediam: per primam quidem simpliciter: per mediam autem dupliciter. Particularis autem affirmatiua per primam et per postremam. simpliciter quidem per primam. tripliciter vero per postremã. Priuatiua vero particularis in omnibus figuris monstratur. verũ in prima quidem semel. in media autem et postrema: in hac quidem
h dupliciter: in illa autem tripliciter. Manifestum igitur quoniam vniuersalem affirmatiuam construere quidem difficillimum. destruere autem facillimum. Omnino autem est interimenti quidem vniuersalia q̃ particularia facilius. Etenim si nulli et si alicui non insit in-

UVA. BHSC. IyR_118_1

teremptum est: horum autem alicui quidem non in omnibus figuris monstratur. nulli autem in duabus. Eodem autem modo et in priuatiis. etenim et si omni et si alicui interemptum est quod est ex principio. hoc autem erat in duabus figuris. In particularibus autem solummodo aut omni aut nulli ostendentem inesse. construenti autem facilliora sunt particularia. Nam et in pluribus figuris ꝛ per plures propositiones. Omnino autem oportet non latere: quoniam destruere quidem per se inuicem est et vniuersalia per particularia ꝛ hec per vniuersalia. construere autem non est per particularia vniuersale. per illa vero hec est. nam et si omni et alicui: simul autē manifestum quoniam destruere ꝫ cōstruere facilius. Quomodo ergo sit omnis syllogismus: et per quot terminos et propositiones: ꝛ quo modo se habentes inuicem. Amplius autem quod problema i vnaquaꝫ figura: ꝛ que in pluribus: et que in paucioribus monstraretur palam est ex his que dicta sunt. 3

Quomodo autem abundantes erimus semper syllogismorum ad positum: et per quam viā sumemus que circa vnūquodq; sunt principia necessaria dicendum. Non enim solum oportet fortasse generationem considerare syllogismorum: sed et potentiam habere faciendi. omnium igitur que sunt hec sunt talia vt de nullo alio predicentur vniuersaliter: vt cleon et callias: et quod singulare et sensibile est: de his autem alia. Nam homo et animal et vtraq; horum est. illa vero ipsa quidem de aliis predicā tur. De his autem alia priora non predicantur: alia autem et ipsa de aliis et alia de ipsis vt homo de callia / et de homine animal. Quoniam ergo quedam eorum que sunt de nullo nata sunt dici palam. Nā sensibiliū pene vnūquodq; est huiusmodi vt de nullo predicetur nisi scōm accidens. dicimus enim quodq; album illud Socratem esse et veniens Calliam. Quoniam autem in sursum per gentibus statur quandoq; rursum dicemus: nunc autem sit hic positum de his: ergo non est demonstrare predicatum alterum nisi secūdum opinionem. Sed hoc de aliis. Neq; singularia de aliis: sed alia de ipsis que autem in medio fiunt manifestum quoniam vtrumq; contingit. Nam et hec de aliis et alia de his dicentur et pene considerationes ꝛ rationes sunt maxime de his. Oportet ergo propositiones circa vnumquodq; sic sumere proponentem ipsum prius et diffinitiones et quecunq; propria sunt rei. deinde post hec quecunq; sequūtur rem: ꝛ rursum que res sequitur et quecunq; non contingat inesse quibus autem ipsum non contingit non sumendum eo ꝙ conuertitur priuatiua diuidenda autem est. Et eorum que sequuntur quecūq; in eo qō quid est: ꝛ quecunq; ꝓpria: ꝛ quecūq; vt accidentia predicantur. et horum que scōm opinionem. ꝛ que secundū veritatem. 4 De abūdantia ꝓpoñ.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Quanto enim plurium talium abundans fuerit quis citius inueniet conclusiones: quanto autē verioꝝ magis demonstrabit. Oportet autem eligere non que sequuntur quid: sed quecunq; totam rem sequuntur vt nō aliquem hominem: sed quod omnem hominem sequitur. Per vniuersales enim propositiones syllogismus fit. Quādo ergo est indefinitum incertum si vniuersalis est propositio. Cum verum diffinitum manifestum. Similiter autem eligendum et que ipsum sequitur tota propter eandem causam. Ipsum autem qō sequitur non est sumendum totum sequi: dico autem vt hominē omne animal: aut musicam omnē disciplinam. Sed tantum simpliciter sequi quēadmodum et protendimus. etenim inutile alterum ꝛ impossibile: vt omnem hominem esse omne animal. vel iustitiam omne bonum. Sed cui consequens est in illo omni dicitur. Quando autem ab aliquo continetur subiectum cuius consequentia oportet sumere que vniuersale sequuntur aut nō sequuntur non eligendum in his. sumpta enim sunt in illis. quecūq; enim animel et hominem sequūtur et quecunq; non insunt similiter. Que autem circa vnūquodq; sunt propria sumendum. sunt enim quedam speciei propria preter genus. necesse enim est diuersis specieb⁹ quedam propria inesse. Necꝝ autem vniuersale eligendū que sequitur hoc qō cōtinet. vt animal qō sequitur hō. Necesse enim si hominē sequitur animal et hec oia sequi conuenientiora autē hominis electioni. Sumēda aūt ꝛ que vt plurimū cōsequuntur ꝛ que sequuntur vt plurimū nāq; problematū et syllogismus ex his que vtplurimum sunt propositionibus aut oībus aut aliquibus. Syllogismus enim est vniuscuiusq; conclusio principijs. amplius que omniū ꝺsequētia sunt nō eligendū: non em erit syllogismus ex ipsis: ob quā aūt causam in sequētibus erit manifestū. Cōstruere igitur volētib⁹ de aliquo toto eius quidē qō construitur inspicēdū ad subiecta: de quib⁹ ipsum ōr. De quo autē opꝛ predicari quecūq; hic sequunt. Si enim aliqō horū sit idē necesse est alteri alterū esse. Si autē nō qm oi: sed qm alicui q̄ sequit vtrumq;. Si em aliqō horū idē necesse est alicui esse: qñ aūt nulli oportet esse: cui quidē opꝛ nō esse ad sequētia. Qō autē opꝛ nō inesse ad ea que non contingunt ipsi: aut conuersim: cui quidem oportet non inesse ad ea que nō cōtingūt inesse: qō ꝺo nō inesse ad sequētia. Hā si hec sunt eadem horū alterutra nulli cōtingit alterū alteri inesse. fit quandoq; quidem in prima figura syllogismus. Quādoq; aūt in media. Si autē alicui non inesse cui quidem oportet nō inesse quib⁹ consequēs est. Qō ꝺo nō inesse q̄ nō possibile est ipsi inesse. Si enim aliqō hoꝝ sit idē necesse est alicui nō inesse. magis aūt fortasse erit sic vnūquodq; eorū que dicta sunt manifestū: sunt enim sequentia: a. quidē in quibus. b. quibus autem ipsum sequitur in quib⁹. c. que autē nō contingit ei inesse in quib⁹. d. Rursum autem. e. que quidem insunt

Medij reperiēdi regle quinq;.

in quibus

UVA. BHSC. IyR_118_1

in quibus.f. quibus autem ipsum sequitur in quibus.g. que autem non cõtingit ei ineſſe in q̃bus.h. Si igit idẽ erit aliq̃ eoꝝ q̃ sunt.c. alicui eorum que sunt.f. neceſſe eſt.a. omni.e. ineſſe: nam.f. quidem omni.e.c. autem omni.a. quare omni.e. ineſt .a. ſi autem.c. ꝛ.g. idem neceſſe eſt alicui.e. ineſſe: nam id quod eſt.c.a. id vero quod eſt. g. e. omne ſequitur. Si autem.f. ꝛ .d. ſint idem nulli.e. inerit.a. ex pro ſyllogiſtiſmo. Quoniam enim conuertitur priuatiua ꝛ.f. ei quod eſt. d. idem nulli.f. inerit. a.f. autem omni.e. Rurſus ſi.b. ꝛ.h. idem nulli.e. inerit.a. nam.b.a. quidem omni. ei autem in quo eſt. e. nulli inerit: idem enim erat ei quod eſt.h.h. autem nulli.e. inerit: ſi autem.d. ꝛ.g. idem. a. alicui.c. non inerit. Nã ei quod eſt.g. non inerit: quoniã neq̃.d.g. autem ſub.e. eſt quare alicui.e. non inerit: ſi autem ei quod eſt.g. ſit.b. idem conuerſus fit ſyllogiſtiſmus. Nam .g. inerit. a . omni: nam.b. ei quod eſt. a. e. autem ei quod eſt. b. idem enim erat ei quod eſt. g .g. autem ei quod eſt. e. omni quidem non neceſſarium eſt ineſſe: alicui autem neceſſarium eo q̃ conuertit vniuerſale predicatiuum in particulare.

Manifeſtuz ergo qñ ad p̃dicta pſpicẽdũ vtriuſq̃ i vnaq̃q̃ qõne: p hec eñ ois ſyll's. Opz aũt ꝛ ſequẽtiũ ꝛ q̃bus conſequẽs ẽ ſingulũ ad p̃ma ꝛ vꝫ maxie iſpicere vt. e. qdem magis ad. r. f. q̃ ad. f. ſolũ ipſius: a. aũt ad. r. c. q̃ ad ſolum Si enim et quod eſt. f. r. ineſt. a. ꝛ et quod eſt. f. ꝛ .e. ineſt. Si autem huic non conſequens eſt poſſibile eſt. a. ſequi et quod eſt. f . Similiter autem ꝛ in quibus ipſum ſequitur conſiderandum: nam ſi prima ꝛ eã que ſub ipſis ſunt ſequitur. Si autẽ non his aut in his que ſub ipſis ſunt / contingit.

Palam autem ꝛ quoniam per tres terminos: ꝛ per duas p̃poſitiones conſideratio: ꝛ per predictas figuras ſyllogiſmi omnes. Monſtratur enim omni qdẽ. e. ineſſe. a. q̃ eorũ q̃ ſunt. c. ꝛ eorum q̃ ſunt. f. idem aliq̃d ſumit: hoc aũt erit medium: extremitates autem. e. ꝛ .a. fit enim prima figura. Alicui autem quando. c. ꝛ. g. ſumitur idem: hec autem poſtrema figura medium autem fit. c. g. nulli autem quando. d. ꝛ. f. idem fit autem ꝛ prima figura ꝛ media. Nam prima quidem quod nulli. f. ineſt. a. ſiquidem conuertitur priuatiua. f. autem omni. e. media autem q̃ .d . a. quidem nulli. e. autem omni ineſt. Alicui autem non ineſſe quando d. ꝛ. g. idem fuerint: hec autem poſtrema figura. Nam .a. quidem nulli. g. inerit .e. vero omni. g. Manifeſtum eſt ergo quoniam per predictas figuras omnes ſyllogiſmi. Et quoniam non eligendum que ſunt omnibus conſequentia: eo q̃ nullus fiat ſyllogiſmus ex ipſis. Nã conſtruere quidem omnino nõ erat ex ſequentibus: peruenire autem non contingit per ea que omnib' conſequentia ſunt. Oportet enim huic quidem ineſſe: huic autem non ineſſe: manifeſtum

UVA. BHSC. IyR_118_1

Sequētia ad ipsum. a. vz eligibile. p sequētē. cōferēs. i laboriosuz fructuosuz desiderabile ⁊ alia sil'ia.

Exēplū Alexā. Aphrodisei. ASISTATON

Sequētia ad ipsum. e. vz motus actio ꝯz nāz expedita. sine molestia. sine ira placēs idolētia

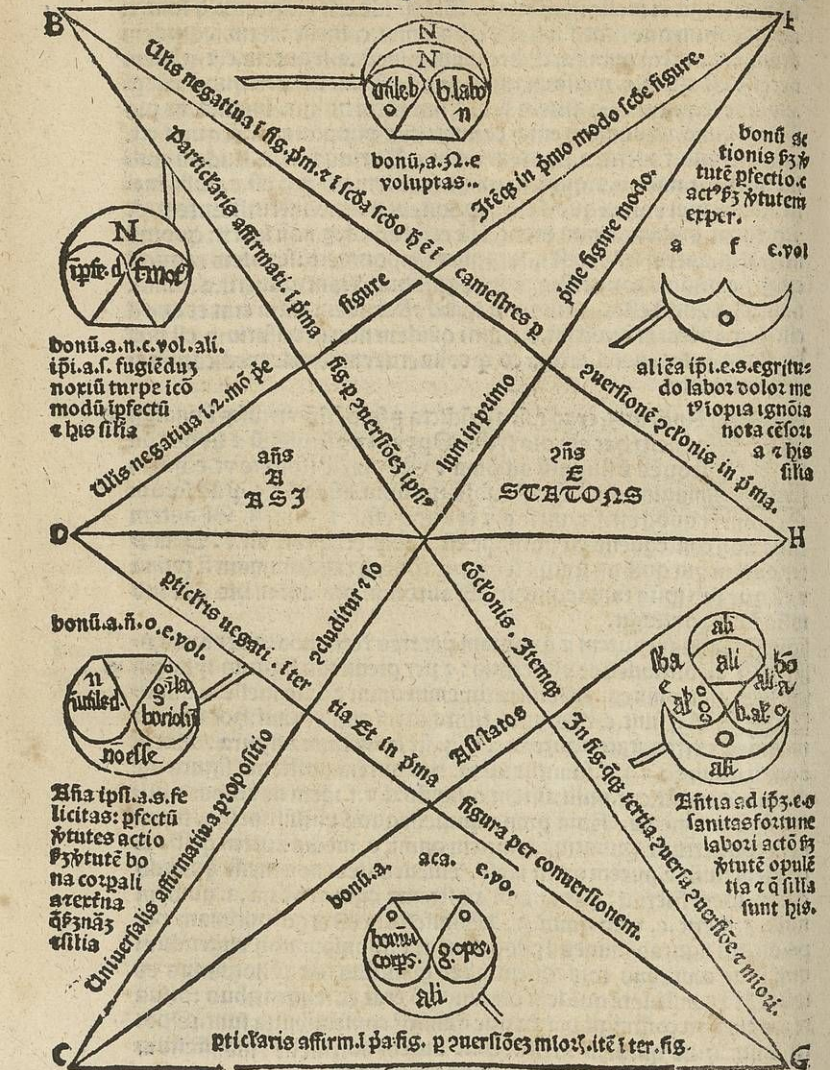

UVA. BHSC. IyR_118_1

est aũt qm̃ ⁊ alie ꝓsideroes iutiles q̃ sunt fz electiões iutiles ad facien dũ syllꝰ: vt si sequẽtia vtrisq; eadẽ sint: aut q̃ seqt̃.a.⁊ q̃ nõ ꝓtigit e. esse: aut rursuz q̃cũq; nõ pol̃ evtrisq; esse: nõ em̃ fit syllꝰ hec. Nã si sequẽtia sint eadẽ vt.b.⁊.f. media fit figura ꝑticularis hñs vtrasq; ꝓpões: si aũt ea q̃ seqt̃.a.⁊q̃ nõ ꝓtigit ei qđ.e.vt.c.⁊.h. pma erit figura ꝑtua hñs ea q̃ ẽ ad mioꝛ extremitatũ ꝓpõez. Si aũt q̃cũq; nõ ꝓtigũt vtrisq; vt.d.⁊.h. ꝑtue vtreq; ꝓpões vel i pma vel in media figura: sic aũt nullo mõ fit syllꝰs. Palã aũt ⁊ q̃lia eadẽ sumẽdo fz ꝓsideratioez ⁊ nõ q̃lia diuersa vl̃ ꝛ̃ia. Primũ qđ qm̃ medij gra in spectio: mediũ aũt nõ diuersuz: fz opz idẽ sumere. Deiñ ⁊ in qb⁹ accidit fieri syll̃m eo ꝙ sumãt ꝛ̃ia: aut nõ cõtigẽtia eidẽ iesse in ꝑdictos oes reducẽt modos: vt si.b.⁊.f. sint ꝛ̃ia: aut nõ cõtingẽtia eidẽ iesse Erit em̃ hꝭ sumtis syllꝰs qm̃ nulli.e. inerit.a. fz nõ ex iptis: fz ex ꝑdicto mõ: nã.b.a.q̃dẽ oi.e. vero nulli ierit: ẽre necesse ẽ idẽ esse.b. alicui.h. rursuz si.b.⁊.g. nõ cõtingat eidẽ iesse: qm̃ alicui.e. nõ ierit.a. nam sic media erit figura: nã.b.a.q̃dẽ oi.g. ꝙ nulli ierit: quare necesse est.b. idẽ esse alicui eoꝝ q̃ sunt.h. Nã nõ contigere.b.⁊.g. eidẽ inesse nihil differt q̃z.b. alicui.h. idẽ esse: oia em̃ sumpta sunt q̃ nõ ꝓtingit.e. iesse Manifestũ ergo qm̃ ex iptis q̃dẽ ẽ inspectiõib⁹ nullus fit syllꝰs: necesse est aũt si.b.⁊.f. sint ꝛ̃ia idẽ esse.b. alicui.h.⁊ ꝓ hoc fieri syllz. Accidit ergo sic inspicientibus considerare altã viã necessariaz eo ꝙ quãdoq; latet idemtitas eoꝝ que sunt.b.⁊.h.

Q De syllogismo assertorio ⁊ ad impossibile ⁊ reliquis q̃ ex hꝭ potest.

EOdem aũt modo se habent ⁊ qui ad ipossibile deducũt syllogismi ostensiui: nam ⁊ ipsi fiunt per sequentia ⁊ quibus ꝯñs est vtrumq; ⁊ eadem consideratio in vtrisq;. Nam qđ monstratur ostensiue ⁊ per impossibile est syllogizare: ⁊ ꝓ eosdem terminos: ⁊ quod per impossibile: ⁊ ostensiue: vt quoniam.a nulli.e. inest. Ponatur em̃ alicui inesse ergo quoniam.b. omni.a.a. autem alicui.e.⁊.b. alicui.e. inerit: sed nulli inerat. Rursum quoniaz alicui inest. Si enim nulli.e. inest.a.e. autem omni.g. nulli.g. inerit.a. fz omni inerat: similiter autem ⁊ in aliꝭ ꝓpositionibus. Semper em̃ erit in omnibus per impossibile ostensio ex sequentibus ⁊ quibus est consequens vtrumq; ⁊ scõm vnumquodq; problema eadem cõsideratio ⁊ ostensiue volenti syllogizare: ⁊ ad impossibile deducere. Nã ex eisdem terminis vtreq; demonstrationes: vt si ostensum est nulli e. inesse.a. quoniam accidit.⁊.b. alicui.e. inesse: quod est impossibile: si sumptum sit.e. quidem nulli.b.a. autem omni inesse.b. manifestuz erit qm̃ nulli.e. inerit.a. Rursum si ꝓsiue syllogizatum sit.a. inesse nulli.e. ponentibus inesse per impossibile monstrabitur nulli inesse similiter autem ⁊ in aliꝭ. In omnibus enim necesse est hꝭ qui per impossibile ꝓmunẽ aliquẽ sumere terminũ aliũ a positis: ad quẽ erit syllogismus mendacij. Quare cõuersa hac propositione: altera autem similiter se habente ostensiuo erit syllogismus per eosdem terminos

UVA. BHSC. IyR_118_1

R Differt em̄ oñsiuus ab eo qđ ad ipoł̄e: qm̄ in oñsiuo q̄dē ꝟm verita tem ambe ponūtur ꝓpositiōes: in eo autē qđ ad impoł̄e falsum vna hec ergo erūt magis māifesta ꝑ sequētia qñ de impoł̄i dicem⁹. Nūc autē tm̄ nobis sit māifestū: qm̄ ad eadez perspiciēduz ⁊ ostensiue volentib⁹ syllogizare: ⁊ ad impł̄e deducere. In alijs autē syll̄is q̄ sunt ex hypotesi: ⁊ q̄cumq; ꝟm trāsumptiōez: aut ꝟz qualitatē: in subiectꝭ nō in p̄orib⁹/ sz in trāsumptis erit ꝯsideratio. Mod⁹ autē inspectiōis idē: cōsiderare autē opz ⁊ diuidere quot modis sunt q̄ ex hypotesi: mōstrat̄ ergo vnūquodq; ꝓblematū sic: ē autē ⁊ alio mō q̄dā syllogizare horū ⁊ vł̄ia ꝑ ꝑticularē inspectiōem ex hypotesi. Si em̄. c. ⁊. g. eadē sint. soli aūt. g. sumatur. e. inesse oī. e. inerit. a. ⁊ rursum: si. d. ⁊. g eadez de solo aūt. g. p̄dicet̄. e. qm̄ nulli. e. inerit. a. māifestū ergo quoniam ⁊ sic inspici ēdū. Eodē aūt mō ⁊ in necessarijs ⁊ in cōtīgētib⁹: nā eadē cōsideratio ⁊ ꝑ eosdē termīos erit ordine ⁊ cōtīgere ineē syllogism⁹. Sumēdā aūt ⁊ in cōtingētib⁹ ⁊ q̄ nō insunt: possibilia autē inesse oñsum est em̄ qm̄ ⁊ ꝑ hoc fit cōtingētis syllogismus: similiter autem se habebit ⁊ in alijs predicamentis.

T Manifestū ergo ex predictis qm̄ nō solum possibile est ꝑ hāc viā fieri oēs syllogismos: sed ꝑ aliaz impossibile: oīs enim syllogism⁹ oñsum est qm̄ ꝑ aliquā predictarū figuraruz fit has aūt non cōtingit ꝑ alia cōstitui q̄ꝫ ꝑ ꝯña: ⁊ quib⁹ consequēs ē vnumquodq;: ex his em̄ ꝓpōnes ⁊ medij assumptio: quare nec syll̄m possibile fieri ꝑ alia. Ergo via q̄dē eadē ē ⁊ circa philosophiā ⁊ circa artē quālibz: ⁊ disciplinā. Opz em̄ q̄ insunt ⁊ q̄b⁹ insunt circa vnūquodq; videre: ⁊ his q̄ꝫ plurimū abūdare ⁊ hoc ꝑ tres terminos ꝯsiderare: destruētem q̄dē sic: cōstruētez ꝟo sic: ꝟm veritatem

Omniū sciarum syllogismi superiorib⁹ ĩceptis efficiūt.

U q̄dē ex his q̄ ꝟm ꝟitatē descripta sunt ĩesse. Ad dialecticos aūt syllogismos ex his ꝓpōibus q̄ sunt ꝟz opiniōez: p̄ncipia aūt syll̄orū vniuersal̄r quidem dicta sunt: ⁊ quomodo se habeant: ⁊ quomodo opz iquirere ea inspiciam⁹ ad oīa ea q̄ dicta sunt: neq; ad eādez cōstruentes ⁊ destruētes: nec cōstruētes de oī aut aliquo: ⁊ destruētes ab oībus aut aliquib⁹: sz ad pauciora aut determīata. Et ꝟz singulū eligere eorū q̄ sunt vt de bono aut disciplīa. Special̄r aūt ꝟz vnūquodq; sunt plurīa: q̄re p̄ncipia q̄đ q̄ sunt circa singula experimēti ē tradere Dico aūt vt astrologiā q̄đ expiētiā astrologice discipline. Sūptꝭ em̄ sufficiēt̄ appētib⁹ sic inuēte sunt astrologie demōstrōes. Sil̄r aūt circa aliā quālz se hz artē ⁊ disciplīaz. Quare si sumātur q̄ ĩsunt circa singula: nostrū ē iam demōstrationes declarare. Si em̄ nihil ꝟm historiam omittatur eorum que vere insunt rebus habebimus de omni: cuius q̄dē est demōstratio hanc inuenire ⁊ demonstrare. Cuius aūt nō nata ē demonstratio hoc facere manifestuz. Ul̄iter ergo quomodo oportet propositiones eligere pene dictum est. Studiose aūt pertrāsiuimus in eo negocio qđ circa dialecticam est.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Quoniã aũt diuisio ꝑ gña: ꝑua q̃dã ꝑticula dicte methodi facile videre: est em̃ diuisio velut infirm⁹ syll's: naz qđ opz q̃dẽ oñdere petit: syllogisat̃ ꝟo sꝑ aliq̃d suꝑiorũ. Primũ aũt hoc q̃dem latuit oẽs vtẽtes ea ⁊ suadere conati sunt. Qm̃ est pol'e de substãtia demõstrõez fieri ⁊ in eo q̃đ q̃d ẽ. Quare qm̃ neqꝫ ꝯtigit syllogisare diuidẽtes ĩtellexerũt: neqꝫ qm̃ sic ꝯtigebat: vt dixim⁹: ergo in demõstrõib⁹ q̃dẽ cũ opz syllogizare ĩesse opz mediũ ꝑ qđ fit syll's. Et min⁹ esse ⁊ nõ vniuersale ꝑma extrẽitatũ: ⁊ nõ de tota mĩori extremitate. Diuisio aũt ecõtrario vult: nã vniuersalis sumit mediũ. Sit em̃ aĩal in quo. a. mortale aũt in quo. b. ĩmortale ꝟo in quo. c. hõ em̃ cui⁹ rõez opz sumere ĩ quo. d oẽ ergo aĩal sumit / aut mortale / aut ĩmortale: hoc aũt ẽ q̃cquid est: aut. a. oẽ esse aut. b. aut. c. Quare nimirũ hoĩez semꝑ diuisor ponit aĩal esse: de. d. sumit aĩal esse: ergo syll's q̃dẽ est: qm̃. d. aut. b. aut. c. cõmune est. Quare hoĩez aut mortalẽ aut ĩmortalẽ opz esse. Nã mortale q̃dẽ aut ĩmortale necesse ẽ esse aĩal: mortale nõ necessariũ est: sꝫ hoc petitur: hoc aũt ẽ qđ oportebat syllogizare. ¶ Rursuz ponẽs. a quidem animal mortale: in quo. b. autem pedes habens: in quo autem. c. non pedes habens: hominem vero. d. Similiter sumit. a. quidem aut. b. aut. c. esse: omne enim animal mortale aut pedes habẽs: aut pedes non habens est: de. d. autem. a. nam animal mortale sumpsit esse. Quare habens pedes aut non habens pedes esse aĩal necesse est hominem: pedes autem habens non necesse est: sed sumit. Hoc autem erat quod oportebat rursum ostendere: ⁊ ad hunc quare modum semper diuidentibus vniuersale quidez accidit eis medium sumere: de quo autem oportebat ostendere ⁊ differentias ⁊ extremitates: finem vero quoniam hic est homo vel quicquid ẽ quod queritur. Nihil autem dicunt planum vt necessarium sit. Nam ⁊ aliã viam faciũt oẽz neqꝫ contingentes abundantias opinantes esse. Manifestũ est aũt qm̃ neqꝫ destruere hac methodo ẽ neqꝫ de accidẽte aliquid: neqꝫ de ꝓprio syllogizare: neqꝫ de genere: neqꝫ in quibus ignoratur: vtrum hoc modo aut illo se habeant. vt putasne diameter incommensurabilis est vel commensurabilis. Si enim sumat qm̃ omnis longitudo vel commensurabilis vel incommensurabilis: diameter autem longitudo syllogizatum est: quoniam commesurabilis vel incommensurabilis diameter. Si autem sumat incommensurabilis quod oportebat syllogizare: sumet. non ergo est ostendere: nam via quidem hec. Per hanc autem ostendere non est commẽsurabile vel incõmensurabile. in quo. a. longitudo. b. autẽ cõmensurabile. vel incõmẽsurabile dimeter. c. Manifestũ est igit̃ qm̃ neqꝫ ad oẽz cõsiderationẽ questiõi cõgruit modus: neqꝫ ĩ quib⁹ videt̃ maxĩe ꝯuẽire ĩ his ẽ vtilis. Ex q̃b⁹ ergo demõstrões fiunt ⁊ qũo ⁊ ad q̃ ꝑspiciẽdum ꝟm vnũquodqꝫ problema manifestum ex predictis.

A diuisio ꝑ genera eiusqꝫ syll's

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ De syllogismo hypothetico.

Manifestum est de syll'o hypothetico: ex eo qđ syll's cõtrarij erit quidem per deductionẽ sermonis in eo ad impossibile per syll'm predicatiuũ: ⁊ qꝛ quesitum in eo primum sequitur quidẽ ⁊ ostenditur per syll'm conditionalem: sicut si dicamus ꝙ diameter aut est quidem cõicans lateri quadrati aut incommunicans. deinde ostendatur vnum cõditionatorũ huius syll'i conditionalis: qđ est: qꝛ nõ est cõmunicans per syll'm predicatiuum ducentẽ ad impoſ'e: ⁊ illud per hoc vt dicat: qꝛ si est cõicans est ꝓportio quadrati vnius eorum ad alterius quadratum proportio numeri quadrati ad numerũ quadratum. sequit̃ ergo ex illo qđ sit ꝓportio lateris ad quadratum diametri proportio numeri quadrati ad numerum quadratum. Jãqꝫ ostẽsum est ex lib. el'n corũ. qđ ꝓportio quadratorũ vnius. s. eorũ ad illud non est sicut ꝓportio numeri q̃drati ad numerum quadratũ: aut est ꝓportio duorũ ad vnuꝫ: ⁊ hoc est cõtrarium ⁊ impossibile. Et cũ ostẽsum est qđ non est cõmunicans ponimus eũ ex syll'o cõditionali quo egimus primo: qđ est dictũ nostrũ. dyameter aut est incõmunicãs aut cõmunicans. ergo dictum nostrum secundum ipsius incõmunicans est necessario separatum: ⁊ hic est syllogismus conditionalis diuisus qui cõponitur ex cõtrarijs cõtradictione perfecta: quorũ vnus cum ponitur vnũ cõtradictoriũ cõcluditur scđm: sicut dictum est in syllogismis cõditionalibus ergo impossibile sicut dictũ est in hoc syllogismo ostenditur per syllogismũ predicatiuum: ⁊ quesitũ ostenditur per syllogismũ cõditionalẽ. ¶ Et syllogismus quidẽ cõditionalis ostenditur etiam ex re ipsius: qꝛ non est sufficiens preter predicatiuũ: ⁊ illud est: quia syll's cõditionalis est. duorũ primoꝝ generum: quorum vnus quidem est syllogismus cõiunctus: ⁊ est ille qui componitur ex consequentibus: ⁊ copulatur copula cõditionali dante coniunctionem: sicut dictuꝫ nostrum: si sol est ortus: ergo dies est inuentus ⁊ illud ex quo sequitur aliquid nominatur antecedens: ⁊ illud quod sequitur: vel sequens nominatur ꝯñs. ¶ Et est duorum modorum: quorum vnus est in quo ponitur antecedens ipsius ⁊ concluditur ꝯñs sicut est dictum nostrum: si sol est ortus: ergo dies est inuentus: ⁊ secundus in quo ponitur oppositum consequentis: ⁊ concluditur oppositum antecedẽtis: sicut dictum nostrum: si dies non est inuentus: ergo sol non est ortus. ¶ Et genus secundum est conditionale diuisum quod componitur ex contradictorijs perfecte contradictionis cum ponitur ibi dictio cõditionalis significat⁹ diuisionem: sicut est dictum uostrũ hac hora: aut est dies: aut est nox: ⁊ hoc est quattuor modis: quod est: quia ponitur in eo ipsum antecedens. ⁊ concluditur oppositum consequentis: ⁊ ponitur in eo ipsum consequens: ⁊ concluditur oppositum antecedentis: ⁊ ponitur in eo oppositum antecedentis. ⁊ concluditur consequens: ⁊ ponitur in eo oppositum consequentis: ⁊ concluditur antecedens: quod est: quia iam dicimus: sed non est dies: ergo est nox. aut sed non est nox: ergo est dies: aut sed est nox. ergo non est dies. aut sed est dies: ergo non est nox. ¶ Et cum sint diuersa genera syllogismorum conditionalium primorum hec genera ⁊ ambo cum consideratur etiam in eis apparet qđ quesitum in eis est quod ostendatur in eis ꝑ modum conditionis: si positum quidem indiget vt ostendatur per syllogismũ predicatiuum ⁊ conditionalis separato ⁊ coniuncto: cum sit contradictio estimationis in eis manifesta per se: quod est: quia cum est cõiunctio in eis manifesta per se: ⁊ positum manifestum per se: est consequens manifestum per se: hoc est manifestum. valde in conditione diuisa: qꝛ cum est cõtradictio manifesta per se: ⁊ positio manifesta per se: ⁊ quesitum erit manifestum per se: quia si est manifestum qđ mundus non euadat quin aut sit nouus aut antiquus: ⁊ est

C Syll's cõditionalis est duoruꝫ generũ.

D Syll's cõditionalis cõiũctus ẽ duoꝝ modoꝝ. Syll's cõditionalis diuisus fit q̃tuor modis

E

UVA. BHSC. IyR_118_1

manifestum per se qd nõ est antiquus. ergo ipsum esse nouum est per se manifestum necessario: ⁊ simile est vt res sit ita in conditione coniuncta: quia cũ est inuentio motus manifesta per se: ⁊ inuentio etiam nature est manifesta per se absq; medio inuentio. ergo inuentio motus ⁊ inuentio nature est manifesta per se: ⁊ similiter si sunt actiones anime manifeste inuentionis per se: ⁊ manifeste inuentionis ab aia per se: ⁊ aia est manifeste inuẽtionis per se. similiter si motus est note inuentionis et notum per se esse eius a motore: ⁊ motor est note inuentionis per se: ⁊ si est priuatio motus in re quadam manifeste inuẽtionis per se. ¶ Et vl'iter cum tu aduerteris demonstrationes que exeunt exitu conditionis in sciẽtijs: ⁊ hoc inquisitis per naturam: inuenies: aut coniunctionem in eis manifestam per medium: aut positionem: et hoc quidem sequitur in syllogismis conditionalibus. Qui non sunt predicatiui in potentia: et hi sunt conditionales veri. sed qui sunt quidem in potẽtia predicatiui: illi q̃dẽ perdicatiui exeunt exitu conditionis: ⁊ propter hoc est possibile in his vt constituatur per hos quesitum per se positum per additionem propositionis ¶ Et hec spẽs conditionalium est qua cõmunicat antecedens consequẽti termino vno: iamq; statuimus hoc in dicto quod posuimus ad hec. ¶ Et cũ erũt due res in syllogismo scite per se non aguntur quidẽ aio in ostẽsione alicui⁹ ignoti per naturam: ⁊ si aguntur in ostẽsione alicuius minus occulti ignoto per naturã: sicut est operatio inductionis ⁊ cõsimilis ei. ¶ Neq; est dicenti vt dicat qd sicut sunt propositiones in syllogismo cathegorico scite per se: ⁊ conclusio ignota: sil'r accidit vt sit res in syllogismo conditionali. s. vt sint propositiones scite per se cõditionales: ⁊ positio ⁊ cõclusio ignota: qm̃ accidit quidẽ qd sint ꝓpositiones in syllogismo p̃dicatiuo note: ⁊ conclusio ignota: quoniã ꝓpõnes nondũ sunt cõposite inuente: ex quibus sequit' cõclusio. sed ꝓpositiones quidẽ in syllogismo cõditionali nõ sunt indigentes compositione in consecutiõe eius qd sequit' ex eis. ergo op; vt sic intelligamus hũc locũ ab Aristo. non sicut. d. Albumazar: neq; sicut dubitatur super eo in hoc ab Abisene. ¶ Et vl'iter per inductionẽ quam induximus apparet qd dicit Aristo. in hac re apparentia manifesta quoniã iã manifestum est ex dicto nostro: qd multe res scite per se: sicut est inuentio anime: ⁊ alia sunt que scimus per hanc viam ostensionis: ⁊ impossibile est vt sit vna ⁊ eadem via qua agatur ad stadium. super scita per se et ignota per naturam. ¶ Jam ergo ostensum est qd omnia genera syllogismorum complentur quidem per figuram primam: ⁊ qd resoluuntur ad vniuersales ipsius precessit: quod est: quia qui sunt preter p̃dicatiuos per predicatiuos conplentur: ⁊ predicatiui complentur per figuram primam et constituitur: ⁊ particulares qui sunt in figura prima per syllogismos vniuersales qui sunt in ea. sicut ostensum est.

Sill'i cõditionales q̃dã sunt hypothetici p nãz q̃dã ꝟo potẽtia cathegorici

Sill'i hypothetici p nãz nõ assumunt' i ostẽsiõe alicui⁹ ignoti p nãz. s; i oñsione alicui⁹ minus occl'ti ignoto p nãm. Jdẽ. 2. ph. cõ. 3. 4. celi cõ. 22.

Multe res scite p se sicut ẽ iuẽtio aie sciũtur p syll'os hypotheticos per nãm.

Et manifestum qd op; vt sit in oi syll'o cõcludẽte ꝓpõ affirmatiua q̃cũq; sit in quãtitate ei⁹: ⁊ ꝓpositio vl'is q̃liscũq; fit q̃litas eius. ¶ Qd est: qr si non erit ibi prositio vniuesalis: aut quippe non erit ibi syllogismus penitus: aut erit super non quesitum: aut qd sit ꝓpositio eadẽ ipsum quesitum: cuius exemplum est si inquisitum vtrum delectatio in musica sit bona quod nãq; est pol'e vt accipiat' in ostẽsione huius q̃siti nõ euadit quin sit ipsum quesitũ aut aliud. itẽ si est aliud non euacuatur a tribus dispõnibus: aut vt sit ꝓpositio accepta in hoc indefinito: qd est qd delectatio est bona: aut vt sit particularis que est. quedã delectatio est bona: aut vt sit vl'is que est. oĩs delectatio est boua: si accipiatur propositio indefinita q̃ est qd delectatione bona non cõfidim⁹ qd sit hec indefinita vera ex delectationib⁹ alijs a delectatiõe musicali: ⁊ nõ cõtineat quesituz: qd est: qd delectatio musicalis est bona: ⁊ sil'r si exposui

UVA. BHSC. IyR_118_1

mus eam cū signo particulari: ⁊ dixerimus quedam delectatio est bona: et ꝓ pter hoc ⁊ si concludatur huiusmodi est p̄ter quesitū: sicut si sit dictū nostrum: q̄dam delectatio est bona: est quidē verū de delectatiōe sciētie: ⁊ similiter inde finita cōcluditur ex hoc ꝙ delectatio scie est bona: sed hoc nō est quesitum: ⁊ si accipiatur ipsum quesitū est manifestū ꝙ non est syll's. ergo impossibile est in syllogismo cōcludēte quin sit extremitas minor cōtenta sub medio cōtinentia partis in toto donec sit ꝓportio vnius ad aliud proportio partis ad totū: et hoc in actu in figura prima: ⁊ in potētia in figura secunda ⁊ tertia: ⁊ ex hoc opz vt sit proportio conclusa sub propositione vniuersali affirmatiua. quia si erit negatiua non contingetur sub ea neqꝫ inuenitur in ea hec proportio: ⁊ ꝓ pter hoc est intentio dicti de omni que continet hanc proportionem inuentaz in actu in figura prima ⁊ in secunda ⁊ in tertia in potentia.

A Resolutio syllogismoꝝ in propōne

¶ Capitulum. Trigessimumprimum.

Quomodo autem reducemus in predictas figuras dicēdū est post hec: restat enim adhuc hec consideratio. Si enim ⁊ generationē syllogismorū inspeximus ⁊ inueniēdi habem⁹ potestatem. Amplius autem factos reducemus in predictas figuras finem habebit quod ex principio propositum accidit etiā simul que prius dicta sunt cōfirmari ⁊ manifestissima esse. Qm̄ sic se hn̄t per ea q̄ nunc dicuntur. Opz enim omne quod verum est ipsum sibi manifestum esse omnino. Primum ergo opz tentare duas ꝓpōnes accipere syllogismi: facilius enim in maiora diuidere q̄ꝫ minora: maiora autem composita q̄ꝫ ex quibus componitur: deinde cōsiderare vtra in toto: ⁊ vtra in parte: ⁊ si non ambe sumpte sint: ipsum ponētem alterā. Quandoqꝫ enim vniuersalem proponētes eaz que in has est: nō sumunt neqꝫ scribentes neqꝫ interrogātes: aut hac quidē ꝓponunt: per q̄s aūt he cōcludunt̄ omittūt: alia vero vana interrogāt. Cōsiderādū ergo si q̄d superfluū sumptū sit: ⁊ si q̄d necessariū omissum: ⁊ hoc est q̄dē ponēdū: illud v̄o auferēdū donec veniat ad duas ꝓpositiones: sine his ei nō est reducere sic interrogatas orationes. In aliq̄bus v̄o facile est videre qd̄ deficit: alicui v̄o latēt ⁊ vident̄ q̄dē syllogizare eo ꝙ necessariū: qd̄ accidit ex his q̄ posita sunt vt si sumat̄ nō substātia interēpta nō substātia interimi. Ex q̄b⁹ aūt est interemptis ⁊ qd̄ ex his est corrumpi: his ei positis necessariū est substātie ꝑtē esse substātiā: nō tm̄ syllogizatū est ꝑ ea q̄ sunt sumpta sz desunt ꝓpōnes. Rursum v̄o cū est hō necesse est animal esse: ⁊ cū est animal substātiā. Cū est hō necesse est esse substātiā: sz nōdū syllogizatum est. Non em̄ se habent ꝓpōnes vt diximus.

B

Fallimur em̄ in talibus: eo ꝙ necessariū q̄dē accidit de positis qm̄ ⁊ syllogismus necessarius est: in pluribus autē necessariū q̄ꝫ syllogismus: oīs ei syllogismus necessari⁹: nō autē oē necessariū syllogismus. Quare nō si q̄d accidit positis q̄ bnsdā statiz tētādū est reducere: sz primū sumēdū est duas ꝓpōnes: deinde sic diuidēdū in terminos. Mediū aūt ponēdū terminorum qui in vtrisqꝫ ꝓpōnibus dicitur. Necesse enim est medium in vtrisqꝫ

C

UVA. BHSC. IyR_118_1

esse in omnibus figuris. Si ergo predicet ⁊ predicetur medium aut ipsum quidem predicent: aliud vero ab illo abnegetur: prima erit figura. Si aūt predicetur ⁊ negetur ab aliquo: media erit figura. Si vero aliud de illo predicet: aut hoc quidē abnegetur: illud vero predicetur postrema. Sic enim se habuit in postrema figura mediū: sil'is aūt ⁊ si nō vl'es sunt propōnes: naz eadē determinatio medij. Manifestum ergo qm̄ in qua orone nō dicitur idē frequēter nō fit syll's: nō enim sumptū est mediū. Quoniā aūt habemus que in vnaquaqz figura cōcluditur ꝓblema: ⁊ in qua vl'is: ⁊ in qua ꝑticularis: manifestū est: qm̄ nō oēs figuras ꝑspiciendū: sed in vnoqnoqz ꝓblemate impropriam: quecūqz vero in pluribus cōcluduntur medij positione cognoscimus figurā. Frequēter ergo falli accidit circa syll'os ꝓpter necessariū: quēadmodū dictum est prius. Aliquotiēs aūt ꝓpter similitudinē positionis terminorum: qđ non opz latere nos: vt si. a. de b. dicitur: ⁊. b. de. c. videbitur enim sic se habentib⁹ terminis esse syllogismus. Non fit autē neqz necessariū quicqz neqz syllogismus. Sit enim in quo. a. semp esse: in quo autē. b. intelligibilis aristomenes: in quo autē. c. aristomenes. Verum est autē. a. inesse. b. semper enim est intelligibilis aristomenes: sed. b. inest. c. nam aristomenes est intelligibilis aristomenes. a. autē non inest. c. corruptibilis enim est aristomenes. Non enim syllogism⁹ fiebat sic se habentibus terminis: sed oportebat vl'r. a. b. sumi ꝓpōnem: hoc vero falsum qđ existimabat oēm intelligibilem aristomenem semper esse cū aristomenes corruptibilis sit. Rursum inquo q̄dem. c. micalus: in quo autē. b. musicus micalus: in quo autē. a. corrūpi cras: verū est ergo. b. de. c. p̄dicari. nā micalus est musicus micalus: sed. a. de. b. corrūpetur enim cras micalus musicus. a. autē de. c. falsum. hoc autē idem est priori: non enim verū est vl'r musicus micalus qm̄ corrūpetur cras: hoc autē nō sumpto non erat syll'us: hec autē falsa fit in eo ꝙ pene. Qm̄ enim nihil differt dicere hoc huic inesse: aut hoc huic omni inesse cōcedimus.

Resolutio sill'i i termino

D De necessario ⁊ thesi termiorum.

¶ De reductione orationum male contextarum ad figuras predictas.

Capitulum Trigesimumprimum

Inquit ⁊ iam remansit super nos: post hec vt dicamus qūo poterimus reducere syllogismos actos in libris ⁊ orationibus ad hos syllogismos: ⁊ resoluere eos in ipsos cum nō aguntur in libris rōnis ꝑm viam quā rememorauimus: quoniam huiusmodi est res tertia que remansit sup nos ad ostēdendū in ea ex re syllogismorum: quoniam cum sciuerimus spēs syllogismorum poterimus eos facere: ⁊ poterimus eos reducere qui cadūt ex eis in sermone ⁊ rōcinationibus: ad figuras quas rememorauimus: iam completa erit nostra intentio prima ex scia syllogismi: cum eo quod accidit nobis cum sciuerimus species syllogismorum: ⁊ poterimus eos facere cum ratiocinabitur in absolutione syllogisimi ad figuras quas rememorauimus ꝙ certiores sunt figure dicte ⁊ numerus figurarum. ⁊ quod dictum est ꝙ omnis syl

E

UVA. BHSC. IyR_118_1

logismus est ꝑ vnam figurarum predictarum: quoniam cum inuenerimus omnes syllogismos qui fiunt in scriptis ⁊ orationibus reduci ad predictas secundas. declaratur nobis per modum inductionis: ꝙ iste figure sunt elementa omnium syll'orum: ⁊ hec est ostensio rei super qua stat demonstratio scilicet qđ inuenitur vera ex quacũqꝫ parte cõsideretur: ⁊ conueniens ex omnibus partibus. ¶ Quoniam veritas sicut. d. Ari. attestatur sibimet: ⁊ conuenit ex omnibus partibus: ⁊ vult qđ testificetur in ea pars parti. primum ergo quod oportet vt faciat iste qui vult resoluere syllogismos ad has figuras est vt conetur inuenire propositiones in illo dicto syllogistico: quoniaꝫ propositiones sunt maiores partes syllogismi. Et diuisio rerũ in maiores partes est facilior q̃ sit diuisio in minores partes. Amplius preter hoc oportet vt sciatur que ipsarum sit propositio maior ⁊ que minor: ⁊ hoc est manifestum ex extremitatibus quesiti: ⁊ vtrum sint plane simul in illo sermone syllogistico aut vna earum: ⁊ si est vna earum manifesta ⁊ tacetur est de vna: que sit illa que est tacita vtrum sit maior aut minor: quia multotiens accidit in sermone loquens: vt exponat maiorem et auferat minorem: aut exponat minorem ⁊ auferat maiorem. ⁊ multotiens etiam in syll'o ponuntur ꝓpõnes nõ conferentes in abstractione conclusionis: neqꝫ in destructione eius: ⁊ hoc aut ad elargationem aut persuasionem: aut propter aliquem ex modis qui numerantur in. 8. topicorum. ergo oportet etiã hic vt inquiramus etiam vtrum accepta sit in hoc ſmone syllogistico ꝓpõ addita: aut diminuatur ex eo propositio necessaria: vt auferat̃ additum ⁊ ponatur diminutum: donec inueniamus duas propositiones ex quibus componitur syllogismus: quia cum non inuenimus duas propõnes nõ est possibile vt reducamus dictum syllogisticum ad vnam figurarũ predictaꝝ: ⁊ ex sermone syllogistico est in quo leuiter scitur additio ⁊ diminutio. ⁊ ex eo est in quo difficile: ⁊ ex eo est de quo putatur qđ sit syllogismus quidam ex eo qđ sequitur ex eo aliquid de necessitate: neqꝫ est syll's: cum non est omne qđ sequit̃ ex aliquo de necessitate sequitur sequela syllogistica. sed quod sequitur ex duabus ꝓpõnibus inuentis: quarum ꝓportio ad aliam est ꝓportio totius ad partem: ipsum quidem est syllogismus: ⁊ exemplum eius quod est diminutum ⁊ est difficile scia diminuti: ex eo est dictum quod precessit ad concludendum ꝙ partes substantie sunt substantie: vt dicatur per demonstrationem: per destructionem non substantie non destruitur substantia. ⁊ per destructionem partium substantiarum destruitur substantia: ergo partes substantie sunt substãtie: quoniam hec conclusio sequitur ex hoc dicto: sed deficit proportio maior: que est: qđ illud quo destruitur substantia per eius destructionem ipsum est substantia. ⁊ hec propositio sequitur ex propositione prolaca in hoc dicto que est: id quod non est substantia non destruitur substantia per eius destructionem quod est: quia cum certificatur nobis conuersio contradictorie eius: que quod cum destruitur substantia alicuius destructione ipsuꝫ est substãtia ⁊ hec ꝓpõ sequitur: quod est: qꝛ certificatur nobis conuersio eius cõtradictorie: que est: quod destruitur sb̃e alicuius destructione ip̃m est sb̃a. Cũ ergo addiderimus huic minorem que est: qđ partes sb̃e destruũt per earũ destructionem subsiantiam. concluditur nobis in figura prima: qđ partes sb̃e sunt sb̃a.

F Veritas attestat̃ sibimet. Idẽ pri. ethic. 5. 10. Et. 3. đ aĩa cõmen. 5.

¶ Capitulum Trigesimumsecundum.

A Thesis ĩminoꝝ

Frequenter autem mentiri euenit: eo ꝙ non bene exponuntur secundum propositionem termini: vt si. a. quidem sit sanitas. b. vero egritudo. c. autem homo: verum est dicere quoniam. a. nulli. b. contingit inesse: nulli enim egritudini inest sanitas: ⁊ rursuꝫ quoniam. b. inest omni

UVA. BHSC. IyR_118_1

c. omnis enim homo susceptibilis est. g. egritudinis. Videbitur igitur accidere nulli homini cõtigere sanitatem inesse. Huius autem causa est q̃ non ante exponuntur termini secundum dictionem. Quoniam natura sumptis his que sunt habitudines non erit syllogismus: vt si pro sanitate quidem ponatur sanum: pro egritudine autem egrum. Non enim est verum dicere quoniam non contingit egrotanti inesse sanum esse. Hoc autem non sumpto non sit syllogismus nisi contigẽtis: hoc autem non impossibile: contigat enim nulli homini inesse sanitatem. Rursum in media figura erit similiter falsum: nam sanitatez quidem nulli egritudini: homini vero omni contingit inesse. quare nulli homini egritudo. In tertia autem figura secundum contingere accidit falsum. etenim et sanitatem et egritudinem et disciplinam et ingnorantiam et omnino contraria eidem contingit inesse sibi vero impossibile inuicem: hoc autem in predictis inconcessum manifestum est: qñ enim eidem plura contingit inesse cõtingit et sibi inuicem. Manifestum ergo quoniã in omnibus his fit fallatia ꝓpter terminorum expositionem: transumptis enim his que sũt habitudines nihil fit falsum. Palam ergo quoniam in huiusmodi ꝓpõnibus sẽp q̃ est secũdũ habitudinẽ ꝓ habitu sumẽdũ z ponẽdũ terminum

De ecthesi terminorũ cõpositoꝝ z obliquoꝝ syllogismis

On opz autem semp terminos querere nomie exponi. Sepe enim erunt rõnes quibus ꝓpositum non est nomẽ: quare z reducere difficile huiusmodi syllos. Aliquotiẽs autẽ fallit accidat ꝓp huius inquisitionẽ: vt quando immediatorum est syll's. Stautẽ. a. duo recti. b. triãgulus. c. vero equicrus: ergo ei q̃ est. c. inest. a. p. b. ei vero duod est. b. non iaz per aliud. per se enim triangulus habet duos rectos. Quare non erit medium eius q̃ est. a. b. cũ sit demonstratiuum. Manifestum enim quoniam medium non sẽper sit sumendum vt hoc aliquid: sed aliquando oratiõnẽ q̃ accidit in predicto. In esse autem primum medio z hoc extremo nõ oportet sumere velut que semper predicentur de eis inuicem. Vel similter primum de medio z hoc de postremo te in non inesse similiter. sed quot modis esse dicitur z verum dicere hoc: tot modis oportet putare significare inesse z non inesse: vt quoniam contrariorum eadem est disciplina. Sit enim. a. vnã eẽ disciplinã. b. aũt contraria sit inuicẽ. a. ergo inest. b. non quoniam contraria vnam esse ipsorum disciplinam. Sed quod verum dicere de ipsis vnam esse eorum scientiam.

Capitulum Trigesimumsecundum.

Amqz accidit super nos multotiens error et deceptio: vt putemus apud resolutionem dicti in eo q̃, non est syllogismus: q̃ est syll's et ecõuerso ꝓp multas causas: quarũ vna est putatio nostra: q̃ propositiones sunt vniuersales: et non sunt vniuersales in vertiate. et hoc accidit quando accipiuntur indefinite quoniam syllogismi decipiunt nos in hoc: sicut si accipiamus quod homo est animal non generabile nec corruptibile: et putemus quoniam sequitur ex hoc: quoniam homo est non generabilis neqz corru-

UVA. BHSC. IyR_118_1

ptibilis: quod est falsum. ⁊ minor est ꝓpō vera in toto que est: ꝙ homo est animal. sed maior quidem est vera in parte non in toto: qđ est: qꝛ non omne animal est non generabile neqꝫ corruptibile: sed est hoc verum de animali vniuersali intellecto de vnoquoqꝫ singularium animaliuꝫ.

¶ Capitulum. Trigesimumtertium.

ACcidit autem quandoqꝫ primū de medio dici: medium aūt de tertio non dici: vt si sophia est diciplina: boni autem est sophia conclusio: quoniam boni est diciplina. Ergo bonum quidē non est diciplina: sophia autē diciplina. Quandoqꝫ autem medium de tertio dicitur: primum autem de tertio non dicit vt si qualis est disciplina omnis aut contrarij: bonum autem ⁊ ꝯtriū ⁊ quale: ꝯclusio quidem quoniam boni est diciplina. Non est autem bonum diciplina: neqꝫ quale: neqꝫ contrarium: sed omnium disciplina. Non est autē bonum disciplina neqꝫ conclusio secundum rectum: neqꝫ quale: neqꝫ contrarium. sed bonum hoc: est autem quandoqꝫ: neqꝫ primū de medio: neqꝫ hoc de tertio primo de tertio: qñqꝫ quidem dicto: quandoqꝫ autem non dicto: vt si cuius est disciplina huius est genus. boni aūt est disciplina: conclusio quoniam boni est genus: ꝑdicat aūt nullū de nullo. Si aūt cuius est disciplina genus est hic. boni aūt disciplina: ꝯcl'o: qm̄ bonū est gen⁹: ergo de extremo quidē ꝑdicat primū: de se aūt inuicē nō dr̄. eodē aūt modo ⁊ in nō esse sumēdū. Nō em̄ significat semꝑ nō inesse hoc huic: nō esse hoc hic: sꝫ aliqñ nō esse hoc hui⁹: hoc aūt huic. vt qm̄ nō est motiōis mot⁹: aut gñationis gñatio: voluptatis aūt est: nō igitur voluptas gñatio: aut rursus: qm̄ risus quidem est signū: signi aūt nō signū: q̄re nō est signū risus. Sil'r aūt ⁊ in alijs in quib⁹ interimit ꝓblema: eo qđ dr̄ aliquo mō ad ip̄ꝫ gen⁹. Rursus qm̄ tēpestas nō est tp̄s opportunū: de eo aūt tēpestas quidem est: tp̄s autem oportunū non est: eo qđ nihil deo proficiens. terminos em̄ ponēdū tempestatem et tempus oportunum deum propositio autem sumenda secundum nominis casus.

¶ Capitulum Trigesimumtertium

IAmqꝫ accidit vt sit extremitas minor disposito medio: ⁊ si erit medium dispositum dispositione maiori. U. g. dictum sapientia est scientia: ⁊ sapientia est studiosa. ⁊ cōclusio est ꝙ sciētia est studiosa. Jamqꝫ erit econuerso scilicet qđ erit terminus medius dispositus extremo ⁊ prius medius dispositus medio: sicut si accipiamus qđ in omni cōtrario est sciantia. ⁊ omne bonum est contrarium: ⁊ cōclusio quidez erit qđ in bono est scientia. Jamqꝫ accidit qđ non sit prius dispositum medio neqꝫ medium extremo. ⁊ erit primum dispositum extremo que est conclusio U. g. quia in bono est scientia: ⁊ scientia habet subiectum: ⁊ bonum est subiectum. Et secundum hoc oportet vt res intelligatur in negatione: quia cum nō negatur aliquid ab aliquo significatur vt hoc sit non hoc: sed etiam aliquando qđ hoc non inest huic: aut non in hoc: et consimile huic ex modis propositionum. U. g. quia verificatur dictum nostrum nō est motui mot⁹ ⁊ nō verificat dictū nostrū. motus, non ē motus: et similiter: dicem⁹ generationi non est ge

UVA. BHSC. IyR_118_1

neratio: sed nō dicemus. generatio non est generatio. ⁊ cuz addiderimus huic q generatio est delectatio. ⁊ concluditur nobis q non est delectationi generatio non q delectatio non est generatio.

¶ Capitulum Trigesimumquartum

Impliciter enim hoc dicimus de oibus: qm̄ terminos quidem semper ponēdū ꝑm vocationes nolum: vt hō: aut bonū: aut ℞ta: nō hois: aut nō boni: aut nō ℞torū: ꝓpōnes aūt sumēdū ꝑm vniuscuiusq; casus aut ei qm̄ huic vt eīle aut qm̄ huius vt duplū: aut qm̄ hoc vt feriēs vel vidēs: aut qm̄ hoc: vt qm̄ hō alal: aut si quoz mō alr cadit nomen ꝑm ꝓpōnē: ineſſe autē hoc huic: ⁊ verum esse hoc totiens sumēdum quotiēs predicamēta diuisa sunt: ⁊ hec aut quo: aut simpliciter. A

¶ Capitulum Trigesimumquartum

Vtin summa ⁊ in dicto vniuersali q termini subiecti oportet vt accipiantur cum modo quo accipiuntur separati idest directe seu nominatiue: quia hoc modo super propositiones ⁊ ipsorū syllogismorū: et propositiones quidem oz vt accipiantur secundum modum quo erunt vere: siue sint directe idest sumpte per nominatiuum: siue indirecte idest sumpte per casus: sicut dicitur decem sunt duplum quinq: ⁊ pānus est de lino. B

¶ Capitulum Trigesimumquintum

Aplius autem simplicia aut complexa: similiter autem ⁊ non esse considerandum: hoc autū ⁊ determinandū melius

¶ Capitulum Trigesimumquintum

T termini affirmatiui alicui non sunt semper simplices neq; absoluti: sed iam erunt compositi: oportet vt accipiantur secundum modum quo sunt veri ex compositione aut diuisione: aut absolutione: aut ligatione: ⁊ termini predicati secundum modum negationis.

¶ Capitulum Trigesimumsextum

Eduplicat aūt in ꝓpositionibus ad primam extremitatem ponendū nō ad mediū: dico aūt vt si fiat syllus: qm̄ iustitia est disciplina in eo q̄ bonū: qm̄. bonū inquātū bonum ad primā extremitatē ponēdū. Sit em̄. a. disciplina qm̄ bonū: in quo. b. bonū. In quo ℞. c. iustitia. Ergo. a. verū est de. b. p̄dicari nā bonū est disciplina qm̄ bonū: sz ⁊. b. de. c. nā iustitia q̄dē bonū: sic ergo fit resoko. Si aūt ad. b. ponat qm̄ bonū nō erit syll's. nā. a. q̄dez de. b. verū erit. b. aūt de. c. nō erit verū. Nā bonū qm̄ bonū predicare de iustitia falsum ⁊ non intelligibile. Sil'r autez ⁊ si salubre ostendatur quoniam disciplinatum est in eo q̄ bonum. aut hircoceruus opinabile in eo q̄ non existens: aut homo corruptibile in eo q̄ sensibile: in omnibus enim super predicatis ad extremum maius reduplicatio est ponenda. A De anadiastole thesi syllogismorum 2 de generationeꝫ propositione.

¶ Capitulum
Trigesimumsextum

UVA. BHSC. IyR_118_1

B Et termini qui iterantur in propositionibus tribus vicibus in quibusdā locis oportet vt iterentur tertio cum maiori: non cum termino medio. cuius exemplum est dictum nr̄m. homo est sensibile: ⁊ sensibile perditur ex parte qua est sensibile. ergo homo perditur ex parte qua est sensibilis: quia si iterauerimus dictuz nostrum ex parte qua est sensibilis: cum termino medio: ⁊ dixerimus: homo est sensibilis: ex eo ꝙ est sensibilis: est hoc falsum. ⁊ similiter dictum nr̄m. iustitia est bona. ⁊ bonum scitur ex eo ꝙ est bonum. ergo rectitudo siue iustitia scita ex eo ꝙ est bona: ⁊ bona. ⁊ si posuerimus ipsam cū termino medio: ⁊ dixerimus: iustitia est bona ex eo ꝙ est bona: est falsum: ⁊ non intelligibile. ⁊ indigemus quidem iteratione: quoniam per ipsam fit propositio vera: quia cum dixerimus ꝙ homo admittitur ⁊ non conditionatur ex eo ꝙ est sensibile est falsum.

A Capitulum trigesimumseptimum.

Non est autē eadē positio terminorū: qñ simpliciter quidem syllogizatum fuerit: ⁊ quandoqꝫ hic aliquid: aut quo: aut qūo. Dico autem vt qm̄ bonum scibile oñsum erat: et quādo scibile quid quoniam bonum: sed si simpliciter q̇dē disciplinatū oñsum est: mediū ponēdū est ens. Si aūt qm̄ bonū q̇dem ens sit. a. q̇dē disciplina qm̄ q̇d ens: in quo autē. b. ens q̇d: ⁊ in quo aūt. c. bonū: verū q̇dē. a. de. b.. p̄dicari: erat. n. disciplina alicui⁹ entis qm̄ q̇d ens: sꝫ ⁊. b. de. c. nā in quo. c. ens q̇d: q̄re ⁊. a. de. c. Erit ergo disciplina boni qm̄ bonū: erat. n. q̇d ens ꝓprie substātie signū. Si aūt ens mediū sit positū ⁊ ad extremū ens simpl̄r: nō q̇d ens dcm̄ sit nō erat syll̄s qm̄ disciplina ē boni qm̄ bonū: sꝫ qm̄ ens: vt si sit in quo. a. disciplina: qm̄ ens in quo. b. ens. in quo. c. bonū. Manifestū ergo qm̄ in particularibus syll̄is sic sumēdi sunt termini.

¶ Capitulum trigesimumseptimum.

B Inquit. ⁊ neqꝫ ꝓportio terminoꝝ in ꝓpōnibus syll̄i: cuius cōclusio est absoluta: sicut positio eius in syll̄o: cuius ps est sumpta ⁊ cōditionatur in ea conditio quedam. U. g. quia cum ostendat ostenso: ꝙ bonum est scitum: aut ꝙ ipsum est scitum quoddam. ostenditur quidem ꝙ ipsum est scitum quoddam per mediū eius. quod est inuentum quoddam non inuētū absolute. ⁊ si est intentio eius vt ostēdat ꝙ est scitum absolute accipiemus in oñsione illius ꝙ est inuentum absolute: qd̄ est: qꝛ cū dicimus ꝙ bonū est inuentū quoddā: ⁊ illud inuentum est scitum: est cōclusio ꝙ bonum est scitū quoddā. i. quod appropriat ipsum ꝙ est quidē qd̄ est constringens: significat q̇dē super ipsam ꝓprietatē in re: ⁊ cū dicimus: bonum est inuētum: ⁊ inuētum est scitū. cōcluditur q̇dē nobis ꝙ bonū est scitū ex eo ꝙ est innētnm: non ex parte appropriante ipsum.

¶ Capitulum trigesimumoctauum.

pro debita. resolutione p̄cepta.

Oportet autē ⁊ accipere que idē valeāt noīa ꝓ noībus ⁊ oro nē ꝓ oronib⁹ ⁊ nom̄: ⁊ oronē ⁊ semp ꝓ orone nomē accipere. Facilior. n. est terminorū expō: vt si nihil differt dicere suspicabile nō esse genus opinabil̄: aut nō esse idē quod suspicabile quid opinabile. Nam idem quod sign̄at pro oratione dcā suspicabile ⁊ opinabile termini ponendi sunt.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Capitulum trigesimumoctauum.

Topz vt permutemus nomia in terminis: cum sunt nō manifesti nominibus manifestis ipsorum. ⁊ similiter permutemus dictum cōpositū dicto composito: quod manifestis ipso cum significatur super eam per dictum compositum nomen oportet vt accipiamus nomen loco illius dicti: quoniam illud est facilius ⁊ magis ꝓprium. g. quia cum non sit differentia inter dictum nostrum estimatum non est genus putatum ⁊ inter dictum nostrū estimatum non est putatum. oportet ergo vt operemur in sylo dictum nostrum. estimatum non est putatum loco dicti nostri. estimatum non est genus putatum.

¶Capitulum trigesimumnonum.

Quoniam vero non idem est esse voluptatem bonū ⁊ esse voluptatem quod bonū nō similiter ponēdū terminos. Sed si est sylls qm̄ voluptas est qz bonū terminū ponendū bonū. si aūt qm̄ qō bonū qō bonū. similiter autem et in alijs.

¶Capitulum trigesimumnonum.

Tvniuersaliter oportet obseruare vt sit interpretatio propositionum secundum modū qui erit in conclusione. s. vt nō addatur in cōclusione littera que nō sit in propositionibus: neq; minuatur ex littera assumpta in propositionibus: quod est. quia si est conclusio q; delectatio est bonum: oportet vt accipiatur bonum in propositionibus concludentibus hanc conclusionem; notificata m per. a. ⁊. que sunt articulus. ⁊ si est conclusio qō delectatio est bona atq; noticia oportet vt accipiatur bona in propositionibus secundum hunc modum: quoniam dīa magna est inter dcm nostrum dcm delectatio est bona dictū nostrū. delectatio est ipsum bonū: qō est: qz dictū primū significat qō delectatio est ex bono: ⁊ dictū secundum significat qō delectatio sola est bonum.

¶Capitulum quadragesimum. A

Non est autem idem neq; esse neq; dicere: quoniam cui. b. inest: huic quoq; omni. a. inest: ⁊ dicere: cui omni. b. inest: ⁊. a. inest omni: nihil enim prohibet. b. inesse. b. nō oi aūt vt si sit. b. q̄dē pulchrū qz. c. aūt albū. Si igit̄ alicui albo inest pulchrū verū est dicere: qm̄ albo inest pulchrū: sz nō oi fortasse. Si ergo. a. inest. b. nō oi aūt de quo. b. neq; si oi. c. inest. b. neq; sit solum inest. ne cesse. a. inesse. c. non quia non omni. Sed nec inest et: si autē de quo vtiq;. b. dicit̄ vere huic omni inest. a. accidit. a. de quo omni. b. dicitur de eo oi dici. Si q̄dē. a. dicitur de quo vtiq;. b. dicit̄ nihil phibet et qō est. c. inesse. b. a. autē non omni aut omnino non inesse. In tribus ergo terminis manifestū quoniam de quo. b. omni ⁊. a. dicitur: hoc est de quibuscūq;. b. dicit̄ de omnibus dici ⁊ a. ⁊ si. b. quidem de omni ⁊ a. similiter. Si autem non de omni non necesse est. a. de omni.

¶Capitulum Quadragesimum.

Tcum accipiunt̄ termini indefinite. s. vnus de alio oz vtob B
serues in eis in dicto de oi: qō est: qz magna differētia est iter h qō dicam⁹ i ꝓpositiōe maiore: qō illō i q̄ inenit̄. b. i oi ipso inuenit̄. a. aut inter hoc q; dicam⁹: q; a. inenit̄ in oi eo in quo inenit̄

UVA. BHSC. IyR_118_1

b.quoniam cum addiderimus dicto nostro:quod est.ꝙ.a. inuenitur in omni eo in quo inuenitur.b.ꝛ.b.est inuentũ in oi.g.cõcluditur nobis necessario.ꝙ. a.est inuentum in oi.g.sed cum addiderimus dicto nostro ꝙ illud in quo inuenitur.b.inuenitur.a.in ipso oi:dato ꝙ ista.b.inueniatur in.g.nõ sequit̃ ex hoc vt sit.a.inuentum in omni.g.cum sit cõditio quidem ꝙ res in qua inuenitur.a.in oi ipsa.Jamq; erit illud ius rei eiusdẽ in quo inuenitur b.in quo nõ inuenitur.a.ergo non sequitur ex illo vt sit inuentũ in omni.g.cũ sit iam possibile ꝙ.g.sit ex illo ꝙ disponitur per.b.ꝛ nõ inueniatur in eo.a.Et similiter cum est maior negatiua:qꝛ est magna differentia inter hoc qđ dicimus:ꝙ. a.est negatum ab omni ente in quo inuenitur.b.ꝛ inter hoc qđ dicimus:ꝙ.a. est negatũ ab omni eo in quo est ipsum.b.qđ est manifestũ:qꝛ qñ accipitur in terminis ꝙ.a.est dictum de omni re de qua dicitur.b.est dictũ de oi.g.nõ sequitur vt sit.a.dictum de de omni.g.ꝛsi accipiatur.ꝙ.a.est dictum de omni de quo dicitur.b.sequitur vt sit.a.dictum de omni.g.

¶ Capitulum Quadragesimumprimum

Alia littera Nõ eiꝫ vtimur eo quod est hoc.

Non oportet autẽ arbitrari ꝓpter expositionẽ aliquid accidere inconueniens:non enim laborauimus in eo ꝙ aliquid sit:sed quemadmodum geometer pedalem ꝛ rectam hanc ꝛ esse sine latitudine dicit que non est:sed non sic vtitur vt ex his syllogizans:omnino enim quod non est vt totum ad partem ꝛ aliud ad hec:vt pars ad totũ:ex nullo taliũ ostẽdit demonstrator. Neq; fit syllogismus.expositione autẽ sic vtimur vt sentiat q̃ discit dicentes. Non enim sic fit vt sine his non possibile demonstrare quẽ admodum ex quibus syll's. Non lateat autem nos quoniam in eodem syllogisimo non omnes cõclusiones per vnã eadẽq; figurã sunt Sed hec quidem ꝑ hãc:illa vero per aliã. Palã ergo quoniam et resolutiones sic faciende. Quoniam aũt nõ omnis propositio in omni figura:sed in vnaquaq; disposite sunt:manifestum ex conclusione in qua figura sit querendum. Et ad diffinitiones orationum quecũq; ad vnum quid sunt disputate eorum qui sunt in termino ad quod disputatum est terminum ponendum:ꝛ non totam orationem: minus em̃ contingit perturbari ꝑꝑ lõgitudinem:vt si aquam ostendit quoniam humidus potus.potum ꝛ aquam terminos ponendum.

¶ Capitulum Quadragesimumprimum

Inquit. ꝛ non oportet vt estimetur ꝙ nos imaginemur in dicto nostro ꝙ.a.est.b.ꝛ.b.est.g.ꝛ innuamus ꝛ adducamus in illo cum dicto impossibili:quia nos non operamur has litteras secundum ꝙ sunt ad determinatum quesitum exponendum: sed decipiamus eas loco materierum:sicut accipit geometra lineam quam designat loco linee in qua intendit demonstrare:ꝛ ideo iam ponit geometra ꝙ huius linee longitudo est hm̃oi quãtitatis:ꝛ ꝙ hec linea est hñs lõgitudinez sine latitudine:ꝛ nõ est ita in sensu:ꝛ ideo si sit.a.scriptũ nõ est.b.neq;.b.a.nos volumus in dicto nostro ꝙ quando non est.a.dictum de omni eo quod est.b. ꝛ.b.est.g.sđm.b.qđ nõ sequit̃ vt sit.a.dictũ de.g.nisi qꝛ cũ nõ est aliq̃d cui⁹ proportio ad aliud sit:sicut ꝓportio toti ꝛ ꝑtis ad partẽ totã:qm̃ nõ erit ex illo syllogismus:sꝫ accipiam⁹ loco extremorũ intrãtiũ sub hoc dicto litteras:qꝛ sunt faciliores in doctrina:cum sit dari exempla necessarium in doctrina.

Amplius

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum.xlij.

Amplius aũt ex hypotesi syll'os nõ est tentãdum reducere: nã nõ est ex his que posita sunt reducere. Nan eniz per syll'm ostensi sunt sed per cõpositionẽ vel cõfessionẽ: vt si quis supponat ꝙ si vna quedã potestas nõ sit contrariorũ: neqꝫ disciplinã vnam esse: deinde disputat: qm̃ nõ est vna potestas cõtrariorũ: vt si sanatiui ⁊ egrotatiui. Simul em̃ idem erit sanatiuũ ⁊ egrotatiuũ: qm̃ ergo nõ est vna cõtrariorũ oĩuz potestas ostẽsum est: sed quoniaz nõ est disciplina vna nõ ostensum: quãuis confiteri sit necesse: at nõ ex syllogismo: sed ex suppositione: hoc igitur nõ est reducere. Quoniã aũt nec vna potestas est: sic eniz forsitan fuit syllogismũ: illud aũt cõditio: similiter aũt ⁊ in his q̃ per impossibile cõcluduntur. Nam neqꝫ hos est resoluere: sed ad impossibile quidẽ deductione est: syllogismo enim monstratur: alterũ aũt nõ est: sed ex suppositiõe enim cõcluditur. Differt aũt a predictis: qm̃ in illis quidẽ opz prius cõfiteri si debeãt cõcedere: vt si ostendatur vna potestas cõtrariorũ ⁊ disciplinã esse eandẽ. Hic aũt ⁊ nõ prius confessi cõcedunt: eo ꝙ manifestũ sit falsum: vt posito diametro simetro: ꝙ in paria equalia sint paribus: plures aũt ⁊ diuersi concluduntur ex suppositione quos perspicere opz ⁊ notare pure. Que ergo horuz differre: ⁊ quotiens fiunt qui sunt ex hypotesi postea dicemus. Nunc autem tantum sit nobis manifestum: quoniam nõ est resoluere in figuram huiusmodi sill'us ⁊ ob quam causam diximus. A

De resolutione syll'oruz adipossibilẽ ⁊ ex hypotesi.

¶ Capitulum.xlij.

Inquitqꝫ per hũc modũ ꝯsiderationis possibile est nobis vt soluamus syllogismos: ⁊ nõ opz vt queram⁹ ꝑm hunc modũ solutionẽ syllogismi conditionalis: qꝛ nõ est possibile vt soluamus syllogismũ qui ostenditur ꝑm modũ conditionis qm̃ illud quidẽ erit ꝑm modũ positiõis: ⁊ cõuenienter inter sermotionantes. sicut si ponamus positione ꝑz modũ cõuenienti ꝙ si est inuenta potentia vna nõ receptibilis cõtrariorũ nõ est cõtrarijs scientia vna: ⁊ illud quo possibile est vt soluatur ex hoc dicto nõ est illud qđ est positũ ꝑm modũ conditionis: qđ est dictũ nostrũ: ꝙ nõ est cõtrarijs scientia vna: sed id qđ possibile est vt soluat̃ est illud qđ ostẽsum est ꝑm modũ syllogismi predicatiui: ⁊ est dictum nostrũ: ꝙ inuenitur potẽtia vna nõ receptibilis cõtrariorũ: qm̃ iam super hoc fuit syllogismus: qđ est dictũ nostrũ. egritudo ⁊ sanitas sunt cõtraria: ⁊ egritudinis ⁊ sanitatis nõ est potẽtia vna. ergo opz ex hoc in figura tertia qđ nõ omniũ est cõtrariorũ. s. ipsorũ potentia vna: qm̃ si inuenit̃ hoc inuenitur aliquid sanũ ⁊ egrũ sil': sed est quidẽ hec: qꝛ syll's est ꝯditiõalis quo quidẽ ostendit̃ positũ per syllogismũ predicatiuũ. Et vniuersaliter syllogismus cõtrarij nõ soluitur ex eo nisi syllogismus predicatiuus qui ducit ad impossibile: nõ syll'us cõditionalis: qm̃ ostẽsum fuit ꝙ ipse iam est cõpositus ex duab⁹ speciebus syll'i. A

¶ Capitulum.xliij.

Quecũqꝫ aũt in plurimis figuris ꝯcluduntur propositiones si in altera syllogizatum est reducere syll'm in alteraz: vt eũ qui in prima est priuatiuum in secundam figuram: ⁊ eũ qui

De reciproca reductiõe syll'oruz vni⁹ figure ĩ aliã.

UVA. BHSC. IyR_118_1

est in media in primam: non omnis autē sed aliquando: erit autē manifestum in sequentibus. Si enim. a. nulli. b. b. autem omni. c. a. nulli. c. sic igitur prima figura. Si autem conuertatur priuatiua media erit: nam. b a. quidem nulli. c. autē omni inerit. Similiter aūt ⁊ si nō vniuersalis sz particularis fit sillogismus: vt si. a. quidem nulli. b. b. aūt alicui. c. cōuersa enim priuatiua media erit figura. Horum autē syllogismorum qui sunt in media figura: duo quidem vniuersalis reducuntur in primam figuram: particularium autem alter solus. Insit enim. a. b. quidē nulli. c. autem omni: conuersa enim priuatiua prima erit figura: nam. b. quidem nulli. a. a. autem nulli. c. inerat: si autē predicatiuum quidem sit. a. b. priuatiuum autez ad. c. primus terminus ponēdus ad. c. hoc enim nulli inest. a. a. vero omni. b. quare nulli. c. inerit. b. ergo ⁊. b. nulli. c. cōuertitur enim priuatiua. Si autē particularis sit syllogismus quando priuatiuum quidem erat ad maiorem extremitatem resoluetur in primā figuram. vt si. a. nulli. b. inest: alicui aūt. c. inest. cōuersa enim priuatiua p̄ma erat figura: nā. b. quidem nulli. a. a. aūt alicui. c. Quādo vero predicatiuū nō resoluetur: vt si. a. quidem. b. omni. c. autem non omni: non enim suscipit cōuersionem. a. b. neqz cū sit erit syllogismus. Rursum qui in tertia quidē sunt figura nō resoluent̄ oēs in primā. Qui aūt in prima non oēs in tertiā. Insit em̄. a. quidē omni. b. b. aūt alicui. c. ergo qr ꝯuertit̄ particularis p̄dicatiua inerit: ⁊. c. alicui. b. a. vero omni. b. inerat: quare fit in tertia figura: ⁊ si priuatiu⁹ sit syll's sil'r. Cōuertit̄ em̄ particularis p̄dicatiua: quare. a. quidē nulli. b. c. aūt alicui inerit. a. Horū autem syll'oꝝ q̄ sunt in postrema vnus tm̄ nō resoluit̄ in prima qn̄ vl'r ponit̄ p̄uatiua: alij aūt oēs resoluūt̄. Predicet̄ em̄ d̄ oī. c. a. ⁊. b. ergo ꝯuertitur. c. ad vtrūqz particul'r: inerit ergo alicui. b. quare erit p̄ma figura. Et si q̄dē. a. oī. c. c. aūt alicui. b. si. a. q̄dē oī. c. b. alicui. c. eadē est rō: cōnertit̄ em̄. b. ad. c. Si aūt. b. q̄dē oī. c. a. aūt alicui. c. p̄mū terminū ponēdū. b. naz. b. oī. c. c. aūt alicui. a. q̄re. b. alicui. a. qm̄ āt ꝯuertit̄ ꝑticularis. a. alicui. b. īerit. Et si p̄uatiu⁹ sit syll's vl'ib⁹ termīs exn̄tib⁹ sil'r sumēdū. Insit eī. b. oī. c. a. aūt nulli. c. ergo alicui. b. īerit. c. a. aūt nulli. c. q̄re erit mediū. c. sil'r aūt ⁊ si priuatiua quidē sit vl'is: p̄dicatiua aūt ꝑticularis: nā. a. q̄dē nulli. c. c. aūt alicui. b. inerit. Si aūt ꝑticularis sumat̄ priuatiua nō erit solutio: vt si. b. q̄dē oī. c. a. aūt alicui. c. nō inest: ꝯuersa em̄. b. c. vtreqz ꝓpōnes erūt ꝑticulares: manifestuz aūt qm̄ ad resoluendū seinuicē figuras q̄ cū minore extremitate est ꝓpō ꝯuertēda est in vtrisqz figuris. Hac em̄ trāsposita cōmutatio fit: hoꝝ aūt q̄ in media sunt figura: alter q̄dē in tertia resoluit̄: alter vero nō resoluit̄ ī tertiā: nā cū est vl'is p̄uatiua resoluit̄: si em̄. a. nulli. b. c. aūt alicui vtraqz sil'r ꝯuertunt̄ ad. a. quare. b. q̄dē nulli. a. c. vero alicui. a. mediū ergo est. a. Qn̄ aūt. a. oī. b. c. aūt alicui. a. nō inest: nō est resolutio: neutra em̄ ꝓpōnū ex ꝯuersiōe vl'is: q̄ aūt ex tertia sunt figura

UVA. BHSC. IyR_118_1

resoluunt in mediã qñ fuerit vl'is priuatiua: vt si. a. nulli. c. b. aũt alicui. c. aut oi. Nã. c. a. q̃dez nulli. b. ãt alicui inerit: si aũt ꝑticularis sit ꝑuatiua nõ resoluit: nõ em̃ suscipit ꝯuersionẽ ꝑticularis negatiua. Mãifestũ aũt qm̃ idẽ syll'i ñ resoluunt i his figuris: qm̃ nec i ꝑmã resoluti sũt: ⁊ qm̃ i prima figura resolutis syll'is isti soli ꝑ ĩpossibile clauduntur. Quomodo ergo oportet reducere syllogismos: ⁊ quoniam resoluuntur figure in se inuicem manifestum ex predictis. B

¶ Capitulum. xliij.

Et est manifestũ ꝙ si ex q̃sitis qđ ostẽdit in plurib⁹: nam figura: qm̃ pol'e est vt soluat dictũ: qđ est operatũ in ostẽsione illius q̃siti vni⁹ ad plures vna figura. Et canõ q̃dẽ i illo q̃ ẽ ex modis syll'oꝝ qui est figura scđa ⁊ tertia cõis figure prime in ostensione eiusdẽ spẽrũ quesitorũ sicut est cõmunicatio modi primi figure scđe mõ scđo figure ꝑme: in ꝯcludẽdo negatiuã vl'em: ⁊ sicut cõicatio modoꝝ q̃ ꝯcludũt ꝑticularẽ negatiuã in figura scđa ⁊ tertia: ei q̃ ꝯcludit ꝑticularẽ negatiuam in figura prima. Et q̃ est ex his modis in figura scđa ⁊ tertia: ex eo qđ ostẽdit eius ꝯcl'o per ꝯuersionẽ siue sit per duas cõuersiones: aut per ꝯuersionem vnã. Jam est pol'e q̃ erit ex eo in figura scđa aut tertia vt reducat ad ꝑmã ⁊ qđ est ex illo in prima est pol'e vt reducat ad scđam ⁊ tertiã. Sed si cõclusio ostendat ex his modis in figura scđa ⁊ tertia per viã põnis nõ est pol'is reditus illius dicti ad figurã primã: sicut est modus quart⁹ figure scđe q̃ cõcludit negatiuam particularẽ ⁊ nõ possibilis eius redit ad modũ quartũ figure prime q̃ cõcludit ꝑticularẽ negatiuã ⁊ ꝓpter hoc videm⁹ ꝙ id qđ est in negatiua vl'i minus est pol'e in eo vt soluat dictũ cõclusum ad figurã scđam ⁊ ad ꝑmam Sed negatiua q̃dẽ ꝑticularis q̃ cõcludit in figura scđa ⁊ tertia nõ redit aliq̃d ex ea ad figurã primaz: neqꝫ id qđ est ex eo in figura prima redit ad istas nisi in eo in qua nõ ostẽdit cõclusio per positionem ⁊ illa quidem conclusio ostenditur concludere per positionem in duabus figuris: non est possibile in eis redit⁹: sꝫ redit⁹ illi⁹ qđ in figura scđa ⁊ tertia: ex q̃ ꝯcludit negatiua: ⁊ reditus q̃ est ex hoc in tertia ad scđam est pol'e q̃dẽ in modis q̃b⁹ est pol'e ꝯuersio propositiõis simul: ⁊ illud erit cũ erit ꝓpõ negatiua vl'is: ꝙ vnaq̃qꝫ ipsaꝝ redit ad suã cõparẽ: qm̃ negatiua vl'is ꝯuertit in negatiuam vniuersalem et affirmatiua vniuersalis conuertitur in affirmatiuam particularem: sꝫ tñ est negatiua in figura scđa ꝑticularis nõ qꝛ ꝑticularis negatiua nõ ꝯuertit: ⁊ vl'is affirmatiua etiã cũ cõuertit erit ꝑticularis. Et sil'r q̃ est in figura tertia cũ est negatiua ipsa vl'is est pol'is reditus ipsius ꝓpositionis ad figurã primã: qm̃ negatiua vl'is cõuertit vl'r: ⁊ affirmatiua particulariter siue sit vniuersalis siue particularis: ⁊ si est negatiua quidẽ ꝑticularis: syllogismus qui idã non resoluitur ad figuram primam: quoniam negatiua particularis nõ conuertitur. Jam ergo ostensum est ex hoc dicto quis modus syllogismorum cõmunicans in quesito vno ex generibus tribus ex generibus syllogismi est possibile vt resoluat icz alius ad alium: ⁊ quis eorum non est possibilis in hos.

De syllogismis infinitis et regulis ꝯñtiarijs

¶ Capitulum. xliiij.

Differt autem quid in construendo vel destruendo opinari aut idem aut diuersum significare non esse hoc ⁊ eẽ nõ hoc: vt nõ esse albũ ei qđ est eẽ nõ albũ: nõ enim idem significant. Neqꝫ est negatio eius qđ est eẽ albuz ea que est esse non albũ sed non esse album: ratio autem huius

UVA. BHSC. IyR_118_1

hec est. Sil'r em̄ se hz pol'e est ambulare ad pol'e nō ambulare ei qđ est albū ad est nō albū: ⁊ scit bonū ad scit nō bonū: nā scit bonū vel est sciēs bonū nihil differt: neqꝫ pōt ābulare vel est potēs ambulare. Quare ⁊ opposita nō pōt ābulare: ⁊ nō est potens ābulare. Si igit̄ nō est potēs ābulare idē significat. ⁊ est nō ambulare potēs: aut ip̄a simul erūt idez: eidē em̄ pōt ambulare ⁊ nō ambulare: ⁊ nesciēs boni ⁊ nō boni est: affirmatio aūt ⁊ negatio nō erūt opposite simul in eodē. Quemadmodū ergo nō idem est non scire bonum ⁊ scire non bonum: neqꝫ esse non bonum ⁊ non esse bonum idem. Nam proporportionaliū si altera sint ⁊ altera neqꝫ: esse non equale ⁊ nō eē equale idē. Huic em̄ qđ est nō equale subiacēt aliq̄d et hoc est inequale: illi vero nihil eo qđ equale q̄dē vel inequale nō oē est: equale autez vl' nō equale oē. Ampli⁹ē nō albū lignū: ⁊ nō ē albū lignū nō simul sunt: si em̄ lignū est nō albū erit lignū: qđ aūt nō est albū lignum nō necesse est eē lignū. quare manifestū: qm̄ nō est ei⁹ qđ est bonū: id qđ est: est non bonū negatio. Si ergo de oī vno vel affirmatio vel negatio vera si nō est negatio. Palā qm̄ affirmatio aliquo mō erat. Affirmationis aūt oīs negatio est ⁊ hmōi: ergo ei⁹ q̄ est: est nō bonū ea q̄ est nō est nō bonū: hz aūt ordinē hūc adinuicē: sit eē quidē bonū in quo. a. nō eē aūt bonū in quo. b. eē aūt nō bonū in quo. c. sub. b. non esse aūt nō bonū in quo. d. sub. a. Oī ergo inerat aut. a. aut. b. ⁊ nulli eidē: ⁊ aut. d. aut. v. et nulli eidē: et cui. c. necesse est. b. oī inesse: si enīz verū est dicere: qm̄ est nō albū: et qm̄ nō est albū verū: impol'e est em̄ simul eē albū et eē non albū: aut esse lignū albū / et eē lignū non album. Quare si nō erit affirmatio negatio inerit: ei aūt qđ est. b. non semp. c. qđ em̄ oīno nō est lignū: neqꝫ lignū erit nō albū: ecōuerso autē cui inest. a. d. oī. aut em̄. c. aut. d. Qm̄ aūt nō p̄nt simul eē nō albū et esse albū hic inerit: nā de eo qđ est albū verū est dicere: qm̄ nō est nō albū: de. d. aūt nō oīno. a. nā de eo qđ oīno nō est lignū nō veruz a. dicere. qm̄ est lignū albū quare. d. verū. a. aūt nō verū: qm̄ est lignū albū. Palā aūt qm̄ et. a. c. nulli eidē sunt: sed. b. et. d. cōtinget alicui idē inesse. Sil'r aūt et se habēt et priuatiōes ad p̄dicamēta hac positione: equale in quo est. a. nō equale in quo. b. inequale in quo. c. nō inequale in quo. d. in plurib⁹ aūt quorū his q̄dē inest: alijs vero non inest idem. negatio quidē sil'r vera erit: qm̄ nō sunt alba oīa: vel quoniam nō albū vnūquodqꝫ. Quoniā aūt est nō albū vnūquodqꝫ: aut quoniā sunt oīa nō alba falsa: similiter aūt et eius q̄ est oē animal album: nō hoc quidē est: nō albū oē aīal negatio: ambe enim false: sed nō est omne animal albū. Quoniā aūt palā ꝙ aliud significat est nō album: et nō est albū: et hec quidē affirmatio: illa vero negatio. manifestum quoniā non idem est modus demonstrandi vtrūqꝫ: vt quoniam quicquid est animal non est album: vel contingit non esse album: et quoniam est verum dicere non albū hoc enim est non albū:

UVA. BHSC. IyR_118_1

sed de eo qđ vtiq; sit albū verū quidē dicere est nō albū: siue non album idem modus: affirmatiue enim ambe per primā figuram ostendūtur. Nam verū et est silr ponunt: non ei⁹ quod est verū dicere album: nō hec quidē verū est dicere nō albū negatio: sed nō verū dicere albū. Si aūt verū est dicere qđ vtiq; est homo musicū esse: aut nō musicū esse quicquid aīal est sumendū esse: musicū aūt nō musicum esse ostēsum est: non esse aūt musicū q̄cq̄d est homo negatiue: monstratur ꝑm dictos modos tres. Simpliciter aūt qñ sic se habēt. a. et b. vt simul q̄dē eidē nō ꝯtingāt: omni aūt ex necessitate alterū: ꝛ rursuz. c. ad. d. silr. Sequať aūt id qđ est. a. c. ꝛ nō ꝙuertiť. et id qđ est. b. sequeť. d. et nō ꝙuertiť. a. et. a. quidē. et. d. cōtingūt eidē. b. aūt et. c. nō cōtingūt. Primū ergo quoniā ei qđ est. b. sequitur. d. hinc manifestuz est. Quoniā enim eorū que sunt. c. d. alterū ex necessitate: omni ineſt: cui aūt. b. non cōtingeť. c. eo ꝙ simul infert. a. a. aūt et. b. nō cōtingere eidē. Manifestū quoniā. d. sequitur. Rursuz quoniam ei qđ est. a. nō conuertiť id qđ est. c. omni autem vel. c. vel. d. ineſt: contingit autem. a. et. d. eidem ineſſe. b. autem. et. c. non contingit eo quod consequitur. a. ei quod est. c. accidit enim quid impossibile: manifestum igitur quoniā neq;. b. ei quod est. d. conuertiť eo ꝙ contingit simul. a. ꝛ. d. ineſſe. Accidit aūt aliquotiēs ꝛ hmōi terminorū ordine falli eo ꝙ opposita nō sumanť recte quorū necesse est oīno alterum ineſſe: vt si. a. et. b. non contingūt: simul eidez necesse est autem ineſſe cui non alterū alterū: et rursus. c. et. d. similiter cui autē. c. omni sequiť. a. Accidit enim cui. d. et. b. ineſſe ex necessitate: qđ falsum est: sumatur enim negatio eorū que sunt. a. b. et ea que in quib⁹. f. ꝛ rursus eoruz que sunt. c. d. in quibus. g. Necesse est ergo omni ineſſe vel a. vel. f. aut enim affirmationem aut negationē: et rursum: aut. c. aut g. affirmatio enim et negatio cuilibet: et cui. c. omni. a. positū est: quare cui. f. omni hoc: quod est. d. Rursus quoniam eorum que sunt. f. b. omni alterum et eorum que sunt. g. d. et similiter sequitur autem g. id quod est. f. et. b. d. sequitur: hoc enim scimus: si ergo. a. id quod est. c. et id quod. d. sequitur. b. hoc autem falsum: econtrario em erat in his que sic se habent consequentia: non enim fortasse necessariuz omni ineſſe: aut. a. aut. f. neq;. f. aut. b. nō enim est negatio eius quod est. a. hec que est. f. nam boni non bonum negatio: non autem idem est hoc quod est neq; bonum: neq; malum: et malis quod est nō malum: non id quod est neq; malum neq; non malum neq; non bonuz. Similiter autem et in. c. d. nam negationes que sunt: due sunt.

¶Primi priorum Analecticorum
Aristotelis. Finis.
Auspice christo filio dei.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum. xliiij.

B Iamq; cadit deceptio in syllogismo: qꝛ putat̃ in enunciatione declinata qđ ipsa ⁊ negatiua enunciatio est vnum ⁊ idē: qđ est: qꝛ accidit in illo vna duarū rerum: aut vt putet̃ in concludente qđ nō est ꝯcludens: ⁊ hoc quādo cadit enūciatio declinata in loco in quo cadit negatiua: est q̄dē impol'e vt sit syll's. ⁊ putat̃ indeclinata ꝙ sit negatiua: qm̄ putat̃ in eo qui est syllogismus ⁊ ꝙ non sit syllogismus: ⁊ putat̃ in cōclusione declinata ꝙ sit negatiua: ⁊ in veritate est ipsa declinata: ⁊ hoc cū cadit ꝓpositio declinata de qua putatur ꝙ sit negatiua in loco in quo prohibetur syllogismus vt sit concludens. Et qđ ꝓhibet hanc deceptionē est qđ dicā: qm̄ dictū nostrū. in aliquo qđ est vno albū: ⁊ qđ nō est album significant intentionem vnam. ⁊ ꝙ nō est negatiua dicti nostri. Socrates est albus. dictū nostrū. socrates est nō albus: sed dictū nostrū. socrates nō est albus: qđ est: qꝛ ꝓportio dicti nostri. Socrates est albus. ad dictum nostrum. Socra. est nō albus: est ꝓportio dicti nr̄i. Socra. pol'e est vt ābulet ad dcm̄ nr̄z Soc. pol'e ē vt nō ābulet. Et ꝓportio dicti nr̄i. Socra. inuenit̃ alb⁹ ad dcm̄ nr̄z. Socrates non inuenitur alb⁹. est proportio dicti. Socrates possibile est vt ambulet: ad dictum nostrum. Socrates non possibile est vt ambulet. Et quēadmodum sunt possibiles due propositiones affirmatiue: sicut ostensum est in libro precedenti. similiter dictum nostrum. Socrates est albus. Socrates est nō albus. ⁊ si est dictum nostruz. Socrates est non albus: loco dicti nostri. Socrates non est albus: ergo oportet vt sit omnis res aut alba aut sit non alba: sicut oportet vt sit omnis res alba aut non sit alba. Et est manifestum ꝙ res priuate multa deuenientes sint: de quibus non est veruz quod sint albe: neq; quod sint non albe: sed quod sint albe: aut quod nō sint albe verificatur de omnibus rebus. Et etiā si esset dictum nostrum. Socrates est potens vt non ambulet: sicut dictum nostrum. non est ipse potens vt ambulet essent ⁊ affirmatio ⁊ negatio coniuncte simul in re vna ⁊ eadem: quia sicut dictum nostrum in Socrate qđ est potēs vt ambulet ⁊ non ambulet verificatur simul. similiter oportet vt sit dictum nostrum: in ipso qđ est potens ⁊ qđ nō est potens. s. si esset intentio negationis in hoc ipsa intentio declinationis. Et est ostensum ꝙ dictum nostrum potens non coniungūtur simul in aliquo vno ⁊ eodem: ergo enūciatio declinata differt ab enunciatione negatiua per hoc ꝙ ipsa inuenitur ⁊ ei⁹ opposita simul in aliquo vno: aut alij per hoc ꝙ quādoq; euacuatur vnoquoq; ipsorum subiectum: sed enunciationis affirmatiua ⁊ negatiue proprie est ꝙ ambe non coniunguntur in aliquo vno: neq; euadit ab vno eorum aliqua ex rebus. ⁊ ideo est dictum nostrum in Socrate ꝙ est iustus: ⁊ ꝙ est non iustus: falsum simul: cum sit Socrates mortuus. ⁊ dictum nostrum ꝙ est iustus: ⁊ nō est iustus: diuidunt verum a falso. s. qꝛ non euadit Socra. quin disponuntur per vnum ipsorum ipso mortuo aut viuo. Et similiter dictum nostrum in petro: qꝛ potest ambulare et non potest ambulare. s. vnum horum duorum est verum ⁊ aliud falsum. Et cum sint enunciationes declinate affirmatiue habent se opposite negatiuis ipsarum: ⁊ cum mensurantur due enūciationes vna simplex ⁊ alia declinata affirmatiue sint autem earum negatiue: apparent due ꝓportiones vnius ad aliam. s. proportio oppositionis ⁊ proportio consequentie. Ponamus ergo loco affirmatiue simplicis: que est dictum nostrum. Socrates est bonus literam. a. ⁊ loco negatiue eius. que est dictum nostrum. Socrates non est bonus literam. b. ⁊ loco affirmatiue declinate: que est dictuz nostrum. Socrates est non bonus. literam. d. ⁊ loco negatiua ipsis: que est dictū nostrum. Socrates non est bonus. literam. g. ⁊ ponamus sub. a. g. ⁊ sub. b. d. ergo in omni re aut inuenitur. a. aut. b. ⁊ non est possibile vt coniungatur simul in aliquo vno: cum sit vnum eorum affirmatiuum et aliud negatiuum: et ita

UVA. BHSC. IyR_118_1

est dispositio. g. cũ. d. cũ sit etiã vnũ eorũ affirmatiuum ⁊ aliud negatiuũ: et est manifestũ etiã ꝙ oẽ in quo inuenit̃. d. necessario inuenit̃ in oĩ eo. b. qꝛ si est dictũ nostrũ in Socrate ꝙ est non bonus: verũ: opꝫ etiã vt sit dictũ nostrũ: in eo ꝙ nõ est bonus: etiã verũ aut ꝙ est bonus: ergo qm̃ opꝫ vt sit verũ de eo ꝙ nõ est bonus: aut ꝙ est bonus: ergo oẽ in quo inueuit̃. d. inuenit̃ in eo. b. ergo. b. est ꝯsequẽs ad. d. ⁊ inuentũ cũ inuenitur. d. sed nõ cõuertit̃ hoc donec sit inuẽtum. d. in omni in quo inuenitur. b. qm̃ cũ est Socrates priuatus verificatur de eo ꝙ nõ est bonus: sed non verificatur de ipso ꝙ est non bonus. et est dispositio. d. cũ. b. in ꝯsequẽtia. ⁊ dispositio quidẽ. a. c. d. g. ecõuerso huius. s. ꝙ. g. sequitur. a. ⁊ est inuẽtũ cũ inuenitur: ⁊ nõ ꝯuertit̃ hic donec sit. a. ꝯsequẽs. g. ⁊ inuẽtum cũ inuenit̃: qm̃ de quo verificat̃ dictũ nostrũ: ꝙ est bonus: verificatur de illo ꝙ nõ est non bonus: qm̃ verificat̃ de ipso ꝙ non est nõ bonus aut ꝙ est non bonus: et non ꝯuertitur hic: ita vt sit de quo verificat̃ dictũ nostrũ ꝙ non est nõ bonũ: vt verificetur de ipso dictũ nostrũ: ꝙ est bonũ qꝛ de Socrate priuato verificat̃ dictũ nostrũ: ꝙ nõ est nõ bon⁹: cũ sit necessariũ ꝙ aut verificet̃ dictũ nostrũ: ꝙ est nõ bonus: aut ꝙ nõ est nõ bonus: qm̃ horũ duorũ vnum est affirmatiuũ ⁊ alterũ negatiuũ: ⁊ nõ euadit ab vno ipsorũ aliq̃d: neq; ꝯiunguntur simul in aliquo vno. Et cũ sit hoc ita est manifestũ valde: ⁊ apparẽs ꝙ nõ est possibile ꝙ. g. que est negatiua declinata: ⁊. b. que est negatiua simplex congregentur ⁊ cõiungantur in aliquo vno: qm̃ de quo verificat̃. a. verificatur de eo. g. et de quo verificat̃. a. falsificat̃ de eo. b. Et. d. que est affirmatiua declinãs et. a. que est affirmatiua simplex iam coniunguntur in aliquo vno: quoniam non sequitur inuentio. d. in quo inuenitur. b. sed est res econuerso: scꝫ ꝙ. b. inuenitur in quo inuenitur. d. Jamq; exterminatur ꝙ. a. que est affirmatiua simplex: ⁊. d. que est affirmatiua declinata sint opposite: qđ est: qꝛ postq̃ posuim⁹ ꝙ quando est. d. inuentum ꝙ. b. est inuentum: et. b. et. a. sunt opposita. i. cum inuenitur vnuꝫ eorũ aufertur aliud. ⁊ nõ euadit ab vno ipsorũ aliquid: ergo d. ⁊. a. sunt cum hac dispositione. Sed si essent. d. ⁊. a. opposita secundum modũ affirmationis ⁊ negationis: sequeretur ꝙ cum inuenitur. b. ꝙ inueniretur ⁊. d. quod falsum est: ⁊ contrariũ huius qđ est ostensum: quoniam est necessariũ vt verificetur de. d. b. cum sit falsum de eo. a. Jamq; est possibile quando posuerimus ꝙ. g. est ꝯñs. a. ⁊ ꝙ. a. nõ est ꝯñs. g. vt ostẽdam⁹ ex hoc ꝙ. b. est ꝯñs. d. ⁊ ꝙ illud non conuertitur: ⁊ ꝙ non est possibile ꝙ coniungantur g. ⁊. b. est possibile vt cõiungatur. a. ⁊. d. Et illud est: quia cum est hoc ita manifestum est ꝙ nõ est possibile ꝙ. b. ⁊. g. cõiungantur in aliquo vno: qm̃ cum b. cõtrariet̃. a. ⁊. d. ⁊ cum inuenitur. d. nõ inuenitur. g. qm̃ ipsorũ vnũ est affirmatiuũ ⁊ aliud negatiuũ. Sed. d. quidẽ ⁊. a. iam est possibile vt coniungantur in aliquo vno: qm̃ non est. a. comprehensum in. g. Jamq; inuenitur. g. ꝙ non inuenitur. a. ⁊ cum est omnis res ita vt aut inueniatur in ea. a. aut. b. Jamq; inuenitur. g. aliquãdo in. a. aliquando in. b. Jamq; est possibile vt ostendamus per demonstrationem aliam: ꝙ quando est. g. sequens. a. ꝙ. b. est sequens. d. ⁊ ꝙ. b. ⁊. g. non coniungunt̃ simul ⁊. ꝙ. d. ⁊. a. iam est possibile vt coniungantur: quod est: quia cũ est. g. comprehensum in. a. ⁊ de omni verificatur aut. g. aut. d. ergo oportet vt sit verum expositis dictionibus de. b. d. vel. g. non. g. quoniam. g. comprehensum est in opposito ipsius. b. quod est. a. ergo cum. g. est comprehensum in. a. ⁊. b. comprehensum in. d. manifestum est. b. ⁊. g. non est possibile vt coniungantur in aliquo vno: quod est possibile illud in. a. ⁊. d. Et hoc quod accidit in enũciationibus scilicet singulari declinata ⁊ simplici accidit eius simile in priuatiua cum simplici. Et quemadmodum non est negatiua simplicis singularis affirmatiua declinata affirmatiua. similiter nõ est negatiua affirmatiue vl̃is declinans vl̃is: qꝛ nõ est negatio dicti nostri. oĩs homo est albus. dictum no-

UVA. BHSC. IyR_118_1

strum.omnis homo est nō albus.sed dictū nostrū.nō omnis homo est albus. Et causa illius quā rememorauimus:qō est:qz dictuz nostrū.omnis homo est albus.z omnis homo est nō albus.sunt ambo falsa simul:neqz inuenitur vnuz ipsorū necessario in quacūqre sic ex rebus est dispositio dicti nostri.omnis est albus.nō omnis homo est albus.ergo syllogismus quo concluditur dictū nostrū.omnis homo est nō albus.est preter sylm quo ꝯcluditur ꝙ nullus homo est albus:qō est:qz dictū nostrū.omnis homo est nō albus:est affirmatiuū vniuersale.Jamqz ostēsum fuit ꝙ ipsum nō cōcluditur nisi in figura prima.z dcm nostrū.nullus homo est albus:est negatiuū:z cōcluditur in figura prima z secunda:qz in scō modo prime z duobus modis scōe qui sunt tres modi syllorū.Et similiter qñ est ꝓpositio minor in figura prima declinans discernitur a negatiua:per hoc ꝙ litera declinans est pars propositionis:z ideo intrat sup eam etiā litera vel pars coniunctio negationis z nō est litera negationis pars propositionis:z ideo predicatur affirmatiue:z subiectum eius est idem cū predicato negatiue z subiectum eius. ¶Et in hoc terminantur intentiones quas continet hic liber primus.

¶Explicitum est commentum Auerrois super primo libro priorum Aristo.

¶Incipit liber Secundus Priorum Analyticorum Aristotelis. Capitulum primum.

qui silli ꝓ'a ꝯclu dunt.

A quot ergo figuris z per quales z quot ꝓpositiōes z quando z quomodo fit syllogismus. Amplius autem ad que perspiciendum construenti z destruenti/ quomodo oporteat querere de propositione ꝑm vnā quāqz artem. Amplius autem per quam sumamus viam que in singulis sunt principia tam pertransim⁹. Quoniam autē alij quidem syllogismorum sunt vniuersales:alij vero particulares. Vniuersales quidem omnes semper plura syllogizant:particularium autem predicatiui quidem plura: negatiui vero conclusionem solam. Nam alie quidem propositiones conuertuntur:priuatiua vero non conuertitur. Conclusio vero aliquid de aliquo est:quat ealij quidem syllogismi plura syllogizant:vt si.a.ostensum sit:omni autem alicui ineſſe.b.z.b.alicui.a. necessariuz ineſſe:z.b.nulli.b.a.z.b.nulli.a.hoc aūt aliud prore.Si aūt alicui.b. nō ineſt.a.nō necesse est z.b.alicui.a.nō ineſſe.Contingit enim omni ineſſe:hec ergo communis omnium causa z vniuersalium z particularium. Est autem de vniuersalibus z aliter dicere.Quecunqz enim aut sub medio:aut sub conclusione sunt omnium idem erit syllogismus:si hec quidez in medio:illa vero in conclusione ponantur:vt si. a.b.conclusio per.c.quecunqz sub.b.aut sub.c.sunt necesse est de omnibus dici.a.Nam si.d.in toto.b.z.b.in.a.z.d.erit in.a.Rursum si.e. in toto.c.z.c.in.a.z.e.inerit.a.similiter z si priuatiuus fit syllogism⁹. In secunda autem figura quod est sub conclusione erit solum syllogismus.vt si.a.insit nulli.b.z omni.c.conclusio:quoniaz nulli.c.ineſt

UVA. BHSC. IyR_118_1

b. Si autem. d. sub. c. est manifestum quoniã non inest ei. b. in his autem que sub. a. quoniam. b. non inest. Nam palam est per syllogismũ ⁊ si atqui inest ei quod est. e. si est sub. a. sed inesse quidem. b. nulli. c. per syllogismum ostensum est. nõ inesse vero. a. hoc quod est. b. inde monstratum sumptum est: quare non per syllogismum accidit. b. nõ inesse. e. in particularibus vero. In his quidem que sub conclusione non erit necessarium. Non enim fit syllogismus quando ea sumpta sunt particulariter. Eorum autem que sunt sub medio erit in omnibus verum non per syllogismum: vt si. a. omni. b. ⁊ b. alicui. c. naz ei⁹ quod est sub. c. positum non erit syllogismus: eius vero quod sub. b. est erit: sed non propter eum qui prius factus est: similiter autem ⁊ in alijs figuris. Nam eius quidem quod sub conclusione est non erit: alterius vero erit verum non per syllogismum: quemadmodum in vniuersalibus ex indemonstrata propositione que sunt sub medio ostendebatur: quare autem si necibi erit aut ⁊ in his.

Incipit Commentum eiusdem super libro secundo. Capitulum primum.

Aliquit. iamq; ostẽdimus in quot figuris sunt sermões syllogistici. ⁊ quomodo modorũ erunt ꝓpositiones: ⁊ sunt ꝓpositiones in quibus est intẽtio dicti nostri de omni: et per quot ꝓpositiones erunt: ⁊ q; sunt due: ⁊ quando erit syllogismus ⁊ qñ nõ erit: ⁊ nõ erit quidẽ qñ nõ inuenitur in ipsis ꝓpositioni b⁹ terminus cõmunis. Et diximus in qualitate figure cuiuslibet figurarũ triũ: q̃ est ordo termini medij inter extremitates. Et diximus cũ illo que figura figurarũ queritur in quolibet quesito quesitorũ quatuor. s. affirmatiuo vniuersali ⁊ affirmatiuo particulari: ⁊ negatiuo vli: ⁊ negatiuo particulari. Et narrauimus preter illud qualitatẽ inquisitiõis exquesito absolute in quacũq; sit arte ⁊ per quã viã accipiam⁹ ꝓpositiões syllogismi ⁊ faciam⁹ ipsas: ⁊ qñ resoluim⁹ omne dictũ syllogisticũ in syllogismũ ex quo cõponit. Et dicem⁹ ergo nunc q̃ ex quo sunt ex syllogismis q̃ cõcludũt cõclusionẽ vlem: ⁊ q̃ cõcludũt cõclusionẽ particularẽ. Et q̃ syllogismos qui cõcludũt cõclusionẽ vlem: sequit ⁊ accidit eis vt cõcludãt preter cõclusionẽ primã ꝯclusiões multas. Sed ex syllogismis qui cõcludũt cõclusiones particulares: illi quidẽ qui cõcludũt cõclusiões particulares affirmatiuas sunt quibus accidit vt cõcludãt cõclusiones prima cõclusiones multas. Sed qui cõcludũt negatiuã particularẽ nõ cõcludũt preter cõclusionẽ primã aliquid aliud. Et cã in hoc est: q̃ cõclusiões vles ⁊ particulares affirmatiue cõuertunt: ⁊ negatiua particularis nõ cõuertit. Et syllo q̃dem qui cõcludit vlem affirmatiuã accidit q̃ cõcludat particularẽ cõtentã sub illa vli ⁊ particularẽ in quã cõuertitur. Et ei qui cõcludit vlem negatiuã accidit vt cõcludat ei⁹ cõuersam: ⁊ negatiuã particularẽ cõtentã sub ea: ⁊ ei qui concludit affirmatiuã particularẽ accidit vt cõcludat cõuersam illius. Sed ei qui cõcludit particularẽ negatiuã nõ accidit vt cõcludat preter ipsam: cũ sit nõ conuertibilis neq; cõtinens aliã: ⁊ hac parte accidit syllo vni ⁊ eidẽ: vt concludat cõclusiones plures vna: nisi q̃ quã cõcludit per se primo est vna: ⁊ alias quas cõcludit: cõcludit quidẽ ex parte qua sequuntur primã ⁊ ea mediãte: ⁊ sunt q̃si cõclusiones p accñs: ⁊ ꝓpter hoc nõ numerant hmõi in cõclusionibus syllorũ in libro primo. Et errauerũt in hoc priores expositores ⁊ numerauerũt ipas. Jamq; est possibile vt putẽt q̃ tam erũt ex syllo vno ⁊ eodẽ plures cõclusiones vna ꝑm aliũ modũ: nisi q̃ hic est ꝑm cõputationem: nõ ꝑm veritatem in hoc in

UVA. BHSC. IyR_118_1

figura p̄ma qñ accidit illud ſm duos modos: quoꝝ vnꝰ est cũ oſtẽdimꝰ ꝙ p̄dicatũ quoddã inuenit̃ cuidã ſubiecto. est mãifeſtũ apud nos: ꝙ res. q̃dã est ſb̄m q̃ſiti. Jam ergo putat̃ eũ oñſuz fuerit ꝙ p̄dicatũ q̃ſiti est inuẽtũ ſb̄to eiꝰ: qd̄ iã oñſuz est ẽt hoc: ꝙ ipſum est inuẽtũ in ſb̄to ſb̄ti. U.g. ſit q̃ſitũ vnũ: mũdꝰ cepit ⁊ oñdat̃ ex hoc ꝙ celuz cepit: qd̄ est: qꝛ manifeſtũ est per ſe ꝙ celũ partiũ mũdi: ⁊ hoc est vnũ in quo putat̃ ꝙ iaz erunt ex ſyll'o vno ſm hũc modũ plures vna cõcl'one. ⁊ hoc nõ est veꝝ: qm̄ dictũ nr̄m celũ cepit. in hoc exẽplo ꝯcludit̃ q̃dã p duas ꝓpõnes: vna quaꝝ est: ꝙ celũ est ps partium mũdi. ⁊ ſcd̄a est. ꝙ oẽs ptes mũdi ſunt noue. ſequit̃ ergo ex hoc ꝙ celum est nouũ ⁊ mundus alius est. cum oñdimus ꝙ aliquid est inuẽtũ ſb̄to per duas ꝓpõnes. ⁊ est manifeſtũ per ſe ꝙ terminus medus in duabus ꝓpoſitionibus est cõtinẽs ſb̄m aliud cuz ſubiecto queſiti. Jamq̃ putat̃ ꝙ hoc ꝙ cõcludit concluſiones plures vna: quarũ vna est concluſio q̃ſiti: queq̃ ſint eius cuius ſubiectũ est contentũ ſub termino medio cum ſubiecto queſiti. U.g. ſi oñſuz est ꝙ mũdus cepit per duas ꝓpõnes: quaꝝ vna est ꝙ mundus est compoſitus: ⁊ ſcd̄a est: ꝙ oẽ cõpoſitũ cepit: qm̄ iam putatur ꝙ cõcluſuz ſit nobis ex his duabꝰ propoſitionibus due cõcluſiones: quarum vna est ꝙ mundus cepit: ⁊ ſecunda est ꝙ corpus cepit. qm̄ est manifeſtum per ſe: ꝙ corpus cõtinetur ſub cõpoſito: ſicut cõtinetur mundus ſub eo: ⁊ hoc accidit ſemp̄ cũ est maior manifeſta in ſyllogiſmo verũ ipſi ſm veritatẽ ſunt duo ſyll'i cõicantes in ꝓpoſitione vna. ſ. in maiore: ⁊ differentes in minore. Et hoc idẽ accidit in figura prima que cõcludit duas negatiuas vl'es qñ cõtinet̃ ſubiectũ eius ſub ſubiecto cõcluſionis ꝓpterea: qꝛ est cõcluſio particularis. Et in figura ſecũda quidẽ accidit in modis vl'ibus fere ſimile eius qd̄ putatur in eo ꝙ cõcludat̃ cõcluſio: ⁊ qd̄ est cõtentũ ſub ſubiecto cõcluſionis ꝓpter approximationẽ illius in p̄ncipio eſtimatiõis. ⁊ in veritate ipſa quidẽ est ꝯcluſio ſyllogiſmi in figura prima. ſ. inuentio extremitatis ſubiecto ſubiecti. Et neq̃ putatur in eo ꝙ cõcludit cũ cõcluſiõe ſua id qd̄ est ſubiectũ termino medio: qm̄ illud: ⁊ ſi cõcludat: cõcludit quidẽ ſm ordinẽ figure ſcd̄e: ⁊ cogitatio non cadit p naturã ſuper extrema rõne cõcludẽdi in figura ſcd̄a: ſicut cadit ſup illa in figura prima: ⁊ ideo apparet ꝙ inuẽtio extremitatis maioris ei qd̄ est ſubiectũ termino medio in figura ſcd̄a ſit p ſyllogiſmũ ſcd̄m: neq̃ putat̃ in eo ꝙ cõcludat̃ per ſyll'm primo: ecõtrario eiꝰ: qd̄ est ſubiectũ ſubiecti cõcluſionis. U.g. dictuz noſtrũ: corpꝰ celeſte nõ est nouũ: ⁊ corpus oẽ cõpoſitũ est nouũ: ſequit̃ nãq̃ ex illo ſyllogiſmo: ꝙ corpꝰ celeſte nõ est cõpoſitũ: ex quo ſequit̃ ꝙ orbis ſtellarũ fixarũ nõ est cõpoſitus cũ ſit cõtentus ſub corpe celeſti maiore p ſe: ⁊ putatur quidẽ ꝙ ſequat̃ ex hoc ſyllogiſmo inuẽtio extremitatis maioris ei qd̄ est ſubiectũ termino medio in ipſo: ſicut ſit manifeſtũ p ſe: ⁊ elemẽta nõ ſunt noua: qm̄ nõ ſequitur ex illo ꝙ elemẽta ſunt cõpoſita niſi p ſyllogiſmũ qui est preter ſyllogiſmũ quo ſequit̃ ꝙ corpus celeſte nõ est cõpoſitũ in veritate: in hoc ⁊ in p̄ncipio exiſtimatiõis: ⁊ ita est diſpoſitio in figura tertia. ſ. qꝛ nõ putatur in ea ꝙ cõcludat cum cõcluſione ſua niſi inuentionẽ extremitatis maioris ei qd̄ ſubiectum extremitati minori tantuz: nõ ei quod est ſubiectũ termino medio: ⁊ hoc nõ putatur in ſyllogiſmis particularibus ipſorum ꝙ concludant preter cõcluſionem ſuam cum ſubiectum que ſit in ipſis ſit particulariter.

A qd̄ ex falſis p̄ma figura verũ colligimus.

¶ Capitulum Secundum.

SI ergo ſic ſe habere vt vere ſint propoſitiones per quas fit ſyllogiſmus. Eſt autem vt falſe: eſt aũt vt hec quidez vera: illa aũt falſa: cõcluſio aũt aut vera aut falſa ex neceſſitate. Ex veris ergo non falſum ſyllogizare: ex falſis autem est verum: tamen non propter quid ſed quoniaz:

UVA. BHSC. IyR_118_1

nam eius quod est propter quid non est ex falsis syllogismis: ob quam autem causam in sequentibus dicetur. Primo ergo quoniaz ex veris non possibile falsum syllogizare hinc manifestum. Si enim cum est.a.necesse est esse.b.z cum.b. non est necesse est.a. non esse. si ergo verum est.a necesse est.b.verum esse: aut accidet idem simul esse z non esse: hoc autem impossibile: non autem quoniam positum est.a.vnus terminus accipitur contingere vno aliquo existente ex necessitate aliquid accidere: non enim potest: nam q contingit ex necessitate aliquid accidere conclusio est: per que autem hec sit ad minus erunt tres termini: duo autem interuall a z ppositiones. Si ergo verum est cui inest.b.z.a.omni: cui autem.c.z.b.cui.c.necesse est.a.inesse: z non potest hoc falsum esse. Simul enim idem erit z non erit: ergo.a.vt vnum positum est duas propositiones comprehendere: similiter se habet in priuatiuis: non enim ex veris falsum est ostendere Ex falsis antem verum est syllogizare z vtrisq propositionibus falsis z vna. Hoc autem non vtralibet sed secunda si tota sumatur falsa: non tota autem sumpta est vtralibet. Insit enim.a.omni.c. eoruz B autem que sunt.b.nulli: neq.b.insit.c. accidit autem hoc vt nulli lapidi animal: z lapis nulli homini. si ergo sumatur.a.omni.b.z.b.omni.c. omni.a.omni.c. inerit: quare ex vtrisq falsis vera conclusio: omnis enim homo animal. Similiter autem z in priuatiuis. Insit enim nulli: neq.a.neq.b.a. autem.b.omni: vt si eisdem terminis sumptis medium ponatur homo: lapidi enim neq homo neq animal nulli in est: homini autem homini inest animal: quare sicut quidem oi inest nulli sumatur inesse. Cui vero nō inest oi inesse ex falsis vtrisq vera erit conclusio. Sikr aūt oīsum erit z si in aliquo falsa vtraq sumatur. Si autem altera ponatur falsa prima quidem tota falsa: vt.a. b. non erit cōclusio vera .b. c. autem erit: dico autem totam falsam contrariam vere: vt si quod nulli inest sumptum est omni inesse: aut si quod omni nulli inesse sumptum est. Insit enim .a.nulli b.b.autem omni .c.si ergo .b.c.propositionem sumo veram.a.b.autem totam falsam: z omni .b. inesse .a. impossibile .a. c. conclusionem veram esse: nulli enim .a. inerat eorum que sunt . c. siquidem cui inest.b. nulli ei inest .a. b. autem omni . c. Similiter autem neq si.a.omni.b.inest z .b. omni .c. sumpta: sit autem.b.c.quidem vera propositio.a.b.autem falsa tota z nulli cui.b.inest .a. conclusio falsa erit: omni enim .c. inerit .a. siquidem cui.b.omni: z .a. b.autem omni.c. Manifestum igitur quoniam prima tota falsa: siue priuatiue siue affirmatiue sumpta: altera autem vera non fit vera conclusio: non tota autem sumpta falsa erit. Nam z.a.c. quidem omni inest b.autem alicui.a.b.autem omni.c. vt animal quidē cygno oi: albo autem alicui: album ꝺo cygno oi. si sumat.a.oi.b.z.b.omni.c. z.a.omni.c. erit vera: omnis enim cygnus animal. Similiter autem z prima C

UVA. BHSC. IyR_118_1

tiua: ⁊ si sit. a. b. possibile est enim. a. b. alicui ineſſe. c. vero nulli. b. aũt omni. c. vt aĩal alicui albo: niui vero nulli: albũ aũt omni niui. Si ergo sumaꝫ. a. quidẽ nulli. b. b. aũt oi. c. a. nulli. c. inerit: si aũt. a. b. propositio tota sumaꝫ vera. b. c. autẽ tota falsa: erit syllogismus verus; nihil ei pbibet. a ⁊ b. ⁊ c. oi ineſſe. b. aũt nlli. c. vt quecũq; eiusdẽ generis sunt spẽs nõ subalterne. Nã aĩal ⁊ hoi ⁊ equo ineſt: equus autẽ nulli hoi. Si ergo sumaꝫ. a. oi. b. b. aũt oi. c. ꝛcko vera erit tota. falsa existẽte. b. c. ppõne. Silr aũt ⁊ si priuatiua. a. b. propõ: ꝛtingit eñ a. neq;. b. neq;. c. nulli ineſſe: ⁊. b. nulli. c. vt ex alio genere specieb⁹ genus. Nã aĩal neq; musice neq; medicine ineſt: neq; musica medicine. Sumpta ergo q̃dẽ. a. nulli. b. b. aũt oi. c. vera erit cõclusio: ⁊ si nõ tota falsa sit. b. c. sed in aliquo: ⁊ sic erit ꝛcko vera: nihil eñ pbibet. a. et. b. ⁊. c. oi ineſſe. b. aũt alicui. c. vt genus speciei et differentie. Nam aĩal oi hoi: ⁊ oi gressibili: hõ aũt alicui gressibili: ⁊ nõ oi. Si ergo. a. oi. b. ⁊. b. oi. c. sumaꝫ. a. oi. c. inerit qõ erit verũ: silr aũt ⁊ cũ priuatiua est. a. b. ppositio. Cõtingit enim. a. neq;. b. neq;. c. nulli ineſſe. b. vero alicui. c. vt genus ex alio genere speciei ⁊ differẽtie: nã aĩal neq; prudẽtie nulli ineſt neq; ꝺteplationi. prudentia vero alicui cõtemplationi ineſt. si ergo a sumatur nulli. b. b. aũt omni. c. c. nulli. a. inerit: hoc autem erat verũ. Jn particularib⁹ aũt syllogismis cõtingit ⁊ prima propositione tota falsa existẽte: altera autẽ vera verã esse ꝛclusionẽ et in aliquo falsa prima: ⁊ altera quidẽ vera: ⁊ particulari autẽ falsa et vtrisq; falsis. Nihil enim prohibet. a. b. nulli quidẽ ineſſe. c. autem alicui: ⁊. b. alicui. c. vt aĩal nulli niui: albo aũt alicui ineſt: ⁊ nix albo alicui. Si ergo mediũ ponaꝫ nix: primũ aũt aĩal: ⁊ sumaꝫ. a. quidem toti. b. ineſſe. b. autẽ alicui. c. a. b. quidẽ tota falsa. b. c. autẽ vera: ⁊ cõclusio vera. Similiter ⁊ cum priuatiua est. a. b. propositio: cõtingit ei a. b. quidẽ toti ineſſe. c. autẽ alicui nõ ineſſe. b. vero alicui. c. ineſſe: vt animal quidẽ oi ineſt hominj: albũ quoddã nõ sequitur: homo vero alicui albo ineſt. Quare si medio posito homine sumatur. a. nulli. b. ineſſe: et. b. alicui. c. vera erit cõclusio: cũ sit tota falsa. a. b. propositio. Et si in aliquo sit falsa. a. b. propositio erit cõclusio vera: nihil enim prohibet. a. ⁊. b. ⁊. c. alicui ineſſe. b. autẽ alicui. c. vt animal alicui pulchro ⁊ alicui magno: ⁊ pulchrũ alicui magno ineſt. si ergo sumatur a. omni. b. ⁊. b. c. alicui. a. b. quidẽ propositio in aliquo falsa erit. b. c. autẽ vera: et cõclusio vera similiter aũt ⁊ cũ priuatiua est. a. b. propositio. nam idem erũt termini: et similiter positi ad demõstrationem. Rursum si. a. b. quidẽ vera. b. c. autẽ falsa vera erit cõclusio: nihil eñ prohibet. a. b. quidẽ toti ineſſe. c. aũt alicui: ⁊. b. nulli. c. ineſſe: vt animal quidem cygno oi: nigro autem alicui: cygnus vero nulli nigro: quare si sumaꝫ. a. omni. b. ⁊. b. c. alicui: vera erit conclusio cum sit falsa. b. c. similiter autem ⁊ priuatiua sumpta. a. b. propositione. Cõtingit enim. a. b. quidem nulli. c. autem alicui nõ esse vtriq; ⁊. b. nulli. c.

UVA. BHSC. IyR_118_1

vt genus ex alio genere speciei et accidenti eius speciebus: nam animal numero quidem nulli inest: albo autem alicui: numerus autem nulli albo. Si ergo medium ponatur numerus ⁊ sumatur. a. quidem nulli. b. b. autem alicui. c. a. quidem alicui. c. non inerit qō fuit verū: et. a. b. quidem propositio vera. b. c. autem falsa: et si in aliquo sit falsa. a. b. falsa autem: ⁊. b. c. vera erit conclusio. Nihil enim prohibet. a. alicui. b. ⁊ alicui. c. inesse. b. autē nulli. c. vt si. b. sit contrarium. c. ⁊ ambo accidentia eidem generi: nam animal alicui albo et alicui nigro inest: album autem nulli nigro. Si ergo sumatur. a. omni. b. et. b. alicui. c. vera erit conclusio: ⁊ priuatiua sumpta. a. b. similiter: nam idē termini et similiter ponentur ad eādē demonstrationē. Et ex vtrisq; E falsis erit conclusio vera: possibile est enim. a. b. quidem nulli. c. autē alicui inesse. b. vero nulli. c. vt genus ex alio genere speciei et accidēti speciebus eius. Animal enim numero quidem nulli: alicui autem albo inest. ⁊ numerus nulli albo. Si ergo sumatur. a. omni. b. ⁊. b. alicui. c. et cōclusio quidem vera: propōnes autē ambe false. Similiter autem et cum priuatiua est. a. b. nihil enim prohibet. a. b. quidem toti inesse. c. autem alicui non inesse: et. b. nulli. c. vt animal quidem cygno omni. nigro autē alicui non inest: cygnus vero nulli nigro. Quare si sumatur. a. nulli. b. b. autem alicui. c. a. alicui. c. non inest. ergo cōclusio quidem vera: propositiones autem false.

¶ Capitulum. ij.

SI propositiones ex quibus erit syllogismus quandoq; erunt simul vere: et quandoq; simul false. et quādoq; erit vna ipsarum vera. alia autem falsa. Et false aut sunt false in toto: ⁊ illa cuius contrarium est verum: aut sunt false in parte: et conclusio quidem est vera a falsis et ex duabus propositionibus veris non est possibile vt sit conclusio falsa: sed ex propositionibus falsis possibile est vt sit quandoq; conclusio vera: sed non accidit illud propter propositiones: ℔ propter causam aliam que explanabitur postea. Sed q̄ non sit possibile vt ex propositionibus veris sit conclusio falsa: hoc explanabitur per hunc modū: accipiamus loco duarum propositionum verarum. a. et accipiamus loco conclusionis. b. et est manifestum ex diffinitione syllogismi: q̄ cū ponitur. a. inuentū b. est inuētum: qm̄. a. est loco antecedentis in syllogismo cōditionali et cōtento: et. b. loco cōsequentis: ⁊ est manifestū q̄ cū inuenitur antecedēs inuenitur cōsequēs. sed quia iam posuimus q̄ cum inuenitur antecedens inuenitur cōsequens. et si aufertur ꝓsequēs aufertur antecedens. sequitur ergo si. a. est verum quia. b. est verum: qm̄ si non est verum accidet vt sit. b. non inuētum: ⁊. a. inuentum etiam: vt sit consequens inuentum ⁊ non inuentum simul. ⁊ hoc est contrarium et impossibile. ergo si est. a. verum: de necessitate est vt sit. b. verū: et non oportet vt estimetur in hac demonstratione q̄. a. sit non solum ex quo infertur. b. sed accipitur quidem loco duarum propositionum verarū: vnius quarum propositio ad aliam est sicut propositio totius ad partem: qō est: quia cū est dictū nostrū. a. dictū de omni. b. verū: ⁊. b. dictum de omni. g. verū est necessarium: vt sit dictū nostrū. a. dictū de omni. g. verū: alioquin aūt accidit vt sit verū: et ex quo nō accidit ex sublatione antecedentis sublatio consequētis: nō sequit cū est. a. nō verū. f. falsum: vt. b. qō est conclusio sit falsa: qm̄ ꝓsequē- F

UVA. BHSC. IyR_118_1

tia conclusionis in syllogismo non est altera cõsequẽtia si quertibilis. Et hoc demõstratio est cõmunis syllogismo cõcludenti negatiuam aut affirmatiuã: scz quia nõ est possibile vt sit ex propositionib⁹ veris conclusio falsa est verum. sed cum sint falsę propositiones in syllogismo: iam possibile est vt sit ex eis cõclusio vera: nisi qz nõ accidit hoc ex quibuscũq; falsis: neq; per quãcũq; spẽm que accidat ex speciebus falsis. s. vniuersales et particulares: sed cũ accipitur maior sola falsa in toto nõ erit quidem ex syllogismo illo: de cuius proprietate est vt concludat cẽclusionem veram penitus: sed cum accipitur falsa in parte: aut accipiuntur falsę propositiones: aut accipitur minor falsa tãtum: quoniam est possibile vt sit ex eis conclusio vera: sintq; primo due propositiones falsę in toto: et dico q apparet ex materijs q concludunt conclusionem verã: qđ est: qz non est qđ prohibeat q sit. U. gra. a. que est extremitas maior predicatum predicatione vera de. g. que est extremitas minor: et erit. a. non inuentum. b. z. b. etiam qđ est terminus medius non inuentum. g. que est extremitas minor: cum ergo accipitur. a. predicatum de omni. b. et. b. predicatum de omni g. sunt propositiones ambe false: et est conclusio vera: que est: q. a. est predicatum de omni. g. U. g. dictum nostrũ: omnis homo est lapis: z ois lapis est aial. ergo omnis homo est animal. hę ergo due propositiones sunt false in toto: et conclusio vera. Et simile huius accidit illi qui concludit negatiuam in figura prima: quia quando transit vt sit. a. non inuentum alicui ex. g. qđ est extremitas minor. et. a. erit inuẽtum. b. qđ est terminus medius: z. b. non inuentum. g. cum ergo accipitur q. a. nõ est inuẽtum alicui ex. b. et. b. inuẽtum omni. g. sunt ambe false: nisi quia concludunt q. a. non est inuẽtum. g. z hoc est verum. U. g. dictum nostrum omnis homo est lapis: et nullus lapis est idolum: et nullus homo est idolum: et similiter ostenditur cum propositiones accipiuntur ambe in parte false: sed si est propositio vna falsa et est maior propositio z est falsa in toto: tunc dico q conclusio non est vera: et ostensio illius est vt sit. a. non inuentum in aliquo ipsius. b. et. b. inuentum in omni. g. dico q nos cum acceperimus q. a. est inuentum quidem in omni. b. et hoc est falsum: z q. b. est inuẽtum in omni. g. et hoc est verum: est quidem impossibile vt sit. a. inuentum in omni. g. scilicet vt sit dictum nostrum. a. est inuentum in omni. g. verum qđ est: quia iam fuit verum q. a. non inueniatur in aliquo eius qđ est subiectũ. b. z. g. est subiectum. b. ergo nõ est possibile vt sit p̃dicatio. a. de. g. vera. et hoc est manifestũ per se ex intẽtione dicti de omni et equaliter sine sit propositio maior que cum accipitur falsa in toto negatiua aut affirmatiua: sed cũ est quidem propositio maior falsa in parte: iam qnidem erit conclusio vera: qm̃ possibile est vt sit. a. inuẽtum in oi. g. z in quoddã. b. z erit. b. in oi. g. Cũ ergo acceperimus. a. predicatũ de oi. b. et. b. de oi. g. est predicatio. a. de oi. b. falsa in parte: et predicatio. b. de oi. g. vera in toto. z conclusio vera in toto. U. g. dictũ nostrum ois cygnus est albus: z oẽ albũ aial. ergo ois cygnus est aial. cõclusio est vera et maior est falsa in parte: que est dictũ nostrũ. omne albũ est aial. et similiter accidit cũ est propositio maior negatiua. s. vniuersalis: et accipitur falsa in parte cuius exẽplum est dictũ nostrũ. ois nix est alba: et nullũ album est animal: z conclusio que est nulla nix est animal: est vera: z si accipiatur minor tota falsa: et maior tota vera: erit quidem aliquando conclusio vera: quia nõ est qđ prohibeat quin sit. a. inuentũ in oi ex. b. et. b. non inuẽtum in aliquo ex. g. et cũ accepimus. a. inuẽtum in omni. b. et. b. inuẽtum in oi. g. concludet q. a. est inuẽtum in oi. g. z est verũ: et minor est falsa: qđ est dictũ. b. est inuẽtum in omni. g. et hoc accidit in duab⁹ speciebus que sunt sub genere vno. s. q genus predicat de ipsis ambabus simul: et nõ predicatur vna earũ de altera. cũ ergo accipitur q genus est inuẽtũ in vna ipsarũ per inuẽtionẽ eius in scõa: et in-

UVA. BHSC. IyR_118_1

uentionē scōe in qua accipitur genus inuentū primo. Jam ergo accipitur cō-
clusio vera ex duabᵘ propōnibus: quarū maior est vera: et minor ipsarū est fal
sa in toto. cuius exēplū est dictū nostrū. ois hō est equus: et ois equus est aial.
ergo ois hō est aial. et sic accidit cū est ꝓpositio maior negatiua: et hoc accidit
in genere cū speciebus que sunt sub genere alio. s. vt sit genus negatū ab vna
qua. x specierū: et vnaquecz species negata a fno cōpari. cū ergo acceperimus
vnam ipsarum inuētam in scōa accipitur genus nō inuenitur in ea: et conclu
ditur q genus est negatū ab eo omni qō acceptū est negatū ꝓpter negationē
eius a scōo: eius exēplū est dictū nostrū. ois musica est medicina: et nulla me
dicina est aial. ergo nulla musica est aial: qō est verū ex ꝓpōnibᵘ: quarum mi
nor est falsa in toto: et maior vera: et sicᵗ ꝓpōne minore falsa in parte erit etiā
cōclusio quandocz vera: qm quandocz est possibile vt sit. a. inuentum in vno
quocz ex. b. et. g. et sit. b. inuētū in quodā. g. et accipiamus. a. inuētū in oi. b. et. b. i
omni. g. cōcluditur q. a. est inuētum in omni. g. et est conclusio vera ex duabᵘ
propositionibᵘ: quarū maior est vera in toto. et minor falsa in parte: et hoc acci
dit generi qō inuenit in specie: et differētia sicut aial: qm ipsum inuenit in oi
homine et in omni ambulāte: et homo inuenit in quodā ambulāte: nō in ipso et
cū omni. Et cū dr omne ambulans est homo: ois homo est animal. sequit ex
hoc conclusio vera: que est: q omne ambulans est aial: et accidit vt sit. a. non inuē
tum in aliquo ex. b. et. g. et. b. in quodā. g. sicut est dispositio in gñe cū differētia
et specie que est sub genere alio sicut planta. quia ipsa nō est in aliquo homi
nū neq in aliquo imaginātium. et quidā imaginantiū est homo. cū ergo acce
perimus. ois imaginans est homo: et nullus homo est plāta: cōcluditur nobis:
nullus imaginās est planta: et hoc est qō accidit conclusioni propositionū falsa
rum in modis vniuersalibus figure prime. sed in modis particularibᵘ ipsius
tam est possibile cū est ꝓpositio maior tota falsa: et alia tota vera: et hoc est con
uersum eius quod accidit in modis vniuersalibᵘ huius figure: iamq est possi
bile illud etiā cū est falsa in parte: et cū sint ambe false: aut in toto: aut in par
te: et esse quidē cōclusionē verā cū hoc q maior sit falsa i toto: est quidē possi
bile: qz nō prohibetur quin sit. a. nō inuētum in. b. et inuētum in quodam. g.
et sit. b. inuētum in quodam. g. sicut animal: qm ipsum est nō inuētum in ali
quo ex niue: et inuētum in quodam albo: et nix est inuēta in quodā albo. Cum
ergo dicitur. quoddā album est nix: et omnis nix est animal. cōcludit q quod
dam album est animal. et est conclusio vera ex duabus propositionibus maio
re earum falsa in toto: et minore vera. et similiter accidit cū est propositio ma
ior falsa in parte: qm non est prohibens qō prohibeat q sit. a. in quodam. b. in
uentum: et in quodā. g. et erit inuētum in quodam. g. cuius exemplum est ani
mal. qm ipsum est inuentum in quodam bono: et bonum in quodam magno.
Cū ergo dicitur quoddam magnum est bonum: et omne bonū animal: conclu
ditur q quoddam magnum est animal: et est conclusio vera ex duabus ꝓposi
tionibus: quarū maior est falsa in parte et minor ipsarū vera: et sic accidit cū
est propō maior vera: et illud ostēdit ꝑ hos terminos eosdē: ꝑ hoc q dicamus
quoddā magnū est bonū. et nullū bonū est aial. et ꝓcludit nobis: q quoddā ma
gnū nō est aial. et hoc est verū ex duabᵘ propōnibᵘ: maiore earū falsa in parte:
et minore earū vera. Et similiter accidit si est ipsa minor ꝓpositio falsa. Jāqz
erit ex syllogismo cōclusio vera: qz est possibile vt sit. a. inuētum in oi. b. et inuē
tum in quodā. g. cuius exēplum est aial. qz ipsum est inuētum in oi. b. et. g. quia
in oi cygno. et quodā nigro: cum ergo dr: quoddam nigrum est cygnus: et ois
cygnus est aial: cōcluditur q quoddā nigrū est aial. et illud est verū ex duabᵘ
propositionibus: minore ipsarū falsa: et maiore vera: et sicᵗ accidit cū est ꝓpō
maior negatiua: qz iam pole est vt sit. a. nō inuētum in aliquo ex. b. et nō inuē

UVA. BHSC. IyR_118_1

tum in quoddã.g.ꝛ sic erit.b.nõ inuentũ in aliquo ex.g.sicut est genus ꝓportionatũ speciei alterius generis:et accidenti inuẽto in speciebus illius gñis. U.g.aial:qm̃ ipsum est nõ inuentũ in aliquo ex numero:ꝛ nõ inuẽtũ de albo. Cũ ergo ōr.quoddã albũ est numerus:ꝛ nullus numerus est aial:ꝯcluditur: quoddã albũ nõ est aial.ꝛ hec ꝯclusio est vera ex duab⁹ ꝓpõnibus:maior quarũ vera est:et minor ipsarũ falsa:ſ̃ accidit vt sit cõclusio vera: ꝛ si sit ꝓpõ maior falsa in parte:et minor falsa in toto:qm̃ est ponẽ vt sit.a.inuẽtũ in quoddã.b.ꝛ in quoddã.g.ꝛſlt.b.nõ inuẽtũ in aliquo ex.g.ꝛ hoc accidit cũ est.b.contrariũ.g.ꝛ sunt ambo accidentia in genere vno sicut est aial:qm̃ ipsum est in quodam albo ꝛ in quodã nigro:ꝛ albũ est non inuentum in aliquo ex nigro. cũ ergo ōr quoddã albũ est nigrũ:ꝛ oẽ nigrũ est aial:cõcludit ꝙ quoddã albũ est aial:ꝛ hec est cõclusio vera ex ambabus ꝓpõnib⁹ falsis:quarum maior est falsa in parte:ꝛ minor in toto.ꝛ ſ̃ accidit cũ est propositio maior negatiua: ꝛ illud ostenditur ex his terminis eiusdẽ:qõ est:quia cũ accipitur quoddã albũ est nigrum:et nullũ nigrũ aial.concludit ꝙ quoddã albũ non est aial:et illud est verum:ꝛ ſ̃ cũ sunt vtreꝙ falsę:et est minor falsa in toto. Jamꝙ accidit vt sit conclusio vera:quia iam est possibile vt sit.a.nõ inuentum in aliquo ex.b. et inuentum in quoddã.g.erit quidem.b.non inuentum in aliquo.g.sicut genus:qm̃ inuentum ipsum nõ est inuentũ in specie alterius generis et est inuẽtũ in accidẽte:qõ inuenitur suis speciebꝰ.ꝛ illud accidẽs est nõ inuẽtũ in specie illa.U.g.dictũ nostrũ.quoddã albũ est numerus:et oĩs numerus est aial. et sequit̃.ergo quoddã albũ est aial:ꝛ hec cõclusio est vera ex duab⁹ propositionibus falsis:et ſ̃ accidit cũ est propositio maior negatiua.U.g. dictũ nostrũ.quoddam nigrum est cygnus:et nullus cygnus est aial: quoniam cõclusio quoddam magnum non est animal:et hoc est verum ex duabus propositionibus falsis:hi sunt ergo modi quibus concluditur in figura prima ex propositionibus falsis et conclusio vera.

A Qõ colligat verũ ex falsis in scõa figura.

¶ Capitulum.iij.

IN media autem figura oĩno contingit per falsa verũ syllogizare:et vtriſꝙ propositionib⁹ totis falsis sumptis:ꝛ i aliquo vtraꝙ:ꝛ hac quidẽ vera:illa autem tota falsa vtralibet falsa posita:et si vtreꝙ in aliquo falsę:ꝛ si hec quidem simpliciter sit vera:illa aũt in aliquo falsa:ꝛ si hec quidẽ sit tota falsa illa autẽ in aliquo vera:et in vniuersalibus et in particularib⁹ syllogiſmis. Si em̃.a.b.quidẽ nulli ineſt.c.autem omni: vt animal lapidi quidẽ nulli:equo aũt omni:ſi contrarie ponantur ꝓpositiones et sumatur.a.b.quidẽ omni.c.autẽ nulli:ex falsis totis ꝓpositionib⁹ erit conclusio vera. Similiter autẽ et si.a.ineſt.b.quidẽ oĩ.c.aũt nulli:nã idẽ erit syllogiſmus. Rursum ſi altera quidem tota falsa:altera aũt tota vera. Nihil em̃ phibet.a.et.b.et.c.omni ineſſe.b.autem nulli.c.vt genus nõ sub alternis speciebꝰ. Nã aial et equo omni et homini ineſt:et nullus equus hõ. Si ergo sumatur huic quidem oĩ:illi vero nulli ineſſe:hec quidẽ tota falsa erit:illa autem tota vera:et cõclusio vera:ad quodlibet posita ꝓmutatio:ꝛ si altera in altero falsa:altera autẽ tota vera. Possibile enim.a.b.alicui ineſſe.c.autem omni: et.b.nulli.c.vt animal albo quidem alicui:corno autem omni: albũ autem nulli cornuo. Si ergo sumatur.a.b.quidem nulli.c.autem toti

ineſſe

UVA. BHSC. IyR_118_1

inesse. a. b. quidem propositio in aliquo falsa. a. c. autē tota vera: ⁊ cō clusio vera. ⁊ transposita priuatiua simpliciter. Nam per eosdem ter minos demonstratio: ⁊ si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa: priuatiua autem tua vera. Nihil enim prohibet. a. b. quidē alicui inesse. c. autem toti non inesse: ⁊. b. nulli. c. vt animal albo quidē alicui: pici autem nulli: album vero nulli pici. Quare si sumatur. a. toti. b. inesse. c. autem nulli. a. b. quidem propositio in aliquo falsa. a c. autem tota vera ⁊ conclusio vera: ⁊ si vtreq; propositiones in aliquo false erit conclusio vera: possibile est enim. a. ⁊. b. ⁊. c. alicui inesse b. autem nulli. c. vt animal albo alicui: ⁊ nigro alicui: album autem nulli nigro. Si ergo sumatur. a. b. quidē omni. c. aūt nulli: ambe q̄dē propositiones false in aliquo: conclusio autem vera: similiter autem transposita priuatiua per eosdem terminos. Manifestum ⁊ in particularibus syllogimis. Nihil enim prohibet. a. b. quidem omni. c. aūt alicui inesse: ⁊. b. alicui. c. non inesse: vt animal omni homini: albo autem alicui: omni vero alicui albo non inerit. Si ergo ponatur. a. b quidem nulli inesse. c. autem alicui inesse: vniuersalis quidem propositio tota falsa: particularis autem tota vera: ⁊ conclusio vera: similiter autem ⁊ affirmatiua sumpta. a. b. Possibile est enim. a. b. quidem nulli. c. autem alicui non inesse: ⁊. b. alicui. c. non inesse: vt animal nulli inanimato: albo autem alicui non: ⁊ inanimatum non inerit alicui albo: si ergo ponatur. a. b. quidem omni. c. autem alicui non inesse. a b. vniuersalis propositio tota falsa. a. c. autem vera: ⁊ cōclusio vera ⁊ vniuersali quidem tota vera posita: particulari autem falsa. Nihil enim prohibet. a. neq;. b. neq;. c. nulluz sequi: ⁊. b. alicui. c. non inesse vt animal nulli numero: neq; inanimato: ⁊ numerus aliquod inanimatum non sequitur: si ergo ponatur. a. b. quidem nulli. c. vero alicui: conclusio quidem vera erit: ⁊ vniuersalis propositio vera: particularis autem falsa. Affirmatiua autem vniuersali posita similiter: possibile est enim. a. b. ⁊. c. toti inesse ⁊. b. aliquod non sequi: vt gen⁹ speciem ⁊ differentiam: nom animal totum hominem ⁊ gressibile totum sequitur: homo vero non omne gressibile. Quare si sumatur. a b. quidem toti inesse. c. autem alicui non inesse: vniuersalis quidem propositio vera: particularis autem falsa: conclusio autē vera. Manifestum autem ⁊ quoniam ex vtrisq; propositionibus falsis erit cō clusio vera: siquidem contingit. a. ⁊. b. ⁊. c. huic quidem omni: illi v̄o nulli inesse. b. vero aliquod. c. non sequi. Nam sumpto. a. b. quidem nulli. c. aūt alicui inesse ꝓpositiōes q̄dē ambe false: cōclusio aūt vera Sil'r aūt ⁊ cū p̄dicatiua fuerit vl'is ꝓpō: ꝑticularis aūt p̄uatiua: possibile ē. a. b. q̄d̄ nullū. c. aūt oē sequi: ⁊. b. alicui. c. nō īesse: vi aīal disciplīaz q̄d̄ nullā: hoīez aūt oēz seq̄t: ⁊ disciplīa v̄o nō oēm hoīez. Si ḡ sumat. a. b. quidē toti inesse. c. aūt quoddā nō sequitur: ꝓpositiōes quidem false: conclusio autem vera.

Cōmēt. Auerr. sup lib. log.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Grit ⁊ in figura ſcda qñq eſt poſſibile: vt ſit ꝯcluſio vera ex poſitiõib⁹ falſis vnaq̃q ipſarũ exẽte falſa ⁊ illud aut in toto: aut in pte: aut vna earũ falſa: ⁊ alia vera. ſiue ſit falſa in toto ſiue in parte: ⁊ hoc erit in hac figura ſcda in ſyllis q̃ ꝯcludũt vle et particulare: illud eſt: qz qñq erit. b. U. g. qõ eſt termin⁹ medi⁹ nõ inuẽtũ in aliquo ex. a. qõ eſt extremitas maior ⁊ inuẽtũ in oi. g. qõ eſt extremitas. minor erit ergo. a. nõ inuẽtũ in aliquo ex. g. ſicut expoſitũ eſt. U. g. dictuz noſtrũ. oĩs hõ eſt aĩal. ⁊ nullus lapis eſt aĩal: q̃ ſi ponant hẽ ꝓpõnes ꝑm ꝓtrariũ eius qõ ſunt vt accipiat. b. inuentũ in oi. a. ſ. vt accipiat q̃ omnis lapis eſt aĩal. ⁊ nõ inuẽtũ in aliqua ex. g. ſ. vt accipiat q̃ nullus homo eſt aĩal. concluditur q̃dẽ ex duab⁹ ꝓpoſitionib⁹ falſis in totũ ꝯcluſo eadẽ que fuit ex ipſis compoſite fuerunt vere. ⁊ eſt concluſio: qz nullus homo eſt lapis: ⁊ ſimil⁹ accidit cuz eſt verũ: q. b. eſt inuentũ in omni. a. ⁊ nõ inuentum in aliquo ex. g. ſcz qz cum conuertes hãs e tiam ad ſuas contrarias concluditur q̃ fuit concluſum ante conuerſionẽ ꝯcluſo ipſaꝝ in falſas: qõ eſt: qz. a. nõ eſt in aliquo ex. g. Et ſil⁹ accidit cũ eſt vna ꝓpoſitionũ falſa tota ⁊ alia vera: vt ꝯcludatur etiam concluſio vera: qm̃ poſſibile eſt: vt ſit. b. U. g. q̃ eſt terminus medius inuentum in vno quoꝝ ex. a. ⁊. g. que ſunt extremitates queſiti: eritq̃. a. non inuentum in aliquo ex. g. ⁊ accidit generi cum ſpeciebus diuiſiuis que ſunt ſub eo ſicut eſt animal. qm̃ ipſum eſt inuentum in omni homine: ⁊ in omni equo: ⁊ equus nõ inuenitur in aliquo homine. Cum ergo accipitur q̃ genus eſt inuẽtũ in aliquo vno: ⁊ non eſt inuentũ in alio: quia vna erit tota vera: ⁊ alia tota falſa. et erit concluſio tota vera in quacunq̃ parte fiat negatio. ſcilicet maior aut minor. U. g. dictum noſtrum. nullus equus eſt homo. que eſt concluſio vera ex duab⁹ ꝓpõnibus: quarum vna eſt falſa: ⁊ alia vera. ⁊ ſimiliter accidit cum eſt vna quidem ꝓpõ falſa in parte: ⁊ alia vera in toto: qz etiam tãm eſt poſſibile: vt ſit. b. inuentum in quodam. a. ⁊ in omni. g. ⁊ erit. a. non inuentum in aliquo ex. g. ſicut eſt animal: quoniã ipſum eſt inuentum in quodaz albo: ⁊ in omni cozuo: ⁊ album eſt non inuentum in aliquo cozuoꝝ: ⁊ cum accipit̃ q̃ nullum albuz eſt aĩal. ⁊ oĩs cozuus eſt aĩal: qm̃ concluditur. nullus cozuus eſt albus. ⁊ eſt concluſio vera ex duabus ꝓpõnibus: quarum vna eſt falſa in parte: que eſt dictũ noſtrum. nullum album eſt animal. et ſecunda eſt vera in toto que eſt dictum noſtrũ. oĩs cozuus eſt animal. ⁊ negatiuum concluditur q̃ nullũ album eſt pix que eſt ꝯcluſo vera ex duabus ꝓpõnibus: quarum vna eſt affirmatiua falſa in parte: ⁊ eſt dictum noſtrum. omne album eſt animal: ⁊ ſcda eſt in vera in toto: que ẽ dictũ noſtrũ. nulla pix eſt aĩal. ⁊ ſil⁹ accidit vt ſit ꝯcluſo vera: cũ ſint ambe ꝓpoſitiones falſe in parte: cuius exemplum eſt dictũ noſtrum. omne albuz eſt aĩal: nullum nigrum eſt animal. ⁊ concluditur ex hoc: nullũ albũ eſt nigrũ. que eſt ꝯcluſo vera ex duab⁹ falſis in parte: qõ eſt: qz quoddã album eſt animal ⁊ quoddam nigrum eſt animal. ⁊ hoc ſiue ponat negatiua ipſa maior ſiue minor: itavt dicamus. nullum album eſt aĩal. ⁊ omne nigrum eſt animal: ⁊ erit cõcluſio vera ex duab⁹ ꝓpoſitiõibus falſis in parte. hec eſt ergo diſpoſitozum ex ꝓpoſitiõibus falſis vlibus in hac figura. Sed ſyllĩ q̃dẽ particulares ſunt in q̃bus quãdoq̃ accidit: ſicut accidit in vlibus: qõ eſt: qz tam erit maior falſa in toto ⁊ particularis vera: eritq̃ ꝯcluſo ꝑa. U. g. quoddã albũ eſt aĩal. et nullus homo eſt animal. ⁊ concluditur ex illo q̃ quoddã album nõ eſt hõ. ⁊ eſt verum ex duab⁹ ꝓpõnib⁹. ſ. particulari vera: ⁊ vli falſa in toto. Et ſil⁹ accidit ſi fiat vlis ſalſa ipſa affirmatiua: cuius exẽplũ eſt: quoddã albũ nõ eſt animal. ⁊ omne non anhelãs eſt aĩal. ⁊ cõcluditur ex hoc q̃ quoddã album non eſt anhelãs qõ eſt verũ ex ꝑticulari negatiua vera: ⁊ vli affirmatiua falſa. Et ſil⁹ acci-

UVA. BHSC. IyR_118_1

dit cū ponit propositio vera ipsa vl'is ⁊ falsa particularis.⁊ cuius exēpluz et dictū nostrū.quoddā nō anhelās est aīal:⁊nullus numerus est aīal:⁊ concluditur ex hoc ꝙ quoddā nō anhelās est nō numer⁹:qđ est verum ex vl'i negatiua vera:⁊ particulari affirmatiua falsa.Et similiter accidit cuz accipitur vniuersalis affirmatiua vera:⁊ particularis negatiua falsa:⁊ hoc accidit generi cum speciebus inuentis in eo ⁊ differentijs illarum specierum:qđ est: quia non verificatur:vt dicamus:quoddam ambulās non est animal.⁊ oīs hō est aīal.⁊ cōcludit ex hoc ꝙ quoddā ambulans non est homo.qđ est verum ex propositiōe vl'i affirmatiua vera:⁊ particulari negatiua falsa. Et similiter accidit cū sunt due propositiones vtreqz false particularis ⁊ vniuersalis:cuius exempluz est dictū nostrū.oīs scientia est virtus animalis:⁊ quidā homo non habet vim aīalem:⁊ ex illo ꝯcludit ꝙ quidā homo non habet sciam:⁊ hoc est verū ex duabus propositionib⁹ falsis:⁊ similiter accidit qñ ē negatiua ipsa vl'is ⁊ ꝑticularis affirmatiua:sicut si dicamus.nullus homo hz vim aīalem:⁊ quedaz sciētia est vis aīalis:⁊ concludit ex hoc ꝙ sciētia non est homo.

¶ Capitulum Quartum.

ꝙ ex falsis idētidē colligat̄ i tertia figura.

A

Erit autem ⁊ in postrema figura per falsas totas: et in aliquo vtraqz:⁊ altera quidem vera tota: altera autem falsa.⁊ conclusio vera hac quidem in aliquo falsa. illa autem tota vera ⁊ econuerso:⁊ quotquot modis aliter contingit transumere propositiones. Nihil enim prohibet neqz.a.neqz.b.nulli.c.inesse.a.autem alicui.b.inesse:vt neqz homo neqz gressibile nullum inanimatum sequitur homo alicui gressibili inest. Si ergo sumatur.a.⁊.b.omni.c.inesse propositiones quidē tote false:conclusio autem vera. Similiter autem ⁊ cum hoc est priuatiua:illa vero affirmatiua. Possibile est enim.b.nulli quidez.c.inesse.a.autem omni.c.⁊.a.alicui.b.non inesse vt nigrum nulli cygno animal autem omni:et animal non omni nigro. Quare si sumatur b.quidem omni.c.a.autem nulli.a.alicui.b.non inerit ⁊ cōclusio quidem vera:propositiōes autem false.⁊ si in aliquo sit vtraqz falsa erit conclusio vera. Nihil enim prohibet.a.⁊.b. alicui.c.⁊.a. alicui.b. vt album ⁊ pulchrum alicui animali inest et album alicui pulchro. Si ergo ponatur.a.⁊.b.omni.c.inesse propositiones quidem in aliquo false:conclusio autem vera et priuatiua.a.c.posita similiter. Nihil enim prohibet.a.quidem alicui.c.non inesse.b.vero alicui.c.ineē ⁊.a.non omni.b.inesse:vt pulchrum alicui animali inest:album autem alicui inest ⁊ pulchrum nō omni albo. Quare si sumatur.a.quidem nulli.c.b.autem omni:vtreqz quidem propositiones in aliquo false:ꝯcl'o aūt vera. Sil'r quidē:⁊ hac tota falsa:illa vero tota vera sumpta. Pol'e est eñ ⁊.a.⁊.b.oē.c.seq̄:⁊.a.alicui.b.nō inesse.c.vt albū ⁊ aīal oēm cygnū sequit̄:⁊ aīal nō omni inest albo. Positis igit̄ his terminis si sumat̄.b.quidē toti.c.inesse.a.vero toti non inest.b.c.quidē tota vera erit.a.c.tota falsa ⁊ conclusio vera. Similiter autem ⁊ si.b.c.quidem falsa.a.c.autem vera. Nam tales termini ad demonstrationem nigrū:cygnus inaīatuz:sed ⁊ si vtriqz sumantur affirmatiue:nihil enim prohibet.b. quidem omne. c. sequi.a. autem

UVA. BHSC. IyR_118_1

totl.c.nō ineſſe.ꝛ.a.alicui.b.in eē:vt oī cygno alal:nulli vero cygno nigrum:ꝛ nigrum ineſt alicui alali. Quare ſi ſumat.a.ꝛ.b.oī.c.eſſe b.c.q̄dē tota vera.a.c.aūt tota falſa:ꝛ cōcluſio tota vera. Sīc aūt a.c.ſumpta vera.nam per eoſdem terminos demonſtratio. Rurſum hac q̄dem tota vera:illa vero in aliquo falſa. Pone enī.b.quidē oī.c. eſſe.a.aūt alicui.c.nō.ꝛ.a.alicui.b.vt bipes q̄dē oī homini. pulchrō vero nō oī.ꝛ pulchrō alicui bipedi ineſt. Si ergo ſumat.a.ꝛ.b.totī.c. ineſſe.b.c.q̄dē tota vera.a.c.aūt in aliquo falſa. ꝓcō aūt vera. Sīc aūt ꝛ.a.c.q̄dē vera.b.c.aūt falſa ſumpta:trāſpoſitis enī eiſdē terminis erit demōſtratio:ꝛ cum hec quidē eſt priuatiua:illa vero affirmatiua:qm̄ enim euenit.c.q̄dē totī.c.ineſſe.a.aūt alicui.c.ꝛ qm̄ ſic ſe habēt nō oī.b.ineſt.a.ſi ergo ſumat.b.oī.c.ineſſe.a.autē nulli. priuatiua q̄dē in aliquo falſa. Altera aūt tota vera.ꝛ ꝯcluſio. Rurſum quia oſtēſum eſt:quū.a.q̄dē nulli.c.ineſt.ꝛ.a.alicui euenit.a. alicui.b. nō ineſſe. Manifeſtū qm̄ ꝛ cum.a.c.tota eſt vera.b.c.aūt in aliquo falſa ꝓtingit ꝯcloné eſſe verā. Si enī ſumat.a.q̄dē nulli.c.b. autē oī.a. c.q̄dē tota vera.b.c.autē in aliquo falſa. Manifeſtum autē ꝛ in pticularib⁹ ſyllogiſmis:qm̄ oīno p falſa critvez. Nā idē termini ſumēdi:ꝛ qñ vles fuerint ꝓpoſitiones in cathegoricis quidem cathegorici. in priuatiuis autē priuatiui. Nihil enim differt cum nulli ineſt omni ſumere ineſſe:ꝛ ſi alicui vniuerſaliter inerat vniuerſaliter ſumere ad terminorum poſitionē. Similiter autē ꝛ in priuatiuis. Manifeſtum ergo quoniaz ſi ſit concluſio falſa:neceſſe eſt ex quibus eſt oratio falſa eſſe aut omnia aut aliqua. Quando autē vera nō neceſſe eſt veram eſſe:neq; quid:neq; omnia:ſed eſt cum nullum ſit verum eoruz que ſunt in ſyllogiſmis concluſionē ſimiliter eſſe verā:non tamē ex neceſſitate. Cauſa autē quoniā quādo duo ſic ſe habēt inuicē.vt cum ſit alterum ex neceſſitate ſit alterum hoc cum nō ſit quidem:neq; alterum erit:cum autem ſit non neceſſe eſt eſſe alterum. Idē autem cum ſit ꝛ non ſit impoſſibile eſt ex neceſſitate idem eſſe. Dico ergo vt cum ſit:a.album.b.ex neceſſitate eſſe magnum:ꝛ cum nō ſit.a. album.b. ex neceſſitate eſſe magnum.et cum non ſit.a.album.b.ex neceſſitate eſſe. Quando enim cum hoc ſit.a.album illud de neceſſitate eſt.b. c eſſe magnum. Cum autem ſit.b.magnum.c. non album neceſſe eſt ſi.a.ſit album.c.non eſſe album. Et quando duobus exiſtentib⁹ terminis cum alterum ſit neceſſe eſt alterum eſſe:hoc cum non ſit neceſſe eſt non eſſe.a.cum autem.b.non ſit magnum.a. non poteſt album eſſe:cum vero.a.non ſit album ſi neceſſe eſt.b.magnum eſſe. accidit enim.b.ex neceſſitate:cum.b.magnum non ſit idem.b.eſſe magnum. Hoc autem impoſſibile.nam ſi.b. non eſt magnum.a. non erit album ex neceſſitate. Si igitur cum non ſit hoc album.b.erit magnum accidit ſi.b.non eſt magnum. b. eſſe magnum tanq; per tria.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Capitulum Quartum.

Tamq; accidit in hac figura tertia vt sit ꝯclō vera ⁊ vtreq; ꝓpositiones false: aut in toto aut in parte: aut vna earū in toto ⁊ scōa in parte. Et similiter cū est vna ipsaꝝ vera: ⁊ alia falsa sit in toto: aut in parte: qō est: qz non est prohibens q; prohibeat quin sint duo non inuenta in aliquo quodā: ⁊ vnuz illoꝝ est inuentum in scō. Cum ergo accipiꝫ q; vnūquodq; illorum est inuentum in illo erit ibi conclusio vera ex duabus propositionibus falsis in toto: cuius exēplū est dictū nostrū. oē nō anhelans est ambulās. ⁊ oē nō anhelās est hō. ⁊ ꝯcludiꝫ in hac figura q; quoddā ābulās est hō: qō est verū ex duab⁹ ꝓpōnibus falsis in toto. Et sīl'e huiꝰ accidit cū ē vna negatiua: ⁊ alia affirmatiua: qz q̄nq; est poīe vt sit. g. qō est extremitas minor nō sit inuētū in aliquo ex. b. qō est termin⁹ medi⁹: ⁊ sit. a. qō est termin⁹ aliꝰ inuētū in omni. b. ⁊ nō inuētuz tamen in omni. g. Cum ergo acceperim⁹ q; g. est inuētū in oi. b. ⁊. a. nō inuētū in aliquo ex. b. ꝯcludiꝫ nobis q; a. est nō inuētū in aliquo ex. g. cuiꝰ exēplū est dictū nostrū. ois cygnꝰ est niger. ⁊ nullꝰ cygnꝰ est aial ⁊ ꝯcluditur q; quoddā nigrū est aial. ⁊ hoc est verū ex duab⁹ ꝓpositionib⁹ falsis in toto. Et sīl'r cū est vnaquaq; ꝓpositionū falsa in parte: qm̄ est possibile: vt sit conclusio ex ipsis vera: qz possibile est vt sint. a. ⁊. g. inuēta in quodā ex. b. ⁊ sit. a. inuētuz in quodā. g. sic est albus ⁊ bonū: qm̄ ipsa sunt inuēta in quodam animali: et bonū inuentū in quodā albo. Cum ergo posuerim⁹ vtraq; scz. a. ⁊. g. inuēta in omni. b. accidet q̄dē vt sit. a. in quodā. g. qō est verū ex duab⁹ ꝓpositionib⁹ falsis: cuiꝰ exēplū est dictū nostrū. oē aial est albū. ⁊ oē aial est bonū: qm̄ cōcludiꝫ q; q̄dā aial est bonū: qō est verū. Et sīl'r accidit cū est maior negatiua: q̄ est ꝓpositio. a. b. qm̄ nō est qō ꝓhibeat q̄n sit. a. nō inuentū in quodā. b. ⁊ sit. g. inuētū i q̄dā. b. ⁊ erit. a. nō inuētū in q̄dā. g. que est cōclusio: cuiꝰ exēplū est dictū nostrū: nullū aial est bonū. ⁊ omne aial est albū: ⁊ ꝯcludiꝫ ex hoc q; quoddā albuz nō est bonū: qō est verū. Et similiter accidit cum est maior negatiua ex duab⁹ ꝓpositionibus falsis in parte. Et similiter quādoq; erit cōclusio vera: qm̄ erit vna ꝓpositionū falsa in toto: ⁊ alia vera: qm̄ iam est possibile vt sint vtreq; a. ⁊. g. inuēta in. b. ⁊ sit. a. nō inuētum in quodam. g. ⁊ cū acceperimus. a. nō inuentum in aliquo ex. b. g. inuentū in omni. b. concludit nobis q; a. nō est inuētum in quodaz. g. qō est verū ex duab⁹ ꝓpositionib⁹: quarum vna est falsa in toto: ⁊ alia vera. V. g. nullus cygnus est albꝰ: ⁊ ois cygnꝰ est aial. ⁊ cōcluditur ex hoc q; quoddā aial nō est albū. qō est verū ex duab⁹ ꝓpositionib⁹. vna quarum est in toto falsa: ⁊ alia vera. ⁊ ita accidit quādo est ꝓpositio. b. que est minor falsa. ⁊ ꝓpositio. a. b. que est maior vera. Et termini q̄b⁹ ostēdit illud sunt nigrum ⁊ cygnus: ⁊ nō anhelans: qō est qz quādo posuerim⁹ q; nullus cygnus est niger. ⁊ ois cygnus est nō anhelans: cōcluditur nobis q; quoddā qō nō est anhelās est nigrū: ⁊ hoc est verū ex duab⁹ ꝓpositionib⁹: minore ipsaruz falsa in toto: ⁊ maiore vera. ⁊ similiter accidit cum accipiuntur vtreq; ꝓpositiones affirmatiue. e. f. vera ⁊ falsa: ⁊ termini q̄b⁹ ostendit illud sunt aial: cygnus: ⁊ nigrum: quod est: qz dicemus: omnis cygnus est aial: ⁊ omnis cygnus est niger. ⁊ concludit nobis ex illo q; quoddā nigrū est animal: qō est verum ex duabus ꝓpositionib⁹ affirmatiuis: vna quarū est vera: ⁊ alia falsa: ⁊ hoc equaliter siue sit vera ipsa maior aut minor: ⁊ demōstratio super hoc est hi termini idē. ⁊ sīl'r q̄nq; erit ꝯclō vera cum est vna duarū ꝓpositionū vera et alia falsa in parte: quoniā iam est possibile: vt sit. g. inuentum in omni. b. ⁊ sit. a. inuentū in quodā. b. ⁊ erit. a. inuentū in quodā. g. q; est ꝯclō. V. g. bipes q̄dē inuētū in oi hoie: ⁊ bonū nō inuētū in oi hoie. ⁊ bonū inuētū in quodā bipede. sic ergo accipiat a. ⁊. g. inuēta in oi. b. erit ꝓpō. b. g. vera in toto: ⁊ ꝓpō. a. b. falsa: ⁊ ꝯclō erit vera

UVA. BHSC. IyR_118_1

cuius exēplū est dictū nostrū.omnis homo est bipes.ꝛ omnis hō bonꝰ.ꝛ cōclo
ꝙ quoddā bipes bonū est.ꝛ silr accidit cū accipit ꝑpō.a.b.s.maiorvera.ꝛꝑpō
g.b.s.minor falsa in parte:ꝛ ostēsio illiꝰ est per eosdē terminos:cum fecerimus
extremitatē minorē maiorē:ꝛ posueri mꝰ quesitū nr̄m cōclusum ꝛ cōuersuz pri
mi.ꝛ est quoddā bonū bipes est:ꝛ similiter accidit si accipiat ꝑpō vna negati
ua:ꝛ alia affirmatiua:qm̄ iam ostēsum est in figura tertia:ꝙ qn̄ est.g.in oi.b.ꝛ
a.nō inuentū in aliquo ex.b.qꝛ accidit vt sit ꝓpositio negatiua falsa:ꝛ sit alia
tota vera:remanet ꝛclo vera eadem ꝛ similiter accidit si est falsa ꝑticularis
in affirmatiuis:qō est:qꝛ iam ostensum est in figura tertia ꝙ quādo est.a.non
inuentū in aliquo ex.b.ꝛ.g.inuētū in quodā.b.Cum ergo accidit ꝙ accipiamꝰ
ꝙ.a.nō est inuentū in aliquo ex.b.ꝛ.g.inuentū in omni.b.remanet eadē con
clusio vera ꝛ ostenditur ꝙ.a.est inuentum in quodam.g.et erit conclusio ve
ra ex duabus ꝓpositiōibꝰ: quarum vna est vera in toto q̄ est negatiua:ꝛ alia
falsa in parte que est affirmatiua.Et hoc qō diximus ꝙ accidit in syllogismis
vbibus hui⁹figure est illud idē qō accidit in syllogismis ꝑticularibꝰ:ꝛ ostēsio
illius erit per illos terminos eosdē q̄bus ostendimus illud in syllogismis vni
uersalibus ꝛ hoc est vt operemur in negatiuis ex istis qō operati fuimus in
illis ꝛ in affirmatiuis horū illud qō operati fuimꝰ in affirmatiuis ex illis:qm̄
ꝓpositio vniuersalis negatiua falsa in toto:est falsa in parte:ꝛ similiter affir
matiua.Cum ergo ꝛoperabimur ꝓpositiones illas vbes falsas quas exempli
ficauimus ibi vlr ꝑticulariter in hoc loco ostēdit ꝑ eas: sicut ostēsum est ibi:
ꝛ cum iam manifestū sit hoc igit ostēsum est ꝙ si est ꝛclo falsa est necessarium:
vt sit in ꝓpositiōibꝰ ꝑpō falsa nō ꝓueniret ex ꝓpōnibꝰ veris ꝛclo vera : quod
est contrarium eius quod est acceptum in diffinitione syllogismi:ꝛ eius quod
mōstratū est in disputatiōe ipsi⁹.sed cū ē ꝛclo vera nō opz de necessitate vt sint
ꝓpōnes vere:ꝛ cā in illo est qō verū absolute est:ꝓueniēs vero qō ostēdit per
viā syllogismi:ꝛ etiā verū qō ostēdit ꝑ viā syllogismi: ostēdit ēt ꝑ plures vno
syllo:ꝛ ideo nō sequit cū auferī syllus vt auferaī ꝛclusio.s.vt cū sint falsę ꝓposi
tiones vt sit falsa conclusio.sed sequitur cum aufertur conclusio que est vera:
ꝛ ponit falsa:vt auferaī syllogismus ꝛ sint ꝓpositiōes falsę aut sit figura syllo
gismi corrupta:ꝛ hec ꝙdē est dispositio cōsequentis cū re quā ꝛsequit cū est cō
sequētia eaꝫ alternata:sicut est innētio aialis ꝛ hois:qm̄ hō est prior q̄ aial
ꝛ seq̄tur cū iuēit hoyt inueniaī aial.ꝛ cū auferī hō nō auferī aial sz cū auferī hō
ꝛ hō est hoc loco syllogismi:ꝛ aial loco ꝛclusōis:ꝛ sitr apparet ꝙ nō opz de ne
cessitate cū sint falsę ꝓpositiōes vt sit falsa ꝛclusio:neq; vt sit vera ꝛ demōstra
tio super hoc est qō dicā.ponamus ergo duo quoꝝ vnus sit primum: ꝛ aliud
scōm:ꝛ ponamus ꝙ scōm sequitur ex primo.s.ꝙ cum inuenitur primum inue
niatur secundum:sitq; super primum nota.a.ꝛ super secundum nota.b. ita vt
sit.a.album.ꝛ.b.magnum.dico ergo quia cum sit ex proprietate.a. cum inue
nitur inueniatur.b.qō nō sequitur cum auferatur.a.vt inueniatur.b.qō est:qꝛ
si non aufertur.a.sit igitur inuentum:sed cum est.a.inuentū:sicut iā posuimꝰ
est inuentum.b.ergo erit.b.cum aufertur consequens vt inueniatur:ꝛ hoc est
contrarium:ꝛ cum sit firma huius radix.dicamus ergo ꝙ qn̄ sunt tres termi
ni.primus secundus ꝛ tertius.ꝛ est secundus sequens primum. et tertius se
quens scōm:qui tertius est etiam sequens primum.dico ꝙ non sequitur neces
sario ꝙ cū auferī inueniaī.b.ergo simul cum non inueniī.b. inueniī.b. qō est
contrarium ꝛ impossibile:ꝛ ideo non sequitur cū sint falsę ꝓpositiones vt sit
vera conclusio:sed veritas quidem eius est per modum accidentis.ꝛ hoc est
qō volumus demonstrare.ꝛ similiter apparet etiam ꝙ non sequit ex ablatiōe
a.vt auferatur.b.quia sequitur vt sit inuentum.a.consequens ex inuentiōe.b.
Jamq; fuit.b.consequens ex inuentione.a.ergo erit consequentia alternata ꝙ

UVA. BHSC. IyR_118_1

conuertibilis ⁊ impossibile. ⁊ propter hoc non sequitur cū sint falsę ppōnes: vt sit falsa conclusio: sed cum est falsa cōclusio: oportet vt sint falsę propositiones: quia cum aufertur. b. aufertur. a.

Capitulum. v.

A

De circulari ostēsione prima figura.

CIrculo autem et ex se inuicem ostendere est per conclusionem et econuerso predicationem alteram sumentem propositionem concludere reliquam quam sumpserat in altero syllogismo: vt si oportuit ostendere: quoniam. a. inest omni c. ostendat autem per. b. et rursus si monstret: quoniam. a. inest. b. sumens. a. quidem inesse. c. c. autem. b. ⁊. a. inerit. b. prius autem econuerso sumpsit. b. inesse. c. aut si quoniam. b. inest. c. oportet ostendere si sumatur. a. de. c. quę fuit conclusio. b. autem de. a. esse. Prius autē sumptū est econuerso. a. de. b. aliter vero non est ex seinuicem ostendere: siue enim aliud medium sumatur non circulo nihil sumitur eorūdem: sine horum quidem necesse est alterum solum. nam si ambo eadem erit conclusio aut oportet esse diuersam. In his ergo quę nō B
conuertuntur ex indemonstrata altera propositione fit syllogismus. non enim demonstrare per hos terminos: quoniam medio inest tertium aut primo medium. In his vero quę conuertuntur est omnia monstrare per seinuicem: vt si. a. et. b. et. c. conuertuntur sibiinuicem. ostendatur enim. a. c. per medium. b. et rursum. a. b. per conclusionez per. b. c. propositionem conuersam. similiter autem et. b. c. et per conclusionem ⁊ per. a. b. propositionē conuersam. Oportet ⁊. b. c. ⁊. b. a. ppōne de monstrare. nam his īdemonstratis vsi sum⁹ solū. Si ergo sumatur. b. omni. c. inesse ⁊. c. omni. a. sylls erit eius quod est. b. ad d. rursus si sumatur. c. omni. a. ⁊. a. omni. b. necesse est. c. inesse omni b. In vtrisq; ergo syllis. a. c. propō sumpta est indemonstrata. Nam alię probate erant: quare si hanc oſiderimus emnes erunt approbate per seinuicem. Si ergo sumatur. c. omni. b. et. b. omni. a. inesse: et vtrecz propōnes demonstrate sumantur. et. c. necesse est esse. a. Manifestum ergo quoniam in solis his quę conuertuntur circulo ⁊ per seinuicem contingit fieri demonstrationes. In aliis vero quemadmodum prius diximus: accidit autem ⁊ in his eodez sumpto quod monstratur. nam. c. de. b. et. b. de. a. monstratur sumptum. c. de. a. dici. c. autem de. a. per has oſiditur propositiones quare concłone vtimur ad demonstrationem. In priuatiuis autem syllis hoc modo monstratur ex seinuicem. Sit. b. quidem omni. c. inesse. a. autem nulli. b. conclusio. qm̄. a. nulli. c. Si ergo rursum oporteat concludere: qm̄. a. nulli. b. quod prius sumptum erat: sit. a. quidem nulli. c. c. autem omni. b. sic. n. econuerso propositio. Si autem qm̄. b. omni in est. c. opz concludere iam nō sibi quęrendū. a. b. nā eadē est ppō. b. nulli. a. ⁊. a. nulli. b. inesse. Sz sumēdū cui. a. nulli. inest huic. b. omni inesse: ⁊ sit. a. nulli. c. inesse quod fuit conclusio: cui autem. a. nulli. b. sumatur omni inesse. Necesse est igitur. b. omni. c. inesse quare cum

UVA. BHSC. IyR_118_1

sint tria vnūquodq; cōclo est facta ⁊ circulo demōstrare: hoc ē pclu-
C sionem sumētē: ⁊ ecōuerso alterā ppōem reliquā syllogizare. In pti
cularib⁹ aūt syllogismis vlem q̄dē ppositiōez nō est demōstrare per
alias: ptiulareē autē est: qm aūt nō demōstrare vlem mānifestū: nam
vlis mōstrat per vlem: cōclo autem nō est vlis: opz aūt ex cōclusiōe
oñdere ⁊ altera ppōe. Amplius oino nō fit syllus conuersa ppōne:
nam pticulares fiunt vtreq; ppōnes: pticularē aūt est. Oñdatur eiz
a. de aliquo .c. per. b. si ergo sumat. b. oi. a. ⁊ cōclo maneat. b. alicui. c
inerit: fit em prima figura ⁊. a. mediū: si ergo sit priuatu⁹ syllus: vni
uersalē q̄dē ppōnē nō ē oñdēdū ppter hoc q̄ dictū ē ꝑus. Particu
larē aūt ē si sit cōuertat. a. b. quēadmodū in vlibus: vt cui. a. alicui
non ineſt huic. b. alicui ineſt. Nam alter non fit syllogismus eo q̄ ne
gatiua est propositio particularis.

C Capitulum. quintum

D

Accidit syllogismo vt cadat in eo oñsio per circulationē: ⁊ vt
accipiat cclo ipsius ⁊ conuertatur vna ppōnū eius: ⁊ ostenda-
tur per esse ppō scda. U. g. quia cum cōcluditur hoc q̄. a. est inuentū
in oi. g. per medium. b. per hoc vt ponatur. a. in omni. b. ⁊. b. in omni
g. ⁊ concludatur ei ex hoc q̄. a. est inuentum in omni. g. Et voluntas sit vt ostē
datur per hanc cōclusionem que est. a. in omni. g. q̄. a. est in omni. b. qm̄ acci-
pit q̄. a. est in oi. g. ⁊. g. in omni. b. que est cōuersa ppōnis scde: ⁊ cōcluditur ei
ex hoc q̄. a. est in omni. b. que est ppō scda: cuius intēdit ostensio: ⁊ similiter ac
cidit ei cū queritur: vt cōcludatur per hanc cōclusionē eadem ppositio alia q̄
est. b. in oi. g. eritq; conclusio hic. b. in omni. g. ⁊ hec propositio quidem inten-
ditur cōclusioni ex duabus ppōnibus syllogismi: ⁊ ostendemus q̄ nō est pos-
sibile: vt ostendantur propōnes ex conclusionibus per modum alium pter
hunc: qm̄ accipitur ppositio vna extranea ⁊ additur cōclusioni: ⁊ illud ita vt
accipiatur terminus medius: qui, nō, vnus terminorū qui sunt in ppositio-
nibus non concluditur ex illo aliquid ex ppositionibus acceptis in illa cōclu
sione. U. g. quia si additur cōclusiōi que est. a. in omni. g. q̄. g. est in omni. c. nō
cōcluditur ex hoc nisi q̄. a. est in omni. c. ⁊ hoc est pter dictū nr̄m. a. est in om
ni. b. aut. b. in omni. g. que sunt ppōnes huius cōclusionis: ⁊ quia nō est possi-
bile vt accipiatur cum cōclusione ppositio extranea. Jam ergo remāsit vt ac
cipiamus cum ea vnā duarū ppositionū syllogismi: qm̄ si accipimus easdem
duas ppositiones redit cōclusio ad quā ꝓposuimus ppōnem. Et cū acceperi-
mus etiam vnam ppōnum syllogismi. sicut est cū cōclusione non cōcluditur
etiam nobis ex illo ppositio alia: q̄ est: qz si addiderimus conclusioni: que
est. a. est in omni. g. dictū nostrum. a. de omni. b. que est ppositio maior erit di
ctū nostrū ex duabus affirmatiuis in scda figura. q̄ est nō cōcludens. Et si ad
diderimus ei minorem: que est dictum nr̄m. b. de omni. g. prouenit ex hac or-
ditione syllus ex duabus affirmatiuis in figura tertia concludens q̄. a. est in
quodā. b. Et ppter hoc oportet vt accipiamus quā addimus cōclusioni cōuer
sam. sicut si addamus. s. dicte conlusioni que est. a. est in omni. g. b. est in omni
a. concluditur nobis minor: que est. b. in omni. g. ⁊. similiter si addamus con-
uersam minoris cōcludit propositio maior. ⁊ ideo apparet q̄ hec sp̄ecies oste
sionis est possibilis in ppōnibus conuertibilibus. Et cum sunt due propositi
tiones conuertibiles ⁊ cōclusio cōuertibilis sunt ibi sex propositiones: q̄ due
propositiones syllogismi ⁊ cōuerse ipsarū ⁊ conclusio ⁊ conuersa eius. Et est

UVA. BHSC. IyR_118_1

possibile vt demonstremus vnāquāq; harū ꝓpositionū per quādā. s. ex cōclusione cum quadā alia donec nō remaneat in eis aliq̄d quin ostēdat̄ per syll'm acceptum ab ipsis eisdē: ⁊ cōcluduntur ibi: ⁊ sex syllogismi: ⁊ sex modi: ⁊ concluduntur sex syllogismi conclusionum: cuius exemplum est termini. a. b. g. tres conuertibiles quidam super quosdam: ⁊ similiter est cōclusio nata ex eis: sicut si sit. oē. a. b. ⁊ oē. b. a. ⁊ sil'r oē. b. g. ⁊ oē. g. b. ⁊ similiter oē. a. g. ⁊ oē. g. a. qm̄ cū ostenderimus ꝙ a. est inuentum in omni. g. ⁊ acceperimus. a. inuentum in oī. b. ⁊ b. in oī. g. est quidem possibile: vt ostendamus etiaz ꝓpositionē. a. in omni. b. que est maior per cōclusionem ⁊ cōuersam ꝓpōnis. b. g. que est minor: vt dicamus. a. est in oī. g. ⁊ g. in omni b. ⁊ cōcluditur nobis. ergo. a. est in omni. b. que est maior huius syllogismi: ⁊ similiter ostendimus ꝓpositionē. g. b. que est minor. s. cū cōclusione ipsa ⁊ cōuersa minoris: ⁊ cum hoc sit ita. Jam ergo est nobis possibile: vt ostendamus vnāquāq; ꝓpositionū syllogismi huius: ⁊ ꝙ remanet nobis: vt demonstremus ex eo qđ accepimus in demonstratione haruz ꝓpositionum est cōclusio vniuscuiusq; duarū ꝓpositionū: qm̄ cōclusio ostensa est ex principio: ⁊ ita cōuenit nobis per hoc vt cōuertamus cōclusionē ⁊ addamus ei ꝓpositionē aliam. s. qm̄ si voluerimus ostendere cōuersam maioris: que est ꝙ. b. est in omni. a. accepimus cōuersam cōclusionis ꝓpōnem: ⁊ ipsam minorem: ⁊ dicemus. b. est inuentū in oī. g. que est minor: ⁊ g. in omni. a. que est cōuersa cōclusionis: ⁊ cōcluditur nobis ex illo ꝙ. b. est inuentum in omni. a. ⁊ hec est cōuersa maioris quā egimus prius nō demōstrauatiua. ⁊ similiter etiā cū acceperimus cōuersam cōclusionis ⁊ addiderimus ei ꝓpōnem maiorem cōcluditur nobis cōuersa minoris que est quā accepimus prius nō demonstratiua per hoc: vt dicamus. g. est in oī. a. que est cōuersa cōcl'onis: ⁊ a. in omni. b. ⁊ cōcluditur nobis ex hoc ꝙ. g. est in oī. b. que est cōuersa minoris quā egimus prius in demonstratiua. ergo nō remanet in his propositionibus aliquid qđ nō demonstrauerimus nisi cōuersam cōclusionis que est syll'i sexti: ⁊ illud ostēditur per cōuersionē ꝓpositionū: quas cōclusimus ex principio rei: cuius exēplum est: vt dicamus ꝙ. g. est in omni. b. ⁊ in oī. a. g. ergo in oī. a. quod est: quia est cōuersum cōclusionis. ergo non remanet nobis ex his ꝓpōnibus aliq̄d acceptū qđ nō demonstretur: ⁊ est manifestū ꝙ hoc sicut diximus accidit quidez in ꝓpositionibus cōuertibilibus vna. s. super aliam: nisi qr iste modus ostēsionis. s. acceptio alicuius in ostēsione sui ipsius est spēs prologi. ⁊ ꝑꝑ hoc nō fit in demonstrationibus nisi sit illud operatū duobus modis: qđ est: vt sint propositiones notiores cōclusione ꝑm quid: ⁊ cōclusio notior ꝓpositionibus ꝑm aliud: ita vt sint ꝓpositiones notiores ex ꝑte sciētie inuētiōis: ⁊ cōclusio notior ex ꝑte sciētie cause. Et qđ appropriat̄ huic mō ostēsionis est ars sophistica. et sic accidit ostēsio circularis: sicut diximꝰ ī primo mō prime figure: ⁊ hoc est: qr cōcludit vl'ez affirmatiuā: sz in mō q̄dē negatiuo ipsius: qn̄q; est pol'e: vt accidat hic modꝰ ostēsionis: sit ergo. a. nō inuentū in aliquo ex. b. ⁊ b. inuentuz in omni. g. ⁊ erit cōclusio in figura prima ꝙ. a. est nō inuentum in aliquo ex. g. Cū ergo volueris ostendere in hoc modo ꝓpositionē maiorē per cōclusionē ⁊ conuersam minoris: accipiemus quidē ꝙ. a. est nō inuentum in aliquo ex. g. ⁊ g. inuentum in omni. b. ⁊ concluditur necessario. a. non inuentum in aliquo ex b. ⁊ hec propositio maior. Et cū volueris concludere minorem ex cōclusione ⁊ conuersa maiori ꝓpōis non poterimꝰ: qm̄ non ꝓuenit nobis hoc ex prōibꝰ ipsis: qđ est: qr non erit syll'us ex duabus negatiuis: ⁊ si esset nō cōcluderetur nisi negatiua: ⁊ ꝙ voluimus ostēdere est minor que est affirmatiua: ⁊ ideo voluerimus ostēdere ꝓpositionē minorē ex cōclusione ipsa et cōuersa ꝓpositiōis maioris. Nos quidē ponemus cōclusionem ꝑm ꝙ est preter ꝙ mutemus eam que est dictum nostrū. a. non est inuentū in aliquo ex. g. deinde accipiemꝰ ꝓpo

UVA. BHSC. IyR_118_1

sitionē maiorē que est dictū ꝑm.a.nō est inuētū in aliquo ex.b.in modo quo sequitur in ea vt sit.a nō inuentū in omni in quo est.b.inuentū:⁊ ponam⁹ cōuersam hmōi que est vt sit.b.inuentum in omni in quo nō est.a.inuentū.Cum ergo habeamus q.b.est inuentum in omni in quo nō inuenitur.a.⁊ addiderimus huic propositioni q.a.est negatiua.a.g.est manifestum q cōcludit⁹ nobis ex hoc q.b.est inuentū in oi.g.que est propositio minor quā intendebam⁹ cōcludere:⁊ nō est penitus firmū ex dicto de oi preter radicē que agit⁹ in hoc libro:sicut inuenimus Albumasar consentientem ad hoc:quod est:quia ipse dicit q huius radix est contradictoria illi radici prime:⁊ cum agitur hec radix inuenitur nō concludens ꝑm illam radicem concludens ꝑm hanc radicem:qđ est:qr hec radix est exēplaris:vt.a.sit inuentū in oi.a.quo negat.b.⁊ q.a.negat ab oi.a.quo non negatur.b.ꝑm contrarium eius quod posuimus in radice prima:⁊ est vt sit.a.inuentum aut negatum ab omni quod est.b.⁊ ꝑm hoc concluditur:cuius minor est negatiua in figura prima.⁊ concluditur etiam q ex duabus negatiuis:quod est:quia radix que agitur in hoc libro nō est per positionem.⁊ hic quidem est intellectus propositionis ⁊ significatio eius naturalis, sed hec radix scōa est aliquid rei sequens ex propositione vniuersali negatiua ⁊ ꝑpter hoc nō confert per eam in cōclusione ex duabus negatiuis.ſ.cū ponuntur due ꝓpositiones negatiue:sed confert per eam si sequatur ex dicto nostro. a.est in nullo ex.b.si erit.a.inuentū in omni eo qđ nō est.b.⁊ de necessitate. verū hmōi est res nō sequēs:sicut diximus:qr nō sequitur:⁊ hmōi cōuersa quam ponit.ſ.q nō sequitur in oi materia cum est.a.negatum ab omni quod est.b.vt sit.b.inuentū in omni qđ nō est.a.qm albū est negatū ab omni qđ est nigrum: ⁊ nō est nigrū inuentū omni qđ nō est albū:sed sequitur quidem hoc cōuersum in rebus oppositis:a quo⁹ vno nō euacuatur subiectum ex inuentis:sed agit quidem hmōi cōuersum hic Aristo.⁊ si sit particularis:sicut egit cōuersionem affirmatiue vīs vīr:⁊ ideo nō exīt in hac intentiōe a radice eius:quod est:qr conclusio sequens est per vim conuersionis propositionis:qm̄ non exīt ab eo quod accipitur in ostensione circulationis:qm̄ sit in conclusione ⁊ cōuersione vnius propositionum:qm̄ vis cōuersionis conclusionis est vis conuersionis propositionis.hec est ergo expositio per circulationem in modis vniuersalib⁹ syllogisticis figure prime.sed in syllogismis particularibus qui sunt in hac figura nō est possibilis demōstratio particularis per circulum:quia propositio vniuersalis nō pōt ostendi ꝑm viam circulationis ex cōclusione ⁊ propositione particulari:quoniā enūciatio vniuersalis nō ostenditur nisi per propositiones vniuersales.Et etiā qr nō erit syllus ex duabus particularibus quādo est demonstratio per circulationē ex cōclusione ⁊ conuersa vna propositionum. Sed propositio minor quidem est possibile vt demonstretur ꝑm viam circulationis.sit itaq; a.inuentū in oi.b.⁊ b.inuentū in quodā.g.⁊ conclusio est.a.inuentum in quodā.g.Cum ergo voluerimus demonstrare inuentionem.b.in quodam.g.ꝑm viam circulationis:tunc quidem accipiemus.a.inuentū in quodā.g.que est conclusio:⁊ conuersam maioris vniuersalis:que est dictum nostrum.b.est in omni.a.⁊ concluditur nobis in figura prima q.b.est in quodaz g.⁊ erit terminus medius in eo.a.Et similiter cū sit syllogismus particularis negatiuus nō est possibile:vt ostēdatur vniuersalis propositio ꝑpter causam quā dixim⁹:sed particularis:iā est pole:vt demōstret ꝑm viā circulationis cū facim⁹ in ꝓpositione negatiua vīr:qđ fecim⁹ in syll'o negatiuo vīr.ſ.vt ostendamus q sequit ex dicto nostro.a.nō est in aliquo ex.b.vt sit.b.inuentū in oi. a.quo remouet.a.Cū ergo addiderim⁹ huic ꝓpositioni cōclusionez que est q. a.est negatū quodā.g.cōcludit nobis q.b.est inuentū illi cuidam.g.Et hec est minor conclusionis operate ante circulationem in figura prima.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum Sextum.

In secunda aũt figura: affirmatiuã quidẽ nõ est ostendere hoc modo: priuatiuã aũt est. ergo predicatiua quidez nõ ostenditur eo ꝙ nõ vtreqꝫ propositiões sicut affirmatiue. nã cõclusio priuatiua est. Predicatiua aũt ex vtrisqꝫ ostendebatur affirmatiuis. priuatiua vero sic, ostẽditur. Insit em̃. a. oĩ. b. nulli aũt. c. cõclusio: qm̃. b. nulli. c. Si ergo sumatur b. omni. a. inesse ⁊ nulli. c. necesse est a. nulli. c. inesse: fit enim scđa figura ⁊ mediũ. b. Si aũt. a. b. priuatiua sit. altera vero predicatiua prima erit figura: nam. c. quidez omni. a. b. aũt nulli. c. quare. b. nulli. a. ergo neqꝫ. a. b. ergo per cõclusionẽ quidẽ ⁊ vnam ꝓpositionẽ nõ fit syllꝰus assumpta aũt altera erit. Si aũt nõ vniuersalis sit syllꝰus que in toto quidẽ est ꝓpositio nõ ostẽditur propter eandẽ causam quã prius diximus. Que aũt in parte ostenditur qñ vniuersalis est predicatiua: insit em̃. a. omni. b. c. aũt non omni: conclusio. b. c. ergo sumatur. b. oĩ a. c. aũt nõ oĩ. a. alicui. c. nõ inesse mediũ. b. si autem est vniuersalis et priuatiua nõ ostenditur. a. c. propositio conuersi. a. b. accidit eniz aut vtrisqꝫ aut alteram propositionem fieri negatiuam: quare nõ erit syllogismus: sed similiter ostendetur: quẽadmodũ in vniuersali: si sumatur cui. b. alicui non inest hec alicui. a. inesse.

A De eadẽ cyctica circulari oñsiõe ĩ scđa figura.

¶ Capitulum. vj.

Sed in figura secunda nõ est possibile vt demonstretur per modum circulationis ꝓpositio affirmatiua: qꝛ nõ cõcludit nisi negatiuã: sed negatiua quidẽ demonstratur hoc modo: fitqꝫ. a. inuentum in omni. b. ⁊. a. nõ inuentũ in aliquo ex. g. ⁊ cõclusio in figura scđa ꝙ. b. nõ est inuentũ in aliquo ex. g. ⁊ cũ addiderimus ipsam cõclusionẽ conuerse propositionis maioris proueniet minor que est ꝓpositio vniuersalis uegatiua ⁊ terminus medius in hoc syllogismo scđo est. b. ⁊ in primo syllogismo. a. Et si acceperimus propositionẽ maiorẽ vl̃em negatiuã in figura scđa est quidẽ possibilis ostẽsio illius in figura prima ⁊ in figura scđa. qꝛ cũ dixerimus ꝙ. a. est nõ inuentũ in aliquo ex. b. ⁊. a. inuentũ in omni. g. manifestũ est ꝙ cõcluditur nobis in figura scđa ꝙ. b. nõ est inuentũ in aliquo ex. g. ⁊ cum addiderimus dicto nostro: qđ est. b. est. nõ inuentũ in aliquo ex. g. qđ est cõclusio: dictũ nostrũ. g. est inuẽtũ in oĩ. a. qđ est cõuersa minoris: cõcludit̃ nobis in figura prima ꝙ. b. nõ est inuentũ alicui ex. a. qm̃. g. est terminus medius cum ergo conuerterimus hãc ꝓpositionem vel cõmunem ꝓposuit nobis ꝙ. a. est in nullo ex. b. q̃ est ꝓpositio maior negatiua in syllogismo primo: ⁊ propter hoc appropriat̃ ostensioni ⁊ per circulationẽ in hoc primo modo scđe figure: vt nõ obseruet̃ in ea hec figura eadẽ: sed redit ad figurã primã: iamqꝫ est possibile: vt ostẽdamus ꝓpositionẽ affirmatiuã in hac figura cũ est ipsa minor negatiua per viã circulationis cũ operati erimus radicem procedentem: ⁊ est cõclusio sequens negatiua: sed cum est maior non est possibile nisi per conuersionem conclusionis. et hoc est exiens viam ostensionis per circulationem. Sed in syllogismis quidem qui concludunt particularem in hac figura non est possibile vt demonstretur propositio vniuersalis per modum circulationis cum sit quidem concludens semper particularem. Sed propositionem particularem est possibile demonstrare cum est vniuersalis affirmatiua ipsa

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

maio:.⁊ particularis ipsa negatiua minor:cuius exēplum est vt ponamus.a. est inuētum in oī.b.et.a.nō inuētum in quodā.g.et erit cōclusio ꝙ.b.nō est inuentum in quodā.g.cū ergo addiderimus huic conclusioni cōuersam ꝓpōnis maioris que est dictū nostrū ꝙ.b.est inuētum in oī.a. ꝓueniet nobis ꝙ.b.est nō inuētum in quodā.g.⁊ dicemus ꝙ.b.est inuētum in oī.a.⁊.b.est inuentum in quodam.g.et cōcludetur nobis ꝙ.a.est non inuetum in quodā.g. ⁊ hec est in figura hac eadē cū est.b.terminus medius qđ est predicatū in hac cōpōne de duabus extremitatibus ꝯiuncti.Et si est propositio vniuersalis ipsa negatiua que est propositio.a.b.nō est quidē possibile:vt ostēdatur minor affirmatiua que est propositio.a.g.nisi cōuerteret propositio.a.b.qđ est.quia nō cōcluditur propositio affirmatiua ex ꝓpōnibus negatiuis aut vna earū negatiua:sed iam est possibile vt agatur radix precedens vt cōcludat affirmatiua particularis:qđ est:qꝛ cū habemus ꝙ.b.nō est inuētū in quodā.g.que est conclusio:⁊ habemus ꝙ.a.est inuētum in nullo ex.b.deinde cōuerterim⁹ hoc:et est nobis.b.in nullo ex.a.deinde accipim⁹ ꝯsequens ad hoc:qđ est:oē in quo ē.a. nō est in eo.b.deinde cōuertemus hanc:⁊ dicem⁹ ꝙ oē in quo nō est.b. in ipso est.a.et erit nobiscū.a.est inuētum in oī in quo nō est.b. cū ergo addiderim⁹ huic ꝙ.b.nō est inuētum in quodā.g.et concludit nobis ꝙ.a.est inuentum in quodā.g.Et sic erit ostensio conclusionis in figura secunda.

¶ Capitulum.vij.

A De cyclica rōcinatione ī tertia figura.

In tertia aūt figura qñ quidē ambe propōnes vniuersaliter sumuntur non ꝯtingit ostendere ꝑ seinuicē. nā vniuersalis quidē ostendit ꝑ vniuersalia. Que autē ī hac ꝯclone semꝑ particularis q̄re manifestū qm̄ oīno nō ꝯtingit ostendere ꝑ hāc figurā vniuersalē ꝓpōnē.si aūt hec q̄dē vl'is sit:illa aūt particularis.quādoqꝫ quidē erit:qñqꝫ aūt nō erit:qñ igit vtreqꝫ affirmatiue sumat ⁊ vniuersale fit ad minorē extremitatē erit:qñ aūt ad alteraꝫ nō erit. Insit eī.a.oī.c.b.aūt alicui.ꝯcl'o aūt.a.b.si ergo sumat.c.oī a.inesse.b.autē alicui.a.c.quidē ostēsa est alicui.b.inesse.b. autē alicui.c.nō est ostēsa q̄uis necesse est si.c.alicui.b.⁊.b.alicui.c.inesse:sꝫ nō idē est hoc huic ⁊ illđ illi īesse:sꝫ assumēdū si hoc alicui illi:⁊ alterū alicui huic:hoc aūt sumpto nō iā fit ex ꝯclone:⁊ altera ꝓpōne syllogism⁹. Si aūt.b.oī.c.a.aūt alicui.c.erit ostēdere.a.c. quū sumat.c. quidē oī.b.inesse.a.aūt alicui.b.nā si.c.oī.b.a.aūt alicui.b. necesse ē a.alicui.c.inesse mediū.b. Et cū sint hec q̄dē p̄dicatiua:illa vero priuatiua:vl'is aūt p̄dicatiua ostēdet altera. Insit enim.b.oī.c.a.autez alicui nō insit:ꝯclusio qm̄.a.alicui.b.nō inest sumat: si ergo assūptū sit.c.oī.b.inesse:inerat aūt ⁊.a.nō oī.b.necesse est.a.alicui.c. nō īesse mediū b. Cū aūt priuatiua fit vl'is nō ostēdet altera nisi sicut ī prioribꝰ. Si sumat cui hoc alicui nō inest alterū alicui inest.vt si.a.quidē nulli.c.b.aūt alicui:ꝯclusio:qm̄.a.alicui.b.nō inest: si ergo sumatur cui alicui.a.nō inest.c.alicui inesse necesse est.c.alicui.b.nō inesse.alr aūt nō est ꝯuertētē vl'em ꝓpōnē ostēdere alteram:nullo em̄ mō erit syll's. Manifestū igit:qm̄ ī p̄ma q̄dē figura ꝑ seīuicē ostēsio:⁊ ꝑ tertiā:⁊ ꝑ primā fit figurā. Nā cū predicatiua quidē est cōclusio per primā:cū aūt priuatiua ꝑ tertiā:sumitur em̄ cū hoc,nulli alterum omni

UVA. BHSC. IyR_118_1

ineſſe. Jn media aũt figura cũ vniuerſalis eſt ſyllogiſm⁹ ⁊ p ipſam figurã ⁊ p primã ⁊ per vltimã: cũ aũt particularis ⁊ per ipſam ⁊ poſtremã. Jn tertia vero per ipſam oẽs: manifeſtũ eſt: qm̃ et in tertia et in media qui non per ipſos oſtendentur ſyllogiſmi: aut non ſunt ſm̃ eam que circulo eſt oſtenſionem: aut imperfecti.

¶Capitulum. vij.

C

Sed in oſtẽſione circulationis in figura tertia cũ ſint due ꝓpoſitiones vles: nõ eſt poſe: vt oſtẽdat ꝓclusio alicui⁹ ꝓpõnis in hac figura: qm̃ ꝓclusio erit ꝑticularis: ⁊ ꝓpõ quã intendim⁹ demõſtrare eſt vniuerſalis. Et ſi eſt vna ꝓpõ vlis: ⁊ alia particularis: aliq̃ eſt poſitio oſtẽſio particularis. ⁊ aliq̃ nõ eſt poſitio ei⁹ oſtẽſio: qõ eſt cũ ſint ꝓpões affirmatiue: ⁊ eſt minor ipſa vlis: eſt quidem poſe: vt demõſtret ſm̃ viã circulationis. Sed cũ eſt maior ipſa vlis: nõ eſt q̃dẽ poſe: vt demõſtret ſm̃ viã circulationis: cui⁹ exẽplũ eſt: vt ſit. a. inuẽtũ in oi. g. que eſt maior. t. b. in quodã. g. q̃ eſt minor: ⁊ erit ꝓclo. a. in quodã. b. Cum ergo addiderim⁹ ei ꝙuerſam ꝓpõnis maioris q̃ eſt q. g. nõ eſt inuẽtũ in oi. a. cõcludit nobis ex illo q. g. eſt inuẽtũ in quodã. b. ⁊ illud ſi erit q̃ſitũ noſtrũ cõuerſum huius qõ eſt. b. in quodã. g. ⁊ ꝫ hoc ſit ſequẽs neceſſario: q⁹ iam eſt oſtenſum q⁹ particularis affirmatiua ꝙuertit: nõ tñ eſt quidẽ oſtẽſio p viã circulationis: q⁹ oſtẽſio p viã circulationis: vt dictũ eſt: ⁊ vt oſtẽdat ꝓpõ vna p ꝓclusionẽ ⁊ cõuerſam ſecũde ſine medio alio. i. primo et p ſe. ſed hic quidẽ ſi ponit oſtẽſio p circulationẽ eſt p mediũ ꝙuerſiõis ⁊ nõ imediate: ⁊ ſi ſit vniuerſalis ipſa minor: ſicut ſi ſit. b. inuẽtũ in oi. g. ⁊. a. in quodã. g. eſt quidẽ poſe vt oſtẽdatur p viã circulationis q⁹. a. eſt inuẽtũ in quodã. g. ⁊ hec eſt ꝓpõ particularis maior ⁊. b. inuẽtum in oi. g. ⁊ ꝓclo eſt q⁹. a. eſt inuẽtũ in quodã. b. cum ergo addiderim⁹ ꝙuerſam minoris: que eſt dictũ noſtrũ. g. in oi. b. oſtẽdit q̃dẽ q⁹ ſe quit: vt ſit. a. in quodã. g. cũ ſit. b. ipſe terminus medius ⁊ eſt ſubiect⁹ duabus extremitatib⁹ ſimul. Et cũ eſtidẽ vna ꝓpõnũ affirmatiua: ⁊ alia negatiua: ⁊ eſt affirmatiua vniuerſalis: ⁊ negatiua particularis ꝙueniet quidẽ nobis demõſtratio ꝑticularis: cuius exẽplũ eſt vt ſit. b. inuẽtum in oi. g. ⁊. a. nõ inuentũ in quodã. g. Cũ ergo aſſumit ꝙuerſa minoris cũ ꝓclusione oſtẽdit ꝑticularis negatiua cũ ſit. b. ipſe terminus medius: ſed cũ eſt quidẽ ipſa negatiua vniuerſalis: ⁊ affirmatiua particularis nõ oſtendit ſm̃ viã circulationis niſi operetur in ipſo radix alia. U. g. vt ſit. a. nõ inuẽtũ in aliquo ex. b. ⁊. b. in quodã. g. ⁊ erit cõcluſio q⁹. a. non eſt inuẽtum in quodam. b. Cum ergo acceperimus loco dicti noſtri. a. non eſt inuentum in aliquo ex. g. q⁹. g. ſit inuẽtum in oi in quo nõ eſt. a. et addiderim⁹ huic q⁹. a. nõ eſt in quodã. b. eſt manifeſtũ q⁹. b. opz q⁹ ſit i quodã. g. que eſt propoſitio particularis affirmatiua. Jam oſtẽſum eſt q⁹ oſtẽſio que erit per circulationẽ in figura primo erit quidẽ in figura prima: ⁊ erit in aliquo ſyllogiſmi figure tertie qõ eſt cũ operati fuerim⁹ illã radicẽ precedẽtem. ſ. ſi acceperimus loco dicti noſtri. a. non eſt in aliquo ex. b. q⁹. b. eſt inuentum in quo nõ eſt. a. et hic modus ſyllogiſticus videt figure tertie: q⁹. a. et. b. ſunt predicata ſimul de aliquo tertio: quoz vnũ affirmat ⁊ alind negat. ⁊ hec poſitio eſt termini medij in figura tertia ex extremitatib⁹. ergo ſm̃ hũc modum dixit Ariſt. in hoc q⁹ eſt figura tertia: nõ q⁹ ſit figura tertia i veritate. Sed oſtẽſio quidẽ per circulationẽ in figura ſcõa eſt quidẽ in figura ſcõa ⁊ eadem i prima ⁊ radice que ſimilatur figure tertie erit in prima ⁊ tertia: ⁊ radice que ſimilatur tertie: et eſt oſtẽſum q⁹ ꝓpões de quibus dixim⁹ q⁹ non oſtenduntur ſm̃ viã circulationis eſt verũ: q⁹ nõ oſtendũtur per viam circulationis cõpleta: ſed per ſpeciem diminutam vie circulationis.

D

UVA. BHSC. IyR_118_1

A Syllus cõuersiuus i p̃ma figura.

Alia lr̃a Dico ãt opponi q̃dez oi nõ omi. et alicui nulli cõtrarie ãt oi nulli ⁊ alicui non alicui iesse.

B

¶ Capitulum.viij.

Conuertere aũt est trãsponẽtẽ ꝯclusionẽ facere syllogismũ: qm̃ vel extremũ medio nõ inerit vel hoc postremo: necesse enim cõcl'one cõuersa ⁊ altera manẽte ꝓpõne interimi reliquã. Nã si erit ⁊ cõcl'o erit. Differt aũt opposite aut contrarie cõuertere ꝯcl'onẽ. Nõ enim sit idẽ syllogism⁹ vtroq; mõ cõuersa: palã aũt hoc erit ꝑ ꝯsequentia. Dico aũt opponi cõtrarie oi nulli et alicui ⁊ nõ alicui inesse: ⁊ opposite q̃dẽ oi inesse nõ oi inesse ⁊ alicui et nulli. Sit enim ostẽsum.a.de.c.ꝑ mediũ.b.si igitur.a.sumat̃ nulli c.inesse: oi aũt.b.nulli.c.inerit.b. Et si.a.quidez nulli.c.b.aũt oi.c.a. non oi.b.⁊ nõ oino nulli: nõ enim ostẽdebat̃ vniuersale ꝑ postremã figurã. Oino aũt eã que est ad maiorẽ extremitatẽ propõnẽ non est destruere vl'r ꝑ ꝯuersionẽ: semꝑ enim interimitur per tertiã figuram necesse est enim ad postremã extremitatẽ vtrisq; sumere propõnes: et si priuatiuus sit syll's sil'r. Si enim ostẽsum sit.a.nulli.c.inesse per b.mediũ.ergo si sumat̃.a.oi.c.inesse: nulli autẽ.b.nulli.c.inerit.b.et si a.⁊.b.omni.c.a.alicui.b.sed nulli inerat. Si aũt opposite cõuertitur conclusio syllogismi oppositi ⁊ non vniuersales erũt: fit enim altera propõ particularis: quare ⁊ cõclusio erit particularis. Sit em̃ predicatiuus syllogismus et cõuertat̃ sic.ergo si.a.nõ oi.c.b.aũt oi.b. nõ oi: ⁊ sit.a.quidẽ nõ oi.c.b.aũt oi.c.a.non oi.b. Sil'r aũt ⁊ si priuatiuus sit syll's. Nã si.a.alicui.c.inest.b.aũt nulli.b. alicui.c. non inerit nõ simpl'r nulli. Et si.a.quidẽ alicui.c.b.aũt oi quẽadmodũ in principio sumptũ est.a.alicui.b.inerit: in particularib⁹ aũt syllogismis qñ opposite cõuertit̃ cõcl'o interimunt̃ vtreq; ꝓpõnes. Qñ vero cõtrarie neutra: nõ enim iam accidit quẽadmodũ in vl'ib⁹ syll'is interimere deficiẽte cõcl'one ꝟm cõuersionẽ.sꝫ nec oino interimere. Sit enim ostẽsum.a.de aliquo.c.ergo si sumat̃.a.nulli.c.inesse.b.aũt alicui.a. alicui.b.nõ inerit: ⁊ si.a.nulli.c.b.aũt oi nulli.c.inerit.b.quare interimũtur vtreq;: si aũt cõtrarie conuertat̃ neutra. Nã si.a.alicui.c.non inest.b.aũt oi.b.alicui.c.nõ inerit: sꝫ nõdũ interimit̃ qđ ex principio: cõtingit enim alicui inesse: ⁊ alicui nõ inesse. Vniuersaliter autẽ.a.b. oino nõ fit syllogismus.si enim.a.quidẽ alicui.c.nõ inest.b.autẽ alicui inest neutra propositionũ vniuersalis. Similiter aũt ⁊ si priuatiua sit syllogismus. Si enim sumat̃ oi.c.inesse interimunt̃ vtreq;. Si aũt alicui neutra: demonstratio autem eadem.

C Cõuersio.

¶ Capitulum.viij.

Et conuersio dicit̃ in hac arte sup multos modos: sꝫ qui petit hoc est destruere ꝑ oppositum cõcl'onis ⁊ vnã ꝓpõnũ ꝓpõnẽ aliã syllogismi ⁊ est quasi ꝯtrarium ꝯuersionis ꝑ circulationẽ: qđ est: qꝛ opꝫ de necessitate cũ accipit̃ oppositũ ꝯcl'onis: ⁊ addit̃ ei vna ꝓpõnum syllogismi vt euanescat propositio secũda: qm̃ si nõ euanescat nõ euanescit ꝯcl'o: qm̃ ꝓpõnes cũ non euanescũt nõ euanescit ꝯcl'o: vt expositũ est supra: sed ꝯclusio iam euanescit ꝑ positionẽ eius ꝯtradictorie: qđ est cõtrariũ ⁊ impossibile: ⁊ inanitio q̃ est vna

UVA. BHSC. IyR_118_1

propõnũ p oppositũ cõclonis diuersificat cũ est oppositũ acceptũ ptrariũ t cõ tradictoriũ: sicut ostendet post: t ptradictoria est dictũ est oi inesse t nõ omni inesse: t aliqui inesse: t nulli inesse: t ptraria oi inesse: t nulli inesse: cuidã inesse et non cuidã inesse. sit ergo nobiscũ in figura prima. a. de oi. b. t. b. de oi. g. t cõ clusio q erit de oi. g. q si accipiamus ptrariũ huius cõclonis que est. a. de nullo e. et addiderimus ei propõnẽ maiorẽ syllogismi que est q. a. de oi. b. est manifestum q cõcludit in figura scda q. b. de nullo. g. q cõ cõtrarium propõnis minoris accepte in syllogismo. t sic r si addiderim⁹ ptrario cuiusdã cõclusionis propõnẽ minorẽ cõcludit quidẽ oppositũ ppõnis maioris: qõ est: quia erit no biscũ. a. in nullo ex. g. qõ est ptrariũ cõclusionis: t cũ addiderim⁹ ei minorem: que est dictũ nostrũ. b. in omni. g. est quidẽ manifestũ q cõcludit in figura tertia. a. non est in quodam. b. qõ est contradictorium propositionis maioris et non ptrariũ eius et in figura tertia. et non est quidẽ possibile: vt cõcludat in figura tertia propõ vniuersalis: et propõ ptraria est vniuersalis. ergo ppositio ni maiori in mõ primo prime figure instatur quidẽ instãtia particulari non vniuersali in hac via. s. in acceptione contrarij cõclusionis: sed propõni maiori instatur quidẽ instãtia vniuersali. t sic e huius accidit in modo scõo figure prime que est qui cõcludit negatiuã vniuersalẽ. s. q. t cũ accipit ptrariũ cõclusionis est possibile vt instetur minori instãtia vniuersali: t maiori quidẽ est possibile vt instetur instantia particulari: q cõponitur syllogismus apud hanc instantiam in figura tertia. s. cũ accipitur ptradictoria cõclusionis. Jn his ergo duobus modis huius figure nõ est possibile quidẽ vt instet vni propositionũ syllogismi nisi instantia particulari: qm vna propositionũ syllogismi instantis erit propositio particularis: cum sit contradictoria vniuersalis particularis. et propter hoc oportet vt cõclusio particularis: redibit ergo iste prim⁹ modus syllogismi: qõ est: vt sit. a. in omni. b. et. b. in omni. g. erit cõclusio. a. in omni g. et si acceperim⁹ cõtradictoriũ huius conclusionis que est. a. non est inuentum in quodam. g. et addiderimus ei propositionẽ maiorẽ que est q. a. est inuentum in omni. b. erit manifestum q concludit ex hoc in figura scda q. b. est non inuẽtum in quodã. g. qõ est cõtradictorium propositionis minoris nõ cõ trariũ eius: t sic r si addiderim⁹ dicto nostro. a. nõ est inuentum in quodã. g. propositionẽ minorẽ que est q. b. est inuẽtũ in oi. g. concluditur quidẽ ex hoc q. a. est nõ inuentũ in quodã. b. qõ est contradictoriũ maioris. cũ ergo accipit cõtradictoriũ nõ erit propõ vniuersalis: sz ptcularis. Et simile huius t eiusdẽ accidit in modo negatiuo vniuersali huius prime figure: q cũ acceperim⁹ cõ tradictoriũ cõclusionis: qõ est dictũ nostrũ. a. est inuẽtũ in quodã. g. t addiderimus ppõnẽ vniuersalẽ negatiuã que est q nulli. b. est. a. concluditur nobis q b. nõ est inuẽtum in quodã. g. Et similiter accidit si addiderim⁹ ei affirmatiuã: sicut si sit. a. in quodã. g. t. b. in oi. g. qm sequit ex illo vt sit. a. in quodã. b. t illud ptradictoriũ negatiue vniuersalis: sz in duob⁹ modis quidẽ particularibus huius figure: cũ nãq accipit in ambabus ptradictoriũ conclusionis est possibile vt euanescat vna ipsarũ per hanc viã: sit ergo cõclusio q. a. est inuentũ in quodã. g. et: per mediũ. b. si ergo accipiat ptradictoriũ qõ est. a. nõ est inuentũ in aliquo ex. g. et addatur ei propositio minor que est q. b. est inuẽtũ i quodã. g. concludit quidẽ ex illo in figura tertia q. a. nõ est inuentũ in quodã. b. qõ est ptradictoriũ ppõnis maioris. t si addiderim⁹ dicto nostro qõ est. a. non est inuentũ in aliquo ex. g. ppõnẽ maiorẽ que est q. a. est inuẽtũ in oi. b. concluditur nobis quidẽ q. b. nõ est inuẽtũ in aliquo ex. g. et illud est ptradictoriũ minoris: ergo vtrecz propositiones euanescũt cũ cõuertim⁹ in ptradictoriam: et non cõuertimus eam in contrariã: t si cuertimus eã in ptrariã non euanescit aliqua propositionum. i. necz maior necz minor: qm si est cõuersio cõclusionis

UVA. BHSC. IyR_118_1

negatiue particularis in ꝯtrariã que est ꝙ.a.est nõ inuẽtũ in quodã.g.ꝛ addi
derimus ei maiorẽ que est ꝙ.a.est inuẽtũ in oi.b.ꝯcludit̃ quidẽ nobis ex illo
ꝙ.b.nõ est inuẽtum in quodã.g.sed dictũ nostrũ.b.est nõ inuẽtum in quodam
g.et.b.est inuẽtum in quodã.g.Jam est possibile vt verificent̃ simul:ꝛ propter
illud nõ euanescit necessario ꝑ hoc opus propositio minor: et si addiderimus
huic ꝯuerse:que est dictũ nostrũ.a.nõ est inuẽtum in quodã.g.propositionẽ
particularẽ minorẽ:que est dictũ nostrũ.b.inuẽtũ in quodã.g.nõ erit ex illis
syllogismus:quia erit ex duabus particularibus que sunt non concludentes
in figuris tribus.Et simile huius accidit in modo particulari qui concludit
negatiuam huius figure.s.ꝙ si conuertatur ꝯclusio in cõtradictoria est possi-
bile vt euanescant propositiones simul: sed si conuertãtur in contrariã non
euanescet quidem vna ipsarum.et ostensio illius est ostensio que precessit in
particulari affirmatiua.

¶ Capitulum.ix.

A Syllogismi cõuersiui i scdafigura.

In secũda autẽ quidẽ que est ad maiorẽ extremitatem pro
positionem nõ est interimere cõtrarie quolibet mõ cõuer-
sione facta:semꝑ enim ꝯclusio in tertia figura.vniuersalis
aũt nõ fuit in hac syllogismus:alterã aũt silr interimem⁹
cõuersioni.Dico autẽ silr si cõtrarie ꝯuertitur cõtrarie: si aũt oppo-
site opposite.Insit enim.a.oi.b.c.aũt nulli cõclusio.b.c.Si ergo su-
mat̃.b.oi.c.inesse:ꝛ.a.b.maneat.a.oi.c.inerit:fit em̃ prima figura.Si
autẽ.b.omni.c.a.autẽ nulli.c.a.nõ omni.b.figura postrema. Si aũt
opposite cõuertatur.b c.a.b.quidem similiter ostẽditur.a.c. autem
opposite. Nam si.b.alicui.c.a.autẽ nulli.c.a.alicui.b.nõ inerit. Rur-
sum si.b.alicui.c.a.aũt oi.b.a.alicui.c.quare opposit⁹ fit syllogism⁹.
Similiter aũt ostẽdetur ꝛ si econuerso se habent ꝓpõnes.Si aũt in
parte syllogismus est quidẽ ꝯtrarie ꝯuersa ꝯcl'one neutra ꝓpõnum
interimit̃:quẽadmodũ nec in prima figura:opposite autem vtreq̃.
B Ponat̃ enim.a.b.quidẽ nulli inesse.c.aũt alicui ꝯclusio.b.c. Si ergo
ponatur.b.alicui.c.inesse:ꝛ.a.b.maneat:ꝯclusio erit: qm̃.a.alicui.c.
nõ inest:sed non interimit̃ qd̃ ex principio:cõtingit em̃ alicui inesse:
et non inesse. Rursum si.b.alicui.c.ꝛ.a.alicui.c.nõ inerit syllogism⁹.
Neutrum enim vniuersale eorum que sumpta sunt quare non interi
mitur.a.b.si autem opposite conuertatur interimuntur vtriq̃. Nam
si.b.omni.c.a.autem nuli.b.nulli.c.a.inerat autem alicui. rursum si
b.omni.c.a.autem alicui.c.alicui.b.a. Eadem autem demonstratio
et si vniuersalis sit predicatiua.

¶ Capitulum.ix.

C Et in figura quidem scda non est possibile vt euanescat ꝓpositio
maior ipsius inanitione vniuersali:qꝛ non est cũ acceptione
cõtrarie cõclusionis:neq̃ cũ acceptione cõtradictorie ipsius.Et cũ
acceptione q̃dẽ ꝯtradictorie ipsius est manifestũ: sꝫ cũ acceptione
ꝯtrarie:qñq̃ syllogism⁹ cõponit̃ in figura tertia: et erit conclusio
particularis:verũ propõ minor possibile est vt euanescat ꝑm duos modos.s.si
cõuertat̃ cõclusio in ꝯtrariũ:ꝛ si ꝯuertat̃ in ꝯtradictoriũ:ꝛ ostẽsio illius est vt
sit.a.inuẽtũ i oi.b.ꝛ nõ inuẽtũ in aliquo ex.g.ꝛ erit ꝯcl'o ꝙ.b.est nõ inuentũ in
aliquo

UVA. BHSC. IyR_118_1

aliquo ex.g.ꝙ si acceperim⁹ cōtrariū illius qđ est.b.inuētum in oī.g.ꝛ addiderim⁹ ei ꝓpōnē maiorē q̄ est ꝙ.a.est in oī.b. est manifestū qđ sequitur in figura prima ex illo ꝙ.a.est inuētū in oī.g.ꝛ illud est cōtrariuꝫ ꝓpōnis minoris: ꝛ si opati fuerimus hanc eandē cōuersionē in destructiōe ꝓpōnis maioris: vt accipiamus qđ.b.est inuētū in oī.g.qđ ē ꝯtrariū cōcl'onis: ꝛ addiderim⁹ ei ꝓpōnem minorē que est.a.in nullo ex.g.ꝓueniet quidē ꝯpositū in figura tertia: ꝛ cōcluditur q̄dem ꝙ.a.nō est inuētū in quodā ex.b.ꝛ hec est cōtradictoriuꝫ maioris nō eius cōtrariū: ꝛ erit inanitio ei⁹ nō vl'is.ꝛ si cōuerterim⁹ ꝯcl'onē.b.g.in contradictoriū euanescūt vtreq̄ ꝓpōnes inanitione ꝑticulari: qꝛ contradictorie. Et illud est: qꝛ si acceperim⁹ cōtradictoriā q̄ est dictū nr̄m.b.inuētū in quodā.g.ꝛ addiderim⁹ ei ꝓpōnē minorē q̄ est.a.nō est in aliquo ex.g. ē manifestuꝫ ꝙ ꝯcludit̄ in figura tertia ꝙ.a.nō ē iuētū in quodā.b. ꝛ illud est ꝯtradictoriū ꝓpōnis maioris: ꝛ etiā si acceperim⁹ hāc eandem contradictoriā q̄ est dictū nostrum.b.inuentum in quodā.g.ꝛ addiderimus ei ꝓpositionem maiorem que est dictū nr̄m.a.in oī.b.manifestū est ꝙ cōcludit̄ in figura prima ꝙ.a.est i quodā.g.ꝛ illud est cōtradictoriū minoris. Jā ergo ostensuꝫ est in hoc dicto ꝙ syllogismi qui aguntur in destructione ꝓpositionū huius syll'i scđe figure sunt particulares ꝛ destructiones particulares: nisi qꝛ in destructione minoris cadit syll's vl'is cū particulari: qꝛ possibile est vt euanescat minor vl'r ꝛ particulariter: ꝛ per huius sil'e ostēditur illud in modo vl'i alio scđe figure.s.cui⁹ maior est negatiua vl'is ꝛ minor affirmatiua vl'is. sed in modis particularib⁹ huius figure cū conuertitur cōclusio in cōtrariū nō possibile cū illo euanescere vllaꝫ ꝓpositionū. Et causa in illo est causa eadē ꝓpter quam accidit illud in figura prima: ꝛ si cōuertitur cōclusio in cōtradictoriā proueniet quidē per hoc vanitas vniuscuiusq̄ propositionis: demōstratio illius est vt ponamus ꝙ.a.nō est inuentū in aliquo ex.b.ꝛ ꝙ.a.est inuētū in quodā.g.ꝛ erit cōclusio ꝙ.b.non est in quodā.g. Et si ponam⁹ cōtrariū ei⁹ qđ est ꝙ qđdā.b.in quodā.g.ꝛ addiderimus huic ꝓpositionē maiorē q̄ est.a.nō est in aliquo ex: erit quidē conclusio in figura prima ꝙ.a.non est inuentū in quodā.g.sed hic non ꝯtradicit ꝓpositioni secūde q̄ est ꝙ.a.est in quodā.g.cū iam sit pol'e vt sit.a.inuentū in quodam g.ꝛ non inuētū in quodā.g. Et si addam⁹ huic ꝓpositioni particularē non erit quidē syll's q m̄ erunt ꝓpositiones vtreq̄ particulares: ergo ex hoc est manifestū ꝙ si ꝯuertitur ꝯclusio in ꝯtrariū non est possibile quidē euanescere vnam ex ꝓpositionibus: sꝫ cū cōuertit̄ in cōtradictoriā iā euanescet q̄dem vnaqueq̄ ꝓpositionū. Accipiam⁹ ergo cōtradictoriā ꝓpositiōis q̄ est ꝙ.b.est inuētuꝫ in oī.g. Cū ergo addiderimus ei.a.nō est in aliquo ex.b.cōcludit̄ in figura prima ꝙ.a.nō est inuētū in aliquo ex.b.que est cōtradictoria dicti nr̄i.a.est inuētū in quodā.g.q̄ est ꝓpositio minor: ꝛ cū addem⁹ ei propositionē minorē q̄ est dictū nostrū.a.est in quodā.g.est nobiscū.b.est inuentū in oī.g.ꝛ.a.inuentū in quodā.g.cōcluditur ergo nobis in figura tertia ꝙ.a.est inuentū in quodā.b.quod est cōtradictoriū dicti nostri.a.nō est in aliquo ex.b.quod est propositio maior.ꝛ per hoc idem ostenditur hic modus cuius maior est affirmatiua. scilicet modus secundus particularis secunde figure.

¶ Capitulum Decimum.

In tertia aūt figura qñ ꝯtrie q̄dē cōuertit̄ cōclusio neutra ꝓpōnū interimit̄ ꝫ nullū syllogismorū. Qñ aūt opposite vtreq̄ ꝛ i oīb⁹ Sit.n.oñsuꝫ.a.alicui.b.mediū aūt sumptū sit.c.ꝛ sint vl'es ꝓpōnes. Si ergo sumat̄.a.alicui.b. nō ieē.b.aūt oī.c.nō sit syll's ei⁹ qđ est.a.ꝛ.c.neq̄ si.a.b. quidem alicui non inest.c.autem omni non erit eius quod est.b.ꝛ.c.

A Sill's cōuersiu⁹ i tertia figura.

UVA. BHSC. IyR_118_1

syllogismus. Similiter aũt ostẽdet̃ ⁊ si nõ vl'es sint ꝓpositiones aut vtrasq; necesse est ꝑticulares esse. Per ꝯuersionẽ aũt vl'em ad minorẽ extremitatẽ fieri. sic aũt nõ fuit syll's neq; in prima neq; in media si aũt opposite ꝯuertant̃ ꝓpõnes interimũtur vtreq;. Nã si. a. nulli. b. b. aũt oĩ. c. a. nulli. c. Rursum si. a. b. q̇dẽ nulli. c. aũt oĩ. b. nulli. c. et si altera nõ sit vl'is sil'r. Si em̃. a. nulli. b. b. aũt alicui. c. a. alicui. c. nõ inerit. Si aũt. a. b. q̇dem nulli. c. aũt oĩ nulli. c. b. sil'r ⁊ si priuatiu⁹ sit syll's. Sit em̃ ostẽsum. a. alicui. b. nõ inesse: sit aũt. b. c. quidẽ predicatiua. a. c. autẽ negatiua. sicut enim fiebat syllogismus: quando ergo contrariũ sumit̃ cõclusioni nõ erit syllogismus. Nam si. a. alicui. b. b. aũt oĩ. c. non fit syll's eius qđ est. a. ⁊. c. neq; si. a. alicui. b. nulli autez c. non fuit eius qđ est. c. ⁊. b. syllogismus: quare non interimunt̃ propositiones. Quando vero oppositum interimuntur: nã si. a. omni. b. ⁊. b. c. a. omni. c. sed. a. nulli. c. inerat. Rursum si. a. omni. b. nulli autẽ c. b. nulli. c. sed. b. omni. c. inerat: similiter autem monstratur ⁊ si non vniuersales sint propositiones. Sit enim. a. c. vniuersalis ⁊ p̃uatiua altera aũt ꝑticularis ⁊ p̃dicatiua: ergo si. a. q̇dẽ oĩ. b. b. autẽ alicui. c. a. alicui. c. accidit: sed. a. nulli. c. inerat. Rursum si. a. omni. b. nulli autem. c. b. nulli. c si aũt. a. alicui. b. ⁊. b. alicui. c. si sic non fit syllogismus: neq; si. a. alicui. b. ⁊ nulli. c. nec sic quare illo quidem modo interimunt̃: sic autẽ nõ interimũtur ꝓpõnes. Manifestuz ergo ex his que dicta sunt qũo cõuersa conclusione in vnaquaq; figura fit syllogismus: ⁊ quãdo cõtrarius ꝓpositioni: ⁊ quãdo opposit⁹ ⁊ qm̃ in prima figura per mediã ⁊ postremã fiũt syllogismi: ⁊ que q̇dẽ ad minorem extremitatẽ semꝑ per mediã interimit̃. Que vero ad maiorẽ per postremam: in scđa autem per primã ⁊ postremã: que quidẽ ad minorẽ extremitatẽ semper per primã figurã: que vero ad maiorez per postremam: in tertia vero per primam ⁊ per mediam: ⁊ que quidem ad maiorem extremitatem per primam semper: que vero ad minorẽ per mediam. Quid ergo est conuertere ⁊ quomodo in vnaquaq; figura: ⁊ quis sit syllogismus manifestum.

B

¶ Capitulum Decimum.

C

Et in figura quidẽ tertia cũ cõuertit̃ qđ est conclusio in cõtrariũ nõ est possibile: vt improbet̃ ꝑ illud vlla ꝓpositionũ ei⁹: ⁊ hec ĩ oĩb⁹ modis hui⁹ figure. sit igit̃. a. ĩuẽtũ ĩ oĩ. g. ⁊. b. ẽt ĩuẽtũ ĩ oĩ. g. ⁊ ẽ manifestũ ꝙ ꝯcludit̃ ex illo ꝙ. a. ẽ inuẽtũ in q̇dã. b. ⁊ hic est modus primus figure tertie ꝙ si acceperim⁹ cõtrariũ hui⁹ ꝯcl'onis ⁊ est dictũ nostrũ. a. est inuẽtũ in quodã. b. ⁊ addiderim⁹ ei ꝓpõnẽ minorẽ que est dictũ nr̃z. b. in oĩ. g. nõ cõcludit̃ aliq̇d: qꝛ syll's in figura prima maiore eius existẽte negatiua ꝑticulari. Et si addiderimus ei ꝓpositionẽ maiorez que est dictũ nostrũ. a. est inuẽtũ in omni. g. nõ cõcludit̃ q̇dẽ oppositũ minoris. Sed ponat̃ vniuersalis affirmatiua maior ꝙ si ponat̃ negatiua maior que est contraria particulari affirmatiue non concluditur aliquid: qꝛ in secunda figura nõ sequit̃ aliquid maiore existente particulari. Et per simile huius ostenditur cũ est vna ꝓpõnũ affirmatiuaꝝ ꝑticulari. s. qꝛ nõ est pol'e vt ĩprobet̃ in eis vna

UVA. BHSC. IyR_118_1

ppõnũ ꝙuersa ꝛcõne in contrariũ: qđ est qꝛ si q̃rit̃ iprobatio ppõnis vl̃is est
syll̃s duaꝝ pticulariũ: ꝛ si q̃rit̃ iprobatio pticularis pueniet maior pticularis
ꝛ ꝑm hoc nõ erit syll̃s nec in figura prima nec scđa: ꝛ iste due figure solũ sunt in
q̃b⁹ põnes iprobanť hui⁹ syll̃i figure tertie. Jam ergo ostẽsum est: qm̃ q̃n cõuer
tit̃ cõclusio in ꝛtrariũ imodis affirmatiuis hui⁹ syllĩ q; nõ ẽ pole vt iprobeť p
illõ vlla ppõnũ. ſ. p ppõnẽ scđaꝫ ꝛ ꝙuersionẽ: ſz cũ ꝙuertitur i ꝛtradictoriũ est
q̃dẽ possibile vt iprobeť p hoc vnaqueꝫ propositionũ p additionẽ scđe ad cõ
clusionẽ. Et ostẽsio illi⁹ est: qꝛ cũ ꝙuerterim⁹ dictũ nr̃m. a. est inuẽtũ in quodã
b. ꝛ illud est qđ ponim⁹ ꝛclusionẽ modi primi hui⁹ figure. ſ. tertie in suũ ꝛtra
dictoriũ: qđ est dictũ nr̃m. a. in nullo est. b. ꝛ addiderim⁹ ei dictũ nr̃m. b. in oi. g.
qđ est vna propositionũ syllogismi: ꝛcludit̃ q̃dẽ ex illo in figura prima: qđ. a.
est nõ inuẽtũ in aliquo ex. g. qđ est ꝛtrariũ dicto nr̃o. a. est inuẽtũ in oi. g. q̃ est
propositio maior syllogismi positi: ꝛ similiter si addiderim⁹ dicto nr̃o. a. nõ
inuentũ in aliquo ex. b. propositionẽ primã q̃ est dictũ nr̃m. a. est inuẽtũ in oi
g. est manifeſtũ qđ ꝛcludit̃ in figura scđa qđ. b. est in nullo ex. g. qđ est ꝛtrariũ
dicto nr̃o. b. i oi. g. qđ est propositio minor: ꝛ sit̃ hoc accidit cũ est vna dua
rum propositionũ affirmatiuaꝝ pticularis: qm̃ si erit. a. nõ inuẽtũ in aliquo
ex. b. qđ est ꝛtradictoriũ ꝛclusionis ꝛ addiderim⁹ ei. b. inuẽtũ in quodã. g. q̃ est
positio pticularis: ꝛcludit̃ nobis in figura ꝑma qđ. a. non est in quodã. g.
q; si addiderim⁹ huic propositioni propositionẽ vl̃em erit nobiscũ. a. in nullũ
ex. b. ꝛ. a. inuẽtũ in oi. g. ꝛ ꝛcludit̃ in figura scđa qđ. b. est inuẽtũ in nullo ex. g. qđ
est ꝛtradictoriũ propositionis posite pticularis. Et similiter in syllogismo vl̃i
negatiuo hui⁹ figure. ꝛ. q̃ est ex duab⁹ propositiõib⁹ vniuersalib⁹: quaꝝ vna est
negatiua: ꝛ in syllogismo pticulari negatiuo. ſ. in syllogismo cui⁹ vna proposi
tio est pticularis ꝛ scđa est vl̃is: ꝛ vna eaꝝ negatiua sicut accidit idẽ in affir
matiua vniuersali ꝛ pticulari. ſ. qđ q̃n ꝙuertit̃ ꝛclusio vtriuſq; in ꝛtrariũ non
est possibile vt iprobeť p illud vlla propositionũ: ꝛ si ꝙuertat̃ in ꝛtradictoriuz
est possibile vt iprobeť p illud vnaqꝫ propositionũ: ꝛ cã in illo est eadẽ q̃ fuit
in modo affirmatiuo vniuersali ꝛ pticulari: ꝛ demonstratio sup̃ hoc est illa ea
dem demonstratio. Jã ergo ostẽsuz est ex quo dictũ est q̃n erit syll̃s in oi figu
ra cũ ꝙuertit̃ ꝛclusio in ꝛtrariũ: ꝛ q̃n erit iprobatio ꝛ q̃n nõ ꝛ q̃n est: q̃n erit vl̃r
ꝛ q̃n pticulr̃: ꝛ q; syllogismi iprobãtes vnãquãq; ꝓpositionũ figure ꝑme cum
ꝙuertať conclusio erit in figura scđa ꝛ tertia: ꝛ qđ probať p figurã scđaꝫ minor
est: ꝛ qđ iprobať p figurã tertiã maior est. ꝛ similiter est materia oĩno in syllo
gismis q̃ iprobãt vnãquãq; propositionũ figure scđe cũ ꝙuertit̃ ꝛclusio erit in
figura ꝑma ꝛ in tertia: sed iprobatio minoris in figura ꝑma: ꝛ iprobatio ma
ioris in figura tertia: ꝛ qđ syllogismi ẽt iprobãtes ppõnes syll̃i q̃ est in figura
tertia: cum ꝙuerteť ꝛclusio eius erit in figura prima ꝛ secunda: sed maior im
probatur in prima figura ꝛ minor in secunda figura.

¶ Capitulum Undecimum.

A Sill̃s: p
ipossibi=
le in pri
figura.

Per impoſe aũt syll̃s ostẽditur quidẽ q̃n contradictio ponit conclusionis ꝛ assumitur alia propositio. Fit aũt in oĩb⁹ figuris: sil̃e eſſ est cõuersioni. verũ differt tamẽ qm̃ cõuertit̃ q̃dẽ facto syllogismo ꝛ oppositis vtriuſq; ꝓpositionib⁹. Deducitur autem ad impossibile non preconfesſo opposito prius. ſz manifeſto quoniam verum. Termini vero similiter se habent in vtriuſq; et eadem sumptio vtrozumq; vt si. a. ineſt omni. b. medium autem. c. si supponatur vel non omni vel nulli. b. ineſſe. c. vero omni quod fuit verum neceſſe est. c. b. aut nulli aut non omni ineſſe. Hoc autem

UVA. BHSC. IyR_118_1

impossibile. Quare falsum quod suppositum est. Uerū ergo oppositum. Similiter autem ꝛ in aliis figuris quecūq; conuersionem suscipiūt ꝛ p ipossibile sylłm. Ergo alie q̄dem ꝓpones omnes ostendūtur per impossibile in omnibus figuris. Uniuersalis autem predicatiua in media ꝛ in tertia monstratur: in prima autem non monstrat. Supponatur enim. a. non omni. b. aut nulli inesse: ꝛ assumat alia propositio vndecunq; siue omni a. inesse. c. siue. b. omni. d. sic enim erit prima figura. Si ergo positū sit nō omni. b. inesse. a. nō fit sylłs quolibet modo ꝓpositione sumpta. Si aūt. a. nulli: si. b. quidē. d. assumatur sylłs quidē erit falsi. Nō aūt ostēdit ꝓpositū: nā si. a. b. nulli. b. b. aūt oi. d. a. nulli. d. hoc aūt sit impoſe. falsuz est igit nulli. b. inesse. a. sed nō si nulli falsum oi verū. Si aūt. c. a. assumat nō fit syllogism⁹: nec q̄ supponit nō omni inesse. a. quare manifestū q̄m oi inesse non ostendit in prima figura p impoſe: alicui aūt ꝛ nulli ꝛ nō oi offendit. Supponat. n. a. nulli. b. inesse. b. aūt sumptū sit oi aut alicui. c. ergo necesse est. a. nulli aut nō oi inesse. c hoc aūt impoſe. Sit aūt verum ꝛ manifestū q̄m oi. c. inest. a. quare si hoc falsum necesse est. a. alicui. b. inesse: si aūt ad. a. sumat altera ꝓpō nō erit sylłs: neq; q̄ ꝛtrariū ꝓclusioni supponit vt alicui nō inesse: manifestū ergo q̄m opposituz supponendū. Rursum supponat. a. alicui. b. inesse. sit aūt sumptū. c. omni. a. necesse est ergo. c. alicui. b. inesse: hoc aūt sit impoſe: q̄re falsum q̄d suppositū est. Si aūt sic verū est. a. nulli. b. inesse: sił aūt ꝛ si priuatiua sit sumpta. c. a. Si autem ad. b. sumpta sit ꝓpō nō erit syllogism⁹. si aūt ꝛtrariū supponat sylłs q̄dē erit ꝛ impoſe: nō tñ ostēdit q̄d est ꝓpositū. supponat. n. oi. b. a. ꝛ. c. sumptuz sit oi. a. ergo necesse est. c. oi. b. inesse: hoc aūt impoſe: quare falsuz est oi. b. inesse. a. sz nōdum necessariū si nō oi nulli inesse. Sił aūt ꝛ si ad. b. sumat ꝓpō altera: nam syllogismus quidem erit: non tamen interimitur hypothesis: quare oppositū sumendū: ad ostendendū aūt non omni. b. inesse a. supponendū omni inesse. Nam si. a. omni. b. ꝛ. c. omni. a. ꝛ. c. oi. b. quare si hoc impoſe falsum q̄d supposituz est. Sił aūt ad. b. sumat altera ꝓpō: ꝛ si priuatiua sit. c. a. sił: nā ꝛ sic fit syłlus. si aūt ad. b. sit priuatiua: nihil ostēdet si aūt nō omni sed alicui supponat inesse nō ostēdet q̄m nō omni: sed q̄m nulli. Si enim a. alicui. b. c. aūt oi. a. alicui. b. inerit. c. si ergo hoc impoſe falsum est alicui. b. inesse. a. quare
B verum nulli. Hoc autem ostenso cōtinetur verum. Nam. a. alicui. b. quidem inerat: alicui vero non inerat. Amplius non iuxta hypothesim accidit impossibile: falsa enim erit siquidem ex veris nō est falsum syllogizare. nunc autem est vera. Inest enim. a. alicui. b. quare non supponendum alicui inesse sed omni. Similiter autem ꝛ si alicui. b. non inesse. a. ostenderimus: si enim idem est alicui non inesse ꝛ
C non omni inesse circa eadem vtrisq; demonstratio. Manifestum ergo quoniam non contrarium: sed oppositum ponendum in omnib⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

syllogismis: sic enim necessarium erit et anxioma probabile. Nam si de omni vel affirmatio vel negatio: ostenso quoniam non negatio: necesse est affirmationem veram esse. rursum si non ponit veraz esse affirmationem probabile est existimare negationem contrariū vero neutro modo conuenit existimare neqꝫ enim necessarium si nulli falsum omni verum neqꝫ probabile: vt si alterum falsum quoniam alterum verum manifestum ergo quoniam in prima figura alie quidem propositiones omnes ostenduntur per impossibile: vniuersalis autē affirmatiua non ostenditur.

¶ Capitulum. xj.

Et syllogismi q̄dē ꝯtrarij erūt cū posuimus contradictoriorū cōclusionis que intendit̄ ostendi: ⁊ addiderimus huic propositionē aliam notā ⁊ concluditur nobis res impossibilis ⁊ hec species syllogismi: nam ostensum est qđ est cōposita ex conditionali ⁊ predicatiuo: ⁊ est adducendū ad impossibile: ⁊ hec est syll's contrarij cadit in tribus figuris oibus. Et syll's cōtrarij similat̄ cōuersiuo syll'o: quoniam vterqꝫ ꝓbat: sed differētia inter illos est: qꝛ syll's ꝯuertibilis erit ex acceptiōe ꝯtradictorie in ipso ⁊ propositione cōparata ei post inuentionem syllogismi donec sit ꝯtraria ipsa ꝯtradictorie ꝯcl'oni illius syll'i. Et ꝓpō comparata siue addita est vna duarū ꝓpositionū illius syllogismi: sed in syll'o q̄ est ꝑm viam ꝯtrarij: accipiem⁹ q̄dē ꝯtradictoriū intēte ostēsionis: nō ꝯtradictoriū ꝯcl'onis syll'i: ⁊ addem⁹ q̄dē syll'o ꝯtrarij ēt ꝓpōnē verā: nō ꝓpōnē syll'i statuti: ⁊ qꝛ cōuersiōe q̄dē syll'i ꝓuenit iprobatio rei false ꝑ hoc ꝙ ꝯcedim⁹ ꝯtradictoriū impol'e qđ est verꝝ. Et in syll'o ꝯtrarij ostēdit̄ q̄dē ꝯcl'o ꝑ positionē ipsi⁹ impol'is: ⁊ oē qđ ostēdit̄ ꝑ syll'm p̄dicatiuū q̄ est ille q̄ noiat̄ rect⁹: pol'e est vt ostēdat̄ ꝑ illas easdē ꝓpōnes ꝑ syll'm ꝯtrarij: ⁊ tūc erit syll's ꝯtrarij in pl⁹ syll'o ꝯuertibili: qđ est: qꝛ forma ei⁹ erit illa forma eadē: ⁊ cā illi⁹ qꝛ syll'us rect⁹ ꝯsiderat⁹ nō reducit̄ ad ꝯtrariū erūt termini ⁊ propositiōes vni ⁊ ijdē: cui⁹ exēplū est vt ponam⁹. ꝙ. a. est inuētū in oi. b. Cū ergo conamur ostēdere illud ꝑ syll'm ꝯtrarij: accipim⁹ ꝯtradictoriū ꝯcl'onis aut ei⁹ ꝯtrariū ⁊ addim⁹ ei propositionē maiorē: aut. a. inuētū in oi. g. ⁊ sequit̄ necessario in figura scđa ꝙ sit. g. nō inuētū in oi. b. qđ est ꝯtradictoriū propositiōis minoris: quod est impol'e: ergo suppositū illud qđ est ꝯtradictoriū ꝯcl'onis aut ei⁹ ꝯtrariū est ipol'e ei⁹: ergo ꝯtradictoriū qđ est ꝯclusio est verū: ⁊ forma ꝯuertibilis syll'i est eadē cū forma hui⁹. Et similiter accidit in residuis figuris: qm̄ oīs syllogismus recipiēs ꝯuersionē recipiet ostēsionē ꝯcl'onis ꝑm viā ꝯtrarij: ⁊ oīa q̄sita quatuor ostēdunt̄ ꝑ syllogismū ꝯtrarij in oib⁹ figuris p̄ter affirmatiuā vniuersalē: qm̄ ipsa nō ostēdit̄ in figura prima ⁊ ostēdit̄ in figura scđa ⁊ tertia: ⁊ nō ostēdit̄ q̄dē affirmatiua vniuersalis in syllogismo contrarij in figura p̄ma: ⁊ illud apparet sic: supponam⁹ propositionē quā volum⁹ ostēdere: sitqꝫ ꝙ. a. est in oi. b. ⁊ addiderim⁹ super illud per viā ꝯtrarij illud quidē erit ita vt accipiam⁹ ꝯtradictoriā ei⁹ q̄ est ꝙ. a. est nō inuētū in aliquo ex. b. Deinde cū addiderim⁹ vni hoꝝ duoꝝ oppositoꝝ propositionē aliā erit cōpositio ei⁹ cū opposito ꝯclusionis prime figure: qm̄ opꝫ vt si sit p̄dicatū de. a. aut sit subiectū. b. sicut si dicamus. g. in oi: aut. b. de oi. g. ꝙ si est oppositū positi ꝯtradictoriū: ⁊ est ꝙ. a. nō est ī oi. b. est ergo manifestū ꝙ nō est syllogismus in prima figura ad quācūqꝫ extremitatez ponat̄ propositio alia qđ est: qꝛ si est verū ꝙ. g. est in oi. a. ⁊ a. nō est in oi. b. ⁊ illud est nō ꝯcludēs in figura prima: propterea qꝛ minor est negatiua. Et si posuerim⁹ eā ex ꝑte. b. habebim⁹. a. nō est in oi. b. ⁊ b. in oi. g. ⁊ hoc ēt est nō ꝯcludēs in figu

UVA. BHSC. IyR_118_1

ra p̄ma: iō qꝛ maior in ea est particularis. ¶ Jāq̄ dictū est ꝙ illud est ꝯcludēs ꝙ si acceperimꝰ ꝯtrariū affirmatiue quā conamur ꝯfirmare: ⁊ addiderimꝰ ei ꝓpositionē notā verā ex ꝑte sicut si ponamꝰ. a. nō in aliquo ex. b. ⁊ b. in oī. g. cōcludit̄ q̄dē in figura p̄ma: ꝙ. a. nō est ī aliquo ex. g. ⁊ hoc ē ipol̄e: ergo qd̄ posuimus est ipol̄e: ⁊ est dictū nostrū. a. nō est in aliquo ex. b. nisi qꝛ nō sequit̄ q̄si sit falsuꝫ dictū nr̄m. a. nō est in aliquo ex. b. vt sit verū eiꝰ ꝯtrariū: qd̄ est dictū nostrū. a. in oī. b. qd̄ est nr̄m q̄sitū: cū ꝯtraria qñq̄ sint ābo falsa simul: sicut dictū est in libro p̄cedēti. Et si addat̄ ꝓpō vera ex ꝑte. a. nō renouat̄ syll̄s: qꝛ erit minor negatiua in figura p̄ma. est ergo manifestū ꝙ oīs syll̄s ꝑm viā ꝯtrarij erit quidem per acceptionem contrarij aut per acceptionem contradictorij: ⁊ per additionem propositionis vere vni ipsorum duorum. Et est iam manifestum ꝙ quando accipitur contradictoriū affirmatiue vl̄is ⁊ additur ei propositio vl̄is v̄a: qꝛ nō erit syll̄s: ⁊ ꝙ qñ accipit̄ ꝯtrariū: si q̄dē aut nō fit syll̄s: aut si fit nō ꝯcludit̄ ipol̄e ꝯtrariū falso: cuiꝰ sequat̄ verꝝ affirmatiue q̄site. Ad ostēdēdū ergo nō est pol̄e vt ostēdamꝰ affirmatiuā vl̄em ꝑ syll̄m ꝯtrarij in quo fit p̄dicatū ducēs ad ipol̄e ī figura p̄ma. Sꝫ ꝑticularis affirmatiua pol̄e q̄dē est vt ostēdat̄ ꝑ ꝯtrariū in figura p̄ma cū acceperimꝰ oppositā eiꝰ negatiuā vl̄em: nō negatiuā ꝑticularis q̄ est ipsiꝰ ꝯtradictoria: ⁊ hoc ēt cū est ꝓpō vera ex ꝑte. b. ⁊ nō ex ꝑte. a. Ponamꝰ ergo ꝙ nō sit vera eiꝰ īuētio ī aliquo ex. b. ergo. a. nō est ī aliq̄ b. deinde addamꝰ huic ꝙ. b. est in quodā. g. ⁊ ꝯcludit̄ q̄dē ꝙ. a. nō ē in aliquo ex g. qd̄ est falsum: ergo illud ex quo sequit̄ falsum est falsum: ⁊ illud est dictū nr̄ꝫ ꝙ. a. est in aliquo ex. b. ⁊ cū hec ē falsa ē vera eiꝰ ꝯtradictoria q̄ est dictū nr̄ꝫ. a. est in quodā. b. ⁊ hoc est qd̄ ītēdimꝰ demōstrare: sꝫ cū accipit̄ ꝓpō vera ex ꝑte. a. erit q̄dē minor negatiua in figura p̄ma: nō ergo erit syll̄s. Et sil̄r cū accipitur ꝯtraria non erit syll̄us: qm̄ si ponat̄ vera ꝓpō affirmatiua ex parte. a. erit minor negatiua: ⁊ si ponat̄ ex parte. b. erit maior ꝑticularis: ⁊ ābe sunt non ꝯcludētes in figura p̄ma. ⁊ si voluerimus ostēdere ꝑ syll̄m ꝯtrarij vl̄em negatiuā sumet̄ opposita vl̄is negatiue q̄ est affirmatiua ꝑticularis: hec em̄ est sua ꝯtradictoria q̄ est dictū nostrū. a. in quodā. b. Cum ergo addiderimus ei ꝙ. g. est in omni. a. ꝯcludit̄ impol̄e ꝙ. g. est in quodā. b. ⁊ cum hoc est falsum: ergo dem̄ nostrū. a. est in quodā. b. est falsum. Et cū hoc est verū eius ꝯtradictoriū qd̄ est a. non in aliquo ex. b. quod est quesitum. Et similiter accidit si est propositio vera. vl̄is negatiua. ꝙ si posuerimus propositionē verā ex parte. b. non renouabitur syllogismus: qm̄ maior erit particularis in figura prima. Et si acceperimus loco ꝯtradictorie ꝯtrariā renouabit̄ syllogismus ꝯcludēs impossibile ad quācunq̄ partem apponemus propositionē verā: nisi qꝛ non concludit̄ impossibile ex cuius esse sequit̄ verꝝ. i. sequit̄ q̄situm: ergo oportet vt accipiamus ꝯtradictoriā nō cōtrariā: ⁊ illud est cōmune oībus figuris ꝯtrarij cuiuscūq̄ figure ponat̄ p̄dicatiuus. Cum ergo voluerimus ostendere negatiuā ꝑticularē per viam contrarij in hac figura: oportet quidē vt ponamus oppositā affirmatiuā vniuersalē: quoniā cū posuerimus oppositaꝫ que est ꝙ. a. est in oī b. ⁊ addiderimus ei ꝙ. g. est inuentū in omni. a. ita vt sit vera: cōcluditur q̄dēꝫ impossibile ꝙ. g. est in omni. b. ergo. a. est in omni. b. est impossibile: ⁊ cum hoc est falsum: est verū dictū nostrū. a. non est in omni. b. ⁊ illud est quesitum: ⁊ similiter accidit si hec ē negatiua: ⁊ similiter si addiderimus ei. b. in omni. g. aut b. in quodā. g. qm̄ concludit impossibile in prima figura. sed si addiderimus ei ꝙ. g. est in quodam. a. non erit syllogismus: quoniā maior erit particularis in prima figura: ⁊ similiter cum est hec negatiua. Jam ergo ostensum est ꝙ oīa quesita ostenduntur per contrariam in figura preter affirmatiuam vniuersalem. ⁊ qd̄ ꝯfert in eo in oī materia in syll̄o contrarij cū acceptione contradictorij cuius queritur ostensio non acceptio contrarij eius: qm̄ cum est falsum

UVA. BHSC. IyR_118_1

vnum cõtrariorum sicut ostẽsum est in lib. precedenti nõ sequitur vt sit veruz cõtrariũ aliud: neqꝫ etiã est famosum ꝙ cũ est falsum ꝯtrariũ ꝙ est verũ suum cõtrariũ: sꝫ cũ est falsum vnũ cõtrarie oppositorũ est verũ aliud necessario in oĩ materia: quare cũ est falsa affirmatio est vera negatio eius. ⁊ econuerso.

¶ Capitulum. xij.

In media aũt figura ⁊ postrema: ⁊ hoc ostendit. Ponat em̃ a. nõ oĩ. b. inesse. Sumptum sit aũt oĩ. c. inesse. a. igitur si. b. quidem nõ oĩ. c. aũt oĩ. a. nõ oĩ. b. inerit. c. hoc aũt impoſe. Sit em̃ manifestũ qm̃ oĩ. b. inest. c. quare falsum est qđ suppositum verũ ergo oĩ inesse. Si autem contrarium supponatur syllogismus quidem erit et impossibile nõ tñ ostẽdit qđ propositũ est. Si enim. a. nulli. b. aũt omni. c. nulli. b. c. hoc aũt impossibile: quare falsum est nulli inesse: sed nõ si hoc falsum oĩ verum. Qñ aũt alicui. b. inest. a. supponatur. a. nulli. b. inesse. c. autẽ omni insit necesse est: ergo. c. nulli. b. inesse. Quare si hoc impossibile necesse est. a. alicui. b. inesse. Si aũt supponat alicui nõ inesse eadẽ erũt que et in prima figura. Rursum supponatur. a. alicui. b. inesse. c. autem nulli insit: necesse est ergo. c. alicui. b. nõ inesse: sed omni inerat. Quare falsum qđ suppositum est: nulli ergo. b. inerit. a. Quoniam aũt nõ oĩ. b. inest. a. ponatur omni inesse. c. autem nulli: necesse est igitur. c. nulli. b. iesse. Hoc autem impossibile. Quare verum est non oĩ inesse. Manifestũ ergo qm̃ omnes syllogismi fiunt per mediam figuram.

Syll. ꝑ impoſe in scđa figura.

¶ Capitulum. xiij.

Similiter autem et per vltimam: ponatur enim. a. alicui b. non inesse. c. autem omni: ergo. a. alicui. c. non inest. Si ergo hoc impossibile falsum alicui non inesse: quare verũ omni inesse. Si vero supponatur nulli inesse erit quidem syllogismus ⁊ impossibile: nõ tamen ostenditur qđ propositum est. Si enim contrariam supponatur eadem erunt que in prioribus.

Sill's ĩpolis in tertia.

¶ Capitulum. xij. ⁊. xiij.

Sed affirmatiua quidem vniuersalis ostenditur in figura scđa et tertia: ⁊ ostensio illius est: quia cum voluerimus ostendere ꝙ. a. est inuentum in omni. b. in figura secunda accipiemus contradictorium eius quod est: ꝙ. a. non est in omni. b. quod est impossibile: ⁊ propositio adiuncta huic contradictorio est vera: ergo oportet vt accidat falsum ex ꝯtradictoria: ⁊ illud est dictũ nostrũ. a. nõ est in oĩ. b. sed cũ est hec falsa: est vera eiꝰ cõtradictoria que est ꝙ. a. est in oĩ. b. ⁊ si accipiatur lõco contradictorie contraria non confert in omni materia.

¶ Capitulum. xiiij.

Sed ad ostendendum alicui inesse hec sumenda hypothesis: nam si. a. a. nulli. b. c. autem alicui. b. a. non omni c. si ergo hoc falsuz: verꝫ est. a. alicui. b. iesse. Qm̃ aũt nulli. b. inest. a. supponatur alicui. b. inesse: sumptum. sit autem ⁊. c. omni. b. inesse. Ergo necesse est. a. alicui. c. inesse.

UVA. BHSC. IyR_118_1

sed nulli inerat. Quare falsum est alicui. b. inesse. a. Si vero supponatur omni. b. inesse. a. non ostenditur propositum: sed ad. a. b. nō omni inesse hec eadez sumenda hypothesis. Nam si. a. omni. b. ꝛ. c. alicui. b. a. inest alicui. b. hoc autem non fuit. Quare falsum est omni inesse. Si aūt sic verum est nō omni. Si aūt supponatur alicui inesse eadez erunt que ꝛ in his que dicta sunt prius. Manifestum ergo quoniam in omnibus per impossibile syllogismis oppositum supponendum. Palam autem ꝛ quoniam in media figura ostenditur quodammodo affirmatiua ꝛ vniuersalis in postrema.

A quo insta ꝛque ad ipossibile ducit ōmōstrō differunt.

Differt aūt que ad impossibile demōstratio ab ostensiua in eo qō ponat qō vult interimere: deducens ad cōfessuz falsum: ostensiua aūt incipit a cōcessis ꝓpositionibus veris. Sumūt ergo vtreqz ꝓpositiones duas cōfessas. Sz hec quidē ex quibus est syllogismꝰ: illa vero vnā quidē harū: vnā vero cōtradictionē cōclusionis: ꝛ hic quidē nō necesse est notam esse cōclusionem: nec prius opinari qm̄ est aut nō est: illic vero necesse est qm̄ nō est. Differt aūt nihil affirmatiuā vel negatiuaz esse ostēsiua cōclusionem. Sed sic̄ se habet in vtriqz. Omne aūt qō ostensiue cō iusta id cluditur ꝛ per impossibile mōstratur: ꝛ qz per impossibile ostēsiue per asserto eosdez terminos. Naz qn̄ fit syllus in prima figura qō verū est in media erit aut postrema. Priuatiuū quidē in media: predicatiuū autem in postrema. Quando aūt in media fit sylus qō verum est in prima erit in omnibus ꝓpositionibus: qn̄ vero in postrema est syllogismus qō verum est erit in prima ꝛ in media. Affirmatiua quidem in prima: priuatiua aūt in media. sic enim ostensum. a. nulli aut nō omni. b. per primā figuram: ergo hypothesis quidem erat alicui. b. inesse. a c. autem sumebatur. a. quidem inesse omni. b. aut nulli: sic eñ fiebat syllogismꝰ: ꝛ per hoc impossibile: hec aūt media figura si. c. a. quidē omni. b. autez nulli inest: ꝛ manifestum est ex his qn̄ nulli. b. inest. a. Simiter autem ꝛ si. a. non in omni. a. ostēsum sit inesse. Nam hypothesis quidē est omni inesse. c. aūr assumebaꝭ. a. quidē oi. b. vero non omni: ꝛ si priuatiua sit sumpta. a. c. similiter ꝛ sic fit media figura. Rursum sit ostēsuz alicui. b. inesse. a. ergo hypothesis, q̄dē nulli inesse. b. autē sumebaꝭ. c. omni inesse. et. a. omni vel alicui. c. sic eñ erit impose: hic aūt postrema figura si. a. ꝛ. b. oi. c. et manifestū est ex his qn̄ necesse a. alicui. b. inesse. Similiter autem ꝛ si sumatur alicui. c. inesse. a. vel. b. ¶ Rursum in media figura ostensum sit. a. omni. b. inesse ergo hypothesis quidem fuit non omni. b. inesse. a. sumptum est autez. a. oi. c. ꝛ. c. omni. b. sic enim erit ipose: hec autem prima figura: ergo si. a. omni. c. ꝛ. c. omni. b. Similiter autem et si alicui ostensum sit inesse. Nam hypothesis quidem fuit nulli. b inesse. a. Sumptum est autem a. omni. c. ꝛ. c. alicui. b. Si autem priuatiuus sit sylus hypothesisquidem. a. alicui. b. sumptum est autem. a. nulli. c. ꝛ. c. omni. b. quare fit

UVA. BHSC. IyR_118_1

prima figura: ⁊ si nonvltis sit syll'is: sed. a. alicui. b. ostensum sit non in esse similiter. Nam hypothesis omni. b. ineſſe. a. sumptum est autem nulli. c. ⁊ c. alicui. b. sic enim prima figura.

SArsum in tertia figura ostensuz sit. a. omni ineſſe. b. ergo hypothesis quidem erat non omni. b. ineſſe. a. Sumptū est c. omni. b. ⁊ a. omni. c. sic enim erit impoſe: hec autem prima figura similiter autem ⁊ si in aliquo sit demōstratio. Nam hypothesis quidē nulli. b. ineſſe. a. sumptū est autem. c. alicui. b. ⁊ a. omni. c. Si aūt priuatiu⁹ sit syll'is hypothesis ꝯdem. a. alicui. b. ineſſe: sumptū est aūt. c. quidez nulli. a. b. aūt omni: hec aūt media figura. Silr aūt ⁊ si non vltr sit demonstratio. Nam hypothesis quidē erit omni. b ineſſe. a. Sumptū est aūt. c. a. quidez nulli. b. aūt alicui. hec autem media figura. Manifestū ergo qm̄ per eosdē terminos ⁊ ostēsiue est demonstrare vnāquāqz ꝓpositionem. Similiter aūt erit et cū ostensiui sint syllogismi et ad impossibile deducere. In sumptis terminis quādo posita propositio cōclusioni sumpta est. Nā siunt syllogismi idem his qui sunt per cōuersionem: quare statim habemus ⁊ figuras per quas vnūquodqz erit. Palam ergo quoniā omne ꝓblema ostendit per vtrosqz modos per impossibile ⁊ ostensiue ⁊ non cōtingit separari alterum.

c

alia ꝓ vnūqd̄ qz ꝓble ma.

Capitulum. xliij.

CUm voluerimus ostendere in hac figura affirmatiuam particularē q̄ est dictū nostrū. a. est in quodā. b. opz quidē vt accipiam⁹ cōtradictoriā ei⁹ q̄ est. a. est in nullo. b. Deinde addemus ei. a. inuentū in oi. g. ⁊ ꝓcludit nobis q. g. in nullo est. b. qd̄ est impoſe sequēs ex pōne nostra. a. in nullo est. b. ei⁹ ergo ꝓtradictoriū est verū qd̄ est dictū nr̄m. a. in quodā. b. ⁊ si accepim⁹ loco cōtradictorie ꝓtrariā accidit ex illo: qd̄ accidit in figura prima. s. q cōcluditur impossibile: sed nō ostēdit ꝓ illud veritas oppositi suppositi in omni materia: ⁊ si voluerimus ostēdere negatiuā vłzi hac figura: nos q̄dē accipiemus cōtradictoriā ipsius: q. a. est inuētū in quodā. b. ⁊ addemus ei de cuius veritate nō dubitat: q. a. est nō inuentū in aliq̄ ex. g. ⁊ ꝓsequit necessario q. g. est nō inuētū in quodā. b. qd̄ est impoſe: qd̄ ergo posuimus est falsum: ergo. a. in nullo est. b. ⁊ si voluerimus ostēdere negatiuā particularē nō accipiemus cōtrariā illius que est. a. in quodā. b. sed accipiemus cōtradictoriā illius que. a. in oi. b. ⁊ addemus. a. nō est inuentum in aliquo ex. g. ⁊ sequetur impossibile quod est: quia. g. nō est inuentum in aliquo ex. b. ergo contradictoriū eius ex quo ſsequitur impossibile est verū qd̄ est dictū nostrū. a. nō est in quodā. b. qd̄ voluimus ostendere. Jam ergo ostensum est ex hoc q. omnia quesita ostenduntur per cōtrariū in figura secunda: ⁊ similiter accidit q. ostenduntur in tertia omnia ista: ⁊ ostensio illi⁹ est: qm̄ si voluerimus ostendere affirmatiuam vniuersalem: accipiemus eius contradictoriā que est dictū nostrū. a. nō est inuentum in quodam. b. ⁊ addiderimus ei. g. inuentum in omni. b. ⁊ concluditur in figura tertia q. a. non est inuentum in quodā. g. qz terminus medius qui est. b. subiicitur extremitatibus duabus: ⁊ conclusio est impossibilis contradictorium eius ex quo sequitur impossibile est verum quod est dictum nostrum. a. in omni. b. inuentum. Sed si posuerimus contrarium concluditur impossibile: sed non sequitur ex eo neceſ

d

UVA. BHSC. IyR_118_1

sario veritas q̃siti sicut accidit in alijs figuris:⁊ voluerimus ostẽdere ꝙ.a.est inuentũ in quodã.b.qđ est quesitũ particulare:nos ponemus ꝙ.a.est in nullo ex.b.que est ꝯtraria ei⁹:⁊ addemus ei.g.inuentũ in quodã.b.⁊ cõcludit̃ in hac figura:ꝙ.a.nõ est inuentũ in quodã.g.⁊ qꝛ hec est.a.in nullo est.b.⁊ cũ hoc falsum est verũ cõtradictoriũ eius qđ est quesitũ ⁊ est falsum:⁊ illud est dictuꝫ nostrũ.a.in quodã.b.⁊ si voluerimus ostẽdere negatiuã vniuersalẽ:sicut si velimus ostendere:ꝙ.a.in nullo est.b.terminos quidem accipiemus cõtradictoriũ illius que est dictũ nostrũ.a.in quodã.b.⁊ addemus ei.g.inuentũ in omni.b.sequit̃ ergo in hac figura:vt sit.g.inuentum in quodã.a.cũ ergo sit hoc falsum et falsum qđ sequitur ex cõtradictorio suppositi:cũ sit ꝓpositio.g.b.vera procul dubio:⁊ cũ sit falsa cõtradictoria q̃ est affirmatiua particularis est vera negatiua vniuersalis que est dictũ nostrũ.a.in nullo est.b.sed cũ voluerimus accipere cõtrariũ accidet quidem in hoc sicut accidit in alijs figuris:⁊ si voluerimus ostẽdere negatiuã particularẽ nõ quidẽ ponemus cõtradictoriaꝫ eius que est affirmatiua vl'is:veluti si ponamus.a.in omni.b.⁊ addamus ei ꝙ.g.est inuentũ in omni.b.que est vt de eius veritate nõ dubitat̃:⁊ cõcludit̃ nobis ꝙ.g.est inuentũ in quodã.a.cũ ergo hec ꝯclusio sit falsa:ergo cõtradictoria que est affirmatiua vl'is de qua dubitat̃ est falsa:sꝫ cũ est falsa affirmatiua vl'is:est vera negatiua particularis.iam ergo ostẽsa sunt hec ex re syllogismi cõtrarij duo preter id qđ precessit:quorũ vnũ est ꝙ semper confert in eo in omni materia acceptio contradictorij nõ acceptio cõtrarij:⁊ omnia quesiti producunt̃ in eo in figura secunda ⁊ tertia:⁊ ꝙ in figura prima nõ probatur affirmatiua vniuersalis:⁊ ꝙ cetera quesita probantur in ea.

Et differentia inter syll'm rectũ ⁊ syll'i cõtrarij cuꝫ cõcludũt quesitũ vnũ ⁊ idẽ in ꝓpositionibus vnis ⁊ eisdẽ est ꝙ in syll'o qui est per cõtrariũ ponimus primo ꝙ volumus improbare:⁊ illud est cõtradictoriũ ei⁹ qđ cõtingit ostẽdere ⁊ ꝓpter deductionẽ dicti ad falsum:scitur ꝙ illud est falsum:sed syll's rectus incipit a propositionib⁹ scitis:⁊ ambo syll'i sunt ex ꝓpositionibus notis:nisi qꝛ syll's rectus est ex duabus ꝓpositionibus:ex quibus est syll's.Sed eius qui est per cõtrariũ vna ꝓpositio tantũ est ex ꝓpositionibus syllogismi recti:⁊ alia est cõtradictoria cõclusionis de qua dubitatur:⁊ in recto nõ opꝫ necessario:vt sit cõclusio nota:neqꝫ excogitare prius ꝙ sit cõclusio:aut nõ sit:sed in eo qui est per cõtrariũ:iam opꝫ vt sit ꝓpter positionẽ cõtradictorie ipsius.Et non est dr̃ia in hoc ꝙ sit cõclusio:aut affirmatiua:aut negatiua:⁊ omne quesitũ qđ ostẽditur per syll'm rectũ iam est possibile ꝑ illas easdẽ ꝓpositiones ꝙ ostẽdatur per syllogismũ cõtrarij.⁊ omne qđ ostẽditur per syll'm cõtrarij:iam est pol'e quidẽ:vt ostẽdatur per eosdẽ terminos ⁊ ꝓpositiones per syll'm rectũ.Et cũ est quidẽ syll's qui est in cõtrario in figura prima syll's rect⁹ qui erit super illud quesitũ:⁊ per illas ꝓpositiones easdẽ erit in figura scđa et tertia:sed negatiua vniuersalis in figura scđa:⁊ affirmatiua particularis in figura tertia:⁊ negatiua particularis in duabus figuris simul cũ est vna affirmatiua ⁊ negatiua scđa:⁊ cũ est syll's predicatiuus qui est in cõtrario in figura scđa:est quidẽ syll's rectus in figura prima:⁊ hoc in omnib⁹ quesitis.Et cuꝫ est syll's qui est in cõtrario in figura tertia erit quidẽ eius syll's rectus in figura prima ⁊ scđa:sed affirmatiua in figura prima ⁊ negatiua in scđa:⁊ ostensio illius est:qꝛ cũ ostẽdimus in figura prima per syll'm cõtrarij ꝙ.a.nõ est inuentũ in aliquo ex.b.per positionẽ nostrã cõtradictorie illi⁹:qđ qꝛ.a.est inuentum in quodã.b.⁊ additionẽ nostrã illi cõtradictorie ꝓpositionis vere cõcluditur in figura p̃ma cõclusio falsa:⁊ cũ est res:ita est manifestũ ꝙ propositio ista vera que additur est ex parte.a.nõ ex parte.b.donec sit vera ipsa maior:cũ nõ sit

UVA. BHSC. IyR_118_1

possibile: vt sit particularis maior in hac figura: & sit ppositio vera. q. g. est inuentū in oi. a. erit ergo nobiscū. q. g. in oi. a. & a. in quodā. b. & ꝯcludit nobis in figura ꝑma. q. g. est in quodā. b. & illud est falsum. Et qñ reducit syll's contrarij ad rectū erit ꝑ hoc vt accipiamus cōtradictoriā cōclusionis false & addamus ei ppositionē verā: que est in sylło cōtrarij: & est manifestū q ppositio vera que est. g. in omni. a. & cōtradictoria cōclusionis false que est. g. in nullo est. b. cōmunicāt quidē ambe in. g. que est extremitas maior cōclusionis que est in figura ꝑma que cōtingit impoſe in syll'o cōtrarij: & oēs ppositiones cōicantes extremitati maiori quesiti cōponunt in figura scōa: & ꝑuenit syll's rectus. sit. g. in oi. a. & g. in nullo ex. b. & cōcluditur. a. in nullo ex. b. & est cōclusum in syll'o cōtrarij: & sīr accidit si ostēderimus per syllogismū cōtrarij in figura prima q. a. est inuentū in oi. b. Si negatiua particularis cū posuerimus eius cōtradictoriā que est q. a. est inuentū in oi. b. & addiderimus ei ppositionē verā vłez ex parte. a. & est q. g. est inuentū in oi. a. ergo cōcluditur q. g. est inuentū in oi. b. qđ est falsum: ex eo q accipimus cōtradictoriū illius qđ est q. a. nō est inuentū in quodā. b. & addiderimus ei ppositionē maiorē verā. Et cōponit quidē syll's rectus super rem ostensam ꝑ syll'm cōtrarij: ita. g. est inuentū in oi. a. & g. nō est in oi. b. ergo. a. nō est in omni. b. & hec est cōclusio syllogismi cōtrarij. Jam que prouenit hec in figura tertia cum ponimus ppositionē veram relatam cōtradictorie minoris in figura prima: qz cōtradictoria ex quo est hic affirmatiua vniuersalis est poſe: vt sit ppositio in figura prima: & erit cōclusio falsa. a. in oi. g. cum ergo acceperimus cōtradictoriam eius & est q. a. nō est in quodā. g. & addideri mus ei ppositionem veram que est q. b. est in oi. g. est manifestū q due propositiones communicant quidem in extremitate minoꝛ conclusionis figure prime: & sic erit syll's in figura tertia: & concluditur q. a. non est in quodam. b. & illud est ostensum per viam contrarij in figura prima. Et similiter accidit si accipiatur propositio vera ex parte. a. negatiua: nisi qz syllogismus est rectus in figura secunda tantum tunc. Et si sit conclusum nobis in figura prima per syllogismum cōtrarij q. a. est inuentum in quodā. b. per positionem nostram: q. a. nō est inuentum in aliquo ex. b. qđ est cōtradictorium: & additionem nostram q. b. est in omni. g. & hoc siquidem est verum: quia non est possibile: vt addamus contradictorie particularis affirmatiue que est vniuersalis negatiua propositionem copulatam ad. a. qz minor propositio: opoꝛtet vt sit affirmatiua in figura prima non negatiua: & concluditur nobis q. a. est non inuentum in aliquo ex. g. quod est impossibile: cum ergo acceperimus contradictoriam huius impossibilis: & est q. a. est in quodā. g. & addiderimus ei propositionem veram que est dictum nostrum. b. in omni. g. est manifestum q concluditur nobis in figura tertia q. a. est in quodā. b. qm̄. g. est terminus communis contradictorio impossibile: & etiam propositioni vere: & est subiectum extremuz quesiti. Et similiter accidit cum est ppositio adiuncta cōtradictoria particularis vera. scz propositio. b. g. Et hec est dispositio totius qđ ostenditur per cōtrariū ex quesitis in figura prima: qm̄ iam est ostensuz q nō ostenditur in ea affirmatiua vniuersalis. Sed in figura quidez scōa supponamus q ostendatur per contrariuz affirmatiuū: vniuersale qđ est q. a. est inuentū in omni. b. per positionē contradictorij eius qđ est q. a. nō est in oi. b. & additionē nostrā ei propositionis vere cōpolite eli ea in figura scōa que est q. a. est in oi. g. & cōcluditur nobis falsum ex illo qđ est: qz. g. non est in omni. b. dicemus ergo q syllogismus quesiti huius erit in figura prima: qđ est: quia cum accipimus contradictoriam conclusionis false: & est q. g. est in omni. b. addiderimus ei dictum nostrum. a. in omni. g. & est verum & manifestum q cōcluditur nobis in figura prima tm̄: q. a. est in omni. b. que est affirmatiua vłis: qđ est: qz ambe iste propositiones: quarum

UVA. BHSC. IyR_118_1

una est ꝟtradictoria falsi: ꝟ alia vera ꝓpositaꝝ in syllogismo ꝟtrarij nō cōcāt nec in predicato nec in figura scōa: nec in subiecto: vt in figura tertia: ſz i quo cōiūcāt est subiectū extremitatū maioꝝ ⁊ ꝑdicatū de minori: ⁊ hic est ordo figure prime. Sitꝛ etiā ostēſum apud nos in figura scōa p ꝟtrariū affirmatiuum particulare: qđ est: q. a. est in quodā. b. p positionē nostrā: q. a. est in nullo ex b. qđ est oppoſitū ⁊ additionē nostrā huic q. a. est inuētū in oi. g. donec ſequatur ex illo q. g. non est in aliquo ex. b. qđ est falſum: ⁊ dico q ſyll̄s eius rectus est in prima figura: qđ est qꝛ cū acceperim⁹ a. inuētū in oi. g. ⁊ est verū ſuppoſitū in ſyllogiſmo ꝟtrarij. ⁊. g. in quodā. b. qđ est ꝟtradictorij ꝛcl̄onis falſe: est manifeſtū q ꝛcludit in figura prima: q. a. est in quodā. b. ⁊ ſi est illud qđ oſtenſum fuit p ꝟtrariū negatiuū vniuerſale in figura ſcōa p poſitionē ꝟtradictorij: qđ est: qꝛ a. est inuētum in quodā. b. ⁊ additionē nostrā huic q. a. nō est inuentū in aliquo ex. g. donec ſit ꝛclo falſa q. g. nō est in quodā. b. ⁊ dico q ſyll̄s eius rectus erit in figura prima: qđ est: qꝛ cū nos acceperim⁹ ꝟtradictorij cōcluſionis: qđ est dictū nostrū. q. g. est in oi. b. ⁊ addiderim⁹ ei. a. in nullo. g. qđ est verū: ꝛcludit nobis in figura prima q. a. est in nullo ex. b. ⁊ ſitꝛ ſi demōſtretur in figura ſcōa p ſyllogiſmū ꝟtrarij negatiuū particulare: qđ est q. a. nō est inuentū in quodā. b. p poſitionē nostrā ꝟtradictorij eius: qđ est q. a. est inuētū in oi. b. ⁊ additionē nostrā huic q. a. nō est inuētū in aliquo ex. g. ⁊ ſequitur ex hoc q. g. nō est inuētum in aliquo ex. b. qđ est falſum. eritq; ſyllogiſmus rectus per hoc: vt accipiamus ꝟtradictorij cōcluſionis falſe qđ est. g. in quodam b. ⁊ vt adiungamus ei ꝓpoſitionem verā que est dictū nostrū. a. in nullo. est g. et ſequitur ex hoc q. a. non est in quodam ex. b. Jam ergo oſtēſum est ex hoc q illud qđ oſtēditur per ꝟtrarium in figura ſecūda q ſyllogiſmus rectꝰ illi⁹ erit in figura prima et hoc in omnibus queſitis.

Cum oſtēdimus in figura tertia p viā ꝟtrarij affirmatiuā vniuerſalē q̄ est dictū nostrū. a. inuētū in oi. b. p poſitionē noſtrā ꝟtradictorie eius que est. g. nō est in quodā. b. et additionē noſtrā huic q̄. g. est in oi. b. donec ſit ꝛcluſio que ſequit̄ in figura tertia q. a. nō est in quodā. g. ⁊ dico qđ ſyllogiſmi⁹ eius rectꝰ erit in figura prima. ⁊ hoc est cū acceperim⁹ ꝟtradictorij ꝛcl̄onis falſe: qđ est dictū nostrū. a. in oi. g. ⁊ addiderim⁹ huic. g. in oi. b. qđ est verū: ⁊ ꝛcludit nobis in prima figura q. a. est in oi. b. ⁊ hoc est qđ oſtēdebatur p cōtrariū in hac tertio figura. Et cū quare ſic cōcludit in ſyllogiſmo oſtēſiuo est. q̄m. a. et. b. nō est poſſibile qđ cōiūcāt in aliquo tertio qđ ſit ſubiectū. a. ⁊ ꝑdicatū de. b. q̄ ambo ſunt extremitates q̄ſiti. Et ſic ſitꝛ ſi oſtēderim⁹ p ꝟtrariū affirmatiuū particulare in figura tertia q̄ est dictū nostrū. a. in quodā. b. p poſitionē noſtrā cōtradictorie ipſius que est dictū nostrū. a. in nullo est. b. ⁊ additionē noſtrā hoc qđ. g. est in quodā. b. donec ſit falſum ꝛcluſum q. a. nō est in quodā. g. ſyllogiſmꝰ nāq; eius rectus est in figura prima: ⁊ cū accipiāt ꝟtradictorij falſi. ſ. ꝛcluſiōis qđ est dictū nostrū. a. est in oi. g. ⁊ addiderim⁹ huic qđ. g. in quodā. b. que est vera ſyllogiſmi ꝟtradictorij: ꝛcludit nobis qđ. a. est in quodā. b. Et ſitꝛ ſi oſtēderim⁹ p ꝟtrariū negatiuū vniuerſalē in figura tertia p pōnē noſtrā ꝟtradictorie illius qđ est dictū nr̄m. a. in quodā. b. ⁊ additionē noſtrā huic qđ. g. est in oi. b. donec ꝛcludat nobis ex illo. g. in quodā. a. qđ est falſum: ⁊ dico qđ ſyll̄s ei⁹ rectus erit in figura ſcōa: illud est cū acceperim⁹ ꝟtradictorij ꝛcl̄onis falſe: et ꝓpōnē verā q̄ agit̄ in oſtēſione ꝟtrarij. ⁊ dicam⁹. g. in nullo est. a. ⁊. g. in oi. b. et cōcludit. a. in nullo est. b. ⁊ hoc ult qđ oſtēſum fuit per viā ꝟtrarij. Et ſitꝛ accidit ſi oſtēderim⁹ p viā ꝟtrarij negatiuā particulare p hoc qđ accipiam⁹ ꝟtrariā eius que est affirmatiua vniuerſalis: ſicut ſi accipiam⁹. a. in oi. b. ⁊ addam⁹ ei. g. in quodam. b. et concluditur nobis. g. in quodam. a. qđ est impoſſibile. et

UVA. BHSC. IyR_118_1

dico ꝙ syllogismus eius rectus erit in figura scda: qd est quia nos accipimus cōtradictoriū ꝯclusionis ⁊ propositionem veram ꝑm cōsuetudinē nostrā ⁊ habebimus. g. in nullo est. a. ⁊. g. in quodam. b. et concluditur nobis. a. non est in omni. b. aut non est in quodam. b. Jam ergo ostensum est qd oia quesita que ostenduntur in syllogismo cōtrarij in oibus scientijs possibile est vt ostendat per syllogismos rectos: ⁊ qd reducit ꝑ syllogismos rectos ad eos per ꝓpōnes illas easdem et per illos terminos eosdē: ⁊ qd reddit⁹ syllogismi recti ad contrarium est idē cū syllogismo qui vocat cōuertibilis. et silr ostēsum est ex eo qd precessit: ꝙ qn̄ reducūtur syllogismi recti ad cōtrarium: in quē syllogismorū reducuntur in contrario: et similiter in quem syllogismorum reducuntur syllogismi cōtrarij ad rectos. Et ostēsum est ꝙ omne quesitum possibile est vt ostendatur per cōtrarium et ꝑm rectitudinem.

¶ Capitulum. xv.

In qua aūt figura est oppositis ꝓpōnibus syllogizare: et in qua nō est sic erit manifestū. Dico autē oppositas esse propositiones ꝑm locutionē quidē quatuor: vt omni nulli oī et non oī et alicui nulli ⁊ alicui et nō alicui inesse: ꝑm veritatē autem tres. Nā alicui ⁊ non alicui ꝑm locutionem opponuntur solum. Harum autem contrarietas quidem vniuersales: vt oī nulli inesse: vt oēm disciplinā esse studiosam nullā esse studiosam: alias vero oppositas: ergo in prima quidem figura non est ex oppositis propositionib⁹ syllogismus nec affirmatiuus nec negatiuus. Affirmatiuus quidē qm̄ opz affirmatiua et esse ꝓpōnes: opposite autem affirmatio et negatio: priuatiuus autem non sic. Quoniam opposite q̄dem idem de eodem predicant et denegant: in prima autē medium non dicitur de vtrisqz: sed de alio aliud quidem negatur: ipsum autē de alio predicatur: he autem non opponuntur. In media autē figura et ex oppositis ⁊ ex contrarijs contingit fieri syllogismum. Sit eī bonum in quo. a. disciplina autē in quo. b. et. c. si ergo omnem disciplinam studiosam sumpsit ⁊ nulla. a. inest omni. b. ⁊ nulli. c. quare. b. nulli. c. nulla ergo disciplina disciplina est. Similiter autem et si oēm disciplinā sumens studiosam: medicinam non studiosam sumpserit: nam. b. quidem omni. c. aut nulli. quare quedam disciplina non est disciplina. Et si. a. c. quidem omni. b. autem nulli: est autē. b. quidem disciplina. c. autem medicina. a. vero opinio: nullam disciplinam opinionem sumens sumpsit quandam disciplinam opinionez esse. Differt autem a priori: eo ꝙ in terminis cōuerti. Nam prius quidem ad b. nunc autem ad. c. affirmatiuam. Et si sit nō vniuersalis altera propositio. Semper enim similiter medium est qd ab altero quidem negatiue: de altero quidem dicitur affirmatiue. Quare contingit per opposita concludi: non tamen semper nec omnino: sed cum sic se habeant que sunt sub medio vt vel eadem sint vel totum ad partem. Aliter autem impossibile: non enim erunt propositiones vllo modo

A Ratiocinatio ex oppositis est ex cōtradictorijs.

B In pmā figura fit syllo. ex oppositis

C In secūda fit.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Idē in tertia fit

D neq; contrarie neq; oppositē. In tertia autem figura affirmatiuus quidem syllogismus nullo modo erit ex oppositis ꝓpositionib⁹ propter dictā causam ⁊ in prima figura. Negatiuus autem erit ex vniuersalib⁹ terminis ⁊ nō vniuersalib⁹ existentib⁹: sit enim disciplina in quo.b.et.c.medicina in quo.a.si ergo sumatur omnem disciplinam medicinam:et nullam medicinā disciplinam.b.autem omni.a. sumpsit.et.c.nulli.a.quare erit quedam disciplina non disciplina. Similiter autem et si non vniuersaliter sumpta sit.c.a.propositio. Nam si est quedam medicina disciplina:et rursus nulla medicina disciplina accidit disciplinam quandam non esse disciplinam. Sunt autem vniuersalibus quidem terminis sumptis contrarie propositiones. Si autem particularis sit altera propositio oppositē.

¶Capitulum.xv.

E Erit ⁊ in qua quidē figura est possibile vt componatur syllogismus ex oppositis ⁊ ex duab⁹ ꝓpōlib⁹ oppositis et in qua figura nō est possibile hic ostēdem⁹ ex eo qō ponemus:sed primo quidē iam certū est q; opposita in veritate ſm formam negationis sunt due ꝙtradictoriarū ⁊ due ꝙtrariorū:⁊ cū iam est firmū hic:dico q; nō possibile est vt cōponat syll'is in figura prima ex duobus cōtrarijs:neq; ex ꝙtradictorijs:qz nō syll'is ꝙcludēs affirmatiuā: nec syll'is ꝙcludēs negatiuā. Et q; nō sit syll'is ꝙcludēs affirmatiuā apparet ꝓterea:qz syll'is cōcludēs affirmatiuā cōponit ex duab⁹ ꝓpōnib⁹ affirmatiuis:ſz syll'is qui cōponitur ex ꝙtrarijs aut ꝙtradictorijs:vna ꝓpōnū est affirmatiua ⁊ alia negatiua:et sitr nō est syll'is ꝙcludēs negatiuā:ꝓpterea qz predicatum ⁊ subiectum cōtrariorū ⁊ ꝙtradictorior; est vnum et idē predicatū. dico q; affirmatur ⁊ negatur est idē et de eodē. Et propōnes syll'i qui est in prima figura nō sunt habētes predicatū vnū neq; subiectū vnū cū sit terminus medius subiectum in vna propōnum et predicatum in alia. Et in figura secūda est quidē possibile vt sit syll's ex propōnib⁹ oppositis siue sint opposite ſm viā ꝙtrarietatis:siue ſm viam ꝙtradictionis:cuius exēplum est dictū nostrū:ois scia est studiosa:⁊ nulla scia est studiosa:et concluditur nobis:nulla scientia est scientia. Et sitr cum accipiuntur propōnes opposite.i.contradictorie vt dicamus.omnis scia est studiosa:vt si dicitur:qz medicina nō est studiosa:et concludit q; quedam scientia vt medicina nō est scientia. Et cā in impossibilitate huius in scda figura est q; predicatū in duab⁹ suis propōnib⁹ est vnū ⁊ idē.⁊ hoc qō dixim⁹ vniuersaliter in oppositis est vnū et idem:siue supposuerim⁹ affirmatiuā maiorē et negatiuā minorē:aut econuerso:⁊ nō est possibile ꝙcludi opposita in veritate in hac figura nisi cū hoc q; accipim⁹ affirmatiua et negatiuam eādem:sicut dicamus ois scientia est studiosa:nō ois scia est studiosa:aut accipiam⁹ id qō est pars vnius propōnis oppositarū que est ꝙtenta sub ea loco propositionis eiusdē cuius est pars:siue sit propositio affirmatiua siue negatiua: sicut accipiamus loco huius:non ois scia est studiosa.dictum nostrū: medicina nō est studiosa:aut loco dicti nostri.ois scia est studiosa:dictum nostrum.medicina est studiosa. Deinde annectemus ei.nulla scia est studiosa:qm nō est differētius inter hoc q; annectamus eā cum propōne opposita cadē:aut cū ea que est cōtenta sub ea. Sed qñ accipiuntur propōnes ſm viam ḥarū duarū formarum non erunt quidem oppositē neq; erit vis earū vis oppositarū: qz neq; in his que opponūtur ſm viā cōtrarietatis:neq; in his que opponunt ſm viam cō-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tradictionis: si in figura quidem tertia nõ est possibile in modis affirmatiuis ipsius vt syllogism⁹ componatur ex oppositis: quia duarum propositionum vna est affirmatiua alia negatiua: ⁊ ista eadem causa accidit in figura prima. Sed cum est syllogismus negatiuus: iam quidem possibile est vt componatur syllogismus in ea ex propositionibus oppositis: siue sint propositiones vniuersales aut particulares: cuius exemplum est dictum nostrum: omnis medicina est scientia: et nulla medicina est scientia: quoniam oportet ex hoc vt quedam scientia sit non scientia. Et cum est vna propositionum ĩ his syllogismis vniuersalis et alia particularis: similiter quidem componitur ex contradictorijs non ex contrarijs: cum sint contrarie vniuersales.

¶ Capitulum. xvj.

Oportet autem scire quoniam contingit sic quidem opposita sumere vt diximus: quoniam omnem disciplinam studiosam esse: et rursus nullam aut aliquam non esse studiosam qđ nõ solet latere. Erit autem et per alias interrogationes syllogizare alterum: aut quẽadmodum dictum nostrum est in topicis sumere. Quoniam autem affirmationũ oppositiones sunt tres: sex accidit opposita sumere: aut omni: et nulli: aut omni: et nõ omni: aut alicui: et nulli. Et hoc conuerti in terminis vt. a. omni. b. et nulli autem. c. aut omni. c. et nulli. b. aut huic quidem omni. illi vero non omni. Et rursus hoc conuertetur per terminos: similiter autem ⁊ in tertia figura. Quare manifestum est quotiens et in quibus figuris contingit per oppositas propositiones fieri syllogismum: manifestũ etiam quoniam ex falsis quidem est verum syllogizare: quẽadmodum dictũ est prius: ex oppositis autẽ non est: semp autẽ syllogism⁹ contrarius est rei vt si est bonum non esse bonum. Uel si est animal non esse animal: eo ꝙ ex cõtradictione est syllogismus: ⁊ subiecti termini: aut idem sunt: aut hic quidẽ totũ: ille autẽ pars. Palam etiam in paralogismis qm̃ nihil ꝓhibet hypotheseos fieri cõtradictionez: vt si est impar non esse impar. Nã ex oppositis ꝓpõnibus cõtrarius rei fit syllogismus. Si ergo sumpserit huiusmodi erit hypotheseos contradictio. Oportet autem considerare quoniam sic quidem non est contraria cõcludere ex syllogismo vno et vna sit conclusio. Quoniam non est bonum: bonũ aut aliud quid tale nisi statim huiusmodi propositio sumatur: vt omne animal esse album et non album: hominem autem animal. sed vel assumere oportet contradictionem: vt quoniam omnis disciplina opinio ⁊ non opinio. Deinde sumere qm̃ medicina disciplina quedam est: nulla autem opinio: quẽadmodum elenchi fiunt: aut ex syllogismis duobus quare esse quidem ꝯtraria ꝑm ꝟitatẽ q̃ sũpta sũt nõ ẽ alio mõ q̃ꝫ hoc quẽadmodũ dictũ ẽ pri⁹.

¶ Capitulum. xvj.

Topz vt scias ꝙ syll'i qui cõponunt̃ ĩ his figuris ex affirmatiua et negatiua cõpõne prima sunt. xij. syllogismi. s. in qualibet figura. vj. ⁊ illud est: qꝛ postq̃ꝫ oppositorũ sunt tria paria: quoꝝ vnuz est dictũ nostrũ oẽ ⁊ nullũ q̃ sunt opposita ꝑm viam ꝯtrarij et duo opposita ꝑm viam contradictorij: quorum vnum est vt sit affirma-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tiua vniuersalis ⁊ negatiua particularis: ⁊ ſm cõuersum huius est manifestũ
q̃ cõponunt̃ ex eis in vtraq̃ figurarũ tres syllogismi. Sil'r ⁊ q̃ ꝓpõnib⁹ oppo
sitis sunt due ꝓpõnes in figura: vna quarũ ẽ qđ sit affirmatiua ipsa minor et
negatiua maior: ⁊ positio alia ẽ ꝯuersum hui⁹: sequit̃ ex hoc vt sint modi syllo
gismoꝝ. vj. in figura scđa. ⁊. vj. in figura tertia. Et nõ cures in hac positione: vt
q̃ sit minor in figura tertia negatiua aut affirmatiua: qm̃ ꝓhibitio ne sit ipsa
minor negatiua in eo q̃ precessit: est relatio ad quesitũ determinatũ. Et inten
tio hec in his syllogismis cõpositis est nõ ad quesitũ determinatũ: ſz errare et
cõcludere impol'e: siue sit impol'e ipsa cõclusio aut ꝯuersum illius. Jam ergo
manifestũ est ex hoc dicto in qua figurarũ cõpositio syllogismorũ est pol'is q̃
sunt ex ꝓpõnib⁹ oppositis: ⁊ qualis est numerus ipsorũ ex eis q̃ currũt cursu
D oppõnis. Et ẽ manifestũ qđ iam ẽ pol'e qđ ꝯcludat̃ ex syll'is in quib⁹ sunt pro
positiones false ꝯcl'o vera: p̃ter hũc modũ syll'oꝝ. qm̃ ꝯcl'o in eis ẽ ꝑ entia op-
posita rei opposite: ⁊ est q̃ res inuẽta: sicut aĩal: nõ est aĩal: ⁊ qđ disponitur sic
non est sic. Et quale ẽ siue sit istud inuẽtum extra intellectũ: aut non inuẽtum
sicut si ꝯcludatur istud qđ est hyrcoceruus: qđ non est hyrcoceruus ex ꝓpõni-
bus oppositis. sicut dictũ nostrũ. hõ est hyrcoceruus. hõ non est hyrcoceruus
qm̃ sequit̃ ex eo qđ hyrcoceruus non est hyrcoceruus: ⁊ illud est dictum nr̃m
cõtrariũ sibi ipsi. Et lz non sit hyrcoceruus inuẽtus: qm̃ verũ esse est impol'e. s.
affirmando et negando rem vnã ⁊ eandem simul: siue sit res de qua est affir-
matio ⁊ negatio inuẽta aut non inuẽta: ⁊ sequitur quidẽ hic in his syll'is: pro
pterea qđ ꝓpõnes sunt ꝯtradictorie siue propter hoc qđ predicatũ ⁊ subiectũ
in eis vtrisq̃ sunt vnũ et idẽ: siue per hoc qđ vna duarũ est pars alterius. Et
est manifestum per hoc qđ syll'i corrupti qui sunt in artibus propter contra-
dictionem duarũ ꝓpõnum ipsarũ iam est pol'e vt ꝯtineãtur in syllogismis ve
ris qui sunt in illa arte ꝯtradictoria ꝓpõnũ corruptarũ: preter qđ estimetur
illud qui credit illos syllogismos corruptos esse rectos ꝯtinentia partium se
quitur artificẽ artis merito ex eo qđ posuit in illa arte: et concedit illud sicut
ponit. ponẽs qđ corpus celeste sit infinitum: ⁊ ponit cũ hoc qđ est spherice fi-
gure: qm̃ sequitur ex eo vt sit finitum infinitum: ⁊ maius iuuamentum in hoc
est facere stare dicta corrupta in artibus: et opus est: vt scias qđ non est possi
bile homini vt erret in positione duarum propositionum oppositarũ in syllo
gismo vno simplici in se: et similiter non est possibile interroganti vt decipiat
respondentem donec concedat ei. cum queritur de eis inuentio respondetur
ita vt concedat qđ hec res est bona et non bona. Sed est possibile hoc quãdo
interrogatur de eis in vno respectu: et ponitur in respectu alio: aut ponit̃ pars
syllogismi compositi. Et positio quidem eius in respectu: ⁊ vt querat aliquis
an animal sit album et non album: quoniam possibile est vt concedatur nobis
hoc: qđ animal est aggregans duo. s. album et non album: et licet animal non
sit album tantum: ⁊ ſm intellectum est possibile vt respondens cõcedat nobis
hanc propositionẽ cum quesiuimus ipsam ab eo. Cũ ergo interrogauerimus
eum postea: an non est hõ aĩal albũ: est possibile etiam vt concedat nobis hoc
aliud: et concluditur per illud impossibile: qđ est: q̃ quoddam quod est albũ
non est album: ⁊ similiter est impossibile vt concedantur nobis duo opposita
cum ponitur vnum ipsorum pars syllogismi simplicis circa conclusionem de
terminatam: et posuerimus aliud etiam quedam pars syllogismi alterius: sim
plicis etiam iuxta conclusionem aliam: et propter hoc idem est possibile ho-
mini vt erret et ponat in syllogismis compositis contradictorias sicut si con
cedatur nobis: omnis medicina est scientia: et omnis scientia opinio: preter
qđ opinetur in consequentia ex hoc: et est dictum nostrum. omnis medicina
opinio. deinde conceditur nobis propõ scđa: que est: nihil ex medicina est opi
nio: et

UVA. BHSC. IyR_118_1

nio:⁊ erunt cōcesse in his trib⁹ ꝓpositionibus due propositiōes opposite:que sunt:ꝙ omnis medicina est opinio:⁊ nulla medicina est opinio:⁊ sequitur ex eis ꝙ nulla medicina est media:⁊ plus qđ accidit hic est cū querimus de eo qđ sequitur oppositū nō de ipso opposito:qm̄ occultatur ⁊ ꝯceditur nobis:⁊ proprie cū est cōsequens longinquū sicut si interrogamus de affirmatione predicati de subiecto ⁊ cōceditur nobis. Deinde interrogemus de negatione illius predicati a genere illius subiecti:aut a specie aut a differentia:aut a proprio: ⁊ cōcedatur nobis. sequitur ergo ex illo negatio ipsius predicati ab omni illo subiecto cui affirmabatur aut a quodam illius. E ari. prio poste. t. cō. 26.

¶ Capitulum. xvij:

In principio aūt petere ⁊ accipere est quidem vt in genere sumere in eo qđ est nō demōstrare propositū. Hoc autem accidit multipliciter:nā ⁊ si omnino nō syllogizent ⁊ si per ignotiora aut similiter ignota ⁊ si per posteriora qđ prius est. Demonstratio enim ex prioribus ⁊ notioribus est. Horū ergo nullū est petere qđ ex principio est:sed qꝛ hoc quidem per se nata sunt cognosci:illa vero per alia. Nam principia quidē per se:que aūt sunt sub principijs ꝑ alia. Qñ qđ nō per se notum est per se aliquis conatur ostendere:tunc petit qđ ex principio. Hoc autē est quidē sic facere vt statim existet qđ propositū est. Cōtingit aūt ⁊ trāsferētes in alia que nata sunt per illud oñdi:per hoc demōstrare qđ ex principio:vt si. a. ostēdat̄ per. b. ⁊. b. ꝑ. c. c. aūt natū sit ostēdi. ꝑ. a. Accidit. n. ipsum ꝑ ipsum. a. mōstrare eos ꝑ se q̄ sic syllogizāt qđ faciunt qui paralellas arbitrant̄ scribere. Latēt. n. ipsi seipsos talia sumentes que nō valeāt demōstrare cū nō sint paralelle. Quare sic accidit syllogizantib⁹ singulū esse dicere si est singulū. Sic nō omne erit per se notū:qđ est impossibile. Si ergo aliquis obscuro existēte:qm̄. a. inest c. silr̄ aūt qm̄ ⁊. b. petit. a. inesse. b. nōdū manifestuꝫ si qđ in principio est petat. Sed qm̄ nō demōstrauit manifestū. Non. n. est p̄ncipiū demōstratiōis qđ silr̄ est incertū. Si aūt. b. ad. c. sic se hꝫ vt idem sit aut palā:qm̄ cōuertunt̄ aut inest alterū alteri qđ in p̄ncipio est petit. Nā ⁊ qm̄. a. inest. b. per illa mōstrabit si cōuertantur. Nunc aūt hoc prohibet sed nō modus: Si aūt hoc facit qđ dictū est qđ faciet ⁊ cōuertet̄ per tres terminos: silr̄ aūt ⁊. si. b. sumpserit inesse. c. c. aūt silr̄ sit incertū:⁊ si. a. c. nōdum ijs que ex principio:sed nō demonstrat. Si autem idem sit. a. ⁊. b. aut in eo qđ cōuertunt̄:aut in eo ꝙ sequitur id qđ est b. a. qđ est ex principio ꝓpter eandē causam. Nā quidē valet ex principio dictū est nobis qđ per se monstrare quod nō est manifestū ꝑ se. Si ergo est in principio petere per se monstrare quod non per se manifestum. Hoc autem est non ostendere quando similiter quum dubia sunt quod monstratur:⁊ per quod monstratur:vel in eo ꝙ leadeꝫ eidem vel in eo ꝙ hisdem idem inesse sumitur. In media quideꝫ figura ⁊ tertia vtrumqꝫ continget. quod est ex principio petere. In predi- A De petitiōe p̄ncipij. B p̄ncipio. C

UVA. BHSC. IyR_118_1

catiuo autem syllogismo ⁊ in tertia ⁊ in prima figura. Quando autem negatiue quando eadem ab eodem ⁊ non similiter vtreq; propositiones. Similiter autem ⁊ in media eo ꝙ non conuertuntur termini ꝟm negatiuos syllogismos. Est autē in principio petere in demonstrationibus que ꝟm veritatem sic se habent in dialecticis autē que ꝟm opinionem.

D ¶Capitulum xvij.

Dixit ⁊ positio quesiti primi. scilicet cuius querit̄ ostensio sibijpsi non propter aliquid quod sit pars syllogismi concludētis ipsum est ex genere sermonum ex quibus non est possibile vt demonstretur aliquid: cuius est demonstratio: ⁊ quesito accidit vt non demonstretur per sermonem: per quem intenditur demonstrari ꝟm quatuor modos: quorum vnus est vt sit ille sermo: ex quo non sequitur conclusio que intenditur concludi ex eo: aut quia nō est cōcludens penitus rem ex rebus: aut qꝛ non est concludens illud quod concludi intenditur. ⁊ modus secundus est vt sint propositiones magis occulte q̄ conclusio: qꝛ de conditione propositionum est vt sint magis note q̄ cōclusiones ⁊ modus quartus est vt sit conclusio ipsa causa in scientia propositionū: quoniam de conditione propositionum est vt sint magis note q̄ conclusio: et ꝙ ipse sint causa scientie ipsius. ⁊ in hoc superabundat ista diuisio a diuisiōe secunda. ⁊ cum hoc sit firmum non est quidem prologus ipse sermo: quo non demōstratur quesitum: cum hoc dictum currat cursu generis: ⁊ hec species sermonis que vocatur prologus: vt ostendatur aliquid ignotum per ipsum idez ⁊ intendit per ignotum id qđ non est possibile vt ostendatur nisi per aliud: quoniam rerum scitarum duo sunt modi: aut scite per seipsas que sunt propositiones prime: aut scite per alia: ⁊ sunt ille que sciuntur per propositiōes primas. Cum ergo conatur aliquis ostēdere aliquid ex eo quod scitur per aliud per se: illud nominatur in hac arte prolog⁹: ⁊ positio quesiti primi: ⁊ hec actio decipiens accidit ꝟm duos modos: quorum vnus est vt ponatur quesitum ip̄z propositio in ostensione suijpsius: ⁊ hoc accidit cuz sunt predicato ⁊ subiecto nomina synonyma: ⁊ modus est sicut si ostēdatur conclusio quedam ꝑ syllogismos multos compositos ex propositionibus multis: ⁊ vna propositionū illarum est vt ostendatur nisi cum agitur conclusio illa propositio in syllogismo concludente ipsam: sicut si ostendat homo ꝙ. a. est inuentum in. c. per hoc vt accipiat ꝙ. a. est inuentum in. b. ⁊ hoc in. e. Deinde ostendat inuentionem b. in. c. per inuentionem. b. in. g. ⁊. g. in. e. Deinde ostendat inuentionem. a. in b. per inuentionem. a. in. e. que conclusio per inuentionem. e. in. b. quoniaz nō est differentia inter hunc modum ⁊ primum modum: nisi quia in modo primo concluditur id cuius intenditur conclusio ex ipsa re: ⁊ hoc modo secundo concluditur id cuius intenditur cōclusio per plura vno medio: ⁊ error in hoc modo secundo cadit multum propter obliuionem: sicut accidit demonstrari ꝙ cū cadit linea recta super duas rectas lineas: ⁊ fiunt duo anguli qui sunt in latere vno equales duobus rectis qđ due linee sunt eque distantes: quoniam si nō sunt eque distantes: ergo cōcurrunt cum ꝓtrahuntur ꝟm rectitudinem in vnā partiū. ergo eit ibi triāgulus cuius anguli sunt plures duobus rectis: ⁊ hoc est cōtrariū ⁊ impossibile: qꝛ causa quare triāguli habent angulos equales duobus rectis ostēdit̄ per lineas eque distantes: ⁊ in summa accidit ei qui

E plogus.

UVA. BHSC. IyR_118_1

agit hanc speciē ostēsiōis ex repugnanttb⁹ illud qō sequtur illū qui syllogizat: ⁊ dicit. si est hec res inuēta. ergo hec res est inuēta: ⁊ sm illū modum erūt oēs res scite per seipsas: ⁊ nō indigēt vt sciant per alia. Cum ergo est apud nos aliquid ignotate inuētiōis duob⁹ diuersis: ⁊ est inuētio vnius illorū: alij nota p se: ⁊ conabimur ostēdere inuētionē illi⁹ rei ignote vni illoꝝ per inuētionē ipsius alij: tunc iā ostēdim⁹ ignotis per ignotū: sed nō sequit vt sit ostensio hec sicut ostēsio notata plogus: sicut si sit apud nos ignorata inuētio. a. in. b. ⁊ in g. ⁊ inuētio in. g. est manifesta per se: ⁊ volumus ostēdere inuētionē. a. in. g. p inuētionē ipsi⁹ in. b. Et opz quidē vt sit ostēsio que notat plogus: qm̄ sumunt due res: ⁊ ipse sunt vna sm veritatem: aut sunt vna in opinīone laudabili absq; eo q; sint vna in veritate in numero: sicut cum opinatur q. b. ⁊ g. sint res vna ex eo q; vnū quodq; eorum conuertitur supra suum compar: sicut si sit vnum eorum ꝑprium alij aut diffinitio aut signum aut est vnum eorum sequēs aliō ⁊ si nō sit corruptibile: sicut sunt consequentia hominis ex inuentione hominis: sed hec est plogus sm famositatem: non sm veritatem: sed cum sunt diuersa in nomine tantum est plogus verus. Et similiter cū sint apud nos duo ignote inuentiōis alij ⁊ vtrūq; ipsorum note inuentiōis alij: ⁊ voluerim⁹ ostēdere inuentionem vnius eorum vni ignoto per inuentionem alterius: ei non erit quidem hic plogus super quesitum dummodo non sint illa. quorum vnius inuentio scitur alij esse vnum sm veritatem: aut opinetur in eis q; sint vnum: aut ꝓpterea q; vtrūq; ipsorum cōuertitur cum suo compari: aut quia ipsum sequitur: sicut si sint apud nos. a. ⁊. b. ignote inuentiōis in. g. ⁊ sit inuentio. a. in. b. nota: quoniam nō erit illud ꝑplogus super quesitum donec nō putetur q. a. ⁊. b. sint vnum ⁊ idem. Et differentia inter plogum ⁊ ostensionem circularē est: q; in ostensione circulari oportet vt tres termini sint conuertibiles quidem super quosdam: sicut ostensum est. scilicet q. a. ⁊. g. ⁊. b. sed hec quidē nō cōditionatur in plogo sed solum in duobus terminis terminorum syllogismi. Et cum sit ostensio nominata plogus ex principio vel ex positione vel ex principio quesiti quidem vt ostendamus aliquid ignote inuētiōis in se ex parte qua accidit rei vni vt putetur q; sit due: ⁊ illud est aut predicatum quesiti: ⁊ terminus medius aut subiectum eius ⁊ terminus medius sint inuicem. Et manifestum est q; syllogismus plogi cōponitur ex duabus ꝓpositiōibus quarum vna est nota: ⁊ est inuentio illius illarum rerum alij. scilicet que amb̄o in veritate sunt vnum aut in opinione: ⁊ secunda est ignota que est inuentio ex terminis ignote quesiti vni ipsaruꝫ. scilicet aut maioris medio si est nota ipsa minor: aut inuentio medij minoꝝ si est nota ipsa maior sicut si sint. g. ⁊. b. nomina synonyma: ⁊ volueris ostendere inuentionem. a. in. g. per medium. b. scilicet vt accipiamus. a. in. b. ⁊. b. in. g. quoniam inuentio. a. in. b. erit propositio ignota: et inuentio. b. in. g. erit propositio nota cum sint duo synonyma: aut quia putatur in eis vt sint ita: et similiter accidit si sint. a. et b. syn onyma: scilicet vt sit inuentio. a. in. b. scita: et sit. b. in. g. ignotum: et cum est hoc manifestum: ita quod modi dictorum compositorum hac compositione nominata erunt in omni figura figurarum trium: ⁊ quod cum est syllogismus ex duabus affirmatiuis propositionibus erunt quidem modi compositi huius generis in figura tertia et post duplum modorum concludentium in vnaquaq; ipsarum: sed omni quidem in figura est: propterea quia termini ipsius conuertuntur vnus. scilicet cum alio: scilicet propositionis note: ⁊ esse quidem duplum in conclusione in affirmatiuis est: quoniam vnusquisq; modus ipsorum diuiditur in duas diuisiones. quaꝝ vna est si erit minor ipsa ignota et maior nota: et secunda est conuersum huius quod est vt sit minor ipsa nota: ⁊ maior ignota: sed cum est syllogismus negatiuus: scilicet ex dua-

UVA. BHSC. IyR_118_1

bus ꝓpositiōib⁹: quaꝝ vna est affirmatiua ⁊ alia negatiua nō ꝯtingit vt dupli cent̄ hi modi: ꝓpterea qꝛ ignota quidē semper erit negatiua: ⁊ nō verificat̄ vt sit ꝓpō ꝯuertibilis scita negatiua: qm̄ semper est: aut res q̄ in veritate est vna: aut vt putet̄ in ea vt sit vna: ⁊ sit ostēsio ꝟm modū ꝓlogi duob⁹ modis: aut ꝓlogus ver⁹: ⁊ est in quo est ꝓpō ꝯuertibilis vel ꝯtinēs duo noīa synonyma: aut ꝓlog⁹ ꝟm opinionē bonā famosam: ⁊ est ꝓpō in eo q̄ putat̄ ꝑ ꝯuersionē ipsius in seipsa ꝙ est vna: aut ꝓpter ꝯtinētiā vni⁹ terminoꝝ sub alio. Et est manifestū ꝙ ars demōstratiōis dimittit itētionē verā ipsi⁹: ⁊ ars topica elōgat duos modos ipi⁹ simul. s. illud qd̄ est ꝓlog⁹ ver⁹: ⁊ illud qd̄ est ꝓlog⁹ ꝟm ꝓbabilitatē: sed ars q̄dē sophistica hꝫ istā ostēsionē ꝓpriā: ⁊ sil̄r apparet vt sit rhetorica nō elōgās oīm duorū modoꝝ hui⁹ ostēsiōis. ¶ Jam ergo ostensum est quid est ostensio nominata prologus: ⁊ quot sunt modi ipsius.

¶ Capitulum. xviij.

A De nō ꝓpter hoc accidere falsum.

Non ꝓpter hoc aūt accidere falsum (ꝙ plerūqꝫ in disputatiōibus solem⁹ dicere) primū quidē ad impossibile syllogismos esse. s. quādo ad cōtradictionē huiusmodi demōstrat ea q̄ est ad impossibile: naꝫ neqꝫ qui nō cōtradicit dicit nō ꝓpter hoc est: sꝫ quoniā falsuꝫ aliqd̄ positū est eorum que prius: neqꝫ in ea que ostendit. nō enim ponit ꝙ cōtradicit amplius quādo interimitur aliquid ostēsiue per. a. b. c. nō est dicere ꝙ nō ꝓpter hoc qd̄ positum est factus est syllogismus. nam nō ꝓpter hoc fieri. tunc dicimus quādo interēpto hoc nihil minus concluditur syllogismus qd̄ nō est in ostēsiuis: interempta enim positione neqꝫ ad hanc erit syllogismus. Manifestū igitur quoniā in his q̄ ad impossibile sunt dicit̄ nō ꝓpter hoc ⁊ quando sic se habet ad impossibile que ex principio est hypothesis: vt ⁊ cum sit ⁊ cum non sit hec nihilominus accidit impossibile: ergo manifestior quidē modus eius: qd̄ est nō ꝓpter positionē esse falsum quādo ab hypothesi incōuictus est a medijs ad impossibile syllogismus: qd̄ dictuꝫ est et in topicis. Quod enim causa nō est vt causam ponere: hoc est vt si volens ostendere: quoniā assimetra est diameter conetur Zenonis ratione: quoniam non est moueri: ⁊ ad hoc inducat impossibile. nullo enim modo nullibi continuum est falsum locutioni que ex principio est. Alius autem modus si continuum quidem sit impossibile hypothesi: non tamen propter illam accidit impossibile. Hoc enim possibile est fieri. Et si in hoc quod superius ⁊ in hoc quod inferius sumpserit continuum: vt si. a. positum sit inesse. b. b. autem. c. c. vero. d. hoc autem sit falsum. b. inesse. d. naꝫ si ablato. a. nihil minus insit. b. c. ⁊. c. d. non erit falsum propter priorem. a. b. hypothesim. Aut rursum siquidem in superiori sumat continuum: vt si. a. quidem. b. e. autem. a. f. vero. e. falsum autem sit. f. inesse. a. nam ⁊ sic nihil minus impossibile erit interempta que ex principio hypothesi. Sed oportet ad eos qui ex principio sunt terminos copulare impossibile. sic enim erat propter hypothesim vt inferius quidem sumenti continuum

UVA. BHSC. IyR_118_1

ad predicatum terminum. nam si impossibile est. a. inesse. b. interempto. a. non amplius erit falsum: in superiori autem de quo predicatur: nam si. f. non possibile est inesse. b. interempto. b. no amplius erit impossibile: similiter autem ⁊ cum priuatiui sint syllogismi manifestum quoniam quando impossibile nō ad eos qui sunt ex principio terminos est: non propter positionem accidit falsum. aut nec sic semper erit per hypothesim falsum. etenim si non ei quod est. b. sed. k. positum est inesse. a. k. autem. c. ⁊ hoc. d. ⁊ sic manet impossibile. Similiter ⁊ sursum sumenti terminos: quare quoniam ⁊ cum est ⁊ cum non est hoc accidit impossibile non erit propter positionem: aut cuꝫ non est hoc nihil minus fieri falsum. non sic sumendum vt alio posito accidat impossibile. Sed quando ablato hoc per reliquas propositiones idem clauditur impossibile: eo qđ idem falsum accidere per plures hypotheses nihil fortasse inconueniens: vt parallelas coincidere: ⁊ si maior est qui exterius eo qui interius ⁊ si triāgulus habet plures rectos duobus.

¶ Capitulum. xviij.

Inquit ⁊ quando quidem concludit interrogans contra reñdentem falsum ex propositione sua: q̄ ē locus quo redit respondens in eo per hoc vt dicat ꝙ sic non accidit propter rem quam posuit respondens: sed accidit quidem ex re alia in hac dictione qua conatus est ostendere falsum expositum: quod aut conseruaui aut concessi: illud quidem accidit in syllogismo qui est ad impossibile cum accidit vt sit falsuꝫ in eo sequens preter quod sit in hoc vestigium radicis posite: ⁊ illud quidem accidit in syllogismo contrarij quando est vna propositionum eius vera: ⁊ illa ex qua sequitur falsuꝫ dubia: ⁊ additur ex primo quasi res superaddita super propositiones duas: quoniam quando sunt due propositiōes syllogismi qui est ad ipoḱe dubie: ⁊ cōcludit ex eo falsum posiq̄ intromittit in summam ipsarum positionem vt faciat exterminare falsum quod sequitur ex positione tunc iam sufficit respondenti huiusmodi vt dicat ꝙ falsum quidem sequitur ex falso: quod est in syllogismo preter quod sit opus ei vt dicat non propter positionem accidit falsum: quoniam quidem indiget hoc dicto: quoniam est vna propositionum syllogismi contrarij vera ⁊ alia dubia: ⁊ similiter etiaꝫ apparet ꝙ non erit hec dictio ex respondente: quoniam erit falsitas quam intēdit interrogans composita ex syllogismo recto cum non ponetur aliquid quod conetur falsificatus: sed accidit illud in syllogismo contrarij. Cum ergo sit manifestum quod ⁊ hoc dicto ex respondente contradictoria disputabilis erit quidē conclusio ⁊ interrogans in syllogismo contrarij nō in syllogismo recto. Et est manifestum quod cum quidem accidit in syllogismo contrarij cum est possibile sequens inueniatur positio quam ponit respondens auferatur: quia tunc expedit respondenti vt dicat interroganti non propter positionem quam posui ⁊ concessi sequitur impossibile in hoc syllo in quo cogitas qđ propter illud sequitur impossibile: ⁊ hoc accidit secundum duos modos syllogismo contrarij manifestior: quorum primꝰ est qui non occultatur alicui: ⁊ non est possibile vt errent in alio vt decipiantur in eo nisi pauci hominum: ⁊ est vt nō sit positio communicans in aliqua partium: scilicet predicator: ⁊ subiecto ter-

UVA. BHSC. IyR_118_1

minis propositionum ex quibus sequitur impossibile.U.g.vt sit res dispositꝫ cuius queritur destructio.a.in omni.b.ꝛ dicat sic.a.in omni.b.ꝛ est.g.in omni d.ꝛ.d.in omni.e.cum sequitur vt sit.g.in omni.e.ꝛ hoc est impossibile:ꝛ impossibile quidem sequitur ex positione nostra.a.in omni.b.ergo.a.in omni.b.est possibile:quare manifestum est ꝙ non est.a.in.b.in hac dictione vestigiꝫ in inuentione.g.in.e.quod est impossibile.Et exemplum huius sicut dicit Aristoteles ex materijs ille qui dicit ꝙ diameter non cõmunicat coste:quia si cõmunicat ei ꝛ est motum quoddam secans spacium finitum positꝫ secat medietatem illius:neꝫ secat medietatem illius:nisi positꝫ secauerit medietatem illius medietatis infinite:ergo oportet si sit motus inuentus vt sit motum iam secans spacium infinitum in tempore finito:ꝛ hoc est impossibile:ꝛ impossibile quidem sequitur ex dicto nostro ꝙ diameter est commmunicans coste: quoniam manifestum ex hoc dicto ex quo sequitur impossibile:quod est dubitatio zenonis in motu ꝙ non est continuum alicui partium positionis:cuius queritur improbatio in hac dictione:ꝛ propter hoc minus qõ agitur est hoc. ¶Et modus secundus est qui est magis occultus ꝯ primus:ꝛ est vt sit positio cuiꝰ queritur improbatio communicans cum vna partium aut propositionum ex quibus concluditur falsum preter conclusionem ꝛ cum erit communicans cõclusioni erit magis occulta:ꝛ est cuius rememoratus est Aristoteles ꝛ cũ erit communicans conclusioni:aut:aut erit communicans in predicato aut in subiecto.Deinde cum est communicans vni propositionum aut communicat eivt sit predicatum in conclusione aut communicat ei vt sit subiectum in ea:ꝛ componuntur ex hoc modi:ꝛ illud est:quia cum communicat conclusioni communicat propositionibus in figura prima aut communicat eis desuper:ꝛ hocvt sit vna extremitatum positionis predicatum de extremitate predicati primi in propositionibus aut predicato ipsius:ꝛ subiectum quidem erit vna extremitatum subiecti predicatum in conclusione falsa: cuius exemplum est vt sit positio quam volumus si sequatur ex ea ꝙ.a.in omni.b.ꝛ sint propositiones ordinate in figura prima quibus mediantibus concluditur falsum vt.g.de.d.ꝛ.d.de omni.e.Cum ergo acceperimus.Verbi gratia.d.in omni.b.ꝛ.b.in omni.g.ꝛ.g.in omni.d.ꝛ.d.in omni.e.Deinde cõduserimus impossibile quod est ꝙ.b.est dictum de omni.e.estꝫ manifestum hocꝙ impossibile sequitur preter positionem nostram.a.b.que est radix posita ꝙ hec communicatio est subiecto radicis eius intenditur destructio tantum:cum sit subiectum radicis predicatum in conlusione falsa:ꝛ si posuerimus syllogismum ita ꝛ dixerimus.a. in omni.b.ꝛ.a.in omni.g.ꝛ.g.in omni.d.ꝛ.d.in omni.e.Deinde concluserimus ex illo impossibile ꝛ est.a.in omni.e.ꝛ illud est manifestum quod in illo impossibili communicat quidem radix posita cuius intenditur improbatio in predicato tantum:quod est.a.cum sit predicatum in conclusione:ꝛ quia cum aufertur propositio.a.b.que est radix remanet impossibile:sicut fuit:ꝛ si ponatur radix posita communicans his propositionibus in vna extremitate sua ex parte inferius.scilicet vt ponatur subiectum subiecto propositionis vltime propositionum ex quibus concluditur falsum. Verbi gratia. vt ponamus. g.de de omni.d.ꝛ.d.de omni.e.ꝛ.e.de omni.a.ꝛ.a.de omni.b.que est suppositio erit impossibile consequens.g.de omni.a. Et est manifestum quod positio communicatꝫ conclusioni falsꝫ in parte sua predicatuꝫ cum subiectum ei.Et similiter si posuerimus.g.de omni.d.ꝛ.d.de omni.e.ꝛ.e.de omni.b.ꝛ.a.de omni.b.ꝛ est consequens impossibile quod est.g.de omni.b.Et est manifestum quod cõclusio falsa communicat radici posite in subiecto ipsius:quia est subiectuꝫ in ea:hi sunt ergo.vt videmus modi qui renouantur ex communitate propositionum in vna extremitate radicis posite in figura prima cum omnibus

UVA. BHSC. IyR_118_1

conuenit responsio vt dicatur: quia non propter radicem positam sequit̃ fal-
sum quoniam radix posita que est propositio. a. b. aufertur omnibus illis ⁊ re
manet impossibile idem: et similiter accidit hoc in omnibus modis figure pri
me: et in figura secunda et tertia: et statio super illo est propinqua. Jamq; er-
go ostensum est ex hoc quando erit positio continua cum positionib⁹ medijs
que concludunt conclusionem falsam: et non erit falsum sequens propter po-
sitionem: et quot modis accidit illud: et propter hoc non sufficit inesse possibi
le sequens ex radice posita ex hoc q̃ fit communis propositionibus cõcludẽ-
tibus impossibile. sed vt sit cum hoc vt cum aufertur auferatur falsa: quoniã
cum aggregantur hec duo positioni. s. vt sit cõmunis conclusioni false. et cum
aufertur et non permutatur propositio secunda aufertur falsitas: tunc sequi-
tur: ex ea falsum. et dico q̃ non permutatur propositio secunda communis ei:
quoniam quandoq; est possibile cum aufertur radix posita: et permutat̃ pro-
positio secunda communis ei vt concludatur illud idem falsum: quoniã iam
est possibile: vt concludatur res vna per media diuersa: sed vt concludat̃ qui-
dem cõclusio vna in syllogismis diuersorum terminorum in toto nõ est possi
bile: nisi cum fuerit diuersitas in terminis tantum: preter extremitates: ⁊ pro-
pterea non est possibile vt dicamus q̃ cum aufertur radix posita: ⁊ remanet i-
possibile: q̃ illud impossibile iam est possibile vt sequatur ex illa radice posita
in syllogismis diuersis in omnibus terminis suis a syllogismo concludente
impossibile preter positionem: et cum auferimus radicem positam cõmunem:
et remanet impossibile in illis: ⁊ tunc manifestum est q̃ oportet vt sit in pro-
positionibus medijs inter impossibile et radicem positam propositio falsa:
quoniam conclusionem falsam non est possibile esse ex propositionibus ve-
ris: sicut ostensum est: et si est syllogismus cui additur positio: et conatur in-
terrogans improbare per ipsum positionem sumptam. s. ex duabus propositio
nibus tm. tũc esse quidẽ impole sequẽs cũ ablatiõe positionis est manifestum
per se. s. q̃ nõ est consequens ex radice prius posita: ⁊ si sint quidem syllogismi
qui cõtinuant inter impossibile ⁊ positionẽ plures vno syllõ: tũc quidem erit
nõ manifestũ: sed scitur q̃ iam cõprehenditur in syllogismo falsum: cum ergo
resoluentur illi syll̃i omnes in syll̃m primum ex quo sunt compositi: ⁊ ostendi
tur cõclusio eius: appet q̃dẽ ibi si inueniatur falsum cũ ablatione ꝓpositionis:
aut non inuenitur: ⁊ si syll̃i qui sunt cũ hac dispõne. s. cõpositi sunt qui cõponũ
tur primo ex duabus propositionibus: quarũ vna est vera: ⁊ altera dubia: sed
erit conclusio nõ manifeste falsa. cum ergo additur ei propositio vera quãdo
q; est cõclusio proueniens etiã ignote falsitatis. amplius additur ei etiam pro
positio vera: ⁊ consideretur conclusio ipsarum: donec peruenietur ad conclusio
nem manifeste falsam: ⁊ scitur tunc q̃ ille conclusiones omnes sunt false: ⁊ cuz
fit resolutio in syllogismum primum: ⁊ consideratur conclusio ipsorum donec
peruenitur ad conclusionem manifeste falsam: ⁊ scitur tunc q̃ ille conclusiões
omnes sunt false: ⁊ cum sit resolutio in syllogismum primum: ⁊ consideretur
prius syllogismus cum radice propositi scitur per hunc canonem. vtrum im-
possibile sequatur ab ipsa: aut non.

Capitulum. xix.

A Falsa rõ cinatio. Catasyl logism⁹.

Falsa aũt oratio fit ꝓpter primũ falsum: aut enim ex duab⁹ ꝓpositionib⁹ aut ex plurib⁹ est omnis syll̃s: ergo si ex duabus: q̃dẽ ei harũ necesse est esse alteram: aut etiam vtraq; esse falsas: nam ex veris non erit syllogismus falsus. Si vero ex pluribus vt. c. quidem per. a. b. hoc autem per. d. e. f. g. horuz

UVA. BHSC. IyR_118_1

erit aliquid superiorũ falsum ⁊ ꝓpter hoc oratio. Nam ⁊.a.b.per illa cõcluduntur:quare propter illorum aliquid accidit cõclusio ⁊ falsum vt aũt non syllogizetur obseruandum quando sine conclusionibus interrogat orationem sic ne detur bis idem in propositionibus eo ꝙ scimus:quoniam sine medio syllogismus non fit:medium autem est quod pluries dicimus:quum autem oportet ad vnamquãqꝫ conclusionem obseruare medium manifestum ex hoc quod scitur quale in vnaquaqꝫ figura ostenditur:hoc autem nos non latebit eo ꝙ scimus quomodo prestamus orationem. Oportet autem custodire ꝙ annũciemus respondentes ipsos aggredientes conari latere.hoc autem erit primum cum quidem si conclusiones non prius syllogizent: sed sumptis necessarijs non manifeste sint. Amplius si non propinqua interroget:sed quoniam maxime immediata vt sit opportunum concludere.a.de.f.media.b.c.d.e.oportet ergo inquirere si.a.b.⁊ rursum nõ si.b.c.Sed si.d.e.⁊ deinde si.b.c.⁊ sic reliqua:⁊ si per vnuꝫ mediũ fit syllogismus.a.medio incipere:maxime enim sic latebit respondentem. ¶ Quoniam autem habemus quando ⁊ quomodo se habentibus terminis fit syllogismus manifestum ⁊ quãdo erit non erit elẽchus. Nam omnibus concessis vel commutatim positis responsionibus vt hec quidem negatiua. Illa vero affirmatiua contingit fieri elenchum.erit enim syllogismus ⁊ sic ⁊ illo modo se habentibus terminis. Quare si id quod positum est fit contrarium conclusioni necesse est fieri elenchum. Nam elenchus contradictionis syllogismus. Si vero nihil sit concessum impossibile est fieri elenchum: non enim erit syllogismus cum omnes termini erant priuatiui. Quare nec elẽchus. Nam si elenchus:necesse est syllogismum esse. Cum autem est syllogismus non necesse est elenchum esse. Similiter autem ⁊ si nihil positum sit secundum responsionem in toto:non eadem erit determinatio syllogismi ⁊ elenchi.

Rñdẽtiũ de ꝑmone.

B De elencho. Elẽchus est redarguitiõis syllus. Diff.

¶ Capitulum xix.

C Inquit. Iãqꝫ opꝫ respondentem in arte topice cum laborat custodire positionẽ quãdam:⁊ interrogans intendit improbare ipsam per ꝓpositiones quas ei cõcedit vt caueat cõcedere ei vnum terminuꝫ bis in propositionibus vt non sit ibi terminus medius:⁊ tunc non erit in propositionibus quas concedit terminus communis:quare non proueniet in eis syllogismus:quanto magis vt non proueniat ei ex eis syllogismus destruens positionez:⁊ si concesserit ei terminum vnum bis in propositionibus:contingit ei vt prohibeat eum ab illa conclusione que est contradictoria positionis sue ex parte qualitatis ordinis termini medij apud quamlibet speciem conclusionum quatuor que dicte sunt scilicet quando nõ ordinant ipsum ordo necessarius:⁊ hoc post erit respõdenti cum sciuerimus que conclusio concludatur in qualibet figura figurarũ trium.scilicet quod est proprium in figura vna:aut commune duabus ipsarũ aut tribus omnibus ⁊ hec res iam precessit. Dixit:⁊ precipimus cuꝫ cautela re

UVA. BHSC. IyR_118_1

spondentem vt nō vadat super eum vt cōcedat id qđ redeat cum destructione positionis sue est id qđ precipimus interroganti vt agat cum eo super occultationem eius: quod erit donec vadat illud super respōdentē: & rememorauit in hec precepta tria tm in hoc libro. Quorū primū est vt nō interroget de ppositionibus cum cōclusione: sed auferat cōclusiones: sine sint ppositiones ppinque: aut longinque: & illud accidet in syll'o cōposito: cū sint ppositiones cōcludentes cōtradictorijū vnius ambarū ipsarū cōclusio: & scđa acceptā cū interrogatione: & hoc opz vt querat de trib' ppositionibus: & dimittat ppositio quarta: que est cōclusio. Et scđm preceptū est vt queratur de ppositionib' lōginquis & dimittat interrogatio de ppinquis: & hoc cōtingit etiā in syll'o cōposito: cuz sint ppositiones cōcludentes cōtradictorijū duas cōclusiones ex duobus syllogismis: quorum vterq; cōponitur ex duabus ppositiōibus: & erunt hic sex propositiones. quatuor longinque que sunt ppositiones que non sunt conclusiones: & due propinque que sunt cōclusiones: & interrogatur de quatuor & dimittuntur due. Et differentia inter hoc preceptum & primum: & si sint vtraq; posita ab auferri conclusiones in hoc q̄ sunt conclusiones: & hoc in hoc q̄ sunt propinque. Et tertium preceptum est vt permutetur ordo propositionum in quatuor cum interrogatur de eis absq; ordine quo componitur in dictione. V. g. cum vult aliquis concludere super eum q̄. a. est inuentum in. z. per medium. a. in. b. & b. in. d. & d. in. e. & e. in. z. nō oportet vt queratur vtrum. a. est inuentum in b. Deinde vtrum. b. inuentum in. d. Sed oportet vt querat primo vtrum. e. est inuentum in. z. Deinde post illud vtrum. b. est inuentum in. d. & secundum istū modum faciat interrogationem de residuis de priuatione ordinis inuenti in eis ex quo est conclusio: quoniam per illud occultatur res respondenti: & hoc est quod oportet facere querentem ex occultatione in syllogismo composito: sz in syllogismo simplici qui est ex duabus propositionibus tantum: & per terminum medium: vnde oporter quidem vt incipiatur in questione primo de maiore propositione. Deinde post queratur de minore: quia secundum istum occultatur conclusio valde respondenti: quod est: quia pro maiore signantur in mente sua diuersitates significationis concludentis: & quoniam interrogans sciens id quod est in hoc libro. & est ille a quo respiciuntur hec mandata tantum: iam scit quando erit conclusio in dictione: & qualiter erit & quōdo nō erit & est manifestum q̄ non occultatur ei quod aggregatur ex propositionibus cōcessis a respondente vnde ipsum vincat: & quando non aggregantur: quia scimus quoniam confessus est respōdens propositiones affirmatiuas: aut est in eis affirmatiua & negatiua: quia iam possibile est vt sit impulsio: quoniaz iam ostensum est: quoniam non erit syllogismus nisi per hoc vt sint propositiones simul affirmatiue: aut sit vna ipsarum negatiua & alia affirmatiua: & si aggregatur cum hoc quod sit conclusio contradictoria positionis quam laborat respondens conseruare iam est impulsio necessario: quoniam impulsio est syllogismus concludens contradictorinm propositionis quam procurat respondens conseruare. Sed quando quidem non aufert respondens propositionez affirmatiuam impossibile est vt sit victoria: quoniam iam ostensum est qđ nō erit syllogismus ex propositionibus negatiuis: & cum non est syllogismus nō est impulsio: sed cum est impulsio iam oportet vt sit syllogismus: sed cum est syllogismus non oportet q̄ sit impulsio: quod est: quia hec dispositio est sicut dispositio hominis cum animali. scilicet dispositio syllogismi absoluti cum syllogismo impulsiuo: & similiter est manifestum etiam q̄ non erit syllogismus quando non aufertur propositio vniuersalis: quoniam syllogismus cōcludēs iam est manifestum q̄ ex conditione eius est vt sit vna propositionum ei' vniuersalis: & secunda conditio est quia oportet vt sit vna affirmatiua.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum. xx.

A Fallacia scōm opinionem.

Accidit aūt quandoq; (quēadmodum in positione terminorū fallebamur) z ꝑm opiniones fieri fallaciam: vt si cōtingit idem principaliter pluribus ineſſe. z hoc quidem latere aliquem z putare nulli ineſſe: illud autē ſcire: vt ſi inſit. a. b. c. per ſe: z hoc oī. d. Similiter ergo ſi. b. quidez omni putat. a. ineſſe. z hoc. d. c. autem nulli. a. z hoc omni. d. eiuſdem ꝑm idem habebit diſciplinam z ignorantiam. Rurſus ſi quis fallatur circa ea que ſunt ex eadem coniugatione vt ſi. a. ineſt. b. hoc autem. c. z. c. d. opinetur aūt. a. ineſſe omni. b. z rurſum nulli. c. ſimul. n. ſciet et nō opinabitur ineſſe. ergo nihil aliud exiſtimaret ex his q̄s q̄ ſcit hoc nō opinari: ſcit. n. aliquo modo: qm̄. a. ineſſe. c. per. b. velut in vniuerſali hoc qō eſt particulare. Quare qō aliquo modo ſcit hoc omnino exiſtimat non opinari: qō eſt impoſſibile. In eo aūt quod dictum eſt prius ſi nō ex eadē coniugatione ſit medium ꝑm vtrūq; quidem terminorū mediorū ambas ꝓpoſitiones nō cōtingit opinari vt. a. b. quidem omni. c. autem nulli. hec aūt vtraq; omni. d. accidit enim aut ſimpliciter aut in aliquo tantū cōtrariā ſumere ꝓpoſitionez primā. ſi. n. cui. b. ineſt: omni. a. opinatur ineſſe. b. aūt oi. d. nouit: z qm̄. a. d. nouit quare ſi rurſum cui. c. nulli putat. a. ineſſe: cui. b. alicui ineſſe huic nō putat. a. ineſſe: q̄ aūt omni putat cui. b. rurſum alicui nō putare cui nō putare cui. b. aut ſimplr aut in aliquo cōtrariū eſt: ſic ergo nō contingit opinari: ꝑm vtrūq; aūt vnam aut ꝑm alterū vtraſq; nihil prohibet vt. a. oī. b. z. b. d. z rurſum. a. nulli. c. Hā ſimilis hmōi fallacia: z vt fallamur circa particulares: vt ſi. a. oī. b. b. aūt: oī. c. a. oī. c. inerit. Si ergo aliquis nouit: qm̄. a. cui. b. ineſt omni: nouit z qm̄ cui. c. ſz nihil ꝓhibet ignorare. c. qm̄ eſt vt ſi. a. q̄dē duo recti: in quo aūt. b. triāgulus: in quo aūt. c. ſenſibilis triāgulus: opinetur enim aliquis. a. nō ineſſe. c. ſciens: quoniaz omnis triangulus hz tres angulos duobus rectis: quare ſimul ſciet z ignorabit idem. Nam ſcire omnē triangulum: qm̄ duobus nō ſimplex eſt. Sed hoc quidē vniuerſalem habet diſciplinam illud vero ſingularē: ſic ergo vlr nouit. c. qm̄ duobus rectis. Singulr aūt nō nouit. Quare nō habebit contrarias Similiter aūt z que in menone eſt oratio: quoniā diſciplina rememoratio. Hunc enim accidit preſcire quod ſingulare: ſed ſimul cum inductione ſumere particularium diſciplinam velut recognoſcentes. Nam quedaz ſcientes ſtatim ſcimus: quoniam duobus rectis ſi ſcimus: quoniam triangulus: ſimiliter autem z in alijs: ergo in vniuerſali quidem ſpeculamur particularia propria aut particularia nō ſcimus. Quare cōtingit falli circa ea. verum non contrarie: ſed habere quidem particulari vniuerſalitatem: decipi autem: ſimiliter autem z in predictis. Nō enim eſt contraria que eſt ꝑm medium fallacia ei que eſt ꝑm ſyllm diſcipline: nec que ꝑm vtrumq; mediorum eſt opinio. Nihil autem pro-

Menōi libervnus dialogorū platonis itade ſcriptus i quo cū menone de ꝑtute diſcerit ſocrates

UVA. BHSC. IyR_118_1

hibet scientem: ⁊ quoniam. a. toti. b. inest: ⁊ rursuꝫ hoc. c. putare non inesse. a. c. vt quoniam omnis mula sterilis: ⁊ ipsa putare in vtero habere hanc. nõ enim scit: quoniaꝫ. a. c. nõ simul considerans assumptũ quod est ꝑm vtrumqꝫ. Quare manifestum quoniam ⁊ si hoc quidem nouit: illud vero nõ nouit falletur ꝙ habet vniuersales ad particulares disciplinas: nullum enim sensibiliuꝫ cum extra sensum sit scimus. nec si scientes fuerim⁹ nisi vt vniuersale ⁊ in eo quod est habere propriam disciplinam. Sed non vt in eo quod est aget: nam scire dicitur tripliciter: aut vt vniuersali: aut vt propria: aut vt agere: quare ⁊ decipi dicitur totidem modis: nihil ergo prohibet ⁊ scire ⁊ deceptum esse circa eadem: verum non contrarie quod accidit ⁊ ei qui ꝑm vtramqꝫ scit propositionem ⁊ non considerauit prius: nam opinans in vtero habere mulam non habet ꝑm actum disciplinam neqꝫ propter opinionem contrariam fallaciam discipline. Syllogismus enim fallacia contraria vniuersali.

B

C

Scia actu sic cepit. Ari. prio p̄d. c. 8. E. R

¶ Capitulum. xx.

Inquit. Et sicut error ⁊ ꝑmixtio accidit in ꝓpositionibus donec accidat in hoc ꝙ est scitum nobis scientia prima: qđ est ita: vt putet in eo ꝙ nõ sit ita. similiter accidit nobis hoc idez in conclusionibus. s. qꝛ putamus in eo ꝙ est scientie apud nos: qđ est ita: quod non est ita: aut econuerso. Jamqꝫ putatur ꝙ hoc est impossibile ꝙ accidat nobis in cõclusionibus. s. ꝙ sciamus eas scientia certa: ⁊ putemus in eis diuersum eius quod sciuimus: sicut si sit aliquid vnum sciatur inuẽtio in duobus sine medio. a. inuentum: ⁊ illorum duorum sciatur etiã inuentio in re alia sine medio. sicut sit. a. inuentum in. g. ⁊. b. ⁊. g. inuenta sint in. d. sine medio: quoniam qui scit ꝙ. a. est inuentum in omni. b. ⁊. b. in omni. d. ⁊ scit etiaꝫ ꝙ. a. est inuentum in omni. b. ⁊. b. in omni. d. qm̃ nõ est possibile vt putet neqꝫ vt estimet aliquis ꝙ. a. nõ est inuentum in aliquo ex. g. quoniã iam accidit ex isto ꝙ sciat aliquid ⁊ ignoret idem ex parte vna: quod est: quia cadit homini quidem putatio ex parte ignorantie p̄cedentis ei in illa re: ⁊ si sit apud eum in illa re sciẽtia accidit vt sciat rem ⁊ ignoret eam simul: ⁊ illud est impossibile: ⁊ quẽadmodum putatur ꝙ hoc est impossibile in syllogismis diuersorum terminoruꝫ mediorum: sicut sunt syllogismi his quos exemplificamus: similiter putatur etiã qđ est impossibile in syllogismis in quibus termini medij predicantur q̇dã de quibusdã: sicut si sciat aliquis ꝙ. a. est inuentum in omni. b. ⁊. b. in. g. ⁊. g. in. d. qm̃ possibile nõ est vt estimet neqꝫ vt putetur ꝙ si. a. est inuentum in. b. ⁊. b. i. g. ⁊. g. in. d. ꝙ. a. nõ est inuentum in aliquo ex. d. quoniam erit apud ipsum sciẽtia in re vna ⁊ eadem ⁊ ignorantia simul: quod est impossibile: nisi qꝛ quando hec considerãtur apparet ꝙ modus primus qui est in quo nõ dicũtur termini medij quidam de quibusdam nõ est possibile vt accidat nobis in propositiõe maiori vnius syllogismi predicatũ cũ sciẽtia in propositiõe maiori alterius syllꝫ ⁊ ꝓpositiones minores duorũ syllꝫoruꝫ aut ambe: ⁊ exẽplum illius qm̃ cum est apud nos ꝙ. a. est in omni. b. ⁊. b. in omni. g. ⁊. a. in oi. g. ⁊. g. in oi. b. nõ est possibile quidem ꝙ nos erremus ⁊ putemus ꝙ. a. non est in aliquo ex. g. quoniam accidit ex illo vt sint due ꝓpositiones syllogismoꝝ maiores ipsoꝝ cõtrarie in

D

UVA. BHSC. IyR_118_1

credulitate: ⁊ si est res impossibilis: vt ꝓueniat nobis scia ꝯtrarioꝝ in re vna et eadē: sz sequit illud: qm̄ cū scit hō per scientiā certā ꝙ.a. est inuentū in oi in quo inuenit.b. ⁊ sic ꝙ.b. in oi.d. ipse quidē scit ꝙ.a. in omni.d. qm̄ si estimatur ꝙ.a. nō inuenit in aliquo eoꝝ in quo inuenit.g. cū scia ꝙ.g. inuenitur in oi.d. Jam estimatur ꝙ.a. non inuenitur in.d. cum estimatione ꝙ.a. inuenitur in.d. ⁊ ambo modi sūt impossibiles. qm̄ erit aut estimatio ꝯtraria. aut vis eius vis estimationis ꝯtrarie: ⁊ illud est impossibile. s. vt sit homo putans affirmationē ⁊ negationē in aliquo vno: ⁊ eodē ex parte vna: ⁊ vt erret quidē hō in vna istarū propōnū maioꝝ: cū non erit apud eū scia ꝓpōnis alterius est pole: ⁊ hec ē dispositio putationis et scie in syllogismis in quib⁹ termini medij sunt diuersi: siue in syll'o aut in syll'is predicatiuis terminis medijs. s. quidā de quodā. nāq; est possibile vt habeat hō sciam ⁊ putationē in ꝯcl'one: sz nō ex parte vna sed ex duab⁹ partib⁹ diuersis: cuius exēplū est: qꝛ pol'e est vt sit notū apd nos ꝙ.a. est in oi.b. et.b. in oi.g. ⁊ sit ꝯclusio apud nos ignota: que est ꝙ.a. est in oi g. et turbabimur et putamus ꝙ.a. in nullo ex.g. qm̄ nō est ex scia propōnum tm̄ scia ꝯcl'onis: cū sit ꝯclusio nota in potētia ex propōnib⁹ nō in actu ꝟm modū quo accidit particulari vt scit notū apud illum q̄ scit vniuersale. U.g. quia qui scit ꝙ.a. est inuētū in oi.b. scit ꝙ.a. inuenit in oi in quo inuenit.b. ⁊ est.b. inuentū in oi.g. Jam igitur scit ꝙ.a. est inuētū in oi.g. nisi qꝛ scit illud propter sciam vl'em: ⁊ ignorat illud ꝓpter particularē: ⁊ ꝓpter illud nō est pol'e ex parte ignorātie vt accidat ex illa putatio ex syllogismo alio corruptio scie illius: cuius exēplum est ex materijs: qm̄ qui sciuit ꝙ triāguli angulis sunt equales duob⁹ rectis: iam scit etiā ꝙ triāgulus demōstratus sensibilis est hmōi dispositionis in potentia nō in actu: ⁊ ꝓpter illud iam est possibile vt erret in eo: et putetur ꝙ est triāgulus: neq; anguli eius sunt equales duob⁹ rectis: ⁊ illd est: quia scit illud ex parte rei vniuersalis: ⁊ ignorat illud ex parte rei particularis ꝓprie in ipso. Et hoc mō opz vt soluatur dubitatio Menonis: in qua dixit ꝙ discipulus si ignoret quesitū vnū: ergo sciet qd iam scit: aut qūo scit ab ignoto: ⁊ si fuerit sciens prius q̄ addisceret. ergo scia fuit superflua. Et illud est qꝛ rn̄sio in hoc est vt dicat qꝛ quesitū est ignotū ex parte qua est ꝓpriū: ⁊ scitū ex parte qua est cōe: ⁊ nō qd rn̄det in eo Plato: ex eo ꝙ cōcedat ꝙ scia est rememoratio qm̄ cū est apud nos ꝙ oēs triāguli anguli sunt equales duob⁹ rectis: et sumus ignorātes hunc triangulū occultū: cui inuenitur ꝙ est triāgulus. Cum igitur apparet nobis per sensum ꝙ est triangulus. scimus ꝙ eius anguli sunt equales duob⁹ rectis. nō ergo possibile est eis vt dicāt ꝙ illud qd prouenit ex scia apud apparentiā triāguli: vt eius anguli equalent duob⁹ rectis est rememorari: qm̄ ipsi ꝯcedunt ꝙ id qd prouenit ex sensu nō est rememoratio: ⁊ quē admodū ignorantia que est in particulari nō contrariat scie que est nobis in vniuersali. Similiter scia que est in duab⁹ ꝓpōnibus non cōtrariatur ignorātie in conclusione: qm̄ due propōnes sunt scite in actu: et conclusio in potentia. Et illud est ꝙ scia dr quatuor modis. s. scia cōis: aut scientia propria: siue in potentia: aut in actu: et ꝟm hos quatuor modos nō est possibile vt inueniatur in nobis de aliquo vno ignorantia et scientia simul: ⁊ accidit nobis in illo putatio: et scientia ex duabus partib⁹ diuersis: ⁊ ista est res inuēta sensu. nāq; inuenimus multos homines apud quos sunt due propositiones note: et turbantur in ꝯclusione: quēadmodū erit apud eos scia vniuersalis: ⁊ turbātur in particulari: ⁊ exēplū illius est: qm̄ iam erit apud hoīem quēdam ꝙ oīs mula est sterilis: et in hac demonstrata putat in ea ꝙ est pregnans: ꝓpterea quia inflationem videt in ventre ipsius: erit ergo penes ipsum scientia et putatio in re vna et eadem. scia quidem per propōnes ipsius veras que sunt apud eum: sed putatio per syllogismum corruptum renouatū ei in illa re: qd est: quia de

E Cōtēdit Socra. sciam reminiscēdā esse.

UVA. BHSC. IyR_118_1

proprietate putationis que renouatur nobis in his locis in oppositione sciẽtie est vt obliuiscatur per syllogismum corruptum. Cum ergo sciuntur due propositiones: et ignoratur conclusio: tunc iam scitur res quare ignoratur: ꝙ sciẽtia est ex parte potentie: et ignorantia est ex parte actus. Cum ergo scitur propositio maior syllogismi tantum iam est ignorata minor ex parte: et scitur ex parte: et scientia eius est ex parte vniuersalis: et ignorantia eius est ex parte proprietatis particularis: et cum scitur minor iam scit maior ex parte: ⁊ ignoratur ex parte: sed scientia eius est ex parte particularis: et eius ignorãtia est ex parte vniuersalis. Jam ergo ostensum est ex hoc ꝑm quem modum est possibile vt proueniat nobis in conclusionibus scientia et ꝓputatio simul. s. homini vni: et ꝑm quem modum non est possibile: ⁊ ꝙ modus ꝑm quem est possibile in homine vno est possibile duobus modis.

Ui autem opinatur bono esse malo esse: id est opinabit bono esse ⁊ malo esse: sit enim bono quidẽ in quo. a. malo aũt in quo. b. rursum bono esse in quo. c. quoniã ergo idẽ opinatur. b. ⁊. c. ⁊ esse. c. b. opinabitur et rursum. b. esse. a. similiter quare et. c. ⁊. a. nam ⁊ quẽadmodum si sit verum de quo. c. b. ⁊ de quo. b. a. ⁊ si de. c. a. verum erat sic⁊ inopinari. Similiter autem in eo quod est esse: nam cum idem sit. c. ⁊. b. rursus sit. b. ⁊. a. ⁊. c. a. idẽ erat: quare et inopinari: similiter ergo hic quidẽ necessarium si quis det primum. Sed fortasse illud falsum opinari aliquem qꝫ malo esse bono esse nisi ꝑm accidens: multipliciter enim possibile est hic opinari perspiciendum ergo hoc melius. A

Aquit. ⁊ accidit illis qui estimant ꝙ contraria sit res vna: sicut qui estimant ꝙ bonum et malum sint res vna: quia cõsequitur eos ex hac estimatione vt sit malum predicatum de bono: et bonũ predicatum de malo: donec accidit ex illo vt predicetur aliquid de seipso: qꝫ est: quia ipsi affirmant ꝙ bonũ est malum: ⁊ ꝙ malum est bonum: et componitur hmõi dictio ꝑm similitudinem compositionis figure prime: et consequitur eos vt malum sit bonum: sicut componitur dictio si essent he propositiones vere: et similiter consequitur qui dicit ꝙ omnia inuenta sunt vnum. s. vt sit res predicata de seipsa: quoniam si esset g. ⁊. b. et. a. res vna: consequitur eos vt sic concedant ꝙ. g. est. b. et ꝙ. b. est. a. ⁊ ꝙ g. est. a. cum eo ꝙ ambo sunt res vna. et conclusio erit sequens necessario in huiusmodi dictionibus. sed cõclusio facta ex propositionibus falsis: qꝫ est: quia non est possibile vt sit bonum malum nisi per accidens: sed per se nõ et estimatio contrariorum ꝙ sunt vnum per hanc causam erit: et modi multiꝫ estimationum: sicut accidit illud antiquis de specie horum elementorum qui arguunt cum hmõi canonibus has fnias cum queritur res earũ vnitur specieb⁹ oppositorũ: ⁊ speciebus rerum de quibus ꝺr nomẽ vnius et multitudinis. B

Aquit. Et cum sint vniuersaliter termini tres ordinati ordine figure prime: sicut sit. a. inuentum in omni. b. et. b. in omni. g. sit: quia cum conuertitur conclusio: propositiones conuertentur: qꝫ est: quia si est verum ꝙ. g. est inuentum in omni. a. tunc oportet vt. g. sit inuentum in omni. b. et. b. in omni. a. quoniã cum acceperimus ꝙ. g. est in omni. a. et addiderimus ei propositionem maiorem que est ꝙ. a. est in omni. b. concluditur conuersa minoris que est ꝙ. g. est in omni. b. et similiter etiam cum acceperimus conuersam conclusionis: que est C

UVA. BHSC. IyR_118_1

dictum nostrum.g.in omni.a.et addiderimus ei propositionem minorem concluditur couuersa maioris:et illud est:quia erit inuenium.b.in omni.g. que est minor.⁊.g.in omni.a.que est conuersa conclusionis:et concluditur nobis b.in omni.a.que est conuersa propositionis maioris. Sed in syllogismo negatiuo huius figure accidit cum conuertitur propositio maior ipsius ꝙ conclusio etiam conuertatur:et exemplum illius:quia cum posuerimus a.in nullo ex.b.et.b in omni.g.concluditur nobis.a.in nullo est ex.b.et cõcluditur nobis in figura secunda.g.in nullo ex.a.et hoc est conuersum cnnclusionis: hoc est sic:conuersa vniuersalis apud nos ignota:aut ꝑm hoc:quia res nõ est manifesta nobis:adhuc operabuntur illud in hoc loco:et similiter cum conuerterimus ex eo minorem affirmatiuam:conuertetur conclusio etiam:quia erit oẽ g.est.b.et nullum.a.est.b.et concluditur nobis in figura secunda ꝙ.g.in nullo ex.a.et cum conuertetur conclusio erit hoc modo:et conuertitur minor:cõuertetur maior:et erit nullum.a.g.⁊ omne.b.g.et concluditur in figura secunda ꝙ nullum.a.est.b.que est conuersa maioris:et hoc modo quoniam possibile est vt conuertatur propositio per conuersionem cõclusionis:sicut est possibile illud in modo affirmatiuo:et si sit necessario hoc est ex conuersione propositionis minoris cum conuersione conclusionis:et tunc ostenditur conuersio maioris:et conuersio quidem conclusionis ex conuersione vnius duarum propositionum non est possibilis in modo affirmatiuo:sicut est possibile illud hoc:quia non concluditur ex duabus affirmatiuis in figura secunda.

¶ Capitulum.xxj.

A Terminorũ cõuersio.

Quãdo autẽ cõuertunt̃ extremitates necesse est ⁊ medium ad vtramq; cõuerti.si enim.a.de.c.per.b. est.si cõuertitur et inest cui.a.omni.c.⁊.b.a. conuertitur et inest alicui.a.omni.b.per mediũ.c.⁊.c.b.per medium cõuertit̃.a.⁊ in nõ inesse.similiter vt si.b.inest.c.a.vero nõ inest.b.neq;.a.inerit.c. Si ergo.b. conuertitur a.⁊.c.ad.a.conuertitur: sit enim.b.quidem non existens inesse.a.ergo neq;.c. a.omni enim.c.inerat.b.et si.b.conuertitur.c.⁊.a. conuertitur.b.non de quo omne.b.⁊.c.⁊ si.c.ad.a.conuertitur ⁊.b. conuertitur ad.a.cuilibet.b.inest.c.cui autem.c.a.non inest.⁊ solum hoc a conclusione incepit.alia vero non similiter vt in predicatiuo syllo.

¶ Rursum si.a.⁊.b.conuertuntur ⁊.d.similiter.oĩ aũt necesse est.a. aut.c.inesse.e.b.⁊.d.sic se habebunt vt oĩ alterum insit:qm̃ enim cui a.b.et cui.c.d.omni autẽ.a.aut.c.et non simul:manifestũ quoniam ⁊ b.aut.d.oĩ ⁊ non simul vt si ingenitum incorruptibile incorruptibile ingenitũ necesse est qđ factũ est corruptibile ⁊ corruptibile factũ esse duo enim syllogismi cõstituti sunt. Rursum si oĩ quidẽ.a. vel.b.et.c. vel.d.sic et.d.opponantur simul aut nõ insunt. Si cõuertitur.a.⁊.c. et.b.et.d.cõuertetur:nã si alicui non inest.b.cui.d.palam:quoniã.a. inest.si autem.a.et.c.cõuertuntur enim quare simul ⁊.c.⁊.d.hoc autem impossibile:quando autem.a.oĩ inest.b.et.c.⁊ de nullo alio predicatur:inest aũt et.b.oĩ.c.necesse est.a.⁊.b.conuerti. Quoniã enim de solis.b.c.dicitur.a.predicatur autem ⁊.b.et idem de se ⁊ de.c.manifestum:quoniam de quibus.a.⁊.b.dicetur de omnib⁹ preterq̃ de

UVA. BHSC. IyR_118_1

ipso.a.rursum quando.a.et.b.toti.c.inest:conuertitur autem.c.b.ne cesse est.a.omni.b.inesse:quoniam enim oi.c.inest.a.c.autez.b. eo q̄ conuertuntur et.a.omni.b.inerit.

¶ Capitulum.xxi.

TAquit. Et cum sunt duo termini:quorum vterq̄ conuertitur super suum comparem:sicut si sit. omne.b. a.z omne.a.b.et sint duo termini alij conuertibiles:ita vt sit oē g.d.et omne.d.g.et sint.a.et.g.duo opposita:et.b.et.d.etiā oppo sita:quia si erit par oppositorum:a quorum vno cū cuadit subiectum quoddam non cuadit ab vno oppositorum aliorum pa ris secundi illud subiectum: quia sicut.a.et.g.ab vno quorum non cuadit.c. quia sicut omne in quo inuenitur.a.in ipso inuenitur.b.et omne in quo inue nitur.g.in ipso inuenitur.d.et est.c.in quo inuenitur.a.aut opz.g.q̄ in.c.aut inuenit.b.aut.d.qm̄ positionis syllogism⁹ cōponit:q̄ in.c.aut inuenit.a. aut g.et omne in quo inuenitur.a.in ipso inuenitur.b.et omne illud in quo inue nitur.g.in ipso inuenitur.d.et.c.aut inuenitur.b.aut.d.necessario: z similiter ostenditur conuersum huius.s.posuerimus q̄ cum.c.non cuadit.s.a d.z.b.qm̄ sequitur q̄ non cuadit ab.a.aut a.g.Et exemplum illius est ex materijs cum acceperimus loco.a.generabile:et loco.d.corruptibile: et omne corruptibile generabile:et omne generabile corruptibile:et similiter omne non generabile non corruptibile:z omne nō corruptibile nō generabile: et dico q̄ sicut oīs res aut non generabilis aut generabilis:ita opz vt oīs res aut corruptibilis non corruptibilis.q̄ si est omne q̄d est generabile corruptibile:et q̄d est non generabile non corruptibile:et omnis res non cuadens quin sit generabilis aut non generabilis:ergo manifestū est q̄ omnis res non cuadit quin sit aut corruptibilis aut non corruptibilis:z dico etiam cum posuerimus q̄ subiectū vnum non cuadit quin inueniatur in eo vnum duorum partium oppositorum et posuerimus etiā q̄ vna partiū oppositoꝝ cōuertitur super partem aliā opposīti alterius:cuius exēplum est: quoniā cum sit omnis res aut generabilis aut non generabilis:corruptibilis aut non corruptibilis:z omne generabile corruptibile:z omne corruptibile generabile.dico q̄ omne nō corruptibile est non generabile:z omne nō generabile est non corruptibile: et demōstratio illius est:qm̄ si non est non generabile nō corruptibile:erit ergo corruptibile: qm̄ omnis res posita fuit:aut corruptibilis aut non corruptibilis:et si est nō generabile corruptibile.Jamq̄ fuit positum q̄ corruptibile cōuertitur super generabile:et etiam cum componuntur due affirmatiue vniuersales in figura secunda:et est terminus medius non inuentus preterq̄ in duabus extremitatibus:et est extremitas maior inuenta in tota minore: oportet quidē vt inueniatur in toto medio.s.q̄ conuertatur super eam:sicut si sit.a.inuentum in omni.b.z in omni.g.et non in alio:z est.b.inuētum in oi.g.Dico ergo q̄ oportet vt sit.b.inuētum in oi.a.z illud est quia cum est.b.inuētum in oi.g.et in oibus partibus suis:et est.a.non inuētum nisi in ommibus partibus.g.z in oibus partibus.b.est ergo manifestum q̄ omne in quo inuenitur.a.q̄.b.inuenitur in ipso.ergo omne q̄d est.a.est.b.et etiam cum cōponitur affirmatiue in figura tertia:et est terminus medius cōuertibilis cum extremitate minore:tūc oportet vt extremitas maior sit in tota minori.s.vt concludat affirmatiua vniuersalis.V.g.vt sit.a.et.b.dictum de omni.g.et.g.dictū de oi.b.dico q̄ necessario oportet vt sit.a.dictum de omni.b.quoniam erit.a.dictum de omni.g.z.g. dictum de omni.b.erit ergo.a.necessario in omni.b. quoniam redit compositio ad figuram primam.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum.xxij.

D Quãdo autẽ duo fuerint ⁊.a.eligendũ magis q̃ꝫ.b. Inquãtum existentibus oppositis ⁊.d.c.similiter si magis eligẽda sunt.a.c.q̃ꝫ.b.d.a.magis eligendũ q̃ꝫ.d. sil'r em̃ sequendũ.a.⁊ fugiendũ.b.opposita enim ⁊.c.ei:qd̃ ẽ.d. nã hec opponũtur. S ergo.a.ei qd̃ est.d.sil'r eligẽdum et ei qd̃ est.c.b.similiter fugiendum: vtrũq; enim vtriq; similiter fugiendum sequẽdo.quare ⁊ ambo.a.c.⁊ his que sunt.b.d.qm̃ autem magis non possibile est similiter:nã ⁊.b.d.similiter essent. Si autẽ.d. magis eligendũ q̃ꝫ.a.⁊.b.q̃ꝫ.c.minus fugiendum. Nã qd̃ minus est minori opponitur:magis aũt eligendũ est maius bonũ ⁊ minus malum q̃ꝫ minus bonũ ⁊ maius malum ⁊ vniuersum: ergo.b.d.magis eligẽdum q̃ꝫ.a.c.nunc aũt non est:ergo.a.magis eligendũ q̃ꝫ.d.⁊.c. ergo minus fugiendum q̃ꝫ.b. Si ergo eligat omnis amãs ꝑm amorem.a.sic se habere:vt concedere:⁊ nõ gratificet̃ in quo.c.aut concedere in quo.d.et non talem esse:vt concedere in quo.b.manifestum: qm̃.a.hmõi esse magis eligendũ est q̃ꝫ ꝯcedere:ergo osculari magis q̃ꝫ coitus eligẽdũ ꝑm amorem magis:ergo amor dilectioni q̃ꝫ id qd̃ est coeũdi. Si aũt huius maxime et finis hic qd̃ est coire aut nõ est oĩno aut gratia diligendi. Nam ⁊ alie concupiscentie et alie artes sic fiunt. Quõ ergo se habẽt termini ꝑm conuersionẽ:et in eo ꝙ magis eligendi vel magis fugiendi:manifestum est.

¶ Capitulum.xxij.

E Et cum sint duo opposita sicut.a.⁊.b.⁊ est.a.dilectũ apud nos:et.b.odiosum:et sunt etiam duo alia opposita sicut.g.et.d.⁊.g.etiam odiosum:⁊.d.dilectũ:⁊ que sint si est namq; totũ.a.g.melius q̃ꝫ totũ.b.d.et est.a.dilectũ magis q̃ꝫ.d.qm̃ ꝓpter ea ꝙ sunt.a.⁊.b.opposita:et est.a.quesitum:⁊.b. repulsum:et est.d. quesitũ sicut.g.est repulsum:qd̃ est:qꝛ oĩa duo opposita sunt in vltimitate vna oppositionis:⁊ cũ sit hoc ita:nos igitur dicemus ꝙ.a.erit necessario magis dilectũ q̃ꝫ.d.qm̃ si non erit magis:erit igitur equaliter:aut erit.d.magis ipso: ꝙ si erit.a.⁊.d.equaliter quesita:⁊ est manifestũ ꝙ.g.⁊.b.equaliter erũt abominabilia propter hoc ꝙ.b.est equaliter abominabile appetitiui.a.⁊ abominatio.g.est sicut appetitus.d.et cum sit hoc ita. ergo omne.a.g.sunt appetitus equalis appetitui oĩs.b.d. Jamq; posuim⁹ ꝙ.a.g.sunt magis appetẽda:qd̃ est cõtrariũ ⁊ impossibile:⁊ si posuerimus.d.melius q̃ꝫ.a.sequitur vt sit.b.minus odiosum:qm̃.g.qd̃ est:qꝛ qd̃ est minus odiosum est id qd̃ est oppositũ ei:quod est minus appetibile:et qd̃ est magis fugiendũ est oppositum ei qd̃ est magis appetendũ.et cũ sit.d.magis appetendũ q̃ꝫ.a.ergo.g.est magis fugiẽdũ q̃ꝫ.b. ergo erit.b.et.d.magis appetenda ⁊ minus fugienda q̃ꝫ.a.⁊.g.sed magis appetendum ⁊ minus fugiendum est melius.ergo.b.d.coniuncta sunt melius q̃ꝫ.a. et.g.coniuncta:quod est contradictorium eius qd̃ posuimus:quod est contrarium et impossibile:ergo oportet cum posuerimus.a.et.g.melius q̃ꝫ.d.vt sit.a. melius q̃ꝫ.d.et exemplum illius est ex materijs vt ostendamus pro fundamento in amore quod melius est ei vt eligat vt concedat ei amorem ipsius q̃ꝫ ꝙ cõcedat se ei:qd̃ est:postq̃ꝫ manifestum est ꝙ melius est ei vt concupiscat concedere cum hoc ꝙ non concedat q̃ꝫ ꝙ concedat ei qd̃ cum hoc ꝙ non concupiscat

concedere:

UVA. BHSC. IyR_118_1

cōcedere: ⁊ oportet ꝟm hoc qđ premisimus ꝙ concupiscere vt concedat est melius q̄ꝫ ꝙ cōcedat. Et per hoc ostendit Plato ꝙ melius est amanti ꝙ nō coeat: quoniam coitu concesso aufertur concupiscentia concedendi: ⁊ cum nō est coitus cōceditur concedi. sic ergo amor sicut dicit Aristo. siue nō sit ex opere eius coitus: siue sit coitus: est quidem desiderium coniunctū cū amore: ⁊ locus naturalis: prius quidem cōponitur ex amore huius desiderio: ⁊ tunc completur eius actio: qm̄ multitudo desideriorū cū cōiungitur cum artibus ⁊ moribus complecticia opera illius artis vt illius virtutis cū agit causa homo commensurata ꝟm actionē illius: ⁊ illud est sicut audacia naturalis cum coniungitur cum militia tunc actus militie quidem erit ꝟm cōplementum. Jam ergo ostensum ex hoc qualis dispositio conuersionis cuiusdam in quodam: ⁊ quomodo syllogizetur in amantem: ⁊ melius per hanc speciem probationum. Et simile est vt sit Arist. approprians hunc locum rememorationi preter alia loca amati ⁊ melioris propter appropriationem huius natura syll'i. s. in cōitate sua.

¶ Capitulum. xxiij.

Quoniam aūt nō solū dialectici ⁊ demonstratiui syllogismi per predictas figuras fiunt: sed etiaz rhetorici: ⁊ simpliciter quecūqꝫ fides est ⁊ ꝟm vnāquāqꝫ artē nunc erit dicendum. Omnia. n. credimus aut per syllogismuz aut ex inductione. Ergo inductio quidem est: ⁊ ex inductione syllogismus per alteram extremitatem alteram medio syllogizare vt si eorum que sunt. a. c. fit medium. b. per. c. ostenditur. a. inesse. b. sic enim facimus inductiones vt sit. a. longeuū: in quo autem. b. choleram nō habere: in quo vero. c. singulare longeuū: vt homo equus ⁊ mulus: ergo toti. b. inest. a. omne em̄ quod sine cholera est longeuū est: sed ⁊. b. non habere choleram omni inest. c. Si ergo conuertatur. c. ei: quod est. b. ⁊ non transcendat mediū necesse est. a. inesse. b. Ostēsum est em̄ prius: si aūt alique insunt eidē ⁊ ad alterū eorum conuertatur extremū. Qm̄ conuertenti ⁊ alterum inerit predicatorū: opz autem intelligere. c. ex omnib⁹ singularibus cōpositū: naz inductio per oīa. Est aūt hmōi syll's prime ⁊ immediate ꝓpositionis. Quarū em̄ mediū est per mediū est syllogismus: quarū ergo nō est per inductionem ⁊ quodammodo opponitur inductio syllogismo. Nam hoc quidem per medium extremum tertio ostendit: illa autem per tertiuz extremum medio. ergo natura prior et euidentior syllogismus per medium nobis autem manifestior qui per inductionem.

A Epagoge. i. Inductio.

B

¶ Capitulum. xxiij.

Inquit. Et opz vt ostēdamus nūc ꝙ residui syllogismi qui aguntur in rethorica ⁊ legibus ⁊ famositatibus redeant ad syll'os qui precesserūt: ⁊ ꝑ hoc certificat nobis ꝙ dicam⁹ oēs syll'i erūt per figuras precedētes ⁊ nō demōstratiui tantū, nec topici: sed oēs syllogismi cogitati vl'r: ⁊ omnis veritas cadēs in oī

UVA. BHSC. IyR_118_1

actu:⁊ illud manifestum est ex hoc quod omnis veritas erit per syllogismuz.⁊ quod est generis ipsius:⁊ illud est qđ nominatur enthimema:aut erit per inductionem:⁊ qđ est generis ipsius:qđ est id qđ nominatur exemplum verum quidē per inductionē ostenditur semper inuentio eius de cuius proprietate est vt sit extremitas maior in syllogismo in eo de cuius proprietate est vt sit extremitas minor:aut vt sit in eo terminus minor.Et per istum modum erit cōsecutio ex eo oportuna necessario.Uerbi gratia.vt sit termin⁹ medius inter a.⁊.g.ex parte predicationis in ipsis ſm cursum naturalē litera. b.⁊ sit.a.ipse terminus maior per naturā:⁊.b.terminus medius per naturam:⁊.g.minor:et ostendatur per literā.g.inuentio.a.in.b.non inuentum.a.in.g.per literam.b. ſm modum quo est ostensio in syllogismo:⁊ exemplum illius est ex materijs vt accipiamus loco.a.animal longe vite:⁊ loco.b.animal pauce cholere:⁊ pro.b. equuz ⁊ mulū ⁊ hominē:⁊ ostendatur ꝙ omne animal pauce cholere est longe vite per hoc ꝙ iudicamus oēs spēs animaliū pauce cholere lōge vite:sicut est equus ⁊ mulus ⁊ asinus:⁊ ostendamus in eis ꝙ omne animal pauce cholere: est lōge vite cum sit inductio huius est manifestum ꝙ longe vite est terminus maior per naturam ⁊ medius pauce cholere:⁊ minor particularis.Et nō quidē oñdim⁹ īuētionē maioris extremitatis ī medio ꝑ īuētiouē ei⁹ ī mīore:⁊ erit q̄dē hic ostēsio sequens ex inductiōe cōsequētia certa ꝓportionata cōsequētie conclusionis ex syllogismo certe figure cum induxerimus omnes modos pauce cholere:⁊ inuenerimus omnes ipsos longe vite: quoniam tunc oportet cum sunt.a.⁊.b.inuēta in omni.g.i.lōge vite ⁊ pauce cholere in mulo equo asino ⁊ hoīe vt sit.a.inuētū in oī.b.sicut ostēsum est prius ante hoc qđ est:qꝛ qñ induxerimus ꝙ ante illa particularia q̄ acceperim⁹ loco litere.g.cōuertetur litera a.cū litera.g.⁊ cōsequitur ex illo vt sit.a.in omni.b.sicut ostēsum est ante: hic ergo ꝓpter hoc oportet vt sit sequēs ex inductiōe sequētia certa cū copulētur in ea oīa particularia: quoniā cōponit̄ syll'us sic omne pauce cholere est quidem aut mulus:aut equus:aut asinus:aut homo:⁊ vnūquodq̄ istorum est lōge vite:ergo oē pauce cholere est lōge vite necessario:sed cum nō cōplentur in eo oīa particularia nō seq̄tur ex ea aliquid necessario ⁊ nō cōditionatur in inductiōe ex hoc ꝙ trāsfert̄ ex inductiōe que agitur in topicis ad inductionem que agitur in demōstratiuis ⁊ sophisticis:qꝛ in inductiōe que fit in demōstratiuis erit quidē veritas in ea deforis..s.per applicationē alicuius ad nos qđ facit nobis lucrari inductio per se.Et si cōplentur in ea oīa particularia:⁊ est qꝛ predicatū substātiale ꝑ se est in subiecto:⁊ per hoc differt inductio:de q̄ hic agitur ab inductiōe demōstratiua:⁊ hec inductio oportet vt approprietur topice:⁊ illud apparet ex cōditiōibus artis topice:qđ fit syll's in ea cōitate figure:⁊ cū hoc est ita oportet vt sit inductio que agitur in ea per mediū que sequitur illud qđ intēdimus ostēdere per ipsam necessario.Deinde diuidit̄ ab inductiōe que fit in demōstratiōe:aut per hoc qđ diximus ex p̄dicatiōe accidētali: aut per hoc qđ sit in inductiōe que fit in topicis caplemētū particulariū: que sunt oīa in opinione:nō ꝙ sint oīa ſm veritatē:⁊ ſm hoc oportet vt intelligamus rem ab Aristo.hic:⁊ per hoc soluūtur oīa dubia que intrāt.s. vtram agit ars topica spēi inductiōis in qua nō cōplētur oīa singularia:vel particularia sed plurima illorum.Et vtrū sit inductio aut vis ipsius vis exēpli:hoc est idē quo inquirit in libro topicoꝝ.Dixit.⁊ inductiōe quidē osteditur super illud cuius nō est proprietas vt ostendatur per terminū mediū:neq̄ est etiā manifestum per se:quoniā id de cuius ꝓprietate vt ostēdat̄ ꝑ terminū mediū: non ergo est possibile vt ostēdat̄ nisi ꝑ ipsaz:⁊ qđ est manifestum per se agere inductionē in eo est superfluū:⁊ hoc est vnū quo diuersificat̄ syll's ⁊ inductio:et sicut diximus cōicat syllogismo in hoc ꝙ ē per tres terminos:⁊ diuersificat̄ etiā

UVA. BHSC. IyR_118_1

ab eo: qꝛ per syll'm ostēdit inuētio extremitatis maioris minori per medium terminū: sed per inductionē ostēdit inuētio extremitatis maioris termino medio per inuētionē eius in termino minori: sed in ea de cuius proprietate est vt sit in syllogismo terminus maior ⁊ terminus medius: ⁊ extremitas maior nō ꝙ id qđ ostēditur per ipsum quesitū in inductiōe sit in ea terminus minor. nec idē in quo ostēditur inuentio quesiti est in ea terminus medius ⁊ diuersificatur etiā ab ea syllogismus per hoc ꝙ precedit ipsum: nam inductio precedit ⁊ est prior in scientia: ⁊ iste tres res sunt in quibus diuersificatur syll'us ⁊ inductio completa non alie preter has.

¶ Capitulum. xxiiij.

A

Exemplum autem est quando medio extremum inesse ostenditur per id quod est simile tertio: oportet autem medium tertio ⁊ primum simili euidentius inesse. vt sit a. malum. b. autem contra confines inferre bellum. In quo autem. c. athenienses cōtra thebanos. In quo autem. d. thebanos contra phocenses. Si ergo volumus ostendere: quoniam thebanis pugnare est malum sumendum: quoniam contra confines pugnare est malum. Huiusmodi autem fides ex similibus: vt quoniam thebanos contra phocenses: quoniam ergo contra confines malum. contra thebanos autez contra confines est. Manifestum quoniam contra chebanos pugnare malū. Quoniam ergo. b. c. ⁊. d. inest manifestum: vtrumqꝫ enim est contra confines inferre bellū: ⁊ quoniaz. a. thebanis enim nō conueniebat inferre contra phocenses bellum: quoniam autem. a. inest. b. per. d. ostendetur. Eodem autem modo et si per plura et similia fides sit medij ad extremum. Manifestum est autem quoniam exemplum est neqꝫ vt pars ad totum: neqꝫ vt totum ad partem: sed vt pars ad partem quando ambo quidem insunt sub eodem: euidens autem alterum: et differt ab inductione: quoniam hoc quidem ex omnibus indiuiduis extremum ostendebat: inesse medio: et ad extremum non copulabat syllogismum: hic autem et copulat et non ex omnibus ostendit.

paradigma ⁊ exēplū iductio iperfecta.

ppli sūt grecie Strabo. 9. geographie.

B

¶ Capitulum. xxiiij.

C

Et exēplū q̄dē ē vt oñdam⁹ iuētionē maioris medio ꝑ iuētionem maioris i syll'i minori: cū ē iuētio medij i miore: ⁊ maioris in syll'i extremitate maiori māifestior: eo qđ volum⁹ oñdere: ⁊ ē iuētio maioris i miore: ⁊ exēplū illi⁹ ē vt sit maior extremitas. a. ⁊ mior. b. ⁊ mediū. g. ⁊ sil'e. g. sit. e. ⁊ sit. b. i. g. ⁊. a. in. e. magis notū q̄ꝫ iuētio. a. i e. exēplū illi⁹ ex materijs: vt accipiam⁹ loco. b. iiustū ⁊ loco. g. occidere hoiez et loco. a. occidere califuz: ⁊ loco. e. occidere omar. Cū igit voluerim⁹ ostēdere ꝙ occidere ethemonē ē iniustū: nos nāqꝫ p̄termittim⁹ illđ qđ occidere califuz est iniustū: ⁊ oñdim⁹ hic ꝑ hoc ꝙ occidere omar ē iiustū: ⁊ cū oñsuz fuerit illđ dicem⁹ occidere ethemonē ē occidere califuz: ⁊ occidere califuz ē iiustū. ergo occidere ethemonē ē iniustū: ⁊ hoc ē māifestū: qꝛ ethemō ē califus. ⁊ qꝛ occidere califuz esse iniustū: est noti⁹ apud nos q̄ꝫ sit occidere ethemonē esse iniustum: ⁊ illud est manifestū: qđ nos quidē ostēdimus ꝙ extremitas maior est inuēta

UVA. BHSC. IyR_118_1

in medio: ⁊ illud est dictū nr̄m: occidere califum est iniustū ꝑ inuētionē ipsius in sil̄i extremitate minoris q̄ est occidere omar sil̄e ethemō ⁊ califo in societate. ⁊ sil̄r accidit si est manifesta inuētio extremitatis maioris in medijs ꝑ iuētionē ipsi⁹ in sil̄ib⁹ multis i q̄b⁹ nō cōplent̄ oīa ꝑticularia: ⁊ erit inductio p̄cedēs: ⁊ est manifestū ex hoc ꝙ exēplū est ostensio q̄ erit iter ex ꝑticulari magis noto ad ꝑticularē minus notū: qꝛ sil̄iū duoꝝ nō est vnū sub alio: ⁊ īductio est īter ex ꝑticularib⁹ notiorib⁹ ad vl̄e magis occultū: ⁊ syll̄s ex vl̄i notiori ad ꝑticulare occultū qd̄ est ꝯcl̄o intrās sub ꝓpōne maiore: ⁊ dr̄ia īter exēplū ⁊ inductionē noīatā hec est: qꝛ inductio ex oīb⁹ ꝑticularib⁹ ꝯtētis sub medio termino ostēdit ꝙ termin⁹ maior est inuēt⁹ medio: sed exēplū ex oībus ꝑticularib⁹ ostēdit inuētionem termini maioris in medio.

¶ Capitulum. xxv.

Apagogē deductio id auocatio.

DEductio autē est quando medio primum palam est inesse: postremo autem medium dubium quidem. similiter autez credibile aut magis conclusione. Amplius autem si pauciora sint media postremo ⁊ medio: oīno em̄ propinquius esse sciētie accidit vt sit. a. docibile in quo. b. disciplina. c. iustitia. Ergo disciplina: quoniam docibilis manifestum. Uirtus autem si disciplina dubium. Si ergo similiter aut magis credibile sit. b. c. quidem. a. c. deductione: propinquius enim scientie eo qd̄ assumpserint a. c. disciplina prius non habentes. Aut rursum si pauciora sint media. b. c. nam ⁊ sic propinquius est scientie: vt sit. d. quadrangulari. In quo autem. e. recta linea: in quo autem. f. circulus. Si ergo eius quod est. e. f. vnum solum fit medium lunares figurant equalem fieri recte linee circulum propinquius est scientie. Quando autez neqꝫ credibilius est. b. c. quoniam. a. c. neqꝫ pauca media si dico deductionem: neqꝫ quando immediata est. b. c. disciplina enim quod huiusmodi est.

¶ Capitulum. xxv.

B

ET ostensio quidē q̄ est per inductionē vtilis est vt inueniat̄ pars syllogismi cū ponit̄ ꝓpō q̄ est ostēsa ꝑ inductionē ꝓpō minor in syll̄o figure prime: et est maior manifesta per se: ⁊ illud ēt cū est inuētio hic medij minus occulta q̄ꝫ conclusio: aut equaliter occulta: ⁊ esse q̄dem eā ꝓpositionē minorē quoniam agitur in ostēsione maioris: ⁊ cōplent̄ oīa particularia ꝟm inductionez nominatā in ea iam est ostensa cōclusio per ipsam inductionē: ⁊ nō erit vtilitas in ea: vt ponat̄ pars syllogismi: sed erit manifestum per inductionē solam ꝑter ꝙ addatur inductioni syllogismus: ⁊ esse quidē ipsarum minus occultā q̄ꝫ cōclusio: aut equaliter ꝓpter hoc: qꝛ cū ipsa est magis occulta q̄ꝫ cōclusio nō est possibile vt ostendat̄ nisi per terminū mediū: nō per inductionē: ⁊ illd̄ quoniā occultū qd̄ ostēdit̄ per inductionē equalis ei qd̄ ostēditur per syllogismuz scz conclusioni cum est conclusio ex qua ignoratur intentio que ignoratur ex ꝓpositione minore qd̄ est ipsam esse vniuersalem. U. g. vt sit quesitū: vtruz omne bonum est scientia. ex quo ignoramus eas ꝟm similitudinem vnam. scilicet propositionē minorē ⁊ cōclusionē: ⁊ illud ex parte qua inuentio in ambabus est scita: quoniam fuit ignota vniuersalis: ⁊ cum est conclusio ignote inuētionis in tēpore est in toto. i. absolute: ⁊ est maior nota per se: ⁊ minor in eo: de cuius ꝓprietate est vt ostendamus per inductionem: quoniam oportet neces

UVA. BHSC. IyR_118_1

fario vt sit scientia in ipsa per eã magis q̃ per scientiã cõclusionis: ⁊ illud accidit cũ sunt ꝑticularia operata inductione determinati numeri: sicut accidit geometro antiquo cũ voluit ostẽdere circulo inueniri figurã quadratã equalem per hoc ꝙ posuit ꝓpositionẽ minorẽ ⁊ omni: ꝙ oĩ figure rectoꝝ laterũ inuenit̃ q̃dratũ equale: ⁊ hoc est notũ apud geometras. D. conat⁹ est ostendere ꝙ oĩs circulus est equalis figure rectoꝝ laterũ per dimẽsionem circuli figura pauci numeri equales figure rectoꝝ laterũ: ⁊ sunt figure lunares: qm̃ si circulus totus diuidit̃ in figuras lunares donec sumeret̃: iã q̃dẽ esset id qd̃ fiet ex inductiõe in hoc loco currẽs cursu q̃ esset ꝓpositio minor in eo minoris occultatiõis q̃ ꝯcl'o. Sed dũ nõ est ad mediũ finitũ hee ꝓpõnes nõ ostẽdunt̃ ꝑ inductionẽ: sed ostẽdunt̃ q̃dẽ ꝑ syll'm: ⁊ ꝓpter hoc dicit Aristo. in hoc ꝙ nõ nominatur ostensio operata in eis inductio: quoniã ostẽsio que cadit in hmõi ꝓpositiõib⁹: aut est per syll'm aut per exẽplũ aut per inductionẽ in qua nõ cõplent̃ oĩa ꝑticularia. Jãq̃ manifestat ipse in hoc loco ꝙ hec spẽs inductiõis est exẽplũ: ⁊ quẽadmodũ: qm̃ sunt media ꝓpõnes minoris multa nõ noiat̃ ostensio in illo inductio. similiter etiã cũ est propositio minor nota per se: ⁊ ꝓpositio q̃ ostendit̃ per inductionẽ hz de ꝓprietate vt sit minor: ⁊ sit minus occulta q̃ cõclusio: aut equaliter: ⁊ ꝙ sit non nota per se.

A De istãtia quaz eustasim dicũt obiectio eadẽ dr.

¶ Capitulum. xxvj.

Instantia enim est propositio propositioni cõtraria. Differt autem a propositione: quoniam instantiam contingit esse in parte. Propositionẽ autem aut omnino non cõtingit aut nõ in vniuersalib⁹ syllogismis. Fertur aũt instantia duobus modis ⁊ per duas figuras duob⁹ modis quidem. Quoniam autem vniuersalis aut particularis omnis instantia: ex duabus autem figuris: quoniam opposite feruntur propositiones opposita aut in prima ⁊ tertia figura concluduntur solum. Quando enim existimauerint omni inesse: instamus quoniam nulli aut quoniam alicui non inesse. horum autẽ nulli quidem ex prima figura: alicui autem non ex postrema vt si sit. a. vnam esse disciplinam in quo. b. contraria propositio. Ergo vnam esse contrariorum disciplinam: aut quoniam omnino non eadem est oppositorum instant: contraria autem opposita. quare fit prima figura: aut quoniam noti ⁊ ignoti non vna: hec autem tertia. Nam ꝑm tertiam notum ⁊ ignotum contraria quidem esse verum: vnam autem eoruz disciplinam esse falsum. Rursum in priuatiua propositione similiter existimãte em̃ ꝯtrarioꝝ nõ eẽ vnã disciplinã: aut qm̃ oĩz oppositoꝝ: aut qm̃ aliquorũ cõtrariorum est eadem disciplina dicimus: vt egrotatiui ⁊ sanatiui: ergo omnium quidem ex prima: aliquorum vero ex tertia. Simpliciter enim in omnibus: vniuersaliter quidem instantibus necesse est proponentium vniuersale contradictionem dicere: vt si non eandem existimet contrariorum omnium dicere oppositorum vnam. Sic autem necesse est primam esse figuram: mediũ enim fit vniuersale ad hoc quod ex principio. particnlariter autem ad hoc quod est vniuersale de quo dicitur propositio. vt noti et ignoti non

UVA. BHSC. IyR_118_1

eadem. Nam contraria vniuersale ad hec ⁊ fit tertia figura. Mediũ enim particulariter sumptum: vt notum ⁊ ignotum: nam ex quibus est syllogizare et contrarium ex his et instantias conamur dicere. Quare ⁊ ex his solis figuris ferimus: nam et in his solum syllogismi oppositi. per mediam enim non fiunt affirmatiui. Amplius autẽ ⁊ si oratione indigeat plurima que ẽ per mediam figuram vt si nõ cõcedat. a. inesse. b. eo ꝙ nõ sequit̃ huic. c. hoc eniz per alias propositiones manifestum: non oportet autem instantias ad alia conuerti: sed statim manifestam habere alteram propositionem. quapropter et signum ex sola hac figura non est: perspiciendum autem et de alijs instantijs vt de his que sunt ex contrario et simili ꝑm opinionem: et si particularem ex prima vel priuatiua ex media possibile est sumere.

¶ Capitulum. xxvj.

B Inquit Et instãtia q̃dẽ ẽ ostẽsio ꝑ ꝓpõnẽ ꝯtrariã propõni quã intẽdim⁹ destruere ꝑ instãtiã: ⁊ dr̃iã iter duas ꝓpõnes est ꝙ ꝓpõ quã volum⁹ iprobare erit semper vl̃is: vl̃ qm̃ ipsa ẽ ꝑ cui⁹ iprobationẽ iprobat̃ ꝯcl̃o i syll̃o in q̃ est vna ꝓpõnũ ipsi⁹ ꝑticularis ⁊ scd̃a vl̃is. Et ꝓpõ q̃dez cõtraria in potẽtia huic ꝓpõni: iã erit vl̃is cũ ẽ cõior ꝓpõne ꝯtradictoria ꝓpõnis quã volum⁹ iprobare. Et istãtia erit ꝑ naturã ⁊ p̃mo in duab⁹ figuris. s. figura p̃ma ⁊ figura tertia: qd̃ ẽ: qꝛ ꝯcl̃o ꝑ quã itẽdim⁹ iprobare ꝓpõnẽ vl̃em syll̃i: aut erit vl̃is cũ itẽdit̃ iprobatio vl̃is aut particularis cũ q̃rit̃ iprobatio ꝑticularis ⁊ ex ꝑticulari venit ꝯcl̃o apud instãtiam: et ꝯcl̃o ꝑticularis in figura tertia: ⁊ vl̃is in figura p̃ma: ⁊ eq̃liter siue sit ꝓpõ inuẽta cui⁹ intẽdit̃ iprobatio negatiua vl̃is aut affirmatiua: aut affirmatiua vniuersalis: qm̃ cũ nobis affirmatiua ꝯtradicet̃: aut ꝑ vl̃em negatiuã: aut ꝑ ꝑticularẽ negatiuã. Et si est vl̃is negatiua ꝯtradicet̃: aut ꝑ affirmatiuã vl̃em: aut ꝑ affirmatiuã particularẽ: ⁊ ostẽdemus ꝙ instãtia ꝓpõnum maiorum cum sunt vl̃es in figura prima: ⁊ cum sunt particulares in figura tertia ex materijs ipsis. U. g. qꝛ cũ ponit positio ꝙ. a. est inuentum in omni. b. ⁊ voluerimus instare huic vniuersali per conclusionem vniuersalẽ negatiuã nos ponemus ꝙ. a. est negatũ ab oi eo qd̃ cõprehẽdit per. b. ⁊ predicatur de. b. sitq̃. U. g. ⁊ erit. b. subiectum: nam. g. ⁊. g. subiectũ. a. ⁊ hec est cõpositio figure prime necessario. Et si insteterimus particulari accipiemus ꝙ. a. negat̃ a quodã. b. sitq̃ illud. b. ⁊ veniat. b. subiectũ per naturã duab⁹ extremitatib⁹: ⁊ illud est cõpositio figure tertie: ⁊ erunt ambe composite ꝓpositiones posite ꝯtradictioni opposite in potentia propositioni quam volumus improbare: aut ex parte qua est cõior aut ex parte qua est proprior. Et similiter facimus cuz est propositio quã amauerit quis improbare vniuersalis negatiua. Et exẽplũ illi⁹ ex materijs est vt intendamus in instantia dicti dicentis oim duoꝝ cõtrarioꝝ scientia est vna. Cum ergo voluerimus instare ei per propositionem vniuersalẽ negatiuã accipiemus negatiuã cõprehendentem ipsam que est dictum nostrum: nullius paris oppositorum scientia est vna. ⁊ erunt contrarie que sunt subiecta propositionis cuius intenditur improbatio contenta sub oppositis: ⁊ ponetur syllogismus in figura prima: ⁊ est ꝙ contraria sunt opposita ⁊ nullius paris oppositorum scientia est vna: ergo nullius paris contrariorum scientia est vna. Et si insteterimus huic propositioni vniuersali cum propositione particulari accipiemus predicatum in ea negatum a quibusdam contrarijs. Sitq̃. U. gr̃a.

UVA. BHSC. IyR_118_1

q ignoti ⁊ sciti nõ est scia vna: ⁊ puenit terminus medius subiectũ duabus extremitatibus: ⁊ cõponet syll's ita: ignoti ⁊ sciti nõ est scia vna: et ignotũ ⁊ scitum sunt ꝯtraria: ergo quorũdã cõtrariorũ nõ est scia vna. Et similiter accidit cũ est propõicui volumus instare negatiua vniuersalis q instãtia illius si est vniuersalis: est in figura prima. ⁊ si est particularis in fignra tertia. Et ex quo ita est manifestũ est qđ opz: cõponatur syllogismus cõpõne supposita inuentioni. s. vt sint in eo predicata in mente: sicut sunt in natura extra mentẽ: ⁊ illđ est qđ scitur per predicationẽ ꝑm cursum naturalem: ergo est manifestũ q instantia etiã cõponit in figura prima et tertia: qꝛ materia propositionis quam accipim⁹ ꝯtradictoriã in potẽtia sentẽtiat hic: qꝛ si sunt vl'es: sicut diximus est prima figura: ⁊ si sunt particulares est figura tertia. ergo instãtia in figura secũda ꝓueniet quidẽ nõ per hoc vt ponamus ꝓpõnẽ que est in potentia cõtradictoria: cuius intenditur improbatio a principio rei ꝑm q sit manifesta per se. Sed per hoc vt ponamus conuersam illius prius q̃ manifestum est per se. Deinde ponemus q ipsa est conuertibilis: ⁊ propter hoc indiget cõtradictorio: sicut dixit Aristo. in figura secunda opere multo. Et exẽplum illius: qꝛ cũ vult vt ꝯtradicatur sermoni nostro. a. in omi. b. cõtradictioni vniuersali in figura secũda: ipse nãq; ponet post scđm qđ iam sit manifestũ per se q. g. ꝯtinẽs. b. non est in aliquo ex. a. Deinde ponamus q hoc cõuertatur: ita vt redeat. a. in nullo ex. b. et hoc totum est imbrigatio extra naturam: ⁊ hec est predicatio preter cursum naturalem. Et similiter instantia particularis que est in figura prima. Iste ergo sunt species instantiarũ que sunt in figuris predicatiuis: et sunt etiam instantie accepte ex ꝯtrario ex simili et ex snia ab aliquo desiderato aut multis ex bonis instantia ex contrario: ⁊ ex simili erit in syllogismis hypothetycis: exemplum instantie ex contrario vt ponat ponens q bonus est qui honorat oẽs fratres suos: ⁊ instet ei per hoc vt dicat: si est bonus qui honorat oẽs fratres: ergo malus est qui vituperat oẽs fratres suos: ⁊ exẽplũ instãtie ꝑ simile est si ponat ponẽs q visus sit ꝑ hoc vt exeat aliq̃d a visu ad visum: ⁊ dicet ei si est illud est necesse vt sit auditus per aliquid exiens ab auditu ad auditum ⁊ exemplum instãtie ex sentẽtia recepta est dictũ dicẽtis nõ oportet vt excusentur ebrij in hoc q peccauerũt: qꝛ res fuit nõ excusans eos: sed puniens.

¶ Capitulum. xxvij.

Eicos autem ⁊ signum non est idem. eicos quidem propositio est probabilis. Quod enim vt in pluribus sciunt sic factum: vel non factum aut esse aut non esse hoc est eicos: vt odire inuidentes vel diligere amantes: signuz autem vult esse propositio demonstratiua vel necessaria vel probabilis. Nã quo existente est vel quo facto prius vel posterius facta est res signum est vel fuisse vel esse. Entimema ergo est syllogismus imperfectus ex eicotibus vel signis. Accipitur autẽ signum tripliciter. quotiens medium in figuris. aut enim vt in prima: aut vt in media: aut vt in tertia: vt ostendere quidem parientem eo quod lac habeat ex prima figura medium enim lac habere in quo. a. parere. b. lac habere mulier in quo. c. Quoniam autem sapientes studiosi. Nam psithacus studiosus per postremã in quo. a. studiosum in quo b. sapiens. in quo. e. psithacus. Uerum ergo ⁊. a. ⁊. b. de. c. predicari:

A

B

UVA. BHSC. IyR. 118_1

sed hoc quidem non dicunt eo q̄ palam sit: illud vero sumunt: peperisse autem quoniam pallida per mediam figuram vult inesse. Quoniam enim sequitur parientes pallor. sequitur autem ꝛ hanc ostēsuz esse arbitramur: quoniā peperit pallor in quo. a. parere in quo. b. mulier in quo. c. ergo si vna quidem dicatur propositio signuz fit tantū. Si autem ꝛ altera assumatur syllogismus vt qm̄ pithacus liberalis nam ambitiosi liberales: pithacus autem ambitiosus: aut rursum: qm̄ sapientes boni: pithacus em̄ bonus: sed ꝛ sapiens. sic ergo fiūt syllogismi: verum qui per primam quidem figuram insolubilis si verus sit: vniuersalis enim est. Qui autem per postremam est solubilis ꝛ si vera sit conclusio eo q̄ non est vniuersalis in tertia necꝫ ad rē syllogismus. Non enim si pithacus studiosus propter hec alios necesse est esse sapientes. Qui vero per mediam figuram semper ꝛ omnino solubilis: nunꝯ enim fit syllogismus sic se habentibus termini. Nō em̄ si qua peperit pallida pallida autez ꝛ hec parere necesse est ꝛ hāc. Ergo verū quidē in omnibus erit signis: differentias autem habent tam dictas vel sic. ergo diuidendum signuz. Horum autem medium prodigium dicendum: nam prodigiuz dicunt esse quod scire facit: tale autem maxime medium: aut que quidem ex extremitatibus signum dicēdum. Que autem ex medio prodigium. Probabilissimū ꝛ maxime verum est quod est per primam figuram.

¶Capitulum xxvij.

¶ Aquit. Et subintellectū ꝛ signū nō sunt vnū: qm̄ subintelle
cū est ex ꝓpositionib⁹ electis: ꝛ sunt iste que sunt de
possibili ſm plus. ſ. re que erit aut nō erit ſm plus ꝛ inuenīt aut nō
inuenīt: ꝛ illud est: sicut dictū dicētis q̄ inuidi odiunt: ꝛ amici dilīgūt: ꝛ signū quidē est ex oppositionib⁹ que sunt signa super inuen
tione rei ꝛ essentia ipsius: ꝛ hec signa aut sunt necessaria aut famosa in veritate: ꝛ signū qđ significat sup inuentionē ꝛ rei essentiā possunt poni ſm tres modos: sicut ponūtur termini medij in figuris trib⁹. ſ. aut est subiectū maioris: et predicatū de minori: ꝛ erit cōpositio signi in figura prima: aut est predicatuz de ambabus simul ꝛ cōponet in figura secūda: aut est subiectū vnius⁹ extremitatibus ꝛ est cōpositio in figura tertia: eius exēplū est in figura prima dictū dicētis: hec mulier iā peperit: qm̄ est habēs lac: qm̄ cōponit syll̄s ita: hec mulier est habēs lac: ꝛ oē habēs lac est pariens: ergo hec mulier est pariēs. ꝛ hec est cōclusio: ꝛ exēplū cōclusionis in figura scōa est dictū dicētis: hec mulier iā peperit: qm̄ est pallida: ꝛ cōponitur syllogismus sic: hec mulier est pallida: ꝛ pariēs est palidū: ergo cōcludit in ꝓncipio apparitiōis: hec mulier peperit. ꝛ exēplum cōpositionis in figura tertia est dictū dicētis: sapiētia est bona: qm̄ sacrates est bonus. ꝛ est cōpositio syll̄i socrates est sapiens: ꝛ socrates est bonus: igitur est sapiēs est bonus. ꝛ cū totum sit in his omnib⁹ modis tribus per duas ꝓpositiones simul nominantur syllogismi: ꝛ cum cogitatur vna propositi onuz: aut propter ipsius apparentiā: aut propter ipsius falsitatem nominatur signum: ꝛ signū qđ est in figura prima nō diminuitur ꝓpter certitudinem cōsecutionis conclusionis ex ipso: ꝛ quod est in figura tertia diminuitur ex hoc q̄ conclusio

UVA. BHSC. IyR_118_1

accipitur vniuersalis: ꝛ ipsa ſm veritatem particularis. Sed quod eſt in figura ſecunda diminuitur propterea q̄ in illa figura non eſt ſyllogiſmus ex duab⁹ affirmatiuis: qm̄ nō cum eſt patiens mulier in tempore in quo parit pallida: ꝛ eſt hec mulier pallida: oportet vt ſit pallida: cōprehēdit ergo iſta omnia ſigna tria q̄ propoſitiōes ipſorū ſunt vere ꝛ ſperatur aliud ab eo per figuras in quibus componuntur: ꝛ nominatum ex eis ſignum in veritate eſt quod componitur in figura ſecunda ꝛ tertia: ꝛ ipſe ſunt in quibus ſit ſignum prius q̄ due extremitates: aut communius duabus extremitatibus. ſ. extremitatibus queſiti. cum ergo communius eſt componitur in figura ſecunda: ꝛ cum eſt prius cōponitur in figura tertia. Sed ſignum qō cōponitur in figura prima eſt verius inter ſigna ꝛ magis deſideraſ: ꝛ illud eſt qō appropriatur nomini ſigni.

¶ Capitulum. xxviij.

MAturas aūt rerum cognoſcere poſſibile eſt ſiquis concedat ſimul tranſmutare corpus ꝛ animam quecunq; naturales ſunt paſſiōes. Diſcens enim aliquis fortaſſe mu ſicam tranſmutauit ſm quid animam: ſed nō eorum que naturaliter nobis hec eſt paſſio: ſed vt ire ꝛ concupiſcentie naturalium motuum. ſi igitur et hoc detur ꝛ vnum vnius ſpeciei ſignum eſſe: ꝛ poſſimus ſumere propriam vniuſcuiuſq; generis paſſionem: ꝛ ſignum poterimus naturam cognoſcere. Si enim eſt proprie alicui generi indiuidue exiſtens paſſio vt leonibus fortitudo: neceſſe eſt ꝛ ſignum eſſe aliquod: compati enim inuicem ſuppoſituꝫ eſt ꝛ ſi hoc ſit magnas ſummitates habere quod ꝛ ineſſe generibus nō totis contingit. Nam ſignum ſic proprium eſt: quoniam totius generis paſſio eſt propria ꝛ non ſolum proprium: ſicut ſolemus proprium dicere erit: ergo ꝛ in alio genere hoc ꝛ erit fortis homo ꝛ aliud aliqō animal: habebit ergo ſignum: vnum eſt vnius fuit. Si ergo hec ſunt ꝛ poterimus talia ſigna colligere in his animalibus que tm̄ vnā paſſionē habent aliquā propriā. Unūqōq; aūt habet ſignū: quoniā vnū habere neceſſe eſt. ꝛ poterimus naturas cognoſcere. Si vero duo hꝫ ppria totū genus: vt leo forte ꝛ cōmunicatiuū qūo cognoſcem⁹ vtrū vtrius ſignū ſit eorū ſignorū que ſpūaliter ſequūtur vel alij alicui nō toti ambo. ꝛ in quib⁹ nō totis vtrūq; qñ hoc quidē habet: illud autē nō. ſi enim fortis quidē liberalis aūt nō. Habet aūt dubiū hoc pala: qm̄ ꝛ ſi in leone fuit hoc ſignū fortitudinis. Eſt ergo naturas cognoſcere. in prima quidē figura mediū prima extremitati cōuenti. In tertia autem tranſcendere ꝛ nō conuerti: vt fortitudo ſit. a. ſummitates magnas in quo. b. c. autem leo: ergo cui. c. b. omni. Sed ꝛ in alijs. cui autem. b. a. omni ꝛ non pluribus: ſed conuertitur. Si autem non conuertitur non erit verum vnum vnius ſignum.

A Sillus phyſiognomic⁹.

¶ Capitulum. xxviij.

ZIrit. Et ſyllogiſmus quidez phyſionomicus eſt poſſibilis in uentionis apud illuz qui concedit accidentia anime naturalia: ſicut ira ꝛ audacia ſit veſtigium in anima ꝛ corpore in principio creationis: quoniam notum eſt q̄ accidentia non naturalia non faciunt veſtigium niſi in anima: ſicut ſiquis ſcit artem muſicā

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

habet vestigiū in anima: sed nō habet vestigiuz in corpore ex ea: sed qui causatus est audax ex animalibus per naturam aut timidus est dicenti vt dicat q̄ inuenitur semper q̄ huiusmodi species animalium habet vestigia ab his accidentibus naturalibus. Cum ergo creditur hoc ꝛ concedit q̄ inuenitur speciei cuilibet animalium accidens ex accidentibus naturalibus: sequitur vt inueniatur vnicuiq̄ ipsarum signum ꝛ accidentia propria cuilibet accidēti ex ipsis accidentibus naturalibus. ꝛ cum est hoc ita: possi leo vt inueniatur syllogismus physionomicus exemplum cuius est: quia iam inuenitur audacia leoni: iam
¶ oportet vt sit in creatione ipsius signum: quoniam iam posuimus q̄ in anima imprimitur ab accidentibus animalibus naturalibus: sitq̄ illud in proximo sicut magnitudo extremitatū. ꝛ est opportunū si inueniatur magnitudo extremitatum superiorum in omni specie specierum animalium sit audax: quoniā oportet vt sit hoc signum proprium audacie: cum iam posuerimus q̄ vnicuiq̄ accidentium anime est signum proprium: ꝛ audacia iam inuenitur in alio preter leonem: ꝛ illud est: quia homo ꝛ aliud ab eo est audax: oportet q̄ cum comprehenderimus signa significantis in qualibet specie animalium ꝑm accidentia naturalia quibus appropriatur species vna: aut plures vna: ꝛ erit, illō q̄ō inuenitur in illo animali vni ipsorum est accidens vnum: aut plura vno: acci-
D dente: sicut in leone audacia ꝛ largitas ꝛ vnicuiq̄ ex ipsis signuz quod iam scimus: sicut parati sumus physionomiam iudicabimus de eo cui inuenitur ex proprijs illorum signorum q̄ inuenitur ei illud accidens ex accidentibus animē: ꝛ syllogismus physionomicus erit cum conuertitur terminus medius cuz extremitate maiore: ꝛ non conuertitur cum eo minor extremitas: quoniam cū est terminus medius non conuertibilis cum maiore non erit signum proprium per illud vestigium ꝛ non signum. Verbi gratia: quoniam si non est verum dictum nostrum q̄ omne magnarum extremitatum superiorū est audax nō proderit hoc in ostensione: q̄ iste homo sit audax: quoniam est magnarum extremitatum: quod est: quoniam nobiscum est q̄ audax est magnarum extremitatum ꝛ magnaruz extremitatum est terminus medius: ꝛ audax extremitas maior. cum ergo certificatur conuersio termini medij qui est magnarum extremitatum cum maiori qui est andax non est possibile vt ostendamus ex isto q̄ petrus hic est audax: quoniam est magnarum extremitatum. Propterea quia hic ostenditur per duas propositiones: vna quarum est petrus hic est magnaruz extremitatum: ꝛ omne magnaruz extremitatum est audax: ergo petrus hic est audax. Et ex conditione quidem vt non conuertatur extremitas minor cū medio: quoniam si conuerteretur q̄ omne magnarum extremitatum est leo: tunc non posset ostendi audacia inesse nisi leoni. Et illud est: quia hic sunt tres termini: leo ꝛ audax: ꝛ magnarum extremitatum: ꝛ magnarum extremitatum est medius ꝛ leo minor: ꝛ audax maior. Et si esset vniuersaliter conuersio extremitatis maioris cum medio que est q̄ omne quod est magnarum extremitatum in eo non esset possibile vt in eo inuenirentur magne extremitates nisi leoni: ergo non est possibile vt ostendamus per hoc in alio a leone q̄ est audax: sicut si non conuertatur medius cum maiore non erit magnitudo extremitatum signum proprium audacie. ¶ Et hic explicit expositio inuentionum quas continet hic liber.

¶ Summi philosophi Aristo. Stragyrite peripatheticorum principis Priorum Analecti. cum Auerrois Cordubensis expositionibus Opus aureum feliciter explicitum est.

¶ Icipit Liber Primus Posteriorum Analecticorum Aristotelis.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶De precognitis. ¶Cap.primum.

OMnis doctrina ⁊ omnis disciplina discursiua ex preexistente fit cognitione. Manifestum est autem hoc speculantibus in omnibus. Mathematice enim scientie per hunc modum accedunt: ⁊ aliarum vnaqueq; artiu. Similiter autem ⁊ circa orationes queq; per syllogismos: ⁊ que per inductionem: vtreq; enim per prius nota faciunt doctrinam he quidem accipientes tanq; a notis: ille vero monstrantes vniuersale per id (quod manifestum est) singulare. Similiter autem ⁊ rethorice persuadent: aut enim per exempla quod est inductio: aut per euthymonata: quod quidem est syllogismus. A B

¶Auerrois Cordubensis peripatetici in posteriora analectica Arist. Commentarij incipiunt. ¶Cap.primum.

DIxit. Omnis doctrina ⁊ omnis disciplina cogitatiua est quidem per scientiam precedentez disciplinato: ⁊ si non: nō esset possibile ei vt doceatur aliquid. Et hec annunciatio appareat ⁊ veritas per inductionem: quod est: quia scientiarum doctrinaliū ⁊ quod similatur eis rebus speculatiuis cum perscrutatur res apparet q; scientia comprehensa ex doctrina: erit quidem ex scientia precedente discipulo: ⁊ similiter apparet in alijs rebus: quarum proprietas est vt addiscātur per sermonem. Et iam apparet veritas huius ex hoc quod precessit: ⁊ illud est q; omnis verificatio per sermonem erit quidem: aut per syllogismum: aut per inductionē. ⁊ exemplum ſm q; expositum est hic: ⁊ quod addiscitur, per syllogismum: iam oportet anteq; addiscat conclusionem syllogismi q; iam precesserit apud eum scientia propositionum syllogismi ⁊ certificet propositionem vniuersalem per inductionem: iam oportet etiam vt habeat scientiam particularium precedentium scientiam vniuersalis: ⁊ similiter qui scit aliquid per viā exempli ⁊ sufficientie: iam oportet etiam vt precesserit ⁊ sciuerit rem per quam exemplificat prius q; sciat: ⁊ doceat rem quam doceat propter exemplum. C

¶Capitulum secundum.

SUpliciter aūt necessariū est precognoscere. alia nāq; sunt prius opinari necesse. alia vero quid est qd dicitur intelligere opz. quedā aūt vtraq; vt qm omne quidē aut affirmare aut negare: verū est: qr est: triāgulū aūt qm hec significat: ſz vnitatē vtraq; ⁊ quid significat. ⁊ quia est: non enim similiter horum vnumquodq; manifestum nobis est. est autem cognoscere: alia quidem prius cognoscentem. D Duomodi precognoscēdi.

¶Cap.ij.

TScientia quam oportet precedere oē de cui⁹ ꝓprietate est vt comprehendatur per intellectuz ⁊ syllogismum: est ſm duos modos. aut scientia vt sit inuentum aut non inuentum: ⁊ hec est scientia que dicitur verificatio: aut scientia super quam significat nomen rei: ⁊ illa est que nominatur formatio: ⁊ de quibusdam rebus oportet vt precedat addiscēti scientia que inuenitur tm̄: sicut est ꝓpositio in qua dicitur q; de omni re verificatur aut affirmatio aut negatio: qm̄ in huiusmodi propositionib⁹ indiget vt sciatur ex re ipsius veritas ipsius tantum: ⁊ q; non repellūt eaz nisi sophiste ⁊ de quibusdā opz q; precedat ⁊ sciaē ex re ipsorum scientia significans nomē E

UVA. BHSC. IyR_118_1

ipsorũ tantũ: sicut vt preponat geometra triangulũ: ⁊ sciet quid significet nomen ipsius: ⁊ ꝙ ipsa res est inuẽta: ⁊ illud est: qꝛ scia in inuentione rei est per sciam: quid significet nomẽ ipsius. Jamqꝫ scitur nomen quid significet: et non scitur inuẽtio ipsius: et non conuertitur hic. sed opꝫ illuꝫ qui scit inuẽtionem rei vt sciat significationẽ nois: nec est anticipatio scientia precedẽtis in scientia discipuli: sicut sensibilium priorum in re ad sensibilia secunda eius in tempore alio: illud est: qꝛ iam sentimus qđ iam prius sensimus: et cum sentimus illud secundo: scimus ꝙ est illud qđ iam sensimus prius: qm̃ si esset dispositio scientie acquisite per doctrinam cum scientia precedente: hec dispositio esset necesse vt sit disciplina recordatio: nec etiam facit nos dubitare in hac propositione: si dicat̃ ꝙ ois scia et omnis disciplina erit quidẽ per sciam precedentẽ: qꝛ iã nos sentimus res preter ꝙ p̃cesserit nobis sensus ipsaꝝ: qm̃ hec scia ⁊ scia proueniens ſm disciplinã est scientia in equiuocatione nominis.

¶ Capitulum. iij.

f Quorũdã autẽ simul accipientẽ notitiam: vt quecũqꝫ cõtingũt esse sub: vel quorũ habeat cognitionẽ. Qđ enim omnis quidẽ triangulus hꝫ tres angulos duobꝰ rectis equales presciuit. ꝙ ꝟo hec ꝙ est in semicirculo triãgulus sit simul inducens cognouit. Quorũdam enim hoc modo disciplina est: et nõ per medium vltimum cognoscitur vt quecũqꝫ iaꝫ singulariũ ꝯtingũt esse ⁊ nõ de subiecto aliquo. anteqꝫ autẽ sit inducere aut accipere syllogismum quodãmodo fortasse dicendũ est scire: modo aũt alio non: ꝙ enim nesciuit si est simpl̃r hoc quodãmodo sciuit ꝙ duos rectos habet simpliciter.

¶ Capitulum. iij.

g Et quarũdam rerum prouenit nobis scientia ꝑ sensum post disciplinam ipsarũ simul: ⁊ ille sunt res particulares quas nõ sensimꝰ: ⁊ ipse sunt intrãtes sub vniuersalibꝰ quas sciuimus. V. g. qꝛ nos habemꝰ sciam: qꝛ omnes triãguli anguli sunt equales duobꝰ rectis: ⁊ nõ habemꝰ scientiã ꝙ triãgulus quẽ tu designasti in tabula ⁊ abscõdisti eũ a nobis sit cũ hac dispositione: ⁊ cũ discooperuisti nobis ipsum ꝓuenit ꝑ sensum ꝙ ipse est triangulus: ⁊ per sciam in re vniuersali ꝙ anguli eius sunt equales duobꝰ rectis. Et propõ minor in hac scia ꝓuenit ex sensu q̃ est ꝙ est triãgulus: ⁊ ꝯcl̃o q̃ est huius triãguli anguli sunt equales duobꝰ rectis: ꝓuenit nobis ex ꝓpõne maiore: que fuit apud nos scita ex principio rei cũ fuit adiũcta ꝓpõni minori que prouenit ex sensu: ⁊ hec est dispõ oim singulariũ cum suis vniuersalibꝰ notis anteqꝫ sciamꝰ ea ꝑ sensum. s. qꝛ sunt ignota ex ꝑte ⁊ nota ex ꝑte alia.

h ¶ Capitulum. iiij.

Sed manifestũ est ꝙ sic quidẽ scit: qm̃ vl̃r scit: simpl̃r aũt nõ scit. Si ꝟo nõ: q̃ est menonis ambiguitas ꝯtiget: aut enim nihil discẽt: aut q̃ nouerũt: nõ em̃ sicut q̇dã aggrediunt̃ soluere dicendũ est: nũq̇d sciuit oẽm dualitatem: qm̃ par est aut nõ: dicẽte aũt: attulerãt quãdã dualitatẽ quã nõ opinatus est esse: quare neqꝫ parẽ, Soluũt em̃ dicẽtes nõ cognoscere oẽm dualitatẽ parẽ esse: sed quã sciũt ꝙ dualitas sit: ⁊ tñ sicut cuius demõstrationẽ habẽt: ⁊ cuius acceperũt: acceperũt autẽ

cauillũ.

UVA. BHSC. IyR_118_1

non de omni cuius vtiq; sciũt q̃ triãgulus aut numerus sit: sed simpliciter de oĩ numero ⁊ triãgulo. Neq; enim vna ꝓpõ accipit̃ hmõi q̃ quẽ tu nosti numerũ: aut quam nosti rectam lineam: sed de omni. Sed nihil (vt opinor) prohibet q̃ adijcit est vt scire: est autẽ vt ignorare: inconueniens enim non est si scit quodãmodo qđ addiscit: sed si hoc modo vt inquãtum addiscit et scit. Dilutio

¶ Capitulum. iiij.

Et vniuersaliter hec est dispõ rei accepte ꝑ disciplinã. s. q̃ est ignota ex parte qua est particularis ⁊ nota ex parte rei vl̃is comprehẽdẽtis ipsam: qm̃ si esset res ignota apud nos ignota ex oĩbus partib⁹ nõ esset nobis possibile vt addiscerem⁹ eã. Et ꝯsequeret̃ nos dubitatio famosa que est in qua dicit q̃ hõ non euadit: quin addiscat id qđ iam sciuit: aut illud qđ nõ sciuit: sed ignorat illud: ⁊ si addiscit id qđ sciuit: nõ ergo addiscit post rẽ ignotã. Et si addiscit qđ ignorat. vñ cognoscit q̃ id qđ fuit ignorãs est id qđ addiscit: qm̃ q̃ querit seruũ alicuius cũ ignorat qñ occurrit ei nõ sciet q̃ sit ille quẽ quesiuit nisi primitus sciuerit ipsum: ergo nõ est hec disciplina penit⁹ nec doctrina. Sed nos quidẽ cũ dicim⁹ q̃ res quesita scitur per rẽ vniuersalẽ et ignoratur ex parte particularitatis ⁊ ipsa est pars que appropriat ipsaꝫ nõ sequitur nos hec dubitatio rememorata. Et similiter per istum eũdẽ modum soluemus dubitationẽ sophisticã que quesiuit fieri in his reb⁹ particularib⁹. Et illud est quẽadmodũ ipsi dicũt: verũ habẽs scientiã qđ triãguli anguli sunt equales duob⁹ rectis: aut nõ habes: ⁊ cũ rñderet ei rñdẽs qđ hꝫ scientiã illius discooperuit ei triãgulũ designatũ in tabula. ⁊ dixerũt: vtrũ habuisti scientiã triãguli huius qđ eius amguli sunt equales duob⁹ rectis anteq̃ discooperuimus tibi: aut nõ habuisti sciam illius. Et cũ dicit nõ habui sciam q̃ illius qđ eius anguli sunt equales duob⁹ rectis. Dicunt: iamq; fuit apud te scia triãguguli: anguli sunt equales duob⁹ rectis: ⁊ nõ habes sciam illius: propterea: qꝛ istius trianguli nõ hãbuisti dispositionem prius. Nos ergo soluemus ipsam per hec vt dicamus habemus scientiam ex parte: ⁊ non habemus ex parte illa nec est impossibile vt sciamus aliquid ex parte ⁊ ignoram⁹ illud ex parte alia: sed est impossibile quidem vt sciamus rem ex parte qua ignorem⁹ ipsam. Dixit: et non oportet vt nos soluamus hanc dubitationem modo quo soluerunt ipsam quidem: qđ est: qꝛ ipsi dixerunt in responsione huius q̃ nos nõ scimus qđ omnes trianguli anguli sunt equales duobus rectis: quoniã scientia proueniens in triangulo cum discooperitur nobis: non prouenit nobis cum hac conditione. s. quia conclusio non est accepta cum hac conditione: quia nõ cõcluditur nobis qđ hoc postq̃ est scitum q̃ est triãgulus sunt ei⁹ anguli equales duobus rectis. Sed concluditur nobis ex sensu ⁊ propositione vniuersali que apud nos est q̃ hic ex quo est triangulus opꝫ vt sint eius anguli equales duobus rectis: ergo scientia proueniens nobis ex hac demonstratione prouenit nobis quidem ex natura trianguli absoluta: non propterea qđ est accepta cum hac conditione. I

¶ Capitulum. v.

Scire autem opinamur vnũquodq; simpliciter: sed non sophistico modo qui est scđm accidens: cum causam arbitramur cognoscere propter quam res est: quoniam illius causa est et non est contingere hoc aliter se habere. Manifestũ A Sciẽdi modi et demonstratio i hoc cap.

UVA. BHSC. IyR_118_1

diffinitiones vna ⁊ viginti.

igitur est ꝙ hmōi aliquid scire sit. Et nāq; non scientes ⁊ sciētes. his quidem opinamur ipsi sic se habere. scieutes autem et eam habent. quare cuius simpliciter est sciētia. hoc impossibile est aliter se habere. siquidem igitur ⁊ alius est sciendi modus posterius dicemus. Dicimus autem et per demonstrationem itelligree. demonstrationē autem dico syllogismum scientialem. Sed scientialem syllogismum di
B co ꝑm quem in habendo ipsum scimus. Sic igitur est scire vt posuimus necesse est et demonstratiuam scientiam ex veris esse et primis immediatis et notioribus et prioribus et causis conclusionis. Sic enim erunt et principia propria eius qđ demonstratur. syllogismus quidem erit et sine his: demonstratio autem nō erit: non enim faciet scientiam: vera quidem igitur oportet esse: quoniaꝫ non est scire qđ non est: vt ꝙ diameter sit simeter: ex primis autem indemonstrabilibus est qđ non sciet. non habens demonstrationem ipsorum: scire enim est habere demonstrationem. quorum demonstratio est habere demonstrationē est: nō ꝑm accidēs causas quoq; et notiores oportet esse ⁊ priores: causas quidem. Quoniam tunc sciuimus cum causas cognoscimus: et priores siquidem sunt cause ⁊ precognite nō solum in altero modo intelligendo: sed i sciēdo quoniam sunt. Priora autem et notiora dupliciter sunt non enim idem est natura et ad nos prius: neq; notius natura et nobis notius. Dico autem priora quidem ad nos et notiora propinquiora sensui. Simpliciter autem priora et notiora que longi⁹ sunt.

Sunt autem longissima quidem vniuersalia. maxime autem propinquissima sensui singularia et opponuntur
E hec inuicem. Ex primis autem est qđ ex proprijs principijs est. iam enim dico idem primum et principium.

F Est autē principiū demōstrationis propositio immediata. Immediata autem est qua non est altera prior. Propositio autē est enūciationis altera particula vnū de vno. Dialectica quidem que similiter est accipiens vtrālibet. Demōstratiua aūt q̄ alterā determinate: qm̄ vera est. Enūciatio autē ꝯtradictionis vtralibet pars. Contradictio autem est oppositio cui⁹ nō est medium ꝑm se. Particula autem contradictionis que quidem aliquid de aliquo affirmatio est. que vero aliquid ab aliquo negatio ē. Immediati autem principij syllogistici positionem quidez dico quā non est mōstrare: neq; est necesse habere docendum quidlibet. Quā vero necesse est habere docendum. dignitatem: sunt enim quedam huiusmodi. Hoc enim maxime in huiusmodi nomen consueuimus dicere. Positionis quidem que est vtrālibet particularum enuncia-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tionis accipiens: vt dico aliquid esse aut non esse aliquid suppositio quidem est: que vero sine hoc diffinitio est. Diffinitio enim est posi-
sitio. Ponit enim arithmeticus vnitatem indiuisibilem esse ꝑm quā 6
titatem. Suppositio autem non est: quid enim vnitas et esse vnita-
tem: idem est.

Quoniam autem oportet credere et scire rē in huiusmodi habendo syllogismum quem vocamus demonstrationem. Est autem hic eo ꝙ hec sunt ex qnibus est syllogismus. Necesse est non solum precognoscere prima: aut omnia: aut quedam: sed etiam magis: semper enim propter qđ est vnūquodq; et illud magis est: vt propter quod amamus illud amatum magis est: quare siquidem scimus per prima et credimus illa scimus et credimus magis: quoniā propter illa et posteriora. non potest autem credere magis his que scit que non contingit: neq; sciens neq; melius dispositus q̄ sit sciēs si contingit. Accidit autem hoc nisi aliquis precognouerit per demonstrationem credentium. Magis enim necesse est credere omni- b
bus principijs aut quibusdam q̄ conclusioni. Debentem autem habere scientiam per demonstrationem non solum debet principia magis cognoscere et magis ipsis credere q̄ ei quod demōstratur. Sed neq; aliud ipsi credibili⁹ esse neq; notius oppositis principijs ex quibus erit syllogismus contrarie deceptionis: siquidem oportet scientem simpliciter incredibilem esse.

Alij immutabilem.

¶ Capitulum. v.

Dixit Et videmus: ꝙ quia iam nos sciuimus rem scientia 3
certa in vltimo: quando nos scimus rem non propter rem accidentem ei scđm quem modum faciūt sophiste. Sed quādo scimus eam per causam coartantem essentiam illius: et scimus qđ ipsa est causa ipsius: et quia non est possibile vt inueniatur absq; illa causa. Et ex signis ꝙ scientia certa huiusmodi est. quia omnis qui gloriatur qđ iam scit rem ipse quidem videt qđ iamq; scit eam per hunc modum: siue sciat ipsam secundum certitudinem: siue non sciat eam: quoniam vtriq; cogitant ꝙ sciant ipsam rem hoc modo. Sed differentia est inter ipsos: quia qui nescit rem secundum id quod est: putat ꝙ sciat ipsam per causam ipsius: et ipse nescit ipsam. Et ille qui scit eam secundum certitudinem: scit eam per causam ipsius: et cum sit hec est scientia certa quesita. Et illud quod facit lucrari hoc est demonstratio. Et in summa est syllogismus certus faciens adipisci scientiam rei secundum id quod est in ea inuentione per causam ipsius per quam est inuenta: cum est illa causa ex rebus scitis apud nos per naturam. Et cum est syllogismus demonstratiuus ille de cuius proprietate est vt faciat adipisci scientiam hanc que est scientia vera: sicut diximus. ergo manifestum est ꝙ oportet vt sint propositiones syllogismi vere et prime non note per medium terminum; et sint magis note et prio-

UVA. BHSC. IyR_118_1

res q̃ cõcl'o: ⁊ vt sint causa ꝯcl'onis duob⁹ modis: finalis. s. cã vt sciam⁹ ꝯcl'onẽ et cã inuẽtionis illius rei ꝯcluse in seipsa. ⁊ cã rei ꝯcluse in seipsa. Ipsas ergo opz iã in eis vt sint ꝓportionate rei q̃ ostẽdit̃ ꝑ ipsas: qm̃ hec est dispõ ex cã ⁊
2 causato. Jamq̃ ostẽsum est in lib. ꝑcedẽti: qꝛ iã erit syll's ꝑter hãc ꝯditionem sicut ꝑcessit. Sed certe qd̃ ostẽdim⁹ esse q̃dẽ ꝓpõnes demõstrationis veras necessariũ est q̃dẽ ꝓpterea qd̃ ꝓpõnes false inducũt operationẽ in eis: vt credat id qd̃ nõ est inuẽtũ q̃dẽ est inuẽtũ: sicut ꝙ credat ꝙ diameter quadrati est cõicãs coste. Et esse q̃dẽ eas immediatas d̃r ꝓpterea: qꝛ qd̃ scitur per medios terminos: sunt q̃dẽ indigẽtes demõstratione: sicut sunt indigẽtes que ostẽdũtur per eã: ⁊ esse veras causas rei demõstrare d̃r q̃dẽ ꝓpter id qd̃ diximꝰ ꝙ scĩa certa que est in vltimo q̃dẽ nobis in re qñ scim⁹ ꝑ cãm ipsius. Et esse q̃dẽ eas precedẽtes ꝯcl'onẽ d̃r ꝓpterea ꝙ ipse sunt cã ꝯcl'onis. ergo sunt ꝑcedẽtes eã ꝓpter causalitatẽ. Et esse quidẽ ipsas notiores ipsa d̃r: qm̃ opz vt sint notiores duobus modis ambe ꝓpõnes simul. s. vt sint notiores ꝯcl'one in hoc qd̃ significat super ipsas nomẽ ipsorũ: ⁊ in hoc ꝙ sunt inuẽte. i. vere. Et notius d̃r duob⁹ modis: quoꝝ vnus est apud nos: ⁊ alius apud naturã: qm̃ nõ est prius apd̃ nos in scĩa: id qd̃ est prius apud naturã in oĩb⁹ reb⁹: qd̃ est: qꝛ res sensate cõposite sunt priores in scĩa apud nos: ⁊ notius apud naturã sunt res simplices ex quibus cõponũtur cõposite: ⁊ ipse sunt lõginque a sensu: sꝫ quas ꝯsequit̃ postea sunt ex eo de cui⁹ ꝓprietate est: vt apprehẽdat eas sensus ⁊ res lõginque ⁊ sensu in summa sunt res vl'es ⁊ ꝓpinque ei ⁊ notiores apud ipsum sunt res ꝑticulares. i. inuẽta cõposita. ⁊ inuẽtio dicti nostri in demõstratione: qm̃ ipsa est ex primis. i. ex principijs ꝓportionatis: qm̃ non est differentia inter dictũ nostrũ prima: et dictum nostrum principia: propterea qd̃ sunt ambo nomina synonyma. i. significantia per intentionẽ vnam.

Et principiũ quidẽ demõstrationis est ꝓpõ qua nõ est prior in scĩa neq̃ in essentia. Sed ꝓpõnis q̃dẽ vl'is iã cõpleta est descriptio: qm̃ iam dictũ est qd̃ ipsa est vna partiũ orationis enũciatiue aut affirmatiue: aut negatiue. iãq̃ diffinitiua est ꝑ hoc ꝙ ipsa est oratio qua indicatur in re de re: ⁊ enũciatur in ipsa ꝑ rẽ a re: et eius est affirmatio: ⁊ eius est negatio. Sed ꝓpõ quidẽ topica est ꝓpõ que ꝯceditur in qõne cuiusq̃ partis ꝯtradictionis qd̃ accidit: vt ꝯcedat ipsam rñdẽs: siue scit qd̃ cõcedit verũ siue nõ verũ. Sed ꝓpõ quidẽ demõstratiua est vera vnius partis contradictionis. Et indiciũ quidẽ est per quãcũq̃ partẽ oppositarũ in affirmatione ⁊ negatione. Et ꝯtradictio q̃dẽ est ꝓpõ inter quã non est mediũ: ⁊ hoc totũ precessit in libro precedẽte. Et principiũ demonstrationis quidẽ est sicut diximus propõ immediata. Et diuiditur primo in duas diuisiones: vna quarum est illa cui non est via: vt demonstretur in illa arte: neq̃ fuit nota apud discipulum. ⁊ hec nominatur radix positiua et diuisio secũda que fuit nota per se apud discipulũ. ⁊ hec est que nominatur scientie nomine. ⁊ positio etiã diuiditur duab⁹ diuisionibus. nã ex ipsa est ꝙ ponitur ratio cuiusq̃ partis contradictionis accidit: aut affirmatiua: aut negatiua. ⁊ hoc est cui appropriatur nomẽ propositionis: ⁊ est in genere propositionum: ⁊ ex ipsa est q̃ dicitur diffinitio: sicut diffinitio vnitatis quã ponit geometra ĩ principio sciẽtie numeri. credit qd̃ ipsa est res idiuisibilis in quãtitate nõ habẽte positionẽ. Et differentia inter positionem positam: ⁊ diffinitionẽ positam est qd̃ propositio significat vel signat necessario qd̃ res est inuẽta aut nõ inuẽta. ⁊ hic est modus propositionis. Sed diffinitio quidem non cõprehẽdit per se qd̃ res sit inuenta aut non inuenta. s. ex parte qua est diffinitio: quoniam non est intentio quid est vnitas: et intentio qd̃ ipsa est res inuẽta intentio vna: sed est illud due diuerse. Et si ꝯsequat̃ ĩ reb⁹ qd̃ sciam⁹ eas ꝑ duas scĩas simul sicut veniet post.

Et postq̃

UVA. BHSC. IyR_118_1

Et postq̃ est res scita per demonstrationẽ ita q̃ cadit nobis verificatio certa in eo ex syllogismo demõstratiuo: ⁊ verificatio per syllogismũ demonstratiuũ. quidẽ est propter ꝓpositiones ex quib⁹ cõponitur syllogismus. Jam ergo oportet ex illo vt nõ sit sciẽtia nostra in re scita per demõstrationẽ q̃ est conclusio. Et sciẽtia nostra in ꝓpositionib⁹ per quas scit̃ ꝯclusio ſm terminũ equalem. s. vt sit scientia nostra in ꝓpositionib⁹: ⁊ cõclusione in graduvno sciẽtie: ⁊ illud aut in omnibus propositionibus: aut in quibusdam: sed opꝫ necessario: vt sit scientia nostra in propositiõibus plus: qđ est: qꝛ res ꝓpter quã inuenitur res quedam in dispositione quadã est magis vera in inuentione illius dispositionis ei q̃ res cui inuenitur illa dispositio propter ipsam. ⁊ exempluꝫ illius est. qꝛ nos ex quo sumus amantes magistrum ꝓpter amorem pueri: iam oportet vt sit amor noster ad puerum maior amore nostro ad magistrum. Et similiter si sumus certificantes cõclusionẽ propter verificationẽ nostrã propositionũ. iam ergo opꝫ vt sit verificatio nostra propositionũ maior cum sit verificatio nostra cõclusionis ꝓpter verificationẽ propositionũ. Et impossibile est vt sit verificatio hominis in re quã nescit maior q̃ in re quã scit: ⁊ q̃ sit sciẽtia eius dignior q̃ res quã scit: ⁊ si accidat ei vt sciat ipsam rem per res quas non ignorat omnino: ⁊ cum sit hoc ita: opꝫ vt sint principia demõstratiõis aut oĩa: aut quedã notiora cõclusione: ⁊ qui vult vt proueniat ei scientia demonstratiua: nõ sufficit vt sint propositiones notiores cõclusione penes ipsum: ⁊ q̃ sit verificatio eius in ipsis maior q̃ verificatio eius in cõclusione. Sed iam indiget omnis homo vt non verificet in aliqua oppositarum propositionum notarũ per se: ⁊ ille sunt res facientes errare que sunt principia syllogismi sophistarũ. Et causa in illo est: qꝛ sciẽtie demonstratiue ꝓprium est vt nõ recipiat permutationem neq̃ corruptionẽ: ⁊ nõ cogitet in corde suo credens ipsam possibilitatem oppositioni eius dum ducat: credens ipsam sani intellectus. N

¶ Capitulum. vj.

Quibusdam quidem igitur ꝓpter id quod oportet prima scire non videtur scientia esse: quibusdaꝫ autem esse quidem omnium esse demonstrationem. quorum neutrum neq̃ verum est: neq̃ necessarium est. Supponentes quidem enim nõ esse omnino scire: hi ad infinitum volũt reduci tanq̃ non sint vtiq̃ scientes posteriora propter priora: quorum non sunt prima recte dicentes: impossibile enim est infinita transire: ⁊ siue sint principia: hec ignota esse cum demonstratio ipsorum non sit quod dicunt esse scire solum. Si vero nõ est prima scire neq̃ que sunt ex ipsis est scire simpliciter: neq̃ ꝓprie: sed ex suppositione si illa sint. Quidam autem q̃ ipsum quidem scire est: confitentur per demõstrationem enim solum esse: sed omnium esse demonstrationem nihil prohibere. Contingere enim circulariter fieri demonstrationem: ⁊ ex his que sunt adinuicem. A Qđ non oĩum sit demonstratiua scientia.

¶ Capitulum. vj.

Dixit: iamq̃ putant quidam: quoniam non est hic demonstratio penitus: ⁊ negant naturam vniuersaliter: propterea quia putant quia super omnem rem oportet vt sit demonstratio. s. quia ipsi vident dispositionem propositionum indigere ipsa demonstratione: sicut indiget conclusio ip̃a. Et quidam alij affirmãt B

UVA. BHSC. IyR_118_1

naturā demonstrationis:ꝛ credūt q̄ demōstratio est de oībus rebus:ꝛ ambo videntes mētiūtur:qm̄ ipsi nō sunt oppositi:ꝛ illi quidē qui negāt naturam demonstrationis::qm̄ ipsi dicunt:qꝛ ex quo omnis res est indigēs demōstratione:ꝛ est impossibile vt sciantur res posteriores in scientia per res priores absq̄ eo q̄ sint ille res priores scite per priores alias:ꝛ ille priores per priores alias:ꝛ sic vsq̄ in infinitum est:ꝛ ascendere id quod est in infinitum est impossibile ergo non sunt hic prima nota ad que perueniatur nisi ꝑm viam positionis:ꝛ non ꝑm viam nature:ꝛ cum non sint hic principia:non ergo est demonstratio hic penitus.Et qō credūt q̄ res posteriores quidem sciuntur per priores:ꝛ q̄ ascendere in infinitum est impossibile:est verꝝ rectum.Sed illud vt quidem qō credunt q̄ omnis res indiget demonstratiōe:ꝛ q̄ nō sunt:ꝛ hic principia nota per se est vanū.Et alij posteriores quidē:ꝛ quoniā ipsi concedunt q̄ ois res indiget demonstratione:ꝛ vident q̄ inuētio demōstrationis in omni re est possibilis ꝑm modū circularē:nō ꝑm modum rectitudinis qui est in quo cōsequitur ascēdere in infinitū est impossibile.Sed nos quidē dicimus: quoniā nō ois res scitur per demonstrationē:sed hic sunt res scite absq̄ medio et nō demōstratione:ꝛ inuētio illius est demōstratio per se. Et qui concedit inuentionē demonstratiōis cōsequitur necessario:ꝛ affirmet q̄ hic sunt principia per se nota:qꝛ si est necessarium vt sciamus propositionis demonstrationem:consequitur necessario:vt affirmet q̄ hic sunt prima nota: aut quidez vt sciamus eas per medium aut sine medio:ꝛ si scītur per mediū: redit questio etiam in illo medio vtrum sciatur per se:aut per medium:ꝛ sic ibi res quidem vsq̄ in infinitum ꝑm rectitudinem q̄ non erit demonstratio penitus hic: aut sunt quidem hic principia nota per se:aut fit demonstratio circularis.

D

Os autem dicimus neq̄ omnē scientiā demonstratiuā esse:sed scientiā imediatorū indemonstrabilē. ꝛ hoc qō necessariū fit manifestū est. Si enim necesse est quidem scire priora ex quibus est demonstratio.stant autē quādoq̄ imediata.hec indemōstrabilia necesse est eē. Hoc igitur sic dicimus:non ꝛ solum scientiam : sed principiū scientie esse quoddam dicimus quo terminos cognoscimus. Et non solū demōstrationē esse dicimus. Sed neq̄ in infinitum ire res:sed esse quasdā ꝛ principiū demonstrationis quo terminos cognoscimus quando il

E lucidationem que illinc est assecuti fuerimus. Circulo quoq̄ qō impossibile sit demonstrare simpliciter manifestum est. Siquidem ex prioribus oportet demonstrationē esse:ꝛ notioribus. Impossibile est enim eadem sibiipsis simul priora ꝛ posteriora esse nisi altero modo: vt quedam ad nos.illa autē simpliciter:quo certe mō facit inductio notū. Si autez sic est non erit scire vtiq̄ simpliciter bene determinatum:sed dupliciter aut non simpliciter altera demonstratio que fit ex nobis notioribus. Accidit autem dicentibus circulo demonstrationem esse non solum quod nūc dictum est. Sed nihil aliud dicere ꝯ quoniam hoc est.si hoc est.sic autem facile mōstrare omnia. Manifestum autem est quod hoc accidit tribus terminis existentibus positis per multos:quidem enim aut per paucos reflectere nihil differt.per paucos autem,aut per duos. Cum enim si est.a.ex necessi-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tate sit. b. ⁊ hoc. c. cum. a. sit: ex necessitate erit. c. si igitur cum sit. a. necesse est. b. esse. hoc autem cũ sit. a. hoc enim erat circulo: ponatur. a. in quo est. c. b. igitur cum sit. a. esse dicere est ipsum. c. dicere hoc autem est: quoniam cum sit. a. est. c. sed. c. cum. a. idem est. Quare accidit dicere circulo dicentes esse demonstrationem nihil alterum nisi quod cum sit. a. est. a. sic autem omnia demonstrare leue est. At vero nec hoc possibile est nisi in his quecũq; alternatiz se sequuntur sicut sunt propria: vno quidem posito ostensum est ꝙ nunq̃ necesse est aliquid esse alterum. Dico autẽ vno: quod neq; termino vno neq; propositione vna posita: ex duabus autem propositionibus primis et minimis contingit quidem ⁊ syllogizare: siquidem igitur ⁊. a. ipsi. b. ⁊. c. inhereat: ⁊ hec ĩuicem et ipsi. a. sic q̃dẽ ꝯtingit ex alterutris mõstrare omnia quesita in prima figura. sicut ostensuz est in his que de syllogismo sunt. Ostensum autem est ⁊ quod in alijs figuris: aut nõ fit syllogismus aut non de acceptis. Que autem non equaliter predicantia sunt nequaq̃ est monstrare circulo quare: quoniam pauca huiusmodi in demonstrationibus sunt manifestum est quod vanum quidem est et impossibile dicere ex his que sunt inuicem esse demonstrationem. ⁊ propter hoc omnium contingere demonstrationẽ esse.

2. ꝑoruz analecti. 6. ⁊ .7. c.

F

Dixit Et est nobis vt recordemur sophisticis: quia principia demonstrationis non sunt nota per alia. sed dicamus quod sunt nota per intellectum: et ipse est qui comprehendit partes enunciationis note per seipsam: ⁊ non peruenitur ad hoc quod est: vt ostendatur aliquid notum per ignotum secundum viam circusi. Sed illud ostenditur ex eo quod narrabo. primo quidem: quoniam ostẽditur quod demõstratio que est in fine rectitudinis: est quidem ex principijs que sunt necessaria preter naturam: si ergo ostendantur propositiones per conclusionem ꝑm quod ꝯclusio precedit ea apud naturam. Jamq; fuit cõclusio ostensa per propositiones prius secundum quod ipse precedunt ipsaz naturam. ergo iam sequitur vt sit aliquid vnum ⁊ idem prius re vna et eadez: et posterius ea ex parte vna: quod est impossibile. Et quoniam non est possibile illud nisi prioritas sit secundum duos modos diuersos: sicut si sit vnus ipsorum prior apud nos in scientia ⁊ secundus prior in scientia apud naturam nisi quia si dicunt ipsi hoc quod sequitur eos: aut primo vt sit natura demonstrationis que est in vltimo certitudinis due nature: ⁊ illud est vt sit ex ea ex rebus in scientia prioribus apud nos: et ex ea que est ex rebus prioribus apud naturam: ⁊ erit natura demonstrationis absolute ipsa natura inductionis: quod est: quia inductione ostenditur quod est magis notum apud naturaz: quod est vniuersale per notius apud nos quod est particularis. Et etiã quia si concesserimus eis quod hec est species demonstrationis nominata demonstratiua in comparatione ad nos: et est illa que nominatur signum non in comparatione ad rem in seipsa: et est illud de consuetudine appellari demonstratio absoluta: iamq; sequitur qui cogitat quod omnes vtreq; demonstrationes sunt indigentes seinuicem secundum viam circuli in ostensione quod est res inuenta aut non inuenta repugnantia aliqua qua non ex-

G De dmõstratiõe signi. vide i ꝓlogo super j. phi. et cõ. 2. ibidẽ. ⁊. 2. celi. cõ. 35.

UVA. BHSC. IyR_118_1

cusant̄: ⁊ ipol̄e aliud: ⁊ est vt accipiat̄ res in ostēsiōe suꝝ psi⁹ ⁊ hoc appet ꝑ hoc vt ponamus tres res: quaꝝ q̄dā ꝯsequūtur q̄sdā in ostēsiōe ꝟm modū circuli: qm̄ nō est dr̄ia iter hoc ꝙ ponam⁹ circulū in reb⁹ multis ꝟm viā ꝯn̄tie: aut i rebus paucis ⁊ ex paucis in duab⁹ aut trib⁹: qm̄ natura circuli in eis oib⁹ est natura vna: cū oporteat q̄dē in eo vt sit in numero finito tm̄: ⁊ minor numerus q̄ est: est duo. Ponam⁹ ergo ꝙ. a. q̄dē sciam⁹ ꝑ sciam nr̄am in. b. ⁊ qd̄. b. q̄dē scim⁹ ꝑ sciam in. g. ⁊ illud sciuim⁹ ꝓpter sciam nr̄am in. a. ⁊ cū sciuerim⁹ q̄dē. g. ꝓpter sciam nostrā in. a. ergo manifestū est ꝙ. a. q̄dē sciuim⁹ ꝓpter sciaz nr̄az. a. ⁊ hoc est ipol̄e: ⁊ ēt qm̄ in libro syll̄ia est ostēsum ꝙ oñsio ꝑ circulū ponit̄ quidē in ꝓpositionibus cōuertibilib⁹ que sunt ꝓpositiones cōposite ex terminis ⁊ proprijs: iamq; ostēsum ibi ꝙ nō est pol̄e vt cōcludat̄ aliq̄d ex ꝓpositiōe vna. sed pauciores ex q̄bus est possibile cōcludi aliq̄d sunt due ꝓpositiōes: ⁊ circulus in syll̄is quidē est vt ostendat̄ ꝯclusio quidē p̄mo per duas ꝓpositiōes. Deinde oñdat̄ vnaqueq; ꝓpositionū per cōclusionē ⁊ ꝯuersionē ꝓpositiōis secūde ⁊ ꝓpter illud ex ꝯditione oñsiōis circularis est vt cōuertant̄ ꝓpositiones: ⁊ cū nō ꝯuertūtur ꝓpositiones non est cōueniens ostēsio circularis ꝟm cōplementum. Jamq; ostēsum fuit etiā: qm̄ cum est cōclusio affirmatiua ⁊ due ꝓpositiones cum hac dispositione est possibile vt ostendatur per eas non in omni figura: quoniam non concluditur in omnibus figuris vnaqueq; duarum propositionum cum additur ei conuersio coniuncte sibi: sed in figura prima tantum sed quandoquidem est conclusio negatiua non est possibile vt ostendatur per eas nisi propositio negatiua tantum: ⁊ non propositio affirmatiua. Et cuz sit hoc ita ergo oñsio circularis indiget quatuor ꝯditionib⁹: vt sit vnaqueq; propositionū ꝯuertibilis: ⁊ vt sit ꝯclusio affirmatiua: ⁊ vt sit cōpositio in figura prima: quoniam ergo verificabitur dictum dicentis ꝙ omnes res ostenduntur. alie quedam. s. per alias quasdam ꝟm viā circulatiōis: ⁊ illud quoniā duo syllogismi in quibus est conueniens ostensio circularis sunt pauci in comparatione ad omnes syllogismos cum sit circulus quidē in quo conueniunt oēs iste conditiones quas narrauimus.

¶ Capitulum. vij.

A Quoniam autem impossibile est aliter se habere illud cuius est scientia simpliciter necessarium vtiq; erit scibile quod est ꝟm demonstratiuam scientiam. Demonstratiua autem est quam habemus in habendo demonstrationem ex necessarijs itaq; syllogismus est demonstratio.

¶ Capitulum. vij.

B Cum ergo iam sit ostensuz hoc redeamus ad id in quo fuimus ex narratione conditionum demonstrationis. Dicamus ergo quoniam ex quo est manifestuz per se quod quesita que sciuntur scientia vera: cum illa est scientia quam diffiniuimus prius: quoniam oportet in re scita cum hoc qd̄ est inuenta ꝟm dispositionem quesitam: ꝙ sit impossibile vt inueniatur aliud qd̄ est inuentum neq; in quodam aliquo tempore: ⁊ illud est vt sit necessarium ⁊ semper: ⁊ hoc scitur ex re quesita propter demonstrationem: ⁊ est quidem demonstratio: dicimus hec propter propositiones: sicut ostensum est in lib. syllogismi: quoniam ostēsuz est ibi ꝙ conclusio necessaria: ⁊ durans non erit nisi ex propositionibus necessarijs. In quolibet ergo ostensum est: quoniam cum sit ex conditione scientie vere vt sit conclusio necessaria: qz oportet vt sint demonstrationis propositiones necessarie: idest non possibiles neq; mutabiles.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum. viij.

ACcipiendum igitur ex quibus ⁊ qualiuz demonstrationes sunt primū autē determinemus quid dicimus de omni. et quid per se. ⁊ quid vniuersale de omni. igitur hoc dico qđ vtiqꝫ est non in quodam quidem sic: in quodam autem nō neqꝫ aliquando quidem: aliquando vero nō: vt de omni homine animal. Si enim verum est dicere hunc hominem verū est dicere ⁊ animal: ⁊ si nunc alterum ⁊ alterum: ⁊ si in omni linea punctum similiter. Signum autem est nanqꝫ instantias sic proferimus sicut de omni interroganti. aut si quodam non: aut si aliquando non. A qđ de oī.

¶ Capitulum. viij.

ET cum sit hoc ostēsum ex re ꝓpositionū demōstrationis. iā ergo opꝫ vt speculemur in reliqs ꝯditiōibꝰ ⁊ ꝓprietatibꝰ: q̄ sunt in ꝓpōnibꝰ demonstrationis ex hoc ꝙ sunt necessarie. Deinde sequimur aliud cū speculatiōe in q̄sitis demōstratiuis. Et primum oportet vt ostendamus que sit intentio predicationis de omni re: et que sint intentio predicationis per se: ⁊ itentio predicationis nominate in hoc libro. Predicatio de omni est q̄dem in dicto nr̄o ꝙ res p̄dicat̄ de oī re. ⁊ vult in hoc lib. qm̄ nō erit p̄dicatū inuētū cuidā subiecto: ⁊ cuidā non inuētū: ⁊ qm̄ nō est ei inuētū in tpe quodā: ⁊ in tpe alio nō inuētū: sed vt insit toti subiecto: ⁊ in oī tpe sicut dictū nostrū: ꝙ hō est aīal: qm̄ q̄cūqꝫ res disponitur per hoc qđ est hō disponit̄ q̄dē vt sit aīal: ⁊ qñ disponit̄ ꝑ humanitatē: ipsa quidē disponit̄ ꝑ aīalitatē. Dixit. iamqꝫ apparet ꝙ in p̄dicatiōe de oī re idiget̄ vt ꝯditionent̄ he due ꝯditiōes ex hoc ꝙ ꝯditio hmōi ꝓpōnibꝰ ē q̄dē ex his duabus partibus: ⁊ illud est per hoc vt ostendat̄ ꝙ quoddā subiectoꝝ iā euacuat̄ ab hoc p̄dicato: vt oñdet ꝙ iā euacuat̄ a p̄dicato ēt in q̄ inuenit̄ tpe quodam. B

¶ Capitulum. ix.

PEr se autem sunt quecunqꝫ sunt in eo quod quid est vt triangulo inest linea: ⁊ linee punctuz: substātia enim ipsoruz ex his est: ⁊ īsunt in rōne dicente quid est: ⁊ quibuscūqꝫ eoꝝ q̄ īsunt ipsis: ipsa in ratiōe īsunt quid est significanti vt rectum inest linee: ⁊ circūferētiale: ⁊ impar ⁊ par numero: ⁊ primum: ⁊ compositum ⁊ isopleurum. i. altera parte longius ⁊ omnibus his insunt in ratione quid est dicente. hic quidez linea. illic vero numerus. similiter autē ⁊ in alijs huiusmodi vnicuiqꝫ per se esse dico. Quecūqꝫ vero neutraliter insunt accidentia sunt: vt musicum aut album animal. Amplius ꝙ non de subiecto đr alio quodam vt ambulans. cum alterum quoddam sit ambulans et album. Substantia autem ⁊ quecunqꝫ hoc aliquid significant non alterum aliquid sunt existentia qđ sunt que quidem igitur non de subiecto sunt per se dico. que vero de subiecto accidentia. Item alio modo ꝙ quidem propter ipsum inest vnicuiqꝫ per se: quod vero non per ipsum accidens est: vt si ambulante corruscauit: accidens est: nō enim propter id quod ambulat corruscauit. Sed accidit dicimus hoc: si vero per ipsum: per se est: vt si aliquod interfectum interierit: ⁊ ꝑm A Modi ꝑ se.

UVA. BHSC. IyR_118_1

interfectionem: quoniã propter id quod interfectum est: sed nõ accidit interfectum interire.

¶ Capitulum. ix.

B Et per se si q̃dẽ dicit̃ quatuor modis. Primo de p̃dicatis q̃ accipiũtur in diffinitiõib⁹ subiectoꝝ suoꝝ: aut ꝟz ꝙ sunt diffini: iones cõplete eis: aut ꝟm ꝙ ip̃e sunt partes diffinitionũ: sicut est acceptio in diffinitiõe triãguli: ⁊ idẽ est qd̃ dicim⁹ ꝙ ipsa ẽ figura quã cõprehẽdũt tres linee: ⁊ sicut est acceptio pũcti in diffinitione linee recte qm̃ est pars ei⁹ diffõnis: sicut in exẽplo in quo diffinit ipsam ex quo linea binario ꝯtinuãs inter duo pũcta aut subiectũ sup̃ inuẽtionẽ pũctoꝝ: qm̃ p̃dicatio linee de triãgulo est res p̃ seipsa. ⁊ sil̃r p̃dicatio pũcti de linea. Et scd̃s modus ei⁹ ẽ qd̃ ẽ per se: sunt p̃dicata quoꝝ subiecta accipiunt̃ in diffinitiõib⁹ suis ꝟm ꝙ sunt partes diffinitiõibus: sicut linea accepta in diffinitionẽ rectitudinis et reflexiõis inuẽtaꝝ in linea: ⁊ sicut acceptio numeri in acceptiõe paris ⁊ imparis ⁊ diffinitiõe primi et cõpositi: ⁊ sicut acceptio triãguli in equalitate angulorũ duob⁹ rectis: ⁊ p̃dicata q̃ nõ p̃dicant̃ vno de his duob⁹ modis sunt p̃dicata q̃dẽ accidentalia: sicut predicatio albi ⁊ aĩalitatis musico ⁊ medico: qm̃ dictũ nostrũ musicus est alb⁹: aut aĩal est p̃dicatio per accidẽs. Et mod⁹ q̃dẽ tertius est quidẽ dictũ de idiuiduis substãtie: qm̃ iã currit ꝯsuetudo: vt dicat̃ in eo qd̃ nõ est inuẽtũ in aliquo: neqꝫ dictũ de aliquo sicut d̃r in descriptiõe indiuidui substãtie: qr est inuẽtũ p̃ se: sed in eo qd̃ d̃r in subiecto nõ d̃r ꝙ sit iuẽtuz p̃ se sed per aliud. ⁊ hec sunt accidẽtia. Et modus q̃dẽ quart⁹ est causata ꝯñtia semper suas causas agẽtia ipsas. s. q̃ sequunt̃ ipsas necessario: qm̃ hic dicunt̃ ꝙ causata sua ꝯsequunt̃ ex ipsis p̃ se: sicut mors q̃ sequit̃ decoriatũ. Sed causatoꝝ q̃ nõ sequũtur cãs suas nisi per accidẽs ⁊ ꝟm min⁹. Ille q̃dẽ sunt accidẽtales: sicut si ambulet hõ cui corruscat corruscatio q̃daz: qm̃ ambulatio hois nõ est cã inuẽtiõis corruscatiõis: sed accidit q̃dẽ illud accidẽtaliter: ⁊ non est ita dispositio mortis ꝯsequẽtis strãgulatũ: qm̃ non accidit mors strangulato accidentaliter: sed renouatio eius ex causa necessaria ⁊ res consequens.

¶ Capitulum. x.

Que ergo dicuntur in simpliciter scibilibus per se sic vt insint predicatis: aut ipsa sibi insint propter ipsa que sunt et ex necessitate: non enim contingunt non inesse aut simpliciter aut opposita: vt linee: aut rectum: aut obliquum: ⁊ numero par aut impar est enim contrariũ aut priuatio: aut contradictio in eodem genere: vt par quod non est impar in numeris ꝟm ꝙ sequitur. Quare si necesse est affirmare aut negare necesse est: ⁊ p̃ se inesse: de omni quidem igitur ⁊ per se determinatum sit hoc modo.

¶ Capitulum. x.

A Et q̃ agunt̃ ex modis q̃ sunt p̃ se ĩ ꝓpõnib⁹ demõsteatiuis sũt duo modi p̃dicationũ essentialiũ p̃ se. s. mod⁹ quo accipit̃ p̃dicatuz in diffinitione subiecti aut modus quo accipitur subiectum in diffõne predicati: qd̃ ẽ: qr ex hoc mõ ẽt appet ꝙ p̃dicatũ ẽt ẽ necessariũ ⁊ p̃ se sb̃m: qm̃ ꝓpõ partiũ diffõnis: ⁊ diffõ ẽ ꝓpõ necessaria in q̃ ex ip̃is est acceptũ subiectuz in diffinitione p̃dicati ẽ q̃dẽ mãifestũ: qm̃ ẽ necessariũ ꝙ nõ separat̃ ab eo: sicut si accipiat̃ hõ: ĩ diffõne risibilis: sz ĩ q̃dã accipit̃ in diffõne ei⁹ gen⁹ subiecti: q̃ sũt accñtia opposita: sicut linea accepta in diffõne rectitudinis ⁊ flexibilitatis: ⁊ nũer⁹ accept⁹ ĩ diffõne paris ⁊ ĩparis: qm̃ hic ex

UVA. BHSC. IyR_118_1

quo diuidũt gen⁹ ꝑ eas diuisiones essentiales est necesse ꝙ nõ euadat gen⁹ ab vno eoꝝ qđ est: qꝛ ambo sibi opponunt̃ ⁊ erit aut ꝟm modũ priuatiõis ⁊ habitus: aut ꝟm modũ affirmatiõis negatiõis: opꝫ vt sint opposita determinata et cõprehẽsa i natura q̃ ꝓportionat̃ eis donec sit ꝓportio gñis ad oĩa hec opposita ꝓportio subiecti ipsi⁹ ad ꝓpriũ siue sicut ꝓportio hoĩs ad risibile. i. sicut hõ nõ separat̃ a risibili: sic nõ separat̃ gen⁹ ab vno oppositoꝝ: ⁊ qñ est ita aut ergo ex parte qua scit̃: qm̃ nõ euadit genus ab vno oppositoꝝ sicut ꝙ vtraqꝫ sunt de necessitate: aut nõ de necessitate. ¶ Jã ergo ostẽsum est ex dicto nostro que sit intẽtio per se: ⁊ p̃dicatio vniuersalis q̃ agitur in demonstrationibus.

¶ Capitulum. xj.

Vniuersale aũt dico qđ ⁊ de oĩ sit ⁊ ꝑ se ⁊ ꝟm ꝙ ip̃m. manifestũ igit̃ est ꝙ q̃cũqꝫ sunt vniuersalia ex necessitate insunt rebus. ꝑ se aũt ⁊ ꝟm ꝙ ip̃m idẽ est: vt ꝑ se linee inesse pũctũ ⁊ rectitudo nãqꝫ ꝟm ꝙ linea est: et triãgulo ꝟm ꝙ est triãgul⁹ duo recti: etem̃ ꝑ se triãgulus duob⁹ rectis eq̃lis est. Uniuersale aũt est tũc cũ i quolibet ⁊ p̃mo demonstret̃: vt duos rectos habere neqꝫ figure inest vl̃r: et tñ est demõstrare de figura ꝙ duos rectos hꝫ: sed nõ qualibet figura: neqꝫ vtit̃ q̃libet figura mõstrãs. Quadrãgulus em̃ figura q̃dẽ est: nõ aũt hꝫ duob⁹ rectis equales: sꝫ isocheles habet quidẽ fortasse duob⁹ rectis equales sꝫ nõ primũ: sed triãgulus prius. Qđ igit̃ quodlibet primum mõstrat̃ duos rectos habere: aut quodcũqꝫ aliud huic primo inest vl̃e: ⁊ demõstratio ꝑ se: hui⁹ vl̃r est: alioꝝ autẽ quodãmõ nõ ꝑ se: neqꝫ isochelis nõ est vl̃r: sed in plus. A Uniuersale.

¶ Capitulum. xj. B

Et predicatio q̃dẽ de oĩ appropriata huic lib. est quidẽ p̃dicatuꝫ cõprehẽdẽs tres cõditiões: vna quarũ est predicatuꝫ qđ dr̃ de oib⁹ subiectis: qđ primũ descripsim⁹: ⁊ scđa est vt sit p̃dicatũ ꝓꝑ subiectũ ꝑ se: ⁊ tertia vt sit p̃dicatũ de eo p̃dicatũ primo. s. vt nõ sit p̃dicatũ de subiecto ꝓpter nãm aliã: sicut p̃dicam⁹ equalitatẽ angulorũ duobus rectis. prio de triãgulo: ⁊ nõ prio de triãgulo diuersorũ laterũ: qm̃ nõ est eq̃litas angulorũ duob⁹ rectis inuẽta illi in eo ꝙ est triãgulus diuersorũ lateruꝫ: sed in eo ꝙ est triãgulus. ⁊ hoc q̃deꝫ est in predicatis demõstratiuis: quoniam predicatum quod nõ predicatur ex via quod quidem intrans est quodammodo in predicationem per accidens. ⁊ propter hoc iam videmus ꝙ in predicatione de omni sufficit: vt dicatur ꝙ est predicatum de omni subiecto: ⁊ per se. ꝓpterea quia nõ est differentia inter dictũ nostrũ ꝙ hec res predicata est inuenta huic subiecto per se: ⁊ inuenta ei primo. ⁊ illud est: quia rectitudo ⁊ flexiositas ambe sunt res inuẽte linee per se: ⁊ in eo ꝙ linea ⁊ vtreqꝫ accepte sunt in q̃dditate ipsius ꝙ sit differẽtia linee diuisiua: ⁊ sicut est dispõ in equalitate angulorũ duob⁹ rectis in triãgulo: qm̃ hoc predicatũ nõ est necesse vt demõstretur de figura in eo ꝙ figura: cũ sit quadratũ figura cui⁹ anguli nõ sunt eq̃les duobus rectis: neqꝫ etiã possibile est vt demõstretur de triangulo diuersorũ laterũ quãuis sit res inuẽta ei: qm̃ illud nõ inest ei in eo ꝙ diuersorũ laterũ cũ inueniatur equalitas angulorũ duob⁹ rectis inequaliũ laterũ triãgulo ⁊ equicruri: cũ est illud ita: ergo hoc predicatũ est per se triãguli in eo ꝙ est triangulus. Et demõstratio vera quidẽ est cũ predicata sunt sicut hec predicata. ⁊ propter hoc est demonstratio equalitatis angulorum duobus rectis triangulo diuersorum laterum non per se: neqꝫ in eo ꝙ est ipse. C

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum.xij.

A Quo pacto ꝯtingat hallucīatio circa vl̄e primuꝫ.

Oportet autem non latere: quoniam multotiens contingit errare. ⁊ non esse quod demonstratur primum vniuersale secundum ꝙ videtur demonstrari vniuersale primum. Oberramus autem hanc deceptionem. Cum enim nil sit accipere superius extra singulare q̄ꝫ singularia. aut sit quidem: sed innominatum sit indifferentibus specie rebus: aut contingat esse sicut in parte totum in quo monstratur. Eis enim que sunt in parte inest quidem demonstratio ⁊ erit de omni. Sed tamen non huiusmodi primi vniuersaliter demonstratio. erit enim primi secundum ꝙ est demonstratio cum sit primi vniuersalis. Si igitur aliquis demonstraret ꝙ recte nō intercidant: videbitur vtiqꝫ huius esse demōstratio propter id quod inest rectis. Non autem est quidem non quoniam sit quales sit hoc verum ꝑm ꝙ quomodocunqꝫ equales.

¶ Capitulum.xij.

B Dixit. ⁊ oportet nos ꝙ non decipiamur: et putemus ꝙ iam demonstrauimus rem ꝑm viam predicationis quod est de omni: ⁊ nos nō demonstrauimus: aut iam demonstrauimus: ⁊ putamus ꝙ nos non demonstrauimus. Et quoniā res in quibus accidit nobis vt ostēdamus predicatum de omni: ⁊ putemus ꝙ nos nō ostendamus illud: sunt res quidem ex quibus nō inuenitur nisi vnum singulare tm̄: sicut celū ⁊ terra ⁊ sol ⁊ luna: qm̄ qn̄ fecimus demōstrationē de aliquo
C istorū qd̄ est cū dispositione quadā. U.g. facimus demōstrationeꝫ de singulari nō de vniuersali cum nō inueniatur ex eo plus vno singularis esse: ⁊ nō est res ita: qm̄ nō facimus illud de terra ꝑm ꝙ est cui innuitur ⁊ indiuiduū. sed statuimus eam de natura ipsius vniuersalis inuēta terra secundum quod est terra eque inueniatur ex ea aut non inueniatur. Sed cum statuimus demonstrationem de ea iam scimus ꝙ si inuenirentur terre multe: esset dispositio ipsarum hec dispositio. s. ꝙ ipsa esset in medio. U.g. sicut si priuarentur indiuidua hoīs donec nō remaneret ex eis nisi vnū indiuiduū esset qd̄ statuimus demōstrationē ꝙ homo est rōnalis: nō in eo ꝙ singulare: sed in eo ꝙ est hō: ⁊ nō est illud docens nobis in cōstitutione demōstrationis de eo ex via quid est. Et cum accidit nobis vt simus nō ostendentes ꝙ est de omni: ⁊ putemus ꝙ nos iam ostendimus illud. Sunt due res: vna quarū est res diuersarū specierū: quarū vtriqꝫ accidit vt ostēdamus inuētionē predicati vnius ⁊ eiusdē ꝑm singularitatē propter occultationē nature cōmunis cui inuenit̄ illud p̄dicatū de eis: sicut ꝙ demonstrat arithmeticus ꝙ numeri ꝓportionales cū permutantur sunt ꝓportionales. ostēdit geometricus ꝙ magnitudines ꝓportionales cū permutantur sunt ꝓportionales: ⁊ ostendit hāc eandē intentionē naturalis de tēporib⁹ iam putat vnusquisqꝫ horū ꝙ quidā iam ostēdit rē que est de oī ⁊ nō est ita: qm̄ permutatio ꝓportiōis nō est lineis in eo ꝙ sunt linee: neqꝫ numer⁹ in eo ꝙ numeri: sed est quidē res inuēta ꝑ se: rei cōi in qua cōicāt hec tria: ⁊ ꝓpter hoc veruꝫ est: ꝙ oēs numeri: magnitudines ⁊ tēpora ꝓportionabiles cū ꝑmutant̄ quidē sunt ꝓportionabilia. Et est quidē demōstratio in hoc de oī si esset natural cōis his nota. ⁊ statuerēt̄ demōstratio de ea. Sed cū statuit̄ demōstratio in demon-
D stratione ꝓportiōis de vnoquoqꝫ eorū ꝑm singularitatē nō est quidē demonstratio de oī: ⁊ nō scit̄ hec sciētia cōpleta in fine: qm̄ qn̄ ostēdit ostēsor in triangulo diuersorū laterū singulariter ꝙ anguli ei⁹ sunt equales duob⁹ rectis: et

UVA. BHSC. IyR_118_1

ostēdit illud idē in triāgulo equicruro equaliū laterū:⁊ nō docet de natura inuentionis equalitatis angulorū:duob⁹ rectis triāgulo:postq̄ hoc.s.q̄ inuentio ipsius cuilibet speciei specierū triāguli.Et hoc postq̄ nō docet q̄ inuenitur vere triāgulo in hoc q̄ est triāgulus nisi sit docēs illud p modū accidētis.Sed quēadmodū est scia:⁊ ēt qr nō sit docēs de natura inuētiōis equalitatis angulorū duob⁹ rectis triāgulo magis q̄ ipsa est inuēta triāgulo diuersorū laterū:⁊ equaliū laterū:⁊ equaliū cruriū:ergo nō docet ꝓpterea q̄ res est inuenta tm̄ triāgulo in eo q̄ est triāgulus:⁊ qm̄ nō est triāgulus nisi habens tres angulos equales duob⁹ rectis:vt ostendamus nō erit differētia inter hoc vt sciat, illud per modū sciētie q̄ q̄ adipiscat̄ per inductionē:⁊ hec est res nō sufficiēs in demōstratione.Et locus quidē in quo accidit nobis:vt putemus q̄ nos iam ostēdimus rem que est de oi:⁊ nos nō ostēdimus eā:est quidē locus in quo accidit nobis:vt ostēdamus rem certā p mediū tm̄ potētia inuentū p̄dicatū de oi.Sz putam⁹ q̄ est p̄dicatū de oi:ꝓpter essentiā termini medij cū hac dispōne.U.g. vt ostēdit geometricus:qm̄ cum cadit linea recta sup duas lineas rectas:⁊ sit vnusquisq̄ duorū angulorū intersectorū in parte vna equalis duobus rectis: tunc due linee sunt equedistātes:qm̄ equedistātia q̄dē inuenit̄ in oibus lineis duab⁹ que sunt cū oi dispositione.Sed nō est de oi:qm̄ equedistātia q̄ inuenit̄ de oib⁹ duabus lineis sup quas cadit linea tertia:⁊ est aggregatio angulorū intersectorum in parte vna equalis duobus rectis:siue sit vnusquisq̄ ipsorum duorum rectis:aut sit quod diminuitur ab vno additur alij:sed esse quidē terminum medium in hoc est quidem predicatum de omni.

¶ Capitulum.xiij.

Et si triangulus nō esset aliud q̄ ꝟm q̄ est isocheles videretur vtiq̄ esse:⁊ proportionale quod ⁊ commutabiliter est ꝟm q̄ numeri sunt:⁊ ꝟm q̄ linee:⁊ ꝟm q̄ firma: et ꝟm q̄ tempora sunt:quemadmodum ⁊ demonstratū est aliquando seorsum contingens vtiq̄ esse de omnib⁹ vna demonstratione monstrari.Sed propter id quod non est denominatum aliquid in quo omnia hec vnum sunt numeri:longitudines:tempora:⁊ firma:⁊ specie differre seorsum inuicem accepta sunt. Non autem vniuersale monstratur:non enim ꝟm q̄ linee sunt:aut ꝟm q̄ numeri inerant:sed ꝟm q̄ hoc est quod vniuersale ponunt esse. Propter hoc neq̄ si aliquis monstret ꝟm vnumquēq̄ triangulum demonstratiōe aut vna:aut altera q̄ duos rectos habet vnusquisq̄ isopleurus seorsum:⁊ equicrurus:nondum cognouit trianguluz q̄ duos rectos habet nisi sophistico modo neq̄ vniuersale trianguli:neq̄ si nullus est preter hoc triangulus alter. Non enim ꝟm q̄ triāgulus est cognouit:neq̄ omnem triangulum:sed inquantū ꝟm numerum:ꝟm speciez autem non omnem:⁊ si nullus est quem non nouit.

A

B

C Aduerte q̄ hoc cōmentū exponit textū subsequētem

¶ Capitulum.xiij.

Et cū sit hec maior cōditiōib⁹ demōstrationū.iā ergo oportet vt sciam⁹ qñ vr̄ nobis scia p p̄dicatū qd̄ est de oi:⁊ qm̄ nō euadit.Dicem⁹ ergo qm̄ qñ ostēdim⁹ aliq̄d vnū ⁊ idē rebus multis:⁊ si inuenirem⁹ illas res q̄dē diuersas in noib⁹ tm̄:sicut est diuersitas spade ⁊ gladij:⁊ intentionē vnā in ambob⁹:tunc demōstratio de eis est de oi.U.g.qm̄ si eēt intētio triāguli diuersorū laterū:⁊ intētio triāguli equaliū cruriū in intentiōe vna ⁊

UVA. BHSC. IyR_118_1

eadem iam videtur nobis ꝙ equalitas angulorum duobus rectis ostensa quidem esset triangulo diuersorum laterum ⁊ equalium crurium ꝑm viam demõstrationis: sed cum est nõ intentio ipsarum vna ⁊ eadem: sed intentio vniuscuiusq; ipsorum est preter intentionem alterius: tunc ostensio non est.

¶ Capitulum.xiiij.

D Quando igitur nõ nouit vniuersaliter: ⁊ quando non nouit simpliciter: manifestum est: ꝙ si idem erat triangulo esse ⁊ equilatero aut vnicuiq; aut omnibus. si vero non idem: sed alterum est: aut ꝑm ꝙ est triangulus nõ nouit. Utrũ autem ꝑm ꝙ est triangulus: aut ꝑz ꝙ est isocheles sit: ⁊ quando ꝑm hoc est primum: ⁊ vniuersale cuius demõstratio est: manifestum est: quoniam quando remoto insit primum: vt isocheli ⁊ eneo triangulo insunt duo recti. Sed eneum omne remoto ⁊ isochele: sed non figura vel extremitate: sed nõ primis. Cuius igitur primi? Si itaq; triangulus est. ⁊ secũdum hoc inest ⁊ alijs. ⁊ huiusmodi vniuersaliter est demonstratio.

¶ Capitulum.xiiij.

E Predicatum de omni possum⁹ inuenire per hoc vt ostẽdamus res per quas disponimus res quibus affirmamus illud predicatũ: ⁊ cũ inuenimus dispositionẽ: ⁊ cũ ipsa remanet ⁊ auferunt̃ alique dispõnes remanet predicatũ: ⁊ cum ipsa aufert̃: aufert̃ p̃dicatũ ꝑꝑ ablationẽ ipsius: tunc illa dispositio est: ꝓpter quã inuenitur ostensio de omni. U.g. qꝛ nos cũ ostenderimus in triãgulo equicruro facto ex ere: aut ferro: aut ligno ꝙ anguli eius sunt equales duobus rectis: qm̃ cũ voluerim⁹ inuenire dispositionẽ: ꝓpter qnã inuenit̃ hoc predicatũ: ⁊ inuenim⁹ ꝙ qñ abstulerimus ab eo qđ est ex ere: ⁊ remanebit nobis ꝙ est triãgulus: nõ aufert̃ ab eo predicatũ qđ est equalitas angulorum duob⁹ rectis. ⁊ silr̃ qñ abstulerim⁹ ab eo qđ est equicruris: aut alia ex dispõnibus inuẽtis ei nõ aufert̃ ab ipso hoc p̃dicatũ. sed qñ abstulerim⁹ ab eo triãgulũ ⁊ faciem⁹ remanere reliquas dispõnes: ⁊ p̃dicatũ aufert̃ ab eo ablatũ post. Et nõ est vt permutet hunc canonẽ ꝙ nos inuenim⁹ cũ auferim⁹: ⁊ ab eo ꝙ est figura aut habẽs terminos qꝛ eleuat̃ ab eo equalitas angulorũ duob⁹ rectis qm̃ illud nõ est eleuatiõe prima sed accidit ei: ꝓpter ablationẽ triãguli ꝑ ipsi⁹ ablationẽ. Et si eẽt possibile ꝙ remaneret tibi triãgul⁹ ⁊ auferet̃ figura: nõ auferetur predicatũ qđ est equalitas angulorũ duob⁹ rectis. Cũ ergo sciuimus per hãc viã ꝙ predicatũ quidẽ est inuentũ triãgulo de omni sciuim⁹ qm̃ id inuentũ ostẽsum sit de omni: ⁊ ꝙ ipsum est ꝓpter qđ ostẽditur ꝑm viam demonstrationis vnicuiq; specierum trianguli. s. triangulo diuersorum laterũ ⁊ equicruro ⁊ equilatero equalitas trium angulorum eius duobus rectis.

¶ Capitulum.xv.

A Demr̃atione ex necessarijs ⁊ ꝓpõib⁹ ꝑ se esse.

Si igit̃ est demr̃atiua scĩa ex necessarijs p̃ncipijs: qđ eniz scit̃ nõ põt se hr̃e alr̃. Que aũt per se sunt necessaria: illis aũt ipsa reb⁹ hoc q̃dez em̃ sunt in eo qđ q̃d est. insunt in eo qđ q̃d est p̃dicatis de ipsis: quorũ alterꝝ oppositoruz necesse est inesse. Manifestũ est ꝙ ex huiusmodi quibusdam vtiq; sit demonstratiuus syllogismus. Omne em̃ aut sic est aut

B ꝑm accidens. Accidentia autem non necessaria sunt.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Capitulum.xv.

C

TCum iam ostēsum sit quid est predicatio de oi: z ostēsi sunt modi predicatorū p se: z q sunt duo modi quorū vnus est predicatū. Et est iam ostensum q demōstratio oportet vt sit ex necessarijs propositionibus cū sit scitum per demonstrationē ex cōditione: vt nō sit per diuersum eius qđ scitur nec in tempore aliquo: z illud qđ est necessarium propter propositiones necessarias. Et sunt propositiones necessarie que sunt per se predicatum de omni. ergo est manifestum q oportet vt sit demonstratio ex propositionibus per se predicatis de omni. Et Ari. quidez videtur q omnē per se est necessarium per se: z etiam quoniam demonstratio: D sicut dixit non euadit quin sit ex propositionibus per se: aut accidentalibus: z si est ex accidentalibus: nō est ex necessarijs propterea: quia propositiones accidētales nō sunt necessarie si ipsa est ex reb⁹ necessarijs: nō ergo ex accidentalibus. z quando nō est ex rebus accidentalibus ergo ex his que sunt per se.

¶Capitulum.xvj.

B

AUt igitur sic dicendum: aut principiuz ponentibus q demonstratio necessarium sit: et si demōstratum sit nō posse aliter se habere ex necessarijs. ergo oportet esse syllogismum. ex veris quidem est non demonstrantem syllogizare: ex necessarijs autem non est nisi aut demonstrantem: hoc enim demonstrationis est. Signum autem est q demōstratio ex necessarijs sit: quoniam z instantias ita ferimus ad opinantes demonstrare: quoniam nō sit necesse si opinamur aut omnino contingere aliter: aut rationis causa. ¶Manifestum autem ex his est: z quoniam stulti sunt accipere opinati bona principia si probabilis sit propositio z vera: vt sophiste: quoniam z scire scientiam est habere: non enim eo quod probabile est aut non principium est: sed primum generis circa quod demonstratur z verum non omne principium.

Et protagoras quem ridet plato i dialogoquē iscripsit ptagorā B

¶Capitulum.xvj.

QUrit Et qm̄ qđē ppones demōstratiōis opz vt sint necessarie. z hoc est q ponim⁹ pncipiū in hoc qđ opz vt sit p se: iamq3 pole est sufficiant in ostēsione illius in hoc qđ precessit: z pole est vt ostēdam⁹ illud ostēsiōe ampliorū p hoc vt incipiamus loq in eo per principia alia. Et dicam⁹ qm̄ cū opz vt sit cōcl'o necessaria immutabilis: opz vt sit demōstratio ex qua puenit nobis scia in hac disp̄one ēt: 3 ipsa est indignior in hoc: z cū sit necessariū demōstratiū vt sit cū disp̄one. s. necessaria. ergo opz vt̄ ppositiōes sint necessarie: nisi qz nō est opportunū in oi syll'o vt sit ex ppōnibus necessarijs: qđ est: qm̄ iā est possibile nobis vt cōcludat cōcl'o q̄dā vera ex ppositiōib⁹ veris nō necessarijs: 3 ex pdūctione demōstratiōis: vt si ex ppōnib⁹: q cū hoc q sunt vere sint necessarie: iāq3 significat sup hoc qđ nos qđē cōtradicimus: qz cogitat q iā induxit demōstrationē quādā sup quesitū quoddā ex q̄stitis: p̄ter qđ quāuis nō induxit in quo: vt faciam⁹ eū scire q demōstratio quā tulit in eo nō est ppositionib⁹ necessarijs: aut q ille syllogism⁹ quē putet esse ex cōcludēte nō est cōcludens: aut per hoc q ille propositiones sumpte sunt ex famosis: z famosa nō sunt certe. Dixit etiam Bino ostendens q ponit attentionem propositionum demonstrationum: vt sint famose est in vltimo certitudinis ignomentum: sicut quod putat Alfrotegeras in his propositiōibus quod ipse sunt demonstratiue: z illud est: quia ipse dixit quod ille apud quem scitur scientia:

UVA. BHSC. IyR_118_1

et qui habet scientiã ipse quidem scit quid est scientia: et hoc est falsum: ꝯuis sit probabile: et illud est q cũ nos dicim⁹ q nõ sufficit etiã ꝓpõnib⁹ demõstrationis vt sint vere tm̃: sed vt sint necessarie ⁊ ꝓportionales ⁊ ꝓprie generi in quo accipiunt̃: quãto magis nõ sufficit vt sint famose: qm̃ nõ oẽ famosum verum. quãto plus vt inueniantur in eo relique conditiones alie.

¶Capitulum. xvij.

A QUod autem ex necessarijs esse oportet syllogismum manifestum et ex his est: si enim nõ habens rationem ꝓpter q̃d existente demonstratione non est sciens: esset autem vtiq; q. a. de. c. ex necessitate esse: quare. b. autem medium per qõ demonstratũ est nõ ex necessitate nõ scit ꝓpter quid. non est enim hoc ꝓpter mediũ: hoc enim quidem contingit non esse: conclusionem autem necessariam. ¶Amplius si aliquis nescit nunc habẽs B rationem ⁊ saluatus est salua re nec oblitus: neq; prius sciuit: corrũpetur autem vtiq; medium nisi sit necessarium: quare habebit quidẽ rationem saluam saluare: nescit autem neq; ergo prius sciuit. si vero non corruptum est contingit autem corrumpi quod accidit vtiq; erit possibile et contingens: sed est impossibile sic se habente scire: cũ ¶ quidẽ igit ꝯclusio ex necessitate est: nihil prohibet mediũ nõ necessariũ esse ꝓpter qõ demõstratũ est. est enim necessariũ nõ ex necessarijs syllogizare: sicut et verũ non ex veris. ¶Cum autem medium ex necessitate est: ⁊ conclusio ex necessitate sicut ex veris verum semper sit enim. a. de. b. ex necessitate: ⁊ hoc de. c. necesse ergo est ⁊. a. c. esse: ꝫ cũ nõ necessaria sit conclusio: neq; medium necessarium esse possibile est. Sit enim. a. in. c. non ex necessitate ineſſe: in. b. autem: et hoc in. c. ex necessitate et. a. ergo in. c. ex necessitate erit: sed non suppositum est.

¶Capitulum. xvij.

D AMꝫ apparet q opꝫ vt sit demõstratio ex propositionibus necessarijs ꝓpterea q qui nescit rem q sit necessaria per rem necessariam non scit q illa res est necessaria per causaz suam: quoniam essentia rei necessarie est necessaria: et qui nescit rẽ per causam suam: non habet scientiam eius nisi per viam accidentis. U. g. quoniam qui putat q ism scit q. a. est inuẽtum in oi. g. necessario per medium: qõ est. b. manifestum est q inuẽtio. a. g. necessario ex termino medio: qõ est: qr terminus medius: qõ est. b. iam est possibile vt auferat̃: ⁊ si apud aiã q. a. est inuẽtũ. g. necessario: ⁊ cũ sit illud ita. ergo. b. qõ est terminus medi⁹ nõ est causa scientie nostre. et q. a. inuentũ est. g. necessario nisi sit illud p accidẽs. Et etiã ampli⁹ si hõ iam scit per mediũ nõ necessariũ sciam necessariam. sequitur ergo ism hoc vt sit positũ in tpe quodã syllogismus inuẽtus: ⁊ syllogizans inuẽtus: et cõclusio inuẽta: et scia eorũ inuẽta: qõ est: qr iam est possibile vt auferatur terminus medius: et scit quesitũ non scitum. et syllogism⁹ inE uentus erit. ergo dispositio nostra in ignorando causam illius quesiti est nobis similis: sicut dispositio nostra cum eo anteq; sit apud nos scientia ipsius: et illud est quando auferatur terminus medius. et si vero est terminus medius non sublat⁹. ergo oportet vt sit dispositio nostra vt scia cõclusionis dispositio

UVA. BHSC. IyR_118_1

illius qui videt ꝙ scientia illius est res possibilis vt permutetur. ⁊ non res necessaria. ⁊ idem est: quia si terminus medius est possibilis: et non est impossibile vt cadat scientia per hoc conclusum necessariū ꝓpter terminum medium non necessarium: sed per accidens non per se: sicut qui concludit: ⁊ dicit homo est ambulans: et ambulans est animal. ergo homo est animal necessario. sicut non est possibile: vt cadat propositio vera ex propositionib⁹ falsis: et illud est quia dispositio in sequela necessitatis cōclusionis ad propositiones est: sicut dispositio sequele veritatis eius ad veritatem propositionū. sicut ostensuz est in lib. syllogismi cū sint ꝓpōnes necessarie est conclusio necessaria: qm̄ si non esset necessaria: sed esset possibilis: essent propositiones possibiles: iamq; posite sunt necessarie. et hoc est diuersum non proportionabile: sicut est cum propositiones sunt vere. et est conclusio vera et necessaria: nec conuertitur hoc scz quoniam quando est conclusio necessaria sunt propositiones necessarie: sicut ostensum est: sicut est dispositio in veritate propositionum: quoniam non sequitur ex inuentione consequentis inuentio antecedentis: sicut ostensum est in libro syllogismi. F

¶ Capitulum. xviij.

Quoniā igitur qđ scit demōstratiue oportet ex necessitate eē: manifestum ꝙ per medium necessariū oportet habere demonstrationem. aut non sciet. neq; propter quid: neq; propter quia. necesse est illud esse: sed aut opinabitur nesciens si accipiat tanq̄ necessariū nō necessariū: aūt neq; opinabitur similiter siue: qꝛ scit per media siue ꝓpter quid ⁊ per immediata. Accidentium autē nō per se (quō determinatū est per se esse) nō est scīa demonstratiua: nō enim est ex necessitate demōstrare ꝯclusionē. Accidēs enim contingit nō esse. de tali enim dico accidēti: et tñ dubitaret fortassis aliquis cuius causa hec: opz interrogare de his si non necesse est ꝯclusionē esse. Nihil enim differt si aliquis interrogatus cōtingentia: postea dicat conclusionē: opz autem interrogare non tāq̄ necessarium esse propter interrogata: sed qđ dicere necesse est illa dicenti si et vera dicenti si vera sunt. A B

¶ Capitulum. xviij.

Et qui scit aliquid per medium nō necessariū ipse quidē nō scit ꝙ res ꝯclusa apud eum sit necessaria. sed qui scit res per mediū nō necessariū est inter duo: aut vt putet ꝙ ipse scit et ipse non scit: ⁊ est qñ putat ꝑ mediū qđ non est necessariū ꝙ est necessariū: aut vt inficeret ꝙ ipse nescit. ⁊ hec cum scit ꝙ illud medium est nō necessariū: qm̄ nō est apud eū ex scīa: nec ꝙ illud est inuētum in illa hora qua sciuit illud medium esse nō necessariū: qm̄ nō est apud eum ex scīa: nisi ꝙ illud est inuētum in illa hora qua sciuit illud: ⁊ qm̄ iam possibile est vt mutetur hō in se: aut permutetur terminus medius in se: et scientia per medium illud. C

¶ Iamq; dubitatur dubio. et dicit si est cōclusio quidem necessaria ex propositionibus necessarijs quo ergo producitur syllogismus nisi ex propositionibus necessarij: iam ergo opz vt non sit hoc syllogismus dialecticus qui non concludit nisi ex ꝓpōnib⁹ q̄ ꝯcedūt ei a rñdēte in quo ꝯcl̄o non est necessaria. Dubiū.

¶ Et solutio hui⁹ est ꝓpinqua ex eo ꝙ p̄cessit: qđ est: qm̄ quidē đr in diffinitione syll̄i ꝙ est oratio ex qua sequit̄ res alia necessario nō ꝙ đr res alia necessaria. ergo necessitas in syllogismo est in ipsa ꝯsecutione ꝯcl̄onis: ex ꝓpōnib⁹ nō solutio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

in essentia ꝯcl'onis necessarie. ¶ Et cũ sit ostẽsum ꝙ ꝓpõnes demostrationis opꝫ ꝙ sint necessarie: ⁊ ꝙ necessarie sunt per se ⁊ de omi. manifestũ est ergo ꝙ
D quesita demõstrabilia opꝫ vt sint per se: qm̃ i q̃sitis accidẽtalib⁹ nõ cadit sciẽtia ex necessario cum inueniũtur et non inueniuntur: et propter hoc non sunt propositiones ex rebus accidentalibus.

Demonstratiões ex his q̃ ꝑ se sũt ⁊ ex ꝓpetuis eẽ.

¶ Capitulum. xix.

Uoniã aũt ex necessitate sunt circa vnũquodq̃ gen⁹ quecũq̃ ꝑ se sunt: ⁊ ꝑm ꝙ vnũquodq̃ est. Manifestũ ẽ qm̃ de his q̃ ꝑ se sunt sciales demõstrationes ⁊ ex talib⁹ sũt: accidẽtia eĩ nõ necessaria sunt. Quare nõ necessariũ cõ-
A clusionẽ scire ꝓpter q̃d sit: neq̃ si semꝑ sit nõ ꝑ se aũt vt sunt ꝑ signa syllogismi: qđ em̃ per se nõ per se sciet neq̃ propter q̃d. Propter quid autem scire est: per se causam scire: propter ipsuꝫ ergo oportet ⁊ mediũ tertio et primũ medio inesse.

¶ Capitulum. xix.

B Dixit nõ sufficit in termino medio in ꝓpõnib⁹ demõstrationũ absolutarũ vt sint ꝑ se tm̃: sꝫ vt sint cã hec cã ꝯcl'onis: qm̃ hic sunt syll'i: et iã ꝯcludẽtes termini medij in eis ꝑ se: sꝫ ipsi posteriores ad ꝯcl'ones ipse sunt q̃ noiant̃ demõstrationes nõ absolute sicut q̃ ꝯcludit nobis: mulier est p̃gnãs: qm̃ est habẽs lac: ⁊ illđ est qꝛ p̃gnatio est cã lactis: ⁊ lac est posteri⁹ ad eã. Sed qm̃quidez propositiones demonstrationes opꝫ vt sint ꝓportionales: hoc est manifestũ: qm̃ opꝫ vt terminus medius sit inuẽtus ꝑ se in minori: et maior inuẽtus ꝑ se medio.

¶ Capitulum. xx.

A Non ergo est ex alio gñe trãscẽdẽtẽ demõstrare vt geometricũ ĩ arithmeticã: tria eĩ sunt ĩ demõstrationib⁹. vnũ q̃dẽ qđ demõstrat̃ ꝯcl'o: hoc aũt ẽ qđ inest alicui gñi ꝑ se. vnũ aũt dignitates: dignitates aũt sunt ea ex q̃b⁹ demõstratio est. tertiũ aũt gen⁹ subiectũ cui⁹ passiones ⁊ ꝑ se accñtia oñdit demõstratio. Ex q̃b⁹ igit̃ demõstratio fit ꝯtingit eadẽ esse. Quoꝝ aũt genus alterũ est sicut arithmetice ⁊ geometrie: nõ ẽ eĩ arithmetica demãstrationẽ accõmodare ĩ magnitudinib⁹ accñtia: nisi magnitudines numeri sint: hoc aũt quẽadmodũ ꝯtingit ĩ q̃busdã posterioꝛib⁹ dicet̃. Sed arithmetica demõstratio semꝑ hꝫ genus circa qđ fit demõstratio et alie sil'r: quare aut simpl'r necesse est genus idẽ esse aut sic si dꝫ demõstratio trãscẽdere: al'r aũt ꝙ impossibile manifestũ est: ex eodẽ em̃ gñe necesse est vltima ⁊ media esse. si nãq̃ nõ sunt ꝑ se accidẽtia erũt: ꝓpter hoc geometrie nõ est mõstrare ꝙ ꝯtrariorũ eadẽ est scĩa: sꝫ neq̃ ꝙ duo cubi cubus sit vnus: neq̃ scĩe alij ꝙ alteri⁹ est: sed nisi aut quecũq̃ sic se habẽt adinuicẽ vt sit alterũ sub altero perspectiuum ad geometriam: ⁊ vt armonica ad arithmeticam nisi aliquid inest lineis non ꝑm ꝙ linee sunt et inquantum ex principijs sunt vt si pulcherrima linearum recta est aut si cõtrario se habet circulari: non enim ꝑm ꝙ ipsorum est proprium genus: sed inquantum commune est quiddam.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum. xx.

Et cũ sit res ita. ergo est manifestũ ꝙ propõnes demõstrationis sunt vni⁹ generis: ⁊ qꝛ ex illo nõ est possibile vt trãsferat̃ demõstratio de gñe sciarũ ad genus aliud qm̃ ꝓpõnes ꝓprie ꝓportionales sunt incluse in gñe necessitatis: ⁊ accñs in generib⁹ separatis: et ꝓpter hoc non est possibile geometre vt faciat demõstrationẽ ĩ ostẽsione rei geometre ꝑ ꝓpõnes quas agit arithmeticus: ⁊ hoc q̃dẽ est propterea qꝛ res ex q̃b⁹ fabricat̃ natura demõstrationis ⁊ format̃ in qualibet arte sunt tres res quarũ vna ptãs quesita in illa arte: ⁊ sunt q̃ ostẽdunt̃ esse inuẽte subiecto ꝑ se. Et scd̃a est res scie ꝑ naturã in illa de accñtib⁹ designatis inuẽtis ei ꝑ seipsam: ⁊ ipsa q̃ noiat̃ substãtia artis: ⁊ ꝓpõnes q̃dẽ ex q̃b⁹ est demõstratio in vnoquoqꝫ gñe: ⁊ natura qualibet ex naturis artiũ demõstratiuarũ ex quo sũt ex reb⁹ ꝑ se generi. Jam ergo opꝫ vt sint ꝓprie ⁊ si sint hee ꝓpõnes plurib⁹ generib⁹: ostẽdet̃ ergo qũo fiũt artes ꝓprie eis: ita res etiã est in q̃sitis: etiam. s. qm̃ in eis opꝫ vt ꝓpriũ ĩ natura subiecta cũ sint ꝑ se ei: ⁊ qm̃ opꝫ vt propõnes sint ꝓprie cuiqꝫ generi: ⁊ sil̃r quesita. est ergo primo ostẽsum qm̃ nõ est possibile vt trãsferat̃ demõstratio de gñe ad gen⁹: ⁊ cã in illo est: qm̃ subiecta artium sunt diuersa sicut diuersitas nature numeri q̃ est subiectũ arithmetice a natura mẽsure q̃ est subiectũ arti geometrie: ⁊ ꝓpter hoc est demõstratio q̃ est sup quesitũ numerale nõ possibile trãsferri ad mẽsurã: ⁊ demõstratio ꝯstãs sup rẽ geometricã nõ est possibile vt trãsferat̃ ad rẽ non geometricã. Sed est possibile quidẽ vt trãsferat̃ de arte ad artẽ cũ est quesitũ in duab⁹ artib⁹ vnũ et idẽ absolute seu possibile illud siue sit vnũ ex ꝑte q̃dã: ⁊ hoc vt sit vna duaꝝ artiũ sub alia arte sicut scia aspectiua q̃ sub scia geometrie: ⁊ sicut scia musica q̃ est sub scia numeri: qm̃ scia aspectiua q̃ est sub scia geometrie est, sicut scia musice que est sub scia numeri: qm̃ scia aspectiua agit res geometricas: ⁊ scia musice res numerales. ⁊ qm̃ quidẽ sunt quesita duo quesita tũc nõ est possibile vt demõstret̃ vnũ ipsorũ ꝑterq̃ꝫ in arte ꝓpria sua. U. g. qm̃ nõ est possibile vt ostẽdat geometra ꝙ vnum est ꝯtrariũ vni ꝯtrario: ⁊ qm̃ ꝯtrarioꝝ duoꝝ scia ẽ vna: qm̃ hoc est scie diuine sicut non est scie diuine vt ostẽdat ꝙ duoꝝ cuborũ cum multiplicat vnũ ⁊ alterũ sit ex eis numerus cubus: sed illud quidẽ est arithmetici: ⁊ nõ q̃dẽ tm̃ est possibile vt ostẽdat artifex rem esse inuẽtam sub subiecto artis sue: sed ⁊ rem que est inuẽta subiecto artis sue: nisi qꝛ nõ est ex reb⁹ ꝑ se ei et propter hoc nõ est geometre vt ostẽdat ꝙ linea circularis aut recta est pulcherrima linearũ: q̃uis sint melius ⁊ decẽtius res inuẽte magnitudinib⁹: sed nõ sunt inuente eis per se: ⁊ ex hoc est ex eo ꝙ significent̃ vltima significatione qd̃ nõ est possibile vt trãsferat̃ demõstratio de arte ad artẽ: qm̃ res communes subiectis pluriũ artiũ sunt ex rebus accidẽtalib⁹ nõ ex rebus per se.

¶ Capitulum. xxj.

Manifestũ est autẽ ⁊ si sint ꝓpõnes vniuersales ex quibus est syllogismus ꝙ necesse est conclusionem esse perpetuam hmõi demonstrationis et simpl̃r vt est dicere demonstrationis: non est ergo demonstratio corruptibilium: nec scientia simpliciter. sed sic sicut est ꝟm accidens: quia autem vniuersaliter ipsius non est: sed aliquando et sic. ¶ Cum autem sit necesse alteram non vniuersalem esse propositionem ⁊ corruptibilem corruptibili quidem qm̃ ⁊ cõclusio ex his quare ⁊ cõclusionem: cũ nõ vniuersali aũt ꝙ hoc quidẽ erit: hoc aũt nõ erit in quibus quare nõ est vniuersalem syllogizare: sed qm̃ nunc est.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Capitulum.xxj.

B Lex manifestatione q̄ cōclusio demonstrationis est vniuersalis et per se:manifestum est q̄ ipsa non constituit sunt res corruptibiles, demonstratio nisi ſm modum ęvia'accidentis: et si esset demonstratio possibilis ex rebus corruptibilibus et particularibus: sequeretur vt essent propositiones minores particulares corruptibiles:quoniam subiectum est in eis generabile subiectum cōclusionis:et erunt etiam non vniuersales.

¶Capitulum.xxij.

A Similiter autē se habet ꝛ circa diffinitiones qm̄ est diffinitio aut principiū demonstrationis: aut demōstratio positione differēs:aut ꝓclusio quedā demonstrationis. Eorū autē que sepe fiunt demonstrationes et scie vt lune defectus:manifestum est q̄ ſm q̄ hmōi sunt semper sunt:inquātum aūt non semper ſm partem sunt:sicut autem defectus silr est in alijs.

¶Capitulum.xxij.

B Eqđ opꝫ ex hoc demonstrat:opꝫ in diffinitione demōstrari.ſ. q̄ termini sint nō generabiles neq; corruptibiles cum sint diffinitiones quidē aut principia demonstrationū : aut cōclusio demonstrationū:aut demōstratio trāſmutata in positione ipsi⁹ sicut ostendamus post ꝛ in rebus particularib⁹ que renouant vna post aliam sicut eclypsis:demonstratio quidem non cōstituitur ex parte qua sunt particulares:sed constituitur quidē super naturam cōmunē vniuersalem oībus:et non huic eclypsi particulari:quēadmodū nō stat demonstratio sup rem particularem que non redit ostendetur post hoc ostensione sufficienti:et oportet vt sciatur q̄ non sufficit in propositionibus demōstrationū q̄ sunt demonstrationes absolute nō in cōparatione ad nos vt sint termini medij necessarij tantum nisi concedatur nobis esse necessarium qđ est per se:sed vt sint cū hoc per se:quoniam iam putant q̄ hic sunt syllogismi in quibus sunt termini medij necessarij:sed ipsi non sunt:et illud est cum accidit vt sint due res:quarū vnaquęq; est inuēta rei cuidā per se:ꝛ accidit vt accipiatur vna ipsarū in ostē sione sue cōparis:sicut si ostēderet ostendēs q̄ huic egroto est febris acciden talis.propterta quia pulsus eius est diuersus:qm̄ huic dicto sequitur per se ad putredinē ꝛ inuentum vnū eorū alij necessario:sed si dicatur in huius necessitate:et est cum necessarius et in similibus suis dictum per communitatem et nominis et essentie in similibus in quibus certificatur vt dicatur qđ est necessarium est per se ſm scientiam Aristo.

A ¶Capitulum.xxiij.

Quoniā aūt manifestū est qđ vnū qđ demōstrare nō est:sed aut ex vniuscuiusq; ꝓncipijs si id qđ demōstrat sit ſm q̄ ē illō nō est scire hoc si ex veris ꝛ idemōstrabilib⁹ mōstret et immediatis. Est ei sic mōstrare sicut Baſson tetragonismon manifestū ꝛ ſm:cōe ei demōstrāt rōnes hmōi ꝛ q̄ alteri iesit vñ ꝛ in alijs quentūt he rōnes:nō tñ primis. Nō itaq; ſm q̄ illud est scit:ſz ſm accns.nō ei quenit demōstratio ꝛ ī aliud gen⁹:vnūquodq; aūt scimus nō ſm accns cū ſm illud nō cognoscimus ſm q̄ est ex princi pijs illius inq̄tū illud est vt duob⁹ rectis equales habere qđ inest

per ipsum

UVA. BHSC. IyR_118_1

per ipsum quod dictū est ex principijs huius. Quare si per se ꝛ illud ineſt cui ineſt neceſſe eſt medium in eadem proximitate eſſe: si vero non sed sicut armonica per arithmeticam huiusmodi autem demonstrant quidez simiſiter. Sed differūt ipsum enim quidem quia alterius quidem scientie est: subiectum ꝛenim alterum genus est: sed ꝓpter quid superioris est cuius per se passiones sunt. Quare ex his manifestuz est ꝙ non sit demonstrare vnumquodꝙ simpliciter: nisi ex vniuscuiusꝙ ꝓncipijs est: sed horum principia habent commune. Si aūt hoc manifestum est: manifestum ꝛ ꝙ nō est vniuscuiusꝙ propria ꝓncipia monstrare. Erunt enim illa omnium principia ꝛ scientia illoruz domina. omniū namꝙ ꝛ sciuit magis qui ex superioribus causis sciuit: ex prioribus enim sciut: cum non ex causatis sciat causas. Quare si magis sciuit ꝛ maxime: ꝛ si scientia illa erit ꝛ magis ꝛ maxime: ſz demonstratio non conuenit in aliud genus nisi sicut dictum est geometrice in mechanicas aut perſpectiuas ꝛ arithmetice in armonicas.

Buſo.

B

C

D

¶ Capitulum. xxiij.

Am ergo ostēsum est ex hoc: qm̄ nō est via vt stet demōstratio sup rem aliquā: nisi ex ꝓncipijs suis ꝓportionatis quelap propriantur sibi: ꝛ qm̄ nō sufficit in demōstrationibus: vt sint propositiones sue vere ꝛ immediate. i. note ꝙ se tm̄: ſz vt sint cū hoc proprie subiecto de quo speculat in eis: ꝛ ꝓpter hoc demōstratio Buſonis quā fecit in extractione q̄drati equalis circulo nō est oīno demonstratiua: quāuis agat in eo ꝓpones vas: qm̄ sunt cōes cōitate: ꝛ illa est qm̄ postq̄ si sit quadratū maius oi figura cadēte in circulo ꝛ minus oi figura cadēte extra circulū dixit ꝙ quadratū cui⁹ hec diſpō est opz vt sit eq̄le circulo: qm̄ circulus est maior oi figura cadēte in eo ꝛ minor oi figura cadēte extra ipsum: ꝛ res q̄ sunt minus ꝛ pl⁹ simul reb⁹ vnis ꝛ eisdē sunt eq̄les ꝛ hec enūciatio cōis ꝛ vtis quāuis sit vera nō ꝓpria est: sed cōis. ꝛ pp hoc exposuit Aris. in lib. sophistice ꝙ oſtio Buſonis est oñsio sophistica cuius nō sit falſa: sed noiauit eā sophisticā. i. apparētē oñsionē: cū putet in ea ꝙ sit demōstratio: ꝛ nō sit demōstratio ꝓpter hoc est possibile vt trāſferat hec intētio oñsis ex arte ad artē: ꝛ agit in oñsione rerū multarū. Et ex quo est demōstratio sicut oñsum fuit ꝙ est q̄dē ex reb⁹ per se ꝛ ꝓpijs: opz ergo necessario vt sit terminus medi⁹ in demōstratione: aut ex natura gñis subiecti illi arti: aut ex natura gñis altioris cōitātis illud genus sicut sunt demōstratiōes multe de reb⁹ musicalib⁹ ex ꝓncipijs numeralib⁹: ꝛ illud q̄ ei⁹ gen⁹ est intrās sub numero. Et sicut id qđ oñditur de reb⁹ multis q̄ sunt in scia aſpectiua ex ꝓncipijs geometricis: ꝛ hoc quidē accidit duabus artibus huiusmodi ex pte qua vna est sub alia: tūc ars q̄ cōſideratur in gñe supiori oſtēdit ex illa re causam illi⁹: ꝛ alia: ars q̄ est sub ea oñdit ex illa re inuentionem illius. V. g. qm̄ ars musica supponit ꝙ longitudo q̄ est quatuor est conueniens cum stat super causam hmōi cōuenientie ex arte numeri: ꝛ est quia hoc neuma est ſm̄ proportionē addētis partē: ꝛ neuma q̄ est ſm̄ ꝓportionē addentis duplici. V. g. aut addētis partem est cōcordās: ꝛ sicut illud quod supponit

Cōmēt. Auerr. sup lib. log.

z

UVA. BHSC. IyR_118_1

artifex aspectiue sciētie ꝙ res qñ aspiciūtur a longinq̄ vident̄ minores ⁊ dant cām illi⁹ ex arte geometrie: ⁊ est ꝙ angulo minori subtendit̄ linea minor: ⁊ est q̄dē illud ꝓpterea: qꝛ mediū qđ est ex sciētia altiori in hmōi reb⁹ est p̄dicatio q̄siti ꝑ cām illi⁹ in arte inferiori cām ꝓpinquā. Et cū iam sit demōstratū ꝙ demōstrationes sunt q̄dē ex p̄ncipijs p̄cedētib⁹ per naturā q̄ sunt notiora apud nos ⁊ apđ naturā. ergo cū est manifestū: qm̄ nō est pol̄e vt ostēdat artifex p̄ncipia sue artis in genere ꝓpria subiecti ei⁹: ꝓpterea qꝛ indiget̄ in ostēsione illoꝝ p̄ncipioꝝ vt sint p̄ncipia alia ꝓpria in illo gñe ꝓcedētia ipsa: ⁊ p̄ncipijs p̄mis nō sunt p̄ncipia p̄ora: sed si sunt sūt cōia. Et ꝓpter hoc opꝫ vt sit demonstratio oīum principioꝝ scie: sapiētie. s. philosophie p̄me cui⁹ subiectū est intētio in eo qđ inuētū. iā ergo ostēsum est ex dicto ꝙ demōstratio est ex p̄ncipijs ꝓportiōalib⁹ ꝓprijs q̄ sunt cāe ꝓpinque rei ⁊ est manifestū cū hoc qñ est pol̄e vt trāsferat̄ hmōi demonstratio de arte ad artem: ⁊ quando non est possibile.

¶ Capitulum. xxiiij.

A de principijs tum vag⁹ cōibusq̄ tuꝫ ꝓprijs ac addict⁹

Difficile autem noscere est si sciuit aut non. difficile enim noscere est: si ex vniuscuiusq̄ principijs sciuimus aut nō quod est scire: opinamur autem si habeamus ex veris aliquibus syllogismum ⁊ primis scire: sed hoc non est: sed proxima oportet esse primis. Dico autem principia in vnoquoq̄ genere: hec q̄ ꝙ sint non contingit demonstrare. Quid quidem ergo prima significent ⁊ que sunt ex his accipit̄. Quod autem sint principia quidē necesse est accipere. alia vero demōstrare vt q̄d vnitas: ⁊ q̄d rectum: et quid est triangulus: esse autem vnitatem accipere ⁊ magnitudinem: altera vero demonstrare. Sunt autem quibus vtuntur in demonstratiuis disciplinis quidem alia ꝓpria vniuscuiusq̄ scientie: alia vero cōmunia. Communia autem ꝑm analogiā quoniā vtile est quidem in eo quod est sub scientia genere. propria principia quidem vt lineam esse huiusmodi ⁊ rectum. Cōmunia autem vt ab equalibus equalia si auferas: quidē equalia reliqua sunt. sufficiens autem est vnūquodq̄ istorum quantūcūq̄ in genere est: idē eniꝫ faciet. ⁊ si non de omnibus accipiat: sed in magnitudinibus solum arimethice autem in numeris. Sunt autem propria quidem: ⁊ que accipiuntur esse circa que scientia speculatur que sunt per se: vt arithmetica vnitates: geometria autem signa ⁊ lineas: hec enim recipiunt esse ⁊ hoc esse. Horum autem passiones per se quid quidē significet vnūquodq̄ accipiunt: vt arithmetica quidem quid impar aut par: aut quadrāgulus: aut cubus. Geometria vero quid proportionale: aut refractum esse: aut inclinari: qđ autem sint demonstrent per communia: ⁊ ex his que demonstrentur per communia. ⁊ astrologia similiter.

¶ Capitulum. xxiiij.

B

Et propterea. qꝛ est demonstratio absoluta que dat causam rei ꝓpinquā ipsa demōstratio cuius ꝓpositiones sunt inuēte cum his proprietatibus ⁊ conditionibus que precesserunt: est nobis durum: vt sciamus naturā demōstrationis que est demonstratio ꝑꝫ veritatē ꝓpter grauitatē dubitatiōis ⁊ scientie harū cōditionū super

UVA. BHSC. IyR_118_1

nos: ⁊ putamus multotiēs ꝙ nos iamq̄ scimus rem sciētia vera ⁊ scimus eam per ꝓpōnes veras ⁊ imediatas: ⁊ nō ē res ita donec sint in ip̄a reliq̄ ꝯditiones q̄s narrauim⁹ ex ꝓportiōalib⁹ ⁊ prioribꝰ ꝑ nām. Et ex quo cū oīs demr̄ationis ꝯplemētū ⁊ firmitas est ex trib⁹ reb⁹: quaꝝ vna ē res sub̄a in illa arte. Et scd̄a ē ꝓpōnes quaꝝ receptio ē opportuna. Et tertia ē p̄dicata q̄sita in illa arte. s. inuētio ip̄oꝝ ipsis subiectis: ꝫ ē manifestū cui speculat̄ in arte: opꝫ vt p̄cedant apd̄ eū in his trib⁹ gn̄ib⁹ scie prime: cū iā sit ꝓpositū: ꝙ oīs scia ⁊ oīs disciplīa opꝫ q̄dē vt sit ex scia p̄cedēte in sub̄o q̄dē opꝫ vt p̄cedat ⁊ ꝯcedat̄ ex re ip̄i⁹ qm̄ ip̄m ē inuētū: neq̄ inq̄rat ex inuētiōe ei⁹ penit⁹: qm̄ nō hꝫ ꝓpōnes ꝑ q̄s inquirat ex eo in ꝓpōnib⁹ q̄dē opꝫ p̄cedere ⁊ scire ex re ipsaꝝ: ⁊ q̄d significent noīa ipsaꝝ ꝙ sint inuēta: ⁊ in p̄dicatis q̄sitis: vt iueniant̄ subiectis idē: qd̄ ē vt sciatur ex re ipsoꝝ q̄d significet nomē ipsoꝝ tm̄. D. q̄rat̄ inuētio ipsoꝝ sub̄is ꝑ demōstratiōes sicut idiget geometria vt sciat̄ q̄d significet nomē triāguli ⁊ circuli ⁊ recti ⁊ curui: ⁊ arithmetic⁹ q̄d significet nomē ꝑis ⁊ iparis ⁊ primi nō primi. Et qn̄ nō idiget̄ i his trib⁹ vt p̄cedat scia istaꝝ reꝝ ꝑꝑ apparētiā rei ipsius qd̄ ē: qꝛ multa sunt ex subiectis in q̄b⁹ nō idigem⁹ vt p̄cedam⁹ ⁊ enūciemus: qꝛ opꝫ familiarē hui⁹ artis qd̄ ꝯcedat inuētionē ipsoꝝ cū sit inuētio ipsoꝝ in vltimo apparitiōis apd̄ sensum sicut ē inuētio caloris ⁊ frigoris: qd̄ ē subiectū scie nālis. Et multa sunt in q̄b⁹ idiget̄ hoc sicut ē dispō in nūero: quoniā ꝯtemplator in ipso opꝫ vt sciat prīo qd̄ ip̄e q̄dē ꝯcedat iuētionē ipsi⁹ ꝯcessiōe: quoniā inuētio ipsi⁹ abscōsa ē apd̄ sensum: ⁊ silr̄ ē dispō i quātitate mēsuris ⁊ magnitudinib⁹: ⁊ similiter multa ex ꝓpositionib⁹ ⁊ p̄dicatis quesitis sunt in quibus non indiget̄ vt precedat ⁊ sciatur quid significat nomē ipsorū sicut in propositione in qua d̄r qn̄ minuunt̄ ab eq̄lib⁹ eq̄lia: remanēt eq̄lia residua. Et ex ꝓpositionibus que aguntur in artib⁹ quedā sunt ꝓprie ⁊ sunt ꝓportionales per se que est impossibile vt agātur in plurib⁹ generib⁹ vno sicut qd̄ linea recta est positū. s. subiectū super v rtutē punctorū oppositorum: ⁊ quedam sunt cōes plurib⁹ generib⁹: nisi qꝛ cōitas earum non est sicut cōitas nature vnius: sed sicut cōitas proportionis sic dictū dieētis cōminuunt̄ a rebus equalibus res equales: remanēt residua eq̄lia: quoniā hec enūciatio ē vera de magnitudinib⁹ ⁊ de nūeris ⁊ tp̄e: sꝫ non ē eq̄litas in eis intētio vna ad placitum: sicut communitas aīalis hoī ⁊ equo: sed in communitate ⁊ proportione. Et iste ꝓpositiones qn̄ opat̄ eas artifex cuiusq̄ artis ponit eas ⁊ docet eas sub̄o suo ꝓprio: ⁊ ē vis cārū vis ꝓpositionū propriarū proportionaliū: sicut qd̄ dicit geometra loco dicti nr̄i res eq̄les magnitudines equales: ⁊ qd̄ dicit arithmetica loco illi⁹ nūeri equales: ⁊ ꝑꝑ hoc non accidit huiusmodi proportionalib⁹ dubitatio i eo qd̄ dictū ē pri⁹ ꝙ propositiones demr̄ationū opꝫ vt sint proprie ⁊ proportionales. Et quoniā opꝫ ꝑꝑ hoc vt non transferat̄ demonstratio ex arte ad artē: quoniā he propositiones communes sunt propositiones multe: et q̄ agunt̄ ex eis in geometria sunt p̄ter eas q̄ agunt̄ in numero.

¶ Capitulum. xxv.

Omnis enim demonstratiua sciētia circa tria est: ⁊ quecūq̄ eē ponunt̄: hec aūt sūt: gen⁹ cui⁹ ꝑ se passionū speculatiua ē ⁊ q̄ cōes dignitates dicūt̄. Ex q̄b⁹ p̄mis demr̄at̄ ⁊ tertiū passiōes q̄rū q̄d significet vnaquaq̄ accipit. Quasdā tn̄ scias nihil ꝓhibet q̄dā horū despicere vt genus non supponere esse: si sit manifestū qm̄ est: nō enim simil̄r manifestum qd̄ numerus sit: et qd̄ calidum et frigidum: et passiones recipere quid significant si sint

UVA. BHSC. IyR_118_1

manifeste:sicut nec cōmunia non recipit quid significēt:vel quod est equalia ab equalibus demere:quontā notū est:sed nihil minus naturatria hec sunt circa quod ꝛ demonstrat ꝛ que demōstrat ꝛ ex quibus:non est aūt suppositio neq; petitio quod necesse esse:ꝛ propter seipsum ꝛ videri necesse est. Non enim ad exteriorē rationem demonstratio est:sed ad eam que est in anima:quontā neq; syllogism⁹:semper enim est instare ad exterius rationē:sed ad interius rationez nō semper:quecūq; igitur demonstrabilia accipit ipse non demonstrās hec quidem probabilia si accipiat dicenti supponuntur ꝛ sunt non est simpliciter suppositio:sed ad illum solum. Si vero aut nulla existente opinione vel ꝛ contraria merisistente assumat idem petit: et in hoc differunt suppositio ꝛ questio. Est enim questio in contrariū dicentis opinionī:aut quod si aliquis demonstrabile cum sit accipiat ꝛ vtatur non demonstrans:termini igitur non sunt suppositiones. Nihil enim esse aut non esse dicuntur:sed in propositionibus sunt suppositiones:sed solum terminos intelligere oportet. hec autem nō est suppositio nisi et audire suppositionem aliquis esse dicat: sed quibuscūq; existentibus in eo q̄ illa sunt fit conclusio. Neq; geometra falsa supponit sicut quidam affirmant dicentes q̄ non oportet falso vti geometram:aut mentiri dicentem vnius pedis esse non vnius pedis:aut rectam scriptam non rectam existentem:sed geometra nihil concludit in eo q̄ est hec linea quā ipse dixit:sed que per hec ostē duntur. Amplius petitio ꝛ suppositio omnis aut sicut totuz est:aut sicut in parte:termini autem neutrum horum. Species quidem igitur esse aut vnum aliquid extra multa non necesse est: si demonstratio erit:esse tamen vnum de multis verum dicere necesse est:nō enim erit vniuersale nisi hoc fit. Si vero vniuersale non sit medium non erit. Quare neq; demonstratio. Oportet igitur aliquod vnum ꝛ idē in pluribus esse non equiuoce.

¶Capitulum.xxv.

C Ex propositiōibus que proportionātur cuilibet arti quedam sunt ꝓpositiōes note p̄ naturā necessarie receptiōis ꝛ q̄dā sunt ꝓlogus:ꝛ quedā sunt radices posite: ꝛ quedā diffinitiones. Et ꝓpositiones note per naturam diuersificanꝫ ꝓlogo ꝛ radice posita:ꝓpterea q̄ ꝓpositiōes note p̄ naturaz sunt vere per se:ꝛ non est possibile vt aliqs ꝛrariū imaginet̄ per intellectū q̄ sint alio mō q̄ sint:neq; est pose q̄ instet eis in rōne terminorum:sed si est in ratione exteriori que est locutio tantum:ꝛ demōstratio est ꝑm rationē interiorē nō ꝑm rationē exteriorē:sed radix posita est propositio quam concedit discipulus magistro ꝑm q̄ est ex parte magister: non ꝑm quod est res manifesta apud discipulum:nec est apud eum;etiam scientis diuerso eo:sed ꝓlogus cit quod concedit discipulus a sciente:sed habet scientiam diuersi eius:ꝛ diuersificantur diffinitiones ꝛ radices posite ꝛ ꝓlogi:ex hoc q̄ diffinitiones non sunt enunciantes q̄ res sit inuenta aut nō sit inuenta:ꝛ diffinitio quidē est pars ꝓpositionis:ꝛ diffinitiōibus intelligitur ipsa re

UVA. BHSC. IyR_118_1

⁊ intentio ipsius. Sed radices posite sunt que cũ ꝯcedunt̃ sequit̃ eas inuentio cõclusionis: ⁊ nõ agit geometra in geometria ꝓpositiones falsas sicut putãt quidã cum dicũt: qm̃ ipse ponit hanc lineã huius quãtitatis: ⁊ nõ est apd̃ sensum illius mẽsure: ⁊ ponit ꝙ hec linea est recta ⁊ nõ est linea de qua exẽplificatur recta: qm̃ geometra nõ demõstrat de linea qua exẽplificat: sed demonstrat quidẽ de linea q̃ est in mẽte sua. s. intellecta qui accipit̃ illa linea sensibilibus exẽplũ ⁊ loco illius ⁊ differẽtia alia inter diffinitiões ⁊ ꝓlogũ ⁊ radices positas est ꝙ diffinitio nõ est nisi vl̃is ⁊ ille sunt vl̃es ⁊ ꝑticulares: ⁊ demonstratio nõ cõstat semp̃ res multas ꝑm ꝙ sunt multe: sed super naturã vl̃em infusaꝫ in illis rebus multis enũciata de eis enũciatione demõstratiua: quoniam quando nõ erit in rebus multis natura hmõi dispositionis nõ est ibi intentio vl̃is inuenta: ⁊ cum nõ est ibi intentio vl̃is inuẽta nõ erit terminus medius predicatus de eo ex via quid est: ⁊ cum nõ est ibi terminus medius nõ est ibi demõstratio penitus: ⁊ propter hoc quidẽ oportet vt sit in rebus multis super quas stant demõstrationes: natura huiusmodi dispositionis predicata de reb⁹ multis. vniuoce nõ propter conueniẽtiam nominis.

¶ Capitulum. xxvj. A

Contingere autem simul affirmare ⁊ negare: neqꝫ vna recipit demonstratio: nisi indigeat monstrare ⁊ conclusionem sic: ostenditur autem accipientibus primum de medio qd̃ verum sit affirmare. Negare autem non verũ medium autem nihil differt esse et nõ esse accipere similiter autem ⁊ tertium. Si enim detur de quo hominem verum est dicere: ⁊ si non hominem verum. Sed si solum hominem animal esse omne: non animal autem non: erit enim veruꝫ dicere calliam: siue non calliam esse animal. non animal autem non. Causa autem est ꝙ primum nõ solum de medio dicitur: sed ⁊ de alio: ꝓpterea ꝙ est in pluribus. Quare si neqꝫ mediũ ⁊ ipsum ad conclusionem nihil differt: omne autem aut affirmare aut negare que est ad impossibile demonstratio accipit: ⁊ hec neqꝫ semper vniuersalia: sed qd̃ insufficiens est: sufficiens autem est in genere. Dico autẽ in genere vt circa qd̃ genus demonstrationes fert sicut ⁊ dictum est prius.

¶ Capitulum. xxvj.

Dixit ⁊ enũciatio vl̃is cõis demõstrationi qua d̃r ꝙ due ꝑtes ꝯtradictiõis nõ est pol̃e vt sint simul vere ꝓpter apparẽtiã ipsius iã nolum⁹ multotiẽs explanare per ipsam in demonstratiõibus ⁊ nõ ponamus ipsam partẽ ꝓpõnis ex demonstrationibus nisi cum indiget ea ⁊ hoc in duob⁹ locis: quoꝝ vnus est cũ volum⁹ demõstrare ꝙ p̃dicatũ inuẽtũ est subiecto: ⁊ ei⁹ ꝯtradictoriũ est nõ inuẽtum ei sicut volumus ostẽdere ꝙ mund⁹ est finit⁹: ⁊ qd̃ nõ est infinitus: ⁊ qñ accipim⁹ illud: tunc oportet vt conditionemus cõditionẽ in termino maiori. U. g. cum volumus ostendere hanc intentionem de mundo per medium eius qd̃ est corpus tunc nos dicemus. mundus est corpus ⁊ corpus est finitum: ⁊ non est infinitum: ⁊ concluditur nobis ꝙ mũdus est finitus ⁊ nõ est infinitus. Et hec nõ est cõditionatio ꝑficiẽs in hac intẽtiõe in termino medio. s. in p̃dicatiõe termini medij de maiore ⁊ negatiõe cõtradictorij eius ab eo: ⁊ similiter i dispositiõe termini minoris de medio: ⁊ negatiõe eius cõtradictorij ab eo ⁊ illud est: qui a B

UVA. BHSC. IyR_118_1

predicatio medij de maiore ⁊ negatio eius cõtradictorij ab eo verificat̃ q̃dem cum est terminus maior equalis medio: ⁊ sic est dispositio medij cum minori. Sed cum est cõmunior ipso nõ verificat̃ illud: sicut dictũ nostrũ cõcludit̃ qđ est corpus per mediũ qđ est animal. qm̃ nõ certificat̃ nob̃ ꝯuersio ꝓpõnis maioris hui⁹ figure. q̃ ẽ ꝙ oẽ corp⁹ ẽ aĩal ⁊ ꝙ nõ ẽ nõ aĩal: sicut certificat̃ ꝙ oẽ aĩal ẽ corpus: ⁊ ꝙ ipsum nõ est nõ corpus: ⁊ etiã in materia in qua certificat̃ nobis hec ꝯditionatio: ⁊ est hec cõditionatio nõ ꝓficiẽs in ꝯcludẽdo qđ intendit̃: q̃ terminus maior est inuẽtus minori: ⁊ ꝯtradictoriũ est nõ inuẽtuz ei. Et locus scđs est. s. in quo agitur hec enũciatio cõis manifesta est cũ demõstramus de re demõstratiõe impoĩis qñ dicemus ⁊ qñ est falsum: ergo eius ꝯtradictoriũ ⁊ est verũ: qm̃ duo cõtradictoria agũtur simul super falsitatem. Sed nos non agimus eam in scientijs particularibus. s. ꝙ appropriãtur alicui generi inuẽtorum ex parte qua ipsa est communis: sed per ꝙ hec appropriamus eam subiecto ꝟm quantitatem quam posuimus vt sit proportionalis sicut precessit illud ex dicto nostro.

¶ Capitulum. xxvij.

A Communicant autem scientie omnes inuicem ꝟm communia: communia autem dico quibus vtuntur tanq̃ ex his demonstrantes: sed non de quibus demonstrãt. Et dialectica omnibus: ⁊ si aliqua vniuersaliter tentet monstrare communia: vt quidem omne affirmare/ aut negare/ aut qđ ẽ eq̃lia ab eq̃libus/ aut talium q̃libet: sed dialectica

B non est sic diffinitorum quorundam: neq̃ generis alicuius vnius: nõ enim interrogaret: non est enim interrogare demonstrantem propter id quod oppositis existentibus non demonstratur idem. Ostensum autem est hoc in his que de syllogismo. Si autem idem est interrogatio syllogistica ⁊ propositio contradictionis. propositiones autez ꝟm vnãquãq̃ scientiam ex quibus est syllogismus ꝟm vnãquamq̃ scientiam esset vtiq̃ aliqua interrogatio scientialis: ex quibus quidem est ꝟm vnãquãq̃ proprius sit syllogismus. Manifestum vtiq̃ qđ non omnis interrogatio geometrica vtiq̃ erit neq̃ medicinalis. sed ex quibus vel monstratur quippiam de quibus geometria est. vel ex eisdem monstratur geometrice: quemadmodum perspectiue: similiter autem ⁊ in alijs. Et de his quidem ⁊ rationem ponendam esse ex geometricis principijs ⁊ conclusionibus: sed ex non geometricis principijs ⁊ conclusionibus rationem non ponendam esse geometre ꝟm qđ est geometer. Similiter autem ⁊ in alijs scientijs. Neq̃ omnem interrogationem vtiq̃ est vnumquemq̃ scientem interrogare: neq̃ omne interrogatum respondere de vnoquoq̃: sed que sunt scientiam determinatam. Si autem disputabit cum geometra secundum quod est geometra: sic manifestũ est: et quod bene: si ex his aliquid demonstret: si vero non: non bene. Manifestũ est autẽ qđ non arguit geometrã: nisi ꝟm accidens: quare aut vtiq̃ erit nõ in geometricis de geometria disputãdum. Latebit autem praue disputantẽ similiter autem ⁊ in alijs se habet scientijs.

Cuiusq̃ disciplie ꝓp̃as accõmodatasq̃ esse interrogationes.

¶ Capitulum. xxvij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Et hoc genus enunciationũ. s. cões in comparatione quarum cõicant omnes scientie. Et ars topice iam laborat conuersare has propositiones et confirmare eas. et similiter scientia appellata sapientia: nisi quia differentia inter duas scientias est ꝙ ars topice non intẽdit ostensionem rei proprie: neq; ei subiectum proprium: et ideo sunt propositiones quas cooperatur ars topice accepte ex questione: et demonstratio non accipit propositiones ex questione: qm̃ non est eis intentio confirmare vtrasq; duarum contradictoriarũ quecũq; ipsa accidat: sed eius intentio est confirmare rem vnam tantum: ⁊ improbare eius cõtradictoriũ: ⁊ quesitum quomodo propositio ⁊ cõclusio sunt res vna in substantia: sed diuersificantur in modo: et ideo est conditio in quesitis demonstratiuis ipsa eadem conditio in propositionibus demonstratiuis: et impossibile est vt transmutentur propositiones proprie in scientia et sciẽtia: et ponãtur questiones in illa scia: ⁊ ex quo sunt ꝯditiones questionũ ĩ scia et scia ipsa eedẽ ꝯditiones ꝓpõnũ manifestũ est ꝙ nõ opz geometrã rñdere ad quãcũq; questionẽ accidentẽ medico de quacũq; qõne. Et vl'r non est semper artificẽ artis vt rñdeat nisi ad qõnes q̃ appropriant̃ arti sue: ⁊ nõ ad qõnes q̃ sunt gñis qđ est alterũ ab arte sua. U. g. qm̃ nõ opz artificẽ scie aspectiue vt respõdeat nisi ad questionẽ que appropriat̃ scie sue: aut ad questionẽ scie geometrie quas facit principia in aite sua. sed nõ rñdet ex principijs illarũ qõnũ inq̃tum ipse est speculator scie aspectiue: sz tñ det quidẽ ex eis inq̃tũ est geometra. et geometra etiã si rñdebit de scia aspectiua accidit illud ex eo qđ sunt res ꝯñtes subiectũ suũ ⁊ intrãtes sub eo. Et cũ est hoc ita: apparet ergo ꝙ non est possibile vt loquatur artifex artis cum eo qui non est de familia illius artis: qm̃ si facit hõ illud accidet error ei in arte.

Capitulum. xxviij.

Quoniã aũt sunt geometrice interrogatiões: nõne sunt ⁊ nõ geometrice? Et ꝑm vnãquãq; sciam que est: ⁊ que ꝑm ignorantiã geometrice sunt. Et vtrũ ꝑm ignorantiã syll's sit qui est ex oppositis syll's an paralogismus: ꝑm geometriã autẽ aut q̃ ex alia arte: vt musica est interrogatio nõ geometrica. De geometria vero paralellas coincidere opinari geometrica quodãmodo est ⁊ nõ geometrica alio modo. Duplex enim hoc est sicut arithmon ⁊ altera quidem non geometrica eo modo se habet sicut arihmon. Altera vero in praue se habendo ⁊ ignorantia hec: ⁊ que est ex huiusmodi principijs contraria est.

Capitulum. xxviij.

Amq; q̃ret q̃rẽs: ⁊ dicet si ẽ pol'e vt cadãt in scia q̃libz ex sciẽtijs qõnes iportunales illi scie. U. g. si rememorent̃ in scia geometrie qõnes nõ geometricales: ⁊ si cadũt: vtrũ sint ꝓportiõales illi scie aut alij. Et vtrũ ĩ oĩ arte accidãt qõnes q̃ sunt error: ⁊ si accidũt vtꝝ sit error ĩ illo ꝑꝑ figurã syllĩ. aut ꝑꝑ mãz ipsi⁹: dicem⁹ ꝙ dcm̃ nr̃z: qõ nõ geometrica. U. g. ⁊ nõ nũeral' itelligit̃ duob⁹ modis. Quorũ vn⁹ ẽ: id cui nõ ẽ appẽditiũ in arte aliq̃ mõ: sicut ẽ ꝙ dr̃ ĩ ꝑuatiõe soni ꝙ ẽ nõ son⁹. Et scđs ẽ cui ẽ appẽditiũ ĩ arte: sz ẽ appẽditiũ erroneũ ⁊ malũ: sicut id qđ dr̃ in eo qđ hz sonũ malũ qđ nõ hz vocẽ: ⁊ hec scia ẽ vna diuisionũ ignorãtie. s. ignorãtia ꝯrij veri: q̃ est credulitas falsitatis: nõ ignorãtia que est ꝑuatio veri ⁊ illud est vt nõ habet hãc credulitatẽ in rẽ penitus nõ falsi neq; veri. Et illud in quo quidem dicitur qđ est nõ geometricum ꝓpter hoc quod est geometricũ

UVA. BHSC. IyR_118_1

falsum hz appenditium in arte geometrie: sicut ꝙ querit geometra si nō linee eque distantes cum extrahuntur cōtingunt: qm̄ hec q̄stio ex parte qua est erronea est nō geometrica: ⁊ ex parte qua est ex rebus per se geometricis: qd̄ est: qꝛ eque distantia est ex rebus per se lineis: sed in quo quidez dicitur ꝙ est nō geometricum. s. qꝛ iam priuatur res proportionate geometrie: est quidem ex arte alia: sicut ꝙ querit geometra de questione musica.

¶ Capitulum. xxix.

A In doctrinis autem similiter aut non est paralogismus quod medium sit semper dupliciter: ⁊ de hoc enim omni ⁊ hoc iterum de alio dicitur omni. Quod autem predicatur non dicitur omne: hec autem sunt vt videre intellectu sed in rationibus latet: vtrum omnis circulus figura sit. a Si autem scribat manifestum est. Quid autem sunt carmina circul⁹: manifestum quoniam non esse.

a Alia litera. oīs ne circulus figura? Si āt scripserit clarū. q̄d aūt Carmina circul⁹? manifestūꝙ nō sunt.

Non opz aūt instantiā in ipsuz ferre si sit propositio inductiua: sicut em̄ neqꝫ propositio est que nō est in pluribus: nō enim ita erit in omnibus: aut ex vniuersalibus autem est syllogismus. Manifestū est ꝙ neqꝫ instantia est: eedē enim sunt propositiones ⁊ instantie. Quam enim fert instantiam: hec fiet vtiqꝫ propositio aut demonstratiua aut dialectica. Cōtingit autē quosdā nō syllogistice dicere propter id qd̄ accipiunt
B vtriqꝫ sequentia. Ut ⁊ ceneus facit ꝙ ignis in multiplicata quoniam analogia sit. Namqꝫ ignis cito generatur sicut dicit. Et hec analogia sic nō est syllogismus. Sed si celerrimā analogiā sequitur multiplicata. Et ignez celerrima in motu analogia: aliqñ quidē igitur syllogizare nō cōtingit ex acceptis: aliqñ vero cōtingit: sed nō videt̄. Si autez esset impossibile ex falso verum monstrare: facile vtiqꝫ esset resoluere: conuerterentur enim ex necessitate. Si enim. a. esse hoc autem cuz sit
C ⁊ ea vtiqꝫ sunt que noui qm̄ sunt: vt. b. ex his igitur demonstrabo ꝙ illud est. Conuertuntur autem magis que sunt in mathematicis: qm̄ nullum accidens recipiunt: sed ⁊ in hoc differunt ab his que sunt in dialogis. sed diffinitiones augentur autez non per media: sed in post assumēdo: vt. a. de. b. hoc aūt de. c. Itē hoc de. d. et hoc in infinitū ⁊ lat⁹ vt. a. de. c. ⁊ de. e. vt est numer⁹ quantus ⁊ infinit⁹ hoc in quo sit. a. impar numerus quātus in quo. b. numerus impar in quo sit. c. est itaqꝫ. a. de. c. ⁊ est par q̄t⁹ numer⁹ in quo sit. d. par numerus in quo est. e. est ergo. a. de. e.

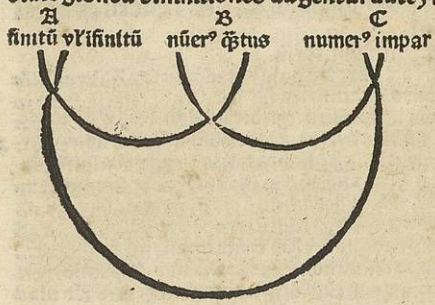

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum. xxix.

Et in artibus quidem iam accidit error ex parte figure syllī: ⁊ ex parte medij ipsius: ⁊ ꝓprie ꝓpter cōmunitatē nominis cadē- D
tis in termino medio: sed in doctrinis parum est id quo accidit de errore qui est ꝓpter cōmunitatē nominis ꝓpterea ꝙ terminus medius in eis nō putatur ꝙ sit vnū ⁊ est multa: sicut accidit illud propter cōmunitatē nominis in alijs artibus: ⁊ causa illius est: qꝛ res in quib⁹ desiderāt doctrine apud intellectū sunt sicut res in quib⁹ innuit̄ apud sensuz: qđ est: qꝛ geometria qñ ostendit. U. g. ꝙ omnis circulus est figura: iamq; p̄missis: ⁊ descripsit circulum qui est: qm̄ nō est pol̄e vt erret: neq; errare faciat per hoc ꝙ instet omnis instans: ⁊ dicat ei: nō est omnis circulus figura: cū sit dictū pōderatum: circulus ⁊ nō figura: qm̄ circulus geometricus quez intelligit apud descriptionē circuli est ex manifesto intellectu: tunc cū per hoc ꝙ nō communicat super id circulus geometricus cum circulo est oratio ponderata: ⁊ ipsi cui instant huiusmodi instantia vt ponat ex eis duobus circulum que est oratio ponderata. Et nō opz vt sit instantia demonstratiua particularis ⁊ accepta ex inductione: sed vniuersalis: qm̄ eedez conditiones que cōditionant̄ in propositionibus demōstratiuis absolute sunt que cōditionantur in propositionib⁹ instantiuis demonstratiuis: cum est demōstratiua respiciens ad improbationem. Et error qui accidit ꝓpter formā syllogismi est sicut si ostendat ostendēs cōclusionem quandam in figura secunda per propositiones affirmatiuas: ⁊ illud est qm̄ affirmatio nō cōuertitur vniuersaliter in omni materia: sicut si ostēdat ostendens ꝙ stelle sunt ignee, ꝓpterea qꝛ illumināt ⁊ ignis illuminat: ⁊ est possibile quidē vt cōcludatur ex duabus affirmatiuis in figura secūda in reb⁹ cōuertibilibus que sunt termini ⁊ ꝓpria ⁊ descriptiones. ⁊ si esset cōclusio quidem cōclusa semper ex propositionibus veris iā esset resolutio per cōuersionē apud inuentionē rei ignote ex notis leuis valde: ⁊ nō accideret in ipsa error: qm̄ iam essent res cōsequētes. s. qꝛ si esset quēadmodū iam sunt ꝓpositiōes: sequitur necessario vt sit cōclusio vera. similiter cum sint propositiones vere cuz poneremus cōclusionem inuentam inueniremus cōsequens ex ea id quod cōuenit eā: diminueretur error propter illud: ⁊ resolutio per cōclusionē in doctrinis est leuior q̄ꝫ topico: propterea qꝛ cōclusio in doctrinis quidē ostenditur ex rebus determinatis comprehensis que sunt propositiones proportionales et E
cōclusio in topicis ex rebus multarum materierum cum sint ex rebus accidentalibus: ⁊ res doctrinales diuersificantur a topicis: propterea ꝙ propositiōes doctrinales nō ostenduntur per propositiones ostensas per mediatas: sed propositiones que sunt in doctrinis: aut sunt propositiones ostense per immediatas: aut propositiones cōcluse per propositiones manifestas per immediatas ⁊ accidet ei si accipiātur per questionē ꝙ sint note absq; medio: ⁊ accidit error propter illud in topicis multotiens differentia.

¶ Capitulum. xxx.

Sed qꝛ differt ⁊ ꝑꝑ q̄d scire primū q̄dē in eadē scīa ⁊ in hac duplr̄. Uno q̄dē mō si nō ꝑ immediata fiat syll̄us: nō enīz accipit̄ p̄ma causa: sed que est ꝓpter q̄d sciētia s̄m primaz causam. Alio vero modo si per nō media quidez: sed nō ꝑ causam: sed per conuertentium notius: prohibet enim nihil eque predicantium notius esse aliquando non causam quare per hanc erit demonstratio: vt ꝙ prope sunt planete per id quod non scintillant. Sit in quo. c. planetas: in quo. b. nō scintillare: in quo. a. prope esse: veruz

A Demr̄atio propter q̄d ⁊ q̄đ est.

UVA. BHSC. IyR_118_1

igitur.b.est de.c.dicere:planete eñ nō scintillātes.sed ⁊.a.de.b.non scintillans eñ prope esse:hoc aūt accipitur per inductionē aut p sen-
syl. qz ē sum:necesse est ergo.a.ipsi.c.inesse quare mōstratum est ꝙ erratice p pe sunt. Hic igitur syllogismus nō est ꝓpter quid:sed qz est. Nō enim ex eo ꝙ nō scintillant prope sunt:sed ꝓpter id ꝙ prope sunt nō scintillāt:cōtingit autem ⁊ per alterū:alterū mōstrare ⁊ erit ꝓpter quid demōstratio:vt sit.c.erratice,in quo.b.ꝓpe esse.a.nō scintillare. Est igitur ⁊.b.in.c.quare ⁊ in.c.a.⁊ in.b.a.qō est nō scintiliare:⁊ erit ꝓpter quid syllogismus:accepta est eñ prima causa:item ꝑm lunā demon-
Syl. ꝓp quid. strant:qz per incremēta circularis fit. Si eñ quod augetur sit spherecuz:augetur aūt luna:manifestū ꝙ spherica. Quod quidē igitur ipsius:qz factus est syllogismus:ecōuerso aūt posito medio ipsius propter quid sit. Nō eñ ꝓpter augmenta circularis est:sed qz circularis est accipit augmēta huiusmodi. Luna in quo.c.in quo.b.augmētum sit.in quo.a.circularis. In quibus aūt media nō cōuertuntur:ſz trāscendunt:⁊ est notius qō nō est causa:qz demōstratur quidē:sed propter quid nō. Amplius in quibus mediuz extra ponitnr:⁊ in his eñ ipsius qz:nō ꝓpter quid demōstratio est. Nō eñ dicitur causa vt quare nō respirat paries?qz nō est animal. Si enīz hoc nō est causa respirandi oporteret animal causam esse respirandi:vt si negatio causa est ipsius non esse:affirmatio est esse:sicut si sine mensura esse calida ⁊ frigida non sanandi causa est:⁊ cum mensura esse sanandi causa est. Similiter autem est si affirmatio ipsius esse ⁊ negatio non esse:in his autem sic assignatis non contingit quod dictum est:non enim omne respirat animal. Syllogismus autez sic huiusmodi cause in media figura si.a.animal:in quo.b.respirare.in quo.c.paries in quo.b.quidē igitur omni est.a.omne enim respirans animal est.in.c.autē nullo.quare.b.in.c.nullo est non igitur respirat paries. Cōparantur tales causarum secundum excellentiam dictis:hoc autem est plurimum distāntem medium dicere.sicut est illud scythe Anacharsidos ꝙ in scythis non sunt tibicines:neqz vites. Secundum quidem igitur eādem sciētiam ⁊ secundum eozundem positionem he differentie sunt ipsius:qz ad eum qui est propter quid syllogismum. Alio autem modo differt propter quid ab ipso quia quod est per aliam scientiam vtrumqz speculari. Huiusmodi autem sunt quecunqz sic se habent inuicem vt alterum sub altero sit vt speculatiua ad geometriaz:⁊ machinatiua ad stereometriam:⁊ armonica ad arithmeticam.⁊ apparentia ad astrologicam. Fere autem vniuoce sunt harum quedam scientiarum:vt astrologia mathematicaqz ⁊ que naualis est:⁊ armonica ,mathematica que ⁊ est secundum auditum:hic enim ipsum quia sensibiliuz est scire:sed propter quid mathematicozum. Hi enim habent causarum
b demonstrationes ⁊ multotiens nesciunt ipsum:quia sicut vniuersale confiderantes multotiens quedam singularium nesciunt propter li

UVA. BHSC. IyR_118_1

considerationem: sunt autem hec quecunq; quum alterum quid sint secundum substantiam vtuntur speciebus. Mathematica enim circa species sunt: nõ em̃ de subiecto aliquo. Sed non inquantũ geometrica de subiecto: habent autem ⁊ se ad perspectiuã sicut hec ad geometriam ⁊ alia ad istam: vt est id quod est de iride. Ipsum quidem enim quia physici est scire: sed propter quid perspectiui aut simpliciter aut secundum doctrinam. Multe autem ⁊ non sub seinuicem sciẽtiarum se habent sic: vt medicina ad geometriam. Quod enim vulnera circularia tardius sanentur: medici est scire quia: propter quid autem geometre.

¶ Capitulum. xxx.

Et postq̃ est demonstratio que facit adipisci inuentionem rei iam post aliam, que facit adipisci causam inuentionis ipsius. Jamq; inueniuntur hi duo modi: aut in arte vna aut in duobus artibus: iamq; ergo oportet vt speculemur in quo diuersificetur vnusquisq; ipsorum duorum ab alio cum sunt in vna scientia: et cum sunt in duabus scientijs. Dicamus ergo quod diuersificatur vnus duorum ab alio cum sunt in scientia vna ex duabus partibus: vna quarum est quod demonstratio faciens adipisci inuentionem rei tantum erit ex propositionibus mediatis habentibus medium que sunt propositiones que sunt cause remote: et demonstratio faciens adipisci causam quare est illa res est per causam propinquam ei. Et pars secunda est quod demonstratio faciens adipisci inuentionem rei tantum: iam erit ex propositionibus immediatis: sed termini medij in ipsa sunt res causate ab extremitate maiori. Et exempla quidem harum demonstrationum erunt quando res posteriores inuentione: et sunt causate: notiores sunt apud nos quam res priores. res posteriores que accipiuntur termini medij in huiusmodi demonstrationibus sunt duobus modis: aut res equales extremitati maiori que est conuertibilis cum ea: aut res maioris extremitatis sunt communiores eis extremitatum et conuertibilium: sicut dictum illius qui ostendit quod stelle erratice sunt propinquiores nobis quam stelle fixe: propterea quod non videntur radij earum trementes: per hoc quod dicat: stelle errantes non tremunt: et quod non scintillat ex stellis est propinquum nobis: ergo stelle erratice sunt propinque nobis. Et illud est: quia propinquitas que est predicatum quesiti est visionis non scintillationis stellarum: et non scintillatio que est terminus medius est re causata ex propinquitate: nisi quia propinquitas apud nos est ignota: ⁊ propositio dicens quod id quod non scintillat propinquum nobis est: est manifesta per sensum ⁊ inductionem: et est apud nos magis nota: q̃ ꝙ stelle erratice sint propinque: ⁊ exemplum ostendentis qđ luna est spherica per lumen eius: quia crescit paulatim: paulatim in figura lunari: et quod est huiusmodi est figure rotunde: quod est: quia sphericitas que est in luna est causa augmẽti luminis paulatim ꝑm hanc figuram. Sed augmẽtum quod est cum hac dispositione est notius apud nos q̃ sphericitas. Jamq;

UVA. BHSC. IyR_118_1

est possibile in simili mō hic demōstrationē inuētionis.s.ille in quib⁹ termin
medij sunt cāti ⁊ ꝯuertibiles cū termino maiori qui est cā vt ponam⁹ terminū
mediū in eis maiorē ⁊ maiorē mediū:⁊ erit tunc illa demonstratio super qua
re est illa res inuēta:⁊ illud postq̄ scimus inuentionē prioris per posterius.
U.g.qꝛ si sciuerimus ꝙ luna est spherice figure ꝓpter lucem que augmētatur
in figura lunari:est possibile nobis vt ꝯuertamus propōnē maiorem ⁊ demus
causam in essentia luminis cum hac dispōne:ꝓpterea ꝙ ipsa est spherica:⁊ cō-
ponetur demōstratio hoc mō:luna est spherice figure:⁊ qđ est spherice figure
opꝫ vt lux ei⁹ augmētet cū hac dispōne:ergo luna lumē crescit cū hac dispōne
qm̄ est cū hac figura. Jam ergo venim⁹ cū hmōi dictione in causam ꝓpter quā
videtur luna cū hac dispōne:⁊ hoc est id qđ nominatur demonstratio qꝛ. Sed
D demōstrationes in quib⁹ termini medij sunt posteriores maiori:⁊ nō ꝯuertun
tur:nō ꝯuertuntur eis nisi demōstratio inuētionis tantū. Et demōstrationes
que cōponuntur in figura secūda ex causis longinquis sunt demonstrationes
et nō sunt demōstrationes:qꝛ sicut est dispō i demōstrationib⁹ affirmatiuis:q̄
sunt ex causis lōginquis:qm̄ est ambarū rerū inuētio cū causa propinqua in
eis. U.g.quia querit et dicit:quare nō anhelat paries:et dr̄ qm̄ nō est aīal: qđ
est:quia non est causa propinqua in hoc ꝙ nō anhelat:ꝙ nō est aīal qm̄ ⁊ esset
res ita inueniretur esse aīalitatis ipsa causa propinqua anhelāti: ⁊ esset om̄e
aīal anhelās:⁊ nō est res ita:qm̄ multa ex aīalib⁹ nō anhelāt:⁊ est quidē illud
ita:qm̄ qñ negatur aliq̄d ab aliquo ꝓpter negationē cause illius rei ꝓpīque
ab eo:tunc opꝫ vt sit illa res cā ꝓpinqua inuētionis illius rei : cuius exemplū
est qui dixit:ꝙ aīal nō est sanū:ꝓpterea qꝛ nō est tēperate caliditatis:⁊ opꝫ vt
sit equalitas caliditatis cā sanitatis ꝓpinque.et silr̄ cū est cā ipsa cā ꝓpinqua
inuētione rei: est negatio illius cā ꝓpinqua in negatione illius rei: ⁊ ꝙ hmōi
demōstrationes cōponuntur in figura secūda est manifestū:qm̄ terminus me-
dius est in hmōi rebus predicatus de ambabus extremitatibus: qm̄ aīalitas
predicatur de anhelāte affirmatiue et de pariete negatiue:⁊ veniunt in hmōi
causis lōginquis ꝑm modū ꝓfundationis ⁊ submersionis in ostēsione illius
rei:sicut dixit Brusus ꝙ in terris sequale nō est musica.⁊ cā illius est:quia nō
sunt vinee:qm̄ inuētio vinearū est cā longinqua musice. Et quidā huius dan
tes ꝓfunditatem: qm̄ cū negat̄ aliquid ab aliquo ꝓpter causam lōginquā ab
eo:est illud dignius vt negetur ab eo ꝓpter negationē cause ipsius ꝓpinque
illi:hec est quātitas de diuersificatione demōstrationis:qꝛ a.demōstratione in
uētionis in arte vna:diuersitas aūt que est inter ipsas cū est vna ipsarū in sciē
tia vna ⁊ altera in scđa est p̄ter hāc diuersitatē. Et hec diuersitas est pars scđa
quā in vna ipsarū datur in illa scia vna de re ꝙ est inuēta tm̄.⁊ nō est possibile
in ea vt det causam equā in illa scia ex parte qua est in illa scia. Et alia datur i
scia scđa causam inuētionis eius tm̄:⁊ nō est possibile in ea vt det in illa sciētia
inuētionē equā:sed cū sunt in scia vna nō diuersificant̄ ꝑm hāc partē quando
est pars que dat causam ex vna duarū:⁊ pars ex qua datur īuentio:alia pars
vna:quasi dicas:aut ex hoc ꝙ ambe sunt naturales aut diuine:sed diuersificā
tur quidē in rebus que precesserunt:⁊ qñ sunt in duab⁹ sciētijs diuersificantur
in parte in qua vna ipsarum est dans causam:⁊ alia inuentionez:quasi dicas
ex parte qua vna ipsarum est demonstratio geometrica:⁊ alia aspectiua:⁊ ac-
cidit hoc oibus artibus quarū subiecta sunt quedā sub quibusdā:sicut est sub
iectū scie aspectiue intrans sub subiecto geometrie:qđ est:qꝛ longitudines ra
diorū intrant sub longitudinibus geometrie:⁊ ita est dispositio in scia īgenio
rū cū mēsuratione corporū:et scia cōpositionis armoniarū cum scia numeri:
et scientia indiciorū stellarū marinaria que videt ⁊ experit̄ apud sciam indi-
ciorum stellarum doctrinalem. Et accidit quidē hoc hmōi exēplis ꝓpter com

UVA. BHSC. IyR_118_1

munionem ipsarum donec putetur ꝙ subiecta ipsarum cõueniat in nomine et diffinitione: sicut est scia stellarum doctrinalis cũ scientia stellarũ marinaria: et sicut scientia melodiarũ doctrinalis cum practica. et scientie que sunt sicut he scie: et scientia in hoc ꝙ res est inuẽta: est scia que est propinquiorum rei sensibili ⁊ rei particulari. Et scia quare est res inuẽta: est scia cuius subiectum est expoliatum ab hyle: aut propinquũ expoliationi: ⁊ hec est scia doctrinalis: qm̃ doctrinales habẽt causas inuẽtionis harũ rerũ: quarũ inuẽtio ostẽditur in scia que est propinquiorum ad hyle et materiam. Et propterea multotiens accidit doctrinalibus: ꝙ ipse non existimãt ꝙ res sit inuẽta: sed existimant causam illius tantum: qm̃ ipse quidem inquirũt in rebus ꝑm ꝙ sunt expoliate ab hyle: et inuẽtio quidẽ rei est cum hyle. Et propterea iam inuenim⁹ multos ex socijs scientie compositionis melodie nõ existimãtes in plurimo ex neumis i musica opatio iãqꝫ inuenim⁹ multa in quib⁹ speculãtur naturales: quorum dispositio ex scientia aspectiua est dispositio que est in scientia aspectiua cum scientia geometrie scꝫ ꝙ scia naturalis dat in eis inuẽtionẽ: et scientia aspectiua causam ipsarum: sicut est dispositio in iride: qm̃ scientia naturalis dat in ea inuẽtionẽ: ⁊ scia aspectiua causam ipsius. Jãqꝫ inuenitur sciẽtia cuius dispositio ex scientia alia est hec dispositio: ⁊ non intrat sub ea sicut est scientia medicine apud scientiam geometrie: quoniam essentia plage rotunde difficilior est curationis: omnis medicus dat inueutionem: et geometria dat causam illius.

E

¶ Capitulum. xxxj.

Figurarum autem magis est faciens scire maxime que prima est: mathematice enim scientiarum per hanc primã figuram demonstrationes ferunt: vt arithmetica ⁊ geomerria ⁊ perspectiua. ⁊ fere dicere est quecũqꝫ propter quid faciunt speculationẽ. aut enim oĩno: aut sicut frequentius et in pluribus. Per hanc figuram (propter quid) fit syllogismus. Quare et propter hanc erit maxime scientiale. proprijssimum enim scire propter quid speculari: postea ipsius ꝙ quid est sciẽtiam per solam hanc primam figuram venari possibile est. In media quidem figura non fit cathegoricus syllogismus: sed ipsius ꝙ quid est scientia affirmationis est. In vltima autem fit quidẽ: sed non vniuersaliter: sed id qđ quid est vniuersalium est. Nõ em̃ quodãmodo ẽ aĩal: bipes homo. Amplius hic quidẽ illis nihil indiget: ille aũt per has densant̃ ⁊ augmẽtant̃ quousqꝫ vtiqꝫ ad ĩmediata veniãt. Manifestum igit̃ est ꝙ maxime ꝓpria scientie prima figura. Sicut autem esse. a. in. b. contingit indiuidualiter: sic et non esse cõceditur: dico autem indiuidualiter esse: aut non esse: cum nihil est eorum mediũ. Cũ igitur aut. a. quidem aut. b. in toto quodam sint aut ambo non contingit. a. in. b. primo non esse: sit enim. a. in toto. c. igitur si. b. nõ est in toto. c. potest enim quidem. a. esse in quodã toto: sed. b. nõ esse in hoc syllogismus erit ꝙ non sit. a. in. b. Si enim in. a. quidem omni est. c. in. b. autem in nullo est. c. in nullo. b. est. a. similiter autem est ⁊ si. b. in toto quodam est vt in. d. d. autem in omni. b. est. a. autem in nullo. b. erit per syllogismum. Eodem autem modo demonstrabit̃ ⁊ si vtraqꝫ

A prima ꝑ figuram maxime scie esse accõmodatam.

UVA. BHSC. IyR_118_1

in quodā toto sunt. Qd autem cōtingit. b. nō esse in quo toto est. a. aut iterū. a. in quo est. b. manifestū ex coordinationib⁹ est quecunq; nō cōmutant adinuicem: si enim nihil eorū q̄ sunt in. a. c. d. coordinatione ⁊ de nullo predicat eoꝝ q̄ sunt in. b. e. z. autē in toto. p. sit in eadē coordinatione. p. existēti: manifestū est ꝙ. b. nō erit in. p. cōmutarent ei coordinationes. Silr aūt est ⁊ si. b. in toto quodā est: si vero neutrū sit in toto nullo: non est aūt. a. in. c. necesse est indiuidualiter non esse. Si ei erit quid mediū necesse est alterū ipsoꝝ in quodā toto esse: aut ei in prima figura: aut in media erit sallogismus. Siquidem igitur in prima figura. b. erit in toto quodā: affirmatiuā ei opz ad hāc fieri ꝓpōnē. Si vero in media quodcūq; contingit ad vtramq; enim posito priuatiuo fit syllogismus. Cum autem vtraq; negatiua sit non erit syllogism⁹. Manifestū igitur est ꝙ cōtingit aliud in alio non esse indiuidualiter: ⁊ qñ cōtingit ⁊ quō diximus.

B Sciētia cause vera ē scia

¶ Capitulum. xxxj.

Inquit Et dignior figurarū ⁊ certior ipsarū vt sit demōstratio est figura prima: qm̄ scie doctrinales cooperant per hāc figurā: ⁊ fere oēs scie que dāt causam rei: sicut diximus in quibus cōponit demōstratio ipsarum in hac figura: qm̄ scia cause rei quidē est scia vera: que est ꝑm viam affirmationis: ⁊ hec cōponit in hac figura: ⁊ etiā qm̄ diffinitiones nō ꝯcludunt nisi in hac figura: propterea qꝛ diffinitiones sunt affirmate de diffinitis: ⁊ in scda figura nō cōcludit affirmatiua: ⁊ in tertia q̄uis ꝯcludat affirmatiua: nō tñ ꝯcluditur vniuersalis ⁊ diffōnes ⁊ ꝯcl'ones demonstratiue tm̄ sunt vl'es. Et etiā qm̄ figura p̄ma nō indiget figuris aliis ad hoc vt ostēdat ꝓpōnes suas ꝑ propōnes immediatas qñ sunt ꝓpōnes sue mediate ⁊ figure alia indigēt hui⁹ inuētione. Et est quidē hoc ita: qm̄ in oi figura est propō affirmatiua ⁊ propō vl'is: ⁊ cū sint he propositiones in figura indigente maiore indiget: vt ostēdat ꝑ ꝓpōnes immediatas in figura alia ⁊ affirmatiua nō est possibile vt ꝯcludat in figura scda: ⁊ vl'is non est possibile vt ꝯcludat in figura tertia. cū ergo est vniuersalis ipsa affirmatiua ⁊ est mediata indiget vt ostendat per mediū figure prime necessario: siue sit pars syllogismi in figura scda aut tertia: ⁊ cū sit res ita est manifestū ex oibus istis partib⁹ ꝙ figura prima est verior figurarū. vt sit figura demōstrationis absolute. s. q̄ facit lucrari inuētionē rei: ⁊ causam ipsius simul: aut cām cū est inuētio nota: ⁊ quēadmodū iam inueniunt ꝓpōnes affirmatiue prime scz ꝙ inueniunt predicata ipsarū suis sine medio: sicut p̄dicatio nostra rōnalis de hoie. Silr iam inueniuntur negationes prime. s. qꝛ negātur predicata ipsarū a subiectis. s. negatione prima sine medio: sicut est negatio nostra animalitatis ab asino. ⁊ est quoddā predicatum a subiecto negatione non prima qñ accidit ꝙ sit predicatū aut subiectum intrans sub quadā natura vniuersali: ⁊ pars alia negata ab ipsa non est intrans sub ea: aut est vnaqueq; ipsarum duarū intrans sub natura vniuersali nisi dicte nature sunt diuerse. qm̄ cū est illud ita accidit ꝙ sit predicatū negatū a subiecto: aut per negationem illius nature ab ipso: si est subiectū intrās sub ea: aut propter negationē nature cōprehendentis ipsum a subiecto si est hoc intrans sub ea: aut propter negationem duarum naturarum vnius. s. ab alia si sint ambe sub duab⁹ naturis diuersis. s. negate in vniuersali vna ipsarū ab alia. Cum ergo negetur predicatum a subiecto propter negationem cōprehendentis ipsam a subiecto, cōponitur

UVA. BHSC. IyR_118_1

illud in figura scda: ⁊ est propter negationem nature comprehēdētis subiectū ab eo cum ponitur in figura prima ⁊ secunda: sicut si ostendamus ꝙ arbor ficus non est aīal per medium plante. ⁊ cōponitur syllogismus in figura secunda. arbor ficus est planta. aīal non est planta. Et in prima. arbor ficus est planta: planta non est aīal: ⁊ concluditur ex hoc ꝙ arbor ficus non est aīal. Et manifestum est ꝙ hec negatio non est prima: qm̄ negatio plante ab aīali est quidem ꝓpter negationem sui generis: qđ est planta ab aīali: et exemplum illius ex eo ꝙ non concluditur in figura secūda et prima. et concluditur in figura secunda: vt ostendamus cōuersam huius: que est: ꝙ aīal nō est arbor. et cōponit̄ syllogismus hoc modo. aīal non est planta. et arbor est planta. et concluditur ex hoc illo in modo secūdo secūde figure: ꝙ aīal non est arbor. Sed exemplum negationis predicati a subiecto: ꝓpterea ꝙ natura cōprehendens vtrūq; est negata a suo cōpari: sicut negatio nostra de asino ab arbore ficu: qm̄ possum⁹ cōcludere negationē vnius horū ab alio per medium vtriusq; mediorum cōprehendentiū ipsas. s. per modū aīalis aut per medium plante. sed per mediū plante: sicut est dictum nostrū: arbor ficus est planta: ⁊ planta non est asinus ergo arbor ficus non est asinus: sed ostensio huius per medium aīalis est sicut dictum nostrū. arbor ficus nō est aīal. ⁊ asinus est aīal: ⁊ concluditur in figura secūda: ꝙ arbor ficus non est asinus: ꝓpter qđ minor est negatiua: ⁊ cū est hoc ita. ergo propositiones in quibus sunt predicata negata a subiecto negatione prima sunt propōnes: quarū nulla partiū est cōprehēsa sub natura vniuersali: ⁊ nō oēs partes huius sunt dispositionis. Sed qm̄ opz cū est aliquid negatum ab aliquo demōstrato vt neget̄ vtrūq; ipsorū ab eo qđ est intrans sub alio donec sit negata ab eo qđ est sub eo ꝑ mediū negationis ipsi⁹ ab alio eodē: sicut qm̄ qñ est. a. negatū a. b. tunc opz vt sit negatū ab oī eo qđ est intrās sub. b. ⁊ sic. b. negatū ab omni eo qđ intrans sub. a. et illud ostēdit̄ ex hoc: quoniam cum ponimus modū ex modis sub quo sunt nature ꝯñtes in inuētiōe. i. cōsequitur magis cōis ipsarū ex magis propria: ⁊ ponimus modū scđm sub quo sunt nature ꝯñtes ⁊ in inuētione: et ponimus qm̄ neuter illoꝝ modorum inuenitur suo cōpari est quidē ex manifesto ꝙ quecūq; res vna vnius nature ex naturis que sunt in omni modo vno est negata ab vnaquaq; ex naturis q̄ sunt in modo secūdo: ⁊ si non inueniretur illoꝝ modoꝝ vnius alij. U. g. vt ponamus vnū duorū modorū diuersorū aīal: ⁊ naturas duas consequentes moueri ⁊ ambulare: ⁊ modū ꝑm plantam ⁊ naturas ꝯñtes arborem ⁊ ficum. Et est manifestum ꝙ quicquid disponitur per vnam duarū naturarū que sunt i modo vno ex modis diuersis: qđ est: non dispositum per vnam ex naturis: q̄ sunt in modo scđo. U. g. quia cū disposuerimus plantā per hoc qđ ipsa est arbor ē manifestū ꝙ ipsa non est aīal motū neq; ambulās: sed quoddā horū est non dispositum ꝑ quoddā. s. planta ⁊ aīal. Et cum est firmum hoc iamq; inueniuntur res negate a rebus per se. i. sine medio. et res negate a rebus propter negationem suam a rebus continentibus eas.

¶ Capitulum. xxxij.

Ignorantia autem non ꝑm negationem sed ꝑm dispositionē dicta est quidē per syllogismū facta deceptio. hec autem in his que sunt primo aut non sunt contingit dupliciter: aut enim cū simpliciter accipiat esse aut nō esse: aut cū per syllogismum accipiat opinionem. Simplicis quidem igitur opinionis simplex deceptio: sed eius que est per syllogismum plures sunt. non sit enim. a. in nullo. b. indiuidualiter. igitur si syllogizet esse. a. in. b. medium accipiens. c. deceptus

A de ignorantia ⁊ syllo̅ īperitie eoꝝque primo īmediateq; sunt.

UVA. BHSC. IyR_118_1

erit per syllogismum. Contingit quidem igitur vtrasq; propositiones esse falsas cōtingit aūt & alteram tantū. Si enīz neq;.a.in nullo c.insit:neq;.c.i nullo.b.accepta aūt est vtraq; ecōtrario vtreq; erunt false. Potest aūt sic se habere.c.ad.a.&.b.vt neq; sub.a.sit neq; vlr.c. in.b.b.eñ ipoke est esse in toto aliquo. Primū ei dictū est in ipso.a. nō esse.a. aūt nō necesse est in oib⁹ q̄ sunt in esse vlr. Quare vtreq; false sunt:sz alterā ptingit verā accipere:nō tñ quālibet cōtingētem sz q̄ est.a.c.naz.c.b.ppō semp falsa erit ppter id qō.c.in nullo est.b. z. q̄ est.a.c. pōt vt si.a.in.c.& in.b.est indiuiduaľr. Cū eñ pmo pdicet ipm de pluribus neutrū in neutro erat. Differt aūt nihil: neq; si nō indiuiduaľr insit:ipsius q̄dez igit esse deceptio per ista fit:& sic fit solum:non enim erat in alia figura ipsius esse syllogismus. Que vero est eius qō est non esse in prima et media figura est. Primū igitur dicamus quot modis in prima sit:& quō se habētibus propōnibus: cōtingit quidē igitur vtrisq; falsis:vt si.a.& in.c.& in.b.sit indiuiduaľr. Si enim accipiatur.a.quidē in.c.nullo.c.autē in oi.b.false sunt propōnes. Contingit aūt & altera falsa existēte:& hac quacūq; contingēte:potest enim que est.a.c.vera esse:que vero.b.c.falsa esse: sed que est.a.c.quidē vera:qm non oibus que sunt inest.a.sed que est.b. c.falsam:qm impossibile est esse in.b.c.in quo nullo est.a.nō eñ amplius vera erit que est.a.c.propō. Sīľ aūt & si sint vtreq; vere pclusio erit vera. Sed q̄ est.c.b.contingit verā esse cū altera sit falsa: vt si b.& in.c.& in.a.est necesse:est eñ alterū sub altero esse: quare si accipiat.a.in nullo.c.falsa erit propō. Manifestū igitur est: quonīā & cū altera sit falsa:& vtreq; erit falsus syllogismus.sed ī media figura totas quidē esse ppōnes vtrasq; falsas non cōtingit. Cū enim.a.in oi b.sit nihil erit accipere qō in altero quidē oi in arte vero nullo erit. Oportet autē sic accipere ppōnes:vt huic quidē insit:huic aūt non insit: siquidē erit syllogismus:si igitur sic acciptat false manifestum est q̄ ptrarie ecōuerso sic se habebūt:hoc aūt impossibile est: in quo dā aūt vtrāq; nihil, prohibet falsam esse:vt si.c.in.a.& in.b. quodam est. Si enim in.a. quidē oi accipiaľ esse.c.in.b.autē nullo: false quidē vtreq; propositiones. Nō tñ tote:sed in quodā:& ecōuerso autē posito priuatiuo sīľ alterā autē falsam & quālibet ptingit. Qō enim est in.a. oi & in.b.est:si igitur acciptatur in.a.toto esse.c.in.b.autem toto non esse:que quidē.c.a.vera erit:sed que.b.c.est falsa: iterū qō in.b. nullo est neq; in.a.omni erit:si enim in.a.est & in.b.sz nō erat. Si igitur acciptatur.c.in toto quidē esse:in.b.autē nullo.c.b.quidē propō vera est:altera vero falsa. Sīľ aūt & trāspōsito priuatiuo:qō entz in nullo est.a.neq; in.b.nullo erit. Si igitur accipiatur.c.in toto quidez a.non esse:in.b.autem toto esse: que quidem est.a.c.propositio vera est:altera autem falsa:& iterum q̄ in omni.b.est in nullo accipere.a. non esse falsum:necesse est enim si in omn.b.est & in quodam.a.esse:

si igitur

UVA. BHSC. IyR_118_1

si igitur accipiatur in omni quidem. b. esse. c. in. a. aũt nullo que q̃dẽ est. b. c. vera erit falsis. que autem est. c. a. falsa. ¶Manifestum igitur est q; t vtrisq; falsis existẽtibus t altera tm̃ erit syllogismus decepti uus in indiuiduis. In his autez que nõ indiuidua sunt aut nõ sunt cũ quidem per proprium medium fiat falsitatis syll̃s nõ possibile est vtrasq; falsas esse ꝓpones: ꝫ solũ que est ad maius extremum. dico aũt ꝓpriũ mediũ per qõ cõtradictionis syll̃s. sit enim. a. in. b. per medium. c. qm̃ igitur necesse est que est. c. b. affirmatiua accipi syll̃o facto: manifestum est q; semper erit vera. non em̃ cõuertitur: sed que est. a. c. falsa. hac em̃ conuersa cõtrarium fiet syll̃s. Sil̃r aũt est si ex alia ordinatione accipiatur mediũ: vt. d. q̃uis in toto. a. sit: t de. b. predicet omni: necesse em̃ est que quidem. b. d. ꝓpõnem manere: alteram autẽ conuertit: quare hec quidem semper vera: illa vero semper falsa: t fere huiusmodi deceptio eadẽ est ei que fit per proprium mediũ: si ꝙ non ꝙ ꝓpria medium est fiat syllogismus cũ quidem sub. a. sit medium. in. b. autem nullo est: necesse est vtrasq; falsas esse. Accipiẽde enim vtriq; econtrario sunt: q̃ vt se habent ꝓpões si debet syll̃s fieri: sic autem acceptis vtreq; fiunt false: vt si. a. quidem in toto sit. d. d. autem in nullo. b. conuersis enim his syllogismus erit: t vtreq; ꝓpositiones false. Cum vero non sit sub. a. medium vt. d. que quidem est a. d. vera erit. que vero est. d. b. falsa. nam. a. d. vera: quoniaz nõ erat in. a. d. d. b. autem falsa: quia si esset vera t cõclusio esset vera: ꝫ erat falsa: sed per mediam figuram facta deceptione: vtrasq; quidem non contingit falsas esse ꝓpositiones totas. Cum enim sit. b. quidem sub a. nihil contingit in hoc omni quidem. In alio autem nullo esse sicut dictum est t prius: altera vero falsa potest esse t quecunq; contingit Si enim. c. t in. a. t in. b. est: si accipiatur in. a. quidem esse: in. b. vero non esse: que quidem est. a. c. vera erit: altera autem falsa. Iteruz autem si in. b. quidem accipiatur. c. esse: in. a. autem nullo: que quidem est. b. c. vera erit: altera autez falsa. Si quidem igitur priuatiuus deceptionis sit syllogismus dictũ quãdo t per que erit deceptio. Si vero sit affirmatiuus quum quidem per proprium medium impossibile vtrasq; esse falsas: necesse est enim que est. c. b. manere siquidẽ erit syllogismus: sicut dictũ est t prius. Quare. c. a. semper erit falsa: hec enim est conuersa: similiter autem t si ex alia ordinatione accipiatur medium. sicut dictum est t in priuatiua deceptione. Necesse est enim que quidem est. d. b. manere: que vero est. a. d. conuerti: t hec deceptio est eadem priori. Cum vero non sit per proprium siquidem sit d. sub. a. hec quidem erit vera: altera autem falsa. Potest enim. a. in pluribus esse que non sunt sub semuicem: si vero non sit. d. sub. a. hec quidem semper manifestum est: quoniam erit falsa: affirmatiua enim accipitur: que vero est. d. b. contingit t veram esse t falsam. Nihil enim prohibet. a. quidem in. d. nullo esse. d. autem in omni. b. vt

C De syllogismis imperfectis eorũque insunt in mediate.

UVA. BHSC. IyR_118_1

aial in scia: scia aūt in musica: non aūt iterum: neqꝫ.a. ī nullo.d. neqꝫ d. in nullo.b. manifestum igitur est qm̄ cum non sit medium sub.a. et vtraqꝫ possunt false esse ꝛ quecunqꝫ contingit. ¶ Quot quidem igitur modis: ꝛ per que possunt fieri per syllogismum deceptiones: ꝛ in his que sunt sine medio: ꝛ in his que sunt per demonstrationem manifestum est. ¶ Cap. xxxij.

C Ex quo dicitur ignorantia duobus modis. s. ignorantia ꝑz viā negationis ꝛ priuationis: ꝛ est ignorantia cum qua non est credulitas rei alicuius. Et ignorātia ꝑm viā habitus dispositionis: est credulitas falsi: ꝛ ignorantia que est ꝑm viā habitus: iam accidit duobus modis: quorū vnus est per syllogismū: ꝛ modus secūdus preter syll'm: sed per estimationē expoliatam tm̄. s. vt credit̄ in re inuenta ꝙ non est inuēta: ꝛ ī nō inuēta ꝙ est inuenta: ꝛ illud aut in rebus quarū inuentio aut non inuētio est sine medio: aut cū medio. Sꝫ estimatio quidē ei error qui est p̄ter syll'm non sunt ei cāe diuerse ꝛ est simplex nō cōposit⁹: quē admodū cā illius est simplex. Sꝫ error q̄ est per syll'm hꝫ cās multas: qđ est: qꝛ hic error est in eo qđ hꝫ mediū: ꝛ in eo cui⁹ non est mediū: et in vnoquoqꝫ eoꝝ in affirmatione ꝛ negatione. s. vt credāt in negatiua ꝙ est affirmatiua: ꝛ ī affirmatiua ꝙ est negatiua. Et error quidē affirmatiue vl'is non erit quidē nisi in prima figura: et hoc accidit in negatiua īmediata. s. vt credat̄ in ea ꝙ sit affirmatiua: aut ꝓpterea ꝙ vtreqꝫ ꝓpōnes syll'i false sunt: aut ꝓpterea qđ minor est falsa ꝛ maior vera: cuius exēplū est: qm̄ cū ē. a. negatū. a. b. sine medio: ꝛ credit homo ꝙ. a. est inuentū. b. ꝑ viā syll'i. s. ꝑ mediū qđ est. g. qm̄ iam accidit hic duobus modis: quoꝝ vnus due ꝓpōnes false: ꝛ illud ē eque: qꝛ iā est possibile vt sint. est vt sint. a. ꝛ. b. vtriqꝫ negatiua. g. negatiōe vl'i. ꝛ credit hō ꝙ. a. est inuētum. g. ꝛ ꝙ. g. ē inuentū. b. ꝛ ꝙ. a. ꝓpterea ē inuentū. b. est ergo ꝙ iā credit affirmatiuā vl'em falsam: illud negatiua īmediata ꝑꝑ duas ꝓpōnes: quarum vna queqꝫ est falsa illud ē impol'e: qm̄ postq̄ ē. a. negatū. a. b. sine medio nō ē pol'e vt sit vnūqđqꝫ ipsoꝝ negatū. a. g. ꝛ ꝑs scđa vt sit maior v̄a ꝛ minor falsa: qm̄ ē pol'e vt sit. a. ꝯp̄hēdēs. g. ꝛ negatū. a. b. negatiōe pria: qm̄. a. tūc erit nō negatū a. b. negatiōe pria sꝫ ē negatū. a. b. ꝑꝑ negationē ipsi⁹. a. a. g. cōprehēdētē ip̄aꝫ: ꝛ hoc diuersum ei⁹ qđ positū ē: ꝛ ꝑꝑ hoc cū ē. a. negatū. a. b. negatiōe immediata non est pol'e vt sit error accn̄s in hoc: ꝓpterea ꝙ minor vera ꝛ maior falsa: qꝛ non inuenit̄ aliq̄d comprehendēs. b. donec sit. b. ꝑs ipsius: ꝛ illud est negatum ab. a. ꝛ sit. b. negatū ab. a. negatione p̄ma: his duobus modis tm̄ erit error affirmatiue vl'is ꝛ negatiue qđ est sine medio. Et error affirmatiue vl'is erit q̄dem in figura prima: sicut diximus: ꝛ error negatiue vl'is accidit quidē in figura prima ꝛ scđa: cū sit. vtraqꝫ ipsaꝝ concludens negatiuā vl'em. Enunciemus ergo primo quod modis accidit negatio in affirmatiua ꝛ immediata in figura prima. s. in quacūqꝫ dispositione sint ꝓpōnes in ipsa ex veritate aut falsitate: ꝛ dicam⁹ qm̄ pol'e est vt accidat in hac figura syll'us cuius ꝓpositiōes sint false ambe: iāqꝫ possibile est vt sit vna earum vera ꝛ alia falsa: ꝛ sit vera ꝛ falsa quecūqꝫ accidat ipsarū aut maior aut minor: sed quomodo accidat vt sint ambe false simul: hoc quidem est cū accidit ita vt sit. a. inuentū. g. ꝛ. b. g. sine medio: ꝛ sit. g. negatum. a. b. Cum ergo ponit ponens. g. medium: ꝛ credit ꝙ. a. est non inuentū in. g. ꝛ. b. inuentum. g. Iāqꝫ posite fuerunt due propositiones false ex quibus concluditur negatiua falsa: que est ꝙ. b. non est inuentum alicui ex. b. ꝛ est quideqꝫ impossibile vt sit. g. de. b. affirmatiue falsum: qm̄ cum non inuenitur aliqđ in duabus reb⁹ cōsequatur vt inueniatur vnum eoꝝ alij: qm̄ in

D

UVA. BHSC. IyR_118_1

uenitur equo ꝛ asino: ꝛ non inuenitur asinus equa. ꝛ exẽplum huius est ex materijs: vt dicamus. omnis hõ est equus: ꝛ nullus equus est aial. concludit nobis ex hoc negatiua falsa ex duabus ꝓpositõibus falsis: ꝛ est: qđ ois homo nõ est animal. inuentio aialis homini ẽ sine medio. Et qũo quidem accidit vt sit vna duarũ ꝓpositionũ falsa ꝛ alia vera. Et exempluz ẽ: vt sit. a. negatum. a. g. ꝛ sit. g. negatũ. a. a. b. ꝛ sit. a. inuentum inuentione prima in. b. quare nõ ẽ possibile. Cum ergo acceperimus. a. negatum. a. g. ꝛ. g. inuentum. b. concluditur nobis. a. quod est negatuz. a. b. ex duabus propositionibus: quarum maior est vera: ꝛ minor ipsarum ẽ falsa. Et exemplũ illius ex materijs: omnis homo est lapis: ꝛ nullus lapis est aial: ergo nullus homo ẽ animal. Et cum posuerimus ꝓ positionem maiorem veram erit falsa minor affirmatiua necessaria: propterea qđ impossibile est vt sit. a. non inuentum. g. ꝛ inuentum. b. ꝛ qđ sit. g. inuentum b. Et etiã si esset vera oporteret sic vera conclusio ẽm qđ precessit. Et similiter est possibile vt sit minor ipsa vera: ꝛ maior falsa: ꝛ illud est vt sit. a. inuentum in omni. b. ꝛ. g. in omni. b. ꝛ. b. in omni. g. ſ. vt sit minor conuertibilis: ꝛ erit necessario in. g. quoniam est in omni. b. ꝛ. b. in omni. g. oportet vt sit. a. in omni. g. nisi quia est in. b. sine medio: ꝛ in. g. per medium. cum ergo sumit sumẽs qđ. a. est inuentum. g. ꝛ qđ. g. inuentum. b. ꝛ concluditur ex illo qđ. a. est non inuentũ alicui ex. b. Jãꝯ concluditur nobis negatiua falsa vniuersalis ex duabus propositionibus minore ipsarum vera ꝛ maiore ipsaꝝ falsa. Jãꝯ ostẽsum fuit qđ in figura prima possibile est vt concludatur negatiua falsa ꝓpter essentiam contradictorij affirmatiue immediate. Et illud per hoc sine ꝓpones simul falsę: sine vt sit quidẽ vna ipsaꝝ falsa: quecũꝯ earum accidat ecõuerso est in affirmatiua falsa: quoniam ibi non est possibile vt minor vera. Et in figura quidẽ ſcda non est possibile vt concludatur negatiua falsa ex duabus ꝓpositionibus ambabus falsis in toto: qm̃ si est. a. U. g. inuentum omni. b. sine medio: qm̃ n õ inuenitur predicatum de omni. b. affirmando ꝛ negatum ab oi. aut econuerso ẽm qđ inuenitur in eo ex ordinatione termim medij in figura ſcda ex duabus extremitatibus dõec sit. erit cũ accipiat loco affirmatiui negatiuũ ꝛ loco affirmatiui negatiuũ. Jãꝯ cõparantur enũciationes false in toto in figura secunda: ſz cum sunt ꝓpones false in ꝑte iam est possibile vt sint false: qđ est: qz non est qđ prohibeat: qm̃ sit. g. inuentũ cuidã. a. ꝛ cuidã. b. ꝛ cũ sumitur. g. inuentũ oi. b. ꝛ negatũ ab oi. a. ꝛ econuerso: qm̃ due ꝓpones erunt false in parte. U. g. qz sensibile inuenitur aiali inuẽtionę prima: ꝛ imaginãs inuenit cuidã aiali ꝛ cuidã sensibili. Cũ ergo sumit sumens qđ omne aial est imaginãs: ꝛ qđ nullũ sensibile est imaginans: concludet negatiuã vniuersalem falsam: que est: qđ nullum animal est sensibile ex duabus ꝓpõnibus falsis in parte. Jãꝯ ẽ possibile vt sit in hac figura vna ꝓpositionũ falsa quecunꝯ ipsarũ: ꝛ alia vera: qm̃ omne qđ est inuentum omni. a. est inuentum omni. b. ex eo qđ posuimus qđ. a. est inuentum. b. inuentione prima. ponamus ergo illud inuentum ambobus: ſcz. g. cum ergo sumitur. g. inuentũ omni. a. ꝛ non inuentũ alicui ex. b. qm̃ ꝓpositio. g. a. maior est vera ꝛ minor est falsa: ꝛ conclusio falsa negatiua: ꝛ ita accidit cum mutatur affirmatiua: ꝛ illud est vt sit. g. inuentum omni. b. ꝛ non inuẽtum omni. a. quoniam minor erit vera ꝛ maior falsa. Et similiter posteꝯ illud quod non est inuentum alicui rei ex ipsis duobus: tunc non est inuentum omni alij propterea quoniam si esset inuentum ei esset inuentum rei a qua ponitur negatum: ꝛ hoc est diuersum ꝛ impossibile. Et cum est. U ẽ. g. non inuentum. b. ꝛ non inuentum omni. a. ꝛ assumit sumens qđ. g. est non inuentum. b. et inuentum omni. a. est possibile etiã per hunc modũ vt sit vna ꝓpõnum falsa et alia vera: si sit. g. non inuentum. b. qm̃ negatiua est vera ꝛ est minor: ꝛ affirmatiua falsa. Et similiter etiã accidit cum mutatur locus negatiue. ſcz quia. g. in-

UVA. BHSC. IyR_118_1

nenitur in nullo ex.a.t.g.in omni.b.qm̃ maior est vera t minor falsa: t illud quoniam affirmatiua semper est falsa.Jam ergo ostensum est ex hoc qm̃ est possibile vt cadat error: t deceptio in syllo in ꝓpõibus apud essentiam duarũ ꝓpõnũ simul falsarũ:aut cũ est vna falsa ipsarũ tm̃ quecũq; ipsarũ sit: aut cum est vera t falsa ex ipsis determinata.verum q̃dem in ꝓpõibus mediatis error accidit ex syllo falsarũ ꝓpõnũ: t q; nõ euacuatur:qm̃ sit aut negatiuus vlis aut affirmatiuus vlis:deinde syllus qui concludit falsum nõ euadit etiã quin concludat per terminum medium proportionatũ veritati aut nõ ꝓportionatum: t vult per proportionatũ veritati terminũ mediũ qui per se est: vt cõcludatur veritas q̃ est necessaria cõclusioni false: t si per proportionatum per quẽ nõ est possibile vt cõcludatur veritas ex eo q; nõ hz ꝓportionatã extremitatibus dispõnẽ ex qua cõponat figura cõcludens penitus: t error quidem negatiuus tam erit sicut dr̃ in figura prima:tãq; in scõa.Sed cum est in figura prima t est per terminũ ꝓportionatũ:tũc nõ est possibile vt sint ꝓpones ambe false.hz maior ipsarum tm̃ erit ipsa falsa: t minor ipsa vera.U.g vt sit.a .inuentũ.b.per medium.g.hz per hoc vt sit.a.inuentum omni.g.t.g.inuentum omni.b.qm̃ est manifestũ q; in ꝓpõne.g.b.que est minor nõ est possibile vt erretur t accipiatur ẽm cõtrariũ.s.vt sumatur negatiua eius:qm̃ si sumatur negatiua t sumatur maior vera idest affirmatiua non concluditur ex illo aliquid in figura prima:quoniam non concluditur in ipsa cũ est minor ipsius negatiua.Et similiter si sumantur ambe false.si sumantur negatiue simul cum non cõcludatur ex duabus negatiuis in aliqua figurarũ: t illud per hoc vt sit.g. U.g.predicatũ de oi.a. t predicatũ de oi.b.qm̃ cũ conat aliquis concludere negatiuã per.g.in hoc loco in figura prin.a:qm̃ ꝓpõ.g.b.est vera t necessario cũ sit ex conditione ipsius vt sit affirmatiua: t maior que est possibile vt accipiatur per necessariũ.s.negatiua.Jãq; ostensum est q; error quidẽ accidit in propositione maiore in figura prima super negatiuã qñ est terminus medius ꝓportionalis veritati:aut propinquus ꝓportionali.Sed cũ est quidẽ terminꝰ medius qui est h̃ huiusmodi dispõnis nõ euadit ch̃ sit inuentus extremitati maiori negatus minori:aut negatus ab ambobus: t si est quidem negatus a maiori inuẽtus minori: t illud quidem nõ est possibile:qm̃ cũ inuentur p̃dicatũ subiecto.s.illi totius: t nõ est possibile vt inueniatur aliq̃ negatum ab omni ipso predicatũ: t affirmetur illud omni subiecto: t si inuenitur aliud negatum ab ambobus aut negatũ a subiecto: t inuenitur ei predicatum.Jãq; possibile est vt ostẽdamus q̃ in termino qui est cum hac dispõne non est possibile q̃ aliud sit inuentum in omni re: t ipsum sit nõ ꝓportionale. t cũ est terminus maior inuentus in omni medio sicut diximus.a.medius negatus ab omni minori:qm̃ cũ est possibile ita vt sit.a.inuentũ in omni.g.t.g.nõ inuentum alicui ex.b.t.a.inuentũ omni.b. t ex necessitate est vt sint ꝓpones ambe false iqm̃ nõ est pone ex hmõi ꝓpõnibus vt cõcludatur cõclusio falsa negatiua:nisi vt conuertam⁹ ꝓpones veras simul.s.p hoc vt fiat affirmatiua negatiua: t negatiua affirmatiua:qm̃ ꝓter hoc nõ erit syllus in figura prima:ita vt sumat sumẽs .a. in aliquo.ex.g.t.g.de omni.b. t cõcluditur.a.non est in aliquo ex.b.q̃ est negatiua vlis falsa ex duabus ꝓpõnibus ambabus falsis: t cũ est quidẽ terminus medius t negatur ab eo extremitas maior: t maior est in medio sic si sit.a.negatũ ab omni.g.qñ ꝓpõ.a.g.negatiua erit vera.sed ꝓpõ.g.b.affirmatiua t ipsa negatiua:qm̃ si esset vera ex eo q̃ accipitur affirmatiua:sequeretur vt esset cõclusio negatiua vera.Jãq; ponimus eam affirmatiuã: t ꝓterea non optz cum est terminus medius non ꝓportionalis est negatus ab extremitate maiore: t sic negatus ab extremitate maiore sicut diximus. t cũ est error in figura scõa est quidem non possibile vt sint ambe ꝓpones false in toto ipsarum:

UVA. BHSC. IyR_118_1

ꝓpterea ꝙ cũ est.a. in totum omni.b.⁊ non possibile vt sumatur medius qui sit affirmatiuus vnicuiq; ipsorum duorũ:⁊ negatus ab omni alio.qm̃ si esset aliud ita:esset.a.negatum ab omni.b.sicut dictũ est in eo qđ p̃cessit:⁊ siquidez cũ vna propositionũ falsa q̃cũq; fit ip̃arũ iã q̇dẽ est possibile:sicut fit.e.inuentum omni.a.⁊ omni.b.cum ergo sumit sumẽs.g.inuentũ omni.a.⁊ nõ inuentũ alicui ex.b.concluditur ꝙ.a.nõ est inuentũ alicui ex.b.per duas ꝓpõnes:quarũ vna est falsa ⁊ est negatiua:⁊ scđa vera que est affirmatiua.Et silr̃ accidit si sumatur res per cõuersionẽ.s.si sumatur.g.inuentũ in aliquo ex.a.⁊ inuẽtum omni.b.⁊ siquidem est falsa particularis:tũc iam est possibile vt sint vtreq; false simul.sicut si fit.a.inuẽtũ in quodã.g.⁊ in quodã.b.iã est oñsum qualr̃ accidat error et negatio in figura prima ⁊ scđa per quas dispõnes ex vero ⁊ falso: que erunt apud alias ꝓpõnes.Et error quidem qui accidit in affirmatione vl̃i ipse quidem accidit ⁊ cũ est terminus ꝓportionalis:⁊ qñ est etiã nõ ꝓportionalis:⁊ qñ est quidem ꝓporcionalis:tũc nõ est possibile vt sint vtreq; ꝓpõnes false:propterea qm̃ sequitur ex necessitate ꝙ ꝓpõ.g.b que concludit veritatẽ est affirmatiua.⁊ ꝓpõ.a.g.negatiua:cũ ergo gyratur vna ipsarũ ⁊ sumatur vt sumatur cõcludẽs:tunc q̇dẽ gyratur negatiua tm̃:⁊ ꝑm hoc exemplũ accidit cũ est terminus medius ꝓpe proportionale:quemadmodũ est error qui est in negatiua vl̃i.⁊ illud est cum accidit vt sit a.nõ inuentũ in aliquo ex.g.⁊ inuentũ in omni.b.quoniam qñ nõ erit similis per mediũ ꝓportionale:qm̃ qñ est augmẽtũ oĩuz.g.⁊.g.nõ iuẽtũ i aliquo ex.b.qm̃ ꝓpositio alicui ex.a.g.est v̄a ꝓpõ.g.b. falsa:qm̃ ipsa ẽ affirmatiua:sz cũ est.a.nõ est iuẽtũ in aliquo ex.g.⁊.g. nõ est inuentũ in aliquo ex.b.qm̃ ꝓpositiones vtreq; gyrantur ex negatione ad affirmationẽ:vt sunt vtreq; false ⁊ cõcludunt affirmatiuã fallam:⁊ si est. a .negatum ab omni.g.⁊.g.inuentũ in omni.b.qm̃ ipsum medium proportionale ⁊ falsa in eo:sicut diximus est maior cum sit illa que gyratur:sicut si sumatur sumens ꝙ omnis musica scientia:⁊ ꝙ omnis scientia animal:⁊ concluditur ei ꝙ omnis musica est animal.Et exemplum quidem:quando est termininus medius magis negatus ab extremitatibus:⁊ cum sumit eum sumens affirmatiue extremitatibus ex materijs est exemplum dictum dicentis.omnis homo est lapis:⁊ omnis lapis gallus.ergo omnis homo gallus.iam ergo ostensum est ex hac compositione:quoniam cadit error in syllogisimo vere figure in propositionibus habentibus medium:⁊ quot modis cadit:⁊ quibus conditionibus ⁊ proprijs accidit. B

¶ Capitulum.xxxiij.

Manifestum autem est et si aliquis sensus defecerit:necesse est ⁊ scientiam aliquam deficere: quam impossibile est accipere si quidem addiscimus:aut per inductionem aut demonstrationem. Est autem demonstratio quidez ex vniuersalibus.inductio autem ex his que sunt secundum partem. Impossibile autem vniuersalia speculari nisi per inductionem:quoniam et que ex abstractione dicuntur erunt per inductiones nota si quis velit nota facere ꝙ insunt in vnoquoq; genere quedam:et si non separabilia sint secundum ꝙ tale hoc vnumquodq; est. Inducere autem non habentes sensum impossibile est. Singularium sensus est enim:non enim contingit accipere ipsorum scientiam:neq; enim ex vniuersalibus est sine inductione:neq; per inductionem sine sensu. A

¶ Capi.xxxiij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

B Inquit Et est euidens ꝙ qui perdit sensum ex sensibilibus perdit scientiā ex scientijs: ex eo ꝙ illud qđ scit homo non euacuatur: qm̄ scit illud: aut per inductionem: aut per demonstrationē. demonstratio quidem est ex ꝓpositionibus vniuersalibus: ⁊ inductio erit quidem ex rebus particularibus ⁊ propōnes vl̄es: non est quidem nobis via vt sciamꝰ nisi per inductionē: et illud est: qꝛ ꝓpositio vl̄is accepta in mēte expoliata a materijs cum conatur homo ostendere esse veram: ostendet quidem eius veritatem per inductionem: si ostēdit ip̄am ostensione absoluta: cuꝫ est ex illo de cuius proprietate inueniatur expoliatum a materijs: sicut sunt ꝓpositiones doctrinales: siue aut approximent eque ad materiam quādam: cū ex illo de cuius proprietate est in materia quadam et ratione cuius perdimꝰ sensum aliquem non est via ad inductionē sensibiliū illius sensus: et cū nō est via ad inductionē: non est nobis via ad scientiam ꝓpositionum vniuersaliuꝫ que sunt in illo genere. ⁊ cum non est nobis via ad scientiam ꝓpositionū vniuersalium que sunt in illo genere non est nobis via ad demoustrationem sup aliquod in alio genere. cum ergo perdimus sensum aliquem perdimus scientiamquandam.

A ¶ Capi. xxxiiij.

Est autem oīs syllogismus per tres terminos: ⁊ hic quidem demonstrare potens quoniaꝫ est. a. in. c. propter id quod est in. b. ⁊ hoc in. c. Sed priuatiuus est alterā quidem ꝓpositionem habens: qm̄ est aliud aliquid in alio: alterum autem qm̄ non est: manifestum igitur est ꝙ p̄ncipia ⁊ dicte suppositiones he sunt. Accipientē enim hoc sic necesse

est demonstrare: vt quia. a. sit in c. per. b. iterum autem quia. a. sit in. b. per aliud medium: ⁊ ꝙ. b. sit in. c. similiter: ꝟm quidem igitur opinionem syllogizantibus ⁊ solum dialectice: manifestum est ꝙ hoc solum intendendum sit: si autem ex quibus contingit verisimilibus fieri syllogismus: quare et si non est aliqđ in veritate eorum que sunt. a. b. medium: videtur aūt nō per hoc syllogizans dialectice: ad veritatem autem ex his que sunt oportet intendere: habet aūt se sic. Quoniam autem est ꝙ ipsum quidem de alio predicatur non ꝟm accidens: dico aūt ꝟm accidens: vt album: aliquando ꝟm illud dicimus hominem esse: non similiter dicentes ⁊ hoīem album. Hic q̄dem enim cum non alterum aliquod sit album est: album autē quoniam accidit homini esse albo: sunt igitur quedā huiusmodi: vt ꝟm se predicentur. Sit igitur. c. huiusmodi ꝙ ipsum quidem non etiam sit in alio. in hoc autem. b. sit primo ⁊ non est aliud medium. iterum

UVA. BHSC. IyR_118_1

in.e.sit: similiter ⁊ hoc in.b. nunquid igitur hoc necesse est stare: aut contingit in infinitum ire: ⁊ iterum si de.a. quidem nihil predicatur per se.a. autem in.c. est primo: in medio autem in nullo priori et.t. in u. ⁊ hoc in.b. nunquid ⁊ hoc stare necesse est: aut ⁊ hoc ꝯtigit in infinitum abire? Differt aũt hoc a prioti tm̃: qm̃ hoc quidem est nunq̃d contingit incipientibus a tali qđ in nullo est altero: sed aliud in illo sursum in infinitũ abire: alterũ aũt incipientibus a tali ꝙ ip̃m quidẽ de alio: de illo aũt nihil predicatur deorsum intendere si cõtingit in infinitum ire. Amplius in medio nunquid contingit infinita esse determinatis extremis. Dico aũt vt si.a. in.c. sit: mediũ aũt ipsoꝝ sit.b. b. autem ⁊.a. altera. sed horum alia. nunq̃d ⁊ hec in infinitum cõtingit abire aut impossibile est. Est autem hoc intẽdere idem: ⁊ si demõstrationes in infinitum veniunt: ⁊ si est demonstratio omnis rei aut inuicẽ concludantur. Silr aũt dico ⁊ in priuatiuis syllogismis ⁊ propositionibus: vt si.a. non inest vlli.b. aut primo: aut aliq̃d erit in medio cui priori non inest: vt si ipsi.c. quod est in omni.b. et iterum hoc etiam in alio priori: vt si.b. est ꝙ sit in omni.g. ⁊ nãq; in his aut infinita sunt in quibus inest prioribus: aut statur. ¶ Sed in conuertentibus nõ silr se hz. nõ enim est in eque p̃dicabilibꝰ: de quo primo predicatur aut vltimo: oĩa em̃ ad omnia hec similiter se habẽt: ⁊ si sunt infinita de ipso predicata: siue vtraq; sunt predubitata infinita: nisi similiter contingat conuerti. Sz hoc quidem sicut accidens: illud vero sicut predicatum. Qđ quidem igitur media non contingit infinita esse: si sursum ⁊ deorsum stent predicamenta manifestum est. Dico autem sursum quidẽ qđ in vniuersale magis est. deorsum autẽ qđ in particulare. Si enim.a. predicato de.z. infinita sunt media in quibꝰ b. manifestum est ꝙ contingeret vtiq;. Quare ⁊ ab.a. in deorsum alterum de altero predicari contingit in infinitũ anteq̃ enim in.z. veniat infinita sunt media: ⁊.a.z. sursum infinita añq̃ in.a. veniat: quare si hec impossibilia sunt ⁊ ipsius.a. ⁊.z. impossibile ẽ infinita eẽ media. Neq; enim si aliquis dicat ꝙ hec quidem que sunt.a.b.c. contigua sunt inuicẽ. Ut non sint media: hec autem non est accipere. Qđ enim vtiq; accepero eorum que sunt.b. erit ad.a. aut ad.z. aut infinite media: aut non: a quo iam sunt primum infinita: siue statim siue non statim nil differt. Que enim sunt post hec infinita sunt. Manifestum est autem et in priuatiua demõstratione quoniam stabitur. si quidem in predicatiua statur in vtrisq;: sic enim non contingens: neq; sursum vltimo in infinitum ire. Dico autem vltimum ꝙ ipsum quidem in alio nullo est: sed in illo aliud vt.z. neq;.a. primo in id quod statur in vltimum. Dico autem primum ꝙ ipsum quidem de alio: sed de illo nullum aliud. Si igitur hec erunt manifestum ꝙ et in negatione stabitur: tripliciter enim demonstratur non esse: aut enim in quo quidem.c.b. in omni est: sed in

B Determinatis extremis summo imoq; media nõ esse infinita

G

UVA. BHSC. IyR_118_1

quo.b. nullum ineſt.a.ipſis quidem igitur.b.c.ꝛ ſemp alterius diſtã tie: neceſſe ire in immediata. predicatiua eñ hec eſt diſtãtia: ſed alterum manifeſtum eſt ꝙ ſi in alio non eſt priori: vt in.d. hoc indigebit in omni.b. eſſe: ꝛ ſi iterum in alio ipſo.d. priore non ineſt illud indigebit in omni.d. eſſe: quare quoniã deorſum ſtatur: ꝛ que eſt in ſurſum ſtabitur: ꝛ erit quoddam primo in quo non erit. Item ſi.b. quidem in omni.a. in.c. autem nullo.a. in.c. nullo erit: iterum ſi hoc oportere demonſtrare manifeſtum eſt: qñ aut per ſuperiorem modum demõſtrabitur: aut per hunc: aut per tertium. Primus quidem igitur dictus eſt. Scõs autem demõſtrabitur. Sic autem vtiqꝫ demonſtrat vt qñ d. in.b. omni eſt: in.c. autem nullo: ſi neceſſe eſt aliquid ineſſe.b.ꝛ itẽrum ſi hoc in.c. non erit: aliud vero in.d. eſt quod in.c. non ẽ igit quoniam ꝙ ineſſe ſemper in ſuperiori ſtat ſtabit ꝛ non eſſe. Tertius autem modus ẽ ſi.a. in.b. omni inſit.c. vero in nullo ſit cum nõ in omni ꝛ.c. in quo eſt.a. iterũ autez hoc aut per ſupertus dicta: aut ſimiliter demonſtrabitur: illo quidẽ monſtratur. ſi vero ſic eſt iterũ accipietur b. in.e. eſſe in quo.c. nõ omni eſt: ꝛ hoc iterum ſimiliter: qñ autẽ ſuppoſitum eſt ſtare ꝛ in deorſum. manifeſtum eſt ꝙ ſtabit ꝛ.c. quum nõ inſit qõ non eſt. ¶Manifeſtum autem'qñ ꝛ ſi non vna via demõſtretur: ſed omnibus aliquando quidem ex prima figura: aliquando vero ex ſecunda aut tertia: quoniã ꝛ ſic ſtabitur. finite enim ſunt vie. finita autem finite neceſſe eſt multotiens finiri omnia. ¶Quod quidẽ igitur in priuatione ſiquidem ꝛ in eſſe ſtatur manifeſtum eſt.

Alia litera. Quare qñ que ſurſuz ẽ via ſtat ꝛ q̃ eſt i d. via ſtabit.

¶Cap. xxxiiij.

¶Tois ſyllogiſmus conſtat eſſentialiter ex tribus terminis: ſicut oſtenſum eſt in libro ſyllogiſmi: ꝛ ſi eſt ſyllogiſmus affirmatiuus. i. cõcludens affirmatiuam ſunt termini predicatiui affirmatiue quidem eorum: ſcilicet de quibuſdam ſcz primus de medio: ꝛ medius de vltimo: ꝛ ſi eſt ſyllogiſmus negatiuus: ideſt concludens negatiuam eſt vnus terminorum predicatiuus affirmatiue: ꝛ alius predicatiuꝰ negatur: ꝛ hoc totum iam oſtẽſum eſt in libro ſyllogiſmi. Et cum ſit hoc ita: quoniam ſyllogiſmus qui eſt ex duabus propoſitionibus probabilibus: qui ẽ ſyllogiſmus topicus non conditionatus in propoſitionibus niſi vt ſint famoſe tantum: ſiue inueniantur in eis conditiones propoſitionum ceterarum: aut non inueniãtur: ſed in ſyllogiſmo quidem demonſtratiuo oportet ꝙ conditionentur propoſitiones cum reliquis que rememoramus vt non ſit predicatio terminorum quorundam de quibuſdam per viam accidentis: ideſt nõ ſm curſum naturalem: ſicut predicatur homo de albo: ſcilicet vt ponatur album ſubiectum in enunciatione: ꝛ homo predicatum: ꝛ in hoc dicto. omne album ẽ homo: quod eſt: quia album eſt predicatum per naturam de homine: eſt ſic inuẽtum in homine: ꝛ homo ſubiectum ei per naturam: ꝛ cum eſt res ita ꝙ hic ſunt res ſubiecte per naturã ꝛ predicate per naturã: oportet vt aſpiciamus cũ inuenimus aliquod qõ eſt ſubiectũ tãtum per naturã rei: aut eſt predicatum de re alia ſicut eſt individuum ſubiecte: ꝛ eſt res predicata de ipa ſm curſum naturalem. ꝛ primo ſubiectum rei alterius ꝛ eſt predicatum tertium ſubiectum ꝑti

UVA. BHSC. IyR_118_1

tato quarto: vtrū fiatur hec additio ⁊ ascensio in cursum in huiusmodi predicatione que est per naturam ⁊ per se: donec prouenias in elcuatione vsq; ad predicatum primū: qō non ē subiectū alicui rei: aut ibitur in infinitū. Et q; inspiciamus vtrū cum inuenimus predicatū primū. i. de quo non per naturā aliquid penitus: ⁊ est subiectū qō predicaſ etiā de subiecto scdo: ⁊ scōm de tertio: vtrū sit possibile etiā in hmōi reflexione ⁊ decisione ad inferius vt perueniaſ ad subiectum primum: aut vel illud vsq; in infinitū: ⁊ differētia inter duas intentiones est: q; prima ē quesitum nostrum in ipsa: vtrum predicentur de subiecto primo predicata infinita quedā de quibusdā. sicut si predicetur de. b. g. ⁊ de. g. d. ⁊ de. d. e. si hoc stabit. ⁊ scōm esi quesitū nostrum: vtruz predicato primo inuenīatur subiecta infinita: quorum quedā sunt subiecta quibusdam: aut fiatur res in eo ad subiectū primū. ſ. cū non sit subiectū aliud: sicut si sit. a. p̄dicatum primum: de quo non predicetur aliq̄d: ⁊ predicetur illud de. b. ⁊. b. de g. ⁊. g. de. d. Et etiā iāq; opz vt inquiramus etiā si ostēsum est q; extremitates terminoꝝ in demonstrationibus sunt finite. ſ. q; sequitur vt inueniatur in eis predicatum primū ⁊ subiectū primū: vtrū media inter vtraq; sint finita aut infinita. ſ. vt inueniatur inter oēs duos terminos ipsoꝝ terminus medius: ⁊ inter illū terminū terminus alius: ⁊ vadat hoc vsq; in infinitū. Et ex inquisitione ex duobus quesitis primis adipiscatur quis: vtrū quesita sint finita aut in finita: ⁊ ex secūda inquisitione lucrū est: vtrum sint hec propōnes immediate prime non ostense per alia: aut vnicuiq; est medium ⁊ stat super illud demonstratio sicut fuit cuividetur illud de quo dictum est ex antiquis: ⁊ dictio hec in ppōnibus negatiua est dictio eadem ex extremitatibus si nō finiunt: ⁊ si finiū tur vtrū possibile vt sint inter duas extremitates: media finita: aut non ē possibile vt vtilitas in inquisitione hꝝ rex ex hmōi propositionibus. ſ. q̄ sunt composite ex affirmatione ⁊ negatione cū illa eadē vtilitas quo est in affirmatiuis tm̄. ſ. vt inueniantur negationes nō habentes medium: ⁊ vtrū sint sciētie que sunt negatiōes finite. Et opz vt scias q; vis hoꝝ quesitoꝝ in terminis cōuertibilibus quorundā in quibusdam est vis vna. q; si sunt predicata aut finita aut infinita: ⁊ subiecta quidē sunt hmōi dispositionis: quod est q; in predicatis est possibile vt redeāt subiecta. Cum ergo inuenerimus predicato p̄mo subiectū vltimū. a. iam inuenim⁹ subo cui dā p̄mo predicatū vltimū: ⁊ ecōuerso: cū sit possibile vt fiat illud p̄dicatum post subiectū primū: ⁊ ascēdem⁹ ex eo ad p̄dicatū vltimū: ⁊ ipsum est sōm vltimū: ⁊ q̄n non inuenimus subiectum vltimū: non inuenimus predicatum vltimū: ⁊ similiter q̄n non inuenimus predicatuz vltimū non inuenimus subiectū vltimū. ⁊ equaliter sic ecōuersoꝝ trozūq; predicatio sm cursum nature vt inuenim⁹ res cū hac dispōne: aut sit cōuersio preter cursuz nature: sicut ē substātie de accidēte: nisi q; predicatio ipsoꝝ ⁊ econuersio ipsoꝝ naturalis non cōponiſ sibi subiectū primū neq; predicatū primū sm naturā. Ostēdamus ergo: primo q; extremitates cum sunt finite q; media necessario sunt finita. dicamus ergo quoniam si est possibile cum sunt extrema finita. i. inuenta in actu: ⁊ media inter ea vtraq; in actu: infinita non eēt possibile ire ab extremo ad extremum quoniaz inter vtrūq;. est quidem sup media: ⁊ cum sunt media infinita. ergo super ea est finibile: ⁊ cuz est ab vna extremitatum inter infinibile: ergo extremitas alia est non inuenta in actu. ūq; fuit posita inuenta in actu. hoc est diuersum nō possibile: ⁊ equaliter posuim⁹ media infinita inter quoddam mediorum inuentum in actu inter extrema inuenta in actu: aut inter omnia media inuenta in actu inter duas extremitates: ita vt sint extremitates duc. d. ⁊. b. ⁊ media inter ipsam. g. ⁊. d. ⁊ equaliter est si posuerimus hec media infinita inter. a. ⁊. g. ⁊. g. ⁊. d. ⁊. d. ⁊. b. aut posuerimus eam inter duos terminos ipsoꝝ tm̄: ⁊ posuerimus reliquas inter q̄ non

UVA. BHSC. IyR_118_1

est medium: sicut si ponamus media infinita inter .a. ꝛ .d. tantum: ꝛ reliquum non est vtrūq; medium consequens in illo vnum: ꝛ ꝓs ex hoc eadem in demonstrationibus que concludunt affirmatiuas est ꝓs idem in demonstrationibus que concludunt negatiuas scilicet quoniam sit sunt extremitates in eis determinate ꝛ media sunt determinata ꝛ finita cum illud quemadmodum ostensum fuit: quoniam componimus media predicata affirmatiue infinita inter duas extremitates inuentas in actu: quarum vna est predicata de alia affirmatiue propter predicationem ipsius de illis mediis infinitis: non est possibile: vtsint ille extremitates scilicet vna illarum predicata de alia affirmatiue: ita sequitur res ex duabus extremitatibus: quarum vna est predicata de alia secundū viā negationis propter terminos negatiuos medios infinitos: ꝛ illud est quoniā in omni re negata arte per medium sunt propositiones due quarum vna est affirmatiua ꝛ alia negatiua: ꝛ sic est opportunum propositiones affirmare necessitate: ꝛ si non ibit res in affirmatiuas in infinitum: ꝛ iamq; oportet q̄ sit res in propositionibus negatiuis similiter. V. g. vt si ponamus q̄ quidem negetur .a. b. propter negationem ipsius .a. g. ꝛ inuentionez .g. in .b. ꝛ negetur quidem .a. g. propter negationem eius ab .c. ꝛ inuentionem .c. in .g. ꝛ ita vsq; in infinitum: quoniam cum est res ita non ponitur .a. negatum . a. in aliquo tempore: nisi quia si esset possibile inuentio propositionum affirmatiuarum infinitarum inter duas extremitates determinatas ꝛ equale est si demonstratur negatiua: que cum hac dispositione composita in figura prima aut tertia: consequens est in illo vnum: cum omnis syllogismus iā ostensus sit habere de necessitate propositionem affirmatiuam et vniuersalem: et similiter si est demonstratio que est hoc dispositiones composita ex pluribus vna figura. quoniam compositum ex finitis est finitum in seipso necessario. ¶Cap. xxxv.

Sed quod in his logice quidem speculantibus sic manifestum fit. in his quidem igitur que quod quid est predicantur patens est. si enim est finire aut si notum est q̄ quid erat esse. Infinita autem non est transire necesse est finiri in eo quod quid est predicantia: vēr autem sic dicimus: est enim vere dicere album ambulare: et magnum illud lignum esse: ꝛ iterum lignum magnum esse et hominem ambulare. alterum igitur sic est dicere: et illo modo. cum enim quidem album esse dico lignum: tunc dico q̄ cui accidit album esse lignum est: sed non quod subiectum ligno album sit. nanq; nec cum album est neq; q̄ album aliquod factum est lignum est quare non est: sed nisi p̄m accidens. cū vero huiusmodi lignū album esse dico nō q̄ alterum aliquō sit album: illi autem accidit lignum esse: vt cum musicum esse album dico. tunc enim quoniam homo est albus cui accidit musico esse dico: sed lignum est subiectum q̄d fiebat factū est quum non alterū aliquod sit cui q̄ lignum est: aut lignum aliquod. Si igitur opz nomina ponere. sit em̄ sic dicere predicare sed in illo modo aut neq; em̄ predicari: aut predicari quidē non simplr: sed p̄m accidens p̄dicari. est autem tanq; album quidem q̄d predicatur: sed sicut lignū esse de quo predicatur: subiiciatur igitur predicatum predicari semper de quo simpliciter predicatur: sed non secūdū accidēs: sic enim demfationes demonstrant. Quare in q̄d quid est: aut qm̄ quale: ant. q̄tū: aut ad

UVA. BHSC. IyR_118_1

aliquid: aut faciens: aut patiẽs: aut vbi: aut qñ: cum vnũ de vno pre
dicabitur amplius substantiam quidẽ significãtia quod illud est: aut
qđ id aliquid est significãt de quo predicãtur. Quecũq; vero nõ sub
stãtiã significãt: sz de alio subiecto dicuntur: neq; ꝙ id est: neq; ꝙ il-
lud aliquid est accñtia sunt vt de hoĩe album: non enim est homo:
neq; ꝙ albũ: neq; ꝙ albũ aliqđ est: aĩal forsitan. ꝙ enim aĩal est ho-
mo est. quecũq; vero non substantiam significant opz de quodã sub
iecto semper p̃dicari: ⁊ nõ esse aliqđ albũ ꝙ nõ cũ aliq̃d alterũ sit al
bũ est: spẽs em̃ valeãt: terctissimata em̃ sunt: ⁊ si sint nihil ad rõnem
sunt: demonstrationes em̃ de hmõi sunt. ¶ Amplius si hoc non est B
huius qualitas ⁊ illud huius: neq; qualitatis qualitas est impossi-
bile est eque predicari inuicem sic: sz verũ q̃dẽ cõtingit dicere: eque
aũt predicari vere nõ cõtingit: aut em̃ sicut substantia p̃dicabitur:
vt aut cum genus sit aut dr̃ia predicati. Hec aũt ostensa sunt: qm̃ nõ
erũt infinita nec sursum nec deorsum: vt homo: hoc aĩal: hoc autem
alterũ est: neq; si aĩal de hoĩe: hoc aũt de callia: hoc aũt de alio in eo
qđ q̃d est: substantiã q̃dẽ oẽm est diffinire hmõi: infinita aũt nõ est
transire intelligẽtẽ. Quare neq; sursum neq; deorsum infinita sunt:
illã em̃ nõ erit diffinire de qua infinita predicantur. Ut quidem igit̃
gña inuicẽ nõ equal̃r p̃dicabuntur. Erit em̃ ipsum ꝙ ipsum aliquid
est: neq; quid de qualitate aut alijs nullum: nisi secundũ accñs predi
cabitur. Oĩa em̃ hec accidũt ⁊ de subiectis predicari: sed qñ neq; in
sursum infinita erũt: vnũqđq; enim p̃dicat̃ q̃d significat aut quale
aliqđ aut quãtũ aliqđ: aut hmõi: aut q̃ sunt in substãtia: hec autẽ fini
ta sunt ⁊ gña p̃dicamẽtorũ finita sunt. Aut em̃ quale aut quãtũ aut
ad aliq̃d: aut facere aut pati: aut vbi aut qñ. suppositũ aũt est vnum
de vno p̃dicari: ipsa aũt de ipsis quecũq; nõ aliq̃d sunt nõ p̃dicari: ac
cñtia. n. sunt oĩa: sed hec quidẽ ꝑm seipsa: illa vero ꝑm alterũ modũ:
hec aũt de subiecto aliquo oĩa p̃dicari dicimus ꝑm accñs autem nõ
esse subiectum aliquod. Nihil enim talium ponimus esse subiectum:
qđ non alterũ aliqđ esse dicatur: sed ipsum in alijs ⁊ alia quedam de
altero: neq; sursum ergo vnum de vno: neq; vtroq; deorsum dicetur:
de quibus quidẽ enim dicuntur accñtia quecũq; in substãtia vniuscu
iusq; sunt: hec autem non sunt infinita: sz sursuz ipsaq;: ⁊ accñtia vtra
q; non infinita sunt. necesse ergo esse aliquid de quo primuz aliquid
predicetur. et de hoc aliud et hoc stare ⁊ esse aliquid quod non am-
plius: neq; de alio priori: neq; de illo aliud prius predicetur. Unus
quidem igitur modus dicitur demonstrationis hic. Adhuc autem
alius si de quibus priora quedam predicantur. erit horum demon-
stratio. quorum autem demonstratio est: neqz melius contingit se ha
bere q̃ scire: neqz scire sine demonstratione. Si autem hoc per hec
notum est: hec autem nescimus: neq; melius habemus ad ipsa q̃
scire: neq; per hec notum sciemus. Si igitur est aliquid scire per

UVA. BHSC. IyR_118_1

demonstrationē simpliciter ⁊ non ex aliquibus: neq; ex suppositione manifestum est stare predicamenta media. Si enim non steterint: sz est semper acceptio in superius omnium erit demonstratio. quare si non contigerit percurrere infinita: quorum est demonstratio hec nō scimus per demonstrationem. Si igitur neq; melius habemus ad ipsa q̄ scire non erit nil scire per demonstrationem simpliciter: sed ex suppositione.

¶ Capitu. xxxv.

C Et cū sit finitum hoc ꝙ extremitates eum sunt finite numero sint infinita. ostēdam⁹ ergo ꝙ extrema sunt finita. ⁊ primo in syllogismis cōmunibus veris qui componūtur ex predicatis infinitis: idest ostendamus illud in syllogismis proprijs ꝓportionatis qui sunt illi qui cōponūtur ex predicatis per se. Et dicemus ꝙ predicata que sunt in syllogismis cōmunibus non euacuantur quoniam sint accidentia subiectis que sunt in veritate subiecta: que sunt sub̄e aut diffinitiones: aut partes diffinitionū. s. genera aut differentie: ⁊ si sūt quidem diffinitiōes est manifestum ꝙ sunt finite ex parte predicationis: ⁊ similiter si sunt partes diffinitionum: quoniā si sunt ex partibus diffinitionum variaut res vsq; in infinitum: ⁊ non est possibile vt stemus super res ex quib⁹ constant ille res: ⁊ illud est impossibile. ⁊ si sumus stantes super res ꝓpter ip̄arum diffōnes id iam apparet vt sint ꝑtes diffinitiōis finite: neq; etiā subiecta diffinitionis: aut partes diffinitionum ē possibile vt habeāt subiectū. s. diffinita: ⁊ vadāt de vsq; in infinitū: qm̄ sub̄m ē quidē aut gn̄a ⁊ spēs: ⁊ si ē gen⁹ est necessariū vt sit ei species vltima: ⁊ predicatio speciei vltime finitur ad indiuidua: ⁊ si est species predicatur quidē de indiuiduis tantum: ⁊ indiuiduum nō predicatur de aliquo ſm cursum nature: ⁊ hec dispositio predicatoꝝ substātialium cū sint diffinitiones: aut partes diffinitionū. s. genera aut differentie: sed cū sunt predicata accidentia subiectis: qm̄ cū dimittuntur ēt in hoc mō ⁊ p̄dicatione q̄ ē per viā accidētis: quēadmodū dimittitur p̄dicatio p̄ter cursum naturalē: q̄ est vera predicatio accidētis de accidente ex parte p̄dicatiōis vtrisq; per naturā de sub̄a q̄ ē subiectū de accidēte: sicut p̄dicatio nr̄a de hoc illud qd̄ est bicubitū: aut de bicubito qd̄ est relatiuū: aut preter hec ex reliquis p̄dicamētis: qm̄ p̄dicatū bicubitū quidē de albo ex parte qua est accn̄s ei: si ē p̄dicatū de re de qua predicatur album q̄ est sub̄a subiecta vtrisq;: quare dicat hominē aut lignū: ⁊ apparitio in hoc ē p̄dicatio vera: ⁊ si non sit per se: ⁊ q̄ ē predicatio accidētis de sub̄a: sicut p̄dicatio ambulationis de hoie: iam ē manifestū etiā ꝙ hmōi predicamenta etiā sunt finita ⁊ subiecta ipsoꝝ finita: qd̄ ē: qꝛ accidens omne predicatum aut est predicatum aut de substantia ex parte qna ē substantie aut quantum ⁊ vnum ex predicamentis. ꝯ. ⁊ quod est cum hac dispositione est finitum necessario ex parte finis predicatorum substantialium subiectorum huic: cum accipitur quantum per naturam ⁊ subiectum: subiectum per naturam rei non ꝙ accidens sicut non predicetur predicamentum accidentis de predicamento accidentis alterius ſm predicationem ipsorum simul de substantia: ⁊ substantie rerum sunt de quibus predicatur vna duorum ratio: scz predicatione vera. s. aut res dicentes quiditatē ip̄arum: aut res que sunt vnū p̄dicamentoꝝ. ꝯ. ⁊ vnū quodq; ex generibus ⁊ speciebus inuētis in predicamento: ⁊ predicamēta sunt finita per finitionē generum p̄dicamenti sub̄e ⁊ spērum ipsius sub̄arū eis: qm̄ non inueniūtur res vniuersales nisi in rebus quibus inuenitur. Et propterea non est vtilitas hec ad

D positionem formarum de quibus dicit Plato: si essent inuente quandoq; de-

UVA. BHSC. IyR_118_1

monstrationes q̃dem sunt ad istas res quibus innuitur vt illis formis abstractis. Et postq̃ firmum est hoc. ergo manifestum ꝙ ascensio ad superius in predicatione non impossibile vt vadat in infinitũ in aliquo p̃dicamẽtorũ: ⁊ silr̃ reflexio ad inferius: ⁊ qñ est res ita: manifestũ ꝙ cõis p̃dicatio vera est finita ex duabus partibus suis. s. p̃dicati ⁊ subti: ⁊ hic modus est vnus modorũ quo ostẽditur: ꝙ omnis syll'i dialectici p̃dicatio finitur ꝓpositiones immediatas: propterea ꝙ ipsius extremitates opz ꝙ sint terminate. Et respectus alius est q̃dẽ: qꝛ si est demonstratio q̃dẽ constans ex propõnibus vl'ibus comprehẽdẽtibus qm̃. s. que sunt altiores ipsa: ⁊ sunt res q̃ sciunt̃ per demr̃onẽ: impol'e est vt sciantur per rẽ aliquã p̃ter eq̃lem demr̃onẽ neq̃ ꝑ rẽ q̃ sit dignior demr̃one. Jãq̃ opz si est oĩs propõ accepta in demr̃one indigẽs propõne altiore ipsa qđ nõ inueniamus alicui rei per demonstrationẽ sciam: propterea qꝛ inuẽtio infinite impol'e est vt veniat in actum alicuius nisi ponat ponẽs qđ demonstratio iã erit erit ex propõnibus ex q̃bus concordatur positi põne preter quod audiatur in scientia aliqua. ⁊ hec est repugnantia. ¶ Capit. xxxvj.

Logice quidez igitur ex his vtiq̃ aliq̃s credere posset de eo quod dictum est. analectice autez manifestum est per hec breuius ꝙ neq̃ sursum neq̃ deorsum infinita predicantia contingit esse in demonstratiuis scientijs de quibus intentio est. Demonstratiue quidem enim est horũ quecũq̃ ipsa insunt secundum seipsa rebus. secundum seipsa autem dupliciter: quecũq̃ enim illis insunt in eo quod quid est: ⁊ in quib⁹ ipsa in eo quod quid est inexistentibus ipsis vt in numero impar qđ inest quidem numero: est autem ip̃e numerus ratione ipsius. Et iterum multitudo aut diuisibile in rõne numeri est. horũ autem cõtingit neutra esse infinita: nec vt imperfectum numeri. Jterum enim si impar aliud insit cui inerat exñti: hoc autem est si primum numerus inerit his que insunt ipsi. Si igitur non contingit infinita huiusmodi esse in vno neq̃ sursum erunt infinita: at vero necesse est oĩa inesse primo vt numero. ⁊ in illis numerum quare cõuertibilia erũt: sed non excedẽtia. Nec tñ quecumq̃ sunt in eo qđ quid est: nec hec infinita sunt nec inesset diffinire: quare si predicantia quidem per se omnia dicuntur: hec aũt nõ infinita sunt stabũt vtiq̃ sursum: quare ⁊ deorsum. Si autem sic est ⁊ que sunt in medio duorum terminoruz semper sunt finita. Si vero hoc est manifestum iam est ⁊ demonstrationum ꝙ necesse est principiaq̃ esse ⁊ non omnium esse demonstrationem quod diximus quosdam dicere iuxta principia. Si enim sunt principia non omnia sunt demonstrabilia: neq̃ in infinitum possunt ire: esse enim horum vtrũuis nihil aliud est q̃ esse nullum interuallum sine medio ⁊ indiuisibile sed secundum ipsos omnia diuisibilia: intus em̃ immittendo terminũ sz nõ assumẽdo demõstrat̃ id qđ demõstratur. quare si hec in infinitũ cõtingit ire: cõtingeret vtiq̃ duoꝝ terminorũ infinita esse interius media: sz hoc impossibile est si p̃dicamenta steterint superius ⁊ inferius: ꝙ autez stent demonstratum est logice prius. analectice vero nunc. ¶ Cap. xxxvj.

UVA. BHSC. IyR_118_1

B Iamq; est ostensum q̄ non est possibile vt inueniatur dialecticus rationalis ex propositionibus infinitis: ⁊ nolo per dialecticum syllogisimum eius propositiones sunt vniuersales et vere: nisi quia sunt non proportionales: sed res quidem syllogismi demonstrati proportionatum: ⁊ ille est qui queritur hic: iamq; est ostensum q̄ oportet in eo vt finiatur ad propositiones immediatas: propterea q̄ ipse est determinatarum extremitatuz ex hoc dicto. ⁊ illud quia demonstratio quidem erit ex propositionibus per se essentialibus. Et propositiones per se sunt duobus modis: vno modo vt sint predicata ex quibus constat natura subiectorum: et hec predicata sunt aut diffinitiones subiectis: aut partes diffinitionum. et secundo modo sunt predicata: quorum subiecta accepta sunt in diffinitionibus ipsorum secundum q̄ sunt pars diffinitionis ipsorum: sicut impar predicatorum de numero: qui non est par q̄ numerus accipitur in diffinitione numeri imparis ⁊ numeri paris. et quando est terminus ita: tunc est manifestum: neq; in vno istorum duorum modorum huius predicationis est possibilis ascensio in infinitum. ⁊ illud est: quoniam si inuenitur in pari ad quod stet loco impari ex numero: ⁊ numerus q̄dē etiam acceptum erit in diffinitione illius rei cum impari si inueniatur predicatio hac dispositione finita est possibile vt inueniatur in genere vno et eadē res in fine in actu: ⁊ illud est impossissile: ⁊ quod inuenitur i huiusmodi predicatis non est vt vadat in infinitum: sed inuētum quidem in eis q̄ ipsa conuertitur: quia quod predicatur communius de priori: ⁊ illud est qr scd̄m ipsoꝝ est C prius q̄ꝫ primum. U.g. quia impar est proprius q̄ꝫ numerus. ⁊ si aliq̄d aliud est quod sit loco imparis in comparatione ad numerum: ⁊ illud est proprius etiam q̄ꝫ impar. Et ideo etiam apparet ex hac parte q̄ non est possibilis ascensus in omnibus in infinitum: sed finietur res ad predicatum qd̄ nō est prius neq; etiā predicata que accipiuntur in diffinitionibus istorum sunt possibilia vt procedāt in infinitum: quoniam si esset res ita: non esset nobis via ad sciam diffinitionum rerum. Cum ergo sint predicata in demonstratione his duob⁹ modis: ⁊ iam fuit manifestum q̄ abscinditur ascensus ad superius. s. in predicatione ⁊ descensione etiam ad inferius abscinditur. s. positione vnius alterius. Et quando ita sunt termini qui sunt comprehensi inter duos terminos sicut ostensum est prius finiri. ostensum est ergo qd̄ oportet ex hoc q̄ sunt demonstrationibus propositiones proprie quibus non est demonstratio: cum non sit terminus medius: neq; est demonstratum cadens super omnem rem: ⁊ hoc est qd̄ narramus: qd̄ q̄dā credunt illud. iāq; ostensum est q̄ in oibus duobus syll'is dialectico ⁊ demonstratiuo opz vt sint demōstrationi ꝓpōnes immediate note per se ⁊ non per alia. ¶ Cap. xxxvij.

Elimenta monstrādaꝝ medietatū ifinita nō eē Alia littera Ut gradato ⁊ eq̄cruri q̄tuor rectis eq̄les hr̄e. ſm cōe aliquid inest ſm ei q̄figure ⁊ ñ ſz q̄alteꝝ.

Monstratis autem his manifestum est q̄ si aliquod idem duobus insit: vt. a. ⁊ in c. ⁊ in. b. non predicante altero de altera aut nullo modo aut non de omni q̄ non semper secundum commune aliquid inerit vt scalenon ⁊ eq̄tibie duobus rectis equales habere secundum cōmune aliquid inest. Scd̄m enim q̄ figura quedam est ⁊ non secundū q̄ alterū: hoc autē non semper sic se habet: sit enim. b. scd̄m q̄ est. a. in. c. d. manifestū igitur est q̄. b. in. c. ⁊. d. scd̄m aliud cōe. e. ⁊ illud scd̄m alterū. Quare duorū terminorū medij infiniti vtiq; incidūt termini: sed hoc est impoſe. Scd̄z q̄dē cōe aliq̄d esse nō necesse est ſp idē in pluribus: quoniam erunt media interualla. ¶ Cap. xxxvij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Et apparet quando est aliquid vnum ⁊ idem predicatum de duobus propter predicationē eius de re cōiori ipsius: illud nō ibit in infinitum. s. vt p̄dicetur de illo cō iori propter aliud cōmunius inuētum ei: sz stat illud finitū. ꝟ. gratia. qꝛ si de triāgulo predicatur diuersorum laterū ⁊ equaliū laterū qđ anguli ipsorū sunt equales duobus angulis rectis. propterea quoniam vterqꝫ est triāgulus ⁊ quoniā semp equalitas angulorū de triāgulo ꝓpter rē cōem ⁊ inuentā ei: nō ibit hoc in infinitum. i. inueniatur p̄dicatio ipsius etiā illi cōmuni pp aliud cōe: vt vadat illud in infinitū: qm̄ si esset illud ita expoliarēt ꝓpōnes nāles: sicut ponit in illa arte nām gn̄is ⁊ inuenirent cōes ipsis cū duplatione infinita. B

¶ Cap. xxxviij.

In eodem quidem genere ⁊ ex eisdem athomis necesse est terminos esse siquidem his que per se sunt erit commune: non enim erit ex alio genere in aliud descendere ea que demonstrantur manifestum est ⁊ cum. a. in. b. sit siquidem aliquod medium est: est demonstrare ꝙ. a. in. b. fit: ⁊ elementa huius sunt hec ⁊ tot quot media sunt: immediate enim propositiones sunt elementa aut omnes aut vl̄es. si vero non est medium: non amplius erit demonstratio: sed in principia via hec est. Similiter autem erit ⁊ si. a. in. b. nō sit: siquidem enim aut mediū est: aut prius cui nō inest erit demōstratio. Si vero nō: nō est principiū ⁊ elemēta tot sunt quot sunt termini: horū enim propositiones principia demōstrationis sunt: ⁊ sicut quedā principia sunt indemōstrabilia ꝙ sit hoc illud ⁊ ꝙ sit hoc in illo sic: ⁊ ꝙ non erit hoc illud: nec ꝙ sit hoc in illo: quare hec quidem esse aliq̄d: alia autem nō esse aliq̄d erunt principia. Cū autē opus demonstrare aliquid accipiendum est qđ de. b. primum predicetur sicut. c. ⁊ de hoc simil̄r. a. ⁊ sic sp vadēs neq̄q̄ extra ꝓpositio neqꝫ existēs ipsius. a. accipit̄ demonstratur: sed semper medium quum cōdensatur quousqꝫ indiuisibilia fiant ⁊ vnum. Est autem vnū cū immediatum fiat: ⁊ vna propositio simpliciter est vel immediata: ⁊ quēadmodū in alijs ē principiū simplex. Hoc autem non idem vbiqꝫ: sed in graui quidem mina in melodia autem diesis. in membris autem diuisio. aliud autem in alio. sic est in syllogismis vnum propositio immediata. in demonstratione autem ⁊ scientia intellectus. In demonstratiuis quidem igitur syllogismis eius quidem quod inest nihil cadit extra: sed in priuatiuis vbi quidem quod oportet enim esse nihil extra hoc cadit: vt si. a. non est in. b. per. c. si enim in. b. omni quidem est in. c. in nullo. c. autem est. a. item si indigeat ꝙ in. c. a. nullo sit medium accipiendum est ipsius a. ⁊. c. ⁊. sic semper procedit. Si vero indigeat demonstrare qđ. d. in. e. non sit: eo qđ est. c. in. d. quidem omni: in. e. autem nullo: aut non in omni nunq̄ extra. e. cadet: hoc autem est cui non oportet inesse. in tertio autem modo neqꝫ a quo oportet neqꝫ quod oportet priuari nequaq̄ extra ibi. A

¶ Cap. xxxviij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

IAmq; oñsum fuit q̄ prōnes non opz vt expoliēt naturā generis siue sint ꝓprie aut cōes sicut oñsum est in eo qd̄ p̄cessit: ⁊ ꝓpter hoc nō opz vt trāsferatur demōstratio ex arte ad artem: ꝓpterea opz vt sint ꝓpōnes cōparate in demōstrationib⁹ medijs: quibus nō sunt media: ⁊ sunt ille de quaꝝ ꝓprietate non est vt ostendat̄ per alia: ⁊ modus habentiū media: ⁊ sunt quoꝝ ꝓprietas est vt ostēdantur per alia: ⁊ hi duo modi ꝓpōnum sunt inuenti in affirmatiuis ⁊ negatiuis: sicut ostēsum fuit: ⁊ propōnes immediate: ⁊ sunt que ordinātur ex demōstratione ⁊ ordinatione elemētoꝝ. ⁊ illud est siue oēs aut maior ipsaꝝ: ⁊ propositio imediata est propō vna absolute simplex. s. habens mediū ē quidē cōposita: ⁊ quēadmodū in reliquis rebus cōpositis iam finitur res ad sua principia simplicia in vltimo simplicitatis: sicut ē terminatio negationis ad negatū: que est semitoni: ⁊ sicut determinatio rerū mensuratarum ⁊ pōderataꝝ ad pondera ⁊ mensuras quibus non inueniūtur minora: scz in ascensu. simil'r est res in principijs syll'i elemēta: ergo syll'i sunt ꝓpōnes imediate: ⁊ medium cadit in ꝓpōnibus negatiuis iam cadit inter extremitates: ⁊ illud semp cum sit cōclusio vl'is. affirmatiua quidē conclusa in figura prima tm̄ si mediū quidez cadit: facit opportunū necessario esse terminū mediū inter extremitates: si in figura scd̄a terius quidē medius cadit extra a termino maiori: ⁊ in tertia non cadit terminus in eius formas a termino maiori. Capl'm .xxxix.

A Cum autē sit demōstratio alia quidez particularis: alia vero vniuersalis: ⁊ hec quidem cathegorica: illa vero p̄uatiua dubitatur vtra potior sit. simil'r aūt ⁊ de ea q̄ demonstrare dicitur: ⁊ deducēti ad impossibile demōstratione. Primū quidē igitur considerem⁹ de vl'i ⁊ de particulari. ostendentes aūt hoc ⁊ de ea que demōstrare dicitur: ⁊ que ad impossibile dicamus. Uidetur quidē igitur fortassis vtiq; quibusdā sic intendentibus ꝑticularis esse dignior: si enim ꝑm quā maxime scimus demōstrationē potior est demonstratio. hec em̄ virtus demōstrationis est. Magis autē scimus vnū cū ip̄m cognoscimus ꝑm ip̄m q̄ꝫ ꝑm aliud: vt musicū coriscū: qñ q̄ coriscus music⁹ est: q̄ꝫ cū hō musicus sit. Similiter aūt ⁊ in alijs. sed vl'r quoniā alid̄ est: non aūt quoniam ip̄m contingit demonstrat vt quoniam equitibiarum est: non qꝛ equitibiarum: sed quoniā triangulus sz particularis: quoniam ipsum est. Si igitur potior quidem est que est ꝑm ip̄m. hmōi autē est particularis vl'i magis ⁊ potior vtiq; ꝑm partem demōstratio erit. Amplius si vniuersale quidem nō est aliquid preter singularia: demōstratio autem opinionem cōficit esse aliquid hoc ꝑm q̄ demonstrat: ⁊ quandam naturā esse hanc in his que sunt talem: vt triangulus preter quosdam: ⁊ figure preter aliquas: ⁊ numeri preter quosdam numeros. Potior autem. est que est de esse q̄ꝫ de non esse: ⁊ propter quam non errabitur

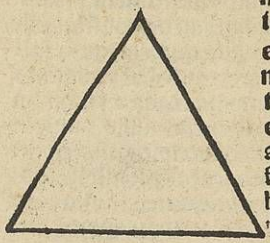

C

D Equitibiarum

UVA. BHSC. IyR_118_1

rabitur q̃ propter quã errabitur: est autẽ vl'is hmõi. Procedẽtes em̃ demonstrãt quẽadmodũ de eo qd̃ est analogũ. ⁊ qm̃ qd̃ vtiq; sit q̃d taliter erit qd̃ neq; linea: neq; numerus: neq; solidũ: neq; planum est: sed preter hec aliquid. Si igitur vl'is quidem magis: hoc est de eo q̃ est etiã minus q̃ particularis: ⁊ facit opinionẽ falsam. Indignior vtiq; erit vl'is particulari: aut primuz quidem nihil magis in vniuersali q̃ in particulari altera ratio est. Si em̃ q̃ duobus rectis inest non est E ꝑm q̃ est isocheles: sed ꝑm q̃ triangulus est cognoscens: quoniã ip̃m isocheles minus nouit ꝑm q̃ cognoscens: quoniã triangulus est. ⁊ oĩno si nõ sit quidẽ ꝑm q̃ est triangulus: postea demõstrat nõ vtiq; erit demonstratio. Si vero sit cognoscens vnũquodq; ꝑm q̃ vnũquodq; est magis cognouit. Si igitur triangulus in plus est ⁊ eadem ratio: ⁊ non ꝑm equiuocationẽ triangulus est: ⁊ inest omni triãgulo: quod est duobus rectis habens equales: nõ vtiq; triãgulus inq̃tum equitibiarũ: sed equitibiarum ꝑz q̃ est triangulus habet hmõi angulos. Quare vniuersaliter sciẽs magis cognouit ꝑm q̃ est q̃ ꝑm partẽ. potior vtiq; est vniuersalis q̃ particularis. Amplius siquidem sit quedã ratio vna ⁊ nõ equiuocatio. vniuersale erit vtiq; nihil minus quibusdã ꝑm partem: sed ⁊ magis est q̃to incorruptibilia in illis sunt: q̃ vero ꝑm partem sunt corruptibilia sunt magis. Amplius neq; vna necessitas est opinari aliq̃d esse hic preter hec q̃ vnũ ostẽdũt nihil magis q̃ in alijs quecunq; nõ aliquid significant: sed aut quale: aut ad aliquid: aut facere. si ergo nõ demõstratio est causa ꝑz male audiẽs. ¶ Amplius si demõstratio est syll's demõstratiu⁹ cause ⁊ ꝓpter q̃d: vniuersale aũt magis est causa. Cui enim per se inest aliquid hoc ipsum ipsi causa est. vniuersale autẽ primum est causa: ergo vniuersale est: quare ⁊ demonstratio dignior est. magis enim causa est ⁊ qd̃ propter quid est. Amplius vsq; ad hec querimus propter quid: ⁊ tũc opinamur scire cũ nõ sit aliquod aliud q̃ inq̃tũ hic: aut q̃ fiat: aut q̃ sit F Finis em̃ ⁊ terminus vltimus iam sic est: vt cuius causa venerit vt accipiat argentũ: hoc aũt est quatenus reddat cui debuit: hoc aũt est vt nõ iniuste agat ⁊ sic ꝓcedentes cum nõ amplius propter aliud: neq; alterius causa propter hoc sicut finem dicimus venire ⁊ esse ⁊ fieri: et tunc cognoscere magis propter quid venit. Sic igitur se habet: similiter in omnibus causis: ⁊ que sunt propter quid: in his autez quecũq; cause: sic sicut que est cui⁹ causa ⁊ sic scimus maxime ⁊ in alijs: igitur tunc maxime scimus: cum nõ amplius sit hoc q̃ aliud est. Cum igitur cognoscamus quidẽ qm̃ quatuor qui sunt extra equales sunt: qm̃ equitibiarum adhuc deest propter quid: quia triangulus. ⁊ hoc quod est figura rectilinea. Si autem hoc non amplius propterea q̃ aliud tunc maxime scimus. ⁊ vniuersale autem tunc vniuersalis itaq; potior est. Amplius q̃to cũq; vtiq; ꝑm partes est in infinita cadit: magis vniuersalis autem in simplex ⁊ finem. sunt autem ꝑm q̃ sunt

UVA. BHSC. IyR_118_1

infinita non scibilia: sed ꝑm qꝫ sunt finita scibilia: sed ꝑm quod sunt finita scibilia sunt. Secundum itaqꝫ quod vniuersalia sunt magis sunt scibilia ꝫ sunt ꝑm partem demonstrabilia: ergo magis sunt vniuersalia. Ex demonstrabilibus autem magis est demonstratio: vnde cum magis vniuersalium minus particularium: simul enim magis ad aliquid sunt. Dignior ergo vniuersalis est quã quidẽ ꝓticularis: ⁊ magis demonstratio est. Amplius si magis ꝓponẽda est ꝑm quam hoc ⁊ aliud: ꝫ ꝑm quam hoc solum cognouit. vniuersale autem habens cognouit ⁊ particulare: hic aũt vniuersale non scivit: quare ⁊ sic vtiqꝫ magis ꝓponenda erunt. Amplius autem et sic vniuersale enim magis demonstrare est qꝫ est per medium demonstrare cum ꝓpinquius sit in principio. Proxime autẽ est immediatum: hoc aũt est principiũ. Si igitur que ex principio est ea que non est ex principio: vel que magis etiã ex principio ea que minus est certior est demonstratio. Est autem huiusmodi vniuersalis magis dignior vtiqꝫ vniuersalis vt si oportet demõstrare. a. de. d. media sunt in qnibus est. b. c. magis autem sursum. b. quare que per hec magis: ℏ sed eorum que dicta sunt quedam logica sunt. Maxime autem manifestum est qꝫ vniuersalis magis propria sit: quoniam propositionum priorem quidem habentes scimus quodammodo ⁊ posteriorẽ ⁊ habemus potentiam si aliquis cognouit qꝫ omnis triangulus habet angulos tres equales duobus rectis sciuit quodammodo qꝫ isocheles duobus rectis potentia sit. ⁊ si non cognouit quidem qꝫ isocheles triangulus sit hanc habens ꝓpositionem vniuersalem nullo modo cognouit neqꝫ potentia neqꝫ actu.

¶Capitulum. xxxix.

ℑ Inquit Et postꝫ est demõstratio q̃dã vlis ⁊ q̃dam particularis: ⁊ q̃dã affirmatiua: ⁊ q̃dã negatiua: ⁊ ex ipsa est recta: ⁊ ex ipsa est pollis: nãqꝫ ergo oportet vt aspiciam⁹ q̃ sit melior demõstratio. s. aut vlis aut ꝓticularis: ⁊ demonstratio affirmatiua aut negatiua: ⁊ directa aut ipollis. Et inspiciam⁹ ex illo etiã speculationem in re demõstrationis vlis ⁊ particularis. Dicam⁹ ergo qꝫ quidã putãt qꝫ demõstratio particularis est dignior vli. primo q̃dẽ ex hoc: qꝫ ipsi credunt qꝫ ille qui scit qꝫ hic est musicus: scit illud per seipsum ⁊ sine medio: ⁊ hec est scia ꝓticularis. ⁊ q̃ scit qꝫ est music⁹: ꝓpterea qꝫ scit qꝫ hõ est music⁹: ipse quidẽ scit illud ꝓpter aliud ⁊ hec est scia vlis: ⁊ scia rei p seipsa est nobilior ꝫ illa que est rei ꝓpter aliud. ergo scia particularis est nobilior scia vli. Dixerũt. ⁊ ita ẽ dispõ in eo q̃ scit p demõstrationẽ: qꝫ triãguli eq̃cruri est equalis anguloꝫ duobus rectis ꝓpter mediũ qõ est triãgul⁹ est nobilior eo q̃ scit illud ex ipso: ꝓpterea qꝫ est triãgul⁹. Dixerũt ⁊ ẽt postꝫ vle nõ ẽ aliq̃d extra singularia: ⁊ demõstratio de re vli cũ ẽ illud subiectũ: estimam⁹ qꝫ illd ẽ inuẽtũ p se sepatuz a singularib⁹: ⁊ demõstratio sup rẽ particularẽ n õ estimam⁹ hmõi estimatione falsa: ⁊ demõstratio sup rẽ ⁊ sup quã nõ ẽ cã erroris ẽ nobilioꝫ ꝫ illa q̃ est sup rẽ q̃ ẽ cã erroris. Dixerũt ẽt qm particulare cũ dignio⁹ ẽ inuẽtiõe ẽ nobilior ꝫ demõstratio sup rẽ q̃sluim⁹ u-

UVA. BHSC. IyR_118_1

capl'o inuētiōis: iā significat ꝙ particulare digni⁹ ē iuētiōe q̄ꝫ vl'e qꝛ q̄ sumūt
inuētionē suā: firmat q̄dē ip̄aꝫ ꝑ inuētionē suā in ꝑticularib⁹. Et dixit: ⁊ iste ꝓ
pōnes oēs sic estimabiles: ⁊ ꝓbatio q̄dē ꝑma ē quā citi⁹ nos ꝟificam⁹ q̄ꝫ ipsi: ⁊
illud ē qꝛ euidēs ē: ꝙ q̄ scit ꝙ hoc ē ita: ꝓpterea qꝛ ē cū inuit. ip̄e q̄dē scit illud
per viā accn̄tis nō ex parte q̄ ē. U.g. qꝛ q̄ scit ꝙ iuētio āgulo⁊ eq̄liū duob⁹ re- L
ctis ē triāgulo eq̄latero nō triāgulo absolute hꝫ sciaꝫ illi⁹ nō ꝑ q̄d ē: sꝫ q̄ scit il
lud triāgulo ipse q̄dē ē q̄ scit rē qd̄ q̄d ē: ⁊ qn̄ ē hoc ita. ꝯ scia in re vl'i ē dignior
q̄ꝫ scia in particulari. Ampli⁹ qn̄ ē vl'is intētio vna: ⁊ nō sit nomē eq̄uocū: tūc
nō est intentio inuentionis extra intellectum minus q̄ꝫ inuentio singulariū:
sed addit super eam additionem inuentione: ⁊ illud est: qm̄ est incorruptibi-
lis: neqꝫ generabilis. ⁊ singularia sunt generabilia ⁊ corruptibilia. non ergo
oportet quando est nomen vniuersale significans intentionem vnam separa-
tam qd̄ putet̄ in eo ꝓpter hoc ꝙ est inuēta separata accidētib⁹: ⁊ illud est: qm̄
quēadmodum nos putamus illud vl'ibus predicatis accidētis: sicut in vl'i al
bedinis ⁊ nigredinis: sil'r non oportet vt putemus illud in vniuersalibus sub
stantie: ⁊ etiam qui putat illud in vl'i defectus quidē cum ꝓpter se non ꝓpter
inuentionē vniuersalis ipsius. Dixit. hec ergo est ostēsio corruptiōis eius qd̄
probauerunt: iamqꝫ ostenderunt ꝙ demonstratio super inuentionē vniuersa-
lem est nobilior q̄ꝫ illa que est super inuētionē particularē ex probationibus:
quarum vna est res que scitur per rem veriorem in dando causam est nobilior
q̄ꝫ res que scitur per rem que non est verior in dando causam: ⁊ vniuersale est
verius in dando causaꝫ quādo est illud qd̄ p̄dicat̄ de eo res per se: ⁊ est illa res
apud quā stat qō per quare ꝟm ꝙ ē causa vera. U.g. qꝛ cum nos req̄rim⁹. U.g.
quare est triāgulus habēs angulos extrinsecos equales quatuor rectis. ⁊ d̄r
ꝓpter q̄d est equicrus est dans in illo cām diminutā cum sit accidētalis. ⁊ sil'r
si dicit̄ propter q̄d est triāgulus: ⁊ quādo d̄r ꝓpterea: qꝛ est figura rectilinea: ⁊
illud est ꝓpter qd̄ inueniūtur anguli extrinseci cū hac dispōne: iāqꝫ dedit cām
verā cōpletā faciens adipisci scientiā cōpletā. Et amplius quoniā res particu M
lares sunt infinite: ⁊ res infinite sunt non comprehense nec contente sed vni-
uersalia sunt comprehendentia particularia ⁊ concludentia ipsa. ⁊ erit demō
stratio super res vl'es nobilior q̄ꝫ demonstratio super particulares. ꝓpterea qꝛ
demōstratio super res quarū scitū est plus est nobilior demōstratione rebus
quidem quarum scitum est minus. s. res particularis. ⁊ vbi demonstratio qua
sciuntur duo nobilior est demonstratione qua scitur vnum. sed quo scitur vl'e
ipso scit̄ particulare propter vl'e in potentia propinqua: sed ille qui scit parti-
culare nō hꝫ sciam vl'em ꝓpter illud nō potētia propinqua neqꝫ lōginqua. et
etiā qn̄ terminus medius qui est ex cā vl'i ⁊ altiori est demōstratio cū qua pro
uenit inquisitio ex causa illius rei: ⁊ quiescit desideriū naturale: ⁊ quādo est
demonstratio que est vniuersalis magis in capitulo sciētie cause. ergo demō-
stratio que erit de vniuersali est nobilior q̄ꝫ illa que est de particulari: ⁊ illud
est: quia si esset demonstratio nobilior illa: in qua propositio maior est com-
pletioris vniuersalitatis: ⁊ conclusio que est cum hac dispositione iam opor-
tet vt sit nobilior. Dixit: ⁊ he sunt dictiones quibus est possibile ostendere ꝙ
scientia de vniuersali est nobilior q̄ꝫ scientia de particulari: nisi quia in his
dictionibus quibus ratiocinatur est aliquod carens cursu dictionum dialecti
carum. scilicet topicarum: quoniam hoc est vnum quod vult quod dialecticas:
⁊ quidem oportet vt innitamur in his super hoc quod vniuersale est magis
in capitulo scientie q̄ꝫ particulare: propterea qd̄ qui habet scientiam rei par-
ticularis non habet scientiam vniuersalis penitus: peqꝫ ꝟm aliquem modum
scꝫ non in potentia nec in actu: ⁊ hec est summa quā dixit ꝙ demonstratio vni
uersalis est dignior particulari.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum.xl.

A Eu vl'is q̄dē intelligibilis ē sz ꝑticularis in sensu definit
B ꝙ vl'is dignior sit ꝑticulari tot nobis dicta sunt. Qđ autem demōstratiua p̄uatiua hinc manifestū sit. Sit enim demōstratio dignior alijs eisdē existētib⁹ aut ex minoribus qōnib⁹: aut suppositiōib⁹: aut ꝓpōnib⁹. Si em̄ note sint sil'r veloci⁹ cognoscere per hec erit: hoc aūt appetibili⁹ est. Rō aūt hui⁹ ꝓpōnis ꝙ melior sit ex minorib⁹ vl'ib⁹ sic est. Si em̄ sil'r erit cognita esse media priora aut notiora. Sit enim per īmediata demōstratio eorū que sunt. b.c.d. ꝙ.a.in.e. sit: altera vero. f.g. ꝙ.a.in.e. sil'r
C quidem se habebit qđ.a.in.d. est ⁊.a.in.e. sed qđ.a.in.d. sit pri⁹ est ⁊ cognoscibilius q̄ꝫ.a.in.e. ꝟm enim hoc illud demonstratur. Credibilius autē est illud qđ est per quid: ⁊ que itaqꝫ per minora erit demonstratio: melior est alijs existētibus: vtreqꝫ quidem igitur per tres terminos ⁊ propositiones duas demonstrantur. sed hec quidem eē aliquis accipit: illa vero ⁊ esse ⁊ non esse aliquid per plura: itaqꝫ quare indignior est. Amplius quoniam ostensum est qđ impossibile ambabus priuatiuis propositionibus fieri syllogismum: sed vnam quidez oportet huiusmodi esse: aliam vero quoniā est. Amplius iuxta hoc oportet hoc accipere: predicatiuas quidem augmentata demōstratione necesse est fieri plures: priuatiuas autem impossibile est plures vna in omni syllogismo esse: sit enim in nullo existens.a. in quib⁹ est b.in.c. autem existēs sit.b. Si igitur opus est iterum augere vtrasqꝫ propositiones medium inijciendum est huiusmodi qđ.a.b. sit.d. sed b.c. sit.e.e. quidem igitur manifestum est predicatiuum esse: sed.d. de b. predicatiuum quidem ad.a. autem tanq̄ꝫ priuatiuum. ponitur. d. quidez enim de omni.b. sed.a. in nullo.a. oportet esse. Fit igitur vna priuatiua propositio. idem autem modus est et in alijs syllogismis. semper enim medium predicatiuorum terminorum predicatiuuz in vtraqꝫ est: sed priuatiui priuatiuum in altera necesse est esse: q̄re hec vna talis sit propositio alie vero predicatiue. Si igitur notius est illud per qđ demōstratur ⁊ credibilius. demonstratur aūt priuatiua quidē per predicatiuam: predicatiua autem per illam non demonstratur. prior ergo ⁊ notior ⁊ credibilior cum sit melior vtiqꝫ erit. Amplius si principium syllogismi propositio vniuersalis immediata est est autem in demonstratiua affirmatiua: in priuatiua autem negatiua vniuersalis propositio. affirmatiua aūt negatiua prior ⁊ notior. Per affirmatiuam enim negatiua nota est: ⁊ prior affirmatiua est. si-
D cut esse prius q̄ꝫ non esse: quare potius principium est demonstratiue q̄ꝫ priuatiue. Dignioribus autez principijs que vtitur dignior est adhuc ⁊ principalior est: sine enim demonstratiua non est priuatiua. Quoniam autem cathegorica priuatiua melior manifestum est.

¶ Capitulum.xl.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Et ꝙ demōstratio q̄dē affirmatiua est dignior negatiua ostendemus ēt ex respectib⁹: quoꝝ ē vn⁹ ꝙ demōstratio q̄ ꝯponit̄ ex ꝓpōnib⁹ specificātib⁹ in capto quātitatis. i. simplicioribꝰ. et nobilior est q̄dē demōstratio q̄ ꝯstituit̄ sup ꝓpōnes magis in capitulis duob⁹ simul: aut in vno eoꝝ. ⁊ demōstratio affirmatiua et negatiua ꝯueniūt in hoc simul: ꝙ ābe ꝯponunt̄ ex trib⁹ terminis: nisi qꝛ affirmatiua ꝯponit̄ ex duab⁹ ꝓpōnib⁹ vni⁹ spēi affirmatiuis: ⁊ negatiua ꝯponit̄ ex ꝓpōnib⁹ duaꝝ spērū. Et ꝙ demōstratio q̄dē ꝯponit̄ ex ꝓpōnib⁹ specificātib⁹ in cap. quātitatis ⁊ qualitatis: est nobilior: cum dr̄ ex hoc ꝙ demōstratio que cōponit̄ ex propositionibus plurib⁹. ergo sciētia illi⁹ est longior a sciētia primi per naturā. ⁊ ita simile est vt sit res in eo ꝙ cōponit̄ ex propositionib⁹ specificātib⁹ i scia. s. vt sit vna ipsaꝝ magis nota q̄ꝫ scda. U. g. affirmatiua ⁊ negatiua: quoniā affirmatiua est magis nota q̄ꝫ negatiua. Et ex quo est ꝙ demonstratio negatiua cōposita ex duab⁹ propositionib⁹: quarū vna est equalis propositioni vni ex demonstratione secūda negatiua in scientia alia magis nota q̄ꝫ ipsa. sequitur vt sit demonstratio affirmatiua notior demonstratione negatiua. et similatur vt sit demonstratio simplex vniuersalis nobilior cōposita est quādo aggregantur in demonstratione simplicia propter quātitatē ⁊ qualitatem: ⁊ nobilior ex demonstratione illa: q̄ est q̄dē simplex ex latere quātitatis tm̄. ⁊ illud est ꝙ demonstratio simplex ex capitulo quantitatis est quidem ex trib⁹ terminis tantum: ⁊ simile est vt si sit hoc qd̄ intendit in hac dictione: ⁊ ēt qꝛ conclusiones affirmatiue ostenduntur ex duabus propositionibus affirmatiuis tantum. sed negatiue ostenduntur quidem ex duabus propositionibus quarum vna est negatiua ⁊ alia affirmatiua: ⁊ affirmatiua est nobilior. ⁊ etiā quoniam syllogismus negatiuus quando argumentatur per hoc ꝙ additur in ipso terminus medius ad alios duos terminos donec facit habet multos terminos: iamq; sequitur in ipso vt multiplicentur in ipso. a. affirmatiue. Et negationes quidem sunt in quibus non sunt ex eis nisi negatiua vna. U. g. vt sit non inuentum alicui ex. b. ⁊. b. inuentum omni. g. Cum ergo indiget argumento duarum propositionum vniuersalium quidem oportet vt ponam⁹ inter. a. ⁊. g. ⁊. b. teminum medium: ⁊ inter. g. ⁊. b. sunt sic ꝙ terminus medius qui est inter. a. ⁊. b. ⁊ inter. b. ⁊. g. ʒ. erit. ergo est ꝙ erunt in hoc syllogismo tres affirmatiue ⁊ negatiua vna: ⁊ illud est quoniam erit. a. non in aliquo ex. e. ⁊. e. de omnibus. b. ⁊. b. de omni. ʒ. ⁊. ʒ. de omni. g. ⁊ cum monstratur medium additur affirmatiua ⁊ remanet negatiua vna tantum: ⁊ cum sit hoc ita: ergo affirmatiue sunt cause vt sit negatiua conclusa. ergo negatiua non indiget. ideo negatiua vt concludatur: ⁊ negatiua indiget ⁊ affirmatiua. sed cum est syllogismus compositus indiget pluribus vna affirmatiua ⁊ quecunq; est: est opus vt ostēdatur per illud aliquid aliud ab ipso: ⁊ illud aliud est notius. ergo affirmatiua vniuersalis est notior negatiua. ⁊ demonstratio cuius conclusio est et propositiones eius notiores sunt notior: ⁊ notius est nobilius. Jam ostensuz est ꝙ affirmatiua est notior negatiua: ex eo ꝙ negatiua quidez intelligitur in relatione ad affirmatiuam: ⁊ affirmatiua non intelligitur per comparationem ad negatiuam: quia hec est dispositio priuationis cum inuentione: et etiam quia affirmatiua si est super inuentionem: ⁊ negatio super priuationem: et inuentio est prior priuatione: ⁊ notior est nobilior. ergo demonstratio cuius principia sunt priora et nobiliora est nobilior et prior: ⁊ etiam quoniam demonstratio affirmatiua est nobilior sicut prior per naturam q̄ꝫ negatiua: propterea quia affirmatiua est prior natura q̄ꝫ negatiua: quoniam cum propositio affirmatiua non est illi conclusio non negatiua. ⁊ cum inuenitur propositio affirmatiua: non sequitur vt inueniatur conclusio negatiua: ⁊ demōstra-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tio compositta ex propositionibus priorib⁹ natura est nobilior demõstratione que componitur ex propositionibus posteriozibus natura.

¶Capitulum.xlj.

A

T ad impossibile ducente: oportet autem scire que differẽtia sit ipsarum. Si igitur .a. in nullo .b. ineſt .c. autem omni .b. necesse est in nullo .c. esse .a. si quidem acceptis demõstratiua erit demonstratio: quoniam .a. in .c. nõ erit: que vero est impossibile sic se habet si opus est demonstrare q̃ .a. in .b. non sit accipiendum esse .a. in .b. ꝛ .b. in .c. quare accidit .a. in .c. esse: hoc autem sit notum ꝛ concessum q̃ impossibile est esse. Non igitur potest .a. b. ineſse: si igitur .b. c. ineſse confessum est .a. b. ineſse impossibile. termini quidem similiter ordinantur. Differt autem ꝛ qualis vtra sit notior priuatiua propositio: vtrum igitur que est .a. b. non ineſt: aut qõ .a. in .c. non ineſt: igitur conclusio notior: quoniam non est que ad impossibile fit demonstratio. Cum autem in syllogismo demõstratiua est: natura autem prior est que est qõ .a. in .b. sit q̃ .a. in .c. priora enim ꝛ nota natura conclusione sunt ex quibus est conclusio. Est autem que est .a. quidem in .c. non esse conclusio .a. autem in .b. ex quo est conclusio: non enim si contingit moueri aliquid hec cõclusio est. illa autem sunt ex quibus: sed hoc quidem ex quo syllogismus est quod vtiq̃ sic se habet. Quo vt totum ad partem: aut pars ad totum se habeat: sed que sunt .a. c. ꝛ .a. b. propositiones non sic se habẽt adinuicem. Si igitur ex notioribus sit ꝛ credibilioribus dignior est. Sũt autem vtreq̃ ex non esse credibiles quidem: sed hoc quidem ex priori: illa autem ex posteriori potior simpliciter vtiq̃ erit ea que est. ad impossibile priuatiua demonstratio: quare ꝛ hac dignior predicatiua clarum est qõ ꝛ ea que est ad impossibile potior est.

¶Capitulum.xlj.

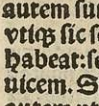

T quia iam ostensum est q̃ demonstratio affirmatiua recta est nobilior demonstratione negatiua recta. ergo est ex manifesto quod quando ostensum est: quod demõstratio recta negatiua est nobilior demonstratione ducente ad impossibile affirmatiuam: quoniam ostensum est quod demonstratio recta vniuersalis est nobilior q̃ ducentes ad impossibile, ponamus ergo primo quod syllogismus rectus negatiuus: cuius forma est hec forma: ꝛ est quod sit .a. Uerbi gratia. non inuentum alicui ex .b. ꝛ .b. inuentum omni .g. et sequitur ex illo vt sit .g. non inuentum alicui ex .g. Cum ergo voluerimus ostendere hanc conclusionem per syllogismum contrarij: nos tunc indigemus vt accipiamus contradictorium conclusionis: aut eius contrarium: et est quod .a. est inuentum omni .g. ꝛ addamus ei propositionem negatiuam vt cum dubitatio ꝛc. Uerbi gratia. quod .b. cum inuentum omni .g. ponamus ergo quod concludatur nobis ex illis duabus impossibile: et istud est quod est inuentum cuidam .b. ergo est impossibile quod inueniatur .a. g. omni: ꝛ istud est non inuentum ei: ergo termini in omnibus demonstrationibus est vni. sed differentia inter vtraq̃ est: quod negatiua maior vniuersalis cum est apud nos notior conclusione cum ponimus syllogismum certum

UVA. BHSC. IyR_118_1

sicut si sit apud dictũ nostrũ. a. in nullo ex. g. ⁊ cũ est quidẽ negatiua ꝯclusa est apud te notior q̃ maior negatiua: ⁊ nos q̃dẽ cõponem⁹ syll'm ſm viã ꝯtrarij: et hoc vt ponam⁹ ꝯtradictoriã illi⁹ ⁊ adiũgam⁹ ei verã: ⁊ sequit ex illo falsum ostẽdẽtes falsum. ergo syll's ꝯtrarij nõ est pol'is donec sit ꝯcl'o notior apd nos q̃ propõ maior que ꝯcludit eã per naturã. s. ꝯcl'ones cõprehendẽtes ꝯcl'onem. et cũ est hoc ita. ergo syll's rectus ꝯcludit ignotum natura ex notiori natura. Et syll's ꝯtrarij ꝯcludit ex notiori apud nos: nõ ex notiori apud natura: ⁊ qd cõuenit ex notiori per naturã est nobilius. et etiã qm̃ ꝯcl'o quedã est per naturam: ⁊ primo ex duab⁹ ꝓpõnib⁹ ꝓportio: quarũ vni⁹ ad aliã est sicut ꝓportio totius ad partem: sicut ostensum est in libro syllogismi: ⁊ illud est syll's rect⁹: et syllogismus ꝯtrarij nõ est dispõ propõnũ: hec dispositio cũ sit cõpositiua ex predicatiuo ⁊ cõditionali: sicut ostẽsum fuit. ergo syll's rectus est que est ꝑ naturã preter viã naturalẽ: ⁊ syllogismus quidem ducẽs ad impossibile. minus quidem agitur cogitatione per naturã: sed fit quidẽ in arte. ergo demonstratio que est cõpositione naturali ⁊ propositionib⁹ notiorib⁹ natura q̃ cõclusio est nobilior: ⁊ est demõstratio affirmatiua recta nobilior q̃ negatiua recta. ergo illa est nobilior q̃ contrarij absolute ⁊c.

¶ Capitulum. xlij. A

Scientia aũt certior scia est ⁊ prior q̃cũq; ipsius: qr ⁊ propter q̃d eadẽ est. sz nõ seorsum q̃ est: qr ea q̃ est ꝓpter q̃d et q̃ nõ est de subiecto ea q̃ est de subiecto vt arithmetica armonica. ⁊ q̃ est ex minorib⁹ ea que est ex positione vt geometria arithmetica. Dico aũt ex positione vt vnitas substãtia ẽ sine põne: pũctũ aũt substãtia posita hoc ex appõne.

¶ Capitulum. xlij.

Inquit. Et scientiarum quedam est nobilior quadaz alia in capitulo inductionis sciẽtie ⁊ certitudinis in re: donec sit scientia magis certa q̃ scientia propter causas: quarum vna est qua scientia ostenditur inuentio rei per suam causaz esse minor q̃ scientia qua ostenditur inuentio rei per rem posteriorem ab eo. ⁊ secunda est ꝙ scientia cuius subiectũ est fortius q̃ materia est certior in sciẽtia: cũ sit materia ipsa causa quedã in accñti faciens errare in sciẽtijs. ⁊ ꝓpter ea hec est sciẽtia numeri firmior q̃ demõstrationes sciẽtie melodiarũ: ⁊ tertia est: ꝙ sciẽtia cuius ꝑncipia subiectorũ sunt simpliciora: eius demõstrationes sunt firmiores q̃ sciẽtie cui⁹ subiectorũ ꝑncipia sunt cõposita ex illo modo simpliciori ⁊ intẽtione addita ei. U. g. in dispotiõe sciẽtie numeri cũ sciẽtia geometrie: qm̃ principiũ numeri est vnitas: ⁊ principiũ magnitudinũ est punctum: ⁊ vnitas est res indiuisibilis nõ habẽs potentiã: ⁊ punctũ est res indiuisibilis habens potentiam: sic punctum in simplicitate est minus q̃ vnitas. B

¶ Capitulum. xliij.

Vna aũt scia est q̃ vni⁹ gñis q̃cũq; ex ꝑmis cõponunt: ⁊ partes sunt passiões ꝑ se: altera aũt scia est ab altera quorũcũq; ꝑncipia neq; ex eisdẽ neq; altere ex alteris sũt. Hmõi ãt signũ ẽ cũ idemõstrabilia veniãt: opz em̃ ipa in eodẽ genere esse his q̃ demonstrant: signũ aũt est: ⁊ modi cũ ea q̃ demonstrãtur per ipsa in eodem gñe sunt ⁊ proxima. Plures autem demonstrationes esse eiusdem possibile est: ⁊ nõ solũ ex eodẽ ordine accipienti non A

UVA. BHSC. IyR_118_1

continuum medium: vt eorū que sunt. a. b. id quod est. c. z. d. z. z. sed ex altero vt sit. a. transmutari: in quo autem. d. moueri sed. b. letari z iterum in quietem tendere: verum igitur est. z. d. de. b. z. a. de. b. predicari. letans enim mouetur: z quod mouet transmutatur: iteruz z. a. de g. z. g. de. b. verū est predicari. Omnis enim letans quiescit z quiescēs transmutatur: quare per altera media z non ex eodem ordine syllogismus est: non tamen vt neutrum de neutro dici contingit mediorum. necesse est enim eidez alicui vtraq; inesse. Considerare aūt est per alias figuras quot modis contingit eiusdem fieri syllogismum: eius autez quod est a fortuna non est scientia per demonstrationem. neq; enim sicut necessariuz est: neq; vt in pluribus quod est a fortuna: sed quod extra hoc sit: sed demonstratio alterius horum est. Omnis enim syllogismus est aut per necessarias aut per eas que sunt tanq; frequenter propositiones. z siquidem propositiones necessarie sunt: z conclusio necessaria est. Si vero sint sic frequenter: z conclusio huiusmodi est: quare si id quod est a fortuna: neq; est sicut frequenter: neq; necessarium: neq; vtiq; ipsius erit demonstratio.

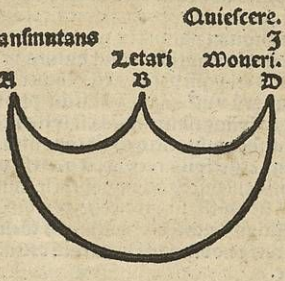

B

¶ Capitulum. xliij.

C

Hquit. Et scientie diuerse sunt quaruz pncipia prima, sunt diuersa: z subiecta ipsaz, diuersa: ex quo cū soluerit pncipia acta in scia qualibet in pncipia prima nō demonstrata in alia scia inuenies ea diuersa tñ fieri pncipia prima in omni demōstratiōe opportuna: vt si pprietas nature subiecte illi scientie eadē: pptерea q demōstrationis propositiones opz vt sint per se pportionate sicut precessit. Dixit. iāq; est possibile vt demōstretur quelibet vnū z idē in arte vna z eadē per demonstratiōes multas. i. per terminos medios diuersos: z nō concludit per hoc vt sint termini medij: intrantes quidē sub quibusdā: sed preter q sint quidā eoruz intrātes sub quibusdā fieri si demōstret q oē accipiens delectationē est motū p medium moti: z p medium recipientis quietē. z cōponit syllogismus vnus ita: oē recipiēs delectationē est motabile: z oē motabile est trāsmutabile ergo oē recipiēs est trāsmutabile. z cōponit demōstratio scōa sic: oē recipiēs delectationē z recipiēs quietē: z oē recipiēs trāsmutationē: eritq; trāsmutatio q est res vna z eadē: iā ostensa rei vni in arte vna per terminos medios: quoruz vnus est intrans sub alio: z cum est quidem vnus terminoruz mediorum predicatum de alio: tunc quidem ostensum est q erunt ex eis due demonstratiōes super rem vnam cum sint vel inuente sub termino vno, sicut si ostendamus q homo est intelligibilis per medium quod est animal: z per medium quod est rationale. dixit. z res que renouantur per accidens z pm minus nō erit de eis demonstratio cum sit id quod renouat per accidens nō ex rebus que inueniuntur necessario: neq; ex rebus que inueniuntur pm plus. z demonstratio quidez

D

UVA. BHSC. IyR_118_1

est in his duabus naturis. scilicet necessario ꝛ posse fm plus cum sit omnis demonstratio: aut vt sint propositiones necessario sicut precessit: aut carentes ifz plus: ꝛ conclusio sequens ex propositionibus necessarijs erit natura necessaria ꝛ sequens ex propositionibus que sunt fm plus est fm plus.

Necꝫ per sensum est scire. Si enim ꝛ est sensus talis ꝛ non huius aliculus. sed sentire necesse est hoc aliquid ꝛ vbi ꝛ nunc. Vniuersale autez ꝛ in omnibus Impossibile est sentire: non enim est hic necꝫ nunc: non enim vtiꝫ esset vniuersale: quod enim semper est ꝛ vbiꝫ est / vniuersale esse dicimus. Quoniam igitur demonstrationes vniuersales sunt. Hec autem non est sentire: manifestum est ꝙ necꝫ scire per sensum est: sed manifestum est ꝛ quoniam si esset sentire triangulum duobus rectis equales habere angulos: queremus vtiꝫ demonstrationem ꝛ non sicut quidam fatentur sciremus. Sentire enim quidem necesse est singulariter: scientia autem est in cognoscendo vniuersale. Unde ꝛ si supra lunam essemus videremus obiectam terram: non vtiꝫ sciremus causam defectus. Sentiremus enim quoniam deficeret: sed non propter quid omnino: non enim esset vniuersalis sensus: verũtamen ex consideratione hoc plerumꝫ contingens vniuersale vtiꝫ venati demonstrationem haberemus: ex singularibus enim pluribus vniuersale manifestum est. Uniuersale autem honorabilius est quintã ostẽdit causam: quare de huiusmodi vniuersalis honorabilior est sensib' ꝛ cognitione quorunciꝫ altera causa est: sed de primis alia ratio est. Manifestum est igitur ꝙ impossibile sit sentiendo scire aliquid demõstrabilium: nisi iam aliquis sentire hoc dicat scientiam habere per demonstrationem. Sunt tamen quedam reducta ad sensus defectum in propositis: quedam enim si videremus non vtiꝫ quereremus: nõ tanꝫ scientes in videndo: sed tanꝫ habentes vniuersale ex eo ꝙ videamus vt si vitrum perforatum videremus ꝛ lumen pertransiens: manifestum vtiꝫ esset ꝛ propter quid comburit. quocirca videre quidem separatim vnoquoꝫ. intelligere autem simul est: quoniam in omnibus sic est.

Aliquit. Et necꝫ est via ad proueniendum ad scientiam per demonstrationem ex sensu: ꝛ illud est: qꝛ sensus quidem consequitur singularia determinata inuenta in tẽpore loco scientia demonstrationis: erit quidem de re vniuersali ꝛ per rem vniuersalem. Et res vniuersalis est in omni singulari ꝛ in omni tempore: ꝛ loco huius si sensus vnus. U. g. ꝛ hoc triangulo ꝙ eius trianguli sint equales duobus rectis positꝫ sunt huiusmodi sensus faciẽtes nos adipisci quanguli cuiuslibet trtanguli particularis sunt tales. ꝛ scientia est de triangulo vniuersali: ꝛ propter hanc eandem causam si accidat: ꝙ simus supra locum lune donec testificatur eclypsis per essentiam terre inter ipsam ꝛ solem positꝫ prouenit nobis ex hac testificatione cause scientia in eclypsi: ꝛ illud est ꝙ scientia per causam quidem prouenit ex parte rei vniuersalis: ꝛ eo sensus non sequitur vniuersale: ꝛ est: quia omnis eclypsis lunaris causa est essentia terre inter ipsam ꝛ solem: sed sensus quꝰ

UVA. BHSC. IyR_118_1

nis tunc percipiat rem vniuersalem: quoniam vniuersalem consequitur intellectum propter intentionem singularis apud sensum multis vicibus donec cõgregetur ex illa certatione res vniuersalis in anima. & ostendemus q̃ vniuersale est nobilissimum: propterea q̃ ipsum est causa propinqua in casu scientie nobis: & ipsum etiam est nobilius q̃s formationes singularium. scilicet elongatoruz a causis: sed non est omnis formatio nuda a causa magis diminuta: nisi in eo cui est causa. sed prima quidem que non habent causas similes contrarium huiusmodi. ¶ Jam ergo ostensum est ex hoc: quoniam non est intentio quam sequitur quis per sensum: & intentio quam sequitur quis per demõstrationem intentio vna. scilicet deus nisi diligat homo nominare scientiaz per demonstrationem syllogismum: sed postq̃ est principium rei vniuersalis accidit nobis vt ignoremus res multas propter aliquid ipsarum: & si sentiremus eas essent scite apud nos per scientiam primam. & non indigemus vt constituamus super eas demonstrationez quomodo diuersemur in eis. v. g. quia si essemus sentientes q̃ in vitro pori per quos exirent radij: iam crederemus q̃ illuminatio esset. sed hunc modum sicut cogitant quidam quod nõ ex alijs sensibus supra naturam vniuersalem in illo: & propter hoc illud diximus q̃ qui perdit sensum quẽdam perdit: iam perdit ergo quoddam scientie.

Adem sic principia esse omnium syllogismorum impossibile est. primum quidem logice speculantibus. Hi quidem enim veri sunt syllogismi: alij autem falsi. Est enim verum ex falsis syllogizare. Sed semel hoc factum: vt si a. de. c. verum sit: medium autem. b. falsum. Neq̃ enim a. in. b. est: neq̃ b. in. c. sed si harum media accipiantur propositionum false erunt: ex eo q̃ omnis conclusio falsa ex falsis est vera autem ex veris. altera autem sunt vera & falsa postea neq̃ falsa ex eisdem sub ipsis sunt. Est enim falsa inuicem & contraria & impossibilia simul esse: vt iustitiam esse iniustitiam aut timorem: & hominez equum aut bouem: aut equale maius & minus. ex oppositis autez sic est: neq̃ enim verorum eadem principia omnium sunt. Alia enim multorum genere principia sunt neq̃ conueniunt vt vnitates punctis nõ conueniunt. hec quidem non habent positionem: illa autem habent. Necesse autem est aut in media cõuenire aut ad sursum aut deorsum aut hos interius habere: illos autem exterius terminorum. Sed neq̃ cõmunium principiorum possunt esse aliqua ex quibus omnia demonstrabuntur. Dico autem communia vt omne affirmare aut negare. genera enim eorum que sunt altera sunt: & alia quidem in quantitatibus. alia vero in qualitatibus sant solis cum quibus demonstrãtur per communia. Amplius principia non multo minora sunt cõclusionibus. principia quedam enim propositiones sunt. propositiones autem aut assumpti termini aut immissi sunt. Adhuc conclusiões infinite sunt: terminj autem finiti. Amplius principia hec quidem ex necessitate. illa vero contingentia. sic igitur in intentione his habitis impossibile est eadez esse principia simpliciter: aut finita cũ infinite sunt conclusiones. Si vero aliter quodammodo dicat aliquis quod hec quidem geometrice. alia vero ratiocinationum. alia autem medicine

UVA. BHSC. IyR_118_1

quid vtiq; erit aliud quod dicitur nisi q; sunt principia scientiarū: sed eadem dicere ridiculum est: quoniam eadem eisdem eadem essent. Omnia enim sic hec ipsis fiunt eadem. At vero neq; q; est ex omnibus demonstrare quodlibet horum est: nam hoc querere omniū esse eadem principia. multum enim insipiens est: neq; enim in manifestis doctrinis hoc fit neq; in resolutione possibile est: immediate enī propositiones principia sunt. altera autem conclusio accepta sit propositione immediata. Si autez dicit aliquas primas immediatas propositiones esse principia vnum in vnoquoq; genere est. Si vero neq; ex omnibus vt opus est demonstrari quodlibet: neq; sic altera vt sint vniuscuiusq; scientie altera. Relinquitur igitur si proxima sunt principia omnium: sed ex his quidem hoc: ex illis autem illa. Manifestū autem hoc est: quoniam non contingit: monstratur enim q; altera p̄n cipia genere sunt differentium genere. principia enim duplicia sunt ꝛ ex quibus ꝛ circa quid. ex quibus quidez igitur communia sunt: que autem sunt circa quid propria sunt: vt numerus magnitudo.

Arit. ꝛ non est possibile vt sint propositiones modorum syllogismorum propositiones vne ꝛ eedem. primo quidē cuz posuimus speculationem nostram in illo secundum viam topice ꝛ rem communem. Et secundo: quia componimus rem speculationē nostram speculationem propriam. secundum viam quidem topice est manifestum q; omnis syllogismus. a. siue concludit conclusionem veram siue falsam: ꝛ q; conclusio vera quidem esset per se ex propositionibus veris: falsa ex propositionibus falsis. ꝛ quoniam est omnis syllogismus habens omnes propositiones: aut veras aut falsas. est ergo manifestum q; non est possibile q; sint propositiones vere ipse eedem false: ergo nō omnes syllogismi sunt ꝓpositiones vne. Jamq; ostensum est q; syllogismi quorum sunt false non est possibile vt sint propositiones eius vne cum sint conclusiones false quandoq; iam contradictoria nō est possibile: vt cōcludatur nisi ex propositionibus de cōtrarijs: ꝛ nō est possibile vt inueniant cōtraria vni rei: ꝛ est impossibile vt inueniatur syllogismus vnus ꝛ idē cōcludens q; homo est equus: ꝛ homo est taurus: aut cōcludēs q; equale est minus ꝛ magis: qm est possibile neutro vt diuersificetur syllogismus cōcludēs hmōi propositiones. ꝛ cum diuersificant syllogismi: ergo ꝛ eorū principia sunt diuersa. Jāq; ostēsuz est q; principia syllogismorū verorū nō sunt vnū ꝛ idē ex rebus per se ſm hunc modū. aliud est: q; principia inuēta reb⁹ diuersis per naturam que nō sunt posita: quedā sunt quibusdam: iam opz necessario vt sint ipsa etiā diuersa: ꝛ exemplum illius est q; veritas ex quo est diuersa per naturam a punctis: cum sint vnitates non habentes positionem: ꝛ punctum positionem habens: tunc iā oportet necessario vt sint demonstrationes necessario super vno horum generum diuerse a demonstrationibus que stant super genus aliud. et illud est: quoniam si accidit non euadat quin accusatur: vt sit que est ex ipsis in scientia vna ꝛ eadem vt ponam in scientia secunda: aut terminus inter duas extremitates: aut subiectum rei: aut predicatum differentie que est in alia scientia: alia. scilicet aut extremitas maior aut minor. et illud aut per hoc vt conueniat potentia eius in duabus scientijs vt diuersificentur: ita vt sit vna ipsarum terminus medius: et in alia extremitas maior: aut econuerso. et illud erit manifestum, quod punctus non erit terminus medius in syllogismo vniuersali: nec extremitas ma-

UVA. BHSC. IyR_118_1

ior nec minor: non ꝑm modum ꝯuenientie: nec ꝑm modum diuersitatis: ita vt sit terminus in eadē instantia numeri: ⁊ geometrie simul: aut sit terminus minor in vna ipsarum et medius in alia: sed appropriatur vni syllogismorū tātum. Et hoc ipsum qđ opz in propositionibus proprijs opz in propositionib⁹ cōmunibus. s. vt sint quodāmodo diuerse propter duas res: quarum vna est ꝙ propositiones cōmunes quidem agunt in scientia qualibet cōnexa propositionibus proprijs illi scientie. U. g. ꝙ propositio dicens ꝙ res equales i re specifice sunt equales: est vera ad hoc ꝙ hic numerus coequatur huic numero: et geometra ad hoc ꝙ linea est equalis huic linee. ⁊ res scđa est ꝙ vtrūq; ipsoruz inclinaret appropinquat eam subiecto suo. et arithmeticus cum. d. ꝙ numeri equales vni numero sunt equales: ⁊ geometra. d. ꝙ linee equales vni linee sūt equales. ⁊ hec dispositio in reliquis dispositionibus communibus: hoc est ergo vnum quo apparet ꝙ propositiones que sunt in scientijs diuersis oportet vt sint diuerse. iam apparet illud etiaz ex hoc ꝙ propositiones oportet vt sint propositiones nunc q̄ conclusiones: quia ipse quidem addunt super eas vno termino qui est terminus medius: ⁊ illud est positū: aut inter extremitates: aut foris ab eis: ⁊ cum conclusiones propositionis possibile vt sint infinite: iā opz
M vt sint propositiones infinite: ⁊ si essent propositiones scientiarum vne ⁊ eedē oportet vt essent comprehense numero finite: qm̄ res in q̄bus cōicāt res multe te oportet vt sint hmōi dispositionis. s. comprehense numero sicut ipsa sunt elementa principiorum: sicut est dispositio videns ꝙ affirmatio et negatio diuidunt verum a falso in omnibus rebus: ⁊ modus secundus est principia ꝓpria et sunt in quibus cōmunicant plus vna artes: et in principijs cōmunibus Aristo. d. ꝙ ex ipsis est demonstratio in quali arte cum ipsa eadem non cooperientur in qualibet arte: sed cooperiatur vis ipsarum. et in principijs proprijs dicit ꝙ in ipsis eisdem est demonstratio cum sint ipsa per artes ipsarum demonstrationum ⁊c.

¶ Capitulum. xliiij.

A Scibile aūt ⁊ scīa differt ab opinabili ⁊ opinione: qm̄ scīa vniuersalis et per necessaria est. Necessarium autē non cōtingit aliter se habere. Sunt autem quedam vera. vera quidem et essentia: cōtingētia tñ aliter se habere. manifestū igitur est ꝙ circa hoc scīa nō est. esset enim vtiq; impossibile alr̄ se habere possibilia alr̄ se habere: at vero neq; intelle
B ctus. Dico enim intellectū principiū scīe: neq; scīa est indemōstrabilis. hec aūt opinio est immediate propōnis. verus est autē intellect⁹ et scīa et opinio: ⁊ qđ ꝑ hec đr: quare relinquitur opinionē esse circa verum existens aut falsum. Sed continens est ⁊ aliter se habere: hec autem est acceptio immediate propositionis ⁊ nō est necessarie: certum autem est sic apparentibus: qñ enim opinio est incertum est et natura hmōi est. Ad hec autē nullus existimat opinari: cum opinet impossibile aliter se habere ad scire. Sed esse quidē sic: verūtamen ⁊ aliter nihil ꝓhibet tunc opinari tanq̄ huiusmodi quidē opinionem existentem: necessarij autē sciētiam. Quum igitur est idē opinari scire: ⁊ quare nō erit opinio scīa: si quis posuerit omne qđ nouit cōtingere opinari: cōsequetur hic quidē sciēs. ille vero opinās per media quousq; ad immediata veniat. Quare siquidem ille sciuit ⁊ opinās

UVA. BHSC. IyR_118_1

sciuit: sicut enim ⁊ qꝛ opinabilis est: ⁊ ꝓpter quid: hoc autem mediũ est: aut quidẽ sic arbitrabitur non ꝯtingẽtia aliter se habere sicut habent diffinitiones per quas sunt demonstrationes non opinabitur: sed sciet. Si autem vera quidẽ esse non tamen hec ipsis inesse ꝟm substantiam et ꝟm speciem opinabitur et non sciet vere: ⁊ quia ⁊ ꝓpter quid siquidem per immediata opinabitur: si vero non per immediata solum ipsum. quia opinabitur: eiusdem autem opinio ⁊ sciẽtia non penitus est: sed sicut falsa et vera eiusdem quodammodo est sic et scientia et opinio eiusdem: et opinionem veram ⁊ falsam: sicut dicunt quidam eiusdem esse inconueniens accidit tolli aliaqꝫ ⁊ non opinari qđ opinatur falso.

¶ Capitulum. xliiij.

Dixit. ⁊ scia diuersificat a putatione vera: propterea quia sciẽtia est in re nobis necessaria et per terminos medios necessarios: et necessaria est res que est ꝟm dispositionem quãcunqꝫ: et est impossibile vt diuersificetur illa dispositio. sed putatio vera est quidem primo per se rebus pluribus: ⁊ illud est: quoniã ex quo sunt hec res vere et inuente preter qđ sit possibile vt sit ꝟm diuersitatem eius: qđ est: ergo manifestum est ꝙ est possibile vt sit in hoc scientia: quoniam est vt vera in re inuenta: quoniam non est possibile vt sit in eo necessario eius super quo est: et si essent in hoc scientia esset res que est possibilis vt sit ꝟm contrariũ eius quo est impossibilis vt sit in diuersitate que est ⁊ quando est hoc ita: ⁊ sũt res in quibus verificatur intellectus et scientia ⁊ putatio. Et putatio quedam est vera: et quedam falsa: et est falsa in hac natura in qua non est possibile vt nobis proueniat ex intellectu vbiqꝫ ꝙ cõsequitur propositiones proprias necessarias: et non propter scientiam cui sit subiectum vtrũqꝫ inuẽtum necessarium: et est non possibile vt proueniat nobis enunciatio vera ex putatione falsa: iam ergo remansit vt sit enunciatio super istas inuenta ipsa putatio vera. s. ꝙ sint inuenta in actu: ⁊ est possibile vt inueniatur ꝟm contrarium eius qđ ẽ in eis. et hec est credulitas terminorum mediorum in hac dispositione et conclusione cõsequente ex illis in hac dispositione. s. non necessaria. Et diffinitio putationis est consequens huic nature et illa: quia putatio ꝙ sit id qđ creditur in re quod est ita: aut non est cum eo quod creditur in ipso qđ est possibile vt sit in conclusione illius. ⁊ illud est: quia hoc non est possibile vt creditur in eo qđ creditur ꝙ non sit possibile: vt econtrario ꝟm diuersitatem eius qđ est. ꝙ hec credulitas sit putatio: sed scientia: iamqꝫ oportet vt sint res que sunt in inuentione sua cum hac dispositione. s. res possibiles vt sint subiecta putationis primo et per se: nisi quia nos inuenimus etiam: quoniam cadit nobis putatio vera in rebus necessarijs: ⁊ ideo est dicenti: vt dicat ꝙ opinio putatio et scientia sint idem cum sit consecutum vnum: ⁊ illud est: quia omne cum cadit in eo homini alicui scientia iam est possibile vt cadat in eo alij putatio: ⁊ equaliter est si sit illud scia cadens nota per se: aut per medium: ⁊ equaliter si sit ꝓueniens per mediũ ex capitulo quare est res: aut ex capitulo que est res. ¶ Dicamus ergo ꝙ si est credulitas credẽtibus in rebus necessarijs in essentia ꝟm hanc dispositionem: ⁊ est vt credatur in eis ꝙ sint inuente: ⁊ qđ non est possibile vt sint ꝟm diuersitatem eius qđ sint: tũc illa credulitas est scientia in illa re: et non putatio: et illud erit quando scitur cum hoc ꝙ ille res inuente sunt vere ꝙ sint per se et substantiales. Sed cum creditur in illis rebus necessarijs ꝙ sunt vere tantum: ⁊ illud est quando non scitur ex rebus ipsarum ꝙ ipse sint

UVA. BHSC. IyR_118_1

per se et necessarie: ⁊ qđ quid apud ipsum in eis est putatio vera: et equale est vt si sit inuentio nota hoc modo nota per medium aut sine medio cũ est subiectum putationis et sciẽtie. vt iam sint in re vna vt sint res vna: qm̃ putatio vera et falsa iam sunt in re vna: et vna erũ est diuersa ab alia in quiditate.

E Quoniã autẽ idem multipliciter đr: est sicut ɔtingit: est autez sicut nõ. cõmensurabilem enim esse diametrum vere opinari inconueniẽs. sz ꝙ diametros circa quam sunt opiniones idem sic eiusdẽ est: sz ꝙ erat esse vnicuiqꝫ ꝟm rationem non idem est. Silr aũt ⁊ scia ⁊ opinio eiusdẽ est. hec q̇dem enim sic aĩalis est ꝙ non est ɔtingere si non esse aĩal sz illã quãcũqꝫ est ɔtingere: vt si hec quidẽ ꝙ hoĩs est: illa ꝟo hoĩs q̇dẽ: non aũt qđ hoĩs. Idẽ eniz est qꝛ homo: sicut aũt non idem: manifestuz autem ex his est ꝙ neqꝫ opinari simul idem ⁊ scire contingit. Simul enim vtiqꝫ haberet opinionem aliter habẽdi et non aliter idem qđ vere non ɔtingit. In aliquo enim vnũquodqꝫ esse contingit eiusdem: sicut dictum est: sed in eo qđ est sic neqꝫ sic potest esse. haberet enim opinionem simul vt ꝙ homo esset ꝙ est animal. hoc enim erat non contingẽs esse non aĩal et non ꝙ aĩal. Reliqua autem quõ opz distribuere in rõnem: ⁊ intellectũ: ⁊ sciẽtiã: ⁊ artẽ: ⁊ prudentiã ⁊ sapiẽtiã hoc qđ q̇dẽ physice: illa vero ethice speculatiõis magis sunt. Solertia aũt est subtilitas quedam in non perspecto tempore medij: vt si aliquis vidẽs ꝙ luna splẽ
F dorem semper habet a sole luna statim ĩtellexit propter quid hoc sit: quia propter id qđ illustratur a sole. Aut disputãtem cum diuite cognouit. quoniam mutuatus est. aut propter quid amici sunt: qꝛ inimici eiusdem sunt. Omnes enim causas medias videns cognouit ⁊ vltimas. Splendidum esse ad solem sit in quo. a. lucere a sole. b. luna. c. inest quidem lune. c. ipsi. b. qđ est lucere a sole: ipsi autem. b. a. quod est hoc esse splendidum ad hoc a quo splendet. quare et ipsi. c. a. per. b.

G Et sic est dispositio in scientia et putatione vera: quoniam vna ⁊ eadem dicitur multis respectibus: et putatio vera et scia sunt vna per vnam intentionem ex intentionibus de quibus dicitur nomen vnum in subiecto: et non sunt vnum per intentionem aliam: et illud est quoniam vtraqꝫ iam sunt vnum in subiecto non in causalitate: quẽadmodum putatio vera et falsa iam sunt vnum in subiecto: et nõ sunt vnum in respectu credulitatis. Et exemplum illius est: quoniam qui credit qđ diameter est commensurabilis coste iam putet putationem falsam. et qui dicit ꝙ ipse est incominatus coste propter res possibiles iam credit putationem veram: et qui credit ꝙ ipse est incõmunicatus ex reb⁹ necessarijs iam credit sciẽtiam certam: et quãdo est sciẽtia ⁊ putatio cõiũcta: tũc quidem possibile vt sint vnum ex parte subiecti nõ credulitatis: tũc est manifestum ꝙ nõ est possibile vt sit homini vni in re vna putatio et sciẽtia simul: qđ est possibile vt sint homini vni in re vna ꝙ ipsa non est possibilis vt sit ediuerso eius qđ est credulitas qđ possibile est vt sit ediuerso ꝙ eius: qđ est qñ illud est qđ est impossibile: sed qđ sit illud qđ duobus hominibus in re vna est possibile. s. ꝙ sit vni eorũ in ea
H putatio vera ⁊ alij sciẽtia. Jam ergo: ostensa fuit ex hac differentia inter scien-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tiam et putationem: ꝛ speculatio quidem in reliquis vni anime rationalis q̄ sunt mēs et intellectus et scientia et ars ꝛ anima aduertentia ꝛ sapiētia: quia in quibusdam cōsiderat naturalis: et in quibusdam practicus. ¶ Et est alle q̄ no scitur moralis: ꝛ est subtilitas quidem et bonitas sensuum putabilis est casus super terminum medium. i. cui est expergefactio in tēpore modico. U. g. q̄n si vrderet homo q̄d q̄ sequitur solem ex luna est luminosum superaduertit cito causam in illuminatione ipsius: et est q̄ ipsa illuminatur a sole: et similiter si videt homo hominem loquentem homini: quorum vnus est diues et alter pauper: estimat q̄ ipse loquitur ei vt nunciet ab eo aliquid: ꝛ si sunt vtiq̄ odiētes vnum estimat q̄ ambo sunt amici.

¶ Finis primi posteriorum.

¶ Incipit Liber secūdus Posteriorum Analecticorum Aristo. quot queri solent in disciplinis.

¶ Capitulum primum.

A

Quesita autem sunt equalia numero his quecūq̄ scimus. querimus autē quatuor: q̄: propter quid. si est: q̄ est. ¶ Cū quidem enim vtrū hoc aut hoc sit querimus in numerū ponētes vt vtrū sol deficiat aut non ipsum q̄ querimus. Signū est hmōi. Inuenietes ei quia pausauimus: ꝛ si in principio scirem⁹: q̄ deficeret nō quererem⁹ vtrū. ¶ Cū autē sciam⁹ ipsum q̄ ipsum ꝓpter quid q̄rim⁹: vt sciētes: q̄ deficit: ꝛ q̄ mouet terra ꝓpt q̄d deficit: ꝛ ꝓpter quid terra mouet querim⁹: hoc quidē igit sic. ¶ Quedam autez alio modo querim⁹ vt si est aut nō est cētaurus: aut deus: hoc autem si est aut nō est simplr dico. Sed non si albū est aut nō: cognoscentes autē q̄ est q̄d est querim⁹: vt quid igitur est deus aut q̄d est homo. ¶ Que q̄dem igit querim⁹ ꝛ q̄ inuenientes scim⁹. hec ꝛ tot sunt. ¶ Que rimus autem cum queramus quia: aut si est simplr vtrum sit mediū ipsius aut non: cum aūt cognoscentes: aut q̄ est: aut si est: aut i parte: aut simplr: iterum ꝓpter q̄d q̄rim⁹ aut q̄d est (tunc querim⁹ q̄d sit mediū. Dico aūt q̄ aut si est in pte aut simplr: in pte q̄dē igit vtruz deficit luna aut augek: si. n. est aliq̄d aut nō est, aliq̄d in hmōi inquirimus. Simplr autē si est aut non est luna aut nox: contingit itaq̄ in oibus q̄nibus querere aut si est mediū aut q̄d est mediū: cā q̄dē ei mediū est. i oib⁹. n. hoc q̄rit vt vtrū deficit vtrū sit aliq̄ mediuz aut nō. post hoc sciētes q̄ est: q̄d igitur hoc sit querimus. ¶ Causa enim ipsius esse non hoc aut hoc: sed simplr substantiam aut nō simplr: sed aliquid horum, que sunt per se: aut secundum accidēs medium est. Dico autem simpliciter quidem subiectum vt lunam aut terrā: aut solem aut triangulum. Quid autem est deffectum equalitatem vel inequalitatem in medio fit aut non: in omnibus enim his manifestum est: q̄ idem sit q̄ quid est et propter quid est. Amplius q̄d est defectus: priuatio luminis a luna a terre obiectu ꝓpter quid est

UVA. BHSC. IyR_118_1

defectus: aut propter qd̄ deficit luna eo ꝙ deficit lumē opposita terra. quid est consonantia? ratio numeroꝝ in acuto ⁊ graui: propter q̄d consonat acutum graui? propter id qd̄ rationem habet numerorum acutum et graue vtrum sit in numeris ratio ipsorum: accipientes autem quia est quid igitur est ratio.

¶ Dictio scd̄a ex putatione libri demonstrationis. ¶ Cap. j.

C Dixit. Et rerū quesitarū est idē numerus rerū scitarū: qd̄ est qꝛ nos q̄dē scim⁹ in fine ipsi⁹ res q̄sitas ⁊ q̄sitorū numerus numeri est. 4. duo cōpositoꝝ ⁊ duo simpliciū: ⁊ primū ex cōpositis est qd̄ querit̄: vtrū hoc inueniat̄ illi: sicut si queratur vtrū sol eclypsat̄: aut non: ⁊ est quesitū compositum: ⁊ quesitum scd̄m est quesitū: quare est hec res inuēta huic: sicut si queram⁹ quare sol est eclypsatus. Et hoc quesitū scd̄m quare erit post primū: qꝛ querit̄ in subiecto: quare inuenit̄ ei hoc predicatū: postq̄ est ostēsum nobis inuentio illius predicati ei. ⁊ hec quesita duo sunt cōposita. Sed quesitoꝝ simplicium vnū est questio inuentionis rei absolute nō cū dispōne quadā q̄ est quesitum simplex: vt si queramus: vtrū vacuū sit inuētum aut nō inuētum. ⁊ questio secūda queritur post sciam huius quesiti in eo: ⁊ est questio quid est hec res cuius ostēsa est inuētio. in oib⁹ ergo quesitis que ipsa sunt ꝯclusiones certe sunt in genere. 4. iāq̄ significat̄ sup hoc ꝙ sunt note nobis ꝑ naturam: qꝛ nos cum stamus super eas quiescimus a questione: ⁊ qꝛ nos nō querim⁹ eas cum sint scite apud nos ꝑ seipsas ⁊ apparet: qm̄ cū querim⁹ vtrū predicatū hoc sit inuentū huic subiecto: ⁊ est quesitū vtrū cōpositū: qꝛ nos quidē querim⁹ inuentionē termini medij quo ostēdit̄ nobis ꝙ illud p̄dicatū iuenit̄ illi subiecto aut nō inuenit̄. ⁊ sil'r qn̄ querim⁹: vtrū res sit inuēta absolute: qꝛ nos quidē querimus inuentionē termini medij ꝙ certificat nobis inuētionē illius rei absolute ad eius negationē: ⁊ apparet ꝙ cū est apud nos certū ꝙ hec res est inuenta
D huic: aut qm̄ est inuētum absolute ꝑ nostrā inuētionē termini medij est ostensa nobis ꝑ illam illa intētio quā querim⁹: qꝛ siue est ille terminus medi⁹ cū ex causis inuētionis p̄dicat in subiecto: ⁊ illud in quesito cōposito: aut cū ex causis inuētionis rei absolute: ⁊ illud est in q̄sito simplici: qꝛ nos post illud querimus in quesito cōposito qn̄ est: ⁊ in simplici q̄dē est: ⁊ est manifestū ꝙ hec questio nō est aliud post qōnē scie termini medij q̄ est ⁊ hoc in duob⁹ subiectis simul. s. in q̄sito cōposito ⁊ in simplici. U. g. qꝛ nos cū querim⁹ vtrū luna eclypsetur aut nō: nos q̄dē querim⁹ terminū mediū quo sciat̄ inuētio eclypsis ei. Et cū est certa apud nos inuētio eclyptionis eius per inuentionē termini medij: et est terminus medius nō cā eclypsionis: querim⁹ post hoc quare eclypsatur: ⁊ illud nō est res plus q̄ questio scientia est quis est terminus per naturā qui est causa inuētionis eclypsatiōis: ⁊ ita est dispositio in quesito simplici: sicut si querimus vtrū aīal sit inuētum: qm̄ hec questio indicat questionē termini medij que ostendatur inuentio aīalis: ⁊ cum ostēsa erit eius inuētio: querim⁹ post illud eo quid est. ⁊ non est plus q̄ questio scientie quiditatis termini me
E dij quid est cum inuentione ipsius absolute. ergo oportet in omnib⁹ quesitis: vt ꝯsiderem⁹ in termino medio harū duarum considerationum. s. qd̄ est inuentum: et quid est: iamq̄ ostensum est ꝙ he due intentiones quesite in terminis medijs: quia cum apparet sensui terminus medius et sciuntur ipsius he due res. s. inuētio ipsius ⁊ quid est: ⁊ ꝙ est causa quia non querimus in illa re sciētiam penitus. U. g. quia si nos sentiremus causaꝫ eclypsis lune. s. quia ipsa cadit in pyramidem vmbre si queremus in ipsa vtrum sit eclypsata: neq̄ quare eclypsatur: ⁊ neq̄ volo ꝙ per sensum proueniat nobis vniuersale ex hoc: sed volo quidem cum ex sensu sumus venantes rem vniuersalē nō ex syllogismo

⁊ quesitū

UVA. BHSC. IyR_118_1

ꝛ quesitum quid est quare apparet ex re ipsius ꝙ vis ipsarum est vis quesiti vnius:ꝛ ꝙ scientia in vtriqꝫ est scientia in re vna in pluribus locis:ꝛ illud est quia cum nos querimus quid est eclypsis inuenta lune:dicitur ꝙ est privatio luminis prouenientis ei a sole:ꝛ propter consistentiam terre inter ipsam ꝛ inter solem. Et quando querimus quare eclypsatur dicitur:quoniam lumē eius absconditur.ꝛ constat terra inter ipsam ꝛ inter solem:ꝛ vis harum duarum responsionū est in intentione vna:ꝛ vtreqꝫ questiones indigent vt precedat eas scientia inuentionis:sicut dictum est. Jam ergo manifestum est ex hac dictione quesitorum quedam sunt simplicia:ꝛ quedam composita:ꝛ ostensum etiaꝫ ꝙ nos indigemus in omnibus quesitis:vt queramus in termino medio duo scz quod est inuentum ꝛ scientia quid est:apparet etiam ꝙ scientia quid est:et quare est iam sunt vni rei ꝛ eidem.

¶ Capitulum. ij.

Quod aūt medij sit questio ostenduntur quoꝝcunqꝫ medijs sensibile est. Querimus enim nō scientes vt defectū si est. Si vero essemus super lunaz nō vtiqꝫ quereremus si sit:neqꝫ ꝓpter quid:sed simul manifestū esset vtiqꝫ:ex eo enim ꝙ sentimus ꝛ vniuersale nobis factum esset scire:sensus quidē est ꝙ nunc obijcitur. Etenim manifestū est ꝙ nūc deficit:ex hoc aūt vniuersale vtiqꝫ factum est:sicut igitur diximus qō quid est scire idem est:ꝛ ꝓpter quid est. hoc autem simpliciter ꝛ nō eorum que insunt alicui est:aut que insunt:vt quoniam duo recti sunt: aut quoniam maius:aut quoniam minus est. Quod quidem igitur omnia que queruntur medij questio sit:manifestum est. A

Quomodo aūt quod quid est demōstretur:ꝛ quis modus introductionis:ꝛ quid est diffinitio:ꝛ quoꝝm dicamus dubitantes primum de ipsis. Principium autem sit futurorum:ꝙ est maxime propium cōtinuarum rationū. dubitabit eñ aliquis vtruz sit idem ꝛ ꝑm idem diffinitione scire ꝛ demōstratione scire aut impossibile. Diffinitio quidem eñ qō quid est scire videtur. Quod aūt quid est omne vniuersale ꝛ predicatiuum est. Syllogismi aūt sunt alij quidem priuatiui:alij autē nō vniuersales. sicut in scōa quidē figura priuatiui oēs sunt:in tertia vero nō vles. Postea neqꝫ eoꝝ que sunt in prima figura oium est diffō:vt ꝙ ois trīagulus duob⁹ rectis equales hz. Hui⁹ aūt rō est:qm scire demōstratiue est demōstrationē habere. Quare si in talib⁹ demōstratio est:manifestū est qō nō erit ipsoꝝ ꝛ diffō. Scit. n. vtiqꝫ aliqs ꝛ ꝑz diffinitionē nō hñs demōstrationē nihil ꝓhibet nō simul hre:sufficit autē fides ꝛ ex inductiōe. Nihil eñ aliqñ diffinientes cognouim⁹ neqꝫ eoꝝ que ꝑ se sunt:neqꝫ q̄ sunt ꝑz accñs. Ampli⁹ si diffō substātie q̄dā ē cognitio:huiusmodi manifestum est ꝙ nō sunt substantie. B

Quod q̄dē igit nō est diffō ois cui⁹ est ꝛ demōstratio manifestū est. Quid aūt cui⁹ est diffō ois nō est demōstratio aut non: vna q̄dē tā rō ꝛ de hoc eadē est. Unū. n. inquātū vnū vna ē scia:q̄re si scire demōrabile est demōrationē hre accidet qō dā C

UVA. BHSC. IyR_118_1

D impossibile diffinitionem enim habens sine demõstratiõe sciet. Amplius principia demõstrationum diffinitiones sunt: quarum nõ esse demõstrationes monstratum est prius: aut erunt principia demonstratiua ⁊ principiorum principia et hoc in infinitum abibit: aut primarum diffinitiones erunt indemonstrabiles. Sed vtrum si non omnis eiusdem: sed cuiusdam eiusdem sit diffinitio ⁊ demonstratio aut
E impossibile est. Non enim est demonstratio cuius est diffinitio: diffinito quidem ipsius quid est ⁊ substãtie est: sed demõstrationes vidẽtur omnes supponentes ⁊ accipientes quodquid est: ⁊ vt mathematice quid vnitas ⁊ quid impar: ⁊ alie similiter. Amplius omnis demonstratio aliquid de aliquo demonstrat: vt quia est aut nõ est. In diffinitione autem nil alterum de altero predicatur: vt neq; animal de bipede: neq; hoc de animali: neq; de plano figura: neq; enim planum est figura: neq; figura planum.

F Amplius alterum est quod quid est: ⁊ quia est demonstrare: diffinitio quidem igitur quodquid est ostendit. Sed demonstratio quia si est hoc de hoc. aut non. alterius autem altera demonstratio est nisi sit tanq̃ q̃dam pars totius. (Hoc autem dico quoniam ostensum est quod isocheles duobus rectis si omnis ostẽsus est triãgulus: pars enim est hoc: hoc autem totum) hec autem adinuicem non se habent sic: ⁊ quia est quid est. Non enim alterum est alterius pars. Manifestum itaq; est ꝙ neq; cuius est diffinitio huius omnis sit demonstratio: neq; cuius omnis sit demõstratio huius omnis sit diffinitio. Quare omnino eiusdem nullius contingit habere vtrũq; qꝛ manifestum igitur est qđ neq; cui diffinitio ⁊ demonstratio est. Et enim et subiecta vtiq; similiter se haberent. hec igitur hucusq; dubitata sint.

¶ Capitulum. ij.

G Et cũ iã sit dictũ in via in q̃ ꝓuenit̃ ad statũ sup inuẽtionem rei ꝑ demõstrationẽ: ⁊ sup cãm demõstratiõis inuẽtiõis ipsius. Et dicam⁹ ergo in via in q̃ ꝑparat̃ nobis stat⁹ sup q̃ditatez rei q̃ est diffõ: ⁊ in scia q̃d ẽ diffõ: ⁊ q̃b⁹ reb⁹ sũt diffõnes. ⁊ cũ hoc opꝫ vt inq̃ram⁹ de eo qđ creuit cursu ꝓpõnis ei in q̃volum⁹ loq̃ illud: ⁊ est si vidẽs oẽm rẽ scitã ꝑ demõstrationẽ ꝙ ipsa eadem scitur per diffinitionem donec sit scita ꝑ vtraq; simul ex parte vna. ⁊ sic si non sit oĩs res cũ hac dispõne: ⁊ vtrũ sit pole vt inueniat̃ aliq̃d scitũ ꝑ demõstrationem ⁊ diffinitionem simul ex parte vna aut nõ inueniat̃ cum hac dispositione ⁊ siquidẽ nõ est possibile vt sciat̃ oĩs res per demõstrationẽ ⁊ diffinitionem ex parte vna hoc est manifestum ex eo ꝙ nõ est omne super qđ est demõstratio hꝫ diffinitionẽ: neq; omne qđ hꝫ diffinitionẽ hꝫ demõstrationẽ: qm̃ ⁊ qꝛ nõ omne qđ hꝫ demonstrationem ⁊ ſm demõstrationes faciunt iam adipisci scientiam particularẽ: ⁊ illud in eo qđ cõponit̃ ex ipsis in figura tertia: ⁊ diffinitio ẽ vni
H uersalis. Et q̃dem ꝙ oẽ habẽs diffinitionẽ nõ hꝫ demõstrationẽ est manifestũ ex eo ꝙ principia demõstrationũ iam ostẽdũt ex diffinitione: ⁊ nõ ostendunt

UVA. BHSC. IyR_118_1

ex demõstratiõe: qm̃ si indigerẽt principia demõstratiõis demõstratiõe nõ eẽt
iuẽta demaꝛtio penit9 sicut p̃cessit: ita3 ostẽsũ ẽ ex hoc q nõ oẽ habẽs demon-
strationẽ hz diffonẽ: neq3 oẽ qõ hz diffonẽ hz demfationẽ. ergo nõ oẽ qõ pole
est vt sciaꝛ p dictionẽ scit p diffonẽ ex pte vna: fz qm̃ nõ est pole vt inueniatur
aliq̃d cũ hac dispõne. s.vt sciaꝛ p diffonẽ ꝛ demõstrationẽ ex parte vna: manife
stum ex modis: quoꝝ vn9: qm̃ ex manifesto p se est q id de cui9 ꝓpꝛietate ẽ vt
ostẽdat p demõstrationẽ nõ ẽ pole i eo vt ostẽdaꝛ absq; ꝛ si eẽt: eẽt aliq̃d vt oñ
deꝛet per diffonẽ ꝛ demõstrationẽ: nã inueniꝛet aliq̃d de cui9 ꝓpꝛietate esset: vt
ostẽderet per demõstrationẽ. ꝛ hoc est repugnãs ostẽsum absq; demõstratione
iamq; ostẽsum est hoc per viã inductiõis: ꝛ illud est: q nos qñ inq̃rim9 res ꝗs
cum9 per demõstrationẽ nõ inuenim9 aliq̃d in eis per q̃ sit nobis via demõstra
tione: siue sint ille res exꝑreb9 per se ꝛ accidẽtalib9. nã qm̃ diffo q̃dẽ docet nos
sm̃ rei: ꝛ demõstratiões iã docẽt res excũtes a scia rei q̃ sunt accidentia p se: ꝛ
etiã qm̃ artes ponũt diffones positiõe ꝛ ꝓcedũt inuẽtionẽ ipsaꝝ diffonũ neq3
demõstrat vt ostẽdit inuẽtio ipsarũ diffonũ: sicut q ponit arithmeticus diffi-
nitionẽ vnitatis diffõne imparis: ꝛ etiã qm̃ demõstrationũ cõpositiones sunt
sm̃ modũ p̃dicationis: ꝛ diffinitionũ cõpositiones sm̃ modũ ꝯditionationis
ꝛ alligationis. qm̃ dicti nostri in hoꝛe animal ambulãs bipes erecto statu: nõ
p̃dicaꝛ vna partiũ huius distinctionis de alia: sed partes q̃dem demonstratio
num sunt p̃dicata q̃dam de q̃buscã: ꝛ nõ est diffinitio diuersa a demonstratio
ne sm̃ modũ quo verificaꝛ intẽtio vlis ab intẽtione intrãte sub ea. s. ꝓpꝛia ꝛ
ipsa. qm̃ iam diuersificaꝛ demõstratio a demonstratione cũ hac dispõne. U. g.
q demõstratio q̃ cõsistit super hoc q̃ trianguli equicruri ãguli sunt equales
duobus rectis est contentũ ꝛ intrãs sub demõstratione vli q̃ ostẽdit hãc inten
tionẽ triãgulo absolute. qm̃ si esset diffinitio diuersa a demonstratione in hac
specie essent res subiecte ei quedã intrãtes sub q̃buscã: ꝛ fieret res vlis eadez
quidem conclusio. ꝛ hoc est impossibile. ꝛ ꝓpter hoc demonstratio ꝛ diffinitio
non diuersificantur. s. vna earum ab alia in hoc q̃ vna earum est comꝓhen-
sa sub alia: neq3 scientia prouenies ab ambabus est sciẽtia vna rei vni ex pte
vna ipsius quodquidest.

Capitulum. iij.

A sylo du plãte: nõ demfari q̃d cõ eo cui9 est.

Ipsius aũt q̃d est vtrũ syllogismus sit aut demfatio
aut nõ sicut nũc rõ suppositum. Sillis q̃dẽ eñ aliquid
de aliquo monstrat per mediũ: sed q̃d est esse ꝓpꝛiuz
est ꝛ in eo quod q̃dest predicatur. Hec autem ne: esse
est conuerti. Si enim. a. ipsius. c. est ꝓpꝛium manife
stum est q ꝛ. b. ipsius. b. ꝛ hoc ipsi. c. q̃re omnia sunt
adinicẽ. At ꝯꝛ si. a. i eo qõq̃dest ineꝛt oi. b. ꝛ vlr. b. de oi. c. in eo qõ
quidest ỹ necesse est ꝛ. a. in eo qõquid est p̃dicaꝛi de. c. Si vero aliqs
nõ acciꝑiet sic reduplicãs no necesse. a. in eo quod q̃dest de. c. predi-
cari. Siq̃dem de. b. in eo quod q̃dest: ipsum autem quod q̃dest vtra-
q; ꝓ habebunt. erit itaq; ꝛ. b. de. c. quod q̃dest. Si igitur quod q̃dest et
quod q̃derat esse vtraq; habent: in medio termino erit ꝓius quod-
quiderat esse: ꝛ omnino si est monstrare quid est homo sit. c. homo
a. vero quod est siue animal bipes siue aliquid aliud. Si igitur syl
logizabitur necesse est de. b. a. omni predicari: ꝛ huiusmodi autẽ erit
alia media ratio. Quare ꝛ hoc erit quid est homo. assumit igitur

UVA. BHSC. IyR_118_1

quod oportet demonstrare. ⁊ etenim. b. ē quod est homo oportet in duabus ꝓpositiōibus primis ⁊ īmediatis terminis cōsiderare. Maxime enim manifestum fit qđ dicitur sic per cōuersionem quidē demōstrantes quid est anima ⁊ quid est hō aut aliud quidlibet eorum que sunt qđ est ex principio petunt: vt si aliquis existimet animam esse sibi ipsi causam viuendi. hic autem numerum ipsum seipsum mouentem necesse est animam repetere ꝙ vere est esse numerū seipsum mouentem sic sicut idem. Non enim si. a. consequitur. b. ⁊ hoc. c. erit quando. c. a. quod erat esse: sed verum erat dicere ꝙ erit solum: neq; si est. a. quod quid est ⁊ de. b. predicari omni. nam animalis esse predicatur de hominis esse: sicut ⁊ omnem hominem esse animal. verū enim omni homini animali esse. Si igitur non sic accipiat non syllogizabitur ꝙ. a. sit. c. quod quid erat esse ⁊ substātia. Si vero sic accipiat prius erit accipiens quod quid erat esse. b. quare non demonstratum est: qđ enim erat in principio accepit.

¶ Capitulum. iij.

B Etiam sit ostēsum ꝙ demonstratio est aliud ⁊ ꝙ scientia proueniēs ab vna ipsarūē alia a scia q̄ ꝓuenit ab alia. Speculemur ergo in vijs ex q̄bus p̄parat̄ nobis intētio diffinitiōis. Dicam⁹ ergo ꝙ diffinitio rei apparet ꝙ īpol'e est vt oñdat̄ ꝑ demōstrationem ex eo ꝙ demr̄atio est syll's: ⁊ syll's q̄dē est ꝑ mediū: ⁊ diffinitio rei cōuertit̄ cū re ⁊ p̄dicat̄ de ipsa ex via q̄d est: seq̄tur ergo in termino medio ī quo vult hoc ꝯcludere extremitatē maiorē de minori vt sit termin⁹ medi⁹ ꝯuertibilis etiam cum diffinito: ⁊ vt sit predicatum de eo ex via quid est donec sit medium predicatum de minore ex via quid est ⁊ equale ⁊ maior predicatur de medio ex via q̄d est: ⁊ equale etiā qm̄ cū nō cōditionant̄ he ꝯditiōes in p̄dicatiōe maioris de medio: ⁊ medū de minori nō sequit̄ ex illo vt sit termin⁹ maioris termin⁹ minoris. sed sequit̄ ꝙ ex illo cū nō ꝯditionant̄ in ābab⁹ ꝓpōnib⁹ aut in vna ipsaꝝ he ꝯditiōes vt sit extremitas maior inuenta minori tm̄: nisi qꝛ q̄ facit hoc sequet̄ ip̄m vt p̄mittit q̄sito p̄mo. s. qꝛ cū ꝯditionant̄ in termino medio: vt sic p̄dicat̄ de extremitate minori ex via q̄d est ⁊ eq̄le: ⁊ sil'r ex via q̄d est: ⁊ eq̄liter q̄cūq; sit terminus. U. g. vt ostēdat̄ ꝙ diffinitio aīe est numer⁹ mouēs seip̄m: sicut vr̄ Platoni ex eo ꝙ aīa est cā vite ꝑ se: ⁊ illud est ꝙ oēs ꝑtes q̄ sunt hac dispōne si accipiant̄ vtraq; ip̄oꝝ īuenit̄ res positiōe: qđ est in loco sui cōparis: ⁊ q̄ditas rei vni⁹: ⁊ sunt vtreq; diffinitio vna diuersaꝝ īterp̄tationū. ergo q̄ ponit vnū ipsoꝝ in ostēsione alterius iā ponit quesitū primū.

C

¶ Capitulum. iiij.

A neq; idē effici posse per diuisionē syll'o. At vero neq; que per diuisiōes est via szllogizat / sicut in resolutione circa figuras dictum est. nequaq̄ enim necesse est ꝟm ꝙ fit illam rem esse cum hec sint: sed neq; sicut inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare neq; qꝛ data est esse: sed necesse est eē cū sint illa: ⁊ si non dicat respondens an ne homo animal est aut inanimatum: postea accepit animal: non syllogizatum est. Item omne animal aut gressibile aut aquatile: accepit gressibile. ⁊ esse hominem totum animal gressibile hoc non necesse est ex dictis: sed accepit hoc.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Et differt autem nihil in multis aut in paucis sic facere. idem enim est non syllogisticus quidem igitur vsus sit sic procedentibus et de contingentibus syllogizari: quid enim prohibet verum quidem hoc omne esse de homine: non tamen quod quid est neq; esse ostendens Amplius quid prohibet: aut apponere aliquid aut auferre: aut trā silire substantiam. hec igitur dimittantur quidem. Contingit autez soluere in accipiēdo in eo quod quid est omnia: ⁊ quod est consequē ter diuisionem facere petentem primum ⁊ nihil relinquere. hoc autē necessarium est. Si vniuersum in diuisionez cadit ⁊ nihil deficit: hoc autem necessarium: indiuiduum enim specie oportet esse. Sed syllo gismus tamen non inest: sed siquidem si alio modo cognoscere facit: ⁊ hoc quidem non est inconueniens: neq; enim inducens fortasse de monstrat: sed tamen ostendit aliquid. Sillogismum autem non dicit ex diuisione dicens diffinitionem: sicut enim in omnibns conclusio- nibus que sine medijs sunt si aliquis dicatur: quoniam his existen- tibus necesse est hoc esse/contingit interrogare propter quid sit: ⁊ in diuisiuis terminis quid est homo animal mortale bipes habens pe des sine pennis: propter quid ꝑm vnamquamq; appositionem. Di- cet enim et demonstrabit diuisione sicut opinatur quod omne ani- B mal aut mortale aut immortale sit: huiusmodi autez ratio omnis nō est diffinitio: quare quāuis diuisione demonstraretur: sed diffinitio vtiq; non syllogismus est.

¶ Capitulum. iiij.

Dixit Neq; ēt est via diuisiōis ꝓficiēs in syllogizādo ex ea. s. C vt inueniat̄ ex ea aliq̄d ignotū ex re nota: quēadmodū ostēsum fuit in libro sylli ex eo ꝙ ꝯcl'o nota opz vt ponat̄ in syll'o ex via q̄ ipsa ē ꝯcessa: sz ex via q̄ seq̄t̄ ex reb⁹ ēt accipiunt̄ in syll'o cō cesse: ⁊ diuisio q̄dē est ex qua illa q̄ aggregant̄ sunt res q̄ ponunt̄ in ea ꝑm modū vnū. s. si nō ꝯcedant̄ ⁊ ponant̄ nō cadit firmitas in eis. U. g. qm̄ cū conamur ostēdere ex diuisiōe ꝙ oīs hō est ābulās hn̄s duos pedes ꝑm viaz ꝯcessiōis ꝑtiū hui⁹ dicti: tūc q̄rem⁹ siue oīs hō est aīal. cū ꝯcedit̄ nobis hoc po- nim⁹ illud. Deinde q̄rem⁹ post illd̄ si est ābulās aut natās. ⁊ cum ꝯcedit̄ nobis ꝙ est ābulās: q̄rem⁹ post illud: vtrū est hn̄s duos pedes: aut multos ⁊ cū conce dit̄ nobis ꝙ ē bipes: aggregam⁹ oīa ꝯcessa nobis: ⁊ dicim⁹ ꝙ est animal gressi- bile bipes: ⁊ illud non est aliquid preter concessa: nisi diuisionis via. ⁊ si non sit per syllogismum: est tamen multum vtilis in syllogismo: ⁊ illud est: qꝛ per ipsam est possibile nobis vt stemus super omnia que est possibile inueniri rei per viam syllogismi aut non inueniri. Uerbi gratia. qꝛ nos accipimus homo non euadit quin sit aīal aut nō aīal. deinde si est aīal non euadit quin sit gres sibile aut non gressibile. deinde si est gressibile non euacuatur quin sit aut bi- pes aut multipes. si ostendimus per terminum medium ꝙ est animal ⁊ nō ani mal: ostendem⁹ etiā per terminū mediū aliū ꝙ est gressibile: ⁊ nō p̄te- gressibi- le: ⁊ cū ostēdem⁹ illud ostēdem⁹ etiā per terminū mediū: qꝛ est gressibile bipes ⁊ aggregat̄ nobis in ꝯcl'onib⁹ hoꝝ syll'oꝝ diffinitio hoīs: q̄ est ꝙ est aīal gressi bile bipes: ⁊ iō nō ꝓhibet ꝓhibēs p̄dicari totū q̄d inuenit̄ per diuisionē de ho mine. U. g. aut de alio ab ipso ex via q̄d ē scīa: qm̄ pol'e ē in eis illud semper: sz

UVA. BHSC. IyR_118_1

sit illud quidem quando sunt genera diuersa nota rei de qua predicantur et est diuisio eorum in differentias in quas diuiduntur: ⁊ diuisio in qua non cadit error ꝙ non addatur in diuisis qđ non est in eis: aut diminuatur quod est in ea aut vadat tribus erit diuidens diuisione ex differentijs primis aut non primis: sicut si vadat diuisio animalis in gressibile ⁊ natabile per hoc: vt diuidat illud in bipes ⁊ multipes: sed quando quidem conceditur ꝙ genus diuisum est inuentum rei cuius queritur diffinitio ⁊ non cadit in ea aliquid ex errore ⁊ transitum donec perueniat cum illo ad speciem: cuius intenditur diffinitio. Jam erit diffinitio per viam diuisionis ex necessitate preterq̃ scientia proueniens ex ea per hunc modum non est ex syllogismo neq̃ ex specie scientie prouenientis ex syllogismo: sed prouentus illius est per viam aliam preter viam syllogismi: ⁊ est per se scientia preter scientiã ꝓuenientẽ ex syllogismo: quẽadmodũ scia proueniens ex inductione nõ ẽ scia proueniens per syllogismum: neq̃ ex specie scientie prouenientis ex syllogismo: sed est modus similitudinis inter ambas: qm̃ homo: sicut iam indiget ad inuẽtionem conclusionis quam ponit positione preter terminum medium: neq̃ causam inuentione cause ⁊ termini medij ei cũ queritur ex syllogismo. similiter iam indiget cooperatio diuisionis dictione composita ex eo cum ponit illud absq̃ diuisiõe vt auferat in illo per diuisionem: cum queritur etiam de causa illius: sicut si ponat ponens ꝙ homo est animal rationale mortale. ⁊ dicamus ei quare est animal rationale mortale. ⁊ dicat quoniam omne animal non euadit. quin sit rationale aut non: ⁊ homo non est irrationale: ergo est rationale: ⁊ omne rationale non euadit: quin sit aut mortale: aut immortale: ⁊ homo non est ĩmortalis: ergo est mortalis. ⁊ hec est via probationis per diuisionem: ⁊ responsio ad questionem ⁊ similitudo que est inter ipsam ⁊ syllogismum. Jam ergo ostẽsum est ex dictione ꝙ diffinitionis est possibilis inuentio per viam diuisionis et ꝙ non est poꝫis inuentio ipi⁹ per viam demonstrationis absolutes penit⁹.

¶ Capitulum. v.

Sed vtrum sit demonstrare quodquidest ꝑm substantiã ex suppositione autem accipientem quodquiderat esse quod esr ex his que sunt in eo qđquidest proprijs: hec aũt in eo qđq̃dest sola ⁊ ꝓ priũ oẽ. hoc em̃ est eẽ alij: aut eẽ iterꝫ accepit qđq̃d erat esse: ⁊ ĩ hoc necesse ẽ em̃ ꝑ mediũmstrare. Ampli⁹ sicut neq̃ in syllo accipit q̃d est syllogizare. semper enim totum aut pars est propositio ex quibus est syllogismus: sic neq̃ quodquidest oportet esse in syllogismo: sed seorsum hic appositis esse: ⁊ ad dubitantem si syllogizatum est aut si non est hoc occurrere: quoniam hic erat syllogismus. ⁊ ad hunc quod neq̃ quid erat esse syllogizatum est. quoniam etiam hoc enim positum nobis vtiq̃ quodquiderat esse. Quare necesse est ⁊ sine eo quodq̃dest syllogismus: aut qnodquiderat esse syllogizatum est aliquid.

¶ Capitulum. v.

Dixit Et non statur super diuisionem per hoc vt accipiatur descriptio que est. Uerbi gratia. dictio breuis experge faciens de essentia rei ⁊ quiditate ipsius: ⁊ ponitur propositio maior in syllogismo: sicut si dicatur. omne est animal rationale mortale. ⁊ hec ẽ dictio abbreuiata de suđa hoĩs ⁊ q̃ditate ipi⁹. et hic ꝑmo est diffõ hoĩs ⁊ illud qꝛ ille q̃ facit hoc. Jãq̃ ꝓponit sup

UVA. BHSC. IyR_118_1

predicationem diffinitionis de hoie: ⁊ illud est: qm̄ terminus medius est diffinitio et minor est diffinitum. ergo est diffinitio diffinitū: ⁊ si nō erit hec diffinitio manifesta per se inuenta hoīs ꝙ non est vtilis in hoc syllogismo: ⁊ quēadmodū terminus syllogismi non accipitur in ostensione ꝙ hec dictio est syllogismus per hoc vt dicatur in eo ꝙ ꝓportio vnius propositionum ipsius syllogismi ad secundam est proportio totius ad partem: similiter non accipit̄ terminus termini in ostensione ꝙ hec dictio est diffinitio: sed opꝫ quidem vt sit terminus vtriusqꝫ apud nos preparati ad instātiam eius qui gloriatur. U. g. in hoc sermone ꝙ est syllogismus: ⁊ in hoc sermone ꝙ est diffinitio: ⁊ ꝙ nō est diffinitio: ⁊ ostendam⁹ ꝙ est syllogismus: propterea ꝙ diffinitio diffinitionis conuenit ei: et similiter ostendemus ꝙ est diffinitio: propterea: quia diffinitio diffinitionis conuenit ei ⁊c.

¶ Capitulum. vj.

Et si ex suppositione alia demōstret vt si malo inest diuisibili esse: ꝯtrario aūt ꝯtrariū esse omne in quibus est cōtrariū. quid bonū autē ꝯtrariū malo ⁊ indiuisibile diuisibili est. itaqꝫ bonum esse indiuisibile. ⁊ hic enim accipiens qđ quid erat esse demōstrat. Accipere aūt ad demonstrationē qđ quid erat esse alterum quid tātum: sic etem̄ in demonstrationibus: qm̄ est hoc de hoc sed non ipsum: neqꝫ cuius eadem est ratio et conuertitur. Ad vtrosqꝫ aūt ⁊ ꝑm diuisionē demonstrantem et ad sic syllogismum est eadem dubitatio propter quid erit homo animal bipes gressibile. sed non animal et bipes. Ex acceptis em̄ neqꝫ vna necessitas est vnū fieri qđ p̄dicat̄: sꝫ vti idē erit homo ⁊ grāmaticus ⁊ music⁹. Qualiter igit̄ diffiniēs mōstrabit substantiā aut qđ q̄dest. Neqꝫ em̄ sicut demōstrās ex cōfessis esse manifestū faciat qđ necesse est cū sint illa alterū eē aliqđ. Demōstratio em̄ hec est neqꝫ sicut inducēs ꝑ singula: cuꝫ manifesta sint: qm̄ omnia sic eo ꝙ nihil aliter: non enim quid est demonstrat: sed qm̄ est aut nō est. Quis igit̄ est ali⁹ modus reliq̄s: nō em̄ monstrabit sensu aut digito.

A

B Cōtēdit qđ ē nō possemōstrari.

¶ Capitulum. vj.

Et nō est pol̄e etiā inuenire diffinitionē per syllogismos qui sunt per viā syllogismi cōditionalis: ⁊ illud est in reb⁹ cōtrarijs. vt dicatur si est quiditas mali ⁊ diffō ipsius ꝙ est res diuisibilis in se: neqꝫ diuisum: ⁊ illud est. qꝛ cōtrariorꝫ oportet vt sint diffinitiones cōtrarie: qm̄ qui incedit etiā inuentione diffinitionis hoc incessu est quidē quid petēs diffinitione qđ est: qm̄ ipse videt ꝙ scia in diffinitionib⁹ contrariorū ⁊ ignorantia in ipsis est ꝑm vnū modū: ⁊ si esset diffinitio vnius contrariorū notior nō accidit hoc in omni loco: ⁊ ꝓpterea homo qui ponit ꝙ propter diffinitionē inuenitur diffinitio: semper ⁊ in omni loco cōsequitur eū iam ꝙ ponat diffinitionē: ⁊ nō accidit ex positione diffinitiōis in demr̄atione id qđ accidit ex petitione diffinitionis inuentione diffinitionis: qm̄ quis equans ex demonstratione nō est diffinitio: sed est quedā res inuēta rei: ⁊ ꝓpter hoc non est extraneū in hoc ꝙ ponant̄ in syllogismo diffinitionis. s. ꝙ ponantur ꝓpositiones eius diffinitionis: aut oēs aut quedā: iamqꝫ accidit dubiū in duabus vijs simul. s. ostēsione diffinitionis per viaꝫ diuisionis: ⁊ in ostēsione eius per syllogismum conditionalem: sed in syllogismo hypothetico ex eo qđ dicit̄: ⁊ in

C

UVA. BHSC. IyR_118_1

via quidem diuisionis propterea ꝙ nõ sequitur cum predicatur de homine ꝙ est animal predicatione separata: ⁊ ꝙ est gressibilis predicatione separata. ⁊ ꝙ est bipes predicatione vt verificetur hoc coniuncte sicut precessit in libro peri hermenias: ⁊ illud est: quia de homine verificatur ꝙ est musicus bonus semp: ⁊ quando est res ita: ergo quocũq; modo est possibile vt ostendatur diffinitio si nõ est possibile: vt sit eius ostensio ex genere ostensionis rerum occultarum per res manifestas per hoc vt sint res occulte sequentes de necessitate ex rebus manifestis vt sit ostensio que est huiusmodi dispositionis ex ostẽsione que est per demonstrationem. iamq; ostensum est ꝙ diffinitio nõ ostenditur per demõstrationem: neq; etiam est possibile: vt ostendatur diffinitio per inductionẽ ex eo ꝙ inductione quidem ostenditur ꝙ res inuenitur rei. i. dictione predicatiua. Et diffinitio est dictio expergefaciens de substantia rei: ⁊ quando nõ ostenditur diffinitio neq; per syllm neq; per inductionem neq; per diuisionem iam putatur ꝙ nõ remanet hic modus quo ostenditur diffinitio: cum ipsa non est ex rebus sensibilibus: vt ostendatur per intentionem ad ipsam.

¶ Capitulum. vij.

A Amplius aũt quomodo monstrabit qđ quid est homo? necesse est em̃ cognoscentẽ qđ quid est homo. aut aliud quodlibet scire: qꝛ est. Qđ enim nõ est: nullus scit: qm̃ est sed quid igitur significat diffinitio aut nomẽ cũ dico tragelaphus: quid aũt est tragelaphus impossibile est scire At vero si monstrabit quid est: ⁊ qꝛ est: ⁊ qualiter eadẽ ratione monstrabit. Qm̃ diffinitio em̃ vnum aliquid significat ⁊ demonstratio: id aũt qđ quid est homo ⁊ esse hominẽ aliud est: postea ⁊ per demõstrationem dicimus necessariũ esse omne monstrare: qꝛ est nisi substãtia sit. esse aũt nulli substãtia est: nõ enim est genus ens. demõstratio itaq; erit qꝛ est. Qđ ⁊ nunc faciunt scientie. Quid em̃ significat triangu
B lus accepit geometra: qđ aũt est demonstrat: quid igitur monstrabit diffiniens quid est vel qꝛ vt triangulũ. Sciẽs itaq; aliquis diffinitionem qđ quid est si est nõ sciet: sed impossibile est. Manifestũ aũt est ⁊ ꝑm nũc modos terminorũ ꝙ nõ demõstrant diffinientes. qꝛ est. Si enim ⁊ est ex medio equale sed ꝓpter quid est qđ diffinitur: ⁊ ꝓpter quid hoc est circulus: esset em̃ vtiq; ⁊ diffinitionem eris dicere ipsam esse: neq; em̃ ꝙ possibile sit esse qđ dicitur cõsignificãt termini. Neq; ꝙ illud est cuius dicunt esse diffinitionem sed semper: est dicere ꝓpter quid. ¶ Si ergo diffiniens demõstrat aut quid est aut quid significet nomen si nõ est nullo modo: eius quod quid est erit vtiq; diffinitio ratio nomini idem significans sed inconueniens est. ¶ Primum quidem ⁊ nõ substantiarum vtiq; esset ⁊ eorum que nõ sunt: significare enim est etiam que nõ sunt. ¶ Amplius diffinitiones omnes orationes essent: esset enim vtiq; nomen ponere cuilibet orationi. Quare omnes terminos vtiq; disputaremus ⁊ illas diffinitio esset. Amplius ꝙ neq; vna scientia demonstrat vtiq; ꝙ hoc nomen significat: neq; diffinitiones igitur hoc consignificant. Ex his igitur neq; diffinitio neq; syllogismus videtur idem existens: neq; eiusdem syllogis-

UVA. BHSC. IyR_118_1

mus ⁊ diffinitio est. Ad hec autem ꝙ neq; diffinitio quicq̃ demonstrat: aut ostendit. Quod quid est: neq; diffinitione: neq; demonstratione cognoscere est. C

¶ Capitulum. vij.

Et hoc est quidē vnū qđ facit nos dubitare in re illa per quā statur sup diffōnes. ¶ Et etiā qm̄ est in illo, dubiū aliud nō min⁹ hoc: ⁊ illud est ꝙ qui conatur ostēdere diffōnem rei ex reb⁹: cōsequitur eū vt sciat primū ꝙ illa res est inuēta: qm̄ nō est pol'e alicui vt dicat in re cui⁹ nescit inuētionē ꝙ est nisi dicat illud ꝟm formaz ex positionis significationis nominis sicut ꝙ dicitur in hircoceruo ꝙ hec dictio significat sic per animal cōpositum ex hirco ⁊ ceruo: ⁊ huiusmodi dictiones in rebus ignotis inuentiones sunt dictiones expositiue nō dictiones: et sic est ex cōditione diffinitionis vt sint inuenta diffinita ex hoc vt sit diffinitū inuentū sequitur vt sit scientia vna cōtinēs duas res diuersas: quarū vna est quiditas rei: ⁊ scđa que est inuentio. ¶ Et hoc est repugnās: iamq; ostensum est ꝙ sciētia quiditatis rei ⁊ scientia inuētionis eius sunt duo diuersa: cū cōsideratur qūo est dispositio cōpositionis harū duarū specierū in sciētijs: ⁊ illud est: qm̄ ostēditur per demōstrationē ꝙ res est inuēta. ¶ Sz diffō rei quidē est intētio quaz ponit positione: deinde excitatur per demōstrationē in ostēsione illi⁹. U. g. qm̄ ars geometrie ponit diffōnem triāguli primo ⁊ circuli: deinde laborat ꝑ demōstrationē oñdere inuētionē vtriusq;. ¶ Jāq; apparet hoc ex intētione diffōnuz ipsarū ⁊ illud est: qꝛ intētio diffōnis rei: ⁊ intētio ꝙ ipsa est inuēta sunt duo diuersa: ⁊ qñ est hoc ita: nō ergo cōtinet intellectus ostēsionis diffōnis ꝙ ipsa est inuēta diffō. U. g. qm̄ ostēdit̄ ꝙ circul⁹ est figura supficialis inter quā est pūctū a quo oēs linee exeūtes ad circūferētiā sunt eq̄les: tūc nō ostēdit penit⁹ ꝑ diffinitionē ꝙ circul⁹ est inuēt⁹: cū iā sit pol'e ꝙ cōueniat hec diffō superest ⁊ sup lapidē. Sed si posuerim⁹ rē in diffōnibus ꝟm hoc sequeret̄ nos res repugnās: et illud est: qꝛ cū sunt diffōnes nō ꝯtinētes ꝙ sint inuēte diffōnes: sunt ergo significatiōes sue siue significatiōes nominū ipsoꝝ. ¶ Et illud est repugnās ex duabus partib⁹: ⁊ pars q̇dē vna est vt sint diffōnes ei qđ nō est inuentū: qm̄ hec est dispō nominū. s. ꝙ ipsa iā sunt in reb⁹ nō inuētis. ¶ Et ꝑs scđa ex repugnātia eius est. qm̄ sequit̄ vt sit vniuersus sermo cōpositus totus diffō: et illud est qꝛ significatio vniuersi sermonis cōpositi est equalis in potētia significationi nominū: erūt ergo ꝟm hoc sermōes metrici ⁊ rethorici oēs diffōnes: cū sit vis ipōrū vis nominū simpliciū. Et quēadmodū demr̄atiōes nō stāt sup hoc ꝙ nomē est significās aut nō significans: similiter sequitur vt sit res in diffinitionibus. D E

¶ Capitulum. viij.

Iterū aūt speculādū est q̇d horū dr̄ bene: ⁊ q̇d nō bene: ⁊ q̇d sit diffinitio: ⁊ ei⁹ qđ q̇d est: nūquid quodāmodo est demonstratio diffinitio / aut nullo modo. ¶ Qm̄ autem (sicut diximꝰ in: a. ij. cap. lib. hui⁹) idē scire qđ q̇d est: ⁊ scire cāz ipsi⁹ si est pol'e mōstrat̄ ꝑ syllogismū qđ quid erat esse monstrare. ratio autem huius est: quoniā est aliqua causa: ⁊ hec aut eadem aut alia est: ⁊ si vtiq; alia est aut demonstrabilis aut indemonstrabilis est. Si igitur est alia ⁊ contingit demonstrare necesse est medium causam esse ⁊ in figura prima demonstrari: vniuersale enim ⁊ predicatiuum est quod monstratur. Unus quidem igitur modus esse posset qui nunc inuestigatus est per aliud quod quid est mōstra A B

UVA. BHSC. IyR_118_1

re. Eorum enim que sunt quod quid necesse est medium esse quid est
C ⁊ propriorum proprium. Quare hoc quidem monstrabit: illud vero
nõ monstrabit eorũ quod quid est erat esse sunt eiusdẽ rei. Hic quidẽ
igitur modus ꝙ nõ sit demonstratio dictus est prius: sed est logicus
D syllogismus ipsius qđ quid est: quo autẽ modo contingat dicamus
de q̃d est ⁊ ꝙ est. aggressi iterum ex principio. Sicut enim propter quid querimus ha-
bentes quia: aliquando autez ⁊ simul manifesta fiunt: sed neqꝫ prius
propter quid possibile est cognoscere q̃ꝫ quia: manifestum est ꝙ simi-
liter ⁊ quod quid erat esse nõ sine quia est. Impossibile enim est scire
quid est: ignorantes si est: hoc autem si est aliquando quidem ꝟm ac-
cidens habemus. Aliquando vero habentes quid est ipsius rei: vt to
nitruum: quoniaz sonus quidam nebularum est ⁊ defectum: quoniã
E priuatio quedam luminis est: ⁊ hominem quoniam animal quoddã
est: ⁊ animã qm̃ seipsum mouens. Sed quecunqꝫ quidez ꝟm accidẽs
scimus: quia sunt necesse nullo modo habere se ad quod quid est: ne-
qꝫ enim scimus quia sunt: querere autem quid est non habẽtes quia
est nihil querere est. Secundum autem ꝙ habemus quid facile est q̃
rere quia: quare quemadmodum habemus quia est: sic habem⁹ ⁊ ad
id quod quid est: quorum igitur habemus aliquid ipsius quod quid
est. Primum quidem sit defectus in quo. a. luna: in quo. c. oppositio
terre: in quo. b. vtrum quidem igitur deficit aut nõ. b. querere est: aut
est aut nõ. hoc autem nihil differt querere q̃ꝫ si est ratio ipsius: ⁊ si sit
hoc ⁊ illud dicimus esse: aut vtriusqꝫ contradictionis est ratio vtrum
habendi duos rectos: aut nõ habendi. Cum autem inuenerimus si-
mul quia: ⁊ propter quid est: scimus si per media sit: si vero nõ quia:
propter quid autem non. sit igitur luna. c. defectus. a. lunam plenam
vmbraz nõ posse facere nullo inter nos medio existente manifesto: in
quo. b. si igitur in. c. est. b. quod est lunam nõ posse facere vmbram: cũ
nullus nostrum in medio sit. In hoc autem. a. quod est deficere quia
deficit quidem manifestum est: sed propter quid nondum: ⁊ quia de-
fectus est quidem scimus: quid autem est nescimus. Cum manifestũ
autẽ sit quia. a. in. c. sit: sed propter quid est querere. b. est querere q̃d
F est vtrum sit obiectio aut conuersio lune aut extinctio: hec autem est
alteratio alterius extremi: vt in his que sunt ipsius. a. est enim defe-
ctus obiectio a terra quid est tonitruum: ignis extinctio in nube. pro-
pter quid tonat: propter id ꝙ extinguitur ignis in nube. Sit nubes. c.
tonitruum. a. extinctio ignis. b. in. c. igitur nube est. b. extinguitur em̃
in ipsa ignis: in hoc autem est. a. sonus ⁊ est ratio. a. ipsius. b. primi ex
tremi. Si autem iterum huius aliquid medium sit ex reliquis erit ra-
tionibus. sicut quidem igitur accipitur quid est: ⁊ sit notum: dictum
est. Quare syllogismus quidem ipsius quid est non sit neqꝫ demon-
stratio: manifestum tamen est per syllogismum ⁊ demonstrationem.
Quare neqꝫ sine demonstratione est cognoscere quid est cuius est

UVA. BHSC. IyR_118_1

causa aliqua: neq; est demonstratio ipsius sicut ⁊ in opinionibus diximus. Est autem quorundam quidem quedam altera causa: quorũdam autem non est.

¶ Capitulum.viij.

Et quid loco hmõi dubitationũ opz vt incipiam⁹ inceptiõe alia ⁊ cõsideremus dictiones in hoc: ⁊ que ipsaꝝ creuit ꝑm rectitudinẽ: nõ qꝛ qđ ostẽsum est ex hoc qđ precessit in quo nõ est dubium ꝙ nõ est scientia ꝓueniens ex diffinitionibus ⁊ syllogismo res vna ⁊ eadẽ ex parte vna ⁊ nec ꝙ diffõ nõ est pol'e vt ostẽdatur per demõstrationẽ: ⁊ ꝙ ipse sermo cuius est cõpositio cõditionalis ⁊ cõsumptionis non cõpositio predicatiua nisi si addatur diffinitio ⁊ erit propositio. ¶ Et qđ remã sit vt inquiramus ex diffinitione quid est: ⁊ inquiramus vtrũ sciẽtia ꝓueniẽs per diffinitionẽ sit pol'e vt demõstret̃ super eã ꝑm ꝙ ꝓcessit: aut nõ est pol'e vt inueniatur ea: ⁊ si est pol'e ex quo modoꝝ ei⁹ est pol'e. ¶ Dicem⁹ ergo ꝙ demonstratio quidẽ q̃ dat quare res est inuẽta: ⁊ ꝙ est inuẽta iã dicta est in eo qđ ꝓcessit ꝙ ipsa eadẽ dat q̃d est res: sz illud q̃dẽ erit qñ est diffinitũ ignote inuẽtiõis: ⁊ est cã q̃ dat̃ in rñsiõe q̃re est ex causis ex q̃b⁹ ꝯsistit substantia rei: qm̃ ex hmõi causis erũt diffõnes: sz demr̃atiões q̃ dãt inuẽtionẽ rei si sunt q̃dẽ dãtes inuentionẽ ipsi⁹ ꝑꝑ rẽ posteriorẽ q̃ nõ est cã illi rei nõ est pol'e vt dẽt cũ inuẽtione illius q̃ditatẽ ei⁹: ⁊ illud est qñ est termin⁹ medi⁹ res nõ substãtialis: sz accñtalis sz demõstratiões dãtes inuẽtionẽ rei ex causis ex q̃bus cõstat substãtia rei: iaz est pol'e vt dẽt cũ scia inuẽtiõis q̃ditatẽ rei. U.g. qꝛ q̃ demõstrat inuẽtionẽ eclypsis ex hmõi demr̃atiõe. s. q̃ demõstrat q̃dẽ ꝙ eclypsis lune est ꝑ hoc ꝙ nõ inuenit̃ instãs ꝓportionatũ ei in illa dispõne. U.g. est impossibile vt inueniat q̃ditatẽ eclypsis ex hmõi demõstratiõe. Sz q̃ demõstrat q̃dẽ ꝙ eclypsis est inuẽta lune: ꝓpterea qꝛ terra iã diuisit inter ipsam ⁊ inter lucẽ solis: ⁊ in hoc iã dedit cũ inuẽtiõe eclypsis q̃ditatẽ eclypsis: qm̃ occultatio terre lune a luce solis est pol'is pars q̃ditatis eclypsis: ⁊ illud est: qm̃ quẽadmodũ cõuenit in demõstratiõe absoluta ⁊ dat cãm ⁊ inuẽtionẽ simul. Sil'r cõcludit in ea vt det inuẽtionẽ ⁊ q̃ditatẽ simul: qm̃ accidet ei vt sit cã ex causis ex q̃b⁹ ꝯsistit substantia rei. Et exẽplũ hui⁹ q̃ ostẽdit inuẽtionẽ tonitrui in nube ꝑꝑ extinctionez ignis in ea: qm̃ tonitruũ nõ est q̃ditatis res alia q̃ꝫ sonus in nube ex extinctiõe ignis que est in ea. ¶ Et differẽtia q̃ est inter demõstratiões ⁊ diffõnes q̃ sunt hmõi nõ est nisi in positiõe ⁊ ordine tm̃: ⁊ opz vt scias ꝙ he spẽs demõstrationũ q̃ dant diffinitionẽ ⁊ inuentionẽ ipsius est demõstratio in qua ostẽditur inuẽtio rei per diffinitionẽ ⁊ inuẽtionẽ ei⁹ ⁊ illud absolute sicut in subiectis ⁊ substantijs: aut in re quadã. Et qñ quidẽ est diffinitũ manifeste inuẽtiõis ꝑ se ⁊ diffinitio ipsi⁹ ignota: tũc nõ est pol'e vt inueniat̃ ꝑ se ex demr̃atione. sicut dixit Aristo. prius sed si est per accidẽs: iã ergo ostẽsuz est ex hoc ꝙ est impol'e vt demõstretur super diffinitionẽ: ⁊ ꝙ est possibile ꝙ inueniat̃ ex hac specie demõstrationis: ⁊ super hunc modũ exactiõe ⁊ est manifestũ qñ est: ⁊ illud est qñ nõ est: ⁊ res quidẽ ex quibus extrahitur diffinitio ignota absoluta in omni loco sunt loca q̃ nũerantur in libro topicorum. s. demonstratione ipsarum.

B

h

No. quo eadẽ via inq̃rit si ẽ ⁊ q̃d ẽ. Uide cõsimile. 6. met. tex. cõ. primi

3

idẽ. 3. ph̃ cõ. 12.

¶ Capitulum.ix.

Quare manifestum est: quoniam eorum que sunt quid est alia quidem sine medio ⁊ principia sunt que ⁊ esse: et qꝛ sunt supponere oportet: aut alio modo manifesta facere quod arithmeticus facit ⁊ nãq; quid vnitatẽ supponit:

A

Diffõ q̃d ẽ ⁊ ꝑꝑ q̃d

UVA. BHSC. IyR_118_1

et quia est sed habentiũ medium ⁊ quorum est quedam altera causa substantie ⁊ ipsius esse est per demonstrationẽ: sicut dictũ est ostẽdere nõ quod quid est demõstrantes. Diffinitio aũt qm̃ quidẽ ratio ipsius quid est manifestũ. Qm̃ aliqua rõ erit ipsius quid significat nomẽ aut erit rõ altera nomina sic vt quid significat quid est triangulus ꝙ habẽtes qꝛ est querimus ꝓpter quid est. Difficilis aũt hic est sic accipere que nõ scimus quia sunt. Causa autẽ prius dicta est difficultatis: qꝛ neqꝫ si est: neqꝫ si nõ est scimus nisi ꝑm accidens.

¶ Capitulum. ix.

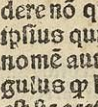

B Dixit. Et ex quo sunt quedã res cause inuẽtionis quarũ sunt alie ab illis: ⁊ ille sunt res cõposite. q̃dã cause inuẽtiõis quarũ substãtie ipsarũ: ⁊ q̃dã sunt res simplices: est manifestum ꝙ rerũ simpliciũ nõ est pol'e vt stetur sup diffõnes ipsarũ ex demõstrationib⁹ absolutis q̃ dãt inuẽtionẽ ⁊ causas cũ nõ sint eis cause: sed ostẽdit̃ quidẽ inuẽtio harũ ꝑ demonstrationẽ inuẽtionis tm̃ si nõ sunt manifeste inuẽtionis ꝑ seipsas: ⁊ nõ sunt hmõi res diffinitiones nisi ꝑ cõitatẽ nominis: qm̃ ipse cõponunt̃ ex reb⁹ quidẽ posterioribꝰ ex quibus demonstrat̃ inuẽtio ipsarũ: sed res quidem cõposite super re quibus sunt diffinitiones vere: et illud sunt super quarũ quiditates possibile est vt stetur demonstratione ipsa non vt ostendemus quiditatẽ ipsarũ per demonstrationem.

Nota q̃ sit d̃mr̃o absoluta. Uide ꝯsimile. 2. celi. 35

¶ Capitulum. x.

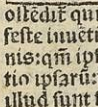

Alij ofo A Ratio aũt vna est duplex. hec quidem coniunctione est: vt que est ilias: alia vero vnum de vno ostẽdens non ꝑm accidens. Unus quidem igitur terminus est termini qui dictus est. Alius vero terminus est ratio significans ꝓpter quid est. quare prior quidem significat qnoniã est: demonstrat autẽ non. Posterior vero posterius. ¶ Manifestum est: qm̃ erit vt demõstratio eius qd̃ quid est positione differẽs a demõstratione. Differt enim dicere propter quid tonat: ⁊ quid est tonitruum. Dicet enim sic quidem ꝓpter id qd̃ extinguitur ignis in nubibus. quid autem tonitruum est sonus extincti ignis in nubibus. quare eadẽ rõ alio mõ dicit̃: ⁊ sic q̃dẽ demõstratio cõtinua: sic aũt diffinitio. Amplius ẽ terminus tonitrui sonus in nubib⁹: hec aũt est ipsius quid est demonstrationis cõclusio. Immediatoꝝ aũt diffinitio positio est. ipsi⁹ qd̃ quid est indemõstrabilis: est igitur diffinitio vna q̃dem rõ ipsi⁹ q̃d est indemõstrabilis. Una vero syllogismus ipsius quid est casu differens a demõstratione. Tertiũ autẽ est que est ipsius quid est demõstrationis ꝯclusio. Manifestũ igitur ex dictis est ⁊ qualiter est ipsi⁹ qd̃ quid est demõstratio et quõ non est: ⁊ quorum est: ⁊ quorum non est. Amplius aũt diffinitio quot modis d̃r: et qualiter qd̃ q̃d est demõstret: ⁊ quõ non: ⁊ quoꝝ est ⁊ quorum non est.

¶ Capitulum. x.

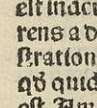

B Dixit. Et diffõ q̃dẽ est sermo vn⁹ faciẽs intelligere substãtiã rei et inuẽtionẽ ei⁹: ⁊ volo ꝑ sermonẽ vnũ hoc vnũ ꝑ se: non sermonẽ vnũ ꝑ accñs: sic est versus vnus aut rythm⁹ vn⁹: sicut precessit in perihermenias. Et diffinitio d̃r diuersis modis: quorũ vn⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

est sermo expositiuus nois: ⁊ ꝙ exit ab eo absq; eo: qꝛ significat ꝙ illa res est inuenta aut nõ inuẽta: ⁊ scda est diffinitio ꝑm veritatẽ: ⁊ est id qđ dat intelligere substãtiã inuẽti: ⁊ illud qꝛ est res: ⁊ quare est opꝫ vt precedat scientiã in ambobus scientia essentie illius rei de qua querimus: ⁊ quid est: ⁊ quare est: et illud est qm̃ cuius affirmatur inuẽtio dignius est vt ignoretur ex re ipsius q̇d illud quare est: ⁊ huius diffinitionis que est diffinitio ꝑm veritatẽ quãdã cadit terminus medius in demõstrationibus: ⁊ est que demõstratio nominat̃ trãsmutabilis in positione: neq; est dr̃ia inter hãc diffinitionẽ ⁊ demonstrationẽ que dat que est res nisi in ordine tm̃: ⁊ illud est qm̃ rn̄sio cũ interrogatur hõ quare tonitruũ est inuẽtum: erit ordo eius vt dicat̃ ꝓpterea: qꝛ ignis qui est in nube extinguitur: ⁊ erit ordo eius cũ queritur q̇d est tonitruũ vt p̃cedat in rn̄sione eius qđ est vltimũ ibi in rn̄sione: ⁊ dicat̃ est extinctio ignis q̃ est in nube: et ex diffinitionibus sunt que sunt note ꝑ se: ⁊ sunt q̃ sunt principia sciarũ de q̇bus nõ est demonstratio: ⁊ non inueniuntur ex demonstratione: ⁊ ex diffinitionibus est diffinitio tertia: ⁊ est diffinitio que est ꝯclusio demõstrationis: sicut est cõclusio dicens ꝙ tonitruum est sonus in nubibus. s. qm̃ demonstrat̃ inuẽtio soni in nubibus ꝓpter motũ vel mediũ manifestũ inuẽtum in ea. ¶ Jamq; ostensum est ex eo qđ dictũ est. qn̄ inueniunt̃ diffinitiones: ⁊ qn̄ non inueniũtur diffinitiones: ⁊ que sunt res de quib⁹ est demonstratio ex qua inuenit̃ diffinitio: ⁊ que sunt res ex quibus non sit hec species demõstrationis: ⁊ verũ ostẽduntur ex hoc res quib⁹ est possibile vt sint diffinitiones: ⁊ ostẽsuꝫ est de quot modis dicũtur diffinitiones: ⁊ que ⁊ quid sunt diffiniciones: ⁊ verũ ostensum est qualis est propõ diffinitionis ad demonstrationẽ: ⁊ quõ est possibile vt sint rei vni: ⁊ quomodo est possibile ⁊c. C

¶ Capitulum. xj

Ad hec aũt ad demonstrationẽ quõ se hꝫ: ⁊ quõ contingat eiusdẽ esse ⁊ quõ nõ: qm̃ aũt scire opinamur cũ scim⁹ cãm. ¶ Cause aũt q̃tuor sunt. Una q̇dẽ qđ q̇d erat esse. Altera v̄o q̇bus existentib⁹ necesse est hoc esse. Altera aũt q̇d primo mouit. Quarta v̄o cã cui⁹ oẽs he ꝑ mediũ mõstrant̃: ⁊ hoc eniꝫ quo existente hoc necesse est esse: vna q̇dẽ ꝓpõne accepta nõ ẽ: duabus aũt ad min⁹: hoc aũt est cũ vnũ mediũ habent: hoc igit̃ vno accepto ꝯcl'onẽ necesse est esse. Manifestũ aũt est: ⁊ sic ꝓpter q̇d rect⁹ ĩ semicirculo: quo existẽte rect⁹ est: sit igit̃ rect⁹ in quo. a. dimidia duorũ rectoꝝ: in quo. b. q̃ est in medio circulo: in quo. c. a. igit̃ rectã esse ĩ c. q̃ est in medio circulo cã. b. est: hic eĩ ipsi. a. equalis est. Qđ v̄o ẽ. c. ipsi. b. duoꝝ eĩ rectoꝝ dimidia. b. igit̃. medio exñte duoꝝ rectoꝝ. a. in. c. est. hoc aũt erat in semicirculo rectũ esse. Hoc aũt idẽ est ipsi qđ q̇d erat esse: eo ꝙ hoc significaret rõne. at v̄o ⁊ ipsi⁹ qđ quid erat eẽ causa mõstrata est medium. Hoc aũt ꝓpter q̇d medoꝝ bellũ factũ ẽ atheniẽsibus: q̃ cã est bellũ inferẽdi atheniensib⁹: qm̃ in sardos cum eritrijs impetũ fecere. Propter hoc enim motũ est primũ. sit bellũ in quo. a. priores impetũ fecere. b. atheniẽses. c. est igit̃. b. in. c. prioribus impetũ facere atheniensib⁹. a. aũt in. c. Bellũ em̃ gerũt cũ ijs q̇ prius iniuria affecere. est itaq; in. b. a. bellum fieri cõtra prius incipientes. hoc autem. b. in atheniensibus: prius enim inceperunt. mediũ itaq; hic cã est primum mouens. Quorũcũq; aũt causa eum propter ali-

A Per qđlibet gen⁹ cause demõstrari posse.

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

quid. vt propter q̄d amblat: vt sanus fiat. ꝓpter q̄d dom⁹ est: ꝓpter id qđ saluet supellectiles. hoc q̄dē gr̄a ꝯualescēdi: illud aūt gr̄a saluādi. ꝓpter q̄d post cenā opꝫ ambulare: ⁊ cui⁹ gr̄a opꝫ nihil differt. Ambulare post cenā: in quo. c. nō eminere cibos: in quo. b. sanari: in quo. a. sit igit̄ post cenam ambulare esse facere non supereminere cibos iuxta os vētris: ⁊ hoc sanatiuū. Uidet̄ enim inesse ipsi ambulare id qđ est. c. b. qđ est nō eminere cibos. In hoc aūt. a. qđ sanatiuū est que igitur cā est in. c. hoc. a. sit ꝓpter q̄d est. sit. b. non eminere cibos: hoc aūt est sicut illius rō. a. n. sic assignabit̄: ꝓpter q̄d autē. b. in. c. ē: qm̄ hoc est sanari. Sic se hr̄e opꝫ aūt transumere rōnes ⁊ sic magis vnaqueq̄ apparebunt. generationes autē ecōtrario hic et in causis ꝑm motum: ibi quidem enim medium opꝫ primum fieri: hic autem ipsum. c. vltimum: vltimum autem est propter quid est.

¶ Qm̄ autē scire opinamur. ¶ Capitulum. xi.

C Dixit. et ex quo vidimus ꝙ nos iam sciuimus rem qn̄ sciuimus eam ꝑ causam: ⁊ cause sunt quatuor: quarū vna est causa que est ꝑm viā forme: ⁊ scđa est cā que est ꝑm viā materie: et est que inuenit̄ ꝓpter formā: ⁊ tertia est cā que est ꝑm viā motoris propinqui ⁊ agētis: ⁊ quarta cā est que est ꝑm viā finis: ⁊ oēs iste cause accipiunt̄ termini medij in demōstrationib⁹: qđ est: qꝛ terminus medi⁹ est ī gradu hyle syll'o: ⁊ est cōis duab⁹ extremitatib⁹: ⁊ ꝓpter hoc est syll's: dicim⁹ propter hoc duab⁹ propōnibus cōicantibus in termino medio. Sed acceptio quidem cause que est ꝑm viam forme termini medij: est sicut qđ dicitur: quare sit angulus trianguli factus super diametrū immediate circūferentie rectus: ⁊ dr̄ qm̄ ipse est medietas anguli que est super centro: ⁊ angulus qui est sup̄ cētro causa est trianguli ꝑm hanc dispositionem sunt equales duob⁹ rectis: ⁊ exēplū acceptionis cause que est ꝑm viā hyle medij termini vt dicat̄: quare corrūpit̄ homo: ⁊ dicatur: qm̄ est cōpositus ex ꝯtrarijs: ⁊ exēplum acceptionis cause ꝑm viam motoris in termino medio vt dicatur quare fit prelium hoī manēti nobiscum: ⁊ dicat̄ ꝓpter locū occasionis nō hoīs: ⁊ exēplum acceptionis cause q̄ est ꝑm viam finis in termino medio: vt dicatur: quare eligunt medici deambulationem ante prandiū: ⁊ dicat̄ ꝓpter sanitatem: et quare accipitur domus: et dicitur ꝓpter ꝯseruationē vtēsiliū: ⁊ quare hō ambulat post cenam: et dicatur vt descendat cibus ab ore stomachi: ⁊ dispositio earum que sunt ꝑm viam finis ex causatis suis sunt econuerso dispōnis cause que est ꝑm viam agentis: qđ est quia cause que sunt ꝑm viam agentis sunt res precedentes causata in inuētione: et in tp̄e ⁊ ꝓpter hoc erunt media in eis res priores in inuētione et in tp̄e cōclusionis. et causa que est ꝑm viam finis posterior in tp̄e in inuētione q̄ cōclusio: et illud est qꝛ sanitas quidem inuenitur post deambulationē ⁊c.

¶ Capitulum. xij.

A Contingit autem idem ⁊ propter quid esse: et ex necessitate vt perlaternam lumen: etenim vnaqueq̄ ex necessitate disgreditur qđ in parua est partibilius per maiores poros: siquidem ignis fit disgrediēdo et propter aliquid vt non offendamus. itaq̄ si esse contingit ⁊ fieri cōgingit: sicut si tonat extinctoq̄ igne necesse est sizire et sonare. Et si

UVA. BHSC. IyR_118_1

est (quẽadmodum pythagorici dicunt) minarum cã his qui sunt in tartaro quatenus timeãt: plurima aũt hmõi sunt. ⁊ maxime simul ĩ his q̃ natura fiunt ⁊ constãt hec cuius gr̃a quidem natura fecit: alia vero ex necessitate. Necessitas aũt duplex est. hec q̃dem enim ꝟm naturã ⁊ motũ: sicut lapis ex necessitate ⁊ sursum ⁊ deorsum defert: sed nõ ꝓpter eãdem necessitatem: sꝫ in his q̃ sunt ab intelligentia. Alia quidez nequaq̃ sunt ab eo qđ ꝑ se frustra est: vt domus aut effigies neq̃ ex necessitate sunt sꝫ alicuius gratia. alia vero sunt ⁊ a fortuna vt sanitas ⁊ salus. Maxime autẽ in q̃buscũq̃ ꝯtingit ⁊ sic ⁊ alr. cũ nõ a fortuna generatio sit / quare finis bonus propter aliq̃d fit ⁊ aut natura aut arte / a fortuna autẽ nihil propter aliq̃d fit. Eadem autez cã est ꝟm substantiam / ⁊ in his que fiunt / ⁊ factis ⁊ futuris que est ⁊ his que sunt media enim cã est p̃terq̃ q̃ in his q̃ sunt q̃ est ipsis q̃dẽ que fiunt / que fit / factis aũt facta / ⁊ futuris futura / vt propter q̃d factus est defectus / propter quid ꝙ in medio facta est terra. Fit autez propter id qđ fit / erit autem ⁊ propter id qđ erit in medio / ⁊ est propter id qđ est. quid est crystallus. Accipiatur igitur qm̃ aqua densata est aqua: in quo. c. densata. in quo. a. cã media. in quo. b. defectus calidi vniuersus. inest igitur in. c. quidem. b. in hoc autem densatum esse qđ est: ĩ quo. a. Fit aũt crystall⁹ cũ fiat. b. factũ est. a. facto. b. erit autem futuro. sic igitur causa et cuius est causa simul fiunt cum fiãt et sunt cum sint et in eo quod factum est in futuro similiter est. B

¶ Contingit aũt ⁊ idem in vnum. Capitulum. xij.

ET non est impossibile vt aggregetur in re vna. et eadem causa que est ꝟm viam finis: et que est ex necessitate. s. que est propter hyle: sicut ꝙ dicitur: quare fit lux penetrans in corpora rara: et dicitur propter largitatem pororum ipsorum et subtilitatem ipsorum et propter receptionem ipsorum a mutatione: quoniam dictum nostrum propter latitudinem pororum et subtilitatem ipsorum est res necessaria ex parte materie: et dictum nostrũ propter receptionem ipsius ex transmutatione est res ꝟm viã finis: et nature multe sunt quarum res necessaria agitur ad vtilitatem quandam cum est pol̃e illđ nobis. V. g. ꝙ pilus palpebrarum est per necessitatem partis fumose generate ibi: ⁊ associatur ei vtilitas rationis ipsius oculo: et sicut ꝙ tonitruũ est res inuenta necessario extinctioni ignis: in nubibus et in ipso est vtilitas quedam si est sicut dixit Pythagoras vt timeant in ipso infernales: et rerũ multa que inueniuntur in rebus naturalibus cum re necessaria habent vtilitatem quãdam: et illud est: quoniam natura intendit in actione sua finem: ⁊ cã illius finis est sequens ex necessitate: et necessitas dicitur duobus modis: quarũ vna est necessitas naturalis que est ꝓpter formã inuẽti sicut est mot⁹ lapidis ad inferius ⁊ ascẽsionis ignis superi⁹. Et modus secũdus est q̃ est ꝓpter hyle sicut est gnerabile qđ ꝯsequit̃ necessario vt sit corruptibile: ⁊ in hyle etiã necessitas ꝓpter formã. s. qꝛ forma naturalis nõ est pol̃e vt sit nõ nisi in hyle: ⁊ hoc ẽ explanatum in scientia naturali. Et res que renouant̃ ex cogitatione ⁊ intellectu: et similiter renouate a natura quadam sunt ꝑ accñs ⁊ casualiter: ⁊ quedã non per accidens: ⁊ quedã que nõ renouant̃ per accñs sunt spẽs: sicut est do- C

UVA. BHSC. IyR_118_1

mus in rebus artificialibus: ⁊ homo in rebus naturalibus: ⁊ sunt q̄ renouātur propter aliquam rem ex rebus: sed queq̄dē renouantur per accidēs sunt res quarū casus est ars aut natura: tñ nō est renouatio ipsarū ex intentione: sed ꝑ accidens: sicut est sanitas que renouatur per accidens ex incisione vene ī prelio. aut qd̄ est simile huic ⁊ sicut est digitus sextus in rebus naturalib⁹: et propter illud res que nominātur accidentalia ⁊ casualia cū renouant̄ ab arte aut a natura: ⁊ est res quā non intendit ars neq; natura: qm̄ ars et natura vtreq; quidē agūt ꝓpter aliq̄d ex rebus: ⁊ illud est transmutatio quam existimat ars aut natura: sed casus et fortuna non est ꝙ renouat̄ ꝓpter finē ex reb⁹: neq; res ex reb⁹: ⁊ ꝓpter hoc est renouatio eius pauca: ⁊ nō est hec cā numerata in causis quesitis: neq; agitur mediū in demonstrationibus.

D

¶ Capitulum. xiij.

A De fieri et facto esse.

In his aūt q̄ nō simul sunt nunq̄d sunt in ꝯtinuo tpe: sicut videt̄ nobis alia alioꝝ causas esse: hoc est facti esse / altera facta: ⁊ futura futuri: ⁊ eius autem qd̄ fit si aliq̄d antea factum est. Est igit̄ a posterius facto / syllogism⁹: principium autē ⁊ hoꝝ est q̄ facta sunt: vñ ⁊ in his q̄ fiunt sil'r est: a priori autem non est vt qm̄ hoc factū est: qꝛ hoc est posterius factum est ⁊ in futuro sil'r: neq; enim infiniti aut finiti erit tpis. quare qm̄ hoc verum erit dicere factū esse. hoc verum est dicere factuꝫ esse posterius: in medio enim falsum erit dicere hoc iam altero facto: neq; quoniā hoc factū est hoc erit. Mediū eī simul genitū opꝫ esse factoꝝ factum: futuroꝝ vero futurum: cum his q̄ fiunt fieri: cum his q̄ sunt esse: sed futurum esse ⁊ esse non contingit esse simul genitū. Ampli⁹ eī neq; infinitū cōtingit esse tp̄s medium neq; finitū: falsum enim erit dicere in medio. Speculandum ergo quid est continuum. vt post id quod factum est sit fieri in rebus.

¶ In his autem que non ⁊c. ¶ Capitulum. xiij.

Dixit. et cause rerū inuentarū cū reb⁹ sunt in reb⁹ generabilibus in tpe preterito ⁊ generatis in futuro vne ⁊ eedeꝫ scꝫ ꝙ ipse eedēq; sunt cū rebus inuentis in tpe pretertto et reb⁹ inuētis in tpe futuro: ⁊ ipse sunt que ponūtur termini medij in demōstrationibus: ⁊ iste cause eedē sunt inuēte cū rebus inuentis et generate cū rebus generatis: qm̄ si sunt generate in preterito ipse sunt generate in preterito: ⁊ si in futuro ipse sunt generate in futuro. V.g. cū causa coagulationis et cōgelationis in aqua est diminutiua motus q̄ ponitur terminus medius in inuētione coagulationis aque. ⁊ si est hec causa inuenta in actu est congelatio inuenta in actu: ⁊ si est inuēta in potētia ⁊ in tēpore futuro cōgelatio ꝙ coagulatio que est inuenta in potentia ⁊ in tpe futuro: et similiter est dispositio causati cum hac causa. s. quoniam est. quando inuenitur causatum inuenitur. si est in tempore preterito est in tempore preterito: et si est in tempore futuro est in futuro.

A

¶ Capitulum. xiiij.

Aut manifestū est ꝙ nō est ꝯtinuū cuꝫ facto esse qd̄ fit neq; factum cum post facto esse: termini em̄ sunt ⁊ athomi: sicut igit̄ neq; puncta inuicem sunt copulata: neq; q̄ facta sunt: vtraq; enim indiuisibilia sunt: neq; igit̄ qd̄ fit cum eo qd̄ factum

UVA. BHSC. IyR_118_1

factum est propter idem. Quod quidem enim fit diuisibile est: quod autem factum est indiuisibile est. Sicut igitur linea ad punctum se habet: sic illud quod fit ad id quod factum est. sunt enim infinita facta in eo quod fit. Hagis aūt manifeste in vniuersalibus de motu oportet dicere de his. de eo quidez igitur quod est successiua facta priuatione habeat media causa in tantum dictum sit. Necesse entz z in his medium z primum sine medio esse. vt. a. factū est qm̄. c. factū est: posterius autē. c. factū est: ante aūt est. a. principium aūt est. c. ꝓpter id qō prorimū est ipsi nunc qō est principiū tēporis. sed. c. factū est: si. d. factum est. d. igitur cū fiat. a. necesse est factuz esse. Causa aūt est. c. d. n. facto necesse est. c. factuz esse. c. aūt facto necesse est. a. prius fuisse. sic autem accipient aliquid medīū stabitur alicubi immediatū: aut semper intercidet ꝓpter infinitū: nō em̄ cōtinuū factū cum facto quēadmodū dictuz est: sed incipere tamen necesse est a medio z ab ipso nūc primo. similiter autem z in eo qō erit. Si enim verū est dicere qm̄ erit d. necesse est prius verū dicere qm̄. a. erit. huius autē causa est. c. siqdem enim. d. erit prius. c. erit. Si vero. c. erit prius. a. erit. similiter aūt erit decisio infinita z in his: nō enim sunt talia que erunt continua in vicem: principium autem z in his immediatum accipiendum est. Habent autem sic se z in operibus si facta est domus necesse est decisos esse lapides. z factum esse hoc propter quid est: qm̄ necesse est fundamentum factum esse siquidem z domum factam esse. Si vero fundamentum est prius lapides esse factos necesse est. Iterum si erit dom⁹ similiter prius erunt lapides. demonstrantur autē per medium. similiter erit enim fundamentum prius.

Capitulum. xiiij.

Sed cause que nō inueniūtur cū suis causatis z sunt agēs z materia nō sunt hmōi dispōnis cum causatis suis. s. si sint inuēte q causata sint inuēta: z si sint apparate vt z causata ipsarū sint parata vt inueniant: sed inuentis eis quidem sint causata ipsarū inuēta: z cause ipoz sunt inuēte: z illud est: qz si est domus: iā est partes z fundamentū: z si sunt causata etiā parata vt inueniātur z cause sunt parate vt inueniātur: z hoc cū inuenitur vltimū inuenitur primū sed nō cū inuenitur primū: sequitur vt mueniat vltimū. iamqz dubitaturi hoc: z dr̄ z quo qn̄ est vltimū nō sequens primū erit generatio semper q continua: z illud est: qz est: iam opz vt nō sequatur generans. i. quod iam euacuatum est a generatione qō generatur z nō erit generatio: sed si est sequēs ipsuz: tunc iam oportet vt si primū qn̄ inueniantur inueniatur vltimū. Dicemus ergo q generans nō sequatur ipsuz generatū per se: neqz generatio est cōtinua per se sū per id sup qō est motꝰ vnus continuus per se: quoniam si esset res ita: nō esset possibile vt esset finis generātis cōtinuus cū principio generati: z extremitas z principiū nō est possibile vt cōtinuetur vnū eorū cū alio: ꝓpter ea q vtrūqz ipsorū est indiuisibile: nisi si cōponatur linea ex punctis: z illud est ex eo qō ostensum est impossibile esse in scia naturaliter. s. est etiā possibile vt dicamus q p̄ncipiū gnāti cōtingit p extremitatē gnantis. z illud est q gnātū diuidit: z nō est pole vt vniat p̄ncipio illi⁹: z finis gnatiōis est indiuisibilis: neqz dr̄ in eo q est

UVA. BHSC. IyR_118_1

diuisibile ꝙ contingit aliud qđ non est diuisibile: sicut non dicit̃ linea cõseqt̃ punctum: et ꝑmo in hoc est in alio. aĩal põt hac scia: ⁊ generatio quidem est consequens nõ continua: ⁊ si esset generatio continua: sequeretur ꝙ inuenirẽtur inter causas priores in tempore ⁊ causata: vltima. scilicet propinquum medium in communi si est domus: ergo iaz fuit paries: ⁊ si est paries iaz ergo est fundamentum: ⁊ si est fũdamentum: tunc iam sunt lapides: ⁊ est notum ꝙ non est inter domum ⁊ parietẽ medium ꝙ sit causa: neqꝫ inter parietem ⁊ fundamentum: neqꝫ inter fũdamẽtum ⁊ lapides: ⁊ si esset generatio continua: eẽt necessariũ vt eẽt inter domum ⁊ parietẽ mediũ posterius a pariete: et prius a domo: ⁊ sic sequeretur ꝙ sit inter cãm ꝓpinquã ⁊ causatũ ipsius mediũ. s. iter a. p̃cedentẽ in tẽpore causatum suuz vltimũ ꝑꝑ continuationẽ cause ꝓpique causato ⁊ nõ erit diuersa diuisa ab ea in tpe: ⁊ si eẽt illud ita. sequeretur vt sit inter hoc mediũ ⁊ causaz ipsius medium: ⁊ ibit hoc in infinitũ: ⁊ erunt cause rerum generatiuarum infinite. Et consecutio hec in rebus que iaz sunt est sicut constitutio eius in rebus que sunt preparate. vt sint.

¶ Capitulum. xv.

A ex. 2. primo. c. 5.

Quoniam autẽ videmus in his que fiunt circulo quãdã generationem esse: ⁊ contingit hoc esse. Siquidem cõsequantur inuicem medium ⁊ termini: in his enim ꝯuerti est ostensum: est aũt hoc in primis ꝙ cõuertãtur conclusiones: circulo aũt esse hoc est. In operibus autẽ videt̃ sic. Madefacta terra necesse est vaporẽ fieri: hoc autẽ facto nubem hac autem facta aquã: hac autẽ facta necesse est terrã madefactam esse. Hec autem erat ex principio. Quare circulo circuiuit. cũ enim vnũ hoꝝ qđlibet est alterũ est. ⁊ cũ illud est alterũ ẽ ⁊ cũ hoc p̃mũ.

¶ Capitulum. xv.

Et ex quo sunt res conuertibiles quedam cũ quibusdam s. per hoc vt sit causa causarum. cum oportet vt sit demonstratio in his icedens circul̃r: ⁊ quod sit primum in eo medium. et medium primũ. Uerbi gratia. quoniã si est terra madefacta: erit ex eo vapor: ⁊ si est vapor essent nubes: ⁊ si est nubes erit pluuia: ⁊ si ẽ pluuia iã ꝯ madefiet terra. iam ꝯ opz si est terra madefacta vt sit terra madefacta: ⁊ si est vapor: vt sit vapor: ⁊ similiter in vnoquoqꝫ ex his.

¶ Capitulum. xvj.

A Sunt autem q̃dã q̃ fiũt vniuersaliter: semper enim ⁊ in oĩ aut se habent aut fiunt: alia vero semper quidem non sz sicut frequenter sunt. Ut non oĩs hõ masculus barbam emittit: sed sicut frequenter. talium igitur necesse est ⁊ medium sicut frequenter esse: necesse ergo est medium sicut frequenter esse omne. Si enim. a. de. b. predicatur vniuersaliter ⁊. b. de. c. vniuersaliter: necesse est. a. de. c. semper ⁊ de omni p̃dicari. hoc enim est vl̃r ⁊ de omni ⁊ semp. Sed suppositũ ẽ sicut frequẽter esse necesse: ergo est medium sicut frequenter esse quod ẽ in quo est b. erunt igitur ⁊ eorum que sunt frequenter principia ĩmediata quecũqꝫ frequenter sunt sic sunt aut fiunt.

¶ Capitulum. xvj.

UVA. BHSC. IyR_118_1

ET quedā res sūt iuēte ꝑm viā toti⁹ ⁊ semp: ⁊ hec q̄dē vt sint iuēte semp: aut vt sint gn̄atiue semp ⁊ necessario ⁊ in his est res circularis. Jāq; iueniunt̄ res quaꝝ iuētio nō est semp: sz ꝑm pl⁹ sicut pullulatio barbe oī masculo boni: ⁊ nō medij i his sūt ꝑm pl⁹: ⁊ sil'r ꝓpōnes: ⁊ sil'r ꝯcl'o. ⁊ illd̄ ē: qꝛ si est. a. p̄dicatū de oīb⁹ b. in plurib⁹ modis subiecti erat in plurimo tp̄is: ⁊ est. b. p̄dicatū de. g. in plurimo subiecti aut in plurimo tp̄is. sequit̄ q̄dē vt inueniat̄ p̄dicatū de. g. in plurimo rei. ⁊ nō inuenitur res in hoc circularis ⁊c.

¶ Capitulum. xvij.

A quo pacto diffinitō vestigāda sit.

QUomodo igitur quodq̄dest in terminos assignatū est: et q̄liter demōstratio aut diffō sit ipsi⁹: aut nō est: dictū est prius. ¶ Qūo aūt opz venari ea q̄ p̄dicant̄ in eo quodquidest nūc dicam⁹. Eorū igit̄ q̄ īsunt semp vnicuiq; q̄dā extēdūtur in pl⁹: nō tn̄ erūt extra gen⁹: dico aūt in plus inesse q̄cūq; insunt q̄dem vnicuiq; vl'r. At vero ⁊ alij vt est aliq̄d qd̄ omni trinitati inest: sed ⁊ nō trinitate sicut ens inest trinitati: sz ⁊ nō nūero: sed ⁊ īpar inest oī trinitati: ⁊ est in plus: ⁊ namq; q̄nario inest: sed non extra genus. q̄narij enim numerus est impar: nullum autez extra numerū est īpar. Huiusmodi autē accipienda sunt vsq; ad hec quousq; tot accipiantur primum: quorum vnumquodq; quidem in plus sit. Omnia aūt nō sint in plus: hāc em̄ necesse est substātiā rei eē: vt trinitati omni inest īpar numer⁹ primū vtroq; modo ⁊ sicut qd̄ est nō mēsurari numero ⁊ sic nō cōponi ex numeris. Hec itaq; iā trinitas est impar numer⁹ primus: ⁊ sic prim⁹: horū enim vnūqd̄q; alid̄ q̄dē ⁊ in p̄ib⁹ oīb⁹ īsunt. vltimū aūt ⁊ dualitati. oīa aūt nulli. Qm̄ autem ostēsum est nobis in sup̄ioribꝰ ꝙ necessaria q̄dē sunt in eo quod quidest p̄dicātia: vl'ia aūt necessaria sunt: in trinitate aūt ⁊ in vnoq̄q; alio sic accipiunt̄ in eo quodq̄dest accepta: sic ex necessitate eēt vtiq; q̄dē trinitas hec. Qd̄ aūt substātia fit ex his manifestū est. Necesse aūt est nisi hoc eē trinitati eēt vt gen⁹ aliq̄d eēt hoc aut noiatū aut nō noiatū: erit igit̄ in pl⁹ q̄ꝫ trinitati inesse. Supponatur enim huiusmodi eē gen⁹ qd̄ est ꝑm potētiā in pl⁹. si itaq; nulli inerit alij q̄ꝫ athomis trinitatib⁹: hoc vtiq; erit trinitatis esse. supponit̄ em̄ ⁊ hoc qd̄ ē substātia vniuscuiusq; esse que est in illius athomis vltimum predicamentum: quare similiter et alij cuilibet sic demonstratiuorum eidem esse inerit.

¶ Quomodo autem oportet venari. Cap. xvij.

B

DIxit Et ex quo iam ostensuz est quomodo inueniatur diffinitio demonstratione ⁊ per quem modum est possibile iam ergo oportet vt speculemur vt via ex qua venant̄ diffinitiones ⁊ inueniatur. Dicamus ergo ꝙ res predicatur de re semper ⁊ ex via q̄d est sunt ex quibus est qd̄ predicatur de ipsa re: ⁊ est cōius q̄ꝫ res: aut cummunicare in qua trāsit natura ge-

UVA. BHSC. IyR_118_1

neris illi⁹ rei. U.g. qꝛ nos iam p̄dicamus de trib⁹ ex via q̄d est: ꝙ sunt inuēta ꝛ sunt numer⁹ ipar: nisi qꝛ p̄dicatio nostra de eis ꝙ sunt inuēta est res diuersa a nā gn̄is in quo sunt tria | qd̄ est numer⁹ cū sint intētio: qꝛ iparis: qm̄ quāuis ipsa trāscēdat tria: tn̄ iam inueniant̄ semp̄ q̄nq̄ ꝛ septē ꝛ alij numeri: nō tn̄ trāscēdit gen⁹ ipsi⁹ qd̄ est numer⁹: ꝛ qn̄ est hoc ita: ergo mod⁹ in venatiōe diffōnis est hec via: ꝛ eligam⁹ p̄dicata de re ex via q̄d est: que nō transcendūt gen⁹ illius rei: neq̄ transeūt ad id qd̄ est supra: ꝛ aggregam⁹ ea donec iueniam⁹ ex ei⁹ prima sūma cui vnūqd̄q̄ sit cōi⁹ ipsa re: ꝛ sit aggregatio ip̄oꝝ eq̄lis rei ei⁹ intendit̄ diffō: qm̄ cū aggregabit̄ nobis id cui⁹ dispō hmōi est illud diffō ꝯpleta re. Et exēplū illi⁹ est: qꝛ nos inuenim⁹ tria de q̄b⁹ p̄dicat̄: ex via q̄d est: ꝙ ipsa sūt nūer⁹ ipar: ꝛ ꝙ sunt nūer⁹ prim⁹ intētiōib⁹ q̄b⁹ d̄r in eis in nūero ꝙ est prim⁹. s. q̄ nō ꝯponit̄ ex nūero: ꝙ est prim⁹. s. ꝛ qm̄ nō venat̄ vnitas tm̄ cū sit primus in nūero dictū ꝑm has duas intētiōes ꝛ inuenim⁹ hec p̄dicamēta. s. vnūqd̄q̄ cōis q̄ tria ꝛ totū ipsoꝝ equale trib⁹: ꝛ illud est qm̄ iparitas inuenit̄ eis ꝛ alijs. et primū qd̄ nō est ꝯpositū ex nūero inuenit̄ in eis ꝛ duob⁹: ꝛ sil'r primū intētiōe scd̄a inuenit̄ eis: ꝛ sil'r oīb⁹ iparib⁹: ꝛ hec q̄dē iparitas nō inuenit̄ alijs ab ip̄is igit̄ diffō triū ꝙ ꝯstituit̄ ex eo sub̄a eius. s. ꝙ sunt nūer⁹ ipar prim⁹: ꝛ illud est qm̄ cū p̄dicant̄ res plures vna de re ex via q̄d est: ꝛ si q̄dē si est vis ipsoꝝ aut vis gn̄is ꝙ nō sit eis nomē vnū aut sit gen⁹ si est ei nomē vnū: sed si est genus aut vis illi⁹ vis gn̄is sunt cōi⁹ ꝛ nō sunt eq̄lia: ꝛ seq̄tur qn̄ sunt hec p̄dicamēta de trib⁹ vt gen⁹ cū nō sit cōius ꝙ sunt diffō. Et hec via est p̄ quā ābulam⁹ in intētione diffinitionū specierum ipsarum.

¶ Capitulum. xviij.

Congruum autem est cum totum aliquod aliquis negocietur partiri genus in athoma specie prima vt numerum in trinitatem ꝛ dualitatem. Postea sic illorum diffinitiones accipere tentare: vt recte linee ꝛ circuli ꝛ recti anguli. post hoc autem accipiendum quid genus sit. vtrum quantitatis aut qualitatis propria passiones speculari per communia prima. Compositis enim ex athomis contingentia ex diffinitionibus erūt manifesta: propterea quod principium est omniuꝫ diffinitionum qd̄ simplex est et simplicibus per se inesse contingentia solis: alij autem secundum illa.

¶ Capitulum. xviij.

Et si q̄dē ē cui⁹ intēdit̄ diffō genus subalternū inter spēs vltimas ꝛ gen⁹ in quo speculat̄ ꝛ via in illo est vt accipiam⁹ diffōnē illarum spērū vltimaꝝ per q̄s diuidit̄ illud gen⁹ per illā viā q̄ disponimus: ꝛ qn̄ inuenim⁹ diffōnē vniuscuiusq̄ ꝛ spēb⁹ diuisiuis extremis ex illo qd̄ appropriat̄ ꝛ vnicuiq̄ ipsarū accipim⁹ cōe cāe ꝛ addemus ei gen⁹ illi⁹ rei: aut quātitatē aut eq̄litatē: aut aliud ab hoc ex gn̄ib⁹ ꝯtinētib⁹ illā rē supremā: ꝛ erit aggregatū ex illo qd̄ est diffinitio gn̄is cui⁹ diffinitio intendit̄. U.g. qꝛ nos cū voluerim⁹ diffinire lineā nos q̄dē diffiniem⁹ spēb⁹ vltimis eius q̄ sunt linea recta ꝛ circularis ꝛ flexosa. deinde accipiem⁹ diffinitionē vniuscuiusq̄ illaꝝ spērū triū p̄ illā viā: ꝛ supponam⁹ ꝙ inuenirem⁹ d̄riaꝫ linee recte: quod est longitudo sine latitudine non medium illius extremitatis eius apud aspectū ipsi⁹ ꝑm rectitudinē: ꝛ inuenirem⁹ diffōnē linee tortuose: ꝙ etiā est lōgitudo sine latitudine in qd̄ est pūctū a quo oēs linee exeūtes ad ipsam sunt equales: ꝛ iuenirem⁹ diffōnē linee circularis: ꝙ ēt lōgitudo sine lati-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tudine cui addit̄ ꝓprietas alia: ⁊ q̄rim⁹ cōe his diffōnib⁹ trib⁹ ⁊ inueniem⁹ dcm̄ nostrū lōgitudinē sine latitudine cui addem⁹ gen⁹ linee qđ est q̄ꝫtitas: et erit diffō linee absolute: ꝙ est q̄ꝫtitas hn̄s longitudinē sine latitudine. Et iter nr̄m ad diffōnes generꝝ ex diffōnib⁹ spērū est res currēs cā nature: ⁊ illud: qꝛ gn̄a cō posita ⁊ spēs sunt simplices. Jamqꝫ opꝫ ꝙ si est inuenta diffō spēb⁹ ⁊ gn̄ib⁹ vt sit inuētio ipsi⁹ gn̄ib⁹ ꝓpter inuētionē ipsi⁹ spēb⁹. ⁊ hec via est q̄dē quā rememorat⁹ est Arist. qm̄ sibi vr̄ ꝙ ipsa est leuior inuētiōe diffōnū spērū q̄ꝫ via diuisionis: ⁊ ipsa est q̄ scit̄ ꝑ viā ꝯpositionis nō ꝙ sibi videat̄ ꝙ hec via sit sufficiēs in inuentione diffinitionum sicut iam putauerunt quidam quoniam necessario in inuentione diffinitionum ex locis nominatis in libro topicorum. s. loca confirmationis ⁊ destructionis: ⁊ loca generis ⁊ differentie ⁊ aliorum locorū numerantur ibi: ⁊ ipsa quidem numerantur propter diffinitionem: ⁊ numerātur ibi famosi vt colligatur ex eis demonstratiue ⁊c.

¶ Capitulum. xix.

Sed diuisiones que sunt ꝑm differentias vtiles sunt in his vt sic adeamus: vt tamen demonstrant dictum est in prioribus. vtiles autem sunt vtiqꝫ sic solum ad syllogizandum quodqnidest. Atqꝫ videtur vtiqꝫ nil. sed mox accipere omnia tanq̄ꝫ si ex principio acceperit aliquis sine diuisione. Differt autem aliquod prius ⁊ posterius predicatorum predicari: vt est dicere animal mansuetum bipes: vel bipes animal mansuetum est. Si em̄ vniuersum ex duobus est ⁊ vnum quid animal mansuetum. Et iterum ex hoc ⁊ differentia est huiusmodi: vt quodlibet eē vnuꝫ factū necesse est diuidentem petere. Amplius autem ad nil relinquenduꝫ in eo quodquidest sic solummodo contingit. Cum enim primum accipiatur genus siquidem alicuius inferiorum aliquam diuisionum accipiat non incidet omne in hoc vt non omne animal aut totum pēnatum est aut diuisum pennis: sed pennatum animal enim omne huiusmodi differentia hec est. prima autem est differentia in quam omne animal incidit. Similiter autem est in vnoquoqꝫ aliorum ⁊ in his que extra genera ⁊ que sub ipsis sunt vt in aue in quam omnis auis: et in pisce in quo omnis piscis. Sic igitur procedenti est scire ꝙ nil relictum est. aliter aūt ⁊ relinquere est necesse ⁊ non scire. A

¶ Sed diuisiones que sunt ꝑm differētias ⁊c. Cap̄. xix.

Dixit Et in extra actione quidē diffinitionis per viā diuisiōis vtile est in diffōne hui⁹ spēi magis q̄ꝫ vtilitas ꝑm moduꝫ qui ostensus est in eo qđ precessit ꝑm ꝙ via diuisionū quidē in diffinitionib⁹ nō ignote in diffinitionib⁹ notioris diffinitionis: ⁊ qđ qn̄ conat̄ est in eis inuētio diffinitionū ignotaꝝ ⁊ ambulās in illo ꝯparat̄ via ꝓlogi: ⁊ vtilis est in specie diffinitionū in quib⁹ nō prouenit occultatio q̄ ostenditur per terminum medium ⁊ obscuratur in diuisione in ipsis: qm̄ magna differētia est in diuisione inter hoc ꝙ ponatur differētia prima in ordine suo: aut inter hoc ꝙ curat res in eis econuerso illius scꝫ vt ponatur vltimum in ordine primo: sicut quādo diuidit̄ animal in id qđ est bipes: ⁊ in id qđ nō est bipes. Aduerte ꝙ hec litera quā exponit deficit in nostra expositiōe sine translatione: quoniā hec species diuisionis dat diffinitionē speciei spērū cū sint diffōnes spērum composite ex duabus rebus: quarum vnum est genus B

UVA. BHSC. IyR_118_1

propinquum: ⁊ alia differentia que est post ipsam. s. que cõsequit̃ ipsam absq; medio: sicut est homo cuius intẽtio est cõposita ex animali ⁊ rationali. Et exẽpla harũ orationũ que dant hec species accepta ex diuisione est quidem composita ex generibus longinquis ⁊ differentijs vltimis quoniam habẽs duos pedes est differentia vltima animali ⁊ sunt due differentie vltime: ⁊ propter illud oportet diuidenti cum intendit venationem diffinitionis per diuisionem ꝙ non transeat differentiam communem substantialem ad differẽtiam magis propriam. s. vt nõ diuidat genus alterius in differentias generis: qđ est sub eo sed in differentias comprehendentes eas: ita vt diuidat: aut est ea que habẽt alias separatas aut continuatas. Jamq; dimittat genus primum ⁊ non comprehendit omnia alia diuisione sua.

¶ Capitulum. xx.

Nihil autem oportet diffinientem et diuidentem omnia scire que sunt: ⁊ tamen impossibile quidem dicunt esse differentias cognoscere que sunt ad vnumquodq; non cognoscentem vnumquodq;. sine autem differentijs nõ est vnumquodq; scire: a quo enim non differt idem esse huic: a quo autem differt alterum ab hoc. Primum quidem igit̃ hoc falsum est: non enim ꝑm omnem differentiam alterum est. Multe enim sunt differentie in eadem specie. sed non ꝑm substantiam: neq; per se. Postea si accipiantur opposita ⁊ ꝑm differentiam: ⁊ cum omne incidat hinc aut inde ⁊ accipiat in altero quod queritur eẽ: ⁊ hec cognoscit: nihil differt scire aut nescire in quibuscunq; predicantur de alijs differre. Manifestum enim quoniam si sic vadens veniat in hec quorum non amplius est differentia habebit rationem substantie. Omne autem incidere in diuisionem si sint opposita quibus nihil interest non est repetitio. Necesse enim est omne in altero ipsoruꝫ esse siquidem illius differentia est.

¶ Capitulum. xx.

B Dixit Et diuidẽti q̃dẽ nõ est op⁹ apud ostẽsionẽ diffõnis ꝑ diuisionẽ vt diuidat oẽs dr̃ias iuẽtas donec sit inuẽtio diffõnis ꝑ diuisionẽ aliq̃d ꝓhibẽs cũ sit nõ pol̃e cõprehẽdere oẽs dr̃ias sicut putãt q̃dã antiq̃: qm̃ id qđ putat̃ ex illo est nõ verꝝ. Et p̃mo q̃dẽ qm̃ nõ est necesse vt diuidẽs diuidat gen⁹ in oẽs dr̃ias inuẽtas ei cũ sint ex ipsis he sub̃ales: ⁊ ex ipsis nõ sub̃ales. sꝫ ẽ necesse ĩ diuisiõe sua diuidere gen⁹ in dr̃ias substãtiales: ⁊ sunt q̃ reuouãt spẽs sub illo genere. Et secũdo quidem queritur quoniam nature cõmunes diuiduntur in differẽtias oppositas ⁊ comprẽhendentes: ⁊ res cuius diffinitio intenditur quidem est veritas substantiarum illarum oppositarum: et non est opus ex re ipsius amplius: q̃ vt sciat opus sub quod est verius illa res quoniam opposita non est ei opus vt sciat differentias in quas diuiditur cum sit preter id cuius intenditur diffinitio. U. g. quoniam cum nos intendimus diffinitionẽ hominis: tunc diuidim⁹ aĩal ĩ rõnale ⁊ nõ rõnale ĩ oẽs dr̃ias vltimas, ⁊ eq̃le est si sint ille dr̃ie note. Cũ ꝯ icesserim⁹ hac via ꝓcedimus necessario ad summã equalẽ diffinito: ⁊ erit res diffinita necessario sub vna diuisionum oppositarũ: in quas diuiditur gen⁹ eius: neq; creuit indigẽtia petitionis: cuꝫ sint differentie in quas diuiditur illud genus ꝑm modũ cõprehensionis nõ est pol̃e vt intret inter eas medium:

UVA. BHSC. IyR_118_1

qñ est ita res manifesta ꝑ se in diuisione: ergo opꝫ ex illo vt sit que petit diffinitionẽ illiꝰ cũ scitur ꝙ illud est genus illiꝰ intrãs sub vna ipsarũ ꝓculdubio ꝛc.

¶ Capitulum.xxj.

AD probãdum autem terminum ꝑ diuisionẽ opꝫ ꝯiecturari accipere ꝑdicãtia in eo qđ q̃d est. ꝛ hoc ordinare q̃d primum aut scđm: qm̃ hec oĩa sunt. Est autem hoꝝ vnũ primum ꝑ id qđ possumꝰ: sicut ad accidens rõcinari: qm̃ ĩest et ꝑ genus ꝓbare. Ordinare autẽ sicut opꝫ si primum accipiat. hoc autẽ erit si accipiat̃ qđ oĩbus inheret: illi aũt nõ oĩa: necesse est enim aliqđ esse hmõi. Accepto autẽ hoc erit idem iã in oĩbus inferioribꝰ modis: ꝟm. n. alioꝝ primum erit ꝛ tertium sequẽtium. Remoto. n. qđ est sursum ꝯtinuum alioꝝ primũ erit: silr autẽ ꝛ in alijs. Qđ autem oĩa hec sint manifestum est ex hoc qđ accipimus primum q̃dem ꝟm diuisionẽ: qm̃ omne aut hoc aut illud: est autẽ hoc ꝛ iterũ huic totiꝰ vltimi autẽ nõ ampliꝰ esse differentiã: vel ꝛ statim cum vltima differentia a toto non differre. si q̃d iniuriarũ se est aut hoc aut illud. Est autem hec iterum totius hoc. Manifestum. n. est: quoniã neqꝫ plus hoc apponitur. oĩa enim in eo qđ quid est accepta sunt: horum neqꝫ deficere nihil: aut enim genus aut differentia vtiqꝫ esset. Genus quidem igitur est primum: ꝛ cum differentijs prius acceptum est. Differentie autem omnes ꝯtinent̃: non enim amplius sunt vltima: specie enim differret ꝛ vltimum. Hoc autẽ est dictum ꝛ non differt. A

¶ Ad probandum autem terminum ꝛc. Capitulum.xxj.

ET cum est hoc. a. tunc oportet enim inuenire diffinitionem per diuisionem vt cooperemur conditionibus tribus: quarum vna est vt accipiamus res que predicantur de aliquo ex via: quid est: ꝛ secunda est vt sit ordo ipsarum sicut rememorati sumus: ponaturqꝫ differentia prima prima: ꝛ secunda secũda: ꝛ tertia tertia. ꝛ similiter ꝟm cõsequentiã. ꝛ cõditio tertia est vt stemus in diuidendo apud summam que sunt equales diffinitioni: ꝛ conditio quidem proxime erit proueniens in rebus ignote predicationis aliquo ex via quid est cuꝫ ostẽdimus per syllogismum ꝙ ipse sunt inuente ei cum hac dispositione: cum sit syllogismus iam hoc quo ostendatur ꝙ hoc est substãtiale huic: sicut ꝙ hoc est genus huius huic: aut hoc accidens huic: qꝛ omnis syllogismus est quo quidẽ ostenditur vna duarum harum rerum: sicut ostensum est in libro topicorum. s. ꝙ quesitum aut substantiale aut accidentale: ꝛ conditio quidem secũda est ꝙ sint partes diffinitionis ordinate ordine quo oportet: quoniam illud cũ ordinauerimus differentiã priorẽ ꝛ cõmuniorem donec finiatur ad differentiã vltimam: preterq̃ dimittamus inter eas differentiam: ꝛ faciemus cõsequi differentiã ipsarũ cũ differentia equali sibi: ꝛ cũ currit diuidẽs ꝟm hoc solo ex hoc necessario vt sit omnis differentia ex ipsis cõmunior eis qđ est sub eo: ꝛ inuentuꝫ rei que diuidit̃ per ipsam inuẽtione prima: ꝛ si est inter primã ipsarũ ꝛ vltimã differentia longa: ergo ꝛ differentie medij que sunt inter eas sunt ille que continuant primum cum vltimo cõtinuatione essentiali. Sed conditio tertia ꝛ que est vt sit aggregatum equale diffinito: quoniam quod conuenit quidem nobis illud vt apparet ꝛ apparitione manifesta quando diuidimus genus altuꝫ primum in suas differentias oppositas. deinde aspicimus illam rem intentaꝫ ad B

UVA. BHSC. IyR_118_1

diffinitionē suā sub qua duarū differentiarū sit oppositarū: ⁊ si inueniam⁹ ipsam sub vna ipsarū: cōsiderabimus vtrū illud aggregatū ex differentia ⁊ genere sit equale illi diffinito: aut cōmunius eo: ⁊ si sit cōmunius separabimus illā differentiā etiā in differētias oppositas deinde cōsiderabimus sub qua illarū sit illud diffinitū: ⁊ cū inuenerimus ipsum sub via ipsarū aspiciemus vtrū aggregatū sit equale diffinito: aut inequale: ⁊ si est equale scimus qm̄ iam inuenimus diffinitionē ipsius: ⁊ si est cōmunius faciemus in illo sicut fecim⁹ prius scz vt diuidamus dr̄iam vltimā in dr̄ias oppositas. deinde cōsiderabimus sub qua illarū est diffinitū intrans: ⁊ vtrū aggregatū sit equale ei aut inequale: et cū inuenimus ipsum equale est manifestū ꝙ de illa diffinitione nō diminuitur differētia ex differentijs: ex quib⁹ cōseruatur essentia rei diffinite. s. idest cōstat. Neqꝫ inuenitur in ea superfluū ꝓpterea qꝛ diminutio aut est genus aut est differentia ⁊ genus primū iam positum: ⁊ adiuncte sunt ei differentie inuente in illa natura: ⁊ si ponatur ꝙ deficit ei aliqua differentia illa differentia est diuisa idest diuersa in natura ipsius ab illius differentijs: ⁊ differentie que aggregantur cum genere vt sit ex eis diffinitio sunt ⁊ diffō vnius natura: ⁊c.

¶ Capitulum. xxij.

A Querere aūt opꝫ intendentē in similia ⁊ indifferentia: primū quid omne idem habēt. Postea iterū in alteris que in eodē quidē genere sunt in illis. sunt autē ipsis quidez eadem specie: illis autē altera. Cum autē in his accipiatur quid omnia idem ⁊ in alijs similiter. In acceptis valde intendendum si idem sit quousqꝫ in vnam conueniant rationem. hec em̄ erit tres diffinitio. Si vero non vadit in vnā: sed in duas aut plures: manifestū est ꝙ vtiqꝫ nō est vnū aliqd̄ esse qd̄ queritur: sꝫ plura. Ut dico si quid est magnanimitas querimus intendendum est in quosdā magnanimos quos scimus ꝙ habeant oēs inquantuz sunt hmōi vt si magnanimus Alcibiades est: aut Achilles: ⁊ Aiax: quid vnū oēs hēat nō tolerare iniuriā. Hic quidē em̄ dimicauit illevero īsaniuit. hic aūt interfecit seipsum. Iterū est in alteris vt in Lysandro ⁊ Socrate si iam indifferētes esse ꝓsperitati ⁊ improsperitati hec duo accipiēs intēdat quid idē cōmune hn̄t: ⁊ impassibilitas q̄ est circa fortunas: ⁊ nō tolerātiarū Si vero nullū sit/ due spēs vtiqꝫ erūt magnanimitatis. semꝑ. n. est oīs diffō vniuersalis. Nō em̄ in quodam oculo dicit sanabile medicus: sꝫ aut in omni aut spē determinās. Facile autē est magis singulare diffinire q̄ꝫ vniuersale. vn̄ opꝫ ex singularibus in vl'ia ascēdere. Nāqꝫ equiuocationes latēt magis in vniuersalibus q̄ꝫ in indifferentibus. Sicutqꝫ in demonstrationibus opꝫ syllogizari inesse. sic ⁊ in terminis certum. hoc autem erit si per ea que singulariter dicuntur sit in vnoquoqꝫ genere diffinire separatim: vt simile non omne: sed in coloribus ⁊ figuris: ⁊ acutū quod in voce est: ⁊ sic in cōmune erit ire/ timentē ne equiuocatio cōtingat. Si autem neqꝫ disputare oportet metaphoris: manifestum quoniā neqꝫ diffinire: neqꝫ quecunqꝫ dicuntur in metaphoris: disputare. n. necesse erit in metaphoris. ¶ Ut habeamus problemata/ eligere oportet decisiones ⁊ diuisiones. sic autem eligere supponentem genus commune omnium cō

ex q̄nto iustini.

grece succensuit.

B Spēs facilius q̄ꝫ gn̄a fieri.

C

UVA. BHSC. IyR_118_1

simillium: vt si animalia sint que considerantur. qualia omni animali insunt. Acceptis autem his reliquorum primo omni qualia inherent vt si hec est auis qualia inherēt omni aut: ꝛ sic semper proximo. Manifestum enim ꝛ quontā habebimus tam dicere propter quid insunt inherētia his que sunt sub cōmunivt propter quid homini aut equo insunt: sit autem animal in quo. a. b. autem inherentia omni animali: in quibus autem sunt. c. d. e. sint quedam animalia. manifestuz igitur est propter quid est. b. in. d. propter. a. enim. similiter autem et in alijs ꝛ semper in alijs eadem ratione. Nunc quidem igitur ꝑm ea que assignantur communia nomina dicimus.

¶ Capitulum. xxij.

Inquit. ꝛ opz nos cū intendimus diffinitionē rei alicuius: ꝛ eligam⁹ predicata inuenta ex via q̄d est vt inquiramus in singularibus que sunt diuersa illā intentionē cuius que rumus diffinitionē: ꝛ si inuenerimus ipsam eandem in omnib⁹ illis manifestū erit nobis ex illo q̄ illa natura cuius voluerimus diffini D tionē est natura vna: ꝛ q̄ est ei diffinitio vna: ꝛ si inuenerimus illā intentionez in vniuersitate illoꝝ singulariū transmutatā: ꝛ vniuersitatē aliā: scimus q̄ illud cuius intendimus diffinitionē nō est vna intētio: sed sunt due intētiones: aut plures illis. U. g. qm̄ cū voluerim⁹ diffinire qō est magnitudo sensitiue anime. nos nāq; cōsideramus hāc intentionē in singularibus quā disponimus p magnitudinē anime: ꝛ inuenimus quedā ipsoꝝ que interfecerūt seipsa: ꝛ inuenimus alia translata de lege ad legē: ꝛ alia pugnātia: ꝛ quo nos opz pugnare ipso. Cū ergo cōsideramus magnitudinē anime in his inuenimus eā per veritatē sustinentie iniuriā: ꝛ cōsideraueri⁹ magnitudinē anime inuentaz in Diogene ꝛ Socrate ꝛ alijs ex eis qui timuerunt in bonitate casus ꝛ fortune: ꝛ ꝓpter necessitatē ex veritate: dicimus q̄ magnitudo anime in eis est timere in bonitate casus. Cū ergo aspexerimus timorē in bonitate fortune: ꝛ per veritatem sustinentie in tumente nō inuenimus aliquid aggregans ipsa ambo neq; E viā vnam eis cōmunicantes magnitudinē anime: ꝛ dixim⁹ q̄ magnitudo anime nō habet vnam diffinitionem ꝛ q̄ est nomen equiuocum: quoniam diffinitio quedam est vna nature vni vniuersali nō nature particulari: ꝛ propter hoc nō dat medicus curam huius oculi cuius innuitur: sed dicit quidem curam absolute: ꝛ illud erit per hoc vt diuidat intentiones: de quibus dicitur nomē oculi: ꝛ determinet speciem quam intendit diffinire medicus: quia equiuocatio nominis apparet in speciebus magis q̄z in generibus: ꝛ ꝓpter hoc oportet vt prouematur ad diffinitionem proprioris cum fit proprius notius apud sensum: ꝛ quemadmodum in demonstrationibus oportet vt intentio syllogismi res certa manifesta. scz q̄ singularibus signa certa: similiter oportet vt sint intentiones quas intendimus diffinire aperte ꝛ diuise ꝛ manifeste ex diffinitionibus: F ꝛ hoc quidem erit cum peruenimus ad diffinitionem rerum communium ex rebus proprijs: quibus est manifestatio intentionis quā volumus diffinire plana ꝛ aperta. U. g. qz nos cū voluerimus diffinire naturā colozis ponam⁹ principium cōsiderationis in hoc ex intentione inuenta in colore quolibet: non ex colore cōmuni: que est genus omnibus colozibus. Et similiter cū voluerimus diffinire rē soni: ponam⁹ cōsiderationē ex sonis specificis nō ex sono cōi.: qm̄ ꝓ hoc op⁹ cadit custodia a nomine cōmuni: ꝛ illud est: qz ꝛ si iā cauem⁹ in dialectica nomē equiuocū: quāto magis opz vt caueamus illud in diffinitionib⁹: ꝛ cooperatio nominis equiuoce accidit necessario in dialectica.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Capitulum.xxiij.

Oportet autem nõ solum in his ipsis considerare: sed ⁊ si aliud aliquod aspiciatur inherens commune accipientẽ postea quibus hoc inhereat: ⁊ qualia huic sequantur: vt cornua habentia id quod est habere erinaceum id quod est nõ vtrinq; dentata esse: hec habere ventres latos non vtrobiq; dentes esse. Iterum id quod est cornua habere quedam se-
A quitur. manifestum. n. propter quid est in illis quod dicitur eñ ꝓpter id nõ ꝙ cornua habent inest. Amplius autem alius modus est scdm analogum eligere. vnũ nõ est idem accipere: qd opz vocare sepion et spinam ⁊ os. erunt aũt que sequuntur: ⁊ hec vna quadã natura tali.

¶ Capitulum.xxiij.

Inquit. Et opz illũ qui vult vt alleuietur ei rñsio per quare in accidentibus que inueniuntur cuilibet speciei: ex speciebus inuentoruz sensibiliũ vt iam stet per viã diuisionis sunt super genere ⁊ specie sua: ⁊ per viaz expositionis sup oĩa mẽbra eorũ: qm̃ cũ ipse est sciẽs hoc est possibile cũ querit̃ de inuentiõe accidentis circulo speciei ex speciebꝰ: aut generi generũ: vt respondeat per naturã cõmunẽ que est cã inuentionis illiꝰ accidẽtis illi speciei aut generi. ¶ U.g. qm̃ hõ cum ꝓcedit ⁊ scit ꝑ viam diuisiõis ꝙ nutribile quoddã est sensibile ⁊ quoddã insensibile: deinde queritur quare est animal augmẽtabile: rñdit per naturã cõmunẽ que est causa in inuentione augmẽti animali: dicit: qm̃ est nutribile: ⁊ ꝙ nõ dicit: qm̃ est animal: ⁊ similiter accidit ei cũ queritur ex consequenti
B quodã speciẽ quãdã ex speciebus: ⁊ est sciens naturã vniuersalez que est causa in inuentione illius cõsequẽtis illi speciei per diuisionẽ: sicut si queratur quare fit gallus diuersarum alarum: ⁊ dicetur. qm̃ est volatile: aut quare fit homo respirans: dicatur: qm̃ est animal ambulans habens sanguinẽ: ⁊ qñq; nõ apparet nobis natura cõmunis que est causa illius accidẽtis: per quaz queritur de via diuisionis: sed est apparens iam nobis ꝓpter expositionem accidentis cõmunis expergefaciens nos ex illa natura ⁊ faciemꝰ ipsuz stare loco illiꝰ nature. U.g. qꝛ iã stetimus ꝑ anothomiã ꝙ ex animalibꝰ hec ꝙ cornua habẽt mentũ superiorẽ: nõ habẽt dẽtes in mãdibula superiori: ⁊ cũ queritur a nobis ita: q̃re ceruus hz cornua: dicimus qm̃ hz stomachũ superiorẽ: ⁊ nõ hz dẽtes in mãdibula superiori: ⁊ similiter postq̃ stetimꝰ per anothomiã super hoc ꝙ oẽ aĩal lõge vite est pauce cholere intellectione ad corpus eius. Cũ ergo queritur a nobis. U.g. quare sit homo longe vite: dicimus qm̃ est pauce cholere ⁊ quandoq; est natura ⁊ genus in quo stetimus ex diuisione nõ vnũ: termini in propositione sicut proportionales scientie in animali ⁊c.

¶ Capitulum.xxiiij.

Eadẽ aũt ꝓbleumata sunt q̃dã q̃dẽ ĩ eo ꝙ idẽ mediũ hñt vt qm̃ oĩa ꝯriꝰ statꝰ: hoꝝ aũt gñe sunt eadẽ quecũq; hñt dr̃ias alioꝝ aut aliter eẽ: vt ꝑꝑ q̃d strepit: aut ꝑꝑ q̃d apparet: ⁊ ꝑꝑ q̃d iris. Oĩa. n. hec vnũ ꝓblema sunt gñe: oĩa eĩ repcussio sunt: sz spẽ alt̃a. Alia aũt ex eo ꝙ mediũ q̃dẽ sub alterũ mediũ est / differũt a ꝓblematibꝰ: vt ꝓpter q̃d Nilus finiẽte mẽse magis fluit: ꝓpter id ꝙ hybernior est finiẽs: ꝑꝑ q̃d aũt est hybernior finiẽs: ꝓpter id ꝙ luna deficit. hec eniz sic se habẽt adinuicẽ.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Capitulum.xxiiij.

Arit. Et erunt questiones vna qñ est cā accepta in eis termin⁹ medi⁹ ⁊ qñ est vna specie: ⁊ forte est vna in gñe: sicut si q̄rat querēs quare renouatur echo ⁊ quare renouat iris: ⁊ quare vi dit homo formā eius in corpore terso: qñ causa in his questionibus est vna in genere ⁊ est cōuersio: sed causa echo est cōuersio aeris: ⁊ causa iridis est cōuersio luminis: ⁊ cā visionis eius in speculo terso est cō uersio visus. Jāq; est causa vna ostensa p media multa. qñ est quidā eorū cū quibusdā: ⁊ est precedens ex ipsis dans principia in questione queritur de posteriori donec ascendat questio ad causam primā est eis que est causa omnib⁹ illis. V. g. si dicatur. quare augmentatur cursus Nili in fine mēsis. ⁊ dicatur in responsione illius: qñ illud tempus similatur tempori hyemis. ⁊ dicatur: ⁊ q̄re sit illud tēpus simile tēpori hyemis: ⁊ dicatur propter diminutionē ipsi⁹ cū sole: qñ cōiunctio ipsius cū sole est causa prima: ⁊ cursus Nili in fine mensis est causatū vltimū: ⁊ que sunt inter vtraq; sunt causatum ⁊ causa ⁊c.

¶Capitulum.xxv.

QE causa aūt ⁊ cui⁹ est causa dubitabit aliq̄s: nūq̄d ⁊ causatū est: ⁊ causa est: vt si folia fluūt aut deficit luna: ⁊ causa deficiēdi ⁊ folia cadendi erūt. vt si hui⁹ est lata habere folia. Deficiēdi aūt terrā esse in medio. Si em̄ nō alia aliqua erit causa ipsorū siue cū causa sit simul ⁊ causatum est: vt si i medio est terra deficit aut si lato folio est fluit. Si aūt sic est simul vtiq; erūt: ⁊ scinuicē demōstrarent. sit em̄ folio fluere in quo. a. lato aūt folio in quo. b. vite ꝺo in quo. c. si aūt in. b. est. a. oē enim lato folio / folio fluit. in. c. aūt. b. ois enim vitis est lato folio in. c. a. ⁊ ois vitis folio fluit. Causa aūt est. b. mediū: ſz ⁊ qñ latis foliis vitis est pp id q̄ folio fluit demōstrare. Sit em̄. d. q̄dē lato folio. e. aūt folio fluere. vitis vero in quo. z. in. z. igit est. e. q̄ est folio. fluit. n. ois vitis. i. e. aūt. d. oē em̄ fluēs folio lato ē folio. ois. n. ita q; vitis lato ē folio. Cā aūt est folio fluere. Si aūt nō cōtingit cās eē ad scinuicē. cā. n. pri⁹ est eo cui⁹ est cā. ⁊ deficiēdi q̄dē cā est terrā eē in medio: in medio aūt terrā esse nō est cā deficere. Si igit siquidē per causam est demonstratio ꝓpter quid. Si vero nō per causam ipsius: q; qñ in medio cognouit: ꝓpter quid autē nō. Quoniā aūt nō deficere causa sit in medio esse: sed hoc deficiendi manifestū est. In rōne. n. deficiēdi est q̄ est in medio: quare manifestū est q; per hoc illud cognoscitur: sed nō hoc per illud. Aut cōtingit vnius plures causas esse: ⁊ nāq; si est idē de pluribus primū predicari. sit. a. in. b. primo esse: ⁊ in. c. primū primo: ⁊ hec sint in. d. ⁊ in. e. inerit vtiq;. a. in. d. ⁊. e. causa autem est in. d. quidem b. in. e. autem. c. quare cum causa sit necesse est rem esse: sed res cum sit non necesse est omne q; sit causa: sed causam quidē necesse est esse: nō tamen omne. Aut si semper est vniuersale problema: ⁊ causa quid totum est: ⁊ cuius est causa vniuersaliter: vt folio fluere in toto quodam determinatum est: et si species ipsius sint et his et vniuersaliter. igitur aut plantis aut his plantis. quare et medium equa-

A de cāis ⁊ effectib⁹ ⁊ anvni⁹ plures sint cāe.

UVA. BHSC. IyR_118_1

le opz esse in his: ⁊ cuius est causa ⁊ cõuerti: vt ꝓpter q̃d arbores folio fluũt. Si ergo ꝓpter dẽsitatẽ humidi siue folio fluit arbor opz eẽ densitatẽ: siue dẽsitas est nõ in qualibet sz ĩ arbore: est folio fluere.

¶ Capitulum.xxv.

B Inquit. Iamqz dubitabit hõ in cã accepta terminus medi⁹ in causato qđ est extremitas maior: ⁊ dicit ꝟm vtrũqz quẽadmodũ est nobis possibile vt ostẽdam⁹ rẽ ꝓpter cãm illi⁹: silr est possibile nobis vt ostẽdam⁹ inuẽtionẽ cause ex causato: et illud est ꝑ hoc vt sit vtrũqz ipsorũ cõsequẽter cõpar suũ ⁊ inueniatur per inuentionẽ ipsius. U.g. vtrũ quẽadmodũ qñ inuenim⁹ cõgelationem lactis ad laborẽ inuenimus causam foliorꝝ eius: silr etiã cũ inuenim⁹ casum: inuenimus cõgelationẽ lactis: ⁊ quẽadmodũ inuenimus cõsistẽtiam terre inter solẽ ⁊ lunã inuenim⁹ eclypsim: silr qñ inuenim⁹ eclypsim inuenim⁹ cõsistẽtiã terre inter ipsam ⁊ inter solẽ: ⁊ dicem⁹: qm̃ si nõ est rei vni plures vna cã: et est res q̃ nõ est pole vt inueniat̃ preter causam suã: tũc iam ostenditur vtrũqz ipsorũ ꝟm suũ cõpar: sz cũ ostẽdim⁹ causatũ per cãm est illud demõstratio dãs cãm et inuẽtionẽ: ⁊ cũ ostẽdim⁹ cãm ꝑ causatũ est illud demõstratio dãs inuentionẽ tm̃: sicut est qđ ostẽdit casum foliorũ ex cõgelatione lactis: ⁊ congelationẽ lactis ex casu foliorũ: sz si est rei vni plus vna cã: tunc non sequit̃ vt ostẽdatur inuẽtio causarũ ex inuẽtione cause. U.g. qñ si ostẽdit ostẽsor q̃.a. est inuẽtũ.g. ꝑ media plura vno.s.d.⁊.e. tũc manifestũ: qm̃ qñ inuenitur vnũ ex.d.⁊.e. inuenit̃.a. ⁊ nõ sequit̃ cũ inuenit̃.a. vt inueniat̃.d.⁊.e. qm̃.a. est cõis vnoquoqz amborꝝ: ⁊ cũ inueniat̃ cõis nõ sequit̃ vt inueniat̃ propriũ: sz ostẽdit̃ res ĩ hoc ex eo q̃ precessit: ⁊ illud est qm̃ iam đr ex ꝯditionib⁹ demõstrationũ est vt sint propõnes accepte vniuersales ⁊ predicate ex via q̃d est: ⁊ cũ est illud ita: oporter vt sit termin⁹ medius ꝓprius subiecto ⁊ equale ei: ⁊ silr maior cũ medio et cõuertatur cã et causatũ necessario in hmõi demõstrationibus.:

C Vtrum aũt ꝯtingat nõ eãdem cãm esse eiusdẽ oĩbus: sed alterã: aut nõ: aut siq̃dẽ ꝑ se demõstret̃. ⁊ non ꝟm signũ: aut accidẽs / nõ põt esse: rõ eĩ extremi mediũ est. Si ꝟo non sic cõtingit. est autẽ ⁊ cuius cã ⁊ in quo ꝯsiderare ꝟm accidẽs nõ tñ vident̃ problemata esse. si aũt nõ: silr se habebit mediũ. siq̃dez sunt eq̃uoca / ⁊ eq̃uocũ mediũ est. Si ꝟo sicut in gñe sit: silr se habebit: vt ꝓpter q̃d cõmutabilr analogũ. Alia.n. est cã in numeris et in lineis: ⁊ eadẽ vtiqz: inqztũ aũt linee alia. Inquãtũ aũt hñs augmentationẽ hui⁹ eadẽ sic ĩ oĩb⁹: hoc aũt similẽ esse colorẽ colori et figurã figure aliã alij esse. equiuocum enim simile in oĩbus. Hic quidẽ enĩz fortassis analogiam habere latera ⁊ equales angulos. In colorib⁹ autem vnum sensum esse aut aliquod aliud hmõi: ꝟm aũt analogiã eius eadẽ: ⁊ medium ꝟm analogiam habebunt.

D Habet aũt ⁊ sic ꝯsequi cã adiuicẽ: ⁊ cui⁹ est cã. ⁊ ĩ quo ẽ cã. Unũquodqz q̃dẽ accipiẽti: ⁊ cui⁹ est cã in plus est. vt quatuor equales q̃ sunt extra in plus q̃z triangulus aut quadrangulus. In oĩb⁹ aũt vt in equalib⁹ est: q̃cũqz eĩ quatuor rectis equales q̃ sunt extra ⁊ mediũ silr est: est aũt mediũ rõ primi extremi: quocirca oẽs scie fiũt ꝑ diffinitiones: vt folio fluere simul

UVA. BHSC. IyR_118_1

sequitur vitē ⁊ excellit ⁊ ficū: sed nō oīa sz equale. Si ꝟo accipiat̄ aliquis primū mediū rō fluēdi foliū est. erit eī primū q̄dē in altera mediū: quoniā hmōi sunt oīa huiꝰ mediū: quoniā succus dēsat̄ aut aliquid aliud hmōi: q̄d aūt est folio fluere/dēsari in ꝯtactu seminis succum. In figuris aūt sic assignabit querentibꝰ ꝯsecutionē cause ⁊ cuiꝰ est cā. Sit enim. a. q̄dē inesse. b. oī. b. aūt in vnoquoqꝫ eoꝝ q̄ sunt. d. In plus autē. b. q̄dem vl̄r in ipsis erit. d. hoc aūt dico vniuersale qđ non ꝯuertitur. primū aūt vniuersale cū quo vnūquodqꝫ q̄dem nō cōuertitur. Oīa aūt ꝯuertunt̄ ⁊ nō excedūt. in ipsis igit̄ esse ipsius. a. b. est. opz itaqꝫ. a. in plus q̄ꝫ. b. extendi. si ꝟo non. q̄d magis erit cā hec illius: si ergo in oībus. e. est. a. erūt aliqđ vnum illa oīa aliud. a. b. si eī nō: quō erit dicere. Quoniā in quo est. e. fit. a. oī: in quo autē. a. non omni sit. e. propter q̄d enim nō erit aliqua cā. vt. a. est in oībus. d. Si itaqꝫ ⁊ que sunt. e. erūt aliquod vnum: ꝯsiderare opz: ⁊ sic. c. Contingit igitur plures esse eiusdē causas: sed nō eiusdē speciei. vt lōge vite esse quadrupedia q̄dē eo ꝙ non habēt cholerā. Uolatilia autē sicca: eo ꝙ aliquid aliud. si autē in atomo non statim veniunt/et nō solum vnum medium est sed plura: ⁊ cause plures sunt. Utrum autē causa mediorum que est ad vniuersale prima est. aut que ad singulare singularibus. manifestum igitur est ꝙ proxima vnicuiqꝫ cui causa. Primum enim quidem sub vniuersali esse hoc est causa vt in. d. qđ est. c. c. causa est ipsius. a. ipsi. c. autem hoc. b. esse causam ipsis. d. quidem. hoc autem ipsum.

Et causa que est cum hac dispositione: ergo nō est possibile vt sit causa vna: qm̄ ipsa est diffinitio rei: et in diffinitione non est possibile vt sit plures vna: cum sit expergefaciēs de substantia vna: et expergefaciens de essentia rei vnius opz vt sit vnum: sicut statio terre in medio inter solem et lunā que est diffinitio eclypsis: et sicut congelatio lactis arboris que est diffinitio casus foliorum. et si non est medium causa essentiali sicut in eo qđ est longe vite est ꝙ pauce cholere: et cholor quidem et humiditas sunt causa alia inuenta animali: et alij ab animali: sed oportet vt intendantur hmōi media in demonstrationibus quoniam ipsa non sunt causa vera et certa neqꝫ demonstrationes composite ex hmōi rebus sunt demonstrationes certe. sed putatiue demonstrationes preter qđ sit ita cum iam inueniatur causatum: et non inueniatur causa: et propter essentiam termini medij in hmōi demonstrationibus certis ex eo ꝙ est essentialis est ex natura generis in quo considerantur ille demonstratiōes sequitur si est illud genus dictum in proportione vt sit terminus medius in eo dans in proportione: ⁊ similiter si est genus vniuoce ꝑm cōcordiam est terminus vniuoce. Et exemplum rerum dictarum in proportione: vt dicatur quare sunt res proportionales cum permutantur proportionales: ⁊ dicatur: quoniam multiplicia ipsarum inueniuntur cum conditione posita in rebus proportionalibus: et nō est similitudo que dicitur de coloribus et de figuris vna in proportione. s. sed est vna quidem dictione tantum: quoniam similitudo in coloribus est vt moueant visum quantitate vna: ⁊ in figuris est vt sint latera proportionalia et anguli equales. Et hec est differentia que est inter rem dictam equiuoce: ⁊ dictam proportione. s. ꝙ dicte equiuoce inueniuntur termi-

UVA. BHSC. IyR_118_1

ni diuersi, nõ terminati: ⁊ dicte in proportione inueniuntur termini vni proportione. Et verum opꝫ vt accipiantur termini tres in demonstratione: equales quidem quibusdam. s. causa ⁊ causatũ: ⁊ res habẽs causam est subiectum: ⁊ si accipiatur subiectum proprius q̃ medium: ⁊ mediũ proprius q̃ maior non erit predicatio ꝑm viam omnis que conditionatur in principio huius libri: et est scitum ꝙ hec demonstratio est demonstratio que est terminus cõpletus in potentia: ⁊ est scitum ꝙ hec demonstratio quidem erit per causam propinquã et si sunt rei cause multe quedam ipsarum propinquior quibusdam: tunc causa propinqua est ipsis propinquior predicato in quesito non subiecto: scꝫ cũ sit terminus medius quidem ipse terminus extremitatis maioris que est predicatum in quesito: aut pars termini: et est ostensum ex hoc ꝙ Aristo. vidit ꝙ ex conditione demonstrationis absolute est vt sit terminus medius causa extremitati maiori necessario: ⁊ ꝙ ipse necessarius in eo: ⁊ scias hoc ꝙ hoc est qđ certificat alius ab eo ⁊c.

¶ Capitulum. xxvj.

De syllogismo igit̃ ⁊ de demõstratione q̃d vtrũq̃: ⁊ quomode fit: manifestũ est. Simul autem et de scientia demõstratiua. idem enim est.

¶ De syllogismis igitur quidem. ¶ Capitulum. xxvj.

Inquit Iamq̃ locuti sumus in syllogismo et demonstratione quid est vterq̃ ipsorum: et quibus conditionibus et proprietatibus cõpletur vterq̃: ⁊ est ex manifesto ꝙ scia vtriusq̃ ipsorũ dependet a scia alterius: ⁊ ꝙ vterq̃ creuit cursu rei vnius.

¶ Capitulum. xxvij.

Principia que sunt.

De principijs autẽ quomodo fiunt cognita: ⁊ quis est cognoscens habitus: hinc est manifestum dubitantib⁹ primum. Qđ quidẽ igitur non ꝯtingit scire per demonstrationem non cognoscentem prima principia immediata dictum est prius. Immediatorũ autem cognitionẽ vtrũ eadem est: aut non eadem: dubitabit vtiq̃ aliq̃s. Et vtrum scientia vtriusq̃ est: aut nõ est: aut huius quidem scia: illius autem alterum aliquod genus sit. Et vtrum cum non insint habitus fiant: aut cum insint lateãt. Siquidẽ igitur habem⁹ ipsos: incõueniens est. ꝯtingit enim certiores habere cognitiones demõstratione ⁊ latere. Si autẽ accipiamus nõ habentes prius: qualiter vttq̃ cognoscamus ⁊ addiscamus ex nõ preexistenti cognitione: impossibile enim est: sicut ⁊ in demonstratione diximus. Manifestũ igitur est: quoniã neq̃ habere possibile est neq̃ ignorãtib⁹ ⁊ nullũ habentib⁹ habitũ fieri. Necesse est itaq̃ habere quãdam quidem potentiã: hmõi autem nõ habere: que erit his honorabilior ꝑm certitudinẽ. Videt̃ autẽ hoc inesse oib⁹ aĩalib⁹: habent enim cõnaturalẽ potentiã iudicatiuã quã vocãt sensum. Cum aũt insit sensus aĩalib⁹ in his q̃dẽ aĩaliũ mãsio est sensibilis: in alijs aũt non fit. in quibuscũq̃ igitur nõ fit: aut oĩno: aut circa q̃ nõ fit nec est in his cognitio vltra extra qđ sensiũt: in quib⁹ aũt inest sentientib⁹: habere vnum quiddã in aĩa. Multis autem factis hmõi iã differentia q̃dã fit: vt his q̃dẽ fieri rõnem ex taliũ memoria

UVA. BHSC. IyR_118_1

in alijs ꝟo nō. Ex sensu igit̄ fit memoria: sicut diximꝰ. ex memoria autem multotiens eiusdem facta: experimentū. Multe enim memorie numero experimētū est vnū numero: ex experimēto aut ex oī q̄escēte vniuersali in aīa vno preter multa. ꝙ si in oībus vnū sit idem illis est artis principiū ⁊ scīe: siquidē circa generationem artis est: si ꝟo circa ens scīe: neq; igit̄ insunt determinati habitus neq; ab alijs habitibꝰ fiūt notioribꝰ: sz a sensu. Ut in pugna euersione facta vno stāte alter stetit: postea alter quousq; in principiū veniat. Aīa aūt hmōi sit qualis possit pati hoc. Qd̄ aūt dictū est dudū nō manifeste aūt dictū est iterū dicamꝰ. Stante em̄ vno indifferētiū: primū quidē vniuersale ī aīa est: ⁊ nāq; sentit̄ q̄dē singulare. Sensus aūt vl̄is est vt hoīs non callie hoīs: iterū in his statur quousq; impartibilia stēt ⁊ vniuersalia vt hmōi aīal quousq; aīal: ⁊ in hoc sil̄r manifestū est. qm̄ nobis p̄ma inductione cognoscere necessariū est: ⁊ nāq; sic sensus vniuersale facit. Qm̄ aūt circa cognitionē habitū quibꝰ verū dicimꝰ. alij q̄dē semper veri sunt. Alij aūt recipiunt falsitatē: vt opinio ⁊ rō. Vera autem sunt semp̄ scīa ⁊ intellectꝰ: ⁊ nihil scīe certius aliud genus q̄ intellectus. principia autē demōstrationibꝰ sunt notiora. Sciētia autē oīs cū rō ne est: principiorū scīa nō vtiq; erit. Qm̄ aūt nihil verius cōtingit esse scīa q̄ intellectū: intellectus vtiq; erit principioꝝ. Ex his cōsiderātibꝰ. ⁊ qm̄ demōstrationis principiū sit nō demōstratio. quare neq; scīe scīa est. Si igitur nullū aliud preter sciam genus habemus verū. intellectꝰ vtiq; erit scīe principiū. et principiū principij erit vtiq; omne autem similiter se habet ad rem omnem.

De principijs igit̄ qualiter. Capitulum. xxvij.

Inquit. Et q̄dē vnde cadat nobis scīa in pricipijs dmōstrationis q̄ sunt ꝓpōnis prime: ⁊ quō cadit: ⁊ p̄ quam viā ꝯsequit̄ hec ꝓpōnes. ⁊ illud hoc apparebit qn̄ p̄miserimꝰ ⁊ posuerimꝰ ꝙ scīa p̄ demōstrationē nō est pol̄e vt proueniat nisi p̄ hoc vt sciamꝰ principia sua q̄ sunt propōnes prime ⁊ immediate: ⁊ illd̄ etiā posuerimꝰ cū hoc q̄dē in dubitatione. Dicamꝰ ergo si vidēs ꝙ vis qua scimus rē p̄ demōstrationē sit vis eadē qua scimꝰ pricipia demōstrationis: aut ē alia. Et si vidēs ꝙ principia demōstrationis ⁊ res que sciunt̄ p̄ demōstrationē: vtraq; sciant̄ p̄ demōstrationē: aut vnū ipsoꝝ vt sciant̄ p̄ demōstrationē: et alia potētia alia sciat̄. Et principiū ꝯsideratiōis est vt inquiramꝰ primo vtrū hi intellectꝰ primi q̄ sunt forme ⁊ habitꝰ ꝓueniāt nobis a principio nostre īuētionis: sz nos sumꝰ q̄si obliuiscamur eoꝝ ⁊ nō memores: aut sunt innouati in nobis postq̄ nō fuerūt: sz quo ꝓuenit̄ nobis ex pricipio rei: ⁊ nō sumus obliti eoꝝ: ex hoc sequit̄ res repugnās: ⁊ ē vt sumꝰ adepti scīas ⁊ vehemētis ꝓuētionis ⁊ certiores q̄ demōstratiōis scīe: ⁊ sumꝰ obliti earū. Sed si posuerimꝰ ꝙ lucrati fuerimꝰ eas ponimꝰ primo ꝯcl̄onē. ergo vera est hec positio cū positiōe nostra ꝙ oē qd̄ scimꝰ ⁊ addiscimꝰ est q̄dē p̄ sciam precedentē. sequit̄ ergo scd̄m hoc vt sint principia demōstrationis ostēsa p̄ demōstrationē. Dicamꝰ ergo ꝙ hoc est possibile ꝙ hmōi principia quidē ꝓueniūt nobis aptata: ⁊ ad aptationem inuentis in nobis: et proprietas illius virtutis et illius aptitudinis vt proueniant ex eo illa principia: et hec vis in honore est minor q̄ res q̄ ꝓuenit

UVA. BHSC. IyR_118_1

nobis in actu que sunt principia: et hec est vis inuēta in omni animali: ⁊ illud est: quia in omni animali est vis sensibilis: sed animal in quo est vis sensibilis diuiditur duabus diuisionibus: et ex via ipsarum firmatur res quā sentit post finem sensus: et illud est animal imaginans: et ex ipso est: non enim confirmatur. et ipsum est non imaginans: et quod confirmat ei quidem est cui cōfirmatur confirmatione completa ex eo quod non confirmatur ei confirmatione cōpleta: et quod durat ei dictione completa: aut cum formantur forme in eo q̄ extrahat ex eis similitudinem que est inter eas: et ex hac similitudine prouenit intellectum vniuersale anime: ex hac similitudine quidem adipiscitur vis memorialis ex imaginatione: cum sit hec vis ipsa que adipiscitur intētione rei insensate expoliata ab indiuiduo: et hoc apud iterationem intentionis super eam viribus multis et indiuiduis: et ex quo sunt vis imaginatiua: ⁊ moralis ad concupiscentes in inuentiones a sensu est extenso harum duarum virium in homine ex insensibili: ⁊ si est vniuersale acceptum ex rebus volūtarijs est intellectus prouenies ex eo principium rebus operatiuis: et si est acceptio ex rebus inuentis est principium scientijs speculatiuis: et cum est res ita: ergo non sunt hi habitus ex intellectis prouenientibus nobis a principio rei: neq̄ lucramur eas ex habitibus nobilioribus: neq̄ scientijs firmioribus ipsis: sed renouantur quidem nobis exercitatione sensus vite post vitam singularibus multis. sicut accidit in prelio cum vincitur ordo pugnantium in victoria pugnatium si redeat vnus et stet: deinde redeat tertius donec compleatur acies: et sic est dispositio renouationis vniuersalis ex sensu: quoniam coniungitur huic sensui sensus secundus: ⁊ secundo tertius renouatur res vniuersalis: et propter hoc est renouatio eius scōm modum inductionis particularium: et scōm hunc modum est renouatio vniuersalis a sensibus. Dixit. et vires mentales quibus verificamus diuiduntur duab⁹ diuisionibus: qm̄ ex ipsis est q̄ verificatur quandoq̄: et falsificatur quandoq̄ sicut est inopinabilis et cogitatiua: et ex ipsis est q̄ verificatur semper: sicut in scientia prouenīente ex demōstratione. Et intellectus quidē est propositiones prime: et non est genus aliud ex apprehensione certius: et verificatur q̄ scientia nisi scientia prouenientia ex propositionibus prouenientibus per intellectum: et propter illud sunt principia demonstrationis magis in capitulo veritatis q̄ scientia prouenēs per demonstrationem: et quidem principia non sciuntur per demōstrationem: sed sciuntur per intellectum cum nō sit hoc aliquid quo apprehendatur q̄ sit magis verum q̄ demonstratio nisi intellectus. Et propterea est intellectus principium principiorum: et omnes iste vires cum proueniunt ad res super quam possunt sunt scōm vnum exemplum: scilicet vis scientie ad scitum: et vis intellectus ad principia.

¶ Aristotelis Stagyrite philosophorum principis posteriorum analecticorum opus: per commentatorem Auerroim commentatum: finit.

¶ Laus summo deo.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Topicoꝝ Aristotelis Liber primus.

¶ Quid intēdit/ ⁊ que rōcinādi spēs. Cap̄. primū.

Propositū quidē negocij est methodum inuenire/ per quā poterimus syllogizare de oī ꝓposito problemate ex ꝓbabilibus: ⁊ ꝓposito ipsi rationē sustinentes nihil dicemus subcōtrariū. Primū enim dicendū q̄d est syll's: ⁊ q̄ eius dr̄ie: qn̄o sumat̄ dialecticus syll's: hunc em̄ querim⁹ ꝑm ꝓpositū negociū. ¶ Est igit̄ syll's oratio in qua positis quibusdā aliquid aliud a positis ex necessitate accidit ꝑ ea que posita sunt. ¶ Demonstratio ꝟo est qn̄ ex veris ⁊ primis syllogismus erit: aut ex talibus que per aliqua prima ⁊ vera eius q̄ circa ip̄a est cognitiōis principiū sumpserūt. ¶ Dialecticus aūt syll's est: qui ex ꝓbabilibus est syllogizat⁹. ¶ Sūt aūt vera quidē ⁊ pr̄ia que nō ꝑ altera/ sz per seip̄a fidem habent. Nō em̄ opz in disciplinaribus principijs inquirere ꝓpter quid: sed vnūqd̄q̄ principioꝝ ip̄m ꝑm seip̄m esse edibile. ¶ Probabilia autē sunt q̄ videntur oībus: aut pluribus: aut sapiētibus: ⁊ his/ vel oībus/ vel pluribus: vel maxime notis/ ⁊ precipuis. ¶ Litigiosus autē est syll's qui ex his que videntur ꝓbabilia/ nō sunt autē. Et qui ex ꝓbabilib⁹: aut ex his q̄ vident̄ probabilia/ est apparens. Non em̄ oē qd̄ videtur ꝓbabile/ etiā est ꝓbabile. Nihil em̄ eoꝝ que dicunt̄ ꝓbabilia in sup̄ficie/ hz oīno phantasiā: velut circa litigiosaꝝ orationū principia accidit se habere. Statim em̄ vt plurimū eis qui parua aspicere possunt: manifesta in his est falsitatis natura. ¶ Ergo prior siquidē eoꝝ (qui dicti sunt litigiosi syll'i) etiam syll'us dicatur: reliquus vero litigiosus quidē syll'us/ syllogismus autē nō eo ꝙ videt̄ syllogizari: nō tn̄ syllogizat̄. ¶ Amplius autē p̄ter oēs (qui dicti sunt) syll'os ex his q̄ sunt circa aliquas disciplinas cōueniētia fiunt paralogismi. Quēadmodum in geometria/ ⁊ huic cognatis/ accidit se hr̄e. ¶ Videtur aūt mod⁹ hic differre p̄dictis syllogismis. Nā neq̄ ex veris ⁊ p̄mis syllogizat falsigraphus: neq̄ ex ꝓbabilibus. Nā ī diffōnē nō cadit: neq̄ em̄ q̄ oībus videt̄ sumit: neq̄ q̄ plurib⁹: neq̄ q̄ sapiētibus: ⁊ his neq̄ oīb⁹/ neq̄ plurib⁹/ neq̄ ꝓbatissimis: sz ex cōuenientibus q̄dem discipline sumptis: nō veris aūt syllogismū facit. Nam eo ꝙ aut semicirculos describit nō vt opz aut lineas aliquas ducit: non vt ducēde sunt paralogismum facit falso scribēs. ¶ Spēs igit̄ syll'oꝝ vt figuraliter sit cōplecti: dicte sint. Ut vniuersal'r autē dicā de oībus p̄dictis: ⁊ de his q̄ postea sunt dicenda. intantū nobis determinatū sit: eo ꝙ de nullo eoꝝ subtilē rōnē assi-

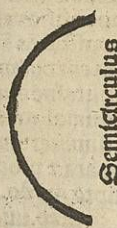

UVA. BHSC. IyR_118_1

gnare deligimus: sed aliquātulū de his figuralr volum⁹ ꝑtrāsire: oī no sufficiēs arbitrātes esse ꝟm ꝓpositam methodum posse cognoscere quoquo modo vnumquodq; illorum.

¶ Ad quot vtilis dialectica disserendiq; disciplina. Cap. ij.

Alij colloquia. A B C D

Consequēs aūt eēt his q̄ dicta sunt: dicere ad quot / ⁊ ad q̄ / vtile sit hoc negocium. Est aūt ad tria: ad exercitatiōes: ad obuiatiōes: ad eas (q̄ ꝟm ph̄iam sunt) disciplinas. Qđ igit̄ ad exercitationē sit vtile ex ipsis manifestū. Methodū em̄ hn̄tes / facile de ꝓposito argumētari poterim⁹. Ad obuiatiōes ꝟo e q̄ ānumerātes mlt̄oꝝ opīones nō ex extraneis: sed ex ꝓp̄ijs doctrīs ꝟmociabimur ad eos trāsmutātes q̄cq̄d nō bn̄ videt̄ nobis dicere. Ad scđz ph̄iā aūt disciplinas: q̄ potētes ad vtrāq; dubitare facili⁹ ī singl's ꝑspiciem⁹ verū ⁊ falsuz. Ampli⁹ aūt ad pr̄ia p̄ncipioꝝ q̄ sūt circa vnāquāq; disciplinā. Nā ex ꝓp̄ijs scđz ꝓpositā disciplinā p̄ncipijs: īpoł'e ē aliq̄d dicere de ip̄is / eo q̄ pr̄ia p̄ncipia oīz sūt ꝑ ea ꝟo (q̄ sūt circa singl'a) ꝓbabilia / necesse ē de eis ꝑtrāsire. h̄ aūt ꝓp̄ū vel maxīe ꝯueniēs ē dialectice. Cū em̄ sit inq̄sitiua: ad oīz methodoꝝ p̄ncipia viā hz. Hēbim⁹ aūt ꝑfecte methodū qn̄ silr habebim⁹: vt ī rhetorica ⁊ medicina: ⁊ hmōi potētijs. hoc ē aūt ex ꝯtingētib⁹ / facere q̄ appetim⁹: neq; em̄ rhetor ex oīmodo ꝑsuadebit: neq; medic⁹ sanabit: sz si ex cōtingētibus nihil omiserit sufficiēter eū dicem⁹ hr̄e disciplinā.

sunt scie q̄ partes sūt ip̄i⁹ philosophie. E

¶ Ex q̄b⁹ ⁊ quot disceptatio dialectica ꝯstet. Cap. iij.

Orones i. disputatiōes. A

Primū ergo ꝯsiderādū: ex q̄b⁹ est method⁹. Si aūt sumpserim⁹ ad quot: ⁊ q̄: ⁊ ex q̄b⁹ orones / ⁊ de q̄b⁹ syll'i ⁊ qūo his abūdem⁹: habebim⁹ sufficiēter ꝓpositū. ¶ Sūt aūt nūero eq̄lia ⁊ eadē ea ex q̄b⁹ orones: ⁊ de q̄b⁹ fiunt syll'i: fiunt aūt orones ex ꝓpōnib⁹. De q̄bus aūt fiūt syll'i: ⁊ ꝓblemata sunt: oīs aūt ꝓpō ⁊ oē ꝓblema: aut ꝓpriū: aut gen⁹: aut accn̄s indicat. Etem̄ differētia cū sit gn̄alis cū gn̄e ordināda est. ¶ Qm̄ aūt ꝓprij hoc q̄dez q̄d est esse significat: illđ aūt nō significat: diuidat̄ ꝓpriū in vtrasq; p̄dictas ꝑtes. Et vocet̄ quidē illđ qđq̄d est esse sig̃t: terius. Reliquuz ꝟo ꝟm cōem de ipsis assignatā noīationē: nūcupetur ꝓpriū. Palā g̊ ex his q̄ dicta sunt: q̄ ꝟm pn̄tē diuisionē: q̄ttuor oīa accidit fieri: aut proprīū: aut terminū: aut genus: aut accidens. ¶ Nemo autem nos opinetur dicere q̄ vnūquodq; horū per se dictum propositio vel problema est. Sed quoniam ab his ⁊ problemata ⁊ propositiōes fiunt. ¶ Differunt aūt ꝓblema ⁊ propositio hoc modo. Si em̄ dicitur putasne animal gressibile bipes diffinitio homīs est: ⁊ putasne animal genus est hominis: propositio fit. Si autem vtrum animal gressibile bipes diffinitio est hominis vel non: problema fit. similiter autem ⁊ in alijs. ¶ Quare equalia numero merito problemata ⁊ propositiones sunt. Nā ab oī ꝓpōne ꝓblema facies transumpto modo.

B C D

Id intelligit̄ sedū spēz.

¶ De termino / proprio / gn̄e ⁊ accidente. Cap. iiij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Dicendū autē: q̄d terīus: q̄d ꝓpriū: q̄d genus: q̄d accidēs. ¶ Est aūt terīus q̄dē oro q̄d erat esse significās. Assignatur aūt aut oro ꝑ noīe: aut oro pro orone. Possibile est em̄ ⁊ eoꝝ q̄ ab orone significant q̄dā terminari. Quicūq; autē quolibet mō noīe assignationē faciūt: manifestū est qm̄ nō assignant hmōi rei diffōnē: eo ꝙ oīs diffō est oro quedā. Diffinitiuum q̄dem ⁊ hmōi ponendū: vt qm̄ bonū est honestū. Silr aūt ⁊ vtrū idē sensus ⁊ disciplina vel diuersum / etem̄ circa diffōnes vtrū idem vel diuersum plurima sit īmoratio. Simplr aūt oīa diffinitiua dicant q̄cūq; sub eadē sunt methodo cū diffōnib⁹. Qd aūt oīa que nūc dicta sunt hmōi sunt: palā ex ipsis. Potētes em̄: ꝙ idē ⁊ ꝙ diuersum disputatre: eodē mō ⁊ ad diffōnes arguēdi copiā habebim⁹. Ostēdentes em̄: qm̄ nō idē est / interimētes erimus diffinitionē. Nō tñ ꝯuertit qd nūc dictuz est. Non em̄ sufficiens est ad ꝯstruendū diffōnē ostendere idē esse: tñ ad destruendū sufficiēs est ostēdere: qm̄ nō idē. ¶ Propriū autē est qd nō indicat quid est esse: soli aūt inest ⁊ cōuersim p̄dicat de re: vt ꝓpriū est hoīs grāmatice / esse susceptibile. Naz si hō est: grāmatice / susceptibilis est: ⁊ si grāmatice susceptibilis est: hō est. ¶ Nemo em̄ ꝓpriū dicit qd cōtingit alij inesse: vt dormire hoī: nec si forsitan ꝑ aliqd tp̄s soli inest. Si ergo forsitan ⁊ dicat aliq̄d taliū / propriū nō simpliciter: sed aliqñ / vel ad aliq̄d dicet. Nā a dextris q̄dē esse aliqñ propriū est: bipes aūt ad aliq̄d ꝓpriū est dictū: vt hoī ad equū / ⁊ canez. Qm̄ aūt eoꝝ q̄ ꝯtīgūt alij inesse / nullū cōuersim p̄dicatur: manifestū est. Nō em̄ si q̄d dormit necessariū est esse hoīem. ¶ Gen⁹ aūt est qd de plurib⁹ ⁊ differentib⁹ specie in eo qd quid est p̄dicatur. In eo aūt qdq̄d est p̄dicari talia dicunt q̄cūq; ꝯuenit eū q̄ interrogatus est reddere quid est qd ꝓpositū est: quēadmodū in hoīe cōuenit eū q̄ interrogat⁹ est q̄d est qd ꝓpositū est: dicere ꝙ aīal. ¶ Gñale aūt est vtruz in eodem genere aliud est alio: vl in diuerso. Nam huiusmodi sub eadem methodo cadit cum genere. Disputantes enim quoniam animal est genus hominis / similiter ⁊ bouis: disputantes erimus: quoniaz hec in eodem genere. Si autem alterius quidem ostenderimus: quoniam genus est. Alterius autem: quoniam non est: ostendentes erimus: quoniam in eodem genere non sunt. Accidens enim est quod nihil horum est: neq; diffinitio: neq; proprium: neq; genus: inest autem rei. Et quod contingit inesse cuilibet vni et eidem et nō inesse: vt sedere contingit inesse alicui ei dem et non inesse. Similiter autem et album. Nam si idem nihil prohibet quandoq; album quandoq; non album esse. ¶ Est autem accidentis diffinitionum secunda melior. Nam prima dicta / necessarium est si debet quis intelligere: prescire quid est diffinitio / ⁊ genus / ⁊ propriū. Secunda autem per se finita melior est ad cognoscendum (quid est quod dicitur) per se. ¶ Adiaceant aūt accidenti / ⁊ que ad seinuicem sunt com

A B C D E F A porphirio ꝓpriū q̄rto mō dr G H Diffinitio. I

UVA. BHSC. IyR_118_1

paratiões q̊libet mõ ab accidẽte dicte. vt vtrũ pulchrũ: aut qđ expe
dit sit magis eligẽdũ: ⁊ vtrũ q̃ est ꝑm virtutẽ aut ꝑm frugalitatẽ sua
L uior vita: ⁊ si q̊d aliud est silr̃ his dictũ. In oĩbus enim talibus vtri
magis p̃dicatũ accidit: q̃stio fit. ¶ Manifestũ aũt ex ipsis: qm̃ acci
dẽs nihil prohibet: ⁊ qñ: ⁊ ad aliq̊d fieri ꝓpriũ: vt sedere cũ accidẽs
sit qñ q̊s solus sederit: tũc aliqñ propriũ erit: solo autẽ sedẽte ad non
sedentes proprium. Quare ⁊ ad aliquid ⁊ aliqñ nihil prohibet acci-
dens proprium fieri: simpliciter autem proprium non erit.

Idẽ q̃r-to por-phirij modo

¶ Quod cetera predicata aliquid claudant eorum que diffinitio
continet.

Cap. v.

Non lateat autẽ nos: qm̃ q̃ ad propriuz/ ⁊ ad genus ⁊ acci-
dẽs dicta sunt oĩa: ⁊ ad diffinitiones cõueniat dici. Osten-
dẽtes em̃ qm̃ soli nõ inest qđ est sub diffinitione (quẽadmo
dũ ⁊ in proprio:) aut qm̃ nõ genus qđ assignatũ est in diffi
nitione: aut qm̃ nõ inest aliq̊d eorũ q̃ ĩ diffinitiõe dicta sunt: (qđ q̊dẽ
A ⁊ in accidẽte dici põt) interimẽtes erim⁹ diffinitionẽ. Quare ꝑz pri⁹
assignatã rõnẽ oĩa erũt q̊dã mõ diffinitiua q̃ enumerata sunt. ¶ Sz
nõ ꝓpter hoc vnã in oĩbus vniuersalẽ methodũ q̃rẽdũ: neq̃.n. faci-
le inuenire est: ⁊ si inueniat̃ oĩno incerta ⁊ raro vtilis erit ad ꝓpositũ
negociũ. Propria aũt in vnoquoq̃ determinatorũ generũ assignata
methodo facili⁹ ex his q̃ circa vnũqđq̃ ꝓpria sunt: exit⁹ ꝓpositi fieri
possit. ¶ Quare vl̃r figura q̊dẽ (quẽadmodũ dictũ ẽ pri⁹) diuidẽdũ
est. Reliquoꝝ ꝟo q̃ maxĩe sũt singulis ꝯuenientia adiũgẽdũ diffiniti
ua ⁊ gñalia nũcupãtes ea: pene aũt ꝯiũcta sũt q̃ dicta sũt ad singula

Scđz antiquã sectionez. Capi. 5.

¶ De eodem.

Cap. vj.

Primũ autẽ omniũ de eodẽ determinãdũ quotiẽs dicitur.
A ¶ Uidebit̃ aũt idẽ vt figural̃r sit sumere tripliciter diuidi.
Aut em̃ numero: aut specie: aut genere. Idẽ solem⁹ appel-
B lare. Numero q̊dẽ quoꝝ noĩa plura: res aũt vna vt tunica/
⁊ vestis. Specie aũt q̃ cũ sint plura indifferẽtia ꝑm spẽm sunt: vt hõ
C homini: ⁊ equus equo. Nã hmõi dñr spẽ eadẽ q̃cũq̃ sub eadem spẽ
D sunt. Silr̃ aũt ⁊ genere eadẽ sunt q̃cũq̃ sub eodẽ genere sũt: vt equ⁹
hoĩ. ¶ Uidebit̃ aũt ab eodẽ fõte aq̃ q̃ eadẽ dicit̃ habere aliã differẽ
tiã preter dictos modos: nõ tñ sz ⁊ hmõi in eodẽ ponat̃ his q̃ ꝑz vnã
speciẽ quolibz modo dicta sũt. Oĩa.n. talia cognata ⁊ ꝓxima sibi inui
cẽ esse vident̃. Nã oĩs aq̃ oĩ aque eadẽ spẽ dicit̃: eo ꝙ hẽat quãdam
similitudinẽ. Ab eodẽ aũt fonte aq̃ nullo alio differt nisi ꝙ validior
E est similitudo: q̃re nõ separabimus ab his q̃ ꝑm vnã spẽm quolibz mõ
dicunt̃. ¶ Maxime aũt indubitãter qđ vnũ est numero: idẽ ab oĩb⁹
dici videt̃. Solet aũt ⁊ hoc assignari multipliciter: ꝓprijssime q̊dẽ et
primo qñ nomine vel diffinitione assignatũ idẽ fuerit: vt vestis tuni
ce: ⁊ aĩal gressibile bipes homini. Scđo aũt qñ ꝓprio: vt discipline su
sceptibilis homini: et quod natura sursum fertur igni. Tertio vero

UVA. BHSC. IyR_118_1

qñ ab accidẽte: vt sedens vel musicum Socrati. Omnia enim hec vnũ numero volũt significare. Qñ aũt verũ est qđ nũc dictũ est ex F
pmutãtibus appellationes aliqs addiscet. Sepe.n. precipitẽtes nomine vocari aliquem sedentiũ permutamus qñ forte nõ intelligit is cui ꝓceptũ facimus: velut ab accidẽte eo magis intelligẽte: z iubem⁹ sedẽtẽ vel disputãtẽ vocare ad nos: palã qñ eũdẽ opinantes z ꝑm nomen z secundum accidens significare. Ergo idem quemadmodũ dictum est trifariam diuisum sit.

¶ Oẽm disputationem dialecticã esse ex termino ꝓꝓio genere aut accidente: z vbi illa reperiantur. Cap. vij.

Quoniã aũt ex prius dictis sunt orationes: z ꝑ hec: z ad hec A
vna quidẽ fides est per inductionẽ. Si em̃ qs cõsideret vnã
quãqꝫ ꝓpositionũ z problematũ: videbitur aut a diffinitio Ca. vij.
ne: aut a ꝓꝓio: aut a genere: aut ab accidente factam esse. Illa aut em fides per syllogismũ est. Necesse est em̃ omne qđ de aliquo predicaꝫ aut cõuersim predicari de re: aut nõ. Et si cõuersim ꝑdicaꝫ aut diffinitio vel proprũ erit. Nam si significat quid est esse: diffinitio. si aũt nõ significat: proprũ. Hoc em̃ erat proprũ qđ cõuersiz predicaꝫ: nõ significãs aũt qđ est esse: si aũt non cõuersim predicatur de re: aut ex his q̃ in diffinitione dicunt subiecti aut nõ: z si ex his q̃ B
in diffinitione dicunt: genus aut differẽtia erit: eo ꝙ diffinitio ex genere z differẽtijs est. Si vero nõ ex his que in diffinitione dicuntur: palã: qm̃ accidẽs erit. Nã accidẽs dicebaꝫ qđ neqꝫ genus neqꝫ diffi- C
nitio neqꝫ ꝓꝓium est: inest aũt rei. ¶ Post hec igitur opz determinare Ca. viij
genera predicamẽtorũ in qbus sunt dicte quatuor differentie. Sunt aũt hec numero decẽ. Quid est. Quãtũ est. Quale est. Ad aliquid. Vbi. Qñ. Situ esse. Habere. Facere. Pati. Semp em̃ accidẽs z genus z proprium z diffinitio in vno horũ predicamẽtorũ erit. Nã oẽs ꝓpositiones ab his: aut quid est: aut quale. aut quãtũ: aut aliorum aliqđ predicamẽtorũ significãt. Manifestum est aũt ex ipsis: qm̃ qđ quidest significãs qñqꝫ substantiã: quãdoqꝫ aũt quale: quãdoqꝫ aliqđ aliorũ predicamẽtorũ significat. Nã qñ posito homine dixerit qđ est qđ positum est hominem esse vel animal: z qđ est dicit z substantiam significat: qñ colore albo posito dixerit qđ positum est album esse vel colorẽ quid est dicit: z quale significat. Similiter aũt z si bicubitali magnitudine posita dixerit quod positum est bicubitalem esse magnitudinem z quid est dicit z quãtum significat. Similiter aũt et D
in aliis. Vnũqđqꝫ enim taliũ siue idem de seipso dicatur: siue genus de hoc: quid est significat. Qñ aũt de alio non qđ est significat: iz quã- Ca. viij
tum quale vel aliquid aliorum predicamentorum. ¶ Quare de quibus sunt disputationes z ex quibus: hec z tot sunt. Quomodo autẽ sumemus: z per que facile poterimus: post hec dicendum.

¶ De propositione dialectica. ¶ Cap. viij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

A Primum igitur determinatur: quid est ꝓpositio dialectica: ⁊ quid problema dialecticū. Non em̄ omnē ꝓpositionē nec omne ꝓblema dialecticū ponēdū est. Nullus enim offeret qui mentē habeat qđ nulli videtur: nec ꝓponet qđ oīb⁹ ma
B nifestū: vel pluribus. Nā hec quidem nō habēt dubitationē. Illa autē nemo ponet. ¶ Est aūt ꝓpositio q̄dē dialectica interrogatio ꝓbabilis: aut oībus: aut plurib⁹: aut sapientibus: ⁊ his vel oībus / vl̄ pluribus / vel maxime notis nō extranea. Ponet em̄ aliquis qđ videtur
C sapientibus / nisi id cōtrariū sit / plurimoꝝ opinionibus. ¶ Sunt autem dialectice propositiones ⁊ ea q̄ ꝓbabilibus sunt similia: ⁊ cōtraria his q̄ videntur esse ꝓbabilia ꝟm cōtradictionē ꝓtensa: ⁊ quecūq̄
D opiniones sunt ꝟm artes inuentas. Si em̄ ꝓbabile est cotrarioꝝ eandem esse disciplinā: ⁊ sensum esse eundē cōtrarioꝝ: probabile apparebit: ⁊ si vnā numero esse grāmaticā ⁊ musicā vnā: si aūt plures grāmaticas ⁊ musicas plures: oīa em̄ similia ⁊ cognata hec esse vident̄. Similiter aūt ⁊ ea q̄ probabilibus sunt cōtraria ꝟm cōtradictionem
E ꝓtensa / probabilia esse videntur. Si em̄ probabile est qđ opꝫ amicis benefacere: ⁊ qm̄ nō opꝫ amicis malefacere probabile est. Est autem cōtrariū quidem: ꝙ oportet malefacere amicis: ꝟm aūt cōtradictionē protensa: qm̄ non opꝫ amicis malefacere. Sil'r aūt ⁊ si oportet amicis bn̄facere: inimicis aūt nō oportet. Est autem ⁊ hoc ꝟm cōtradictionē cōtrarioꝝ: nam cōtrariū est: qm̄ oportet inimicis benefacere.
F Similiter autē ⁊ in alijs. Probabile aūt apparebit ⁊ in parabolis et ꝯriū de cōtrario: vt si oportet amicis bn̄facere: ⁊ inimicis opꝫ male. Apparebit aūt ⁊ ꝯriū h̄ qđ ē amicis bn̄facer̄ ei qđ inimicis male. Utrū aūt ⁊ ꝟm veritatē se habeat / vel n̄: in his q̄ đ ꝯrio dicēt̄: ostēdet̄. Pa
E lā autem qm̄ quecūq̄ sunt opiniones ꝟm artes: dialectice ꝓpōnes sunt. Poneret autem aliquis ea q̄ vidētur his qui in eis ꝓbati sunt. vt de his que in geometria vt geometer: de his vero que in medicina vt medicus.

Parabola. i. similitudo.

¶ De problemate dialectico / ⁊ positione dialectica. Capi. ix.

A Problema aūt dialecticū est speculatio intendēs vel ad electionem / vel ad figuram: vel ad veritatem ⁊ cognitionem: aut ad ipsum: aut vt adminiculans ad aliquid aliud hmōi de quo vel neutro mō opinātur: aut cōtrarie plurimi sapientibus: aut sapientes plurimis: aut vtriq̄ ijdem eisdem. ¶ Quedaꝫ
B em̄ ꝓblematū vtile est scire solū ad eligendū vel fugiendū: vt vtrum voluptas sit eligēda / vel nō? Quedā autē ad sciendū tantū vt vtrū mundus sit eternus an nō. Quedā ꝟo ip̄a quidē ꝑ se ad neutrū horum. Adminiculātia aūt sunt ad aliq̄ taliū. Plurima em̄ ip̄a ꝓpter se quidē nō volum⁹ cognoscere: ꝑꝑ aliq̄d aūt: vt ꝑꝑ hec aliq̄d aliud cognoscam⁹. Sūt aūt ꝓblemata ⁊ de q̄b⁹ sunt ꝯrij syll'i: dubitationē em̄ h̄nt vtrū sic se h̄nt / vel nō sic: eo ꝙ de vtrisq̄ sint rōnes verisil'es.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Et de q̃b⁹ rõnẽ nõ habem⁹ cũ sint Magna difficile arbitrãtes eẽ ip̃z quare assignare: vt vtrũ mũd⁹ sit etern⁹ vel nõ. Nã hmõi q̃ret aliq̃s Problemata igit̃ ⁊ ꝓpõnes (vt dictũ est) determinentur. ¶ Positio aũt est opinio extranea alicui⁹ notoꝝ ꝟm ph̃iam: vt qm̃ nõ est ꝯdicere quẽadmodũ dixit Antisthenes: vel qm̃ oĩa mouent̃ ꝟm Heraclitũ: aut qm̃ vnũ est ens quẽadmodũ Melissus dixit (Nã de quolibz ꝯtria opinionib⁹ ꝓferẽte sollicitũ esse stultũ est) aut de his de q̃b⁹ rõnẽ hẽm⁹ ꝯtriã opinionib⁹: vt qm̃ nõ oẽ qd̃ est vel factũ est vel eternũ: quẽadmodũ sophiste dicũt. Nã musicũ exñtẽ/grãmaticum eẽ: neq̃ factuz neq̃ eternũ est. Hoc em̃ ⁊ si alicui nõ videat̃: videbit̃ vtiq̃ eo q̃ rõnẽ hẽat. Est igit̃ oĩs positio q̃dẽ ꝓblema: nõ aũt oẽ ꝓblema positio: eo q̃ q̃dã ꝓblematum talia sunt de q̃b⁹ neutro mõ opinamur. Qm̃ autẽ ẽ ⁊ positio ꝓblema palã est. Necesse est em̃ ex his q̃ dicta sunt/aut plures sapiẽtib⁹ circa positionẽ dubitare; aut vtroslibet sibimet: eo q̃ opinio extranea q̃dã positio ẽ. Pene autẽ nũc oĩa ꝓblemata dialectica positiões vocant̃. Differat autẽ nihil quõlibet dictũ Nõ em̃ nouuz nomẽ facere volẽtes diuisim⁹ sic ip̃m: sz vt nõ lateant nos q̃ eoꝝ ꝯtingunt dr̃ie. ¶ Nõ opz autẽ oẽ ꝓblema nec oẽm positionẽ ꝯsiderare. Sz qñ dubitabit aliq̃s rõnis indigentiũ/⁊ nõ pene vel sensus. Nã q̃ dubitãt vtrũ oporteat deos vereri/⁊ parẽtes amare/vel nõ? pena indigẽt. Qui vero vtruz sit nix alba: vel non? sensu. ¶ Neq̃ em̃ quoꝝ propinqua est demõstratio: neq̃ ꝟo quoꝝ valde lõge. Naz hec q̃dem nõ hñt dubitationem. illa vero maiorem q̃ ꝟm facultatem exercitatiuam.

Ca. ix. C Alij admirabilis. D E F G Boeti⁹ Topi. ij.c.ij. A B

¶ De spẽbus disserendi/dialecticeq̃ disputatiõis. Cap. x.

Determinatis autẽ his opz diuidere q̃t dialecticaꝝ rõnũ sũt spẽs. Est autẽ q̃dẽ hec ĩductio. Illa aũt syll's. Et syll's q̃dẽ q̃d est: dictum ẽ pri⁹. ¶ Inductio autẽ ẽ ad vl'ia a singularibus ꝓgressio: vt si est gubernator erudit⁹ optim⁹ ⁊ auriga: ⁊ oĩs q̃ erudit⁹ est circa vnũq̃dq̃ erit optim⁹. ¶ Est autẽ inductio verisimilior ⁊ palã ⁊ ꝟm sensuz notior ⁊ plurib⁹ cõis. Sill's autẽ valentior: ⁊ ad ꝯtradicendũ euidẽtior. ¶ Ergo gña de quibus rõnes ⁊ ex quibus: queadmodũ ante dictum est/determinata sint.

Ad syllo. dialecticũ en C thymema reuoco. A Ad ĩductionem B

¶ De istr̃is/q̃b⁹ syll'oꝝ copiã nobꝫ ad disserẽdũ suppeditam⁹. C. xj.

Instr̃a aũt ꝑ q̃ abũdem⁹ syll'is sũt q̃ttuor. Vnũ q̃dẽ ꝓpõnẽ sumere.. Scd̃z ꝟo quotiẽs vnũq̃dq̃ d̃r posse diuidere. Tertiũ dr̃ias iuenire. Quartũ sil'is ꝯsideratio. ¶ Sũt aũt quodãmõ ⁊ tria hoꝝ: ꝓpõnes. Est em̃ ꝟm vnũq̃dq̃ istoꝝ ꝓpõnẽ facere: vt qm̃ eligẽdũ ẽ qd̃ bonũ ẽ: vl' suaue: vl' qd̃ expedit. Et qm̃ differt sensus a disciplina: eo q̃ hãc q̃dẽ amittẽti/pol'e est rursus sumere: illd̃ aũt impol'e. Et qm̃ sil'r se hz sanatiuũ ad sanitatẽ: ⁊ euecticũ ad euexiã. Est aũt p̃ma ꝓpõ ab eo qd̃ multipliciter dicitur. Secũda autem a differentijs. Tertia vero a similibus.

exẽpluz dialecticum. Ca. xj. C Instrumẽta abũdãdi ad disserendũ.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶De sumptione ꝓpositionum. Cap. xij.

A Sūptio ꝓpōnū.

Ergo ꝓpositiones quidē eligendū quotiens determinatum est de ꝓpōne: aut opiniones oīm ꝓponēti: aut plurīū: aut sapientū: ⁊ horū vel oīm. vel plurimorum: vel notissimoꝝ. ¶Aut etiam contrarias apparētibus: ⁊ q̄cunq; opiniones ꝑm artē sunt: opz aūt ꝓtendere contrarias

B Quid sit ꝓpē plmin⁹ ꝓdit cōtē platōes

his q̄ apparēt ꝓbabiles ꝑm ꝯtradictionē: quēadmodū dictū est pri⁹. Vtile aūt tamē facere eas in eligendo nō solū que sunt ꝓbabiles: sed ⁊ similes eis: vt qm̄ cōtrariorū eadē disciplina. Maz ⁊ idē est sensus.

C Et quoniā videm⁹ suscipientes aliquid ⁊ non extramittentes: nam ⁊ est in aliis sensibus sic: nāq; audimus intus suscipientes aliquid ⁊ non extramittentes: ⁊ olfacientes eodē modo. Similiter autem ⁊ in

E aliis. ¶Amplius quecunq; in omnibus vel pluribus videntur sumendū vt principiū ⁊ apparentē positionē: ponunt em̄ qui non conspiciunt / in aliquo nō sic se habet. ¶Eligere aūt oportet ⁊ ex scriptis rationibus. Descriptiones autē facere in vnoquoq; genere cur ponētes extra: vt de bono: aut de aīali ⁊ de bono quidem omni incipientes ab eo q̄ quid est. ¶Assignare autem ⁊ singulos opiniones: vt qm̄ Empedocles quatuor dixit corporum elemēta esse: ponet em̄ ali

F q̄s q̄ ab aliquo probabili dictū est. Sunt aūt (vt figuraliter sit complecti) ꝓpositionum et ꝓblematū partes tres. Nam alie sunt ethice propositiones: alie phȳsice: alie logice. Ethice aūt sunt vt hmōi: vt vtruz oporteat parentibus magis aut legibus obedire: si dissentiāt

Logice idē sermocinales ⁊ tri uiū ītelligit.

Logice vero vt vtrū ꝓtrioꝝ eadē est disciplina: vel nō. phȳsice autem vt vtrum mundus eternus / vel non. Similiter autem ⁊ problemata. Quales autē sunt singule earū que dicte sunt / diffinitionē nō facile assignare est de eis. Ea aūt que per inductionē est consuetudinē tentandū cognoscere vnāquāq; earū ꝑm predicta exempla considerant. Ad philosophiā quidē igitur ꝑm veritatem de his negocian

G dū. dialectico autē mō / ad opinionē. Sumendę autē q̄ maxime vniuersales oēs ꝓpones ⁊ vnā multas faciendū: vt qm̄ oppositorū eadem disciplina: ⁊ deinde qm̄ cōtrariorū: ⁊ quoniā ad aliquid. Eodē aūt mō ⁊ has rursuz diuidendū: donec cōtigit diuidere vt in bono ⁊ malo / ⁊ albo ⁊ nigro / ⁊ frigido ⁊ calido. similiter autem ⁊ in aliis. De ꝓpōnibus igitur sufficiant predicta.

¶De multiplicis distinctione. Cap. xiij.

Multiplicis distinctio siue quotupliciter.

Quotiens aūt negociandū nō solū quecunq; dīr ꝑm alterū modū: sz ⁊ rōnes eoꝝ tentandū assignare: vt nō solū qm̄ bonū alio q̄dē mō dr iustitia ⁊ fortitudo. euecticū aūt ⁊ sanatiuū ⁊ alio modo. Sz qm̄ ⁊ hec quidē eo q̄ ipa qualia quedā

H sunt. Hec aūt eo q̄ factiua alicuiꝰ: nō i eo q̄ talia q̄dā eadē sūt. Sic aūt ⁊ in aliis. ¶Vtrū aūt multiplr aut simplr / spē dicunt: post hec ꝓsiderādū. Primū q̄dē iō alio perspicuedū: si multiplr dicūt: siue noīe

UVA. BHSC. IyR_118_1

siue spē dissonēt. Quedā em̄ statim ⁊ noibus diuersa sunt vt acuto in voce quidē cōtrariū est: graue: in magnitudine aūt obtusum. Ptz ḡ qm̄ cōtrariū acuto multipl'r dr. si aūt hoc ⁊ acutū. nā ꝑm hoꝝ vtrūq; diuersuz erit ɔtrariū: nō em̄ idē acutū optuso ⁊ graui erit ɔtrariū. vtriq; aūt acutū est ɔtrariū. Rursum graui quidē in voce acutū erit ɔtrariū: in magnitudine aūt leue. quare multipliciter graue dr: eo ꝙ ⁊ cōtrariū. Sil'r aūt ⁊ honesto ei q̄dē qd est in aīali turpe: ei ꝟo qd est in domo / perditū. quare equiuocū honestū. In q̄busdā aūt noib⁹ quidē nihil dissonat: spē aūt manifesta est in eis dr̄ia statim: vt in albo: ⁊ nigro: vox em̄ alba ⁊ nigra dr. Sil'r aūt ⁊ color. Ergo noibus q̄dē nihil dissonār. spē aūt manifesta est in eis dr̄ia statim: nō em̄ similiter ⁊ color albus dr ⁊ vox alba. Palā aūt ⁊ hec ꝑ sensum. Nā eorū que sunt idē spē idē est sensus. Albū aūt qd in voce ⁊ colore nō in eodē sensu iudicamus. sed hoc quidē visu: illd vero auditu. Sil'r autē ⁊ obtusum ⁊ acutū in humorib⁹ ⁊ in magnitudinibus. sed hoc q̄dez tactu: illud ꝟo gustu. Nā hec neq; in noib⁹ dissonant: neq; in seip̄is: neq; in ɔtrarijs. Obtusum aūt ⁊ vtriq; cōtrariū. ¶ Ampli⁹ si huic quidē aliq̄d ɔtrariū est. Illi aūt nihil: vt ei que est a potu delectationi: ea que est a siti tristitia / ɔtrariū. Ei aūt q̄ est ab eo qd est cōsiderare: qm̄ diameter est coste assimeter: nihil. Quare multipl'r dr delectatio. Et ei qd est ꝑm amare: odire ɔtrariū est: ei aūt qd est ꝑm corpalē actū: nihil. Palā ergo: qm̄ amare equiuocū ē. ¶ Ampli⁹ in his que sunt ꝑ mediū si huic q̄dē ē ꝑ mediū aliq̄d: illi aūt nihil. Aut si vtrisq; quidē est: nō aūt idē: vt albi ⁊ nigri in coloribus fuscum: in voce aūt nihil. Aut si forte raucū: quēadmodū quidā dicūt raucā vocē mediū esse. Quare equiuocū albū. sil'r aūt ⁊ nigrū. ¶ Ampli⁹ si hoꝝ quidē plura media. Illoꝝ aūt vnum: vt in albo ⁊ nigro. Nā in colorib⁹ pluramedia: in voce aūt vnū. s. raucū. ¶ Rursus aūt in eo qd ꝑm ɔtradictionē opponit̄ ɔsiderādū si multipl'r dr. Nā si hoc multipl'r dr: et qd huic ɔ̄dictione opponit̄ / multipliciter dicet̄: vt non videre multipliciter dr. vnū q̄dē nō hr̄e visuz. alteꝝ aūt nō agere visu. Si hoc autē multipl'r dr: necessariū est ⁊ videre mulripl'r dici. Utriq; em̄ non videre opponit̄ q̄d: vt ei qd est nō hr̄e visum: hr̄e: illi aūt qd est nō agere: visu agere. ¶ Amplius in his q̄ ꝑm priuationē ⁊ habitū dicūtur ꝑspiciendū. Si em̄ alterū multipl'r dr / ⁊ reliquū: vt si sentire multipl'r dr ⁊ ꝑm aīam ⁊ ꝑm corpus: ⁊ insensibile etiā multipl'r dicetur / et ꝑm aīam ⁊ ꝑm corpus. Qm̄ aūt ꝑm priuationē ⁊ habitū opponunt̄ inuicem q̄ nunc dicta sunt palā est: eo ꝙ nata sunt vtrūq; sensum habere aīalia: ⁊ ꝑm aīam ⁊ ꝑm corpus. ¶ Aplius in casibus cōsiderādū: nā si iuste multipliciter dr: ⁊ iustū multipliciter dicet̄. Nā ꝑm vtrūq; iustorum est iustū: vt si iuste dr: ⁊ ꝑm cogitationem suijpsius iudicare: ⁊ vt oportet: sil'r ⁊ iustum. Eodē autē modo ⁊ si sanatiuum multipliciter dicitur / ⁊ sanatiue multipl'r dicet̄: vt si sanatiuū quidē dr hoc

B Alij claro ⁊ obscuro: vox clara ⁊ obscura.

C

Incōmēsurabil'.

D

E

F

UVA. BHSC. IyR_118_1

effectiuũ sanitatis: illd aũt cõseruatiuũ: qd ꝟo significatiuũ: ⁊ sanatiue silr vel effectiue vel cõseruatiue vel significatiue dicet. Silr aũt ⁊ in alijs qñ ipsum multiplr dictũ fuerit: ⁊ cas⁹ multipliciter ab eo dicet: ⁊ si cas⁹: ⁊ ipsuz. ¶ Cõsiderare aũt opz ⁊ gña ꝑm nomẽ ꝑdicamẽ
H torũ si eadẽ sint noibus. Nã si nõ eadẽ: manifestũ: qm̃ equocũ est qd dr: vt bonũ: in cibis q̃dẽ effectiuũ voluptatis: in medicina aũt effectiuũ sanitatis: in aĩa ꝟo q̃lẽ esse: vt castã: vel fortẽ vel iustã. Silr aũt ⁊ in hoie. Aliquotiẽs aũt ⁊ qñ: vt i tpe bonũ: (bonũ ei dr in tpe) plerũq; aũt ⁊ q̃ntũ vt i mediocri: (dr aũt ⁊ mediocre bonũ) q̃re equocũ bonũ. Silr aũt ⁊ albũ in corpe q̃dẽ color: i voce aũt bñ audibile. Similr aũt ⁊ acutum: nõ em̃ idẽ similr in oibus dicitur. Nam vox quidem acuta velox est: sicut dicunt qui secundum numeros armonici

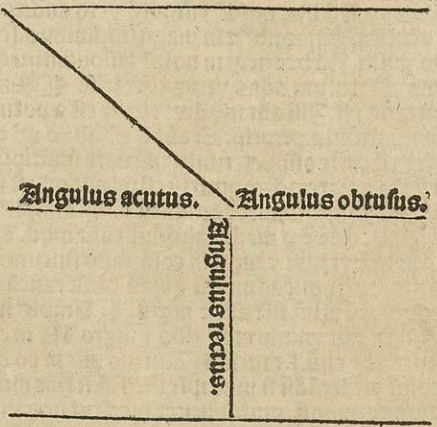

sunt. Angulus aũt acut⁹ q̃ minor recto est. Cultell⁹ aũt est acut⁹ q̃ acuti ãguli est. ¶ Cõsiderare aũt opz ⁊ gña eoꝝ q̃ sub eodẽ nomie
I sũt si diuersa ⁊ nõ subalterna: vt asin⁹ ⁊ vas: ⁊ aĩal. Diuersa em̃ ꝑz nomẽ rõ eoꝝ: nã hoc q̃dẽ aĩal q̃le q̃d dicet: illd ꝟo vas q̃le q̃d. Si autẽ subalterna gña sũt ñ necessariũ diuersas esse rõnes: vt corui animal ⁊ auis gen⁹ ẽ. Qñ ꝗ dicim⁹ coruũ auẽ eẽ ⁊ aĩal q̃le q̃d dicim⁹ eũ eẽ. Quaꝛ vtraq; gña d eo ꝑdicãt. Silr aũt ⁊ qñ aĩal volatile bipes coruũ dicim⁹: auẽ dicim⁹ eũdẽ eẽ: ⁊ sic ergo vtraq; gña ꝑdicãt de coruo: ⁊ rõ eorũ. In ñ subalternis aũt generib⁹ ñ accidit h̃. Neq; em̃ qñ vas dicim⁹/aĩal significam⁹: neq; qñ aĩal vas. ¶ Cõsiderare aũt ñ solũ
2 opz si ꝓpositi diuersa sũt gña ⁊ nõ subalterna: sz ⁊ i ꝯrio. Si ei ꝯriuz multiplr dr: palã qm̃ ⁊ ꝓpositũ. ¶ Utile aũt ad diffinitionẽ inspicere

aliijequ⁹ nã apd latinos asin⁹ nõ ẽ homonymũ: apud grecos vero est.

UVA. BHSC. IyR_118_1

q̄ ex cōposito fit: vt albo colore: ⁊ alba voce. Perēpto eī ꝓprio: eādē rōnē opz reliq̄. Hoc aūt nō accidit in eq̄uocis: vt in his q̄ nūc dicta sunt. Nā h̄ q̄dē erit corp⁹ talē habēs colorē: illd̄ aūt vox bñ audibilis. Interēpto aūt corpe ⁊ voce nō idē est in vtroq; qd̄ restat. Oportebat aūt si vniuocū esset albū: qd̄ in vtraq; dr̄ eē idē. ¶ Sepe aūt ⁊ in ipsis diffōnibus latet assequēs eq̄uocū. Quapp̄ ⁊ ī ipsis diffōnibus cōsiderādū: vt siq̄s ꝑfectiuū vl̄ significatiuū sanitatis qd̄ mediocrit̄ se habeat ad sanitatē dicat esse nō discedēdū: sz īspiciēdū q̄d mediocriter ꝑz vtraq; dixerit: vt si h̄ q̄dē tale significat vt facere sanitatem. Illd̄ aūt tale eē: vt significare q̄lis q̄dē sit habit⁹. ¶ Ampli⁹ si nō cōparabilia sūt magis ⁊ min⁹ vl̄ sil̄r: vt alba vox: ⁊ alba vestis: ⁊ acut⁹ hūor ⁊ acuta vox. Hec eī neq; sil̄r dicūt̄ alba vl̄ acuta: neq; magis alterū altero. Quar̄ eq̄uocū albū ⁊ acutū. Nā vniuocū oē ꝯparabile: aut eī sil̄r dicet̄: aut magis alterū altero. ¶ Qm̄ aūt diuersoꝝ generū ⁊ n̄ subalternatī positorū diuerse sūt spēs ⁊ dr̄ie/ vt aīalis ⁊ scīe: diuerse eī dr̄ie horū ꝯsiderādū si q̄ sunt sub eodē noīe diuersoꝝ generuz ⁊ nō subalternoꝝ diuerse dr̄ie sint: vt acutū vocis ⁊ magnitudīs. Differt. n. vox a voce/ eo ꝙ acuta sit: sil̄r autē ⁊ magnitudo a magnitudine. Quare eq̄uocū acutū. Diuersoꝝ eī generꝝ ⁊ nō subalternoꝝ diuerse sunt dr̄ie. ¶ Rurs⁹ si eoꝝ q̄ sunt sub eodē noīe diuerse sunt dr̄ie vt coloris q̄ est ī corporibus: ⁊ q̄ in melodijs. Nā ei⁹ q̄ est in corporib⁹ disgregatiuum ⁊ congregatiuū vis⁹ Eius vero qui est in melodijs nō eedem differētie. Quare equiuocum color. Nam eorundem eedem differētie. ¶ Amplius qm̄ species nullius est dr̄ia: homo ⁊ bos nullius est differētia. Sed species singularium eorum inspiciendum si eoꝝ q̄ sunt sub eodē noīe: hoc q̄dē spēs est: illd̄ aūt dr̄ia: vt albū qd̄ quidē in corpe/ spēs coloris: qd̄ autē est in voce/ dr̄ia est. Differt em̄ vox a voce eo ꝙ alba sit. Igit̄ de eo qd̄ multipl̄r dr̄: ꝑ hec ⁊ huiusmodi perspiciendum.

¶ De dr̄iaꝝ inuētiōe sil̄iū ꝯsideratiōe: ⁊ vtilitatib⁹ instr̄oꝝ. Ca. xiiij.

Differētias aūt ⁊ in ip̄is gn̄ib⁹ q̄ sunt ad seinuicē ꝯsiderādū: vt quo differt iustitia a fortitudine: ⁊ prudētia a tēperātia. Hec em̄ oīa ex eodē gn̄e sūt ex v̄tute. ¶ Et ex alio ad alid̄: ⁊ in his q̄ nō nimiū differūt vt in quo differt sensus a scīa. Nā in his q̄ nimiū dr̄nt/ manifeste sunt oīno dr̄ie. ¶ Sil̄itudinē aūt ꝯsiderādū ⁊ ī his q̄ sūt ī diuersis gn̄ib⁹: vt sicut alterū ad alteꝝ q̄dē: sic alid̄ ad alid̄: vt sicut disciplīa ad disciplīatū: sic sēs⁹ ad sēsatū: ⁊ vt alteꝝ ī altero aliq̄: sic alid̄ ī alio: vt quēadmodū vis⁹ ī oculo: mēs ī aīa ⁊ vt trāq̄llitas ī mari: serenitas ī aere. vtrūq; eī q̄es. ¶ Maxīe aūt ī his q̄ multū distāt exerceri opz. Facile eī ī r̄liq̄s poterim⁹ sil̄ia īspicere. ¶ Cōsiderādū aūt ⁊ ea q̄ sub eodē sūt gn̄e si q̄d oīb⁹ īest idē: vt hoī: ⁊ eq̄: ⁊ cani. Nā si q̄d īest eis idē: ī eo sūt sil̄ia. ¶ Utile aūt q̄tiens dr̄ considerare ad manifestationem. Magis enim q̄s sciet quid po-

M

N

O

Color ī melodijs q̄ ⁊ chroma ē cū tetrachorda ꝓcedūt/ ꝑ duohemitonia ⁊ trihemitoniū id aūt ex musicis.

A

Dr̄iarū inuentio.

C. xiiij

Similiū ꝯsiderō.

B

C

UVA. BHSC. IyR_118_1

natur: manifesto facto quot dicitur. ¶ Et ad fieri ꝑm ipsam rē: ⁊ nō ad nomen syllos. Si enim sit obscurū quotiēs dicit cōtingit non ad idē: ⁊ q̄ rñdet ⁊ q̄ interrogat ferre intellectum. Manifestato aūt quotiēs dicitur ⁊ ad q̄d ferēs ponat: ridiculosus videbitur interrogans si nō ad hoc sermonē faciat. Utile aūt ⁊ ad non paralogizari ⁊ ꝑalo
D gizare. Sciētes em̄ quotiēs dicitur nō paragizamur: sz sciemus si nō ad idem sermonē faciet qui interrogat. Et ipsi interrogantes poterimus paralogizare nisi is qui respondet agnoscat quotiens dicitur. Hoc non in omnibus semper possibile: sed quando fuerint eorū que
E multipliciter dicuntur alia quidem vera: alia autem falsa. Est autem proprie non conueniens modus hic dialectice: quare omnino
F verendum dialecticis huiusmodi ad nomē disputare: nisi quis aliter non possit de proposito disputare. ¶ Differentias autem vtile inuenire ⁊ ad syllogismos de eodē ⁊ diuerso ⁊ ad cognoscendū quidem vnūquodq̄. Quoniā aūt ad syllos de eodē ⁊ diuerso vtile: manifestū est. Inueniētes enim differentiā ꝓpositorum quālibet ostenden-
G tes erimus: quoniam nō idem. ¶ Ad cognoscendum autē quid est vnūquodq̄: eo ꝙ propriā substātie cuiusq̄ rationē assignantes his
H que circa vnūquodq̄ cōuenientibus differentijs separare solemus. ¶ Similiter autē speculatio vtilis est: ⁊ ad inductiuas rationes: et ad syllos ex hypothesi: ⁊ ad diffinitionū assignationem. Ad inductiuas quidem rationes: eo ꝙ circa singula in similibus inductione vniuersale aggredimur inducere. Non enim facile est inducere ignoran-
I tes similia. ¶ Ad syllogismos autē ex hypothesi: eo ꝙ probabile est quemadmodū in vno similium se habet: sic ⁊ in reliquis. Quare ad quodlibet eorum disputare poterimus si preconfitebimur: quēadmodum in ipsis se habet. sic ⁊ in proposito se habere. Ostendentes aūt illud ⁊ propositum ex hypothesi ostendentes erimus. Si supponen-
L tē quomodo in his se habet: sic ⁊ in proposito se habere demonstrationem facimus. ¶ Ad diffinitionum autem assignationem eo ꝙ potentes conspicere quid in vnoquoq̄ idē non dubitabimus in quod oporteat genus diffinientes ponere propositum: nam cōium quod maxime in eo quodquidest predicatur: genus est. Similiter autem ⁊ in multum distantibus vtilis ad diffinitiones similis consideratio: vt quoniam idem tranquillitas in mari: ⁊ serenitas in aere: vtrumq̄ enim quies. Et quoniam pūctum in linea ⁊ vnitas in numero: vtrūq̄ enim principiū. Quare cōe in omnibus genus assignantes videbimur nō extranee diffinire. Pene autem ⁊ determinantes sic solent assignare: nam ⁊ vnitatem principiū numeri: ⁊ pūctū principiū linee dicunt esse. Manifestum ergo: qm̄ ad cōe vtrorūq̄ genus ponunt. Instrumenta ergo per que sunt syllogismi: hec sunt. Loci autem ad quos vtilia sunt predicta: hi sunt qui dicendi sunt.

Ca. xv Utilitates inuētiōis differētiarū

Utilitates cōsiderationis similium

¶ Primi libri Topicorum finis.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Topicorum Aristotelis Liber secũdus.

¶ De problematis vniuersalibus/et in quibus predicatis inesse et esse conuertuntur. Cap.primum.

Sunt autẽ problematũ alia quidẽ vl'ia alia particularia. Uniuersalia vt qm̃ oĩs voluptas bonum est: ⁊ qm̃ nulla voluptas bonum. Particularia vero vt quoniã quedam voluptas est bonum: ⁊ qm̃ est quedam voluptas non bonum. ¶ Sunt autem ad vtraq; genera problematũ cõmunia vniuersalia ⁊ cõstructiua et destructiua. Ostẽdẽtes em̃ ⁊ quoniã omni inest: ⁊ quoniã alicui inest/ ostentes erimus. Sil'r autẽ ⁊ si quoniã nulli inest ostẽderimus: ⁊ qm̃ alicui nõ inest ostendẽtes erimus. ¶ Primũ igitur de vniuersalibus destructiuis dicendũ: eo ꝙ cõmunia sunt huiusmodi ad vniuersalia ⁊ particularia: ⁊ qꝛ magis positiones afferãt in eo qđ inest/ q̃ꝫ non. disputantes autẽ destruant. ¶ Est autem difficillimũ conuerti que est ab accidente conuenientẽ denominationẽ. Nam aliquo modo et non vniuersaliter cõtingit in solis accidentibus. Nam a diffinitione ⁊ ꝓprio/ ⁊ a genere necessariũ est cõuerti. Nam si inest alicui animal gressibile bipes esse conuertentẽ: erit verũ dicere: qm̃ illud aĩal gressibile bipes est. Sil'r aũt ⁊ a genere. Nã si aĩal inest alicui: animal est. eodẽ aũt mõ ⁊ in ꝓprio est. Si em̃ inest alicui grãmatice susceptibile esse/ grãmatice susceptibile erit. Nihil em̃ hoꝝ ꝟꝫ q̃d ꝯtingit inesse/ vel nõ inesse: sed simpl'r inesse/ vl' nõ inesse. In accidẽtibus aũt nihil ꝓhibet ꝟm q̃d inesse/ vel nõ inesse: vt albedinẽ vel iustitiã. Quare nõ sufficit ostẽdere: qm̃ inest albedo vel iustitia ad ostendendũ: qm̃ alb⁹ vel iustus est. Hꝫ em̃ dubitationẽ: qm̃ ꝟm q̃d albus vel iust⁹ est: quare nõ est necessarium in accñtibus ꝯuerti. ¶ Determinari aũt opꝫ ⁊ pctã q̃ sunt in ꝓblematibus: qm̃ duo sunt: vel in eo ꝙ mentiunt̃: vel in eo ꝙ positã distinctionẽ trãsgrediũtur. Nã mẽtientes: ⁊ qui qđ nõ inest/ alicui inesse dicunt: peccant: ⁊ q̃ noĩbus extraneis res appellãt (vt platanũ hoĩem) transgrediuntur positam noĩationẽ.

¶ Loci ꝓblematum: ꝙ q̃cq̃ꝫ insit vel non insit. Cap.ij.

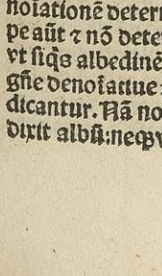

Vnus ergo locus est inspicere si q̃d ꝟm aliquẽ alium modum inest: vt accñs assignauit. ¶ Peccatur maxime hoc circa genera: vt siq̃s dicat albo colori esse accidisse: nõ em̃ accidit albo colori esse: sed genus eius color est. Cõtingit igitur ⁊ ꝟm noĩationẽ determĩare qđ ponit̃: vt qm̃ accidit iustitie virtutẽ esse. Sepe aũt ⁊ nõ determinanti manifestũ: qm̃ genus vt accñs assignauit: vt siq̃s albedinẽ colorari dixerit: vel ambulationẽ moueri. a nullo em̃ gñe denoĩatiue p̃dicatio de spẽ đr: sed oĩa vniuoce de spẽb⁹ gña predicantur. Nã nomẽ ⁊ rõnẽ generũ suscipiunt spẽs. q̃ igitur coloratũ dixit albũ: neq; vt gen⁹ assignauit. qm̃ denoĩatiue dixit: neq; vt ꝓp̃ũ:

A In diuisione nõ ponit indefinita ꝓblemata qđ de illis vt de ꝑticularibus idem sit iudiciũ. Singulare nõ fuit apponẽdũ quia sb̃ nulla cadunt disciplina singularia. Cap.ij

C

D Dño defect⁹ circa syll'ol cõtingẽtes.

Ca.iij. A Prim⁹ locus. Decl'o

UVA. BHSC. IyR_118_1

vel vt diffōnē: nā diffinitio ⁊ ꝓpriū nulli alij inest. Colorāt aūt mlta ⁊ ex alijs: vt lignū / lapꝫ / hō / equꝰ. Māifestū ergo qm̄ vt accn̄s assigna
B uit. ¶ Alius locꝰ est inspicere q̄bus inesse aut oībꝰ aut nulli dictū ē
Ca. iiij Cōsiderare aūt opꝫ ꝑm spēs ⁊ nō in infinitis. ¶ Uia. n. magis et in
Scd̄s locus. paucioribus cōsideratio. Opꝫ aūt cōsiderare ⁊ incipere a prioribus:
Decl'o. deinde per ordinem vsq̄ ad indiuidua: vt si oppositorū eandē disci-
plinam q̄s dixerit esse perspiciēdū si eorū q̄ sunt ad aliq̄d ⁊ cōtrario-
rū: ⁊ eorum que sunt ꝑm priuationē ⁊ habitū: ⁊ eorū que ꝑm cōtradi
ctionē ⁊ negationē dicunt̄ / eadē sit disciplina. Et si in his manifestū
nōdū sit: rursus eadē diuidēdū vsq̄ ad indiuidua: vt si iusti vel iniu-
sti: vel dupli: vel dimidij: vel cecitatis: vel visus: vel esse vel nō esse.
Nā si in aliquo ostendat̄: qm̄ nō eadē interimētes erimus ꝓblemata
similiter autē ⁊ si nulli inest. Iste aūt locus conuertit̄ ad cōstruēduꝫ
⁊ destruendū. Si. n in oībus videat̄ diuisionē proferētibus vel in plu
ribus: cōcedēdū est aūt vl'r ponere: aut instantiā ferre in aliquo non
sic eē. Nā si neutrū horū faciat: inconueniēs videbit̄ esse nō ponens.
C ¶ Alius aūt locus diffinitiones facere accidētis: ⁊ cui accidit: aut
Ca. v. amborum ꝑm vtrūq̄: aut alterius. Deinde cōsiderare si qd̄ nō verū
3. locus. sit in diffōnibus: vt verū sit sumptū. ¶ Ut si est deū iniustitiā facere:
Decl'o. q̄d iniustitiā facere. Si. n. nocere spōte: manifestū est qm̄ nō est deum
D iniustitiā facere: nō enim cōtingit nocere deum. Et si inuidus sit stu
diosus: q̄s inuidus et q̄ inuidia: nā si est inuidia tristitia in apparen-
ti prosperitate alicuiꝰ proborū: manifestū qm̄ studiosus nō inuidus
est. Prauus em̄ esset: si reprehēsor inuidus: quis vterq̄ eorū. Sic em̄
manifestū erit vtrū verū vel falsum sit: qd̄ dictū est: vt si inuidus qui
dē q̄ tristat̄ in bonorū operibus ⁊ ꝓsperitatibus. Reprehensor autez
qui in malorum prosperitatibus tristatur: palā qm̄ non erit inuidus
reprehēsor. Sumere autē opꝫ ⁊ pro his (q̄ in diffinitionibus sunt) no
minibus diffinitiones: ⁊ nō dimittere: donec ad notum veniat. Sepe
E em̄ tota q̄dē diffitione assignata nō palā est qd̄ querit̄: ꝓ aliquo aūt
eorū (q̄ in diffinitiōe sunt) nominū diffinitione data manifestum sit.
4. locꝰ. ¶ Amplius ꝓblema ꝓpositionē faciēs sibijpsi: instare. ¶ Nā instā
Decl'o. tia argumētū erit ad positionē. Est autē locus hic pene idē huic in-
cōsiderādo q̄bꝰ inesse / vel oībus / vel nulli: dictū est. Differt aūt i mō
Ca. vj. ¶ Amplius determinare que opꝫ vocare vt plures: ⁊ que nō. ¶ Uti
5. locus. le em̄ ad cōstruendū ⁊ destruēdū: vt qm̄ nominationibus q̄dē dicen
Decl'o. dū est vt multi dicūt res nūcupādū vt plures. Que aūt rerum sunt
hmōi vel nō hmōi iā nō attēdēdū vt plures: vt sanatiuū q̄dē ꝑfecti
uū sanitatis. vtrū aūt ꝓpositū ꝑfectiuū sit sanitatis vel nō. Nō iā vt
Ca. vij plures aiunt vocādū: sꝫ vt medicus. ¶ Amplius si multipl'r dicit̄ po
6. locus sitū aūt sit: vt qm̄ inest aut nō inest: opꝫ alterū mōstrare eorū q̄ multi
Decl'o. pl'r dn̄r: si nō vtrūq̄ cōtingat. ¶ Utēdū aūt in his q̄ latēt: nā si nō la
tēt q̄ dn̄r multipl'r: instabit qm̄ nō mōstratū est id qd̄ ipse dubitabat

UVA. BHSC. IyR_118_1

sz alterũ. Hic aũt locus cõuertit ⁊ ad destruẽdũ ⁊ ad cõstruẽdum F
Nã cõstruere volẽtes ostẽdemus: qm̃ alterũ inest si ambo nõ poteri
mus. Destruẽtes aũt qm̃ nõ inest alterũ oñdemus si ambo nõ pote-
rim⁹. Sz destruẽti q̃dẽ nihil opz ex precõcessiõe disputare: neqz si oĩ
neqz si nulli inesse dcm̃ sit. Si.n. oñderimus qm̃ nõ inest cuilz ĩterimẽ
tes erimus oĩ inesse. Silr aũt ⁊ si vni oñderimus inesse interimẽtes
erimus nulli inesse. Cõstruẽtibus aũt precõfitẽdũ est: qm̃ si cuilibz
inest oĩ inest: ⁊ si persuasibilis sit dignitas. Nõ em̃ sufficit ad oñden
dũ: qm̃ oĩ inest in vno disputasse: vt si hoĩs anima est ĩmortalis pro-
pter hoc oĩs aĩa immortalis. Quare pri⁹ cõcedẽdũ est: qm̃ si q̃dam
aĩa ĩmortalis / oĩs ĩmortalis. Hoc aũt nõ semp faciẽdũ est: sz qñ non
facile possum⁹ vnã cõem rõnẽ in oĩbus dicere: quẽadmodũ geome- 7.locus
ter: qm̃ triãgul⁹ duob⁹ rectꝭ eq̃lꝭ hz tres ãgulos. ¶ Si aũt ñ lateat
qd̃ multiplr dr̃ diuisuz q̃tiẽs dr̃: ⁊ ĩterimere: ⁊ ꝯstruer̃. ¶ Ut si oppor Decl'o.
tunũ ẽ expediẽs aut bonũ ãbo ꝯstruer̃ vl' ĩterimer̃ d̃ ꝓposito tẽtãdũ
vt qm̃ bonũ / ⁊ qm̃ expediẽs: aut qm̃ neqz bonũ neqz expediẽs. ¶ Si Ca.viij
aũt ñ cõtĩgat vtrũqz: alterũ tñ ostẽdẽdũ significatũ. Qm̃ h̃ q̃dẽ iest:
illd̃ ꝟo ñ. Eadẽ aũt rõ ⁊ si plura sũt ĩ q̃ diuidat̃. ¶ Rurs⁹ q̃cũqz ñ ꝟz 8.locus
eq̃uocationẽ multiplr dñr: sz alio mõ ãphibologie facilior. ¶ Ut disci Decl'o.
plina vna pluriũ: aut vt finis: aut vt eius qd̃ est ad finẽ: vt medicina
sanitatẽ faciẽdi: vel cibãdi. Aut vt amborũ finiũ vel vt cõtrariorum
eadẽ est disciplina. (nihil em̃ magis finis alterũ altero) Aut vt eius
qd̃ est ꝑ se: aut eius qd̃ est ꝑ accidẽs. vt ꝑ se q̃dẽ: qm̃ triãgulus duo-
bus rectis equales tres angulos hz. ꝑ accidẽs autez vt qm̃ eq̃liter:
qm̃ em̃ accidit triãgulo / equilaterũ triãgulũ esse: ꝑ hoc cognoscim⁹ /
qm̃ duob⁹ rectis eq̃les hz q̃ intus sunt. Si g̃ nullo mõ cõtĩgit eãdez
esse plurimũ disciplinã: manifestũ qm̃ nõ oĩno cõtĩgit esse. vel si aliq̃
mõ ꝯtĩgit: mãifestũ est qm̃ cõtĩgit. Diuidere aũt q̃tiẽs vtile vt si volu
m⁹ hmõi cõstruere addẽdũ est q̃cũqz cõtingũt / vel diuidẽdũ in ea tã
tũ q̃cũqz vtilia ad cõstruẽdũ sunt. Si aũt destruere volum⁹ addẽdũ
q̃cũqz nõ cõtingũt: reliq̃ aũt omittẽdũ. Faciẽdũ autẽ ⁊ in his qñ la-
tuerit q̃tiẽs dr̃. Et esse hui⁹ vel nõ esse ex eisdẽ locis cõstruẽdũ est: vt
disciplinã hãc hui⁹: aut vt finis: aut vt eoꝝ q̃ sunt ad finẽ: aut vt eoꝝ
q̃ sũt ꝑ accidẽs. Vel rurs⁹ nõ eẽ aliq̃d hmõi ꝟz nullũ p̃dictoꝝ mõꝝ.
Eadẽ aũt ratio ⁊ d̃ desiderio / ⁊ q̃cũqz aliis dicũt eẽ pluriũ. Est ei d̃si
deriũ hui⁹ aut finis vt sanitatis: aut vt eoꝝ q̃ sũt ad finẽ vt medicinã
cõficere: aut vt eorũ q̃ sũt ꝟz accidẽs velut in vino amicũ dulcedinis:
ñ qm̃ vinũ: sz qm̃ dulce est: nã ꝑ se d̃siderat̃ dulce / vinũ aũt ꝑ accidẽs
Si ei austerũ fit ñ iã desiderat: ꝑ accñs g̃ d̃siderabit̃. Utilis aũt loc⁹
est hic ĩ his q̃ sunt ad aliq̃d: pene aũt talia eoꝝ q̃ sunt ad aliq̃d esset. G
¶ Ampli⁹ trãsferre ad euidẽti⁹ nomẽ. ¶ Ut ꝓ certo ĩ opinione pla- Ca.ix.
nũ: ⁊ ꝓ ĩuestigar̃ ĩq̃rere. Euidẽtiori ei facto qd̃ dictũ ẽ: facilius argu 9.locus.
mẽtabilis est positio. Est autem ⁊ hic locus ad vtrumqz cõis; et ad Decl'o.
h

UVA. BHSC. IyR_118_1

10. loc⁹ Decl'o. cōstruendū: ⁊ ad destruendū. ¶ Ad ostendendū aūt cōtraria eidem
inesse cōsiderandū in genere. ¶ Ut si volumus ostendere: qm̄ est cir
3 ca sensum rectitudo ⁊ pctm̄. Sētire aūt iudicare est: iudicare autē est
recte ⁊ nō recte: ⁊ circa sensum erit rectitudo / ⁊ pctm̄. Nūc ergo ex ge
nere circa speciē demōstratio fit. Nā iudicare est genus sentire: nā q̄
11. loc⁹. Decl'o. sentit iudicat aliquo mō. ¶ Rursum ex spē generi. quecūq; em̄ spēi
insunt: ⁊ generi. ¶ Ut si est disciplina praua ⁊ studiosa: ⁊ dispō pra-
2 ua ⁊ studiosa. Nā dispositio discipline gen⁹ est. Ergo prior quidē fal
sus est locus ad cōstruendū. secundus autē verus. Nō em̄ necessariū
est quecunq; generi insunt ⁊ speciei inesse. Nā animal est volatile vel
quadrupes: hō autem nō. Quecunq; autē speciei insunt: necessariū
⁊ generi. si em̄ hō studiosus: ⁊ aīal studiosum. Ad destruendū autē
quidē prior verus. secūdus aūt falsus. Queeūq;. n. generi nō insunt:
neq; spēi. quecūq; vero spēi nō insunt: nō necesse est generi nō inesse
¶ Quoniā autē necessariū est de quibns genus predicatur ⁊ specie
Ca. x. 12. loc⁹. Decl'o. rum aliquā predicari: vel quecūq; habēt genus vel denominatiue a
genere dicuntur: ⁊ specierū aliquā necessariū est habere / vel denoīa
tiue ab aliqua specierū dici. ¶ Ut si de aliquo disciplina dicat̄: ⁊ grā
M matica: ⁊ musica: aut aliqua aliarū scientiarū predicabitur: ⁊ si aliq̄s
hz disciplinam vel denoīatiue a disciplina dr̄: ⁊ grāmaticā habebit
vel musicā vel aliquā aliaꝝ disciplinarū: vl̄ denominatiue ab aliqua
earum dicetur. vt grāmaticus vel musicus. Si ergo aliquid ponat̄
dictum a genere aliquo mō: vt aīam moueri: cōsiderādū est si ꝑm ali
quā specierū motus cōtingit animā moueri vt augeri: vel minui: vel
corrumpi: vel generari: aut quicunq; sunt species alie motus. Nam
si ꝑm nullā: palam est: qm̄ nō mouetur. Hic aūt locus cōmunis est
ad vtrūq; ⁊ ad cōstruendū / ⁊ ad destruendum. Si em̄ ꝑm aliquā spe
ciem mouetur: manifestum qm̄ mouetur. Et si ꝑm nullā specieꝝ mo
Ca. xj. 13. loc⁹. Decl'o. uetur. palā qm̄ nō mouet̄. ¶ Nō abundāti autē argumēto ad posi-
tionē: intendendū est ⁊ ex diffinitiōib⁹. aut q̄ sunt ꝓposite rei: aut q̄
videntur: ⁊ si nō ab vna / sed a plurib⁹. ¶ Facili⁹ em̄ diffiniēte argu-
N mentari erit. nā ad diffinitiōes facilior erit argumētatio. ¶ Conside
Ca. xii 14. loc⁹ Decl'o. randū autē de ꝓposito: quo existente antecedente necessarie est posi
tum esse: aut qd̄ est ex necessitate si propositum est. ¶ Construere q̄-
dem volenti quo existente ꝓpositū erit ex necessitate. Nā si illd̄ osten
datur esse: ⁊ propositum ostensum erit. Destruere autē volenti quid
ca. xiij. 15. loc⁹. Decl'o. est si propositum est. Nā si ostenderimus consequens ꝓpositum nō
esse: interimentes erimus propositū. ¶ Amplius ad tēpus est inspi-
ciendum si alicubi dissonant. ¶ Ut si quod nutritur dixerit quis / ex
O necessitate augeri: nutriūtur em̄ semꝑ aīalia: augentur autē nō sem-
per. Similiter autem ⁊ si scire dixerit quis reminisci. hoc em̄ preteriti
temporis est: illud autē ⁊ p̄sentis / ⁊ futuri. Scire enim dicimur ⁊ pre
sentia ⁊ futura: vt qm̄ est vel erit solis defectus: reminisci aūt nō con

tingit

UVA. BHSC. IyR_118_1

tingit aliud q̃ꝫ preteritũ. ¶ Amplius sophisticus modus ducere ad hoc, ad qd̃ idonei sum⁹ argumẽtoꝝ. ¶ Hoc aũt erit qñq̃ necessariũ: quãdoq̃ apparens necessariũ: qñq̃ neq̃ apparens neq̃ necessariũ. Necessariũ quidem qñ negante eo qui respõdet aliquid vtiliũ ad positionẽ ad hoc rõcinationes facit. Contingit autem hoc talium esse ad qd̃ abundare argumentis est. similiter aũt ⁊ qñ inductionem ad aliquid per hoc qd̃ ꝓpositũ est desiderans / interimere conatur: hoc em̃ interẽpto ⁊ propositũ interimitur. Apparens aũt necessarium est quãdo quidẽ videtur vtile ⁊ conueniens positioni. Nõ est aũt ad qd̃ fiunt rõnes siue negante eo qui orationem sustinet: siue ab inductione probabili per positionẽ ad id factã interimere conetur idipsi. Reliquũ autẽ qñ neq̃ necessarium: neq̃ apparens est: ad id ad qd̃ fiunt rõnes: sed vt redarguere accidit respondenti. Oportet aũt cauere postremũ p̃dicatorum modoꝝ: omnino em̃ semotus ⁊ extraneus videtur esse a dialectica. Quare opꝫ ⁊ rñdentem nõ discholum esse. sꝫ ponere que vtilia nõ sunt ad positionem designantem que nõ vident / ponit autem: magis aũt dubitare plerũq̃ accidit interrogantib⁹ qñ omnibus talibus positis eis / non cõcludunt. ¶ Amplius omnis q̃ dixerit vnũquodlibet / quodãmodo mlta dixit: ex eo ꝙ plura sunt ex necessitate vnicuiq̃ ꝯñtia: vt qui hoĩem dixerit esse: ⁊ qm̃ aĩal est dixit: ⁊ qm̃ aĩatum dixit: ⁊ qm̃ bipes: qm̃ mentis ⁊ discipline susceptibile: quare quolibet vno cõsequẽtiũ interẽpto ⁊ interimitur qd̃ in principio est dictum. Cauere autẽ opꝫ ⁊ ad difficilius trãsumptionẽ facere: ⁊ hmõi: eo ꝙ non difficilior assumptio fiat. ¶ Qñq̃ enim facili⁹ est ꝯsequẽs interimere: quãdoq̃ aũt ipm ꝓpositu. ¶ Quibuscũq̃ substãtijs autẽ necesse alterũ tm̃ inesse: vel nõ inesse: vt homini egritudinẽ aut sanitatem: si ad alterũ facile poterimus disputare: quoniam inest: vel qm̃ nõ inest: ⁊ ad reliquum facile poterimus. ¶ Hoc autem cõuertitur ad vtrũq̃. ostendentes enim qm̃ alterũ inest: vel qm̃ non inest reliquum ostendentes erimus. Si autem qm̃ nõ inest ostẽdimus: quoniã inest reliquũ ostendentes erimus. palã ergo quoniã ad vtrũq̃ vtilis est hic locus. ¶ Amplius aũt trãferentem argumẽtari nomen in orationes velut maxime congruum assumere q̃ꝫ vt positum est nomen. ¶ Ut equanimum non modestum (vt positũ est:) sed equam animã habentẽ. Similiter autem ⁊ bene fortunatũ: cui⁹ fuerit fortuna studiosa: quẽadmodum Xenocrates dixit bene fortunatum esse qui animam habet studiosam: hanc em̃ vniuscuiusq̃ esse fortunam. ¶ Quoniam aũt rerum / alie quidem sunt ex necessitate: alie autem sunt vt in pluribus: alie autem ad vtrũlibet. Si quid ex necessitate est / vt in pluribus ponatur / vel qd̃ vt in pluribus ex necessitate: aut ip̃m: aut cõtrariũ ei quod est vt in pluribus semꝑ dat locum argumentationis. ¶ Nã si quod ex necessitate est / vt in plurib⁹ ponatur: manifestũ qm̃ nõ oĩ dicit inesse cũ insit omni: q̃re peccauit.

C. xiiij 16. loc⁹. Decl'o

p

Ca. xv 17. loc⁹.

Decl'o. C. xvi. 18. loc⁹.

Decl'o.

C. xvij 19. loc⁹.

Decl'o. Q Alij igeniosum cui⁹ genius fuerit studiosus

R

C. xviij. 20. loc⁹. Declaratio.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Siue qđ vt in pluribus đr ex necessitate dixit: omni em̄ dicit inesse/ cū nō insit oi. similiter aūt ⁊ si cōtrariū ei quod est in pluribus/dixit ex necessitate inesse. Sēper em̄ in paucioribus đr ɔtrariū: quēadmo-
S dum ei qđ est vt in pluribus. Sūt aūt vt in pluribus praui hoīes: bo ni aūt vt in paucioribꝰ: quare ⁊ peccauit magis si bonos ex necessita te dixit. Silr aūt si qđ ad vtrumlibet est ex necessitate dixit: vel vt in pluribus: neqꝫ em̄ ex necessitate vtrūlibet: neqꝫ vt in pluribus. Con- tingit aūt ⁊ si non determinās dixerit vtrū vt in pluribus vel ex ne cessitate dixit. Sit aūt res vt in pluribus disputare velut ex necessita
C. xix. te dixerit. vt si prauos exheredes dixerit: nō determinans velut ex ne
T cessitate is dixerit/disputare. ¶ Ampliꝰ ⁊ si idē sibi accn̄s posuit vt
21. locꝰ. alterū eo/ꝙ alterū sit nomē. ¶ Quēadmodū Prodicus diuidebat
Declo. voluptatē in gaudiū ⁊ iocūditatē/⁊ leticiā. Hec em̄ oīa eiusdē (.i. vo
Prodicꝰ luptatis) noīa sunt. Si ergo aliquis gaudere ei qđ est letari ponat ac cidere: idem sibi dicet accidere.

22. locꝰ. ¶ De eisdē terminādis problematis loci alij. Cap. iij.

Uoniā aūt cōtraria cōplectunt̄ quidē sibijnuicē sex modis cōtrarietatē aūt faciunt quadrupliciter cōplexa: opꝫ accipe
A re ɔtraria quolibet mō vtile fuerit ⁊ destruenti ⁊ cōstruēti.
Ca. xx. ¶ Qm̄ autē sex modis cōplectūtur palā ē. Aut em̄ vtrūqꝫ
Declo. cōtrarioꝝ vtriqꝫ cōtrarioꝝ connectitur hoc aūt dupliciter vt amicis benefacere: ⁊ inimicis male. vel ecōuerso inimicis bene: amicis male Aut qn̄ ambo de vno: ⁊ hoc duplr: vt amicis bene ⁊ amicis male: vl inimicis bene ⁊ inimicis male. Aut vnum de vtrisqꝫ: ⁊ hoc quoqꝫ du pliciter: vt amicis bene: ⁊ inimicis bn̄. vel amicis male ⁊ inimicis ma le. Prime quidem due dicte cōplexiones nō faciūt cotrarietatē. Naꝫ id quod est amicis benefacere ei qđ est inimicis malefacere: nō est cō trariū. Utraqꝫ em̄ eligenda: ⁊ eiusdē moris: neqꝫ id qđ est amicis ma le: ei qđ est inimicis bene. Nā ⁊ hec vtraqꝫ spernenda: ⁊ eiusdem mo- ris. Non videtur autem spernendū spernendo cōtrariū esse: nisi hoc quidē ꝑm superabundantiā: illud vero ꝑm egestatē dictū sit. Nā sup abundātia spernendoꝝ videtur esse: silr aūt ⁊ egestas. Reliqua vero quatuor oīa faciunt cōtrarietatē: nam id qđ est amicis benefacere/ei qđ est amicis male cōtrariū est: nā a ɔtrario more sunt: ⁊ hoc quidez eligendū: illud aūt spernendū: silr autē ⁊ in alijs. Nā in vnaquaqꝫ cō iugatione vnū eligendum ⁊ aliud spernendum: ⁊ vnū boni moris: ⁊ aliud praui. Palam ergo ex his que dicta sunt qm̄ eidē cōtraria sunt plura accidit fieri. Nā ei qđ est amicis benefacere: id qđ est inimicis bn̄facere: ⁊ id qđ est amicis male: ɔtrariū est. Similiter aūt ⁊ in alijs singulū eodē mō cōsiderantibus duo ɔtraria apparebūt. Accipere
C. xxi. ergo ɔtrarioꝝ quodcūqꝫ erit ad positionē vtile. ¶ Ampliꝰ si est ali-
23. locꝰ. quid ɔtrariū accidēti cōsiderandū si inest cui accn̄s dictū est inesse.
Declo. ¶ Nā si hoc inest: illud nō inerit. Impossibile em̄ est ɔ̄ria eidē simul

UVA. BHSC. IyR_118_1

ineſſe. ¶ Aut ſi quid tale dictum eſt de aliquo qđ cum inſit neceſſe eſt cōtraria ineſſe. vt ſi ideas in nobis dixerit eſſe. ¶ Nā & moueri et quieſcere eaſdem accidet. amplius aūt ſenſibiles & inſenſibiles eſſe. Videntur em̄ formę quieſcere & intelligibiles eſſe: his qui ponunt formas eſſe. Cum aūt ſint in nobis impoſſibile eſt immobiles eſſe. Nam motis nobis ſunt oia ſimul neceſſaria mouerī. Palā aūt qm̄ etiā ſenſibiles ſi idem in nobis ſunt. Nā per ſenſum qui circa viſum eſt eam que in vnoquoq; eſt formā cognoſcimus. ¶ Rurſum ſi poſitum eſt accidens cui eſt aliquid cōtrariū cōſiderandū. ſi & ꝓtrarij eſt ſuſceptibile quod & accidentis. ¶ Nam idē ꝓtrariorū ſuſceptibile: vt ſi odiū ſequi irā dixerit / erit odiū in furoris ſpecie: illic em̄ ira. Cōſiderandū ergo ſi ꝓtrarium in furoris ſpecie / vel concupiſcentia. Nam ſi non et in concupiſcibili eſt nō ſequitur odium iram. Similiter aūt & ſi cōcupiſcibile: ignorare dixerit. Erit enim & diſcipline ſuſceptibile ſiquidē ignorātie: quod non videtur concupiſcibile ſuſceptiuum eſſe diſcipline. Deſtruenti ergo quēadmodū dictum eſt vtendū. Aſtruenti vero qm̄ ineſt quidē accidens nō vtilis eſt loc⁹ hic: qm̄ aūt cōtingit ineſſe vtilis. Oſtendentes em̄ qm̄ nō ſuſceptibile eſt ꝓtrarij: oſtendētes erimus qm̄ neq; ineſt accidēs / neq; cōtingit ineſſe. Si aūt oſtēderim⁹: qm̄ ineſt cōtrariū: aut ipm̄ ſuſceptibile eſt cōtrarij: nondū oſtendentes erimus / qm̄ & accns ineſt. ſed qm̄ cōtingit ineſſe in hoc tantū oſtē ſum erit. ¶ Qm̄ aūt oppōnēs ſunt quattuor: cōſiderandū ex contradictionibus eōuerſo: quēmodum a ꝓpria ecōtrario & interimenti et conſtruenti. ¶ Sumendū aūt ex inductione: vt ſi hō aīal: nō aīal nō hō. Sic & aūt & in aliis: nā hec ecōtrario ꝓpria. Nā hoiem aīal ſequit: nō hoiem aūt nō aīal non: ſz ecōtrario: nō aīal nō hō. ergo in oībus hmōi eſt ꝓcedendū: vt ſi bonū ſuaue: & nō ſuaue nō bonū. Si aūt nō hoc nec illud: ſimiliter autem ſi non ſuaue non bonum: bonum ſuaue. Manifeſtū ergo qm̄ ad vtrūq; conuertitur que ſm̄ contradictionem eſt conſequentia ecōtrario facta. ¶ In contrariis autem conſiderandū ſi ꝓtrariū ꝓti ſequitur: aut ad eadem ꝓpria: aut ecōtrario: et interimenti & conſtruenti. ¶ Sumēdum & huiuſcemodi ex inductione inquantum vtile. In eadem ergo conſequentia eſt vt in fortitudine & timiditate. nam hanc quidem ſequitur virtus: illam autē vitiū. & hanc quidem ſequitur eligendum: illam autem ſpernēdum. Ergo eadē & ſic conſequentia. Cōtrariū em̄ eſt eligendū ſpernēdo. ſimiliter aūt & in aliis. Econtrario aūt conſequentia vt euechiam quidem ſanitas ſequitur: cachechia autē egritudo non: ſed egritudinez cachechia. Manifeſtū eſt ergo qm̄ ecōtrario in his cōſequentia ſit. Raro aūt ecōtrario accidit in cōtrarijs: ſz in pluribus ad idem ꝓſequentia. Si ergo neq; ad eadē ꝓtrariū ſequitur ꝓti: neq; ecōtrario. palam quoniam neq; eoz q̄ dicta ſunt alterum ſequitur alterum. Si autem & in contrarijs & in his que dicta ſunt neceſſe eſt alterum ſequi alterum.

B 24. loc⁹ Decō.

De eo forma q̄ coꝛpoꝛ effigies eſt.

C 25. loc⁹ Decō.

E. xxij. D 26. loc⁹ decō.

E 27. loc⁹ decō.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Silr aūt cōtrarijs ⁊ in priuationibus ⁊ habitibus perspiciēdum.
F ¶ Sz nō est in priuationibus ecōtrario: sz in eadē ꝯñam necessariū
28.loc⁹ Decl'o semper fieri: velut visum quidē sensum: cecitatē aūt insensibilitatem.
Opponit̄ eī sensus insensibilitati: vt priuatio ⁊ habitus. nā hoc q̄dē
habitus eorū: illud aūt priuatio. Silr aūt priuationi ⁊ habitui ⁊ in
his q̄ sunt ad aliq̄d: vtēdū. Ad eadē em̄ ⁊ horū ꝯña: vt si triplū mul
tiplex ⁊ subtriplū: submltiplex. Dr̄. n. triplū q̄dē ad subtriplū: multi-
plex āt ad submultiplex. rursus si scia opinio: ⁊ scibile opinabile: ⁊ si
G visus sensus: ⁊ visibile sensibile. ¶ Instātia: qm̄ nō necesse est in his
Instātia q̄ sunt ad aliq̄d ꝯñam fieri quēadmodū dictū est. Nā sensibile scibile
est: sensus aūt nō est scia. ¶ Nō tñ vera instātia vr̄ esse: multi em̄ nō
Dilutio dicūt sensibiliū esse sciam. Amplius ad cōtrariū nō minus vtile qd̄
dictū est: vt qm̄ sensibile nō est scibile: neqꝫ em̄ sensus scia. ¶ Rursus
C.xxiij in cōiugatis ⁊ casibus: ⁊ interimēti ⁊ cōstruēti. ¶ Dicunt̄ aūt cōiu-
29.loc⁹. Decl'o gata q̄dē hmōi: vt iusta ⁊ iustus iustitie: ⁊ fortia ⁊ fortis fortitudini.
Silr aūt ⁊ ꝑfectiua ⁊ cōseruatiua cōiugata illi cuius sunt ꝑfectiua
h vel cōseruatiua. vt salubria sanitatis: ⁊ euechia euechie. Eodem au-
tē modo ⁊ in alijs. Ergo cōiugata q̄dē talia solēt dici. Casus aūt: vt
iuste ⁊ fortiter ⁊ salubriter: ⁊ q̄cūqꝫ hoc mō dicunt̄. Uident̄ aūt ⁊ que
sunt ꝑm casus ꝯiugata esse: vt iuste iustitie / ⁊ fortiter fortitudini. Cō
iugata aūt dñr ꝑm eādē ꝯiugationē oīa vt iustitia / iustus iustū / iu-
ste. Manifestū ergo qm̄ vno quolibet ostenso eorū q̄ ꝑm eādē ꝯiuga
tionē dicūt̄: vt bono vel laudabili ⁊ reliq̄ oīa ostēsa sunt: vt si iustitia
ē laudabiliū iust⁹ ⁊ iustū ⁊ iuste. dicet̄ āt iuste ⁊ laudabiliter ꝑm eūdē
30.loc⁹. Decl'o casuz (nāa laudabili) quēadmodū iuste a iustitia. ¶ Cōsiderādū aūt
ñ solū ī eo qd̄ dictū est: sz ⁊ ī ꝯtrario ꝯriū. ¶ Ut qm̄ bonū ñ ex necessi
tate suaue: neqꝫ eī malū triste. aut si hoc: ⁊ illud. Et si iustitia est scia:
⁊ iniustitia ignorātia. ⁊ si q̄d iuste est: sciēter / ⁊ experiēter est: q̄d in
iuste est ignorāter ⁊ inexperiēter est. Si āt hec nō: neqꝫ illa: velut in
hoc qd̄ nūc dictū est. Magis eī apparebit qd̄ iniuste est experienter
I q̄ꝫ inexperiēter. Hic aūt loc⁹ dict⁹ est prius in cōtrariorū cōsequētijs
Capit. xxiiij nihil eī aliud nūc dignū cēsemus q̄ꝫ cōtrariū seq̄ ꝯtrariū. ¶ Ampli⁹
31.loc⁹. Decl'o in generationib⁹ ⁊ corruptionib⁹ ⁊ efficiētib⁹ ⁊ corrūpētib⁹ ⁊ interi
mēti ⁊ cōstruēti. ¶ Quoꝝ em̄ sunt gñationes bone: ⁊ ipsa sunt bona.
Et quoꝝ gñatiōes male: ⁊ ipsa mala sunt. In corruptiōib⁹ aūt ecō-
trario. si em̄ corruptiōes bone: ipsa q̄qꝫ mala sunt. si aūt corruptiōes
male: ipsa bona sūt. Eadē rō ē ī efficiētib⁹ ⁊ corrūpētib⁹. Quoꝝ. n. ef
fectiua bona: ⁊ ip̄a bona. Quoꝝ ꝟo corruptiua bona: et ipsa mala.
¶ Ex silib⁹ / appositiōe / magis / min⁹ simplr ⁊ ꝑz q̄d: loci. Cap. iiij.
A Rursus in similimus si silr se habēt. ¶ Ut si disciplina vna
C. xxv pluriū ⁊ opinio: ⁊ si visum habere est videre: ⁊ auditū habe
32.loc⁹. Decl'o re est audire. Silr aūt ⁊ in alijs ⁊ in his q̄ sunt: ⁊ in his q̄ vi
dentur. Utilis aūt locus hic ad vtrūqꝫ. nam si in aliquod si

UVA. BHSC. IyR_118_1

miliuz se habet: ⁊ in aliis similibus. Si aũt in aliquo nõ neqz in aliis.

¶ Considerandum autem ⁊ in vno ⁊ in pluribus si similiter se habet. ¶ Aliquotiens enim differt: vt si scire est intelligere: ⁊ multa scire est multa intelligere: hoc autẽ nõ verũ. Contingit em plura scire: intelligere aũt nõ. si igitur hoc nõ: neqz illud qõ in vno: qm scire intelligere est. ¶ Amplius ex magis ⁊ minus. ¶ Sunt antez eius qõ est magis loci quattuor. Unus quidẽ si magis sequitur magis: vt si voluptas bonũ: ⁊ magis voluptas magis bonũ. Et si iniuriã ferre magis malũ: ⁊ magis iniuriã ferre magis malum: vtilis autem ad vtrũ qz hic locus. Hã si qñs est subiecti incremẽto accñtis incrementum: quẽadmodũ dictum est: manifestũ qm accidit. si autẽ nõ sequitur: nõ accidit. hoc aũt inductione sumendũ. ¶ Alius vno de duobus dicto Si ei cui magis videtur ineſſe non ineſt: nec cui minus. ⁊ si cui minꝰ videtur ineſſe ineſt: ⁊ cui magis. ¶ Rursum duobus de vno dictis: si quod magis videtur ineſſe non ineſt: nec quod minus. Sivero qõ minus videtur ineſſe ineſt: ⁊ quod magis. ¶ Amplius duobus de duobus dictis si qõ alteri magis videtur ineſſe non ineſt: neqz quod reliquum reliquo: aut si quod minus videtur alteri ineſſe ineſt: ⁊ reliquum reliquo. ¶ Amplius ex eo qõ similiter ineſt / vel videtur ineſſe tripliciter: quẽadmodum in eo quod magis: vt in posterioribus tribus dictis locis dicebatur. ¶ Cum enim vnũ qdẽ duobus similiter ineſt / aut videtur ineſſe: si alteri non ineſt / neqz alteri. si alteri autem ineſt ⁊ reliquo. Siue duo eidẽ similiter: si alterum non insit / nec reliquum: si aũt alterum / ⁊ reliquũ. Eodem aũt modo ⁊ si duo duobus similiter insunt. Nam si alterũ alteri non ineſt / neqz reliquum reliquo si aũt ineſt alterum alteri / ⁊ reliquum reliquo. Ex eo igitur quod est magis ⁊ minus: ⁊ quod est similiter tot modis cõtingit argumentari. ¶ Amplius autem ex appositione si alterum ad alterum appositũ faciat bonum / vel album / quod non fuit prius album vel bonum quod appositum est erit albũ vel bonũ quale ⁊ totum facit. ¶ Amplius si preter hoc quod erat appositum quidem magis facit tale q̃ le erat ⁊ ipm erat hmõi: sicr autem ⁊ in aliis. ¶ Utilis autem non in omnibus hic locus: sed in quibus eius qõ est magis incrementum accidit fieri. Iste vero locus nõ cõuertitur ad destruendum: nam si non faciat quod appositum est bonum: nondum manifestum est si ipsum non sit bonum. Nam bonum malo appositum non ex necessitate bonũ totum facit neqz album nigro: neqz dulce amaro. ¶ Rursus si quid magis ⁊ minus dicitur ⁊ simplr ineſt. ¶ Quod enim nõ est bonum vel album: neqz magis et minus bonum vel album dicetur. nam malum de nullo magis vel minus bonum: sed magis malum vel minus dicetur. Non cõuertitur aũt neqz hic locus ad destruendum. Multa enim eorum que nõ dicuntur magis simpliciter insunt. Homo em nõ dicitur magis ⁊ minus: ſz nõ pp hoc nõ est hõ.

B 33. loc. Decio.

C C. xxvj 34. loc. decio.

35. loc.

36. loc.

Capit. xxvij. 37. loc.

D 38. loc. decio.

E Capit. xxviij. 39. loc. 40. loc. decio.

C. xxix 41. loc. decio.

F

UVA. BHSC. IyR_118_1

C.xxx. 4ᵘ. loc⁹ Decto. ¶Eodē modo cōsiderandū: ⁊ in his que sunt ſm quid/⁊ quando/ ⁊ vbi. ¶Nam qđ ſm quid contingit: ⁊ quādo ⁊ vbi dicitur ⁊ simpli citer ꝓtingit: sicꝫ ⁊ quādo ⁊ vbi. nā qđ simpliciter est impossibile: necꝫ ſm quid: necꝫ quādo: necꝫ vbi contingit. ¶Instantia: qm̄ ſm quid quidē sunt natura studiosi (vt liberales/vel casti) simpliciter autē non sunt natura studiosi: nam nullus natura prudēs. Sicꝫ aūt ⁊ qm̄ quidem contingit corruptibiliū aliquid nō corrūpi: simplr autem nō contingit nō corrūpi. Eodē autē mō ⁊ vbi quidē expedit hmōi dicta vti in egrotatiuis locis: simplr aūt nō expedit. Amplius quidem vbi tm̄ vnū possibile esse: simplr aūt nō possibile vnū tm̄ esse. Eodē autē modo ⁊ vbi quidē bonū mactare patrē vt in tribalis: simplr aūt non bonū. Aut hoc qđē: nō vbi significat: sed qbusdam? Nihil em̄ differt vbi sint. Ubicūqꝫ em̄ sint eis erit bonū: vt in tribalis. Rursus qm̄ quidem expedit medicari: vt qm̄ egrotat: simpliciter aūt nō: aut necꝫ hoc qm̄ significat in eo q̄ afficitur aliquo mō: nihil em̄ differt qm̄cūqꝫ si sic tm̄ affectus sit. ¶Simplex aūt est q̄ nullo addito dicis: vt qm̄ bonū est: aut cōtrarium: vt patrem mactare nō dicis bonū esse: sed quibusdā bonum esse: non ergo simplr bonum: sed deos honorare bonū di cis nihil addens: simpliciter em̄ bonum est. Quare q̄ nullo addito videtur bonū vel prauū vel aliquod talium: simpliciter dicetur.

Diuisio

¶Secundi Topicorum Aristotelis Finis.

Topicorum Aristotelis. Liber tertius.

De melioꝛ/eligibiliorūqꝫ ꝓblematum locis. Cap. j.

VTrum aūt sit magis eligendū aut melius duoꝛū vel pluriū: ex his perspiciendum. Primū autē determine tur: qm̄ considerationē facimus nō de plurimū distan tibus: ⁊ magnā admodū dissiam habentibus. Nullus em̄ dubitat vtrū beatitudo vel diuitie magis appetē dum: sed de his que ꝓpinqua sunt: ⁊ de quibus dubi tamus vt oporteat apponere magis: eo q̄ nullā vide mus alterius ad alterū preeminentiā. Palam igitur q̄ in his ostē sa p̄eminentia vel vna vel pluribus cōstituit intellectus: qm̄ hoc est magis appetendū qđ est eoꝛ p̄eminēs. ¶Primū ergo dicim⁹ q̄ diu turnius ⁊ ceteris magis eligendū est eo qđ min⁹ hmōi. ¶Et qđ ma gis eligit prudens vel bonus vir/vel lex recta/vl studiosi circa singu la delecti in eo q̄ tales sunt vel in vnoquoqꝫ gñe scientes: vel quecūqꝫ plures vel oēs (vt in medicina/vel in edificijs: q̄ plures medicoꝛ vel oēs) vel q̄cunqꝫ olno vel plures vel omnes vel oia vt bonū. Omnia enim bonum appetunt. Oportet aūt ducere ad quicquid fuerit vti le quod dicendum est. ¶Est autē simpliciter quidem melius ⁊ ma gis eligendū qđ ſm meliorē disciplinā: alicui autem qđ ſm ꝓpriam. ¶Deinde q̄ hoc aliquid eo q̄ non in genere: vt iustitia iusto. ¶Nā

A Primus locus 2. locus B 3. locus. 4. loc⁹. Decto.

UVA. BHSC. IyR_118_1

hoc q̇dē in gñe boni: illud aūt nō: ⁊ hoc q̇dem qđ bonū: illud autem
nō. Nihil em̄ đr ꝙ genus qđ nō est in gñe: vt albus hō non est qđ co C
lor: silr aūt ⁊ in alijs. ¶ Et qđ ꝓpter se eligenduz eo qđ ꝓpter aliud 5.locus.
magis eligendū. ¶ Ut sanū esse q̄ꝫ exercitari. hoc em̄ ꝓpter se eligen Decl'o.
dum: illud autē ꝓpter aliud. ¶ Et qđ per se eo qđ per accñs. ¶ Ut 6.locus
amicos iustos esse eo ꝙ inimicos. Hoc em̄ per se eligendū: illud autē Decl'o.
per accñs. Nā inimicos iustos esse ꝑm accñs eligim⁹ vt nihil nobis
noceant. Est autez hoc idē ei qđ ante ip̄m: differt aūt in mō. Nā ami
cos q̇dez iustos esse per se eligim⁹: ⁊ si nihil nobis debeat fieri: ⁊ si in
India sint. Inimicos aūt ꝓpter alterū: vt nihil nos noceāt. ¶ Et cā
boni per se ea q̄ per accñs. ¶ Quēadmodū virtus fortuna. nā hec ꝑ Ca. ij:
se: illa aūt ꝑ accñs est cā bonoꝝ: ⁊ si q̇d aliud hmōi. ¶ Silr aūt ⁊ in D
ꝯtrarijs. ¶ N qđ per se est cā mali magis fugiendū eo qđ per accñs: 7.locus.
vt vitiū q̄ꝫ casus ⁊ fortuna. nā hoc q̇dem per se malū casus aūt ꝑ ac Decl'o.
cidens. ¶ Et qđ simplr bonū eo quod alicui magis eligendū. ¶ Ut 8.locus
sanum fieri: q̄ꝫ secari. Nā hoc q̇dem simplr bonum: illud aūt alicui in Decl'o
digēti. s. sectione. ¶ Et qđ natura est bonū: eo qđ nō natura. ¶ Ut 9.locus
iustitia iusto. Hec em̄ natura. Illud aūt acq̇sitiuū. ¶ Et qđ meliori 10.loc⁹.
⁊ honorabiliori inest magis eligendū. ¶ Ut quod deo q̄ꝫ hoī: ⁊ ani- E
me q̄ꝫ corpi. ¶ Et qđ melioris ꝓpriū melius q̄ꝫ qđ peioris. ¶ Ut qđ 11.loc⁹
dei q̄ꝫ qđ hoīs. Nam ꝑm cōia in vtrisq̄ꝫ nihil differūt adinuicē. Pro- 12.loc⁹.
prijs autē alterū ab altero superatur. ¶ Et qđ in melioribus vel ꝑo
ribus vel honorabilioribus: est melius. ¶ Ut sanitas: robore ⁊ deco 13.
re. nā he q̇dem in humidis ⁊ siccis ⁊ calidis ⁊ frigidis (vt simplr di- decl'o.
catur) ex q̇bus primū constitutū est aīal. Illa vero in posterioribus. F
nā robur ⁊ in neruis ⁊ ossibus: decor aūt mēbroꝝ q̄dā cōmēsuratio 14.loc⁹
videt esse. ¶ Et finis his q̄ sunt ad finē magis eligendū videtur eē. 15.loc⁹.
¶ Et duoꝝ ꝓpinquius est fini. ¶ Et oīo qđ ad vite finē expetibili- 16.loc⁹.
us magis q̄ꝫ qđ ad aliq̇d aliud. ¶ Ut qđ ad beatitudinē ꝯtendit q̄ꝫ 17.loc⁹.
qđ ad prudentiā. Nā qđ ad btitudinē ꝯtendit magis eligēdū. ¶ Et Decl'o
possibile impossibili. ¶ Ampli⁹ duob⁹ effectiuis exñtibus: cui⁹ finis 18.loc⁹.
melior ⁊ ip̄m meli⁹. ¶ Ex effectiuo aūt ⁊ fine ex ꝓportiōe: qñ plus 19.loc⁹.
affinis supat finē: q̄ꝫ ille ꝓpriū effectiuū. ¶ Ut beatitudo plus supe- 20.loc⁹.
rat sanitatē q̄ꝫ sanitas sanatiuū. Quare effectiuū beatitudinis meli⁹ decl'o.
sanitatē. nā q̄ꝫtū beatitudo superat sanitatē: tm̄ ⁊ effectiuū btitudi-
nis sanatiuum: sanitas autem sanatiuum minus superabat. Quare
plus supat effectiuū beatitudis sanatiuū q̄ꝫ sanitas sanatiuū. qua ꝓ
pter effectiuū beatitudinis melius sanitate. Palā ergo qm̄ magis eli
gendū effectiuū btitudinis q̄ꝫ sanitas: nā idem plus superat. ¶ Am
plius qđ meli⁹ est per se ⁊ honorabili⁹ ⁊ laudabili⁹. ¶ Ut amicitia di 21.loc⁹.
uitijs: ⁊ iustitia / sanitate / ⁊ robore. Nā hec q̇dē ꝑ se honorabiliū ⁊ lau Decl'o.
dabiliū: illa nō ꝑ se: sz ꝑꝑ aliđ. Null⁹ em̄ honorat diuitias ꝑꝑ se: sz ꝓ G
pter aliud. Amicitiā v̄o ꝑꝑ se: ⁊ si nihil nobis debeat ab ea aliđ esse.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Alij pro eisdem problematis loci. Cap. ij.

Sm vete rē sectio nem. A Ca. iij. 22. loc⁹. decl'o. 23. loc⁹. decl'o. 24. loc⁹ instātia 25. loc⁹. 26. loc⁹. decl'o. B Nemo iuuenes in duces eligit qz nō ꝯstat eos esse pruden tes. 27. lo⁹. C decl'o. 28. loc⁹. decl'o. 29. loc⁹. decl'o. D Ca. iiij 3 . loc⁹ 31. locus 32. loc⁹. instātia

Amplius quando duo aliqua fuerint valde sibimetipsis similia / ⁊ non poterimus preeminentiam aliquam conspicere alterius ad alterum: videndum ex his que sequuntur. ¶ Nam cui consequens est magis bonum: hoc magis eligendum. ¶ Si autē sequentia sint mala: cui cōsequēs est minus malum magis eligendum. ¶ Cum enim vtraqꝫ sint eligenda nihil prohibet difficile aliquid sequi. Duplex autem ab eo qđ est sequi consideratio. nam ⁊ prius ⁊ posterius sequitur: vt discentez ignorare quidem prius: scire autem posterius: melius autem plerūqꝫ quod posterius sequitur. sumendum ergo eorum que sequuntur quodcunqꝫ fuerit vtile. ¶ Amplius bona plura paucioribus vel simpliciter / vel quando altera alteris insunt vt pauciora in pluribus. ¶ Instantia: sic vbi alterum propter alterum: nihil enim magis eligendum vtrunqꝫ q̄ꝫ vnum vt sanum fieri: ⁊ sanitas q̄ꝫ sanitas eo ꝙ sanum fieri propter sanitatem eligimus. Et nō bona bonis nihil ꝓhibet esse magis eligēda vt beatitudinem et aliud aliquid: quod nō est bonum iustitia et fortitudine. ¶ Et eadem cum voluptate magis q̄ꝫ sine voluptate: ⁊ eadem cum indolētia q̄ꝫ cum tristitia. ¶ Et vnumquodqꝫ in quo tempore magis valet: ⁊ hoc etiam magis eligendum. ¶ Ut carentia tristitie in senectute magis q̄ꝫ in iuuentute: magis enim in senectute valet. Secundum autem hec et prudentia in senectute magis eligendum. Nemo enim iuuenes eligit duces: eo ꝙ non constat ipsos esse prudentes. Fortitudo autem econtrario. In iuuentute enim magis necessaria ꝟm fortitudinem operatio. Similiter autem temperantia: magis enim iuuenes q̄ꝫ senes a concupiscentijs molestantur. ¶ Et ꝙ in omni tempore vel in pluribus vtilius. ¶ Ut iustitia et temperantia fortitudine. nam hec semper: illa autem aliquando vtilis. ¶ Et ꝙ omnibus habentibus nihil altero indigeremus: q̄ꝫ ꝙ habentibus indigeremus reliquo. ¶ Velut in iustitia et fortitudine. Nam si omnes essent iusti: nihil vtilis esset fortitudo. Si vero omnes essent fortes: vtilis iustitia. ¶ Amplius ex corruptionibus / et abiectionibus / ⁊ generationibus / et sumptionibus / et contrarijs. ¶ Quorum enim corruptiones magis fugiende ipsa magis eligenda. Similiter autem ⁊ abiectionibus et contrarijs. Nā si abiectio vel contrarium magis fugienda: ipsum magis eligendū. In generationibus autem et sumptionibus econtrario. Quorum enim sumptiones et generationes magis eligende / ipsa magis eligēda. ¶ Alius autem locus est: ꝙ proximum. bono melius et magis eligēdum. ¶ Et quod simili⁹ bono. vt iustitia iusto. ¶ Et quod melior est eorum similis: quemadmodum Aiacem Ulyxe dicunt aliqui meliorem esse / eo ꝙ similior est Achilli. ¶ Instantia huius: quoniā non verum. Nihil enim prohibet non in eo ꝙ optimus est Achilles

UVA. BHSC. IyR_118_1

in hoc similiorem Aiacem esse. altero quidem existente bono/non si
mul autem. ¶ Considerandum autem et in ridiculosioribus si sit si dilutio.
mile velut simia homini: q̃ equus: cum non sit similis. Non enim E
melior simia et si similis est homini. ¶ Rursuz in duobus si hoc qui 331.loc⁹
dem meliori: illud autem peiori: sit similius: erit melius quod melio instãtia
ri similius. ¶ Habet autem ⁊ hoc instantiam. Nihil enim prohi- 34.loc⁹.
bet ⁊ hoc meliori parum simile esse: illud autez peiori valde: vt si A- 35.loc⁹.
iax quidem Achilli parum: Ulyxes autẽ Nestori valde. Et si hoc qui 36.loc⁹.
dem meliori in peioribus simile sit: illud autem peiori in melioribus: 37.loc⁹.
vt equus asino: et simia homini. ¶ Aliud quod nobilibus eo
quod minus tale. ¶ Et quod difficilius: magis enim amamus cum
habemus: quod non est facile sumere similiter. ¶ Et quod magis ꝓ
prium: eo quod cõmunius. ¶ Et quod malis incõmunicabile. Ma F
gis enim est eligendũ quod nulla difficultas sequitur q̃ quod sequi 38.loc⁹.
tur. ¶ Amplius si hoc illo melius ⁊ optimũ eorum cum hoc melius decl'o.
eo ꝙ in altero optimum. ¶ Ut si melior est homo q̃ equus: ⁊ opti-
mus homo optimo equo melior. ¶ Et si optimo melius ⁊ simplici-
ter hoc illo melius: vt si optimus homo optimo equo melior: ⁊ ho-
mo simpliciter equo melior. ¶ Amplius que ad amicos magis par 39. loc⁹
ticipare eligenda q̃lque non. ¶ Et que ad amicum magis agere vo 40 loc⁹
lumus/q̃ que ad quẽlibet hec magis eligenda. ¶ Ut iuste agere et decl'o.
benefacere magis q̃ videri. naz amicis benefacere volumus magis G
q̃ putari. quibuslibet autem econtrario. ¶ Et que ex circunstantia 41.loc⁹.
necessarijs meliora: aliquando autem ⁊ magis eligenda. ¶ Melius decl'o.
enim bene viuere: q̃ viuere. Bene autem viuere ex circunstantia est. Non est
Ipsum autem viuere necessarium. Aliquando autem meliora: nec viuere sz
etiam magis eligenda. Non enim si meliora necessario ⁊ magis eli- valere vi
genda. Philosophari enim melius q̃ ditari: sed non magis eligen- ta. Mar
dum indigenti necessarijs. Ex circunstantia autem est quando exi- tialis
stentibus necessarijs/alia quidem preparentur bonorum: bene autez H
fortasse magis eligendum quod necessarium est: melius autez quod 42.loc⁹
ex circunstantia. ¶ Et quod nõ est ab alio posse q̃ quod est ab alio. decl'o.
¶ Quale posse est iustitia ad fortitudinẽ. ¶ Et si hoc sine illo quod 43.loc⁹
eligendum. illud autem sine hoc non. ¶ Ut potestas sine prudentia decl'o.
non eligenda: prudentia vero sine potestate eligenda. ¶ Et duoruz I
si alterum negamus vt reliquum videatur nobis inesse: illud eligen Ca. v.
dum magis ꝙ volumus videri inesse. ¶ Ut studere negamus: vt in 44loc⁹
genio bono esse videamur. ¶ Amplius cuius absentia minus incre decl'o.
pandum grauiter ferenti: hoc magis eligendum. ¶ Et cuius absen 45.loc⁹
tia magis increpandum non grauiter ferentibus: et hoc magis eli- 46 loc⁹
gendum.

¶ Alij meliorum eligibilio-
rumq̃ loci. Cap. iij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

47.loc⁹ Amplius eorũ q̃ sunt sub eadẽ spẽ quod habet ꝓpriam virtu
48.loc⁹ tem q̃ꝫ quod nõ habet. ¶ Utrisq̃ autez hñtibus qđ magis
49.loc⁹ hz. eligibilius. ¶ Amplius si hoc quidem facit bonũ illud
Decl'o. cui adest: illud aũt non facit magis eligendum quod facit.
¶ Quemadmoduz calidius quod calefacit: eo quod non. ¶ Si au
tẽ vtrũq̃ꝫ facit qđ magis facit: aut qđ melius ⁊ principalius facit bo
L num: vt si hoc q̃dem aĩam: illud aũt corpus. ¶ Amplius aũt a casi
Ca. vi. bus: ⁊ vsibus: ⁊ actibus: ⁊ operibus: ⁊ hoc ab illis. ¶ Sequuntur.
5 .loc⁹. enim seinuicem: vt si quod iuste magis eligendum q̃ꝫ qđ fortiter: ⁊
51.loc⁹. iustitia fortitudine magis eligenda: ⁊ si iustitia q̃ꝫ fortitudo magis
eligendum: ⁊ iuste magis q̃ꝫ fortiter. similiter autem ⁊ in alijs.
52.loc⁹. ¶ Amplius si alique eodem hoc quidem magis bonum: illud autez
minus: magis eligendum maius: vel ⁊ si maiore maius ⁊ alteruz al
53.loc⁹. tero. ¶ Sed ⁊ si duo q̃dã vno aliquo magis sunt eligenda: quod ma
54.loc⁹ gis est eligendum eo ꝙ minus est magis eligẽdum. ¶ Amplius cu
Decl'o ius superabundantia superabundantis eligenda ⁊ magis ip̃m ma
55.loc⁹. gis eligendum. ¶ Ut amicitia: pecunia: nam magis eligenda supa
Decl'o. bũdãtia amicitie q̃ꝫ pecuniarum. ¶ Et cuius magis eligit ipsum si
M bi cãm esse q̃ꝫ cuius alterum. ¶ Ut amicos pecunijs. ¶ Amplius ex
56.loc⁹ appositione si eidem appositum quod totum est magis eligendum
Decl'o. facit. ¶ Cauere autem oportet protendere ea in quibus altero ap
positorum vtitur commune vel alterum quolz modo ei cooperatur:
reliquo autem non vtitur: nec coopatiuum est vt serram: falcem cuz
fabricatoria. nam magis eligenda est serra consociata: simpliciter au
57.loc⁹. tem non magis eligendum. ¶ Rursum si minori appositum quid to
58.loc⁹. tum facit maius. ¶ Similiter autem ⁊ ex ablatione: quo enim abla
to ab eodem quod restat est minus: illud maius vtiq̃ꝫ esset quod re
Ca. vij liquum est minus facit. ¶ Et si hoc quidem ꝓpter se: illud autem ꝓ
59.loc⁹. pter gloriam eligendum. ¶ Ut sanitas: decore. Diffõ autem eius qđ
N est ad gl'iam est: ꝙ nullo cõsciente non studeat inesse. ¶ Aut si hoc
Decl'o. 60.loc⁹ quidem propter se ⁊ propter gloriã eligendum: illud autẽ propter al
61.loc⁹. terũ tantũ. ¶ Et vtrũ de duobus magis ꝑ se honorandũ: hoc etiaz
Decl'o. melius ⁊ magis eligendũ. ¶ Honorabilius autẽ erit ꝓpter se quod
62.loc⁹. cũ nihil aliud debeat esse propter se eligimus magis. ¶ Amplius di
uidendũ quotiens quidẽ quod eligendũ est dicitur/quorũ gr̃a vñr
Decl'o. aut expedientis vel boni vel delectabilis. ¶ Nam quod ad omnia
63.loc⁹. vel plura est vtile esse magis eligẽdũ: eo qđ nõ sic sit. ¶ Si aũt vtris
decl'o q̃ꝫ insunt/vtro magis insunt cõsiderandũ. ¶ Utrũ delectabilius vel
64.loc⁹ melius vel expedientius. ¶ Rursum quod ꝓpter melius est magis
O eligendũ. ¶ Ut quod ꝓpter virtutẽ q̃ꝫ qđ ꝑꝑ delectationẽ. ¶ Sil'r
decl'o. aũt ⁊ in fugiẽdis. ¶ Nã magis est fugiendũ qđ impedit virtutes. vt
65.loc⁹. egritudo feditate. nã voluptatis ⁊ eius qđ est studiosum esse ꝓhibẽ
decl'o. tior est egritudo. ¶ Amplius ex sil'itudine monstrare fugiẽdũ ⁊ eligẽ
66.loc⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

dū quod propositū est. ¶ Minus em̄ eligendū ⁊ huiusmodi quod ⁊ eligit aliquis: similiter et fugiet altero eligendo existente tantum. Decl'o.
¶ Ergo ad seinuicē cōparationes (quemadmodū dictū est) faciēdū C.viij.
¶ De eligendis ⁊ fugiendis documenta ⁊ loci communes.

Capitulum quartum

Idem autem loci sunt vtiles: ⁊ ad demonstrandū quodlibet eligendum vel fugiendum. ¶ Auferre etenim tantum oportet eam que ad alterum tantum est preminentiā. Si em̄ honorabilius magis est eligendum: ⁊ honorabile est eligendū. si enim quod vtilius est magis eligendū: ⁊ vtile est eligendom. Similiter aūt ⁊ in alijs quecumq; huiusmodi habent cōparationē. ¶ In aliquibus.n. statim secundum eā que ad alterū est cōparationem: ⁊ quoniam eligendū vtrūq; vel alterum dicimus. ¶ Ut quoniam hoc quidē natura bonū: illud autē nō natura bonū dicimus. Nam quod naturaliter est bonū palam quoniā eligēdū. ¶ Sumēdū autē q̄ maxime vniuersales locos de magis ⁊ minore: sumpti autē sic ad plures erunt vtiles. Est aūt eoꝝ q̄ dicti sunt quosdā vniuersales magis ferre parum trāsmutanti ꝑm appellationem. ¶ Ut ꝙ natura tale magis/q̄ quod non natura tale. ¶ Et si hoc quidē facit: illud aūt non facit quod habet tale cuicūq; inest: magis tale qd̄ facit q̄ cui non facit. ¶ Si autem vtrūq; facit tale ꝙ magis facit hoc tale. ¶ Amplius si eodē aliquo hoc quidem magis: illud autem minus tale. ¶ Et si hoc quidē tali magis tale: illud vero non tali magis tale: manifestū ꝙ primum magis est tale. ¶ Amplius ex additione si eidem additum totū facit magis tale. ¶ Aut si ei quod minus est tale additu; totum magis tale facit. ¶ Similiter autem ⁊ ex ablatione: nam quo ablato reliquum minus tale ipsum magis tale. ¶ Et que contrarijs impermixtiora magis talia sunt: vt albius nigro impmixtius. ¶ Amplius preter ea que dicta sunt superius quod magis suscipit propriā propositi rationē: vt si albi est ratio color disgregatiuus visus: ⁊ albius est ꝙ color magis disgregatiuus visus. ¶ Si aūt ꝑticulariter ⁊ nō vl'r problema ponatur primū q̄dē dicti loci vl'r constructiui vel destructiui oēs vtiles. ¶ Vl'r aūt interimētes vl' cōstruētes ꝑticul'r monstramus. nā si omni inest: ⁊ alicui. ⁊ si nulli: nec alicui. ¶ Maxime aūt cōpetentes ⁊ conuenientes loci qui sunt ex oppositis ⁊ coniugatis ⁊ casibus. ¶ Nam similiter opinabile existimare: ꝙ si omnis voluptas bona: ⁊ oēm tristitiā malā esse huic: vel si aliqua voluptas bonū ⁊ tristitiā aliquam malaz esse. Amplius si aliquis sensus non est potestas: ⁊ insensibilitas quedam non est impotentia. Et si quoddam opinatum disciplinatum: ⁊ opinio quedam disciplina. Rursum siquid iustum bonum ⁊ iniustū quidē maluz. Rursum siquid iniustum malum ⁊ iustū quid bonū. ⁊ si delectabile quid fugiendū: ⁊ delectatio quedā fugienda. Scd̄m hoc autez ⁊ siquid delectabile vtile

documēta circa loca. P Primū. decl'o. Scd̄m. decl'o. Q Ca. ix. Vl'es loci. R Cap. x. Tertiū. decl'o. S Quartū decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

delectatio quedam vtilis. ¶ In corruptiuis autem ⁊ generationi-
Quitu3 decl'o. bus ⁊ corruptionibus similiter. ¶ Nam si aliquid corruptiuum de-
lectationis vel discipline bonum esse: quedam delectatio ⁊ discipli-
nat esset malorum. Similiter autem ⁊ si corruptio quedam discipli-
ne bonorum est ⁊ generatio malorum: erit quedam scientia malorũ.
T Ut si obliuisci que quis fede egit bonorum ⁊ reminisci malorum est
Sextu3 ⁊ erit sentire que quis fede egit malorum. Simil'r aũt ⁊ in alijs: in om-
nibus enim similiter opinabile est. ¶ Amplius ex magis ⁊ minus ⁊
decl'o. similiter. Si enim magis quidem ex his que sunt ex alio genere ali-
quid tale: illorum autem nihil est neq; quod dictum erit tale. ¶ Ut
si magis quidem disciplina quedam bonum q̃ voluptas: nulla autẽ
disciplina bonum: neq; voluptas bonum erit. Et ex sil'r aũt ⁊ minus
eodem modo. erit enim ⁊ interimere ⁊ cõstruere: sed ex sil'r quidem
vtrumq; ex minus aũt construere / destruere aũt non. Si enim simili-
ter quedam ptãs bonum ⁊ disciplina / est quedam ptãs: ergo et di-
sciplina. Si autem nulla potestas nec disciplina. Si aũt minus que-
dam potestas bonum q̃ disciplina: est autem quedam potestas bo-
num: ergo ⁊ disciplina. Si autem nulla potestas bonum non necesse
⁊ scientiam nullam esse bonam. Manifestum ergo quoniaz cõstrue-
Septi mum decl'o. re tantum ex minimis est. ¶ Non tantum autem ex alio genere est
destruere: sed ex eodem sumenti quod maxime tale. ¶ Ut si positu3
Octauũ disciplina quedam bonum si ostendatur: quoniam prudentia nõ bo-
num nec aliqua vlla erit: quia nec que maxime videtur. ¶ Amplius
decl'o. ex hypothesi similiter probantem si vni et omni inesse vel non inesse
U ¶ Ut si anima hominis est immortalis ⁊ alias immortalis. si autem
hec non: nec alias. Si igitur alicui inesse positum est ostendendum:
quoniam non inest alicui. consequetur enim propter hypothesim nul-
li inesse. Si autem alicui non inesse positum est: ostendendum quo-
niam inest. alicui: nam ⁊ sic cõsequitur omnibus inesse. Palã ergo est
qm̃ que hypothesi vtitur facit problema vl'e particulariter positum
x quodãmodo. Nam particulariter existimantẽ vl'r existimat confiteri
Cap. xj eo q̃ si vni ⁊ omni similiter existimat inesse. ¶ Cum autem indiffini-
Nonũ, tum est problema solum vno modo destruere contingit. ¶ Ut si po-
decl'o. suit quis voluptatem bonum: vel non bonum esse nihil aliud deter-
minans. Si enim dixerit aliquam voluptatem bonum esse: oñdendũ
quoniam nulla voluptas bonum vniuersaliter: si debeat interimi ꝓ
positum. Similiter autem ⁊ si dixerit aliquam voluptatem non esse
bonum: ostendendum vniuersaliter quoniam omnis si debeat interi-
mi propositum: aliter vero non contingit interimere. Si enim osten-
derimus: quoniam quedam voluptas bonum: ⁊ non bonum: non-
decimũ, dum interimitur propositum. Palam igitur quoniam interimere q̃-
decl'o dem vno modo contingit. ¶ Construere autem dupliciter: siue em̃
vniuersaliter ostenderimus: quoniam voluptas omnis bonum: siue

UVA. BHSC. IyR_118_1

qm̄ est q̄dā voluptas bonū. ostēsum erit qd̄ propositū est. ¶ Similiter autē ⁊ si opporteat disputare: qm̄ quedā voluptas non est bonum: si ostenderimus ꝙ nulla bonum. vel qm̄ quedam non bonum: ostēdētes erimus vtroq; modo: ⁊ vniuersaliter ⁊ particulariter: qm̄ est quedam voluptas non bonum. ¶ Cū autem fuerit determinata positio dupliciter interimere erit. ¶ Ut si ponat̄ alicui quidez inesse voluptati bonum: alicui aūt nō inesse. Siue em̄ voluptas omnis ostendit̄ bonū siue nulla: interemptū erit ꝓpositū. ¶ Si aūt vnā voluptatē tātū posuerit bonū esse tripliciter ꝯtigit interimere. ¶ Ostēdentes eniz qm̄ oīs voluptas bonū: vel qm̄ nulla: vel qm̄ plures q̄ vna interimentes erimus qd̄ ꝓpositum est. ¶ In plus vero positione determinata: (vt qm̄ prudentia sola est virtutū scientia) quadrupliciter est interimere. ¶ Ostēso em̄ qm̄ virtus omnis est scīa vel qm̄ nulla: vel quoniā aliqua alia virtus: vt iustitia: vel qm̄ eadez prudētia: n̄ scīa iterēptū erit ꝓpositū. ¶ Utile aūt est ⁊ īspicere singularia ī q̄bus inesse aliqd̄ vel nō dictū est: quēadmodū in vniuersalibus problematibus. ¶ Amplius autem ⁊ in generibus inspicienti diuidendum ꝑm species vsq; ad indiuidua: sicut prius dictum est. ¶ Nā siue omni videatur inesse: siue nulli multa proferenti existimādum vniuersaliter confiteri: aut ferre instantiam in aliquo non sic. ¶ Amplius in quibus pol'e est aut specie / aut numero / determinare accidens: ꝑspiciēduz si nullū horum inest. ¶ Ut quoniā tempus non mouetur: nec est motus: annumeranti quot sunt species motuum. nam si nihil horum inest tempori: manifestū qm̄ non mouetur: neq; est motus Similiter autem ⁊ qm̄ aīa non est numerus: diuidenti quoniam omnis numerus aut abundans / aut perfectus. Nam si anima neq; abundans neq; perfectum: palam quoniam non est numerus. Ergo ad accdens per huiusmodi: ⁊ sic argumentandum.

vndecimum
duodecimum
x
decl'o
decimū tertium
decl'o
y
decimū q̄rtum.
decl'o
decimū q̄ntum.
decimū sextum.
decl'o.
decimū septimū
decl'o
z

¶ Tertij Topicorum Aristotelis Finis.

Topicorum Aristotelis Liber quartus

¶ De quo discutiendum: ⁊ problematum generis loci decem.

Capitulum Primum.

Post hec autem de his que ad genus ⁊ ad propriū perspiciendum. Sunt autem hec elementa horum que ad diffinitiones. Et de his ipsis raro considerationes fiunt disputantibus. ¶ Si ergo ponatur genus alicuius existentium primum quidem inspiciendum ad omnia que cognata sunt ei quod dicitur / si de aliquo non predicetur: quemadmodum est in accidente. ¶ Uelut si voluptatis bonum ponatur genus: si aliqua voluptas non bonum. Nam si hoc: palam qm̄ non genus bonum voluptatis. Nam genus de omnibus que sunt

Primus locus.
decl'o

UVA. BHSC. IyR_118_1

sub ipso speciebus predicatur. ¶Deinde si non in eo quod quid est
2. locus Dec'o. predicatur: sed vt accidens. ¶Velut albū de niue: z de anima mobi
le per se: neq; enim nix quod albū. Quapropter non est genus albuz
niuis: neq; anima quod mobile. Accidit enim moueri et quemadmo
dū et in animali frequenter et ambulare z ambulans esse. Amplius
mobile non quid est: (sz q̄d faciēs/vel patiens) significare videtur:
Similiter autē z albuz. non em̄ quid est nix: sed quale quid indicat.
2. locus. dec'o. Quare neutrū horū in eo q̄ quid est predicatur. ¶Maxime autez
A accidentis diffinitione inspiciendum si aptatur ad dictum genus.
¶Ut ad que nunc dicta sunt. Contingit enim quid moueri idē se
ipsum z non similiter z albū esse: z non esse. Quare neutruz horum
genus: sed accidens: eo q̄ accidens diximus quod contingit eidem
alicui inesse et non. ¶Amplius si non in eadem diuisione genus est
z spēs. sed hec quidem substantia: illud aūt quale. aut hoc quidem
4. locus dec'o. ad aliquid illud aūt quale. ¶Ut nix quidē z cygnus substantia: al
bū autē non substantia sed quale. quare non est genus album niuis
neq; cygni. Rursum disciplina quidē ad aliquid: bonum autē z pul
chrum quale. Quare non est genus bonū z pulchrū discipline: nā eo
rū que sunt ad aliquid genera z ipsa ad aliquid oportet esse: vt in du
plici etenim multiplex est genus dupli z ipsum eorū que sunt ad ali
quid est. Aliuer̄ aliter autē dicendū sub eadē diuisione oportet ge
nus esse ipēi. nā si species substantia z genus: z si quale species z ge
5. locus. dec'o. nus quale quid: vt si albū quale quid z color. similiter autē z in alijs
B ¶Rursum si necesse est vel contingit genus participare q̄ posituz
est in genere. ¶Diffō aūt eius quod est participare: est suscipere par
ticipati rationē. Manifestuz ergo q̄m species quidē participant sua
genera: genera aūt spēs nō. naz spēs suscipit gñs rōnē: genus autē
spēi nō. Considerandū ergo si contingit assignatū genus participa
re speciē: vt si aliquis genus entis vel vnius assignauerit quid. Acci
6. locus dec'o. dit em̄ genus participare spēm. nā de oībus que sunt ens z vnum p̄
dicatur: quare z ratio eorū. ¶Amplius si de aliquo assignata speci
es vera est: genus autem non. ¶Ut si ens aut scibile opinabilis ge
nus ponatur. nam de non ente opinabile predicatur: multa enim nō
entia opinabilia sunt: quoniam autem ens vel scibile non predicatur
de non ente manifestū est: quare nō est ens genus neq; scibile opina
bilis: de quibus em̄ species p̄dicatur z genus eoz predicari. ¶Rur
sum si nullā spēm̄ pringit participare q̄ positū est in genere. ¶Hā im
7. locus po'e est participare gen⁹ q̄ nullā spēm̄ participat: nisi aliqua ēm primā
diuisionē spērū sit. Hec aūt tm̄ gen⁹ participāt. Si ḡ motus genus vo
luptatis ponat: cōsiderandū si neq; corruptio neq; alteratio voluptas
Dec'o. neq; vilus reliquorum qui assignari solent motuum. Manifestum
enim quoniā nullā spēm̄ participabit: quare nec genus eo q̄ necessa
rium q̄ genus participat et specierum aliquam participare. Quare

UVA. BHSC. IyR_118_1

non erit species motus voluptas: nec indiuiduorum aliquid que sub specie motus sunt. Nā ⁊ indiuidua participat ⁊ speciē ⁊ genus: vt aliquis homo ⁊ hominem participat ⁊ animal. ¶ Amplius si de pluribus dicitur q̄ genus qd̄ in gñe positū est. ¶ Ut opinabile q̄ ens. Nam ens opinabile. Quare nō erit opinabile spēs enti: de pluribus enim semper genus q̄ spēs predicatur. ¶ Rursus si genus de equalibus ⁊ spēs dicātur. ¶ Ut si eoꝝ q̄ omnia sequuntur hoc quidem spēs: illud aūt genus ponatur velut ens ⁊ vnū. Omnia enim ens ⁊ vnum Quare neutrum neutri genus: eo ꝙ de equalibus dicant. Similiter autem ⁊ si primum ⁊ principium ad se inuicē ponuntur. nam ⁊ principium est primum: ⁊ primum est principium: quare aut vtraque dicta sunt idem: aut neutrum neutri genus. Elementum autem est ad omnia hmōi: quod de pluribus genus q̄ species ⁊ q̄ dr̄ia dr̄. de paucioribus autem dr̄ia q̄ genus. ¶ Uidendum aūt ⁊ si alicuius eoꝝ que non differunt spē / sz numero non est genus qm̄ dictum est vel non videatur. ¶ Construenti aūt si est alicuius. Idem enim ōnium que non differūt spē genus. Si vero vnius monstretur manifestum est qm̄ omnium: ⁊ si vnius non: manifestū est qm̄ nullius. Ut si quis insecabiles ponat lineas: indiuisibile earum dicat genus esse. nam linearum habentium diuisionē non est quod dictum est genus: cum sint indifferentes secundum speciem. Indifferentes enim secundum speciem sibijnuicem omnes recte linee.

C 8. locus Declaratio. 9. locus Declaratio 10. loc⁹. Decl'o.

¶ De genere loci alij. Cap. ij.

Considerandum autem ⁊ si quid aliud genus est assignare speciei: quod neq̄ continet assignatū genus / neq̄ sub illo est. ¶ Ut si q̄s ponat sciētiam iustitie genus. est enim virtus genus: ⁊ neutrū genus continet reliquum. Quare non erit scia genus iustitie: vr̄ enim qñ vna spēs sub duobus generibus cōtinet alterū sub altero ꝯtineri. ¶ Habet em̄ dubitationem in q̄busdā qd̄ hmōi est: vr̄ enim q̄sbusdā prudentia et virtus et scientia esse et neutrum generum a neutro contineri: non tamen ab omnibus conceditur prudentiam scientiā esse. ¶ Si igitur quis admittat quod dictum est verum esse: attamen subalterna vel sub eodem ambo fieri que eisdem genera sunt necessarium videbitur esse: quēadmoduz in virtute et scientia. Utraq̄ enim sub eodem genere sunt. nam vtrunq̄ horum habitus et dispositio est. ¶ Considerandum ergo si neutrum est in assignato genere. ¶ Si enim neq̄ sunt subalterna genera: neq̄ sub eodem ambo: non erit quod assignatum est genus. ¶ Considerandum autem et genus assignati generis: et sic semper superius genus: si omnia predicantur de specie: et si in eo quod quid est predicantur. ¶ Nam omne superius genus predicari oportet de specie in eo quod quid

11. loc⁹. Decl'o. dubitatio. Dilutio 12. loc⁹. Decl'o. 13. locus Decl'o. A

UVA. BHSC. IyR_118_1

est. Si ergo alicubi dissonet: palā qm̄ nō est genus: qđ assignatū est.
14. loc⁹ ¶ Rursum si gen⁹ ꝑticipat speciē vel ip̄m vel aliqđ supioꝝ generꝝ.
Decl'o. ¶ Nā nullū supioꝝ ꝑticipat qđ inferi⁹ ē. Destruēti igit̄ quēadmodū dictū est vtēdū. Astruenti aūt cōfiteat̄ q̄dē inesse spēi qđ dictū est genus: aut ꝙ vt genus inest dubitetur: sufficit ostendere aliqđ superiorum generū. in eo qđ quid est de specie p̄dicari. Uno em̄ in eo qđ q̄d est predicari ostēso oīa ⁊ supiora huius ⁊ inferiora si p̄dicant̄ de specie: in eo qđ quid est p̄dicabūtur. Quare ⁊ assignatū genus in eo qđ q̄d est p̄dicabitur. Qm̄ aūt vno in eo qđ quid est p̄dicando oīa etiā reliqua si p̄dicantur in eo qđ quid est predicabunt̄: per inductionem sumendū. Si aūt simpliciter inesse ad signatū genus dubitetur non sufficit ostēdere ꝙ aliud superiorum generū in eo qđ quid est predicatur de specie. Ut si ambulationis assignetur latio genus non sufficit ostendere: qm̄ motus est ambulatio ad ostendēdū qm̄ latio: eo ꝙ alij motus sunt. Sed ostendendū qm̄ nullū participat ambulatio eorum q̄ sunt ꝑm eandē diuisionē: nisi lationē. Nā necesse est ꝙ gen⁹ ꝑticipat ⁊ specieꝝ aliquā ꝑticipare ꝑm primā diuisionē. Si ergo ambulatio: neq; augmentū neq; diminutionē neq; alios motus participat: manifestum est qm̄ lationē participabit. Quare erit genus latio
15. loc⁹. ambulationis. ¶ Rursus de quibus spēs q̄ est posita vt genus p̄dicatur: considerandū est si ⁊ assignatū genus in eo qđ quid est predicatur de eisdē ipsis de quib⁹ spēs. Sil'r aūt ⁊ si oīa q̄ supra gen⁹ sunt.
Decl'o. ¶ Nam si alicubi dissonat: palā qm̄ non est genus quod assignatuꝫ est. Si enim esset genus oīa superiora ⁊ hoc ip̄m in eo qđ q̄d est predicarentur: de quibus species in eo qđ quid est predicatur. Destruenti autem vtile est si non predicatur in eo qđ quid est genus: de quib⁹ ⁊ species predicatur. Construenti aūt si p̄dicatur in eo qđ quid est vtile est. Accidit enim genus ⁊ speciem de eodem in eo qđ quid est predicari: quare ⁊ ip̄m sub duobus generibus fit necesse est. ergo ⁊ genera subalterna esse: si ergo ostendatur genus qđ volumus construere
16. loc⁹. non esse sub specie: palam qm̄ species sub hoc erit: quare ostensum erit: qm̄ genus hoc. ¶ Considerande autem ⁊ rationes generum si appropriantur ad assignatam speciem et ad participantia speciem.
Decl'o. ¶ Necesse est enim generū rōnes de specie predicari de his que speciem participant. Si ergo in aliquo dissonet: palam quoniam nō est
Ca. iii. genus quod assignatum est. ¶ Rursum si differentiam ⁊ genus assi
17. loc⁹. gnauit. ¶ Ut immortale genus dei: nam differentia est animalis im
Decl'o. mortale: eo ꝙ animalium alia mortalia / alia immortalia. Palā ergo quoniam peccauit: nullius enim differētia est genus. Quoniam autem hoc est verum: manifestum. Nulla enim differentia significat q̄d
18. loc⁹. decl'o. est: sed magis quale quid. vt gressibile ⁊ bipes. ¶ Et si differentiam in genus posuit. ¶ Ut imparem quidem numerum. Differentia em̄ numeri impar / ⁊ non species est: nec videtur participare differentia

genus.

UVA. BHSC. IyR_118_1

genus.nã omne qđ participat genus vel species vel indiuiduum est.
Palam ergo qm̃ non ꝑticipat genꝰ differẽtia: quare nec impar spe-
cies erit:sꝫ dr̃ia:qm̃ non participat genus idipsuꝫ. ¶ Amplius si ge 19.locꝰ.
nus in specie posuit. ¶ Ut contiguitatem qđ est continuitatem: aut decl'o.
mixturã qđ temperãtiã:aut(vt plato diffiniuit)lationem ꝑm locum B
mutationẽ.nõ em̃ necessariũ est cõtiguitatem cõtinuationẽ esse: sed
ecõtrario cõtiguitatẽ cõtinuitatẽ.nõ em̃ oẽ quod est cõtiguum con-
tinuatur:sed omne quod continuatur contiguum est:similiter autez
ꝛ in ceteris. Nam neqꝫ mixtura omnium temperentia.nam siccorum
mixtura temperantia non est:neqꝫ ꝑm locum mutatio omnis latio.
Nam ambulatio latio non videtur esse:pene enim in his que inuo- C
luntarie permutant ex loco locum latio dicitur:quemadmodum ac-
cit in animatis. Palam autem quoniam de pluribus dicitur species
q̃ꝫ genus in assignatis cum oporteat econtrario fieri. ¶ Rursum si 20.locꝰ.
differentiam in spectie posuit. ¶ Ut immortale quod deum. Accidit Decl'o.
enim de equalibus aut pluribus q̃ꝫ differentia speciem dici. Nã diffe
rentia semper de equis aut pluribus q̃ꝫ species dicitur. ¶ Ampli- 21.locꝰ.
us si genus vt differentiam posuit. ¶ Ut colorem quod congrega- Decl'o.
tiuum:aut numerum quod impar. ¶ Et si genus vt differentiam di 22.locꝰ.
xit. ¶ Possibile enim aliquam ꝛ huiusmodi afferre aut suscipere ra decl'o.
tionem:vt teperantie mixturam differentiam lationis ꝑm locum mu
tationem. Perspiciendum autem om̃ia huiusmodi per eandem con-
siderationem. Communicant enim loci:de pluribus enim genus q̃ꝫ E
differentiam oportet dici:ꝛ non percipere differentiam.si autem assi
gnato neutrum eorum que dicta sunt possibile est accidere. Nã ꝛ de
paucioribus dicetur:ꝛ participabit genus differentiam. ¶ Rursum 23.locꝰ.
si nulla differentia generis predicatur de assignata specie:neqꝫ genꝰ Decl'o.
predicabitur. ¶ Ut de anima:neqꝫ impar neqꝫ par ꝑdicabitur:qua-
re neqꝫ numerus. ¶ Amplius si prior est natura species et simul in- C. iiij.
terimit genus:tunc male assignatum est genus. ¶ Uidetur enim cõ 24.locꝰ.
trarium. ¶ Amplius si contingit relinquere dictum genus vel diffe decl'o.
rentiam:vt animam moueri opinionem:verum vel falsuꝫ. Neutrum 25.locꝰ.
erit dictorum genus vel differentia. ¶ Uidetur enim differentia seq̃ decl'o.
ꝛ genus:donec sit species.

¶ De genere loci alij. Cap.iij.

Intendendum autem ꝛ si quod in genere positum est, par- 26.locꝰ.
ticipat aliquod contrariũ generi:aut si contingit participa
re. ¶ Nam idem simul contraria participabit:eo ꝙ genus decl'o.
quidem nunq̃ꝫ relinquit.participat autem ꝛ contrarium:
aut contingit participare. ¶ Amplius si quippiam cõmunicat spe- 27.locꝰ
cies qđ impossibile est omnino inesse,his qui sub genere sunt. ¶ Ut decl'o.
si anima vite cõmunicat:numerorum autem nullum possibile est vi- A
uere:non erit species numeri anima. ¶ Considerandum autem ꝛ si 28.locꝰ.

UVA. BHSC. IyR_118_1

A equiuoca sit species generi: elementis autem vtendũ que dicta sunt
decl'o ad equiuocũ. ¶ Uniuocũ enim genus ⁊ spẽs. ¶ Qm̃ aũt oĩs gene-
29. loc⁹ ris plures spẽs: ꝑspiciendũ si nõ cõtingit alterã spẽm este dicti gene
decl'o. ris. ¶ Nã si nõ: manifestũ qm̃ nõ erit verũ gen⁹ qđ dictũ est. ¶ Con
30. loc⁹. siderandũ aũt ⁊ si genus trãslatitie dictũ est: neqꝫ em̃ genus assigna
decl'o uit. ¶ Ut temperantiã cõsonantiã. Nam omne genus de suis spẽb⁹
B ꝑdicatur ꝓprie. Cõsonantia ꝟo de tẽperãtia nõ ꝓprie: sed trãslatitie:
Ca. v. oĩs em̃ cõsonantia in sonis est. ¶ Amplius si ꝯtrariũ aliq̃d spẽi cõsi
31. loc⁹. derandũ. ¶ Est aũt multiplex ꝯsideratio. Primũ q̃dẽ si in eodẽ gñe
decl'o. ⁊ eius ꝯ̃riũ cũ nõ sit ꝯ̃riũ generi. Opꝫ em̃ ꝯtraria in eodẽ gñe esse: si
32. loc⁹. nihil sit ꝯtrariũ generi. ¶ Cũ autẽ est ꝯtrariũ generi cõsiderandũ si
decl'o. cõtrariũ in ꝯtrario. ¶ Necesse est em̃ cõtrariũ in ꝯtrario esse: sed si cõ
33. loc⁹. trariũ generi palam est vnũqđq̃ eoꝝ per inductionẽ. ¶ Rursum si
oĩno in nullo gñe qũo speciei est contrariũ: sed est ip̃m genus. ¶ Ut
bonũ. Nã si hoc nõ in genere: nec cõtrariũ in genere erit: sed ip̃m ge-
nus vt in bono / ⁊ malo accidet: neutrũ em̃ hoꝝ in genere: sed vtrũqꝫ
34. loc⁹ hoꝝ genus. ¶ Deinde ꝯsiderandũ si cõtrariũ est alicui ⁊ gen⁹ ⁊ spe
decl'o. cies: ⁊ hoꝝ quidem est mediũ: illoꝝ autem nõ. ¶ Nam si generũ est
medium: ⁊ specierum. ⁊ si specierum ⁊ generum: vt in virtute ⁊ vitio /
instãtia iniustitia ⁊ iustitia: vtrorũqꝫ em̃ aliqđ mediũ ẽ. ¶ Instantia huius:
35. loc⁹. qm̃ sanitatis ⁊ egritudinis nihil est mediũ. Boni autẽ ⁊ mali aliquid
mediũ. ¶ Amplius si est quidem aliquod vtrisqꝫ medium gñibus et
spẽbus: nõ similiter aũt / sꝫ horũ quidẽ ꝟm negationẽ: illoꝝ vero vt
decl'o. subiectũ. ¶ Probabile em̃ est qđ vtrisqꝫ simul est: vt in virtute et vi-
36. loc⁹. tio: ⁊ iustitia ⁊ iniustitia: vtrisqꝫ em̃ ꝟm negationẽ mediũ. ¶ Ampli⁹
decl'o. qñ nõ est ꝯtrariũ generi: cõsiderandũ nõ tm̃ si cõtrariũ in eodẽ gene-
instãtia re: sed etiã mediũ. ¶ In quo enim extrema ⁊ medium: vt in albo et
nigro: nam color genus ⁊ medioꝝ ⁊ colorum. ¶ Instantia qm̃ qui-
dem egestas ⁊ superabundantia in eodem genere. In malo em̃ am-
bo. mediocre autẽ cum sit mediũ horum non in malo: sed in bono est
37. loc⁹. ¶ Considerandũ aũt si genus quidẽ cõtrariũ est alicui: spẽs autem
decl'o. nulli. ¶ Nam si genus est cõtrariũ alicui ⁊ species: quẽadmodũ vir-
instãtia tus ⁊ vitiũ ⁊ iustitia. Similiter aũt ⁊ in alijs cõsideranti manifestum
videtur esse. ¶ Instantia in sanitate ⁊ egritudine. Simpl'r em̃ sani-
C tas egritudini cõtraria est. Quedã em̃ egritudo cũ sit spẽs egritudi
nis nulli cõtrariũ: vt febris ⁊ obthalmia: ⁊ vnũqđqꝫ alioꝝ. Interimẽ
38. loc⁹. ti ergo tot modis ꝑspiciendũ. Si em̃ nõ insunt que dicta sunt: palam
qm̃ nõ est gen⁹ qđ assignatũ est. ¶ Cõstruẽti vero tripl'r. Primũ qui
decl'o. dẽ si contrariũ spẽi sit in dicto genere: cũ non sit contrarium generi.
¶ Nam si contrarium in hoc manifestũ qm̃ ⁊ qđ ꝓpositũ est. ¶ Am
39. loc⁹. plius si medium in dicto genere. ¶ Nam in quo medium ⁊ extrema.
decl'o. ¶ Rursum si sit cõtrarium quiddã generi: considerãdum si ꝯtrariũ
40. loc⁹ ¶ Nam si sic: palam qm̃ propositum in proposito.
decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ De genere loci alij. Cap.iiij.

Rursum in casib⁹ ⁊ cõiugatis silr sequuntur interimẽti ⁊ cõ- Ca.vi.
struenti. ¶ Simul em̃ vni ⁊ oibus insunt vel non insunt: vt 41.loc⁹.
si iustitia disciplina quedã: ⁊ qd̃ fit iuste ⁊ disciplinate: ⁊ iu- decl'o.
stus ⁊ disciplinat⁹. Si aũt hoꝝ aliq̃d non inest: nec reliquo-
rum vllũ. ¶ Rursus in his que silr se hñt adinuicẽ. ¶ Ut si similiter 42.loc⁹
se hz suaue ad voluptatem: ⁊ vtile ad bonum. Utrũq; em̃ vtrisq; effe decl'o.
ctiuũ. Si ergo voluptas q̃d bonũ: ⁊ suaue quid vtile erit. manifestuz
qm̃ boni erit effectiuum: eo ꝙ voluptas bonum. ¶ Silr aũt ⁊ in gña 43.loc⁹.
tionibus ⁊ corruptionib⁹. ¶ Ut si edificari est opari: edificasse est ope decl'o.
ratum fuisse. ⁊ si discere est reminisci: ⁊ didicisse est recordatum esse. ⁊
si dissolui est corrumpi: ⁊ dissolutũ esse est corruptuz esse: ⁊ dissolutio
est corruptio quedam. ¶ Et in gñatiuis ⁊ corruptiuis: similiter ⁊ in 44.loc.
potentijs ⁊ vsibus. ⁊ omnino ꝑm quãlibet similitudinẽ: ⁊ interimen
ti ⁊ construenti: perspiciendum quẽadmodum in generatione ⁊ cor-
ruptione diximus. ¶ Nam si corruptiuum dissolutiuum. ⁊ corrumpi decl'o.
dissolui: ⁊ si generatiuum est effectiuum: ⁊ generari fieri: ⁊ generatio
factio. silr aũt ⁊ in potentijs ⁊ vsibus. Et omnino si potentia dispos
tio ⁊ posse disponi: et si alicuius vsus actus: ⁊ vti agere et vsum esse
egisse. ¶ Si autem priuatio fit quod oppositu; est speciei duob⁹ mo Ca.vii
dis est interimere. Primũ quidez si assignato genere est oppositum. 45.loc⁹
¶ Aut enim in nullo genere simplr priuatio: aut non in vltimo: vt si 46.loc⁹
visus in vltimo genere est sensus cecitas non erit sensus. Scd̃o aũt
⁊ si generi ⁊ spẽi opponitur priuatio: nõ est aũt oppositũ in opposito:
nec quod assignatum est in assignato erit. ¶ Interimẽti igit̃ quẽad
modum dictũ est vtendũ. ¶ Cõstruẽti aũt vno mõ: nã si oppositum 47.loc⁹
in opposito ⁊ ꝓpositũ in ꝓposito erit: vt si cecitas insensibilitas que-
dã: ⁊ visus sensus. ¶ Rursum in negationibus cõsiderandũ ecõtra- C.viij.
rio: quẽadmodũ in accidente dicebatur. ¶ Ut si suaue qd̃ bonũ: non 48.loc⁹
suaue qd̃ non bonũ. Nã si nõ ita se hz: erit ꝯtra nõ bonũ suaue. At im decl'o.
possibile est si bonũ est gen⁹ suauis esse aliq̃d nõ bonũ suaue: nã de q̃
bus gen⁹ nõ predicat̃ / nec specierũ vlla. Et aũt ꝯstruẽti similiter ꝑspi
ciendũ: nã si nõ bonum non suaue ⁊ suaue bonum. Quare gen⁹ erit
bonum suauis. ¶ Si autẽ ad aliquid sit spẽs: cõsiderandũ si ⁊ gen⁹ Ca.ix.
ad aliquid est. ¶ Nam si species ad aliquid ⁊ genus velut in dupli 49.loc⁹
ci ⁊ multiplici. vtrũq; enim ad aliquid. ¶ Si aũt genus ad aliq̃d nõ decl'o.
necessario est ⁊ spẽs ad aliq̃d. ¶ Nã disciplina ad aliquid est: gram 50.loc⁹.
matica aũt nõ. Aut nec qd̃ prius dictũ est verũ videbit̃. nã virt⁹ ip̃m decl'o.
qd̃ bonũ ⁊ ip̃m qd̃ pulchrũ: ⁊ ꝟtus quidẽ ad aliq̃d: bonũ vero ⁊ pul
chrũ nõ ad aliquid sed qualia. ¶ Rursum si nõ ad idẽ dicit̃ species
⁊ ꝑm se ⁊ ꝑm genus. ¶ Ut si duplũ dimidij dicitur duplum: ⁊ multi 61. loc⁹
plex dimidij opz dici. Si autem nõ: non erit multiplex genus dupli. decl'o.
¶ Amplius si nõ ad idem: ⁊ ꝑm genus dicitur: ⁊ ꝑm omnia genera. 62.loc⁹.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Decl'o. ¶ Nā si duplex dimidij multiplex. ⁊ abūdans dimidij dicere. ⁊ simpliciter ꝑm oīa superiora genera ad dimidiū dicere. ¶ Instātia: qm̄ nō necesse est ꝑm se / ⁊ ꝑm genus ad idē dici. naz scīa scibilis dicitur. Habitus aūt ⁊ dispō nō scibilis sz aīe. Rursum si similiter dr̄ gen⁹ ⁊ spēs ꝑm cas⁹. ¶ Ut si alicui ⁊ alicui⁹ aut q̊libet mō aliter dr̄: nā vt species ⁊ genus velut in duplo et superioribus. Alicui⁹ enim et duplū ⁊ multiplex. Similiter aūt et in scīa. Alicuius enim ⁊ hec ⁊ genera vt dispō et habit⁹. ¶ Instātia aūt qd̄ aliquotiēs nō sic: nā differens ⁊ cōtrariū alicui: diuersuz aūt cū sit gen⁹ hoꝝ nō alicui / sz ab aliquo: diuersum. n. ab aliquo dr̄. ¶ Rursuz si simil'r ad aliq̊d ꝑm casus dicta nō similiter cōuertunt̄. ¶ Velut in duplo / ⁊ multiplici: vtrūqz enim horū alicuius: ⁊ ꝑm idē: ⁊ ꝑm cōuersionē dicit̄. Alicuius eniz ⁊ dimidiū ⁊ submultiplex. Simil'r aūt ⁊ in disciplina ⁊ opinione. nā et hec alicuius: ⁊ cōuertitur: simil'r ⁊ opinabile disciplinatū esse alicuius: ergo si nō in quibusdā: simil'r cōuertitur: palā qm̄ nō est genus alterū alterius. ¶ Amplius si nō ad equalia dicit̄ gen⁹ ⁊ spēs. ¶ Similiter aūt et equal'r videt̄ dici vtrūqz: quēadmodū in dono: ⁊ donatiōe nā ⁊ donū ⁊ alicuius ⁊ alicui dr̄: ⁊ datio / ⁊ alicuius et alicui dr̄. Est em̄ datio genus doni: nā donū est datio irreddibilis. ¶ In aliquib⁹ autem non accidit ad equalia dici: nam duplum alicuius duplum. Abundans autem ⁊ maius aliquo ⁊ ꝑm quid. Omne enim abundans et maius aliquo ⁊ aliquid abundat: quare non sunt genera que dicta sunt dupli: eo quod non ad equalia speciei dn̄r: aut non vl'r verū ad equalia gen⁹ spēm dici. ¶ Uidendū est aūt ⁊ si oppositi est oppositum gen⁹. ¶ Ut multiplex dupli: ⁊ dimidij submultiplex. Opz em̄ oppositū oppositi esse genus: si ergo ponat aliq̊s scīam id ipsum qd̄ est sensum oportebit ⁊ scibile ⁊ sensibile esse: sed non est: nō enim opz esse scibile sensibile. Nam intelligibiliū quedā scibilia. quare nō est gen⁹ sensibile scibilis: si aūt hoc neqz sensus sciētie. ¶ Qm̄ aūt eorū que ad aliq̊d dicunt̄: alia quidez sunt ex necessitate in illis: aut circa illa sunt ad que dicunt̄: (vt dispositio ⁊ habit⁹ ⁊ mediocritas. In alio em̄ nullo pol'e est esse ea que dicta sunt: nisi in illis ad q̄ dicta sunt:) alia aūt nō necesse est q̊dē in illis esse ad que dicūtur: cōtingit aūt vt scibile est ī aīa. nihil em̄ ꝓhibet sui scīam hr̄e aīam: non necessariū aūt. Pol'e est aūt esse ⁊ in alio hāc eadē. Alia vero simpl'r nō cōtingit in illis esse ad que dicta sunt: vt cōtrariū in cōtrario: neqz scientiā in scibili nisi sit scibile hō vel aīa. Cōsiderare aūt opz si aliquis in genere ponat ⁊ hmōi qd̄ est nō hmōi. ¶ Ut si memoriā mansionē scīe dixit. Oīs em̄ mansio in manēte: ⁊ circa illud est. Quare ⁊ scīe māsio in scīa. ergo memoria ī scīa: qm̄ māsio est scīe. Hoc aūt nō cōtingit. Memoria em̄ oīs in aīa est. Est aūt qui dict⁹ est locus ⁊ ad accidens cōis. Nihil em̄ differt memorie māsionē gen⁹ dicere aut cōfiteri accidere hoc. Nā si quolibet modo est memoria mansio sciētie:

Instantia. 53. loc⁹ Decl'o. Instantia. 54. loc⁹ Decl'o. 55. loc⁹. Decl'o. Instantia. 56. loc⁹ Decl'o. 57. loc⁹ Decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

eadem aptabitur de ea ratio.

¶ De eadem loci alij Capi.v. 58.loc. Decio.

Rursum si habitum in actum posuit: aut actum in habitum non est genus quod tale est. ¶ Ut si sensum motuꝫ per corpus. Nam sensus habitus. motus autem actus. Similiter autem ⁊ si memoriam habitum contentiuum opinionis dixerit: nam nulla memoria habitus: sed actꝰ magis. 59.loc. Decio. ¶ Peccant aũt ⁊ qui habitum in consequentem potentiam ordinant. ¶ Ut mansuetudinem: abstinentiam ire: ⁊ fortitudinem: ⁊ iustitiam: timorem ⁊ luctorum continentia. Nam fortis ⁊ mitis qui non patitur dicitur: abstinens autem qui patitur ⁊ nõ deducitur. Fortasse ergo sequitur potentia vtrumq; talis: vt si passus fuerit non duci/sed tenere: verum continere non est hoc: hunc quidem fortem: illum autem mitẽ esse: ſz omnino nihil pati ab huiusmodi. 60.loc. Decio. ¶ Aliquotiens autem ⁊ quod cõ sequitur quolibet modo vt genus ponunt. ¶ Ut tristitiam ire: ⁊ opinionẽ. fidei. Utraq;. n. sequuntur p̃dicta quidẽ quodãmodo assignatas spẽs. neutrũ aũt eorũ gen⁹ est: nã q̃ irascit tristatur: prioꝛe in eo facta tristitia. nõ em̃ ira tristitie: sed tristitia ire cã est. Quare simpl'r ira non est tristitia. Scõm autẽ hec neq; fides est opinio. Contingit em̃ eãdẽ opinionẽ ⁊ credentẽ/⁊ nõ credentẽ hr̃e. nõ continget autez si fides esset spes opinionis. nõ em̃ cõtingit idẽ amplius permanere si qõ ex spẽ oino permutatũ sit. Quẽadmodum nec idem aĩal qñq; hominẽ esse qñq; nõ. si autẽ quis dicat ex necessitate opinantẽ credẽtẽ de equalibus: fides ⁊ opinio dicetur. Quare neq; sic erit genus: de pluribus enim opꝫ genus dici. 61.loc. Decio ¶ Uidẽdũ est aũt ⁊ si in aliquo eodẽ nata sunt vtraq; fieri. ¶ In quo em̃ spẽs ⁊ genus: ⁊ in quo album ⁊ color: ⁊ in quo grãmatica ⁊ disciplina. Si ergo verecũdiam timorẽ dicit: aut iram tristitiam: nõ accidit in eodẽ spẽm ⁊ genus esse. Nam verecũdia q̃dem in rõnabili: timor aũt in irascibili: ⁊ tristitia quidem in cõcupiscibili. In hoc em̃ voluptas. q̃re nõ sunt genera q̃ assignata sunt: eo qꝺ in eisdẽ spẽbꝰ nata nõ sunt fieri. Similiter aũt ⁊ si amicitia in cõcupiscibili nõ erit volũtas quedam. Dis em̃ voluntas in rationabili. Utilis autem hic locus ⁊ ad accidens ⁊ id cui accidit: in eodem enim accidens ⁊ cui accidit quare nisi in eodem videtur palam quoniam nõ accidit. La.xſ. ¶ Rursum si ſm̃ quid genus dictum 62.loc. species participat. nõ em̃ videtur ſm̃ q̃d genus participari. ¶ Haz decio. nõ est ſm̃ quid hꝺ animal: neq; grãmatica ſm̃ q̃d disciplina: vniuersaꝝ aũt ⁊ in aliꝭ. Considerandũ ergo si ſm̃ quid in aliquibus participatur genus: vt si animal qꝺ sensibile vel visibile dicatur. nam ſm̃ quid visibile vel sensibile animal: ſm̃ corpus em̃ animal sensibile/et visibile: ſm̃ animã non. Quare nõ erit genus sensibile ⁊ insensibile aĩalis. 63.loc. decio. ¶ Laret̃ em̃ qñq; totum in partẽ ponẽtes. ¶ Ut aĩal corpus animatum. Nullo. n. modo pars p̃dicatur de toto: quare nõ erit cor-

UVA. BHSC. IyR_118_1

64.loc⁹ decl'o. pus genus aīalis:eo ꝙ pars est. ¶ Uidendū aūt si aliquod vitupera bilium aut fugiendorum in potentiam aut possibile posuit. ¶ Ut so phistā vel detractorē:vel latronē eum qui valeat latēter extranea fu rari.nemo em̄ predictorum in eo ꝙ possit aliquid horum talis dicit. Potest em̄ ⁊ deus ⁊ studiosus praua facere:sz nō sunt hmōi:nā oēs praui ꝑm electionem dicuntur. Amplius oēs potestates eoꝝ que eli genda sunt.nam ⁊ prauoꝝ potestates eligende:eo ꝙ deum ⁊ studio sum habere dicimus:pñt em̄ praua agere.quare nullius vituperabi

65.loc⁹. decl'o. lis erit ptās. Si aūt non accidet vitupabiliū aliqd̄ eligendū esse:erit em̄ quedā ptās vituperabilis. ¶ Et si q̄d ꝓpter se eligibiliū vel ho-

B norabiliū in ptātem vel potentem vel effectiuū posuit. ¶ Nā oīs po-

66.loc⁹ decl'o. testas vel possibile vel effectiuū ꝓpter aliud eligendū. ¶ Aut si q̄d eorum que sunt in duobus generibus vel pluribus in alterū posuit. ¶ Quedā em̄ nō est in vnū genus:vt seductorez ⁊ detractorē. Neqꝫ em̄ qui appetit impossibilia/nō potens aūt:aut neqꝫ q̄ potest: nō ap

Ca. xij 67.loc⁹. decl'o. petens aūt detractor vel seductor est:sed qui vtraqꝫ hoc hz. Quare non ponendū in genus vnū:sed in vtraqꝫ eoꝝ q̄ dicta sunt. ¶ Amplius aliquotiens ecōtrario genus quidē vt differentiā/dr̄iam autē vt genus assignant. ¶ Ut stuporē superabundantiā admirationis: ⁊ fidē vehementiam opinionis. Nā neqꝫ superabūdantia neqꝫ vehe mentia genus: sed dr̄ia. Uidetur enim stupor admiratio esse supabū dans:⁊ fides opinio vehemens. Quare genus admiratio et opinio est.superabundantia aūt ⁊ vehementia differentie. Amplius siq̄s su perabundantiam ⁊ vehementiā vt genera assignet:inanimata fidem facient:⁊ stupefacient.nam cuiusqꝫ vehenentia ⁊ superabundantia adest illi cuius est superabundantia. Si ergo stupor superabundan tia est admirationis:aderit admirationi. Quare admiratio stupefa ciet. Similiter autem ⁊ fides opinioni aderit: siquidem vehementia opinionis est. Quare opinio fidem faciet. Amplius accidet sic assi gnanti vehementiam vehementem dicere:⁊ superabundantiam sup abundantem. Est enim fides vehemens.si ergo fides vehemētia est: vehementia erit vehemens. Similiter autem ⁊ stupor supabundās est:si ergo stupor superabundantia est:superabundantia erit supera bundans. Uidetur autem neutrum horum quēadmodum nec disci-

68.loc⁹ decl'o. plina disciplinatum:nec motus mobile. ¶ Quandoqꝫ autez peccāt et passionem in passum genus ponentes. ¶ Ut immortalitatem vi tam sempiternā dicentes esse. Passio enim vite ⁊ accidens immorta lis esse videtur. Quoniā aūt verum est quod dicitur:palam est siq̄s concedet ex mortali aliquē fieri immortalem. Nullus eniz dicit eum aliam vitam sumere:sed accidens aliquod vel passionem huic eisdē aggregari. Quare non est genus vita immortalitatis. ¶ Rursum si

69.loc⁹ decl'o. passionem cuius est passio illius dicunt genus esse. ¶ Ut ventum ae rem mobilem magis em̄ motus aeris ventus. Nam aer idem perma

UVA. BHSC. IyR_118_1

net ⁊ qñ mouetur ⁊ qñ nõ mouetur. Quare nõ est oĩno aer ventus. esset em̃ ⁊ nõ moto aere vẽtus: siq̃dem idẽ aer ꝑmanet: q̃ quidẽ erat ventus. silr aũt ⁊ in alijs hmõi. Si ergo ⁊ in hoc opꝫ concedere: qm̃ ventus est aer motus: sꝫ nunq̃ꝫ de hmõi oĩbus assignãdũ est: de quibus nõ est veꝝ genꝰ: sꝫ de q̃buscũqꝫ vere ꝑdicat̃ assignatũ genꝰ. Nã in q̃busdã nõ videt̃ verũ esse vt in luto ⁊ in niue. nã niuẽ dicũt aquã coagulatã esse: lutum aũt terrã humido tẽperatã. Est aũt neqꝫ nix aqua: neqꝫ lutũ terra. Quare neutrũ assignatoꝝ generũ genus erit. Opꝫ em̃ genus veꝝ esse semꝑ de oĩbus spẽbus. Silr aũt neqꝫ vinũ est aqua putrefacta (sicut Empedocles dixit: putrefactam in ligno aquam) nam simpliciter non est aqua.

¶ De genere loci alij. Cap. vj.

Amplius si oĩno qđ assignatũ est: nullius est genꝰ. ¶ Manifestũ em̃ qm̃ neqꝫ eius qđ dictũ est. ¶ Cõsiderandũ autẽ ex eo ꝙ nihil eoꝝ differũt spẽ q̃ participãt assignatũ genus ¶ Ut alba nihil differũt specie ipsa a seinuicem. Omnis autem gñis sunt spẽs differentes: quare nullius albũ erit genꝰ. ¶ Rursum si qđ oĩa sequitur: genus vel differentiã dixit. ¶ Plura em̃ sunt que oĩa sequũtur: vt ens ⁊ vnũ: eoꝝ sunt que oĩa sequũtur. Si ergo ens genus assignauerimꝰ palã qm̃ oĩm erit genus: eo ꝙ predicat̃ de eis. de nullo em̃ genꝰ nisi de spẽbus ꝑdicatur. quare ⁊ vnũ erit spẽs entis. Accidet ergo de oĩbus de q̃bus genus ꝑdicat̃: ⁊ spẽm predicari: eo ꝙ ens ⁊ vnũ de oĩbus silr ꝑdicant̃. Opꝫ aũt sꝑ de paucioribus predicari speciem. Si aũt qđ oĩa sequitur dr̃iam dixit: palã qm̃ de eq̃libus vel pluribus dr̃ia q̃ꝫ genus dicetur. Nã si ⁊ genus oĩa sequit̃: de equalibus. Si aũt nõ oĩa sequitur genus: de pluribꝰ dr̃ia dicetur q̃ꝫ q̃ꝫ ip̃m genus. ¶ Amplius si in subiecta spẽ assignatum genꝰ dr̃. ¶ Uelut albũ in niue: quare palã qm̃ non erit genꝰ. De subiecta em̃ specie tm̃ genus dicitur. ¶ Cõsiderandũ aũt ⁊ si non vniuocũ sit genus speciei. ¶ Nã de oĩbus spẽbus vniuoce genꝰ ꝑdicatur. ¶ Amplius qñ existente ⁊ spẽi ⁊ generi ꝯtrario qđ melius est ꝯtrarioꝝ in peius genus ponit̃. ¶ Accidit em̃ reliquũ in reliquo esse: eo ꝙ contraria in contrarijs generibꝰ. Quare ꝙ melius est in peiore erit. videtur enim melioris ⁊ genus esse melius. ¶ Et si eodem abvtraqꝫ se habenti similiter in peius. ⁊ nõ in melius posuit genus. ¶ Ut animam quod motum: aut quod mobile. Similiter enim eadem ⁊ stabilis ⁊ mobilis videtur esse. Quare si melius statio in hoc oportet genere ponere. ¶ Amplius ex magis ⁊ minus. Destruenti quidẽ si genus suscipit magis ⁊ minus. Species autem non suscipit: neqꝫ ipsa / neqꝫ quod ꝑm ip̃am dicitur. ¶ Ut si virtus suscipit magis / ⁊ minus. ⁊ iustitia ⁊ iustus dr̃. Iustus em̃ alter altero iustior. Si ergo assignatum quidem magis genus suscipit: spẽs aũt non suscipit. Neqꝫ ipsa neqꝫ qđ ꝑm ip̃am dicit̃ nõ erit genꝰ quod assignatum est. ¶ Rursum

70. locꝰ decl'o.
71. locꝰ decl'o.
A
72. locꝰ. decl'o.
73. locꝰ. decl'o.
74. locꝰ decl'o.
C. xiij.
75. locꝰ decl'o.
76. locꝰ decl'o.
77. locꝰ decl'o.
78. locꝰ

UVA. BHSC. IyR_118_1

si quid magis videtur vel silr nō est gen⁹: palā qm̄ nec qd assignatū
Decl'o. est. ¶ Utilis aūt hic locus maxime in quib⁹ palā vident in eo qd q̄d
est p̄dicata. Cū nō determinatū sit: neq; hmōi dr̄ie: quale ergo gen⁹:
vt de ira ⁊ tristitia ⁊ opinio paruipēdentis in eo qd q̄d est predicari
79.loc⁹. videt: cōtristat em̄ ⁊ iratus. ⁊ opinat paruipendi. ¶ Eadē aūt consi
Decl'o. deratio ⁊ in spē ad aliud aliq̄d cōparāti. ¶ Nā si qd magis aut simi
liter vr̄ esse in assignato genere: nō est in genere: palā ꝙ neq; assigna
ta spēs erit in gn̄e. Ergo interimēti quēadmodū dictū est vtendum.
Astruēti vero si q̄d est suscipit magis qd assignatū est genus ⁊ spēs
nō vtilis est iste locus. Nihil em̄ prohibet vtrorūq; suscipientiū non
esse alterū alteri⁹ genus. Nā bonū ⁊ albū suscipit magis ⁊ neutrum
80.loc⁹. neutrius genus. ¶ Generꝝ aūt ⁊ specierꝝ ad seinuicē cōparatio vti
lis. ⁊ silr hoc ⁊ hoc genus. si alterū genus. ⁊ alterū. Silr aūt si magis
⁊ minus: vt si cōtinentie ptās magis est q̄ virtus genus. Uirtus au
tem genus ⁊ ptās. Eadē aūt ⁊ de specie ꝯuenit dici. Nā si silr hoc ⁊
81.loc⁹. hoc ꝓpositi spēs si alterū spēs ⁊ reliquū: ⁊ quod minus vr̄ spēs est: ⁊
qd magis. ¶ Amplius ad cōstruendū perspiciendū si de q̄bus assi-
gnatū est genus in eo qd q̄d est p̄dicatur cū nō sit vna assignata spe
decl'o. cies: sz plures ⁊ differentes. ¶ Palā em̄ qm̄ erit genus. ¶ Si autez
82.loc⁹. in assignato spēs est cōsiderandū ⁊ si de alijs spēbus genus est in eo
decl'o. qd q̄d est predicatur. ¶ Rursum em̄ accidet de pluribus ⁊ differen-
C.xiiij tibus idem predicari. ¶ Quoniā aūt videt in q̄busdā et dr̄ia in eo
83.loc⁹. qd q̄d est predicari de speciebus separandū est genus a dr̄ia vtenti
84.loc⁹ predictis elemētis. Primū quidē qm̄ gen⁹ de pluribus dicit q̄ diffe
decl'o. rentia. ¶ Deinde qm̄ s̄m eius qd q̄d est assignationē magis cōuenit
genus q̄ differētiā dicere. ¶ Nā qui aīal esse hoīem magis indicat
85.loc⁹. quid est hō q̄ q̄d gressibile. ¶ Et qm̄ dr̄ia quidē qualitatē generis
decl'o. sp indicat: gen⁹ aūt dr̄ie nō. ¶ Nā q̄ dicit gressibile q̄le q̄d: aīal di-
cit. Qui v̄o aīal dicit nō dicit q̄le q̄d gressibl'e. ḡ dr̄ia a gn̄e sic est sepa
C. xv. rāda. ¶ Qm̄ aūt vr̄ musicū in eo ꝙ musicū est sciēs q̄dē esse: ⁊ musi
86.loc⁹ ca esse scientia: ⁊ si ambulās in eo ꝙ ambulat mouetur: ābulatio mo
tus quidā est. cōsiderandū in quo gn̄e voluerit quippiā ꝯstruere s̄m
decl'o. predictū modū. ¶ Ut si scientiā qd fidē: si sciēs s̄m ꝙ scit/fidit. Ma
nifestū quidē qm̄ scia fides quedā erit. eodē aūt mō ⁊ in alijs hmōi.
87.loc⁹ ¶ Ampli⁹ qm̄ ꝙ sequit aliq̄d semp ⁊ nō cōuertit: difficile est separe
qm̄ nō sit genus. Si hoc q̄dē sequit oē illd. Illud v̄o non oē istud.
decl'o. ¶ Ut trāquillitatē quies: ⁊ numerū diuisibile: ecōtrario aūt nō. Nā
diuisibile nō oē/numer⁹: neq; quies oīs trāquillitas. Ip̄o q̄dē ē vtē
instāt ia dū vt gn̄e: qd est semp ꝯn̄s vel nō cōuertit alterū. alio aūt p̄cedente
nō in oīb⁹ obedire ē. ¶ Instātia huiusqm̄ nō ens sequit oē qd fit/
(nā qd fit nō ē) ⁊ nō ꝯuertit. (nō em̄ oē qd nō ē: fit) sz tn̄ nō ē gen⁹ nō
ens ei⁹ qd fit. Nō em̄ sūt nō entis spēs. De gn̄e ḡ quēadmodū dictū
est: trāseundū. ¶ Quarti Topicoꝝ Aristotelis Finis.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Topicorum Aristo. Liber quintus.

¶ De modis proprij. Ca.primū.

Trum aūt propriū vel nō ꝓprium qđ dictum est: per hec ꝑspiciēdū. ¶ Assignatur aūt ꝓprium aut per se ⁊ semꝑ: aut ad aliud: ⁊ qñ per se quidē hoīs vt mansuetū aīal natura: ad aliud aūt vt anime ad corpus: qm̄ hoc quidē impatiuū: illđ aūt est administratiuū. Semꝑ aūt vt đr aīal īmortale: qñ aūt vt alicui⁹ hominis ābulare ī theatro. ¶ Sūt aūt ꝓprij qđ ad vtrūq; alterū assignatū est: aut duo ꝓblemata aut q̄ttuor. ¶ Naꝫ si de hoc assignatū quidē fuerit: de illo vero negatū idem: duo tm̄ ꝓblemata fiunt: vel vt hoīs ad equū ꝓpriū: qm̄ bipes: equus aūt nō. nā ⁊ ꝙ hō nō bipes est argumentabitur q̄s: ⁊ qm̄ equus bipes. Utrūq; aūt interimet ꝓprium. Si aūt de vtroq; assignatū est: ⁊ de vtroq; negatū: quattuor ꝓblemata erūt velut hoīs ad equū ꝓprium: qm̄ hic quidē bipes: ille vero q̄drupes est. nā ⁊ qm̄ hō nō bipes est: ⁊ qm̄ esse quadrupes natus est / argumentari est: ⁊ qm̄ equus bipes: ⁊ qm̄ nō quadrupes / pol'e est argumētari. Quolꝫ ꝯ modo ostēso interimitur qđ ꝓpositū est. ¶ Est aūt ꝑ se ꝓpriū q̄dē qđ ad oīa assignatū ⁊ ab om̄i separat (quēadmodum hoīs mortale aīal discipline susceptibile) ad aliquid aūt qđ nō ab oī aliquo statuto determinat: velut virtutis ad disciplinā: qm̄ hoc quidē in plurib⁹: illa aūt in rōnalibus tantū ⁊ in habētibus rōnē nata est fieri. Semper aūt qđ ꝟm omne tp̄s verum ⁊ nunq̄ reliquit suū subiectū velut aīal ex corꝑe ⁊ aīa cōpositū esse. Aliqñ vero qđ ꝟm aliqđ tp̄s verū est: ⁊ nō ex necessitate semꝑ cōseq̄tur: velut alicuius hōis ambulare in foro. ¶ Est aūt ad alterum propriū assignare dr̄iam dr̄ie: aut in oībus ⁊ semꝑ: aut sepius: ⁊ in pluribus. ¶ Et in oībus quidē ⁊ semper velut hoīs ꝓprium ad equum qm̄ bipes. Nā hō quidē ⁊ oīs ⁊ semꝑ est bipes: equ⁹ aūt nullus est bipes: ⁊ nunq̄. Sepius aūt ⁊ in plurib⁹ velut rōnabilis ꝓpriū ad cōcupiscibile: ⁊ irascibile. qđ hoc quidē imperat: illa aūt ministrat. nam neq; rōnabile semꝑ imperat: sꝫ qñq; ⁊ imperat̄. neq; cōcupiscibile et irascibile semꝑ imperant̄: sꝫ imperāt qñq;: cū fuerit peruersa aīa hominis. ¶ Proprioꝝ aūt sūt rōnabilia maxīe q̄ ꝑ se: ⁊ semꝑ: ⁊ que ad aliud. ¶ Nā qđ ad aliud est ꝓpriū plura ꝓblemata sunt: quēadmodū ⁊ prius diximus. nā aut duo: aut q̄ttuor ex necessitate fiunt ꝓblemata. Plures aūt rōnes fiūt ad hoc. Qđ aūt per se est ⁊ sꝑ ad mlta est argumētari ⁊ ad plura tp̄a obseruare. nā qđ per se quidē ad multa: nā ad vnūqđq; eoꝝ que sunt opꝫ inesse ꝓpriū ei. Quare si nō ab omni separat non erit bene assignatum proprium. Quod autē semper ad plura tempora est obseruare siue non inest siue non infuit: aut nō erit: nō erit ꝓpriū. Qđ vero quandoq; ad illud quod nunc dicit

Primus locus. Decl'tio A

2.locus. Decl'tio

3.locus. B C D E F

4.locus Decl'o.

5.locus. Decl'tio

UVA. BHSC. IyR_118_1

tm̄ tp̄s cōsideramus: nō igitur rōnes sunt ad ipsum plures. Rōna-
ſm anti le aūt est hoc ꝓblema ad qđ rōnes sūt spisse ⁊ bone. ¶ Ergo ad ali
quāsecti qđ q̇dē dictū ꝓpriū ex his q̄ sunt de accn̄te locis ꝑspiciēdū: si huicq̇
onē. dē accidit: illi v̄o nō: de his aūt q̄ sp̄ / ⁊ q̄ ꝑ se: ꝑ hec considerandum.
Ca.ij.

¶ De locis proprij. Cap.ij.

6. locus Decl'o. Primū quidē si non bene assignatū ꝓpriū est aut bn̄. ¶ Ei⁹
aūt qđ est nō bn̄ aut bene: est vnū q̇dē / si nō ꝑ notiora aut ꝑ
notiora positū est ꝓpriū: ergo destruēti q̇dē si non per no-
7. locus tiora: at cōstruēti si per notiora. ¶ Eius aūt qđ nō est per
notiora est: hoc q̇dē si oīno ignotius positū est ꝓpriū qđ assignatum
decl'o. est illo cuius ꝓpriū dixerit. ¶ Non erit em̄ bn̄ positū ꝓpriū. Nam ꝓ
pter notitiā ꝓpriū facimus. nā discēdi causa ⁊ propriū ⁊ diffōnes fa-
A cimus per notiora ergo reddēdū est. Sic em̄ erit cognoscere sufficiē
ter magis. Ut qꝛ q̇ ponit ignis ꝓpriū esse simillimū: aīe occultiore q̄ꝫ
ignis vtitur aīa: magis em̄ scimus ꝙ est ignis q̄ꝫ aīa. nō em̄ erit bene
8. locus decl'o. positū ꝓpriū ignis simillimū aīe. ¶ Aliud aūt est si n̄ notius est hoc
huic inesse. ¶ Opꝫ em̄ nō solū notius esse re: sꝫ ⁊ huic inesse notius
esse. Nam q̇ nō scit si huic inest: neqꝫ si illi soli inest cognoscit: q̄re quo
libet horū accidēte obscurū sit ꝓpriū: vt qꝛ q̇ ponit ignis ꝓprium in
quo primo est aīa esse nata: ignotiore vtitur q̄ꝫ sit ignis: eo ꝙ ignoti⁹
est si in hoc est aīa: ⁊ si primo inest nō bene erit positū propriū ignis
9. locus decl'o. in quo primo anima nata est esse. ¶ Construenti aūt: si per notiora
positū est ꝓprium: ⁊ si per notiora ſm vtrūqꝫ modū. ¶ Erit em̄ bene
ſm hoc positū ꝓpriū. Nam cōstructiuorū locorū de eo qđ bene. Alij
quidē ſm hoc solū: alij aūt simpl'r demonstrabūt qm̄ bene: vt qꝛ dixit
aīalis ꝓpriū sensum hr̄e per notiora: ⁊ notius assignauit ꝓprium ſꝫ
vtrūqꝫ modū quare erit bene assignatū ſm hoc aīalis propriū sensū
Ca.iij. hr̄e. ¶ Destruēti deinde si qđ nominū qđ in ꝓprio fuit assignatum
10. loc⁹. decl'o. multipl'r dicet: vel ēt tota oratio plura significat. ¶ Nō em̄ erit bene
positū ꝓpriū. vt qm̄ sentire multa significat. Unū q̇dē sensuꝫ hr̄e. Al
terū aūt sensu vti nō erit aīalis ꝓpriū bn̄ positū qđ natū sit sentire.
Propter hoc aūt nō vtēduꝫ est neqꝫ noīe qđ multipl'r dr̄: neqꝫ oratio
ne q̄ plura significat: qm̄ qđ multipl'r dr̄ obscurum facit qđ dictū est:
dubitāte eo qui dꝫ argumētari: qđ nā dicit eorū q̄ multipl'r dicunt.
Nā ꝓpriū discēdi gratia assignatur. Amplius aūt ad hoc necessariū
11. loc⁹. est redargutionē aliquā fieri sic assignātibus ꝓpriū: cū indissonantē
q̇s faciat syll'm: de eo qđ mltipl'r dr̄. ¶ Astruēti aūt si nō plura signi
decl'o. ficet neqꝫ nominum q̇dē: neqꝫ tota oratio. ¶ Erit em̄ ſm hoc bn̄ po
sitū ꝓpriū: vt qꝛ neqꝫ corpus plura significat: neqꝫ mobilissimū in su-
12. loc⁹. periorem locū neqꝫ totū qđ ex his cōpositū est: erit bn̄ positū ſm hoc
ignis ꝓprium / corpus mobilissimū in superiorē locū. ¶ Deinde de-
decl'o. struēti quidē: si multipl'r dr̄ illud cuius ꝓprium assignatur: nō deter
B minetur autē cuius eorū ꝓprium ponatur. ¶ Nō em̄ bn̄ erit assigna

UVA. BHSC. IyR_118_1

tum proprium: ob quas autem causas nō dubium est ex his q̄ prius dicta sunt. Nā eadē accidere necessarium est: vt qm̄ scire hoc / plura significat. Unū em̄ sciam hr̄e ip̄z. Alterū autē sciētia vti idē. Aliud vero sciam esse eius: aliud autē scia vti eius: nō erit eius qđ est scire hoc bene assignatū propriū vlluz nō determinato cuius ponitur horum proprium. ¶ Astruenti vero: si nō dicitur multipliciter hoc cuius proprium ponitur: sed est vnum ⁊ simplex. ¶ Erit em̄ bene positum ꝟm hoc proprium: vt qm̄ homo simplr̄ dicitur erit bene positū ꝟm hoc hominis proprium animal mansuetum natura. ¶ Deinde destruēti quidē si frequēter dictum est idem in ꝓprio (sepe enim latēt hoc faciētes ⁊ in proprijs quēadmodum ⁊ in diffinitionibus.) Non erit autem bene positum ꝙ hoc sustinet proprium. ¶ Cōturbat em̄ audientē qđ frequenter dicitur incertum. ergo necessarium est fieri ⁊ ad hec nugari videntur. Eueniet autem frequenter idem dicere duobus modis: vno quidem quando nominauerit frequēter idē: velut si quis ꝓprium assignet ignis corpus tenuissimum corporū. Hic enim frequenter dixit corpus. Scđo autē si quis assumat diffinitiones ꝓ nominibns velut si quis terre reddat proprium / substantiā que maxime corporum ꝟm naturā ferr̄ in inferiorē locum. Deinde assumat pro corporibus hmōi substātias: vnum em̄ ⁊ idē est corpus ⁊ hmōi substātia. erit ergo hoc modo substātia frequenter dicta. Quare neutrum horum erit bene positum propriorū. ¶ Astruenti vero si nullo vtitur frequenter nomine eodem. ¶ Erit bene ꝟm hoc assignatum proprium: vt qm̄ qui dixerit hominis proprium aīal discipline susceptibile / nō vsus est frequēter eodem nomine: erit vtiq; ꝟm hoc bene assignatum proprium hominis. ¶ Deinde destruenti quidez si tale aliquid assignauit in ꝓprio nomen ꝙ oībus insit. ¶ Inutile enim erit ꝙ nō separat ab aliquo. Qđ aūt in proprijs dicit̄ separare opz velut ⁊ que in diffōnibus. nō igitur erit bene positū ꝓpriū. vt qm̄ qui posuit scīe proprium opinionem irreprobabilem sub rōne vnum existens / tali aliquo vsus est in ꝓprio (vno inquam) qđ oībus inest: nō erit bene positū ꝟm hoc ꝓprium scīe. ¶ Astruenti aūt si nullo vsus est cōmunium sed ab aliquo separet / erit bene positum ꝟm hoc proprium. ¶ Ut qm̄ qui dixit animalis ꝓprium animam habere nullo vsus est cōi: erit ꝟm hoc bn̄ positū ꝓpriū animalis animam habere. ¶ Deinde destruēti q̄dē si plura ꝓpria assignet eiusdē non determinās ꝙ plura ponit. ¶ Nō em̄ bn̄ erit ꝓpriū positū: nā quēadmodū nec in diffōnib⁹ opz p̄ter eā q̄ indicat substātiā orationi adiacere aliq̄d plus: sic nec in ꝓprijs p̄ter eā q̄ facit ꝓpriū qđ dictū est orationē nihil coassignat. Inutile ei fit hmōi: vt qm̄ q̄ dixit ꝓpriū ignis tenuissimū ⁊ leuissimū plura assignauit ꝓpria: vtrūq; ei de solo igne veruz est dicere: nō erit bn̄ positū ꝓpriū ignis corp⁹ subtilissimū ⁊ leuissimū ¶ Astruēti ꝟo si n̄ plura eiusdē ꝓp̄a assignauit: sz vnū. ¶ Erit ei ꝟz

13. loc⁹. Decl'tio
C. iiij.
14. loc⁹
Decl'o.
15. loc⁹. decl'o.
Ca. v.
16. loc⁹. Decl'o.
C
17. loc⁹.
Decl'o.
Ca. vj.
18. loc⁹ ⁊ Decl'o.
19. loc⁹. Decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

hoc bene positum ꝓprium: vt quoniã q̃ dixit humidi ꝓprium cor-
pus qđ in omnem figuram ducitur vnũ assignauit proprium ⁊ non
Cap. 7. plura: erit ꝑm hoc humidi bene positũ ꝓprium. ¶ Deinde destruẽ-
20. loc⁹ ti q̃dem si in eodem vsus est/propriũ cuius assignauit: a ut aliquo
Decl'o. eorum q̃ sunt eius. ¶ Non. n. erit bene positum ꝓprium. Nã discen
di causa assignatur ꝓpriũ: ergo idem q̃dem eidem silr ignotũ est.
Quod aũt est alicui eorum que sunt eius posterius: non ergo noti⁹
est. Quare non fit ꝓpter hec magis aliquid discere: vt quoniã qui
21. loc⁹. dixit animalis ꝓpriũ substantiã: cuius species est homo aliquo vs⁹
est eorum que sũt animalis: non erit bene positũ ꝓprium. ¶ Astru-
Decl'o. enti autem si neqꝫ eodem neqꝫ eorũ que sũt eius aliquo vtit. erit enĩ
ꝑm hoc bene positum ꝓprium. ¶ Ut quoniam qui posuit animalis
ꝓprium ex anima ⁊ corpore compositũ esse: neqꝫ eorum que sũt ei⁹
aliquo vsus erit bene ꝑm hoc assignatum animalis ꝓprium: eodeꝫ
Cap. 8. autem modo ⁊ in alijs cõsiderãdum est que non faciũt. aut faciunt
22. oc⁹ notius. ¶ Destruenti quideꝫ si aliquo vsus est aut oposito aut om-
nino simul natura aut posteriore aliquo. ¶ Non enim erit bene po
situm ꝓprium: nam oppositũ simul natura. Qđ aũt simul ẽ natura
⁊ posterius non faciet noti⁹: vt quoniã qui dixit boni ꝓpriũ quod
malo maxime opponitur. opposito vsus est boni: nõ eniꝫ erit bene
assignatum ꝓpriũ boni. ¶ Astruenti autem si nullo vsus est neqꝫ
23. loc⁹. opposito: neqꝫ oĩno simul natura: neqꝫ posteriore. ¶ Erit ꝑm hoc
Decl'o. bene positũ ꝓprium: vt quoniã qui posuit discipline ꝓpriũ opinio-
nem maxime facientẽ fidem: nullo vsus est: neqꝫ opposito: neqꝫ õni
Cap. 9. no similis natura: neqꝫ posteriore erit bene ꝑm hoc positum discipli
24. loc⁹ ne ꝓpriũ. ¶ Deinde destruenti quidẽ si quod non semper sequitur
Decl'o. ꝓprium assignauit: sꝫ hoc quod quãdoqꝫ fit non ꝓpriũ. ¶ Nõ erit
bene ꝓlatũ proprium. Nam neqꝫ in quo comprehẽdimus inesse idẽ
sed hoc ⁊ nomen ex necessicitate verum erit neqꝫ in quo cõprehen-
dit nõ inesse. de hoc ex necessitate nõ dicetur nomẽ. Quare non erit
bene positum ꝓprium. Amplius autem ad hoc neqꝫ quando assi-
gnauit ꝓprium erit manifestum si inest: sumere siquidem huiusmo-
di est vt ꝙ ipsum relinquere possit: non ergo erit clarum esse ꝓpriũ:
vt quoniã qui posuit aĩalis ꝓprium moueri qñqꝫ vel stare: tale assi-
25. loc⁹. gnauit ꝓpriũ qđ non sit qñqꝫ ꝓpriũ. non bene erit positum propriũ
Decl'o. ¶ Astruẽti autem si quod ex necessitate semper est ꝓpriũ assigna-
uit ¶ Erit. n. bene positum ꝑꝫ hoc ꝓprium: vt quoniam qui posuit
virtutis ꝓpriũ qđ habentẽ faciat studiosum: qđ semꝑ sequit ꝓpriũ
26. loc⁹. assignauit: erit vtiqꝫ ꝑm hoc bñ assignatũ ꝟtutis ꝓprium. ¶ Deide
Decl'o. destruẽti quidẽ si qđ nunc ꝓpriũ est assignans nõ determinauerit:
qm̃ nũc ꝓpriũ assignãs. ¶ Non em̃ erit bene posituꝫ ꝓpriũ assigna
tum. Primũ q̃dẽ qm̃ qđ extra morem fit oẽm semꝑ determiatiõe in
diget. Solẽt aũt plerũqꝫ oẽs qđ semꝑ seq̃t ꝓpriũ assignare. Scđo

UVA. BHSC. IyR_118_1

aũt obscur⁹ est q̃ non determiauerit si qđ nũc ẽ ꝓpriũ voluerit pone re. Non ergo dãda ẽ icrepatiõis occasio: vt qm̃ q̃ posuit alicui⁹ hoĩs ꝓpriũ sedere cũ aliquo hoĩe qđ nũc ꝓpriũ ẽ posuit nõ erit bñ propriũ assignatũ si ñ đterminãs dixit nũc. ¶ Astruẽti aũt si nũc ꝓpriũ assignãs determiando posuit nũc ꝓpriũ posuerit. Erit em̃ ꝟz hoc bñ positũ ꝓpriũ: vt qm̃ q̃ dixit hoĩs cuiusdã ꝓpriũ ãbulare nũc alicubi segregãs posuit hoc bñ erit positũ ꝓp̃ũ. ¶ Deiñ destruẽti q̃dẽ si tale assignauit ꝓpriũ qđ mãifestũ nõ ẽ alr̃ inesse q̃ꝫ sensu. ¶ Non eniꝫ erit bñ positũ ꝓpriũ: nã oẽ sensibile extra sensuꝫ factũ icertũ fit. Dubiũ em̃ ẽ si adhuc iest: eo ꝙ sensu solo ignoscit̃: erit aũt verũ hoc i his q̃ nõ ex necessitate sꝑ ꝯsequũt̃: vt qm̃ q̃ posuit solis ꝓpriũ astruꝫ qđ fert̃ sup terrã lucidissimũ / tali vsus ẽ in ꝓprio (.s. sup terram ferri) qđ sensu cognoscit̃. nõ vtiqꝫ erit bñ solis assignatũ ꝓp̃ũ. Ignotũ. n. erit cũ occidet sol si adhuc ferat̃ sup terrã. eo ꝙ nos tũc amisim⁹ sensum ¶ Astruẽti ꝟo si tale assignauit ꝓpriũ qđ nõ sensu mãifestũ est: aut cũ sit sensibile ex necessitate iesse palã ẽ. ¶ Erit em̃ ꝟz hoc bñ positũ ꝓpriũ: vt qm̃ q̃ posuit supficiei ꝓpriũ qđ p̃mũ coloratũ ẽ: sensibili q̃dẽ aliq̃ vsus ẽ (coloratũ eẽ iq̃ꝫ) tali aũt qđ mãifestũ ẽ iesse sꝑ erit ꝟz hoc bñ assignatũ supficiei ꝓpriũ. ¶ Deiñ destruẽti q̃dẽ si diffinitiõeꝫ vt ꝓpriũ assignauit. ¶ Nõ em̃ erit bñ positũ ꝓpriũ. nã nõ opꝫ idicare q̃d ẽ esse ꝓpriũ: vt qm̃ q̃ dixit hoĩs ꝓpriũ aĩal gressibile bipes q̃dẽ esse assignãs assignauit hoĩs ꝓpriũ: nõ ergo bñ assignatũ est hoĩs ꝓpriũ. ¶ Astruenti aũt si qđ cõuersim p̃dicatur q̃d assignauit ꝓpriũ nõ indicans: aut q̃d est esse. ¶ Erit em̃ ꝟm hoc bñ assignatũ ꝓpriũ: vt qm̃ qui posuit hoĩs propriũ aĩal mãsuetũ natura: qđ cõuersim q̃dẽ p̃dicat̃ assignauit ꝓpriũ: nõ autẽ q̃d est esse significans: erit ꝟz hoc bñ assignatũ hoĩs ꝓpriũ. ¶ Deinde destruẽti q̃dẽ si non q̃ppiã inq̃t est ponẽs assignauit ꝓpriũ. ¶ Opꝫ em̃ in ꝓprijs quemadmodũ in diffõnibus primũ assignari genus. Deinde iã sic addere reliq̃ ⁊ separe. q̃re qđ nõ hoc modo positũ est ꝓpriũ: non erit bñ assignatũ: vt qm̃ q̃ dixit aĩalis ꝓpriũ aĩaꝫ habere nõ posuit q̃cq̃ꝫ in quo vt in quid est aĩal: nõ erit bñ positũ ꝓpriũ aĩalis. ¶ Astruẽnti ꝟo siq̃dẽ est inq̃t ponẽs cuius est ꝓpriũ assignauit ⁊ reliq̃ addat. ¶ Erit eĩ ꝟm hoc bñ assignatũ ꝓpriũ: vt qm̃ q̃ dixit ꝓpriũ hoĩs aĩal discipline susceptibile q̃ppiã qđ in q̃d est ponẽs assignauit ꝓpriũ: erit ꝟm hoc bene positum proprium hominis. Utrum ergo bene aut non bene assignetur proprium: per hec perspiciendum.

27. loc⁹ decl'o.

28. loc⁹. Decl'o.

29. loc⁹ Decl'o.

Cap. x.

30. loc⁹. Decl'o.

31. loc⁹. Decl'o.

32. loc⁹. Declaratio.

33. loc⁹. Decl'o.

¶ De ꝓprio loci alij. Cap. iij. Ca. xj.

Vtrũ vero ꝓpriũ est oĩno qđ iam dictũ est: aut nõ ꝓpriũ ex his cõsiderãdũ. Nã loci q̃ simpl'r cõstruũt ꝓpriũ qm̃ bene positũ est: ijdẽ erũt his q̃ ꝓpriũ oĩno faciũt: in illis ergo dicent̃. ¶ Primũ ergo destruenti q̃dem inspicere in vnũquodq̃ cuius proprium assignauit. ¶ Ut si nulli inest: aut si nõ ꝟm hoc ve

34. loc⁹. Decl'o

UVA. BHSC. IyR_118_1

rum est: aut si nō est propriū cuiusq; eorū ꝟm illud cuius ꝓprium assi
gnauit. Nō em̄ erit ꝓpriū qđ positū est esse ꝓpriū: vt qm̄ de geome-
35. locus tra verū esse infallibilē nō est sub rōne: (fallitur em̄ geometra in falso
Decl'o. de scribēdo) nō erit hoc sciētis ꝓpriuz nō falli sub rōne. ¶ Astruenti
B aūt si de oī verū est: ⁊ de hoc verū erit. ¶ Erit em̄ ꝓpriū qđ positum
est esse ꝓpriū: vt qm̄ aīal discipline perceptibile de oī hoīe verū est:
36. loc⁹. ⁊ in eo ꝙ hō erit hoīs ꝓpriuz aīal discipline susceptibile. ¶ Est autē
37. loc⁹ hic locus destruēti q̄dē: si nō de quo ⁊ nomen ⁊ oratio verū est: ⁊ si
nō de quo oro ⁊ nomē. ¶ Cōstruēti aūt si de qno nomen ⁊ oratio p̄
36. loc⁹. dicatur: aut si de quo oratio ⁊ nomē predicat. ¶ Deinde destruēti q̄
decl'o. dē: si nō de quo oratio ⁊ nomē: aut si nō de quo nomē ⁊ oratio. ¶ Nō
em̄ erit ꝓpriū qđ positū est esse ꝓprium: vt qm̄ aīal q̄dē discipline p
37. loc⁹. ceptibile verū est de deo: homo autē nō p̄dicatur: nō erit hoīs ꝓpriū
decl'o. aīal discipline perceptibile. ¶ Astruēti autē si de quo oratio ⁊ nomē
p̄dicat: ⁊ si de quo nomē ⁊ oratio. ¶ Erit em̄ ꝓpriū qđ positū est esse
propriū: vt qm̄ de quo habere animā animal verū est: ⁊ de quo aīal
C. xij. animā habere erit aīam habere aīalis proprium. ¶ Deinde destruē
38. loc⁹. ti quidē si subiectū ꝓpriū assignauit eius qđ in subiecto dicit. ¶ Nō
decl'o. em̄ erit ꝓpriū qđ positū est esse ꝓpriū: vt qm̄ q̄ assignauit ꝓpriū subtilissimi corpis ignē subiectū assignauit p̄dicati ꝓpriū nō erit ignis
ꝓpriū subtilissimū corpis: ꝑꝑ hoc autē nō erit subiectum eius qđ in
subiecto dicit ꝓpriū: eo ꝙ idē erit pluriū ⁊ dr̄ium spē ꝓpriū. Nā idē
plura q̄dā dr̄ia spē insunt de solo dicta: quorū oīuz erit ꝓpriū quod
39. loc⁹. subiectum est siq̄s sic ponat proprium. ¶ Astruenti vero: si qđ ī sub
decl'o. iecto est assignauit ꝓpriū subiecti. ¶ Erit .n. proprium qđ positū est
40. loc⁹ nō esse proprium. Siquidē de solo p̄dicatur qđ dictū est esse propriū:
vt qm̄ qui dixit terre ꝓprium corpus grauissimū spē subiecti assigna
decl'o. uit ꝓpriū qđ de sola dr̄ re ⁊ vt ꝓprium p̄dicatur: erit terre ꝓprium re
cte positum. ¶ Deinde destruēti quidē si ꝟm participationē assigna
uit propriū. ¶ Non em̄ erit ꝓpriū qđ positū est esse proprium. nā qđ
ꝟm participationē inest ad qđ quid est esse cōducit. erit enim hmōi
dr̄ia q̄dā de aliqua spē dicta. vt qm̄ qui dixit hoīs ꝓprium gressibile
bipes ꝟm ꝑticipationē assignauit ꝓprium nō erit hoīs propriū gres
41. loc⁹ sibile bipes. ¶ Astruentem autē si nō ꝟm ꝑticipationē assignauit ꝓ
C priū nec qđ est esse significās cōuersim predicata re. ¶ Erit .n. ꝓpriū
decl'o. qđ positū est esse propriū: vt qm̄ q̄ posuit aīalis proprium qđ natum
est sentire: neq; ꝟm participationē assignauit propriuz: neq; qđ quid
est esse significās cōuersim re p̄dicata erit aīalis proprium: vtiq; qđ
sentire natum est. ¶ Deinde destruentem quidem si nō contingit si-
mul inesse ꝓprium: sz posterius vel prius qm̄ nomē cuius est. ¶ Nō
42. loc⁹ enim erit proprium qđ positum est esse: proprium: vel nec quandoq;:
vel nec semper. vt quoniam contingit ⁊ prius alicui inesse: ⁊ posteri⁹
Decl'o. ambulare per forum q̄ hominem. Non erit ambulare per forum ho

UVA. BHSC. IyR_118_1

minis proprium: vel nec quãdoq; vel nec semp. ¶ Astruẽtẽ autẽ si simul ex necessitate semper inest: cum neq; diffinitio / neq; differentia sit. ¶ Erit em̃ proprium quod positum est forsitã non esse proprium vt quoniam animal discipline susceptibile est proprium hominis ⁊ simul: ⁊ ex necessitate: ⁊ semper inest hoĩ: cum nec dr̃ia sit neq; terminus: erit aĩal susceptibile discipline proprium hominis. ¶ Deinde destruentem quidem si eorundem in eo ꝙ eadem sunt non est idem ꝓprium. ¶ Non enim erit quod positum est proprium: vt qm̃ non est proprium assequendi videri quibusdam bonum: neq; eligendi erit ꝓprium videri quibusdam bonum: idem enim assequendum ⁊ eligenduz. ¶ Astruẽtem: si eiusdem in eo quod est idem: idem est propriuz ¶ Erit enim proprium quod positum est non esse proprium: vt quoniam hominis in eo ꝙ homo dr̃ proprium animam habere tripartitam: ⁊ mortalis in eo ꝙ mortalis est erit proprium tripartitam aĩam habere. Utilis autem locus iste ⁊ in accidente: nam ijsdem in eo ꝙ eadem sunt eadem oportet inesse ⁊ non inesse. ¶ Deinde destruentem quidem si eorum que eadem sunt spẽ non idem semper specie ꝓpriũ est. ¶ Neq; enim eius quod dictum est erit proprium quod positum est esse proprium: vt quoniam idem est specie homo ⁊ equus: non semper autem equi est proprium stare a se: nec hoĩs erit semper proprium moueri a se: idez enim est specie moueri ⁊ stare a se / quatenus vtriq; eorum vt aĩal est / accidit. ¶ Astruentem autem si eorum que eadem sunt spẽ: idem specie semper sit proprium. ¶ Erit enim proprium quod positum est non esse proprium: vt quoniam hominis ꝓprium est esse gressibile bipes: ⁊ auis erit proprium esse volatile bipes: vtrumq; enim horũ est idem specie in eo ꝙ hec quidem vt sub eodem genere sunt species: cum sint sub aĩali: ista autem vt generis differentie animalis. Hic autem locus falsus est. quando alterum q̃dem eorum que dicuntur vni alicui soli inest speciei. Alterum vero in pluribus velut gressibile quadrupes. ¶ Quoniam autem idem ⁊ diuersum multipliciter dicitur: labor est sophistice sumenti vnius assignare ⁊ alicuius solius proprium. Nam quod inest alicui cui accidit aliquod: ⁊ accidenti inerit sumpto cum eo cui accidit. vt quod inest homini: ⁊ albo homini inerit in eo ꝙ est albus homo. ⁊ quod albo homini inest: inerit homini. ¶ Calumniabitur autem aliquis multa propriorum ꝙ subiectum est aliud secundum se faciens: aliud autem cum accidente. vt aliud quidem hominem esse dicet: aliud vero album hominem. ¶ Amplius autem diuersum faciens habitum ⁊ quod secundum habitum dicitur: naz qđ habitui inest ⁊ ei qđ ꝟm habitum inerit dicitur: ⁊ qđ (ei qđ ꝟm habitum dicitur) inest ⁊ habitui inerit: vt quoniam sciẽs secundum sciam dicitur disponi erit scie proprium irreprobabile sub ratione: nam sciens irreprobabilis erit sub ratione. ¶ Construenti autem dicendum quoniam non est di-

43. loc⁹ Decl'o.

44. loc⁹ Decl'o

45. loc⁹ Decl'o.

D C. xiij.

46. loc⁹ Decl'o.

47 loc⁹ Decl'o.

C. xiiij

UVA. BHSC. IyR_118_1

uersum vel idē simpliciter cui accidit / z accidēs cū eo cui accidit sum
ptum. sed aliud dicitur: eo q diuersum sit eis esse. Nō enim est idem
homini hominem esse z albo homini esse album hoiem. ¶ Ampli⁹
autē considerandum et qui ꝓpter casus dicit eo q neqꝫ sciens irre-
probabile: sꝫ irreprobabilis sub ratione. neqꝫ scientia irreprobabilis
48.loc⁹ sub rōn e. sꝫ irreprobabilis sub rōne: nam et qui oīno insiat / omnino
est aduertanduꝫ. ¶ Deinde destruentē quidē si qō naturaliter inest
Decto. volens assignare hoc modo ponit ꝑm locutionez: vt qō semper inest
significet. ¶ Videbitur eīm mouerī qō positum est esse ꝓprium: vt
qm̄ qui dixit hominis ꝓprium bipes: vult quidem qō naturaliter
est assignare: significat autem ꝑm locutionem quod semper inest. nō
erit hoīs ꝓpriū bipes: non enim omnis homo est duos pedes ha-
49.loc⁹ bens. ¶ Construentem autem si vult quod naturaliter inest ꝓpriuꝫ
assignare: z locutionem hoc modo significat. ¶ Non enim mouebit
Decto. ꝑm hoc ꝓprium. vt quoniam qui hominis assignauit ꝓprium a
nimal discipline susceptibile: vult quidem locutionem significare qō
naturaliter inest non mouebitur ꝑm hoc ꝓpriū: quoniā non est ho
50.loc⁹. minis ꝓprium animal discipline susceptibile. ¶ Amplius quecum
decto. qꝫ dicuntur vt ꝑm aliud aliquid prius: aut vt prius ipsum: opera est
assignare talium ꝓprium. ¶ Nam si eius quod est ꝑm aliud ꝓ-
prium assignauerit z de priori verum erit. Si autez priorīs posuerit:
z de eo quod est ꝑm aliud predicabitur. vt si quis superficiei assignet
coloratum esse: z quod de corpore verum erit coloratum esse. Si aūt
de corpore: de superficie predicabitur: quare non de quo oratio z no
La. xv men verum erit. ¶ Accidet autem in quibusdā ꝓprijs vt plurimum
51.locus fieri aliquod peccatum: eo q non determinetur quomodo z quoruꝫ
F ponūt ꝓpriū. Omnes eīm conantur assignare ꝓprium: aut qō na
turaliter inest: vt hoīs bipes: aut qō nunc inest: vt hominis alicuius
quattuor digitos habere: aut specie velut ignis subtilissimum: aut
simpliciter velut animal viuere: aut ꝑm aliud velut anime prudens:
aut vt prius velut rōnabilis prudens: aut in eo q habent vt scientis
irreprobabile sub rōne: (nihil enim aliud q̄ habere aliquid erit irre-
probabile sub rōne) aut in eo quod habeatur: vt scientie irreprobabi
le sub rōne: aut in eo q participatur: vt aialis sentire: (sentit enim et
aliud quid: vt hō: sed participās iam hoc sentit:) aut in eo quod par
ticipat: vt alicuⁱ animalis viuere. Ergo qui non addit quidem natu
ra / peccat: eo q contingit qō natura inest non inesse illi cui natura
inest: velut hominis duos pedes habere. Qui vero non determinat
quoniā nunc hoc quod q̄d inest assignat: quoniā nō erit hmōi quale
nūc est illud: velut quattuor digitoꝝ hominē habere. Qui autē nō
indicās quoqꝫ q vt primū: aut vt scōz aliud ponit qm̄ nō de quo ora
tio / z nomē verū erit: velut colorari siue superficiei siue corpis assigna
uerit ꝓpriū. Qui ꝯo nō ꝑdicit ꝑm q̄d: aut in eo q est habere: aut in

eo quod

UVA. BHSC. IyR_118_1

eo q̄ est haberi ꝓprium assignauerit: eo q̄ nō est ꝓprium q̄ assignatum est. Inerit em̄ (si in eo q̄ habetur assignauerit ꝓprium) ⁊ habenti. Si aūt habēti: ⁊ ei q̄ habetur. velut irreprobabile sub rōne sciētie vel sciētis positū ꝓprium. Qui vero presignificat in eo q̄ participat vel participatur: eo q̄ ⁊ in aliis quibusdam inerit proprium. si in eo q̄ dem quod participatur assignauerit / participantibus inerit. si vero in eo q̄ participat: his que participantur. velut si alicuius animalis posuerit viuere proprium. Qui autem nō diuidit specie: quoniā vni soli eorum inerit que sub hoc sunt cuius proprium ponit. Naz quod est ꝑm superabundantiam vni soli inerit: vt ignis leuissimum. ¶ Alii quottens autem ⁊ specie addens peccat. ¶ Oportebit enim vnā speciem esse eorum que dicūtur: quādo spē addiderit, hoc autē in q̄busdam non accidit vt nec in igne: nō enim est vna species ignis. Diuersum em̄ est carbo ⁊ flāma ⁊ lux spē: cum vnūquodq̄ autem horum ignis. Propter hoc autem non oportet quādo spē additur diuersam esse speciem eius quod dicitur. Quoniam aliis quidem magis: aliis autem minus inerit q̄ dictum est proprium. Velut in igne subtilissimum. subtilior enim est lux carbone ⁊ flāma. ¶ Hoc autē non oportet fieri nisi tunc quādo ⁊ nomen magis predicatur de quo ratio magis verificatur. ¶ Si autem non: non erit de quo oratio magis ⁊ nomen magis. Amplius autem ad hecidem esse accidit proprium eius q̄ simplr ⁊ ei⁹ q̄ marie ē in eo q̄ simplr est tale: velut i igne se hz subtilissimū: nā ⁊ simpliciter ⁊ ignis ⁊ lucis erit huiusmodi proprīū: subtilissimum enim est lux. ¶ Alio igitur sic assignante proprium argumentandum est sic eidem: aut non danda hec instantia: sed statim ponenti proprīū determinandum est quō ponit ꝓprium.

B 52. loc⁹ decīo.

53. loc⁹. decīo.

c. xvj.

¶ De proprio loci alij. Cap. iiij.

54. loc⁹ decīo.

Deinde destruēti quidē: si idē eiusdē posuit ꝓprīū. ¶ Non em̄ erit ꝓprium q̄ positum est esse ꝓprīū: nā idem eidē oē quid est esse indicat. Nō aūt esse indicat nō proprīū sz terminus est: vt q̄m̄ qui dixit honesti ꝓprium decēs esse idem eiusdem ꝓprium assignauit. (idem em̄ est honestum ⁊ decens:) non vtiq̄ erit decēs honesti ꝓprīū. ¶ Construenti autem si non eiusdez ꝓprium assignauit: cōuersim autē predicatum posuit. ¶ Erit em̄ ꝓ prium q̄ positum est nō esse ꝓprium: vt quoniā qui posuit aīalis ꝓprium id q̄ substātia aīata / nō idem eiusdem ꝓprium assignauit: cōuersim autem predicatum positū assignauit: erit animalis proprium substātia aīata. ¶ Deinde etiā in his que similium partiū sunt considerandū est. Destruenti quidem si quod totius est ꝓprium nō verū est de parte: aut quod partis nō dicitur de toto. ¶ Nō enim erit proprium quod positum est esse ꝓprīū. Accidit em̄ in aliquibus hoc fieri. Assignabit aūt aliquis in his que similiū partiū sunt ꝓprium: aliquottens q̄dē vniuersum intuēs. Aliquottens autē in his id quod

55. loc⁹. decīo.

56. loc⁹. decīo.

UVA. BHSC. IyR_118_1

A particulariter dicit ipse seipsum intelligens. Erit em̄ neutrum recte
assignatum: vt in vniuerso quidem qui dixit maris propriū plurimā
aquam salsam: similis partis quod cuiusdā posuit ꝓpriū: tale autez
assignauit qd̄ non verum est de parte: si enim erit quoddā mare plu
rima aqua salsa: non ergo erit maris proprium plurima aqua salsa:
in parte aūt vt qm̄ qui posuit aeris ꝓprium spirabile similis quidē
partis alicui⁹ dixit ꝓpriū: tale aūt assignauit qd̄ de aliquo aere verū
57. loc⁹. est: de toto aūt nō dicitur: nō enim erit vniuersalis spirabilis: nō erit
decl'o. aeris ꝓprium spirabile. ¶ Astruenti autem si verū de vnoquoqꝫ si-
milium partium: qd̄ est ꝓprium eorum ꝟm vniuersum. ¶ Erit em̄ ꝓ
c. xvij. prium qd̄ positum est nō esse ꝓpriū: vt qm̄ verū est de oī terra deor-
B sum ferri ꝟm naturam: est aūt ⁊ hoc ꝓprium ⁊ alicui terre ꝟm vniuer
58. loc⁹ sum: nam ꝟm terrā erit terre ꝓpriū deorsum aeri ꝟm naturā. ¶ Dein
de ex oppositis cōsiderandum est primū quidem ex cōtrarijs: destru
decl'o. enti quidē: si ꝯtrarij nō est ꝯtrariū ꝓpriū. ¶ Neqꝫ em̄ ꝯtrariū erit cō
trarij ꝓprium: vt qm̄ ꝯtrariū est iustitie quidē iniustitia: optimo autē
pessimum: nō est aūt iustitie ꝓpriū optimū nō erit iniustitie ꝓprium
59. loc⁹. pessimū. ¶ Astruenti vero si ꝯtrariū cōtrarij ꝓpriū est: ⁊ cōtrarij con
decl'o. trariū propriū erit. ¶ Ut qm̄ contrariū est bono quidē malū: eligēdo
60. loc⁹. autem fugiendū. Est aūt boni propriū eligendū: erit mali proprium
fugiendū. ¶ Scd̄m autē ex his que ad aliquid sunt destruēti quidē
decl'o. si hoc qd̄ ad aliq̄d eius quod est ad aliud nō est ꝓpriū. ¶ Neqꝫ enīz
hoc qd̄ ad aliquid est: eius qd̄ est ad aliq̄d erit proprium: vt qm̄ dici
tur duplū quidē ad dimidiū: superans quidem ad superatum: nō est
autē duplicis propriū supans: non erit dimidiū propriū superatum.
61. loc⁹. ¶ Astruenti aūt si eius qd̄ est ad aliquid: hoc quod ad aliq̄d est erit
decl'o. propriū: ⁊ eius qd̄ est ad aliq̄d id quod est ad aliquid erit proprium.
¶ Ut qm̄ d̄r duplum quidem ad dimidium: duo autē ad vnū: est an
tem duplicis ꝓprium vt duo ad vnum: erit dimidij propriū se habe-
62. loc⁹ re ad duo: vt vnum ad duo. ¶ Tertio destruenti quidem si habitus
hoc quod ꝟm habitum d̄r nō est proprium: neqꝫ profecto priuatiōis
hoc quod ꝟm priuationem dicitur erit ꝓprium: ⁊ si priuationis hoc
quod ꝟm priuationem d̄r non est proprium: neqꝫ habitus hoc ꝙ ꝟm
decl'o. habitum dicitur erit proprium. ¶ Ut qm̄ non dicitur surditatis pro-
priū insensibilitatē esse. neqꝫ auditus erit propriū sensum esse. ¶ Cō
63. loc⁹. struenti vero si quod ꝟm habitum d̄r est habitus propriū. Et priua-
tionis hoc quod ꝟm priuationem d̄r erit propriū: ⁊ si priuationis id
decl'o. quod ꝟm priuationē dicitur est proprium: ⁊ habitus hoc qd̄ ꝟm ha-
64. loc. bitū d̄r: erit ꝓpriū. ¶ Ut qm̄ visus ē ꝓpriū videre ꝟm ꝙ hēm⁹ visum
decl'o. erit cecitatis ꝓpriū nō videre ꝟm ꝙ nō hēm⁹ visuz: apti nati aūt hr̄e.
¶ Deīde ex affirmatiōb⁹ ⁊ negatiōib⁹: primū q̄dē ex his q̄ p̄dicant.
D ¶ Est autem locus hic vtilis destruenti tm̄: vt si affirmatio vel qd̄
ꝟm affirmationem dicitur eius est proprium. Non enim erit eius ne

UVA. BHSC. IyR_118_1

gatio: neq; quod ꝑm negationem dicitur proprium. Si autem sit ne-
gatio aut qđ ꝑm negationē đr eius propriū non erit affirmatio: neq;
quod ꝑm affirmationē đr propriū: vt qm̄ aīalis propriū est aīatum:
non erit aīalis ꝓpriū nō aīatum. ¶ Scđm aūt ex predicatis vel etiā 65. loc⁹
nō p̄dicatis: ⁊ de quib⁹ p̄dicatur vel nō predicatur. Destruenti q̄dē
si affirmatio affirmationis nō est ꝓprium. ¶ Neq; em̄ negatio nega Decl'o.
tionis erit propriū. ⁊ si negatio negationis nō est propriū: neq; affir- 66. loc⁹.
matio affirmationis erit propriū. vt qm̄ nō est ꝓpriū hoīs aīal: neq; decl'o.
non hoīs nō aīal. Si aūt nō hoīs nō vr̄ nō aīal: neq; hoīs erit ꝓpriū
aīal. ¶ Astruenti aūt si affirmatiōis affirmatio est propriū. ¶ Nam
⁊ negationis negatio erit ꝓpriū: si autē negatiōis negatio est ꝓpriū:
⁊ affirmatio affirmationis erit propriū. vt qm̄ non aīalis est ꝓprium
nō viuere: erit aīalis ꝓpriū viuere. ⁊ si aīalis ꝓpriū viuere videtur: ⁊
nō aīalis ꝓpriū videbit̄ nō viuere. ¶ Tertiū aūt ex ipsis subiectis. 67. loc⁹
destruenti quidē si q̄dē assignatū est ꝓpriū affirmationis est ꝓpriū.
¶ Non em̄ erit idē ⁊ negationis ꝓpriū. Si aūt negatiōis est ꝓpriū decl'o.
qđ assignatum est nō erit affirmationis ꝓpriū: vt qm̄ aīalis ꝓprium
est aīatum: nō aīalis nō erit ꝓpriū aīatū. ¶ Cōstruēti v̄o si assigna 68. loc⁹
tum ꝓpriū nō est affirmationis ꝓpriū: erit negatiōis. Hic aūt locus
falsus est. Affirmatio em̄ negationis: ⁊ negatio affirmationis nō est
ꝓpriū. Nā affirmatio negationi oīno nō inest. negatio autez affirma E c.xviij.
tioni inest quidem. vt ꝓpriū autem non inest. ¶ Deinde ex quo in di 69. loc⁹
uerso diuiduntur. destruēti quidē: si eorū que e diuerso diuidunt̄/re decl'o.
liquorum nullus que e diuerso diuiduntur est ꝓprium. ¶ Neq; eniz
qđ ponitur: erit propriū eius cuius positū est ꝓpriū: vt qm̄ aīal sensi
bile nullius alioꝝ mortalium est animaliū propriū nō erit aīal intelli 70. loc⁹
gibile dei propriū. ¶ Astruenti autē si reliquoꝝ que e diuerso diui-
duntur quidlibet sumptū est propriū singulari hoꝝ que e diuerso di
uiduntur. ¶ Nā reliquum erit hmōi ꝓpriū cuius positum est nō esse decl'o.
ꝓpriū: vt qm̄ prudentie est propriū per se natum esse rōnalis virtutē
esse: ⁊ aliarū virtutū: sic vniuscuiusq; sumpte erit temperantie ꝓpriū
per se natum esse cōcupiscibilis virtutem esse. ¶ Deinde ex casibus. C. xix.
destruenti quidem: si casus non est casus proprium. ¶ Neq; enim ca 71. loc⁹.
sus erit proprium casus. Ut quoniam non est eius quod est iuste pro decl'o.
prium: hoc quidem bene: neq; iusti proprium erit bonum. ¶ Cōstru 72. loc⁹
enti autem si casus est proprium casus. ¶ Nā ⁊ casus erit casus ꝓ- decl'o.
prium: vt quoniam hominis est proprium gressibile bipes: ⁊ homini
erit propriū gressibili bipedi dici. ¶ Non solum autem in eo quod di 73. loc⁹
ctum est ꝑm casus est considerandum: sed et in oppositis: quemad-
modum ⁊ in prioribus locis dictum est. Destruenti quidem: si oppo
siti casus/nō est proprium oppositi casus. ¶ Neq; enim oppositi ca- decl'o.
sus erit proprium oppositi casus: vt qm̄ nō eius quod iuste est ꝓpriū 74. loc⁹
qđ bene. Neq; iniusti erit proprium quod male. ¶ Construenti vero

UVA. BHSC. IyR_118_1

si oppositi casus est proprium oppositi casus. ¶ Nam & oppositi ca
Decto. sus erit proprium oppositi casus: vt quoniam honesti est proprium
La. xx. optimū: & inhonesti erit proprium pessimum. ¶ Deinde ex his que
75. loc⁹. similiter se hñt: destruenti quidē si qđ similiter se hz eius qđ similiter
Decto. se habet non est proprium. ¶ Neq; enī qđ similiter se habet eius qđ
similiter se habet erit proprium. Vt qm̄ similiter se habet ad faciendū
edificium edificator: & medicus ad faciendā sanitatē: non est autem
proprium medici facere sanitatē: neq; edificatoris erit proprium face-
76. loc⁹ re edificium. ¶ Construēti autē si quod similiter se habet erit eius
Decto. quod similiter se habet proprium. ¶ Nam & quod similiter se habet
eius qđ similiter se habet erit proprium: vt qm̄ sit se hz medicus ad
perfectiuū esse sanitatis: gymnasticem ad perfectiuum esse euexie.
ff 77. loc⁹ Est autem proprium magistriludi perfectiuum euexie esse proprium
Decto. erit & medici perfectiuum sanitatis. ¶ Deinde ex his q̄ sic se hñt de
78. loc⁹ struenti quidem: si quod sic se hz eius qđ sic se hz non est proprium.
¶ Neq; enim qđ sic se hz eius qđ sic se hz erit proprium. ¶ Si autē
Decto. eius quod sic se habet hoc qđ sic se hz est ꝓprium: eius non erit ꝓprium
cuius positum est esse proprium. ¶ Vt qm̄ sic se habet prudentia ad
pulchrū & fedū: eo q̄ disciplina vtriusq; eorū est: nō autem est prudē-
g tie proprium disciplinā esse pulchri: non vtiq; erit proprium eius di
sciplinam esse fedi. Si vero est ꝓprium prudentie disciplinā esse pul-
chri: non erit proprium eius disciplinam esse fedi. Impossibile est
enim eiusdem esse plura propria. Constructiveronihil locus est
vtilis: nam quod sic se habet vnum ad plura comparatur. ¶ Deinde
destruenti quidem si quod secūdū esse dicitur: non est eius quod
7o. loc⁹. ꝑm esse dr̄ proprium. ¶ Nā neq; corrumpi eius qđ ꝑm corrumpi: ne-
Decto. q; qđ generari eius qđ ꝑm generari dr̄ erit ꝓprium: vt qm̄ nō est hois
ꝓprium esse aial: neq; eius qđ est hoiem generari erit ꝓprium gene-
rari aial: neq; eius qđ est hoiem corrumpi erit proprium corrūpi aial
¶ Eodē aūt modo accipiendum est & ex gñari ad esse & corrumpi:
& ex corrūpi ad esse & gñari: quēadmodū dictū est nūc ex esse ad gña
ri & corrūpi. ¶ Cōstruenti aūt si eius qđ est ꝑm esse ordinatum est.
80. loc⁹. ¶ Est aūt per se ordinatum proprium. Nam & eius qđ ꝑm generari
Decto. dicit erit hoc quod ꝑm generari dicitur ꝓprium: & eius qđ ꝑm corrūpi
ꝑ qđ corrūpi est assignatū: vt qm̄ hois est ꝓprium esse mortale: & ei⁹ qđ
est generari hoiem erit proprium generari mortalem: & eius quod est
corrumpi hoiem corrumpi mortalem. Eodem autem modo accipi
h dum est & ex generari & corrumpi: & ad esse: & ad ea que ex eis sunt: ve
lut & in destruēti dictū est. ¶ Deinde inspiciendum est in spēm sup-
81. loc⁹. positi. Destruēti q̄dē: si spēi nō ineſt/aut si nō ꝑm ꝑ ꝑm qđ dr̄ illō qđ
proprium assignatum est. ¶ Non enim erit proprium quod positum
Declara tio. est esse proprium: vt qm̄ etiē homini non ineſt q̄escere in eo q̄ homo
est: sed in eo q̄ spēs nō erit hois proprium quiescere. ¶ Construēti

UVA. BHSC. IyR_118_1

aũt si spẽi inest ⁊ secundũ quod inest dicitur de eodem illo cuius est non esse propriũ positum. ¶ Erit ꝓpriũ quod positũ est non esse ꝓpriũ: vt qm̃ inest eidẽ aĩali ex aĩa ⁊ corpore cõpositũ esse: ⁊ in eo ꝙ animali eidẽ inest hoc erit animalis ꝓpriũ: ex aĩa ⁊ corpe cõpositũ esse. 82.oc⁹ Decl'o.

¶ De proprio loci alij. Cap.v.

Deinde ex magis ⁊ minus. Primuꝫ quidẽ destruẽti si quod magis est eius qđ magis non est propriũ. ¶ Neqꝫ em̃ eius qđ minus est erit propriũ minus. Neqꝫ quod minime est qđ minime. Neqꝫ qđ maxime est eius quod maxime. neqꝫ qđ simpliciter ei⁹ quod simpliciter: vt qm̃ nõ est magis colorari magis corporis ꝓpriũ: neqꝫ minus colorari minus corporis ꝓpriũ erit/neqꝫ colorari corporis omnino. ¶ Construenti autẽ si qđ magis est eius quod magis est ꝓpriũ. ¶ Nã ⁊ qđ minus eius quod minus est erit propriũ: ⁊ qđ minime eius quod minime: ⁊ quod maxime eius quod maxime: ⁊ quod simpl'r est eius qđ simpliciter: vt quoniã magis viuentis magis sentire est ꝓpriũ minus viuentis minus sentire erit ꝓprium: ⁊ eius qđ maxime id quod maxime: ⁊ eius quod minime id quod minime: ⁊ eius quod simpl'r id qđ simpl'r. ¶ Et ex eo autem quod simpl'r: ad eadem cõsiderandũ. Destruenti quidẽ si quod simpl'r eius quod simpl'r non est propriũ. ¶ Neqꝫ enim quod magis est eius quod magis: neqꝫ quod minus est eius qđ minus: neqꝫ qđ maxime est eius quod maxime: neqꝫ quod minime eius quod minime erit propriũ: vt qm̃ non est hoĩs ꝓpriũ studiosum: neqꝫ magis hoĩs magis studiosum erit ꝓprium. ¶ Construẽti aũt si qđ simpl'r est ei⁹ quod simpliciter est propriũ. ¶ Naꝫ ⁊ hoc quod magis eius quod magis: ⁊ quod minus eius quod minus: ⁊ quod minime eius quod minime: ⁊ quod maxime eius quod maxime erit propriũ: vt quoniã ignis est propriũ sursum ferri ꝑm naturã: ⁊ magis ignis erit propriũ magis sursum ferri secundũ naturã. eodẽ aũt. modo considerandũ est ⁊ in alijs ad oĩa hmõi. ¶ Scđꝫ aũt. destruẽti quidẽ si quod magis est non est eius qđ magis/proprium. ¶ Neqꝫ em̃ quod minus est eius qđ minus erit propriũ. vt qm̃ magis est propriũ animalis sentire: q̃ꝫ hominis scire: non est autem proprium animalis sentire quare non erit hominis proprium scire. ¶ Construenti autem si quod minus eius qđ minus est ꝓprium. ¶ Nã ⁊ qđ magis ei⁹ qđ magis erit propriũ: vt quoniã minus est hoĩs propriũ mansuetũ natura q̃ꝫ animalis viuere: est aũt proprium hominis mansuetum natura: erit proprium animalis viuere. ¶ Tertium vero: destruenti quidem si cuius magis est proprium non est. ¶ Neqꝫ enim cuius minus est propriũ erit ꝓpriũ eius. Si aũt illius est propriũ nõ erit huius ꝓpriũ; vt qm̃ colorari magis supficiei q̃ꝫ corporis est ꝓpꝫuꝫ: nõ est aũt supficiei proprium: non erit corporis propriũ colorari. Si vero est superficiei proprium non erit corporis proprium. Construenti vero locus hic

C.xxi. 83.loc⁹ Decl'o. 84.loc⁹ decl'o. 85.loc⁹ Decl'o. A 86.loc⁹ Decl'o. 87.loc⁹ decl'o. 88.loc⁹ Decl'o. 89.loc⁹ decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

nõ est vtilis: impossibile enim est idẽ plurium propriũ esse. ¶ Quar-
90.loc⁹. tum. destruenti quidez si quod magis est proprium non est ꝓprium:
Decl'o. neqꝫ em̃ quod minus est eius propriũ erit proprium. ¶ Ut quoniam
magis est ꝓpriũ aĩalis sensibile q̃ꝫ partibile: non est autem ꝓprium
61.loc⁹. animalis sentire: quare non erit aĩalis partibile proprium. ¶ Cõstru
Decl'o. enti autem: si quod minus est ꝓprium eius / proprium est. ¶ Nam et
qđ magꝫ ẽ ei⁹ ꝓpriũ: erit ꝓpriũ. vt qm̃ min⁹ ẽ ꝓpriũ aĩalis sentire: q̃ꝫ
C. xxii viuere: ẽ aũt aĩalis ꝓp̃ũ sentire: erit aĩalis ꝓpriũ viuere. ¶ Deĩde ex
92.loc⁹. his que similiter insunt. primũ quidẽ destruenti: si quod similiter est
Decl'o. propriũ / nõ est ꝓprium illius cuius est similiter ꝓprium. ¶ Neqꝫ em̃
quod similiter est ꝓprium: erit illius cuius sil'r est ꝓprium: vt qm̃ sil'r
est proprium cõcupiscibilis concupiscere / ⁊ rõnabilis ratiocinari: nõ
est autẽ ꝓpriũ concupiscibilis concupiscere non erit rõnabilis rõcina
93.loc⁹. ri ꝓprium. ¶ Construenti vero si quod sil'r est ꝓprium eius est pro-
Decl'o. prium cuius est similiter ꝓprium. ¶ Nam ⁊ quod sil'r est ꝓpriũ: erit
proprium huius cuius sil'r est ꝓprium: vt qm̃ similiter est rationabi-
lis ꝓprium primũ prudens: ⁊ concupiscibilis ꝓprium primũ tempe-
rans. Est autẽ rationabilis ꝓprium primũ prudens erit concupisci-
94.loc⁹ bilis ꝓprium primũ temperans. ¶ Secundũ autem. destruenti qui-
decl'o. dem si quod similiter est proprium non est ꝓprium eius. ¶ Nã neqꝫ
quod similiter est proprium: erit ꝓprium eius. vt quoniam similiter
est ꝓprium hominis videre ⁊ audire / non est autem ꝓprium homis
videre: non erit hoĩs ꝓprium audire. ¶ Construenti vero: si quod si
95.loc⁹. militer est eius ꝓprium est ꝓprium. ¶ Nam ⁊ quod similiter ei⁹ pro
Decl'o. prium proprium erit. vt quoniam sil'r est propriũ anime aliquid par-
tium eius concupiscibile esse ⁊ rationabile primo. ¶ Est autem pro-
prium anime partis eius esse concupiscibile primo erit ꝓpriũ anime
96.loc⁹ ꝑtis eius esse rationabile primo. ¶ Tertium vero. destruenti quidẽ:
Decl'tio si cuius similiter est propriũ. non est ꝓprium. ¶ Neqꝫ enim cuius si-
militer est ꝓprium erit proprium. Si vero illius est ꝓprium non erit
alterius ꝓprium: vt quoniam vrere: sil'r est ꝓprium flamme ⁊ carbo-
nis: non est autem ꝓprium flãme vrere: non erit proprium carbonis
vrere. Si autẽ est flãme ꝓprium nõ erit carbonis ꝓprium vrere. Cõ-
struenti autẽ hic locus non est vtilis. Differt autem qui est ex simili
ter se habentibus ex eis q̃ sil'r insunt: qm̃ hoc quidem ꝑm ꝓportionẽ
sumitur / non in eo ꝙ inest aliquid cõparatũ: illud autẽ in eo qđ inest
C. xxiij alicui cõparatur. ¶ Deinde destruenti quidẽ si potestate ꝓpriũ assi-
97.loc⁹ gnans: ⁊ ad hoc qđ non est assignatum ꝓprium potestate non cõtin
Decl'o. gente quidẽ ꝑtãte ei quod non est inesse. ¶ Nõ em̃ erit ꝓpriũ quod
positũ est esse ꝓprium: vt qm̃ qui dixit aeris ꝓprium spirabile: pote-
state quidem assignatum ꝓprium: nam hmõi vt spirare spirabile est:
assignauit autem ⁊ ad hoc quod non est ꝓprium: nam ⁊ quod nõ est
animal quod spirare natum est aerem / contingit aerem esse: nõ tamẽ

UVA. BHSC. IyR_118_1

cum nō est aīal possibile est spirare. Quare neq; aeris est ppriū huiusmodi vt spirari possit: quia animal non erit huiusmodi vt spirare possit. non ergo erit aeris ppriū spirabile. ¶ Construenti autem si potestate assignans: ppriū autem ad hoc quod est assignauit proprium. aut ad hoc quod non est: contingente potestate et quod non est inesse. ¶ Erit enim ppriū quod positum est nō esse ppriū: vt quoniam qui assignauit ppriū entis possibile pati/aut facere: potestate assignans ppriū: ad hoc quod est assignauit ppriū (nam cum ens est z possibile pati quid aut facere erit) quare erit ppriū entis possibile pati quid aut facere. ¶ Deinde destruēti quidem si per superabundantiam posuit ppriū. ¶ Non erit ppriū quod positum est esse ppriū: accidit enim sic assignantibus ppriū non de quo oratione z nomen, verum esse: corrupta enim re nihil minus erit oratio. Nam eorum que sunt aliqui maxime inerit: vt si quis assignet ignis proprium corpus leuissimum: corrupto enim igne erit aliquid corporis quod leuissimum erit. quare non erit ignis propriū corpus leuissimum. ¶ Construenti autem si non per superabundantiam posuit proprium. ¶ Erit enim ꝑm hoc bene positum proprium: vt quoniam qui posuit hominis ppriū animal mansuetum natura: nō superabundantia assignauit proprium: erit ꝑm hoc bene positū ppriū.

98. loc' dec'o.

99. loc' dec'o.

100. loc' dec'o.

¶ Quinti Topicorum Aristotelis Finis.

Topicorum Aristotelis: Liber sextus.

¶ De locis diffinitionis. Cap. primū.

A primus locus. dec'o.

IUs autem quod est circa diffinitiones negocij/ partes sunt quinq;. ¶ Aut enim quoniam omnino non verum est dicere de quo nomen z orationem (oportet enim hominis diffinitionem de omni homine veram esse.) Aut quoniam genere existente non posuit in genus: vel non inconuenīēs genus posuit. (oportet eū qui diffinit in genus ponētem differentias addere: nam maxime eorum que sunt in diffinitione genus videtur diffiniti substantiam significare.) Aut quoniam non propria est diffinitio (oportet enim diffinitionem propriaz esse: quemadmodū prius dictū est.) Aut si omnia que dicta sunt faciens nō determinauit neq; dixit quid est esse rei diffinitionē. Reliquum autē preter ea que dicta sunt si determinauit quid est: non bene autem.

B Qz predicat in quid de diffinito

2. loc'. dec'o.

¶ Si ergo non verū est de quo nomē z oratio/ex eis que sunt ad accidēs locis/considerādum. ¶ Nam z illic vtrum verum vel non verū: ois consideratio fit. Quando enim quoniaz ineſt accidens disputamus qō verū dicim⁹. Quādo aūt qō nō ineſt: qm̄ nō verū. ¶ Si vero nō in cōuenīēte ge

3. locus

UVA. BHSC. IyR_118_1

nere posuit: aut si non propria est assignata ratio: ex his que sunt ad
C genus ⁊ proprium dictis locis/perspiciendum. Reliquum autem si
non diffiniuit: aut si ñ bñ diffiniuit aliquo modo transeundo dicere.
D ¶ Primum ergo inspiciẽdum si non bene diffiniuit. ¶ Facilius em̃
Ca.ij. est quelibet fecisse. q̃ bene fecisse. Palam ergo quoniam peccatũ cir
4.locus decl'o. ca hoc maius eo ꝙ laboriosius: quare argumentatio facilior que cir
ca hoc: q̃ que circa illud fit. ¶ Sunt autẽ eius qd̃ est non bene/ par
5.locus decl'o. tes due. Una quidem obscura interpretatione vti. ¶ Oportet enim
diffinientem planissima interpretatione vti: eo ꝙ innotescendi causa
redditur diffinitio. Scd̃o aũt si amplius dixit diffinitionẽ q̃ oporte-
at: nã omne qd̃ appositum est in diffinitione superfluum.

¶ De diffinitione loci alij. Cap.ij.

Ursus aũt vtrũq; qd̃ dictuz est in plures partes diuiditur.
A Unus ergo locus eius quod obscure est: si sit equiuocũ ali-
6.locus Decl'o. cui quod dictuz est. ¶ Ut ꝙ generatio est ductio ad substã
tiam: ⁊ ꝙ sanitas cõmensuratio calidorum et frigidorum:
B equiuoca enim est ductio ⁊ cõmensuratio. Incertum ergo vtrũ vult
dicere eorum que significatur ab eo quod multipliciter dicitur: simili
ter aũt ⁊ si diffinito multipliciter dicto: diuidẽs nõ dixit. Incertũ em̃
vtrius diffinitionem assignauit: contingit autem calũniari velut non
cõueniente ad oĩa quorum diffinitionem assignauit: maxime autem
hmõi fieri cõtingit latente equiuocatione. Contingit aũt ⁊ diuiden-
tem quotiens dicitur hoc quod in diffinitione assignatum est. syllo-
gismum facere. Nam si ꝑm nullum modoꝝ sufficiẽter dictum est: ma
C nifestum qm̃ non diffiniens erit illo mõ. ¶ Amplius si ꝑm translatio
7.locus decl'o. nem dixit. ¶ Ut scientiam indeciduam: aut terram nutricem: aut tẽ-
perantiam consonantiam. Omne enim incertum: quod ꝑm trãslatio
nem dicitur. Contingit autem ⁊ translationem dicentem calũniari:
velut non ꝓprie dicentem. non enim aptabitur dicta diffinitio: vt in
temperantia: nam omnis consonantia in sonis. Amplius si est genꝰ
consonantia temperantie duobus generibus erit idem non continẽ
tibus seinuicem: nam neq; consonantia virtutem/neq; virtus con-
tinet consonantiam. ¶ Amplius si non positis nominibus vtitur.
D Ut Plato vmbricilium oculum: aut phalangium putrimordax: aut
8.locus decl'o. medulla ossigena: nam omne obscurum/quod inusitatũ est. ¶ Que
E dam autem neq; ꝑm equiuocationem/neq; ꝑm translationem/ neq;
9.locus Decl'o. proprie dicuntur. ¶ Ut lex/mensura vniuersalis imago eorũ que na
turaliter iusta sunt: sunt autem huiusmodi peiora translatione: nam
translatio facit quodãmodo notũ qd̃ significatum est per silitudinẽ.
Omnes enim trãsferentes ꝑm aliquam similitudine trãsferunt. Qd̃
F autem huiusmodi est nõ facit notũ: nã neq; similitudo inest ꝑm quã
mensura vel imago lex est: neq; proprie solet dici: quare si proprie mẽ
G suram vel imaginẽ legem dicit: esse mẽtitur. imago enim idest cuius

UVA. BHSC. IyR_118_1

Generatio per similitudinē est: hoc autem non inest legi: si autem nō
proprie palā qm̄ obscure dixit: ⁊ peius quolibet eorū que ꝑm trāsla-
tionem dicuntur. ¶ Amplius si non manifesta est cōtrarij oratio ex 10. loc⁹.
hoc quod dicitur. ¶ Nam qui bene assignant contraria cōsignificāt. decl'o.
¶ Aut si per se dicta: non sit manifesta cuius diffinitio est: sed velut h
ea que sunt antiquorum scriptorum: nisi quis superscripserit / non co 11. loc⁹.
gnoscebatur quid est vnūquodq̄. ergo si non plane: ex hmōi est in- J
spiciendum. ¶ Si autem amplius dixit diffinitionem: primum qui- Ca. iij.
dem considerandum si quo vsus est qđ oībus insit: vel oīno vel sim 12. locus
pliciter existentibus. vel his que sub eodem genere sunt diffinitorū. Pōit q̄n
¶ Amplius enim dici necessarium est hoc. Opꝫ enim genus quidē q̄ mōs.
ab alijs separare: differentiam autē ab aliquo eorū que sunt in eodeꝫ L
genere: ergo qđ in omnibus quidē inest simpliciter separat a nullo. supfluos
qđ ꝟo oībus q̄ sub eodē genere sunt / inest: nō separat ab his q̄ sunt diffōnis
in eodē genere. Quare superuacaneū hmōi apposuit. ¶ Aut si est decl'o.
quidem ꝓprium qđ appositū est: ablato aūt hoc ⁊ reliqua diffinitio 13. locus
ꝓpria erit: ⁊ indicat substantiam. ¶ Ut in hominis oratione suscepti decl'o.
uum scīe appositū superfluū: nā ⁊ eo ablato reliqua oratio ꝓpria est / M
⁊ indicat substātiam. Simpliciter aūt dicendū omne superfluū quo
ablato reliquū manifestū facit qđ diffinitur. Talis auteꝫ est ⁊ anime N
diffinitio: si est numerus ipse seipsum mouens: nam seipsam mouēs
est anima: sicut Plato diffiniuit: aut proprium quidem est qđ dicit:
non indicat autem substantiam interempto numero: quolibet ergo
modo se habeat difficile est explanare. Utendum ergo in omnib⁹ ad
expediens vt phlegmatis diffinitio humidum primum a cibo indi- O
gestum. Unum enim primum nō multa quare superfluum indigestū
appositum: nam hoc ablato reliqua erit propria diffinitio. Nō enim
contingit a cibo ⁊ aliud quiddam primum esse: aut nō simpl'r primū
a cibo phlegma: sed indigestorum primū: quare addendū est indige
stum: nā illo quidē modo dicta nō vera erit diffinitio: siquidē nō oīm
primum est. ¶ Amplius siquid eoꝝ que sunt in diffinitione non om 14. loc⁹.
nibus inest que sunt sub eadem specie. ¶ Nā talis peius diffiniuit / P
q̄ qui vsi sunt eo quod inest oībus que sunt: nā illo quidē modo / re- decl'o
liqua ꝓpria erit diffinitio: ⁊ tota ꝓpria erit. Simpl'r em̄ ad proprium
qđlibet: additio vero tota diffinitio ꝓpria fit. Si vero aliq̄d eoꝝ que
sunt in diffinitiōe nō oībus insit / que sunt sub eadē spē / impossibile
est totam diffinitionē ꝓpriā esse: nō em̄ cōuersim p̄dicabitur de re: vt
aīal gressibile bipes tetracubitū. Nā hmōi diffinitio nō ꝯuersim qui Alij q̄-
dē p̄dicatur de re (eo ꝙ nō oībus inest que sub eadem spē sunt) tetra dricubi
cubitū. ¶ Rursum si idem frequēter dixit. ¶ Ut q̄ cōcupiscentiā ap tale.
petitū delectatiōis dixit: nā omnis ꝯcupiscētia delectatiōis est: qua Q
re ⁊ idē cōcupiscētie delectatio erit. Si erit ergo diffinitio ꝯcupiscen- 15. loc⁹.
tie: appetitus delectatiōis (nihil em̄ differt concupiscentiā dicere aut decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

appetitū delectationis) quare vtrumq; eorū delectatio erit. Ut hoc q̄dē nihil incōuenies: naz ꝛ homo bipes est: quare ꝛ de omni bipes erit: est aūt idem homini animal gressibile bipes: quare animal gressibile bipes / bipes est: sed nō propter hoc incōueniens aliquid accidit: non enim de animali gressibili bipes predicatur. sic enim bis de eodem bipes predicaretur. sic de animali gressibili bipede bipes dicitur. quare semel tantum bipes predicatur. similiter autem ꝛ in cōcupiscentia. non em̄ de appetitu id quod est delectationis esse predicatur / sed de vniuerso: quare semel ꝛ hic predicatio sit. Non enim vnū bis dicere idem nomen inconuenientū: sed frequenter de aliquo idez predicare: sicut Xenocrates prudentiā determinatiuam ꝛ contemplatiuam eorum que sunt / dicit esse: nam determinatiua contemplatiua quedam est: quare bis idem dicit addens rursus contemplatiuam. Similiter autē ꝛ quicunq; refrigidationem ꝛ priuationē caloris qui est secundum naturam dicunt: nam omnis priuatio eius est quod secundū naturā est: quare superfluū est addere secundū naturam: sed sufficit fortasse dicere priuationem caloris: eo q̄ ipsa priuatio euidēs facit q̄m̄ eius quod est secundū naturā d̄r. ¶ Rursum si vniuersali dicto addidit ꝛ particulare. ¶ Ut si clementiā diminutionem expedientium ꝛ iustorū: nam iustū expediens quid quare continetur in expediente: abundans ergo iustum. Nam qui dixit vle addidit ꝛ particulare: ꝛ si medicinam disciplinam sanatiuorū animali ꝛ hoi: aut legem imaginem eorū que naturaliter sunt bona ꝛ iusta. Nam iustum bonum quidem: quare frequenter idem dicit. Utrū ergo bene vel nō bene diffiniunt: per hec ꝛ hmōi ꝑspiciendum.

S 16. loc⁹ decl'o.

T infero: nullam bonā dissimilitudinez ēe cēl nugatoriā vñsit

¶ De diffinitione loci alij. Cap. lij.

A nec superfluam ¶ a. iiij 17. loc⁹ Decl'o alij terminus

VTrum vero diffiniuit et dixit quid est esse vel non: ex his. Primum ergo si non per priora ꝛ euidentiora fecit diffinitionem. ¶ Nā quia diffinitio redditur causa cognoscendi q̄d dicitur. cognoscimus autē non ex quibuslibet: sed ex prioribus ꝛ euidentioribus: quemadmodum in demonstrationibus. Sic. omnis doctrina ꝛ omnis disciplina habet fieri: manifestum ergo q̄m̄ qui non per hmōi determinauit: non diffiniuit. nam si diffiniuit plures erunt eiusdem diffinitiones. Palam ergo quoniam ꝛ qui priora ꝛ euidentiora amplius iterum melius diffiniuit. quare vtreq; erunt eiusdem diffinitiones: huiusmodi autē non videtur. Nam vnicuiq; eorum que sunt vnum est esse quod est. quare si plures erunt eiusdē diffinitiones: idem erit ei quod diffinitur esse: quod quidem secundū vtrāq; diffinitionū significatur: hec autem non eadem sunt: eoq; diffinitiones sunt diuerse. Manifestum ergo q̄m̄ non diffiniuit qui non per priora ꝛ euidentiora determinauit. ¶ Igitur non per euidētiora quidez dici diffinitionem dupl'r est accipere. ¶ Aut enim si sim

18. loc⁹ decl'o. B

UVA. BHSC. IyR_118_1

pliciter ex ignotioribus/aut si nobis ignotioribus: contingit enim vtrūq;. Ergo simpliciter quidē euidēti⁹ quod pri⁹ est posteriore: vt pūctum linea: ⁊ linea superficie: ⁊ superficies soliditate. quēadmodum ⁊ vnitas numero: prius enim principiū omnis numeri. Similiter autē ⁊ littera syllaba. Nobis autē econtrario qñq; accidit nā maxime solidū sub sensu cadit q̄ꝫ sup ficies: sup ficies aūt magis q̄ꝫ linea: linea aūt pūcto magis quare magis plures hmōi cognoscūt: nā hoc q̄dē a quolibet illa autē subtili ⁊ abundāti intellectu comprehendere oportet. Simpliciter ergo melius per priora posteriora tentare cognoscere. disciplinabilius enim huiusmodi est. Verum ad eos qui impotentes sunt cognoscere per huiusmodi necessarium fortasse per ea que illis sunt cognita facere diffinitionem. sunt autem talium diffinitiones que ⁊ pūcti ⁊ linee ⁊ superficiei. Omnes enim per posteriora/priora indicant: nam hec quidem linee: illud autem superficiei illud vero soliditatis terminos dicunt esse. Non autem oportet latere quoniam sic diffiniētes non contingit quod quid est esse diffinito indicare: nisi contingat idem ⁊ nobis notius esse ⁊ simpliciter notius: siquidem oportet per genus ⁊ differentias diffinire eum qui diffiniuit bene: hec autem simpliciter sunt priora ⁊ euidentiora q̄ꝫ species. Interimit enim genus ⁊ differentia speciem. Quare priora hec q̄ꝫ species sunt: ⁊ euidentiora: nam specie quidem nota: necesse est ⁊ genus ⁊ differentias cognosci: nam qui hominem scit ⁊ animal gressibile scit: genere autem vel differentia notis/non necesse est speciez cognosci: quare ignotior species. ¶ Amplius his (qui secundum veritatem huiusmodi diffinitiones dicunt esse que sunt ex his que singulis sunt nota) plures eiusdem diffinitiones esse accidet dicere: nam alia alijs/⁊ non eadem omnibus contingit notiora esse: quare ad vnumquemq; diuersa erit diffinitio assignanda: siquidem ex his que vnicuiq; sunt notissima diffinitionem oportet facere. Amplius alio tempore eisdem alia magis nota: nam ex principio quidem sensibilia: certioribus autem factis ex contrario: quare neq; ad eundem semper eadem diffinitio assignanda his qui per ea quem singulis sunt notiora diffinitionem fatentur assignandam esse. Palam ergo quoniam non determinandum per ea que huiusmodi: sed per simpliciter notiora. sola eī sic vna ⁊ eadem diffinitio semper fiet: fortasse autem ⁊ quod simpliciter notum non est id quod omnibus notum: sed quod bene dispositis intellectu: velut ⁊ simpliciter sanatiuum quod his qui bene habent corpus. oportet ergo vnumquodq; talium subtiliter inuestigare: vti autem disputantes ad hoc quod expedit. Maxime autem indubitanter interimere contingit diffinitionem si neq; ex simpliciter notioribus: neq; ex his que nobis contingat diffi-

C nostro seculo impossibile nā mob⁹ necessarium est diffinitiones assignari per ea q̄ sūt nob⁹ notiora.

D

E

F

UVA. BHSC. IyR_118_1

nitionē fieri Unus ergo locus est eius qđ nō per notiora per poste-
19.loc⁹. Decto. riora priora significare velit: quēadmodū prius diximus. ¶Alius
Ca. v. aūt si eius quod est in quiete ⁊ diffinitū per infinita: ⁊ que in motu
20.loc⁹. Decto. sunt assignata est diffinitio. ¶Prius cū est ⁊ euidētius qđ perma-
nēs est ⁊ determinatū: eo quod infinitū ⁊in motu est. ¶Eius aūt qđ
nō est ex prioribus tres sunt loci. Primus q̄dē si per oppositum op-
5 positum diffiniuit. ¶Ut si per malū bonū: simul eī natura opposi-
ta: q̄busdam aūt ⁊ eadem disciplina vtrisq; vī esse: quare nō notius
alterū altero. Opz aūt nō latere qm̄ q̄dā fortasse nō est diffiniri alr;
vt duplū sine dimidio: ⁊ quecūq; per se ad aliquid dicūtur. Nam oī-
bus hmōi est esse idē ad aliq̄d quodāmodo se hēre: quare nō est pos
sibile sine altero alterū cognoscere: eo q̄ necessariū est in alterius dif
finitione simul sumi ⁊ alterū. Ergo cognoscere q̄dem oportet hmōi
21.loc⁹. Decto. oia: vti aūt eis ⁊ in his vt videbitur expedire. ¶Alius: si eodē vsus
est ei qđ diffinitur. ¶Latet aūt cum nō eodē diffiniti noie vtitur: vt
si solem stellā que die apparet diffiniuit: nam q̄ die vtitur / ⁊ sole vti-
tur. Oportet aūt ad deprehendendū talia accipere pro noie diffōnē:
vt quoniā dies est solis latio super terram. Patet eī qm̄ qui latiōē
22.loc⁹. Decto. solis dixit / solem dixit: quare vtitur sole qui die vtitur. ¶Rursum
si eo qđ ex diuerso diuidit illud quod ediuerso diffiniuit. ¶Ut impa
rē quod vnitate maius est pari. Simul eī natura que ex eodē gñe
23.loc⁹. decto. diuerso diuiduntur: impar aūt ⁊ par ediuerso diuiduntur: ambo eī
numeri dīta. ¶Simlr aūt ⁊ si p inferiora superiora diffiniuit. ¶Ut
parem numerū qui bipartite diuiduntur: aut bonū habitū virtutis:
nam ⁊ bipartite a duobus sumptū est que paria sunt ⁊ virtus bonū
quoddā: quare inferiora hec q̄s illa sunt. Amplius aūt necesse est eū
qui inferioribus vtitur ⁊ illis vti. Haz ⁊ qui virtute vtitur bono eo q̄
bonū quoddam virtus: similiter autem ⁊ qui bipartite vtitur ⁊ pari
þ vtitur: eo q̄ in duo diuidi significat bipartite diuidi. Duo autem pa
Ca. vi. 24.loc⁹. Decto. ria sunt. Uniuersaliter autem dicendum q̄ vnus est locus non per
priora ⁊ euidentiora fecisse diffinitionē: partes autē que dicte sunt.
¶Secundus autē si cum est in genere res non sita est in genere.
¶In omnibus enim huiusmodi peccatum est in quibus non prius
ponitur genus in oratione quid est: vt corporis diffinitio habet tres
dimensiones: autem siquis hominem diffinierit homo est / qui scit
numerare: non enim dictum est quid est tres habet dimensiones: vel
J 25.loc⁹. decto. quid esse scit numerare. Genus autem vult quid est significare: ⁊ pri
mo ponitur eorum que in diffinitione ponunt. ¶Amplius si ad plu
ra dicto eo q̄ diffinitur non ad omnia assignauit. ¶Ut si grammā-
ticam sciam scribendi quod profertur: indiget enim quoniam ⁊ co⁊
gnoscendi: nihil eī magis scribendi q̄s legendi assignans determi-
nauit. Quare non alius sed qui vtraq; hoc dicit: eo q̄ plures non cō
tingit eiusdem diffinitiones esse. ergo in quibusdam quidem secūdū

UVA. BHSC. IyR_118_1

veritatē se habet: sicut dcm̄ est. in q̄busdam aūt non: vt in q̄bus non per se ad vtrūq; dicitur velut medicina sanitatem ⁊ egritudinem facere: nam de hoc quidē per se dicitur: de illo autē per accñs. Simp̄r em̄ alienum a medicina egritudinē facere: quare nihil magis diffinivit qui ad vtrūq; assignauit q̄ q̄ ad alterum: sed fortasse ⁊ pclus eo q̄ reliquoꝝ quilibet potest egritudinem facere. ¶ Amplius si non ad melius sed ad pclus assignauit cum sint plura ad que dicitur qō diffinitur. ¶ Nam omnis disciplina ⁊ potestas eius qō est optimuz videtur esse. ¶ Rursum si non positum est in proprio eius gñe quod dcm̄ est. cosiderandum ex his q̄ ad gña sunt entis: sicut prius dictū est. ¶ Rursum si transcendēs dixit genus erat. ¶ Ut qui iustitiam habitū equalitatis effectiuum vel distributiuum equi: transcendit ei (qui sic diffinivit) virtutem: relinquens em̄ iustitie genus non dicit quid est esse. (nam substantia cuiusq; cum gñe est). Est autē hoc qui dem quod non in proximū genus ponere. Nam q̄ virtutē dixit ⁊ habitū dixit. nā qui in proximum posuit oīa superiora dixit: eo q̄ omnia superiora gña de inferioribus predicantur. Quare aut proximuz genus ponēdū: aut oēs dñas superiori generi addēdum per quas determinatur p̄imū genus. Sic em̄ nihil erit pretermissum: sed pro noie in diffōne dcm̄ erit infertus genus. Qui vero ipsum tm̄ superi genus dixit non dicit infertus genus. Nam q̄ plantā dicit nō dicit arborem. ¶ Rursum in dñis similiter cōsiderādū: si ⁊ dñas dixit generis. ¶ Nam si rei diffinivit non spālibus dñis: aut si ⁊ omnino aliq̄d hmōi dixit: quod nullius contingit dñam esse (vt alal aut substātiā:) palam quoniam non diffinivit: nullius em̄ dñe que dcā sunt. ¶ Videndū aūt ⁊ si est aliq̄d qō ediuerso diuiditur dicta differentia. ¶ Nā si nō est: palam qm̄ non erit que dicta est generis dñia: naz oē genus his que ediuerso diuiduntur dñis diuiditur: velut alal gressibili ⁊ volatili ⁊ aquatili ⁊ bipedi. ¶ Aut si est quidē ediuerso diuisa dñia: nō est autē vera de genere. ¶ Nam si nō: palam em̄ qm̄ neutra erit generis dñia: oēs em̄ que ediuerso diuiduntur dñe vere sunt de ꝓprio genere. ¶ Sīr aūt ⁊ si vera quidem est: non facit autē apposita generi spēm. ¶ Palā em̄ quoniā nō erit hec specifica generis dñia: namois specifica generis dñia cū genere facit spēm: si aūt hic nō est dñia nec q̄ que dicta est: q̄ ea ediuerso diuiditur. ¶ Amplius si negatione diuiditur genus. ¶ Velut quilineam diffinīt longitudinē sine latitudine esse: nihil enim aliud significat q̄ quoniam non habet latitudinem. accidet ergo genus participare spēm: nam oīs longitudo sine latitudine aut latitudinem habens est: nam de omni aut affirmatio aut negatio vera est: quare ⁊ genus lincę longitudo sine latitudine aut latitudinē habens est. longitudo autē sine latitudine spēi est rō. Similiter autem ⁊ longitudo latitudinem hñs: nam sine latitudine ⁊ latitudinem habens differentie sunt. ex differentia autem ⁊ genere/est

26.loc⁹. dec'o. Z

27.loc⁹.

28.loc⁹. Dec'o.

M

N

O

C. vij.

29.loc⁹ dec'o.

30.loc⁹. dec'o.

31.loc⁹. dec'o.

32.loca dec'o.

33.loc⁹. dec'o. P

Q

UVA. BHSC. IyR_118_1

speciei oratio. Quare genus suscipiet spēi orationē. Similiter autez ⁊ differentie eo ꝙ altera dictarum differentiarum ex necessitate predicatur de genere. Est autem dictus locus vtilis ad eos qui ponunt formas esse. Nam si non est eadem logitudo quodammodo predicabitur de gñe quoniam latitudinem habet: aut sine latitudine est: opz em̄ de omni longitudine alterum eorum verum esse. Siquidem de genere verum esse debeat: hoc autem non accidit: sunt enim ⁊ sine latitudine ⁊ latitudinem habentes longitudines: quare ad illos solos vtilis hic locus quicūqꝫ genus vnum numero dicunt esse: hoc autez faciunt qui solas ponunt: nam eandem longitudinem ⁊ idez animal genus dicunt esse. Fortasse autem ⁊ in quibusdam necessariū est negōne vti diffinientem. ⁊ in priuationibus: nam cecum est quod non habet visum cum natum est hēre. Differt autem nihil negatione diuidere genus: aut huiusmodi affirmatione q̄ꝫ negationem necesse ē ediuerso diuidi: vt si longitudinem habens latitudinem diffiniuit: nam habenti latitudinem ediuerso diuiditur non habens latitudinem: aliud autem nihil: quare negatione rursus diuiditur genus.

R C.viij. ¶ Rursum si spēm ⁊ differentiam assignauit. ¶ Velut qui fraudem iniuriam cum illusione diffiniuit. nam illusio iniuria quedam: quare non differentia sed species est illusio. ¶ Amplius si genus vt differentiam dixit. ¶ Ut virtutem habitum bonum vel studiosum: nam bonum genus est virtutis. Aut non genus est bonum sed differentia: si quidem verum non contingit idem in duobus generibus esse non continentibus seinuicem. (nam neqꝫ bonum continet habitum: nec habitus bonum. non em̄ omnis habitus bonum: neqꝫ omne bonum habitus) quare non erunt genera ambo. Quoniam ergo habitus genus virtutis: palam quoniam bonū non est genus sed magis dr̄ia. Amplius habitus quidē quid est significat virtus: bonum autē non quid est / sed quale q̄d est: videtur aūt differentia quale quid significare. ¶ Uidendum autem ⁊ si non quale quid sed hoc quid significat assignata differentia. ¶ Uidetur em̄ quale quid oīs dr̄ia significare. ¶ Intendendū autē ⁊ si dr̄ia diffō ꝑm accñs inest. ¶ Nulla em̄ dr̄ia eorum que est secūdū accñs sunt: sicut nec genus: non em̄ contingit dr̄iam inesse alicui ⁊ non inesse. ¶ Amplius si predicatur de genere dr̄ia vel spēs aut inferius aliquid spē non erit diffiniens. ¶ Nullū em̄ eorū que dicta sunt contingit de genere predicari: eo ꝙ genus amplissime oīum dr̄. ¶ Rursum si predicatur genus de dr̄ia ¶ Non em̄ de dr̄ia sed de quibus dr̄ia genus videtur predicari: vt animal de hoīe / ⁊ boue / ⁊ alijs gressibilibus animalibus: non autem de ea dr̄ia que de spē vr̄. Nā si ꝑm vnāquāqꝫ dr̄iarū aīal p̄dicaretur: multa aīalia de spē predicarent̄: nā dr̄ia de spē p̄dicantur. Amplius dr̄ie omnes aut species / aut indiuidua erunt: siquidem sunt animalia. nam vnumquodqꝫ animalium aut species est: aut indiuiduum.

34. loc⁹ decl'o. 35. loc⁹. decl'o. 36 locus decl'o. S 37. loc⁹. decl'o. 38. loc⁹. T decl'o. 39. loc⁹. Decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶Similiter autē perspiciendum: ꝛ si spēs aut inferiorū speciei aliquid de dicta predicatur. ¶Impossibile enim eo ꝙ amplius differē tia ꝗ species dicitur. Amplius accidit differentiā spēm esse: siquidē predicabitur de ea aliqua specierum. nam si de differentia predicatur homo: palam quoniam aliqua differentia homo est. ¶Rursuꝫ si nō prior est differentia specie. ¶Nam posterior est quidem gñe: specie autē priorē differentiā oportet esse. ¶Considerandum autez ꝛ si diuersi generis est dicta dicta/neq; cōtenti/neq; continentiū. ¶Non videtur esse eadem dicta duorū generū esse non continentium seinuicez Si autem non: accidet ꝛ speciē eandez in duobus generibus esse nō continentibus seinuicem. infert enim vnaquaq; differentiarum proprium genus. velut gressibile ꝛ bipes animal coinferunt: quare si de quo dicta ꝛ generum vtrumq;: palam ergo qm̄ spēs in duobus erit generibus non continentibus seinuicem. ¶An non impossibile eandem dictam duorum generum esse non cōtinentium seinuicem: sed addendum neq; vtriusq; sub eodem existentis: nam gressibile animal atq; volatile animal genera sunt non continentia seinuicē: ꝛ vtriusq; eorum est bipes dicta. Quare addendum qm̄ neq; sub eodem vtriusq; existentis: nam hec ambo sub animali sunt. Palam autez quoniā non necesse est differentiam omnem/proprium genus inferre: eo ꝙ contingit eandem duorum generum esse non continentium seinuicē sed alterum tantum necesse est inferre: ꝛ superiora hec omnia: vt bipes gressibile vel volatile infert animal. ¶Videndum autem ꝛ si in aliquo differentiam assignauit substantie. ¶Non videtur enim differre substantia ꝛ substantia: in eo ꝙ alicubi est: quare ꝛ eos qui gressibili ꝛ volatili diuidunt animal/increpant: velut gressibile ꝛ aquatile alicubi significet. ¶An in his quidē non recte increpant: non em̄ in aliquo neq; vbi significat aquatile: sed quale quid. Nam ꝛ si in sicco sit: similiter aquatile est. similiter aūt ꝛ terrestre: ꝛ si in humido sit terrestre: sed non aquatile erit. Attamen si qm̄q; significat in aliquo dicta: palam qm̄ peccans erit. ¶Rursum si dictam passionem assignauit. ¶Omnis em̄ passio magis facta/abijcit a substātia. dicta aūt nō hmōi. nam magis saluare videtur dicta cuius est dicta: ꝛ simplr impossibile est esse singulū sine propria dicta. Nā cum non est gressibile: non erit homo. Simpliciter autem dicendum ꝑm quecūq; alteratur habens nihil horum dicta illius. Omnia enim hmōi cū magis fiunt abijciunt a substantia. quare si aliqua huiusmodi dictam assignauit: peccauit. Simpliciter em̄ non alteramur ꝑm dictas specificas. ¶Ut si alicuius eorum que sunt ad aliq̄d non ad aliud quid dictam assignauit. ¶Nam eorum q̄ sunt ad aliq̄d ꝛ dicte ad aliq̄d. vt ꝛ in disciplina: speculatiua enim ꝛ actiua: ꝛ poetica dicit. Unumquodq; eorum ad aliquid significat: speculatiua enim alicuius: ꝛ actiua alicuius: ꝛ poetica alicuius. ¶Considerandum autem ꝛ si ad qō natum

40. loc° dec'o.

41. loc°. dec'o.

42. loc° dec'o.

Dubitatio

La. ix: 43. loc° dec'o. dubitatio.

La. x. 44 loc° dec'o.

La. x. 45. loc° Dec'o

u

46. loc°

UVA. BHSC. IyR_118_1

decto. est singulū eorū que sunt ad aliqd: assignauit diffiniens. ¶ Nam in quibusdam quidē ad qō natum est singulum eorum que sunt ad aliquid solum est vti: ad aliud autem nihil: vt visu ad videndū solum.

47. loco decto. ¶ Quibusdaz aūt z ad aliud aliquid: vt dolio sane hauriat aliquis. at tamen siquis diffinxit dolium instrumentū ad hauriendum: peccauit non enim ad hoc natum est. Diffinitio autem eius ad quod natū est ad quod vtitur prudēs qua prudens: z que circa singula propria disciplina. ¶ Amplius si non primi assignauit quando contingit ad plura dictum esse. ¶ Ut prudentiam hominis virtutem aut anime: z non rationabilis. primi enim rationabilis prudentia est virtus: naz

48. loco decto. ℈m hec z alia z hō prudens dicitur. ¶ Amplius si nō susceptibile est cuius dicitur distincta passio vel dispositio vel quidlibet aliud: peccauit. ¶ Nam oīs dispositio z oīs passio in illo nata est fieri: cuius est dispositio vel passio: vt z scientia in anima dispō existens anime. aliquando vero peccant in talibus: vt quicūq; dicunt q; somnus est impotentia sensus: z dubitatio equalitas cōtrariarum rōcinationum: z dolor separatio naturaliū partiū facta cū violentia. nā neq; somnus inest sensui. oporteret aūt inesse si impotentia sensus esset. sīr autem neq; dubitatio cōtrarijs ratiocinationibus: neq; dolor naturalibus partibus inest: dolebunt eñ inanimata si dolor eis inest. Talis autē z sanitatis diffinitio siquidem est mediocritas calidorū z frigidorum: necesse est enim sana esse calida z frigida. Nam singulorum mediocritas in illis est quorū est mediocritas: quare sanitas inerit eis vtiq; Amplius hoc quod fit in effectiuum aut econtrario accidit ponere sic diffinientibus: non enim dolor separatio est naturaliū partium: sz effectiuum doloris: nec impotentia sensus somnus: sed effectiuum alterū alterius. aut enīz ꝓpter impotentiā dormiemus: aut ꝓpter somnum impotentes sumus. similiter aūt z dubitationis videbitur effectiuum esse contrarium equalitas ratiocinationum. Quādocūq; eñ in vtraq; ratiocinantibus nobis sīr omnia videntur ℈m vtrūq; fieri:

* y dubitabimus vtrū agamus. ¶ Amplius ℈m tempora omnia consi-

Ca. xi. 49. loco decto. derandum sic vbi dissonet: vt si immortale diffinxit animal nunc incorruptibile esse. ¶ Nam nūc incorruptibile animal: nunc immortale erit. ¶ An in hoc quidem non accidit peccatum: dubium eñ est nūc incorruptibile esse: aut enim quoniā nō corrumpitur nunc significat: aut quoniam non possibile corrumpi nunc: aut quoniaz huiusmodi est nunc: vt nunq; corrumpi possit. Quādo ergo dicimus q; incorruptibile nunc est animal: non hoc dicimus quoniam nunc tale est animal: sed vt nunq; corrumpi possit. hoc autem immortali idem erat: quare non accidit nunc idem immortale esse. Sed tamen sicubi accidit quidem ℈m diffinitionem: assignatum est inesse nunc/ vel prius: quod vero ℈m nomen non inest/ non erit idem. Utendum ergo loco

Dubitatio.

Ca. xij hoc quemadmodum dictum est. ¶ Perspiciendum autem z si ℈m

aliud

UVA. BHSC. IyR_118_1

aliud quid magis dicitur quod diffinitur q̄ ꝑm assignatam oratio-
nem. ¶ Ut si iustitia potētia equi distributiua est. Justus enim ma- 50.loc⁹.
gis qui eligit equū distribuere eo qui potest. Quare non erit iustitia dect'o.
potentia equi distributiua: nam ⁊ iustus esset qui posset equū distri-
buere. ¶ Amplius si res quidem suscipit magis: quod autē ꝑm diffi 51.locus
nitionem assignatur non suscipit: aut econtrario quod ꝑm diffinitio- 3
nem assignatur suscipit: res autem non. ¶ Oportet enim aut vtraq; dect'o.
suscipere: aut neutrum. siquidem idem est rei quod ꝑm diffinitionem 52.loc⁹
assignatur rei. ¶ Amplius si suscipiunt quidem vtraq; magis: nō si dect'o.
mul autem augmentum vtraq; sumunt. ¶ Ut si amor concupiscen-
tia conuentionis est: nā magis amans non magis concupiscit coitū:
quare non simul vtraq; nō suscipiunt magis. oporteret autem: si idē
essent. ¶ Amplius si duobus aliquibus propositis de quo res ma- 53.loc⁹.
gis dicitur: hoc ꝑm diffinitionem minus dicitur. ¶ Ut si ignis est cor dect'o.
pus subtilissimum. Ignis enim magis flamma q̄ lux: corpus autē
subtilissimum minus flāma q̄ lux. oportet autem vtraq; magis eidē
ineſſe: si eadem essent. ¶ Rursus si hoc quidem similiter vtriq; ineſt 54.loc⁹
propositis. Illud autem nō similiter vtriq; sed alteri magis. ¶ Am C. xliij.
plius si ad duo diffinitionem assignauerit ꝑm alterutrū. ¶ Ut bo- 55.loc⁹.
num quod per visum: aut per auditum delectabile: ⁊ ens quod possi dect'o.
bile est pati aut facere. Simul enim idem ⁊ bonum ⁊ nō bonum est.
similiter autem ⁊ ens ⁊ non ens. Nam per auditum delectabile. idem
bono erit. quare quod non delectabile est per auditum: nō bono idē.
Nam eisdem ⁊ opposita eadem erunt. Opponitur autem bono qui
dem non bonum: per auditum autem delectabili / per auditum nō de
lectabile. Palam ergo quoniā idem non delectabile per auditum nō
bono: si ergo aliquid est per visum quidem delectabile: per auditum
autem non: ⁊ bonū / ⁊ non bonū erit. Silr autē ostendemus qm̄ idez C. xliij
ens ⁊ non ens. ¶ Amplius ⁊ in generibus ⁊ in differentijs ⁊ in alijs 56.loc⁹.
omnibus q̄ in diffinitione sunt assignatis: eos qui diffinitiones pro
noibus faciunt considerare: siquid dissonat.

¶ De diffinitione loci alij. Cap. xliij.

Si autē sit ad aliq̄d qō diffinitur / aut per se / aut ꝑm genus. 57.loc⁹.
considerandum si non dictum est in diffinitiōe ad quod di- dect'o.
citur: aut ꝑm ip̄m: aut ꝑm genus. ¶ Ut si scientiam diffini-
uit opinionem ratam. aut voluptatem appetitum sine trisli
tia. omnis enim ad aliquid: substantia ad alterū: eo q̄ idem fuit vni-
cuiq; eorum que sunt ad aliquid esse: ipsum quod est esse ad aliquid
quodāmodo se habere. Oportebat ergo scientiam dicere opinionem A
scibilis: ⁊ voluptatem appetitum boni. similiter autem ⁊ si grāmati-
cam diffinuit sciētiā litterarū: oportet eīm aut ad quod ip̄m dicitur / 58.loc⁹.
aut ad quod forte genus ōr: in diffinitione assignari. ¶ Aut si alicu A
ius ad aliq̄d dicti / nō ad finē assignault. ¶ Finis aūt i qnoquoq; est dect'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

qđ optimũ: aut cuius gratia alia. Dicendum ergo aut optimũ aut vl
timũ: vt ꝯcupiscẽtia nõ delectabilis: sꝫ delectabilis. nã ꝑꝑ hãc ⁊ de
59. loc⁹. decl'o. lectabile eligimus. ¶ Considerandũ aũt ⁊ si generatio est ad quam
assignauit / vel actus. ¶ Nihil em̃ taliũ finis: nã, magis egisse ⁊ gene
Dubitatio. rasse finis / q̃ꝫ fieri ⁊ agere. ¶ An non in oĩbus verũ hmõi: pene em̃
60. loc⁹ plurimi delectari magis volunt / q̃ꝫ quieuisse delectari: quare agere
magis finẽ faciet q̃ꝫ egisse. ¶ Rursum in quibusdam si non determi
Decl'o. nauit qualis / vel quanti / vel vbi: vel ꝑm alias dr̃ias. ¶ Ut ambitio-
C sus ⁊ qualis ⁊ quãti appetens est honoris: nã oẽs appetunt hono-
rem: quare nõ sufficit ambitiosum dicere q̃ appetit honorẽ: sꝫ adden
dũ dictas differẽtias. Sil'r aũt ⁊ auarus quãtas appetit pecunias:
D aut luxuriosus circa quales voluptates: non em̃ qui a qualibet vo-
luptate retinetur luxuriosus d'r: sed qui circa aliquas: aut rursum si
diffiniuit noctẽ in vbrã terre: aut succussionẽ motũ terre: aut nubem
densitatez aeris: aut ventũ motũ aeris. addendũ em̃ quanti / vl' qua
lis / aut vbi / ⁊ a quo. Sil'r aũt ⁊ in alijs talib⁹ relinquẽs differentiam
quãlibet: nõ indicat q̃d est esse. Opꝫ aũt sꝑ ad indigẽs conari. Non
E em̃ quolibet mõ terra mota: neqꝫ quantacunqꝫ motio succussio erit.
Sil'r aũt neqꝫ aere quolibet moto: neqꝫ quãtocũqꝫ motu: vẽtus erit.
61. loc⁹. decl'o. ¶ Amplius in appetitibus si nõ appositũ est qđ videt̃ ⁊ in quantis
alijs cõuenit. ¶ Ut qm̃ voluptas appetitus boni: cõcupiscentia aũt
F appetitus delectatiõis: sꝫ non apparentis boni vel delectabilis. Ple
rũqꝫ em̃ latet appetentes qđ bonũ / aut delectabile est: quare non ne
62. loc⁹ decl'o. m cessarium bonũ vel delectabile esse: sed apparẽs tm̃. oportebat ergo
sic ⁊ assignationẽ facere. ¶ Si autem assignauerit qđ dictum est: in
spẽs ducendũ em̃ qui ponit formas esse. ¶ Non em̃ est forma nulli⁹
apparentis: spes aũt ad speciẽ videt̃ dici: vt per se ꝯcupiscẽtia per se
delectabilis: ⁊ per se voluptas per se boni. Apparentis aũt boni non
erit per se voluptas: neqꝫ apparẽtis delectabilis per se concupiscen-
tia. Inconueniens em̃ est esse per se apparens bonũ vel delectabile
63. loc⁹. esse. ¶ Ampli⁹ si sit quidẽ habitus diffõ: considerãdũ in illud quod
G hꝫ si aut habentis in habitũ: sil'r aũt ⁊ in alijs talibus. ¶ Ut si iuua
Decl'tio 64. loc⁹ decl'o. tio est qđ delectatio: ⁊ delectat⁹ iuuatus. ¶ Ul'r aũt dicẽdũ in hmõi
diffõnibus quodãmodo plura vno accidit determinantem diffinire.
H ¶ Nam qui sciam diffiniuit quodãmodo ⁊ ignorantiã diffiniuit: sil'r
aũt ⁊ sciũ ⁊ nesciũm: ⁊ scire ⁊ ignorare. Nã ꝑmo palã facto ⁊ reliqua
quodãmõ palã fiunt: ꝑspiciendũ ergo in oĩbus talibus ne q̃d disso-
65. loc⁹. decl'o. net ei q̃ elemẽtis vtit̃ ex ꝯtrarijs ⁊ cõiugatis. ¶ Ampli⁹ in his q̃ ad
aliq̃d sunt ꝯsiderandũ si ad qđ gen⁹ assignat̃ ⁊ spẽs q̃dẽ ad illđ assi-
gnat̃. ¶ Ut si opinio ad opinatũ: ⁊ q̃dã opinio ad quoddã opinatũ:
C. xv. ⁊ si multiplex ad submultiplex: ⁊ qđdã multiplex ad qđdã submul-
66. loc⁹. decl'o. tiplex. Si aũt nõ sic assignat̃: palã qm̃ peccat̃. ¶ Uidẽdũ aũt ⁊ si op-
positi opposita diffõ. ¶ Ut si dimidij q̃ opposita est ei q̃ est duplicis.

UVA. BHSC. IyR_118_1

nam si duplex est qđ in equali supat: dimidiũ qđ in equali superat. 67.loc⁹
¶ Et in ꝯtrarijs aũt silr. ¶ Nã cõtrarij ꝯtraria diffõ erit ꝑm vnam Decl'o.
quãqꝫ cõplexionẽ ꝯrioꝝ: vt si iuuatiuũ idẽ est qđ effectiuũ boni: noci J
uũ effectiuũ mali: aut corruptiuũ boni. alterũ em̃ horum necessariũ
est cõtrariũ esse ei qđ ex principio dictũ est. Si ergo neutrũ cõtrariũ
est ei qđ ex p̃ncipio dictũ est: palã qm̃ neutra erit eaꝝ (q̃ posteri⁹ sunt
assignate) diffõ ꝯrij. Quare neqꝫ q̃ ex principio assignata est diffõ: re
cte assignata est. ¶ Qm̃ aũt quedã ꝯrioꝝ p̃uatione alteri⁹ dicuntur 68.loc⁹.
vt inequalitas p̃uatio equalitatis videt̃ esse: inequalia em̃ q̃ nõ sunt
equalia dicunt̃. Palã. qm̃ qđ ꝑm p̃uationẽ q̃dẽ đr cõtrariũ/necessa-
riũ est diffiniri ꝑ alterũ: reliquũ v̄o iã opꝫ per id qđ ꝑm p̃uationẽ dici
tur/diffiniri. ¶ Nõ em̃ ꝯtingit alterutrũ ꝑ alterutrũ cognosci. Consi decl'o.
derandã ergo in ꝯrijs hmõi pctm̃: vt siq̃s diffiniuit eq̃litatẽ cõtrariũ
inequalitati: nã ꝑ hoc qđ ꝑm p̃uationẽ đr diffiniuit. Ampli⁹ sic diffi-
nientẽ necesse est eo qđ diffinit̃ vti. Palã autẽ hoc si accipiat̃ ꝓ noie.
Diffinitio nãqꝫ inequalitatis nihil differt ⁊ p̃uatio equalitatis: quare
eodẽ erit vsus. ¶ Si aũt neutrũ cõtrariũ ꝑm p̃uationẽ đr: assignetur 69.loc⁹
aũt oro silr. ¶ Ut bonũ ꝯtrariũ malo: palã em̃ qm̃ cõtrariũ malũ bo L
no erit: nã sic cõtrarioꝝ silr oratio assignãda: q̃re rursum eodẽ quod decl'o.
diffinit̃ accidit vti. inest em̃ in mali rõne bonũ. q̃re qm̃ bonũ est malo
cõtrariũ: malũ aũt nihil differt vel bono cõtrariũ erit bonũ ꝯtrariuꝫ
boni ꝯrio: palã ergo qm̃ eodẽ vsus est. ¶ Ampli⁹ si qđ ꝑm p̃uationẽ C.xvi.
đr assignãs nõ assignauit cui⁹ est p̃uatio. ¶ Ut habit⁹ aut ꝯrij si ho 70.loc⁹
rum est p̃uatio. ¶ Et si nõ in quo natũ est fieri addidit: vel simplr: decl'o.
vel in quo primũ natum est fieri. ¶ Ut si ignorantiã dicẽs priuatio- 71.loc⁹.
nẽ nõ scie p̃uatione dixit: aut si nõ addit in quo natũ est fieri: aut ad decl'o.
dens non in quo p̃mum assignauit. vt nõ in rõnabili: sed in hoie/vel
in anima. nã si qđlibet hoꝝ nõ faciat: peccauit. silr autẽ ⁊ si cecitatẽ
non visus p̃uationẽ in oculo dixit. Opꝫ em̃ bene assignantẽ diffõnẽ
quid est: ⁊ cuius est p̃uatio assignare ⁊ quid est qđ priuatũ est. ¶ Ui
dendũ aũt ⁊ si non ꝑm p̃uationẽ dictum: priuatione diffiniuit. ¶ Ut 72.loc⁹.
⁊ in ignorantia videbit̃ esse hmõi pctm̃ his q̃ nõ ꝑm negationẽ igno
rantiã dicũt: nã qđ non habet sciam nõ videt̃ ignorare: sed magis q̃ decl'o.
fallitur. ꝓpter qđ neqꝫ inanimata neqꝫ pueros dicim⁹ ignorare: qua- C.xvij
re non ꝑm p̃uationẽ scie dicitur ignorantia. ¶ Amplius si similib⁹ 73.loc⁹.
noĩs casibus silr̃es diffinitionis casus aptantur. ¶ Ut si iuuatiuum M
est effectiuũ sanitatis: ⁊ iuuatiue est effectiue sanitatis: ⁊ iuuans effi decl'o.
ciens sanitatẽ. ¶ Cõsiderandũ aũt ⁊ in ideã: si aptabitur dicta diffi 74.loc⁹
nitio. ¶ In q̃busdã em̃ non accidit: vt quẽadmodũ Plato diffiniuit decl'o.
mortale addẽs ĩ diffõnib⁹ aĩaliũ: nã idea nõ mortalis vt ꝑ se hõ: q̃re
nõ aptabit̃ ĩ ideã diffõ. Simplr aũt ĩ q̃b⁹ aptabit̃ effectiuũ aut passi
uũ necesse est dissonare ĩ idea diffõnẽ. Impolr̃es em̃ ⁊ immortales vi
dent̃ forme eẽ his q̃ dicũt ideas eẽ: ad hos aũt ⁊ hmõi rõnes vtiles.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ De diffinitione loci alij. Cap. v.

A Ca. 18. 75. loc⁹. Declaratio. Amplius si eorũ q̃ ꝑm eq̃uocationẽ dicunt̃ vnã diffõnẽ oĩuz assignauit cõem. ¶ Uniuoca em̃ quoꝝ vna est ꝑm vnũ nomẽ ratio: quare nullius eoꝝ q̃ sub noĩe sunt assignata est rõ: eo ꝙ sil'r ad oẽ vniuocũ aptat̃: passa est aũt hoc ⁊ Dionysij vite diffõ. Siq̃dẽ est mot⁹ generis nutribilis natural'r assequẽs: nihil

B em̃ magis aĩalibus q̃ꝫ plantis inest. Uita aũt nõ ꝑm vnã spẽm videt̃ dici: sed altera quidẽ aĩalibus: altera aũt plantis inest: ergo cõtingit quidẽ ⁊ ꝑm electionẽ sic assignare diffõnem: ac si vniuoca ⁊ ꝑm vnã spẽm diceret̃ oĩs vita. Nihil aũt ꝓhibet vt eũ q̃ cõspicit eq̃uocatiõez ⁊ qui alterius vult cũ accipiat diffõnem assignare: latere nõ ꝓpriam

76. loc⁹ Decl'o. sed cõem vtrisq̃ rõnem assignare: sed nihil minus si vtrolibet mõ fecerit: peccauit. ¶ Qm̃ aũt quedã latent equiuocoꝝ interrogãti q̃dẽ vt vniuocis vtẽdũ. ¶ Nõ em̃ aptabit̃ terminus alterius in alterum

77. loc⁹ quare videbit̃ nõ diffiniri ꝑm modũ. Opz em̃ in oẽ vniuocuz aptari: eidẽ aũt respondẽti: distinguendũ est. ¶ Qm̃ aũt quidã rñdentiuz: vniuocũ quidẽ equiuocũ dicunt esse qñ nõ aptatur ad omne assignata oratio. Equiuocum aũt vniuocũ: si ad vtrũq̃ aptatur prius cõfitendũ est de talibus: aut precolligendũ: qm̃ vel equiuocum vel vni-

Decl'o 78. loc⁹ uocũ vtrum fuerit. ¶ Magis em̃ cõcedũt nõ preuidentes quod futurũ est accidere. ¶ Si aũt nõ facta cõfessione dixerit aliquis vniuocũ equiuocũ esse: eo ꝙ non aptatur ad hoc assignata rõ. Cõsiderãdũ si hmõi rõ aptat̃: ⁊ ad reliqua. ¶ Palã em̃ quoniam vniuocum erit

Decl'o. reliquis. Si aũt nõ plures erunt diffõnes reliquorũ: nã due secundũ nomẽ rõnes aptabunt̃ ad eãdẽ q̃ prior assignata est ⁊ posterior. Rursum siquis diffiniens aliquod eorũ que multipl'r dicuntur: ⁊ oratio nõ conuenit in oĩa: qm̃ equiuocum quidem nõ dicat: nomẽ aũt non dicat in oĩa aptari: qm̃ nec diffõ. Dicendũ cõtra talẽ qm̃ noĩatione q̃dẽ opz vti q̃ tradita est ⁊ q̃ sequit̃ ⁊ nõ mouere talia: quedã aũt nõ di-

Ca loc⁹ 79. Decl'o. cendũ simil'r pluribus. ¶ Si autẽ alicuius eorũ q̃ complectunt̃ assignetur diffinitio: cõsiderãdũ est alicuius eorũ que cõplectant̃ rõnez auferẽti / si est reliqua reliqui. ¶ Nã si nõ: palam qm̃ nec tota totius vt si diffiniuit lineã finalẽ rectã: finẽ plani habẽtis fines: cuius superadditur mediũ finibus. si finalis linee ratio est finis plani habentis fines: recti opz esse reliquum: cuius medium superaddit̃ finibus: sed

80. loc⁹. infinita neq̃ mediũ neq̃ fines hz: recta autẽ est. Quare nõ ẽ reliq̃ re-

C liq̃ diffõ. ¶ Ampli⁹ si cũ sit cõpositũ qd̃ diffinit̃ diffõ eq̃mẽbris assi-

Decl'o. gnet̃. ¶ Diffõ aũt eq̃mẽbris d̃r esse q̃ꝫta fuerint cõposita: tanta ⁊ in diffõne nomina ⁊ verba fuerint. Necesse em̃ in talibus ipsorũ nominũ permutationẽ fieri aut oĩm aut aliquorũ: eo ꝙ nihil plura nũc q̃ꝫ

D prius noia dicta sunt. Opz aũt ⁊ diffinientẽ rõnem pro noĩbus assignare maxime quidẽ oĩbus: si aũt non pluribus: sic em̃ ⁊ in simplicibus qui nomen transumit non diffiniens erit: vt pro tunica vestem.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Amplius aũt maius peccatũ: si ⁊ ignorantia per oĩa transumptio
nem fecerint. ¶ Ut pro tunica nigra colobium atrum: neq; enim dif 81.loc⁹. decl'o.
finiuit cum minus sit planuz quod sic dicitur. ¶ Considerandũ au- 82.loc⁹. decl'o.
tẽ ⁊ si permutatione oĩum nõ idẽ iam significat. ¶ Ut qui cõtempla
tiuã sciam opinionẽ cõtẽplatiuam dixit. nam opinio scĩe non idem:
oporteret aũt ⁊ si deberet idem totũ esse. Nam contẽplatiuũ quidem 83.loc⁹.
cõe in vtrisq; orationibus est: reliquum vero differens. ¶ Amplius
si alterius nominũ trãsumptionũ faciens nõ differre: sed genus per Decl'o.
mutationẽ facit. ¶ Uelut in eo quod dictũ est: ignotius erit: em̃ con
templatiua q̃ scia: nam hoc quidem genus: illa autẽ dr̃ia: omnibus
autẽ euidentius genus: communius enim est quare non generis / sz Dubita
dr̃ie oportebat trãsumptionem fieri: eo ꝙ ignotior est. ¶ An hec qui tio.
dem ridiculosa increpatio? Nihil enim prohibet differentiam quidez E
notissimo nomine dici. genus autem non sic autem rebus se habẽti-
bus. palam quoniam generis ⁊ non dr̃ie secundum nomen commu-
tatio facienda. Si autem non nomen pro nomine commutat: sed ra-
tionem pro nomine: palam quoniam differenti magis q̃ generis dif
finitio assignanda: eo ꝙ notificandi causa diffõ assignatur. Nam mi-
nus differentiam q̃ genus notum. ¶ Si autem dr̃ie terminum assi- 84.loc⁹ Decl'o.
gnauit: ꝯsiderandũ si em̃ alicui⁹ alius cõis est assignata diffõ. ¶ Ut
cũ imparem numerum medium habentem dixerit. nam numerus q̃-
dẽ cõis in vtrisq; orationibus est: imparis aũt transumpta est diffõ.
Habet autem ⁊ linea ⁊ corpus medium cũ non sint imparia: quare
non erit diffõ hec imparis. Si autem multipl'r dicitur medium termi
nandum qũo se habet mediũ. Quare aut increpatio erit: aut syll'sq; Ca.20.
non diffiniuit. ¶ Rursum si id cuius quidem rõnem assignauit: eorũ 85.loc⁹.
que sunt est: quod autem sub ratione non est eorum que sunt. ¶ Ut Decl'o.
si album diffiniuit colorem igni permixtum. impossibile enim incorpo
reum corpori permisceri. Quare non erit color igni permixtus: albũ
vero est. ¶ Amplius quicunq; non diuidunt in his que sunt ad ali- 86.loc⁹ decl'o.
quid ad quod dicitur: sed in pluribus complectentes dicunt: aut in
aliquo / aut omnino mentiuntur. ¶ Ut siquis medicinam disciplinã
entis dixit. nam si nullus quidem eorũ q̃ sunt medicina est disciplina
palã qm̃ tota rõ falsa est. Si aũt alicui⁹ q̃dẽ: alicui⁹ aũt nõ: in aliquo
mẽtit̃. opz em̃ de oĩ. siq̃dẽ ꝑ se ⁊ nõ ꝑm accidẽs dicit̃: quẽadmodũ in
alijs se hñt q̃ ad aliq̃d sunt. nã oẽ disciplinatũ ad disciplinã dicit̃. sil'r
aũt ⁊ in alijs: eo ꝙ cõuertũt̃ oĩa ad aliq̃d. oẽ em̃ disciplinatũ ad ali-
q̃d. Amplius si is (q̃ nõ ꝑ se. sz ꝑm accñs assignationẽ fecit) recte assi-
gnauit: nõ ad vnũ sz ad plura singulũ eorũ q̃ ad aliq̃d dicũt̃ assigna
uit. nihil ei ꝓhibz: ⁊ ens albũ: ⁊ bonũ esse. Quare q̃ ad q̃dlibz horũ
assignauit: recte assignauit. siq̃s ꝑm accidẽs assignauit. recte assigna
uit. Amplius aũt ĩpol'e est hmõi rõnẽ ꝓpriã assignari esse nõ em̃ so
la medicina: sz plures aliarũ disciplinarũ ad esse dicũt̃: q̃re vnaqueq;

UVA. BHSC. IyR_118_1

entis disciplina erit. palā ergo qm̄ nullius talis discipline erit diffō.
87. loc⁹ decl'o. ꝓpriā em̄ ⁊ nō cōem opz diffōnem esse. ¶ Qñq; aūt diffiniunt non
rem: sz rem bñ se hñtē: aut ꝑfectā. ¶ Talis aūt ⁊ rhetoris diffinitio:
si tales diffōnes. latronis sunt. Rhetor quidē qui pōt qd̄ in vnoquo
F q; est verisimile considerare ⁊ nihil ꝑtermittere. Latro autē q̄ clā su-
mit. Palam aūt quoniā cū talis est vterq;. hic quidem bonus latro:
ille aūt bonus rhetor erit: non em̄ qui clā sumit sed qui vult clam su-
88. loc⁹ mere/latro est. ¶ Rursum si qd̄ per se eligendū est: vt effectiuum vel
operatiuū/vel quolibet modo per aliud eligenduz assignauit. ¶ Ut
decol'. qui iustitiā legū saluatricē dixit: aut sapiētiā effectiuā beatitudinis.
nā saluatiuū ⁊ effectiuū eoꝝ que per aliud eliguntur. An nihil q̄dē
ꝓhibet qd̄ per se eligendū est: ⁊ ꝑ aliud eligendum: sed nihil min⁹
peccauit: q̄ sic diffiniuit qd̄ ꝑ se eligendū: nā vniuscuiusq; optimū in
substātia maxime: melius aūt qd̄ per se eligendū/q̄ qd̄ ꝑ aliud: qua
re hoc ⁊ diffinitionē oportebat magis significare.

¶ De diffinitione loci alij. Cap. vj.

C. xxj. 89. loc⁹ decl'o. Considerandū aūt ⁊ siquis alicui⁹ diffōnē assignauit: aut
hoc/aut qd̄ est ex his: aut hoc cū illo diffiniuit. ¶ Nam si
hec: accidet ambobus ⁊ neutro inesse: vt si iustitiā tēperā
tiam ⁊ fortitudinē diffiniuerit. nā si sint duo/⁊ vterq; alte
rū hēat: vtriq; iusti erūt/⁊ neuter: eo ꝙ ambo q̄dē hñt iustitiā: vterq;
autem non hz. Si aūt nondū qd̄ dictū est incōueniens valde est: eo
ꝙ ⁊ in alijs accidāt hmōi (nihil em̄ ꝓhibet ambos hr̄e minā cū neu-
trum habeat): sz tñ ꝯtraria inesse eidē oīno incōueniens videbit̄ esse.
Accidet aūt hoc si hic quidē temperantiā ⁊ debilitatē habeat: ille au
tem fortitudinē ⁊ luxuriā. Ambo enim iustitiā ⁊ iniustitiā. nā si iusti
A tia/tēperātia ⁊ fortitudo est: iustitia debilitas ⁊ luxuria erit. Et oīno
per q̄cunq; est argumentari: qm̄ nō idem sunt ⁊ partes ⁊ totum oīa
vtilia ad hoc qd̄ nunc dictū est. videt̄ aūt qui sic diffiniuit ꝑtes toti
eadē esse ꝯfiteri. Maxime autē conueniētiores fiunt rōnes in quib⁹
manifesta est ꝑtium cōpositio: velut in domo ⁊ in alijs talibus. Pa-
lā enim qm̄ cum sint ꝑtes nihil ꝓhibet totū non esse. quare non idez
c. xxij. ꝑtes toti. ¶ Si autē non hec. sed qd̄ ex his est dixit eē qd̄ diffinitur.
90. loc⁹. decl'o. Primum q̄dē considerādū si nihil natum est fieri ex his q̄ dicta sunt
61. loc⁹ ¶ Quedā em̄ sic se habent adinuice: vt nihil ex eis vnū q̄d fiat: vt li
nea ⁊ numer⁹. ¶ Ampli⁹ si diffinitū q̄dem in vno aliquo natum est
Decl'o. primo fieri: ex q̄bus autez dixit ipm̄ esse non in vno p̄mo nata sunt
fieri: sz vtrūq; in vtroq;. ¶ Palā autē qm̄ nō erit ex his illud: in q̄b⁹
em̄ ꝑtes ⁊ totū necesse est inesse: q̄re nō ī vno totū prīo eēt: sz in pluri-
bus. ¶ Si aūt ⁊ ꝑtes ⁊ totū ī vno aliq̄ p̄mo: ꝯsiderādū si nō ī eodē/
92. loc⁹. decl'o. sz in altero totū/⁊ ī altero ꝑtes. ¶ Nā ī q̄ totū: in illo ⁊ ꝑtes eē vñr.
B ¶ Rursum si toti sil' interimūtur ꝑtes. ¶ Ecōtrario. n. oz accidere ꝑ
93. loc⁹. tib⁹ perēptis perimi totū: toto ꝟo perēpto nō necesse ē ⁊ ꝑtes ꝑimi.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Aut si totū q̄dē bonū vel matū: ꝑtes aūt neutre. aut eꝯrio: ꝑtes q̄ dē bone vel male: totū aūt neutrū. ¶ Nā neq; ex neutris pol̄e bonū q̄d vel malū fieri: neq; ex malis vel bōis neutꝝ. ¶ Aut si magꝭ q̄dē alteꝝ bonō q̄ꝫ alteꝝ malū: qđ aūt est ex his nō magꝭ bonū q̄ꝫ malū. ¶ Ut si īprudētia ex fortitudīe ⁊ falsa opinione: magꝭ.n. bonū fortitudo q̄ꝫ malū falsa opio. Opꝫ ḡ ⁊ qđ ex his est seq̄ illud qđ magis ē/ ⁊ esse vel simpl̄r bonū vel magis bonū q̄ꝫ malū. ¶ An hoc q̄dē non necessariū nisi vtrūq; sit ꝑ se bonū vel malū. Multa.n. effectiuoꝝ ꝑ se q̄dē nō sunt bona: ꝑmixta autē q̄busdā fiunt bōa. aut eꝯrio vtrūq; q̄dē bonū: ꝑmixta autē mala vel neutrū. Maxīe aūt manifestū qđ nūc dictū est in sanatiuis ⁊ egrotatiuis. nā q̄dā medicamētoꝝ sic se hn̄t vt vtrūq; q̄dē sit bonū. Si aūt ābo dent̄ mixta: malū. ¶ Rursuꝫ si qđ ex meliore peiore est: nō ē totū peiore q̄dē meli⁹. meliore aūt peius. ¶ An nec hoc necessariū nisi ꝑ se sint ex q̄b⁹ cōponit̄/bona/ Nā in his q̄ nō ꝑ se sunt bona nihil ꝓhibet totū nō fieri bonū: vt in his q̄ mō dicta sunt. ¶ Ampli⁹ si cognomīe est totū alteri. ¶ Nō opꝫ.n. velut nec ī syllogismis: nulli.n. lr̄arū ex q̄bus cōponit̄ syllaba cognominis est. ¶ Ampli⁹ si nō dixit modū cōpōis. ¶ Nō.n. sufficiēs est ad cognoscēdū dicere ex his. nō.n. qđ ex his: sꝫ qđ ex his est singuli cōpositoꝝ substātiā vt in domo. nō.n. si q̄lꝫ mō cōponant̄ hec/dom⁹ est. ¶ Si aūt hoc cū illo assignauit p̄mū q̄dē dicendū ꝙ hoc cū illo: aut hoc illđ đr: aut qđ ex illis. Nā q̄ dicit mel cū aq̄: vl̄ mel ⁊ aquā dicit vel qđ ex melle ⁊ aqua. q̄re si cuilibet eoꝝ q̄ dicta sunt idē ꝯfitebitur esse hoc cū illo: eadē cōueniet dicere: q̄ ad vtrūq; eoꝝ dicta sunt pri⁹. ¶ Ampli⁹ diuidēti quotiēs đr alteꝝ cū altero ꝯsiderādū si nullo mō hoc cū illo. ¶ Ut si dicat̄ alteꝝ cū altero: aut vt in aliq̄ eodem susceptibili. velut iustitia ⁊ fortitudo ī aīa: aut in loco eodē: āt in tpe eodē: nullo aūt mō sit veꝝ qđ dictū ē in his manifestū est: qm̄ nulli⁹ erit assignata diffō eo ꝙ nullo mō hoc cū illo ē. ¶ Si aūt diuiso quotiēs đr alteꝝ cū altero veꝝ erit in eodē tpe vtrūq; eē: ꝯsiderādū si cōtingit nō ad eundē vtrūq; dici finē. ¶ Ut si fortitudinē audaciā q̄dē habere fraudādi: rectū aūt intellectū audaciā cū intellectu recto diffiniuit. ꝯtingit em̄ circa sanatiua: sꝫ nōdū fortis/q̄ in eodē tpe hoc cuꝫ illo hꝫ. ¶ Ampli⁹ si ⁊ ad idē ambo dn̄r: vt ad medicinalia. ¶ Nihil em̄ prohibet ⁊ audaciā quandā ⁊ rectum intellectū habere ad medicinalia: sed tn̄ nec sic fortis qui hoc cū illo hꝫ: neq; em̄ ad alterū eoꝝ vtrūq; oportet dici: neq; ad idem quilibet: sed ad fortitudinis finem. vt ad preliorū pericula: aut si quid magis est huius finis. Quedam autem sic assignatoꝝ nullo modo sub dictā cadunt diuisionem: vt si ira tristitia est cū opinione deficiendi. Nam quod ꝓpter hmōi opinionē tristitia fit hoc vult assignare: ꝑꝑ hoc aūt fieri aliq̄d nō est idē ei qđ est hoc q̄dē cū illo esse s̄m nullū dictoꝝ modoꝝ. ¶ Rursum si horum compositionē dixit totum. ¶ Ut aīe ⁊ corporis cōpositionē aīa-

decl'o. 94.loc⁹ decl'o. 65.loc⁹. decl'o. dubitatio. 96.loc⁹ Dubitatio. C 97.loc⁹ decl'o. 98.loc⁹ decl'o. c.xxiij. 99.loc⁹. 100.loc⁹ decl'o. 101.loc⁹ decl'o. D 102.loc⁹ decl'o. c.xxiiij. 103.loc⁹ decl'o. E

UVA. BHSC. IyR_118_1

lis. primũ quidem considerandum si non dixit qualis compositio ve
lut in carnẽ diffiniẽs / aut os: ignis / aeris / ⁊ terre dixit cõpositionem:
non em̃ sufficit cõpositionẽ dicere. Sed ⁊ qualis ⁊ que est cõpõ deter
minandũ. non em̃ quolibet mõ cõpositis his: caro fit. sed sic quidem
cõpositis: caro. sic vero: os. Uidetur aũt neq̃ esse oĩno cõpositiõi idẽ
neutrũ eorum que dicta sunt. Compositioni em̃ omni / dissolutio con
traria. Dictorum aũt neutri / nihil. Amplius si similiter est verisimile
omne cõpositũ cõpositionem esse vel nullum. aĩalium autẽ singulũ
104. locus. cũ sit cõpositũ nõ esse cõpositio: neq̃ alioꝝ vllum cõpositoꝝ cõposi
decl'o. tio erit. ¶ Rursum si sil'r in aliquo nata sunt: esse contraria. Diffini-
uit aũt per alterũ: palã qm̃ non diffiniuit. ¶ Si aũt nõ ita est: plures
eiusdẽ accidet diffinitiones esse. quid em̃ magis qui per hoc q̃ q̃ per
F alterũ diffiniens dixit: eo ꝙ similiter vtraq̃ nata sunt fieri in eodem.
C. xxv Talis autẽ est anime diffinitio. siquidem anima est substantia disci-
105. loc⁹ pline susceptibilis. Nam similiter ⁊ ignorãtie susceptibilis. ¶ Opor
G tet aũt si non ad totam habeat aliquis argumentari diffinitionẽ: eo
ꝙ non euidens sit tota ad aliquã partium argumẽtari si sit nota: et
106. locus. nõ bene videatur assignata. Nam parte interempta: ⁊ tota diffinitio
interimitur. ¶ Quecũq̃ aũt obscure sunt diffinitionum corrigẽtem
H vel confirmantem ad indicandum aliq̃d ⁊ habendũ argumenta sic
decl'o. considerandum. ¶ Necesse est em̃ respondenti aut suscipere q̃d sum
107. locus. ptum est ab interrogãte: aut eundẽ declarare q̃d tenere ostensum est
in diffinitione. ¶ Amplius quẽadmodũ in conuentiõibus solẽt du-
decl'o cere leges: ⁊ si fit melior que inducitur / interimit anteriorem. sic ⁊ in
I diffinitionibus faciendum: ⁊ diffininitio alia ferenda. ¶ Nã si videt
108. locus. melior ⁊ magis manifestũ est q̃d diffinitur: palã qm̃ interẽpta erit q̃
L posita ẽ pri⁹: eo ꝙ nõ sũt eiusdẽ pl'es diffões. ¶ Ad oẽs ꝟo diffõnes
decl'o. nõ minimũ elementum ad seipsum solerter diffinire ꝓpositũ: aut bñ
dictam diffinitionẽ resumere. ¶ Necesse est em̃ velut ad exemplũ cõ
siderantem ⁊ quod minus est his que opꝫ habere diffinitionẽ: ⁊ q̃d
appositum est superflue inspicere. Quare argumentis magis abun-
dare. Ergo q̃ circa diffinitiões sunt in tantum dicatur.

¶ Sexti Topicorum Aristo. finis.

Topicoꝝ Aristotelis Liber septimus.

Primus locus. ¶ De eodem ⁊ diuerso loci. Cap. primũ.

Trum aũt idem aut diuersum ꝑm principaliorem eo
rum qui dicti sunt modoꝝ dicẽdum. dicebatur enim
decl'o. principaliter idem q̃d numero vnum. considerandũ
aũt ex casibus: ⁊ coniugatis: ⁊ oppositis. ¶ Nam si
iustitia idem est fortitudini: ⁊ iustus forti: ⁊ iuste forti
2. locus. ter. ¶ Similiter autem ⁊ in oppositis. ¶ Nam si hec
eadẽ ⁊ opposita his eadẽ: ꝑm quamlibet dictarũ oppositionũ. Nihil

UVA. BHSC. IyR_118_1

em̄ differt hoc vel hoc mō oppositum sumere: eo ꝙ eadē sūt. ¶ Rursum ex effectiuis: ⁊ corruptiuis: ⁊ gn̄ationibus: ⁊ corruptionib⁹. ⁊ vl'r ex his que similiter se habēt ad alterutrū. ¶ Nam quecūq; simpliciter eadem: ⁊ gn̄ationes eoꝝ ⁊ corruptiones eedē ⁊ effectiua ⁊ corruptiua. ¶ Considerandū aūt ⁊ quoꝝ alteꝝ maxime d'r quodlz. ⁊ si alterū ipsum: s'm idem maxime dicitur. ¶ Sicut Xenocrates beatā vitam ⁊ studiosam assignauit eandem: eo ꝙ oīm vitarū maxime eligenda studiosa ⁊ beata. Unum em̄ maximū eligendū ⁊ maximū: sil'r ⁊ in alijs hmōi. Opz aūt vtrūq; vnū numero esse: qd̄ d'r maximum ⁊ maxime eligendū. Si aūt nō: nō erit ostēsum qd̄ idem. Non necessarium em̄ si fortissimi grecoꝝ sunt pelopōnesij / ⁊ lacedemonij: eosdem esse pelopōnesios ⁊ lacedemonios: eo ꝙ non vnus numero pelopōnesi⁹ ⁊ lacedemonius: sed cōtingit quidē alterū ab altero cōtineri necessario: vt lacedemonij a pelopōnesijs. Si aūt nō. accidet seipsis inuicez meliores esse: si nō cōtinentur alteri ab alteris. necesse est em̄ pelopōnesios meliores esse q̄z lacedemonij si non cōtinent̄ alteri ab alteris. nā oībus reliquis sunt meliores. Sil'r aūt ⁊ lacedemonios necesse ē meliores esse pelopōnesijs. nā ⁊ isti oībus sunt meliores. quare seinuicem meliores fiunt. Manifestū ergo qm̄ vnū numero opz esse qd̄ optimū ⁊ maximū d'r. si d'r dz ide ostendi. Propter qd̄ ⁊ Xenocrates non assignauit: non em̄ numero beata ⁊ studiosa vna vita: quare nō necessariū eandē esse: eo ꝙ ambe maxime eligentur: sz altera ab altera. ¶ Rursum considerandū si cui alterū idem ⁊ alterū. ¶ Nā si nō sunt ambo eidem eadem: palam qm̄ nec sibijnuicem. ¶ Amplius ex his que sibi accidunt: considerandū. ¶ Nā quicunq; alteri accidunt ⁊ alteri oportet accidere. ⁊ quibus alterū eoꝝ accidit: ⁊ alter oportet accidere. si autē aliquid horū dissonet: palā qm̄ non eadem. ¶ Uidēdū autem ⁊ si non in vno genere p̄dicamenti vtrūq;: sed hoc quidem quale: illud autem q̄tū vel ad aliq̄d indicet. ¶ Rursum si gen⁹ vtriusq; non idē. sz hoc quidē bonū: illud aūt malū: aut hoc quidē virt⁹: illud aūt scīa. ¶ Aut si genus quidē idē: d'rie aūt nō eedē de vtroq; predicātur. sed de hoc quidē: qm̄ contēplatiua scīa: de illo aūt quoniam actiua. sil'r aūt ⁊ in alijs. ¶ Amplius aūt ex magis. si hoc quidē suscipit magis: illud aūt non: aut si ambo suscipiūt quidē: sz non sil'. ¶ Uelut qui magis amat nō magis cōcupiscit coitū: quare non idē amor ⁊ cōcupiscentia coitus. ¶ Amplius ex oppositione: si eidez ad vtrūlibet appositum non facit totū idē. ¶ Aut si idez ab vtroq; ablatum quod relinquitur alterum. ¶ Ut si duplū dimidij ⁊ multiplex dimidij idem dixit esse: ablato em̄ ab vtroq; dimidio reliquum idem oportet significare: nō indicāt aūt: nā multiplex ⁊ duplum. nō eadez significāt. ¶ Cōsiderandū aūt nō solū si aliq̄d alicui accidit impossibile est ꝑ positionē: sz si pol'e ex hypothesi fieri. ¶ Uelut his qui vacuū ⁊ plenū aere idē dicunt esse: palam em̄ qm̄ si exeat aer: vacuum

Decl'o. 3. locus. decl'o. Ca. ij. 4. locus A decl'o. B C Ca. iij. 5. locus decl'o. 6. locus decl'o. 7. locus 8. locus 9. locus 10. loc⁹. Decl'o. 11. loc⁹. 12. loc⁹. Decl'o. 13. loc⁹. decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

nō minus: sed magis erit. plenū aūt aere non amplius erit. quare po
14. loc⁹. sito aliquo / siue vero siue falso (nihil em̄ differt) si alterum quidez in
terimatur: alterū aūt nō: quare nō idē. ¶ Ul'r aūt dicēdū ex his que
D quolibet mō de vtroq; p̄dicant̄: ⁊ de q̄bus hec predicant̄: cōsideran-
decl'o. dū si alicubi dissonet. ¶ Nam quecūq; de altero predicant̄ ⁊ de alte
15. loc⁹. ro opz. ⁊ de quibus alterū predicatur: alterum predicari opz. ¶ Am
plius qm̄ multipl'r eadē dicuntur: cōsiderandū si ꝑm alium aliquem
decl'o. modū eadē sunt. ¶ Nam specie vel genere eadem: nō necesse est nu-
mero eadē esse. Considerandum aūt vtrūq; sic sic vel nō sic eadem.
16. loc⁹. ¶ Amplius si pōt alterum sine altero esse. ¶ Nō em̄ erit idem. Er-
decl'o. go ad idem loci tanti dicuntur.

¶ De eadem diffinitione loci alij. Capitulum secundum

A
17. loc⁹. Palam aūt ex his que dicta sunt: qm̄ oēs qui ad idem sunt
decl'o. destructiui loci: ⁊ ad diffōnes vtiles sunt: quemadmodum
18. loc⁹. dictū est. ¶ Nam si non idem indicet ⁊ nomē ⁊ diffō. palā
decl'o. qm̄ non erit diffō assignata rō. ¶ Constructiuorū aūt loco
rū nullus vtilis ad diffōnē. ¶ Non enim sufficit ostendere ⁊ idē qd̄
sub rōne ⁊ noīe est ad cōstruendū: qm̄ diffō: sed ad alia opz oīa hēre
Cap. 4. q̄ p̄cepta sunt ad diffōnem. Interimere ergo diffōnē sic: ⁊ per hec se
19. loc⁹. B pe tentādum. ¶ Si aūt cōstruere volumus. primū quidem scire opz
decl'o. qm̄ nullus vel pauci disputantium diffōnem syllogizant: sed oēs pri
20. loc⁹. cipium qd̄ tale est accipiunt. ¶ Ut qui circa geometriā vel numeros
vel alias disciplinas hmōi. ¶ Deinde subtilitate quidem alterius
negocij est assignare: ⁊ q̄d diffō est / ⁊ qūo diffinire: opz: nūc aūt quā-
C tū sufficit ad p̄ntē vtilitatē tantūmodo dicendū: qm̄ pol'e est fieri dif
decl'o. finitiones ⁊ eius qd̄ quid est / esse syllogismū. ¶ Nam si diffinitio est
oratio: que quid est esse rei significat: ⁊ opz ea que in diffinitione po
nunt̄ in eo qd̄ quid est de re sola predicari: predicant̄ aūt sola in eo
qd̄ quid est genera ⁊ differentie. Manifestum qm̄ siquis sumat ea q̄
tm̄ de re in eo qd̄ q̄d est p̄dicari opz: qm̄ ratio hoc habens / diffinitio
ex necessitate erit. Non em̄ cōtingit diffinitionē esse aliud q̄ꝫ rē: eo ꝙ
nihil aliud in eo qd̄ quid est de re p̄dicat̄. Qm̄ ergo cōtingit ex dif-
21. loc⁹. fōne syllogismū fieri: manifestū. ¶ Ex q̄bus aūt opz cōstruere deter
Cap. 5. minatū est q̄dē in alijs subtilius: ad ꝓpositam autem methodū idez
decl'o. loci vtiles. ¶ Perspiciendū ergo in cōtrarijs / ⁊ in alijs oppositis: et
22. loc⁹. totas orationes: ⁊ particul'r cōsideranti. ¶ Nam si opposita opposi
23. loc⁹. te speciei: ⁊ eam que dicta est ꝓposite necesse est esse. ¶ Qm̄ aūt cō-
decl'o. trariorū plures cōplexiones: sumēda ē ex ꝯriis qualiscūq; maxīe ap
parebit ꝯria diffinitio. ergo totas q̄dē diffinitiones quēadmodū di-
ctū est cōsiderādū. ¶ Partitulariter aūt hoc modo. Prima q̄dē qm̄
24. loc⁹ assignatū genus recte assignatū est. ¶ Nā si ꝯriū in ꝯrio: ꝓpositū au
decl'o. tē nō in eodē: palā qm̄ in ꝯrio erit: eo ꝙ necesse est ꝯria in eodē gene
re vniuersali ꝯrijs generib⁹ esse. ¶ Et differētias aūt ꝯrias de ꝯrijs

UVA. BHSC. IyR_118_1

probamus ꝑdicari. ¶Uelut de albo ⁊ nigro. Naz hoc quidē disgregatiuū:illud aūt visus cōgregatiuū. Quare si de ꝯrio cōtrarie ꝑdicā tur:de ꝓposito que assignate sunt predicabunt. Quare qm̄ ⁊ genus ⁊ differentie recte assignate sunt:palā qm̄ diffinitio erit que assigna- Dubita
ta est. ¶An non necessariū est de contrarijs cōtrarias differētias ꝑ no.
dicari:nisi in eodē genere sint contraria:quoꝝ autem genera sunt cō
traria nihil ꝓhibet eandē differentiā de vtriscz dici.vt de iustitia ⁊in
iustitia.nam hec quidem virtus:illa autē vitium aīe:quare id qō est
anime dīta de vtriscz dicitur:eo q ⁊ corporis est virtus ⁊ vitium.sed
hoc verum:quoniam cōtrariorum aut cōtrarie aut eedem differētie
sunt. Si ergo de cōtrario cōtraria predicatur:de hoc autē non palaz: 25.loc⁹.
quoniam que dicta est de hoc predicabitur. ¶Uniuersaliter aūt di-
cendo si diffinitio est ex genere ⁊ differētijs:si sit contrarij diffinitio decio.
manifesta:⁊ que ꝓpositi erit diffinitio manifesta. ¶Nam qm̄ ꝯrium
in eodē genere vel in ꝯrio:similiter autem ⁊ differentie aut cōtrarie
de contrarijs aut eedem predicantur.palam qm̄ de ꝓposito:aut idē
genus predicabit qō de contrario:differētie autē cōtrarie vel oēs vel
alique:reliqe autē eedem:aut econtrario differentie eedem .genera
vero cōtraria:aut ambo cōtraria ⁊ genera ⁊ differētie. Nā ambo esse
nō cōtingit. Si autem non:diffinitio eadē cōtrariorū erit. ¶Ampli⁹ F
ex casibus ⁊ cōiugatis. ¶Necesse est.n.cōsequi genera generibus:⁊ Cap. 6.
diffōnes diffinitionibus:vt si obliuio est scientie amissio: ⁊ obliuisci 26.loc⁹,
sciam amittere:⁊ oblitū esse amisisse sciam.vno ergo quolibet eorum decio.
que dicta sunt concesso:necesse est reliqua concedere. Silr autem ⁊
si corruptio est dissolutio substantie:⁊ corrūpere dissoluere substan-
tiam.⁊ corruptiue dissolutiue. Si corruptiuum dissolutiuum substā
tie:⁊ corruptio dissolutio substantie:similiter aūt ⁊ in alijs.quare in 87.loc⁹,
vno quolibet sumpto:⁊ reliqua omnia cōsiteantur oportet. ¶Et ex Decio
similiter se habentibus inuicē. ¶Nam si salubre effectiuū sanitatis:
⁊ habile effectiuum bone habitudinis erit:⁊ iuuatiuū effectiuuz bo
ni. Nam similiter vnūquodcz eorum que dicta sunt ad ꝓprium finez
se habent.quare si vnius eorū diffinitio est effectiuū esse finis:⁊ reli- Cap.7.
quoꝝ sic erit diffinitio singuli. Ampli⁹ ex eo qō ē magis/⁊ silr qō est 28.loc⁹
silr quotiens cōtingit cōstruere duo ad duo cōparātē. ¶Ut si ma- Decio
gis hec illi⁹ cꝫ hec illi⁹ diffō.hec āt q̄ minus diffō est:⁊ hec q̄ magis 29.loc⁹
⁊ si silr hec illi⁹ ⁊ illi⁹.si altera alteri:⁊ reliq̄ reliq̄. ¶Una āt diffinitio Decio
ne ad duo cōparata:aut duab⁹ diffinitiōib⁹ ad vnū:nihil valet que 30.loc⁹,
ex magis est/cōsideratio. ¶Nā necz vna duarū necz duas eiusdem
diffinitiones possibile est esse. ¶Sunt autem opportunissimi locorū
⁊ qui dicti sunt/⁊ qui ex casibus ⁊ qui ex coniugatis. Quare opor- Decio.
tet maxime cōtinere ⁊ promptos habere hos. ¶Utilissimi enim ad 31.locus
plura. ¶Aliorum autem eos qui maxime sunt communes. ¶Nam Decio
isti maxime reliquorum operatiui : vt inspicere in singularibus

UVA. BHSC. IyR_118_1

⁊ in spēbus cōsiderare si cōueniat diffinitio: eo ꝙ vniuoca est species
Est hic autē locus vtilis ad eos qui ponunt ideas esse: sicut prius di
32.loc⁹. ctum est. ¶ Amplius si transferēs dixit nomē/aut si idē de eodē pre
dicauit vt diuersum. ⁊ siquis alius cōis ⁊ efficax locoꝝ illo vtēdum.
¶ De constructione ⁊ destructione predicatorum loci. Cap. iij.

C. viij. 33. loc⁹. Decl'o. Quoniā aūt difficilius est cōstruere diffinitionem ex his que
post hec dicuntur manifestū. ¶ Nā nosse eam ⁊ sumere ab
interrogantibus hmōi ꝓpositiones non facile: vt qm̄ eorum
A que sunt in assignata diffinitione hoc quidem est genus: id
vero differentia. Et qm̄ in eo qđ quid est genus ⁊ differentie predicā
tur: sine his impossibile est fieri syllogismum. nam si quedam ⁊ alia
in eo quod quid est de re predicant̄: incertum vtrum ne que dicta est
B aut alia eius diffinitio est: eo ꝙ diffinitio est ratio quid est esse signifi
cans. Palam ⁊ ex his: facilius em̄ vnū cōcludere q̄ꝫ plura. ergo inte
rimēti quid est sufficit ad vnū argumētari. vnū em̄ quidlibet destruē
tes interimentes erimus diffinitiones. Construenti autē omnia ne
cesse est cōstruere ꝙ insint que in diffinitione sunt. Amplius cōstruē
ti quidē vniuersaliter cōstruendum syllogismum: (oportet em̄ de om
ni de quo nomen rōnem predicari. Amplius adhuc conuerti de quo
rōnem ⁊ nomen si debeat esse propria assignata diffinitio.) Destruen
ti vero non necesse est vniuersaliter: sufficit enim ostendere ꝙ de quo
piā eorū que sub nomine sunt oratio non verificat̄. ⁊ si oporteat vni
uersaliter destruere: nunc autem quoniā conuerti necessariū/⁊ in de
struendo. sufficit enim destruenti vniuersale ostendere: quoniam de
nullo de q̄bus nomen predicatur oratio predicatur: ecōtrario vero
non necessarium ad ostendendū: quoniā de q̄bus predicat̄ ratio no
men nō predicatur. Amplius si ⁊ omni inest qđ sub nomine est: non
soli autē interempta sit diffinitio. ¶ Similiter aūt ⁊ circa ꝓprium ⁊
C genus se hz. ¶ In vtrisq̄ em̄ destruere q̄ꝫ construere facilius. Ergo
34. loc⁹ decl'o. de proprio q̄dē manifestū est ex his que dicta sunt. nā vt in pluribus
⁊ in cōplexione quidē ꝓpriū assignat̄. Quare destruere quidem vnū
est interimenti. Cōstruenti vero omnia syllogizare necesse est: pene
autē ⁊ reliqua omnia quecūq̄ ad diffinitionē ⁊ ad proprium conue
niet dici. Nam ⁊ omni opz qđ sub noīe est cōstruētem monstrare: qm̄
inest. Destruenti aūt sufficit ostēdere vni non inesse. Si vero ⁊ omni
inest: non soli autē ⁊ sic destructū sit: sicut ⁊ in diffinitione dicebatur
De genere autem qm̄ cōstruere quidem necesse est vno modo omni
ostendenti inesse. Destruenti autē dupliciter: nam siue nulli: siue ali
cui ostensum sit non inesse interemptū est qđ in principio. Amplius
quidem cōstruenti non sufficit qm̄ inest ostendere: sed qm̄ vt genus
inest ostendendū. Destruenti autē sufficit ostendere non inesse: vel
D alicui vel non omni. videt̄ autē quēadmodū ⁊ in alijs corrumpere/
35. loc⁹. q̄ꝫ facere facilius sit: ⁊ in his destruere q̄ꝫ cōstruere. ¶ In accn̄te ve-

UVA. BHSC. IyR_118_1

ro vl'e facilius destruere q̃ cõstruere. ¶ Nã cõstruenti q̃dẽ ostenden dũ qm̃ omni: destruenti aũt sufficit vni ostẽdere non inesse. ¶ Parti culari vero ecõtrario. Nam facilius cõstruere q̃ destruere. ¶ Nã cõ- struenti quidem sufficit ostendere alicui inesse. destruenti autem ostẽ dendum quoniam nulli inest. ¶ Manifestũ aũt ⁊ qm̃ oĩm facillimũ diffõnem destruere. ¶ Plurima em̃ sunt in ea affignata pluriũ que dicta sunt: ex pluribus aũt citius fit syll's. Uerisil'e aũt in multis ma gis q̃ in paucis peccatũ fieri. Amplius ad diffõnez quidẽ contingit ⁊ per alia argumẽtari: siue em̃ non propria sit diffinitio / siue nõ ge- nus quod assignatum est / siue nõ inest aliquid eorum que sunt in dif finitione: interempta fit diffinitio. Ad alia autẽ neq; ea que ex diffõ nibus: neq; alia contingit oĩa argumentari. Sola em̃ ad accidens cõia sunt oĩum predictorũ: inesse em̃ opz singulũ eorũ que dicta sunt Si autẽ non vt propriũ inest genus nõdũ interẽptum est genus. Si mil'r autẽ ⁊ propriũ nõ necessarium vt genus inesse: neq; accidẽs vt genus / aut proprium: sed inesse tm̃. Quare nõ possibile ex alijs ad alia argumentari nisi in diffõne tm̃. Manifestũ igitur qm̃ facillimuz oĩum diffõnem interimere: construere autẽ difficillimũ. Nam ⁊ oĩa il la opz syllogizare: ⁊ qm̃ insunt que dicta sunt: ⁊ qm̃ gen⁹ q̃d assigna tum est: ⁊ quoniã ꝓpria diffinitio est: ⁊ adhuc preter hec: qm̃ indicat q̃d est esse oratio: ⁊ hec opz bñ fecisse. ¶ Alioꝝ aũt ꝓprium maxime hmõi. ¶ Nã interimere q̃dẽ facili⁹: eo ꝙ ex plurib⁹ pluriũ fit: ꝯstrue- re aũt difficillimũ: qm̃ multa opz ꝯuenire: ⁊ adhuc qm̃ soli inest: ⁊ qm̃ cõuersim p̃dicat̃ de re. ¶ Facillimũ aũt oĩm ꝯstruere accidẽs. ¶ Nã in alijs q̃dẽ nõ solũ inesse: sz ⁊ qm̃ sic insunt ostẽdẽdũ. In accidente ꝟo qm̃ inest tm̃ sufficit ostẽdere. ¶ Destruere autẽ difficillimũ est ac cidẽs. ¶ Qm̃ minima in eo data sũt: nõ ei significat in accidẽte quõ inest. ¶ Quare in alijs q̃dẽ dupl'r interimere cõtingit: vel ostẽdenti qm̃ non inest: vel qm̃. nõ sic inest. In accidẽte ꝟo non est interimere nisi ostẽdenti quoniam non inest. Loci ergo per quos idonei erimus argumentari: pene sufficienter enumerati sunt.

decl'o. 36. loc⁹ decl'o. Ca. 19. 37. loc⁹. Decl'o. E 38. loc⁹. Decl'o. 39. loc⁹. Decl'o. 40. loc⁹ Decl'o. 41. loc⁹.

¶ Septimi Topicorum Aristo. Finis.

¶ Topicorum Aristotelis Liber octauus.

¶ Pars prima de opere opponentis

¶ Loci ad instruendum interrogantem. Cap. primum.

Post hec autẽ de ordine ⁊ qũo opz interroga re: di cendũ est. Opz aũt primũ quidẽ eũ qui interroga re: debet locũ inuenire: vñ sit argumentandũ. Se- cũdo autẽ interrogationes formare ⁊ ordinare sin gula ad se. Reliquũ vero ⁊ tertiũ dicere iam eadẽ ad alterũ. ¶ Ergo donec inueniat locũ: sil'r phi et dialectici cõsideratio. Jã ꝟo hec ordinare ⁊ inter-

A prim⁹ loc⁹ iter rogãtis Scd's. dr̃ia phi ⁊ diale ctici.

UVA. BHSC. IyR_118_1

rogare proprium dialectici: ad alterũ em̃ qđ hmõi est. philosopho autem ⁊ querẽti per se nihil ꝑtinet si vera quidẽ sint ⁊ nota per que syllogizat: nõ autẽ ponat ea qui respõdet: eo ꝙ ꝓpinqua sint eorum que ex principio: ⁊ p̃uideat qđ accidere est: sz forte ⁊ festinabit: quo-
B niã maxime note ⁊ ꝓpinque sunt maxime ꝓpositiones: ex his eni
Cap. 2. disciplinales syllogismi. Ergo loci quidẽ vnde oportet sumere dicti
3. locus. sunt prius. ¶ De ordine autẽ et interrogatione dicẽdũ: diuidendo ꝓ
C pões quecunqꝫ sumẽde sunt preter necessarias: necessarie aũt dicũt per quas syllogismus fit. ¶ Que autẽ preter has sumũtur quatuor sunt. Aut enim inductioĩs gratia: vt det̃ vniuersale: aut in magnitudinem orationis: aut ad celationem conclusionis: aut vt manifestior sit oratio: p̃ter has autẽ nulla sumẽ da est ꝓpõ. Sed per has augere
Cap. 3. ⁊ interrogare tentãdũ est. ¶ Sunt autẽ que ad celationẽ certamĩs
4. locus gratia: sed quia oẽ (qđ eiusmodi est) negotiuz ad alterum est: necesse
5. locus. decl'o. est ⁊ his vti. ¶ Ergo necessarias quidẽ per quas fit syllogismus nõ statim preordinãdũ. sz discedẽdũ in suprema. ¶ Ut non cõtrariorũ ponere eãdẽ disciplinã. si hoc voluerit sumere sed oppositorũ. posito enim hoc: ⁊ quoniã eadẽ cõtrarioꝝ disciplĩa syllogizabitur: eo ꝙ
6. locus decl'o. oppositorũ sunt cõtraria. ¶ Si vero illã nõ ponat ꝑ inductionẽ: sumẽdũ intẽdenti in particularibus cõtrarijs. ¶ Naz aut per syllogismũ: aut per inductionẽ necessaria sumendum. aut has quidẽ indu-
7. loc⁹. ctione: illas aũt syllogismo. ¶ Quecũqꝫ autez valde manifeste sunt ⁊ eas oportet preponere. nam ⁊ obscuris est in discessione semper ⁊ in inductione quod accidere est: ⁊ simul ipsas necessarias preponere. ⁊ ei qui non põt illo modo: sumere paratũ esse. que vero preter has sumpte sũt: accipiẽda quidẽ ꝑꝑ has. Unaquaqz aũt taliter vtẽdum est. inducẽti quidẽ a singularib⁹ in vl'e: ⁊ a notis in ignota nota aũt
8. locus decl'o. magis que secũdũ sensuz: vel simpl'r: vel pluribus. ¶ Celanti vero presyllogizare ea ꝑ q̃ syll's ei⁹ qđ ex principio est fieri debeat: ⁊ hec vt plurimũ. ¶ Erit ãt h̃ siq̃s ñ solũ necessarias: sz si eaꝝ q̃ ad has sũt vti-
9. locus decl'o. les aliquã syllogizauerit. ¶ Ampli⁹ cõclusiões nõ dicere: sz postea syllogizare subitas. ¶ Sic ei longissime discedet q̃ est ex principali positiõe. Ul'r aũt dicẽdũ sic opz interrogare eũ q̃ celanter inq̃rit: vt interrogata oĩ rõne dicta ⁊ cõcl'one: querat̃ ꝑꝑ q̃d hoc aũt erit maxime ꝑ ante dictũ modũ. Nã sola vltima ꝯcl'one dicta: dubiũ est quõ accidit: eo ꝙ nõ preuiderit rñdẽs ex quib⁹ accidit: nõ enodatis prio-
10. loc⁹. decl'o. ribus syll'is. Minime aũt enodat̃ syll's ꝯcl'one: nõ ipsas ꝓpõnes nobis ponẽtib⁹: sz illas a q̃b⁹ syll's fit. ¶ Utile aũt ⁊ nõ ꝯtinuas propõ-
11. loc⁹. decl'o. nes sumere ex q̃b⁹ syll'i: sz ꝑmutatiz ad aliã ⁊ aliã ꝯcl'onẽ. ¶ Positis em̃ ꝯueniẽtib⁹ iuxta se magis qđ accidit ex ipsis manifestũ. ¶ Opz aũt ⁊ diffõnẽ sumere (in q̃b⁹ ꝯtingit) vl'ez ꝓpõnẽ: nõ in ipsis: sz in cõ-
D iugatis. ¶ Paralogizant. n. seipsos: qñ ĩ ꝯiugato sumit̃ diffõ velut nõ vl'r ꝯcedẽtes: vt si oporteat sumere: qm̃ q̃ irascit̃ appetit penã. Su

UVA. BHSC. IyR_118_1

mat̃ aũt. Ira est apppetitus pene ꝓpter apparẽtẽ paruipẽsionẽ: manifestũ aũt qm̃ hoc sumpto habebimus vniuersaliter qđ p̃elegimus. Eis autẽ q̃ in ipsis p̃tẽdũt sepe ex ipsis obsistere accidit respondentẽ: eo ꝙ magis se habeat in ipso instãtia: vt qm̃ nõ oĩs q̇ irascit̃ appetit penã. Nã parẽtibus irascimur q̇dẽ: nõ autẽ penã appetim⁹. Fortassis aũt nõ vera instãtia est: a q̇busdã em̃ sufficiẽs pena est tantuz ⁊ tristari: ⁊ facere penitere: verũtamẽ hz aliquid verisimile: vt nõ videat̃ irrõnabiliter negare ꝓpositũ. In ire aũt diffõne nõ sil̃r facile est instãtiã inuenire. ¶ Amplius ꝓponere opz nõ vt ꝓpter ip̃m: sz alterius gratia eũ q̇ ꝓpõit. ¶ Uerẽt̃ aũt q̃ ad positionẽ sunt vtilia. ¶ Si pl̃r aũt dicẽdũ q̃ꝫ maxime facere dubiũ vtrũ qđ ꝓponit̃ aut oppositũ sumere velit. ¶ Dubio em̃ existẽte: qđ ad positionẽ est vtile magis qđ videtur eis ponũt. ¶ Amplius per sil̃itudinẽ inq̇rere. ¶ Nã ⁊ verisimile etiã latet magis vniuersale: vt qm̃ quẽadmodũ disciplina ⁊ ignorãtia ꝯ̃riorũ eadẽ: sic ⁊ sensus cõtrariorũ idẽ: aut ecõuerso. eo ꝙ sensus idẽ cõtrariorũ ⁊ disciplina. Hoc aũt est simile inductioni: nõ tamẽ idẽ: nã illic q̇dẽ a singularibus vniuersale sumit̃: in similibus aũt nõ est qđ sumit̃ vniuersale: sub quo oĩa sil̃ia sunt. ¶ Opz autẽ ⁊ sibi ipsi qñq̃ instãtiã ferre. ¶ In suspecte em̃ se habẽt rñdentes ad eos qui vident̃ iuste argumẽtari. ¶ Utile etiã dicere qm̃ cõsuetũ est ⁊ dr̃ hmõi. ¶ Pigrescũt em̃ qđ solitũ est mouere instãtiã nõ hñtes: simul ẽt qꝛ vtunt̃ ipsi talib⁹ cauẽt mouere ea alti⁹. ¶ Ampli⁹ nõ sedule agere ⁊ si oĩno vtile sit. ¶ Nã ꝯtra sedule agere ⁊ si oĩno vtile sit. ¶ Et vt in ꝑabola ꝓponere: nã qđ ꝑꝑ aliq̇d aliđ ꝓponit̃: ⁊ nõ ꝑꝑ ip̃m vtile ꝓponẽt magꝫ. ¶ Ampli⁹ nõ ip̃m ꝓponere qđ opz sumere sz cui hoc cõsequẽs ẽ ex necessitate. ¶ Nã ⁊ magis ꝯcedit̃ eo ꝙ nõ sil̃r ex his manifestũ sit qđ accidere est: ⁊ sumpto hoc sũptũ est ⁊ illud. ¶ Et in vltimis interrogare qđ maxĩe vult sumere. ¶ Maxĩe em̃ prima erunt: eo ꝙ plures interrogãtiũ prima interrogãt circa que maxime ꝓperãt. ¶ Ad quosdã aũt: prima q̃ vtilia sũt ꝓpõere. ¶ Nã graues ⁊ primã maxĩe admittũt nisi oĩno mãifestũ sit qđ accidere ẽ: ĩ fine aũt aduersãt̃. Sil̃r aũt ⁊ q̃cũq̃ arbitrãt̃ acuti esse in respõdẽdo ponẽtes eĩ p̃ma ĩ fine frãgũt̃ velut ñ accidat ex his q̃posita sũt. ponũt eĩ credẽtes habitui ⁊ suspicãtes nihi eẽ passuros. ¶ Ampli⁹ ꝓlõgare ⁊ ĩterponere q̃ nihil sũt vtilia ad orationẽ: quemadmodũ falso describẽtes. Nam cum sint plura dubiũ in quo falsum sit q̃re ⁊ occultã qñq̃ interrogantes in abscõso ponentes q̃ per se posita nõ ponerentur. ergo ad celandũ / quẽadmodũ dictum est: vtendum.

12. loc⁹ Decl'o. 13. loc⁹. decl'o. E 14. loc⁹ decl'o. 15. loc⁹. Decl'o. 16. loc⁹. Decl'o. 17. loc⁹. decl'o. 18. loc⁹. 19. loc⁹. Decl'o 20. loc⁹. Decl'o. F 21. loc⁹. Decl'o. 22. loc⁹. decl'o. G

¶ Pro instructione respondentis loci alij. Cap. ij.

Ad ornatũ ꝟo: ĩductiõe ⁊ ꝯclusiõe eoꝝ q̃ cognata sũt. ¶ Ergo ĩductio q̇dẽ q̃le q̇d ẽ: mãifestũ. Diuider̃ ãt hmõi ẽ: vt qm̃ disciplĩa a disciplĩa melior aut ĩ eo ꝙcertior ẽ aut ꝙ melioꝝ. Et qm̃ disciplinaꝝ alie q̇dẽ sũt speculatiue: alie actiue: alie

A Cap. 4. 23. loc⁹. Decl'o. B

UVA. BHSC. IyR_118_1

autē postro effectiue ¶ Nā vnūquodq; talium coornat quidem oratio
La. v. 24. loc⁹ dec'o. nē: nō necessaria autem ad cōclusionē. ¶ Ad explanationē autē exē pla z parabolas ferendū. ¶ Exēpla aūt conuenientia z ex quibus
La. vi. 25. loc⁹ dec'o. scimus qualia habens Homerus non qualia habens Cherilus: sic eñ plantus erit qđ ꝓponitur. ¶ Utendū aūt in disputando syllogis-
26. loc⁹. mo quidē ad dialecticos magis q̄s ad multitudinē. Inductione ve-ro ecōtrario ad multitudinem magis. ¶ Dictū est aūt de his z pl⁹.

¶ Est autē in aliquibus inducenti possibile interrogare vniuersale. In aliquibus vero non facile: eo q; non positum est in similitudinibus nomen oībus cōe. Sed quando opz vle sumere: sic in oībus ta-
dec'o. libus esse dicūt. ¶ Hoc autē determinare difficillimū est qualia sunt eorū que ꝓferuntur hmōi: z qualia non: z ꝓpter hoc plerūq; se adin uicem retundunt in disputationibus. alij quidē dicentes similia esse
27. loc⁹ que non sunt similia. alij vero dubitantes que sunt similia non esse similia esse. ¶ Quare tentandum est in omnibus talibus noīa effin gere: vt neq; respōdenti liceat dubitare q̄nō similiter quod infertur/
28. loc⁹ dicit: neq; interrogāti calūniari velut similiter dicto. eo q; plura eorū que similiter nō dicuntur: similiter videntur dici. ¶ Quādo autē in ducenti in pluribus non dedit vniuersale: tunc iustum est instantiā
dec'o. 29. loc⁹. exigere: non dicente autem eo in aliquibus sic: non iustū est exigere/ in aliqbus nō sic. ¶ Oportet eñ inducentē ꝓpius sic instantiam exi-gere. ¶ Et probare instantias nō in eo quod ꝓponitur proferri nisi
dec'o. 30. loc⁹. vnū tantū hmōi sit velut dualitas partū numerorum solus primus. ¶ Oportet enim eū qui instat ins altero instantiā inferre aut dicere hoc solum est tale. ¶ Amplius ad hos qui instant vniuersaliter nō
Dec'o. 31. loc⁹. in eo aūt instantiam ferūt: sed in equiuoco (: vt q; habeat aliquis nō sui colorem vel pedem vel manum. habebit enim pictor colorē z co-cus pedem nō suum:) diuidendo ergo in talibus interrogare. ¶ Nā
latente equiuocatione: bene videbitur instare proposītioni. ¶ Si au tem non in equiuoco sed in eodem instās prepediat interrogationē:
Dec'o. auferentem oportet in quo instantia est ꝓponere reliquum vniuersa liter faciente donec sumat quod vtile est. ¶ Ut in obliuione: z in ob-litum esse: non enim concedunt eum qui amisit disciplinam oblitum esse: eo q; transcendente re amisit quidem disciplinam: oblitus autē non est. Dicendum ergo auferenti id in quo instantia est: reliquū. vt si permanente re amisit disciplinam: qñ oblitus est. Similiter autem z circa instans: quoniā maiori bono malus opponitur malum: ꝓpe-runt eñ qñ sanitati cū sit minus bonum: q̄s bona habitudo malus malum opponitur. Nam egritudinem malus esse malum mala habi tudine. auferendum ergo z in hoc in quo instantia est. nā ablato ma gis ponunt: vt qñ maiori bono malus malū opponit: nisi cōferat al
32. loc⁹. terū alteri: velut bona habitudo sanitati. ¶ Nō solū aūt instare hoc faciendū est: sed z si sine instantia negat eo q; ꝑuideat aliqd talium.

¶ Ablato

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Ablato.n. aliq̄ taliū i q̄ instātia ē coget̄ ponere: qꝛ nō videt i reliq̄ Decl'o
in aliq̄ nō sic eē. ¶ Si aūt nō pōat expetit⁹ instātiā nō hēbit reddere 33.loc⁹
Sūt autē hmōi ꝓpōes q̄ in alio q̄dē false sunt: i alio aūt ꝟe. In his 34.loc⁹
em̄ est auferēte reliquū verū relinquere. ¶ Si aūt in multis ꝓponē- decl'o.
ti non ferat instātia: dignū est ponere. ¶ Nā dialectica ꝓpō est ꝯtra C
quā sic in plurib⁹ se habentē nō est dare instantiā. ¶ Qñ autē ꝯtin Ca.vij
git idē ⁊ sine impossibili ⁊ ꝑ ipossibile syllogizare: demonstranti qui 35.loc⁹.
dē ⁊ non disputanti nihil differt vel sic vel illo mō syllogizare. Dispu
tanti autē non est vtendū syllogismo ꝑ impol'e: nā si sine ipossibili q̄
dē syllogizāte non erit dubitare. Qñ ꝟo impossibile syllogizant nisi
valde manifestū sit falsum esse non impossibile dicūt esse: q̄re non fit 36.loc⁹.
interrogātibus qd̄ volūt. ¶ Opꝫ autē ꝓponere q̄cūq̄ in pluribus q̄ decl'o.
dem sic se hñt. ¶ Instantia autē aut oīno non est: aut nō in suꝑficie
est conspicere: nā qui nō possunt conspicere in q̄bus nō sit vt verum 37.loc⁹.
quidem illud ponunt. ¶ Non opꝫ q̄dē ꝯclusionē in interrogationē decl'o.
facere. ¶ Alioquin eo renuēte non videbitur fieri syllogismus: sepe
enim ⁊ non interrogante sed vt accidentem inferente negant: et hoc
facientes non vidētur arguere his q̄ nō ꝯspiciūt: qm̄ accidit ex his q̄
posita sunt. Qñ ergo non dicens accidere interrogabit illo negante 38.loc⁹.
oīno non videtur fieri syllogism⁹. ¶ Non vr̄ autē oē vniuersale dia- D
lectica ꝓpositio esse: vt quid est homo / aut quot modis dr̄ bonū. Est
aūt dialectica ꝓpositio ad quam est respōdere sic / vel non: ad dictas
autem non est. quare non sunt dialectice hmōi interrogationes. nisi
ipse determinans vel dicat: vt putasne bonum vel sic vel non sic dici
tur. Nam ad talia facilis responsio vel affirmanti vel neganti: qua ꝓ 39.loc⁹.
pter tentādū sic ꝓponere hmōi ꝓpōnes. ¶ Silr aūt ⁊ iustū fortasse E
iuq̄rere quot modis dr̄ bonū vel qñ eo ꝓponēte vel diuidente nullo 40.loc⁹
modo concesserit. ¶ Quisquis autē vnam orationē multo tempore decl'o.
interroget male inquirit. ¶ Nā si respōdeat quidē ei interrogato qd̄
interrogatur: palā ꝙ multas interrogat aut frequēter easdē. Quare
aut nugatur / aut non hꝫ syllogismū. Nā ex paucis oīs syllogismus: 41.loc⁹
si vero non respondeat: qm̄ nō increpat vel recedit. ¶ Est autē ⁊ co- decl'o.
nari difficile: ⁊ sustinere facile easdem hypotheses. ¶ Sūt aūt talia
⁊ que natura sunt p̄ma: ⁊ que postrema. Nā prima quidē diffinitiōe F
indigent. Postrema vero per multa terminantur volenti cōtinuū su
mere a primis aut sophismatice videntur argumētationes. Impossi
bile enim demōstrare aliquid est eū qui non incipit a proprijs princi-
pijs: ⁊ copulat vsq̄ ad vltima. Ergo diffinire quidem non probāt re
spondentes: neq̄ si interrogās diffiniat / attendendū. non facto autē
manifesto quid nam est. qd̄ positum est non facile argumētari. Ma
xime aūt hmōi circa principia accidit. Nam alia quidem per hec mō
strantur: ip̄a ꝟo non contingunt ꝑ alia: sꝫ necesse est diffinitione vnū 42.loc⁹
quodq̄ taliū cognoscere. ¶ Sūt aūt vix probāda ⁊ q̄ valde ꝓxima Decl'o.

UVA. BHSC. IyR_118_1

sunt principio. ¶ Non em̄ cōtingit plures ad hec rationes inuenire
decl'o. cū sint pauca media / ⁊ eius ⁊ principij ex quibus necesse est monstra
G re ea que post ipsa sunt. ¶ Diffinitionū aūt difficillime oīm argumē
43. loc⁹ tabiles sunt quecunq; vtuntur talibus noībus / que primuz obscura
sunt: siue simpliciter siue multipliciter dicūtur. Adhuc autē neq; no
decl'o. ta vtrū principaliter vel ꝑm translationē de diffinito dicantur. ¶ Nā
44. loc⁹ qr incerta sunt: non habēt argumēta: qr vero ignorātur si ꝓpter hoc
H ꝙ ꝑm translationē dicūtur talia sunt nō habent increpationē. ¶ Oī
no aūt omne problema si est difficile argumētabile vel diffinitione
indigere est arbitranda / vel eoꝝ que multipliciter: vel eoruz que ꝑm
translationem de diffinito esse dicūtur: vl' non longe a principijs: aut
decl'o. qr non manifestū est primū nobis hoc idē ꝑm quē dictoꝝ modoꝝ est
quod dubitationē prestat. ¶ Nam cū est manifestus modus. palam
45. loc⁹ quoniam aut diffinire oportebit: aut diuidere: aut medias ꝓpōnes
J inuenire. nam per hec mōstrantur vltima. ¶ Sed in pluribus propo
sitionib⁹ (nō bene assignata diffōne) facile disputare ⁊ argumentari.
decl'o. ¶ Ut vtrū vnū vni cōtrariū / vel plura. Diffinitis aūt contrarijs ꝑm
modū facile est ostendere vtrū contingit plura eidem esse contraria /
L vel non. Eodem autem modo ⁊ in alijs diffinitione indigētibus. Ui
dentur autem ⁊ in disciplinis quedam ob diffinitionis defectionem
omnino non facile monstrari: vt que iuxta latus secat planum linea:
sil'r diuidit ⁊ lineam ⁊ locum. Diffinitiōe aūt dicta: statim manifestū
est qd̄ dicitur. Nā eandē ablationem habent loca ⁊ linee. Est autem

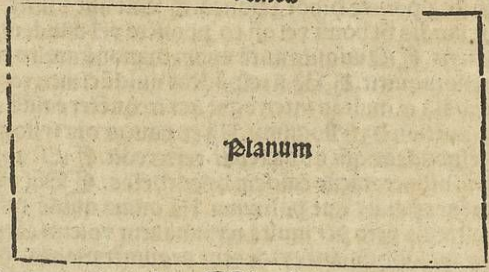

M
46. loc⁹ diffinitio eius rationis hec. ¶ Simpliciter autem prima elementorū
positis quidem diffinitionibus (vt quid linea ⁊ quid circulus) facilli
mum ostendere. Uerum non multa ad vnumquodq; eorum est argu
Decl'o. mentari. ¶ Eo ꝙ non sint multa media. Si autem nō ponantur p̄n
47. loc⁹ cipiorum diffinitiones difficile: fortasse autem impossibile omnino.
¶ Similiter autem his ⁊ in his que sunt circa oratiōes se habet. nō
ergo oportet latere quādo difficile argumentabilis est positio: quo-

UVA. BHSC. IyR_118_1

niam passa est aliquid eoꝝ que dicta sunt. Quãdo autem erit ad dignitatẽ ⁊ ꝓpõnem maior labor disputare q̃ ad positionẽ. ¶ Dubitabit aũt aliq̃s vtrũ ponenda sint talia vel nõ. nã si non ponat sz poscat ⁊ ad hoc disputare: maius percipiet q̃ qd̃ in prĩcipio positũ est. Si vero ponat credet ex minus credibilibus. Ergo si oportet nõ difficilius problema facere: ponendũ. Si autẽ per notiora syllogizare: non ponendũ. An discenti quidem nõ ponendũ nisi notius sit: exercenti ꝟo ponendũ si verũ solũ videat: Quare manifestũ qm̃ non silr interroganti ⁊ docenti est dignũ ponere. Qũo igitur interrogate ⁊ ordinare opz: pene sufficiunt que dicta sunt. Dubitatio.

¶ Pars secũda de opere respondentis.

¶ Loci pro respondente. Cap. iij.

De responsione autem primum determinandum: quodnam est opus bene respondentis / sicut bene interrogantis. ¶ Est autem interrogantis quidem sic inducere orationem vt faciat respondentem improbabilissima dicere q̃ que propter positionẽ sunt necessaria. Respondentis autem non propter eum videri accipere impossibile: aut quod propter opinionem: sed propter positionẽ. Diuersum enim fortasse peccatum ponere primũ qd̃ non oportet. ⁊ positum nõ seruare aliquo modo. ¶ Quoniã autẽ sunt infinita his qui propter exercitationem vel experimentum ratiocinationes faciunt. Non em̃ considerationes eedem ⁊ docẽtibus ⁊ discentibus ⁊ colluctãtibus: neq; ⁊ his qui exercent seinuicem perspectionis causa. Nam discenti quidẽ ponenda sunt semper ea que videntur: neq; enim conatur vllus falsum docere. Colluctantium autem interrogantem quidem videri aliquid facere opz oĩno. Respondẽtem autem nihil videri pati. In dialecticis autem cõuentionibus his qui non colluctationis causa sed experimenti ⁊ perspectionis dubitationes faciunt nondũ enodatum est quid oportet coniecturare respondentem / ⁊ qualia dare ⁊ qualia non: bene aut non seruandum positionẽ. Quoniã ergo nihil habemus traditum ab alijs: ipsi aliquid dicere tẽtemus. ¶ Necesse est autem sustinere orationem: ponendo aut probabilem aut improbabilem positionem / aut neutram. Et aut simpliciter probabilez vel improbabilem. aut indefinite: vt huic alicui vel idem. ¶ Nihil autẽ differt quolibet modo probabilis aut improbabilis sit. Nam idem modus erit bene respondendi ⁊ dandi vel non dandi quod interrogatum est. Nam cum improbabilis est positio / necesse est conclusionem fieri probabilem. Cum vero probabilis: improbabilem. nam oppositum semper positionis interrogans concludet. Si autem neq; probabile neq; improbabile quod positum est: ⁊ conclusio erit talis. ¶ Quoniam autem qui bene syllogizat probabilioribus et notio-

Sm antiquam sectionem Cap. i. A scde partis. 48. loc⁹ Decl'o 49. loc⁹ B 50. loc⁹ C De l'o. D 51. loc⁹.

UVA. BHSC. IyR_118_1

E ribus ꝓpositū demr̄at. Manifestū est qñ simpl'r est improbabile: qđ
ponitur dandū est respondēti: neq; q̄ non videntur simpl'r: neq; que
Decl'o. videntur quidem: minus aūt conclusione vñr. ¶ Nam cū improba-
bilis est positio: ꝓbabilis est conclusio. quare opz oīa que sumuntur
probabilia esse ⁊ magis ꝓbabilia q̄ꝫ qđ proponitur/si dz per notiora
qđ min⁹ notū est cōcludi. Quare si q̄d eoꝝ q̄ interrogant nōtale est:
52.loc⁹. nō ponendū est rñdenti. ¶ Si autē simpliciter probabilis est posi-
tio: palam quoniam conclusio improbabilis: ponendum ergo ⁊ que
decl'o. videntur omnia: ⁊ eorū que nō videntur quecūq; minus sunt impro
53.loc⁹. babilia conclusione. ¶ Nam sufficienter sic videbitur disceptatum
decl'o. esse. ¶ Similiter etiā si neq; improbabilis neq; probabilis est posi-
tio. ¶ Nam sic ⁊ que vñr oīa dandū: ⁊ eorū que non/vñr quecumq;
magis sunt ꝓbabilia ꝯcl'one. Sic em̄ probabiliores accidet disputa-
54.loc⁹. tationes fieri. ¶ Ergo si simpl'r quidem probabile vel improbabile
qđ ponitur ad ea que videntur simpl'r cōparatio facienda. Si autez
non simpl'r probabile vel improbabile fit qđ ponitur: sed responden-
ti ad seipsum qđ videtur ⁊ qđ non videtur indicādum ponēdum vel
55.loc⁹. non ponendū. ¶ Si vero alterius opinionem tutetur respondens:
palam quoniā ad illius/intellectum aspicienti ponendū singula vel
negandum. Quare ⁊ qui curant ex: raneas opiniones (vt bonum et
malum esse idem: sicut Heraclitus dicit) non cōcedunt non adesse si
mul eidem contraria: non qꝛ videatur eis hoc: sed qm̄ ꝑm Heraclitū
sic dicendū. Faciendū aūt hoc ⁊ q̄ ab aliis a se suscipiūt positiones:
cōiectant em̄ vt dicit qui ponit. Manifestū ergo que cōiectanda res-
F pondenti siue simpliciter ꝓbabile: siue alicui positū. ¶ Qm̄ aūt ne-
Cap.3. scđe ꝑtis cesse est omne qđ interrogatur aut ꝓbabile aut imꝓbabile: aut neu
56.loc⁹. trū esse: ⁊ vel ad orationē vel non ad orationē esse sit quidē apparēs
Decl'o. ⁊ non ad orationē: dādū est dicēdo videri. ¶ Nō em̄ interimitur (po
57.loc⁹ sito eo) qđ in ꝓprio. ¶ Si vero nō apparens ⁊ non ad orationem dā
58.loc⁹ dū quidē: cōsignificādū aūt qđ nō vr̄ ad cautelā absurditatis. ¶ Si
v̄o sit ad orationē ⁊ videat̄ dicēdū qm̄ vr̄ quidē sz valde ꝓpinquum
59.loc⁹. ei qđ in principio est: ⁊ interimitur (hoc posito) qđ ꝓpositū est. ¶ Si
60.loc⁹ aūt ad orationē q̄dē valde aūt improbabile postulat̄ accidere q̄dem
fatendū hoc posito: sed valde fatuum esse propositū. Si v̄o neq; ꝓ
61.loc⁹. babile neq; improbabile si nihil quidē ad orationē dādū nihil deter
minādo. ¶ Si aūt ad orationē assignandum qm̄ interimitur (posito
Decl'o. eo) qđ in principio est. ¶ Nam sic ⁊ qui respondet nihil videtur pro
pter hoc pati si preuidēs singula posuerit: ⁊ q̄ interrogat assequetur
62.loc⁹. syllogismū positis ab eo oībus probabilioribus cōclsione. ¶ Qui
cūq; vero ex improbabilibus conclusione conantur syllogizare: pa-
lam quoniam non bene syllogizant: quare sic interrogantibus non
Cap.4. 63.loc⁹. ponēdum. ¶ Similiter autem ⁊ in his q̄ obscure ⁊ multipliciter dicū
Decl'o. tur obuiandum est. ¶ Quoniam autem concessum est rñdenti non

UVA. BHSC. IyR_118_1

intelligenti/dicere/qm̄ nō intelligo:ꝛ multipliciter dicto nō ex neces h
sitate cōfiteri vel negare.palā qm̄ primū quidem nisi planū sit qd̄ di
citur non pigritandum dicere non intelligere.nam sepe ex eo ꝙ non 64.loc⁹
plane interrogātibus dant obuiat aliquid difficile. ¶ Si autē notū
quidē sit multipl'r aūt dictū si in oībus quidem verum vel falsum sit
qd̄ dicitur:dandū simpliciter qd̄ dicitur vel negandū. Si vero in ali-
quo quidem sit falsum:in aliquo aūt verū significandū est qm̄ mul
tipl'r dicitur:ꝛ ꝓpter hoc aliud quidē falsum:aliud aūt verū. ¶ Po- decl'o.
sterius em̄ diuiso incertū est si ꝛ in principio cōspexerit dubiū. ¶ Si 65.loc⁹.
aūt nō preuidetur dubium/sed in alterum inspiciens posuerit:dicen
dū ad eū qui in alterū ducit:qm̄ nō ad hoc inspiciēs dedi:sꝫ ad alte
rū eorū. ¶ Nam pluribus existētibus que sub eodē noīe vel sub ea- decl'o.
dē oratione sunt facilis est dubitatio. Si vero ꝛ planū sit ꝛ simplex 66.loc⁹
qd̄ interrogatur:aut sic aut nō respondendū est. ¶ Quoniam autē I
oīs propositio syllogistica aut earum aliqua est ex quibus syll's:aut Cap.5.
ꝓpter aliquā harū. Palam aūt qm̄ qñq; alterius gratia sumitur ex scd̄e ptis
eo ꝙ plura similia interrogāt. ¶ Nā aut per ductionē:aut per simili 67.loc⁹
tudinē plerūq; vniuersale sumūt. Ergo singularia q̄dē omnia ponē decl'o.
dū:si sint vera ꝛ ꝓbabilia. ¶ Ad vniuesale autē tentandū instantiā 68.loc⁹.
ferre. ¶ Nā sine instātia vel que sit vel q̄ videat̄ ꝓhibere orationē:ꝓ decl'o.
teruire est. Si ergo in multis apparente non dederit vniuersaliter q̄
nō habet instantiā:manifestū quoniam non ꝓteruit. Amplius aūt si
non contra argumentari habeat qm̄ non est verum:multomagis vi-
debitur ꝓteruire:quāuis nec hoc sufficiat. Nā plures habemus ora L
tiones cōtrarias opinionibus quas difficile est soluere.velut Zeno-
nis:qm̄ non contingit moueri:neq; stadiū pertrāsire.sed non ꝓpter
hoc que sunt opposita his non ponendū est. Si ergo q̄ neq; ꝯ argu-
mentantur hꝫ nec instare non ponit:palā qm̄ ꝓteruit. Est em̄ in dis- M
putationibus ꝓterua rñsio preter predictos modos syll'i corruptio.
¶ Sustinere aūt positionē ꝛ diffōnē ipsum sibi argumentantē opꝫ. 69.loc⁹.
¶ Nā ex q̄bus interimūt inquirētes ꝓpositū:palā qm̄ his aduersan decl'o.
dū. ¶ Improbabilē vero suppositionē cauēdū inferre. ¶ Erit autē 70.loc⁹
improbabilis multipl'r:nam ex qua incōuenientia cōtingit dicere: vt decl'o.
si oīa dicat aliquis moueri:aut nihil:quecūq; sunt peioris consuetu
dinis eligere ꝛ repugnantia cōsilijs vt qm̄ voluptas bonū:ꝛ iniuriā
facere q̄ꝫ pati melius. Nō em̄ sermocinationis causa odiūt ferentē:sꝫ
vt ea que sibi videant̄ dicentē odiunt. ¶ Quecūq; vero orationes
falsum syllogizant:soluendum interimendo propter quid sit falsum. 71.loc⁹.
¶ Non enim qui qd̄libet interimit soluit:si hoc falsuꝫ est quod inter decl'o
imitur:habere enim potest plurima falsa oratio. vt si quis dicat eū
qui sedeat scribere. Socratē vero sedere:accidet enim ex his Socra
tem scribere. Interempto enim Socratem sedere:nihil magis soluta
est oratio.quamuis falsum sit postulatum:sed non propter hoc ora-

UVA. BHSC. IyR_118_1

tio falsa: nam si sit quidē aliquis sedēs / non scribens aūt: nō iam cōueniet in hoc eadem solutio: quare nō interimendū: sed sedentē scribere. nō em̄ oīs qui sedet scribit. soluit ergo oīno: qui interimit id ꝓpter qđ fit falsum. Nouit aūt solutionē q̄ sciuit qm̄ ꝓpter hoc oro sit falsa: velut in his q̄ falso describuntur: nō em̄ sufficit instare / vt si falsum sit qđ interimitur. sed ⁊ ꝓpter q̄d falsum assignandū: sic em̄ erit manifestū vtrum preuidens aliquid / vel non / faciat instantiā.

¶ Loci cōes ꝓ interrogāte ⁊ rn̄dente. Cap. iiii.

Cap. i. A scde partis. 72. loc⁹. Decl'o.

Est aūt orationē ꝓhibere cōcludi / quadrupliciter. ¶ Aut em̄ interimere a quo sit falsum. aut ad interrogantē instātiā inferre. sepe em̄ nō soluit quidē: sz interrogās non longius ꝓferre pōt. Tertium aūt ad interrogata dicere. Accidet em̄ ex interrogatis quidē non fieri qđ volumus: eo ꝙ non bn̄ interrogata sunt: addito aūt aliquo fieri cōclusionē contingit. Si ergo nō amplius pōt ꝓducere interrogans ad interrogantē erit instātia. si aūt pōt: ad interrogata. ¶ Quartū aūt ⁊ pessima instantia est ad tempus: quidem em̄ in talibus instant ad que disputare pluris est tēporis q̄ꝫ pn̄tis exercitationis: ergo instātie (vt dictum est prius) quattuor modis fiūt. Solutio aūt est earū que dicte sunt / prima tm̄: reliq̄ aūt ꝓhibitiones quedā sunt ⁊ impedimenta cōclusionū. ¶ Increpationis vero oronis ⁊ ꝑm ip̄am orationē: ⁊ qn̄ non eadē interrogatur. ¶ Plerūq̄ꝫ em̄ ꝙ non bene disputatur oro is qui interrogat̄ est causa: eo ꝙ nō concedat ex quibus probe erat disputare ad positionem: nō em̄ est in altero tm̄ bn̄ finire opus cōmune. Necessariū ergo quandoq̄ꝫ ad eū qui dicit / ⁊ non ad positionē argumētari: qn̄ is qui respondet cōtraria interroganti obseruat suadens: grauantes ergo ⁊ certatiuas ⁊ non dialecticas faciunt exercitationes. Quoniā autē ꝓpter gymnasium ⁊ experimentum: sed non propter doctrinā hmōi sunt orationes: palam qm̄ non solum vera syllogizandū: verūetiam falsum / neq̄ꝫ per vera semper: sed quandoq̄ꝫ ⁊ per falsa. Sepe enim vero posito interimere necesse est disputantem: quare ꝓponēda falsa. Quandoq̄ꝫ aūt ⁊ falso posito interimendum per falsa. nihil enim ꝓhibet alicui videri que non sunt magis q̄ꝫ vera: quare ex his que illi vident̄ argumentatiōe facta magis erit suasus q̄ꝫ adiut⁹. ¶ Oportet aūt eum qui bene transfert: dialectice ⁊ non litigatorie transferre. ¶ Ut geometrā geometrice siue falsum siue verū sit ꝙ concludēdū: quale aūt dialectici syllogismi dictū est prius. ¶ Qm̄ aūt prauus socius qui impedit cōe opus. palam qm̄ ⁊ in oratione: cōmune enim ⁊ in his quidē quod ꝓpositū ⁊ in illis est preterq̄ꝫ in concertantibus. His autē non est vtrisq̄ꝫ idem euenire: plures em̄ vno impossibile est vincere. Differt aūt nihil siue in respōdendo siue interrogando fiat hoc: nam ⁊ qui litigatorie interrogat praue disputat: ⁊ qui rn̄dendo non concedit qđ videtur neq̄ꝫ suscipit q̄cq̄ꝫ quod vult interrogās in-

Ca. vij B 73. loc⁹ decl'o.

74. loc⁹ Declaratio.

75. loc⁹.

UVA. BHSC. IyR_118_1

quirere. ¶ Manifestū ergo ex his que dicta sunt: ꝙ nō silr increpan C
dū ⁊ per se orōnē ⁊ interrogantē. ¶ Nihil em̄ ꝓhibet orōnē quidem 76.loc⁹
prauā eē: interrogātem ꝟo vt cōtingit optime ꝯ rn̄dentē disputare. decl'o.
Nā cōtra ꝓteruos nō possibile fortasse sumere statiz quales q̄s vult: D
sed q̄les cōtingit facere syll'os. ¶ Qm̄ aūt est indefinitū qn̄ ꝯria ⁊ ea 77.loc⁹
q̄ sunt in p̄ncipio accipiūt hoīes: (plerūqꝫ em̄ per seip̄os dicentes cō
traria: dicūt: ⁊ renuētes prius dant posteri⁹: eo ꝙ interrogāti ꝯria in
p̄ncipio plerūqꝫ subaudiūt) necesse est prauas fieri disputatiōes. Cā
autē est qui rn̄det hoc quidem non cōcedens: illa aūt talia cōcedēs.
Manifestū aūt qm̄ nō silr increpandum ⁊ interrogantes / ⁊ orōnes.
¶ Per se aūt orōnis / q̄nqꝫ sunt increpationes. ¶ Pria quidē qn̄ ex E
interrogatis nō cōcluditur: neqꝫ qd̄ ꝓpositū est / neqꝫ oīno nihil / cuz Ca.viij.
sint vel falsa vel improbabilia: aut oīa aut plura: in quib⁹ est ꝯclusio: 78.loc⁹
⁊ neqꝫ ablatis q̄busdā neqꝫ additis: neqꝫ ablatis his q̄dē: illis ꝟo ad decl'o.
ditis fit ꝯcl'o. Scda aūt si nō fiat ad positionē syll's: ⁊ ex talibus ⁊ eo
modo quo dictū est prius. Tertia ꝟo si additis q̄busdā fit syll's: hec
aūt sunt peiora his que interrogant̄ ⁊ minus ꝓbabilia ꝯcl'one. Rur
sum si ablatis quibusdā. nam qn̄qꝫ sumunt plura necessarijs: quare
nō in eo ꝙ sunt hic fit syll's. Amplius si ex improbabilioribꝰ ⁊ minꝰ
credibilibus cōcl'one: aut si ex veris sꝫ maiori opa indigētib⁹ demon
strari q̄ꝫ ꝓblema. Non opꝫ aūt ex oībus ꝓblematis syll'os dicere silr F
ꝓbabiles esse ⁊ verisil'es: naturaliter aūt sunt statim aliq̄ q̄dē facilio
ra: alia ꝟo difficiliora eoꝝ q̄ q̄runt̄: quare si ex aliquib⁹ ꝯtingit maxi
me ꝓbabilib⁹ coniecturā fecerit: disputatū est bene. ¶ Manifestū ḡ 79.loc⁹
qm̄ nec orōnis eadē increpatio ⁊ ad ꝓblema ⁊ ꝟm se. ¶ Nihil em̄ ꝓ decl'o.
hibet orōnē ꝑ se quidē esse vituperabilē: ad ꝓblema aūt laudabilez.
Et rursum ecōuerso ꝑ se quidē laudabilē: ad ꝓpleuma aūt vitupera
bilē: qn̄ ex pluribus est facile ꝓbabilibus tū veris cōcludere. ¶ Erit G
aūt qn̄qꝫ orō ꝯclusa nō ꝯclusa peior: qn̄ hoc q̄dē ex fatuis ꝯcludit̄: cū 80.loc⁹.
nō sit hōi ꝓblema: illa aūt indigeat talib⁹ q̄ sunt ꝓbabilia ⁊ vera / et 81.loc⁹.
nōdū in assumptis fit oratio. ¶ Eos aūt qui ꝑ falsa verū cōcludūt: decl'o.
nō iustū est increpare. ¶ Nā falsum q̄dē semꝑ necesse est ꝑ falsuz syl Ca.9.
logizare: verū aūt qn̄qꝫ est per falsa syllogizare. manifestū autez hoc h
ex analecticꝫ. ¶ Cū aūt demōstratio est alicui⁹ dicta oratio: si aliq̄d 82.loc⁹.
est aliud qd̄ ad ꝯcl'onē nullo mō se hꝫ: nō erit ex illo syllogismus. Si Phiso-
aūt videat̄: sophisma erit: nō demonstratio. Est aūt Philosophema phema.
quidē syll's demōstratiu⁹. Epichirema autem syll's dialecticus. So- Epichi-
phisma ꝟo syll's litigatori⁹. Aporema aūt syllogismus dialectic⁹ cō- rema.
tradictionis. ¶ Si ꝟo ex vtrisqꝫ que videantur aliq̄d ostendatur: nō Sophis-
aūt videant̄ similiter: nihil ꝓhibet qd̄ ostenditur magis altero vide- ma.
ri. ¶ Sed si hoc quidem videatur: illud aūt neutro modo: aut si hoc Apore-
quidem videatur: illud autem non videat̄: si silr quidem / silr erit / et ma.
non. si aūt magis alterū: seq̄tur qd̄ est magis. ¶ Est autem quoddā 83.loc⁹.
84.loc⁹
85.loc⁹.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Decl'o. ⁊ idem circa orationes peccatū: qñ ostenditur ꝑ longiora qđ inest ꝑ minora: ⁊ q̄ or̄oni insunt. ¶ Ut qm̄ est opio magꝭ alteraq̄ alt'a: si q̄s petijt idē singulū magis eē. Esse aūt opinabile idē vere: q̄re magis q̄ quedā esse ip̄m. adhuc autē qđ d̄r magis: aut magis esse: esse aūt eandem opinionē dictū q̄ erit magis certa q̄ quedā: petitū est autē ⁊ endem opinionē verā esse: ⁊ idem singulum maxime esse: quare eadem opinio vera certior est: ꝙ autē nequitia maior q̄ que facilis circa quā oratio est latere cām. Or̄o aūt palā est vno quidem mō ⁊ publicissimo si sit concludens sic vt nihil oporteat interrogare. vno aūt ⁊ qui maxime d̄r quādo quidem sumpta sunt: ex quibus necessariū est conclusionem esse. Est autē per conclusiones cōclusum: amplius si deest quod valde probabile est.

¶ Pro opponente ⁊ respondente loci cōes. Ca. v.

Cap. x A scđe partis. 89. loc⁹ decl'o. Falsa aūt d̄r oratio quadrupl'r. ¶ Uno quidē mō qñ v̄r concludi: qđ non cōcluditur. vocatur aūt apparens litigiosus syll's. Alio aūt qñ ꝯcluditur q̄dē: nō aūt ad ꝓpositū: quod accidit maxīe in his q̄ ad impol'e ducunt. Aut ad ꝓpositū quidē ꝯcludūt: non tñ ꝑm ꝓpriā disciplinā. hoc aūt est quādo q̄ nō est medicinalis v̄r madicinalis esse: aut que nō est geometrica videt̄ geometrica: aut que non est dialectica v̄r dialectica: siue verū siue falsum sit qđ accidit. Alio aūt modo si per falsa ꝯcluditur. hec autē erit conclusio qñq̄ quidē vera / qñq̄ autē falsa. Nam falsum quidē semper per falsa ꝯcluditur. verū autē contingit ⁊ non per vera: vt dictū est prius. ¶ Ergo falsam or̄onem esse dicentis peccatū magis est q̄ or̄onis: ⁊ neq̄ dicentis semp: sed qñ latet eū ꝙ falsam dixit or̄onē aliquē eo ꝙ per se pluribus veris recipimus magis. amplius si ex his que maxime videntur interimi aliqđ veroꝝ. Nam cū talis est aliorū problematū veroꝝ demonstratio erit. opꝫ em̄ positoꝝ aliq̄d non esse
87. loc⁹ oīno: quare etit hmōi demonstratio. ¶ Si aūt verum ꝯcludat ꝑ falsa ⁊ valde stulta: mlto erit peius falsum syllogizātib⁹: erit autē hmōi
88. loc⁹ ⁊ q̄ ꝯcludit falsum. ¶ Quare palā qm̄ prima q̄dē ꝯsideratio or̄onis
B decl'o. per seipam est si concludit. Scđa aūt vtrū veꝝ vel falsum. Tertia v̄o ex q̄libus quibusdā. ¶ Nā si ex falsis quidē: ꝓbabilibus aūt rōnalis Si autē ex existentibus quidē improbabilib⁹ aūt / praua. Si aūt ⁊ falsa ⁊ valde improbabilia: palā qm̄ praua aut sunt simpl'r aut ad rem.
Ca. xi. scđe ptꝭ. 89. loc⁹ C decl'o. ¶ In p̄ncipio aūt ⁊ ꝯria qūo petit interrogans ꝑm v̄itatē quidē in analeticis dictū est: ꝑm opinionē quidem nūc dicēdū est. Petere autem videntur hoc qđ est in p̄ncipio q̄nq̄ modis. ¶ Manifestissimo quidem ⁊ primū siquis idē qđ mōstrari opꝫ petat: hoc autem in ip̄o quidē non facile est latere: in synonymis autez ⁊ in quibus nomen ⁊ ratio idem significant magis. Scđo autē qñ qđ particulariter opꝫ demonstrare: vniuersaliter quis petat. vt qui argumentatur qm̄ contrarioꝝ eadē disciplina: oīm oppositoꝝ ꝓbauit vnā esse: videtur em̄

UVA. BHSC. IyR_118_1

qd oportebat per se ostēdere cū alijs petere. Tertiū siquis qd vniuer
aliter est ostēdere ꝓposito particulariter petat. vt si de oībus cōtra-
rijs ꝓposito de aliq̄bus postulet. videtur em̄ hoc qd cū plurib⁹ opor
tebat ostēdere per se extra petere. Rursum si quis diuidens petat ꝓ
blema: vt si oporteat ostēdere medicinam sanatiui ⁊ egrotatiui extra
vtrumq̄ postulet. Aut siquis eoꝝ que sequūtur seinuicē ex necessita
te alteruz petat: vt latius in cōmēsurabile esse diametro: cū oporteat
ostendere qm̄ diameter lateri. ¶ Equaliter autē ⁊ contraria petunt
ei qd ex principio. ¶ Nā primum siquis opposita petijt ꝟm affirma- 90.loc⁹
tionem ⁊ negationem. Scdo aūt si ꝯria ꝟm oppositionē: vt bonum ⁊ Declo.
malum idem. Tertio vero si quis vl̄r postulans particulariter petie-
rit contradictionē: vt siquis sumpsit ꝯrioꝝ vnam disciplinam: sanati
ui ⁊ egrotatiui alterā petat: aut si hoc petens in vniuersali vl̄r cōtra-
dictionē tentauerit sumere. Rursum si quis petat ꝯrium ei qd ex ne-
cessitate accidit per ea que posita sunt: ⁊ siquis ea quidē non sumat
que opposita. Talia aūt petat duo ex quib⁹ erit opposita ꝯtradictio 91.loc⁹.
¶ Differt aūt contraria accipere ab eo qd est in principio tm̄: qm̄ hu
ius q̄dem est peccatum ad ꝯclusionē (nam ad illā aspicientes qd in
principio est dicimus petere) ꝯria autem sunt in ꝓpōnibus: eo ꝙ ipse Ca. xij
habent se aliquo modo hoc adinuicem. ¶ Ad exercitationem autē D
⁊ meditationē taliū orōnum. Primū quidem ꝯuerti assuescere opor scde ptis
tet orōnes. ¶ Sic em̄ ⁊ ad hoc quod dr magis habebimur idonei: 92.loc⁹.
⁊ in paucis plures sciemus orōnes. Nā conuertere est transumentez Declo.
conclusionem cū reliquis interrogationibus interimere vnū eorū q̄ E
dicta sunt. Necesse est enim si cōclusio non est: vnam aliquam interi-
mere ꝓpositionum: si omnibus positis necesse erat cōclusionem esse. 93.loc⁹.
¶ Ad oēm autem positionem / ⁊ sic / ⁊ ꝙ non sic argumentum / con-
siderandum: ⁊ inuenienti solutionem statim querendum. ¶ Sic em̄ declo.
simul accidet ⁊ ad interrogādū ⁊ ad respondendum exerceri: ⁊ si ad
nullum alium habemus apud nosipsos. Et alternatim eligendum
que sunt ad eandem positionē argumenta: hoc enim ad cogendum
multam idoneitatem facit: ⁊ ad arguēdum magnum habet adiuto
rium: quando idoneus est aliquis: ⁊ qm̄ sic: ⁊ qm̄ non sic. nam ad cō
traria accidit fieri obseruantiam: ⁊ ad cognitionem: ⁊ ea (que ꝟm phi
losophiam est) peritiam posse conspicere: ⁊ conspexisse que vtriq̄ ac
cidit dicere hypotheseos: non paruum instrumentum: reliquum em̄
horum est iuste eligere alterum. Oportet autem ad huiusmodi esse F
boni ingenij: ⁊ hoc ꝟm veritatem bonum ingenium posse bene elige
re verum: ⁊ distinguere falsum: qui nati sunt bene: possunt facere be-
ne. nam qui amant ⁊ qui odiunt hoc quod profertur facile discernūt
optimū. ¶ Et ad ea que sepe incidunt problemata scire oportet ora 94.loc⁹
tiones: ⁊ maxime de primis positionibus. ¶ In his enim fastidiunt Declo.
sepe respondentes. ¶ Amplius terminorum copiosos esse oportet ⁊ 95.loc⁹

UVA. BHSC. IyR_118_1

ꝓbabiliũ ⁊ ꝑmorũ habere se promptos. ¶ Nã ꝑ hos syllogismi fiũt.
decl'o. ¶ Tẽtãdũ aũt ⁊ q̃ sepe incidũt sermocinationes tenere. ¶ Nã quẽ-
96.loc⁹ G admodũ in geometria ante opus est circa elemẽta exercitatũ eẽ: ⁊ in
decl'o. nũeris circa capitales prompte se habere: ⁊ multũ cõfert ad id qđ est
H aliũ quoq; numerũ cognoscere multiplicatũ. Sil'r aũt ⁊ in orationi-
bus prõpte se habere ad principiũ: ⁊ ꝓpositões scire memoriter opz.
Nã velut in memoriali tãtũ loci positi statim faciunt eadez rememo-
97.loc⁹ rare: ⁊ hoc faciũt magis syllogistice: eo ꝙ determinatas eas magis
decl'o. inspiciunt ꝑm numeruz. ¶ Propositionẽ quoq; cõmunez magis q̃ꝫ
98.loc⁹. orationem ad memoriam ponendũ. ¶ Nam principij ⁊ hypostaseos
decl'o. idoneũ esse mediocriter difficile. ¶ Ampli⁹ orationẽ vnã plures face-
re assuescẽdũ vt obscurissime abscondẽtibus. ¶ Hmõi autem erit si
q̇sq̃ꝫ plurimũ abscedat a cognitione de q̇bus est oratio. Erunt autẽ
potiores orationũ q̇ maxime vniuersal'r hoc pati possunt: vt qm̃ nõ
est vna pluriũ disciplina: sic eniz ⁊ ĩ his que sunt ad aliq̇d / ⁊ in con-
99.loc⁹. trariis ⁊ cõiugatis ẽ. ¶ Opz autẽ ⁊ reminisci vl'es facere orõnes ⁊
decl'o. si fuerit disputans particulariter. ¶ Sic eniz ⁊ plures pol'e ẽ vnam
100.loc⁹ facere: simil'r aũt ⁊ ĩ rhetoricis entimematib⁹. ¶ Eundẽ aũt q̃ꝫ ma-
101.loc⁹ xime fugere ĩ vniuersale ferre syllogismos. ¶ Et semꝑ opz cõsidera-
decl'o. re orationes si ĩ plurib⁹ cõib⁹ disputant. ¶ Nã oẽs ꝑticulares ĩ vni-
102.loc⁹ uersali disputate sunt: ⁊ ĩest ĩ particularib⁹ vniuersalis demõstratio:
103.loc⁹ eo ꝙ non est syllogizare quicq̃ꝫ sine vniuersali. ¶ Exercitationem
aut assignãdum inductiuarum quidem ad rudem: syllogisticarum
autẽ ad eruditum. ¶ Et tentandum accipere a syllogisticis quidem
propositiones: ab inductiuis autẽ parabolas. In hoc em̃ exercitate
104.loc⁹ vtreq; sunt. ¶ Omnino aũt exercitatione disputantiũ tẽtandum: au-
ferre autem syllogismum ab aliquo: aut propositionem:: aut solu-
tionem: aut instantiã. siue recte quis dixerit siue non recte: vel ipse
decl'o. vel alter ⁊ circa quid vterq;. ¶ Ex his enim potestates: exercitium
aũt gratia potestatis. Et maxime circa ꝓpositiones: ⁊ instãtias. Est
em̃ vt simpliciter dicatur dialecticus ꝓpositiuus ⁊ instantiuus. est
aũt proponere quidẽ vnũ facere que sunt plura. oportet eniz in toto
omnino sumere ad quod est disputatio. Instare autẽ ꝙ vnum est fa-
cere plura. nã aut diuidit. aut interimit. hoc q̇dẽ dans: illud aũt nõ
105.loc⁹ dãs / eorũ q̃ ꝓposita sunt. ¶ Nõ est aũt cũ oĩ disputandũ: nec cõtra
decl'o. quẽlibet exercitãdũ. ¶ Necesse est em̃ cõtra aliquos prauas fieri dis-
putationes. Nã ꝯ eũ q̇ oĩno tentat videri ꝓfugere. iustũ quidem tẽ-
tãdũ syllogismũ facere: nõ pulchrũ aũt: eo ꝙ nõ opz cõsistere statim
ꝯtra q̊slibz. necesse est eĩ prauiloquiũ inde accidere. nam q̇ exercitati
106.loc⁹ sũt nõ possũt abstinere a disputatiõe certatoria. ¶ Opz aũt ⁊ factas
hr̃e orõnes ad hmõi ꝓblemata ĩ q̇b⁹ minimis abũdãtes ad plurima
vtiles habeam⁹. ille ꝟo sũt vl'es / ⁊ ad q̃s abũdare difficile ẽ ꝯtinuo.

¶ Octaui Topicorum Aristotelis. Finis.

UVA. BHSC. IyR_118_1

Sophista Sophista

¶ Elenchorum sophisticorum aristotelis Liber primus.

¶ Quid intendit: ⁊ aliquem syllogismum sophisticum esse. Cap. j.

E sophisticis autē elenchis: ⁊ de his q̄ vident q̄dē elēchi sz nō sunt/sūt aūt paralogismi: dicemus: incipiētes ꝑm naturā a primis. ¶ Qm̄ ergo alij q̄dē sūt syllogismi: alij aūt (cū nō sint) vidē tur: manifestū est. ¶ Nā quēadmodū ⁊ in alijs hoc fit: vel ꝑꝑ quādā silitudinē: sic ⁊ in orationibus se hz. etei habitū alij q̄dē habēt bñ: alij aūt vident ex trib⁹ tumētes ⁊ fingētes se. Et pulchri alij q̄dē ꝑꝑ decorē: alij aūt vident cōponētes se. ⁊ i inanimatis q̄dē silr: nā ⁊ borū hec q̄dē argētū: illa ꝟo aurū sunt vere: alia aūt nō sunt q̄dē: videt aūt ꝑm sensū: vt lithargyrina q̄dē ⁊ stānea: argētea: felle ꝟo tincta aurea. eodē aūt mō syllogismus ⁊ elench⁹: hic q̄dē est: ille ꝟo nō est: vr̄ aūt ꝑꝑ imperitiā. nā imperiti velut distātes a lōge speculant. Nā syllogism⁹ q̄dē ex q̄busdā positis ē: vt dicat diuersum q̄d ē necessitate ab his q̄ posita sunt ꝑ ea q̄ posita sunt. Elenchus aūt syllogismus est cū cōtradictione cōclusionis illi ꝟo hoc quidem nō faciūt. ¶ Vident aūt ob multas causas: quarū vnus loc⁹ aptissimus est ⁊ publicissimus ꝑ noia. ¶ Nā qm̄ nō est res ipsas ferētes disputare: sz nominibus ꝓ rebus vtimur notis: ⁊ iō q̄d accidit in noibus/ in rebus arbitramur accidere: velut in nūeris rōcinātibus. Hoc aūt nō est simile nā noia q̄dē finita sūt: ⁊ orationū multitudo: res aūt nūero ifinite. Necesse ḡ erit plura eādē orationē ⁊ vnū nomē significare. Ergo quēadmodū illi q̄ ñ sūt ꝓmpti nūeros ferre/a sciētib⁹ decipiūt eodē mō ⁊ in orationib⁹ q̄ noiuz ꝟtutis sūt ignari/paralogizāt: ⁊ ipsi disputātes ⁊ alios audiētes. Ob hāc igitur cām ⁊ eas q̄ dicende sunt: est syllogismus ⁊ elenchus apparens non existens autem.

A Intētio

Diuisio

decl'o.

B

C

D

Cā vna sophisti

E carū redargutionum.

F

G

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ De generibus disputationum. Cap. ij.

Sophista. Philosophaster.

Quoniam autem quibusdam magis opepreciũ est videri sapientes q̃ esse ⁊ non videri (. Est em̃ sophistice appens sapientia: non existens autẽ. ⁊ sophista pecuniarum aucupator ab apparente sapientia ⁊ non existente.) Palam ꝓfecto est quoniam necessarium est his ⁊ sapientis opus videri facere magis / q̃ facere ⁊ nõ videri. ¶ Est aũt (vt sit ad vnũ dicere) in vnoquoq; opus scientis / nõ mẽtiri q̃dez eũ de q̃bus nouit: mentiẽtem autẽ manifestare posse. ¶ Hec aũt sunt: hoc q̃dẽ in eo qđ põt dare orõnẽ illud aũt in eo qđ sumere. ¶ Necesse est ergo eos q̃ volũt sophistice agere: dictarum orõnũ genus inq̃rere. ¶ Opepciũ. n. est eis: nã huiusmodi ptãs videri faciet sapientes cuius sunt desiderium hñtes. quoniam ergo huiusmodi genus est q̃dẽ orõnum: ⁊ qm̃ hmõi appetũt potestatem hi quos vocamus sophistas: manifestum est. Quot autem sunt spẽs disputationum sophisticarum: ⁊ ex quot numero potestas ea constat: ⁊ quot partes contingit esse negocij: ⁊ de alijs que suffragantur ad hãc artem nunc dicamus. ¶ Sunt ergo disputationum genera quattuor. Doctrinales: Dialectice: Tentatiue: Litigiose. ¶ Et doctrinales quidem sunt q̃ ex ꝓprijs cuiusq; discipline ⁊ non ex his que videntur esse rñdenti: syllogizãt. Opz. n. eũ credere qui dixit. Dialectice aũt q̃ ex probabilibus sunt collectiue contradictionum. Tentatiue vero que ex his colligũt que vidẽtur respondenti. Et que necessarium est scire ei q̃ simulat se hr̃e scientiam: quemadmodum determinatum est in alijs. Litigiose vero / que ex his sunt q̃ videntur probabilia (non sunt autem) syllogizãt. De demonstratiuis q̃dem in analecticis dcm̃ est. De dialecticis vero ⁊ tentatiuis alijs. De altercatorijs autem ⁊ litigiosis nunc dicemus.

B Quidsophistice Quidsophista. Duo officia sapientis. Decl'o.

C Cpa. 2. ꝑm veterẽ sectionẽ. Genera disputationũ.

¶ Fines sophiste ⁊ loci sophistici in dictione. Cap. iij.

Primum ergo sumendũ quot cõiectant qui in disputationibus decertant ⁊ coaltercantur. Sunt autem quinq; hec numero. redargutio: falsum: inopinabile: solecismus: ⁊ quintũ facere nugari eum qui contra agit: hoc autem est frequenter cogere idem dicere. Aut quod non sit: sed quod videatur esse singulum eorum. ¶ Nam maxime volunt videri redarguentes. Scđm aũt falsum aliquid monstrare. Tertium adhoc qđ preter opinionem est ducere. Quartum vero solecismo vti facere: hoc autem est facere ꝑm locutionem barbarizare ex oratione rñdẽtem. Ultimuz autẽ frequenter idem dicere. ¶ Modi aũt redarguendi sunt duo quidem: nam alij quidem sunt ꝑm dictionem: alij vero extra dictionem. Sũt aũt ea que ꝑm dictionẽ faciunt phãtasiaz: sex numero. Sunt aũt hec eq̃uocatio: ãphibologia: cõpositio: diuisio: accẽt⁹: figura dictõis. Huiusmodi aũt fides ⁊ que per inductionem est: ⁊ syllogismus: ⁊ siquis sumatur alius. ⁊ qm̃ totidẽ modis: si eisdem nominibus ⁊ eisdẽ ora

A Sophistaꝝ fines.

decl'o.

B Modi cões redargutionum Locispãles ꝑꝑ dictionẽ

UVA. BHSC. IyR_118_1

tionibus nō idē significam⁹. ¶Sunt aūt ꝑm equiuocationē hmōi orationes: vt qm̄ discūt sciētes: nā ea q̄ memorie prodita sunt grāma tici discūt. Discere em̄ equiuocū est ad intelligere eū q̄ vtr̄ disciplina ꝛ ad accipe disciplinā. Et rursus qm̄ mala bōa sunt: nā q̄ expedit/ bona: mala aūt expediūt. Duplex em̄ expedīēs est: ꝛ necessarium qđ accidit plerūq; ēt i malis. (est. n. malū q̄dē necessariū:) ꝛ bona quoq; expediētia dicim⁹ eē. Amplius aūt eūdē sedere ꝛ stare ꝛ laborare et sanū eē: nā q̄ surgebat stat: ꝛ q̄ sanabat sanus est: surgebat aūt sedēs ꝛ sanabat laborās. nā laborātē q̄d libꝫ facere aut pati nō vnū signi ficat: ſz qñq; quidē qui nūc laborat aut sedet: qñ q; aūt qui laborabat prius. Verūtū sanabatur quidē ꝛ laborans: ꝛ nō laborās: sanus est aūt nō laborans: sed laborans nō nūc: sed prius. ¶Scōm aūt amphibologiam tales velle me accipere pugnātes: ꝛ putasne q; q̄s scit/ hoc scit: nā scientē ꝛ scitū cōingit vt scientē significari hac oratione: ꝛ putas qđ videt quis hoc videt: videt aūt colūnam/ quare videt colūna: ꝛ putas hoc quod tu dicis esse: hoc tu dicis: dicis aūt lapidē eē tu ergo lapis dicis esse: ꝛ putas est tacentem dicere. Duplex em̄ est tacentē dicere: ꝛ hunc dicere tacentē: ꝛ que dicunt: sunt aūt tres modi ꝑm equiuocationē ꝛ amphibologiam. Vnus quidē qñ vel oratio vel nomen principaliter significat plura: vt aquila vel canis. Alius aūt qñ sic soliti sumus dicere. Tertius vero qñ cōpositū plura significat: sepatuꝫ ꝓo simpliciter vt scire litteras nam vtrūq; si contingat vnū quidem significat ꝛ scire ꝛ littere: ambo autem plura aut litteras ipsas scientiā habere: aut litteraꝝ alium ergo emphibologia et equiuocatio circa hos modos sunt. ¶Scōm cōpositionē aūt sunt huiusmodi. vt posse sedentē ambulare/ ꝛ nō scribentē scribere: nō em̄ idē significat si diuidens quis dicat ꝛ cōponens: qm̄ possibile est sedentem ambulare: ꝛ nō scribentem scribere: ꝛ hoc similiter. Siquis cōponat nō scribentem scribere: significat em̄ profecto qm̄ habet potestatem q; non scribit vt scribat. Siquis aūt nō cōponat qm̄ habet potestatē q; nō scribit vt scribat. ꝛ discere nunc litteras si quis didicit quas scit. Amplius q; vnū solū pōt ferre plura potest ferre. ¶Scōꝫ diuisionē ꝓo qm̄ quinq; sunt duo ꝛ tria paria ꝛ imparia. Et qđ maius/ equale: tantūdē em̄ maius ꝛ adhuc amplius. Nā eadē oratio ꝛ diuisa ꝛ cōposita nō idē semp significare videbit. Vt ego posui te seruum existentem liberū. Et hoc: cinquaginta virū centū heros liquit Achilles. ¶Secūdū accentū aūt: in his quidē que sunt sine scriptura dialecticis nō est idoneū facere orationē. In scripturis aūt ꝛ poematibus magis: vt metuo longas pereunte noctes lydia dormis: et heu quia nam tanti cinxerunt ethera nimbi. ergo circa accentum q̄dem huiusmodi fiunt. ¶Que autem ꝑm figuram sunt dictionis: accidunt quando non idem interpretantur similiter. vt masculinum: femininum: vel femininum: masculinum. vel quod inter hec est alterū

C Prim⁹. Equoca tio Captiones.

D Secūd⁹ Amphibologia Captiones

E Tertiꝰ Conpositio. Captiones.

F Quartꝰ Diuisio Captiones.

G Quintꝰ Accētꝰ Captiones.

H

UVA. BHSC. IyR_118_1

Sextus Figura Dictionis.

horum. vel rursus quale: quātum. vel quātum: quale. vel faciens: patiens. vel dispositum: facere. ⁊ alia vt determinatum est prius. Est ei quod non est eorum que sunt facere: velut eorum que sunt facere q̄dē dictione significare: vt vigere. Similiter figura dictiōis dicit ei qd̄ secare vel edificare: q̄uis hoc idem quale quid ⁊ affectū quodāmodo indicat: illud vero facere quid eodem modo ⁊ in alijs: ergo scd̄m dictionem redargutiones ex his locis sunt.

Locis pāles ex dictionem

¶ De locis redargutionum sophisticarū extra dictionē. Cap. iiij.

A

Horum vero qui extra dictionē sunt paralogismorum species sunt septem. Una quidem ꝑm accidens. Secunda autē eo ꝙ simpliciter ⁊ nō simpliciter. sz quid est: aut vbi: aut qñ: aut ad aliquid dicitur. Tertia vero scd̄m elenchi ignorantiam. Quarta vero ꝑm cōsequens. Quinta aūt ꝑm ꝙ in principio est sumere. Sexta ꝙ non est cām ꝑm cām sumere. Septima vero plures interrogationes vt vnam facere. ¶ Ergo ꝑm accidēs quidē paralogismi sunt qñ similiter quidlibet assignatū fuerit rei subiecte ⁊ accidenti inesse. nam qm̄ eidem accidunt multa nō necesse est omnibus predicatis: ⁊ ei de quo predicantur hec omnia inesse: nam omnia si erunt eadem quēadmodū sophiste dicunt: vt si corriscus alter est ab homine: ipse est a se alter: est enim homo. Aut si a sorte alter: sor. autē homo: alterum esse ab homine aiunt cōcessum esse: eo ꝙ ac dit a quo dixerit alterum esse hunc esse hominē. ¶ Secundum autē ꝙ simpliciter dicitur hoc: aut quo ⁊ non proprie quando particulariter dicitur: vt simpliciter dictum ponitur: vt si qd̄ nō est opinabile est: qm̄ qd̄ est nō est: non em̄ idem est esse quiduis: ⁊ esse simpliciter: aut rursum quoniam quod est non est. Si eorum que sunt quippiam nō est: vt si non est homo: non enim est idem non esse quiduis: ⁊ simpliciter non esse. Uidetur autem eo quod proxima sunt dictione ⁊ parū differāt esse quiduis ⁊ esse: ⁊ non esse quiduis ⁊ non esse. Similiter autem est: ⁊ quod est secundum quid ⁊ simpliciter: vt indus cum sit niger albus est dentibus: indus albus ergo ⁊ non albus est. Aut si ambo aliquo modo: quoniam simul contraria inerunt. Huiusmodi autem in quibusdam omni considerare facile est: vt si sumens ethiopem esse nigrum: dentibus dicat quoniam albus. Si ergo ibi albus/ quoniam niger ⁊ non niger. putabit disputasse syllogistice: cum perfecerit interrogationem. In quibusdam vero latet frequenter: in quibuscumq; cum aliquo modo dicatur simpliciter videtur sequi: ⁊ in q̄buscumq; non facile est considerare vtrum eorū precipue sit assignādum. Fit aūt huiusmodi in quibus similiter sunt opposita. Uidetur enim aut ambo aut neutrum esse concedendum simpliciter predicari: vt si dimidium quidem album: dimidium vero nigrum: vtrum al-

B

Primus Accidēs Captiones.

C

Scd̄s. Scd̄z q̄d ⁊ simplr. Captiones.

Tertiꝰ. Inscitia redargutionis.

UVA. BHSC. IyR_118_1

bum vel nigrum vel neutrum? ¶ Que autem sunt propter id quod non determinatur quid syllogismus aut quid elenchus: fiunt ꝓpter omissionem orationis. Nam elenchus est contradictio eiusdem et vnius: non nominis/sed rei et nominis: non synonymi/sed eiusdẽ. Ex his que data sunt ex necessitate: non comnumerato quod erat in principio secundum idem: et ad idem et similiter et in eodem tempore. Eodem autem modo est et mentiri de aliquo. Quidam autem omittentes aliquid ex eis que data sunt vidẽtur redarguere: vt quoniam idem duplum et non duplum: nam duo vnius quidem duplum: trium autem non duplum. Aut si idem eiusdem duplum et non duplum: sed non secundum idem. Nam secundum longitudinem duplum: secundum latitudinem vero nõ duplum: aut si eiusdem et secundum idem/ et similiter/ sed non simul. quare est apparens elenchus. Trahet autem aliquis hanc et in his que sunt secundum dictionem. ¶ Que autem in eo quod in principio erat sumere sunt quidem sic: et totidem modis quotiens contingit id quod in principio est petere. Videtur autem arguere eo ꝙ non possint inspicere idem et diuersum. ¶ Qui vero secundum ꝯñs est elenchus: eo ꝙ putent conuerti consequentiam. Nam si cum hoc est ex necessitate illud sit: et cum illud est putant et alterum esse ex necessitate: vnde et que circa opinionem sunt ex sensu fallacie fiunt. Sepe enim fel mel suspicati sunt: eo ꝙ sequitur flauus color mel: et quoniam accidit terram pluuia fieri madidam: et si sit madida opinantur pluisse: hoc autem non necessarium est. Et in rethoricis que secundum signa sunt ex consequentibus insunt demonstrationes: volentes enim ostendere / quoniam adulter: quod consequens est accipiunt quoniam comptus aut quoniam in nocte videtur errabundus: pluribus autem hec quidem insunt: predicatum vero non inest: similiter autem ⁊ in syllogisticis. vt Melissi ratio: quoniam infinitum est vniuersum: sumens vniuersum quidem ingenitum esse. Nam ex nihilo fieri. Quod autem factum est ex principio fieri. Si ergo non factum est principium non habet vniuersum: quare infinitum. Non necesse est autem hoc accidere. non enim si omne quod factum est principium habet et quicquid principium habet factum est: velut non si febris est calor: ⁊ calidum necesse est febrem esse. ¶ Que vero secundum non causam vt causam: cum assumitur quod non causa velut propter illud fiat redargutio. Accidit autem huiusmodi in syllogismis ad impossibile: nam in his necessarium interimere aliquid ex his que posita sunt. Si ergo enumeretur in necessariis interrogationibus ad id ad quod accidit impossibile videbitur propter hoc fieri sepe redargutio: vt quoniam non est anima et vita idem. Nam si corruptioni generatio contrarium: et alicui corruptioni quedam erit ge-

D

E

Quid redargutio.

Captiones.

Quartꝰ Petitio pncipij.

F

Quintꝰ Consequens.

G

Sextus nõ cã vt causa.

Captiones.

H

UVA. BHSC. IyR_118_1

neratio contraria. Mors autē corruptio quedam ⁊ contrarium vi-
ta: quare vita generatio ⁊ viuere generari: hoc autez impossibile: nō
ergo idem anima ⁊ vita. Non autem syllogizatum est: accidit enim ⁊
si non dicat aliquis idem animam ⁊ vitam impossibile: sed solum cō
trarium quidam vitam morti cum sit corruptio: corruptioni autē ge
nerationem: ergo insyllogizate quidē simpliciter non sunt hmōi ora
tiones: sed ad propositum aūt insyllogizate. Et latet plerūq; non mi
nus ipsos interrogantes hmōi. ergo propter cōsequens: ⁊ ꝓpter nō
causam hmōi argumentatiōes sunt. ¶Que aūt in eo q; duas inter
rogationes vt vnā faciūt quādo plures latet esse: ⁊ quasi vnius assi
gnatur responsio vna. In aliqbus facile videre qm̄ plures: ⁊ qm̄ non
reddenda responsio vna: vt vtrū terra mare est: aut celum. In aliqui
bus aūt minus: ⁊ quasi vna sit: aut concedunt in eo q; non rideant
ad interrogatum: aut redargui videntur: vt putasne hic ⁊ hic est ho
mo: quare cū aliquis percusserit hunc ⁊ hunc hominem: sed non ho
mines ꝓcutiet. Aut rursum quoꝝ hec quidem sunt bona: illa aūt nō
bona: oia aut bona aut non bona. Utrum em̄ dixerit: aut quidē elen
chum: aut falsum apparens videbitur facere nam dicere eoꝝ que nō
bona sunt aliquid esse bonum: aut eorum que bona sunt non bonū:
falsum. Quandoq; autem assumptis quibusdam: ⁊ elenchus fietve
rus: vt si quis concedat similiter vnum ⁊ plura dici alba ⁊ nuda ⁊ ce
ca. Nam si cecum est quod non habet visum natum autem habere:
⁊ ceca erunt que non habent visum / nata autem habere. Quādo er-
go hoc quidem habet visum: illud autem non habet: ambo erūt vel
videntia / vel ceca: quod est impossibile.

Septim⁹ plures interrogationes vt vna. Captiones.

¶Omnes sophisticas redargutiones in ignorantia redargutionis revocatum iri. Cap.v.

Ca.iiij

Ut ergo sic diuidendum apparentes syllogismos et elen-
chos: aut omnes reducendum in elenchi ignorantiam his
qui hanc principium faciūt. Est enim omnes resoluere dic-
tos modos in elēchi diffinitionem. Primum quidem est
si immodificati. Oportet enim ex his que posita sunt accidere cōclu
sionē: vt dicatur ex necessitate sed non videatur. ¶Deinde ⁊ ꝑm par
tes diffinitiones: nam eorum que sunt in dictiōe: hi quidem sunt ꝑm
dupler: vt equiuocatio et oratio / et similis figuratio. Consuetum
enim est hec omnia vt quod aliquid significare. Compositio autem
et diuisio ⁊ accentus in eo q; non eadem est oratio: vel nomen diffe-
rens. Oportebat autem ⁊ hoc esse: quemadmodum et rem eandem
si debeat elenchus vel syllogismus fieri: vt si tunica non vestis syllo
gizetur: sed tunica. nam verum est et illud: sed non syllogizatum est:
sed adhuc interrogatione indiget: quoniam idem significat et ad eū

Redar-
gutio
nes.
in dictio
ne.

qui inter-

UVA. BHSC. IyR_118_1

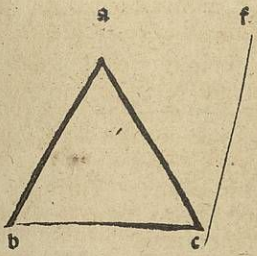

qui interrogat quare. ¶ Qui vero ꝑm accidens diffinito syllogismo manifesti fiũt: nam eandem diffinitionem opꝫ syllogismi ⁊ elenchi fieri/verum adiacere ꝯtradictionem: nam elenchus syllogismus est cõtradictionis. Si ergo non est syllogismus accidentis non fiet elenchus. Nõ enim si cũ hec sint necesse hoc esse: hoc aũt est albũ: necesse est album esse per syllogismũ: neq; si triangulus duobus rectis eq̃les hꝫ tres angulos: accidit aũt ei figurã esse: vel primũ vel principiũ: ꝙ figura vel primũ vel principiũ hoc est. Nã non quatenus figura vel primuꝫ vel principiũ: sed in eo ꝙ triãguli demõstratio. silr aũt ⁊ ĩ alijs. Quare si elẽchus syllꝰs quidã nõ erit q̃ ꝑm accidẽs sit elẽchꝰ: sed ꝑm hoc: ⁊ artifices ⁊ oĩno scientes arguũtur ab inscijs: ꝑm accidẽs em̃ faciũt syllꝰos ꝯ sapiẽtes. Qui ꝟo nõ pñt diuidere: aut interrogati ꝯcedũt/ aut cũnõ dẽt putãt dedisse. ¶ Qui aũt ꝑm quid ⁊ simplr: qm̃ nõ de eodẽ affirmatio ⁊ negatio est. Nã ꝑm quid albũ/ꝑm quid nõ album: simplr aũt albi simplr nõ albũ negatio. Si ergo dato ꝑm q̃d esse albũ vt simplr dictũ accipit nõ facit elẽchũ: videtur aũt eo ꝙ ignorat/ quid est elenchꝰ. ¶ Manifestũ aũt oĩm qui prius dicti sunt ꝑm elenchi diffinitionẽ: q̃re ⁊ nũcupati sunt sic. Nã ꝑm rõnis omissionẽ phãtasia fit: ⁊ diuisis sic/cõis in oĩbus his ponẽda est orõnis diminutio ¶ Qui ꝟo in eo ꝙ sumitur hoc qđ erat in p̃ncipio: ⁊ nõ causa vt cã ponit/manifesti fiũt per diffinitionẽ. Opꝫ etem̃ ꝯclonẽ eo ꝙ hic sunt sinit accidere: qđ nõ erat in nõ causis. Et rursum nõ enũerato eo qđ ex p̃ncipio: qđ nõ hñt esse qui sunt ꝑm petitionẽ eius qđ in p̃ncipio. ¶ Qui vero ꝑm ꝯñs: ꝑtes sunt accidẽtis. Nã ꝯñs accidit: differt autẽ ab accidẽte: qm̃ accñs quidẽ est in vno solo sumere: vt idẽ esse rubeũ: ⁊ mel: ⁊ albũ: ⁊ cygnũ: q̃ aũt ꝑm ꝯñs semꝑ in plurib⁹. Nãq; q̃ vni ⁊ eidẽ sunt eadẽ: ⁊ sibi inuicẽ ꝓbamus esse eadem: ꝑꝑ qđ fit ꝑm ꝯñs elenchꝰ. Est aũt nõ oĩno verũ: vt si sit albũ ꝑm accñs: nam ⁊ nix ⁊ cygnus albo idẽ. Aut rursum vt in Mellissi rõne: idẽ esse accipit factũ esse ⁊ principiũ hr̃e: aut equalia fieri: ⁊ eandeꝫ magnitudinẽ accipe: qm̃ em̃ qđ factũ ẽ hꝫ p̃ncipiũ: ⁊ qđ hꝫ p̃ncipiũ factũ eẽ postulat: tãq̃ ambo eadẽ sint: eo ꝙ p̃ncipiũ habent factũ esse ⁊ terminatũ. Similiter autẽ ⁊ in his q̃ equalia facta sunt/eandẽ ⁊ vnã magnitudinẽ sumentia: equalia fiũt: ⁊ q̃ eq̃lia facta sunt/vnã magnitudinẽ accipiũt: quare cõsequens sumet. Qm̃ ergo ꝑm accidens elenchus in ignorãtiam elenchi est manifestũ est: qm̃ ⁊ qui ꝑm cõsequẽs. Perspiciendũ autem hoc ⁊ aliter. ¶ Qui vero in eo ꝙ plures interrogationes vnã faciunt in eo sunt ꝙ nõ enodamus ꝓpõnis diffinitionem. Nã propositio vnũ de vno est. nam eadem diffinitio vnius solius ⁊ simpliciter

Accñs. A

B Scđꝫq̃d ⁊ simplr

Inscitia redargutiõis

Petitio p̃ncipij. Nõ causa vt cã. Consequens.

Captiones.

Plures interrogatiões vt vna. C

UVA. BHSC. IyR_118_1

rei: vt hominis ⁊ vnius tantũ hominis: similiter autem ⁊ in alijs. Si ergo vna tantũ ꝓpositio est: que vnũ de vno assignat: ⁊ simplr̃ erit ꝓpositio hmõi interrogatio qm̃ autem syllogismus ex ꝓpõnibus est: elenchus aũt syll's / ⁊ elenchus est ex ꝓpõnibus. Si ergo propositio vnum de vno manifestum: qm̃ ⁊ hoc est in elenchi ignorantiã. Videtur enim esse ꝓpositio q̃ non est ꝓpositio. si ergo dedit rñsionẽ vt ad vnã interrogationẽ erit elenchus. Si aũt non dedit sed videtur apparens elenchus: quare oẽs loci cadunt in ignorantiam elenchi. Ergo qui sunt ꝑm dictionem: qm̃ apparens contradictio: quod erat ꝓprium elenchi. Alij autem ꝑm syllogismi diffinitionem.

Cap. 5. Equiuocatiõis.

¶ Cause deceptionum / captionũ sophisticarũ. Ca. vj.

A Amphibologie. Cõpositionis. Diuisionis. Accent⁹ Figure dictiõis Figura

Fallacia autem fit in his quidem que sunt ꝑm equiuocationem ⁊ orationem cum nõ potest diuidi quod multipliciter dicitur: quedam enim non est idoneum diuidere vt vnum ⁊ ens ⁊ idem. ¶ In his autem que sunt ꝑm cõpositionem ⁊ diuisionem: eo ꝙ nihil putatur differre: composita ⁊ diuisa oratio: velut in plurimis euenit. ¶ Silr̃ autem ⁊ in his que sunt ꝑm accentũ. Nõ enim aliud videtur significare remissa ⁊ intensa oratio in aliquo: aut non in pluribus. ¶ Eorum vero que sunt ꝑm figuram: propter similitudinem dictiõis. Difficile enim diuidere: que similiter ⁊ diuerse dicuntur. Pene enim qui hoc potest facere: ꝓpe est videre verum.

B dictiõis fallaciaĩ dictione

Maxime autem sciet inuenire: quoniam omne quod de aliquo predicatur: opinamur hoc aliquid esse: ⁊ vt vnum intelligimus. Nã vnũ ⁊ substantiam maxime videtur seq̃ hoc quod ẽ aliq̃d ⁊ ens. ¶ Quare in his que sunt ꝑm dictionem hic locus ponendus. Primum quidem quoniam magis fallacia fit his qui cum alijs considerant q̃ q̃ per seipsos. nam que cum alio est consideratio per orationes: que autem per seipsos non minus per ipsam rem. Deinde ⁊ per seipsos salli accidit: cum in orationem facit cõsiderationem. Amplius fallacia quidem ex similitudine: similitudo autem ex dictione. ¶ In his autem que sunt ꝑm accidens: eo ꝙ non potest dijudicare idem ⁊ diuersum: ⁊ vnum ⁊ multa: neq; quibus predicatorum omnia hec: ⁊ rei accidunt. ¶ Similiter autem ⁊ in his que sunt ꝑm consequens. Pars enim quedam accidentis est consequens. Amplius autem ⁊ in pluribus videtur ⁊ probatur sic: si hoc ab illo non separatur: neq; ab altero separatur alterum. ¶ In his vero que sunt ꝑm diminutionẽ orationis: ⁊ in his que ꝑm quid ⁊ simpliciter: in eo ꝙ pene fallacia est. Nam quasi nihil cõsignificat quid aut aliquo modo: aut simplr̃: aut nunc: aut alicubi: aut nũc vniuersaliter cõcedimus. ¶ Silr̃ autem ⁊ in his ꝙ que in p̃ncipio sumunt ⁊ in nõ causis. Et q̃cunq; interrogationes plures vt vnam faciunt. In oĩbus em̃ est fallacia ob ib quod propter parum. Non enim subtiliter discernimus: neq; propositiõis: neq; syllogismi diffinitionem: propter predictam causam.

Accidentis. Cõseq̃ntis. Ignorãtie r̃dargutiõis: ꝑm q̃d ⁊ simplr̃. Petitionis p̃ncipij: non cause vt cause. Secũdũ ples iterrogationes vt vnam.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Ex quibus locis captiones falsi. Cap. vij.

Quoniam aũt habemus ꝑm quot fiũt apparẽtes syllogismi: habemus ⁊ ꝑm quot sophistici syllogismi ⁊ elẽchi. Dico autem sophisticũ elenchũ ⁊ syllogismũ: nõ solũ eũ qui videtur syll's vel elẽchus: nõ est aũt: sed etiã qui est quidẽ: videt̃ autem conueniens rei. Sunt autem hi qui non ꝑm rẽ redarguũt ⁊ monstrant ignorantes: qđ quidem erat tentatiue. Est autẽ tẽtatiua pars dialectice. hic autẽ potest syllogizare falsum ꝓpter ignorantiã eius qui dat orationem. Sophistici aũt elenchi ⁊ si syllogizẽt cõtradictionem/ nõ faciunt manifestũ si ignoret. nam ⁊ scientẽ impediũt his orationibus. ¶ Qđ aũt hẽmus eos: eadẽ via manifestũ. Nam ꝑm q̃ vident̃ audientibus velut interrogata syllogizare: ꝑm hec ⁊ respõdẽti vtiq; videbitur: quare erunt syllogismi falsi per hec. aut oĩa/ aut quedam. Qđ enim non interrogatus arbitratur dedisse: ⁊ interrogatus ponet idẽ. Uerũ in quibusdã simul accidit ⁊ interrogare quod deest. ⁊ falsum apparere: vt in his que sunt ꝑm dictionẽ ⁊ solecismũ. ¶ Si ergo paralogismi cõtradictionis ꝑm apparẽtem elenchum sunt: manifestũ est. qm̃ ꝓpter tot erũt ⁊ falsoꝝ syllogismi ꝑm quot ⁊ apparẽs elenchus. Apparens aũt ꝓpter particulas veri. nam cũ singulũ defuerit: videbitur elenchus. vt qđ ꝓpter nõ accidens: ꝓpter orationẽ/ que ad impossibile: ⁊ que duas interrogationes vt vnã facit: propter ꝓpositionẽ: ⁊ ꝓpter idem qui ꝑm accidens: ⁊ hmõi pars qui ꝑm consequens. Amplius nõ in re. sed in orõne accidere. Deinde ꝓpter vniuersalem cõtradictionẽ: ⁊ ꝑm idez ⁊ ad idẽ ⁊ similiter: ⁊ ꝑm qđ in aliquo vel ꝑm singulum horũ. Amplius sed non cõnumerato qđ in p̃ncipio: quod erat in principio accidere. Quare habebimus ꝑm quot fiunt paralogismi. Nam ꝑm plura non erunt: ꝑm autem ea que dicta sunt/ erunt omnes. Est autem sophisticus elenchus non simpliciter elenchus sed ad aliquem: ⁊ syllogilmus similiter. Nam si non sumat id quidem quod est propter equiuocationem/ est vnum significare: ⁊ qui ꝑm similem formam solum hoc: et in alijs similiter: neq; elenchi neq; syllogismi erunt: neq; simpliciter: neq; ad eum qui interrogatur Si autem sumant ad eum quidem qui interrogatur erũt: simpliciter autem non erunt. Non enim vnum significatum sumpserunt/ sed apparens: apud illum quidem.

Cap. 6. Unde sunt sophistici. syllogismi. A

B

De sophistico elencho. C

¶ De veris ⁊ falsis redargutionibus. Cap. viij.

Secundum autem que arguunt qui elenchis vtuntur: non oportet tentare sumere/ sine omnium que sunt scientia: hoc autem non vnius est artis. Infinite enim sunt fortasse scientie. Quare manifestum quoniam et demonstrationes: elenchi autem sunt ⁊ veri. Nam quecũq; est demõstrare: erit ⁊ redarguere eum qui ponet contradictionem veri: vt si cõmensurabilem coste diametrum posuit redarguet q̃s demõstratiõe: qm̃ sit incommẽsura-

A Ueri elẽchi inumeri.

UVA. BHSC. IyR_118_1

bilis. Quare oīz oportebit sciētes esse. nā alij q̄dē erūt ꝑz ea q̄ ī geometria sunt principia: ⁊ horū ꝯclusiōes. Alij aūt ꝑz ea q̄ in medicina
B Alij ꝟo ꝑm ea q̄ sunt aliarū disciplinarū. ¶ Sz ⁊ falsi elenchi similr infiniti erūt. ¶ Nā ꝑm vnāquāq̄ artem est falsus syll's: vt ꝑm geometriam geometric⁹: ⁊ ꝑm medicinā medicinalis. Dico aūt secundū artē/ꝑm illius principia. ¶ Manifestuz est ergo qm̄ nō oīuz elenchorū. sz eoꝝ q̄ sunt scd̄m dialecticā sumēdi loci. ¶ Nam hi cōes ad oēm artem ⁊ potētiam. Et eum q̄dē q̄ est ꝑm quāq̄ disciplinā elenchū: sciētis est cōsiderare. siue cū nō sit videtur: siue cū est/⁊ q̄re est. eum aūt q̄ ex cōibus est: ⁊ sub nullam artem cadit: dialecticorum. Nā si habemus ex quibus ꝓbabiles syllogismi in quolibet: ⁊ habemus ex q̄bus elenchi: nā elēchus est cōtradictionis syllogism⁹ quare aut vn⁹ aut duo syllogismi cōtradictionis elēchus est. ¶ Habemus ergo ꝑm que omnes huiusmodi sunt. si aūt hec habemus et solutiones habemus: nā horū instantie solutiones sunt. Habemus aūt ꝑm q̄ fiūt ⁊ apparētes fiūt: apparentes autē nō cuilibet sz talib⁹ infinita em̄ sunt siquis ꝯsideret illa ꝑm q̄ apparēt q̄buslibet. ¶ Manifestū: qm̄ dialectice est posse sumere secundum que fit per communia: vel qui est elenchus: vel apparēs elenchus: vel dialecticus: vel apparens dialecticus vel tentatiuus.

Costa

Falsi in numeri.

C

D

¶ Orationes ad nomē ⁊ ad intellectū nō bñ deduci. Cap. ix.

Cap. 7. Ad nomē ⁊ ad intellectum.

On est aūt differentia orationū quā q̄dā dicūt esse: has q̄dē ad nomē: illas aūt ad intellectū: inconueniēs est em̄ opinari: alias quidē esse ad nomē orationes: alias autē ad intellectū: sz nō easdē. Quid em̄ est nō ad intellectū nisi qñ ñ vtit nomine (qui putat interrogare) eo ad qd̄ is qui interrogatus est dedit: idē aūt hoc est ⁊ ad nomē ⁊ ad intellectū aūt: qm̄ ad hoc dedit intelligens. Si aūt aliq̄s (plura significante nomine) vnū putet significare ⁊ interrogans ⁊ interrogatus (vt forte ens ⁊ vnū plura significāt: sz ⁊ respōdēs ⁊ interrogās Zeno vnū putās esse interrogauit: ⁊ est oratio: qm̄ vnū oīa.) hec aūt ad nomē est: aut ad intellectū interrogātis disputata. Si ꝟo aliq̄s multa putet significare: palā qm̄ nō ad intellectū est. primū ergo circa hmōi orationes est ad nomē ⁊ ad intellectū: q̄cūq̄ plura significāt. Deinde circa quālibet est. nō em̄ in oratione est ad intellectū esse: sz in eo ꝙ respōdēs se habet aliquo modo ad ea q̄ dant. Deinde ad nomen omnes eas contingit esse. Nam esse ad nomen hoc in loco est non ad intellectum esse. Nam si nō omnes erunt quedam alie: neq̄ ad intellectum: neq̄ ad nomen: hoc vero dicunt omnes: ⁊ diuidunt vel ad nomen vel ad intellectum esse

UVA. BHSC. IyR_118_1

oẽs: alꝫ autẽ nõ. Attamẽ q̃cunq; syllogismi sunt in eo ꝙ multiplici-
ter sunt horum aliq̃ q̃ ꝟm nomẽ sunt. Nã incõueniẽter dictũ est ꝟm
nomen dicere esse oẽs qui sunt ꝟm dictionem. Sed sunt quidã para
logismi nõ in eo ꝙ respondens se habet ad eos aliquo modo: sed ꝙ
hmõi interrogationẽ oꝛo ipa hꝫ q̃ plura significat. ¶ Et oĩno icõue A
niẽs de elẽcho disputare: ⁊ nõ priꝰ de syllogismo. Nã elẽchus syllo- Syllus
gismꝰ ẽ: q̃re oꝫ ⁊ d̃ syllogismo prius / q̃ꝫ de falso elẽcho. Est aũt hmõi redargu
elẽchus apparens syllogismus ꝯtradictionis. ¶ Quare aut in syllo tiõe ꝑor.
gismo erit causa aut in cõtradictione (adiungere em̃ oportet contra- B
dictionem) quãdoq; aũt in vtrisq; apparens elenchus: est aũt de eo Redar-
quidem qd̃ est tacentẽ dicere in cõtradictiõe: nõ in syllogismo: de eo gutionũ
autem ꝙ est qd̃ nõ habet aliquis dare in vtrisq;: de eo autem qd̃ est cãe.
qm̃ Homeri poema figura est per circulũ in syllogismo: qui autez in
vtroq; verus syllogismus. Sed vnde sermo venit reuertamur. vtrũ C
que in disciplinis sunt orationes ad intellectũ sunt vel non? Et si cui
videtur plura significare triangulus: ⁊ dedit nõ vt hanc figuram de
qua concludebat: qm̃ duo recti. vtrũ ad intellectũ illius hic disputa
uit vel nõ. Amplius si plura quidem significat nomen: ille autez nõ
intelligit neq; putat: quo modo hic nõ ad intellectũ disputauit: aut
quo modo opꝫ interrogare: eũ qui nõ dat diuisionẽ siue interroget
aliquis si est tacentem dicere: aut non est quidem vt non: est autẽ vt
sic. Si autem aliquis det nullo mõ: ille autem disputet: vtrũ non ad
intellectũ disputat: quãuis oratio videatur earũ esse que ꝟm nomẽ
sunt. Non ergo aliqd̃ genus oꝛonum ad intellectũ: sed he quidẽ ad
nomen sunt: ⁊ hmõi non omnes neq; elenchi: neq; apparentes elen-
chi. Sunt enim ⁊ non secundum dictionem apparentes elenchi: vt
qui ꝟm accidens ⁊ reliqui. ¶ Si autez aliquis ꝓhibet diuidere: qm̃
dico est tacentem dicere. hec quidẽ sic: illa autẽ nõ sic. tñ hoc est pri-
mũ qd̃ inconueniens postulare. Quãdoq; em̃ nõ videtur interroga D
tũ multipliciter se habere. impossibile aũt diuidere q̃ nõ putat. Dein
de docere quid aliud erit. manifestũ em̃ faciet se quõ hꝫ ei: qui neq;
considerat / neq; scit / neq; opinat̃ qm̃ aliter dicitur. Deinde ⁊ in non
duplicibus quid prohibet hec pati vel facere: vt putas equales sunt
vnitates binarijs / in quaternarijs? sunt aũt binarij hi quidẽ sic vni-
ti: illi autẽ nõ sic: ⁊ putas cõtrarioꝝ vna est disciplina vel nõ? sunt au
tem contraria hec quidẽ nota: illa vero ignota. Quare videt̃ ignora
re q̃ hoc postulat: qm̃ alid̃ est docere q̃ꝫ disputare: ⁊ qm̃ opꝫ q̃dẽ do
centẽ nõ interrogare: sꝫ eũ manifesta facere: illũ aũt interrogare.

De iterrogatõe tẽtatiue: ⁊ q̃d iter ꝯtẽtiosuꝫ sophisticũq; intersit. c. x. A

Amplius vt affirment vel negent probare non monstran- Tẽtati-
tis est: sed experimentum sumentis. nam tentatiua est dia ua q̃d i-
lectica quedam: quapropter de omnibꝰ inspicit: ⁊ conside terrogat
rat non scientem / sed ignorãtem atq; simulantem. ¶ Qui

UVA. BHSC. IyR_118_1

B ergo ꝑm rem considerat cōia/dialecticus est: qui aūt hoc apparenter facit/sophisticus. ¶ Et syllogismus litigiosus ⁊ sophisticus est vnꝰ quidē apparens syllogisticus de q̄bus dialectica tētatiua est. ⁊ si vera sit cōclusio. nam eius qui ꝓpter q̄d deceptorius est: ⁊ quicūq̄ (cuz non sint) ꝑm singulorum viam paralogismi videntur esse ꝑm artem. C Nam false descriptiones non litigiose. nam ꝑm ea que sub arte sunt paralogismi. neq̄ si qua est falsa descriptio circa verū: vt Hippocratis quadratū q̄d ꝑ lunulas: sed vt Brisso quadrauit circulū: tametsi quadraret circulus: tñ qr nō ꝑm rem/⁊ ideo sophisticus: quare ⁊ qui de his est apparēs syllogismus: litigiosa ē oratio: ⁊ q̄ ꝑm rē est apparens syllogismus: ⁊ si sit syllogismus: litigiosa erit oratio: nam apparens est ꝑm rem: quare fallax ⁊ iniustꝰ. Quēadmodum enim ea que in certamine est iniuria speciem quandam habet veri: ⁊ est quedam iniusta certatio: sic in cōtradictione iniusta contentio est litigiosa: nā ⁊ illic qui omnino vincere volūt/omnia tentāt: ⁊ hic qui contentiosi sunt. ¶ Ergo qui ob victoriā ipsam tales sunt: litigiosi hoīes/⁊ rixe amici videntur esse. qui autem propter gloriaz que in diuitijs sophistici. nam sophistica est dialectica quedam vt diximus ab apparente sapientia propter q̄d apparentem demonstrationem appetūt. ¶ Et in eisdem orationibus quidē sunt litiū amatores (⁊ sophiste: sed non propter eadem. ⁊ oratio eadem erit sophistica/⁊ litigiosa: sed nō ꝑm idem: sed in eo quidem ꝙ propter apparentem victoriam litigiosa. in eo vero ꝙ propter sapientiam sophistica. nā sophistica est apparens quedam sapientia: non autem existens. ¶ Litigiosus autem est qui quodāmodo sic se habet ad dialecticum: vt falsigraphus ad geometricum. Nam ex eisdem disserendi modo paralogizat/velut ⁊ falsigraphus geometrice. sed hoc quidem nō litigiosus quoniā ex principijs ⁊ conclusionibus que sunt sub arte falso describit. Qui autem ex his est que sunt sub dialectica circa alia quidez quoniā litigiosus sit manifestū: vt quadratura que est quidē per lunulas nō litigiosa: Brissonis autem litigiosa: ⁊ hunc quidem non est transferre nisi ad geometriam tantum: eo ꝙ ex proprijs fit principijs. Illum autez ad plures quicunq̄ non sciunt quid possibile est in vnoquoq̄: ⁊ quid impossibile nō. Aptabitur autez vt Antipho quadrauit: vel si quis dicat nō melius esse post cenam deambulare per Zenonis rationem: non medicinalis. cōmunis enim est. Si ergo omnino similiter se haberet litigiosus ad dialecticum: vt falsigraphus ad geometram: non esset de illis litigiosus.

Dr̄nt dialecticꝰ ⁊ sophista. Cap. 8.

C Sil'es sūt syll's litigiosus ⁊ sophisticus.

Tres āte Aristotelis tpa ad mōstrandā circu

D li q̄draturā maximopere insudasse leguntur ātiphon hyppocrates Brisson dr̄nt litigiosi ⁊ sophiste Eadem or̄o alia rōe: litigiosa et sophistica.

Qūo litigiosa or̄o ad dialecticam.

¶ Orationes dialecticorum/tentatiborūq̄: non esse ad determinatum genus. Cap. xi.

Dialecticꝰ nō est determiati generis.

A Hunc autē nō est dialecticus circa genꝰ aliquod determinatum: neq̄ ostensiuus vllius: neq̄ talis qualis vniuersalis. neq̄ em̄ sunt oīa in vno aliquo gñe. neq̄ si essent: possibile

UVA. BHSC. IyR_118_1

sub eisdem principijs esse ea que sunt. ¶ Quare ⁊ nulla ars demon
stratiua alicuius nature interrogatiua est: nõ enim possibile vtranli- B
bet partium dare. Nã syllogismus non fit ex vtrisq̃. dialectica aũt in Nulla scia iter
terrogatiua est (si aũt ostẽderet: quid illud nisi ⁊ oĩa?) sed prima ⁊ ꝓ- rogat.
pria principia nõ interrogans. nã si nõ daret: iam nõ haberet ex qui-
bus amplius disputaret ad instantiã. ¶ Talis aũt est ⁊ tentatiua: ne Tenta-
q̃ em̃ tẽtatiua talis est qualis est in geometrica: sz quã habeat ⁊ nõ tiua: in-
sciens aliquis. est em̃ experimentũ sumere nõ scientis: ⁊ eũ qui nescit terroga
rem: siquidem dat nõ ex quibus nouit: neq̃ ex ꝓprijs: sed ex cõsequẽ tiua est
tibus. quecũq̃ talia sunt q̃ scientem quidem nihil prohibet non scire nulli⁹ de
artem. nõ scientẽ autem necesse est ignorare. Quare manifestũ: quo- termina
niam nullius determinati tentatiua disciplina est: eo ꝙ de oĩbus est. ti gñis.
nam omnes artes vtũtur cõibus q̃busdã. ¶ Quare oẽs etiam idio- C
te quodãmodo vtuntur dialectica ⁊ tẽtatiua. ¶ Nã omnes vsq̃ ad Illitte-
quid conãtur dijudicare pronunciantes. hec aũt sunt cõmunia. nam rati dia
ea nihil minus sciunt ipsi: q̃uis videãtur valde extra dicere. ¶ Re- lectica ⁊
darguũt ergo oẽs. nã sine arte participãt id de quo artificialiter dia tentati-
lectica est. ⁊ arte syllogistica: tẽtatiuus / dialecticus. ¶ Quoniã autẽ ua vtũt.
sunt multa quidem hec ⁊ de omnibus: non talia aũt vt natura q̃daz D
sit ⁊ genus. sed velut negationes: alia aũt non talia sed propria sunt. Dialec-
Est em̃ de his omnibus experimentum sumere / ⁊ esse artem quãdã ctica ars
⁊ nõ talem esse quales q̃ demõstrant: eo ꝙ litigiosus nõ est sic se ha cõium.
bens oĩno: vt falsigraphus. Nõ em̃ erit paralogismus ex determina
ti cuiusdam generis principijs. sed circa genus omne erit litigiosus.
¶ Loci ergo de sophisticis elenchis hi sunt. Quoniam autez est dia Epilog⁹
lectici considerare de his / et posse ea facere: non difficile est videre.
Nam que circa propositiones est methodus omnem habet hãc spe-
culationem. ⁊ de elenchis quidem apparentibus: dictum est.

¶ Loci sophistici interrogantium ad falsum aut ino-
pinabile. Cap. xij.

Falsum autem in aliquo ostendere: ⁊ orationem ad inopina Prim⁹
bile ducere: hoc enim fuit ꝑm propositum sophistice inten- locus.
tionis. Primum quidem est ex eo ꝙ interrogat quodãmo-
do: ⁊ per interrogationem maxime accidit. Nam id ad nul-
lum determinatum propositum interrogare venatiuum est horum:
nam vane dicentes peccant magis. vane autem dicunt quãdo nihil
habent propositum. ¶ Et id interrogare multa (quãuis determina- A
tum sit ad quod disputant) ⁊ ea q̃ videntur dicere probare: facit quã 2. locus
dam idoneitatem: vt ad inopinabile ducat / vel falsum. ¶ Et si inter- 3. locus.
rogatus affirmet aut neget aliquid horum ducere ad que argumen
tari idoneus est: possunt aũt nunc minus ledere per hoc q̃ prius: exi
gũt em̃ aliq̃d ad id qđ est in ꝑncipio. ¶ Elemẽtũ aũt deueniẽdi aut
ad falsuz aliqđ: aut inopinabile: nullã statiz interrogare positionẽ: sz 4. locus

UVA. BHSC. IyR_118_1

confiteri ob hoc se interrogare quod discere velit: locum enim argu-
Z mentationis facit cōsideratio. ¶ Ad mentientē aūt ostendendū pro
5. locus prius locus sophisticus est: ducere ad talia ad que abūdet ofonib⁹.
est aūt z bene z nō bene hoc facere: quemadmodū dictum est prius.
6. locus ¶ Rursum vt qō extra opinionē est ducat: considerare ex quo gene
re est qui disputat / deinde interrogare quod pluribus hi dicant ino-
7. locus pinabile. Est autem singulis aliquid tale. ¶ Elementum aūt horuz
singulorū sumere positiones in ꝓpōnibus. Solutio vero z horū cō-
8. locus petens fertur: sed ostendere quoniā nō ꝓpter ofonem accidit impro
babile. semper aūt hoc vult qui contendit. ¶ Amplius autem ex vo
luntatibus z manifestis opinionibus. non em eadem z volunt z di-
cunt: sed dicūt quidem decoratissimas ofones: volunt autem ea que
videntur prodesse: vt bene mori magis q̄ viuere voluptuose dicunt
¶ oportere: z agere iuste magis q̄ diuitijs affluere praue: volunt autez
contraria. Ergo eum qui dicit p̄m volūtates ad has manifestas opi
niones ducendum. eum vero qui p̄m has: ad abscōsas: vtrūq; enim
necessarium extra opinionem ducere: aut em ad manifestas / aut ad
9. locus obscuras opiniones dicūt cōtraria. ¶ Plurimus autē locus est faci
endi que extra opinionem sunt dicere: sicut z callicles in gorgia scri-
ptus est: dicens: z veteres omnes arbitrati sunt accidere in eo q̄ p̄m
naturam / z p̄m legem: cōtraria enim esse naturā z legem dicunt: z iu
stitiam p̄m legem quidē esse bonū: p̄m naturā autē non bonū. Opor
tet ergo ad eum quidem qui dicit p̄m naturā / p̄m legem obuiare. ad
eum vero qui p̄m legem in naturā ducere: vtrūq; enim dicere est qō
extra opinionem est. Erat aūt eis p̄m naturā quidem ipsis verū. p̄m
legem aūt qō pluribus videtur. Quare manifestū: qm et illi / quēad-
modum z qui nūc / aut redarguere: aut ad qō extra opinionem esset
10. loc⁹. dicere respondentē / conabātur facere. ¶ Quedam autem interroga
tiones habent vtrinq; improbabilem responsionem: vt vtrū sapienti
bus / aut patri oporteat obedire. z expedientia facere aut iusta: z in-
11. loc⁹. iuriam pati melius q̄ nocere. ¶ Oportet aūt ducere ad ea que plu-
ribus z sapientibus sunt cōtraria. Nam si dicat aliq̄s vt hi qui circa
rōnes ad ea que pluribus. si aūt vt plures in ea que his qui in rōne:
11. locus dicunt em hi quidem ex necessitate beatū iustū esse: pluribus aūt im-
probabile est regē nō felicē esse. ¶ Erit autem ad ea que sic sunt im-
probabilia ducere: idē et qō est in eā q̄ est p̄m naturā z p̄m legē cōtra
rietatē ducere. nā lex opinio plurū est: sapiētes aūt p̄m naturā z p̄m
virtutē dicūt: z ea q̄dē q̄ sunt extra opionē / ex his opz q̄rere locis.

¶ De captionibus nugatiōis z solecismi. Ca. xiij.

A Cur sit nugatō

QUE eo quidē qō est facere nugari: quidnā dicimus nugari /
iam mōstrauimus. omnes aūt hmōi orationes hoc volunt
facere si nihil differat nomen vel orationem dicere. duplex
autem / et dimidij duplum idem est. si ergo est duplū di-

UVA. BHSC. IyR_118_1

midij duplū: erit dimidij dimidij duplum: ⁊ rursum si p̄o duplo duplū dimidij ponatur: ter erit dictū dimidij dimidij duplū. Et putas est concupiscentia delectationis: hec autem est appetitus delectationis: est ergo concupiscentia appetitus delectationis delectationis. Captiones.

¶ Sunt autē omnes huiusmodi orationes in his que sunt ad aliqd quecūq; non solum genera: sed ⁊ ipsa ad aliquid dicuntur: ⁊ ad idem ⁊ vnum assignantur: vt appetitus alicuius appetitus: ⁊ concupiscētia alicuius concupiscentia: et duplum alicuius duplum: ⁊ duplum dimidij: ⁊ quorūcunq; substantia cum non sint aliquid omnino quorum sunt habitus aut passiones: aut aliquid hmōi in oratione eoruꝫ cum designantur p̄dicatorum de his: vt impar est numerus medīū habens: est autem numerus impar: est ergo numerus numerus medium habens. Et si simum caultas naris est: est autē naris sima. est igitur naris naris caua. In qb⁹ fit nugatio.

¶ Videtur autem facere non facientes qñq; eo q̄ non interrogant si significat aliquid per se dictum duplum: aut nihil. ⁊ si aliquid significat: vtrum idem aut diuersum. sed conclusionem dicunt statim: ⁊ videtur eo q̄ nomen idem sit: idem ⁊ significare Cap. xii. B

¶ Solecismus autem quale quid est: dictū est p̄ius. est aūt hoc ⁊ facere ⁊ non facientem videri ⁊ facientē non videri: quēadmodū. Cecilianus dicit: si ficus sit secunde declinatiōis: nā q̄ dicit ficus naturas solecismū quidem facit ꝑm illum: non videtur aūt pluribus. qui vero ficos videtur q̄dē: sed non facit solecismū. eodem mō si finis solū masculini generis ꝑm quosdā. nam q̄ dicit certam solecismum facit ꝑm eos. Solecismus.

¶ Manifestum ergo qm̄ ⁊ ars quedā hoc pōt facere: eo q̄ multelofones nō colligentes solecismū / videtur syllogizare: velut in elēchis. Cur apparēt solecismi. C

¶ Sunt autem pene oēs apparentes solecismi ꝑm hoc: ⁊ quando casus neq; masculinum neq; femininū indicat: sed neutrum. nam hic masculinum significat: hec autem femininū: hoc vero vult quidē neutrum significare. sepe autez significat ⁊ illa vtraq;. vt q̄d est hoc calliope / lignū coiisc⁹. Ergo masculini ⁊ feminini differūt casus oēs: neutri autem alij quidem / alij autem non. Dato ergo hoc: sepe syllogizant quasi dictum sit hunc. silr autem ⁊ alium casum p̄o alio ponunt. Paralogismus autem fit / eo q̄ cōmune sit plurium casuum. nam hoc significat quādoq; quidem hic / quandoq; autē hūc. Oportet autem vicissim significare cum est quidem hic. cū esse autē hūc: vt est coiiscus esse coiiscum. ⁊ in femininis similiter nominibus. nā in oibus silr est / ⁊ esse: facietē dīam. D

¶ Et quodāmodo similis est in his solecismus elenchis qui dicūtur ꝑm q̄ non similia similiter. nā quem admodū illic in rebus: sic hic in nominibus accidit solecismum facere: nā hō ⁊ albū ⁊ res ⁊ nomen est. Manifestū ergo qm̄ ⁊ solecismus tentandū est ex his dictis casib⁹ syllogizare. Spēs igitur sunt he cōtentiosarū disputationū / ⁊ partes specierū ⁊ modi: qui dicti sunt. Solecismus similis figure dictionis.

¶ De occultatiōe sophistica ⁊ cōtra molestē rndētes. Ca. xiiij.

UVA. BHSC. IyR_118_1

A primus locus.

Iffert aũt non parũ si ordinentur quodãmodo ea q̃ circa interrogationem sunt: vt lateat velut in dialecticis. Deinceps ergo ex his q̃ dicta sunt hoc primũ dicendũ. ¶ Est ergo ad redarguẽdũ vnũ quidẽ longitudo. difficile. n. simul multa cõspicere. ¶ Ad longitudinẽ vero prędictis elemẽtis vtendũ

2.locus. vnum vero festinatio. nam tardiores minus prędidẽt. est autem ira

3.locus. & contentio. conturbati enim minus possunt conseruare oẽs. ¶ Ele

B 4.locus menta autem ire. & manifestum eum facere qđ velut inuste agere / et

5.locus, circa omne impudentẽ esse. ¶ Amplius permutatim interrogationes ponere: siue ad idẽ plures aliquis habeat interrogationes siue & qñ sic & qñ nõ sic. Simul ei accidit aut ad plura aut ad ꝓria facere

6.locus obseruationẽ. ¶ Omnino aũt omnia q̃ ad occultationem dicta sunt prius: vtilia etiã ad cõtentiosas disputationes. nam occultatio est la

C 7.locꝰ. tendi causa. latere autẽ causa fallacie. ¶ Ad abnuentes autẽ quecũ qꝫ opinantur esse ad orationẽ ex negatione interrogandum velut cõtrarium velit: aut etiã ex equo interrogationẽ facere. nã cũ dubiũ est

8.locus quid velit sumere: minus insolescũt. ¶ Et quando in partibus dedit aliquis singula inducenti: vniuersale sepe nõ interrogandũ: ſz vt cõcesso vtendũ. nã qñqꝫ putant & ipsi dedisse & audientibus videntur

9.locus ꝓpter inductionis memoriã: velut nõ interrogata stulte. ¶ Et in q̃

D bus non nomine significat vniuersale: ſz similitudine vtendũ ad hoc

10.locꝰ. qđ expedit. Latet eñ similitudo plerũqꝫ. ¶ Et ad sumendũ ꝓpositionẽ: cõtrariũ opꝫ cõparando interrogare: vt si debeat sumere: qñ opꝫ patri per oĩa obedire: vtrũ per oĩa oporteat obedire parentibus aut ꝑ oĩa inobedire: etiã sepe multa: vtrũ multa ꝓcedẽda aut pauca. magis eñ si necesse est videbunt esse multa. Appositis eñ iuxta se

11.locus cõtrarijs: maiora minora videntur / & petora: & meliora hominibus. ¶ Valde eñ & sepe facit videri redargut / maxime sophistica calumnia interrogantiũ: cum nihil syllogizantes non interrogationem faciunt de hoc qđ vltimum est: sed conclusiue dicunt velut syllogizan-

12.locꝰ. tes: non ergo hoc & hoc. ¶ Sophisticum autem & posito inopinato postulare hoc quod videt respondere / ꝓposito eo qđ videtur ex principio: & interrogationẽ talium sic facere vtrũ tibi videtur? Necesse est eñ si sit interrogatio ex quibus syllogismus est: aut elenchum / aut inopinabile fieri. cum dat quidem elenchum: cũ aũt non dat: neqꝫ da

13.locꝰ. re videtur: fatetur inopinabile. cũ vero nõ dat: videri aũt fatetur elenchi simile. ¶ Amplius quẽadmodũ in rethoricis & in elenchis similiter ꝓprietates considerandũ: aut ad ea q̃ ab eo sunt dicta / aut ad eos

14.locꝰ quos confitetur bene dicere vel facere. ¶ Amplius ad eos qui videntur huiusmodi: aut ad similes vel ad plures vel ad oẽs. ¶ Et sicut respondẽtes sepe: cũ redarguũtur faciũt dupler: si debeat accidere redargutio. Et interrogãtibus vtẽdũ qñqꝫ hoc cõtra instantes: si sic quidẽ accidit: sic aũt non: qñ sic sumpserit, vt Cleophon facit in mã

15.locus

UVA. BHSC. IyR_118_1

drobulo. Opz etiã abstinẽtes ab oratione reliqua argumẽta diuidere: ⁊ respondẽti (si presenserit) prius instare ⁊ predicere. ¶ Argumentandũ aũt qñq; ⁊ ad alia ab eo qđ dictũ illud extra sumentibus: si nõ ad hoc qđ ꝓpositũ est habeat aliquis argumentari: qđ Lycophron fecit proposito ex arte lyrã extollere. ¶ Ad eos aũt q̃ exigunt ad q̃d conant̃ argumentari: qꝛ videtur oportere assignare causaz. Dictis autem quibusdam obseruabilius: qđ vniuersaliter accidit in elenchis dicere cõtradictionẽ. quoniã qđ affirmauit negare: aut qđ negauit affirmare. sz non quoniã cõtrariorum eadem disciplina: aut non eadem. Non oportet autem cõclusionem vt ꝓpositionem interrogare: quedam autem neq; interrogandum est: sed vt concessis vti. Ex quibus ergo interrogationes: ⁊ quomodo interrogandum ĩ agonisticis exercitationibus dictum est.

Cleophon. 16. loc⁹. Licophron 17. loc⁹.

E

¶ Primi. Elenchorum sophisticoꝝ. Arist. finis.

¶ Elenchorum sophisticorum Aristotelis Liber secundus.

¶ De vtilitate cognoscendi Sophisticas orationes / ⁊ apparatu ad eas diluendas. Cap. Primũ.

De responsione autẽ / ⁊ qũo opz soluere / ⁊ quid / ⁊ ad quã vtilitatem huiusmodi orationes ꝓsunt: post hec dicendum. ¶ Utiles ergo sunt ad phiam ꝓpter duo. Primum quidem: quoniam he q̃ sepe ꝑm dictionem fiunt / melius se hr̃e faciũt ad id quotiens singulum dicitur / ⁊ ea que sil'r / ⁊ que aliter reb⁹ accidũt ⁊ in nominibus. Scđm aũt ad eas que per seipsum inquisitiones fiũt: nam qui ab alio facile paralogizat̃ ⁊ hoc nõ sentit: ⁊ ipse a se hoc patitur sepe. Tertiũ vero ⁊ reliquũ adhuc ad gloriã: eo ꝙ circa oĩa exercitatus eẽ videbit̃ / ⁊ in nullo inexpertez se habere. Nã ⁊ si is qui cõicat orationibus vel opinionibus spernit orationes: cũ nihil habeat determinare de vitio eaꝝ: suspitionẽ dat qđ vr̃ insolescere: nõ qꝛ veruz sit: sed ꝓpter imperitiã. ¶ Rñdentibus aũt qũo obuiandum sit ad hmõi orationes / manifestũ: siquidẽ recte diximus prius ex quibus sunt paralogismi: ⁊ si (q̃ inquirẽde sunt) superabundantias sufficienter diuisimus. ¶ Nõ est aũt idẽ sumentẽ orationẽ videre et soluere vitiũ / ⁊ interroganti posse obuiare velociter. ¶ Nã qđ scimus / sepe trãspositũ ignoram⁹. Amplius autẽ quẽadmodũ in alijs. id qđ citi⁹ et tardius ex exercitatione fit magis: sic et in orationibus se habet. Quare si manifestũ nobis sit / impediti aũt simus. priuamur opportunitatib⁹ frequẽter. Accidit aũt qñq; sicut ĩ linearũ descriptiõib⁹ nã ⁊ illic soluẽtes qñq; ꝯponere verũ nõ possum⁹: sic ⁊ ĩ elenchꝭ. nã sciẽtes ꝑz quid orationẽ accidit ꝯnectere: soluere orationẽ ĩpotes sum⁹.

Intẽtio

Utilitates.

De apparatu.

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ De apparenti solutione respondentis. Cap. ij.

A primus locus. PRimũ ergo sicut syllogizare dicimus / ꝓbabiliter quandoq; magis q̃ vere / eligere oportere: sic ⁊ soluendũ qñq; magis probabiliter q̃ ꝑm verũ. Oino em̃ ꝯ litigiosos obstandũ: nõ vt arguentes / sed vt apparentes. Non em̃ dicimus eos syllogizare: q̃re vt nõ videant̃ corrigẽdi sunt. naz si est elẽchus cõtradictio non eq̃uoca ex q̃busdã: nil opus est diuidere ad amphibologiã ⁊ eq̃uocationẽ. non eniz facit syllm: sz ob nil aliud cõdiuidẽ
2. locus. dũ est: nisi qꝛ cõcl'o vr̃ elencho sil'is. ¶ Non ergo redargui / sz videri redargui cauẽdũ est: eo ꝙ interrogare amphibologiã ⁊ que sunt ꝑm eq̃uocationẽ ⁊ quecũq; alie hmõi obtusiões / q̃ ⁊ vex elẽchum obnubilãt / ⁊ redarguentẽ ⁊ non arguentẽ dubiuz faciunt. Nam (qꝛ lz in fine cõclusi non qđ affirmauit negare dicere: sz equiuoce: aut amphibologice: ⁊ si qđ maxime cõtingit in idẽ ferat) dubium si redargutus est: dubiũ eniz si ꝟa dicit nũc. Si vero diuidẽs interrogasset equiuocũ aut amphibolũ: nõ dubius eẽt elenchus. qm̃ requirũt (nũc q̃dem
3. locus. min⁹: prius aũt magis) litigiosi: vel sic / vel nõ rñdere eũ q̃ interrogatur: fieri põt. ¶ Nũc aũt qꝛ nõ bñ interrogãt inq̃rẽtes: necesse est vt
4. loc⁹. rñdeat aliq̃d is q̃ interrogat̃ / corrigẽs vitiũ interrogatiõis. qm̃ diuiso sufficiẽter / vel sic / vel nõ / necesse est dicere rñdẽtẽ. ¶ Si aũt aliquis putet euz qui ꝑm eq̃uocationẽ elenchũ esse: quodãmodo nõ est rñdẽ
5. locus. tẽ effugere redargutionẽ: nã in visibilib⁹ necessariũ qđ dixit negare illud: ⁊ qđ negauerit affirmare. ¶ Nam vt corrigũt quidaz nihil ꝓdest: non enim coriscum aiunt esse musicum ⁊ non musicuz: sed hunc coriscum musicum: ⁊ hunc coriscum non musicum. Nã eadẽ erit oratio coriscum vel hunc coriscum musicum esse vel non musicum. qđ simul affirmãt ⁊ negãt. Sz fortasse non idez significãt: naz nec illic nomen: quare in aliquo differt. Si autem huic quidem simpl'r dicere
6. locus corriscũ assignet: illi aũt addat aliquẽ aut hunc: inconueniens. nihil eniz magis alteri. vtrolibet eniz nihil differt. ¶ Non sic igitur sed qꝛ dubius quidem est / qui non determinauit amphibologiã: vtrũ redargutus est vel nõ. Cõcessum est aũt in disputatiõib⁹ diuidere: mani-
B festũ qm̃ nõ determinãtem dare interrogationẽ: sz simpl'r peccatũ ẽ:
7. locus. quare ⁊ si nõ ipse: tamẽ disputatio redargute sil'is est. ¶ Accidit aũt sepe vidẽtes ãphibologiã pigrescere diuidere: eo ꝙ frequenter talia proponantur: ne ad omnia videantur molesti esse. Deinde nõ putãtibus propter hoc fieri orationem: sepe obuiat improbabile: quare qm̃ datum est diuidere non pigritãdum: quẽadmodum dictuz est prius. Si autem duas interrogatões non vnam facit quis interragationẽ non propter equiuocationem ⁊ amphibologiam fieret paralogism⁹. sz vt elenchus / vel nõ. Quid ei differt interrogare si Callias ⁊ Themistocles musici sũt / q̃ si ambob⁹ vnũ nomẽ eẽt existentib⁹ diuersis: nã si plura significet vno nomie: plura iterrogauit. Si ergo nõ rectũ

UVA. BHSC. IyR_118_1

ad duas interrogationes vnam responsiõem censere sumere simplr: manifestum qm̃ nulli eorum que equiuoca sunt cõuenit respondere simplr. Nec si de oĩbus verũ sit vt volũt quidã: nihil eniz hoc differt q̃z si interrogasset Corriscus ⁊ Callias: vtrum domi sint: vel non domi: siue presentibus vtrisq̃z: siue nõ presentib⁹: vtrinq̃z eniz ꝓpõnes plures nõ enim si verum est dicere: ꝓpter hoc vna est interrogatio. Pole aũt ⁊ mille alia interrogata oĩa. vel sic vel non verum esse dicere: attamen nõ respõdendũ vna respõsione. Interimitur enim disputare. hoc autem simile tanq̃z si idẽ nomẽ ponat diuersis. Si ergo nõ opz ad duas interrogatiões vnã respõsionẽ dare: manifestũ qm̃ nec in equiuocis sic vel non dicẽdũ est: neq̃z em̃ qui dixit respondet tã ⁊ si dixit. Sed cõtẽdũt quodãmodo in disputatione eo ꝙ lateat qd̃ accidit. ¶ Sicut ergo diximus: qm̃ elenchi quidã videntur esse qui non sunt: eodẽ modo ⁊ videntur solutiones esse quedã que nõ sunt: quas dicimus qñq̃z magis oportere ferre: quas veras in cõtẽtiosis disputationibus: ⁊ in ea (q̃ ad duplex est) obuiatione. ¶ Respondendũ aũt in his quidem que videntur: sic dicentẽ etenim sic minime fiet ad se elenchus. ¶ Si vero aliq̃d qd̃ extra opinionẽ sit cogatur dicere: hic maxime addẽdũ videri. sic em̃ neq̃z elenchus neq̃z inopinatũ videbitur fieri. ¶ Qm̃ quo modo petitur qd̃ est in principio: manifestũ putant oĩno (si sit ꝓpinque) interimendũ: ⁊ nõ cõcedenda esse quedam velut qd̃ in principio est petẽte. ¶ Et qñ aliq̃d tale postulauerit q̃s qd̃ necessariũ quidẽ accidere ex positione. Est autẽ falsum vel inopinatũ idem dicẽdũ. nã que ex necessitate accidunt: eiusdem videntur esse positionis. ¶ Amplius qñ vl'e non nomine sumitur: sed in parabola dicendũ: qm̃ nõ sic datũ est: neq̃z vt ꝓposuit sumit: nã ꝑꝑ hoc fit sepe elenchus. Si aũt ꝓhibeat his ad hoc: qm̃ nõ bene ostẽsum est redeũdũ obuiãdo ꝟm dictã determinationẽ. ¶ In his ergo que proprie dicunt noĩbus necesse est rñdere vel simplr vel diuisim. ¶ Que aũt subintelligentes ꝓponimus: vt q̃cũq̃z nõ plane sz trũcatim interrogantur: ꝑꝑ hoc accidit elẽchus: vt putasne quicquid est danaum possessio est danaum. sic similiter aũt ⁊ in alijs: sed homo est aĩalium dicimus vtiq̃z: possessio ergo homo est aĩaliũ. Nam hoĩem aĩalium dicimus: qm̃ aĩal est: ⁊ Lysandrũ lacedemoniorũ. qm̃ lacedemonius est. Manifestũ ergo qm̃ in q̃bus obscurũ est qd̃ ꝓponit / nõ ꝯcedẽdũ simpliciter. ¶ Qñ aũt duobus existẽtibus cũ alterũ q̃dẽ est / ex necessitate alterũ esse videt: cũ aũt alterũ hoc nõ ex necessitate est: interrogatũ prius oz qd̃ mins est dare. ¶ Difficilius em̃ syllogizare de pluribus. ¶ Si aũt argumẽtet: qm̃ huic q̃dẽ est ꝯriũ: illi aũt nõ est si oratio vera sit ꝯriũ dicere rñdẽti: nomẽ aũt nõ esse alterius. ¶ Qm̃ aũt q̃dã q̃dã eorũ q̃ dicunt plures eũ q̃ nõ cõcedit mẽtiri inq̃unt: q̃dam aũt nõ: vt quecũq̃z ambigũt (vtrũ em̃ corruptibilis vel immortalis sit anima animaliũ nõ determinatũ est multis). In quibus ergo du

C

8. locus

Cap. 2. ꝟm veterẽ sectionem.

9. locus

10. loc⁹.

11. locus

D

12. loc⁹.

13. loc⁹.

14. loc⁹.

15. locus

16. loc⁹.

E

decl'o.

17. loc⁹

18. loc⁹.

UVA. BHSC. IyR_118_1

biū est vtro mō soleat dici ꝓpositū: vtrū vt cōceptiones vocāt enim
Quintilianus. sniś veteres qō sioscisset vocauerūt. 19. loc⁹. 20. loc⁹.
cōceptiones ꝛ veras opiniones ꝛ totas negationes. vt diameter incōmēsurabilis est. ¶ Ampliꝰ vbi verū dubitat maxime transferens aliquis noia in his latebit. Nam qꝝ dubiū est vtro modo se habeat verū: non opinabit sophistice agere: qꝝ vero dubiū nō putabit mētiri Nam translatio faciet oratiōem sine elencho videri. ¶ Ampliꝰ quaſ cūq; aliqs presenserit interrogationum prius insurgendum ꝛ prēdicendum. Sic enim maxie interrogantem prohibebit.

¶ De recta solutione loci. Cap. iij.

Quid recta solutio.

Uoniā aūt est recta quidē solutio manifestatio falsi syll'i/ ꝟ quālibet interrogationē accidit falsum. (Falsus autē syll's fit dupliciter: aut eñ syllogizatū est falsum: aut qui non est syllogismus videtur esse syll's) erit ꝛ que nunc dicta est solutio: ꝛ apparentis syll'i ꝟm quā videtur interrogationū correctio: quare accidit orationes syllogisticas quidem interimentem: apparentes autē diuidentē soluere. ¶ Rursum autē qm̄ syllogizantiū oratiōnū: he quidē verā ille autē falsam habent conclusionē. ¶ Eas quidem que ꝟm cōclusionem sunt false duobus modis contingit soluere: nam ꝛ in eo ꝙ interimitur aliquid eorum que interrogata sunt: ꝛ in eo ꝙ ostenditur conclusio non sic se habere. ¶ Eas vero que ꝟm propositiones in eo ꝙ interimitur quid trīm: nam conclusio vera est. ¶ Quare volentibus soluere oratiōnē primū quidem perspiciendum si syllogimat aut non syllogizat. Deinde vtrū sit vera cōclusio an falsa: quatenus vel diuidentes vel interimētes soluamus: ꝛ iterū interimētes vel hoc modo vel illo sicut dictum est prius. ¶ Differt aūt plurimū

Cap. 4. Æquocatio. Amphibologia

interrogatam vel non interrogatam soluere oratiōnem. nam prēuidere q̄dem difficile est: ꝓ octū aūt temporis videre. ¶ Horū igitur q̄ sunt ꝟm æquocationē ꝛ amphibologiā elechorū: alij q̄dē hñt interrogationē aliquā plura significantē: alij aūt cōcl'onē multipl'r dictā: vt in eo quidem qō est tacentē loqui cōclusio duplex est: in eo vero qō est nō cōscire scientē vna interrogationū amphibologia. Et duplex qñq; quidē est/ qñq; aūt nō est: ſ significat duplex. hoc q̄dē ens: illud vero nō ens. ¶ Quibuscūq; ergo in fine multiplex est nisi prius sum

B

pserint cōtradictionē/ nō fit elenchus: vt in eo qō est cecū videre: naz sine cōtradictione non erit elenchus. ¶ Quibuscunq; vero in interrogationibus nō necesse est prius negare qō duplex est. nam nō ad hoc: sed ꝓp hoc fit oō. ¶ Ergo in pincipio duplex: ꝛ nomen ꝛ orationē sic respōdēdū: qm̄ est vt sic, est autē vt nō: vt tacētē loq; qm̄ est vt sic: est autē vt non: ꝛ q̄ expediunt faciendū sunt q̄ sic: sunt autem que non: nam expedientia dicunt multipl'r. ¶ Si autem lateat in fine addentem interrogationem corrigere est ne tacentem loqui: non: sed hunc tacentem. ¶ Et in his autem que habent multipliciter in ꝓpositionibus: similiter non putas consciunt qm̄ sciunt. vtiq; sed non sic

UVA. BHSC. IyR_118_1

scientes. non enim idem est quoniam non est conscire: ⁊ quoniam sic scientes non esse. ¶ Et omnino obstandum etiã si simplr syllogizet: quoniã non esse quam dixit negauit: sed nomen quare non est elenchus. ¶ Manifestum autem ⁊ eos qui sunt ꝑm diuisionem ⁊ compositionem quo modo soluendum: nam si diuisa ⁊ composita oratio aliud significat cõclusa contrariũ dicendum. Sunt autẽ oẽs huiusmodi orationes ꝑz cõpositionẽ vel diuisionẽ: putasne quo vidisti tu hunc percussum: illo ꝓcussus est hic: ⁊ quo percussus ẽ: illo tu vidisti: ¶ Habet ergo aliquid ⁊ dubiarũ interrogationum: ⁊ si est ꝑm compositionẽ: nõ em est duplex qõ ꝑm diuisionẽ: non em eadẽ oratio fit diuisa ⁊ cõpositа. siquidem ora ⁊ hora ꝑm accentum prolata significant aliud: sed in scriptis quidem idem nomen: cum ex eisdem elemẽtis scriptum est: ⁊ similiter ⁊ illic autem tam signa faciunt: prolata autem non eadem: quare non duplex quod ꝑm diuisionẽ est. Manifestum autem etiam qm nõ oẽs elenchi ꝑm duplex: sicut quidam dicũt Diuidẽdum ergo ei qui rndit: nõ em idẽ est oculis videre percussuz: ⁊ dicere videre oculis percussum. Et Euthydemi oro: putasne vidisti tu nunc exntes in Pyreo naues / cũ in Sicilias. Et rursum putasne malũ sutorẽ bonũ esse? erit aũt quis bonus sutor / malus: quare sutor malus. Putasne quorũ scie bone: bonas esse disciplinas: mali aũt bona disciplina: bona ergo disciplina malum. sat vero ⁊ malũ et disciplina est malũ. Quare mala disciplina malũ. Putasne verũ dicere nunc quoniaz tu factus es? ergo factus es nunc: aut aliud signficat diuisum: verum enim dicere nunc / quoniam tu factus es: ꝑz nõ / nunc factus es. Putasne vt potes et que potes: sic ⁊ ipsa facies: non citharizãs autez habes potestatẽ citharizandi: citharizabis ergo nõ citharizans: aut non huiusmodi habet potestatem: vt non citharizans citharizet: sed cum non facit hoc vt faciat. ¶ Soluunt autem hunc quidam: et aliter. nam si dedit vt potest facere: non dicunt accidere non citharizantem citharizare: non enim vt potest omnino facere dicunt datum est facere. non idem autem est vt potest: et omnino vt potest facere. sed manifestum quoniam bene non soluunt. Nam orationum omnium que propter idem eadem solutio: hec autem non conueniet in omnes / nec omnino ad interrogatas: sed est ad interrogantem: non ad orationem. ¶ Secundum accentum autem orationes non sunt: neqꝫ in his que scribuntur neqꝫ in his que dicuntur: excepto si que pauce fiant: vt hic: putasne est quod habitas domus: sic. nunquid est quod habitas negatio eius est quod habitas. sic. dicebas autem ne esse quod habitas domum. negas igitur te habitare domum. Quomodo autem soluendum est: palã non enim idem significat grauiter et acute prolatum. ¶ Palam autem ⁊ in his que fiunt in eo quod similiter dicuntur que non sunt eadem quomodo obtandum eo ꝙ habemus genera predicamentorum:

Cõpositio. Diuisi Captiones

¶ Dubitatio.

D Alia solo ꝑz in sufficiẽs

Accẽtus Captiones

E Cap. 5. Figura dictois

UVA. BHSC. IyR_118_1

nam hoc quid dedit interrogatus: non esse q̄d eorum que quid est si
gnificant: ille vero ostēdit esse quid eoꝝ que sunt ad aliquid vel q̄ti
tatis: videntur autē quid est significare ꝑm dictionē: vt in hac oꝛone
Captio nes. Putasne ōtingat idē simul facere ⁊ fecisse? nō. at vero videre aliq̄d
simul ⁊ videri idem ⁊ ꝑm idē cōtingit. Putasne est quidem eoꝝ que
sunt patifacere? non. nōne ergo secatur / vritur / operatur silr dicūtur:
⁊ oīa quidem pati significāt. Rursum aūt videre currere silr sibijnui
cem dicūtur. sed videre quidem operari quid est. quare ⁊ pati quid si
militer aūt ⁊ facere. Si aūt aliquis illic dans nō cōtingere simul idē
facere ⁊ pati: videre ⁊ videri dicat contingere / nondum elenchus fa-
ctus est si non dicat videre facere quid ⁊ videri pati: indiget em̄ hac
interrogatione: sed ab audiente opinatur datū esse cum ⁊ secare face
re quid ⁊ secari fieri dedit: ⁊ quecunq; alia dicūtur similiter: nam reli
quum ipse addit qui audit: velut similiter dictum. hoc autem quidē
dicitur non similiter: videtur autem ꝑm dictionem. Idē autem acci-
dit quod in equiuocatiōibus. putat autem in equiuocis inscius ora
tionum: quā dixit negare rem / non nomen. hoc autem adhuc eget in
terrogatione: si ad vnū respiciens equiuocum dicat: sic em̄ dāte / erit
elenchus. Similes autem ⁊ he oratiōes his: si qđ q̄s habēs postea
non habet amisit: nam vnum solum amittens calculum: non habe-
bit decem calculos. Aut qđ nō hz quidē prius habens amisit: quan
tum aūt nō habet vel quāta / nō necesse est tot amittere. ergo interro
gans qđ habet colligit in eo ꝙ quāta: nam decem quāta. Si ergo di
xisset ex principio: si quot quis non habet prius habēs: putasne ami
sit tot? nullus dedisset: sed aut tot / aut horum aliquid. Et quoniā da
bit quis qđ non hz: nō em̄ hz vnum solum calculum. Aut non dedit
quod nō habuit: sed vt non habuit. nā solum non qđ signiffeat neq;
solum neq; tale neq; tantum: sed vt hz ad aliquid vt qđ non cū alio.
Quēadmodum si sic dicat putasne quod non aliquis habet dabit?
non. dicente autem interroget si dabit quis cito qđ non habet cito:
dicente aūt syllogizet quoniā dabit quis qđ non habet: ⁊ manifestū
quoniā non syllogizauit: nam cito non hoc dare: sz hoc mō dare est:
vt autē nō hz dabit aliquis: vt qđ delectabiliter hz cū tristitia dabit.
Similes aūt ⁊ hmōi oꝛones putasne quā nō habet manu percutiet:
aut quē non habet oculo videbit: nō enim hz vnum solum oculum.
Dilutio ātiquo- rū insuf ficiens. ¶ Soluūt aūt quidā dicētes ⁊ vt habet vnum solū oculum ⁊ aliud
quodlibet qui plura habet. Quidam vero ⁊ vt qđ habet accepit: de
dit enim hoc vnum solum calculum ⁊ hoc hz vnum solū ab hoc cal-
culum. accepit enim ab hoc. ergo vnum solum hz hic calculum. Alij
autē statim interrogationē interimētes quoniā contingit qđ non ac
cepit hr̄e vt vinū accipientē suaue corruptum in acceptione habere
acre: sed quod dictum est vt prius hi omnes non ad orationē sed ad
hoīem soluūt. Nā si esset solutio hec dantē oppositū nō possibile eēt
soluere:

UVA. BHSC. IyR_118_1

soluere:sicut in alijs:vt si est quidem qđ est:est autem qđ non sit solutio:sed si plura debet dici cõcludendo:si autem nõ concludit nõ erit solutio.in predictis autẽ omnib⁹ datis nec dicimus fieri syllogismũ.

¶ Amplius autem ⁊ he sunt ex hmõi orationibus:putasne quod scriptum est scripsit quis:scriptum autem est nũc quoniam tu sedes falsa oratio:erat autem vera cum scribebatur.ergo simul scribebat̃ vera ⁊ falsa. Nam falsam ⁊ veram orationem vel opinionem esse nõ hoc:sed tale significat.nam eadẽ ratio ⁊ in opinione. Et putasne qđ discit discẽs.hoc est qđ discit:discit aũt aliq̃d hoc est tarduz cito: nõ ergo quod discit:sed vt discit dixit. Et putas ꝙ aliquis ambulat ꝙ aliquis pessundat:ambulat aũt totã diẽ:aut ꝙ non ambulat/sed cũ ambulat dixit:sed nec qñ cyphum bibit quod bibit/sed ex quo: ⁊ putas quod quis nouit vel veniens vel discens nouit ex quibus:hoc q̃dem inuenit.illud autem didicit:ambo neutrum:aut quod quidem omne:illa aũt non omnia. Et quoniam est quis tertius homo a se et ab vnoquoqꝫ:nam hõ ⁊ oẽ cõmune non hoc aliquid sed quale quid: vel ad aliquid vel aliquo mõ.vel huiusmodi quid significat in hoc. Similiter autẽ ⁊ in hoc corriscus ⁊ coriscus musicus:vtruz idem,vel alterũ. Nam hoc q̃dem hoc aliquid:illud aũt quale quid significat: quare nõ est idem exponere. Uerũ exponere non facit tertiũ hoĩem: sed hoc qđ hoc aliq̃d eẽ ꝯcedere:nõ eniz si hoc aliud eẽ idem qđ callias/⁊ idem qđ homo est:neqꝫ siq̃s expositum non idem qđ hoc aliquid eẽ dicat:sed idem qđ quale nihil distabit:erit.n.qđ preter plures vnum quid vt hõ. Manifestum ergo quoniã non dandum hoc aliquid esse quod cõmuniter predicatur de omnibus:sed aut quale: aut ad aliquid:aut quãtum:aut talium aliquid significare. ¶ Omnino aũt in his que ꝑm dictionẽ sunt orationibus:semper per oppositum erit solutio:q̃ꝫ ꝑm qđ est oro:vt si ꝑm cõpositionem est oratio solutio diuidẽda:si autẽ ꝑm diuisionẽ solutio per cõpositionẽ. ¶ Rursum si ꝑm acutũ accentum grauis accẽtus solutio:si autẽ ꝑm grauẽ acutus. Si autem ꝑm equiuocationẽ:opz oppositũ nomen dicentez soluere:vt si animatum acciderit dicere negantem nõ esse monstrare qđ est inanimatum.si vero inanimatũ dixit: hoc aũt animatũ collegit dicere qđ est inanimatũ. Similiter aũt ⁊ in amphibologia : si aũt ꝑm silitudinẽ dictionis oppositũ erit solutio.putasne qđ nõ hz dabit aliquis:aut nõ:qđ nõ hz:sed vt nõ hz:vt vnũ solum denarium. putasne ꝙ quis scit inueniens vel addiscens scit:sed non que scit: ⁊ si ꝙ ambulat pessundat:sed non eũ:similiter autem ⁊ in alijs.

Alie captiones. figure dictiones.

Modus vlis diluendi ĩ dictiõe. Cap. 6. h

¶ De diluendis argutijs accidentis. Cap. iiij.

AD illos ꝟo qui sunt ꝑm accidens vna quidẽ solutio ⁊ eadẽ ad oẽs.nã qꝛ indefinitũ est qñ de re dicendũ cũ in accidẽte est:⁊ in q̃busdã quidẽ videtur:⁊ dñt: ĩ quibusdã aũt nõ dñt necessariũ esse.dicendũ igitur cõformantes silr ad oẽsqm̃

UVA. BHSC. IyR_118_1

A nō necessariū: hr̄e aūt opz vt proferre veluti. ¶ Sunt aūt hmōi oēs
Captiones accidētis. or̄ones ꝑm accidēs. putasne nosti ꝙ debeo te īterrogare: age cognoscis ne venientē vel coopertū: ergo statua tuum opus est: aut pater tuus canis: ergo rara pauca pauca. Manifestum em̄ in oībus his: qm̄ non necesse est qd̄ de accidente d̄r: ⁊ de re verū esse: solis em̄ his que ꝑm substātiā sunt indifferentia: ⁊ q̄ vnū sunt oīa vident̄ eadem inesse: bono aūt nō idē est ⁊ bonū esse ⁊ futurū esse interrogare. Neqꝫ venienti vel coopto ⁊ venientē esse ⁊ coriscum: quare nō si cognosco coriscum: ignoro aūt venientem: eundem cognosco ⁊ ignoro. Neqꝫ si hoc est meū est aūt opus: meū op⁹: sꝫ vel possessio vel res vel opus
B vel aliud aliquid: eodē aūt modo ⁊ in alijs. ¶ Soluūt aūt quidē in
Dilutio antiquorū insufficiens. terimētes interrogationē. dn̄t autē ꝯtingere eandē rem nosse ⁊ ignorare: sed nō ꝑm idē. nā venientē quidē nō noscentes / coriscū aūt noscentes eundē quidē nosse ⁊ ignorare dn̄t: sed nō ꝑm idem. Quāuis primū q̄dem (sicut iam diximus) opz eaꝝ q̄ ꝑm idē sunt or̄onū eandem esse solutionē: hoc aūt non erit siquis nō in nosse / sed in esse: vel in aliquo modo se habere idipsum qd̄ approbāt / accipiat: vt si hic est
Insufficiens dilutio. pater: est autē tuus. nā si in quibusdā hoc est verū / ⁊ contingit idem nosse ⁊ ignorare / tamē hic nihil cōicat qd̄ dictū est. ¶ Nihil autē ꝓhibet eandē orationē plures occasiones fallēdi hr̄e: sed non oīs falsi demonstratio solutio est: cōtingit em̄ qn̄qꝫ falsum syllogizatū ostēdere aliquādo: ꝑm quid aūt nō ostendere: vt Zenonis or̄onē qm̄ nō est
C mouere. Quare ⁊ siq̄s conetur colligere velut impossibile deducens ad impossibile / peccat: ⁊ si millies syllogizet: nō em̄ hec ē solutio: erat autē solutio manifestatio falsi syllogismi ꝑm quid falsus est. Si ergo similiter nō syllogizauit: vel verū vel falsum colligere conetur: manifestatio illius solutio est. Fortasse aūt ⁊ id in quibusdā veris hic nihil ꝓhibet accidere. verū in his nec hoc videbitur. nam ⁊ coriscū qm̄ coriscus / noscit: ⁊ venientē / qm̄ veniens. contingere aūt videbitur idē nosse ⁊ nō: ⁊ qm̄ album quidē nosse: qm̄ aūt musicū / nō nosse. sic em̄ idem noscit ⁊ nō noscit: sed nō ꝑm idem. veniētem aūt ⁊ coriscū ⁊ quo
Alia dilutio. niam veniens ⁊ qm̄ coriscus noscit. ¶ Silr̄ aūt peccāt ⁊ qui soluunt: ⁊ qm̄ oīs numerus paucus: sicut quos diximus: nā si non conclusio hic obmittentes: verū cōclusum esse dicant: oīa em̄ esse ⁊ multum et
D paucū dicentes / peccant. ¶ Quidam aūt ⁊ duplici soluunt syllogis-
Alia duplici insufficiēs mos. vt qm̄ tuus est pater vel filius vel seruus. Quāuis manifestū: quoniā si in eo qd̄ multipliciter d̄r vr̄ elenchus: opz nomen vel or̄onem p̄ncipaliter esse pluriū. hunc aūt esse huius natū nemo dicit ꝓprie si dn̄s est nati: sed ꝑm accn̄s cōpositio est (putasne hoc est tuū? vtiqꝫ. est autē hoc natus: tuus: ḡ hic natus est: qm̄ accidit ⁊ tuū ⁊ natum esse. sed nō tuū natū esse. Et esse maloꝝ quoddā bonū. nā prudētia disciplina maloꝝ: hoc autē hoꝝ esse nō d̄r multipliciter: sꝫ possessio. ꝙ si forte multipliciter nā ⁊ hoīem aīalium dicimus esse: sꝫ nō

UVA. BHSC. IyR_118_1

possessionem: ꝛ si quid ad mala ꝺ: vt aliquoꝝ ꝓpter hoc maloꝝ est: sed non hoc maloꝝ. Scꝺm q̃d ergo ꝛ simpliciter videtur. quãuis contingit fortasse bonũ eẽ aliquid maloꝝ dupl'r: nõ tñ in hac ofone: sed si q̃d seruũ sit bonũ mali magis: fortasse aũt non sic. non em̃ si bonum ꝛ huius bonũ hmõi. Sil'r autẽ neq; hoiem dicere aialium esse dꝰ multipliciter: non em̃ si aliquid significamus q̃d auferentes: hoc ꝺ: multipliciter: nam ꝛ dimidiũ dicẽtes versus: da mihi Iliada signi ficamus. vt iram pande dea.

¶ De solutiõe sex vltimoꝝ locoꝝ. extra dictionem. Cap. v.

Os vero qui sunt in eo q; ꝑncipaliter hic vel quo vel vbivl aliquo modo vel ad aliq̃d dñr: ꝛ non simpl'r/soluendũ cõsiderantí conclusionẽ ad cõtradictionẽ: si contingit horũ aliquid passos esse. ¶ Hã cõtraria ꝛ opposita �means affirmationem ꝛ negationẽ: simpl'r quidẽ impossibile inesse eidẽ: quo aũt vtrũq; vel ad aliquid/vel aliquo mõ: aut hoc q̃dẽ quo: illud aũt simpliciter nihil ꝓhibet. Quare si hoc q̃dẽ simpl'r/illud aũt quo nõdũ elenchus: h aũt considerandũ in ꝯclusione ad ꝯtradictionẽ. ¶ Sũt autẽ hmõi oẽs ofones hoc hñtes. putasne cõtingit qõ nõ est esse: fit autẽ q̃d qõ nõ est: sil'r aũt ꝛ qõ est nõ erit. nõ em̃ erit eoꝝ q̃ sunt. Nũq̃d cõtingit eundẽ sil' bñ iurare ꝛ ꝑiurare? Nũq̃d possibile est eundẽ sil'ẽdẽ suadere ꝛ dissuadere. ¶ Aut non ꝛ esse q̃d ꝛ eẽ idẽ: qõ aũt nõ ẽ/non si est q̃d/ettã est simpl'r. ¶ Neq; si bene iurat hoc aũt nõ hoc necesse est ꝛ bene iurare. nã q̃ iurat se ꝑiuraturũ bñ iurat periurãs hoc solũ: at nõ bene iurat. Neq; q̃ dissuadet suadet: sz �means q̃d suadet. silis aũt rõ ꝛ de eo qõ est mentiri eundẽ sil' ꝛ vex dicere. Sz qr non est facile inspicere vtro mõ q̃s assignet simpl'r verũ eẽ vel mentiri: difficile videtur. Prohibet aũt eũdẽ nihil simpl'r quidẽ esse mendacẽ: quolautem vex vel aliquo ꝛ eẽ vex aliquo verũ aũt nõ. Sil' aũt ꝛ in ad aliquid ꝛ vbi ꝛ q̃n oẽs hmõi ofones �means hoc accidũt. ¶ Putasne sanctas vel diuitie bonũ: sed insipienti ꝛ nõ recteꝝtenti nõ bonũ. bonum ergo ꝛ nõ bonũ. Ergo sanũ esse vel posse in ciuitatẽ bonũ: sed est q̃n nõ melius: idẽ ergo eidẽ bonũ ꝛ non bonũ. ¶ Aut nihil ꝓhibet qõ simpl'r est bonũ: huic nõ eẽ bonũ: aut hoc huic q̃dẽ bonũ sz nõ nũc: vel nõ in hoc loco bonũ. ¶ Putasne qõ nõ volet sapiẽs est malum: mittere aũt nõ vult bonũ: malũ ergo bonũ. ¶ Nõ em̃ idẽ dicere malũ eẽ bonũ ꝛ amittere bonũ. Sil' aũt ꝛ que de fure est ofo: non em̃ si malũ est fur: ꝛ sumere est malũ. ergo malũ vult: sz potius bonũ: nã sumere bonũ est bonũ. Egritudo malũ est: sed nõ amittere egritudinẽ/malũ. ¶ Putasne tustũ iniusto: ꝛ qõ iuste eo qõ iniuste magis eligẽdũ ẽ. sz mori iniuste magis eligẽdũ. Putasne tustũ est sua hñe quẽq;. Que aũt aliqs iudicat �means opinionẽ suã: ꝛ si sit falsa: sua sũt ex lege: idẽ ergo iustum ꝛ iniustum. Et vtrũ oꝝteat iudicare eum qui iusta

Cap. 8. Scõz q̃d ꝛ simpl'r A

Captiones fm q̃d ꝛ simpl'r.

Dilutio

Captiones i explicabiliũ: q̃r vane ꝓnũciata

B

Alie captas vel diuitie bonũ

Dilutio

Alia captio.

Dilutio

Alie captiones

UVA. BHSC. IyR_118_1

dicit: vel qui iniusta? At vero eũ qui iniuriã passus est iustũ est ⁊ abũ
Dilutio de dicere q̃ passus est. Ea aũt erant iniusta. ¶ Nõ em̃ ⁊ si pati aliq̃d
iniuste eligendũ: hoc qđ nõ iuste eligendũ magis q̃ qđ iuste. hoc au
tẽ nihil ꝓhibet iuste q̃ iuste: ⁊ hr̃e sua iustũ: aliena aũt non iustum.
Iudicium vero hoc iustũ esse nihil prohibet vt si sit ꝟm opinionẽ iu-
dicantis. non enim si iustũ hoc modo vel huic ⁊ simpliciter iustũ. Si
militer aũt ⁊ que iniusta sunt nihil ꝓhibet ea dicere iusta esse. nõ em̃
si dicere iustum est: necesse est iusta esse. sicut nec si est vtile dicere: vti
lia. similiter ⁊ in iniustis. quare non si que dicũtur iniusta q̃ dicit iniu
sta cõuincitur: dicit em̃ que dicere est iusta: simpl'r autẽ pati iniusta.
Cap. 9. Inscitia r̃dargu- tionis. ¶ His aũt que ꝟm diffinitionẽ fiunt elenchi quẽadmodum scriptuꝫ
est ipsis obuiare ꝯsiderantes cõclusionẽ ad contradictionẽ: vt si idẽ
⁊ ꝟm idem ⁊ ad idem: ⁊ similiter ⁊ in eodem tempore. Si vero in p̃n
cipio interroget non fatendum: qm̃ impossibile est idem esse duplum
⁊ non duplũ. Sed dicendũ non sic aũt vt erat redarguere concessum
L Eius ca ptiones ¶ Sunt aũt oẽs he or̃ones ꝟm hoc. putasne qui scit singulum/qm̃
singulam nouit rem: ⁊ qui ignorat sil'r. Sciens autem quis coriscum
qm̃ coriscus: ignorabit quoniam musicus. quare idem scit ⁊ ignorat.
Putasne tetracubitũ tricubito maius. fieri em̃ põt ex tricubito tetra
cubitus ꝟm longitudinem: maius aũt minore maius: idem ergo ipso
petitio p̃ncipij. ꝟm idem maius ⁊ min⁹. ¶ Illos aũt q̃ fiunt in eo qđ petunt ⁊ acci-
piunt qđ in principio: si interroganti quidem sit manifestũ: non dan-
dum: nec si probabile sit dicenti verum. si autem lateat ignorantiam
propter molestiã talium orationũ ad interrogantẽ transeundũ tanq̃
non redarguentem. Nam elenchus sine eo est qđ ex p̃ncipio: deinde
qꝛ datũ est/nõ vt hoc vteret: sed vt ad hoc disputaret contrarij q̃ in
extra elenchis. Et eos qui per consequens ꝯcordes in ip̃a or̃one mõ
strare. Est autem duplex sequentiũ ꝯsequentia: aut em̃ vt particula
re sequit' vl'e. vt hoĩem animal: postulãt em̃ si hoc cũ illo: ⁊ illud esse
cũ hoc. aut ꝟm oppõnes: nã si huic est illud ꝯñs: ⁊ opposito opposi-
tũ: ꝟm qđ est Melissi ratio. naꝫ si qđ factũ est hꝫ p̃ncipiũ: ingeniũ po
stulat non hr̃e. q̃re si ingenitum est celũ: ⁊ infinitũ. hoc aũt nõ est. ecõ
Non cã vt causa trario em̃ ꝯña ¶ Qui aũt in eo ꝙ addit' aliq̃d syllogizãt: ꝯsiderandũ
D si (eo ablato) accidit nihil minus impossibile. Deinde hic ostẽdendũ
⁊ dicendũ qm̃ dedit: non vt videtur sed vt faceret ad or̃onem: hic ve
Plures interro- gatiões vt vna. ro vsus nil ad orationem. ¶ Ad eos vero qui plures interrogatiões
vnam faciunt: statim in principio determinandum est. ¶ Nam inter
rogatio est vna: ad quam vna est respõsio. Quare nec plura dicta de
vno: nec vnum de multis: sed vnum de vno affirmandum vel negan
dum. Sicut autem in equiuocis quandoq̃ quidem ambobus: qñq̃
aũt neutri inest quare cum non simplex est interrogatio: simpliciter
respondentibus nihil accidit pati: similiter et in his. ¶ Quando ergo
plura vni: vel vnum pluribus inest: vel non inest simpliciter danti ⁊

UVA. BHSC. IyR_118_1

delinquenti hoc peccato nihil cōtrariū accidit. Ñ autē accidit huic q̄dē: illi aūt nō: aut plura de pluribus: z est qñ insunt ambo ambob⁹; est aūt qñ non insunt: rursum quare hoc formidandū. Ut in his orationibus. si hoc quidē est bonū: illud aūt malū: qñ hoc verū est dicere: qñ bonū z malū: z rursum neq; bonū neq; malū. Non enim inest vtrūq; vtriq;: quare idem bonum z malū: z neq; bonum neq; malum. Et si singulū ipsum sibi idē est z alijs diuersum. qñ autē nō alijs eadē sz sibi z diuersa alijs, ipsa sibimet diuersa z eadē. Amplius si bonū q̄dē malū sit: malū aūt bonū est: duo fiāt. z duorū z ineqlitū vtrūq; ipsum: sibi seqle: q̄re eqlia z ineqlia ipsa sibi. ¶ Cadūt ḡ he orationes z in alias solutiones: nam ambo z oīa plura significant. Non ergo idē preter nomen accidit affirmare z negare: hoc aūt non erat elenchus. Sed manifestū qñ si non vna interrogatio plures fiant: sed vnū de vno affirmet / vel neget: non erit impossibile. Alia solutio.

¶ Dilutiones negationis z solecismi. Cap. vj.

Cap. x. Loc⁹ p negatione.

Allis aūt qui deducūt ad idē frequēter dicere manifestū: qñ nō dandū eorū que ad aliquid dicuntur significare aliq̄d separatas p se predicationes. vt duplū: sine eo qō est duplum: dimidij / quoniam in eo videtur: nam z decem in vno minus decem: z facere in non facere: z omnino in negatione affirmatio. Non tñ siquis dicat hoc non esse album: dicit albū idē esse. Duplū aūt neq; significat aliquid fortasse: quēadmodū neq; qō in dimidio est. qō si forte significat sz nō idē z copulatur. Neq; scia in specie vt si est scia medicina: ipsum qō cōmune: illud aūt erat scia scibilis. In his aūt que per se ostēduntur predicatis hoc dicendum qñ non idē est extra z in oratione qō oñditur. Ñā canū communiter q̄dē idē significat in simo z curuo: additū aūt nihil phibet hoc quidem naso illud autem cruri significare. nam hic quidē simū: illic aūt rhebū significat: z nihil differt dīe nasus simus z nasus cauus. Amplius nō est danda dictio p̄m nominatiuū: falsum em̄ hoc est: nō em̄ est simus nasus cauus: sz nasi hoc vt passio: quare nihil incōuenies si nasus simus nasus est hūs cauitatē nasi. ¶ De solecismo aūt: p̄m q̄d q̄dem videntur accidere: diximus prius. Sūo: aūt soluēdū in ipsis orationibus erit manifestū. Oēs em̄ hmōi hoc volunt construere. Putas qō dicis vere esse / hoc vere est. Dicis aūt quippiā esse lapidem: est ergo quippiā lapidē. Aut dicere lapidē nō est dicere q̄ sed quē: nec hoc: sz hūc. Si ergo dicat aliquis putasne quem vere dicis esse est hunc: nō vī loq̄ romane: quēadmodū neq; si dicat: putas quā tu dicis esse est hic: lignū aūt dixit hic: aut quecūq;: neq; femininum neq; masculinū significat: nihil differt. quare etiā non fit solecismus. Si qō dicis esse est hoc: lignū aūt dicis esse. est ergo lignū illud. lapis aūt z hic masculini habēs declinationē. Qō si q̄s dicat. putasne est hic illa est: deinde dicat rursum: q̄ aūt nō hic est coniscus: ita dicet. est ergo hic illa

Loc⁹ p solecismo. Captiones.

UVA. BHSC. IyR_118_1

nõ syllogizauit solecismũ nec si coriscus significet idem q̃d illa: nõ dat autẽ q̃ respondet: sed opz hoc preinterrogare. Si autẽ neqꝫ est neqꝫ dat non syllogizauit: neqꝫ in eo q̃d est q̃d: neqꝫ ad eũ qui interrogat⁹ est. silr aũt ⁊ illic opz lapidẽ significare hic. Si aũt neqꝫ est neqꝫ dat nõ dicẽda cõclusio. Apparet aũt eo ꝙ dissimilis casus nominis similis videtur: vt putas verũ est dicere qm̃ est ista: id quod ais eam esse ais aũt esse aspidem: est ergo ista aspidẽ. Aut nõ necesse est si nõ ista aspidem significat sed aspis. aspidẽ aũt istam. neqꝫ si quem dicis esse hũc est hic: dicis aũt istum cleonem esse. est ergo hic cleonẽ: non eniz est hic cleonem. Dictũ est em̃ qm̃ quẽ dico esse cleonem est hic: non hunc. neqꝫ enim romane dicetur interrogatio ista dicta. Putas scis hic: hic aũt est lapis: scis ergo lapis. Aut non idẽ significat hoc in putas scis: hoc: ⁊ in hoc istud aũt: lapis: sed in primo quidẽ hũc: in posteriore quidẽ hic. Putasne cuius sciẽtiam habes scis hoc: scientiam aũt habes lapidis: scis ergo lapidis. Aut huius q̃dẽ lapidis dicis: hũc aũt lapidẽ datũ est aũt cuius sciam habes illud scis: nõ huius sz hoc. q̃re nõ lapidis sed lapidẽ. Qm̃ ergo hmõi orones nõ syllogizãt solecismũ sed videntur: ⁊ propter quid videntur. ⁊ quomodo est obuiandũ eis manifestũ ex his que dicta sunt.

¶ De oratione facili/difficili ⁊ acuta. Cap. vij.

A Oportet aũt intelligere qm̃ oim orationũ alie sunt faciles cõspici: alie aũt difficiliores: ꝟm quid ⁊ in quo paralogizãt audientẽ: cum frequẽter eedẽ illis existãt: nam eandem orationẽ opz vocare que ꝟm idem fit. Eadem aũt oratio alijs quidẽ ꝟm dictionẽ: alijs aũt ꝟm accñs: alijs aũt ꝟm aliq̃d videbit esse: qr vnũq̃dꝫ trãllatitium nõ silr est manifestũ. ¶ Quẽadmodũ ergo in his que ꝟm equiuocationẽ sunt: q̃ modus vr̃ esse leuissimus paralogismorum: hec quidẽ ⁊ quibussibet sunt manifesta: nã ⁊ orationes pene ridiculose omnes sunt ꝟm dictionẽ. Ut vir ferebat gradatim sedẽs: ⁊ borreas purus ne? nõ certe. ꝑdit. n. pauperẽ ⁊ emẽtez. Et vtra boum ante pariet/neutra: sed posterius ambe. putasne est euarcus? non certe: sed appollonides. Eodem aũt modo ⁊ aliaꝝ pene plures. Illa aũt ⁊ peritissimos videntur latere. Signum aũt horum qm̃ litigant sepe de noĩbus: vt vtrum idem significet de oĩbus ens ⁊ vnum vel aliud. Alij aũt Zenonis orationem ⁊ Parmenidis soluũt: eo ꝙ multipl'r dicãt vnũ dici ⁊ ens. ¶ Silr aũt ⁊ ĩ accñte ⁊ ĩ alijs singulis Alie q̃dẽ orationũ erũt faciles videri: alie ꝟo difficiliores: ⁊ sumere ĩ q̃ gñe: ⁊ vtrũ elẽch⁹ vel nõ elẽch⁹: ñ facile silr ĩ oib⁹ ẽ. ¶ Est ãt acuta oratio q̃ dubitare facit maxĩe: mordet ei h̃ maxĩe. Dubitatio ãt est duplex h̃ q̃dẽ ĩ syllogizãtib⁹ quã ĩterimat q̃s ĩterrogationẽ. Illa ãt ĩ litigiosis quõ dicat q̃s ꝓpositũ. ¶ Quapp ĩ syllogisticis acutiores orationes q̃ref magis faciũt Est aũt syllogistica oratio q̃dẽ acutissima si ex q̃ maxime apparẽtibus q̃ maxime ꝓbabile interimit. Nã cũ vna est

3. locus.
4. locus
5. locus.

UVA. BHSC. IyR_118_1

oratio transposita cõtradictione oẽs similiter habebit syllos. Semper em̃ ex ꝓbabilib⁹: silr ꝓbabile interimet vel construet. quapp necessariũ dubitare. ¶ Maxime ergo hec acuta q̃ ex equo cõclusionẽ facit interrogantibus. Secunda aũt q̃ ex oibus silibus: hoc em̃ silr faciet dubitare q̃ nã iterrogationũ interimẽda est: hoc aũt difficile. naz interimendũ q̃dẽ: q̃d aũt interimendũ dubiũ. ¶ Litigiosarum autẽ acutissima q̃dã est q̃ primũ statim dubia est: vtrũ syllogizata est vel non: ⁊ vtrum ꝑm falsũ: vel ꝑm diuisionẽ solutio. Secũda autẽ aliarũ q̃ manifesta quidẽ ꝑm diuisionẽ vel interemptionẽ est. Nõ est autem euidens ꝑ cuius interrogationũ interẽptionẽ vel diuisionẽ soluẽda est. scilicet vtrum ꝑm cõclusionẽ aut ꝑm aliquã interrogationũ id est. ¶ Qñq̃ non syllogizãs rõ facilis est: si sint valde improbabilia: vel falsa q̃ sumunt. Qñq̃ autẽ nõ digna despici. nã qñ deest aliq̃ taliũ interrogationũ de q̃ oratio ⁊ ꝓpter quã est: ⁊ q̃ nõ assumit hanc: ⁊ non syllogizat: ⁊ stult⁹ est syllogismus. Quãdoq̃ autẽ earũ q̃ extrinsec⁹: nõ despiciẽdus vllo modo: sed ratio q̃dẽ habilis est. interrogãs aũt interrogauit nõ bene. ¶ Et quẽadmodũ soluere qñq̃ q̃dẽ ad orationẽ: qñq̃ aũt ad interrogantẽ ⁊ interrogationẽ qñq̃ vero ad neutrum horũ. Similr ⁊ interrogare ⁊ syllogizare est: ⁊ ad positionẽ: ⁊ ad respondẽtẽ: ⁊ ad tẽpus: qñ fuerit pluris tẽporis egens solutio q̃ꝫ presentis temporis disputatio ad solutionem.

B 6.locus

C 7.loc⁹.

D 8.locus.

E 9.locus

¶ Epilogus octo p̃cedẽtiũ / ⁊ duorũ p̃sentiũ librorũ. Cap.viij.

Ex quot igit ⁊ qualibus fiũt disputãtib⁹ paralogismi: ⁊ quõ ostẽdemus falsũ: ⁊ q̃ extra opinionẽ sũt dicere faciem⁹. Amplius aũt ex quib⁹ accidit syll's ⁊ quomodo interrogandũ: ⁊ quis ordo interrogationũ. Amplius aũt ad q̃d sint vtiles hmõi oẽs orationes. Et de respõsione simplr oi. Et qũo soluẽdũ est oratiões ⁊ syllos: dicta sint de oib⁹ a nobis hec. Reliquũ est aũt de eo qd̃ ex principio erat ꝓpositũ reminiscẽtibus aliquid dicere breuiter ⁊ finem imponere dictis. ¶ Premisim⁹ igit inueniẽdi facultatem aliquã syllogisticã de ꝓposito ex his q̃ insunt q̃ꝫ probabilissima. hoc eni opus est dialectice ⁊ tentatiue ꝑ se. Qm̃ aũt cõformat ad ea ꝑꝑ sophistice vicinitatẽ: vt nõ solũ exꝑimẽtũ possit sumere dialectice: sz etiã quasi sciẽs ꝑꝑ h̃ nõ tm̃ dictũ opus negocij ꝓposuimus orationẽ posse sumere: sz etiã vel orationẽ sustinẽtes obseruemus positionem velut perq̃ꝫ probabilissima. Silr mõ eãz aũt dixim⁹ hui⁹: qr ⁊ ꝑꝑ h̃. Socrates interrogabat sed non respõdebat: fatebatur enim nescire. Manifestum est aũt in prioribus ⁊ ad quot: ⁊ ex qualibus: ⁊ ex quot hoc erit: ⁊ vnde idonei erim⁹ horũ. Ampli⁹ aũt questio interrogãda vel ordinãda questio oĩs. ⁊ de respõsionibus ⁊ solutionib⁹ que sunt ad syllos patefactũ est: ⁊ de alijs quecũq̃ huiusce discipline sunt orationes. Preter hec aũt ⁊ de paralogismis ꝑtractauim⁹: sicut iã dixim⁹ prius: qm̃ ergo habẽt finẽ sufficienter q̃ ꝓposuimus / manifestum est.

Dialectica facultas inueniẽdi

A Uarro d̃ socrate i academicis ciceronis ita. Sed ita disputat vt nihil affirmet ipse refellat alios: nihil se scire dicat nisi idipsum.

B

UVA. BHSC. IyR_118_1

¶ Peroratio. Cap. ix.

Opere precium est autem nos non latere qd̄ accidit circa hoc negocium. Nam eorum que inueniuntur omnium: que quidem ab alijs sumpta sunt prius elaborata paulatim augentur ab eis qui accipiunt postea: que autem ex principio inueniuntur: parum in primis augmentum solent sumere: vtilius autem plurimum illo quod postea ex his fit augmentum. Maximum enim fortasse principium oīum vt dicitur: quare ⁊ difficillimū. Quanto enim validissimum potestate: tanto paruissimum magnitudine: difficillimum est videri hoc autem inuento: facile est addere ⁊ arguere reliquum. Qd̄ ⁊ circa rhetoricas orationes accidit: pene autē ⁊ circa alias omnes artes. Nam qui principia inuenerūt: oīno ad paruuz q̄d perduxerunt. Qui autem nunc famosiores sunt assumentes a multis velut ex successione particulariter colligētes sic auxerunt. Tisias quidem post priores. Thrasymachus vero post Tisiam. Theodorꝰ autem post hunc. ⁊ multi multas coadunauerūt partes. Quapp nimirum est si in amplum creuerit ars. Huius autem negocij: non hoc quidem erat exploratum: illud autē non erat. sz nil oīno erat ipsius. Nam eorum q̄ circa litigiosas erant orōnes mercenariorū quedā similis erat doctrina / Gorgie negocio. Orōnes em̄ hi q̄dē rhetoricas illa aūt interrogatiuas ⁊ litigiosas docebāt ediscere: in quas sepius cadere solebāt vtrinq; alternoꝝ orōnes. Quapp veloxq̄dē / vtpote que sine arte erat doctrina discētibꝰ ab eis. Nō em̄ artē sz que ab arte sunt dantes: erudite arbitrati sunt loqui: velut si q̄s dicat disciplinā tradere vt non doleant pedes. Deinde sutoriā quidē non doceat: nec: vñ possint inueniri talia: det autē plura genera oīum modorum calciamentorum: hoc enim profuit quo ad vtilitatem: artem autem non tradidit. Et de rhetoricis quidem erant multa ⁊ antiqua dicta. De syllis autē nihil habuimus omnino prius aliud dicere q̄ in attritione querentes multū tpis laboraremus. Si autem videtur ex considerationibus nostris (velut ex talibus que a principio existentibꝰ) habere has sufficiēter supra alia negocia: que ex traditione inducta sunt. Reliquū erit omniū vestrū: vel eorū q̄ audierint hoc opus omissa q̄dē artis veniat dignari: inuenta autē multa ꝓsequi gratia.

Tisias. Thrasymachus Theodorus Sophiste oēs tpe ferme platonis Gorgias.

¶ Expliciunt castigatissimi Textus Arist. super tota Logica cū Auer. Cordubeñ. commentarijs: antea varijs characteribus confusi / mēdosi / ac in plerisq; locis inuersi: nunc vero ab oī macula purgati: pristinoq; candori restituti: ac varijs flosculis marginalibus exornati.

UVA. BHSC. IyR_118_1